

E. 2. 12

Andreas Vesalii Bruxellensis Scultus in diebus . . .
 . . . na LVIII. cum

Vesalii cineres venerandaeque genibus ossa
 Quisquis remota conlocavit sepulchra
 Quae iacet in calce reposita . . .
 . . .
 . . .
 . . .
 . . .

B A S I L Ë A E.

AD DIVVM CAROLVM

QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVM

QVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in suos de *Humani corporis fabrica* libros, *Præfatio.*

VANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractan-
dis grauius obstat, quo minus accurate perdiscan-
tur, minusq; feliciter in usum succedant, CAROLE
clementissime Cæsar, tamen haud mediocri dispen-
dium quoque adferre arbitror, nimium diductam
disciplinarum, quæ uni cuiusq; arti absoluendæ fa-
mulantur diuisionem, & multo adhuc magis eius ar-
tis exercitiorum adeo morosam ad diuersos artifices
distributionem, ut qui artis scopum sibi præfixerit,
unam eius partem ita complexentur, ut cæteris quæ
ipsum maximopere spectant, & ab illo seiungi ne-
queunt, relictis, nihil unquam egregium præstent,
ac propositum finem nunquam attingentes, à uera
artis constitutione perpetuo declinent. Nam, ut cæ-

teras quidem silentio præteream, & de ea quæ sanitati hominū præfecta est, aliquantisper ser-
monem instituam, profectò in hac tametsi reliquarum omnium quas hominis ingenium adin-
uenit longè cōmodissima & imprimis necessaria difficilisq; ac operosa sit, nihil pestilentius inre-
pere potuisset, quàm quòd aliquando, & præcipue post Gotthorum illuuiem, Mansoremq;
Persiæ regem (sub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis merito familiares uigebant) medi-
cina eoulq; lacerari cepit, quòd primarium eius instrumentum manus operam in curando ad-
hibens, sic neglectum est, ut ad plebeios ac disciplinis medicæ arti subseruientibus neuti-
quam instructos, id quasi uideatur esse demansatum. Quamuis enim tres medicorum se-
ctæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum
autores uniuersæ artis scopum ad conseruandam sanitatem, morbosq; profligandos direxe-
runt, deinde huc omnia, quæ singuli in suis sectis arti necessaria existimabant, referentes, tripli-
ci auxiliorum instrumento utebantur, quorum primum uictus fuit ratio, secundum omnis
medicaminum usus, tertium manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam esse deficientium
additionem, & superfluoꝝ ablationem, eleganter ostendit, ac nunquam non sui usum in affe-
ctuum curatione præbet, quoties in remedia obimus, quorum beneficio hanc generi hu-
mano saluberrimā esse, tempora ususq; docuerūt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuscunq; sectæ
medicis æquè erat familiaris, ipsiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommo-
dantes, non minorem industriam in illis exercendis impenderunt, quàm instituendæ uictus
rationi, aut medicamentis dignoscendis, ac componendis, quemadmodum præter cæteros
diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Ossium fracturis,
Articulorum luxationibus, eiusq; generis malis omnium absolutissimè conscripsit. Quin &
Galenus post Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamenium gladi-
atorum curationem sibi soli commissam subinde gloriatur, neque ingrauescente iam ætate,
simias ab ipso secandas famulorum opera excoꝛiari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus
artificio oblectatus sit, quamq; studiose id cum cæteris Asiæ medicis exercuerit. Imò ueterum
nullus non æquè attentè curationem quæ manu fit, atque eam quæ uictu ac medicamen-
tis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verùm maximè post Gotthorum uastationem,
quando omnes scientiæ antea pulcherrimè florentes, atque ut decebat exercitæ, pessum iuere,
lautiores medici primum in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam fasti-
dientes, quæ in ægris manu facienda ducerent, seruis præscribere, ac illis tantum architec-
torum modo astare, coeperunt. Mox quum sensim cæteri quoque ueram medicinam exercitan-
tium incommoda detrectarent, quæstui honoriq; nihil interim subducentes, à priscis medicis
promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeo uictus præparationem ægrorum
custodibus, medicaminū compositionem pharmacopolis, manuum uerò munus tonsoribus
relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam miserè diuulsa est, ut medici qui-
dem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus
præscriptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq; famulorum loco habent, relegant, turpiter à se quod præcipuum & artiquissimum est medicinae membrum, quodq; naturæ speculationi (si modò quod aliud) in primis innititur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maxime reges exercent, Persæ hæreditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thraces cum plerisque nationibus summe colunt ac uenerantur. ea artis parte propemodum neglecta, quam olim Romani tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogitatam, è re publica proscripserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accomodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quod tot conuicijs in medicos iaci solitis hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poetis Podalirium & Machaonem celebrat, hi diui Æsculapij filij non ideo prædicantur, quod febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quam illo adhibito, sanat, remouerent, hominum uel palato in reconditis deploratisq; affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq; fluxus curationi potissimum præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in primis inferunt, diligentemq; medici operam semper experit) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verum augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinae instrumentum alijs præferre, hædquaquam proposui: quum triplex dicta auxiliorum ratio minime disiungi possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debite exequatur, omnes medicinae partes ex æquo ita constitutæ paratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis cumulatius omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrat, qui non statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, & medicamentis ac demum manu aliquid molien-dū sit. adeo ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniāt, ut illorum (si dijs placet) physicorū susurros uilipēdentes, Græcorū more, ac quemadmodū artis natura penitus præcipit, manus quoq; curationi admoueāt, ne deinceps laceram medendirationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integrius eruditus, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud in doctam plebem pro tonsoribus traducantur, ipsiq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis uulgi opinio præcipue remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq; dicam) modica solum ex parte medici esse studeamus. Quippe quum primum ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegatur, mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq; etiam pharmacis officinae scaterent, tot uerò elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq; complures etiam lateant, autores suæ: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitore restituere conati, plurimum contulisse uideantur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum specimen Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariæq; disciplinarum ac linguarum eruditione cum primis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominū exercitatissimus. Caterum peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multò execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipue naturalis philosophiæ parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinae partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc nanque cum prius à medicis uicè excoleretur, ipsiq; in hac adipiscenda omnes neruos interderent, tum demum misere collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reicientes, Anatomien perdididerunt. Dum enim medici solam interiorū affectuum curationem ad se pertinere autumabant, etiam uiscerum cognitionē sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonsoribus committabatur, non solum uera uiscerum cognitio medicis periit, uerum etiam dissecandi industria interci-

intercidit prorsus, eo quod scilicet huius confectionem non aggredierentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores essent, quàm ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantum abest, ut difficillimam abstrusissimamq; artem manu ipsis traditam, id hominum genus nobis asseruaret, utq; hæc pestilens curatiuæ partis dispersio detestabilem ritum in Gymnasijs non inuheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiam enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt, sed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, descripta uel ob oculos ponunt, alitè in cathedra egregio saltu occinentibus: illis autem adeo linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostenden-da lacerent, qui manu corporis sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperam docentur in scholis, ac ridiculis quæstionibus dies aliquot abeunt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere possit. ut aliquot Gymnasia præteream, ubi de humani corporis compage refecanda uix unquam cogitatur: usque adeo uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciiuit. Porro quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt superi) foelicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis tenebris caput suum erigere cœpisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnullis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilq; illa impensius adhuc desideraret, ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantium uiro- rum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiæ membrum ita ab inferis reuocandum putaui, ut si non absolutius apud nos, quàm aliàs unquam apud præcos dissectionum professores uersaretur, eò tamen pertingeret, ut aliquando haud pueret asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraq; hæc tempestate nihil simul ita collapsum, moxq; integritati restitutum, ac Anatomem fuisse. Verum id studium ne utiquam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negotio manus non admouissem ipse, ac obiter mihi & cõsodalibus ab imperitissimis tonsoribus in una atque altera publica sectione uisceribus aliquot superficietenus ostensis ac quieuissem. adeo enim perfunctorie illic, ubi primum medicinam prosperè renasci uidimus, Anatomie tractabatur, ut ipse in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio uersatus, tertiam cui unquam mihi adesse obigit sectionem, solito absolutius, & sodalium & præceptorum hortatu adductus publicè administrarem. Quum autem secundo (tonsoribus ab opere iam relegatis) illam aggredierer, musculos manus cum accuratori uiscerum dissectione conatus sum ostendere. præter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoq; ordine laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoq; minus adhuc neruorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primum com monstrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatomie ne somniauerat quidem medici, utq; de eius Academiæ studiosis bene mereret, ac ipse in re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitatio redderet, accuratius paulo quàm Parisijs, humanā fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Academiæ professores nunc magnā atque adeo seriā ac diligentē in hominis partibus dignoscendis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quàm egregiam philosophandi suppellectilem earum notitia ipsis suppediet. Porro Parauij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad medicinae chirurgiæ professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum disungerem, annis quinque illustrissimis, & erga doctrinarum studia longè liberalissimis SENATVS VENETI stipendijs conductus, prælego) Anatomes quoq; tractatio pertinet, eam in hominis constructione inquirenda nauau operam, ut modò sæpius hinc & Bononiæ hanc ita administrauerim, ridiculoq; scholarum more exploso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quæ occurreret partis constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnitie nimium cauit, ne Eudemij, Herophilij, Marini, Andree, Lyci, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis referuarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ super sit tot illustrium autorum, quos uel Galenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti commemorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata. Qui uerò ipsum sunt secuti, in quorum classem Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros quorquot legere hæcenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi videntur, quam humani corporis sectionem: adeo mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumq; in refecando oscitantia fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta e Galeni placitis penitus confarcinata, suaq; Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis forte ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoq; esse cõtemnendum arbitrareretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis voluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoq; minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quod Galenus se frequenter corrigit, suamq; negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitator redditus, non semel indicat, contrariâq; frequenter docet) nobis modo ex renata dissectionis arte, diligentiq; Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non poenitenda restitutione constet, nunquam ipsum refecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadauera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum confectionibus se exercentes immerito arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus recte assensus est, ut taceam, mirandum esse maxime, in multiplici infinitaq; humani corporis organorum & simiarum differentia, nullam nisi in digitis ac poplitis flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi circa hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verum in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facile principijs dogmata perfringere: multoq; adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initio impius, suaq; autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quam medici (longe secus quam Aristotelis sectatores) turbari soleant, quum multo sapius quam ducentes à uera partium humanarum harmonia, usus functionisq; descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomæ administratione nunc obseruat, tortuè interim & summo defendendi studio dissectas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitescant, suisq; oculis ac rationibus nō inefficacibus plus fidei, quam Galeni scriptis adhibeant, hæc uerò paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulo perferibentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomæ cognitionem, tam sollicitè & amicè hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendam, quemadmodum Herophilus, Andreas, Marini, aliorumq; præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consuevit. Quod quo felicius Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ alijs huius argumenti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitrati, tanquam sua emisissent, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditorum uirorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuerit, demonstratorum habebunt commentarios, cæterisq; leuiori negotio Anatomem ostendent. Quanquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minime futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particulæ numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partium natura diffecantes rimari consueuimus, unà cum mortuorum uirorumq; resectionis artificio, satis diffuse persequatur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ quod illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturq; & secundum hæc describantur, ab Anatomæ studiosis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorū beneficio ossa cartilagineq; inuicem cōnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentis opifices, commemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisq; particulis familiarem quo enutrantur sanguinem deferunt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiū, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantiū constructionem tradit; ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebrum & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, nō repetatur. Quippe in horum librorū ordine digerendo, Galeni sen-

sententiam sum sequutus, qui post musculorum historiā, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomem pertractandam duxit. Quantumuis nō inepte, ac potissimum apud huius scientiæ tyronem, aliquis cum uasorū distributione rudem uiscerum cognitionē ita persequendam contendet, quemadmodum in Epitome præstiti: quam ueluti horum librorū semitam, ac in illis demonstratorū indicem præparauit, Serenissimi Principis PHILIPPI Maiestatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunq; in optimo totius orbi moderatore desiderari possunt, quàm cumulatissimè expectantur) splendore decoratam, autoritateq; munitam. Verum hinc quorundam iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarum, sed & humani corporis partium quantumuis etiā exquisitissimas delineationes, rerum naturalium studiosis proponi, acriter damnat: quod has non picturis, uerum sedula refectione, rerumq; ipsarum intuitu disci oporteat, perinde sanè ac si hoc nomine uerissimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones sermonis contextui adhibuissim, ut studiosi illis freti, à cadauerum sectione temperarent: & nō ijs potius, quibus possem modis medicinæ candidatos ad cōfectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profecto si ueterum, qui pueros domi in confectionibus administrandis, perinde atque in pingendis elementis & lectione exercebant, consuetudo huc usq; deducta fuisset, non picturis modò, uerum & omnibus cōmentarijs perinde atque ueteres illos facile nos carere permitterem: qui tum primum de Administrandis dissectionibus scribere sunt aggressi, quum nō liberis solum, sed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cōmunicare honestū esse censuerunt. Cum primum enim pueri non amplius in sectionibus exerceri cōsueuerit, protinus necessariò accidit, ut Anatomem infelicius cōdiscerent, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebāt, abolita. Adeo ut quā Ars Asclepiadum familia excidisset, multisq; seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui speculationē ipsius integrā conseruaret. Quantum uerò picturæ illis intelligendis optulenter, ipsoq; etiā uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui nō in geometria, alijsq; mathematū disciplinis experiatur: præterquam quod nostræ partium imagines illos impense oblectabūt, quibus nō semper humani corporis refecandatur copia: aut si datur, tam delicata & in medico parum probada prædicti sunt natura, ut etsi iucundissima hominis cognitione, immensi rerū Conditoris sapientiā (si quid aliud) attestate, insigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel sectioni aliquādo intersint. Vt cunq; uerò sit, toto opere id unice studui, ut in negotio longè reconditissimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodessem, humaniq; corporis fabricæ non decē, aut duodecim (uti obiter spectanti apparet) sed aliquot mille diuersis partibus extructæ historiā, quàm uerissimè & absolutissimè pertractare, ac intelligendis Galeni libris posteritati adhuc asseruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumēta præceptoris operā requirentibus, nō spernendā frugem medicinæ candidatis adferre. Licet interim non me lateat, quàm conatus iste meæ ætatis, qua uigessimum octauum annum nondum excessi, nomine, parum autoritatis habebit, ac quamminimè ob ebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum moribus erit tutus, qui mihi Anatomem docenti nō astitere, aut ipsi hanc sedulo non sunt aggressi, primaq; fronte uarias rationes in Galeni defensionem cōminiscentur, nisi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auspicarò prodeat. Verum quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictissimi, maximiq; Imperatoris nunquā intermorturo nomine tutius muniri, splendidiusq; ornari potest, tuam Cæsaream Maiestatem omni reuerentia supplex iterum atq; iterū obsecro, ut iuuenile hoc meum studiū multis rationibus causisq; sibi obnoxium, sub ipsius ductu, splendore ac patrocinio in hominū manibus tantisper uersari sinat, donec per rerum usum, ac quod ætate accedit iudiciū, eruditionemq; hunc laborem summo optimoq; Principe digniorem reddam, aut aliud non reijciendum alijs ex arte nostra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuersa Apollinea disciplina, adeoq; tota naturali philosophia, nihil tuæ Maiestati gratius acceptius ue procudi posse, historia, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriusq; symphonia, & nosmetipsos denique (quod uerè hominis est) cognoscimus. Atque ut id pluribus colligo argumentis, ita inde in primis conijcio, quod in calibrorum frequentia, quæ felici memorie MAXIMILIANO Romanorū maximo Imperatori auo tuo cōsecrati fuere, nullus præsentis negocij libello unquam gravior extiterit. Neq; unquam obliuiscar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inspexeris, quamq; curiose de singulis percunctatus sis, quas pater meus Andreas Maiest. T. à pharmacis primarius iuxta ac si delissimus, aliquando intueudas obtulit. Vt nunc præterea in credibilē illum, ut in omnes disciplinas, ita etiā multo maxime in mathematicas, & præsertim eius quæ mundi astrorumq; scientiam pertractat, amorem, & in tanto heroe admirabilem eius peritiā. Adeo, ut haud fieri queat,

AD CAROLVM V. INVICTISS. IMP. PRÆFATIO.

quin ut mundi scientia unice teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum absolutissimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio ac instrumēto cōsiderando voluptatem capias: quod domicilium, quia permultis nominibus mundo egregiē correspondet, ueteribus haud ab re microcosmus nuncupabatur. Cæterum, uti modò homini dignissimam sui corporis structuræ cognitionem, per se longè commendatissimam, & cui tantopere uel Romæ summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuat, minime hīc prædicandam statui: ita quoque Magni illius Alexādrī, qui non nisi ab Apelle pingi, à Lyippo in ære duci, & à Pyrgotele sculpi uoluit, probè memor multo minùs hīc laudum tuarum aliquid recensendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absq; omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solent, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agendis summa celeritas, omnisq; adeò uirtutū chorus, quo tuam Maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq; gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus nō (quamuis hīc à me non dicatur) perspectissimū habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dīi studiis & toti orbi non inuideant, sed diutissime mortalibus in colume, perpetuoq; felix seruent ac tueantur, precor.

Patauij, Calend. Augusti, anno post natum CHRISTVM
M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unā cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia missam accepimus, pleraque continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initio admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipue ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur, operæ precium duximus illam ita quoque uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO GRÆCARVM LITE
RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI,
amico charissimo suo.

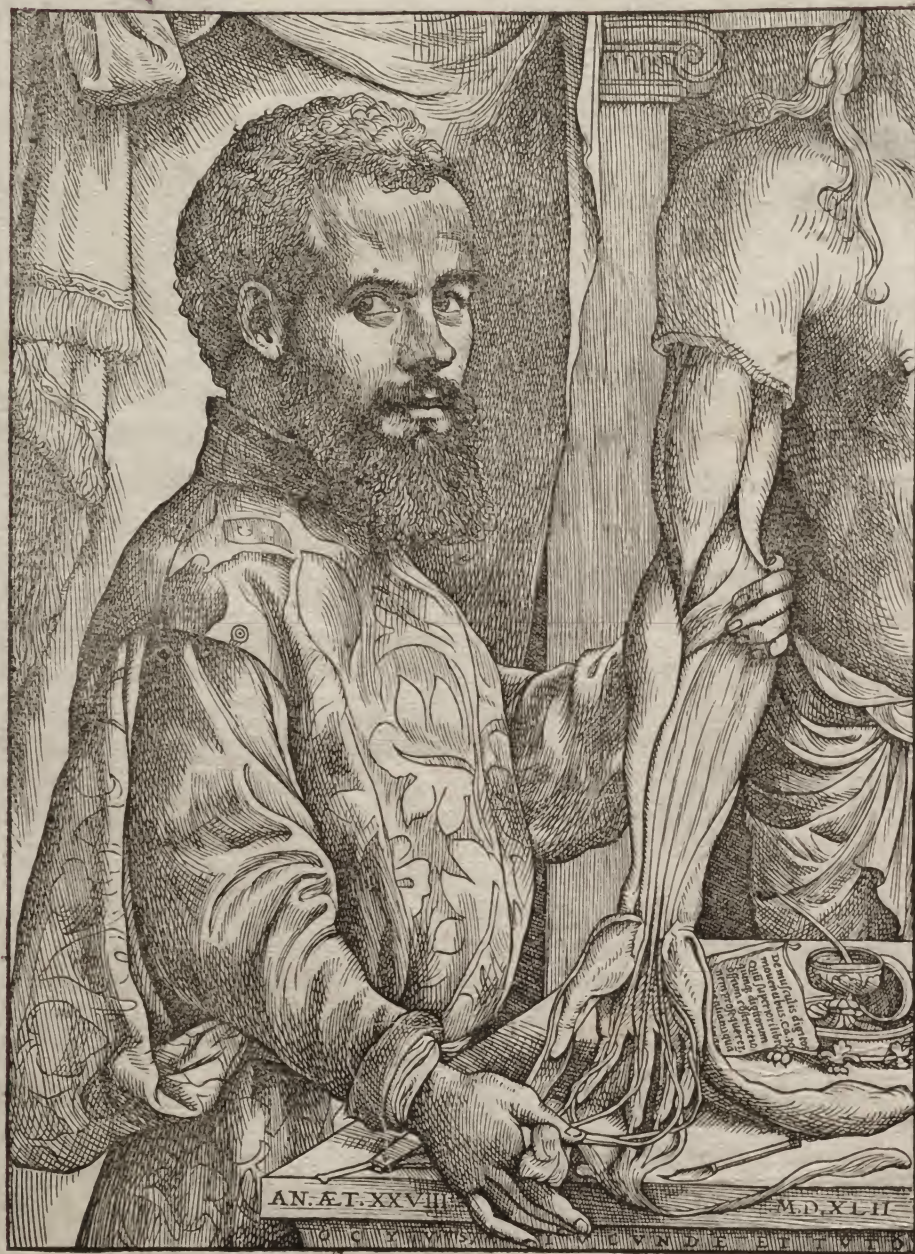
S. ACCIPIES breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Utinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulo cum sculptore NICOLAO STOPIO hīc Bombergorum negotiorum fidelissimo curatore, in humanioribusq; Studiis apprimè uersato iuvene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliudue incommodum ipsis uectura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco repōnenda ueniat ascripsi: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuius operis negotium facesseret. figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit innuandū, quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam completur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distincti, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem iuuat: ob idq; figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, litterulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quānam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruauit, ut quotiescunq; figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis nūmerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illo ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculptissimus: primum ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicū descriptione obseruatum est, ut indicans unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio characterē exprimitur, ipsi punctum in margine subiecti, ut unā cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verum hanc rationem, ac potissimum cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixius scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissime & oculis excudantur, utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primum magno studiorum commodo, felicitq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum Studium in tabularum impressione erit impendendum, quod non uulgariter ac scholasticè, uelut quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hīc iudicio ualeas, nihilq; nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unā cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq; spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verum non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri leuitate soliditateq; ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq; hic aliquot impressimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiam, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularum

EPISTOLA.

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Caesaris, quantumvis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi imperatum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, haecenus non curauimus describendū. Regis Galliae, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspeffuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imo diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissime satos typographos ualeāt, abunde in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primum impressis, & postmodū misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augusta enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Caesaris & regni Neapolitani primarium medicum, rarumq; profecto nostrae aetatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est praefatus, & praeter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falso asserit, quae Galenus pluribus quam triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Graecas & Arabicas uoces ab ipso adhibitās: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quae conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulae in primis debebant esse commendatiores. praeterquam quod Venetam sculpturam peruerse istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniae iisdem tabulis manum admouit: quantumvis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quam ex humanae fabricae resectione inueneri posse, uerum etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruerint, & neriorum delineationem parum feliciter imitam adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eā ederem, a me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alij interim propter sculpturam (uti conijcio) difficultatem omisist: quum potius a prioribus, si studioforum habita esset ratio, abstinendū fuisset. Ceterum Argentinenfis ille, quē EVCHSIVS tantis conuicijs ob quaedam denuo transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quam ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessime est meritis, quod tabulas quae nunquam satis magnae studiosis proponi poterunt, tam foede contraxerit, & turpissime pictas, ac praeter omnem rationem circumscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emisit. Huius gloriae is inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae eius generis libros adhuc emitte pergit. Adeo ut diuina illa & felicissima Italarum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quod aliud in Germania medicis iudiciū ob sordidorū quorundam typographorū mancipia requirant, quae nullum nō scripti genus uilis alicuius praemioli a typographis emungēdi gratia cōgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emitte audent. Haec eō scribo, ut intelligas, quā parum illa impressioni tuae adhibenda putauerim, quin potius significandum duxerim, me multo lubentius tabulas alicui industrio typographo quocunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariae usum communicaturum: quā ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obesse conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illaq; turgido quopiam praefixo titulo, perinde ac si a me ita negligenter exiissent, in hominum manus uentrent. Atque haec potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quā integerrimae & mundissimae a tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREAE VESALII.

Obijt 15 oct 1564 æt 58

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE
uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia
stabiliuntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS
& differentia. Caput I.

OS CAETERARVM hominis partium est durissi-
mum, & aridissimū, maximeq; terrestre & frigidum,
& sensus denique præter solos dentes expers. Huius
enim temperamentū summus rerum opifex Deus
substantiā meritō efformauit, corpori uniuerso fun-
damenti instar subiiciendam. Nam quod parietes &
trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus
carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fa-
brica ossium præbet substantiā. Ossium siquidem
alia roboris nomine tanquam corporis fulcra pro-
creantur, e quorum numero sunt tibiae & femo-
rum ossa, & dorsi uertebrae, ac omnis fere ossium con-
textus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula,
tutissimiq; ualli & muri à natura obijciuntur, quem-

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossis differen-
tia ab usu.

admodum caluaria, uertebrae spinæ, & transversæ earundem processus, pectoris os, costæ.
Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in ni-
mum acutos inclinentur angulos. Huius nanque beneficii occasione, ossicula effinguntur,
sesami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secun-
do pollicis manus internodio, & quatuor reliquorum digitorum primis internodijs, & primis
etiam internodijs quinque digitorum pedis coarticulantur. Dentes porro incidendis & con-
fringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instru-
menti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verum cuiusq; ossis primum mu-
nus, singulorum ossium Caput fusi ostendit, quandoquidem in præsentia abunde est, gene-
ratim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis
molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmantur, & ab iisdem suspenduntur, adeo
sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò fere diximus, desumi possit differentia.
In magnitudine uerò ossa uariant, quod nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibiae os, hu-
merus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut bra-
chialis ossa, dentes, & ossicula quæ sesamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri os-
sis lateribus coarctata, scapulae, sacrum os, uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangu-
lum referant, ut scapulae: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant,
ut capitis os, à cuneo *σφαινοειδές* dictum: & quæ iugis assimilentur, ut *ζυγώματα* Græcis, iuga-
lia autem nostris appellata: & quæ nostrum imitentur, ut clauiculae: & quæ ensis effigiem
ostendant, ut pectoris os: insuper quæ *v* figuram referant, ut *vooides* uocatum os: & quæ ra-
diij quo latiores cordulae texuntur figuram expriment, ut cubiti os radiij nomine donatum: &
quæ cubo tesseraeq; comparamus, ut pedis os à cubi imagine *λυβωειδές* nuncupatum: & quæ
cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis *σκαφοειδές* appellatum: & quæ mola,
seuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiae
circumscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam repræsentent, ut tenuius in ti-
bia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-
positum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodam-
modo repræsentent, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem
organi

Differentia à
magnitudine.

À forma.

*Differentia
ab appendicibus,
processibus, ca-
pitibus, &c.
Ab ossium com-
missuris.*

*A cartila-
gine.*

*Ab ossium
substantia &
constituitone.*

organi officulum: præterea quæ à uerticuli forma nomen sortiantur, ut dorsi uertere: & quæ clauo à Græcis *γούρῳ* appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ piscæ seu ciceris formam præferant, ut duo pedis officula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uariant permulta, non ita obiter ab illo, cui ossa adhuc inco- gnita sint, intelligerentur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, su- perciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsentia nequiquam recensendæ ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid proces- sum, appendicem, eiusque ordinis reliqua nomen, hætenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessario pertractaturus. Ac proinde etiā differentia ab ossium commissurarum spe- ciebus petite, nisi commissuris accuratè explicatis, obuia esse nõ queunt. Quod autè quamplu- rimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quiuissimè assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quæ nam ossa cartila- gine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut ali- qua tantum ex parte, ut femur, in crustentur. quæ item in cartilaginem degeneret: ut nasi ossa,

*Quoniam præsens differentia in figuris, singulis capitibus quibus
primam os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc*

*Capite pertractantur, non
est obuia, hic appropinquamus
brachij ossis, seu ut cū Cel-
so dicamus) humeri, secun-
dum longitudinem dissecti al-
teram partem, quæ ipsius
capite quod scapulae articu-
latur, cauernulas pumicis
modo efformatas, & A in-
signitas cõmonstrat: quæ ad
modum et squamæ illis cauer-
nulis obductæ, et B notatæ.
C autem inscribitur portio
exterioris superficiei istius
ossis, hic cõspicua. Insuper
D sinum cõmonstrat am-
plius cauum, qui solidissima
crassaq; ossis parte E ac F
indicata circumdatus, secun-
dum humeri longitudinem
exporrigitur. Ad sinus ue-
rò summum ubi G reponi-
tur, & inum ubi H uisi-
tur, ossa occurrunt lineæ,
medullam hoc sinu conten-
tam intercentes. Cæterum
sub humero os cymbam refe-
rens, ac undecima figura
trigesimi tertij Capitis ex-
primendū, hic uerò per me-
dium dissectum, & I & K
in signitum delineauimus, ut
ossis apparet substantia
pumicis instar constructa.
Ac utrumque quidem L,
cauernosam fungosamue hu-
ius ossis notat substantiam.
M uerò, squamam, quæ os-
sis constituit superficiem,*

*& undique illi fungosæ substantiæ circumducitur. Præterea huic
ossi unum officulorum subiunximus, quæ primo pollicis pedis interno-
dio coarctata, in secunda trigesimæ tertij Cap. figura a c & osten-
dentur. Atque hoc ideo N notatum integrè per medium diuisum,
ut aliquod os impensè solidum, & cauernulis penè destitutum, in con-
spectum quouis pacto ueniret.*

*In de Vsu
partium, et lib.
Cõmentar. in
Hipp. lib. de
Fracturis.*

tis os, temporum ossa, & plerumque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauernu- lis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumiciæ exiccatō fungo non absimilis constructio, ossibus contigerunt, cum quod motus no- mine

mine leuiora redderentur, tum ut medullam propriam ipsorum nutrimentum illis continerent, aut priuatim aërem, aliquam uel peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplecterentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitra- retur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauernulæ non minus quam in- signiores illi sinus medulla infarciuntur. Quod autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritiâ, aut prout huic aut illi sensus organo præ- est, sinus hi & ossium densitas iustissime attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulo prosequar. Præter cauernulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis for- minibus sunt peruia, ut occipitis os, & uerterebræ, quæ dorsalem transmittunt medullam, pubis quoque ossa, quæ leuiora reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia au- tem paruis perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, ar- terijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia te- nuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen cõmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum os- sium permulta. Non paucis autem ossibus foramina obtingunt, quæ exterius ac in superfi- cie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uerterebrarum corporibus passim occurrunt: quod uidelicet hæc crassiora sint, quàm ut à uasis ipsorum superficiei tantum perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua au- tem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adimere conuenit, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa do- lore affici, etiam præstantissimi medici affirmant: non ignorantes interim membranam quan- dam omnibus propemodum ossibus obduci, quam *periosteum* ob id Græci uocarunt, cuius gra- tia alijs ossa (si quid modò sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudī sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante- sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuoluerite destituuntur, ut & caluarie interior superficies, quæ cerebrum continetur, quam dura cerebrum indu- ens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana un- dique circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuo construuntur.

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTI- laginis usus & differentia. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium corporis secundum os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus ca- uernulisque ossium modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uariis est. Primum nanque idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur, & adstabi- liantur. Cartilagine enim quibus larynx constat, ossium munere elegan- ter funguntur. quippe ipsis quidam implantatur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagine hæc laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, regulæ, & lutum illis adhibetur. Neque sanè hominum ossa & cartilagine carne nudatas, ac postmodum unâ contextas, propius cui- piam imagini assimilaues, quàm tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornata. Pari quoque ratione cartilagine ossium uicem obeunt, quæ inibi reponun- tur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagine, in quas musculi palpebras mo- uentes inseruntur. Ad hæc, nasi alæ cartilagines efformantur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagine, nasi apicem unâ cum alijs car- tilaginibus à nasi ossibus prognatis eleganter ossium ritu suffulciunt, eriguntque. Præterea co- starum ossa in cartilagine finiunt, in omnibus quod ad usum ferè spectat, illis ossibus respon- dentes: quamuis ex abundanti his cartilagines peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitu- dinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatari constringique patiun- tur, quàm si rigida & ossis modo dura essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagine C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quod præter id quod bellè sustinent, ossisque munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius be-

*Qua ossium par-
te medulla re-
ponitur.*

*Ab ossium
foraminibus.*

A sensu.

*Ab occulta
tione.*

*A membrana
ossa succingē-
te.*

*Cartilaginis
natura.*

*Vsus commu-
ni ossium usui
respondens.*

*Cartilagines
osse proprius
stringi ac dila-
tari.*

*Cartilaginis
usus in arti-
culis.*

neficio distendi comprimique secus quam os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus uidentur. Ossium namque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumpentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cōtingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti crusta scorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitię temperamento ossium impetui resisteret, & unā incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium attritu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis planaque uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nullaque asperitas motus promptitudinem impediat, accedente huc uiscido lubricoque humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiā sagax rerum Opifex adeo præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crusta cuiusdam modo ornauerit, uerum in nonnullis articulis præter has cartilagine tertiam quandā adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membranis articuli ligamentis orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginum ossibus obductarum quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quā inter alias cartilagine consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascuntur mollior. Huiusmodi cartilagine inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibię ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagine, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagine Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quod illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum secluis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem nonnihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilagine mollicie à ligamenti natura parum ab similem intelligentes. At quibus sedibus hæc contineantur, neminem Arabum hæcenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppeditat, ad quem rursus accedit, quod in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo osse coalitu. Porro de cōglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuo agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfunctorie perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrarum connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturā leuiter explicare: ad quam nō inopportune adhuc cartilagine retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuo erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagine, *ἄγχι* nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentibus sustinent, instar aridi durique soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspiciamus. Præter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cōstarent substantia, qualis neque frangi propter molliciem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quod autē cartilago nō minus quam ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilagine nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissime frequentissimeque resiliat, lapidi cuiquam iniiciunt. Is enim refultus liquidō cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim punctimque cartilago superficiei tenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contingunt, numero, obseruabis nasi cartilagine, eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis sine exacuitur, spuriarum costarum cartilagine, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilagine, quæ tenuis mollisque est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoque differentias explicant, adeo ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagine perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis forte aliquis hic adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagine molles

*Tertiam arti-
culis quibusdā
cartilago.*

*Li. 2. de Ad-
ministran. se-
ctionibus.*

*Cartilago
glutinis uice
subiens.*

*Ligamentorum
substantia in-
grediens carti-
lago.*

*Cartilagine
aliquid conti-
nuo erigentes.*

*Exstitit, par-
ticulis adnata
cartilagine.*

*Cartilaginū
differentia.*

molles esse: in grandioris uero ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæc enim temporis successu, idque maxime in brutis, ossæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QUIBUS OSSIUM PAR-
tes sedesque indicantur. Caput III.

PRÆSENTIS TABULAE EIVSDEMQUE
characterum index.

Proposita modo tabula aliquot ossa in hoc tantū delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus apposite exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris proprii sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportune petes. Quamquam non opus est, in cuiusque partis sedis descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurrat, memorem esse. Quæ uero ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse dissumimus.

B Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatae hærent.

C Maxilla inferior, unā cum humiliori dentium serie.

A 3 D Hic

Sub iam cōmemorato offe, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uideantur, ut quatuor tarfi
 1. 2. & c. ossa his notis 1. 2. 3. 4. insignita, cum offe cymba non absimili, ac E indicato, & talo F inscri-
 E. F. G. pto, & calcis offe G significato, & quinque pedij ossibus I, II, III, IIII, V, notatis, &
 H. I, II, digitorum ossibus H & H ostensis, adeò remouentur, ut sedes qua pedij ossa tarfi ossibus
 III, etc. committuntur, intueri possit. Hac nanque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita
 H H. leuiter admodum protuberantia, opportunè commonsruntur.

L &c. Quatuor *L* in priori femore *A* notato positis, quatuor femoris appendices indicantur.

NN Superius *N* in osse sacri notat lateri commissio, ac *D* insignito, appendicem notat ossis ilium. inferius autem *N*, appendicem ossis coxendicis.

P *Humeri appendix.*

R Lineæ, quæ plures spinæ sca-

T Processus acutus inferioris maxillæ, atq; ita etiam T, λοῦρον insignitur.

X Processus appendicis superioris pedij ossis V notati, parvūque digito præpositi.

a Sc. In utroque femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita. Caterum in priori femore

b Caput maxillæ inferioris dextrum.

d Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod & F notatur.

f Caput humeri superius, quod scapulæ articuletur.

bb In utroque femore semel b ponitur, ceruicem capitis indicans quod coxendicis ossi immittitur.

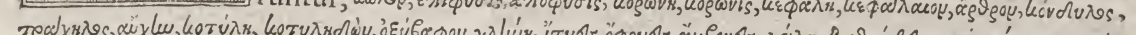
k *Cervix intalo.*

m *Cervix in humero.*

o Acetabulum in humero. latitat autem o inter duo Y.

q Pediosium minimè extuberantia tubercula. duo autem q tantum his ascriptimus, quòd reli
qua in umbra latitassent, & picturæ quoque obsuissent.

. V T C V N.

Exp̃de ſe-
moris app̃e
dices ſi. A.

fig. capiti
inserta in-
ter G & A.

N, N f.d.

X, Y, E, K

Q, R, S, K.

1,2 fl.ca.17

A. D. C.

L. si. A. d. cir

4 M. R. U.

Καλον.
Aritus.
Membrum

Ἐπίφθοις.
Appendix

In uide Vsa
partium.
Appēdices
sinuū medull
continentium
non esse oper-
cula.

*Non solum
gradib. ossib.
appēdices co
tingere.*

Galen. lib.
de Ossibus.

mus. Tibiæ ossi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quæ scapulam spectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat iuxta brachiale. Atque hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent: quippe postbrachialis & pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exhibent, ubi primorum digitorum ossium sinus ad articulationem subeunt. Superius uero quæ hæc ossa brachiale & tarsum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscuntur, at firmiter semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerumque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt conspicua. In ijs uero qui iam ad summum incrementum uenerunt, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac latet.

ἀποφύσις
Processus.

Processum
& appendicem
differentia.

Processum
us.

λογών

ἀποφύσις, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estque ossis pars nihil à suo osse differens, quàm quod tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramique extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorsi est uertebra, quæ non multis donetur. Quandoquidem aliquot ceruicis uertebras etiā plures undecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis docebimus. Deinde & inferior maxilla processibus utrinque duobus donatur, & humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamque superficiem aliqua sui sede extuberant. Porro processum, sicut & appendicem, nonnullæ sunt differentia. Quibusdam enim processibus appendix adnascitur, nam femoris processus rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendicem obinent: quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imaginem confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices. nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungosorum ossium processus fungosi sunt. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum consistunt, nulli appendices adnectuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerumque sibi processus uendicant. Vlnæ enim appendici processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti assimularunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici processus obtingit, quem interiore malleoli nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustentans superior appendix processus exiguit, cui octauus pedem mouentium musculus inferi ostenditur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeo insignes diuiduntur, ut utrosque capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quamquā tamen processus nomen illis tantum processibus adhiberi satius erit, qui alteri ossi non articulantur. Femoris namque & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articulum latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomorum more (qui subinde *ἐπιφύσις* cum *ἀποφύσις* confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus, quippe interiore malleoli inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantum intellectis nominibus, in ossium descriptionibus erūt obuia, ut & processum quoque usus in singulis ossibus manifestus euadet. Cōferunt autem processus præcipue ad commodam articulationem, & ossium cōmissuram, deinde ad multarum partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neque collum ritu educeretur, ac rursus uallium modo exculperetur, paucissima ex ipsis nasci, ipsique inferi possent. Nunc autem processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascuntur, aliisque ei dein (ut sic dicam) inseruntur, & super ipsum exadificuntur. Quinetiam processus propugnaculi uice esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur. *κορώνη*, seu *λογώνη*, interpretibus quibusdam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisorem, ubi neruus sedet, referebant. Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculi tendo inseritur. Deinde in temporum osse alius cernitur, quem mammarum papillis assimilant. Sic & in eodem osse alius consistit, qui gallorum calcaribus, & scriptorio

o o in fl.
pedis.

8 fl. 15 cap.
numerus no-
tantur.
c T. i. fl. C.
d XY fl. i.

SS fig. A.
B.

fl. 12. cap.
24 R.
a fl. 3. ca.
31 i.
X in pede.

c T. fl. C.
et 6 musculi.
tab. A. B.
d 4. 5 fl. 6
cap. unus h.
alter i.

fl. 5. 6. ca. 11.

Mette id a
D ad B pri.
fl. ca. 30.
Ab m ad f
in fl. 1.
q. q. in pede

Cōfer fl. 11
13 fl. ca. 33
cum n. m. l
fl. 10.
f. 9 fl. 15. ca.
d. c. figure
16 ca. 25. X

a. b. immit-
te A. i. ca.
30 in c. f. 8
fl. 1. ca. 29.
c. figure
ca. 14. 15.
16. 17.

G. H fl. 2
ca. 27.

ptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi acutos processus musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ aliorum ossium sinus articulationis ergo subeunt. Occipitij enim ossis capitula primæ ceruicis uertebræ sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quum interim, idque potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. *κεφαλή*, & *κεφαλαίον*, Latinis nomine capitis explicantur, qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusque arbitrij occasione subintrans. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui in articulum prominens dicitur, quod ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longè excedat. Verum pedij ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeo depressa plana sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintraret, aut tarsi ossium tubercula in se recipiāt. Præterea neque in trium tarsi ossium cum osse cymbæ referente conexu à sinibus capita distinguere licet, dein eiusmodi capitula in plerisque uertebris haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantibus, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeo obscuro tubere gibbæ prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti *κεφάλαιον* uidentur appellasse, priora autem simpliciter *κεφαλαίον*. At de condylo non ita multo post quædam (quum ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subiiciemus. *ἄρθρον*, quem nos Articulum dicimus, Græci primum uocant, ossium commissuram ad motum paratam. Verum Hippocrates crebro, idque potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorumdem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinumque immisissam, & capitis nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant. quamquam alijs rursum uniuersum coxendicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satiis tamen fuerit, uertebræ nomen dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis *σπονδυλός*, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticuli nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fufos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obrigerunt, ut femori quæ coxendicis ossi articulantur, pedij & postbrachialis ossibus, quæ digitorum prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quæ tibiæ committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequenti ossium sinus subintrāt. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. Verum & si à medico nomine medici digno huiusmodi capitum formæ ac differentia non minus quàm proprii ungues, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hic tamen prolixius eas subdividendas esse haud existimaui, quod accuratissimè singula in unoquoque osse persequi conabor. Porro ossium capita non semel Galeno *ἐπιφύσις*, seu appendices uocantur, fortassis quod eorum nonnulla appendice consistant: quemadmodum femoris capita, superius humeri caput, pedij ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Verum plerumque ossium capita neutiquam appendice formantur. Talis enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quæ cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, non autem appendices exiguit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, quæ *κεφαλή*, hoc est artuum capita, *ἐπιφύσις* & *σπονδυλός* uocari docuit. Porro *σπονδυλός* Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quod admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capita uel inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicaretur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum *σπονδυλός*, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorum ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quod geminis capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimum prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipue ducunt. Cæterum Galenus in primo

In libro de
Ossibus.

κεφαλή.
κεφαλαίον.
Caput.
Capitulum alia
prominentia,
alia depressa.

ἄρθρον.
Articulus.

Vertebrum.
Vertebra.
σπονδυλός.

Capituli differ-
entia.

In de Usu
partium.
σπονδυλός.

mo de Musculorum motu *κόνδυλον* appellat, depressum ossis capitulum, quando *κεφάλῳ* seu caput *κοτύλῳ* seu acetabulo, profundo ue seu alto sinui cōfert; *κόνδυλον* uero, seu depressum minimeq; extuberans & planum capitulum, *γλῶν*, quam sinum esse dicimus, adeo leuiter in osse cœlatum, ut an sinus, an capitulum sit, diiudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus *κόνδυλος* nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscure & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum ue femoris caput iuxta genu dicere, quam ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inferere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuo illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. *Τραχήλον*, & *αὐχρῖνα*, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in femore, iuxta elasticissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeo insignis ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, pedij & postbrachialis ossa, quæ digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquæ manifeste conspiciuntur. Cæterum aliquando non modo tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituent cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius artior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomis professoribus obtinuit. *κοτύλῳ*, & *κοτύλιδον*, ac dein *ἐξυκαφον*, Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgo pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius ue descendunt, excavanturq; ac ossium capita excipiunt. Obseruantur autem eiusmodi sinus seu acetabula, in coxendicis osse, ubi femoris caput admittitur: dein & in osse cymbæ referente, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verum arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modò quouis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. *γλῶν* autem ab ocularis sinus (quantum coniecto) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus tantū cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quam si duo plani læuigatiq; asseres inuicem imponentur. Atque sic *γλῶν* depressio responderet capiti, quod omnium primum *κόνδυλον* nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in tarsis ossibus, quæ pedij ossa ipsi coarctantur. Item ossis cymbæ referentis sedes, quibus id tarsus ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secundæ uertebra capitula admittit. Verum hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam *γλῶνας* appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibie ossis sinus quibus inferiora femoris capita insident, *κοτύλῳ* aut *γλῶν* nomen mereatur. Attamen si articulationis species diligenter discusserimus, meritissimo *κοτύλῳ* uocabimus apparentem sinum, *γλῶν* uero sinum adeo obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice inculpanitur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētiās explicabit, ostendemus: quandoquidem articulationis gratia tam sinus quam capita formantur. Hic autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētiās hic quoq; sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quod alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis ossis sinus femoris caput excipiens, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij sinus brachiali admittens: & primæ uertebrae sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibie ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulo-

rum

rum gratia cōstituuntur, ita quoque & *ἵππος*, *ἄφρονες*, *ἀμβλῶν*, *χείλη*, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar laborum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tamen in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspiciunt, euidentissime tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq; prominentia uidentur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. *Βαβυλῶν* autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamentiq; ritu, ultra quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In anteriori enim humeri sede, & in posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posterior autem sinus posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultra quàm expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Merito itaque primi dissectionum professores, hos sinus *εὐθυδίας* uocauerunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerumetiam reliqui, in quos tubera ossium ingreditia insidunt. Vlnæ nanq; sinum C modo exculptum, & quem humeri orbita subit, *εὐθυδίας* nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quod soli ferè omnium sinuū alterius ossis processus in articulo motibus excipientiū, ij cartilagine uix incrustentur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incisi ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptiori sede inserantur, & interdū quoque aliqua ex istis initium commodius ducit. Cuiusmodi sinus in interno latere magni externiq; processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in medio duorum articuloū, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines ueluntur, atque ne sua aberrant sede cōtinentur, quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuiæ: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hic prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensabo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomis studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq; non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quàm quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælibare operæ precium fuit.

DE OSSIVM INTER SE STRV.

tura & contextu. Caput IIII.

§ s A humani corporis instar unius continuūq; ossis, lapideæ cuiusdam statux modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq; excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maxime, si quid aliud, proprius censetur) neutiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq; haud perficiatur, hominem multis ossibus fabrefieri magnoperè cōduxit. Quinetiam ossa inuicem componuntur non solum motus gratia, sed etiam alicuius corporis transitus occasione, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersitatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulna & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innumeros ossium connexus. Transpirationis uero seu transitus alicuius corporis gratia, futuras capit is efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ cerebri membranae fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs conflat. Pariter quoque & in capit is futurarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno osse, sed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiumq; ueluti in fictilem ollam longius quàm ad ossis circumscriptionem pertingat, sed ut ipsum unā cum osse ad futuram terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū sermone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab u imagine *ὀφθαλμοῦ* nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsim per se habetur, sed aut pars continui est, aut aliud os cōiungit, ac alteri adnectitur: adeo ut sagax rerum parens Natura

Τραχήλος.
αὐχρῖνα.
Collum.
Cervix.

Galen. in libro
lib. de Ossib.

Galen. in libro
de Ossibus.
κοτύλῳ.
ἐξυκαφον.
Acetabulum
C.

γλῶν.

Sinuum &
capitū uisus.

Sinuum diffe
rentiæ.

h, h fi. A. C.
B.

i fi. C.

h in pede.

h in pede.

1, 2 fi. C. 21
C, D.

f n fi. D.
a n fi. 33
ca. h.

b p. p. p. m.
pede.

c fi. 10 ca.

33, m, l.

d 6 fi. 25

ca. M, L,
K.

7 fi. 31 ca.
F, G.

f n fi. D.
a 8 fi. 24

ca. X, Y, Z.

b 2 fi. 27

ca. I, K.

c 1, 2 fi. 23

ca. K, L, M.

d 1 fi. 24

ca. E, G, D.

ἵππος.
ἄφρονες.
ἀμβλῶν.
χείλη.
Supercilia.
Labra.

Βαβυλῶν.

Libro de Fy
cluris.

Sinus articu
lationis nomi
ne non parati.

Hominē plu
rib. ossib. con
stare, motus
gratia.

Transitus ex
pirationis gra
tia.

Gratia diffe
rentiæ patien
di.

Partium diffe
rentiæ gratia.

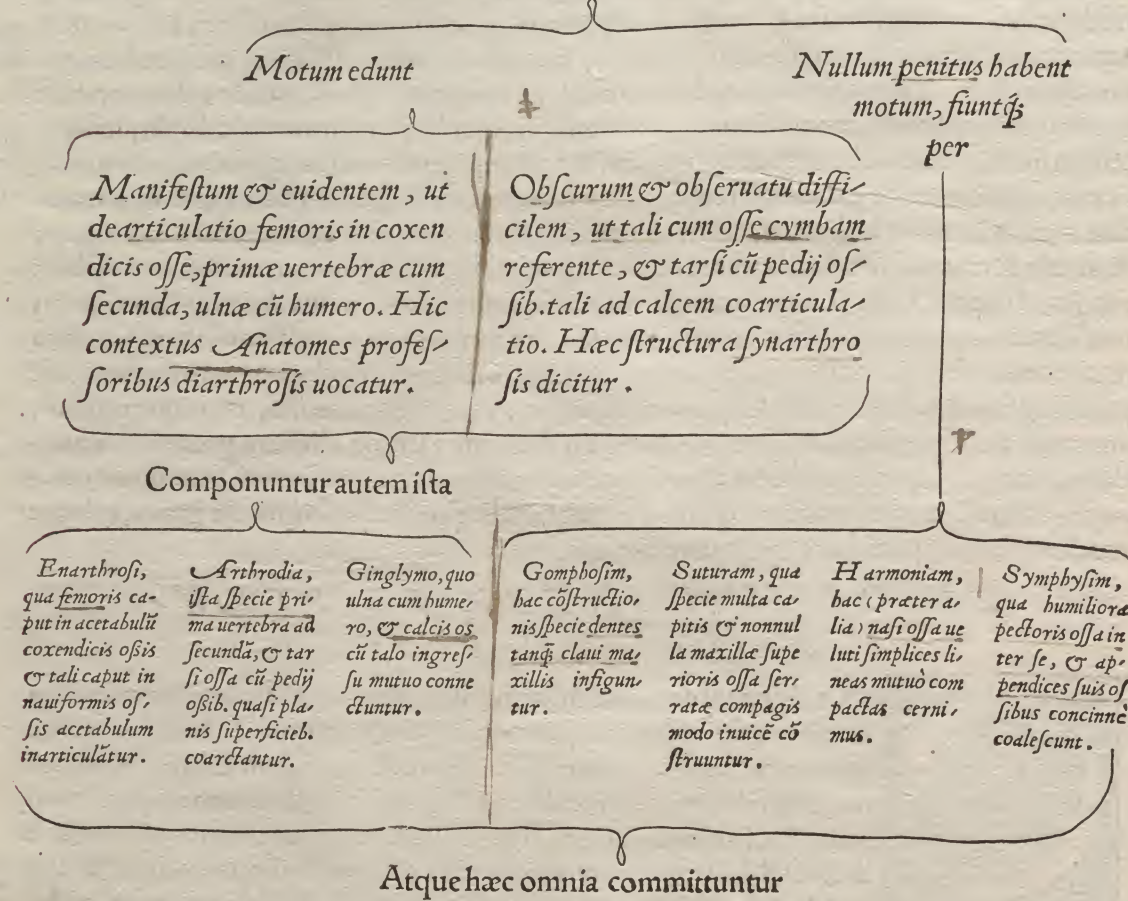
Lib. de Part.
lib. animal. Ca.
p. 9. et lib. 3.
de Hist. ani.
Cap. 7.

tura, ossibus tanquam uno continuoque & tanquam pluribus ad commemoratos usus hominem uti uoluerit. Quod uero cartilago & interdum ligamenti portio inter ossa quae inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quam ut eius gratia cum Aristotele minus apte possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: praeterea etiam asserens, haec ex dorsi spina non secus quam uenas a corde principium ducere. Hanc porro integram ossium mutuo coherentium seriem Graeci συνδεσμός, quasi assicatum esset cadaver, nuncuparunt. Ceterum ut uariis compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modo obiter in tabellam primum reijciam, latius singulas commissurarum differentias deinceps explicaturus.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IVNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur
structuris, quae

Quae in istis
articulis
synarthrosi
dicitur.

Hu-

Huiusmodi itaque commissurarum differentiis ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis sit compositio, quae a Graecis ἀρθρωσις & ἀρθρῶν, nobis articulatio articulusque nuncupatur. Verum motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidentes sunt, neque quenquam latent, nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurque ad coxendicis os, & extremam manum ad cubitum, ac praeter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Haec articulationis species euidentem motum ostendens, συνδεσμός dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodum & Hippocrates eam ἀρθρωσιν, quasi abarticulationem uocauit. Aliorum uero articulorum neque ualidus neque manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latensque motus sentitur, ut is neuiquam a singulis prompte dijudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossium ad brachialis ossa coarticulationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primum digitos extenderis, ac indicem deinceps minimumque digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digitorumque radicibus ueluti semicirculum statuere coneris, postbrachialis ossa non prorsus immobilia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum talo, talisque cum osse cymbam exprimente, ac rursus huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsi ossium cum pedij ossibus usuuenit. Harum namque commissurarum ne obscurissimum quidem motum, nisi mente sedulo adhibita, animaduertes. Vocata est autem haec articulationis species συνδεσμός, quasi coarticulationem dixeris, solius motus quantitate a dearticulatione discrimen recipiens. Ceterum utranque articulationis speciem Natura non simplici compositionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducuntur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendunt, quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, deinceps sursum ad caput moues, deorsumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in mensam fixo, reliquis digitis circulum quam pores maxime moliris. Ita & femur antrosum retrorsumque & introsum ad aliud femur, & extrosum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modo antrosum, modo sursum, modo retrorsum, modo deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulum moues. quod in uisibus musculorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atque in latera mouentur, omnis motus circumuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quae cubito iungitur. Alij uero flectuntur & extenduntur, simulque circumuertuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Ut radius simul cum ulna ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in primum supinumque agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circumuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in primum supinumque circumuersionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non simili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis specie eosdem compingi. Ac species haec seu forma est tripartita, a uetustissimis Graecorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, ἐναρθρωσις uidelicet, ἀρθρωσις & γυγλυσις, quamquam fortassis haec nomina a Diocle, & illis qui primum refecandi rationem commentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa. ἐναρθρωσις itaque articulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinus uel altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & postbrachialis pedij ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspiciamus. Commemorati modo articuli manifestis pluribusque motibus donantur. Femur namque & brachium, cuius os humerum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circumuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quae sesamo comparantur, tum etiam articuli constructionis gratia accidere audies. Huiusmodi etiam articulatione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero συνδεσμός committitur, quare etiam pluribus motibus donatur. flectitur enim & extenditur simul cum ulna, & deinceps circumuertitur, adeo ut Naturam συνδεσμός in simplicibus articulis, qui continua & non intercepta cartilaginis incrustatione, ut sic dicam, perficiuntur, confinxisse cōstet, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quam

ἀρθρωσις.
Articulus.
Euidentis motus.

συνδεσμός.
Lib. de Articul. ossis iung. lib. docens luxationem.

Motus obf. 71.

συνδεσμός.
Coarticulatio.
Articulos omnes non iisdem motibus.

Tres articulorum forma.

συνδεσμός.

Quod in simplicibus articulis Natura naturam synarthrosin mouetur.

B simpli

simplicissimo minimeq; gemino utens ossium connexu. ^a Tali uero caput ossi cymbam referen-
ti hac articulationis specie iungitur, ut etiam quaedam brachialis ossa inuicem articulari suo lo-
co doceamus, non minus quam secundae, tertiae, quartae & quintae costarum cartilagine hac
articulationis specie pectoris ossi coarctantur. In praesentia enim abunde est, commissurarum
differentias naturasq; enarrare, & in illis scopum Cōditoris recensere, quibusdam tantum ad-
ditis exemplis, qualia haec posteriora in obscuris motibus censeriqueunt. Omnes enim articu-
los semper enumerare, & si promptissimum mihi quidem esset, illi tamen Anatomes tyronem
nondum explicatis ossibus remorarentur, ac negotij difficultate à pulcherrima Dei operum
inquisitione absterrent. ^{agdwalia} itaq; articuli species est, quae cauum sinumq; leuiter & su-
perficietenus exsculptum, & caput ossis depressum adipiscitur, & ueluti planarum superficieu-
rum connexu sit. & quemadmodum in enarthrosi quis sinus caputq; sit indicare leuis est ne-
gotij, ita è diuerso in arthrodia utraque adeò obscura sunt, ut ignores cuiusnam ossi sinus aut ca-
pitis nomen opportunè debeas adscribere, perinde ac si duas superficies planas inuicem incum-
bere fingeres. Hac specie committuntur tria interiora tarsi ossa cymbam referenti ossi, & ^c pe-
dij ossa tarsi ossibus, nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein quartum brachialis
os quod rectum uocabitur, tertio brachialis ossi: & clauicula summo humero. Atq; in his com-
missuris adeò obscuri sunt motus, ut perquam arduè sentiri possint. Quasi Natura hanc articu-
lationis speciem in simplici articulo tentaret, ubi uix tantillum os moueri statuit. Nullibi enim
simplicem eandemq; ueram arthrodiam reperias, ubi manifestus sit motus: quemadmodum for-
tè duplicem obseruabis manifesto motu praeditam, sed illo ferè unico & simplici. Prima nan-
que ceruicis uertebra nullo motu alio, quam liquido circumactu super secundam moueri pro-
babitur, & duobus interim locis prima hominis uertebra secundae per arthrodiam iungitur,
utrinque scilicet ad secundae uertebrae dentis latera, & dens ipse quodammodo arthrodia pri-
mae uertebrae committitur. Quanquam in his uertebrae nexibus sinus capitq; adhuc ma-
nifestiora sint, quam in simplicibus, quas antea enumerauimus, arthrodij. Ad haec, eiusmodi
quoque arthrodiam obseruabis in reliquis etiā ceruicis uertebis, & thoracis quoq; omnibus,
ad eam usq; quam ab incumbere ipsi uertebra & ab ipsi subiecta suscipi exponā. Nam earū uer-
tebrarum connexus, qui ad radicem spinæ seu posterioris uertebrae processus consistunt,
ita committuntur, ut subingredientes unius uertebrae partes leuissimè protuberent, & partes
aliā uertebrae admittentes, superficietenus tantum sinuentur. Quamuis in his uertebis præ-
ter flexionem & extensionem, etiam aliquis in latera motus obseruetur. Atque ita si eiusmodi
duplicem uertebrae ad se inuicem articulationem arthrodiam esse dixerimus, hanc non ex-
actè simplicis motus gratia perpetuò fieri etiam fatebimur. ^{γγλυμος}, quæ tertia articuli spe-
cies censetur, manifestis sinibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus. Fit enim
ginglymos, quoties mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur: ita ut unus gibba, alterius ossis
caua subintrent: & rursus unius ossis sinus alterius gibba admittant, perinde ac si digitos mu-
tuis ingressibus committas, aut ostiorum cardinibus hanc articuli speciem
conferas, in quibus ferrum parieti infixum illud quod ostio committitur ex-
cipiat, ipsiq; etiam ostij ferro parietis ferrum subintret. Ab hac enim imagi-
ne praesens articulationis species nomen inuenit. ^h Hæc in genu occurrit,
tibiae enim os duobus donatur sinibus, in quorum medio tuberculi pro-
minet: femoris autem inferior pars duo exigit capita, tibiae ossis sinus ingre-

Quando Na-
tura arthro-
diam constitu-
it.

γγλυμος.

Hic A ferru
seu cardinem
notat, parietis
infixum: B au-
tē, ferru quod
ostio seu fene-
stræ nectitur.

Quando Na-
tura gingly-
mos formauit.

Quibus modis
duplices arti-
culi formantur.

a Iunge O,
fi. 33. Ca. in
li. 11. figure.
b 2 fi. ca.
25 numerus
7 in.

c Iunge f,
li. 14. fi. 13. ca.
33. cum n.
m. 10. fi.
d fi. ca. 3.
99 ad pp.

e Iunge 4.
fi. 15. ca. X
cum c. fi. 5.
Dein 4. fi.
a, b, cum d.
c, 5. quinq.
Postea L. 4.
fi. cū 85. fi.

f Iunge 8.
7. fi. cap. 15.
cum d. 9. fi.
g Iunge X
et Y fig. 3.
ca. 15. cum
a, b, 2. fig.
aut cum c. fi.
gura 3.

h Cōfer, F
et 1. 7. fi. 31
ca. cum E,
F et 1. 1. fig.
30 capitū.
i In 2. fig.
27 cap. iun-
ge G, H, I ad
L, K, M.

k 1. fi. 24.
ca. Aut com-
mitte m. 3. fi.
gura in 1. 5.
fi. et p. 5. fi.
in o. 7. fig.

excipit.

excipit. Idem in calcis & tali cōnexu (ut & ginglymos obscurum motū edentes aliquot recen-
seam) obseruatur. In posteriori enim sede talis calcis tuber assumit, in anteriori uero calcis
sinui caput tali inarticulatur, adeò ut meritisimè & hic quoque mutuis ingressibus ossa articu-
lari dicantur. Pariter huc quoque ueteres retulisse uidentur duplices articulationes, etiam si mu-
tuo eodemq; uario non fierent ingressu, sed simili utrinque modo, ut capitis ad primam uerte-
brae connexus censeriqueunt. ^h Duobus enim inuicem distantibus primae uertebrae sinibus,
duo occipitij ossis capita ueluti enarthrosi articulantur, neque quicquam dextri lateris articu-
latio à sinistri, specie formaue discrepat. Sic quoque & aliae uertebrae inter se coarctantur.
Nam inferior seu subiecta superiori seu superpositae duplici articulo committitur, illis nimirum
articulis qui ad spinæ seu posterioris uertebrae processus radicem haberi dicuntur. Non
enim de uertebrae nexu, quem suis corporibus moluntur, in praesenti loquor: quum is,
quantum ad propositum spectat, uariis sit, quemadmodum etiam uertebrae supra duo decimam
thoracis consistentes, quod ad articuli formam attinet, posterioribus articulis arthrodia mu-
tuo iunguntur: quæ uero duodecimae subiacent, quodammodo enarthrosi. Verum si huius-
modi uertebrae nexu, quia duplices (unus utrinque nimirum ad latus) sint, sub ginglymo
complecteremur, etiam aliquot huius generis articulationes non simplici tantum motu dona-
tas fateremur, quum uertebrae præter extensionem & flexionem, in latera quoque non nihil
agantur. At non arbitror ueteres illos Anatomicorum præcipuos, uertebrae ideo ginglymo
articulati dixisse, quod prima ceruicis & duodecima plerumque thoracis uertebrae dunta-
taxat exceptis, semper una uertebra superiori parte suscipiatur ab alia, & inferiori parte inferior-
em suscipiat: aut contrā, superiori parte aliam suscipiat, inferiori autem suscipiatur. Quamuis
id Galenus satis innuat, hac ratione ginglymon fieri autumans: & fortè non animaduertens, si
uerum assereret, tunc oportere tria ossa ad articulationem concurrere, primum scilicet os uer-
tebrae, quæ superiori sua sede exciperetur: & secundum uertebrae, quæ superiorem hanc se-
dem exciperet: & tertium uertebrae, quæ à mediæ seu primae uertebrae inferiori sede suscipe-
retur. Ut enim una suscipiat, eademq; suscipiatur, præter illam, & susipientem & susceptam
quoque concurrere necessum esset. Atque hac etiam ratione ad plurima ossa ginglymos refe-
rendus esset, ad ea nimirum quæ ima sui parte aliud os subirent, & superiore aliud admitterent:
aut ex aduerso, in superiori sede aliud ingrederentur, inferiori autem aliud exciperent, nullo ar-
ticulationis formæ habito respectu. Et huius generis censerentur prima digitorum ossa, quæ
superiori sede per enarthrosin postbrachialis ossibus iunguntur, & ima parte subsequenter os-
sis digiti sinus subeunt. Verum de digitorum uertebrae nexu quoque connexibus suo loco cumulatim
pertractaturus, nunc commissuras nullum prorsus motum ostendentes exequar, si prius ad-
monuero, nullum hactenus dictorum ossium contextum fieri, nisi sinibus & capitibus seu su-
perficiebus leui lubricaq; cartilagine in crustatis, si modò uertebrae corporum ad inuicem,
& sacri ossis cum duobus ipsi coarctatis ossibus connexum secluseris, in quo cartilagineum li-
gamentum priuatim interuenire posterius audies. Quæ uero iam narrabuntur commissurae
omni prorsus motu destitutæ, laui lubricaq; contactu neuitquam fiunt. Atque harum pri-
ma γγλυμος dicitur, estq; cum instar clauis ossi infigitur: quæ dentes ad unum omnes maxil-
larum praeseptolis tanquam clauis adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur.
Cæterum ueteres interdum instar clauis connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contu-
lerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio tanquam clauis cuiusdā interuentu coarctari
dicerent, quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scri-
bit, tibiae & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus clauiritu ita subire arbi-
tratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verum trigesimo tertio Capite tali na-
tura tradetur, cuius connexus ad tibiae & calcem ginglymo, & in hominibus & in quadrupe-
dibus articulat. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedū ac bisulcorū ta-
lo forma (non autem situ) discrepat. Nam tibiae omnibus subijcitur, & calci, aut quod calcis ui-
cem gerit ossi articulat. Femoris enim os tam in auiibus quam in equis & porcis, & reliquis
quadrupedibus, Aristotelem, & in tertio de Usu partū Galenum lufit, quod in illis æque ac in
hominibus femur uisu obuuium non sit: ut modò in suum locum asseruem, quæ in libro de Cō-
muni animalium gressu Aristoteles, ob ignoratum ipsi in quadrupedibus & auiibus femoris
os, & brachij os, parum rectè posteris tradidit. Sutura, quam φαγω Græci appellant, compo-
sitio quaedam est, ad confuturam rerum similitudinem. Hanc nonnulli quū explicare student,
ferratam compagem structuramq; alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis
in memoriam reuocant, mutuum ferrarum contrario occursum ingressum, quo dentatae alterius
ferræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uero quæ in unguem committi dicuntur, quū gibbae

Immitte P
fi. 7. ca. 33. in
li. 11. figure.
Q. 4. fi. 2.
S. 4. fi. in R
septima.

Iunge B.
fi. ca. 15. in
N. 2. fig. et
D, E, F, G,
fi. in O, P,
Q, R, fi. 2.
c. N, O. fi.
ca. 14.
d. R. fi. ca.
14.

Iunge O. 2.
fi. ca. 14. in
K, L, M
fi. 3.

Confice
tres uerte-
bras fi. 3
ca. 19.

1. fi. 27. ca.
B. et 2. fi. E.

fi. ca. 14. R.

Immitte de
eius seriem
A. A. notat
fi. ca. 11. in
quarta fig.
cap. 6.

Expende
qui in 3. in-
tegratū fig.
a. inter o
et a. cōfi-
sit. Aut cō-
fer figuram
ca. 31. cū fi-
gura ca. 33.

Libro de Ossi-
bus, et 3. libro
Cōmentario-
riū in Hippo-
lib. de Ar-
ticulis.

γγυμος.

Capit. 9. libri
2. de Partibus
animalium.

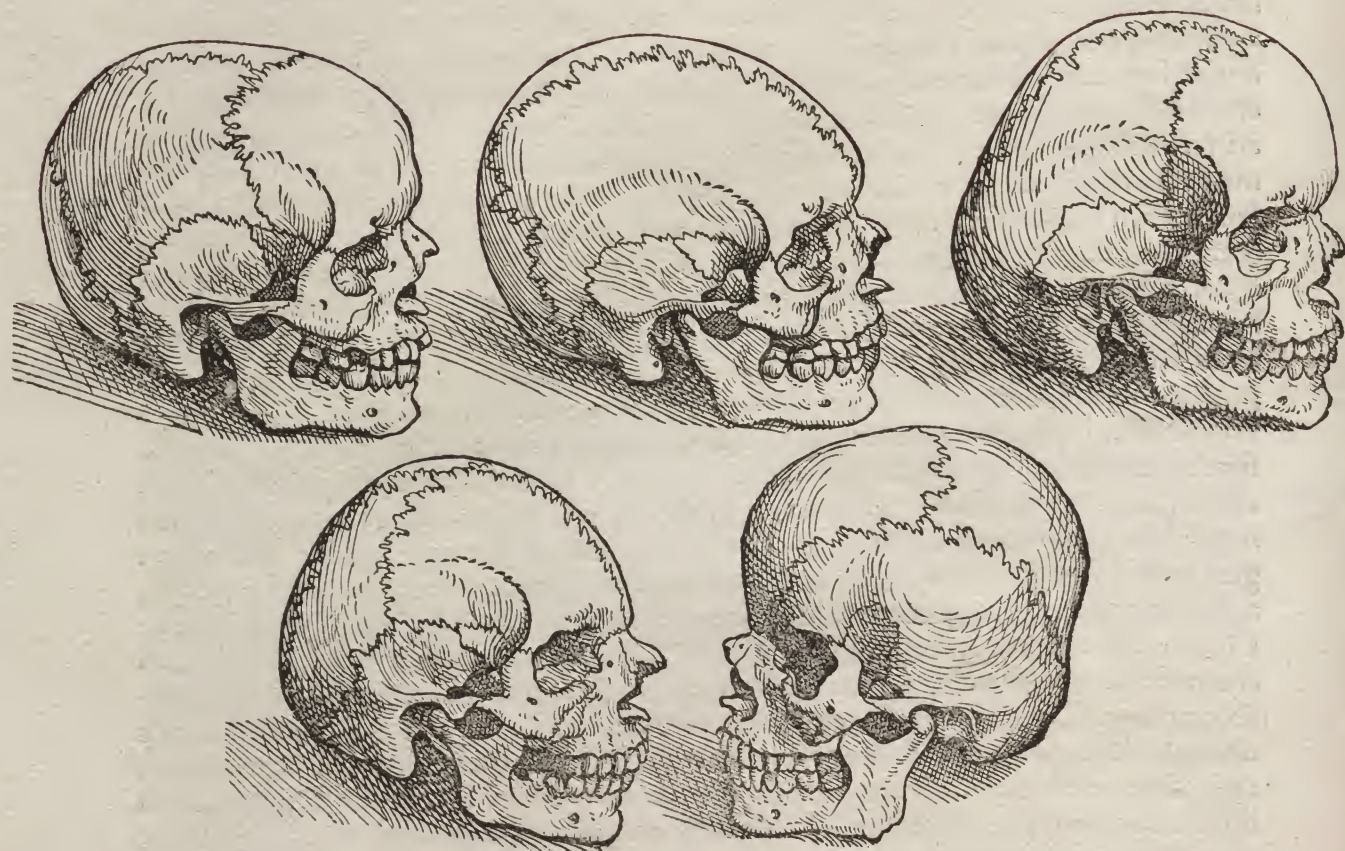
φαγω,
Sutura.

B 2 uideli-

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculorum
gratia formatum.
Li. 7 de V su
partium.

Qui Natura
oculos munire
rit.

Cerebrum oculorum
gratia in capite locari.
et dem cerebri
nomine reli-
quos sensus.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeorum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manifestò commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, nasus, & aures in pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur hostium incurfus latronumque speculatores, qui muros, montes & altas turreseodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antennis, terram ocyus, quam qui subsunt in naui, conspiciunt. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura cute obiectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tuto reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata, simul durissima & testacea esset. Homini uerò propter corporis substantiam, & mollem tenuemque qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi prælongis processibus citra periculum apponi nequiverunt. Quando itaque in imo hominis oculos locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securitatem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindictantem. Superius enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uerò præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut excelsis & extuberantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterque ueluti in sinuosa ualle latent. Ceterum horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minime est: quamuis etiam illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hinc quoque alias componi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur: Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus, gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille sit sensus instrumentum: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa ab

ab incidenti extrorsum sensibili pati, ut sensus fieret, magnoperè conducit. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè diuulsa frangerentur, offendereturque, cerebrum iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se habentibus, quòd à principio de capitis structura ratione inquirebatur, iam inuenimus. Colligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusque organa propter cerebrum. Quamquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportunè fortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui natura in sublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad superiora ducitur, meritò sursum sunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet, non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uescimur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter rufus est, ut omnes ictus, omnesque nimios & frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præteream musculos, & capitis super colli ueruebras connexum, & rotundam figuram iniurijs pertinaciter repellendis omnium aptissimam) cerebrum, cuius debet esse receptaculum & propugnaculum, figuram non iniuriæ mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora depresso. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla illac è capite procidat, priori uerò cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organorum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissimum extruitur, priorem posterioremque partem obtinens prominentiorem, ac magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmodum ea in qua anterior eminentia à synepite frontis uel elatiori sede producta perit, posterior autem quæ occipitis est reseruatur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, occipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde tertia, naturalis adhuc magis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphaeræ obseruatur. Ista figura Theristes ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso *θερσίδης* appellari, nonnulli asserunt: quamquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & *θερσίδης*, nuncupare libuerit. Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quam in anteriori posteriorique sede prominet. Ac hæc naturalis capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud secus quam si ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò posteriorem ceruicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obambulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quam longius contigit. Præterea Genuæ puellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrionibus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus grandius est, & in utrunque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam in egregiè prudentibus interdum conspiciuntur. licet tales caluariæ nobis in cimiterijs nimis quam rarò se offerant: uti profectò subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant, accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed longè etiam magis differentibus, pluribusque deformes esse, non semel mihi retulerit Naturæ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS PFLVG SALISBURGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariisque cum aliarum artium, tum uerò potissimum Iuris Ciuilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louanienfis Gymnasij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repentiè Louanium grandi obsidione secundò liberauit.

Naturalis capitis
figuræ.

Prioris 7 li-
bri figuræ.

fig. 1. et
pleraque 6
cap. fig.

2 figura.

3 figura.

4 figura.

5 figura.

Prima non
naturalis capitis
figuræ.
Secunda.
Tertia.

Quarta.

Lib. 9, de V.
su partium.
Varia capitis
figuræ.

PRIMA SEXTI CAPITIS
FIGVRA, QVAE DVAS VERTI-
cis ossium portiones inuicem nonnihil seiunctas
commonstrat, ut commodius artificiosissima sutu-
ra fabrica oculis subijceretur.

SECUNDA FIGVRA:

HÆC OSTENDIT CALVARIÆ
portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis
appareret cōstructio duabus densis solidisq; squa-
mis seu laminis *E* & *O* notatis efformata, in qua-
rum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit sub-

stantia *æ* indicata. Ceterum huiusmodi squamæ vulgò capitis tabulæ uocantur, ac superior
quidem exteriorue squama *E* notata, prima appellatur tabula, interior uerò, quæ duræ cere-
brum inuestienti membrana est proxima, & *O* insignitur, secunda tabulæ loco habetur, &
quidam hanc diploë quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamq; ossis sub-
stantiam *æ* indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediam seu secundam appellan-
tes, hacq; ratione tres caluariæ tabulas constituentes, quæ crassitie duritiæq; in omnibus homi-
nibus neutiquam pares cernuntur.

TERTIA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

TERTIA figura integrâ caluariam capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphæ-
ram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere
depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchrè proponens.

QVAR

QVARTA SEX-
TI CAPITIS
FIGVRA.

HÆC figura caluariâ sinistro lateri magis incumbente exprimit, ut & basis caluariæ
in conspectu nonnihil ueniret. Aliquot suturarû causa, ab hac figura os iugale serra ademinus.
Cuiusmodi uerò illa sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius & succedentiû aliquot
Capitum contextu, promptè intelliges. Præsens namq; figura maxillæ superioris ossibus cogno-
scendis, quibusdamq; ossiû foraminibus ostendendis, etiam pulchrè subseruit.

CHARACTERVM TERTIÆ ET QVARTÆ
FIGVRARVM INDEX.

PRÆSENS characterum index tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quod
scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur, et si casu quis aut tertiæ, aut quartæ figu-
ræ duntaxat peculiaris occurrerit, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indi-
cis contextu subijciam.

A, B Coronalis anteriore sutura earum quæ transversim ducuntur. Ceterum *B* & *A* in tertiâ
medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens, dextrum autem ipsius latus, quar-
ta figuræ exprimitur.

C, D Posterior sutura transversarû, quæ *Λ* Græcorû maiuscula literæ assimilatur. In tertiâ huius
sutura sinistra pars conspicitur, in quarta uerò dextra. Porro tertiâ figurarû integrâ ossium
compagem experimentium, huius suturæ totam sedem ad *B* commonstrat, quæ ueræ suturæ
persimilis est. Quippe de ipsius additamentis per capitis basim perreptantibus, atque in quinta
& sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.

E 3 Sutura à medio suturæ *Λ* referentis ad medium coronalis, seu à *D* ad *B* deducta.

F Squamosa cōglutinatio, ac in tertiâ quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein

G in ambabus à *C* ad *G* interuallum cōglutinationis notatur, à sutura *Λ* simili ad ueram cō-
glutinationem squamæ formem pertingens, quod non mutuo incumbentiû squamarû, sed ueræ su-

H turæ constructionem ostendit. Quod uerò à *G* ad *H* per *F* porrigitur, squamæ formis est
cōglutinatio, uerticis ossi & temporis ossi communis. Ab *H* autem ad *A* indicatur glu-
tinatio squamæ formis, ossi uerticis & frontis ossi communis.

I 3 Sinistrum uerticis os.

K Dextrum uerticis os.

L Frontis os, quod unicum est.

M Occipitis os, similiter unum.

N Sinistri temporis os in tertiâ, dextri autem in quarta ostenditur.

O Os cuneo à dissectionis professoribus assimilatû, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme

P. (uoces duntaxat sectantiû uenia) appellamus. Hoc unicū est, & cōiugis expers. Verū *P* pri-
uatim notat huius ossis processus, quos uespertilionum alis cōparabimus. Hi utrinq; duo sunt, in
2, 3, 4, quarta figura conspicui & præter *P*, etiâ numeris his 2, 3, 4, & 5 notati, quos quinta huius ca-
pituli figura accuratius proponet.

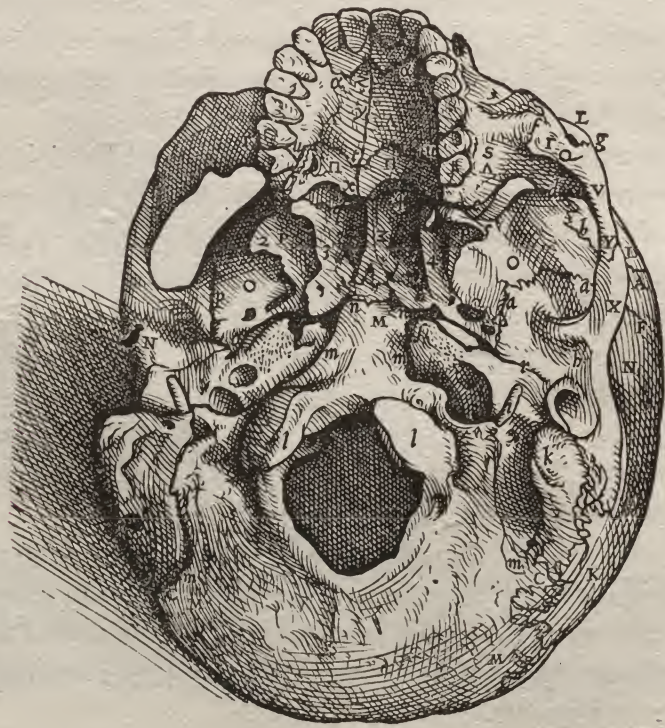
QQQ

- QQQ Hoc os maxillae superioris ossium primum erit, hic aliquot Q insignitum, ne forte sedem Q quod d uicinius est notatū, aliud os a praesenti esse arbitraretis. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cavitatē in tempore exculptā ualde auget.
- R R R Lenis in frontis osse & uerticis asperitas, a qua semicirculi ritu temporalis musculus pronascitur.
- SS Quartū maxillae superioris os: in tertia sinistru, in quarta dextru notatur. T incuria elapsum est.
- V, X 3 Caluariae sedes, quam os iugale appellamus, ac sequenti Capite describemus. V hic notat processum temporis ossis, N indicati, ad iugalis ossis constitutionē eductum. X uero, processum primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus necdens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos ferra rescuimus.
- Z 3. primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus necdens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos ferra rescuimus.
- V, X 4. processi illos ferra rescuimus.
- a a Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum illi ossi ac temporis ossi commune.
- b Suturae cuneiforme os circumscribens interuallum ipsi & frontis ossi commune.
- c 4 Pars haec cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur ossiculum, squamae modo tenue, & linea
- Φ 4. a cuneiformi osse diremptum, quam q̄ indicauimus. Verum haec non ita crebro se offert.
- c Suturae os cuneiforme circumscribens interuallum, ipsi & maximo superioris maxillae ossi paulo ante S insignito commune.
- ff 4 In quarta figura f conspicis, praesenti Capiti nihil seruiens: notatur enim sutura ossi Q indicati, & ossi S notati communis, quam cum reliquis maxillae superioris suturis persequar. Hic enim obiter eius memini, quod huius uidendi gratia in quarta figura os iugale excuerim.
- g g Sutura, frontis os a cuneiformi & maxilla superiori dirimens.
- b 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
- k Mammillaris processus, e temporis osse productus. Quarta figura utriusq; processum k notat.
- ll 4 Capita occipitij ossis, quae primae cervicis uertebrae sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullae causa calatum. Veru ut praesenti Capite ossiu foramina enarrare non instituimus, sic neque eadem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remittēris.

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGVRA.

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

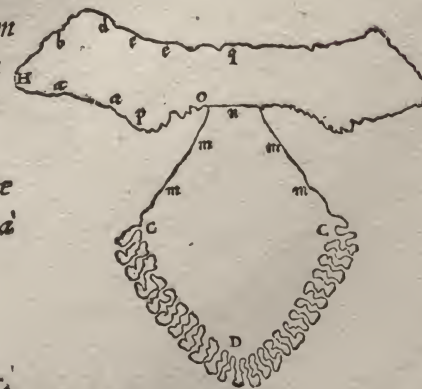
AD ANVSSIM REPRESENTANS.

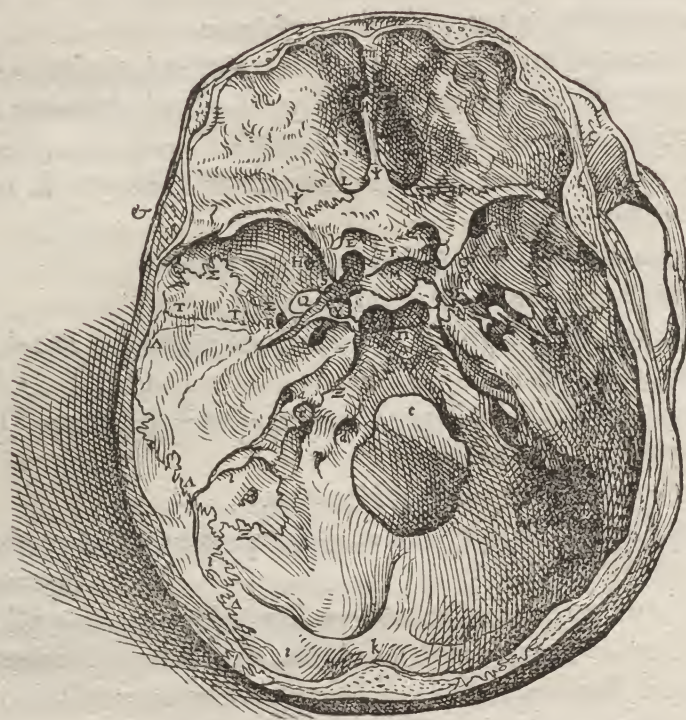
INDEX

QVINTAE figura multos characteres tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

- A Coronalis suturae extremum, in temporis cauo conspicuum.
- C C Suturae Λ exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturae crurum notant, ubi haec nō amplius suturae effigiem accuratē cōmonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.
- F Squamiformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum, ipsi non accommodauimus. Quamquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.
- K Verticis sinistru os, uerum modica ipsius conspicitur portio.
- L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.
- M M M Occipitij maximā ossis partē hic cernere licet, totā nimirū quae in caluariae basi cōsistit.
- N N Vtrinq; unum temporis os notatur.
- O O Cuneiforme os.
- P P Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor 2, 3, 4, 5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.
- Q Primū maxillae superioris os, quod & Γ hic notauit.
- S Λ Maximum quartūue maxillae superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Λ indicatur.
- V X Os iugale.
- Y Sutura ossis iugalis.
- a a Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & temporis ossi commune.
- b Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum illi ac frontis ossi commune.
- d Haec sede occultatur suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.
- e Suturae os cuneiforme, circūscribens interuallū ipsi & quarto maxillae superioris ossi cōmune.
- f Haec sutura superiori maxillae peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
- g Sutura frontis ossi & superiori maxillae communis.
- h Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Processus scriptorio stylo nō ab similis.
- k Mammillaris processus.
- ll Capita occipitij ossis, quae primae cervicis uertebrae coarctantur.
- m m m His characteribus, qui quinta, ut & subsequētes, proprii sunt, notatur suturae Λ imitatis additamenta, per caluariae basim antrosum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendētia.
- n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
- o p Sutura a linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistru temporis os. Verū ab n ad o nō proprie sutura est, quāmodū neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quam in alijs suturis harmonijsue occurrit.
- q q Suturae os cuneiforme, circumscribens interuallum ipsi & sextis superioris maxillae ossibus
- Π Π notatis cōmune. Verū ut cuneiforme os suturis circumscribas, hanc quintā figurā & tertiā cum quarta intueri, singulariū animaduertēs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atq; ita utriusq; cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis caluariae inspectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptē uerti poterit. quū interim hic tres simul tabulae inspiciedae sint, ut uel in externa caluariae sede id os circumscribas. quod quō leuius praestes, suturam Λ simile cum suis additamentis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circūscribēte hic delineauit, ijsdē characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.
- r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturae modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti a osse (ut sic dicam) seiungens.
- s Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
- z Octauū capitis ossis processus, seu septum amplitudinē nariū intercedēs.
- Reliqui characteres ostendendis superioris maxillae ossibus priuatim conferunt.

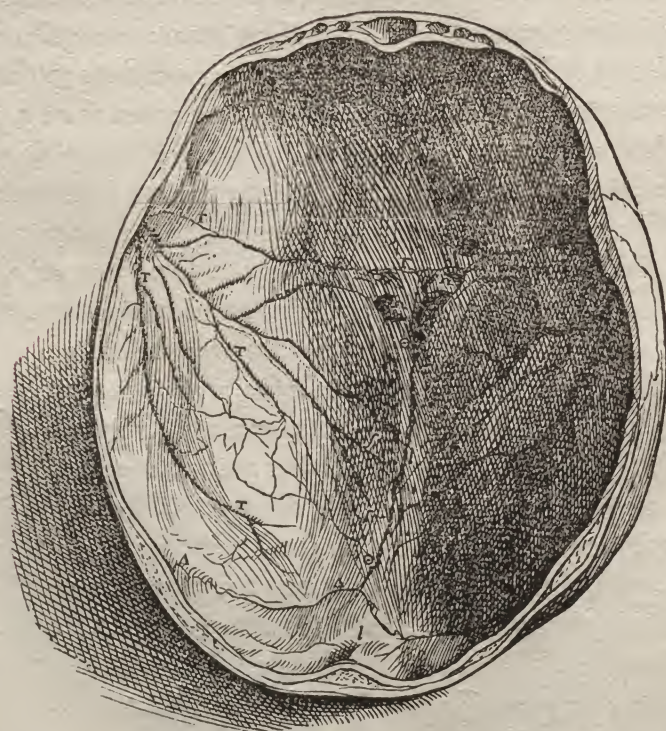

SEXTA

PRÆSENS figura interna calvariae basis sedes oculis subijcitur. Hic namque calvariā delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEPTI CAPITIS
FIGURA.

SEPTIMA figura reliquam internae sedis calvariae partem monstrat, figura sexta non expressam.

CHA

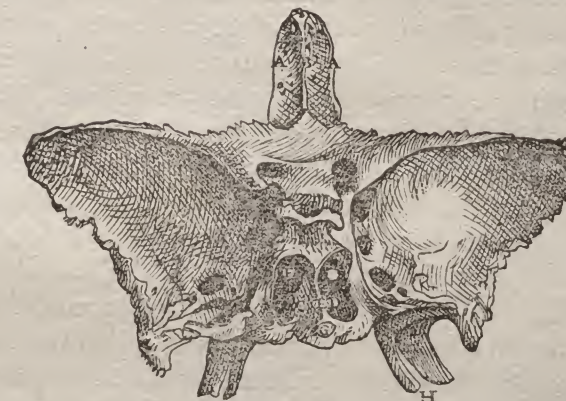
DVAE proximè praecedentes figurae pluribus ornantur characteribus, uerum huc potissimum seruiunt maiusculi Graecorum, capitis ossium suturas indicantes: quae in interna calvariae sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspici, calvariae foraminibus ostendendis conducent.

- Γ In septima figura coronalis notatur, non adeo exactam suturae compagem, atque in calvariae externa sede, exprimens.
- ΔΔ Sutura Δ literam referens, notatur in septima. Verum & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.
- ΘΘ In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notae ad sextam duntaxat referuntur.
- ΛΛ Squamosa sinistri temporis conglutinatio.
- ΞΞ Additamentum sinistri lateris suturae Δ imitantis, quod per calvariae basim contendit.
- Π Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quae duo suturae Δ imitantis latera additamentā ue iungit.
- ΣΣ Suturae cuneiforme os, circumscribentis interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque a Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Ψ, ac inde ad secundū Ψ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaque calvariae sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni sinxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.

OCTAVA SEPTI CAPITIS FIGURA.

QVAMVIS modò

tabularum frequentia lectori minime molestus esse uelim, eoq; potissimum nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octauo capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peruium est, circumscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, praesenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, a cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam calvariae superficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maxime praestitimus, ut cauae in cuneiformi osse plerumq; occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaq; A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebro ducti, olfactus organorum loco habentur.

- A, B A formi osse plerumq; occurrentes in conspectu essent. Indicetur itaq; A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quae cerebri processibus parantur, qui neruorum modo a cerebro ducti, olfactus organorum loco habentur.
- C D Duæ praecipuae cuneiformis ossis cauae.
- E Septum indicatas modò cauae interdiuidens.
- F Alterius cauae seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.
- G Cautas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum cæteris calvariae foraminibus, duodecimo Capite enarrabuntur.
- H Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspici. Cæterum iam tempestiuū est Capitis contextum aggredi, haecq; omnia seriatim persequi, atq; Conditoris nostri industriam in condenda calvaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, calvariae nomine complecti, utcumq; alij solam partem crinibus ornata ita appellari uelint. Atq; ita haec moles nobis in caput & maxillā superiorē, doctrinae studio, diuiditur.

C CERE-

Quale domici-
lium Natura
cerebro para-
rit.

Caluaria cur
non solido osse
constet.

CEREBRUM rationis sedem (quæ instar reginæ in altissimo corporis sita, duabus cōcupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam munimento custodiri magnopere expedit. Quocirca etiam prouidus rerum Opifex, non soli cuti carnosissq; partibus ut in abdomine, aut per interualla a se inuicem remotis ossibus ut in thorace, cerebri commisit custodiam, sed undique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verum quum caluaria quoddam domus calidæ referat, fumida uaporosaq; subiectarum partium recrementa, quæcunque sursum conscendunt, excipiens, atque huius gratia copiosiore euacuatione caput ipsum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte solidam, sed^a cauernosam, futurisq; intertextam sagax rerum Parens efformauit, non quidem spongiæ modo tenuibus inæqualibusq; foraminibus, uelut quibusdam cauernulis, utrinque os perforans: at utraque parte^b cauernulas, intus^c ac foris scilicet, in læuam & densam ossis squamam desinere uoluit, quod illis occurratur erant duræ cerebri membranæ, hîc autem membranæ quæ caluariam ambiens, *πινγκολιον* nuncupatur. Si enim tota caluariæ substantia seruaretur fistulosa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea substantia sua asperitate uicina raderet uulneretq;. Deinde si prorsus spongiola fistulosaq; foret, nullo donaretur robore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma esset. Verum uidebitur fortasse alicui, caluariæ os inter duas squamas frustra fistulosum & cauernosum esse: quum ipsius futuræ propter illarum copiam & magnitudinem ab aliquo ad transpirationem iuari nihil indigeant. Si itaque huius iudicio uniuersa caluaria simul tenuis & densa solidaq; fuisset, nihilo sanè tutior hac ratione redderetur subiacentium organorum constructio, quandoquidem quæ ossa uulnerant, intrò promptè ob uia breuitatem penetrare possent. Si uero caluaria sine omni cauernularum specie simul crassa densaq; crearetur, homini onus haud secus præberet, quàm si obligata capiti sarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, scilicet neque tenue neque densum, solidum uel, sed crassum, rarumq;, ac cauernosum caluariæ os fabricari. Ita enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipsum percutientibus futurum. Cæterum caluaria non ad excrementorum tantum transpirationem futuris indiguit, sed conducebat ex multis ossibus ipsam compingi, ut si quado percussa rumpatur, ipsius rupturæ in totam caluariam ueluti per fictile uas, non procedat, sed deinceps, & in illis sedibus cessent, in quibus ipsum quoque os futuris terminatum desinit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliq; nonnulla in cerebro corpora, ne cōcidant, distendi ac eleuari oportuit: id quod optime futurarum perficitur beneficio. Duræ siquidem membranæ cerebrum conuestientis^d fibras, unâ cum ualforum quorundam sinibus futuras transeuntes, in membranam extrinsecus caluariam succingentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in se collabatur sustinere, septimo libro ostendimus. Atque huius potissimum usus ratione, iustissima caluariæ futurarum cernitur distributio, nimirum ut sustinendæ in cerebro partes accuratè subleuentur. Quod enim oblongum cerebriq; modo rotundum est, non aptius quàm transuersis, & alijs secundum longitudinem ductis apprehensionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primum tres futuras obtinet: duas quidem transuersas, quarum^e altera in scynipite est, in occipitio^f altera: tertia a medio posterioris, seu eius quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium usque anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potissimum in ea capitis parte collocantur: posteriorem a Græcæ literæ *λ* imagine, *λαμβδωδον* nominant: tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, *δελτα* Græcis nuncupatur, quod uerū sagittæ uel instar rectæ incedit. unde etiam a uirgæ ductu *εκαδωδον* fuit appellata. Hæc interdum per^g frontis mediū ad nasi usque summum non adeo insigni atque in ipso uertice complexu, aut exquisita adeo futuræ compage præcepit. Atque id nonnulli uiris omnibus, alij autem mulieribus peculiare esse falso contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multo rarius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduertimus. Et hoc uel inde conijcias, quod ex uiginti quæ in cimiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in futurarum enarratione prorsus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterum quadrupedibus a posteriore futura^h a referenti, sagittalis futura ad superciliorū usq; mediū protenditur: id quod dens est Aristoteles, qui canibus continuâ, nullisq; futuris distinctam ascribit caluariâ, quum commemoratas hæcenus futuras, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum caluariæ eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc futuram per medium occipitij ossis adⁱ foramen usq; dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumq; occipitij os diuidere

Naturalis si-
gura capitis
futura.

Coronalis fu-
tura.

λ litteram refe-
rens.

Sagittalis, et
uarius ipsius
ductus.

Virorū capi-
ta a mulierum
non perpetuò
uariare.

7 Capit. lib. 3.
Hist. ani-
malium, c. 2.
de Partib. ani-
malium.

Lib. 2. cap. 7.
de Hist. ani-
malium.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

1. 7 libri
G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. X. Y. Z.

g. 3. 4. fig. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. x. y. z.

Canis
caluariæ si-
gura c. 9.

6 fig. a.

diuidere asserat: quod sanè & nos quoque obseruauimus. uerum potius ea diuisio ad *σύνφυσις* coalitumq;, quàm ad futuræ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pueris perficitur, in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Unde etiam eiusmodi diuisionis ratio non hîc in futurarum sermone, sed in occipitij ossis descriptione enarranda uenit. Quod autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus futuris interstinctas, ipse Aristoteles suo tempore uiri caluariam absque futuris repertam tradit, neququam miror: quum ualde senum caluariæ nobis futurarum situm duntaxat, idq; per quàm obscure etiâ referant, nulla interim futuræ imagine conspicua. Neque profecto mirum est senibus futuras conrescere, siquidem illis uertebrae uniri cōnasci q; cernimus, & ossium quoque supercilia processusq; ita exrescere ipsis animaduertimus, ut cōsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa a iuuenum ossibus, & puerorum rursus a iuuenum uariare cognouissem, in postrema Bononiensi Anatome id sanè didicissem, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & nagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulo a medicis candidatis adferre bantur, quum Galeni librum de Ossibus ante musculorū sectionem istic enarrarem. Quando enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquisitis corporibus ossa ad inspectionem sibi parabant, facile accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius illiusq; ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tunc itaque (ut ad se reuertatur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, difuncta, mollia, pleraque cartilaginea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco habentur, in illis ex pluribus cōstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxationum, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim momenti sit hæc nouisse, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros euoluerunt: tum qui appēdices in pueris ab ossibus sæpius quàm articulos luxari, quotidiana experientia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquando sectioni accommodarunt. Cæterum iam tres futuras ut frequentius in naturali capitis figura obuie sunt recensimus, quæ caluaria in latus cubante, litterâ *H*, aut potius *u* exprimunt. In caput autem formis a naturali structura euariantibus, futuræ ad hunc modū se habent. Vbi anterior capitis eminentia perit, futura coronalis aboletur, seruata ea quæ *λ* exprimit, unâ cum sagittali, quæ tunc ad mediū usq; superciliorum porrigitur. At posteriori eminentia deficiente, futura *λ* referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij mediū ad caluariæ usq; basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti sinxeris, utraq; remanentium futurarum effigies *T* litteræ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non naturalis, futuræ *T* referunt, quum illa fronti innititur. Anteriori uero posterioriq; eminentia simul cōcidentibus, binæ quæ tunc uidentur futuræ ad rectos angulos se inuicem interfecantes, *X* litteram repræsentant. Altera nanque transuersa ab unius auris regione ad alterius auris regionem per mediū caput deducitur. Altera autem a^a foraminè in occipitis ossis dorsalis medullæ gratia inciso, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagittalem uulgo dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris a naturali differebantur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt. Quinta capitis figura, ut prorsus naturalis est contraria, sic quoque omnino pugnantibus cum ipsa futuras exigit. Transuersa enim seu coronalis, & illa quæ *λ* refert, secundum capitis procedunt longitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verum nunc & ad reliquas capitis commissuras sermonem dirigamus. Suntq; primum duæ a sagittali futura quodammodo æquæ distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His^b principium ab humillima futuræ *λ* imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius futuræ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præsentis lineæ rectæ quodammodo feruntur, & h^c mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodammodo ad coronalis futuræ terminum perrepunt. Hæc maxima ex parte constant duobus ossibus mutuo sibi incumbentibus, connexisq; non per futuram quidem, sed paulatim^d uerticis os descendens, instar squamæ attenuatur, atque in^e os infra ab auribus ascendēs, similiterq; in squamam attenuatam subintrat: utrisq; ossibus quæ inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscuntibus. Vnde etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expendunt, futurarum nomine eas dignatus est, sed a squamæ similitudine dissectionū periti eas *δεσμοειδής* *πρόσκολιμαται*, hoc est squamosas cōglutinationes appellarunt. Non enim propter falsam quorundam dogmata arbitrandum est, has cōglutinationes minus quàm tres futuras prius enarratas, in caluariæ amplitudine qua cerebrum reponitur apparere, ob idq; futurarum nomine

Senum, iuue-
num, & puero-
rum ossa inui-
cem uariare.

Non natura-
lium capitis fi-
gurarum su-
tura.

Squamosæ
temporum
commissuræ.

Suturas capi-
tis etiam in in-
terna calua-
ria sedes con-
stitit.

C 2 neququam

neutiquam donari.² Harum enim effigies in caluarie amplitudine perinde ac futurarum conspicitur, quæ non æquæ future speciem in interna caluarie superficie exprimentur: sed quia minus implicantur, idque potissimum coronalis, magis ad lineæ harmoniæ uel figuram accedunt. Præsentis squamose cōglutinationes non toto ipsorum ductu instar mutuo incumbentium squamarum committuntur. Quæ enim primum à futura Δ imitante procedunt, notabili intervallo foris & intus in caluarie amplitudine speciem futuræ adipiscuntur. Præterea harum cōglutinationum portio, quæ coronali futuræ proxima existit, etiam uerticis ossi, & ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quod uero hæc commissuræ, quemadmodum dictæ capitis futuræ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non extruantur, hinc præcipue fieri credimus, quod raram & fistulosam cauernosamque oportebat fieri totam caluarie partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ circumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idque in primis temporum ossa, ob cavitatem temporali musculo exculptam tenuia, & sonorum forte etiam gratia (quum in illis auditus organum consistat) omnium corporis ossium facile durissima. Hæc itaque occasione ossium fines in squamam attenuatur, uerticis quidem osse intus locato, ut propinquet ac occurrat longiori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo ipsi uerticis ossi facto. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse uniri, nobis persuademus, quoniam non ita promptè laxum cum duro ad unionem peruenit amicum, ægreque solubilem. Hactenus ergo quinque peculiare, nullique alteri ossi quam capitis ossibus communes futuras explicauimus: coronalem scilicet, & quæ Δ imaginem refert, & quæ recta per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas cōglutinationes uocauimus. Est & ϵ alia soli quoque communis capiti in caluarie interna amplitudine, qua cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi η illique ossi communis quod olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hæc futura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscure circumscribitur, aliam quoque futuram obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus communem. Præsens enim os, κ osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod ι futura quadam secundum humilioris septi sedem, ipsiusque longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus quæ dentes continent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente μ inibi etiam separatur, quæ narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autem hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias futuras capiti aliisque ossibus communes expressero, in ceterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & alia futuræ capiti cum alijs ossibus communes, nimirum cum superiori maxilla, & ν eo osse quod à cunei similitudine ϕ uocant, quod similitè unicuique, ac, ut nonnulla corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cōnumeratum. Quamuis capitis ossibus longe rectius, quam superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluarie amplitudinis, quæ cerebrum reponitur, sedem cōstituatur, cum cæteris ossibus quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius nam id formæ, & quantæ magnitudinis sit, quibusque circumscribatur futuris, recensere nunc conabimur. Futuræ λ imitantis extrema, quæ propter occipitij humiliora non amplius exacta futuræ compagem expriment, uersus capitis inferiora basim uel protenduntur, ac per mediā basis sedem (quæ præruptæ rupi & imaginis & duritiæ similis est) & quæ caput primæ ceruicis uertebrae articulat, in anteriora propunt, mutuo sensim appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris amplitudine spectantia pertrigerint, ρ transuersa linea simul iunguntur, quæ nec futura neque prius harmonia merito dici potest: sed ad symphysim coalitum uel prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur. in natu uero grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis occultatur. Vtunque sit, hæc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti communis est. Ab hac utrinque in latera, σ futura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus τ anteriorem squamosarum cōglutinationum sedem. Vbi uero futura hæc τ anteriorem illam cōglutinationum sedem attigit (quod notabili intervallo à coronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur. Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod externum oculi sedis angulū constituere docebitur. Hinc decliuus per caua quoque temporum incedit: inde ad posteriorem intimorum dentium sedem ducta, ν per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc futura à transuersa linea, quam futuræ λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad pal-

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit. Interius uero in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem futura terminatur, inibi quoque etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quam externa sede deprehenditur, si modò quis accuratè dictæ iam futuræ progressum expendere: nam hæc passim ac pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primum ossi occipitis & cuneiformi communis, pariter & exterius, & interius apparet: quemadmodum & futura etiam interuallum, à linea obliquè sursum ad caua temporum usque ad anteriorem cōglutinationum squamæformium sedem pertinet, etiam interius & exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ futuræ speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert cōglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi communem. Interuallum uero à futura coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituenta procedens, etiam squamosæ cōglutinationis formam commōstrat, estque frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis futuræ interuallum ductus uel cōglutinationi squamosæ respondens, exterius tanto elatius, quam in interiori caluarie superficie, apparet, quanto intervallo cuneiforme os instar squamæ attenuatur, frontis & uerticis ossibus committitur. Atque idem etiam in temporū ossium cum uerticis connexu accidit. Squamosæ enim eorum ossiū cōglutinationes, multò elatius in exteriori capitis superficie, quam interiori, ubi cerebri consistit, ascendere uidetur. Cæterum futuræ cuneiforme os circumscribens interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluarie sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum & θ oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atque hoc futuræ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus. Interuallum autem eius quam modò prosequimur futuræ, iuxta posteriorem intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillæ utrorumque laterum maximis ossibus. Interuallum uero eius futuræ in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in interna caluarie sede melius quam in κ externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porro interna caluarie sede, non solum præsentis futuræ interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuim est, uerum etiam utrinque ad id interuallum aliud eiusdem futuræ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur. atque id etiam in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem illius regionem. Adeo, ut si ad amulsum oculorū sedes (quæ $\lambda\phi\chi\theta\iota$ Græcis dicuntur) expendere, radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem, à cuneiformi osse constitui spectabis, si modò in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intuenda, atque illis caperis, quæ & si ad artis usum non magnoperè conducunt, immensi tamen Creatoris admirabilem arguunt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professoribus sedulo ac studiose examinata fuerunt. Porro hoc futuræ interuallum, quod & cuneiformi & frontis ossi cōmune dicebam, magna pars alterius futuræ est duarum, quas capiti cum alijs ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quæ id occipitis ossi, & temporū ac uerticis ossibus contiguum esse narrauimus: alteram uero, postquam cuneiforme os circumscribentem futuram, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium perungere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi cuneiforme os circumscribens futura, per caua temporum deorsum uersus intum dentem primum descendit. Atque hæc futura primo ipsius interuallum, frontis os à superioris maxillæ osse externum oculi sedis angulū constituyente sciungit: dein magno intervallo cuneiformi ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in oculorum sedibus & caluarie interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiā id interuallum in futura cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à cæteris maxillæ ossibus separatione, habendum uenit. Vt sane subsequens futura transuersim per oculorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillæ superioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillæ ossibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsens futura internum sedis oculi angulū, & nasi summum seu superciliorum medium occupat. Verum de superioris maxillæ ossibus futurisque nono agemus Capite, illic necessariò rursus futuræ huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa separatim sunt recensenda, quæ enumeratis hactenus futuris, octo circumscribuntur, simul capitis amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque uidelicet unum: duo item infra, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum ossa huc

Quibus sedibus futura occurrat cuneiforme os circumscribens.

Galeni locus in libro de Ossibus explicatur, & futura frontis os à maxillæ ossibus, &c. dirimens.

Cuneiforme Cæterum quibus futuris³ cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id *πολύμορφον* nuncupauerunt. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquam solidum est. in medio autem, capitibus basi omnium caluariæ ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerumque uacuum.⁴ in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interstincta, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia ossis sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectuntur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitania, effracto ossis eo uelim expendi diligentius, quo mirabili artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur, dein etiam ideo accuratius ueniunt obseruanda, quod Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituita transmittere scriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminibus peruium est, at continuum & solidum undiq; in superficie cõspicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calicis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua in crustatum obuolutumq; est squama, & intus tantum paruis cauernulis, tenuissimipumicis modo, oppletur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluariæ sedem respicit, sinu quodam donatur, cui Natura glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinq; leues meatus deducuntur, pituita deferentes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At satius erit meatus aut sinus pituitæ gratia cælatos, unà cum capitibus ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, disserere: potissimum quum hic nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiam processus cuneiformis ossis, quos in interna caluariæ sede ad dicti sinus latera ostendit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq; foramina pertractabimus. Verum præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluariæ basin⁵ alios quatuor exigit, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam *αεγυολόοις* nuncupantur. In duarum alarum medio sinus cauitasq; conspicitur, à qua ualidus nascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cum ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tuto custodiretur. ⁶ Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, futura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. & ⁷ illa etiam quam in humiliori narium septi sede ducta hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præfens os præter narium septum ab ipsoeductum, olfactus organorum sedes constituit, & multis foraminibus odororum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq; solidum se spectantibus offert. Dein in caluariæ amplitudinem oblongum educit⁸ processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi duræ cerebri membranæ pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrâ cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia, quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinarum Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quam in homine apparens. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit,⁹ ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenolum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodum in bobus suis, quorum cerebra potissimum aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctorie, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomies tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquidò demonstrabitur.

In integris
fi. Q. ad. a.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
DE OSSE IUGALI, ET OSSIBVS QUAE
rupi præruptæ assimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quod iugale os in præcedētis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius futura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedētis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, quæ C, C, M, M, M, m, m, m, m, k & huiusmodi in caluariæ basillic reposti characteres occurrunt.

INTER reliqua corporis ossa, quædam proprijs circūscriptionibus terminisq; destituta, non secus quam si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, in ossiumq; numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò *ζυγαμα* ob hoc nuncupatum, quod utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) bouum equorum ue iugis ab Anatomes peritis assilientur. Cõstat autem os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorum ossium processibus inuicem obliqua futura coeuntibus.¹ ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est,² anterior autem pars, illius ossis processus censetur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Ad eodè sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quam duorum processuum mutuo³ futuræ beneficio cõmissorum regio. Cæterum os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax.⁴ Huiusmodi namq; efformari decuit, quod temporali musculo operimēti ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cõtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiēdo apprimē idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberculis promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporum musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde⁵ quinos neruorum cerebri surculos (præter tres enim alijs notos Anatonicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diu Hippiocratem pronunciauissè, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur, ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipue formatum, ut ab ipso masseter siue manforius musculus opportunè principium ducat. Cæterum ueteribus *λιθοειδὲς* ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerum etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluariâ delabitur, ac ubi mamilares & stylum referētes temporum ossium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; reuera cõmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm similima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandâ arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circūscriptione petrosū lapideum ue à ueteribus fuisse appellatū reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauissè, nō quidem adhuc uniuersa, uerum illam ipsorum portionē, quæ dictos ante processus educit. Per me igitur, ita temporum ossa nominare licebit: modò neminē lateat, dictâ nobis caluariæ basis regionē Anatonicis creberrimè petrosū os nuncupari, & dein interdū ossa quædâ ab ipsis cõmemorari, ac si propria donaretur circūscriptione: quū tamen nihil aliud uerè cẽsenda ueniāt, quàm duorum ossium mutuo coeuntium (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in⁶ ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

DE OSSICVLIS AUDITVS ORGANI
constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HUIVS FIGURAE INDI
cem sequens pagina proponet,

OCTA

PRAECEDENS figura auditus organi ossicula exprimit. praecipua enim illius figurae effigies, portionem ex dextri temporis osse exactam abruptamue commonstrat, quae dein per mediu disiecta, duas quae in eius ossis cavitare reponuntur, membranas, una cum ossiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

- A** Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam **B** notandam pertinet.
B Membrana transuersim foramini obducta, quod ab aure in cavitatem fertur, in temporis osse auditus organi nomine exculptam.
C Vnum auditus organi ossiculum, malleolo assimilatum.
D Quinti nervorum cerebri paris nervus.
E Quinti paris nervorum cerebri ramus, per caecum foramen ad musculum temporalem potissimum digestus.
F Quinti paris nervorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.
G Series quinti paris nervi ad planam leuemque concavitatis eius sedem, hic auditus organi occasione caelata.
H Sedes orbicularem circumferens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi ossiculum committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & **I** hic insignitur.
K, K Cavernulae indicantur, quibus cavitates auditus organo paratae, intus scatet.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.
N Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.
P Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei una iunctorum, posterior facies.

Cavitas auditus organi parata, & foramina in ipsam pertinentia.

Quinti paris nervorum ad auditus organum series.

Ossiculum incudi comparatum.

MODO quidem haud instituius organi auditus constructionem omniparatam industria commemorare, quum haec una cum reliquorum sensuum instrumentis septimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus tamen duo ossicula, quae in ossis temporis cavitare auditus organi nomine exculpta reponuntur, hic opportune describentur, ne forte quicquam ossiculū in humani corporis fabrica hoc libro oscitante praeterisse uideamur. quanquam neque Galenum, neque ante illum quenquam alium haec ossicula cognovisse, satis hinc colligatur, quod nusquam horum mentio inciderit. Quando igitur auditus organi constructione recensere, amplam anfractuofamque cavitatem temporis ossi insculptam audies, quae tortuoso foramine in capitis amplitudine cerebri sedi pertinet: & alio longe ampliori minusque tortuoso, in externā capitis sede uersus aurem exporrigitur. Dein de hac cavitare alia duo deducuntur foramina, quorum alterum caecum nuncupabitur, alterum uero hoc quoque nomine appellari posset: uerum non similiter ipsi caeco anfractuofum angustumque est, & uenae ad auditus organi enutritionem accedenti uiam praebet. Atque haec quidem foramina suis characteribus notisque duodecimo Capite indicabuntur. nunc autem tantum ipso rum meminimus, quantum ad ossiculorum historia duximus sufficere. In foramen itaque capitis amplitudinem qua cerebrum continetur spectans, quinti paris cerebri nervorum alter nervus subintrat, ac praeter ramos per angustiora illa tenuiaque foramina ab ipso digestos, insigniori sui portione cavitatem temporis ossi incisam membranæ modo oblinat: non quidem uniuersam, at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nervi portio in plures diuideretur membranas, aliquot eius cavitatis regionibus obductas. Verum inter reliquas cavitatis sedes, quae uarie sunt, & alicubi planae, alicubi rarioris spongiae pumicisque modo foratae, una est orbicularis & plana, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris nervo obducti exteriorem atque auri proximā sedem, ossiculum obseruatur, quod duobus tenuibus acutisque processibus tanquam cruribus huius osseo circulo astatuatur, quod duobus tenuibus acutisque spissius crassiusque incudis instar effectum. Hoc alterum auditus organi ossiculum est, quod sanè leuiori negotio inter secundum comonstrare soleo, quam in praesentia, ut ab aliquo qui id nunquam

a n fig. ca. 14. libri 3. b, d, e, f, g, figur. 12. ca.

c d. d. e. f. e. G. Aut. 2. fi. ca. 2. li. 3. d, b, c, g.

h. i, n, o.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidius cognoscatur, sermoni adhuc adijcere possum, siquidē illius & forma & situs uix manifestius explicari queant. Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cavitare, effracto iam osse, conspicui externū latius, hoc ossiculū reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uicinius, est breuius & crassius, latiusque, ac in acutū definit apicem. Alterū crus quod interius consistit, & membranæ orbicularem illam cavitatis sedem succingenti magis, quam exterius crus, innascitur, longius non nihil & tenuius uisitur, ipsiusque extremum quali in unculum cessat, quo membranæ cavitati temporis ossis obnatæ implicatur, firmiusque innectitur. Ossiculi huius pars extra membranā prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodū minores incudes effingi solent, quorum amplior pars plana est: altera, quae ueluti in mucronem definit, instar con rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi ue & quadranguli sunt. Ceterum si hoc ossiculū, quia tantū binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profecto obstitit molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

h. fi. ca. 11. K. talē pro ponit deu. tem. i. c. l. m. h. b.

Figura ca. 30.

Alterum ossiculum auditus organi fabricā ingrediens, à iam comemorato plurimū uariat, & alteri membranæ innascitur. Foramen enim concavitatis seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cavitatis amplitudini uicinū est, membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegatur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obturari ue dicimus. Huic membranulae transuersim aliud ossiculū innascitur, itaque illi intus transuersim insternitur, quemadmodū in tympanis fidem unam atque alteram crassioremembranæ obtendi conspicimus. Ut uero ossiculū ualidius firmaretur, oblongū tenuemque exigit processum, quo membranæ secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum laceret femoris ossis parti comparare, quae ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris capita pertinet. imò si haec inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum ossiculū tunc femori opportunè assimilabitur. Quemadmodū enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiam ossiculū hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum beneficio membranæ suae firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix oblique uersus corporis interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atque in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam praesens ossiculum, à membrana introrsum abscedit, in rotundū caput definēs, quod laeue minimeque asperum est, & superioriparti alterius ossiculi, quod molari denti, aut incudi assimilatur.

Ossiculū malleolo non admodum dissimile.

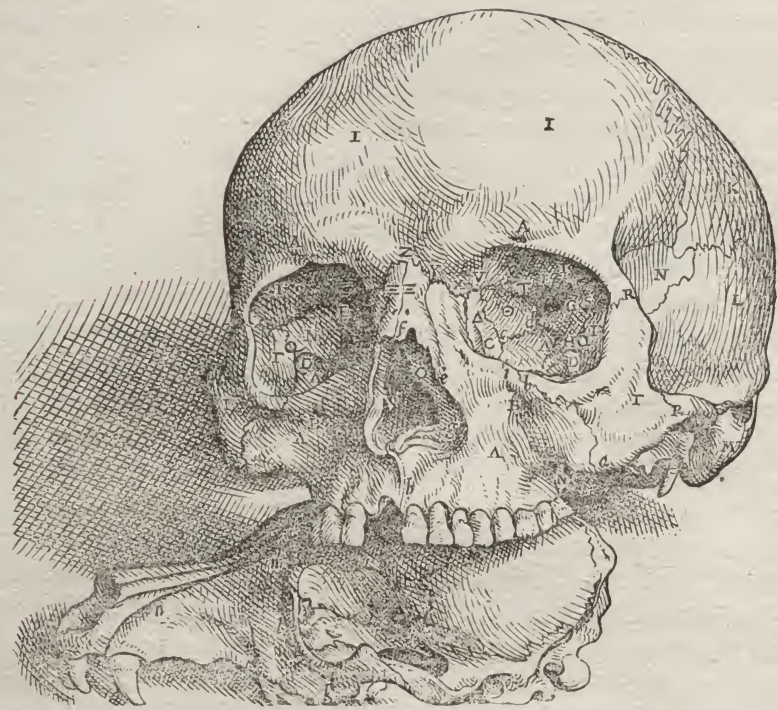
Secundi ossiculi ad femoris os comparatio.

Auditus organi ossiculorum usus.

P. Q. uimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur, non secus, quam si ossiculum postremò enarratū malleoli praestaret munus: alterum uero incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem ossicula incudis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanè formam referūt, & leuissimo afflatu secundum ossiculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo ossiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quandoquidē auditus rationem non satis ex sententia percipiā. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem asyllum & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferre, uulgo nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius constructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniore rerum Opifex callidissimo artificio hinc machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem comonstro, usum autem & operandi rationem non magis quàm oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus organo postea prolixius pertractabitur, hic sat fuit ossicula recensuisse: quae si hoc sermone non assecutus fuero, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduersurus. Quamquam multò satius est haec in crudo capite, quàm in cocto examinare, & in homine potius, quàm alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam ossiculorum constructionem adinuenies, quàm omnium ferè musicorum instrumentorum fabricae rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerum & nostrae aetatis philosophorum eximium decus. **MARCUS ANTONIVS GENVA**, primarius, uariaque disciplinarū eruditione excultissimus apud Patauinos philosophiae professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar. **VVOLPHANGVS HERVVORT**, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unice colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Marcus Anton. Genua. Vvolphangus Heruort, huius operis et inchoandi et absoluedi auctores praecipui.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

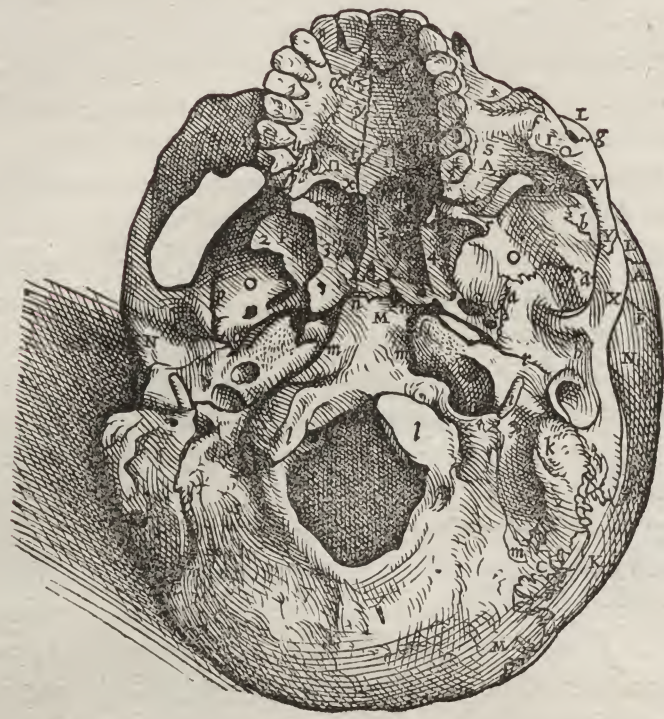
PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

- H A E C** figura anteriorem calvariae sedem exprimit, maxillae superioris ossa, quam datum est accuratissime, ostensura. Humanam autem calvariae caninam subiecinus, ut Galeni superioris maxillae ossium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Praeterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturae ossa, quoad fieri licet, spectarentur, hominis calvariam occipitio inniti, et anteriori sede super caninam erigi oportuit. Praesentis autem figurae characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Graecorum, maxillae superioris ossibus (quae sex utrinque erunt) primum adhibeantur: reliquis autem ossibus et suturis, ut sors fert, omnes accommodentur. Ceterum priores aliquot characteres ostendendis foraminibus, capitis inuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicendum opportune reseruabuntur. Sunt autem illi **A, B**, usque ad **I**.
- I I** Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quae superiorem oculorum sedum regionem constituit.
- K** Verticis os sinistrum. **L** Sinistri temporis os.
- M** Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
- N** Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo et in dextri oculi sede **N** insignitur. In sinistri autem oculi sede **G** et **H** reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad haec, **N** quoque reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, et dein suturam id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.
- Γ Γ** Hoc os, nobis primum maxillae superioris numerabitur, ac **Γ** in oculi sede positum, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuam. Circumscribitur uero id os praesentis figurae **a, b, Q, R** et **P**, quos characteres suis locis sensim explicabo.
- Δ** In sinistri oculi sede **Δ** tantum apparet, superioris maxillae secundum os indicans, quod terminatur sutura **Δ** et **C** literas proxime ac uelut orbiculatim ambiente, et quodammodo etiam **X, K, c.**
- Θ** In sinistri quoque oculi sede **Θ** tantum occurrit, tertium maxillae superioris os indicans, quod **V, T, c** et **d** intercipitur.

ΔΔ

- ΔΔ** Quantum maxillae superioris os. **Δ** in oculi sede positum huius ossis partem notat, quae inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte constituit. Dein eodem etiam **Δ** indicatur principium foraminis, quod in genis **B** insignitur. Verum id os circumscribitur **h, g, e, Y, X, c, d, b, D, a, N**, in prima hac figura positum, et in super **e, u, t, y** in sequenti figura ponendis.
- E** Quantum maxillae superioris os. **V** num **E** dextri lateris os, alterum **E** sinistri lateris os in sinuat, quod et in alijs characteribus obseruatum uides.
- Π** In altera secundae huius capitis figura **Π** se offert, sextum superioris maxillae os indicaturum, quo etiam character sexti ossis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.
- O** Narium septum, quod octauum capitis ossis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa praesentis figura occurrentia insigniuimus.
- P** Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.
- Q** **Q** ad **S** sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillae superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextri quoque oculi sede ad characterem **Q** clarius ferè, quam in sinistri, apparet. In tertia uero figura, et quarta, quae sexto Capiti praeponuntur, haec sutura in cauis temporum **d** insignitur.
- R, S, T, V, X, Y, et Z** Sutura frontis os à maxilla superiori et cuneiformi diuidens. **Ab** **R** enim ad **S** sutura pars notatur, frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quae in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi **a** b ad proximum ipsi **b** pertinens. Hic uero **ab S** ad **T** sutura huius interuallum notatur, frontis ossi et cuneiformi commune. **A** **T** ad **V** interuallum metitur, tertio maxillae ossi et frontis ossi commune. **Ab V** ad **X** interuallum praesentis suturae insignitur, commune frontis ossi et secundo maxillae ossi. Inter **X** et **Y** huius suturae interuallum consistit, quarto maxillae ossi ac frontis ossi commune. **Ab Y** uero ad **Z** suturae illius significatur interuallum, commune frontis ossi, et quinto maxillae ossi.
- a** Maxilla sedes aspera inaequalis, quae primum maxillae os quarto committitur. Verum **ab a** ad **b** sutura indicatur, duobus illis ossibus communis, ubi haec in anteriori calvariae sede est conspicua. Pars autem ipsius quae in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti praeposita, sub characterem **f** in temporis cauo posito peropportune petes.
- b** **A** b ad **Q** suturae primū os à quarto diuidentis pars indicatur, quae in oculi sede est conspicua. Haec in praesentis figura sinistri oculi sede characteribus paucioribus occupata, est manifestior.
- c** **Ab V** ad **c** sutura notatur, secundo ossi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta **C** et **Δ** ad **X** usque ducitur, secundū os à quarto dirimit.
- d** **d** seruit describendo tertio maxillae ossi. **T** enim ad **V** superioris eius ossis sedem describit, **V** ad **c** anteriorem, **T** ad **d** posteriorem, quae cuneiformi committitur ossi. **c** uero ad **d** eius ossis inferiorem partem circumscribit, quarto maxillae ossi contiguam.
- e** **e** ad **Y** suturam notat, quarto maxillae ossi et quinto communem.
- f** **f** ad **Z** suturam insinuat, quinto unius lateris ossi et quinto alterius lateris ossi communem.
- g** In narium amplitudine **g** ponitur, suturam indicans, quae septum narium à quartis maxillae superioris ossibus disiungitur.
- h** Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillae superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.
- i** Ad superiorem foraminis **B** notati sedem, **i** ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quae elatius quam id foramen consistit, ipsius quoque quarto ossi duntaxat peculiaris est.
- Homines calvariae, cuius modo indicem prosequor, figura, nullo praeterea insignitur characterem, neque aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaque notae canis calvariae hunc in modum propriae censentur.
- k** Sutura à malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usque ad **l**.
- l** **l** usque ad **m** suturam notat, ad supercilia usque iuxta internū oculi sedis angulum cōscendentem.
- n** Sutura ab illa quae externum nasi osium latus circumscribit, inter caninum dentem et incisoriū ipsi proximi delata. Licuisset hanc caluariā pluribus characteribus occupare, nisi existimasset hominis maxillam Lectori in praesentia satis negotij exhibituram.

D SECVN

SECUNDAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

P R A E S E N S figura, calvariae basin in hoc exprimit, ut palatum maxillaeque superioris ossa in priori figura monstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, quae capitis ossibus futurisque enarrandis superius adiuvant. ac proinde quid illis indicetur, ex sexto Capite petas licet. Quamvis interim hic eos annotare operae pretium sit, quibus ad propositam enarrationem indigemus.

- L** Hic modica ossis frontis portio in conspectum venit.
○○○○ Cuneiforme os.
Q Hoc os prior quoque figura **Γ** notatum habet, estque primum maxillae superioris os.
S Hoc os prior figura etiam **Δ** indicat, estque quartum maxillae os.
VX Calvariae sedes, quam os iugale Anatomes peritis vocari, iam antea dictum est.
Y Sutura, quae duos processus os iugale efformantes committit.
d Hic latitat sutura, primum maxillae superioris os a cuneiformi discernens: deinde et suturae primum a quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.
e Sutura quarto maxillae ossi et cuneiformi communis.
f Suturae primum maxillae os a quarto separantis pars, in anteriori maxillae regione apparet, ac prior figura ab a ad b indicata.
g Sutura frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quam superiori figura **R** insignimus.
Π Sextum maxillae superioris os.
q Ab eversus q sutura sexto maxillae ossi et cuneiformi communis indicatur.
z Septimum narium, et sedes qua id a cuneiformi osse dirimitur.
t. u A t ad u transuersa notatur sutura, sextum os maxillae a quarto dirimens.
x Ab x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillae superioris ossa ab invicem coniungens, et duobus illis ossibus communis.
y Sutura notatur recta per palatum ducta, et quartis maxillae ossibus communis.
z Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posteriorisq; dentium incisiorum regione apparens, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersum aliquoties in quarto superioris maxillae osse prorepens, et insignita.
α quarto superioris maxillae osse prorepens, et insignita.

SVPB.

SUPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossibus, atque id potissimum, ut ad patiendum fiat pertinacior, ne scilicet statim una eius particula laborante, universa infestetur, sed quod malum una cum osse (ut in capitis ossium structura dictum est) desinat. Deinde quum non omnes eius partes aequae solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illa quoque ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque haec praecipue duris, sed admodum leuibus componitur ossibus, nam narium foramina adeo ampla patentiaque sunt, ut tantae moli maxillae insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac intus latitantes caernae, quas aer opplet, adeo amplae cauaeque existunt, ut maxilla superior utrinque ad latera narium cavitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in varias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est, qui superiorem maxillam medullae expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quod haec nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sanè sit validior, & osse constet iniurijs ferendis longè pertinacior, multoque minus a Gallica scabie erodi apto. Compinguntur uerò maxillae superioris ossa inuicem futuris, ita tamen ut ea quae per harmoniam committuntur, futuras quoque modo appellare liceat. Nam uel Galeni suffragio eas omnes futuras nominare nemini uerendum est, quum exactissimae (si modo quae sint) harmoniae intus quendam mutuum ingressum futurarum quasi ritu ostendat. Ceterum quae nam futurarum superioris maxillae sit series, quisque illius ossium numerus, longè facilius demonstratu quam scriptu arbitror. Quò minus tamen hinc rei difficultati cedam, primum hominis superiorem maxillam aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs, non autem hominibus conueniat, subiungam. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium in calvaria praeter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur ossa octo, suis futuris circumscripta, iam antea enumerauimus: praeter quatuor ossicula, additus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillae autem superioris ossa (praeter tenuia quaedam fungosa & ueluti membranae ossicula, quae in narium amplitudinis summo, in exiccatis, aut nuper coctis caluarijs impenae cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab utroque scilicet latere sena. Atque horum sex, unum sedis oculi externum angulum constituere dicemus, secundum uerò & tertium ad oculi sedis internum angulum referentur. quartum omnes sui lateris dentes superioris maxillae suscipere docebimus. quintum ex duobus (quae ita uocamus) nasi ossibus alterum erit. sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur, quod narium foramina in oris amplitudine spectant. Accepta igitur in manus caluaria, illam cum figuris huic Capiti praepositis confer, sexque horum ossium suis characteribus insignitorum circumscriptionem tuo Marte aliquantisper inquirito: & quemadmodum in scholis facere consueui, rudiori penina omnes quae tibi occurrent futuras, in altero calvariae latere atramento oblita, ut inde futuras quibus ossa distinguuntur, ex sententia promptius adinuenias. Ac primum omnium oculi sedis animam accommoda, consideraturus quorū nam illa efformetur ossibus: quorū nonnulla maxillae superiori, alia capiti ascribuntur. Superior namque huius sedis pars, frontis osse constat. Vertex autem huius sedis, quae instar coni pyramidisque in arcum cogitur, osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed profundam) efformante. adeo ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in oculi sede numerari nihil prohibeat. tertium autem, ossium maxillae primum numeratur, quod totum externum oculi sedis angulum, & inferioris ambitus mediam portionem constituit, reliquam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad superciliorum usque medium, maximum seu quartum maxillae os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum. Quintum uerò oculi sedis os, in interno consistit angulo uersus anteriora, & iuxta sedis ambitum, estque id ossium maxillae secundum. Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis reponitur latere, & posterius nuper dicto locatum, nobis maxillae ossium tertium censetur. Duo itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. & quatuor ad superiorem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremo enumerata. Postquam haec in oculi sede non oscitante animaduertis, & futuras inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillae os priuatim suis futuris ad hunc modum circumscribere. Primum maxillae superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, & nonnihil temporis supercilijque ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorum angulum, in se comprehendit, non minimam male etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillae os, temporis ossi, interuentu futurae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein com-

Cur maxilla pluribus constitatur ossibus, et ijs causis ac leuibus.

Lib. vi. de V. su partium.

Constructurae ossium maxillae ratio. Libro de Ossibus.

Breuis maxillae ossium enumerationis.

Quot ossibus oculi sedes efformetur.

Primum maxillae os.

D 2 mittitur

mittitur ossi cuneiformi^c eius futurae beneficio, quae per caua temporū decliuū ducta^a etiam in oculi sede conspicitur, huiusq; primo maxillae ossi & cuneiformi communis est. In superiori parte^c nequitur frōtis ossi, ea sede qua supercilij extremū habetur. Fit uerō hac commissura illius futu-
 rae beneficio, quae a cauis temporū per oculorū sedes ad superciliorū medium fertur, frontisq; os à maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autē parte insigni amplitudine primum os quarto ea futura cōpingitur, quae tribus locis in cōspicuo est: ^b in cauo scilicet temporū sub osse iugali, in anteriori maxillae regione iuxta malam, & in oculi sedis inferiori parte. Suturae pars in cauis temporum conspicua, ab inferiori parte interualli futurae os cuneiforme à primo maxillae osse diuidētis incipit. à fine enim illo hac futura oblique deorsum nonnihil in priora fertur, quousq; ad^b infimam malae sedem, ubi hac aspera inaequalisq; est, pertingat. Pars autem huius futurae in anteriori maxillae sede apparet, à mala oblique sursum ad oculi sedem contēdit, ad mediā regionē inferioris ambitus oculi hīc sedem circumscribētis. Pars autem seu interuallum huius futurae, primum os quarto cōmittentis in oculi sede cōspicuum, à medio inferioris ambitus sedis oculi per humilia eius sedis retrorsum oblique uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam futurae partem, cuneiforme os à primo maxillae dirimētis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circūscribitur, quatuor (uti diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillae ossi. ^a Secundum maxillae os ceteris omnibus longē minus, & squamae modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi^b foramen habetur, cui^c caruncula praestitit internum oculi angulum occupans: quae in hoc creata dicitur, ne quid pituitae ad oculorum sedes à cerebro expurgatum, in genas destuat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Ossiculum hoc superiori parte^d modico interuallo futurae terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguētis. Quare etiam futurae illius interuentu ossiculum id frontis ossi committitur. Ab hac futura, alia secundum posterius ossiculi latus descendit, quae secundum ipsius ossiculi inferiora repens, per antierius ipsius latus sursum in eandem futura denuō ascēdit, quam frōtis os à maxilla superiori dirimere diximus. Ceterū futura, quae à iam dicta frontis os à maxilla discernente ad eum modum in orbem penē fertur, in posteriore ossiculi regione (quae oculi sedis eorum respicit) secūdo ossiculo cōmunis est, & illi quod tertium maxillae nobis enumeratur. Ad inferiorem uerō ossiculi partem, & secundum antierius ipsius latus, futura hac communis est ipsi ossiculo, & quarto maxillae superioris ossi. Contingit itaque praesens ossiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillae os, inferiori uerō anterioriq; quartum maxillae os. Ossiculum istud quia laxē haeret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quam futura iungitur, ipsumq; admodum tenue est, in caluarijs e terra effossis raro occurrit: quod in humida hac sede positum, facile putrescat: & ob la-
 xum nimis cōnexum, promptē decidat. In coctis uerō caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absque negotio seruatur. ^a Tertium maxillae superioris os similiter ac secundum te-
 nue, & squamae modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus sinibus aëre oppletis amplisq; scaturere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulo est, in interno latere sedis oculi repositum. ^b Superius terminatur futura frontis ossi, & superiori maxillae communi. ^c Anterius communem futuram cum secundo maxillae osse adipiscitur. ^d Posteriori cum cuneiformi osse futuram communem exigit. ^e Inferiori parte, cum quarto maxillae osse, communi futura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cōnectitur, superius scilicet frontis ossi, antierius secundo maxillae ossi, posteriori cuneiformi, inferius quarto maxillae ossi. Interius uerō quā narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit. ^a Quartum maxillae os reliquorum ipsius ossium longē maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs futuris circumscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primum itaque futura illa terminatur, quae primum os à quarto discernit, eam dico quae simul in^b cauis temporum, & in anteriori maxillae regione, & in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur futuris, secun-
 dum maxillae os & tertium ab ipso dirimentibus. ^c quae secundum totam sedis oculi longitu-
 dinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secūdi maxillae ossis, ducuntur. Ad hac, iuxta superciliorum medium, quartum maxillae os^d futura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis disjungente. Hoc futurae interuallum ducitur ab anteriori sede secūdi ossis, ad exterioris latus ossis nasi, eius lateris, cuius maxillae superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillae os cōstituitur. à quo quartum dirimitur, ^e futura à nasi summo iuxta ipsius exterum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uerō longitudinem ductus fo-
 ramini nasi, quartum maxillae os ab illorum foraminum septo^f futura interstinguitur, secun-
 dum

Secundū ma-
xillae os.

Tertium ma-
xillae os.

Quartū maxil-
lae os.

dum humilimam septi sedem prorepente. In posteriori uerō sede quartum os à cuneiformi di-
 stinguitur, ^a tum in oculorum sede^b tum etiam iuxta intimum dentem, ubi futura cuneiforme
 os à superiori maxilla terminans cōsistit. In palati fine uersus interiora quartum os^c transuersa
 futura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillae appellamus, quodq; hic ad narium forami-
 na cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes futuras quartum os cum alijs sibi cōtermi-
 nis ossibus habet communes, quibus^d alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri
 lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorepens: & non solum in palato, uerum
 & in narium amplitudine conspicua. ^e Deinde & in anteriori maxillae sede eadem quoque fu-
 tura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hic enim futura appa-
 ret utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quam futura cēseri de-
 beat. Ex hac futurarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum
 sedecim ossibus committi. primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillae superioris con-
 nequitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum
 narium septo, ac demum quartum maxillae os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iun-
 gitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim
 dentibus decoratur. Praesens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit,
 & ad haec latera impense cauum est, & neququam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis
 admodum eleganter simile. Huic ossi, praeter alia ipsius foramina^a unum accedit, quod ab infe-
 riori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillae partem porrigitur. Istud
 ubi primum in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius ueluti ossea constat squama:
 ubi autem in anteriorem maxillae partem pertinet, iam penitus in osse exculptum uisitur, atq;
 etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem.
 Hoc interuallum creberrimē non continuum est, sed^b futura donatur, quae huic quarti ossis
 particulae (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uerō huius foraminis usus cen-
 seatur, in communi omnium caluariarū foraminū sermone exequar. in praesentia autem obiter
 in illius mentionem incidi, quō aptius futuram quarto ossi propriam hīc recenserem: ne quis
 forte, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quam ab oculi sedis ambitu
 ad foramen usq; ferri arbitraretur. Praeterea in anteriori palati sede ad posteriorem in cisoriorū
 dentium regionem, aliud^c foramen se offert, quartis maxillae superioris ossibus commune, &
 ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum^d futura ap-
 paret, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quae quasi ad caninorum dentium antierius
 latus pertingit. Verum nusquam adeo penetrat, ut huius futurae beneficio quartum maxillae
 os in plura diuisum cēseri queat: ^e quod (ut paulo post dicam) canibus & simijs porcisq; ac-
 cidit, in quibus futura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerum exterius in an-
 teriori maxillae sede, etiam conspicue cernitur, neque ullam appendicem cum suis ossibus coa-
 litus speciem refert. ^a Quintum maxillae superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, os-
 siculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quam trian-
 gulo simile. ^b Superiori enim parte non in acutum definit angulum: uerum adeo obtusum est,
 ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic futura, frontis os à superiori maxilla
 dirimente. ^c Externum ossis latus communem futuram nascitur cum quarto maxillae osse,
 quae secundū nasi latus tantū decliuū pertingit, quanta quinti huius maxillae ossis est longi-
 tudo, quae in homine longē breuior quam canibus & simijs uisitur. ^d Internum uerō ossis la-
 tus quo coniugi suo committitur, futuram obtinet harmoniae non admodum dissimilem, ac
 utriusque nasi ossibus communem. Haec à medio superciliorum ex futura frontis ossi ac maxil-
 lae superioris communi incipiens, decliuū secundum ossium nasi longitudinem porrigitur.
 Inferiori autem parte, quintum os futura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerum
 hoc unā cum suo cōiuge asperum inaequalē est, & in cartilaginē finit deorsum proceden-
 tem, coq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. hanc cartilaginē cum reliquis nasi
 & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur. ^a Sextum
 maxillae superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem
 constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quā nares in fauces pertinent: estq; os tenue,
 sed solidum, latumq;. Id^b posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum
 est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur, illa circumscriptum
 est futura, quae iuxta posteriorem intumidi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneifor-
 mi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi cuneiforme os ipsius educit^c processus uespertilionū
 alis similes. ^d Anteriori parte & externo latere sextum hoc os futura terminatur ipsi & quarto
 maxillae ossi communi, ac transuersim in palato ducta. ^e Interiori autem latere, quo se coniugi
 suo

i. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

h. fi. ad d.

Quintum ma-
xillae os.

Sextum ma-
xillae os.

D 3 suo

Uniuersa su-
perioris ma-
xillae ossa esse
duodecim.

Non omnia
praesenti Ca-
pite haecenus
tradita, Ga-
leni placitis re-
spondere, quo-
rum quaedam ad
Capitis usque
finem recen-
sentur.

suo iungit, futura quadam dirimitur, quae utriusque lateris sexto ossi duntaxat communis est, portioque illius existit, quae per palati longitudinem prorepens, quarta maxillae ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillae, & suum coniugem, & postremo narium septum: quod etiam a sexto osse, quemadmodum a quarto, ea dirimitur futura, quam ad septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Haecenus itaque sex alterius lateris maxillae descripsi ossa, quae si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia maxillae ossa consurgunt duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Carterum si ad amissum singula quae hoc Capite persecutus sum excusseris, ac demum non perfunctorie Galeni superioris maxillae descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quae etsi omnia in praesentia (tuae fidei industriae) non commemoro, nonnulla tamen subiiciam, quibus meae siue diligentiae, seu ositantiae (prout mea ueritati aut consona, aut dissona intueberis) specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus futuras maxillae peculiare describitur, earum seriem a mala infima & extrema sede aggreditur, quam ego asperam inaequalemque esse recensui, quod hinc masseter musculus sui principij ualidissimam nerueamque admodum portionem educat. Hic igitur Galenus futuram describit, primum maxillae os a quarto dirimentem, primam appellans, eius futurae partem in cauo temporis conspicuam. Secundam uero numerat huius futurae partem in anteriori maxillae sede occurrentem, quae ab illa mala asperitate sursum ad medium inferioris ambitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartito ait discindi, ac primam huius secundae futurae partem prope magnum seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad medium superciliorum, & communem frontis & maxillae futuram in qua procedere. Hanc futurae parte homines destituuntur, uerum in canibus caudatisque simijs est manifestissima. quamuis interim non exacte ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantum sedem, in qua quartum maxillae os a secundo dirimi dictum est. Hanc itaque partem, ut Galenum assequaris, ex canis caluaria petes. Porro secundam partem secundae futurae, inquit per concauum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti & maxillae futuram pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Haec pars ea esset futura, quam secundum & tertium maxillae ossa in inferiori ipsorum sede, a quarto dirimere docuimus. Verum haec in homine nequaquam secundae Galeni futurae committitur, multoque minus primam partem secundae futurae contingit, quum haec in canibus tantum & simijs, non autem hominibus cernatur. Porro foramen, quod huic secundae parti Galenus subiici scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongum admodumque patulum est, inter quartum maxillae os & cuneiforme conspicuum. Tertiam partem secundae futurae Galenus appellat portionem futurae primum os a quarto diuidentis, quae in oculi sede spectatur, una cum illa quae cuneiforme os a primo maxillae osse disjungit, atque in oculi sede etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus futuris (quae duae primae partes sunt ipsius secundae futurae) tertiam eiusdem partem inferiori in sede oculi ambitu inscendentes interius ad inum contendere, ibique communi futura capiti & maxillae superiori iungi. His futuris Galenus tria maxillae superioris ossa circumferibi postea subiecit, quibus haec capiti committitur. Primum esset, quod ego primum maxillae statui. secundum, ea quae mihi secundum & tertium numerabatur: duo enim illa unius ossis loco ex Galeni placito recenserentur. Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede consistit, ea nimirum pars in qua foramen incipit, quod ab oculi sede in anteriorem maxillae regionem pertinet. Hic modo considerate exquirito, num Galenus maxillae ossa hucusque uerius quam ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in simijs & canibus omiserit. dein, num Galenus ego ex rei potius cognitione, an interpretis uersione intellexerim, & cuiusmodi natatore Delio Galeni de maxillae ossibus tractatio indigeat: potissimum quando communis utilitatis uel parum studiosi quidam, uel etiam inuidi, Graecum exemplar ita supprimunt, ut nullis id rationibus quod aliquandiu mihi usurpandum traderetur, ab ijs obtinere liceret: qui tamen praeter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id se etiam habere fatebatur, sed ea conditione, mihi ne communicaretur. Verum interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alijs etiam quibusdam Galeni libris ad Anatomem egiisse uidear, quos aut toros citra omnem usum recondunt, aut saltem correctiores a tineis (quum ipsis usui esse nequeant) erodi malunt. Quod uero Galenus peculiariter constituit ossa, quibus incisori dentes insignuntur, hinc accidit, quod suis nimirum fauens simijs, eas homini plus satis similes effingebat. In canibus enim & simijs porcisque ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exercitque obtigerunt, duae (uti prius dixi) uidentur futurae, aut harmoniae potius, admodum conspicuae, quibus homo destituitur. A futura enim quintum maxillae os, quod nasi alterum existit, a quarto distin-

2 fig. 4, 5

h. fig. 3

a. fig. 4 in homine, in cane.

b. 4. fig. 6 ca. pit. fin. tem. poris cauo. c. 1. fig. ab a. ad b. in ho. mine. in ca. ne a. k. ad l. d. 1. fig. in ca. ne ab l. ad m.

e. 1. fig. ad x. non ad z. f. fig. in m. si. a. b. per c. & d. ad t. continuam duci futura, uti in cane est conspici- cum. g. 1. fig. d. h. 1. fig. ab se. cundum d. per Q. ad s.

i. 1. fig. a. r. k. 1. fig. a. & o. l. 1. fig. a. in o. culi sede po. situm. atq. id Galeni os quodammo. do illic cir- cumscribe- retur. b. c. e. d. h. d. m. 1. fig. a. in oculi sede.

Canina cal- uaria n.

distingente, alia educitur futura, oblique deorsum inter caninum & incisori canino proximum delata, quae cum illa communis efficitur, quae in palati extremo iuxta incisorios dentes tranuersim in illis animalibus fertur. Haec futura citra omnem cartilaginis interuentum adeo insignis est, ut quartum a me enumeratum maxillae os, canes in duo diuisum commonstrent. Verum non arbitrandum est futuram hanc, inter dentium praespiola in canibus aut simijs ductam, a superciliorum medio deorsum continuo progressu (& si Galenus ita doceat) ferri, sed uti iam admonuimus, ex medio fere ductu illius futurae incipit, quae externum nasi ossium la- tus terminat. Quod ubi in cane simia ue inspexeris, accurate expendito, quam impossibile sit, hanc futuram porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillae ossa esse obiter scripsit: uti & Introductorij seu Me- dici autor, duodecim tantum maxillae ossa, e Veterum indubie placito, enumerat: aut quum Ga- lenus haec ossa prolixius commemorans, nouem tantum recenset, nullumque os priuatim incisorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Libro unde- cimo.

DE MAXILLA INFERIORI, Caput X.

PRIOR
FIGURA.

POSTE-
RIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

PRIOR seu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam una cum dentibus an- teriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie posteriori sede delineatam exhibet. Tabula autem tertio praesentis libri Capiti praepo- sita, ad characterem C, maxillam a latere delineatam ostendit.

- A. 1, 2 Maxilla inferioris alterum caput, quo haec superiori maxillae dearticulatur.
- B. 1, 2 Ceruix, seu collum capitis A insigniti.
- C. 1, 2 Alterius lateris acutus processus, in quem temporalis musculus insertionem molitur.
- D. 2 D in umbra latitat, sinistrae figurae amplum indicans sinum, cui in ore dilite scens musculus inse- ritur, qui simul cum temporali & mansorio attollenda seruit maxillae.
- E. 1, 2 Asperitas ad posteriorem inferioremque maxillae sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.
- F. 2 In sinistrae figurae umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.
- G. 1 Foramen, quo surculus nerui nuper dicti in humiliori labrum procidit.
- H. 2 In hac tubercula maxillam detrahentes musculi implantantur, & quidam linguae ab ipsis oriuntur.

6 musculo- rum tabula maxilla per medullam proposit.

NIMALIUM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corpo- ris mole, breuissimam adipiscitur: asinus autem & equus inter quadrupe- da fere longissimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quae, quoniam manibus carent, cibum assumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & ceteris animan- tibus fieri decuit, quod sola mobilis sit, & uarios atque fortissimos motus in mordendo mandendoque sustineat. Carterum ne sic dura solidaque nimio pondere ipsam mouentibus musculis incommoda foret, sinus & cavitates notatu dignas, medul- laeque infarctas exigit, interim appendicis undique expers. Sinus hi non adeo in posteriori maxillae parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, sed antrorsum magis uersus menti regionem, & ad maxillae latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, ubi ma-

Homini bre- uissimam ob- tigit inferiorem maxillam.

D 4 xilla

Maxilla horum
mini ferè uni-
co osse extrui.

xilla illis in acutum definit, mutuo per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur osse, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hinc disceditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nõdum animaduerti. & quanquam cum alibi, tum præcipue Parisijs in Innocenti cimiterio maxillam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, bouumq; & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtunque sit, hæcenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa osse (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse constare: quin Cello potius, aut illi Græco auctori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipitij os, uertebrae, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuo per unionem commissis extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit processus, quorum^a alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissime excipit, totus ab illo tendine complexus.^b Alter, qui posterior est, in capitulum transversum oblongum finit, quod sibi correspondenti^c sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditis organi sedem in temporis osse incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verum præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamenti^d naturæ quod ad substantiam spectat, nõnihil compos. Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamenti articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affricu in ualidis assiduissq; maxillæ motibus ossa rumpantur, scitè præstat, unà cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque^e alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus, cernitur: alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, latusq;. Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet^f portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui^g sobolem ex maxilla in humilior labrum finit procidere, estq; longè minus interiori. Porro si setam exiccata maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicias. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperi, nisi fortè & alueolos præsepia^h illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quod uerò horum sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimum constat, quod in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non insunt, eaq; sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, & si latera spectes, tenuissima,^b intusq; ac^c exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quod aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur, isq; qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeo, ut intus magis quàm foris, maxilla merito insinuetur. Quinetiã huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quod aspera inæqualisq; cernitur, idq; potissimum iuxta huius sedis^d inferiorem posterioremq; regionem. quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, adnasciq; quàm planis & glabris. Cæterum hæc etiã gratia interior maxillæ sedes ad mentum^e aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, ut^f musculi (quorū ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac deniq; nonnulli linguæ peculiare musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam uisum in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem,^g ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur,

Duo utrinque
maxillæ pro-
cessus.

Peculiaris in
maxillæ arti-
culo cartilagi-
nis effigies.

Maxillæ for-
amina.

Dentium al-
ueoli.

Maxillæ in
posteriori se-
de amplius,
tenuitas, sinus,
asperitates.

DE

PRÆSENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRÆ,
ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimuntur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes insuntur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expressimus, studio superioris maxillæ dentes euulsimus.

AA Dextri lateris octo superiores dentes.

BB Dextri lateris dentes octo inferiores.

1, 2 Duo dextri lateris incisori.

3 Dens caninus dexter.

4, 5, 6, 7, 8 Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium classi accommo- dare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum ossium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniunt: quod in eum locum nomina, quæcunque mihi hæcenus occurrere, duxerim reiicienda.

C Basis notatur molaris dentis.

D Acies dentis incisori.

E Media molaris dentis pars hic delineatur. Sinum in dentibus conspicuum ostensura.

3 fi. 2 ca. li.
45 et XXX.

LOSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nõ perfunctorie attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleant: sensisseq; manifestò dentem nõ modò dolere, uerum etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantatur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis feris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immensus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatē largitum arbitramur. Noueratenim hos crebrò occursuros ijs quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualide excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi uipolleret, à dolore homo neutiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod in festat amoturus, priusquàm molestati dentes uitarentur. Porro dentes non solum sensu, & quod nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriti, & quouis tempore uitæ incrementum accipere, ideo præcipue arbitramur, quod dentes illis quos exeminus oppositi, subinde in eruti dentis locū extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ siti.^a Quatuor priores aduersiue quia secant, incisori uocantur: sunt enim lati & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscedant, diuidantq;. Deinceps

Dentes senti-
re.
Libro quinto
de Medica,
mentem com-
posita one secun-
dum locos.

Dentium a cæ-
teris ossibus dif-
ferentia.

Dentium nu-
merus.

Incisori.

Canini. Deinceps canini utrinque singuli constituuntur, ampli quidem sua basi gingivis proxima: ipsorum autem sine à gingivis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porro ipsis id nomen inditum est, quod exertis canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. Post hos, maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, ampli, duri & magni, quò incisa ab incisorijs, effracta à caninis in laevorem exactum terere possint. Si enim prorsus laeves crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inaequalibus asperisq; omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moluntur, temporis processu diuq; minuendo laevigatas, rursus incidi atque exasperari videmus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quam cibos in laevorem comminuerent, sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent una & amplius, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ laevissime atteri debeant, in amplis firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorū aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerentur, at interim parvi essent, nonne & hoc solo illorum usus corrumpere: quum plurimo atterendis cōminuentisq; cibis tempore indigemus. Dentes ad unum omnes in maxillarū sinibus clavorū ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis *quadrantia*, Latinis præsepia nuncupantur. Hi namq; singulis circumdantur dentibus, hosq; stringunt atq; adeò exactè retinent, ut non promptè vel tantillum commoveantur. Neque paribus radicibus omnes suis inferuntur præsepibus, quandoquidem parvis una radix, duæ vero maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorijs enim singulis immituntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisorijs radicibus multo altius infiguntur, tantoq; maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quamquam & inter incisorios duo medijs inferioribus hæreant radicibus, quam duo laterales, caninis proximi, nimirum quòd medijs latiores grandioresq; sint. Molares radicibus inter se variant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differunt tamen & hi interdum, qui namq; supra sunt, quaternis: qui infra, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissime duos molares superiores canino dentis succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea observabis quoque omnium intimos minoribus infigi radicibus, quam illis attiguos. Incisorijs & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque vero à dextris: vel contra in sinistris quinque, ex dextris quatuor: vel infra quatuor, supra autem quinque. Quam differentiam potissimum pariter postremi dentes, quos plerique genuinos vocant, etiam si Cicerone ita molares vocaverit. Sunt autem illi, qui primum post pubertatem uenerisq; usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum observantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū vitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq; id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingivarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit, id quod ipse etiam modò expior, cui hæc scribe trigesimus secundus dens ætatis vigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ calvariæ in cimiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes veluti in cauea quapiam adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi calvariā nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quam studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAVLVS GVL DVCIVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterum Aristoteles, alijq; complures uiris copiosiores dentes quam mulieribus asseribunt: quòd cuius non minus promptum est experiri, quam mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemq; arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaq; conformentur substantia, exiguas, sed notatu dignas cavitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusq; accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cavitatis causa, si quando dentibus foramina ex humorū acrimia erodentiumq; influxu oboriatur, quæ ad eam cavitatem usq; pertingat ocyllime dentes ad radicis usq; extrema eroduntur. Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis socijsq; uacillantes dentes,

Charact.

455, 6, 7, 8.

Dent. molaris Cuiusmodi.

In ea. initio eam que sepius occurrit radicem ex præsumis.

Dens infirmus.

dentes, & præcipue incisorios, unguibus aut filo denti circumdato, eximere cōsueuimus. Quin & in multis quoque, ac multis canibus dentium reſeruatīs radicibus, ipsorum appendices proci dere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendū est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cōducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uicarij solent. In his namque operæ precium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisorijs proci dere in ipsis solent) auferre, quò nouæ earum loco succedant, dentesq; integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decideret, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerunque ueniunt eruendi.

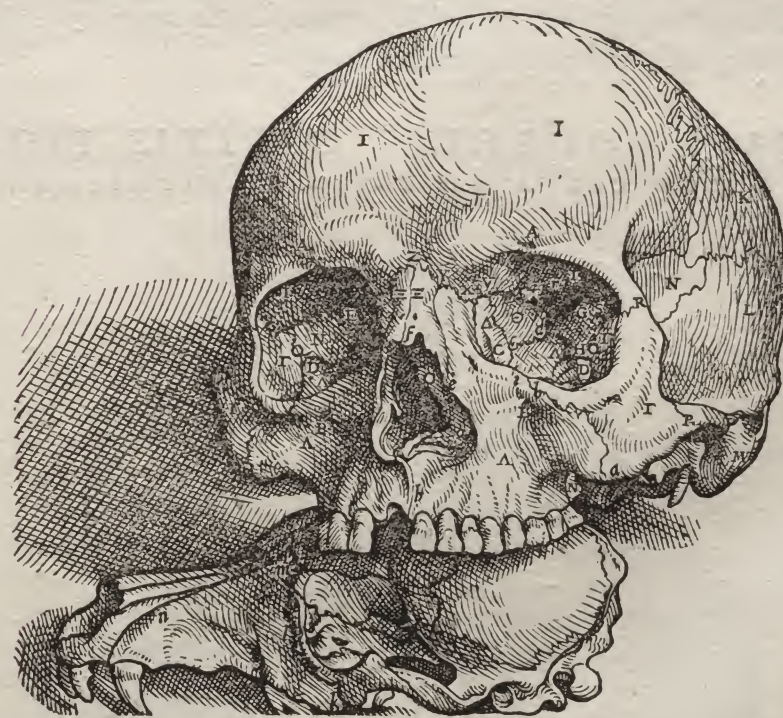
DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLÆ SUPERIORIS FORAMINIBUS. Caput XII.

VANDO QUIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, deinde quia in illis enarrandis (quæ cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæ precium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq; sectione manifestò deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq; membranarū cerebri enarratione, huc studiosus discendi cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in proci ntu habeat. Ut uero id fiat compendiosius, quatuor figuras præsentis negotio famulantes, huc reponam, unumquodq; foramen cum ipsi præfixo charactere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omissus, illum etiam nunc describam.

Cur foramina descriptioni inscribuntur.

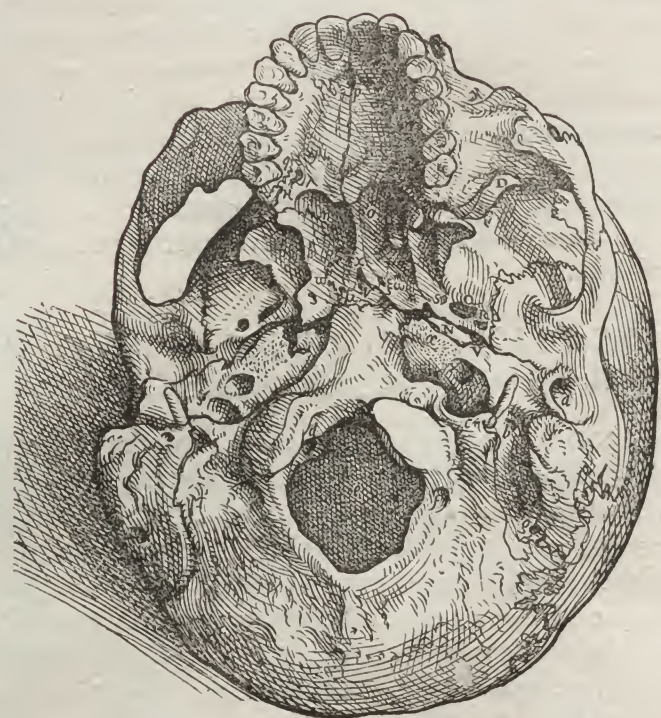
PRIMA XII CAPITIS FIGURA.

PRÆSENS figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillæq; superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus suturisq; indicandis unice, perinde ac tota hæc figura, iuuat.

SECVN-

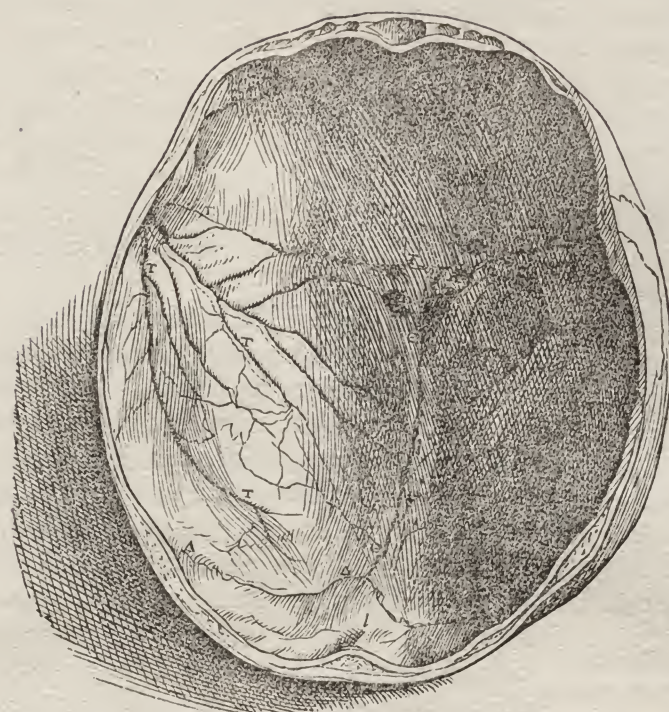
SECUNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA

HAC figura calvariae basis exteriorem faciem, quā palatum respicit, delineauimus. Nos enim hic caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quae prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerum octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modo dicemus, quod in cimiterijs passim reperitur, & calvariae loco pingitur. Quod autem supra capitis ossa à maxillae superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinae studio factum fuisse, haecenus abundè licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA,
INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
QVARTA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA.

QVARTA, internam calvariae sedem superioris ipsius partis ostendit, quam à tertia figurae calvaria serra ita rescuimus, ut caluariam cerebri harmoniam ostensuri diuidere solemus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & singulis characteribus eius figurae cui peculiare sunt, numerum subijciamus, prius adhuc admonentes, nō parum foraminibus quibusdam intelligendis eam figuram inuare, quae octaua sexti Capitis habebatur, interiorem ostendens ossis cuneum referentis, & octauae capitis ossis, quae cerebrum spectat superficiem. Eam enim figuram cum interna tertiae huius Capitis figurae sede, secundum cunei formis ossis & octauae capitis ossis descriptionem, conferre plurimum conduxerit.

A 1 Foramen ad medium supercilij incisum, quo³ ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radices ex oculi sede ad frontis musculosam cutem dispergitur. Hoc in utroque latere non semper perfectū orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantū sinus, perinde atque hīc in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis ossi proprium est, quod aliquot l prima huius Capitis figura insignitum cernitur. Verū non est, quod aut hīc in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id insculpitur, promptè doceat.

B 1 Foramen, quo dictae minoris tertij paris neruorū cerebri radices³ soboles, ex oculorū sede in genas ad superioris labri & alarū nasi musculos procidit. Praesens foramen instar oblongi meatus in quarto superioris maxillae ossis sculpitur, & in anteriori maxillae sede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitus in ossis caelatur. Per oculi uerò sedem, tantū tenui ac squamæ similimo ossis tegitur: quam regionem *A* in oculi sede conspicuo, insigniuimus.

C 1 Foramen nunc cōmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cavitatem rectā deorsum pertinet, secundo superioris maxillae ossi, & quarto pariter cōmune. Istud⁴ portiunculae minoris tertij paris neruorum cerebri radices uiam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittere creditur. Ceterum praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi sede in narium amplitudinē, hincq; magis ad fauces quā narium defluxui, praeparatur. Quod quū profundius latet, neq; ullo pacto praepositis iam figuris indicari possit, quartam adito figuram sexto Capiti praepositam, à qua iugale os (quod cauum temporis exactius oculis subijceretur) excuimus, illi figurae ^o ascribentes, ut saltem foraminis huius in cunei formi ossis incisi sedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cōspectum fugit, eo minus quoq; mirandū est, hoc quacūq; etiam dignum sit animaduersione, dissectionis proceres latuisse.

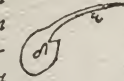
E D 1,2

D 1, 2 Præfens foramen omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facile maximum occurrit, & dictæ iam sæpius minoris tertij paris nervorum cerebri radices ramulo uiam dat, in temporalem musculum & mansorium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat nervuli nomine patens illud oblongumq; foramen exculptrum est, at musculi temporalis exortui hinc quoq; robur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cavitatem pertinens foramen (quod expressimus) defluent, uiam præbet. Quinetiâ præparatum uidetur^a nervulo cuidam, quem iuxta quinti paris nervorum cerebri radicem educi, nos primum obseruauimus. Quippe nervulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem musculum & mansorium, illumq; qui in ore delitescens, etiam attollendæ maxillæ famulatur. Cæterum rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os maxillæ superioris pertinet.

E 1, 3 E in tertia figura posito, & E in utriusq; oculorum sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in sedis oculi radice seu uertice elatissimū, & in cuneiformi osse incisum, quod foris quæ oculi sedē spectat, prorsus orbiculare cernitur, nervo uisorio (cuius gratia exculptrum est) amplitudine respondens. Verum interius ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio nervo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

F 3 Huic sinui cuneiformi osse incisio, uisiorum nervorum^a coitus innititur.
G 1, 3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quod in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, cō quod

Lib. 9. de V. su partium. Quoniam præfens foramen obscurè in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextræ lateris effigiem delineauit, atq; humiliorē ipsius partem δ, superiorem uero seu eiusdem foraminis angulum insigniuit. Quamquam utriusq; lateris foramen etiam pulchre in octaua sexti Capitis figura in conspectu suo sit.

huius figuræ caluaria in latus uel istius foraminis aliquo modo uidendi nomine, infleximus. Insculptrum autē cuneiformi osse, ac humiliori sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiori uero in acutum longumq; & angustum desinit angulum. Foramen hoc, etiam Galeno secus uisum sit, nervi uisorii foramen amplitudine uincit. & si similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facile triplo, aut quadruplo amplius efficeretur. Nihilominus tamen humilior ipsius pars, quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorii nervi foraminis amplitudinem adhuc longè superat. Præfens foramen cælatur gratia^a secundi paris nervorum cerebri, in oculi sedem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia^b minoris tertij paris nervorum cerebri radices, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculus, in nares & musculos inferiorem maxillam attolentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorē foraminis sedem procedunt, unā cum^c insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiscuntur. Verum per elatiorem foraminis sedem, quæ in angustum longumq; angulum cogitur, uena ex oculorum sede, ab illis quæ temporalem ad eunt musculum, duræ membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculptos gerit, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura^d inscribitur. Neque profectò neruis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerum etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissimè iuxta ac iucundissimè ostendit, adeo ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, neruis illis, & uenæ, & arteriæ par conspiciatur.

H 1, 3 Foramen orbiculare, & in osse longius quàm duo proximè commemorata procedens, & artius quoq;. Hoc in cuneiformi osse cum reliquis^a nervuli gratia exculptrum, quem nō procul à præcipua quinti paris radice pronasci audies. Præfens foramen in tertiæ figuræ dextro latere sub G positū, paulo grandius uisitur foramine in sinistro latere conspicuo, quod interdū præter neruulū illum etiam tertij paris^b minorem radicem transmittat, quam per foramen G insignitum deduci, paulo superius commemoratum est.

I 3 Hæc sede in octauo capitis osse^a multa, sed exigua spectantur foramina, odorum & aeris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine, incisa. Hæc non ut hætenus dicta, ipso ductu recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande satis, quod primum quodāmodo est, & anticæ frontis ossis sedi proximum, uenam ad duram cerebri membranā ex narium amplitudine exporrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertusa uiderentur, si modò interiora narium officula in ipsorum summo nō pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranea cartilagineaq; eximerentur.

Num

K 3, 4 Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformetur, septimo libro pertractabimus. In præsentia tamen ad dendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliāq; grauedinis symptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hic apparere foramina, quemadmodum & sedes quibus^a olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterum canis animal minime pituitosum, sed exactissimo odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq; patentia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

Cauitas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus organum esse asserunt, propter aerem in illa conclusum, quem odoratu mirifice necessarium esse non ambigimus. Quam uerò hæc cauitas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in superciliorum regione fregeris, est enim amplissima, & molliuiculū corpus membranula obductum complectitur, quod medullæ quodāmodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū simile in toto corpore reperias, præterquā in^a cauernis antris uel in cuneiformi osse crebro conspicius. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aerem ex cauitate illa propelli cernimus, ut etiam is candleæ lumen promptissimè exufflet. Præfens enim cauitas non solum ad superciliorum sedem & quibusdam recōditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam frontis ossis porrigitur partem, quam superiore sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quis ceræ imprimeret: quæ^a duræ cerebri membranæ hic firmandæ extruitur. Necessum quippe erat, non hic solum ubi ea membrana multis foraminibus est peruia, uerum alijs compluribus locis, caluariæ alligari, & duram membranā fibras uinculaq; per caluariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuper imè dictam frontis ossis cauitatem nariumq; amplitudinem desinere expenderis, ac præterea in ossis cuncum imitantis intra pertinere animaduertaris.

M 3 Sinus in cuneiforme osse incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita instillat, quam deinde per os sinū hunc efformās in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari asserens. Hanc sententiam, nisi mea quædam in Galeno pietas remoraretur, non minus à uero alienam ostenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc ossis sedes, quæ ossis cuneiformis medium existit, nequiquā spongiæ, multoq; adhuc minus cribri instar perforatur, quum inibi solida continuaq; constet squama, intus amplas illas cauitates plerumque continente, quas octaua sexti Capitis figura expressimus, quæq; non nisi effracto prius osse in conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque ossis cuneiformis foramina (quum nulla sint) pituita haudquaquā descendit. Verum à sinu M notato utrinque duo deriuantur ductus, sinuum modo exculptri, quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & φ expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, quā pituita ori palato uel potissimū influit, & aer quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossis & occipitijs communem, N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non adeo commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerunt.

O. P. quanquam interim priorem sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus, ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, dura cerebri membrana firmissimè adnascitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hic à caluariæ basi abscedit, insignioresq; soporalium arteriarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Q 2, 3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amissim orbiculare, sed circulo respondet utrinque modice in longum compresso. Hæc enim effigie foramen insinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, erat transmissurum. Tertij namque paris nervorum cerebri crassiori, & præcipuæ radici simul cum^a quarto pari uiam præbet.

E 2 R 2,3

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura quantumvis rudis præfenti loco accuratius intelligenda non inuitis est, hic illa adiecta, A glandulam indicans, cui pituita influit. B peluim ex tenui membrana cerebri extrusa de pituitam deducens.

Meatus purganda cerebri pituita parat. Lib. 9 de V. su partium.

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus hoc, & exacte orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internae iugularis uenae portio a soporalis abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenae ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere raro uisitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen sinistro lateri (quod inter cæteras caluarias una hoc donata foramine obtigisset, quæ cæteris omnibus elegantior uisa est) hic quoque appinximus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus. Ab hoc foramine sinus per interiora caluariæ ascendunt, conuexo dimidiata uenae congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os sinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat constringatq. Hos caluariæ sinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

T T. **V 2** Foramen hoc in externa caluariæ basis sede obuium, cõmodè uideri nequit. hinc enim oblique uersus exteriora protensum, in auditorij organi cavitatem temporis ossi insculptam desinit. Quare etiam id paulo post cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rursus subiiciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri ramulo, ab auditus organi cavitatē hanc musculis inferiorem maxillam attollentes excurrenti. Insuper hoc etiam foramine iugularis internæ soboles, auditus organum petit, ac aer etiam in temporis ossis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facile perciperis, si attracto in os aëre, illum quasi per aures propellere conaberis, in auribus sonum percepturus uentorum, aut aquae turbinum sonis parum absimilem.

X 2,3 Insigne foramen maiori soporalis arteriæ ramo caluariā ingredienti excauatum, quod non recta caluariā perforat, sed instar oblongi meatus, ex posterioribus oblique introrsum in priora temporis ossi insculptum. Ossis pars hoc foramine peruia, ubi deorsum ad fauces spectat, ac in secunda figura ce notatur, instar pumicis aspera inæqualisq. uisitur. Cæterum huius foraminis progressum monstrat X in secunda & tertia figuris positum, & deinde hæc quam modo adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, situ inuicem minimè respondent. Hunc uero obliquum & in osse longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquiorisq. arteriæ soporalis progressus gratia, nimirum ut uitalis spiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquisitius præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum plerisque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorum cerebri Q indicatum, soporales arterias caluariam ingredi in suo de Simiæ uenarum arteriarumq. dissectione libro, scriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque simias hic intuius, falsa posteris tradidit: ita non mirum est, ipsum mirabilem illum reticularem plexum sua imaginatione in hominibus quoq. confixisse, ac uasorum cerebri seriem non undiquaque ueram memoriæ prodidisse.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ amplitudinem respicit, aliud foramen inchoatur, recta antrorsum in narium usq. amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ ramo uiam exhibens, qui a soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares usq. exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ furculis pulsum edens sensibilem. Hoc foramen cuneiformi ossi peculiare censebis.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri paris meatus, auditorius uaporis, cuius principium interius in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura positum. Extremam autē ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo respondet, aspera uisitur, a secundæ figuræ indicat. Meatus iste etsi intus admodum amplius cauiusq. sit, ad eam tamen tortuosus & anfractuosus ac impense uariis inuenit, ut nō nisi rarissime impulsam transmittat setam. licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus ue in causa tantum sint, uerum etiam quod is ad aurem, & dein quæ cerebrum respicit, arcior euaherit, quam in medio, ubi admodum amplius latusq. uisitur. Verum interim haudquaquam audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cere-

Præsens figura foraminib. X & Y notatis, promptius ostendit inuicem, complectitur enim utriusq. lateris foraminis ductus, easque posuit, quæ illi in caluariâ immixtis feruntur, aut ex plumbo filis ferri cernuntur. Vt utiq. igitur X sinistrum foramen notat, maximo sinistræ soporalis arteriæ ramo paratum. utrumq. uero Y foramen indicat, soporalis arteriæ ramulo in narium amplitudinem excurrenti incisum.

Hanc rudem figuram in hoc appositus, ut foraminum ductus in conspectu esset, quæ V et a et b notemus. Significet igitur rudē Mineruæ, utrumq. a auditorij meatus. V foramen superius V notatum. b autem, id quod mox sub littera b explicabitur.

Præsens figura ad sinistrum latus est referenda.

brum

brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam de cerebro eodem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorij meatus pertinet, & uenam quoque admittit: non quidem illam a cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredienti ad auditus organū assumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatus exterioris indideris, hancq. modicè in anteriora introrsumq. oblique protruseris, in foramen v notatū, illam multo facilius quam in caluariæ amplitudinem ferri conspicias.

b 2 Foramen ex auditus organi amplitudinis medio exortū, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuū & labyrinthum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immixtam non transmittit setam. Præparatur autem ramulo nerui quinti paris, quem quū Natura indurescere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi siccissimi ossis anfractuosum foramen deduxit. Vocatur uero omnibus dissectionum professoribus *τυφλόν*, cæcum & monocolum, non quod uerus peruiusq. meatus non sit, sed quod uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra māmillaris processus radices sedem habetur multo amplius grandiusq. cōtingit, quam hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac v insignitum, cæcum appellant. Vt cumq. uerò sit, hoc foramen v, aut illud b notatum ignorarunt, quanquam sanè hæcenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq. maximam Naturæ arguant industriam.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac sexto pari neruorum cerebri, & maiori internæ iugularis uenæ ramo, minorisq. soporalis arteriæ soboli exculptū. Istud, quia hæc transeuntia organa grādiōra sunt, amplius uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examullum circulare est, sed quodammodo geminum intortumq., & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluariā antrorsum quodammodo elabenti paratraltera uero (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

d 2,3 Foramen in occipiti ossi gratia nerui septimi paris neruorum cerebri in cistum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum obliquumq. Ex posterioribus enim, internæq. caluariæ sede decliue fertur, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq. ambo simul hærentes, deorsum tunc descenderent.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq. omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede capitis occipiti ossi, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internā caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc uenæ & arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarū ceruicis processus sursum conscendentiū. Cæterum in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquādo deesse reperies, interdū etiam in utroq. uerum tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amullum orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq. transmittendo idoneum.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus māmillaris, iuxta futuræ a referentis latus in temporis ossi cælatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ b ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

h In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq. transmittendis parata subeunt. A sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq. caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus. in dextro autem tribus i. Sinus isti oblique instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in mediā regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam futuræ a experimentis regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, mediā consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq. esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorū sinuum congressu, alius recta sursum fertur, sub eminentissima parte futuræ a similis, & sub tota sagittali futura,

E 3 &

Libro primo Historiæ anatomici Capite undecimo

Foramen cæcum.

Hic foramen quod modo describitur foramen expressimus, interiori quidē ipsius parti d, exteriori autem i ascribentes.

Caluariæ sinus duræ mēbranae uasis cedentes.

h, h, h.

i, i, i.

k.

- II m & frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit, tertia autem in frontis osse, litera in eundem indicat. Ceterum sinus hi exculpuntur durae cerebri membranæ gratia, cuius uasis ipsos ne illa caluariæ ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem quam arduam, parumque ab alijs dissectionis professoribus animaduertam seriem, in tertio libro exequar.
- n, o 2 Animum accomoda quarta figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem e naribus tendentia, n ac o indicantur. Hæc etsi homini ad plurima conducant, præcipue tamen naturali inspirationi uocis idonea censentur.
- p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisiorum sedem ex palato in narium amplitudinem definit, quartisq; maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicum adest, equis uero & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, consensusq; tunica palatum succingentis, cum illa quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunica simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.
- q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum quidem altero prius, & amplius, prius enim anterius ue ac l insignitum, notatu dignæ est amplitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem ue properans. Inibi enim definit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, atque sub litera o iam antea descripsimus. Posterius autem x notatur, estq; exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori l insignito terminatur. Interdum uero peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi & quarto superioris maxillæ communi adipiscitur. Præter foramina hæcenus commemorata, si caluariam in manus sumpseris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membranarum nexibus exculpta. Visuntur uero huius generis aliqua è directo maioris interioris ue anguli sedis oculi, iuxta futuram secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frons ossi communem. Hæc in cavitatem pertinent, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indicatam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam futuram suo loco expressimus, quemadmodum & commemorata iam ossa r, a & o inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoque osse iuxta superciliorum sedem huiusmodi quoque occurrunt foramina, quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quintum superioris maxillæ recessuimus. Insuper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis angulum constituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis futuræ in uerticis ossibus, & potissimum iuxta futuram a similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus indicatur. Verum præter commemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interius in frontis osse, quæ octauo capitis ossis anterior pars ipsi committitur, & anterior septi pars olfactus organorum sinuum cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & n conspicuū. Pertingit autem hoc foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatā. In quarto quoque superioris maxillæ osse, iuxta magnū interiorem ue oculi sedis angulū, dictū iam ordinis foramen etiam se offert. In basi uero ossis cuneum imitatis extrinsecus, quæ id septo narium committitur, subinde quina numero uisuntur, ac tria quidē m, n, f insignita posterius consistūt, utrinque nimirum unum, & in forum medio tertium, quæ antrosum instar arcuissimorum meatuum producta, in narium amplitudinem definiunt. quamuis interim medijs foraminis v indicati finis setam rarius admittit. Alia autē duo quæ w & o insigniuius, anterius incipiūt, & recto tramite antrosum quoque cōscendunt, in oculi sedis uerticē radicemq; terminātur. Ceterum horū foraminū termini hic cōmodo delineari nequeunt, quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quam ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusq; sedis coniecturā hinc à characteribus sumens, & cōsideratē, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Super sunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in futuris caluariæ indicandis, iam pridē uti sumus: adeo ut nullus præter n enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam in uertice notantur, quibus a dura cerebri membranā innasci audies. Atq; horum sinuum non eadem semper est series. quippe modo nulli, modo pauci, modo plures, atq; hi uarij, cernuntur: profecto (si quis me audit) illis animaduerti, qui nimis promptē hanc uerticis sedē urunt, aut in ossium fracturis nimirum interpedē ac confidenter terebrant. Huc quoque referē sinus duos cuneiformis ossis, in ipsius medio antrosum modo repositos, nisi iam antē in eius ossis historia ipsos

Foramina
per caluariæ
amplitudinem
suarum obuia.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I: 55
iplos descripsissem, perinde ac amplas cavitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad narium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE u GRÆCORVM LITERÆ
ræ imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA
DECIMI
terij Capitis fi
gura.

SECUNDA
FIGURA.

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVM
dem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit ossis u imaginem referentis, una cum minoribus elatioribus ue ipsius lateribus, & ossiculis, quæ his usque ad temporum ossium processum in styli modum efformatos connectuntur.

ALTEA figura, posteriorem ossis u referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerum interim illis ossiculis nō delineatis, quæ ad processum styli speciem exprimentes pertingunt, prioriq; figura delineantur.

- AB C1 Grandius mediumq; ossis hyoidis ossiculum, anteriori sede conspicuum. Verum A & B gibbum huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum x notatum. C autem indicat sinum transversum oblongum, & in superiori medijs istius ossiculi sede obuium.
- D2 Posterior grandioris ossiculi sedes, sinuata & caua.
- E F1,2 Humiliora ossis hyoidis latera, quæ cum medio ossiculo figuram u similem repræsentant.
- G1,2 Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandioriq; hyoidis ossis ossiculo.
- H1,2 Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.
- IK1,2 Superiora hyoidis ossis latera, humilioribus longe tenuiora, magisq; teretia.
- LM N1 Tria ossicula superioribus lateribus utrinque ut plurimum commissa. Ceterum ad hyoidis ossis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.

d3 4 fig. 6
ca. C, D, &
3 inter
B.

b22, 23 fig.
li. 3 a. d. d.
c. e. d. m. f.
g. u. s. f.

LARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusq; ossiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ v figura v. l. n. o. s. s. s. alij succinctius u. o. s. s. s. appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suum referens uerterunt. Alijs rursus id os à l imagine λαιδολοσς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti, futuram capitis a literæ similem uertere consueuerunt, cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoque id os σφαιρῶν appellasse dicitur, fortē quod linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, quæadmodū ipsi in organis generationi famulantibus quædam σφαιρῶν λεγομένης, & σφαιρῶν ἀδενωδῶν uocantur. Non defunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id φαιρῶν nuncupauere. Nos uero passim id os u referēs, aut uoce contractione hyoides nominare instituius. Homo igitur hoc os longē aliter, quàm quadrupeda, quæ hæcenus aggressi sumus, extructum obtinet, ac maximum hyoidis ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoq; tubere prominēs: intus autē, seu posteriori sede, cauum, in anteriori etiam sede superius quasi in oblongū sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumq; illi cōmissorum ratione. Superiori enim sinui implantatur tertius & quartus huius ossis peculiare musculi:

E 4 ad

Ossis hyoidis
situs & nomi-
na.

Medium hy-
oidis ossis ossi-
culum.

ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, in-
sertionem tentant duo primi huic ossi peculiare musculi. Ex posterioris autem sedis cavo
musculi duo priores linguam mouentes præcipue nascuntur. Præterquam quod gibba ex-
trorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius oportu-
ne collocantur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulò consistens, tangentibus occurrit,
ipsius interim lateribus penitus ferè latitantibus. Huic enim lateri ossiculo utrinque alia duo
uniuntur. Atque horum alterum humilius est, alterum elatius. Humilius ossiculum nonnihil bre-
uius, latiusque superiori est, nullique alteri ossi committitur, quàm lateri medij ac laterisculi hyoi-
dis ossi ossiculi, ad quod cartilaginis ligamenti cartilaginei interuentu ualide, & notatu di-
gna amplitudine necesse est. Verum finis ipsius superiori processui cartilaginis laryngis, quæ
scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus unà cum suo coniuge, qui
in altero consistit latere, humilius hyoidis ossis latus merito appellamus, aliquot musculis admit-
tendis & producendis aptum. Atque hæc humiliora latera simul cum medio grandiori os-
siculo, uel imaginem pulchrè conficiunt. Porro superiori ossiculo seu lateri quod magis teres
uifitur, alia rursus oblonga teretiaque ossicula tantisper cõtinaua serie uniuntur, quousque ipso-
rum fines propter radicem processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere
iam sæpius commemoratum est, temporis ossi inferantur, uti in quadrupedibus uidere est
manifestissimè. Hæc ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper
obseruantur numero, ut plurimum tamen terna quaternæ uel utrinque cernuntur. quamquam
etiam interdum, idque maxime in mulieribus, hæc ossicula uidemus simul cum superioribus la-
teribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum
gerere, hyoidis ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduert-
it mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud
Patauinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli
contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus cõtixa. Deinde & in-
feriora quoque latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio cõtixa, idem atte-
stantur. Cartilagines enim laryngis, ut & costarum cartilagines, ossium præbent usum, & quod
ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verum quoniam hyoides os
non adeo firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis diffe-
rentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum,
neque prorsum aut retrorsum promptè ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum
homini obtigerit, maximos tamen plurimosque usus præstat: qui tunc enarrabuntur, quum ali-
quot linguæ musculi ab ipso nasci, linguæque fundamenti tuitissimæque basis modo subijci, &
musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera hyoi-
dis ossis.
Humiliora.

Superiora la-
tera & com-
missa ipsius ossi-
cula.

Qui hyoides
os firmatur.
Ipsius usus.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIIII.

SUBSEQUENTIS FIGURÆ AC IPSIVS
characterum Index.

FIGURÆ proximam paginam occupate dorsum, quod Græcis *ῥῆξ* & *ὄστρον* di-
citur, à latere expressimus, ut primum totius dorsi ossium contextus cerneretur, ac postmodum
singulæ ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Cæterum quum tres figuræ, & earum
præcipue tertia, ad præsentis libri calcem posita dorsum pariter commoñstrent, non abs re il-
las etiam obiter intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem du-
centium seriem exprimentibus, atque ad undecim eius libri Capitulis initium repositis.

A, B Collum septem constans uertebreis, quæ numeris internæ ipsarum sedi appositis sigillatim notatur.

C, D Dorsi pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncupant. alij uerò,
quod ueluti post septum transversum consistat, metaphrenum. alij, uti iam dicebamus, dorsi par-
tem, qua thorax constituitur. Hæc ut plurimum duodecim formatur uertebreis, quibus thoracis
costæ articulantur. unde etiam illæ costarum, ut & thoracis uertebrae nominantur.

E, F Dorsi pars quinque lumborum uertebreis complectens.

G, H Os sacrum, quod tantisper sex ossibus seu uertebreis in homine effingi dabis, quousque ossis sacri
descriptionem priuatim persecutus fuero.

I, K Os coccyx, quod etiā quatuor ossiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.

L, L &c.

L, L Aliquot uertebreis insigniuimus, nimirum in tota dorsi compage secundam, nonam, decimam,
& c. octauam & uigesimā quartam: ita indicaturi uertebrearum partem, seu sedem, quam ipsarum
corpus nuncupamus.

M, M In ipsa uertebreis uisitur, in quibus L occurrit, processus
& c. notans in latera exporrectos, atque ideo transuersos, aut laterales
nobis appellatos. Quod uerò nō solæ uertebrae L insignitæ cor-
poribus, & M indicatæ transuersis processibus donentur, ne-
minem latere arbitror, etiam si singulas uertebreis characteribus
non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existiman-
dum uenit: quippe si quid proprii cuius obtigerit uertebrae, hoc
Capite id explicare haud instituiamus.

N, N In octaua totius dorsi fabricæ obseruabis uertebra, dein in
& c. decima septima, & uigesima tertia. Notatur autem N quidam
uertebrearum processus ad inferiora nutantes, quibus superiores seu
incumbentes uertebrae subditis articulantur uertebreis. Hos pro-
cessus ob id quod deorsum ferantur, in orationis serie descenden-
tes nominabimus.

O, O Ouisitur in uertebreis, quæ nuper commemoratis subiiciuntur, indi-
& c. catæ uertebrearum processus sursum spectantes, quibus superpo-
sitæ subiacentibus articulantur. Hos, rectè descendentes pro-
cessus nuncupabimus.

P, P Pillis inscribitur uertebreis, quas prius L, M & O insigniui-
& c. mus. notantur autem uertebrearum processus in corporis posteriora
exerti, & aculeo ac spinæ non absimiles. Vnde etiam Græcis
ἀκανθὰς, Latinis uerò spinæ nuncupantur. atque hinc quoque totam
uertebrearum compagem, *ἀκανθὰς* & spinam uocamus. In oratio-
nis autem contextu, hos processus ferè posteriores uertebrearum
processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine ra-
rius appellaturi.

Q, Q prope easdē reperis uertebreis, quibus postremo enarratis
& c. characteres inscripsimus. Ac Q nullā uertebrae notat partem,
sed foramen in uertebrearum consistens lateribus, & neruos à dor-
sali medulla pullulatos transmittens. Quam uerò hoc foramen
in dorsi ossibus uariū sit, in peculiari ipsorum descriptione per-
tractabitur.

R, R Cartilagineum notatur ligamentum, uertebrearum corpora in-
& c. terueniens. quod Galenus cartilaginem puram esse, contra uete-
rum placita contendit: uerum quā rectè, secundi libri uigesimo
septimo Capite docebimus, inibi figuram proposituri huic narra-
tioni non inutilem, qua aliquot uertebrearum delineabuntur corpo-
ra, cartilagineum hoc ligamentum, uertebrearumque corporum ap-
pendices, & cartilaginem quæ corpus uertebrae ac appendicem
intercedit (ut in pueris hæc se habent) exprimentia.

In uisus
quædam
figuris
ramen
ob
uam
est.

R E R V M parens Natura homini dorsum instar carinæ cuiusdam, funda-
menti machinata est. Dorsi enim ope recti ambulare, & erecti consiste-
re ualemus. Quamquam neque illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit,
sed perinde atque alias in unius membri cōstructione, eo ad uarios simul
usus abuti consuevit, ita nehic quoque minus industriam ipsius osten-
dit. Primum enim omnibus uertebreis ad suorum corporum postero-
rem regionem, foramen exculpit, idoneam dorsali medullæ per ipsas
deicenturæ uiam præparans. Secundò, non ex incomposito simplici ossis uniuersum consti-
tuit

Nature in
dorsi creatio-
ne industria.
Vt id susce-
neat.
Vt dorsalis
medullæ uia ef-
ficiatur. & in
seriem mobile
sit.

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatē & tutā dorsalis medullae sedem satius fuisset: quā neq; luxari, neq; excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariē esset articulati. Verum si rerum Opifex tantū patiendī pertinaciā animū adhibuisset, neq; in organorū fabrica ullum priorem digniorē uē spectasset scopū, non aliter sanē quā prorsus in compositū simplexq; dorsum creasset. Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quā unica continuāq; parte fabricat. Homini uerō dorsum inclinatur, aut erecturo, non erat melius id uniuersum unico ossē fabrefieri. quinimo cum dorsi beneficio hominem multis ac uarijs motibus agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs magis reddatur obnoxium. Quamobrem uerō dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam longis quā in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiae os cum fibula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariē mutuo articulationis exordio. Est autem haec dorsalis medulla, quā instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitentur ostendere, quum quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum, duro & promptē iniurias repellente munimēto custodiri oportebat, dorsum instar carinae humano corpori subiectum, omnino insculpi, iterq; simul & tutissimum uallum ac (ut Graeci dicunt) *στέγῃ* ipsa, ipsi medullae confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxae quae hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quae cerebro laborante indies oboriri cernimus. Motus siquidem & sensus omnium partium quae laesae sub sunt uertebrae, uiciantur. Sed haec quidem neminem latere, Galenus attestatur. Quamobrem uerō diuinus Hippocrates libro de Articulis prodiderit, si plures uertebrae uno ordine inuicem subsequentes transmo-
 ueantur, graue esse: si autē una ex ceterarū compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam
 „ perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq; causam symptomatis nos edocet. nam si simul
 „ plures uertebrae dimoueantur, ita ut quaeque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc
 „ circularis, ac proinde nō uehemens dorsalis medullae obtinget euersio. Si uerō, inquit, una uer-
 „ tebrarum suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo intervallo inflexa, afficietur,
 „ & quae exiliat uertebra ipsam comprimet, nisi sanē & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla
 „ angularē, eamq; subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nō potuit magnis &
 „ laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxie moueri. Vnde etiam melius fuit,
 „ ex multis & paruis ossibus quae singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari. Ceterum
 „ his ossibus non par adeest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmi-
 „ tens aequa amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores sem-
 „ per fieri superiores: modō id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc
 „ igitur maximum dorsi ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quaedam uigin-
 „ ti quatuor uertebrae subiicitur, duobus commissum maximis ossibus, quae una cum ipso cor-
 „ pus maxime stabiliunt. Secundum uerō dorsi os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, uer-
 „ tebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigesima, ipsarūq; in lumbis
 „ uertebrae ordine quinta. Porro aliarum singulae quantum positi ab infima discedunt, tan-
 „ tum & mole. Atq; hac magnitudinis diminutio usque ad ipsum caput perficitur, praeterquam
 „ si quando uertebra interueniat paulō maior subiecta. quod sanē non absq; magno usu fieri, pri-
 „ mae ceruicis uertebrae descriptio ostendit, quae illam reliquis ceruicis uertebrae latiore esse
 „ docebit, gratia commodae quinti & sexti caput mouentium musculorū insertionis, & secun-
 „ di scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam
 „ ceruicis uertebrae ualidiorem grandioresq; tertia esse audies. Quia uerō Natura nullius oc-
 „ casione uertebrae in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quā ut iter dorsali me-
 „ dullae pararet, oportuit sanē foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Haec au-
 „ tem quum in singulis uertebrae sit impar, & in primis uertebrae maxima (gignendis enim ner-
 „ uis sensim constringitur, attenuaturq;) optimo iure superiorum uertebrae foramen inferio-
 „ rum foramine amplius est. Dein quū superiores uertebrae amplo foramine exculpi debuerint,
 „ & interim alijs innitantur uertebrae, promptē colligitur, illas quoque simul tenues necessariō
 „ extructas esse. Neque dorsali medullae duntaxat uia in uertebrae exculpitur, uerū etiam tri-
 „ ginta neruorum paribus in homine à dorsali principiū ducentibus tutissimae uiae foraminaq;
 „ in uertebrae caelantur, quae in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrae descri-
 „ ptionibus quaedam illorum foraminum mentio subinde incidet: praecipue quod in omnibus
 „ uertebrae non eadem specie, neque parī etiam numero insinuantur. Quum igitur dorsalis me-
 „ dulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quae sub capite consistunt organīs ha-
 „ beatur, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mi-
 „ randaq;

Dorsi ossium
multitudinis
causa.

Libro 12 de
Vsu partium.

Dorsi ossium
nō par magni-
tudo, neq; dor-
salis uiae aequa
amplitudo.

Foramina ner-
uis emittēdis
parata.

Vertebrae
seria.

randaq; circa uertebrae molitus est, quippe ex medio posteriorum partium spinam produxit,
 instar sepi & ualli totius dorsi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, mo-
 disq; omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuiuspiam uertebrae, & ipsa dorsalis medulla
 laedatur. Posterioribus his processibus in plurimis uertebrae appendice donatis cartilago
 obnascitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quae nec frangi nec rumpi, modo fragiliū
 friabiliūq; ac durorū, neq; incidi & quassari perinde ac mollia carnosaq; queat. Praeterea sin-
 gulorum processū quos spinae modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebrae
 inaequalis quodāmodo cernitur, mirifice & hoc pariter prouidente Natura. Nequaquā enim
 in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quāpiā primaria sibi uendicat,
 aequum erat negligere eius partis dignitatem: neq; in locis sola occupatis medulla, praelongas
 educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat ē paruis uertebrae longam ena-
 sci spinam, neq; ē grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur,
 & magna arteria dorso incumbit, in his dorsi partibus Natura longissimas produxit spinas, in
 alijs uerō sedibus breuiiores. Vertebrae quidem lumborum corpus grande est, illisq; intus
 magna arteria & cōcaua uena suffulcitur. sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum ta-
 men interim praecipuū ei praeiacet organum. Par igitur erat posticos processus secundum uer-
 tebras thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem ossē breuissimos. Ceruicis uerō uer-
 tebrae quum tenuissimae omnium sint, non potuere nancisci processus longos simul, & inno-
 xie iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemad-
 modū itaq; dicti nunc processus spinā efficientes, propugnaculi uicem gerunt: ita & alijs pro-
 cessibus, nimirum transuersis uertebrae donantur, quae partim ueluti sedes quaedam dorsum
 mouentibus musculis submittuntur, quemadmodum & spinae ad musculorum productionem
 insertionemq; eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferē ossium processus
 montium colliculorumq; ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatū est. Omnibus enim his
 uertebrae processibus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipsos & per ipsos
 delatis. Verū alius quoque tertius usus transuersorum thoracis uertebrae processuum
 praedictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illae articulantur. Quia autem dor-
 sum instar unius corporis ex uertebrae efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad mo-
 tus promptum esset, magnoperē laudanda uenit Natura, quae dorsum ambobus uisibus (et si
 contrarijs) idoneum construxerit. Omnes enim uertebrae ad sacrum usque os (si duas prio-
 res exceperis) in anterioribus quidem sedibus sibi mutuō amplius corporibus tutō colligan-
 tur, posteriori autem sede duplicibus articulis coartantur, ubi etiam robur propter antero-
 rem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebrae non prohibentur, quod corporibus
 mutuō non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctae: atque haec etiam
 ratione antrosum ualde inclinari possumus, retrorsum uerō nequaquam. Rumpes enim, si
 coegeris membranae, quae uertebrae corpora colligant, ligamenta, cum alio cartilagineo liga-
 mento inter uertebrae corpora reposito, itaq; corpora connectente, ut uertebrae non ad-
 modum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq;, ut & ceterorum
 omnium, sequens liber accumulatē pertractabit. Quoniam uerō nō aequē tutum erat dorsum
 antrosum retrorsumq; flecti (ita enim infirmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura
 quod satius est, iure praegit. Ad uniuersa etenim uitae munia cōmodius est, dorsum in priora
 flecti. dein haec quoq; flexio ualis dorso ibidem incumbētib; magnae scilicet arteriae, & con-
 cauae uenae, minus molestiae infert, quum aliās plurimū extenderentur. Quia igitur oportuit
 dorsum anteriori sede ad amulsum stringi, merito uertebrae in posteriore sede laxius articulan-
 tur. Cuius autem formae ipsarum sint articuli, unā cum his quae de singulis uertebrae dicenda su-
 persunt, iam addemus. Sunt enim in uertebrae pleraeque differentiae, passim incredibilem Na-
 turae industriam ostendentes, ob idq; quatuor modō sequentibus Capitibus non perfunctio-
 riē aut obiter enarrandae, quorum primum colli ceruicis uē uertebrae, secun-
 dum thoracis, tertium ijs quae in lumbis habentur,
 quartum autem sacro ossi coccygic
 ossi dedicabitur.

Cartilago spi-
nae apicibus
obnata.

Transuersi
processus.

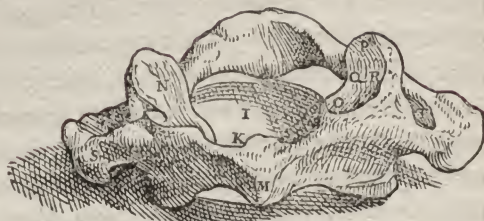
Vertebrae
coarticulatio.

Cōmodius fuit
se dorsum fle-
cti antrosum.

PRIMA XV CA-
PITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

SEXTA.

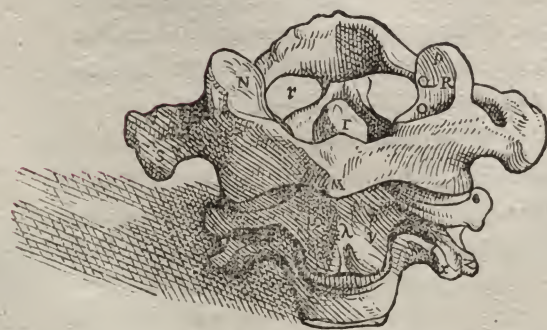
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM

figurarum & earundem characterum Index.

PRIMA præsens Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa calvariae basi sede hic conspicuam exprimit.

Secunda, primam cervicis vertebrae anteriori superiori facie expressam proponit.

Tertia, primae cervicis vertebrae superiorem posterioremque imaginem oculis subijcit.

Quarta, primam cervicis vertebrae inferiori posteriori facie delineatam exhibet.

Quinta, secundae cervicis vertebrae anteriorem monstrat faciem.

Sexta, secundae cervicis vertebrae posteriorem faciem designat.

Septima, secundam cervicis vertebrae inferiori facie spectandam offert.

Octava, tertiae cervicis vertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.

Nona, tertiae cervicis vertebrae posteriori superiori facies delineatur. Quoniam vero huius cervicis vertebrae inferiori sedes secundae vertebrae inferiori sedi respondet, illam hic non apponimus, ne forte praesens Capiti nimis tabularum aceruus praeponatur. Atque hac etiam ratione, ceteras cervicis vertebrae subiectas singulatim non depinximus, praecipue quum illarum descriptio ex trium superiorum vertebrae figuris, prompte desumi queat.

Decima, trium primarum cervicis vertebrae compago, anteriori parte depicta cernitur.

Vndecima, trium primarum cervicis vertebrae contextus posteriori facie exprimitur.

A in 1. Foramen in occipitis osse, dorsalis medullae gratia excisum.

B 1. Dextrum occipitis ossis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis vertebrae. Sinistrum vero C, D, ro capituli, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu duos, E, F, alium, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein, E insinuat internum latius capituli, quod magis deorsum, quam externum F insignitur, deprimatur, aut non aequè sursum prominere.

G 1. Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quae ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inaequalis est.

H 1. Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac utiam primo dorsalis medullae nervorum pari porrigens.

I 2, 3, 4. Foramen transmittenda dorsali medullae in prima cervicis vertebra exculptum.

K 2, 3. Hic primae vertebrae corpus exculptum, secunda vertebrae dens, qui I notabitur, suscepturum.

L 3, 4. Sinus in posteriori sede corporis primae vertebrae incisus, ac cartilagine incrustatus.

M 2, 10. Processus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis vertebrae sede prominens.

N 2, 3, 10, 11. Dexter primae vertebrae sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notavi: O quidem & P eius sinus longitudinem indicaturus: Q vero, internum latius, longe ipso exteriori R insignito declinatus.

S 2, 3, 4, 10 & 11. Transversus primae cervicis vertebrae processus dexter. Sinistrum vero character non insigniimus, quod utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tantum latere secunda & undecima figurae T notauimus.

V 3, 11. In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullae nervorum par elabatur.

X 3, 4, 11. Hac sede prima cervicis vertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat visitur acutum exiguumque instar lineae prominens tuberculum, ad cuius latius haec sedes aspera est.

Y 4. Dexter primae cervicis vertebrae sinus, dextrum secundae vertebrae tuber c signandum excipiens.

a, b. Sinistrum sinum a & b notauimus: a quidem internum ipsius latius, b autem externum indicantes.

c, 5, 6. Dexter secundae vertebrae tuber, seu insigniter depressum capitulum, commemoratum iam prius primae vertebrae sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f, sinistrum ostendunt capitulum. V e d, e, f. rum d priuatim latius ipsius notat internum elatiusque, e vero externum, & depressius, f autem eam capituli partem, quae ad posteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.

Gamma 7, 10, 11. Secundae cervicis vertebrae processus, quae a dentis imagine dentem uocabimus, quique in quinta figura & decima & undecima etiam conspiciuntur. Verum hunc in septima, decima & undecima Gamma insigniimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim

F aliquid

- g. h. aliquid significantibus. g. enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h. in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisque quam dentis radix in posteriori ora extuberat. i. sinum indicat, ad quem transversum ligamentum aduoluitur, quod dentem in pri-
- k. l. ma uerterebra constringit ac continet. k. & l. utrinque sinus insignitur ad dentis principij radices uel latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propagines admodum exiguas transmittens. Cæterum foramen, hoc sinu & primæ uerterbræ sinu, efformatū in un-
- m. n. decima figura m. signatur. Postremo n. in quinta figura dentis notat mucronem.
- o. 3, 11 Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uerterbræ superiorem sinū N. indicatum, & inferiorem Y. indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.
- p. 6 Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uerterbræ tuberis c. insignitū sedem exculpus: & commune foramen uiam ue constituens, quæ secundum neruorum dorsalis medullæ coniugium in posteriora profilit. In quartæ figuræ sinistro latere q. positum cernis, sinum hunc primæ
- r. cervicis uerterbræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ r. reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utcumque significans.
- s. 5, 6, 7 Posterior processus, seu spina secundæ cervicis uerterbræ, quæ etiam in decima & undecima figuris parte superiori, in septima uero inferiori est obuia.
- t. 9 Tertiæ cervicis uerterbræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spinæ autem huius apices in octaua & & notantur, ipsa uero spina illic numero 11 indicatur.
- u. 5, 6, 7 Dextri lateris transversus secundæ cervicis uerterbræ processus. Sinister etiam citra charactærum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.
- x. 5, 6, 7 Foramen transversum secundæ cervicis uerterbræ processus.
- y. 2, 9, 10 Transversus sinistri lateris processus, tertiæ cervicis uerterbræ. Verum y. internam partem, & autem externam notant. Porro octaua figura transversum dextri lateris processum his notis 7 & 8 indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.
- z. 8, 9 Foramen transversum tertiæ cervicis uerterbræ processus.
- β. 6, 7, 11 Dexter descendens secundæ uerterbræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
- γ. 9, 11 Dexter descendens tertiæ cervicis uerterbræ processus, uerum γ. in nona & undecima posteriorē ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respōdet in septima β. insignito.
- δ. 9, 11 Dexter ascendens tertiæ cervicis uerterbræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quemadmodum & octaua utriusque ascendens processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.
- ε. 5, 6, 7, 10 Sedes, quæ secundæ uerterbræ corpus deorsum porrigitur.
- ζ. 9 Sedes, quæ tertiæ corporis uerterbræ corpus declinans fertur.
- η. 9 Superior tertiæ uerterbræ cervicis sedes sinuata. & η. quidem sinum indicat, & uero & utrinque prominentē processum. atq; hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.
- λ. μ. ν. 10 Anterior secundæ uerterbræ corporis sedes, in qua λ. prominens indicat tuber, μ. uero & ν. utrinque depressa tuberis latera.
- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ cervicis uerterbræ numerum indicant. Quandoquidē 1, 2 notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis uerterbræ. 3, 4 duo ascendentes processus. 5, 6 duo descendentes processus. 7, 8, 9, 10 transversus processus. 11 spina, cuius apices notantur ζ. & η. uti & huius uerterbræ inferior pars β. indicatur.
- 5, 8, 9 Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.
- τ. 7 Sinus superiorem dictam foraminis partem efformans.

Homo pulmo
num occasione
collo donatus.

VL MONVM gratia homini collum dari, hinc potissimum constat, quod id perpetuò unā cum pulmonibus deperditur. Quippe hac occasione pices (quibus & pulmones defuncti) collo destituuntur. Animalibus uero, quibus Natura pulmones dedit, his quoque & collum elargita est. Asperam enim arteriam qua inspirantes aërem in pulmones ducimus, & rursus expirantes eundem effluamus, ab ore ad pulmones ferri, atque ob id inter os & pulmones spacium intercedere debebat, si quidem opportuna effluatone (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ beneficium uox minime perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.

Quum

Quum itaq; pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os desinere omnino decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces intercedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uero thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrumque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis medulla & stomachus) quàm eorū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam uero arteriam uocis respirationisq; causā. Quare etiam colli longitudinem homo tantam fortitus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conueniebat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea & septum transversum, à dorsali medulla collum perreptante^b neruos adipisci: quocirca & propter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uerterbras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ cervicis^c uerterbræ septem, quarum nunc naturam usumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non enim hīc auium quadrupedumq; quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituātur, colli maxillarumq; prolixitate ad cibum assumendū prospexisse, hacq; ratione pluribus uerterbris collum illis confixisse. Galenus itaq; rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimus interpres, in nullius partis constructione expendenda adeo eruditum solertemq; ac industrium requirit auditorem, atque in capitis motuū, eiusdemq; cum duabus summis uerterbris articuloū descriptione. Quid multa? tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tradit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutum, ea qua licuit diligentia & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sensa intelligerē, res ipsas orationi eius sedulo adhibuisse. An uero frustra negociū attentauerim, tum demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepiisse, uerum Naturæ in articulis hīce artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuēdo renuēdoq; alterum in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antrosum flectimus, inclinamus, annuimusq; ac deinde quo caput retrorsum reflectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretensum plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in posteriora caput rectè remouent, subleuant ue: non autem ut nos renuentes, id circumagunt, seu circumducunt. Cæterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudit, quo caput in latera inclinamus, ac uelut humeris seu scapulis aduouemus. Quod autem hæc de laterali motu, atque adeo de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis^d capitula, quæ primæ uerterbræ dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum in hoc illud latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus ue. Huiusmodi enim profectò ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuendo renuendoq; sit, secundæ cervicis uerterbræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: posteriore uero motum, quo caput in latera ducitur, super primam cervicis uerterbram fieri ait, quemadmodum cum ex pluribus Galeni locis, tum præcipue ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omnium postremos scripsit, ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm alias, explicuit. Num uero hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq; aliter quàm Galenus capitis motus (affectu interim aliquandiu represso) cōstituito. Primum itaq; caput aut primario motu quiescente collo mouemus: aut secundo, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiam si id in aliam partem, quàm collum mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo sunt. prior, id antrosum flectimus, retrorsumq; inclinamus, extendimus ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessario collum insequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui negotio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is censendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis, si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput ue circumuolueris. Præsens motus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocunq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum

F 2 illo

Cervicis uerterbræ septem.

Galenus de Capitis motibus sententia.

Lib. 12 de Vsu partium. 4. de Administrandis. diff. lib. de Ossibus, capite 8.

Alia quàm Galeni de Capitis motibus sententia.

Articuli ca-
pituli motibus
parati.

Descriptio
occipitij ossis,
quod prima uer-
tebra articula-
tur.

Prima cerui-
cis uertebra
descriptio.

illo inclinatio, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero
admotum, caput prompte circumagis. Caterum ut caput uno circumactus motu, quo collum
caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus inclinatur, sed colli
sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinatur, sed colli
tantum beneficio motuque secundo in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huic
caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis
uertebra articuli sit beneficio: super primam enim uertebam caput flectitur, & reflectitur. Po-
sterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebam celebratur.
Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumducitur.
Atque haec mea de capitis motibus & articulis est sententia: quae quantum a Galeni decli-
net placitis, promptissime quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium con-
structione ligamentisque haec committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Caterum li-
gamenta & musculos in secundo libro exequar, in praesenti ossa tantum aggessurus, in quo-
rum sermone forsitan quaequam quoque ligamentorum mentio incidet. Occipitij os ad latera
foraminis dorsalis medullae uiam porrigentis, utrinque unum exigit capitulum, magis ad an-
teriore foraminis sedem, quam posteriore uergens. Haec capitula, si priorem posteriori-
oremque ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcata, atque ita prorsus extructa, quasi rotundum
aliquod ossis caput, ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulat, in duas partes dissi-
cutum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis ossis in sculpti, una illius capitis pars, re-
posita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingas, ex ambobus ro-
tundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constitui cernes. Quae quum
ita sint, facile constat, utrinque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque in interno latere
magis quam in externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in ossis rotundi alicuius ca-
pituli media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quam partes in orbiculo po-
sita, extuberat. Haec erunt capitula, quae primae ceruicis uertebrae inarticulari, paulo posterius
scribam. Nunc autem adhuc in occipitij ossis asperitas crassitiesque expendenda uenit, inter duo
nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio teretis ligamenti,
dentem secundae uertebrae occipitis ossi colligantis. Haec asperitas interdum adeo insignis ui-
ditur, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & non nihil etiam
insertionis musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dor-
salem transmittens, aspera quoque, sed non adeo ut anterior crassa est, ac etiam ad posteriorem
utriusque capituli regionem, sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio
primae uertebrae sinu utrinque foramen efformaret, quo primae dorsalis medullae neruorum par
proccideret. Prima ceruicis uertebra reliquis omnibus dorsis ossibus solidior, densior, sed se-
cundum longitudinem tenuior, & forma a ceteris omnibus plurimum differens est. Foramen namque
ipsius dorsalis medullae gratia incisum, habet maximam, quod & hic dorsalis sit crassissima. Deinde
ipsius corpus interiori sede exculpitur, & sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum
ostendit, qui cartilagine in crustatus secundae uertebrae dentem excipit. Corpus enim primae
uertebrae haec ratione cauatur, ut dens ille in prima uertebra inibi reponi queat. Caterum ne pri-
ma uertebra hoc modo in suo corpore exculpta, & corpore propemodum destituta, plus a quo
imbecillis inualidaque redderetur processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cu-
ius beneficio illa crassescit, robustiorque euadit: praeterquam quod ipsum etiam tuberculum ac-
commodum est suscipiendae insertioni, primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmo-
di itaque huius tuberculi usus est, non autem in hoc producit, ut nimirum capitis flexum pro-
hiberet, caputque in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuo sursum
& in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrandis dissec-
tionibus parum recte asseruit. Nam (ut nihil hic de capitis motu, super quam uertebam scilicet
is fiat, dicam) caput nulla ratione eo usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum con-
tingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulciretur. Caterum prima uertebra ad latera ca-
uitatis, qua secundae dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobique unum osten-
dit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis
capitulis exquisitè responderent (si priora posteriora que spectes) oblongi sunt, & exteriori-
bus lateribus sursum educti, internis uero profundi: non secus profecto, quam si ambo sinus
ex uno rotundo profundoque sinu essent discissi. Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis ro-
tundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinque ad primam ceruicis uertebam, ubi nunc
sinus habentur, unam partem collocares, huius primae uertebrae sinus tibi constituerentur. Vel
si

f. fig. A.
g. dextrum
figura B.
f. dextrum
h. fig. C.
i. fig. D.
h. i. fig. 10
cap. A.

n. fig. G.
o. fig. magis
gum paulo
post addi-
benda. I.
p. eadem
fig. H.
q. s. musculi
tab. A. B.
r. i. H.
s. fig. 3. C. u.
lib. 4. F.
t. 2. 3. 4. p.
gum. L.
u. 2. 3. fig. K.
x. 3. 4. p. L.
y. 3. fig. G. H.
dent. 6. u. i.
gum. r.
z. 2. 10. fig.
M.

a. 3. fig. K.
b. 2. 3. 10. p.
dextrum
tantum. N.
c. 2. 3. fig. O.
d. 2. 3. p. P.
e. 2. 3. p. R.
f. 2. 3. p. Q.
g. 2. 3. fig. 19
ca. 6. p. B.

si uertebrae sinus simul iunctos fingeres, unicum sinum rotundum profundumque ex ambobus
efformatum cernereres. Quod tanto manifestius adhuc in prima canum & simiarum ceruicis
uertebra contueberis, quanto illis animalibus sinus hi altiores profundioresque, ac capita occi-
pitij ossis extuberantiora acutioraque obtigerunt. His itaque primae uertebrae sinibus occipitis
capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumque rectil-
simo ducuntur motu. Nulla autem ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur:
quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primum namque im-
moto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere possumus. Et, si caput super primam
uertebam in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebam debere immotam
seruari: si modò in motu alterum articuli os oportere semper quiescere, Aristoteles in libro de
communium animalium gressu recte demonstrauit. Ut interim taceam Galeni impietatem, qua
rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum se abunde Opificem celebrare ar-
bitratus, tam proluxa praetatione attentum lectorem, & in demonstrandi methodo exercitatum,
desiderat. Quid enim turpius (si modò uerum dicere licet) Naturae, nobis longè quam Gale-
nus est charior, praeter meritum impingi potuit, quam in dignissimo totius corporis articu-
lo, extrema oscitantia? Nemo enim ignorat hunc articulum esse illum, qui ne minimo quidem
temporis momento paruam inclinationem sustinet, multoque minus exarticulationem ac luxa-
tionem, qua homo mox respirationis expers, mutus & absque motu & sensu, tanquam affecta
neruorum radice, redditur. Quis obsecro articulus totius corporis est, in quo ossis caput in al-
terius ossis sinu ita mouetur, ut caput non amplius sinum contingat? nullus profecto, praeter-
quam, si Galeno credimus, capitis cum prima ceruicis uertebra articulus. Ipse enim caput huius
articuli beneficio in latus duci arbitratus, in quarto de Administrandis sectionibus asserere co-
actus est, quado caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij ossis caput in dextrum
uertebrae sinum stringi, sinistram uero caput ex sinistro sinu assurgere: & contra, si quando ca-
put in sinistram latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo
in latus motum, sed flexum reflexumque tribuamus. neque adeo in Galeni uerba iuremus, ut tan-
tam oscitantia immenso rerum Autori in praecipuo corporis articulo imputemus: neque etiam
in Galeni excusationem studeamus comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego
in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum super primam uertebam fieri
cum Iulio Polluce fateamur. Praeter id enim quod Galenus illum motum minime intellexit, quis
adeo stupidus esse poterit, ut duo oblonga occipitis ossis capita mutuò distantia, & duos pri-
mae uertebrae sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos subeuntia, circumagi posse au-
tume? Quis enim unquam circum uirileque cruribus asseri infixum, circumagi animaduertit?
Neque est quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita sibi depressa fingat, atque ita ca-
put super primam uertebam circumagi posse contendat, quum Galenus inter reliqua ossium
capita καὶ ὀπίσθους nomine nulla unquam dignatus sit, his tantum occipitij capitibus demptis, quae
paucissim καὶ ὀπίσθους (sed non recte admodum) uocat, eo nomine rarum, quae in canibus potius
quam hominibus occurrit, mucronem insinuans. Huiusmodi itaque capitis cum prima uerte-
bra est articulatio, & aliqua etiam eius uertebrae descriptionis pars. Reliquam autem nunc pro-
sequemur, sensum ad alium capitis motum accessuri. Ad exteriora igitur sinuum occipitis ossis
capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque unum exigit transuersum pro-
cessum, procerius multo quam ceteri uertebrae ceruicis transuersi processus, eductum &
latiusculum, non tamen aequè in hominibus ac in canibus caudatisque simijs instar alae cuiusdam
latum. Educitur autem transuersi primae uertebrae processus insignis, ut opportunam prae-
ter reliquos ceruicis transuersos processus, duorum musculorum insertionem singuli accipe-
rent. Illis enim processibus priuatim quinta & sexta musculorum caput mouentium paria
inseruntur. Hi processus magno perforantur foramine, per quod arteria & uena hac calua-
riam petentes feruntur. Ad posteriori sinuum quibus caput inarticulari sedem, sinus utrin-
que in prima uertebra exculpitur, illi respondens, quem in occipitij ossis ad posteriorem capi-
tulum sedem caelatum dixi. Ambo enim sinus, occipitis ossis nimirum & primae uertebrae, simul
uiam praebent primo pari neruorum dorsalis medullae. Canibus uero in prima ceruicis uerte-
bra non sinus, sed proprium foramen hac elabenti neruo inscinditur, quod illis prima uertebra
admodum ampla altaque sit. Caterum huius hominis uertebrae sinus, etiam ad posteriorem for-
aminis partem pertinet, quo transuersus perforatur processus: ut ita sinus ille non neruo dunta-
taxat, sed uenae arteriaeque etiam cedat. quas hac caluariam adire paulo prius relatum est, per for-
amen scilicet ad radicem capitulum occipitij ossis exculptum. Prima ceruicis uertebra po-
steriori processu, seu spina ob hoc inter reliquas uertebrae sola destituitur, quod is aliquot mu-
sculorum

Caput flecti
& reflecti su-
per primam uer-
tebram.

Lib. 12 de V.
si parum.

Articulus to-
tius corporis
dignissimus.

Non semel in
lib. de Ossibus,
& 4. de Admi-
nistrandis.

Reliqua pri-
mae uertebrae
descriptio.

Sinus primæ
vertebræ tube-
ra secundæ ex-
cipientes.

Tubera secundæ.

Hic peculiarem
rem utriusque la-
teris cavellagi-
nem nonnunquam
a nobis obser-
uatam depinxi-
mus.

Secundæ ver-
tebræ dens.

Libro de Ar-
culis.

Dentis cui pri-
ma vertebra
contextus.

Quamvis præfens figura priuatim secundo libro sit propria,
illam tamen hic repositui, quod ijs quæ hic traduntur intelligen-
dis non mediocriter iuuat. Signifi-
ficetur itaque or-
bitæ A, B,
C, primæ cervicis
vertebræ. D &
D secundæ. G
secundæ corpus.
H dens. I re-
tes ligamentum
a dente occipitis
os infertum.

K transversum ligamentum, dentem in prima vertebra
stringens.

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neque illis & præcipue⁹ tertio musculorum caput mo-
uentium par aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua alia vertebra in spinam
desinit, hæc aspera est, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius quartum caput mouentium mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ cervicis vertebra regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idque etiam *γλωσσίδες* appellati. Horum circumferentia orbicularis est in medio uix ali-
quid, quod dijudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuum supercilia longe inferius, quam
interiora descendunt, idque si hanc uertebra in erecto corpore secundæ inniti singas. His si-
nibus cartilagine obrustatis, duo secundæ cervicis vertebra excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius vertebrae habentur minimum prominentia, uti & sinus primæ vertebrae le-
uiter excavantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim non nihil² posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc
internum latus tuberculi, elatius³ exteriori latere assurgit. Verum ea laterum altitudo depres-
sioque non adeo insignis est, atque superciliorum primæ cervicis vertebrae sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æque prominent, ac primæ vertebrae sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quam si tuberculi latera procerius quam ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam fit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amissim tuberculis respondere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis alijsque animantibus plurimum caput circumducētibz,
unum continuum utriusque lateris in secunda vertebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
ma cervicis vertebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatæ, sinum & tuber intercedit, ac ligamenti in orbem articulum
cōtinuentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusque admodum uisoso humore,
tanque sinegmate, oblitur. Huiusmodi igitur primæ vertebrae sinuum cum secundæ
vertebræ tuberculis duplex (utrinque scilicet unus) est cōtextus, eius quem statim dicā
motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ vertebrae ad primam contextus adhuc ser-
moni est adiciendus, qui secundæ cervicis vertebrae dente cum prima vertebra efficit. In medio
enim duorum tubercula secundæ vertebrae, ex superiori mediaque sui corporis regione, processus
quidam insignis & altus, admodumque durus & solidus enascitur, quem quod denti ac potissimum
hominis canino assimilem, *δολοειδῆ* & *δολοειδῆ* Græci uocant, quo etiā nomine Hippocrates
secundam vertebra nuncupauit, non autem (ut Iulius Pollux, & Cælius, dissectionum imperiti male
recensent) primam. Verum alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinci imagine *κωνοειδῆ*: alij,
quod cuspidis pyramidis uel modo extuberet, *πυρραμίδος* & *πυρραμίδος* appellarunt. Processus hic
primæ vertebrae cavitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ vertebrae corpus
deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, antero-
rem dentis partem læui & tubrico⁴ tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, ere-
gione eius tuberculi⁵ posita, magis extuberat, crassiorque est quam ubi primum is à secunda ver-
tebra producit. Hic enim utrinque ad latera⁶ sinus singulos, & tertium in posteriori sede,
exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ vertebrae tubera consi-
stunt, unaque cum primæ cervicis vertebrae sinibus, qui his respondent, foramen utrinque pa-
rant, nervulis transmittendis aptum, quos interdum hæc in musculos collum flectentes proci-

dere uidimus, ac secundi paris nervorum dor-
salis medullæ furculos censemus. Porro sinus
in posteriori dentis sede conspicuus, in hoc ex-
culpatur, ut ligamentum ipsi firmius obuolua-
tur, quod ab uno primæ vertebrae latere in ali-
ud transversim procedit, & insigniter ualidum
posteriori dentis sedi (uti dicebā) transversim
obuoluitur, dentem accuratè in cavitatem pri-
mæ vertebrae cōtinens, & cauens præterea ne
dens sua sede aberrans, hic dorsalem medullā
comprimat. Cæterum ut ligamentum id aptius
enascetur, prima vertebra⁷ ea sede qua id ori-
ginem ducit, siue inseritur, aspera inæqualisque
est, & foramen quoque non altè penetrans exigit,
quod firmiter ligamentum explantari inseriue finit. Nullibi enim in ligamentorum enarratione
interesse

n. fi. s. 6 m.
010, 11. fi. r.

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentum pariter ad utrumque os pertineat.
Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucronē testudinis capitis modo exacuitur, ut⁸ altius
extra primam vertebra prominens, ex se robustum teresque ligamentum educeret, quod occipitis
ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullā transmi-
tentis, asperam, leuiterque extuberantem cōspici scriptum est. Atque eiusmodi profectò primæ
vertebrae cum secundæ cōtextus perficitur, duobus nimirum latis secundæ vertebrae tuberculis,
totidemque primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculum committitur. Hunc
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quam ex hac mea non tam cōcinna quam uera descri-
ptione, disci malim, quò pressius dijudicaretur, num Galenus nos caput supra secundā flectere
& extendere, seu horum articulorum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodide-
rit: an ego perperam his contextibus caput unā cum prima vertebra uelut ad axem in gyrum
duci, nihilque minus quam flecti ac extendi, contra Galeni decretum tot locis grauiter repetitum,
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisueris, secunda cervicis vertebra tibi tra-
bem referet, cui terræ inflo axem infigimus. ipse autem dens, axis erit, prima uerò vertebra,
cui caput in hoc circūactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trahi assimilatur ad
axem reuoluto. Aut prima vertebra cardini confertur, ostio cōmisso: secunda
autē, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentum transversum
sim denti obductum, abunde demonstrat, primam vertebra nequaquam
supra secundam flecti: si modò quiescente dente, prima vertebra antrosum
retrosumque in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentum id dentem
in primæ vertebrae sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut
primam vertebra adeo à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experia-
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alte-
rum primæ accommodat vertebrae, alterum secundæ. ac prima quidem *εμπροσθεν*, secun-
da uerò *ὑποφω* ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebrae, axis modo quiescentem, ac su-
per quam alia circumuertitur: illo autem, uertebrae, quæ tanquam ad axem circumuoluitur.
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundā in gyrum duci, iam sæpius
asserui. Quod uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetas Celsus mi-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi cervicis explicat uertebrae uiciatus sit, atque ipse à se neu-
ti quam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam,
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primum assump-
sisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectò est quod
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter eden-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super se-
cundam celebrari uertebrae: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus auditorem
adeo solertem, in Mathematice peregre in institutum, in duodecimo de Vsu partium expe-
tat: quum nemo ambigat, elegantem aliā atque difficilem alicuius negotij descriptionem eo
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarratè intelligitur, isque magis à Naturæ artificio, quod
recensere proposuit, aberrat. Quod uerò Natura præter flexum in anteriora, & in postero-
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorum alter in latera, alter in gyrum circūactus fit, super
primam uertebra non perfecit, quemadmodum brachium femurque triplici motuum diffe-
rentia moueri uoluit, hinc potissimum factū ducito, quod primam uertebra magis ampliusque
quam reliquas omnes dorsalis medullæ causa, perforari operæ precium fuerit, quodque ob id
unus duntaxat rotundus ampliusque sinus in illa efformari nequiuert, neque etiam occipitis os
foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in illo pri-
mæ vertebrae sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie agere. Quum
itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisque propemo-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, merito Natura caput supra primam
uertebra flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuert, nisi Natura hic sui
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebrae sinu stringi, aliud uerò caput attolli, atque à
prima vertebra prorsus disungi cupiisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens,
ut articuli ossa mutuo essent cōtigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuum à
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primam uertebra moueri
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum contine-
tur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia
quam plurima nunc rectissimè formata, uitare proposuisset. Super secundā itaque uertebra

Caput cui pri-
ma vertebra su-
per secundam.

A unus car-
do, B alter.

Lib. 12 de V.
su partium.

Cur Natu-
ra caput super
primam uerte-
bra simul quo-
que circumdu-
ci, & in latera
inclinari no-
luerit.

Libro 4 de
Administ.
sectionibus.

Non potius se caput super secundam flexit & reflectit, neq. etiam in laeius inclinari.

Quibus uertebis motus lateralis committitur.

Foramē secundū par dorsalis medulla neruorum in posteriora transmittens.

Spina sex huiusmodi uertebrae.

Secunda uertebrae aliquot sibi subditis maiorem esse.

Transuersorum uertebrae processus.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flexeretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antrosum duceretur, posteriori sede sursum eleuata, tunc dorsalis medulla in primae uertebrae foramine prorsus coarctata compressa, abrumperetur. Deinde prima uertebra, supra secundam retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa in anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primaq. tunc uertebra à dente non praepedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput nequiquam in latus supra secundam moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisset fieri. Alias enim necessum esset, primam uertebra in altero latere à secunda semper leuari, quod periculum nunc in circumactu non impendit. Porro lateralem motum Natura insigni profectò industria omnibus ceruicis commisit uertebis, quae singulae seorsum in latus moueri nequeunt, uerum simul omnes succedentibus motibus illuc adeò concinne inclinantur, ut caput commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secundam ceruicis uertebra, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermone[m] reflectamus, ueram duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione praesens Caput in immensum excreseat, atque ego nimium anxie Galeni (cuius diligentiae alioquin cum omnibus medicinae studiosis plurimum debeo) sensa eruere, omnesq. ipsius Anatomicos lapsus studio commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tubero, quibus illa primae uertebrae committitur, sede leuiter exculpitur, ut comune cum prima uertebra foramen utrinque constituat, quo secundum dorsalis medullae neruorum par, in posteriora elabitur. Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundae articulat uertebrae, insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, ceteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt communia. Haec enim similiter atq. illae, posteriori donatur processus: qui hoc priuatim in ceruicis uertebis sibi uendicat, quod suo mucrone bipartitur, ac praecipue secunda uertebrae, triumq. ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscure sui processus diuisionem ostendit, atque adhuc multo minus septima, quae priuatim hoc cum sexta fortitur, quod ipsius processus plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoq. ad superiorum thoracis uertebrae processus imaginem suo mucrone accedat, nisi quod ille his obfuscor ampliorq. relinquatur. Ceterarum uero ceruicis uertebrae processus appendicibus carent, & lati, inaequales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferioriq. sede caui, ac superius gibbi cernuntur, ac utrinque modice depressi. quod extuberans linea facit, quae secundum processus longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quae caua est) quidam linea in star ductus, secundum processus longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in gibba sede, linea, ut ligamentum ab hac in caua sedis medium producat: quod secundum processus seu spinae longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosq. musculos à sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum haec posteriorum processus linea, in thoracis & lumborum uertebis conspectiores erunt, quod & illarum uertebrae processus insigniores sint, & ualidiori duriori ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deligentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censetur, in posteriori ceruicis sede repositi, ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebrae spinas in sectionem molirentur, haec spinae etiam in processulos dirimuntur. Atque id Natura in his colli uertebis peculiariter machinata est, quia non adeò longas spinas à paruis illis uertebis, atque à thoracis lumborumq. uertebis producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia in ceruicis posteriori sede, quam in alijs dorsi partibus collocatur, quemadmodum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, audiuimus es fuisse. Porro musculorum etiam gratia secunda uertebrae spina procerius, quam aliquot ipsi succedentes spinae, exierit, ceterisq. latior uisitur, quod scilicet haec priuatim tertio musculorum caput mouentium pari, & sexto quoque principium praebet. Ne tamen iniuste Natura ex gracili uertebra prolixiorē latiorēq. educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi subditis grandiorē effecit: uerum non tam spinae producendae gratia, quam ut secunda articulationi abundè sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebra in inferiori maiorem creauisse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorq. est tertia: dein primam transuersorum processus occasione, omnibus ceruicis uertebis latissimam esse, supra docuimus. Ceterum transuersi processus in reliquis colli uertebis non admodum exporriguntur, & imprimis secundae uertebrae, cui breuis & simplex utrinque transuersus obgit processus. Videtur autem is in secunda uertebra minus quam in alijs prominere, breuiorq. esse, propter huius uertebrae tube-

tuberum, quae primae sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemq. Insuper haec tuberum amplitudo in causa etiam est, foramen quo transuersus secundae processus perforatur, non recta, sed oblique exculptrum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundae subiectis, quarum transuersus processus recto amploq. foramine peruius est. Neque profectò haec nus in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quae transuersum processum non gesserit perforatum. Verum processus septimae canum simiarumq. uertebrae transuersum processum, absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solae ceruicis uertebrae ornantur, in hoc perforatae, ut uenae arteriamq. sursum ducant, quae dorsali medullae, ac tandem ipsi cerebro sanguinem spiritumq. deriuant. Praeterea quatuor uertebrae, quae statim secundam secuti sunt: non tamen interim, ut earundem spinae, asperi & inaequales. Transuersi enim processus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusq. ipsa posteriori effertur. Spinae autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illae perpetuo uarijs modis protuberant atque exasperantur. Haec transuersorum processus amplitudo & bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinas bifidas esse prius relatum est, nimirum musculorum ortus infertionisq. gratia. Ut enim alios huius sedis praeterea musculos, utrinque transuersis uertebrae processus priuatim duos committi in secundo libro scribemus, quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi musculi in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processus sedi, alter uero posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exigit, at admodum obscure bipartitos. Quum enim ampli proceriq. sint, nulla incumbit necessitas, eosdem quoque bifidos fieri, praecipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeò ualide septimae ac ceteris committantur, quod haec illis ueluti basis in dicto colli motu subiacet, ac obscure non secus quam thoracis uertebrae in latus moueatur. Ascendentes descendentesq. processus, quibus uertebrae mutuo articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundae subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processibus non dissimiles. Qui itaque deorsum spectat, & subditae committuntur uertebrae, orbiculari sinu nihil minus quam altè inciso, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora ducto, orantur. Ascendentes uero processus, qui in cumbenti articulantur uertebrae, tuberculum orbiculare habent, quod adeò leuiter superficiei tenusq. extuberrat, ut ignores sinuum ne id an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processus sinui congruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora admodum etiam oblique fertur, id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebis, quae thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis longitudinem rectior euadit, quod illae uertebrae non adeò laxè ac superiores moueri, atque ob id etiam non tam laxè articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum descendentium processus subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiae duplici articulo alligatur, ut tertia quarta, & sic reliquae omnes ad thoracem usque consequentes. Septima enim ceruicis, primae thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non solum ceruicis uertebis laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusq. quam reliquae dorsi partes, collum insigni & quo maxime indigemus usu, moueri possit, ipsa aliud quoque proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeq. extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum quo duo laeuigati ampliq. asseres mutuo incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae corporis partem oblongam, capitisq. alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberrare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrae corpus in hunc subditae uertebrae sinum ingrediat, uertebraeque compago ad mouendum promptior consurgat. Atque haec compactionis species in secunda uertebra cum tertia, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est conspicua. Colli autem septima, primae thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atque superiorum uertebrae excauatur: quod praecipue accidit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Ceterum quam turo uertebra inuicem ligamentorum ope colligentur, quamq. studiose Natura laxis his ossium connexibus prospexerit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro affatim ostendent. Nunc interim de topici summo opere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam in credibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxas luxationesq. quam reliquarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obueretur animo,

Foramen r. u. uertebrae processus.

Ascendens & descendens processus natura.

Metire obliquum ductum ab a ad b.

Corporis ceruicis uertebrae contextus.

mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxae articulationis uitio nequitiam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitae munia incommodi rigida immobilisq; ceruix adferat. Quod uero secundae uertebrae corpus in anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrae corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris lineae forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, musculi illi in causa censi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coeuntes, in istam uertebrae corporis formam ualidius inseruntur. Verum quum tertia ceruicis uertebra secundae subiaceat, & utriusque lateris collum flectens musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiae ceruicis uertebrae faciem secundae uertebrae nonnihil esse consimilem: imò dictorum musculorum occasione omnium ceruicis uertebrae sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq; uertebrae semicirculi instar, protuberantem uideri. Quae quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebis non eundem processuum numerum obtigisse. Ne autem aliquid hic praetermissum uidear, necessum fuit uel Galeni nomine alicuius uertebrae ceruicis processum ita recensere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidem namque processus colli uertebis à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebrae, ac primum duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinque uidelicet unum ad latus sinus, cui incumbens uertebrae oblongum corpus insidet, tertium autem & quartum recensere duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebrae, quintum uero & sextum, duos descendentes, quibus subdita uertebrae ascendentes processus excipiuntur. Porro septimum, octauum, nonum & decimum numerabis, transversos processus: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidique cernantur, quatuor constituit processus, undecimus erit ipse posterior processus, seu spina. Verum quum uertebrae, quibus geminis utrinque transversus accidit processus, spinam quoque bipartitam gerant, nihil obstitit, cur minus hic duodecimum quoque fingas, Galeni numerum aucturus. Item quia oblongum uertebrae corpus inferiori sede processus modo quoque educitur, quid prohibebit & id pariter decimi tertij processus loco, ceteris adijcere: Quod autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq; alius processum obseruetur numerus, atque ille adhuc in istis uariis, uel metacente citra negotium prompte colligitur. Foramina in uertebrae lateribus ueris à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque constituntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebrae, & ascendentes descendentesq; processus, sinus quidam supra infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximae uertebrae sinu commune foramen efformat, quo nervus prosilit. Isti sinus in omnibus uertebis non pari se habent modo. in ceruicis enim uertebis semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem praestante. Aut si quis adamus singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis constituit, ipsa superior. Sinus enim in superiori uertebrae parte exculptus, inter processum ascendente, & processum quem elatior corporis uertebrae pars producit, profundior est sinu, qui inter descendente processum, & corpus uertebrae caelatur. In lumborum uertebis prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem lateraq; efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti tertiam circuli partem duntaxat constituite. Sinus enim in illis uertebis inter corpus ac descendente processum exculptus, multis numeris eius cauitate superat, qui in superiori uertebrae parte inter corpus ipsius & ascendente processum caelatur. Thoracis autem uertebrae medio se habent modo. quae enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebis hoc neruorum foramine respondent: quae iuxta lumborum uertebrae consistunt, lumborum etiam uertebis in foraminis forma asimilantur. Quamobrem uero Natura, in alia sede neruorum foramina inter occipitis os & primam uertebrae, ac rursus inter hanc & secundam caelauerit, quam in reliquis uertebis, cuius obuium esse arbitror, qui primae uertebrae cum capite, & eiusdem uertebrae cum secunda articulorum compagem sedesq; ex praecedentibus intellexerit. Hae namque liquidò commonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebrae illas in sculpi nequitiam potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq; Natura hic fecisset contextum, & mutuo ossium in alsiduis motibus affricu, neruos rumpi uitariq; cupiuisset. Qua uero providentia hae foramina in sacro osse exculpit, in eius ossis historia percurram. Ceterum quod ad praesens Caput adhuc spectat, colli uertebrae aliud nihil sibi priuatim asserunt. Nam etsi omnium uertebrae secundam sequentium corpora superius inferiusq; & ipsius etiam secundae corpus infra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebis secundae subditis commu-

Processus uertebrae
merus.

Lib. 13 de V-
su partium.

Foraminum
neruos in late-
ra transmitten-
tium natura.
In colli uerte-
bris.

In lumborum
uertebis.

In thoracis
uertebis.

Vertebrae
appendices.

commune est. Quemadmodum & uertebrae non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum est uertebrae. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicem more commisisis. Apparet autem haec unio, ubi primae anterior pars consistit, & quae aliae in spinam exacuum tur. Reliquae autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebrae praeter appendices, tribus extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundum spinam ducitur longitudinem, à foramine dorsali medullae parato ad spinam usque apicem pertinet. Aliae autem duae ab eodem foramine productae, corpus uertebrae à duobus transversis processibus reliquisq; uertebrae posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac hcedo est cernere. Quamuis id in puerulis obseruari malim, quod ipsis ossium noxae crebrius quam aetate confirmatis oboriantur. Ceterum in aetate paulo prouectioribus, haec ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicem connexu obliteratur, uerum uertebrae corpora alias magno interuallo ob cartilaginem ligamenti interuentum distita, adeo coalescunt, ut modò tres modò quatuor uertebrae in illis ita concreuisse, ac simul in cemeterijs effodi uideas, ut inuicem diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundam processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebrae ab externa ipsius superficie in aliud producit. Ceterum coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quod nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis incuruentur, neminem ambigere reor, praecipue si quis aliquando gibbosi uertebrae inspexerit, hasq; incuruatas, & suis corporibus pertinacissimè unitas. Quamquam ad hanc, difficilem in senibus motum augent ossium superciliarum mira asperitas, & ossium tubercula, quae capita in suis sinibus moueri prohibent. Postremo & insignis ligamentorum duricies, promptè uertebrae moueri uetat.

Vertebrae in
pueris pluribus
constare ossi-
bus.

Vertebrae in
senibus nec
xus.

DE THORACIS VERTEBRIS.

Caput XVI.

PRIMA XVI CA' SECVN- TERTIA QVARTA
PITIS FIGVRA. DA.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVN-
dem characterum Index.

DVODECIM thoracis uertebrae eas hic delineauimus, quas ostendenda illarum descriptioni sufficere duximus. Integra enim dorsi uertebrae series, figura decimo quarto Capiti praeposita, ac dein tribus integram ossium compagem ad huius libri calcem exprimentibus proponitur. Thoracis autem uertebrae simul cum costis, quae illis articulantur, etiam seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quae decimo nono Capiti praefiguntur. Prima uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebrae anteriori parte delineatam ostendit, cui ferè decem superiores thoracis uertebrae correspondent. Secunda, eandem uertebrae, quae prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert. Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur. Quarta duodecimam thoracis uertebrae posteriori etiam facie expressimus.

A 1, 2, 3, 4

- A**_{1,2,3,4} *In omnibus observatur figuris, superiorē corporis partem notans, quā superposita cōmittitur uertebra. Ceterum quia superiori parti inferior prorsus respondet, abs re fuisse uer-*
Φ *tebram thoracis ab inferiori facie delineare. Φ uerō in tertia figura positum, appendicem notat superiorē corporis uertebrae, quae adhuc post ostiū coctionē & emundationem ferē relinquunt.*
B₁ *Medium eius sinus, quem duabus uertebrae corporib. communem esse dicemus, cuiq; costae radix inarticulatur.*
C₁ *Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebrae corporis sede sculpsitur, quae tanto minor est superioris parte B insignita, quanto communis sinus costae articulandae paratus, ad subiaccntem uertebrae magis, quam ad superpositam pertinet.*
D₃ *Sinus undecimae uertebrae, cui undecima dextri lateris costae inarticulatur.*
E₄ *Sinus duodecimae uertebrae, cui duodecima dextri lateris costae coarctatur.*
F₄ *Sinus asper & profundus, ex quo ligamentū prodit, duodecimā costā suā cōnectens uertebrae.*
G_{2,3,4} *Foramen grandius posteriori uertebrae corporis sedi, quae dorsale medullam respicit, incisum.*
H & **I**_{1,2,3,4} *Transuersi processus uertebrae thoracis.*
K₁ *Sinus in apice transuersi processus, cui costae articulatur, conspicuus.*
L₁ *Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.*
M₁ *Sedes transuersi processus caua. Quod autem in reliquis tribus figuris posteriorem uertebrae faciem exprimentibus, transuersi processus nonnihil decliues ferri apparent, ob hoc euenit, quod in his delineationibus superioris uertebrae partis magna conspicitur portio. Oculi enim acies ad posterioris sedis medium, studio non fuit directae.*
N, **O**, **P**_{1,2} *Spina, seu posterior processus, ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallū inter N ac O una est superficies superior, & aliud interuallū inter N & P altera est superficies superior. Verum prima figura tertiam ipsius processus superficiem notat, quae inferior est, ac inter O & P consistit. Quod autem iuxta N in prima figura inumbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.*
Q₁ *Linea in tertia superficie extuberans, quae aspera & inaequalis est.*
R₃ *Spina undecimae thoracis uertebrae.*
S₄ *Spina duodecimae thoracis uertebrae.*
T, **V**₁ *Vertebrae thoracis, quae supra duodecimā consistunt ascendentiū processū anterior sedes.*
X, **Y**_{2,3} *Ascendentium thoracis uertebrae processuum posterior sedes, quae illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.*
a_{2,3} *Descendentium thoracis uertebrae processuum exterior sedes.*
c₁ *Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quae sinuatur, cartilagineq; obductur, & ascendens subiectae uertebrae processus tuberculum excipit.*
e, **f**₄ *Ascendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, undecimam subcuntes uertebrae.*
g, **h**₄ *Descendentes duodecimae thoracis uertebrae processus, qui ascendentiū primae lumborum uertebrae processuum sinibus inarticulantur.*

Plurimū duo
decim thoracis
esse uertebrae.

Quandam uer
tebram supra
infraq; ab alijs
suscipi.

THORACIS uertebrae numerantur^a duodecim, praeterquam quod aliquando, tamen raro, aliquibus uel deest una, uel superest. Sed deesse rarius, quam superesse, inuenitur. Patauij nanque duo corpora, tredecim singula thoracis donata uertebrae mihi occurrerunt, quum interim haecenus undecim tantum uertebrae numerus tam crebro, atque thoracis, uariatur. Praeterea, etsi thoracis uertebrae pari consent numero, non tamen in omnibus eandem articulationis commonstrat speciem. Quum enim una thoracis uertebrae sit, quae uertebrae ipsi superpositam ascendentiū processibus & subiectam descendentiū pariter subeat, duabus uel excipiat uertebrae, haec tamen non eadem (licet duodecim tantum thoracis sint uertebrae) se offert. quandoquidem nunc undecima, nunc uerō duodecima, aut alia quaequam interdum hoc articuli genere proximis committitur uertebrae. Quod igitur accuratius, quae nam haec sit, quae ratione alijs coarctetur, quiuis prompte intelligat, praefens negotium descriptu utcumque arduum, sed demonstratu mihi per facile, quam potero diligentissimē modo

dò aggrediar, omnes thoracis uertebrae partes ordine enarraturus, ut in quibus illae inuicem pugnent, oculus quis adinueniat. Quippe in thoracis uertebrae non medio cris occurrit differentia. Primum itaque thoracis uertebrae corpora tantum magnitudine inter se discrepant, quantum una, alia collo uicinior consistit. Primae nanque thoracis uertebrae corpus magnitudine admodum duodecimae corpori cedit. Deinde corpus primae, superiori sua sede, qua se primae ceruicis cōnectitur, non omnino planū est, sed modicē utrinque ad latus extuberat, ceruicisq; uertebrae corpora obscurē imitatur. Inferior autem huius corporis pars, plana constat superficie, quemadmodū & inferior superiorq; omnium thoracis uertebrae corporum superficies. Nullum enim thoracis uertebrae corpus inferiori parte, uel leuissimē in longum decliue protenditur, & in subsequenti uertebrae corporis sinum (ceruicis uertebrae ritu) definit. Vtunque etiam aliter Galenus attestet, parem quodammodo articulationem thoracis uertebrae tribuens, quam in praecedenti Capite ceruicis uertebrae corpora moliri docuimus. Ad haec, primae secundaeq; thoracis uertebrae corpus, non adeo anteriori parte rotundū seu orbiculare prominet, atque reliquarum thoracis uertebrae corpora, quae multo magis quam supremarū corpora ad circuli seu literae **C** conuexi imaginem accedunt, proceriusq; in thoracis amplitudinē protuberant. Videntur enim duae superiores thoracis uertebrae, ceruicis uertebrae modum, in anteriori corporis sui sede depresso, multoq; (ut sic dicam) ampliores, quam profundiores, ac ad cōuexum semiparenthesis (potius quam **C** formatae. Quod ipsis priuatim cū articulationis laxo motui aptae gratia, tum musculorum collum flectentium occasione oboritur. Musculi enim illi, ita utrinque primarum thoracis omniumq; ceruicis uertebrae corporibus infernuntur, ut liquiddō confect, ea corpora ab illis comprimant. Reliquarum autem uertebrae corporibus huiusmodi musculi neque adnascuntur, neque incumbunt quoque. Praeterea omnibus thoracis uertebrae corporibus hoc commune accidit, quod utrinque sinus habeant, quibus costarum capitula inarticulantur. Verum ut costarum capitula in illo articulo uariant, ita etiam ipsi dem omnino sinibus non omnes uertebrae decorantur. Vbi enim prima thoracis secundae committitur, & secunda tertia, atq; ita deinceps ad nonā usque cum decima conuexum, sinus quidam in ambobus lateribus iuxta foramina neruorum nomine parata inculpsitur, qui utrarumq; inuicem colligatarum uertebrae corporibus communis existit, ac partim in superioris uertebrae corpus, partim in inferioris excinditur. quam interim huius sinus gradior portio ad inferiorem uertebrae potissimum pertineat. Sinus iste incrustatur cartilagine, & obtusi anguli penē forma caelatus est, quemadmodū & costarum capitulū sinum subiens anguli obtusioris modo extuberare, in costarū tractione com monstrabimus. Ceterum prima thoracis uertebra hoc proprium cum undecima & duodecima adipiscitur, quod utrinque peculiarem habeat sinum alijs uertebrae non communem, in ipsiusq; corpore duntaxat incisum. Ad superiorem enim sedem corporis primae thoracis uertebrae, sinus utrobique exculpitur rotundus, & satis insigniter cauus, ac denique cartilagine oblitus, cui primae thoracis costae radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorē huius sinus sedem alius insigniter profundus cōspicitur, asper & inaequalis, & foraminibus quibuldam oppletus, neque cartilagine inunctus, à quo ualidissimum prodit ligamentum costam in suo sinu robustissimē stringens. Pari ratione sinus in duodecima uertebra duodecimae costae gratia inculpsus, ad inferiorem ipsius sedem alium quoq; asperum, sed minus quam postremō dictus primae uertebrae sinus, profundum adipiscitur, qui ligamenti duodecimam costam firmius uertebrae adnectenti nomine caelatur. Postremō thoracis uertebrae corporibus etiam substantiae ratione quaedam accedit differentia. quanto enim cuiusq; uertebrae corpus grandius maiusq; est, tanto etiam minus apparet solidum, sed fungosum, & multis inaequalibus uarijsq; foraminibus in certa serie interfunctum, in quae uenae arteriaeq; corpus uertebrae enutriturae subintrant. Nisi enim uasorum furculi crassorum ossium substantiae insinuarentur, impossibile esset mediam intimamq; & à superficie remotissimam ossis substantiam, sibi nutrimentū (quandoquidem ita distat) allicere. Inter cetera huius generis foramina, nullibi insigniora se offerunt, q̄ in posteriori corporis uertebrae sede dorsale medullā respiciēte. Vbi in plurimis uertebrae unū peculiare cernitur foramen, pro uertebrae mole magnum, & asperum, & in multa desinens foraminula. Et quamuis Galenus huiusmodi foramina, priuatim lumborū uertebrae uideatur adscribere, si tamen quis singula studiose rimabitur, conspiciet primam lumborū & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebrae ipsi superpositas, haec foramina pro illarum magnitudine insigniora, plura & altiora exigere, harumq; uertebrae corpus fungosius, quam ceterarum omnium esse. Quod scilicet magnae sint uertebrae, & cauae uenae caudicem sibi innitentem non fortiantur, ac duntaxat uenae parae carentis propaginibus implicentur. In transuersis

Thoracis uer
tebrae in cor
poribus diffe
rentia.

Libro de Os
sibus Cap. 9.

Ex sinibus
quibus costae
articulantur
differentia.

Differentia ex
corporum sub
stantia.

Libro de Os
sibus Cap. 10.

*Differentia
transuersis
processibus.*

ueris processibus, uertebrae thoracis etiam inuicem uariant, uerum non adeo ut Galenus in decimo tertio de Partium usu prodidit, decima & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebis utrinque unus transuersus obigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebis uix quicquam differt. decimae autem uertebrae transuersi processus minus, quam superiorum uertebiarum, extuberant, ut etiam decima, quae ipsi committitur costa, admodum parua spuriaque est. Undecimae uero uertebrae transuersi processus minores adhuc decimae sunt, & duodecimae processus adhuc minores ipsius undecimae; nimirum quod non tantus horum processuum ulus, atque superiorum uertebiarum processuum, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi mos crassissimosque processus transuersos sibi uendicant. Duodecimae uero & undecimae transuersis processibus costae non articulantur. duae enim infimae utriusque lateris costae, unica tantum ad uertebiarum corpus articulatione committuntur, reliquis interim ad uertebrae corpora & processuum transuersorum apices dearticulatis. Ad apices namque transuersorum processuum nouem superiorum thoracis uertebrae sinus cartilagine incrustati uidentur, quibus costarum capitulum articulatur. In transuersis autem decimae uertebrae processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obscuri conspiciuntur: in duarum uero infimarum processibus prorsus nulli occurrunt. Praeterea sinus in transuersorum processuum apicibus sculpti, omnes quidem anteriori processuum sede habentur: uerum alij superiores, alij mediae magis occupant. Primae enim uertebrae transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonae uero sursum, mediae autem medio se habent modo. Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicans, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, atque inferiori apicis transuersorum processuum sede insculpi arbitrat. Qui decimam thoracis uertebrae, & duas huic subiectas nequaquam transuersis processibus ob id debebat priuare, quod illi totius dorsi in latum motum essent praepedituri. Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebis abesse uoluisset, non magis uertebrae decimae (quam Galenus supra infraque suscipi tradidit) subditas, quam superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrae transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profecto superiores non minus motui, quam inferiores obstitissent. Quemadmodum enim dorsi pars, quae uertebrae supra infraque exceptae subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiam superiacentem partem deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculo deorsum in latum duci debeat, cuius semicirculi circumferentiae medium punctum uertebra illa merito censetur, quae supra infraque suscipitur, quaecumque etiam haec sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebrae utrinque susceptam intellectu difficili, immorari: quum decima & duae ipsi succumbentes thoracis uertebrae tam insignes transuersos processus habeant, quam illorum usui in musculorum exortu insertionem expedit. Quinetiam Galenus suuicentio quam memor, passim omnes costas duobus internodijs articulari prodidit, uno scilicet uertebrae corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (ut sane non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duae ipsi subditae necessario transuersis donarentur processibus? Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebiarum spinas sermoni subnexuerimus. Natura enim omnibus thoracis uertebis spinam toto ductu simplicem, minimeque bifidam largitur. Atque huius spinae in omnibus uertebis non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex ampla basi in mucronem sensim desinentes, triangulique imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiore namque sede rectam acutamque ostendunt lineam, secundum ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utrinque ad latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, simile etiam obtinent lineam. adeo ut spinae unius, tres longae acutaeque lineae, ternas superficies efforment: quarum duae superiores spinam sedem constituent, quae superiorē uertebrae respicit, atque harum una utrinque habetur. tertia superficies inferiorem constituit sedem, subiacētis uertebrae spinam incumbētē. Tres istae superficies in eadem spina in nouē superioribus uertebis, ut plurimum pares & aequae amplae cernuntur, et duae superficies exacte laeues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti linea secundum ipsius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiae superficiei linea ligamentum prodit, quod lineae duabus superficiibus communi inferitur, ac inuicem spinas colligās, interuallumque earundem opplens, dextros spinae musculos a sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod inter ulnam & radium, ac inter tibiam os & fibulam consistere dicā. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsaeque spinae a lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressae. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebrae, spinam exigit: neque haec triangularem

Libro de Ossibus, et octauo de Admi. diffec.

In Libro de Ossibus.

Tum alibi, scilicet, cum maxime de Admi. diffec.

A spina differe.

rem illam imaginem adeo scite demonstrat. Duae enim superiores superficies, amplae admodum sunt. tertia autem inferior uel angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inaequalis. Praeterea spinae huius mucro obtusus ampliusque est, non ut superiorum uertebiarum spinae acutus & strictus. Undecimae uertebrae spina, adhuc minus quam decimae exporrigitur, & utrinque magis adhuc deprimitur, ampliorque (si superiora inferioraque inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcuata & aspera uisitur, huiusque spinae mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimae spina, adhuc magis a superiorum uertebiarum spinis uariata, ad lumborum uertebiarum spinam imaginem magna ex parte accedens, quae utrinque admodum depressa est: & si summum inumque spectes, admodum lata & ampla. Caeterum ut omnibus uertebis non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinae ductu inuicem discrepant. Nouem namque superiorum thoracis uertebiarum spinae, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu a summo ad imum tendunt. Decimae autem thoracis uertebrae spina minus quam superiorum spinae deorsum conuiet, magisque recta retrorsum fertur. Undecimae spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimae spina uincit. Verum interim harum nulla adeo recta fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quam sursum, uergat, quod etiam omnium in lumbis uertebiarum spinis accidit, deorsum magis quam sursum spectantibus. Atque haec in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs fere quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchre quadrans. His enim decimae thoracis uertebrae spina neque deorsum neque sursum uergit, & duae deinceps, quae statim decimae subijciuntur, spinam habent obscure superiora suo mucrone spectantem. Reliquae uero has adhuc sublequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas, longe profecto secus, quam homo, cui ne unius quidem uertebrae spinam sursum magis, quam deorsum, inclinare, nemo uere asseritur sit. Transuersi colli uertebiarum processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu a summo ad imum debet porrigi: uerum id adeo obscure leuiterque fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebiarum processus non perfunctorie consideraueris, dices illos externo seu posteriori eorum latere, deorsum respicere: interno autem seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebiarum processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quam deorsum, feruntur. Verum superior eorumdem pars gibba uisitur, inferior caua, & non nihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimae thoracis, non solum sursum conuiet, uerum etiam egregie retrorsum ducuntur, quemadmodum & undecimae & decimae processus non nihil sursum spectant. Transuersi lumborum uertebiarum processus admodum obscure sursum ducuntur: quancumque uertebra sacro ossi commissa, paulo manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebiarum perquam conspicue & manifeste deorsum tendunt. Thoracis autem uertebiarum processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verum lumborum uertebiarum processus insigniter in altum oblique porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amissim conueniunt: si modo uertebiarum numerum exceperis, plures enim lumborum uertebrae canibus & caudatis simijs obtigerunt, quam hominibus, qui etiam plerumque a canibus una thoracis uertebra superantur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresque thoracis uertebiarum processus constituntur, illi uero quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quae nunc sublequitur serie disponuntur. Uertebiarum omnium quae supra sacrum os habentur, articulationis, quae nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis sinibus excipit. adeo ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipitur. superiori quidem occipitis ossis capitula, inferiori autem secundam ceruicis uertebrae. Duodecima uero thoracis (nisi alia quae priam interdum sit) utrinque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque haec uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, prioris articulationis genere committuntur. superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quae autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentem ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra a secunda suscipitur. Thoracis uertebrae supra utrinque susceptam repositae, eandem in ascendentibus descendentesque processibus speciem cum colli uertebis obtinent. Sunt autem haec thoracis uertebrae, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vsupartium decem. Is enim hic undecimam, illic ue-

cap. R.

d. 4. fi. S. c. 2. fi. cap. 17. C. D. E. F. G.

Observatio. fi. cap. 14. c. 2. c. 3. fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

fi. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.

ro decimam thoracis suscipi tradidit, uti in simijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinque suscipi in homine uisa est, sed plurimum duo decima. Aliquando enim cum sacrum os quinque tantum ossibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque suscepta occurrit. Verum Bononiae Galli cuiusdam sacerdotis ossa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque suscipitur, & illa suos processus perinde sibi articulos gerit, ut duodecima thoracis uerterbra duodecimas costas. Quum itaque duodecima thoracis frequentissimē utrinque suscipi appareat, ab hac orationem instituamus. Undecim thoracis uerterbrarum⁹ processus ascendentes protuberant, ac in¹ exteriori posteriori ue sede, notatu digna orbiculari circumferentia cartilagine incrustantur, atque horum processuum tuber adē leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num sinus, num tuber censendū sit, uix inter noscas. Descendentes autem processus interna anteriori ue ipsorum sede, qua foramen dorsalis medullae gratia caelatum respiciunt, sinum quoque adipiscuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine incrustatum, & nuper dicto tuberi ad amussim respondentem. Hi sinus & tubera, a colli uerterbrarum sinibus tuberibusque in ductu duntaxat uariant. Colli enim uerterbrarum sinus, ac tubera oblique ab anterioribus sursum porriguntur, aut contrā oblique deorsum tendunt. Nihil enim refert, siue sursum, siue deorsum porrigi dixeris, modō obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uerterbrarum sinuum tuberumque ductu conseras. qui quandantenus recto perficitur tramite, quō firmior minusque ad motum sequax thoracis uerterbrarum cōtextus foret. Quum igitur thoracis uerterbrarum, ut & colli, ascendentes processus posteriori sua sede protuberent, descendentes uerō interna sede caelantur, meritō ascendentes inferioris uerterbrae processus subintrant descendentes superioris uerterbrae processus, inferiorque uerterbra a superiori excipitur.

Ab a ad b
colli uerterbra
rū processū
ductus meti
tur. a c uerō
ad d thoracis.

Quo modo lū
borum uerter
brae mutuo de
articulatur.

Quomobrem
nam uerterbra
in dorsi medio
utrinque suscipi
oportuerit.

Thoracis uer
terbrarum pro
cessuum nume
rus.

Ceterum lumborum uerterbrae alia ratione coordinantur. Ascendentes enim illarum processus interno latere, quo se inuicem illi respiciunt, sinum habent oblongum, & ampliter latissimum. Descendentes autem processus latere suo externo (modicē interim uersus anteriora) oblongo protuberant capitulo, quod in inferioris uerterbrae ascendens processus sinu apte excipitur. Adeo, ut in lumborum uerterbris inferior uerterbra suis sinibus superioris admittat capitula: secus quam in ceruice & thorace, ubi superior suis sinibus inferioris uerterbrae tubercula excipit. Duodecima autē thoracis uerterbra, ascendentes processus similes gerit cum ascendentibus ceruicis ac thoracis uerterbrarū processibus, quos posteriori sua sede extuberare diximus. Atque ideo duodecima ascendētibz suis processibus undecimae thoracis uerterbrae descendentes subit, ipsaque ab undecima excipitur. Descendentes uerō duodecimae processus extuberant quoque, descendētiū in lumbis uerterbrarum processuum ritu, deinde hi subeunt sinus ascendētiū processuum primae lumborum uerterbrae, quae quum duodecimā excipiat, quid promptius colligi possit, quam duodecimam supra infraque suscipi: Verum interim non ita multum refert, an duodecima, an undecima, an alia quāpiam utrinque suscipiatur: modō nos indicibilis Naturae industria hīc non lateat, quae in dorsi medio uerterbram effinxit, stabilem, & utrinque ita susceptam, ut in cameratis & arcualibus aedificijs architectos inter utriusque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque suscipitur, ipso interim nullum suscipiente: quemadmodum ceteri omnes unum lapidem suscipiunt, & ab alio excipiuntur, sustinenturque. Ut enim dorsum sibi dicatis ageretur motibus, hanc uerterbram utrinque susceptam quiescere, firmarique necessum est, reliquis interim omnibus ab hac & a se inuicem leuiter secedentibus: Illa enim quiescente quum dorsum flectimus, superiores deorsum ducimus, inferiores autem quodammodo sursum incuruamus. In tensione uerō rursus opposito motu uerterbras agimus: si quidem dorsi motus circularij, non autē prorsus angulari figura celebrantur. Quam parum uerō haec cum Galeni in decimo tertio de Partium usu, placitis conueniant, si mutuo loca contuleris, promptē animaduertes. Ceterum dorsi motus unā cum ipsis musculis parum recte hactenus cognitū, in secundo libro exequemur. Iam autem ad thoracis uerterbras reuersis, inter utriusque lateris ascendētem & descendētem processum, insignes nobis⁷ obseruandae sunt asperitates, inaequaliterque protuberantes processuli, in hoc parati ut ualida hinc pronascerentur ligamenta, tanto robustius firmiusque thoracis uerterbras colligantia, quanto obscuriori motu thoracis uerterbras, quam ceruicis moueri, ex usu fuerit. Quae quum ita sint, omnes thoracis uerterbrae septem donantur processibus: a duobus nimirum transversis, b duobus ascendētibz & totidem descendētibz, d unoque posteriori, seu spina. Si uerō undecima, aut aliqua hac superior, utrinque susciperetur, tunc duodecima, aut omnes utrinque susceptae humiliores, duobus abundarent processibus, quandoquidem ascendentes singuli duorum loco, propter sinum illi incisum enumerarentur. Veteribus enim nonnullis, hic sinus tam insignis habebatur, ut singulos ascendentes lumborum uerterbrarum processus, geminos enumerasse uidean-

Figura O.
peris front
adhibuit
rios arca
ostende.

237 fi. ca
ca G.
a 1, 2, 3, 4 fi.
H. I.
b 1 fi. T. V.
c 237 fi. X. Y.
d 157 fi. N.
O. P.
e 237 fi. ca. 17
K quidē
mus nota
tur, tubera
autē N. L.

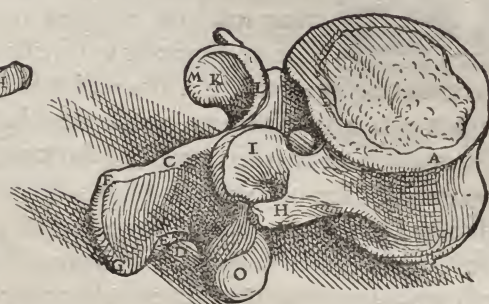
uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uerterbris peculiare Caput consecrare, haecque inibi accumulatis persequi.

DE LUMBORVM VERTEBRIS.

Caput XVII.

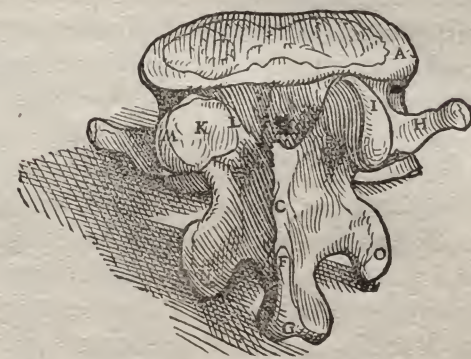
PRIMA XVII CA PITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA. CVIVS VT

ET DVARVM PRIMARVM,
ac earundem charactērum Indi
cem iam subiungemus.

QVONIA Omnes lumborum uerterbrae eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uerterbrae faciem, Secunda latius, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 Appendix superior corporis uerterbrae.

B 1, 2 Appendix inferior corporis uerterbrae.

C, D, E, F, G His charactēribz non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.

C 1, 2, 3 Indicatur spina lumborum uerterbrae superior pars, seu lata asperaque ipsius linea.

D 2 D latitat in umbra sub spina secunda figura, notans lineam inferiorem spinæ.

E 2 E non procul a D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.

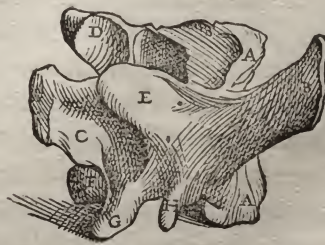
F & G 2, 3 Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.

H 1, 2, 3 Alterius lateris transversus processus.

I 1, 2, 3 Ascendens alterius lateris processus. Verum K, L & M in secunda figura et tertia expref K, L, suis alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerō antierius eiusdem sinus labrum seu supercilium. M autem posterius supercilium.

O 2, 3 Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.

QV O leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamque assequaris, praesenti figura caudata siniae lumborum uerterbrarum dextra facie, expressimus. in qua A & A uerterbra illius notant corpus. B transversum processum hic manifestō sursum spectantem. C spinam, quae etiā

G 3 sursum

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uero & G, duos descendentes processus insinuant. Postremo H indicatur processus, quo humanae lumborum uerebrae (uti paulum infra audies) priuantur.

Quinque
sunt lumborum
uerbrarum
corpora.

Foramina.

Foramen uero dorsali medullae in his exculptum, tanto minus est incumbendum uerbrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignedis nervi tenuior graciliorque euasit. Foramen emittendo nervo & admittenda uenae arteriaque in ambobus uerbrarum lateribus caelatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uerbram, quae eius foraminis superiore sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferior uerebra duntaxat humilioris foraminis sedem efformet. Transuersi harum processus utrinque singuli, longè tenuiores sunt thoracis uerbrarum transuersis processibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum usum in lumbis essent praestaturi. Prima & quinta lumborum uerbrae, breuioribus transuersis donantur processibus quam mediae. Praeterea nullius uerbrae transuersi processus sursum manifestò asurgunt, praeter quintae uerbrae processus, quibus quò minus transuersim aliorum modo porrigantur, illius ossa obstant, quae illius uerbrae corpori uicinius accedunt, quam mediarum in lumbis uerbrarum transuersorum processuum est longitudo. Spina his est ualida & crassa, ac pro ipsarum mole non admodum procerà, aut longa. Si dextrum sinistrumque in spina species, ipsa tenuis est: si autem superiora inferioraque consideres, latissima. Superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam: inferius uero crassior, & quasi duobus donata sinibus. In quorum medio linea seu oblongum educitur tuberculum, à quo ligamentum superiorem in spinae inferioris uerbrae lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac ligamentum inter ulnam & radium sedem sibi uendicans, internos cubitum occupantes musculos quodammodo ab externis interdiuidit. Spinae uero appendice, ut et thoracis uerbrarum spinae, constat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. Si modo utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiam (quae alijs breuior est) in spinae appendicis basi constituas. Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant, sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinus partibus accommodaueris, oblongum. Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorum latere in oblongum tuberculum desinunt, quod magis uerbrae anteriora quam posteriora respicit. Tubercula haec in subiecte uerbrae ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fufus exequutus sum: adeò ut huic Capiti haecenus, quod prius non recensui, nihil adiectum sit. Neque etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborum uerbris, ex abundanti unum utrinque tribueret processus, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo nervus à dorsali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uerbris nunquam obseruaui, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, quae in indagare soleo, quae à Galeno descripta in hominis corpore mihi haudquaquam occurreret, quae uero secus quam ipse tradidit habere cernerem. Consueui enim haec omnia mox in brutis animantibus, & potissimum (quorum copia nunquam defuit) canibus examinare, qui per saepe Galeni descriptionem mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaque processus me tantisper latuit, donec omnium partium anatomen Bononiae in simia illa aggrederer, cuius ossa praeter humanum sceleton, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocratica medicinae apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suaeque Academiae studiosis summe addictus, omni humanitate admodumque liberaliter in ipsius aedibus me Bononiae hominis fabricae docendae gratia uocaret, secundo excepisset. In simiaram igitur lumborum uerbris ad radicem transuersi processus in inferiori ipsius sede, acutus conspicitur processus rectè deorsum protensus, & sinus qui nervi nomine incilus est, externum latus constituens, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uerbrae processus subintrat. Ceterum et si huius processus naturam in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uerbras

IO. ANDREAE ALBII
hospitatus.

bras contemplator, etià eiusmodi processu donatas: uti & in senioribus canibus perpetuò lumborum uerbrae eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uerbra reperitur. Lumborum igitur uerbrae in homine septem donantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemque ascendentibus & descendentes. Simia uero adhuc duos habet, quos ad transuersorum radices consistere diximus, adeò ut his nouem adsint processus: quot etiam in homine quidam recensere, quum singulos ascendentes processus, in duos processus subdiuidunt, idque sinuum ipsorum gratia. Verum hac ratione simijs undecim processus in lumborum uerbris consurgerent. Porro Galenus interim (ne id praetercamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Partium usu, foramina neruorum occasione caelata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uerbris processum fingere, quum descendentes harum uerbrarum processibus illum usum ascribat quem aliàs dicto nobis simiarum processui tribuit.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTAUI CAP. FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRÆSENS tabula, uniuersum dorso osium, quae lumborum uerbris subijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quae dextrum latus occupat, anteriorem horum osium faciem spectandam proponit. Secunda uero in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandis gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudinè, oculis subiicit, quae id in uetere aetatis hominibus plurimè obseruatur. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K. Hi characteres in prima figura nouem denotant ossa, quintam lumborum uerbram subsequenti, quorum sex superiora sacri ossis loco in homine habiturus sum: quatuor uero inferiora (quae etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur. L, L, R. In prima figura notatur transuersi ossis sacrum os constituentium processus. uerum hic L & G 4 L, pri

Lumborum
uerbrarum
processuum
numerus.

illi duo
processus
sunt M. L
I. a. 3. Sinus
autem K.

4 fig. G.
4 fig. H.

L. priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. R. autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transversus quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari M. audies. In secunda itaque figura L, M, L & R transversos processus ossis sacri ossium insinuant.

NN. deinde OO, postremo P Q & in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium, aut (ut alijs forte placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdividitur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uero & O tuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum a posteriori P, & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat. Q autem inferiorem. O uero tuberculum designat, superiorem sinum P notatum ab inferiori sinu Q insignito interdiuidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, V, X Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendens processus, S indicati, cui tuberculum descendens dextri processus quintae lumborum uertebrae inarticulatur. V uero & X sinus huius anterioris posteriorisq; notat supercilium. quoniam in terius etiam supercilium in secunda figura ascendente sinistri lateris processu, X insigniuitur.

Y In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascendentes secundi ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulare, iam multo antea didicisti.

Z In prima secundaq; figuris connexus notatur transversus processus primi ossis, cum transversus secundi ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuat cartilaginosa ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.

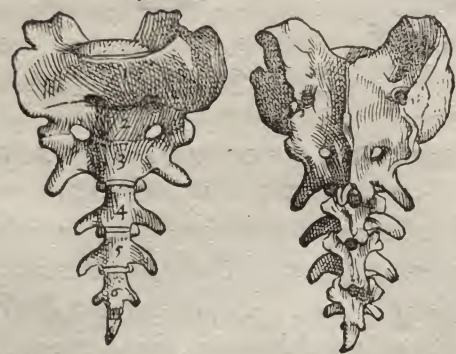
c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinarum posterioresue processus ostenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullae in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum intervalla subinde conspicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina nervorum a dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quae sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum uertebrae exilit, ipsiusq; sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA
FIGURA.

QUONIAM in praesentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoque ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & dein coccygis explicantes: quinta uero eorumdem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, & c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod haec ossa prolixius characteribus depingam, quum illa ex humanis ossibus prompte intelligantur.

QVEM.

QVEMADMODUM permulta haecenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissime recensenda omnia, qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insignem prorsus inscitiam attestantur: ita profecto non minus & ossis sacri, & coccygis quae apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, non autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & saepe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti: Apud quem quae, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis fimentio, quam a Galeno uarijs locis sibi non constante, proditur: quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in praesenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obfuere potius, quam profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorum facile coryphaei placitum altius resumentes, quod minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel indit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge ossis ascripto. Et praeterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abunde constat, hoc ipsi quum illos libros scriberet, fuisse incognitum. Quandoquidem quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem^a cartilagine adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commisi, perpetuo fere degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium usu, transversos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verum Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os^b tribus efformari ossibus percenset. illiusq; libri ossis descriptio utcumque brevis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scite congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus^c alia tria enumerat ossicula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succincte ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Adminstrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundo exarauit, ut semper simiae magis quam hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modum meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi a libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores^d musculum recenset, quem a coccyge ossis principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia innuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Ceterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituire. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum uertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta earundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrarum corpora mutuò compacta exhiberent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quamquam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciantur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuè ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Adminstrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrarum imaginem quodam modo exprimant, hic amplos laterosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidissime coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuè lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebris. superior namque pars, superiori earum uertebrarum sedit inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebræ pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebræ inter se coarctantur. Praeterea

Medicorum in Anatomia oscitantia & ignorantia.

Galeni de sacro osse et coccyge sententia. Lib. 12, 23, 155, & alibi.

Libro decimo quinto.

Simiae canisq; sacri ossis descriptio.

f 4 fig. ch. r. 1, 2, 3. Verum dem illi figuræ nullas notas adhibui, quod humani os abunde notauit, & postea explicabitur.

g Hunc s. f. ostendit uertebra.

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verum duntaxat in orbiculare, sed paulo latius definit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur, quo uerterarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuo coartantur. Quin etiam transuersis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus posteriora, sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium os ualidissime coartatur. Est autem hic sinus admodum asper & inaequalis, ac primum quidem secundum ipsius longitudinem in medio extuberantem habet lineam, aut amplioris lineae modo prominens tuberculum, quod sinum rursus, in anteriorem & posteriorem sinus, dirimit. Anterior utique simplex est, asper tamen, & inaequaliter admodum incisus. Posterior altius cauatur, uerum in medio processum ostendit transuersim extuberantem, qui sinum posteriorem denuo in superiore & inferiorem interdiuidit. His sinibus aptissime respondent ilium ossa, mutuis tuberculis, sinibusque donata. Sinus hi & tubera cartilagine aliorum sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus laui continuaque & plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinus nihil praeter cartilaginea educunt ligamenta, sacrum os robustissime ilium ossi coartentia. Hi sinus praeterea ad tria potissimum superiora ossa sacri ossis referunt. Inferiora enim processus transuersos habent tenues, at amplos interim, & inter se continuos, ex quibus mulculus ille pronascitur, qui femoris motum quartus habebitur. Verum transuersus quinti ossis processus ea parte, qua transuerso sexti ossis unitur processui, tuberculum exigit, utique prominens & crassum, in hoc formatum ut opportunè duo ligamenta hic sacro ossi implantarentur, quorum alterum ab acuto coxendicis ossis processu enasci docebitur, alterum ab elatiori sede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Foramina neruis transmittendis in sex istis ossibus exculptra, imagine, quamuis non numero, illis omnino conueniunt, quae tribus canis ossibus inciduntur. In anteriori enim sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina caelantur, & totidem in posteriori sede: adeo ut haec ossa sex neruorum paribus uiam praebant. Primum namque inter primos & quintam lumborum uerteram perinde egreditur, ac reliqui nerui ex lumborum & thoracis uerterarum lateribus prosilientes. Secundum par inter primum ossis sacri os, & secundum: & alia hac serie deinceps ita elabuntur, ut excidens par ad subditum os perpetuo referatur. Praeter haec foramina neruis exculptra, in posteriori sacri ossis sede alia apparent, inter spinas ossium, in uiam spectantia quae dorsali medullae est parata. Haec foramina ligamenti opplentur, perinde ac interualla foraminaque inter spinas reliquarum uerterarum conspicua. Caeterum haec inter sacri ossis spinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus perinde ac in canibus ferè peruia. Verum interim ossis sacri ossibus spinae obtigerunt, tanto in singulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superiusque est. Nulla tamen spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum conuiert, sed deorsum potius omnes spectant, & ut in alijs uerteris cum transuersis processibus interuallum quoddam & sedem constituunt: in quam nonnulli dorsum mouentes mulculi apte reponuntur, & à qua illi iustissime cum alijs hinc prodeuntibus mulculis originem ducunt. Tota autem ossis sacri sedes posterior gibba est, & curua, quod ita tutius propugnaculi modo eas quibus praest partes tueretur, ac ab occurrentibus muniret. Anteriori autem sede, laeue est, neque asperum, sed sinum cauumque, quo aptiorem illis organis quae cum alijs ossibus instar peluis cuiusdam complectitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet, quod interdum quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo defunt foramina, in posteriori tamen perpetuo sex neruorum coniugijs iter paratum cernitur. Coccyx os quatuor extruitur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum excipitur: quod ipsi corporum uerterarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi forte quinque tantum ossibus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutionem, neruumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum, primum hoc os in posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri ossis processibus ualide coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti interuentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porro primum coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissime euenit) eiusmodi nullos educit processus. Verum ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coartatur, latera, superiori ipsius sedem latius ad transuersa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundo ossi ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium & quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen unquam

Foramina
neruis in sa-
cro osse trans-
mittentia.

Sacri ossis
spinae.

Anterior
et posterior sa-
cri ossis sedes
cuiusmodi.

Coccygis os-
sis historia.

unquam inscinditur, quo dorsalis medulla praepraet, aut ex quo ulli exiliat nerui. In sexto enim ossis sacri osse dorsalis terminatur, neque ipsius extremum in coccyx os descendit. Haec ossicula fungosa sunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerso contextu ex ampliori basi in mucronem desinunt, cuculi rostri modo introrsum curuantur. Infimum ossiculum suo mucrone, quo recti intestini posticam infimamque sedem contingit, in cartilagine degenarat, eiusdem usus occasione qua uerterarum spinis cartilagine obna scirelatum est. Hinc sanè liquet, quàm in Galenum essemus impii, si hominis fabricam illum contenderemus enarrasse, ac non potius semel simiarum constructione illum persecutum fa-teremur. & dein si non ipsi statim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis crederemus, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale unumquodque os esset, praecipue quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in simijs certe diligenter inspexisset: ita indicans se omni studio saltem simias descripsisse, hasque homini in ossium constructione esse similes. Deinde si quis ipsius enarrationem ad hominum, non autem simiarum fabricam cogere uolet, is Galenum quatuor ossa latuisse annuet, quae nos coccygis loco recensuimus: & deinde Galeno falso imponet, ipsi sex foramina fuisse incognita. Quandoquidem in homine utrinque in anteriori sede sacri ossis sex sunt foramina, quum in canibus tria tantum occurrant, nam foramina in coccyge canum conspicua, tantum in posteriori sede, seu potius lateribus consistunt, uti & Galenus uerissime recenset, anteriorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad haec, cogemur Galenum oscitantiae turpiter insimulare, quod non eundem contextum in tribus inferioribus ossis sacri hominis ossibus esse dixerit, qui est in tribus superioribus. Non enim plus cartilaginei in inferiorum ossium unione, quàm in superiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio hominis coccygis ossicula committit, quam cartilagineam, ut & in uerterarum corporibus, Galenus esse existimauit. Adeo ut si praesius singula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex ueris aliorum Anatomicorum descriptionibus falsas fecisse uelimus nolimus concederemus. Nulli enim dubium esse debet, à formae obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor illa hominis ossicula ueteribus fuisse appellata, quod illi haec omnia ad cuculi rostri pueris suis referrent. quum interim nulla sit in canibus cum hominis ossibus similitudo. Ea enim quae Galeni conueniunt descriptioni, uerteris lumborum, uti diximus, omni similitudine accedunt. Porro sacrum os, seu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile reliquarum uerterarum, quibus instar basis tutissimi fundamenti subijcitur, amplitudinem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contulisse ossibus, quum illium ossa sacro osse ampliora esse cognoscantur. Vnde uerò id idem seu sacrum uocant, non satis constat: nisi id ita dixerint à rara quadam effigie formae, aut quod adeo diuini propugnaculi imaginem referat: aut quod diuina ope, citra musculorum auxiliu, in partu huius cum ilium osse connexu referari, ac denuo naturali instinctu committi plerique (sed falso) arbitrentur, aut forte quod grande magnumque sit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem, atque id genus, sacra uocari putamus. Verum tunc, uti de amplitudine dictum est, sacrum os uerteris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque commissa, & femur ac tibiae os sacro osse grandiora sint, & interim unico tantu (ut sic dicam) haec constent osse, quum sacrum senis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, nescio quid de ueterum sacrificijs in medium adferunt. Porro quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remittere pascim soleo, etiam huius nominis inuestigationi non grauatim concessero.

DE THORACIS OSSIBVS.

Caput XIX.

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CAPITIS FIGURARVM INDEX.

QUONIAM subsequens characterum Index septem praepositis figuris habebitur communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoscas, singulis, uti consueuimus, numeri notam subiungemus.

In prima & secunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis costae: quarum septem superiores pectoris ossi articulantur, quinque autem humiliores non item. Thoracis uerò uerterarum numerus, etiam citra notarum subsidium, modo è notatis costis obuius euadit: si singulis uerteris utrinque unam costam articulari spectes.

H AA

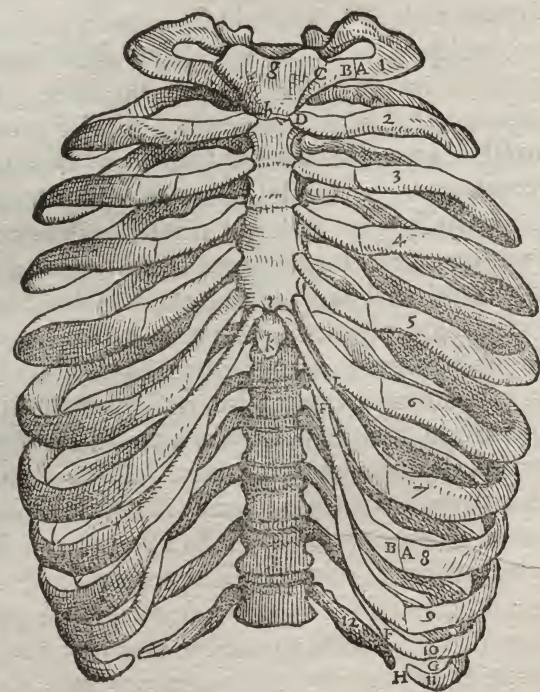
Impios in Galenum esse, qui hominis historiam docuisse eum contendunt.

Coccygis os sacri ossis non minimum ratio.

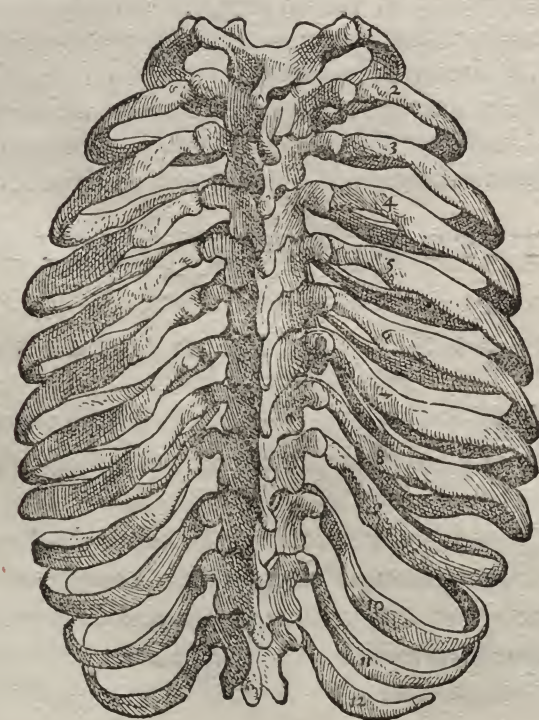
Inspicimus comparationem ad uerterarum.

A, 41, 3 Quicquid costarum hucusque à uertebis fertur, osseum omnino est: hicq; primum costae in cartilaginem degenerant. Reliquarum notarum index figuris subiicitur.

**PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGV-
RA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO**
anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebrae, & duodecim
utrinque costae, una cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

**SECVNDA PRAESENTIS CAPITIS FIGV-
RA, POSTERIOREM INTEGRAE THORACIS OS-**
sium compagis faciem proponens. Inuenit modò obiter tres figuras contueri, quibus
in huius libri calce totus ossium contextus triplici facie delineatur.

TER

**TERTIA FIGVRA EX
MEDIIS VERTEBRA,**
rum thoracis, tres continet uertebrae, dextro
latere expressas, una cum eiusdem lateris me-
dia costae. Atque huius figurae beneficio,
costarum ad uertebrae articulationem, dein
costarum quoq; ductus ostenditur.

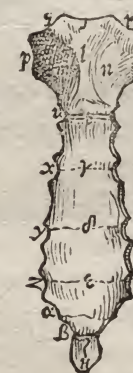

**QVARTA, EXPRIMITVR COSTAE
POSTERIOR ET VERTEBRIS PRO-**
xima portio, ut tuberi exactè in conspectum uenirent, quibus nouem
superiores costae uertebrae articulantur. Præterea huius costae par-
tem effregimus, ut ossis costarum ostenderetur substantia, & indicata.

**QVINTA FIGVRA PORTIONEM
EXHIBET DVODECIMAE COSTAE PO-**
steriori facie, & qua duodecima thoracis uertebrae coarctatur de-
pictam. Hanc quoque, ubi & positum cernis effregimus, ossis costae substantiam ostensuri.

**SEXTA FIGV-
RA, PECTORIS**
ossis à cartilaginibus costarum
liberi anteriorem partem
proponens.

**SEPTIMA, PE-
CTORIS OSSIS**
cartilaginibus costarum liberi
posteriorem commonstrans
faciem.

- BB1, 3* Nobis modò ad characterum indicem reuersis, *B, B* indicetur cartilaginea costarum substantia principium. Linea enim *B* & *A* intercedens, eius substantiae cum ossa coalitum notat.
- C1* Primae costae cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
- D1* Secundae costae cartilaginis cum pectoris osse articulationem, à qua etiam promptè subsequenti-
um quinque costarum articuli species colligitur.
- E3* Cartilaginis tuberculum, quo secunda costae ac quinque subsecuentes, pectoris ossi articulantur.
- FF1* Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.
- G1* Sedes, qua undecimae costae cartilago à decimae cartilagine frequenter debiscit.
- H1* Sedes, qua duodecimae costae cartilago ab undecimae perpetuo dirimitur.
- II1* His sedibus costarum cartilagineae inaequaliter protuberant, ipsarum intervalla plerumq; opplentes.
- KK1, 4* Hac regione interna mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, ar-
teria, & nervus insident.
- L4* Tuberculum, seu capitulum, quo costae uertebrae corporibus articulantur.
- M4* Tuberculum, quo costae transuersorum processuum apicibus articulantur. Atque haec quo-
dammodo nouem superioribus costis sunt communia.
- N5* Species tuberculi, quo undecima & duodecima costae uertebrae articulantur.
- O4, 5* Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi processus consistens, cui un-
decimus dorsum mouentium musculus insertus.

H 2 Q 4

- Q₄ Interuallum, inter L & M apprens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
- R₄ Hæc quoque sedes, musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.
- S, T, V₃ Tres simul contextæ uertebrae, aut harum uerbrarum corpora. Alias autem uertebrae rum partes, processus ue, suis locis indicauimus.
- X₃ Sinus duobus uertebrae corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
- a₃ Costæ ad uertebrae corpus articulus.
- b₃ Sinus in transuerso uertebrae exculptus processu, cui costæ etiam articulatur.
- c₃ Costæ ad transuersum processum, articulus.
- d, e₃ In suprema uertebra S insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uertebra X expressimus. ac e is notatur, cui in infima uertebra b inscriptum cernis.
- f₃ Costæ regio in posteriora maxime exporrecta, adeo ut in hunc modum opportune costarum ductum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costæ a uertebra deorsum oblique in posteriora feruntur. ab A uero & B ad E, sursum in anteriora circulatim costæ reflectitur.
- g, h, i, k₁ His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uero ad i usque, secundum. i ad k usque, tertium. k autem, mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
- l₆ In anteriori primi ossis sede protuberans instar triaguli pars, quæ t, q, & r posset circumscribi.
- m, n₆ Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.
- o₇ Posterior primi ossis sedes, quæ utunque caua cernitur.
- p, q, r₆ Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
- q, r₆ Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.
- s₆ Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.
- t₆ Hæc sede primum os secundo committitur.
- u₆ Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
- x, y, z, a₆ b₆ Sinus secundi ossis, quibus cartilagine tertie, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.
- y, d, e₆ His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.
- z₆ Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non absimilem, ac u₆ notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, et si notis non indicentur, sese facile demonstrant.

Quid thorax.
Libro I. Hist.
storie animalium
Cap. 7.
Pectus.
Pectoris os.

Opificis rerum
in thorace cre
and indu
stria.

THORACEM uocabimus, quicquid costis interceptum circumscriptumque est: non autem cum Aristotele uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uero thoracis partem, pectus opportune nominabimus. ob idque etiam latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os rite uocabitur. quod minus tres Græcorum & præcipue Galeni uoces, *thorax*, *sternon* & *scapula* oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsi uertebrae, quas thoraci hæcenus ascripsi, thoracis sunt ossa. Est autem admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossea, abdomen uero musculosum magna ex parte extruitur. Carterum decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerum accurate præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circumdatur, musculi uero tertio: at secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtextitur. Cerebrum namque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluaria pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etiã merito caluaria uelut galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porro si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uescicæ, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uentriculus susceperet: quorsum utero gestantium tumor eminere: quæ excernerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur: nullo hæc opem ferente

Omnium
thoracis
summum
os
cm 1. & 2.
fig. ostendunt.
a integre
figur. d. 10
d. 1.
b 1. fig. 10.

Hæc ostendunt 7 & 8 musc. 14.

Hæc com
monstrant
prioris sili
figure.

rente musculo: Thoracis autem motus, quem maxime ad aeris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uero is rursus ex solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur cordi pulmonibusque conducit, magis enim nunc muniuntur, quam si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiam ossæ thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis, ac demum brachijs quoque, mirifice confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse quam scapulis & pectoris osse firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamētis musculi haberent, aut consisteret. Atque hanc sanè ossæ thoracis necessitatem, si quid aliud, profecto testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrime edocent, quæ etsi tam tuto sepiatur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innituntur: utque musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset pectus, thoracis modo abdomen quoque osseum extrui: quum si talis ossæ strues uicissim ex musculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur: Qui sic querit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeo, atque interdum ex usu est, dilatari comprimique, si extrinsecus ossibus sepiantur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres concipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerum assidua egeret comestione, quemadmodum & respiratione. Sed hæc quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdi: quippe qui in aëre uersatur, ac uiuit. Si uero elculentis poculentisque similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibisque perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimis rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossæ moles tanta esset, quantam mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius: si excludo foetum, illa tam molestè extuberaret: & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consideret, ut intestina & uentriculum debite amplexaretur, & penicillimodo, uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur. Verum hæc in quinto libro exequemur fufius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neque dilatatione neque compressione uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quam pulmonem munierit. Iecur namque & lien costis sepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quod horum nullum dilatari debeat, reliqua autem uentris organa insigni qua diximus prouidentia, osseo contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratione, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primum quidem cor, insuperque cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali constat figura, tam amplius est, quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo inter thoracis sequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negotio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse forma, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porro iam tempestiuū erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uertebra eiusdem prius enarrauerimus, à costis sermonē auspicari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroque latere duodeno constāt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur, quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodum tredecim quoque thoracis uertebrae sæpius quam undecim tantum occurrere, supra retulimus. Singulis enim thoracis uertebra, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quod autem uiros costæ quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costâ à Deo procreatâ, Moyses in secundo Geneleos Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in skeleton compegisset, ex altero latere una caruissent costæ: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam deficere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdam gentis Turdorum septenis costis creari, si modò id alicuius idonei auctoris testimonio ipsi constisset. Verum ut hic Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quoque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascriptisse, hæcque

c 6 musc. 14.
S, T, V, X.
et u. 14. T.
T, V.
Hæc inter
gre figur.
Q, R, S, T.
V, Z, r, a.

d 13, 14 fig.
lib. 6.

e fig. 14. 14.
c, d & f
gure 14. 17
fig. 12. f. cha
ra. 1. 1. 1. 1.
que ad 12.

Cur abdomen
non etiam sit
osseum.

Quod perisse
mū Naturā
thoracem con
dientia atten
derit.

Costarum nu
merus.

Uiris ac mu
lieribus idem
costarum nu
merus.

Lib. 1. Hist.
animalium
Cap. 15.

ratione rem non uisam parum recte nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid dereliqua animalium historia censendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patavij in scholis enarrarem, à summæ (propter singularem literarum ac juris civilis cognitionem) spei adolescentibus IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accipi, generosissimos Ligures in ueterum monumentis *ἐν τῇ ἀρχαίᾳ* fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestriq; pugna strenuus, optima quoq; membrorum symmetria ac numero sit spectatissimus. Sunt itaq; plurimum utrinq; duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebri, ut postea dicemus, articulatur: quinque autē humiliores solis alligantur uertebri, neq; ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilaginum finibus inuicem cōmittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus dehiscit, neq; aliqua ex parte ipsam cōtingit, id quod & undecimæ non raro usu uenit, decimæ cartilaginem tunc non attingenti. Quinq; istæ humiliores, quod pectoris ossi non articulatur, quasi dicas spuria & illegitima, Græcis appellatur. Omnibus costis commune est, quod ossæ cartilaginosæq; cōstent substantia, quodq; appendice ea sede qua uertebrarum corporibus cōnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur. Ossæ costarum substantia nō omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costæ uertebri coarticulatur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multo durioresq; sunt, quàm in thoracis lateribus & iuxta pectoris regionē, ubi magis fungosa extruuntur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur, atq; hæc illic demum tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem. Inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas *χονδρῶν*, quasi cartilaginē dicas, uocari tradunt. Superiorū uerò costarum cartilago durior est, solidiorq; ac in senibus intus ossæ efficitur, quemadmodū in ouibus & bobus, alijsq; ferè omnibus eius generis animantibus experimur, quorū cartilago intus friabili alboq; ac fragili constat ossæ, exterius cartilagine ueluti membrana quapiā obuoluto. Atq; id etiā in simijs canibusq; adeo est manifestū, ut Galenus uerarum costarū cartilagine ossæ, spuriarum uerò exquisitas cartilagine esse dixerit. In hominibus autem nisi ætate admodum prouectis, cartilago in ossæ naturam delisse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recensuimus animantibus ossæ admodū efficiatur. Huius cartilagineis moles in omnibus costis nō eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima nanq; & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiā obtinent cartilagine. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodū & prima costæ cæteras quoq; amplitudine superat, mox hæc secunda, & deinde tertia subsequuntur. duodecima uerò & undecima omnium sunt tenuissimæ, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagine. Mediæ autem medio se habent modo, quarum cartilagine subinde in progressu ab ossæ costæ substantia latiores efficiuntur. Quum enim cartilagine sex superiorū costarum interualla efforment, totq; ductu ab inuicem æquè distent, sextæ, septimæ, octauæ & nonæ interdum costarum cartilagine uariè in progressu latefcunt, inuicemq; continuatæ interualla ipsarum suamet substantia implent. Ad hæc quinq; spuriarum costarum cartilagine in acutum mucronem desinunt, Verarum autem costarū cartilagine non item. Primæ enim costæ cartilago, p̄ suo fine qui pectoris ossi ualidè cōnascitur, amplior fit, quàm qua primum ab ossæ costæ substantia educitur. Secundæ ac tertiæ triumq; subsequentiū costarum cartilagine modicè in progressu arctatur, & singulæ in tuberculū finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulārī docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranā ipsas succingentem spectant, omnes læues minimeq; asperæ apparent. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq; subsequuntur, in interna ipsarū sede uersus humiliora sinum ostendunt, ipsis secundū earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem conspicuū, sed maxime ea sede qua primum à uertebri abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenæ cauæ ramo, quem uenā cōiuge carens costis exporrigit, deinde etiam hæc uenitur arteriæ magnæ soboles, & neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia hæc uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper feruntur serie, in tribus autē superioribus minima & errabunda ducuntur, nō mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uerò nō item. Porro tres costæ humiliores, etiā magna illis attendatur uasa, quum tamen tenues & interna sede depresso cernantur, etiā citra huiusmodi sinuū operam illis uasis tutum iter præbent. Hic sinus uasis deducendis cælat, inferiorē costæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq; (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarū sedes, quæ gibba est,

Corporum in
Ligures, Sym-
metria.

Costarū sub-
stantia & op-
pendix.

Ossæ substan-
tia.

Cartilaginea
substantia.

Lib. 8 de Ad-
ministr. sect. 7
partim in lib.
de Ossib. Ca.

Costis omni-
bus non par
longitudo.

Non par am-
plitudo.

Costarum læ-
uitas & asperi-
tas.

Costarum si-
nus.

est, non omni ex parte læuis occurrit. ea enim parte qua costæ uertebri alligantur, præterquam quod tubercula & capitula efformant, quibus uertebrarū inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebrarū corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primum à transuersis uertebrarum abscedunt processibus, tuberculum quoddam asperum inæqualeq; uisitur, tendinibus in decimi dorsum mouentis musculi excipiedis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorū processuum, & partim in hæc costarū tubercula inferuntur. Deinde, quæ costæ adhuc magis à transuersis uertebrarū abscedunt processibus, in hac posteriori externaq; ipsarum sede, asperæ inæqualesq; sunt, ac etiā ueluti tubere quoddam modicè prominētī donantur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentiū quartum, in simijs uerò & canibus sextū numerabimus. Dein hæc asperitas nō duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebbras regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ elatiore enascuntur partem, uerum etiā ab externa ueluti costæ sede ad externam alterius hinc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ læues æqualesq; sunt, nisi fortè quispiam eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorū pender origo, in quamq; eorundem etiam insertio perficitur. Prima costæ superiori sede, quæ latissima est, priuatim aspera inæqualisq; cernitur, ut musculus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat. Costis omnibus non par ad uertebbras obtigit articulatio. nouem enim superiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissimè duobus articulis suæ committitur uertebra: utrinq; etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebri coarctari docuit. Cæterū costæ duobus nodis articulatæ duo exigunt tubercula. unum quidem, quo sinui uertebrarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula sinibus illis respondent, quos uertebri, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costæ rotundo tuberculo primæ thoracis uertebrae corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdē uertebrae processum tantisper ascendit, quousq; ipsius apici alio capitulo tuberculo ue articuletur. Secunda uerò costæ & septem subsequentes communi semper duarum uertebrarum corporum sinui nō rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costæ. quamquam & hic quædā in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cōsurgat. Superiorum enim uertebrarū transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisus gerunt, inferiorum autem (uti supra etiam cōtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uerò uertebrarum sinus medio se habent modo. Cæterū quod costarū articulatio, quæ ad uertebrae corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moliantur, quantò apex transuersi processus demissior est, sinui uertebrae corpori exculpro, uel me tacente notum esse arbitror. Porro trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebrarū duntaxat corpus perficitur, sinibus quoq; non admodum altè cauatis, neq; ualde protuberantibus capitulis perficitur. Atq; hac ratione costæ uertebri committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris ossi moliantur, & quo ductu à uertebri antrorsum contendant, tunc primum opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructionē sermoni addiderimus: quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uulporum, eiusq; generis animantium ossi responderet. In his nanque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cōstat ossibus, non admodum inter se forma differētib. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in simijs uerò, & sciuris, propter clauicularū articulationem, primum supremumq; os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profundiora crassiora ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quàm in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarum compage modicè differat: est tamen is cōnexus ad symphy sim seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus, nisi quod hunc connexus etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque futura, multoq; adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cōplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilaginis in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

H 4 secun-

Costarum a-
spere tubercu-
lum.

Costarum ad
uertebbras ar-
ticulatio.

Tum aliis se-
pius, tum maxi-
mè de Admi-
nistr. sect.

Quadrupedū
pectoris ossis
descriptio.

secundae utriusque lateris costae cartilago articulatur. Ad secundi ossis cum tertio commissuram tertiae utriusque lateris costae cartilago ipsius serie suorum ossium commissuris coarctatur. Verum primi ossis lateribus primae costae cartilago adarticulatur, aut potius adnascitur. Haec enim commissura ad coalitum potius, quam ad articulationem spectat. Septimum autem os, quod reliquis gracilius, magisque teres est, in cartilagine exacuitur, ipso osse latiore, ensisque mucroni quam similitudo. ac huiusmodi sane pectoris ossis in canibus & similibus est ratio. quam Galenum spectasse annues, quum ipsius de pectoris ossis historiam, his quae modo praebui-
mus, contuleris. Verum si humanum pectoris os (quod ut generatim dicam amplum, licet si cum aliorum animalium ossibus conferatur longe breuissimum est) intuitus fueris, multo aliter id habere animaduertes. Nunquam enim quod certo affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerunt ossa, neque etiam haec in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se uaria, ac primum quidem insigniter amplum est, & nonnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimum uincatur. Os idem interna seu posteriori sede, qua thoracis respicit amplitudinem, modice cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundum ipsius longitudinem longe crassius, quam in lateribus, uidetur enim in anteriori sedis lateribus depressum, atque ut apte primae costae cartilaginis crassities responderet, extenuatum. In medio autem, roboris gratia, trianguli modo protuberans. Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorque est inferiore, & utrinque uno sinu longo ac uersus posteriorem inciso, & cartilagine incrustato donatur, cui clauiculae caput inarticulatur. In horum sinuum medio propter extuberantiam illorum interiora latera, primum hoc os in superiori hac sede lunatum cernitur, & uelut foueam ostendit, quam *σφαιλιν* & iugulum proprie uocamus, uulgo autem furculam superiorem. Inferior ossis pars utcumque aspera est, & secundo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeo laxè committitur, ut nunquam horum ossium lateat connexus, imò & ipsius quoque motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur. Secundum os multo amplius est, quam crassum, superiori sede qua primo connectitur ossi, strictius est, quam prope inferiorem. At nullibi interim aequè amplum cernitur, atque primi ossis elatior sedes. Quae secundum hoc os primo committitur, in utroque connexus latere sinus instar obtusi anguli insculpitur, ambobus ossibus communis, & cartilagine incrustatus, cui secundae costae cartilago instar obtusioris trianguli uerticis protuberans inarticulatur. Praeter hunc sinum, praefens os utrinque alios multos exigit pari modo, instar obtusioris anguli insinuos: uerum hi paribus interuallis ab inuicem nequaquam distant. Primus enim in altero latere huic ossi proprius sinus, qui tertiae costae cartilagini paratur, à sinu secundae costae gratia inciso longius distat, quam secundus huius ossis peculiaris sinus, quartae costae gratia caelatus. Rursus, plus interualli consistit inter secundum sinum & tertium, quam inter tertium & quartum, adeo ut sinus sextae & septimae costarum nomine in hoc osse sculpti, se inuicem contingant, uixque mutuo remoueantur, & non tam altè, atque superiores, excauentur. Suscipit enim hoc secundum os priuatim tertiae, quartae, quintae, sextae & septimae costarum cartilagine, secundae costae cartilaginis modo protuberantes. Secundum hoc os in pueris ex plurimis efformatum uidetur ossibus inuicem symphy si seu unione cartilaginis interuentu contextis. Verum is contextus neutiquam canis aut simiae ossium compagi uenit conferendus, quum longe magis lateat, inferioraque ossa multo breuiora superioribus cernantur. Et in cernitibus secundum os integrum, & à primo disinctum ferè semper effoditur, quemadmodum uertebrarum mutuo diremptarum eximuntur, etsi fortuito in secundo osse aliquam compaginis speciem, ac si ex pluribus id constaret, obseruabis, ea potissimum apparebit, ubi tertiae costae cartilago ossi articulatur, & deinceps ubi quararum costarum cartilagine pectoris ossi iniunguntur. Tertium uerò os exiguum est, & inferioris secundi ossis sedi interna parte eadem ratione committitur, qua primum secundo iungi relatum est, illicque secundo ossi necitur, qua septimarum costarum cartilagine in sinu secundi ossis sedi articulatur. Hoc os modice amplum est, ac tenue, humiliorque sede in mucronatam cartilagine degenerat. Verum id non infrequenter deesse reperi, & mucronatam cartilagine inde nasci conspicias, ubi septimarum costarum cartilagine mutuo coeunt, secundoque pectoris ossis ossi articulantur. Iam si tria pectoris ossa simul iunxeris, manubrij alicuius gladij imaginem conspicias. primi namque ossis superior pars, quae lata admodum est, illi manubrij parti respondebit, quae sub paruo digito in apprehensione consistit. Secundum autem os, illi parti congruet, quam manus tota intus complectitur, in qua sinus costarum cartilaginibus parati instar fouearum erunt, quibus digiti firmari possent. atque huiusmodi fouearum praestarent usum, quem in gladijs ex manubrij asperitate quaerimus: quoties intortis nodosisque funiculis, aut scabra piscis cute, ma-

Humanum pectoris ossis de scriptio.

Pectoris ossis ad ensis comparatio.

manubrium obduci curamus. Tertium os unà cum cartilagine, reliquae gladij parti posset as-
similari, adeo, ut nonnulli uniuersam hanc ossium struem *επιφύση* ab ensis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac simias quam homines spectarunt, mucronatam cartilagine duntaxat illo nomine dignantur: quod haec scilicet gladij mucronis formae accedat, ipsumque canum pectoris os ensis imagini non ita aptè ac humanum os conferri queat. Haec imaginum collatio attestatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem simiarum dissectioni fuisse adhibita. cui sententiae Celsi quoque oratio, qua ille os pectoris utrinque lunatum esse scripsit, suffragatur. id enim de simijs & canibus falso protulisset, quum tale quid in illis nihil appareat. quippe in homine primum pectoris os superius, & secundum inferius, multo latiora sunt, quam ubi haec inuicem committuntur. Pectoris ossis substantia admodum fungosa mol-
lisque est, & anteriori sede magis continua squama quam posteriori obducitur. Posterior enim sedis squama multis inaequalibusque donatur foraminibus, quae haud peruia sunt, sed uasis solum uiam praebent, quibus id os enurit. Atque haec foramina in primo osse tanto magis sunt conspiciua, quanto huius ossis crassities secundi ossis crassitiem superat. Quod itaque pectoris os, illis costis quae orbiculatim thoracis amplitudinem efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latere arbitror: quemadmodum neque, quod propugnaculi etiam uicem secundario gerit, eosque usus homini praestet, quos generatim thoracis ossa praebere in huius Capituli initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subdiuorum quoque est propugnaculum, & malum granatum uulgo appellatur, quod (ut arbitror) unius balauistij apicis imagine uidelicet laryngis operculi, pectoris ossis cartilaginis specie non admodum ab simili. Verum huiusmodi nominum copiam ad praesentis libri calcem unà cum ceterorum ossium nominibus subiiciemus. Modò autem nihil addendum superest, nisi fortè costarum ductus in costarum ossibus longe quam in cartilaginibus diuersus. Costarum enim ossa quum primum à uertebris abscedunt, in posteriora deorsum obliquantur, & hinc ad thoracis latera deorsum semper oblique uersus anteriora dedinant, quousque in cartilagine desinunt oblique ac circularim fursum in anteriora porrectam. adeo ut costae ubi cartilagine primum educunt, arcuatim, & in angulum quodammodo fursum flectantur. Iste costarum ductus non in illis solum quae pectoris ossi committuntur, euident est: uerum & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscure fursum spectat. quanquam interim hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur, in superioribus uerò ac inferioribus magis latet.

Pectoris ossis utrinque lunatum.

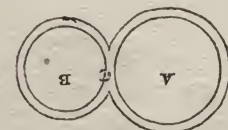
Pectoris ossis substantia.

Pectoris ossis usus.

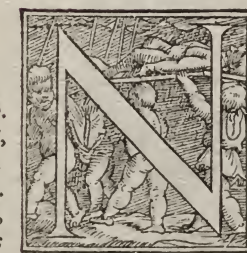
Mucronata cartilaginis usus.

Costarum ductus.

DE CARTILAGINEA QUAE COR- dis basi ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnae arteriae & arterialis uenae radices perfunctorie exprimit, ab omnibus conuatis corporibus partibus ue diuisas, & duobus circulis similes. A quidem arteriae magnae radicem notat, B uero arterialis uenae radicem. C autem connexum indicat, quo uasa inuicem in ipso exortu conuascuntur. Iste connexus, qui potissimum cartilagineus est, non ex hac rudi figura petendus est, uerum cum ex alijs sexti libri figuris, tum maxime ex octaua & decima, quas non obfuerit obiter cum suorum characterum indicibus modò perlustrare. Parum autem opportune facerem, si easdem tabulas uarijs in locis frequenter proponerem.

A 10 sub B, C, D, E, F, G, quibus characteris notantur.

FORSTAN praesenti libro, os aliquod praeter misisse uideamur, hoc loco etiam osseae cordis substantiae mentionem faciendam duximus. Galenus namque ab elephantis corde, à quopiam suorum familiarium os eximiae magnitudinis excutim prodidit: & grandium quidem animalium cordibus os, minorum uerò cartilagine ascribit. Ego autem haec tenus, uti in nullo corde, ita neque in humano exquisitum os repperi, eaque sede, qua Galenus cordis os constituit, substantiam obseruo cartilagineam, quae mea quidem sententia nihil est aliud, quam magnae arteriae & uenae arterialis radices à corde principium ducentes. Quippe radices haec, in quibus membranarum bases consistunt, quae arteriarum

Li. de Ad. mims. scil. 8.

Humanum cor uero osse de-
scriui.

Cartilaginea cordis substantia.

terierum ē duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multo duriores sunt, quàm reliqua illorum uasorum substantia, adeo ut radices cartilaginis natura participare non nihil uideantur, quæ in bobus ita interdū indurefcit, ut quadrupedū costarum cartilagine in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæc itaque uasorum radices perinde ad se mutuò sunt conterminatæ, ac si duos circulos in puncto inuicem committeres continuaret, ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uero (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul conuascuntur ununturq; ac ubi optima cartilaginis consisteret portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirū sede qua illæ radices inuicem cōmittuntur, & reliquæ interim circuloꝝ portiones essent resectæ. Ac proinde per melicebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accurate ipsarū naturā quis intueatur, neq; unā cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut cordis os instar Δ aut ν efformatum sibi persuadeat. Qui enim post Galenum humani corporis historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi præposito, & ab ν imagine uasales nuncupato, assimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermoni adiecere, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nō secus firmari quàm linguae radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur namq; cor eiusmodi osse firmatū, moueri: non expendentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nō minus suffulciri posse, quàm ferreus palus lectum in aëre sustineret: quādo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto projiceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum nonnihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterum huiusmodi hominum figmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quàm uitulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod ē ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hætenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quàm grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & λ simillimum: nisi quod dextrum crus etiam transuersim in hunc modum \times sinistrum decussatim secet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porro qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertrahabitur, describemus.

Anatomicorum
lapis.

Medicorum
& pharmacopolarum
inpositura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VI SECVNDATA. TERTIA.
GESIMIPRIMI CAP.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Indicem, proxime sequens pagina exhibet.

PRI

PRIMA uigesima primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulae dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur.

Secunda, dextræ scapulae externam posteriorem ue sedem ostendit.

Tertia, scapulam dextri lateris in latum depictam continet, ut sinum gibbæ exteriorisq; scapulae sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulae costam, et scapulae spinam cōsistit. Verum idiam ex characterum indicibus reddetur explicatius.

In prima figura Z, X & Y scapulae ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. Z uero, & A, & B, superiorem scapulae notant costam. Y autem, & C, costam scapulae inferiorem: adeo ut Z superior sit basis angulus, Y inferior angulus: A & B tertius scapulae angulus, quem scapulae superior et inferior costæ cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem scorum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur.

A, B 1, 2 Scapulae sinus, cui humeri caput articulatur. In secunda figura B notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. A, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura A indicat protuberantem sinus seu cervicis scapulae partem, a qua duo huius articuli peculiaria ligamenta, una cum externo capite musculi cubiti flexionem anterioris pronascitur.

C, D 1, 2 Cervix seu collum scapulae. Verum C etiam insignitur radix interioris scapulae processus, qui E, f & F insignitur. Deinde C in prima figura sinum quandam indicat, sub interiori scapulae processu conspicuum.

E, f & F in prima figura, & E & F in secunda, interiorem insinuant processum scapulae, in quo F protuberantem notat partem, cui clavicula alligatur, & penè innititur. E uero, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, a qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui K indicabitur) pertinens.

G, H 2 Radix spinæ scapulae, seu ipsa scapulae spina, quæ in homine summū producit humerū, quem K. K in prima & secunda & tertia notat, et L etiā in prima ac tertia. Est itaq; G & H spinæ exortus longitudo. Quod uero ab H ad K fertur, summus est humerus. Vbi enim H cernitur, illic spinā a scapula dorso abscedere dicemus. Verum K priuatim notatur summi humeri appendix.

L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter cælatus, & admittendæ claviculae paratus.

I, 2, 3 Scapulae spinæ pars crassior, interdum appendice decorata. Ad G enim, & I, & H spina scapulae est crassior, quàm alibi. A G uero per I ad K aspera pars notatur spinæ, & summi humeri. Quod autem in secunda inter I & H consistit, & in prima inter L & a, leue est, & minimè asperum.

M, M & c. 1 Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi a costarum conuexis scapulae cauo essent impressi.

N, O, 1 Sedes in interna scapulae regione magis caua, quæ secunda figura literis G & H respondet.

P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costæ pars, quæ in internam scapulae sedem prominet.

p 1 Hæc sede inferior scapulae costæ latus ue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulae inferioris costæ asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. R incuria elapsus est.

S 2 Ad scapulae externam sedem protuberans inferioris costæ pars.

T 2 Impressio & amplitudo inferioris costæ, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur.

V, V 2 Hic externa scapulae sedes propter crassitiam inferioris costæ insigniter caua cernitur. Quod enim inter V & V, & G & H consistit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est.

X 1, 2, 3 Appendix basis scapulae, ad principium ipsius spinæ coalita.

Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulae.

Φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulae regionem modicè protuberans.

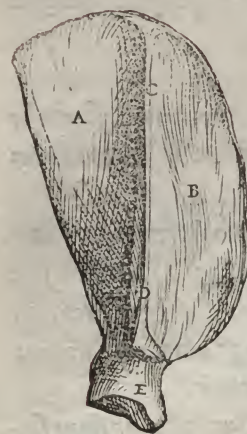
Z 1, 2, 3 Z superiorem basis angulum antea notauit.

a 1, 3 Semicirculare foramen, seu sinus, in superiore costæ scapulae conspicuus.

b, c, 3 Sedes in externa scapulae regione inter spinam & elatiorem scapulae costam consistens. Vc priuatim scapulae sedem hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodammodo pellucidā. e aut foraminulū indicat hic frequenter apparēs, et uenulæ inibi scapulā nutrituræ uia præbens.

QVAR

QVARTA VIGESIMI PRIMI
CAPITIS FIGVRA.

P R A E S E N T I figura externam seu postero-
rem canis scapulæ sedem in hoc delineauimus, ut promptè expende-
retur hominis scapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in sum-
mo humero, aut superiori scapulæ processu notabimus. Significet
igitur *A* & *B* scapulæ gibbum, seu dorsum, ac *A* quidem ip-
sius inferiorem sedem, *B* autem superiorem, & animantis collo ca-
pitæ propiore. *C* & *D* spinam scapulæ notent, super
scapulæ cervicem non excedentem. *E* sca-
pulæ cervicem.

Scapularum
situs et nexus.

Scapulæ u-
sus.

Scapulæ for-
ma triangula-
ris.

Basis sca-
pulæ.

C A P V L A E utrinque singulæ posteriori thoracis regioni uersus supe-
riora innituntur, ac occipitis ossi, cervicis, thoracisq; uertebis, costis, &
ossi *v* literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulantur. Oc-
cipitis quidem ossi beneficio^h secundi scapulæ mouentium musculi,
qui etiam hanc multarum uertebiarum spinis committit: uti & ^h tertius
scapulæ motuum dux, qui cervicis uertebis illam necit. Quartus uero
scapulæ mouentium, illam aliquot thoracis & cervicis uertebiarum spi-
nis firmat. Costis scapulæ cōmittunt^r primus illam mouentium musculus, & thoracem mo-
uentium^r secundus. Ossi uero *v* referenti^r septimi eius ossis peculiariū musculorū ope sca-
pula copulatur. In hominibus, simijs, ac sciuris, & si quæ alia clauiculis donantur, ex abundanti li-
gamentorum auxilio, scapulæ clauiculis coarticulatur, clauiculæq; contermina est. In om-
nibus uero animalibus^r brachij os seu humerus ipsi articulat. ac proinde si hominem scapu-
lis destitutum sinxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius nanque ar-
ticuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut mouea-
tur, in aliquo ossis ueluti in basi quapiam firmari. Porro huiusmodi sinus occasione, collum
quoddam seu ceruix scapulæ protuberat, in cuius extremo^r sinus tam altè lateq; exculpitur,
quantum humeri articulo uarijs admodumq; differentibus motibus mouendo ex usu est. At-
que hîc sanè primus præcipuusq; scapularum usus censetur, cui alius mox subsequitur, neque
ipse quidem pœnitendus, thoracis uidelicet partium costis interclarum communitio atque cu-
stodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè prouidentes quæ occursum læsu-
raq; sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quod ingruit declinemus, aut obijcere pectori mu-
nimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimodò plerumque
& solis manibus antè periclitamur, satius esse rati has uulnerari, rumpi, cōteri, abscondi, quàm
quod læsurum sit, ad pectus pertingere cōcedamus. Thorax enim respirationis est organum,
quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autè insiti caloris fomes, irascibilisq; animæ
sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porro quum posteriori thora-
cis sedi, & anteriori æquale ab occurrentibus periculum impendat, eorum uero quæ obesse
possunt præcognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non præsentibus
nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hîc quoque Naturam artificium quod-
dam machinari, posterioremq; thoracis sedem neutiquam negligere. Quocirca instar ualli &
mirabilis propugnaculi uertebas thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos
& scuta, firmisimosq; muros obiecit. hinc rursus alium usum homini accessurū minime igno-
rans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & à qua origi-
nem aptissimè ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiæ,
eodem ossis ad tam uarios prorsusq; necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas effor-
mare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censeriqueant. Scapula enim inæqualis est admo-
dum, omniq; ex parte sibi dissimilis, præter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appen-
dices, eiusq; generis reliqua, è quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli diffe-
rentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. Primum nanque ipsius la-
tus, quod basim scapulæ perpetuò uocabimus, ea scapulæ sedes est, quæ secundum dorsi lon-
gitudinem thoracis uertebiarum spinis proximè exporrigitur. basis hæc obliqua constat linea,
quæ superius & inferius, uersus corporis latus obliquè ueluti in circuli conuexum inclinata, in
medio autem crebrò paululum lunata cauæq; uisitur. Interdum enim continuo ductu tota sca-
pulæ

pulæ basis, hunc in modum (gibba est. deinde basis hæc tenuis admodum uisitur, quamuis
inferiori tamen parte & superiori modicè quàm alibi crassior appareat, & inferioris partis
crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerumque^r duæ adnascuntur ap-
pendices: una quidem, quæ grandior crassiorq; & longior est, ac perpetuò apparet, ad basisq;
inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appen-
dix aliquantulū sub superiori habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, à qua scapulæ^r spinam
principium ducere audies. Præter has appendices etiam basi mollis quædam cartilago adna-
scitur, eius cartilaginū generis quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verum in
hominibus hæc cartilago longe breuior minorq; est, quàm in ouibus & bobus, alijsq; anima-
libus, quorum scapulæ thoracis potius incumbūt lateribus, quàm, ut in homine, posteriori tho-
racis sedi uertebis proxima. Atq; ita primum scapulæ latus basis uel se habet, duo autè reliqua
inter se uariant. Inferius enim, ab humiliore basis sede admodum obliquè sursum in anterio-
ra ducitur: superius uero (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferius est ipsa basi bre-
uius) non nihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo hæc
latera in^r angulum cōeunt, & latiusculam scapulæ partem suis extremis finibus continent, in
qua ceruix scapulæ sinusq; conspicitur, humeri caput excipiens: adeò ut hæc sedes (si modò an-
guli loco censerique possit) tertius scapulæ angulus futura sit. quandoquidem^r primum angulum
superiorem basis angulum numeramus, secundum uero humiliorem. Cæterum duo hæc la-
tera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discre-
pant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altius à basi sursum conscendit, eo cras-
sius & insigniter^r spissum efficitur. non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulæ
alioquin tenui & infirmæ magnū robur additum uoluisset, ac deinde secundariò quibuldam
musculis commodi exortus locum præparauisset. Præter id enim quod musculorū quorun-
dam gratia (ut mox subiiciam) huius lateris crassities internam scapulæ sedem^r cauiorem red-
dit, & in externa sede seu gibbo, ueluti^r sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede pro-
pe inferiorem basis scapulæ angulum^r compressionem obtinet, ac deorsum quadantenus edui-
citur, ut^r musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum,
retro sursum ducitur. Quinetiā interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id
scapulæ cervicem terminat, etiam^r oblongus sinus aliquantulum asper inæqualisq; conspicit-
ur, musculo principium porrigens, quem à scapula enatum cubiti extensionis autorem in se-
cundo libro asseremus: inibi perpetuò inferius hoc scapulæ latus, inferiorem costam uerum
more appellatur, qui superius inferiusq; scapulæ latera^r mōdò uocauerūt. Porro superius sca-
pulæ latus tenue, minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem qua scapulæ cervicis^r superior regio
consistit, interiorq; scapulæ processus exoritur, hac nanq; sede superius scapulæ latus impen-
se crasseleat. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulæ processus radicem, sinus qui-
dam seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris ner-
uorum dorsalis medullæ^r furculo, hac una cum uenula arteriaq; posteriorem scapulæ sedem
adeunt. Cæterum scapulæ^r ceruix, quæ inter superioris & inferioris scapulæ costarum fines
habetur, crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; sede inibi coarctata, & secundum latitudinē
incrassata cernitur. Ceruicis tamen^r longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis
parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quæ ab anteriori parte in
posteriore pertinet. Ceruix insignis adhuc extrorsum ducta, dilatatur, & ut ipsa oblonga est,
ita etiam oblongum efformat^r sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, supe-
riori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter^r impressionem accidit, hîc
internæ ceruicis sedi factam, tendinis eius^r musculi ducendi gratia, qui intrò antrosumq; bra-
chium circumuertit. Præterea sinus ceruicisq; scapulæ^r superior pars, in hoc procerius extube-
rat, quò aptius hinc^r duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & externum
quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium an-
terior censetur. Hic scapulæ sinus cartilagine reliquorū articuli sinuum modo incrustatus,
non admodum altè cælatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri
capitis quod ipsi inarticulatur, longitudini & amplitudini. Quod sanè in hoc articulo Natura
peculiariter machinatur. aliorum enim articulorum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi
forte^r femoris cum^r tibia articulum excipere uelis, in quo tibie sinus femoris capitibus non
respondere, ac priuatim in illo quoq; articulo Naturæ aliquid moliri intelliges. Quia igitur parte
genu ab aliorū articulorū ratione differt, suo dicemus loco: nunc uero humeri articulus uenit
explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulæ sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia,
exculpisset, illumq; non ualde amplum longumq; creauisset (præter peculiaria huius articuli
I ligam.

Basis appen-
dices.

Basis cartila-
go.

Superioris in-
feriorisq; late-
rum differen-
tia.

Tres scapulæ
anguli, ac late-
rum plenior
descriptio.

Ceruix scapu-
læ.

Sinus humero
excipiendi par-
ticularis.

*Cartilago scapulae
pule sinum
fre
quenter
auges.*

ligamenta, quae in secundo libro una cum musculis prosequemur, & quosdam scapulae processus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilagineam quandam ligamenti substantiae compotem in hoc sinu crebro effingit, qua sinum auget, profundiorēq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxissimos differētesq; brachij motus, quibus maxime indigemus, praepediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulae interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamenti articulum in orbem amplexantibus adnexa. Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum definit: quasi quis sinum in ambitu anulo augetet, cuius orbis instar trianguli esset contusus: & istius trianguli externum latus, anteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uero latus sinui incumbere: superius autem humeri caput spectaret, adeo ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinus centrum spectaret. Ceterum hanc Naturae industriam spectatu iucundissimā, etiam si hominis corpus ad manū non sit, in quadrupedum & auium genibus prompte intueberis, quum pari quoque artificio hic tria ossis sinus perpetuo augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunq; reperitur, beneficio, sinus scapulae profundior euadit, & interim cartilago impetui compressionisq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minime cohibens. Processus uero quibus praesenti articulo Natura prospexit, duo censentur: quorum alter⁹ superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à scapulae⁹ spina pronasce docebatur. alter uero est interior ac minor, qui amplam radice ex superiori sede ceruicis scapulae principium ducit, & hinc utcunq; latus antrosum fertur, anteriori articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exacte laevis est, ac instar antiquae Graecorum litterae C cauus, ob idq; etiam *στυμφοδόν* appellatus. Alij uero à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchorae parte, quae terrae infigitur, *ἀγκυροδόν* hunc processum uocant. Nonnulli rursus, quod corniculae rostri modo inclinatur, *κορυμοδόν* appellauerunt. Atque haec nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hic parum constanti, quum is enim alibi penē semper hunc processum *ἀγκυροδόν* uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulae processum donauit, quem summum humerum uocamus. Verum huius processus nominum mentio, postmodum necessario incidet. nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurramus. Inferna itaque sede is laevis est, in superiori autē parte asper & inaequalis, in elastissima enim sui principij sede crassior uisitur, & inaequali tubere prominet, cui clauicula ferē incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. In apice uero, ubi appendicem exigit, etiam asper est, ut aptius⁹ internum anterioris cubitum flectentium musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principium obtineret. Inter apicem uero & tuberculum, quo clauicula penē suffulcitur, haec superior processus sedes etiam aspera existit, quod feliciter⁹ ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulae processum pertinens. Quemadmodum uero haec superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportune ligamenta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulae ceruix orbiculatim foraminula quaedam non peruia monstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pendet origo.

*Anterior seu
costis proxi
ma scapulae
des.*

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulae processum sermone persequi: cuius naturam optime inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulae sedes non oscitanter spectantes. Scapula itaque⁹ anteriori sede sima cauaq; est, ut commodē costarū conuexis responderet, ac super ipsas stabilita debite moueatur. deinde etiam, ut opportuna hic sedes aptaretur⁹ muscululo, qui totam anteriorem scapulae sedem implens, intrò antrosumq; brachium circumuertit. Cuius haec scapulae sedes laevis quidem est, sed non omni ex parte aequalis. nam iuxta inferiorem ipsius sedem⁹ tubercula quaedam exigit, modicē instar obliquois lineae extuberantia, quae quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costae, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapula comprimerentur, ipsaq; scapula illarū effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quam aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omniā minus conspicuē protuberant, excrescuntq;. Ad haec, scapulae anterior sedes⁹ ad radicem elatioris anguli basis scapulae nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui⁹ alter scapulā attollentium musculorum ualide insertatur. Præterea scapulae anterior sedes quā summi humeri radice scapulae⁹ spinæ respōdet, insignis quā alibi excauatur, non secus quā si Natura quum scapulae spinam fingeret, cauum scapulae partē in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cauitatem auxisset: quemadmodū in fictilibus uasis, & ijs quoq; quae ex massa uel cera parantur, indies fieri cernimus. Quando enim ollae ansam externa ipsius sedelocatam conspiciamus, plerunq; caua ollae pars ansae respondēs, sinuata magis, ac ueluti ab ansa extrorsum tracta cernitur, idq; in illis sedibus

sedibus potissimum obseruatur, ubi crassiores ansae partes consistunt. Vnde etiam illae scapulae cauitatis sedes insignis impressae cauaeque conspiciuntur, quae extremis spinæ respondent, mox enim spinam in tota ipsius exortus sede ad extrema impensius crassam, quā in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim scapulae cauitatis sedes, ea maxime caua se exhibet, quae iuxta scapulae ceruicem existit, præter id enim quod in posteriora à scapulae spina, extracta colligitur, hic etiam scapulae⁹ collum impensius crassum & introrsum protuberans, hanc cauitatem insigniter auget: quemadmodum & inferior scapulae costa, quae quum crassa sit, huius quoque sedis cauitatem profundiorē reddit. Posterior scapulae sedes insigni⁹ processu, ueluti spina, adornata, si obiter uideatur, gibba est, quod hanc figuram iniurijs citra noxam fere disaccommodatiorē esse Natura haud ignorauerit. Verum si pressius hoc scapulae gibbum contemplerur, duae in ipso sedes cauitatesq; nobis occurrent, musculis suscipiendis aptissimae. Vna enim sub scapulae spina inter spinæ inferiorē sedem, & extuberantiore crassiorēq; inferioris scapulae costae partem consistit. Altera uero inter superiorem scapulae spinæ sedem, & superiorem scapulae costam habetur. Atq; hanc quidem⁹ musculus occupat, quem brachium circumducentiū tertium statuemus. Inferior cauitas⁹ musculo oppletur, qui brachium circumuertentiū secundus numerabitur. Porro etsi haec externa posterior uel scapulae sedes, cum scapulae spinæ, tum ipsius costarum gratia, duas has cauitates ostendat, nihilominus uniuersa (quoniam extuberare cernitur) scapulae dorsum à ueteribus nuncupata est, similitudinem à uero hominis dorso sumentibus. Processum autem qui ab hoc scapulae dorso enascitur, spinam uocant, ad uertebiarum posteriorum processuum siue spinarum imaginem, quae quum ueteribus rectissime sint instituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam scapulae sedem Dorsum nuncupabo: summi uero humeri radice, Spinam scapulae. Dicitur autem mihi summus humerus, quod ueteribus *ἀγκυροδόν* nuncupabatur: quamquam non adeo promptum sit diuinare, quid quisq; hac uoce intellexerit, neque etiam uel diui Hippocratis caula nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipso obiter statuendū est, si modo à Syropis & Iulepis interdū animum auocantes, diuina Hippocratis de ossium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, scapulae spinam summumq; humerum, uti nobis uisum erit describere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni sententiam sermone adijcere. Ex tota igitur propemodū amplitudine dorso scapulae⁹ ualidius crassiusq; enascitur processus, non quidem è dorso⁹ longitudinis medio, uerū non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulae spina est) sensim magis magisque augetur, ac tandem à scapulae dorso iuxta scapulae ceruicem abscedēs, teresq; quodammodo apparēs, modicē antrosum fertur, insigniter supra scapulae cū humero articuli⁹ laetēs, & ampla donatus appendice, quae in pueris pluribus ossiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coalescētibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, leuissimūq; aspera cernitur: superior autē ipsius sedes neutiquā laevis est, sed rudis, & foraminulis quibusdā non peruijs decorata. idq; potissimū in superiori sui appendicis sede, & ubi non procul à scapulae basi, processus iste crassior apparet, ac subinde appendicē quoq; nanciscitur. Neq; haec sanē frustra machinatur Natura, musculorum enim gratia has molitur asperitates, quibus⁹ maximè scapulā sursum ducens musculus implantatur. Dein processus iste ijs quibus dixi locis asperior ideo euasit, quod musculus ille latiorē ualidioremq; insertionem inibi tentat. Quinetiam haec asperitas, principium praebet⁹ dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quod brachij cum scapula articulum eleganter integit, *ἐπρωκίδας* dissectionum periti uocant. In anteriori processus sede⁹ sinus adeo leuiter & superficiei tenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit, aegre diiudices. Huic sinui modicē prominēs clauiculae⁹ tuberculū articulatur, ualidissimisq; ligamentis cōstringitur. Interueniēte hinc plerunq; peculiari cartilagine, illi prorsus simili quam in maxillae inferioris cum superiori articulis obseruari retulimus. quae scilicet utrinq; quā ossa spectat, laevis & lubrica sit, & tantū ligamenti articulum continentibus affirmata & continua. Distimodō processus pars, quae à scapulae dorso enascitur, ac (ut sic dicam) dorso proxima est, Spina opportune nominatur, quae etiā in canibus, ouibus & equis cernitur. Pars autē quae à scapula antrosum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, simijs, sciuris, etsi quod aliud animal clauicula donatur, obseruari potest, summum humerum appellabimus: id nomen à Graecis mutantes, qui procul dubio brachij ossis cum scapulis articulum *ἀκρωτιον* nuncuparunt. ac proinde *ἀκρωτιον* hanc processus partem uocant, quod articuli superiorem cōstituat sedem, ac ueluti illius tutissimū habeatur propugnaculum. Atque ita sanē ab Hippocrate perpetuò accipitur, cum alias sapius, tum praecipue quando humerum (quem ipse *βραχιον* uocat) nequaquam ad superiora (impediēte nimirum

*Posterior sca
pulae sedes, seu
dorsum.*

*Summus hu
merus seu
ἀκρωτιον
cuius iam
diligens insti
tuenda est de
scripicio.*

*Peculiaris
cartilago cla
uiculae cū su
periori sca
pulae processu
articuli.*

Clauicularum
numerus.

Eandem ad
pectoris os ar-
ticulatio.

Peculiaris
cartilago ar-
ticulationis
clauiculæ cū
pectoris osse.

Mira clau-
iculæ curuitas.

Curuitas
us.

Humero arti-
culus cū
costis remou-
etur, & clau-
iculæ ac summi
humero usus.

IN VTRISQUE lateribus clauiculæ (quæ Græcis *κλειδεις*, Latinis ue-
rò etiam furculæ & iugula nominantur) singulæ cōsistunt, pectoris ossi &
summo humero seu superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris ossi in
illis articulantur sinibus, quos in primi ossis summæ sedis lateribus excu-
ptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anteriori-
busq; partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica
latiores, internoq; latere altiores quàm externo cernuntur, ita quoque se
habent clauicularum capita pectoris ossi cōnexa. Hæc enim sinuum modo oblonga sunt, ac
depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduertet, illam quodammodo
triangulam iudicaret. Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consi-
tit, utcunque obtusus. Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uer-
sus posteriora conspicuus. Tercius acutior longiorq; est, in posteriori sede repositus, deor-
sumq; declinans. Porro ut præsentis anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales,
extorsumq; obliquatæ occurrunt. Illa enim quæ à primo angulo ad secundum ducitur, bre-
uissima est: à secundo autem angulo ad tertium procedens, multo longior uisitur. quæ ue-
rò à primo ad tertium fertur, omnium longissima curuataq; est. Atque ita se habet clauiculæ ca-
pitis circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, læueq; est: cartilagine tamen unā
cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verum et si caput car-
tilagine non minus quàm & pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hic
cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillæ ad superiorem articulis reponi
commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauiculæq; caput, cartilago quædam
adeo ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Hæc tenuis undecunque est, ac
æqua omni ex parte constat crassitie, & quā sinum respicit, admodum læuis est, & unctuosus
humore perfusa, sinuiq; seu pectoris ossi nusquam connata. Item quā cartilago clauiculæ con-
tingit caput, pariter quoque læuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantūm liga-
mentis articulum in orbem amplexantibus. adeo, ut & hæc cartilago non minus triangula sit,
quàm clauiculæ caput pectoris ossi articulum. Clauicula ab hoc cum pectoris osse articulo,
non recto tramite ad alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui
connascitur. A pectoris enim osse procedens, extorsum sensim curuatur, & anteriori parte
gibba, posteriori uerò concava efficitur. Verū illico post medium ipsius longitudinis con-
trario ductu procedit. intorsum nanque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concava
uiscitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est:
adeo ut bis gibba, bisq; caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & ad thoracis
dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ autem superiori scapulæ arti-
culatur processui, nuncupatur, antorsum uergit, & ab interna thoracis sede extor-
sum uertitur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori
sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris osse articulo, cauaq; est
parte sua interna. non procul uerò à summo humero anteriori parte insigniter breuiq; flexu
caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque utres sedulo propter crebras
clauicularum luxationes fracturasq; expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huius
stro respōdet, præcipue si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modū
obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra à rerum Opifice factum est, ubi
enim clauicula iugulum spectat, merito posteriori seu interiori parte caua est, quum hæc aspe-
ram arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes ner-
uorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis cla-
uicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut po-
tius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia
hæc in anteriori sede gibba esse debuit, necessario rursus iuxta superiorem scapulæ processum
antorsum uergit, quousque processus illius partem contingat, cui apte coartulari posset.
Tantum autem hic antorsum porrigitur, quantum retrorsum abscesserat ipsius gibba par-
te in illius posteriori sede, quæ non procul à summo humero distat. Si enim clauicula à suæ
longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera proropens, neque elatori
scapulæ processus apici articuleretur, nihil profecto obstarat, totam scapulam clauiculæ be-
neficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisq; lateri proximè applicari, articu-
lumq; humeri costis uicinissimum fieri, hæc occasione quamplurimos brachij motus præ-
pediri. Brachium nanque ob id potissimum in homine & simia atque alijs quæ clauiculis do-
nantur animalibus, tam uarijs differentibusq; motibus duci potest, quod ipsius cum scapula
arti-

articulus à thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret,
uel quauis ratione ipsius proximè (quemadmodum in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum
circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & illa nequaquam moliremur: quemad-
modum accidere nouimus, quū luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alæ ob-
effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeo necessarijs destitueremur munijs, Natura hu-
meri articulum à thorace plurimum distare uoluit. quod sanè præstitit superiori scapulæ pro-
cessui, qui ita producit, ut clauiculæ beneficio à pectore detrusus, sustentetur ac stabiliatur,
ipseq; articulus hac occasione procul à thorace disjungatur. Articulatur uerò clauicula huic
processui minimum extuberanti tuberculo latiori, quàm longiori, & nonnihil obliquo: ta-
lisq; hic confurgit articulatio, ut quodnam os suscipiat suscipiatur ue, diiudicare uix queas.
fit enim hic ea articuli species, quam Græcorum ueteribus *ἀρθρωσις* uocari diximus. Cla-
uiculæ pars quæ superiori scapulæ processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum &
processus quoque latus ampliusq; cernitur. præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa, quæ pecto-
ris ossi committitur, intus fistulosa magisq; rara est, quàm reliqua clauiculæ portio, quod ui-
delicet hæc partes etiam crassiores spissioresque sint: & ossa intus tanto semper fungosiora,
quanto crassiora & ampliora cernuntur. Ipsa enim clauicula in suæ longitudinis medio soli-
dissima est, quod etiam hic sit tenuissima, quodammodoq; teres. non enim prorsus teres est. In
humiliori nanque ipsius parte ueluti in lineam protuberat, quæ incipit non procul à cla-
uiculæ capite, quod pectori articulat, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius
capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medi-
um, in hoc parata, ut musculus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret.
iuxta huius lineæ principium propter caput clauiculæ asperitas sinuosa conspicitur, unde
ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, quæ ipsi primæ tho-
racis costæ cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occur-
rit asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula tuberculo radicisq; interioris sca-
pulæ processus penè incumbit, ac à quo ligamentum promitur, clauiculam illi tuberculo
pertinaciter colligans. Porro inferior hæc clauiculæ sedes, ubi linea illa definit, clauiculæ am-
pla uiscitur, sinuosa fit, & aspera, idq; potissimum iuxta conuexum clauiculæ ad superiorem sca-
pulæ processum, ubi ligamenta articuli hunc contentia ualidiora quàm superiori sede ena-
scuntur. Superior uerò totius clauiculæ regio læuis omnino est, præterquā iuxta ipsius articu-
los, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia
nonnihil aspera est. A clauiculæ enim parte superiori iuxta pectoris os musculus ille enascitur,
qui etiam à pectoris osse pronatus, in mamillare capitis processum implantatur, capitisq; mo-
torum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti
scapulæ superiori commissæ processui musculus ille inseritur, qui scapulam sursum ducen-
tium primus recensetur. In anteriori clauiculæ parte ad radicem primi ipsius capitis anguli,
linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ definens, à qua non minima
pars musculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauicu-
læ sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulæ processu
articulatione caua uiscitur, etiam asperitas notatu digna consistit musculo brachium attol-
lenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauiculæ sede nihil,
quod non dictum sit, inæquale occurrit, præter quoddam tuberculum hic protuberans ubi
clauicula inibi maximè gibba est, idq; tuberculum ueluti illius gibbæ sedis angulum con-
stituit, ligamentumq; ad interiorem scapulæ processum educit. Præter hæc in clauicula uix
quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermone foraminula quædam non prorsus peruia
adhibere uelis, quæ interdū duo, interdū tria in maximè solida clauiculæ parte, & potissimum in po-
steriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculæ nutriendas.

Clauiculæ ad
summum hume-
rum nexus.

Clauiculæ sub
scapula, tubera,
asperitates, læ-
uitates, & fo-
ramina.

DE HUMERO SEU BRACHII

osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRÆSENTIS CAPITIS
figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secunda obuij
sunt, indicantes humeri appendicem, uti modò subiiciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.

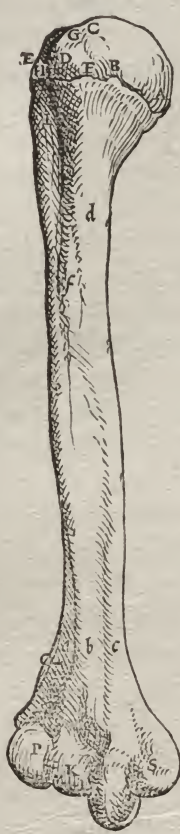
D, E V trique characteres in prima uijsunt figura, externum caput appendicis humeri notantes,

I 4 cui

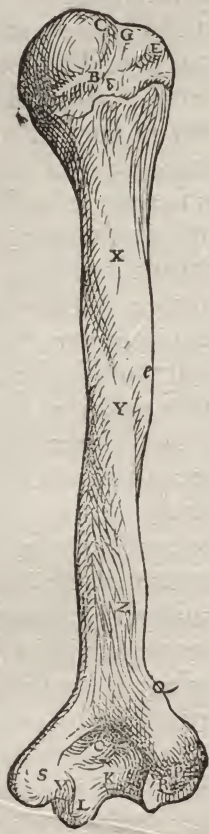
cui ligamenta articuli inseruntur. Verum Dexteri huius capitis anterior caput indicat. Verò posterius, quod in secunda figura magis quam in prima est conspicuum.

F, G Duo isti characteres in prima, & G in secunda, sinum indicant patulum, qui interius caput ab exteriori dirimit. Reliquum characterum Indicem ponendis modo figuris subiiciemus.

PRIMA VI
GESIMI TER
tij Capitis figura, dex
tri humeri anteriorem
faciem referens.

SECUNDA
HUIUS CAPI
tis figura, dextri hume
ri posteriorem faciem
proponens.

- H, I 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubiti flectentium paratus. Ac H quidem ipsius sede in appendice notat, I uero eā quæ in humeri ceruice consistit.
- K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulae notat, L uero & M sinus latera. & L rursus internum latus, M autem externum.
- N 1 Sinus ad rotulae superiorem partem in humeri anteriori sede incisus.
- O 2 Sinus ad superiorem rotulae partem in humeri posteriori sede admodum altè excavatus.
- P 1, 2 Humeri caput seu tuberculum, cui radius articulat. In prima figura huius Capitis pars apparet, quæ cartilagine incrustatur. In secunda uero ea pars, cui radius non committitur, uerum musculorum exortui eleganter subseruit.
- Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum ipsius longitudinis interuallum instar acutæ lineæ protuberat.
- R 2 Sinus in hoc externo humeri capite quartis manum petentium nerui gratia excelsus.
- S 1, 2 Internum humeri tuberculum.
- T 1 Sinus anterioris tuberculi, tertio neruo manum aduentum paratus.
- V 2 Sinus interioris tuberculi, in quo quintus brachium petens neruus uehitur.
- X, Y, Z 2 Posterior humeri sedes. ac X quidem notat partem superiorem, quæ sinuata est: Z uero inferiorem, quæ gibba cernitur. Y impressionem indicat, ad quam quartus neruus brachium accedens reuoluitur.
- a, b, c, d 1 Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem extuberantem eius partem: a uero & c locum, qui utrinque ad hanc protuberantem partem deprimitur. Deinde tres isti characteres si mul notant anterioris humeri sedis inferiorem partem sinuatam: d uero superiorem, quæ gibba uisitur.
- e 1, 2 Asperitas iuxta externum latus anterioris sedis humeri consistens.
- f 1 Asperitas in anteriori humeri sede conspicua, ad radicem sinus externum caput musculi deducentis, qui cubitum flectentium anterior recensetur.

H V M E.

a integra
rum S ad
R, dein
T, V.

Confer hic
integrari
S cum A,
dein cum
T, V. infra
per cum O.

uocem non inopportune clarioris doctrinæ studio, utemur. Humerus itaque, Galeni sententia, omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen fibula & tibiae os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiae os crassitudine & grauitate perinde atque ossa sacri ossis lateribus coarticulata, pondere humerum longè superant, adeo ut pleraque nobis præter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verum id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum aliorum uenia nobis non liceat ipsius placitis contraire. Summa igitur humeri pars, qua is scapulæ articulat, admodum magna appendice constat, quæ in duo dirimitur capita. quippe hæc interna ipsius sede amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quam medijs globimodo protuberans efformat caput, quod læue æqualeq; est, & cartilagine incrustatum scapulæ sinui articulat. Hoc caput, appendicis internum latus constituit, superioris etiam appendicis sedis aliquantulo plus quam medium occupans. Cæterum appendicis externum latus, quodammodo in aliud asperum & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuiuspiam erectum, sed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaq; ligamenta humerum scapulæ neclentia implantantur. Ad externum enim interioris capitis latus, quod in eminentiori & summa appendicis sede habetur, & deinde in anteriori posterioriq; eiusdem capitis sede, amplius quidam patulusq; sinus orbiculatim ducitur, internum caput (quod articulationi subseruit) ab exteriori (quod ligamentis excipiendis adaptatur) dirimens, & idoneam ligamentorum insertioni sedem parans. In hunc enim sinum orbiculatim ductum, & in anteriori humeri sede magis quam in posteriori patulum, seu amplum profundumq; tanquam in uallem ligamenta inferuntur. In caput uero externum, quod hoc sinu ab interno distinguitur, ligamenta ueluti in collem & promontorium aliquod insertionem moluntur. & quemadmodum omnium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut à quibus aliquid principium ducit, asperæ inæqualesq; sunt, sic quoque & præfens sinus unā cum externo capite asper inæqualisq; cernitur. Porro præterquam quod hoc externum caput inæqualiter prominet, uariumq; est, alio quodam sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in ¹anterior nimirum, & ²posterior quod anteriori multo grandius est. Sinus enim iste paululum uersus exteriora in anteriori appendicis sede cælatus, insigniter profundus, longus, & secundum cavitatem ad amissum teres perinde uisitur, ac corpus, cuius gratia insculpitur, quod ³externum caput est musculi cubiti flectentium anterioris. Quod autem sinum illum secundum concauum, caput autem musculi secundum conuexum, teres esse intelligo, neminem latere arbitror, dummodo sinus quidem omnes cauos, ea autem quæ illis uehuntur insidentue, gibba esse, non ignoret. Cæterum oblongus hic sinus non tantum ad appendicem pertinet, uerum etiam ad eam humeri ossis sedem cui appendix coalescit, & quæ humeri ceruicem perquam breuem & impense crassam constituit, atque ita superior humeri pars scapulæ contermina se habet. Inferior autem, quæ ⁴duobus in cubito existentibus ossibus, ulnæ nimirum & radio articulat, longè magis adhuc uaria est, tum sinuum, tum capitum ac tuberculum copia & imagine. Primum igitur, in medio inferioris humeri sedis, sinus cum suis tuberculis talis prorsus cōspicitur, qualem in trochleæ rotula est cernere, ad quam funes uoluuntur. Quemadmodum enim rotula trochleæ, rotunda orbicularisq; in ambitu est, in lateribus autem plana & lata: sic etiam in hac humeri sede orbicularisq; in ambitu est, conspicitur pars, quam nullæ imaginī propius quam rotulae affini tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & sinus huius latera utrobique protuberant, sinumq; in se quo minus aberret amplexantur: ita etiam hæc humeri pars in medio sinuata est, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquisitæ rotulae tuberculis differt, quod perpetuò ferè sinus rotulae latera æqualiter exporriguntur. Hæc autem humeri pars ⁵interno latere admodum insigniter prominet, & ad amissum rotulae respondet, ⁶externo interim latere multo minus educto. Non sanè, quod hic Natura magis quam rotularum artifices dormitauerit, aut minus fuerit solers, sed quod neuitquam necessum erat, humeri sinus, seu orbitæ latera, utrinque pariter exporrigi. Ut enim rotula murum altero latere spectans, ideo minus in latere mu-

Humerus.
Brachium.

Humeri post
ferur non esse
omnium ossiū
grandiorem,
ut Gal. in li.
de Ossibus cen
set.

Superioris
humeri partis
descriptio.

Inferioris hu
meri partis de
scriptio.

ro

ro proxima, quam in alio, protuberare citranoxam potest (quod scilicet nullus metus sit, si nem à latere quod murum proxime tangit, è rotula clapsurum) ita quoque externum humeri orbitæ latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud⁹ caput constitui mox subiungemus, cui radius articuletur, quodq; muri uice censeretur potest, prohibentis ulnam extrorsum à sua orbita luxari. Verum est & aliud humeri rotulæ cum ueris rotulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circum moueri potest. Quamuis enim in¹ superiori mediaq; orbitæ sede, humeri os insigniter sinuatum sit, longeq; tenuissimum, & squamæ modo pellucidum, tamen nequaquam est peruium, & hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc humeri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnæ⁵ sinus, tuberaq; & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possemus, & tamen in his motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulæ sede humerus esset peruius, nihilq; esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed funiculi modo, citra renixum basimq; & obstaculum obuolueretur. Exculpit itaque Natura in superiori rotulæ huius sede duos insignes sinus, unum quidem anteriori in parte, alterum uerò in posteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anteriori. Sinus hi quasi squama duntaxat dirempti, ulnæ processus (quos *logóvres* priuatim uocant) excipiunt. Atque horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uerò cubitus extenditur, posterior sinus posteriorem ulnæ processum excipit. Sunt enim hi sinus extremæ flexionis ac extensionis termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutissimū angulum flecti sinant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant, quod scilicet nulla prorsus in angulum extensione, sicuti sanè flexione, indigemus. Quia uerò præsentis sinus in cubiti motibus ueluti bases & obstacula sunt, quæ ulnam non ultero ferri sinunt, Hippocrates eos *Βαδύοις* nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadā cardinum imagine *γυγλιμοειδής* appellatur. Cæterum istorum sinuum usum tunc demum accurate intelligemus, quum & ulnæ descriptionem sequenti Capite absoluerimus. in præsentia autem inferior humeri pars adhuc est describenda. Ad externum itaq; humeri orbitæ latus, rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod similiter atq; orbita, cartilagine in crustatum & læue, radij cum humero articulationi subseruit, & in radij superiorem⁷ sinum subintrat, radiusq; (ut aliàs fufius exequar) ad id caput in prouum supinumq; mouetur. Deinde capitis longitudo, quam à superiori ipsius parte ad inferiorem secundum humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quod in cubiti flexione ac extensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est) haud elabatur aberret ue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quod in nulla cubiti extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis latus, humerus insigniter protuberat, montis rupis ue imaginem ostendens, in hoc paratam, ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. Ab hac enim humeri sede, & acuta linea quæ ab hoc tubere fursum aliquousque secundum externum humeri latus conscendit, sex enascuntur musculi, quorum⁸ primus is censeretur posset, qui cæteris est latior, quiq; inter radium mouentes facile est longissimus, radiūq; in supinum ducit. Secundus sub illo exoritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. Tertius is est, cuius ope index, medius & anularis extenduntur. Quartus, quem præcipuum parui digiti extensionis autorem ponemus. Quintus, qui ulnæ exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. Sextus, alter radius in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuicula ab illo humeri tuberculo seriatim ac infima ex parte educitur. Porro tuber istud quoties musculorum, neruorum, uenarum, arteriarumq; hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gratia paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta⁹ externum latus orbitæ humeri¹⁰ sinum exigit, quo¹ quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoq; & neruorum ratione¹¹ insignem acutumq; processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum externum, cui radius articuletur, prominens. Ad¹² internum itaq; latus orbitæ humeri processus educitur, ex cuius apice, qui utcunque amplius est, muscululus enascitur, qui lato tendine cutem internam summæ manus adit. deinde¹³ duo brachialis flexus autores, insuper ex infima processus huius (quem semper internum humeri tuberculum nuncupabimus) sede portio eius¹⁴ musculi oritur, qui inter radium in prouum mouentes, superior habetur. postremo & quorundam digitos flectentium¹⁵ musculorum obscura hinc pendet principij portio. Neque etiam

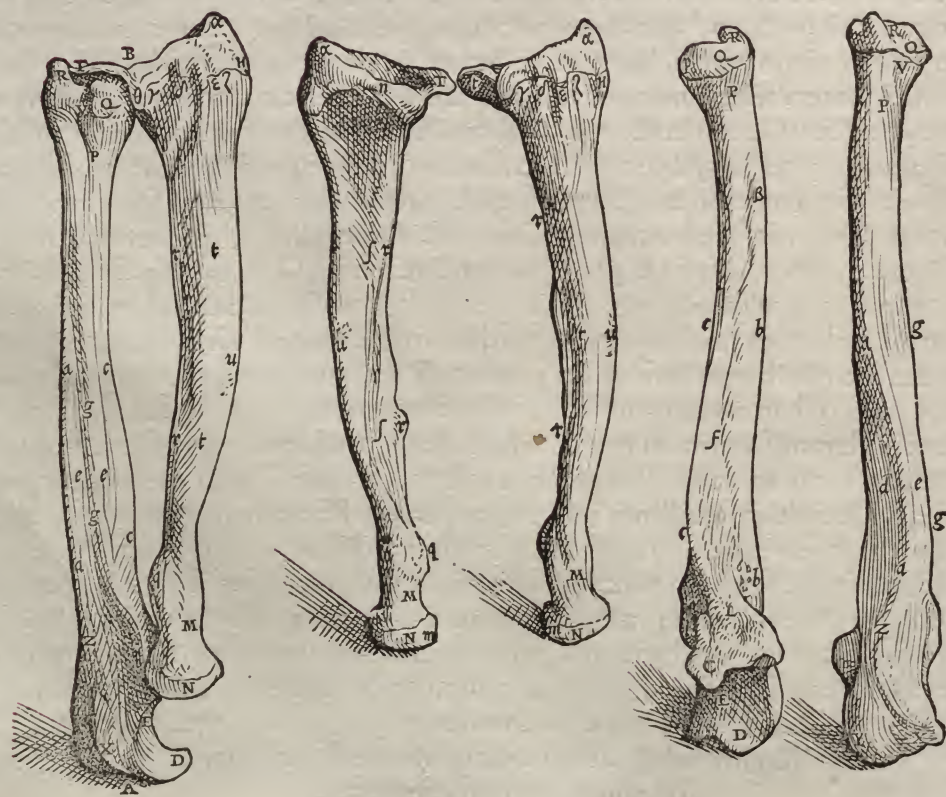
etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubitum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam, sinum leuiter exculptum ostendit, quo¹ tertius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede, alio sinu, quintum brachij neruum deducit. Porro utcunque internum humeri tuberculum grande sit, & in nobis tactu promptè deprehendatur, obserueturq; non tamen ob id Galeno credendū est, qui id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiore sit. nam quod tæti non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerum radius, cui id articuletur, quiq; quò minus tactu id diiudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouibus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera differunt. quanquam externum humeri caput radio articuletur, tanto minus ab externo humeri orbitæ latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quam hominibus quibus admodum manifestò radius in prouum supinumq; agitur, & cum ulna laxè articuletur. Cæterum non ambigo, hinc Aristoteles sectatores, eosq; qui de animalium motu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sæpius, tum maxime in libro de Comuni animalium gressu repetitò, freti prodiderunt, è quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est, & Plinius, & cum plerisq; alijs noster Erasimus Roterodamus in suo de talorum lusu parum anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exiguum inter homines & quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum interim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in nobis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrosum, illa autem retrosum hanc flexionem moliri docent. quod nò solum falsum est, uerum etiā Aristoteles uno ossè quadrupeda priuat, ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus brachiali iungitur. quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem nobiscum flexionem moliantur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum animalium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & auium, pariter Aristotelem latuit, forte quòd in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porro hæc aliàs fortassis diffusius prosequuturi, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundum longitudinem teretes quodammodo sunt, uerum posteriori sede magis quam anteriori ampliores & depressæ. Anterioris enim sedis² medium, quodammodo secundum longitudinem protuberat, & utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & anterioris sedis medium, protuberare quam deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accumbentium musculorum ratione, qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto eleganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta ipsius longitudinis medium, quædam apparet compressio, ad quam³ neruus manum adeuntium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus oblique deorsum replet. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò atque interiores sinuæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Partium usu humerum exterius gibbum esse, interius autem sinum prodiderit, nò satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur⁴ anteriori superiori q; parte, sinus uerò⁵ posteriori ac superiori: rursum⁶ anteriori inferiori q; sinus, posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interius, & potissimum ad inferiora, gibbus, exterius uero sinus. At que hanc formam musculi potissimū inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quamuis interim minor humeri sit obliquitas, quam quæ in diffusionem uocari debeat. Asperitas autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis consistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hic succederet insertio, & posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, impromis ad⁷ musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem, alia occurrat iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est: cuius interioris capitis⁸ carnosa pars, huic asperitati adnasci docebitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & capitum supercilia, in hoc forata, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hic implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quæ maxima uasorum fertur series) cæcata, atque in amplum sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis læuitatis occasione paratum, pertinentia.

PRIMA VI-
GESIMIQVARTI
CAPITIS FIGVRA.

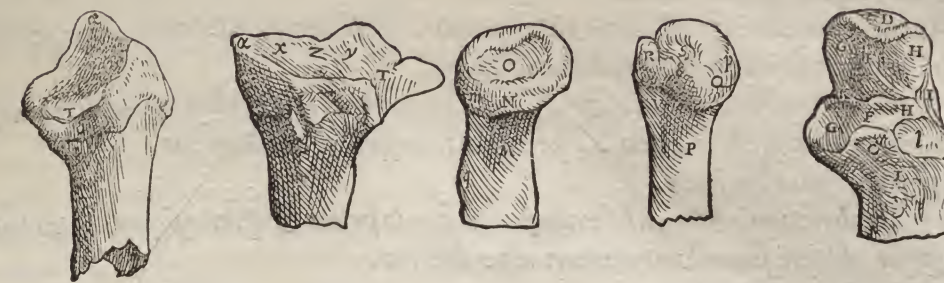

PRÆSENS figura
sinistri cubiti duo exprimit ossa, an-
teriori facie delineata. Quod uero in
hac, uti & in subsequentibus fere hu-
ius Capituli omnibus figuris, sinistri
lateris ossa sunt obuia, quum tamen ali-
oquin quodammodo semper dextra po-
tius, quam sinistra explanentur, fortui-
to & casu accidit, quod in lignis seu
formis hic pro sinistris dextra depin-
xerimus. Quamuis interim in ossibus,
dextrum ne an sinistrum propona-
tur, nihil inter sit.

SECVN- TER QVAR QVIN SEX
DA. TIA. TA. TA. TA.

SEPTI

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE
huius Capituli figuræ subieciimus, denotent, ac omnium characterum
quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECVNDA uiginti quarti Capituli figura, utrumque cubiti os, radius nimi-
rum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radi-
us externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uero externam exprimit. Sep-
tima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc par-
tem ueluti ex inferiori, seu aliâ ulnæ spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspicuo sit,
quo ulnæ tuberculum caput ue hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam sub-
sequentes, & sex priores, ad sinistrum cubitum pertinens, inferiorem radij portionem extero-
ri facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona supe-
riorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput sub-
intrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat osten-
dens. Undecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq; et processus oc-
currunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 Interuallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur, ac A superiorem ipsius notat
partem, quæ humero coarctatur: B uero inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim hu-
ius sedis horumq; ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportune petes.

C 1, 5, 11 Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori
parte celatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine in-
crustatam, in quinta uero & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.

D 1, 2, 5, 11 Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatorem ipsius ro-
tule regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus
sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.

E 1, 2, 5 Ulnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactius ita notat. F & F
F, F, tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H, H latus
G, G, tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, quæ in suis lateribus infi-
H, H, ma ipsius parte à leui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum
I, K, gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.

L 1, 5, 11 Processuli magnæ asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, &
quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Ceruix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulum, cui sinus insculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum
O, hunc O in nona figura indicat.

P 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ ceruix.

Q in iisdem figuris, ulnæ appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6, 10 Ulnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius innascitur, T notanda, atq;
à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali
dirimit, ac T quidem in prima & octaua cartiliginis sedem indicat, quæ primum à radij appen-
K dicis

dicitur *sinu x, y* & *z* indicandum pronascitur. In secunda uero partem notat, qua cartilago radij appendici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta cartilaginis sedes ulnae incumbens.

V 2, 6, 10 Sinus in ulnae appendice & ossis ulnae cui appendix adnascitur, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X, Y, Z Hi tres characteres in sexta, & *X* ac *Z* in secunda triangulum circumscribunt, qui in ulnae excarnis gibbus est. Verum *Z* priuatim trianguli uerticem notat.

a, a 1, 2, 6 Prima protuberans ulnae linea.

b, b 1, 2, 5 Secunda protuberans ulnae linea. Verum *b* priuatim in prima & quinta figuris huius lineae sedem insinuat, oblique secundum ceruicem ulnae ductam.

c, c 1, 2, 5 Tertia protuberans ulnae linea.

d 1, 6 Ulnae latus prima linea & secunda circumscriptum.

e 2, 6 Ulnae latus prima & tertia linea circumscriptum.

f 1, 5 Latus ulnae inter secundam lineam & tertiam consistens.

g, g 2, 6 Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiaque continetur.

h, i 1 Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac *b* quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. *i* uero inferior, & brachiali contermina.

k, k 1 Tota hac sede (eo quod radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem debiscunt.

l 5, 11 Sinus ulnae incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3, 4, 9 Radij capituli sedes, quae ulnae sinui, insignito insidet.

n 1, 3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.

p 5, 10 Protuberans ulnae appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1, 2, 3, 4, 9 *r* 1, 2, 3, 4 *s* 1, 3 *t* 2, 4 *u* 2, 4 *x* 2, 7, 1, 3 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4, 9 *d* 1, 3, 4, 9 *e* 1, 3, 4, 9 *f* 1, 3, 4, 9 *g* 1, 3, 4, 9 *h* 1, 3, 4, 9 *i* 1, 3, 4, 9 *k* 1, 3, 4, 9 *l* 1, 3, 4, 9 *m* 1, 3, 4, 9 *n* 1, 3, 4, 9 *o* 1, 3, 4, 9 *p* 1, 3, 4, 9 *q* 1, 3, 4, 9 *r* 1, 3, 4, 9 *s* 1, 3, 4, 9 *t* 1, 3, 4, 9 *u* 1, 3, 4, 9 *x* 1, 3, 4, 9 *y* 1, 3, 4, 9 *z* 1, 3, 4, 9 *a* 1, 3, 4, 9 *b* 1, 3, 4, 9 *c* 1, 3, 4

Ulna ad brachiale ductus, et inferioris ipsius sedis historia.

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum recta quodammodo uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorque tanisper facta dum ad brachiale usque pertingat, illic enim ex tenui longaque ceruice rursus nonnihil aucta, appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine *processu styli* appellat: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus: utque ab ipso ligamen articulum continens pronascatur. Verum huius processus usum paulo post, uel Galeni huic processui nimum tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latus acuti illius processus inæ qualem quendam nanciscitur sinum, in quem cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neque brachiali neque ulnæ adnascatur, eiusque generis cartilago sit, quam priuatim in maxillæ inferioris ad superiorem articulis, & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum reuolimus. Porro si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrustatur, quo sinus capitæ articulum obduci laeuigarique solent. Præter hunc sinum appendix ulnæ, in externa ipsius sede sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundum ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendenda ueniunt: Primum itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quæ cubito innititur, aliquouispæ gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui excarnis & musculis intectus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruolam tenuitatem musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maxime protuberat, quod huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensius cedit, brachiali ante paruum digitum insertus, idque flectit. Hæc ita protuberans lineæ, secundum inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc aliam adhuc duæ cernuntur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformat, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur. Secunda igitur protuberans lineæ ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ recta deducitur, quæ commune latus cum prima lineâ constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. Aliud autem latus cum tertia lineâ efformat, quæ trium linearum acutissima asperissimaque est, & ab externo latere radicis ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atque in hoc producitur prominet uel, ut ab ipsa ualidum pronascetur ligamentum, quod radium ulnæ secundum cubiti longitudinem robustioris membranæ ritu connectit. Porro latus inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupat, quibusque hic ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est, quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in iporum quoque per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latus inter secundam & tertiam consistens lineas magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronascitur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi is principium ducit, qui radium in prouum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minus est compressum, & priuatim lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ quàm primæ deductam ad ipsam. Hanc Naturæ trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur, secundum autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio intelliges, quo consideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uis ac cognitu iucunda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio, ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicam, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaque modum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uero brachiali propinquius accedit, teres omnino esset, nisi secunda lineâ insigniùs inibi protuberaret, ac oblique deorsum protensa sedem adaptaret quadrangularem musculo, qui radij in prouum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porro si quid de ulna adhuc dicendum super sit, id iam unum in

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque supra infraque ulnæ committitur, in medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiscat. quod parim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulna suffultus, in prouum supinumque promptè ageretur: partim, quò apta sedes & fundamentum musculis constitueretur, quos necessario internam externamque cubiti sedem occupare oportuit. Quamquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumque in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neque radius, neque radij beneficio manus extrema, in prouum supinumque ducitur. Equus nanque, ouis, eiusque generis animalia solidis, aut bifalcis donata ungibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum astabilitumque obtinent, ut ne tantillum quidē citra ulnam radius moueatur. In canibus uero & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilius, quanto nos manu motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoque animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quàm in homine, neque etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atque in homine, est cernere. Articulator autem radius ulnæ supra infraque, differenti omnino articulo, supra enim ulna radium excipit, infra uero à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus, sinus quidam instar quartæ circuli partis transtuerim exculpitur, laevis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui internū latus capituli radij, cui sinus insculptus humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac laeue & orbiculatum hic factum, in illo sinu uoluitur. Infra autē iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilaturque, & insigni appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi sinus insculptus, illi non absimilis, quem paulo ante in ulnam incisum reuolimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ sedes capituli modo protuberans, cartilagineque obducta, reuoluitur: hacque ratione radius utriusque articuli beneficio tantummodo in prouum supinumque agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij ceruix consistit, radius asperum abruptumque educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubiti flectentium musculi aptam sedē parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & laevis est. Verum secundum ipsius longitudinem humiliori sua sede acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, ligamentum admittit membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quæ inuicem dehiscunt, colligans. Externum huius lineæ latus perinde ac internum quoque, compressum sinuatumque est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uero ijs qui in externa consistunt, cedat. Porro internum latus externo asperius est, quod priuatim musculus tertium pollicis os flectens, nō infimam sui exortus portionem ab illo latere sibi asciscat. Deinde superior radij sedes è directo dicta nuper lineâ consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquouispæ aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum alter radium in supinum agentium breuior est, alter uero radium in prouum ducentium superior, cuius possimum occasione asperitas illa cælat, quod ipse nerueam potius quàm carneam insertionē efficiat, longiusque in osse producat. In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dilatarique dictum est, pleraque examussum inquirenda ueniunt. Primum enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandē apta constitueretur sedes, cui brachiale articulari queat. necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulus, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: si modò quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundario in prouum supinumque agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articuletur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superior brachialis sedem imitatus necessario transtuerim oblongus esse deberet, impossibile profecto fuisset & radium & summam manum in prouum supinum uel ferri, ulna interim ad humerum quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcumento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui infereretur, inarticularetur uel, clauimodo obstitaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæ precium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articuletur, apta esset. Verum quia tenuis os nimum crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret. contingit autem acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti assimilant. Ne enim ulna, reliqua sui appendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede sinus in radij appendice brachialis gratia exculpti cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaque articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusque sinus (uti sanè oportuit) ad radium

Radij obliquis.

Radij ad ulnam articulationem.

Radij secundum ipsius longitudinem leuias & asperitas.

Inferioris radij partis histologia.

Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

K 3 spectet.

Libro de Os-
sibus.
Primo de Ad-
ministr. diffec-
Secundo de
Vsu part.

spectet. Atque hæc sanè tanto uelut inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pu-
gnant. non enim lubet in hoc negotio alioqui satis prolixo, pascim Galeni loca, à quibus pru-
dens dissentio, subnectere, rationemque cur aliter sentiam subijcere, quum diligens lector etiam
non admonitus, hæc abundè animaduertens sit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum
coryphæi placita, eaque potissimum quæ à studiosis in publicis sectionibus, ut expendantur re-
quirere soleo, iam præterisse uidear, in radij ulnæque Galeni historia portionem & particulam
modò assumam, quæ prolixius sæpiusque ab ipso inculcatur. est autem hæc, acutus ulnæ pro-
cessus, quem stylo comparamus. Ut itaque præteream, quòd magnam, & (quantum ex ipsius scri-
ptis assequor) dimidiam sinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ ascribit, acuto huic
processui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijque historia in libro de
Ossibus pertractat. Vbi autem paulo post brachialis ossa recenset, cõnexus speciem exprimit,
quando tertium superioris brachialis ossium ordinis os quod paruū digitum spectat, sinua-
tum esse, atque in illud acutum ulnæ processum ingredi recenset, ac ueluti duos brachialis cum
ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam simul refert, alte-
rum uerò ad acutum ulnæ processum. atque ad hunc quidem nexum pertinere asserit, brachiale
in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera summam manum extendimus in fle-
ctimusque. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in
utrumque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita
enim obliquum lateralem uel motum aliàs fere semper Galenus intelligit. Quod si est, quid dici
posset absurdius, quàm hunc motum acuti illius processus munere celebrari: quum tantum
absit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum non secus impediret, quàm si palum
bacillum uel aliquem brachiali & cubito simul ad latus sic obligares, ut sedulas matres puellorum
sinistræ manus pollicis & cubito pariter baculum alligare uideremus, quando pueros nimium si-
nistra manu uti cernunt, metuuntque ne progressu temporis sinistra pro dextra utantur. Porro
si Galeni locum in secundo de Partium usu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem ar-
ticularionis speciem recensere, atque eam quæ acuto fit processu in hoc factam dicere, animad-
uertens es, ut manus eius articuli ope in prouum supinumque, & deinde etiam in latus ducere-
tur. Hanc sententiam re ad amussim perpensa, non minus quàm priorem ueritati repugnare
faceberis. idque tunc potissimum, quando omnem fere brachialis articulationem, ad radium ob
hoc præcipuè referri discas, ut radij motum, qui in supinum & prouum fit, extrema manus se-
cundariò sequeretur: & insuper colliges, illos motus debere impediri, si acutus ille processus
ex Galeni sententia brachiali articuletur. Quod (ne longius in re clarissima immoret, oves, bo-
uesque liquidò ostendunt. nam ipsorum brachialis ad cubitum articulatione Galeni descriptioni-
bus quodammodo respondens, neque in latera, neque in prouum, neque supinum aptè moueri
potest. Illis namque animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum pri-
uatum in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaque cartilago peculiaris ulnam ac brachiale in-
teruenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur. cuiusmodi tamen cartilago in homi-
ne spectatur, in quo etiam processus ille non tantum cartilaginis illius altitudinè excedit, quantum
superior illius qui in radij appendice sculpsit sinus pars porrigi eductaque cernitur. Eminent au-
tem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali
aptum, hincque ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic
radij sinui non unicum tantum brachialis articuletur os, uerum inter tria brachialis ossa, quæ
radio ulnæque coarctari docebimus, duo ad solum radij sinum referuntur, & tertium, cartila-
ginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis processum, respicit, ra-
dijs sinus geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè inibi protuberat, ubi secundum bra-
chialis os primo committitur, illo quòd subsequitur Capite dicturi sumus. Ad hunc igitur mo-
dum brachiale radio committitur, in quo præterea considerandum uenit, radij partem, cui ap-
pendix ipsius coalescit, ipsamque appendicem interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri,
cum ut musculo cederent radium in prouum ducentium inferiori, tum ut exactum iter ten-
dinum serie aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autem huius
radij sedis pars gibba est, quòd ita (quum extra ponatur) iniurijs ferendis pertinacior redda-
tur. netamen musculorum cubito exporrectorum tendines summam manum hæc petentes, &
gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturque, sinus multi huic sedi insculpu-
tur, quibus tendines transuersis obducti ligamenti, tanquam per anulos trajecti, in secundo
libro describemus. Sunt autem huiusmodi sinus numero quatuor. ac primus quidem amplius
est, tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. Secundus tendinem
transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. Tertius quodammodo gemi-
nus

Sinus radij,
deducendis lo-
catisque muscu-
lis & ipsorum
tendinibus apte.

nus est, hic cornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unà cum
tendine musculi pollicem uersus indicem euerteris, extendentis uel. Quartus sinus leuiter
admodum exculptus est, uixque sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum
transuersum tribus tendinibus obuolutum educit. quorum unus brachialis ossi pollicem susti-
nenti inseritur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti si-
nus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatque, uerum etiam ut tendo
illi ualidius implantetur musculi longissimi radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus,
etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendicis ulnæ articuletur sede,
sinus etiam consistit, quo musculi tendo uehitur, cuius potissimum beneficio paruus digitus
extenditur, atque is sinus & ulnæ & radio communis censetur. Iam de ulna & radio nihil dicen-
dum superest, præterquam quòd solida undique constant substantia, illic tantum fungosa, ubi
appendices ipsi adnascuntur. intus sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulnara
diusque humerum, femur & tibiæ ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPUT XXV.

PRIMA FIGURA EARVM
QUAE VIGESIMO QUINTO
CAPITI PRÆPONUNTUR.

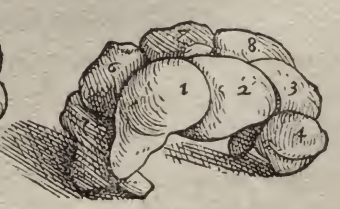
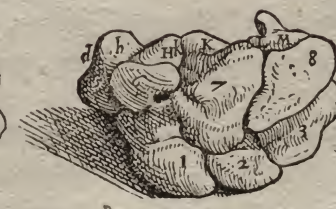
SECUNDA.

TERTIA.

QUARTA.

QUINTA.

SEXTA FIGURA, CUIVS
(UT ET QVINQUE PRÆCEDENTIVM
figurarum) Indicem sequenti pagina subiiciemus, unà
earundem characteres explicaturi.

DVAE

D V AE priores figurae non praesenti tantum subseruiunt Capiti, uerum etiam tribus ordine subsequenter, quibus summæ manus partes etiam explicantur. Vocamus autem summam extremam uel manum, quæ Hippocrati *ἐκδοχὴς* dicitur: ea nimirum pars quæ à cubito ad extremam usque digitorum aciem habetur, quamque in brachiale & postbrachiale ac digitos partitur. Hippocrati enim manus nuncupabatur, quicquid à scapulis ad extremum usque digitorum pertinet: quodque in brachium cubitum et extremam manum subdiuiditur. Prima igitur huius capitis figura, internam ossium summæ manus sedem proponit. Secunda uero, eorundem ossium externam faciem appositissime delineatam continet. Quatuor autem figurae has seriatim subsequentes, huic Capiti sunt propriae, ac duntaxat octo brachialis ossa uaria facie expriment. Illa namque quæ tertia inscribitur, octo brachialis ossium simul in sua sede commissorum internam faciem monstrat. Quarta eadem ossa externa facie delineata continet. Quinta superiorem brachialis ossium partem notat, quæ cubito articulantur. Sexta brachialis ossium internam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorque postbrachialis ossa coarctantur. Characterum uero index erit huiusmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Octo his numeri characteribus octo brachialis ossa in omnibus sex praesentibus figuris insigniuntur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant. Atque unumquodque os suo semper characterē indicatur, suumque nomen ita exhibet. Id enim primum uocabimus, quod 1 inscribitur. Secundum uero, quod 2. Sic itaque 1, 2, 3, 4 notant superiorem octo brachialis ossium ordinem, ipsa nimirum quatuor superiora, seu cubito proxima. Verum 5, 6, 7, 8 inferiora indicant ossa, quæ postbrachiali sunt contermina.

I, II, III, IIII In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa, quibus ab inscripto etiam numero nomen imponere nihil prohibet: nisi forte magis libeat illa à digito quem sustinent, aut cui praeponuntur, nuncupare.

A, B, C 1, 2 Tria pollicis ossa, quæ ferè & internodia appellamus.

D, E, F 1, 2 Tria indicis ossa, atque eadem ratio in cæteris est digitis.

G 3, 6 Quinti brachialis ossis sinus, sedesque, cui primum pollicis os articuletur. atque sinus huius longitudo intransuersum in sexta figura ab a ad b metitur. Internam uero sedem c, externam auctem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.

H 3, 4, 6 Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uero in b. quinto osse sedem indicat, quam idem quoque postbrachialis os contingit.

K 3, 4, 6 Sedes in septimo brachialis osse, cui postbrachialis os medium digitum sustinens coarctatur. k uero in eisdem figuris sedes indicatur, quæ idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.

L 3, 4, 6 Sedes octauæ brachialis ossis, cui postbrachialis os anulari praepositum coarctatur.

M 3, 4, 6 Sedes octauæ brachialis ossis, cui postbrachialis os paruum digitum sustinens coarticulatur.

N 1, 2 Ossiculum accumbens externo lateri articulationis octauæ brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruum digitum sustinetur.

O 2, 3, 6 Processus octauæ brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.

P 2, 3, 6 Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octauæ ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam summæ manus sedem aduentibus.

Q 2 Appendix postbrachialis ossis indicem sustentis superior, quæ brachiali coarctatur.

R 2 Appendix postbrachialis ossis indicis praepositi inferior, quæ capitulum constituit primi indicis ossis sinum subiens.

S 1, 2 Internallum occurrens inter postbrachialis os indicis praepositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumque est ratio.

T 1, 2 In prima figura ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi praepositis, internum os notatur: in secunda uero figura, externum.

V, V 1 Duo sesamina ossicula, indicis articulo praeposita.

X 1 Vnicum ossiculum sesaminum, aut potius sinapis semini simile, secundo indicis articulo appositum.

Y 1 Vnicum sesaminum ossiculum, tertio pollicis articulo allocatum. In reliquis digitis cum indice eadem est ratio, etiam si secundi & tertij articuli sesaminum ossiculum non appinximus.

EXTRE

Integra
rum v. ad
2. & om-
nes huius
cap. figure
characteri-
bus 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
8 s. m. f. c.
44. a. & 12.
tab. 1.
6. c. f. s. f. s.
g. u. m. 2.
d. e. t. e. r. t. i. a.
q. u. a. r. t. e.
a. s. f. i. g. u. r. a.
c. 6. f. i. g. u. r. a.

f. o. m. m. i. u. m.
f. e. r. e. f. i. g. u. r. a.
c. h. a. r. a. c. t. e. r. i. s.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
g. o. m. m. i. u. m.
f. i. g. u. r. a. c. h. a. r. a. c. t. e. r. i. s.
5, 6, 7, 8.
h. q. u. i. n. q. u. e.
p. r. i. m. a. r. u. m.
f. i. g. u. r. a. c. h. a. r. a. c. t. e. r. i. s.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
i. c. a. r. u. m.
f. i. g. u. r. a. c. h. a. r. a. c. t. e. r. i. s.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
l. e. a. r. u. m.
f. i. g. u. r. a. c. h. a. r. a. c. t. e. r. i. s.
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
m. f. e. r. i. a. t. i. u. m.
i. n. o. m. m. i. u. m.
f. i. g. u. r. a. c. h. a. r. a. c. t. e. r. i. s.
5, 6, 7, 8.
n. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
o. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
p. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
q. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
r. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
s. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
t. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
u. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
v. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
x. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
y. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

respondet: & singula priuatim aliquid adipiscuntur, quo promptè ab inuicè discerni queant. Porro utcumque sint uaria, nihilo minus mutuo tam concinnè adaptantur, ad tantamque compositionis harmoniam accedunt, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit. Nisi enim ualidissima cartilaginea ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis rescueris, & accurate abrazeris, unum esse tibi omnia uidebuntur, aut cum Celso ipsa incerto constare numero opinaberis. Cæterum cuncta nerueis his cartilaginosisque nexibus simul constricta (non autem ut nonnulli existimant connata) duas integras superficies unà efformant, exteriori quidem regione quantum manui ex usu est, gibbam, interiori autem sinuatam, quantumque & hoc maxime expedit, concavam. Atque hæc tantum superficies ligamenti obuincuntur. Superius enim, quæ ossa cubito committuntur, læuia sunt, & cartilagine incrustata, quemadmodum & inferioris, quæ postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctantur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, non undique aspera & inæqualia, ac ligamenti oppleta uisuntur, uerum omnibus apertè lauesque sinus incisi sunt, qui cartilagine læui & lubrica illiti, aliorum ossium tubercula capitæ uel similiter læuia, cartilagineque obducta, excipiunt. In medio enim contactu nullorum brachialis ossium ligamenta membranæ uel interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium connexu, ubi non nihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit, & ubi ossa inferiora non adeo conterminè inuicem atque superiora sunt compacta. Quod etiam merito Natura molitur, in hoc potissimum duos brachialis ossium ordines con-

figens, quod superior cubito, inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit committi. His namque ut distinctis diremptisque coarticulatur ossibus, cubito autem unius ossis modo: sic ut iure superioris ordinis ossa, uiciniū propinquiusque ac nullius corporis interuentu inuicem coarticulentur, quam inferioris ordinis ossa. Atque hanc brachialis ossium copiam ratione dissectionum periti potissimum esse referunt: huic secundario patienti difficultatem addentes, quum arbitrentur brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus occurrentium uim articularum nomine cedendo exoluentibus, eo modo quo hastam sagittam uel difficilius laxa quam tensa penetrare conspiciamus. Quamquam rursus & ad innumeratas manus motuum differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructa esse animaduertimus. Cæterum quibus nam sinibus tuberibusque brachialis ossa donentur, iam enitar persequi. In superiori brachialis sede, aut ordine qui cubitum spectat, quatuor reponuntur ossa, quibus ex ipsorum qua ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: primum perpetuo uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: secundum uero, quod huic subsequitur, atque magis ab interno abscedit latere: tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: quartum uero, quod externum latus iam omnino occupat. Pariter quatuor inferioris ordinis ossa, quintum, sextum, septimum & octauum nuncupabimus, atque in hunc modum singulorum historiam aggrediemur. Primum, secundum & tertium inuicè ualidissime proximèque committuntur, & uno ordine iuncta, ac si unum essent os, superiorem brachialis sedem ita efformant, ut instar unius alicuius ossis lati oblongique capitis, in radij ulnæque sinum, ea concinnè articulentur. Ac primum quidem, & secundum, in sinu radij appendicis ulnæ processum tunc contingit, quum in externum latus summam manum inclinamus. Verum interim tertium id os sinum cartilagine oblitum, qui uisui dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi proprius haberet, quum cuius processus ipse nisi secundum sinus, quo brachiale arcatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseque radij appendicis in hac regione apex. Atque id uel tactu leuiter diiudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnæ, alterius manus pollicis apicem inferere quis fuerit adnatus. Tria igitur prima brachialis ossa, superiori sede ita simul iunguntur, protuberantque, ut ueluti unum brachialis caput læue & cartilagine incrustatū constituant, quo id cubito articuletur, multisque uehementibus motibus, ac si uno grandi efformatū esset osse, agitur. Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portio-

omnium
ferè figur.
charact. 1,
2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
g. omnium
fig. charact.
5, 6, 7, 8.
h. quinque
primarum
fig. charact.
1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
i. caruam
fig. charact.
1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
l. e. a. r. u. m.
fig. charact.
1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
m. feriatum
in omnibus
fig. charact.
5, 6, 7, 8.
n. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
o. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
p. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
q. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
r. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
s. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
t. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
u. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
v. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
x. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.
y. 1, 2, 3, 4, 5,
6, 7, 8.

Brachiale os
to ossibus con-
strui, inter se
forma differē-
tibus.
Brachialis of-
sa quibus sedi-
bus, I gamēis,
et quibus car-
tilagine obdu-
cantur.
Cur duo bra-
chialis ossium
ordines.
Brachialis of-
fium nomina.
Brachialis ad
cubitum artē-
culus.
Que quatuor
os sibi peculia-
ria uendiceret.
nem

Postbrachialis uoce uen-
dum.

Quibusdam
postbrachialis
ossa quatuor
quibusdam quin-
que enumerat.
vi.

PARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum deducit, Græci quidem μετακαρπιου nominarunt: Celsus autem, & Græcorum interpretes permulti, palmam. alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocarunt. uerum quia palmæ uocabulum latius patet, & brachiale quoque in palma plerisque complectitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu *pectus* nomen etiam pariter accomodetur, ego hæcenus μετακαρπιου postbrachiale appellauit. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celso, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uero digitorum ossibus adnumerant. Porro nonnulli id postbrachiali ascribunt, quod in eodem ferè cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatū sit: & non, ut prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollicis tantū duo ossa tribuuntur, quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis non æquè atque illa, inter se contemninū. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quod secundum pollicis os, primo eodem ferè modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simpliciter sinu illorum ossium rotunda simpliciter excipiunt capita. Postremo huc fortassis ductū fuisse, quod nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inferi putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inseritur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionū professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uero (quem etiam ut minimum tres quatuorue eius internodij musculos præterisse, in secundo libro audiremus) primum pollicis internodij digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quod id supra infraque per *metacarpium*, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: supra quidem brachiali, infra uero secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infra tantum quæ digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Supra enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per *metacarpium* coartulantur: hoc est differētia articuli, qui perquam obscurum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo numero usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeo perfunctorie postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut futura, aut clauū ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coartari uoluerit, quamuis illa ipsius esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hinc dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uerò sit, quod rectius nos Galeni sententiæ accomodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte tertia. Longissimum in diti præponitur, atque ita sensum sunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia supra infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius conexus etiam in pueris aliquando later) brachialis ossibus, uti antea diximus, coartatur, ipsaque ossa hinc externa sede nonnihil latiora quam interna sunt, ut postbrachiale unà cum brachiali superficiem exterius gibbam, intus uero cauam aptius hinc efformaret. Quin etiam appendices hæc lateribus se inuicem cōtingunt, & cartilaginei ligamenti internētū inuicem alligantur. Inferiores uero appendices grandes quoque sunt, & in rotundū ac ab externa manus sede in internum oblongū caput definiunt: quod cartilagine obductū, primi digitorum ossis sinum subintrat. Hæc appendices lateribus se etiam contingunt, sed non adeo pertinaciter atque superiores, quæ brachiali coartantur, nihilominus tamen quæ inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamenta quoque cartilaginea educunt, quorum opera ualide connectuntur. In medio autem ductū, & secundum postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatū interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia, in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt, duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primū quatuor digitorum osses flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur, ad internum uero latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interualla quoque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorum moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa merito intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur, ut

Quatuor postbrachialis ossa cuiusmodi sint.

In longitudine.

In appendicibus.

In mutuo nexu.

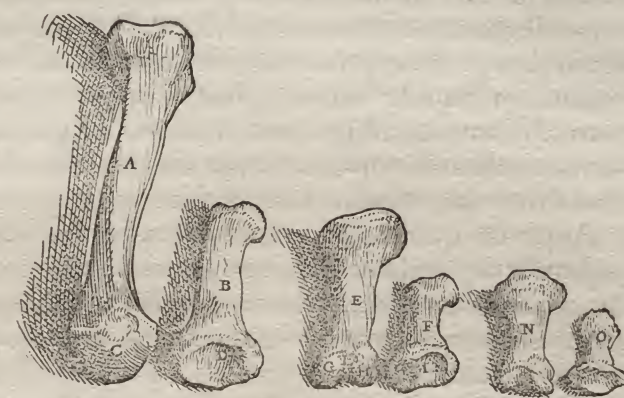
Postbrachialis ossium interualla.

Quæ postbrachialis ossium sculis cedant.

ut & hinc quoque musculorum portio tutam aptamque sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parem cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiūque attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundum longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchre extuberantia cernimus, pro musculorum uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportuna trium brachiale flectentium musculorum insertionem excipiant. Neque id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaque exigunt cōmune, uerū etiam intus oblongum sinum medullæ reponēdæ aptum sibi uendicant. Porro postbrachiale iustissime quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrat. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigessim quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabule, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuræ (ut singule duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subiicit. Harum enim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estque postbrachialis os indicem sustinens, alterum B indicatur, estque primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatū. Præsentii itaque figura primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachialis ossis. D uero sinum primi indicis ossis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FL. SECUNDA. TERTIA.
G. V. A.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subijceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis ossis. I uero & K sinus secundi ossis, quos duo capita primi ossis subintrant. L autem sinum significat, in medio caput primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusque digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characterebus non obliterauimus. Verum istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigessim quinti Capitis figuris petere integrum est.

412 fig. ca.
35. pollicis
ossa A, B,
C. indicis
uero D, E,
F indicat,
tur, qualis
ratio etiam
reliquorum
est.

MANUS digitos ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam φαλαγγες & σφυαλίδες & λόνδυλοι uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atque hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contra Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quod supra infraque appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus cōtingit grandior, medullæ afferuandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quod uero digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus sunt motus, ac eorum quæ illis apprehenduntur differentiam indigeamus, neminem latere arbitror. Deinde quod neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptissime colligitur, quoniam si illum excederēt numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus merito formari.

L quod

Iusta ossium
magnitudo.

Decens ossium
et integrorum
digitorum for-
ma.

quod nulli auxiliarentur functioni (abundē enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamque digitorum extensionem uitarent, hanc minus firmam, quam nunc sit, efficiant. Ex pluribus namque constructa partibus leuiori negotio fatigantur, lassantur, & a suo robore exoluuntur, quam quae paucioribus efformantur: tunc praecipue, quum omnes particulae simul coniunctae committantur (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarum munijs, referuari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantemque figuras digitos agere nequiremus, ut igitur uariē mouerentur, patendi quoque promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem praelocatum os postposito, aut uelut uento, maius esse operae precium est, merito Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa longitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacque ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorum formam, quam in mulieribus pulcherrimam ducimus, extruens. Quamquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum ossibus, & digitis adhuc unguibus cuteque obiectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quod eiusmodi figurā reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quae nulla extuberet eminentia, a foris occurrentibus frangenda collidenda ue. Quod enim digiti extrinsecus quidem accuratē gibbi sint, intus uero ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna namque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendunt: quae omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existētibz, ut interim praeteream duriusculam neruisque oppletam adipem, internae digitorum sedis, eorum quae iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorum occasione, subtenlam, atque in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porro quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patendi pertinaciam examulsum gibbos construi. Quum autem digiti in lateribus minus essent iniurijs obnoxii, quumque inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuam relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquam ex usu erat. Atque his quae modo diximus pollex paruusque digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrumque latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uero contra internum: quod his sedibus ab aliquo non tutantur, adeo, ut non minimam Naturae solertiam in totius digiti figura uideamus: a qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorum os se offert, quod non supra infraque crassius & spissius sit, quam secundum ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus fere longis ossibus commune cernitur, quae ad articulationem perpetuē crassescunt, augenturque. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleque admodum incommodarent, ipsique articuli, nisi amplioribus basibus concinne adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium a totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesitis uidere est, inter digitorum latera uacua consisteret sedes, quae liquorem digitis completi non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uero haec ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodque digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neque etiam in articulorum regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. Si modo primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede amplum magis planumque & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad haec, tertia digitorum ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articulantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt, tanto enim minus prominent, quantam sedem unguis occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quam in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusque ossis sedes nihil minus quam gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multo aliter quam externa digitorum sedes: dum modo & hinc quoque primum pollicis os seduleris, quod brachialis ossibus interna ipsius sedes responderet. Nam et si supra infraque ad articulorum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, amplum depressumque & planum est, at potius gibbum, magisque intus quam foris acutum. Quod sane Natura haudquaquam fortuito casuque machinatur. Secundi enim & tertij pollicis ossis interna sedis, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profecto nisi ossium interna sedes ampla depressaque & ueluti sinuata esset, in ossibus nequirent subsistere: non magis quam teretia corpora inuicem nunquam inniti cernimus.

Hic cernimus
modum figurae
trium ossium
quibus digiti
constituntur.

Memoria
tremas
sculorum
tab. 1. 7
6 et 7
me hic sunt
confundenda.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsis duntaxat applicari debuerent, imo operae precium fuit, & ex hac ossium sede ligamentum nasci, secundum longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosque ne ab osse exurgant declinentue complectens. Cuiusmodi uero tendines ossibus exporrigantur, quaque ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro affatim recensebimus. In praesenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaque pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum nasci, eo libro audies, tendinem musculi deducens, qui tertio pollicis ossi ualidissime inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentum Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquo aberraturum (ut qui undique musculis primo pollicis ossi proprijs continetur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumque, interna sede extrui, praecipue quum & id musculis ipsi attensis insertisque in idoneum extitisset. Primis uero quatuor digitorum ossibus duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uero, qui succumbit, tertio implantatur: adeo ut tribus horum digitorum ossibus eiusmodi uehatur tendines, eiusque generis ligamentis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: praecipue autem prima & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertij enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur depressa & plana. At quum igitur fuit, haec ossa non secus formari, quam si una pars teretis corporis diuisi essent, tendines uero ipsis exporrecti altera eius corporis pars, ut scilicet ossa simul cum tendinibus teretem digiti imaginem constituent. Externa enim digitorum sedi eiusmodi nulli deducuntur tendines, at membranarum modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adnascuntur. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataque sunt, neque ulla pollicis paruusque digiti ac in indice ossium, haec ex parte cum reliquorum digitorum ossibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidia partis lateri. quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis digitorum ossibus interna sede compressum amplumque cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longē profecto alia quam Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorum imaginem describens. Verum iam tempestiuum erit, Naturae providentia in digitorum articulis contemplari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequenti sinu subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quam interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronunciat, eandemque articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Ut modo nihil dicam de tendinibus musculorum, qui digitos in latera ducunt, & a Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quam primis, communes censentur, quum interim nunc facile sinus ostensuri, neque tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quintum brachialis ossi rara peculiarique committitur articulationis specie, quae & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumque modum parata est, ut priuatim magis motui qui in latera perficitur, quam flexioni extensionique subseruiat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exteriorique sede insignius, quam in lateribus, caletur. Primum autem pollicis os superius transuersim, seu secundum internum ac externum latus insculpitur, & interius exteriusque protuberans quinti brachialis ossis sinui eleganter congruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeo insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulorum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verum quum interna primi pollicis ossis sedes magis quam externa promineat, & quinti brachialis ossis sinus altius inibi insculptum, profundius subeat, id primum pollicis os magis flecti quam extendi potest. Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quam Graeci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, rotundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongum est, in lateribusque uix magis quam in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amulsum aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quam in latera inclinatur. quum interim aeque in latus duceretur, si capitulum primi ossis ad amulsum rotundum esset, & in lateribus aeque ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulum in interna sede ualde deprimitur) secundum os maxime ac in acutissimum angulum flecti deberet. uerum quo minus id fiat, duo hic obstitunt officula sesami seminis imagini a Graecis assimilata. Quod uero secundum pollicis os uix extra rectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau-

Primo de V.
su parte.
Ossium digi-
torum articu-
lationis ratio.

Primo de Ad
minis. differt.

Primi polli-
cis ossis ad bra-
chiale nexus.

Secundi polli-
cis ossis cum
primo articu-
li species, ip-
siusque motus.

L 2 fa est,

sa est, inibi adeo leuiter depressum, hicq; (ut & in lateribus) aequaliter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quam uero affabre, quibusq; rationibus Natura haec molitur, nihil sane promptius nos edocet, quam pollicis officia, quae post cognitam ossium constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quam prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. Secundū pollicis os tertio ossi, scilicet quam primū ipsius os brachiali, & aliter quam secundum primo, committitur. Inferior namque secundi ossis pars, in duo capitula bipartitur, quaedam tenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quam ipsa capitula cartilagine incrustatur. Superior uero tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo disinctos. Sinus hi, duo secundi ossis excipiunt capitula, ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundi ossis capitulorum medio cauatam, atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimq; tertium os excipit, ac mutuo ingressu ambo ossa tam scitè coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uero, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quod autem tertium os in angulum flectitur, & interim nō ultra rectam lineam extenditur, sed potius à flexione duntaxat erigitur, capitula sinusq; articuli in causa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amussim respondent, in interiora magis quam exteriora feruntur, deprimunturq; ac in externam sedem adeo obfure porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaq; tertium os in posteriora inclinari prohibeant, quemadmodum etiam ipsi articulo cōducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus: & unā colligimus, quibus modis articulus ipse infirmaretur, si aequè extendi, duciq; in latera posset, atque iam magna Naturae prouidentia flectitur.

Tertij pollicis ossis cum secundo articulationis ratio.

Primus, secundus & tertij articulationis quatuor digitorum forma.

Huiusmodi sane articulationis specie reliquorum digitorum secundi tertijq; coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundo pollicis articulo conuenit. Verum longe magis illo in latus ducitur, non tamen adeo insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porriguntur, deprimunturq; in lateribus autem non admodum lateant, sed modicè tamen etiam inibi deprimuntur: adeo ut promptior sit flexio, quam aut extensio, aut in latus ductio. Quamquā rursus index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur, id quod potissimū ex capitis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quod autem quatuor digitorum primi articuli, uix in aequè acutum angulum ac secundi & tertij articuli flectantur, nō ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur: sed exigua quaedam ossicula, quae semini seminis imagini comparantur, hoc praestant, quia & articulum firmant, ac ne plus aequo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorum articuli reflectuntur extenduntur ue magis, quam ceteri, quod brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quam digitorum ossium capita: quae in nonnullis hominibus eo magis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimuntur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimum tertia. Cuius rei specimen pulchrè reddit, summæ spei accuratissimiq; iudicij adolescens, generis præterea nobilitate ac ingenuis moribus singulariq; bonarum literarum ac uariarum disciplinarum eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRI

IOANNES CENTVRI GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregiè teretes, longos, & ad omne artificium quam maxime idoneos, ac perelegantes) in posteriora adeo mirificè intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat: Quamquam is non digitorum modo articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem nō mediocri robore iunctam, ostendat. Atque huiusmodi ferè digitorum est articulatio: quae etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos merito crassiora euasisse, quam in reliqua ossium longitudine. Quod autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam protuberet, asperumq; capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accidit, ut toti internae huius ossis sedi tendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo fine in ossis apicem ualidissime inferatur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamq; insertionem tentans. Porro quinq; digitos oportuisse fingi, inuentum nequaquam arduum est, si expendamus, ad quae officia digiti nobis ex usu sint. Si enim pauciores essent, permultae actiones imperfectius obirentur, pluribus uero in nullum usum indigemus. Quod autem si pauciores formarentur, pleraeq; actiones interciderent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice namque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quicq; ob id Graecis ἀντίχας, quasi promanū dicas, nuncupatur) deperdito, omnes ceteri potestate interciderent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceant, qui furibus pollicem quo potissimum crumenae aut loculi praescinduntur,

non

non minus quam aurem amputare solent. Ac eadem ferè ratione etiam Athenienses Aeginctis qui classe ualebant, pollicem praecindi decreuerunt. Reliquorum uero digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq; artium opera ipsis praecipue confici cernimus: & si quid uiolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs ulum praebent, at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amussim contractos ipsi circumflecti expedit. quo in opere paruus quoque est accommodus, operculi modo alijs adiectus. porro si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impense dirempti disinctiq; id complecti debeant, praeterquam quod id pluribus digitis aptè comprehendere, pluribusq; suis partibus digitos accedere committiq; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicè adduci abducq; plurimum potuisse. Pollex enim intus eiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externa sedi circumductis, totoq; corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si sit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit: Quamobrem uero digiti inaequales extruantur, mediusq; longitudine ceteros uincat, hinc colligitur, quod digitorum extrema ad aequalitatem pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiorē in ambitu comprehendimus: quumq; in ipsis liquorem, aut exiguum aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendendis, retinendisq; uel fortiter emit tendis abijcendisq; aequalis undiq; apprehensio plurimū confert. Cōspiciuntur enim in unam circuli circumferentia quinq; digiti cōcurrere, si quando illis corpus exquisitè sphaericū amplectimur. Praeterea ad manus accuratè ocludendas, quādo uel exiguum corpus uel humidum ad amussim cōtinere animus est, digitorum inaequalitas ulum praestat manifestū: atq; huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicem namque qui ceteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicans, à pluribus sane functionibus manum impediret: ac imprimis eas intereiperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utrisque uolis obimus. ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs disungi adiungiq;. Quum uero transuersa manus regio ad indicem aequè, atque ad paruū digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius uidet, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordini laxè articulari. Oportebat enim manus indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruus digitus, qui etiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullā sedem finit uacuam, index uero non paruam, quae pollicis beneficio ocludi obturariq; modo operculi potest.

Digitus cur inaequales.

Pollicem pulchre esse situm

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMI semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti praecipue famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti praeposita, & internam summā manus sedem unā cum ossiculis hoc Capite describendis cōmonstrans: ad characteres nimirum N, T, V, V, X & Y, quorum etiam N & T, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item hic impense facit secunda figura trigesimo tertio Capiti praelocanda, ad characteres μ (quod etiam inibi in prima uisitur figura) φ, ω & *. Quin etiam figura intergram ossium compagem referentes, haec ossicula h notata proponunt.

Ceterū priuatim hac tabella duo delineantur ossicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura ω & φ insignita, ac A qui dem hic notat interioris ossis inferiorem sedem, terrae innitentem: B eiusdem ossis superiorē sedem, quae caput spectat pedij ossis pollicem sustinentis. C exterioris minorisq; ossis humiliorē sedem indicat: D uero superiorem.

videtur haec illos figuris, quae in cap. m. uo recen. sui.

SECTIONVM professores quorundam ossiculorum meminerunt, quae quidem articulos implere, stringere, ac quod minus luxationi redderentur obnoxii, firmare docent. at interim in quibus nam reponantur articulis, quibusq; sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportunè faciam, si modò quibus nam in locis eius generis ossicula repperim, hic subicero: unumquemq; interim ad mouens, ut etiam in pluribus articulis, quam ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Senim namque & temporis successu illa in pluribus obseruau articulis, quam prima

Quibus sedibus sesamina ossicula reponantur.

L 3 fronte

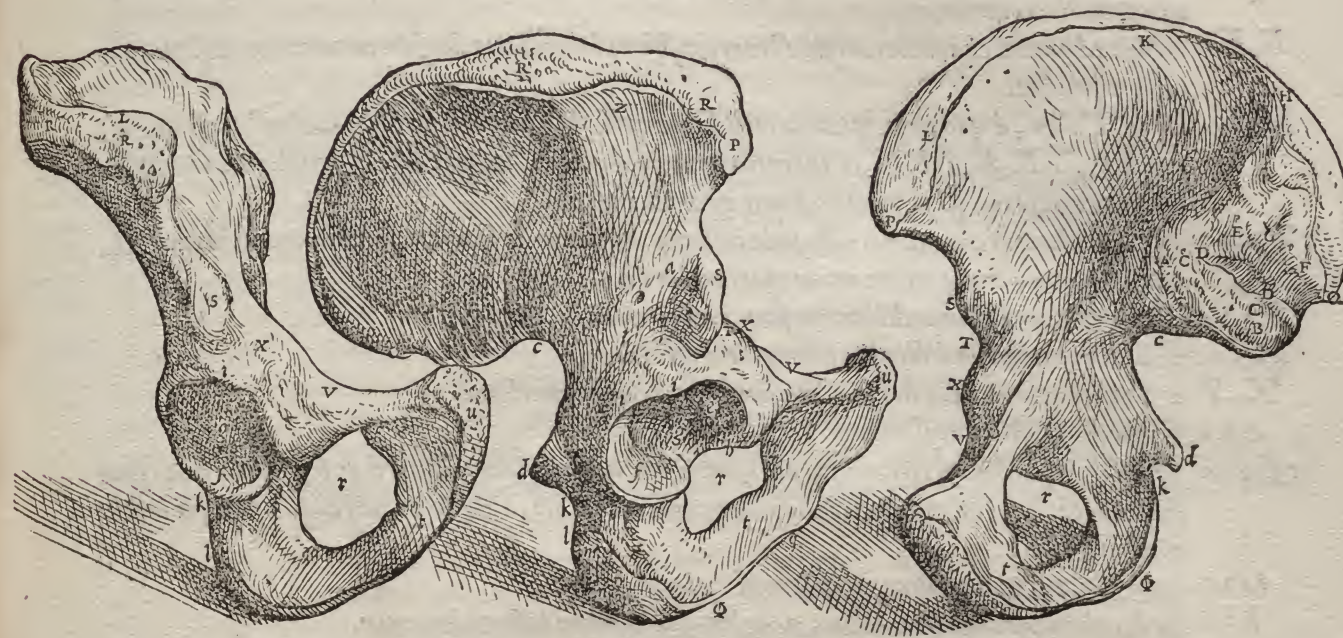
In manu. fronte mihi occurrere. Primum itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur, duo reponuntur ossicula utcumque rotunda, & solida, & non multum ab orizae feminis forma discedentia. sunt enim paulo quam semen ipsum breuiora. uerum, ut orizae semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, modo dicebat cauata, & cartilagine ea parte incrustata est, qua primo pollicis ossi ambo committuntur. Incumbunt enim primi ossis capitis internae sedis ad ipsius capitis radicem, & ubi id primum cartilagine obduci laeuigarique incipit, ac unum ossiculum latus externum interioris sedis capitis, alterum uero internum latus eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uero haec ossicula illi pollicis ossi ualide colligentur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem referunt quae ligamenta educit, tendinumque insertionem excipit. Ad hunc sane modum, in primis reliquorum digitorum internodijs duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tantoque pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propius accesseris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Praeterea in senibus & ossis (ut sic dicam) hominibus unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli positum animaduerti, quod sinui capitis secundi ossis dirimenti, in interna sede praeponebatur. Huiusmodi etiam ossiculum nonnunquam in singulis digitorum secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeo exiguum ut uix milij feminis magnitudinem aequet, adeo ut nisi in repurgandis ossibus accuratissime caueris, id (quemadmodum etiam a primis articulis) una cum ligamenti abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam generis ossiculum notatu dignae magnitudinis illic plerumque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum sufficiens, octauo brachialis ossi articulatur, atque ita manus extremae ossicula se habent. In pede autem unum similiter inuenimus, ubi pedis os paruum digitum sustentens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uero pedis digitorum articulis huiusmodi ossicula difficulter, praeterquam in pollice obseruantur. in senibus tamen, quod maiuscula sint, promptius se offerunt. In secundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, praeterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis ossiculum subiicitur. Quanquam quae primo pollicis internodio subiiciuntur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internu externo longe grandius. Hec quae capiti pedis ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) committuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine incrustata, illius capitis gibbo pulchre conueniunt. Inferiori autem sede, qua terram spectant, orbiculata sunt, & dimidia parti emundatae piscae non absimilia. Haec profecto longe sunt solidissima, & praeterquam quod primo pollicis praeficiuntur articulo, tendinem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis latus protuberantia, quo minus a pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter praecauent. Atque alterum horum ossiculorum illud est, cuius magi & occultae philosophiae sectatores adeo prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nullique corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicii die producturum affirmant. Est sane utrinque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquam simile, si modò id ad mediam ciceris partem referas: aut si utrumque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in grandioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tessera ex ipso prompte pareatur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula haec differunt, quod aliorum ossium modo frangantur, exuranturque: quanquam sane corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc immensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum relinquentes, qui sibi solis liberam de resurrectione animarumque immortalitate altercationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus occultisque dextri pollicis interni ossiculi uiribus nihil subiiciemus, quantum uis etiam suspensi furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quam illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quae nuper huius ossiculi, cordisque pueruli uirginis maesculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuorumque cor exemerunt, ac (utierant dignissimae) flagitij sui grauissimas poenas dederunt. Porro ossiculum id Arabibus ac uere occultis tenebricosisque illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis quibusdam uiris notius, quam Anatomes studiosis, est: qui & quartum brachialis os ciceri assimulare possent.

Ossiculi magis ac occultae philosophiae sectatoribus familiare.

Albadaran.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. 127
DE OSSIBUS, QUAE OSSIS SACRI
lateribus committuntur. Caput XXIX.

PRIMA VIGESIMI SECUNDA TERTIA
NONI CAP. FIGURA.

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHARACTERVM (qui pro Capitis contextus serie mutuo se consequuntur) Index.

HI S tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri commissum. ac prima quidem huius ossis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in sceletro ab anteriori regione inspecto se offerret. quemadmodum in prima figura trium illarum est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius ossis sedem undecumque exprimit, quae externa est, corporisque interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram ossium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito seu internam huius ossis sedem appositissime ostendit. Ceterum et si omnes harum figurarum notae priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisque subdiuidere licebit. Ut scilicet in secunda figura a c, per b, ad s: ac rursus in tertia, ab s, per n, ad e lineam duci fingeres, ilium os a coxendicis osse quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter v, per s, & h, ad q: & in tertia inter v, per o, & s, ad q intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uero totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quae scilicet in secunda figura ad sinistram latus characterum v, s, h, & q consistit. In tertia autem ad dextrum v, o, s, & q.

A, B, C, D, E, F, G in 3 Sedes ilium ossis notatur, quae sacri ossis transuersis neclitur processibus. ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transuersorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium partem indicat, instar cultri acutam tenuemque. C & C oblongum tuber ilium ossis, sacri ossis processum oblongo sinui congruens. D & D longum ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorso spinae modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amissim sacri ossis sinibus tuberibusque respondens, quanquam E & F duo ueluti tuber a indicentur, sinus sacri ossis obscure ingreditia. G autem sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri ossis sinus

L 4 inter.

intercedens. At huiusmodi non admodum accurate exprimentur, quum hæc ossis sedes aspera, inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H, I, 2, 3 Quicquid ad dextrum **H** & **I** in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portio nem ilium ossis indicat, posterius quam transuersorum sacri ossis processuum amplitudo educta. **L, R, P** in prima: Quæ **H, R, P** in secunda: & **P, L, H, Q** in tertia, Appendix ilium ossis indicatur. Cæterum **L** internum appendicis latus priuatim notatur. Ruerò & **R** externum appendicis latus, interno minus compressum. **P** anterioris appendicis extremum, **Q** posterioris appendicis extremum.

K, K, 3 Sedes ad horum characterum sinistrum consistens latus, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.

M, N, O, 3 Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam **P, L, K, K, M, N, S** in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circūscribitur, principium offert septimo femur mouentis musculo.

T, 1, 2, 3 Sinus in elatiori coxendicis ossis sede calatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis unâ cum primo crus petente neruo uiam præbens.

S, 1, 2, 3 Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.

X, 1, 2, 3 Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.

Z, Y, 2 Prima in ilium ossis dorso admodum obscure apparsens linea.

a, b, 2 Secunda dorsum ilium ossis linea.

e, f, g, 1, 2 Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porro **g** separatim huius sinus sedem notat læui lubricaq; cartilagine non in crustatam, altiusq; quam reliqua sinus superficies, insculptam.

i, i, 1, 2 Supercilia acetabuli in coxendicis ossis calati.

b, 1, 2 Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.

c, 2, 3 Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.

d, 2, 3 Processus coxendicis ossis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.

k, 1, 2, 3 Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.

l, m, n, o, p, q In secunda figura, **l** autem duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur, ac liquidem posterior appendix terminus insignitur: **q** uerò anterior, **m** autem prima appendix impressio, **o** secunda, **n** tertia, **p** ad **q** usq; quarta.

u, u, 1, 2 Sedes notatur, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed **u** in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscissit. In secunda uerò, externa eius ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.

r, 1, 2, 3 Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentissimum.

v, 1, 2, 3 Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris seminaria uasa deducuntur.

f, 1, 2, 3 Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ & arteriæ, tertioq; crus petenti neruo, uiam porrigens.

t, 1, 2, 3 Hæc sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis musculum, & alterum ipsius corpus, educit.

Lib. de Ossibus cap. 20.

Ilium os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Artericulis.

TRANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium processibus, utrinque unum connectitur os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, ilium os uocatur: anterior uerò eiusdem ossis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris ossis committitur, ampliterq; perforatum est. Pubis os: media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os appellatur. adeo ut unius lateris os non secus denominetur, quam si tribus propria circumscriptio terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterum Gellio uniuersum os, coxæ os: auctori uerò Introductorij seu Medici, quemadmodum & Hippocrati nonnunquam *ixiov* (quod est coxædix) dicitur, quamuis interim & latiore posteriori huius ossis partem ilium, anteriorem uerò pubis

pubis os uterq; aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomina sectantium uenia etiam quum alterius tantum ossis lateris mentio mihi incideret, ilium os posse dicere, quum ilis aule usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulan dis humeris formantur, ita fac ne hæc ossa in hoc præcipue sunt accommoda, ut femora ipsis articulentur, horumq; ope homo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsq; processibus donata (quo musculis pluribus admittendis, educendisq; aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mouentes musculi pronascentur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibiæ, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum quoniam musculi ab his ossibus enascantur, quicq; in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minime prætereundus est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi ossium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subiiciuntur, reliquasq; partes continent & amplexantur. Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam efformant, quæ intestina concinne sustinet, & uescam, & in feminis uterum elegantissime continet, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primum itaq; ilium ossis, sedes sacro ossi commissa, egregie uaria est: quemadmodum sacri ossis transversus processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; effertulimus. Singulis nanque illorum processuum sinibus, ilium ossis tubera, & eorundem processuum tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; læuibus & cartilagine lubrica in crustatis, uerum connexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis clauem quasi referendo, quæ cartilaginosis ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæterum ossis ilium sinu, & tuberum quibus id sacro ossi committitur forma, ex sacri ossis descriptione læui negotio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primum oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os, oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia processuum sinus anterior pars, sinus uel supercilia, satis insigniter protuberant, porriguntq; ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilissima eorum sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis transversus processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum sinibus eminere relatum est, oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amulsim sinu sciens. Porro duobus processuum sinibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consistentibus, & tuberi transuersim in illorum sinuum medio prominenti, ilium os non æquè concinne respondet, quum scilicet non adeo procerè extuberet, atq; illi processuum sinus altè calantur.

Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberi, sedem, qua id fulciperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hæc sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reliqua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassaq; ideo esse nouimus, ut ualidiorum ampliorumq; connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars in posteriora longe magis quam transuersorum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominetq; tum quod ilium os amplissimum latissimumq; scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouentes & alios plerisque musculos paulo post enarrandos, à se pronasci sinat: tum, ut ad posteriorem sacri ossis sedem aptum constitueret locum, à quo quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: unâ cum dorsum mouentium undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quæ id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sacri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumens. Porro reliqua ilium ossis amplitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundum totam semicirculi circumferentiam, appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanq; dorsum ilium ossis uocant, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, & si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendix autem sedes extrorsum prominet, ac ueluti illius dorsi spinæ iure censetur. Verum & si ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Galenus quoque eorum nomina, ut & ossis sedium differentia, apud illos fuisse animaduertit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiæ & femur mouentium musculorum descriptione

Ossium sacri ossis lateribus commissuræ usus.

Ilium ossis sedes sacro ossi commissa quæ.

Ilium ossis pars retrorsum magis quam sacri ossis transversus processus exporcella.

Ilium ossis appendix.

Spina. Dorsum.

Lib. 2 de Art. ministr. dissect.

Quibus mus-
culus appen-
dix occupa-
tur.

Quibus inter-
na ilium ossis
amplius.

Sinus coxen-
dix ossis supe-
riori sedi in-
sculptus.

Sinus tubera-

Quomodo co-
xendix ossis
robore sit pro-
spectum.
Illi ossis dor-
silineae, quae ip-
sum occupan-
tes musculi.

Acetabulum
femori articu-
lando paratum.

#

prione confudit: quod nos, quoad licebit cuitates, Dorsum ossis ilium suae amplitudinis exter-
nam regionem appellabimus: Spinam uero, semicircularem ipsius appendicem, quae aspera
inaequalis & interno^a externoque latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna
sede, ut haec inibi amplior euadat, & carnosam^a transuersi abdominis musculi partem, illinc
aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorque fit, ut potissima oblique^a
ascendens abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & oblique^a descendens
abdominis musculus ipsi inseratur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis se-
des occupatur, atque ut illi ampliores carnosioresque in illi lateribus quam iuxta dorsum, aut in
abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis^a pars, quae abdominis latera respicit, an-
teriorque est, una cum ilium ossis sede, cui appendix committitur, crassior est, quam^a pars uerte-
bris & dorso proxima. Anterior uero appendix extremum, anterior uero spinae ilium ossis pars
ideo est crassissima, quod praeter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi-
pium porrigat, quorum^a alter tibiae motorum primus, alter autem sextus censebitur. Ab interna
ilium ossis amplitudinis sede, primum^a musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, qui
ex^a laeui, sed utrunque ampla ilium ossis impressione (quae ad regionem transuersi quintae
lumborum uertebrae processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verum praeter
hanc ilium ossis compressionem, alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera,
quam^a musculus occupat femur mouentium septimus, quem carne ampliusque principio instar
semicirculi ex interna hac ilium ossis amplitudine pronasci, ac deinde sensim arcuari, simulque cum
sexti femur mouentium musculi tendine, primoque crus petiti neruo, per^a sinu ferri docebitur,
sibi priuatum in coxendicis ossis exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis sede, iuxta superio-
rem^a acetabuli, cui femoris^a caput in articulari audies, regionem, sinus inciditur amplius, & mu-
sculis hac descendentes respondens, qui in mundato osse foraminulis quibusdam in hoc op-
pletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi laeue lubricumque, ac ueluti
inmegmate inunctum cernitur, ut recte ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, una cum
sexti musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera, unum
insigne satis prominet tuberculum hunc sinum augens, ac quo minus hac descendentes muscu-
li ex sinu declinent, autor. Verum praeter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latus con-
sistens, nonum tibiae mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utrunque am-
plum inaequalis uisitur, paruum sinulum instar scissurae sibi uendicans, a quo fortis ille mu-
sculus enascitur. Alter uero tuber, internu sinus nuper dicti latus constituens, plurimum ad
coxendicis ossis robur confert, quod necessario crassum ualidumque esse oportuit, tum articula-
tionis roborisque nomine, tum etiam quod id totius corporis altissimo sinu, cui femur articu-
latur, caelandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad ela-
torem sui cum sacro osse connexus regionem, crassum ualidumque redditur, & ueluti ad secun-
di tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendicis ossis ro-
bur adauget, uerum etiam principium offert^a musculo femur mouentium decimo, qui internam
pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit. Porro ab ilium ossis dorso, seu
externa ipsius amplitudine, quae interiori ipsius ossis sede asperior est, tres potissimum ena-
scuntur musculi, suis principijs totum ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem muscu-
lus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriori ilium ossis dorso sedem
suo principio opplens. Quantam uero huius sedis portionem occupet, duae admodum obse-
re in ilium ossis dorso prominentes lineae indicant, quae semicirculi instar ductae, ilium ossis dor-
sum ueluti in tres sedes determinant. prima harum extra primam consistens lineam, a primo
femur mouentium musculo occupatur. Secunda uero inter primam lineam & secundam con-
spicua, musculum educit, qui femur mouentium secundus censebitur. Tertia sedes, quae a secun-
da breuioribus lineae ad coxendicis usque articulum pertinet, tertio femur mouentium musculo prin-
cipium porrigit. Atque in hunc sane modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quae ilium os
dicitur, pars sese habet: media uero pars, quae coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex par-
te explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusque fieri, ut uniuersum corpus uni in-
nitens cruri, fortius sustineret, aptaque sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus iucide-
retur. Huic enim coxendicis ossis sedi^a amplius rotundusque, & omnium corporis sinuum cui
ossa articulantur profundissimus sinus inculpitur, non omni ex parte laeuis, lubricaque cartilagi-
ne incrustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica^a portio altius quam reliqua illius cir-
cumferentia inciditur, ac aspera caecis foraminulis quibusdam oppleta cernitur, ligamenti
producendi gratia, quod iter in medium, seu uerticem femoris capitis inseritur. Deinde praer-
sentis sinus^a supercilia in anteriori ipsius sede laeuis, quam in posteriori protuberant, quod sci-
licet

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quam stantibus aut aliud quid agen-
tibus extendi, aut in posteriora duci. Praeterea in^a humiliori coxendicis acetabuli sinus uel su-
perciliorum sede, id quoque animaduertendum est, supercilia non continuo ductu orbiculatim ferri,
sed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare^a uenulae hac in asperam & cartilagine non obductam
acetabuli sedem exporrectae, articuloque alimentum suppeditanti, a quo uiscidus humor (quem
in hoc articulo plurimum coaceruari deest) adaptetur, cuius demum auxilio articulus prom-
pte mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obno-
xius reddatur, Natura ualidum cartilagineumque ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit,
quod nullibi intermissum apparet, sinumque adhuc magis quam supercilia adauget, & uenulae
illi uiam praebet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tu-
ro feratur, & sinus ille laxandi promptitudinem non adiuuet, utrunque etiam hac femur crebrius
luxari cernamus. At de ligamenti uenisque, suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ue-
niunt caeca foraminula, passim in coxendicis ossis acetabuli supercilijs externa sede in hoc
parata, ut ualidissimum educant^a ligamentum, orbiculatim femur coxendicis ossi colligans.
Quinetiam in hoc osse^a sedes animaduertenda est, quae inter ilium ossis anteriorem partem,
quae sacro committitur ossi, & posteriorem coxendicis regionem conspicitur, & ut^a neruo uiam
praebet exculpta, qui crus aduentium quartus, omniumque corporis neruorum ex pluribus
compositus maximusque existit. Est quoque hic obseruandus coxendicis ossis^a acutus processus,
qui^a ligamentum educit, in^a transuersum processum quinti sacri ossis pertinens, & qui^a mu-
sculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouentium musculo ascribemus, aut priuatum
undecimum femur mouentium numerabimus. Neque etiam praetereundus uenit sinus coxen-
dix ossis posteriori internaeque regionis sub dicto nuper processu exculptus, ad quem mira Na-
turae solertia ueluti ad trochleae rotulam decimus femur mouentium musculus reflectitur. In su-
per non perfunctorie coxendicis ossis^a appendix indagabitur, toti infimae ipsius sedi, cui seden-
tes innituntur, adnata. Appendix haec ossis, cui coalescit, amplitudinem seruat: quod cum ro-
boris gratia, tum musculorum exortus causa insigniter crassum, & utrunque amplum uisitur.
Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur musculi, quorum singula
capita^a priuatum in appendice impressionem sedemque sibi uendicant, in emundato osse satis con-
spicua. Ac primus quidem musculus tibiae mouentium tertius erit, qui ab elatiori eius ap-
pendicis sede principium ducit. Secundus tibiae mouentium quartus habebitur, atque huius
principium minus quam primi musculi latum est, ac magis uersus anteriora, iuxta extimum
primi musculi latus pronascitur. Tercius autem musculus, mihi tibiae motorum quintus ha-
bebitur. Quartus uero, maxima portio est eius musculi, quem Galenus quintum tibiae mo-
uentium recenser, mihi autem femur mouentium quintus constituetur: qui maximam praesen-
tis appendicis sedem suo principio occupans, totius corporis musculorum facile maximus est.
Sic itaque media eius, quod describimus, ossis pars se habet, quam coxendicis os nuncupa-
mus. Anterior uero, quae Pubis os dicitur, tenuis utrunque cernitur, & dextrum os sinistro
cartilaginis interuentu quasi unionis modo committitur. quo enim homo aetate fit prouectior,
eo semper connexus iste minus cartilagine oppletur, minus uel cartilaginis ostendit. Atque id
uiris pariter ac mulieribus commune est. Neutiquam enim ob uulgi sententiam arbitrandum
est, pubis ossa uiris esse continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut
partus tempore remitti atque inuicem disungi queant. Parturientibus namque mulieribus (uti
neque quadrupedibus) haec ossa inuicem haud disunguntur: uerum id mulieres in hoc ossium
coalitu peculiare sibi uendicant, quod ipsis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur.
Deinde coxendicis ossium infimae partes, dextram dico & sinistram, in mulieribus mutuo lon-
ge magis distant, quam uiris. Praeterea infimae pubis ossium partes inuicem sub ipsorum con-
nexu diremptae, multo etiam magis mulieribus quam uiris seiunguntur ac distant. Adeo ut in
mulierum ossibus uacua sedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxen-
dix ossium, multo amplior quam in uiris occurrat. haecque differentia tam est insignis, ut uel
ipsa abunde doceat, pubis ossa in partu non recludi, etiam si tactus inter parientium, idem
non leui opera attestaretur. Quantum uero ad hanc amplam sedem magis adhuc partus tem-
pore dilatandam coccyx os iuuat, licet animalia, quae cauda habent, id liquidum parientia osten-
dant: tamen id quoque in mulieribus obseruare integrum est, quibus id os extrorsum caudae
modo adeo porrigitur, ut etiam huius ossis gratia ipsis sedes in circulum incise apud omnes
quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleraque mulieres genibus innixae,
& aliquantisper antroorsum inflexae scilicet pariunt: quemadmodum contra erectae, aut re-
troorsum inclinatae, difficilius. Atque ita excludendo fecui Natura foemini prospexit. Quod au-
tem

Sinus quo
crassissimus
corporis ner-
uus fertur.
Coxendicis os-
sis acutus pro-
cessus.

Sinus ad quem
decimus femur
mouentium mu-
sculus uolui
rur.

Appendix co-
xendicis ossis.

Lib. 2. de Ad.
ministr. dissect.

Pubis ossis
historia.

Ossium sacro
ossi nexorum
in uiris & mu-
lieribus differe-
rentia.

tem minori negotio leuiusq; uterum gerent, ilium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipforumq; spina in latera longè magis quàm in uiris, educitur, & etiam illa ossa extorsum insi- gnius cauuntur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando scetui sedem efformant. Quod autem nuper natis puellis partus facilius gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut compri- mantur, aut disungantur, neminem dissectionis studiosum latere arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgi nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis ossa ma- ximo totius corporis ossium foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostij imagine nuncupatur) peruium sit, illi demum cognoscunt, qui ad amulsim inter secandum di- dicere, quoniam musculi à coxendicis & pubis ossibus pronascantur. illi enim arguunt pubis os amplam & aptam educendis musculis sedem necessariò oportuisse fieri. Ne uero interim fru- stra animal grauetur, sed ut leue esset, eo quo diximus foramine donatur. Neque est quod hæc aliquis uasa feminaria, aut maximas crurum uenas & arterias, aut etiam nervos deduciar- bitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam ossium com- pagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam, quippe maxima crus petens uena, arteriaq; simul cum secundo crus aduente nervo, proprium sinum exigunt, in superiori pu- bis ossis sede insinuat, regione elatioris sedis nuper dicti foraminis. Porro seminary uasis etiam elatius quàm pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida membrana oppletur, quæ musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit, qui externam foraminis sedem occupat. Neque profecto aliquid, foramen hoc transit, præter uenam, & arteriam, nervumq; non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori forami- nis sede sinus cæclatur, illis uasis deducendis paratus. Quod uero superior pubis ossium pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quod rectos abdominis musculos hinc enasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut nervosum caput secundæ tibiæ mouentium musculi hinc rite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis fede à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber- & quedam ueluti prominentia conspicitur, à qua octauus femur mouentium musculus prin- cipium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque poste- rior acutam ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui exortus portio- nem assumit. His omnibus accedit pubis ossis crassities, iuxta infimam pubis ossium conne- xus sedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodammodo teres crassumq; ob hoc cūctitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis musculos alterum corpus eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa, quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, sin- gula (uti relatum est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uero pueris utrumque os tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæc lineæ à coxen- dicis acetabuli centro simul commissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pu- bis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verum quum hæc non minus in agnis hædisq; quàm hominibus sint conspicua, cuius uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Ossa sacri os-
sis lateribus
connexa, quæ
in ætate proue-
ctis duo tantum
apparent, sin-
gula (uti relatum
est) duobus donata
appendicibus.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

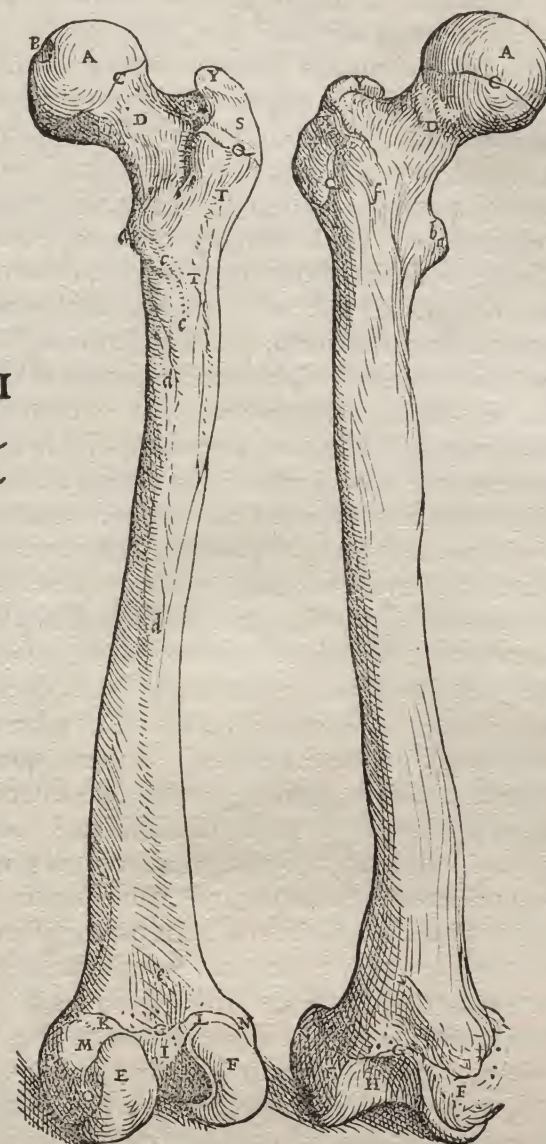
CHARACTERVM QVI DVABVS PRÆSENTIS

Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

- A^{1,2} Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.
B¹ Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.
C^{1,2} Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.
D^{1,2} Cervix femoris.
E, F^{1,2} Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uero externum notat.
G^{1,2} Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constitutentis.
H² Sinus, qui utriusque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.
I¹ Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem diuimens.
K¹ Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.

L¹

L¹ Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.
M¹ Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subiiciemus.

PRIMA TRI

GESIMI CAPL-
tis figura, dextri femo-
ris os posteriori facie
delineatum re-
ferens.

SECUNDA

FIGVRA, FEMO-
ris dextri anteriorem
faciem osten-
dens.

- N^{1,2} Sinus in externo inferiorum femoris capitem exculptus latere, ac quartum tibiæ mouentium musculum uehens.
O¹ Hæc sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hæc tendines primi, secun- di, tertij & quinti tibiæ mouentium musculorum porrigerentur.
P¹ Hæc regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.
Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerum singuli characteres nō in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modo subiiciā, indicant. Q quidem in prima et secūda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os, R in prima sinu internæ præsentis processus sedi cælatū.
T, T. Sin prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterū T, T in prima, insi- gnitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secūda, exterioris processus secūda impressio: X uero, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.
a, b, 1, 2 Interior femoris processus. Verum b priuatim in secūda, hic appendicis coalitum indicat.
c, c¹ Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octauus femur mouentium musculi procedens.
d, d¹ Linea secundum femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertio- nem admittens.
e² Hæc sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.
f, f² Aspera sedes, à qua octauus tibiæ mouentium musculus sui exortus initium ducit.

M FEMO-

Femoris su-
perius caput.Duo inferior-
ra femoris ca-
pita, et eorum
dem sinus.Lib. 3 de Viti
part. 2 de
Administ. dis-
sect.

FEMORIS os magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstat, in
aibus autē & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum
hæc adest) longitudine cedit. Hoc suprà quidem coxendicis ossi, infra au-
tem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiori enim parte,
qua similiter atque inferiori appendice donatur, robustissimum caput
obtinet, prolixæ quidem ceruicis ad interiora inclinatae adnatum, coxen-
dicisq; ossis acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput læue
& cartilagine incrustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quàm ipsius uerticis (ut sic
dicam) centrum consistit, angustum profundumq; & inæqualem cōmonstrat sinum, cui teres
ligamentum à coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidissimè implantatur. Inferiori autē sede
femur insigniter crassum est, & in duo capita omnium totius corporis ossium capitum maxi-
ma dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porrigin-
tur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ ossis articulo ex usu fuerat. Hæc namque ossi ti-
biæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibiæ duntaxat flecti extendiq; possit, ne-
quaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcumq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui
in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebat. Cæterum femoris ca-
pita retrorsum ideo producuntur, quod tibiæ in angulum flecti, nec extra rectam lineam ex-
tendi, aut antrosum erigi satius erat: adeo ut motus illius ratione femoris capita in anteriori fe-
moris sede nequaquam promineant, & quamuis hæc, in anteriori eorundem sede, sinum osten-
dant utrisq; capitibus communem, & impense paruum, leuissq; cartilagine incrustatum, ista
men aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breui scuto non
abstulit apto tubere sinum illum subire au dies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo
institueretur. In posteriori femoris sede capita hæc magno interuallo inuicem dirimuntur, atq;
in ipsorum medio amplum profundumq; sinum utcumq; asperum, & cartilagine nequaquam
obductum exigunt. Is nanque asperum inæqualeq; tibiæ ossis tuber excipit, quod in tibiæ
ossis sinuum medio protuberare, ac ligamentū educere scribemus, quod ualidissimè illi sinui
inseritur, unā cum alio admodum robusto à posteriori tibiæ ossis sede pronato. lūuat etiam si-
nus iste, deducendo totius corporis maximo neruo hac simul cum uena & arteria in tibiā
contententi. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeo in posteriora
ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimè deor-
sum repere sinant. atque etiam processuum modo aliquot musculorum pedem mouentium
principia porrigrant. Ab elatiori namque internicapitis sede primus pedem mouentium mu-
sculus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori sede, secundus, & tertius quoque, pedis
motibus præfecti exoriuntur. Dein si musculus in poplite latens ab ossis aliquam uel exortus
portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quanquam præcipua
ipsius origo ex ligamento pendere docebatur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimum
colligans. Deinde in elatiorem capitis interni regionem modicè uersus eius capitis internum
latus tendo inseritur, quinti femur mouentis musculi, cuius insertionis occasione hoc
femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiendo aptam. Canes in hac ossicu-
lum paruum, & illis quæ sesamo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior
posteriorq; horum capitum sedes se habent. latera uerò eorundem multis cecis foraminibus op-
plentur, ut ualidissima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascantur. Porro
externum exterioris capitis latus, priuatim sinum exigit oblique ipsi iuxta posteriorem eius la-
teris regionem insculptum, ac quarti tibiā mouentium musculi tendini paratum. quo mi-
nus enim tendo ille hac oblique reflexus, à suo ductu aberraret, Natura ipsi hunc sinum præpa-
rauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectatur tendines, tamen nul-
lum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam ossis iuxta posteriorem lateris sedem
compressio apparet, qua tutò tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non reclin-
nantes, quod in medio dicti nunc lateris latè protuberat, atque secundum ipsius posteriorem
sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autē hæc deducti, trium primorū & quinti
tibiā mouentium musculorum censentur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femo-
ris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum alter externum femoris latus oc-
cupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facile maximus est, in si-
gni etiam donatus appendice. Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori neu-
tquam comparandus, multoq; inferius in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora
conspicuuus, & appendice similiter adauctus. Græci amboσ τροχαντηνας, quasi rotatores dicas,
nuncupant: hunc interiorem, illum uerò exteriorem appellantes. quum tamen simpliciter

Duo femoris
processus, seu
rotatores.

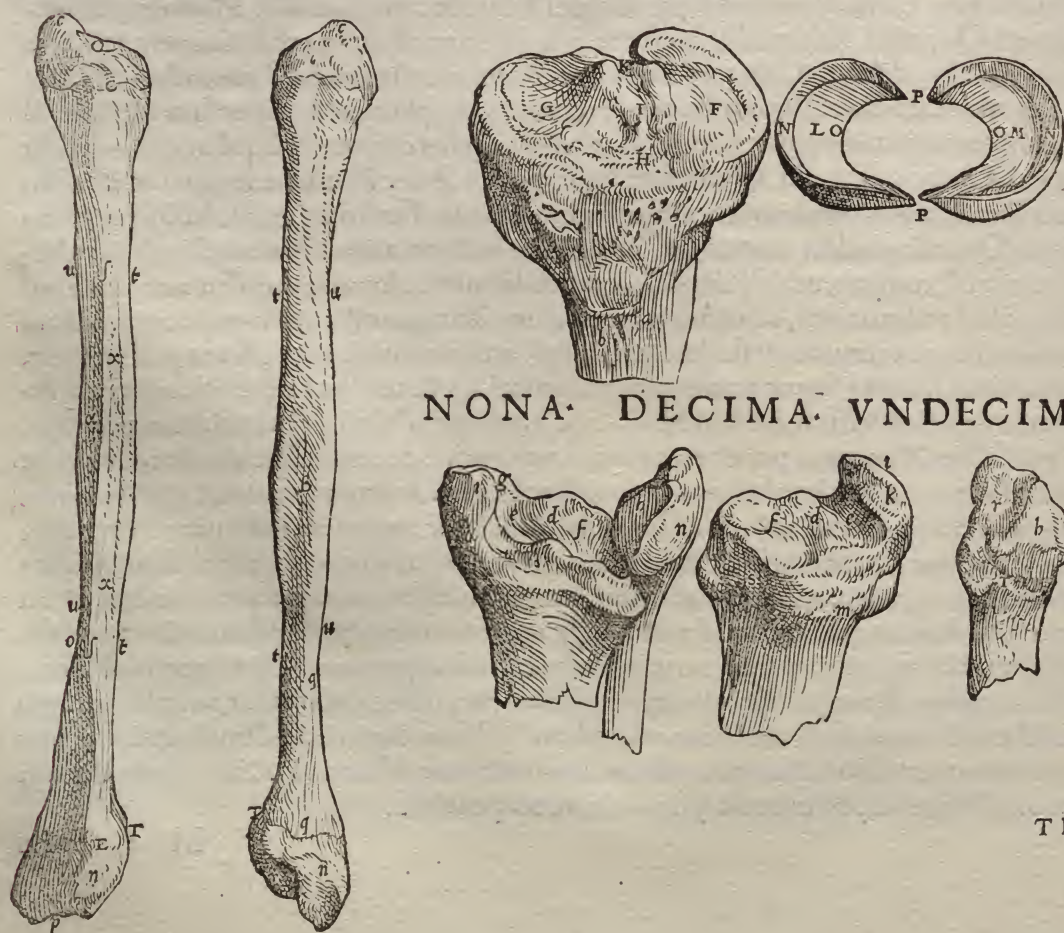
dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinē & quan-
dam cum nate imaginem τροχον uocant. Horum processuum idem usus cum reliquis fe-
re ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probè
admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris
processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi sexti
& septimi femur mouentium musculorum tendines inserantur. Ad huius processus radicem
in posteriori femoris sede aspera quædā ducitur linea, oblique deorsum in posteriora aliquò
usque ducta, & octauo femur mouentis musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus,
externa sui sede gibbus est; interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hic enim aspe-
rum inæqualemq; commonstrat sinum, cui nonus & decimus femur mouentes musculi in-
seruntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in ossis hominibus & ætate prouectis, quatuor
impressiones sedesq; commonstrat, quatuor musculorum insertionibus excipiendis para-
tas. Ac prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparet, cui primus fe-
mur mouentium musculus ampla insertionem implantatur. Ab huius compressionis radice aspe-
ra quædam linea deorsum per femoris posteriora nonnihil oblique deducitur, cui primus ille
femur mouens musculus ualidissimè etiam inseritur. Secunda compressio exterioris proces-
sus in anteriori ipsius consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcumque si-
nuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni. Tertia ad su-
perioiorem processus sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gib-
ba est, & insertionē tertij femur mouentis musculi excipit. Quarta in apice processus se offert,
reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque
horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in ante-
riori externaq; ipsius sede musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recen-
sebitur. Quòd uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius se-
de, & in lateribus teres & utcumque læue est, undique ab octauo tibiā mouentium musculo
circundatum, cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla
est, & aspera, quo ualidius & ampliori principio musculus ille enascetur. In posteriori au-
tem sede femur in acutum quodammodo fertur, & lineam insigniter protuberantem & aspe-
ram inæqualemq; ostendit. quæ à femoris processuum radice aliquò usque ultra medium lon-
gitudinis femoris prorepat. Huic lineæ quintus femur mouens musculus pertinaciter inseri-
tur, & ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiā mouenti musculo, non
circundatur. Porro ad inferiorem huius lineæ sedem, ac iuxta inferiorem femoris capitum
radicem, femur amplum depressumq; non autem teres cernitur, quo tutius hæc maxima tibiā
petens uena cum arteria & neruo feratur. neque si femur hic gibbum esset, à femore errabun-
da declinet. Quamuis & femur hic ad suorum inferiorum capitum productionem latescere
crassescereq; etiam debeat. Cæterum femoris ductus non recto tramite à coxendicis ossis ace-
tabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum oblique, &
quasi transtuerim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore oblique uersus interiora
ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit. est enim
laudatissima, quam Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore sedulo seruandam
præcipit. Quandoquidem omnes quibus à prima conformatione femur rectius, quàm ho-
mini ex usu est, contingit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quàm non modò ad
cursum, sed ad ambulationē, firmanq; stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. Atqui
si utriusque femoris ceruix non statim à coxendicis articulo, uti diximus, foras porrigeretur,
quænam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, ue-
nis, ac arterijs in uniuersum crus distributis? quæ item glandulis horum uasorum propaga-
tioni præfatis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita
omnibus foris occurrentibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis,
arterijs, glandulis, musculis pluris ipsedemq; maximis hanc regionem inibi parare oportuit,
necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum ue abscedere. Porro si quibusdam
capitis femoris ceruix minus foras educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem
compressæ redduntur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Me-
rito itaque uniuersa femoris forma curua gibbaq; exteriori regione existit, interiori uerò sub ca-
ua. Pariter quoq; & magis adhuc femoris posterior pars sima cauaq; uisitur, anterior autē gib-
ba, quòd ad sessiones is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes
obitus munia, quando scilicet unum femur alteri iniungimus. Ut modò taceam, quàm elegtæ
femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

Femoris secun-
dum ipsius lon-
gitudinem for-
ma.

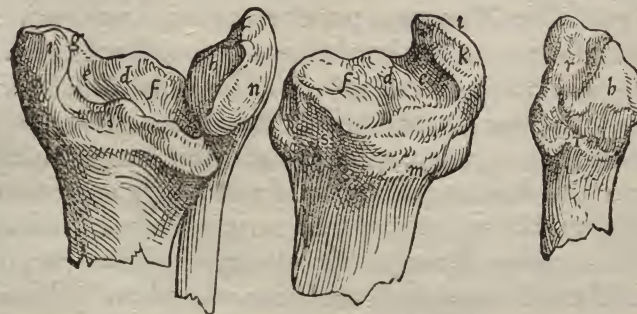
PRIMA. CAP. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

VNDECIM præposita modo figuræ ad dextram spectant tibiā, ac prima utrumque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq; quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod exterius positum fibula nobis potius quam sura nuncupabitur. Secunda figuræ tibiæ os simul cum fibula posteriori facie appositissime delineatur. Tertia solius tibiæ ossis anteriorem sedem monstrat. Quarta tibiæ ossis posterior facies oculis subiicitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiæ ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octava duas continet cartilagine, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona inam tibiæ ossis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cavitās in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata. Decima solam tibiæ ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Undecima internum latus inferioris fibulæ appendicis monstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiæ ossis appendix notatur. In tertia uero & secunda, indicatur linea coalitum monstrans appendicis cum reliqua ossis portione.

C Appendix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.

D In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.

E In prima appendix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eius modi appendices coalitusq; non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.

F, G, 4, 7 Sinus tibiæ ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.

H, I, K, 7 Tibiæ ossis tuber sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac **H** quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uero media & impensius prominens. **K** autem posterior. Atq; hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum **K** & **I** in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.

L, 8 Cartilago dextrum tibiæ ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.

M, 8 Cartilago sinistrum, seu dextræ tibiæ ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.

N, 8 Hac sede cartilagine, tibiæ ossis sinus augentes, uidentur crassissimæ.

O, 8 Hac sede nuper dictæ cartilagine sunt tenuissimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.

P, P, 8 His sedibus illæ cartilagine in apices terminantur.

Q, 5 Fibulæ sinus leuiter ac in superficie cælatus, cui tibiæ ossis tuberculum iam **R** indicandum, coarticulatur.

R, 4 Tuberculum, seu caput tibiæ ossis, quod fibulæ coarctatur.

S, 4, 10 Sinus tibiæ ossis, quo inferiorem fibulæ sedem excipit.

T, 5, 6, 11 Internum fibulæ latus, quod tibiæ ossi committitur. Cæterum **V** in secunda figura superio **V, X**, rem connexum fibulæ ad tibiā indicat: **X** uero inferiorem. **Y** autem interuallum notat, quo **Y**, hæc ossa inuicem dehiscunt.

Z, 1, 2 Hac sede fibula nõ recta ducitur, sed introrsum nõnihil obliquatur, exterioriq; latere summa sit.

a, b, 1, 3, 7 Anterior tibiæ ossis sedes, in quam muscoli tibiā extendentes inseruntur.

c, 5, 6 Superioris fibulæ appendicis processus, cui tendo quarti tibiā mouentis muscoli inseritur.

d, e, f, g, h, 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq; articulantur. ac **d** quidem **e**, & **f** superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris monstrant. Deinde rursus **d** notat eius regionis tuber. e uero **f** partem huius regionis utrinq; ad tuberis **d** notati latus altius quam ipsum tuber insinuatam. Porro **g** sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiæ ossis, quem **Q** in prima figura indicat. Cæterum **h** in nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulæ in prima figura **E** notatæ.

Phi, i Phi in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiæ ossis, qui exterior est malleo-
M 3 lus.

- lus. Ceterum i in secunda, tertia, nona, & decima eundem appendicis processum notat.
- k 4, 10 Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inseritur.
- l 1, 3, 9 Sinus asper & inaequalis in anteriori sede inferioris appendicis tibiae ossis conspicuus, a quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronascitur.
- m 2, 4, 10 Hac sede sinus spectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protensos deducunt.
- n 2, 5, 6, 9 E quidem in prima figura externum notat malleolum. is namque aliud nihil est, quam inferior fibulae appendix. Verum in plerisque figuris hunc malleolum exprimit.
- o, p 1, 5 Vmbriata haec fibulae sedes ab o ad p usque pertinet, ea fibulae pars est, quae nuda nullisque musculis tecta ante sectionem se offert.
- q, q 2, 6 Hac septimi & octavi musculorum pedem mouentium tendines reflectuntur, quorum occasione fibula hic sinuata est.
- r 2, 6, 11 Sinus inferioris fibulae appendicis, a quo ligamentum in talum fertur.
- s, s 1, 5 Prima fibulae linea, seu primus eiusdem angulus.
- t, t 1, 2, 5, 6 Secunda fibulae linea.
- x, x 1, 5 Primum fibulae latus. Verum x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia musculi pollicem extendentis modice prominentem.
- α, α 1, 5 Secundum fibulae latus.
- γ, γ 1, 3 Prima tibiae ossis linea.
- δ, δ 1, 2, 3, 4 Tertia tibiae ossis linea.
- u 1, 3 Secundum tibiae ossis latus.
- u 2, 4 Aspera tertia tibiae ossis lateris linea, cui musculus in poplite latitans inseritur.
- u, u 1, 2, 5, 6 Tertia fibulae linea.
- β, β 2, 6 Tertium fibulae latus.
- Δ, Δ 1, 2, 3, 4 Secunda tibiae ossis linea.
- ζ, ζ 1, 3 Primum tibiae ossis latus.
- θ, θ 2, 4 Tertium tibiae ossis latus.

Tibia.

Fibula.

Tibiae os.

Tibiae ossis
& fibulae ap-
pendices.Sedes cuius-
que ad tibiam
articulatur.Cartilagine
quibus tibiae of-
fis sinus augen-
tur.
Lib. 3. de V. su-
part. 7. in co-
mentariis in
Hippo. lib. 7.
de Fracturis.

N TIBIA, similiter atque in cubito, bina reponuntur ossa, quae Hippocrates perpetuo tibiae ossa appellat. achori alterum interius est & crassius, quod totius membri nomine *lunum*, & tibia nuncupatur: alterum uero exterius locatur, & interiori crassitie admodum cedit, Graecis quidem *gony*, Latinis autem fura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinae studio crassius os, tibiae os appellabo, id a tibia, hoc est toto membro distinguens, quod his ossibus, musculis, uenis, arterijs, nervis, & cute haec omnia ambienti formatur. Gracilius autem os fibulae opportunè dicitur, ut id a fura, quam Graeci, quia ueluti tibiae uenter est, *γαστρον* nuncupant, distinguatur. Tibiae itaque ossi & fibulae supra infraque appendix coalescit, ac superior quidē tibiae ossis appendix admodum crassa lataque est, anterioritamen sede crassior, ac in anteriori tibiae regione magis quam in posteriori deorsum duci cernitur. Huic duo oblongi inculpuntur sinus, inuicem aspero inaequalique tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati. His sinibus inferiora femoris capita excipiuntur. tuber autem sinus distinguens, grandem sinum subit, femoris capita posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori mediaque ipsius sede, quae aspera & sinuata, neque ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinuiue insertum. Adeo sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataque sit, quod scilicet ligamenta in femur porrigat, haec è maxime protuberante sua sede, ac deinde ex posteriori ipsius regione educens. Ab anteriori namque tuberis regione, quae minimum prominet, etiam si illa similiter aspera sit, ac late sinuata, nullum tamen ligamentum femori inseritur, sed ligamenta inibi producuntur, quae cartilagine anteriori huius tuberis sedi colligant, quas tibiae ossis sinusiam augere dicam. Quum enim duo tibiae ossis sinus femoris capita admittentes, quodammodo superficietenus duntaxat inculpantur, neque ad amussim femoris capitum gibbis (etiam si Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respondeant, Natura mirabili artificio sinuum profunditatem adauxit. quippe praeter lubricas cartilagine tibiae ossis sinibus & femoris capitibus crustae modo obductas, utrique sinui unam adhibuit cartilagine, neque femori, neque tibiae ossi aliter quam ligamentorum beneficio connexam. Haec namque orbiculatim ligamenti genu articulum amplexantibus solum connascitur, & praeterea ligamenti interuentu anteriori posteriorique sedi tuberis connectitur, quod tibiae ossis sinus femoris capita excipientes dirimere dictum est. Istae cartilagine exacte simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamenti naturae participes. Dein quae ossibus applicatur, impenaequales, lubricae, laeues, ac denique unctuosio humore oblitae spectantur. Ad haec, in articuli ambitu crassae sunt, multo ante sinuum

sinuum centrum extenuatae, desinentesque. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodum interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Praeterea nullibi crassiores quam ad lateris sui medium cernuntur. quae enim anteriori posteriorique tuberis tibiae ossis sinus distinguens sedibus appropinquant, tenuissimae sunt, & in acutos apices finiunt. quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraque cartilago sinistrae ibidem alligatur. Apices uero posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuo distant, neque inuicem, ut anteriores cartilagine apices, committuntur. Ligamentum enim crassissimum ex tubere in femur insertum, posteriores cartilagine apices distinguit. Quae quum ita sint, leui negotio colligitur, quam concinne harum cartilagineum auxilio ossis tibiae sinuum cavitates adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerum in omnibus quae haec nus uidi quadrupedibus & auibus. His namque in genu articulo eiusmodi cartilagine reponuntur, unde etiam in mensa cuius harum naturam contueri promptissimum est, si modo exacte genu articulum quis inspexerit: neque passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiae inferior pars talo coarctatur. Atque hoc sanè modo tibiae os femori articulat. fibula autem non adeo altè conscendit, ut femur contingat, uerum superior ipsius appendix in interno illius latere sinum gerit leuiter admodum insinuatum & amplum, cui minime protuberans tibiae ossis appendicis tuber coarctatur, quod ad externum tibiae ossis latus uersus posteriorem consistens cartilagine, similiter atque sinus fibulae, incrustatur. Porro ima sede fibula tibiae ossi diuersa articuli ratione quam supra coarctatur. Externum enim tibiae ossis latus, oblongum exiguit sinum, cui protuberans internum fibulae latus immittitur, quod asperum non nihil est, quemadmodum & tibiae ossis sinus asper quoque, & cartilagine neququam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam laui contactu non excipit, uerum quae haec ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, at etiam ubi mutuo se contingunt. Ceterum per reliquam tibiae longitudinem fibula a tibiae osse plurimum dehiscit, non quidem quod haec radij modo oblique ducatur, ac ueluti a tibiae osse foras obliquetur, sed quod tibiae os supra infraque adeo crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiae ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facile a tota tibiae graciliori sede multum distet. Quamuis tanto adhuc minus fibula a tibia dehiscat, quanto minus recta conspiciatur. Fibula enim paulo sub medio longitudinis tibiae, introrsum ac uersus tibiae os non nihil curuatur, exteriusque ipsius latere sima, seu concava redditur. Ceterum tibiae ossis fibulae ductus, & secundum ipsarum longitudinem extuberantes lineas impressionesque, tum demum opportuniùs describam, ubi supernas infernasque eorundem ossium partes, quibus alijs coarctantur expressero. Superior itaque tibiae ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori a fibula coarctatur. anterior autem eiusdem appendicis sedes utcumque depressa aspera cernitur, una cum tibiae ossis anteriori sede appendici proxima, & a plerisque Graecorum *ωτρινυμ* uocata, quae in hoc aspera est, ut ualidissimos musculorum tibiam mouentium tendines exciperet. quorum etiam tendinum gratia, superior fibulae appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte protuberat, robustissimum quartum tibiam mouentis musculi tendinem excepturus. Dein haec fibulae sedes caput educit septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiae ossis & fibulae appendices, simul sinum sedemque efformant, cui talus mutuo quasi ingressu articulatur. Si enim tibiae ossis ac fibulae sinus tubera sedulo perpendaris, tali cum tibia connexum ad ginglymon opportunè referes. Verum tali historiam suo loco explicabimus. nunc enim sinus tibiae ossis examinandus uenit, qui in infima tibiae ossis appendicis sede amplius admodum est, & quodammodo geminus. In medio enim amplo, sed modice prominente tubere interstingitur, liquidoque altius ad tuberis latera excauatur. Ad internum huius sinus latus inferior tibiae ossis appendix, ualido magnoque processu deorsum fertur, qui externo ipsius latere, quo sinum respicit, cauius, & similiter ac sinus ipse laeuis & cartilagine incrustatus est: interno autem latere alterum crus respiciente gibbus est. ac quum excarnis sit, nullisque musculorum partibus obiectus, in nobis tactu facile percipitur, estque interior malleolus. Proceffus hic in infima ipsius sede uersus posteriora sinum obtinet, ex quo ligamentum prodit, cartilagineum tibiae os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producendi gratia, anterior appendicis inferioris tibiae ossis sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum exigit transuersim oblongum, & asperum, & inaequale: a quo ligamentum prodit, tibiae ossi ceruicem tali connectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primum internum educit malleolum, depressa est, sinusque ostendit, qui transuersim obducti ligamenti musculorum tendines hac pedem aduantes, tutò, ne suis sinibus aberrant, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres, quintus scilicet pedem

Lib. de Com-
muni animalium
gressu.
Fibulae ad ti-
biae os nexus.Tibiae fibulae
tibiae osse dehi-
scit.Tibiae ossis si-
nus et tubera,
quibus talo ar-
ticulatur.

Interior malleolus.

*Fibula cū ta-
lo articulat.*

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Cæterum externum inferioris appen-
dix tibiæ ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verum ap-
pendix fibulæ externo tibiæ ossi lateri adnexa, impen-^{ap} hinc crassescit, deorsumq; magis quam
interior malleolus fertur. ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quam in internum,
talus luxetur. Tanto enim fibula hinc declinans ipso tibiæ osse descendit, quanto altius tibiæ os
ad femur supra porrigitur: adeo ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ osse uin-
catur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum^l latus sinus cōstituit talum excipiens. Verum
appendix interno ipsius latere adeo protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam à talo ue-
rius suscipi, quam eundem excipere, merito quis dixerit. etiam si externum tali latus appositè
teget, atque in eum modum unā cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in

*Talum ante
sectionem ta-
li non oc-
currere.*

*Exterior mal-
leolus.
Lib. de Offi-
bus Cap. 22.*

integris hominibus talus contingi queat. Tibiæ enim ossis appendix superiorem ipsius inte-
git sedem, & internum quoque ipsius latus, fibula autem inferiori sua appendice externum ta-
li latus occupat: anterior tali sedes, quæ in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus
occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis. ita etiam posterior ipsius sedes non minus
in nudis sceletis conspicua, tendinibus obtegatur in calcem insertis, & quibusdam hæc pedis
inferiora subeuntibus. Ima hæc fibulæ pars talo commissa, externoq; suo latere gibba, & nulla
prorsus musculi parte^b obtecta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori
malleolo à quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui error ad nos usq;
manauit. Nam, ut cæteros taceam, Erasimus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dia-
logo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni
interpretibus adeo arrisit, ut *σφυρα*, hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum
itaq; exterioris malleoli latus gibbum excarnisq; est, similiter atq; interioris malleoli internum
latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit^l sinum, qui transuerso obdu-
ctus^l ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo
minus à sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uer-
sus posteriora, profundum asperumq; ostendit^l sinum, ex quo^l ligamentum prodit cartilagine
um, hinc fibulam talo ualidissime connectens. Cæterum ex uniuersa fibulæ amplitudine, nulla
ipsius pars nuda excarnis ue est, præter infimæ ipsius partis externū^l latus, quod etiam aliquo-
usq; supra appendicem fibulæ inferiorem excarne cernitur. quum interim reliqua ipsius ampli-
tudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc passim ipsis cedere, ab illisq; com-
primi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in lōgitudine ductum tri-
angulam esse conspicias, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris
enim fibulæ sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet^l linea, primum fibulæ angu-
lum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad postero-
ris sui sedis latera unam commonstrat^l lineam, quæ insigniter satis protuberans, alium fibulæ
angulum efformat. Adeo ut ea quæ internum latus posterioris fibulæ sedis occupat, secun-
dus fibulæ angulus appellari possit: quæ uerò externum eius sedis latus habet, tertius. Atque
his tribus lineis angulis ue, tria fibulæ continentur^l latera. ac unum quidem inter primum &
secundum angulos constitit, quod unā cum tibiæ ossis externo^l latere aptam sedem præbet il-
lis musculis, qui à tibiæ anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mo-
uentium^l sextus, deinde quatuor pedis digitos^l extendens, simul cum^l nono pedem mouen-
tium, & illo qui pollicem^l extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere^l lineam quandam
exigit modice protuberantem, à qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima
linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieq; sinuatum^l septimo ac^l octauo pedem mo-
uentibus musculis locum præbet. Quinetiam octauus musculi gratia, latus hoc utcunque aspe-
rum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchrè educat. Ab illis itaq; musculis qui
primum fibulæ latus occupat, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulæ linea pri-
mus ue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptū, à musculis com-
primitur posteriorem tibiæ sedem occupantibus, & potissimum ab eo^l qui pollicis secundum
os flectit, ac ab hoc fibulæ latere carneus enascitur. Quæ quum ita sint, tertia linea à musculis
secundum & tertium latus occupantibus foras protruditur. Secunda autem linea ab illis pro-
ducitur musculis, qui tertium & primum fibulæ latus comprimunt. Verum secunda hæc li-
nea priuatim^l ligamentum educit, fibulam tibiæ ossi tota illa sede qua hæc ossa inuicem dehi-

*Excarnis fi-
bulæ pars.*

*Fibula secun-
dum ipsius lon-
gitudinem tri-
angula.*

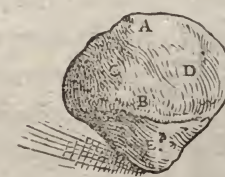
*Tibiæ ossis se-
cundum ipsius
longitudinem
figura.*

scunt, colligās, & in^l secundam tibiæ ossis lineam insertum. Tibiæ enim os similiter ac fibula,
in suæ longitudinis medio quadantenus triangulare est. ac prima ipsius^l linea in anteriori os-
sis sede constitit, insigniterq; prominet. unde etiam Spina Anatomæ professoribus appellatur.
atque hæc adeo acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pe-
tere

tere uideamus, quàm ad anteriore tibiæ sedem, ubi linea proximè cuti subiecta, hanc cultri mo-
do scindit, quoties ipsa impetu ad tibiæ os colliditur. Secunda & tertia tibiæ ossis linea, po-
sterioris sui^l sedis latera constitunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, pa-
rum acutè educta, sed obtusa admodum, & quasi teres. Secunda autè linea paulo est acutior, ac
externum posterioris tibiæ ossis sedis latus efformat: estq; illa, cui ligamentum fibulam tibiæ
ossi cōnectens inseri non ita multo antè relatum est. His tribus lineis, tria tibiæ ossis conficiun-
tur latera. ac^l primum quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est ac planum,
corundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulæ^l latus cedere dictum est.
Secundū uerò tibiæ ossis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq;
prorsus obtectum musculo, Græcis *λεγία*, & frequentius adhuc *αὐτὸν ὀφθαλμὸν* nuncupatur. Ter-
tium tibiæ ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac mu-
sculis occupatur posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantibus: præcipue uerò^l illo qui quatuor
digitorum tertij ossis flexus autor habebitur, & illo quem pedis motorū quintum statuemus.
Ad hæc, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit^l lineam, oblique exporre-
ctam, cui^l musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fi-
bulæ tibiæq; ossis linea & latera læui negotio arguunt, quàm suffulciendis educendisq; muscu-
lis hæc ossa conueniant. Articuli uerò ostendunt, quàm affabre motibus quos cruribus moli-
mur obeundis Natura hæc extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articularum
sedem adaugens: adeo ut citra summam Creatoris nostri admirationem, hæc nemo contem-
plari queat, & non promptè colligat, quàm uniuersam is uitaret cōstructionem, si quicquam
eorum quæ modò scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLA. CAPVT XXII.

PRIMA TRI-
GESIMISECVN-
di Capitis figura, anteri-
orem patellæ faciem
ostendens.

SECUNDA,
POSTERIOREM
patellæ sedem specian-
dam proponens.

CHARACTERVM SECUNDÆ FIGURÆ, INDEX.

- A, B Dextri cruris patellæ tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.
C Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellæ gibbo externi femoris capitis congruens.
E Hæc parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti in processum excedit, qui simi-
liter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiæ extendentibus innascitur, quemadmo-
dum pulchrè ostendit octaua musculorum tabula, caractere k. qui innascitur caracteribus
g, h, i. Foraminula uerò hæc parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra cha-
racterum operam promptè obseruantur.

ANTERIORI genu articuli sedi os quoddam præponitur orbiculare, Patellæ situs
& breui scuto non ab simile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat, & forma.
læui, lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tube-
re sinibusq; anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter con-
gruens. Secundum ipsius enim longitudinem^l tubere amplo & medio-
riter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in
anteriori illorum sede exculptum subit. Vtrinque ad tuberis huius latera
unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens.
Verum ut exterius femoris caput antrorsum magis, quàm interius caput porrigitur, & ampli-
ori sede læui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellæ sinus ad tuberis sui externum latus
consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris
os contingit, læuis & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, &
cæcis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,
ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiæq; ossis elatiorem
sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibi-
am extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq; ubi lu-
brica cartilagine nō obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neq; tibiæ aliter quàm ten-
dinum

*Patellæ situs
& forma.*

*Qui patellæ
femoris ossi
conneclatur.*

dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri offi ligamen-
torum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendētibz innata, ad femo-
ris os ualidissimē cōstringatur. Patellæ substantia in natu grandioribus impensē dura & solida
Patellæ sub-
stantia. est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginolam esse asserat: ac Marinus quoque
cum alijs Anatomicorū præcipuis, eam separatim cartilaginofum os uocauerit, & suum quod
patellæ dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhi-
buere tendinū cui patella innascitur substantiæ, quæ elixa molliusculæ cartilaginis speciem obti-
net, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta principium
ducunt, aut in quæ eadem inseruntur. Verum quando patella debet ad tendinibus emundatur,
nequaquam cartilaginea, sed perquam solida fortisq; cernitur, nō quidem in solis hominibus,
uerum etiam in bobus, ouibus, & cæteris quadrupedibus. quorum etiam genu articulo rerum
Opifex patellam præposuit, multo quàm in hominibus longiorem & angustiores, quemad-
Patellæ u-
sus. modum in plerisque auibus latiore & breuiore. Datur autē patella hominibus, & illis quæ
modò dixi animantibus, ut genu articulus, antrosum in angulum minus fallax extēdatur, &
duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella præcipuē præstat, quo mi-
nus in tibiæ flexu femur ex tibiæ ossis sinibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanē usum illi
demū nos edocēt, quibus patella sede sua dimouetur: aut quibus ex casu in duas partes fracta,
sursum multo elatius ascendit, quàm inferiora femoris capita cōsistunt. Hi nanq; in firmisimē
tibiā flectunt, & periculosissimē per decliua loca gradusq; descendunt, femore semper prout
sum citra omne articuli genu robur elabente.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

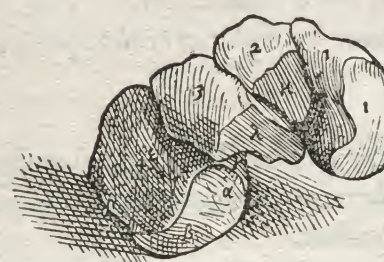
TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECIMA.

DVO-
DECI-
MA

TREDECIM PRÆSENTIS CAPITIS FIGVRARVM
carundemq; characterum Index.

P R I M A figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit. Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes innitimur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subjicitur, ut ipsius superior pars in conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatū. Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis quam internum appareat. Octava, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis extremum latus demonstrat, et perinde ac duæ præcedentes, superiorem calcis sedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsio ossibus committitur, delineatum cernitur. Undecima, eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tarsio ossium simul nexorum anterior facies conspiciuntur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarsio ossium posterior facies spectatur, quæ calcis ossi nauiformi est continua.

I, 1, 2 Talus. Δ 1, 2 Calx. Θ 1, 2 Cymbam referens os.
 1, 2, 3, 4 His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatercia quatuor tar-
 sioſa indicantur, quibus ab inſcripto numero nomina imponimus. hoc primum, illud ſecundum,
 atq; ita deinceps appellantes.
 I, II, III, IIII, V Quinq; pedioſa in prima figura notantur, quæ in ſecunda etiam citra caracte-
 rum appoſitionem ſunt conſpicua. Λ , Ξ 1, 2 Digitorum pedis oſſa.
 A, B, C, D 3, 5, 6 His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibia oſtis inferiori appendicit
 articulatam. ac A quidem ad B primam huius tuberis coſtam ſeu latus indicat. C uero ad D
 ſecundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.
 E, E 3 Sinus tuberis tali, ſecundum ipſius longitudinem inſculptus.
 F, F 3 Duæ tali tuberis partes, elatius quàm ſinus E indicatus prominentes;
 G 5 Internum tali tuberis latus, quod compreſſum & cartilagine incruſtatum, interno malleolo
 committitur.
 H 6 Tali tuberis ſinus externo ipſius lateri inſinuatus, qui cartilagine ſimiliter obductus, exter-
 num malleolum excipit.
 I 5 Sinus tali aſper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inferitur.
 K 6 Tali ſinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inferitur.
 L, M 5, 6 Duo ſinus, quos poſterior tali regio uerſus internũ latus ſpectandos exhibet, qui deducẽdis
 reflectendiq; muſculorum tendinibus parantur, hæc pedis inferiora ſubeuntibus.
 N 3, 4, 5, 6 Tali ceruix.
 O 3, 4, 5, 6 Tali caput, oſtis cymbam referentis ſinum ſubiens, qui undecima figura k indicabitur.
 P 7, 8, 9 Calcis oſtis tuber, caput uel cartilagine obuolutũ, & in tali ſinum Q notandum ingrediens.
 Q 4 Tali amplius ſinus, calcis caput P iam indicatum admittens.
 R 7, 8, 9 Calcis oſtis ſinus, cui inferior tali capitis ſedes S iam indicanda articulat. TT
 S 4 Inferior tali capitis, quod oſti cymbam referenti articulat. ſedes, calcis ſinum ſubiens.

T, T₄

- T, T 4 *Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta a calci inseruntur.*
 V, V 7, 8, 9 *Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.*
 X, Y, Z 2 *Calcis ossis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verum Y, & Z in scinda, & Y in octava, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terre innitentem.*
 a, b 7, 8, 9 *Ab a ad b superioris calcis sedis intervallum notatur, a posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.*
 c 2, 8, 9 *Postica calcis sedes.*
 d, e 2, 8 *Internum calcis latus. Verum e priuatim sedem notat, quæ tendines hanc pedis inferiora petunt.*
 f, g 1, 7, 9 *Externum calcis latus. Verum g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octavi pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.*
 h, i 7 *In septima figura anterior calcis sedes est conspicua. & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. i uero eam notat, quæ ossi tesseram, seu cubum imitanti articulatur. Est itaq; de pressum calcis caput, sinum ossis cubum imitantis subiens. Atq; id caput in nona etiã est conspicuum.*
 k 11 *Admodum profunde exculptus ossis cymbæ imaginem ostendentis sinus, tali caput Ossis signatum suscipiens.*
 l, m, n 10 *Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquam leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.*
 o, p, 11, & o in 10 *Superior ossis cymbam referentis sedes, quæ pedis superiora spectat.*
 q, r 10 et q in 11 *Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verum q priuatim huius sedis sinum indicat, quod sextus pedem mouentium musculus deductur.*
 s, t, u 13 *Tres planæ quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus hæc ossi cymbæ simili coarticulantur.*
 x 13 *Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur. estq; hic sinus huius ossis unum latus.*
 a, ß 12 *Ossis cubi referentis sedes, cui pedis os anulare suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coarctantur. estq; hæc sedes secundum latus ossis cubo similis.*
 γ 12, 13 *Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioq; tarsi ossium coarctatur.*
 δ 12, 13 *Quartum ossis cubo a dissectionis professoribus comparati latus, externæ pedis sedem spectans.*
 ε 12, 13 *Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficie.*
 ζ, η 2, & ζ in 13 *Sextum illius ossis latus, terræ innitens. Verum η peculiariter ipsius indicat sinum, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.*
 θ 13 *Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inseratur.*
 12 *Sedes intimi tarsi ossium, cui pedis os pollicis præpositum articulatur.*
 κ 12 *Huius secundi tarsi ossis sedi, pedis os indicem sustinens coarctatur.*
 λ 12 *Huius tertij ossium tarsi sedi, os pedis articulatur, cui medius innititur.*
 μ 1, 2 *Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedis os paruo præpositum digito, ossi cubum exprimentem committitur.*
 ν, v 1, 2 *Intervalla, sedesq; quibus pedis ossa inuicem dehiscunt.*
 ζ, ζ 1, 2 *Capitula pedis ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.*
 ω 2 *Processus pedis ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implatur.*
 ρ 2 *Processus appendicis superioris pedis ossis minimo præpositi, in hoc potissimum prominens, ut octauum pedem mouentis musculi insertionem excipiat.*
 σ, τ, υ 1, 2 *Tria indicis ossa, atq; eadem ratio medij, anularis, minimiq; est.*
 φ, χ 1, 2 *Duo pollicis ossa.*
 ψ, ω 2 *Duo ossicula pedis ossi pollicem sustinenti supposita.*
 * 2 *Ossiculum secundo pollicis internodio præpositum. Reliqua autem sesamina ossicula in primis digitorum articulis nullis notis insigniimus.*

Q V E M.

Q V E M A D M O D V M canes, mustelæ, felles, cuniculi, lepores, & magis adhuc similes, & ursi, omniaq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxæ dicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinent: ita sanè par quoq; in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum pauciores uel digitos obtingere, notumq; pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouendi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspiciamus, quoties canē aut ursum anterioribus cruribus a terra subleuatis, nulliq; baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus. non uero illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insistant pedibus, terram contingit, ea namq; duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem a terra urforum canumq; ritu subleuantes. Adeo mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes incipiat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq; (quod sciam) philosophorū, & inter Anatomicos facile principis Galeni de communi animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq; ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hic mox initio à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq; esse describit, adeoq; diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam sollicitè cur homo erigatur sedeatq; ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi ursi & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adsunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nonnulla autem ut animali ratione prædita, in pedum constructione elargiri. Arbitror itaq; posthac Aristotelis Galeniq; studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quo nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quæ ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniant aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uirorum adeo diffuse lateq; pertractata, naturalium rerum studiosi rectius euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamq; Aristotelis & Galeni, multoq; minus Platonis in Anatome dogmata, non ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hic omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq; quid de singulis sentiam adijcere, potissimum quum hæcenus pedis ossa nondum descriperim, quæ opportunè a talo (quem Græci ἀσφαλτοῦ & ἀσπίου uocant) aggrediar.

Hominis itaque talus (qui forma canum, urforum, similibusq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bifurcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet) sub tibiæ ossi & fibulæ continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Elatione namque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innitur spectat, insigni admodumq; læui prominet tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est namq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatū. ac prima quidem & secunda ad tuberis latera secundum ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: tertia secundum anteriorem tuberis terminum, quarta autem secundum posteriorem terminum feruntur. Adeo ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis τετραγων, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uero lateribus duntaxat præfens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera utrinque magis protuberat, illi sedè exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscure in latera ducimus. quanquam nos tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articuletur.

Quadrupedum cum hominis, cruribus ac pedibus similitudo.

Li. de Communi animalium gressu. Lib. 3 de V. su part.

TALUS situs, ac ipsius cum tibiæ ossi & fibulæ articulationis ratio.

ticulatur. quemadmodum in canibus fit, quibus tali quatio insignius secundum ipsius longitu-
dinem cauatur, magisq; ad rotulae, cui finis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori
mutuo ingressu canis talis tibiae iungitur. Ad haec, praesens tali quatio non in his solum quae
modò diximus quartae rotulae parti respōdet, uerum uti rotulae latera, quibus ipsa ueluti in fur-
cula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & laeui unctaq; uisuntur: ita quoque tali
tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, laeuiq; cartilagine in crustatum cer-
nitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere, parua amplitudine & lu-
perficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiae ossis appendicis processus inte-
riorem malleolum constituens, & hoc tali latus comprahendens, non admodum amplo spa-
cio laeui cartilagine in crustatur. Externum uerò tuberis tali latus ampliter sinuatum, & maio-
ri intervallo cartilagine in crustatur apparet, ut aptam sedem constituat, cui internum exte-
rioris malleoli latus concinnè congruat, quò magis deorsum, quam interior malleolus, expor-
tigitur. Quemadmodum uerò internum interioris malleoli latus asperum sinum exigere
scripsimus, ex quo ligamentum cartilagineum talum tibiae ossi colligans pronascitur: ita quo-
que eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero sinu insculpitur, perinde ac
externum ipsius tali latus similiter caelatur, ut ipsi ligamentum inferatur ab interno exte-
rioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad
tuberis ipsius, seu quatrionis radicem cōstans aspera est, ut inibi ligamenta admitteret à tibia
principium ducētia, & rursus alia in calcem porrigat. At praeter eiusmodi asperitatem poste-
rior quoque tali sedes, sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hanc pedis inferiora subeunt,
uehēdis parati. Descendunt autem hanc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi
secundum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorum ossa inflectit. Atque ad
hunc modum talus tibiae articulat, & tali quoque superior ac posterior sedes, lateraq; ita se ha-
bent. Ab anteriori uerò ipsius sede, idq; magis ab huius sedis interno latere oblonga produci-
tur ceruix, quae aliquoulsque progressa, in caput rotundum, lubricaq; cartilagine in crusta-
tum definit, quod nauicularis ossis alto sinui inarticulatur, contextu efformas, cuius beneficio
modicè obscuroq; motu pedem in latera agi circunduciq; arbitramur. Inferior tali pars, duplici
articulo calcis ossi articulat, illiq; totus infertur. ac unus quidē articulus in posteriori con-
sistit regione, ubi calcis os amplo latoq; prominet tubere, amplum profundumq; tali sinum
ingrediente. Alter uerò articulus anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus at-
que posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo sinu exculpitur, qui cartilagine in-
crustatus, humiliorem tali capitis sedem excipit. Talinamque caput nauiculari ossi articula-
tum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim ada-
pratur. In horum articulorum medio talus, & calx pariter exasperantur, profundosq; obti-
nent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissime connecten-
tia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeò altè caelantur, ut in mundatis ossibus, & post-
modum inuicem commissis, magnum inter talum calcemq; inibi pateat interuallum, in uiuen-
tibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quae adeò pertinaciter talum calci col-
ligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut su-
periori, qua tibiae articulat, uersatilis uolubilisq; obseruatur.

Calcis os
sis sedes ter-
ram spectans.

Superior cal-
cis sedes extra
tibiae rectitu-
dinem retror-
sum ducta.

Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, pariq; cum talo constat substan-
tia ea parte qua ingreditur leuiter teres, sed turae formationis gratia quoque latiusculum exi-
stit, uerum interim asperum & inaequale inibi cernitur, idq; quorundam musculorum occa-
sione. Primū enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac
asperum educit processum, à cuius anteriori sede musculus principium ducit, qui quatuor
pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic musculo substantia enascitur, quatuor par-
ticulas deducens, quibus quatuor digitos pollicis adducimus. Horum enim musculorum pro-
ducendi gratia, haec inferior calcis sedes, latior & inaequalis est, & processus ille ob hoc promi-
net, terraeq; propinquius quam reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculo-
rum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis sedes, quae à posteriori tali parte
ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil
praeter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiae ossis & tali ligamenta inferuntur,
quaeq; à musculorum exortu & insertione, in hoc in posteriora educitur, ut tibia oppor-
tunè instar perpendicularis lineae in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam ful-
ciri possit, utq; totius corporis robustissimus tendo posteriori calcis parti inferatur. huic
etenim depresso & utcunque asperge calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quar-
to pe-

to pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, &
equis, posterior haec calcis ossis sedes ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat,
quo tendo is turo uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantae
cui subnatum procreat. Ceterum calcis laterū quae ampliter sunt depresso lataq; internum
latus laeue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendi-
nibus hanc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutissimò reflexis.
Deducuntur autem hanc, praeter praecipuam pedis inferiora petentem uenam, & arteriam,
& neruum tendo quinti pedem mouentis musculi: & tendines duorum musculorum, qui
ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potissimum ad posteriorem proces-
sus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura sinum insculpsit tali caput excipientem, & antero-
rem tali cum calce constituentem articulum. Adeò ut is processus in internum pedis latus pro-
tuberans, internum calcis latus imperite sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans po-
sterioris calcis sedis internū latus hunc quoque sinum ampliter auget. Id enim in hoc insignius
prominet, ut musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollex introrsum à ceteris digitis
abducitur. Externum autem calcis latus non sinuatur, sed asperum & inaequale ac excarne est,
si modo humiliorem ipsius sedem exceperis, quae musculum educit paruum digitum à cæ-
teris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris sedes aliqua ex parte
laeuis, modicèq; admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octau-
mus musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem externi malleoli sedem reflexi, secun-
dum hanc calcis regionem porriguntur. Ceterum calcis anteriorum partium, ea quae regio-
ne magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmo-
dum antea diximus articulat, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior pars mi-
nimo digito situ respondens, in anteriori sua facie laeuis est, & lubrica cartilagine in crustatur,
depresso amploq; prominens capite, quod ossis tesseram imitantis sinui coarticulatur, qui
similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus insculpitur, eaq; commissurae
specie hic articulus perficitur, quam ἀρθροειδὴς Graecis uocari diximus.

Nauiculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur si-
nu: unde etiam à cymbae imagine σκαποειδὴς Graecis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum
est) tali caput excipit. Anterior ossis cymbae comparati sedes lubrica cartilagine in crustatur,
& tres admodum leuiter prominentes commonstrat superficies, tribus tarsi ossibus, quae
ipsi articulantur, paratas, adeoq; modicè protuberantes, ut num sinus, num capita sint, penè
dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis dua-
bus amplior est, & insignius quam illae ideo prominet, quòd tarsi os ipsi coarticulatum maius
& amplius sit, & profundius quoque sinuetur alijs duobus tarsi ossibus, quae reliquis duabus
ossis cymbae exprimentis superficiebus committuntur. Laeues has, adeoq; obscure protube-
rantes superficies, dissectionum periti cubos uocāt, quoties tria tarsi ossa cubis eius ossis quod
cymbam refert coartari docent. Superior huius ossis sedes gibba, & quodammodo rotulae
modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quae pedi hac in sede fuit optima, iniurijsq; feren-
dis pertinacior. Atque haec sedes uniuerfa utcunque aspera est, quòd scilicet ligamenta educat,
id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbae similis sedes utcunque sima uisi-
tur, ut hac parte cavitatem pedi magnopere necessariam adaugeat. Verum haec ossis pars, su-
periori parte asperior ac inaequalior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quam ex supe-
riori enasci debuerint. Praeterea inferior haec sedes iuxta internum ipsius latus sinum exigit,
ad quem sexti pedem mouentis musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaq; ossi,
ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os cōstitit, quae autem adhuc
in pede recensenda superfunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuius-
modi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Vocatur autem Graecis τάρσος quatuor pedis ossium series, quorum tria nauiculari coar-
ctantur: quartum uerò, quod tesseræ assimilatur, calci. Quamuis interim Graeci subinde tarsi
nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuerfam pedis superiorem partem eo
nomine plerunq; intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò
facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosq; secundum tarsum ferri scribens, quae per pedis su-
periora exporriguntur, digitosq; accedunt. Latinorum quamplurimi hanc ossium struem plan-
tam quoque nuncupant, uerum quando plantae nomen latius patet, non ineptè tarsi nomine,
dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad brachiale constructionis propor-
tio non est obscura, ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale cōstituitur.
Ex pluribus nanq; & minoribus particulis apprehendendi organū componi debuit, ex gran-

Internum cal-
cis latus qua-
le.

Externum la-
tus.

Anterior
calcis pars.

OSSIS CYM-
BAE REFERENTIS
SINUS.
Anterior
ossis sedes, &
tres ipsius pla-
nae superfie-
cies.

Superior se-
des.

Inferior.

Quibus pedis
ossibus in ma-
nu nullum re-
spondet.

TARSVS.

*Tria tarsos
sa interiora.*
*Quartum &
extimum os.*

dioribus uero paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora plantis quodammodo² superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia *χάλκοσσι* appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu telleræ forma (quum quasi octo habeat latera) *κνέσσι* uocatum est. Atque unum ipsius lateris posterioris est, quo³ calci committitur: secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij⁴ ossibus coarctari docebitur: tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur. Quartum pedis exterius respicit latus, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. Quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. Sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisque lateribus longè inæqualius, & priuatim oblongo quodam⁵ sinu donatū, ad quæ maxima Naturæ solertia septimi pedem mouentis⁶ musculi tendo reuoluitur. Quia uero aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inæqualia sunt, & non ad amulsim telleræ imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellauerunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis⁷ ossi indiderunt, id *πολυμορφον* uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monimus) calci coarticulatur, terræque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituent. Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multo maiora sunt, atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referentia necitur, quemadmodum & cubum referens intimo ossi grandius quoque uisitur. Quinetiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uero os antrosum uersus pollicem multo magis, quam cætera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur non adeo antrosum, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbiculatamque efformant, inferiorem uero cauum simam uel, quemadmodum & pedis ex usu esse nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imagini. quæ enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque non nihil sunt: quæ uero plantam cõstituant, non secus acuta uisuntur, quam si cuneorum ritu inter intimum & extimum tarsi ossa hæc inijcerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quam secundum tarsi os intimo commissum, quod ipsius huc deducto⁸ processui tendo quinti pedem mouentis⁹ musculi ualidissimè inferatur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem cõmittuntur, tota connexus amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima. quippe in reliqua parte non nihil mutuo distant, cartilaginorum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

Pedij historia.

Tarsum subsequitur pedis¹⁰ pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie *σάδο*, alij uero Græci *πῆλον*, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumque appellant. Cæterum quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profectò, & hic quoque à Græcis nomen mutuare. est enim & planum (quo nomine alij *πῆλον* uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditum. Pedion igitur manus¹¹ postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quam quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollicis perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinque uero pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa¹² tarsi ossibus leuibus & in superficie tantum protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscure prominentibus, ut merito planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulati dixeris. & pedij quidem os pollicis præpositum intimo tarsi cõmittitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur. duo autem reliqua ossi cubum referenti coarctantur: quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo postbrachialis os minimū digitorum sustinens brachiali necitur, externo lateri¹³ ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede¹⁴ ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porro quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

Pe.

Pedij ossa illis ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaque sunt, & aliqua ex parte planis lateribusque superficiebus per arthrodian inuicem coarctantur. Quæ autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora sunt, atque in illorum medio¹⁵ interualla efformant, quibus¹⁶ musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur. Atque ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeo acuta tenuiaque superiori parte, atque ea qua terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulatur, omni ex parte postbrachialis¹⁷ ossibus respondent, & appendice donata in rotundum¹⁸ caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollicis præpositū, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terræ contermina, processum exigit, cui septimus pedem mouentium¹⁹ musculus inseritur. Atque simili quidem occasione pedij os minimū suffulciens digitorum, quæ tarso articulatur insignem commonstrat²⁰ processum in externum pedis latus excedentem, in quem octauum pedem mouentis²¹ musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossa²² digitis subsequuntur, qui ex ternis²³ ossibus omnes ad eorum quæ in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum²⁴ ossi extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmitus terræ innitatur, ad quod etiam plurimum iuuant magna²⁵ ossicula, quæ quum ossa scilicet semen referentia persequerentur, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quam pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quod uero pes à summa manu uno ossi uincatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclusis quæ scelamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hic addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, pedem hominis multis ac paruis ossibus non secus ac summam manum efformari) scribit, pedi non aliter quam extremæ manus uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarsi recensere. quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur articulari tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ ossibus sint satis: & nunc ungues ac cartilagine, quæ adhuc relique sunt, recenseamus. si modò omnia, quæ corpus firmant, & suffulciunt, sustinentque, hoc libro, ut institutum fuit, absoluenta ueniunt.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIII.

HIS duabus figuris ungues ita expressimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad seleti præparationem cocta, aut pede, diuelli consuevit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internam unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hic unguis sedes indicatur, ante conspectum onem apparens. B uero sedes insignitur, quæ mollis est, nullibique detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

*M*ANVVM pedumque digitum unguibus id eo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digni enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterque à se cogentia, digiti sine unguum adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebitur, tunc reflectitur subuertiturque, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pieraque deinde commoda ex unguibus, si neque summitatibus digitorum superiores, neque ipsæ inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellere, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum summus rerum Opifex iustissime unguum (qui & munimenta uulnerantium conuassantiumque censentur) duriciem effinxit. Si enim duriores quam nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimū reflecti reclinarique possent, at rumpebantur promptissimè, non secus quam alia quæ dura fragilique constant temperie. Itaque securitati simul & robori rerum Opifex providens, illos mediocriter duos extruxit, ut neque ului cuius gratia creati sunt, quicquam incommodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus inciderent.

N 3 tium

Pedij ossium
interualla.Ad digitos ar
ticulatio.PEDIS DI
GITI.Pedem à ma
nu summa uno
osse cõtra Ga
leni placitum
superari.Cur digiti un
guibus donen
tur.Unguim na
turam esse ius
tam.

*Vnguini ne-
xus.* tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc
causam gibba constant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quō
minus uerō suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum supe-
riori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operaprecium fuit, hæc
extrinsecus uniuersæ radici circūdatur, illa interius usque quaq; subnascitur. In radicem ipsam,
*Li. 2. de Admi-
nistr. dissect.* non modò arteriam uenamq; sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque ungues ex
his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non so-
lum duos^a neruulos ad unguem usque radicem ferri, sed eosdem cum^b uenis sub unguibus
quoq; ad digiti extremum repere. ungues autem interim sensus omnis expertes esse arbitror.
Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt)
concretionem gigni censent, sententiæ accedo. Quòd uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmo-
dum in hortis alueoli, in unguibus non dispenſentur, uel hinc constat, quod pilorum modo ab
radice procedentes augeantur. Satiùs enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque
quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quàm
latum & profundum assumunt.

DE PALPEBRARVM CARTILAGI- NIBVS. Caput XXXV.

*HAC figura superioris inferiorisq; palpebræ cartilaginem à reliquis
partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis chara-
cteribus insignimus.*

*TRI*QUE palpebræ, tam inferiori quàm superiori, una contigit cartila-
go, utcumq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quæ illæ inuicem
conniunt, locata & inter cutem & membranulâ palpebras intus succin-
gentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant)
infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddâ solum inserti eriguntur.
Ideo enim cartilagine hæc (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in lon-
gis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine *reporis* uocamus) potis-
simum creantur, ut pilos illos erectos, neq; cæterorum pilorū modo flaccidos dependentesq;
contineant. dein etiam creantur, ut^a musculorum palpebras mouentium implantationi subser-
uiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explican-
tes docebimus.

DE AURIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius for-
mam, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

*QV*IS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus
censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donetur, in auditus organi con-
structionis sermone libro septimo exequendum est. hic autem obiter auris
recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens in hoc formatur, ut
cute uestita auris corpus instar uanni cōstituatur, idemq; commodè sustineat,
& erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à
capitis ossē uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo pro-
pius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius car-
tilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentem, neque erigi neque sufful-
ciri oporteat. Porro ad temporis os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hereat,
crassior. Enascitur enim ex orbiculo^a foraminis auditus meatui in temporis ossē cælati, cuius
circunferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginē educat. Quamobrem uerò Na-
tura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriorē aliquam ossēamq; cartila-
ginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo præsentis libri Capite executus sum, quum Na-
turam tanta providentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut hæc ossis modo sustineat
quidem commodè: & interim adeò mollis sit, ut occurrentium impetu non rumpatur, sed ce-
dendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quàm si
ossæ essent, reddat.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

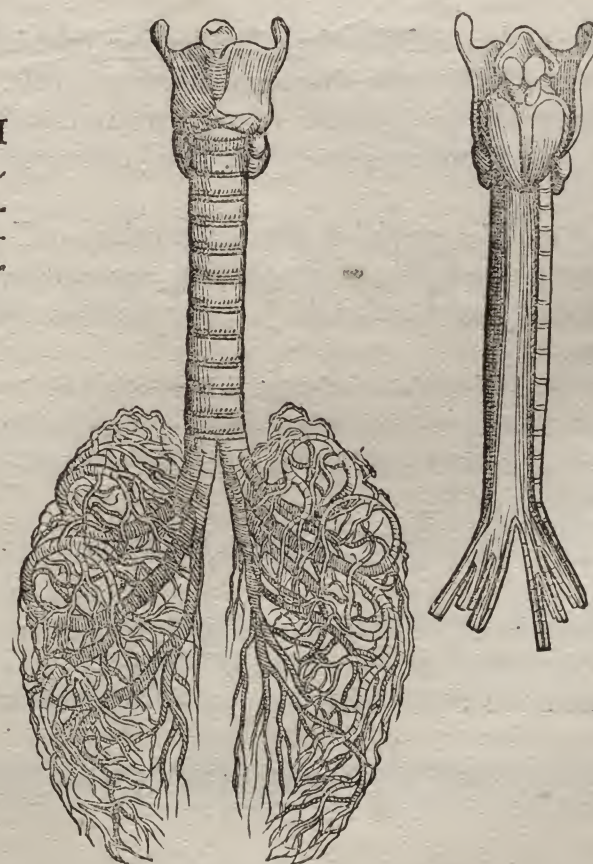
QVANTVM nasi cartilagine tactu ante sectionem debite dignoscantur,
nihilominus tamen, quartæ musculorum tabule nasus has literis K & L utcumq; proponit.

*R*ERVm opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ra-
tione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatā diximus,
quadrupedum nasi extremum ferè comprobatur, quod minori amplitudi-
ne, quàm hominis nasi terminus cartilaginē existit: qui etiam extra reli-
quam faciei superficiem magis, quàm quadrupedum nasus prominere.
Ab inferiori itaq; nasi ossium^a sede, qua hæc aspera & latiora, quàm supe-
riori^b sede sunt, duæ enascuntur cartilagine, quæ deorsum in anteriora
exporrectæ, inuicemq; cōiunctæ sensum molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartila-
ginem ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi
ossium inferiori sede ad nasi terminū apicemq; pertinet. Ab osseo autem^c septo narium forami-
na dirimente, quod octauū Capitis^d ossis partem esse suprâ cōmemorauimus, alia enascitur car-
tilago, mollis quoq; ac ligamenti naturæ compos, quæ à tota anteriori septi illius sede antror-
sum procedens, internæ duarum primarū cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudi-
nem adnascitur. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quæ ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi
foramina interdumidit, quemadmodū ossium illud septum ipsa^e foramina inibi disungit, quæ
super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus alia duæ,
utrinq; nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorū naturæ
participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen constituunt. Cartilagine hæc internis
suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu
donatur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq; & introsum extrosumq; uellunt, proprijs
in hoc donatæ^f musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus con-
sistunt, ac nasi alæ nuncupantur, quòd quasi alarū modo nares ocludant, referentq; ita homini
inter respirandū insignem usum præbentes. At quū hę nasi cartilagine uel solo tactu cognosci
possint, nō est quòd prolixius earū naturā exequar: utcumq; etiā uel solius Gallici morbi nomi-
ne (qui has crebrò infestat) ipsarū structuram medicis nō oscitanter expendendā duxerim.

DE ASPERÆ ARTERIÆ CARTI- LAGINIBVS, ac quid Græcis in hac γλωττις & ἀσπρωττις nuncupetur. Caput XXXVIII.

*PRIMA TRI-
GESIMI OC-
tauū Capitis figura toti-
us asperæ arteriæ ab o-
mnibus partibus libe-
ræ anteriorem faci-
em expri-
mens,*

*SECUNDA
FIGURA, A,
asperæ arteriæ caudicis
posterior facies delinea-
tur. ab re enim fuisset,
& huic figuræ, quemad-
modum primæ, ramo-
rum in pulmonem sub-
stantiam pertinentium
seriem appingere, quū
illam prima figura
abundè oculis
subijciat.*

N 4 TER

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONUNTUR
figurarum, & earundem characterum Index.

HARVM figurarum prima, quae tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quae quia scutum refert, scutiformem quoque uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quae Quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundae laryngis cartilaginis anteriorem communstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octava secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertia cartilaginis anterior sedes occurrat. Undecima, eadem cartilaginem posteriori facie oculis subiicit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, quae id laryngis amplitudinem spectat. Decimater tia superiorem laryngis operculi sedem continet, quae palatum respicit. Decimaquarta, unam asperae arteriae trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externaue facie uidendam obijcit. Decimaquinta, eadem cartilaginem posteriori facie proponit, quae internam asperae arteriae amplitudinem spectat.

A, B, 3, 4, 5 Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.

C, D, 3, 4, 5 Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.

E, F in 8, in 7 uero duntaxat E. Secundae cartilaginis sedes, quibus inferioris scutiformis cartilaginis processus coalescunt.

G, H, 3, 4, 5 Hac sede scutiformis cartilago arctissima breuissimaque uisitur, subinde lineam ostendens quae dextram cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.

I, 6, 7 His sedibus secundae cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quae his tribus figuris conspiciuntur, exteriorem laryngis regionem seu amplitudinem constituit.

K, L, 6, 7 Inferior secundae cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quae tactu sub scutiformi cartilagine percipi potest. L uero posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.

M, 7, 8 Linea spinæ modo in posteriori secundae cartilaginis sede protuberans.

N, O, 8 Sinus in posteriori secundae cartilaginis sede, ad lineam illius M notata latera incisi.

P, Q, 6, 7, 8 Duo secundae cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiae cartilaginis subeuntia.

R, S, 9, 10, 11 Duae tertiae cartilaginis partes.

T, 9, 10, 11 Haec tertiae cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membranis ligamentis tunicisque laryngis occupatur.

V, X, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis sedes, quibus secundae cartilaginis articulat.

Y, Y, 9, 10 Tertiae cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.

Z, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis regio, illi ollarum uasorumue parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.

a, 12, 13 Laryngis operculi basis, quae scutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.

b, 12,

Apex, seu in posteriora introrsumque uersus dorsum maxime procedens laryngis operculi regio. Praeter quindecim figuras modo explicatas, hic comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponende, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter cæteras autem, illas opportune non minus quam si hic locarentur inspicies, quæ illarum figurarum tres postrema habebuntur, quibus laryngis lingulae seu rimæ imago, quam fieri potuit accuratissime, delineatur.

ICET sextus liber cordi respirationisque organis dedicandus, asperæ arteriae naturam diffuse pertractabit, in praesentia tamen ipsius cartilagine explicantur ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absoluiamus, ac ne quicquam ossium cartilagineumque hinc expressum, à musculorum enarratione in sequenti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neque solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum uocis esse organum attestabimus, exacte ipsius substantiae naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membranis uinculis, simplicibusque membranarum seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriae (quod laryngem potius quam guttur mihi appellandum putauerim) primum tribus constituitur cartilaginibus. quarum prima maxima amplissimaque & anterior est, foris quidem gibba, intus autem sima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in præliis ufos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atque hanc ob causam dissectionum periti eam uulgo adu, uulgo autem scutalem & peltalem appellarunt. ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilaginem scuto similem in sermonis contextu perpetuo uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ita in homine superiori sede amplior quam inferiori conspiciatur, secus multo quam in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusque in acutum quam hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quod tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi responder.

Supra enim infraque ex suis lateribus binos educit processus, utrinque singulos, ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membranis uinculis ossis u referentis humilioribus lateribus alligantur. Inferiores autem scutiformis cartilaginis processus, lateribus secundae cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntque. Scutiformis haec cartilago uiris quam mulieribus antrorsum magis prominet, tactuique magis exponitur: & subinde gemina, idque potissimum in uiris obseruat. In ipsius enim medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeque antrorsum extuberat, secundum suam longitudinem crebro linea ducitur, quae ad amissam à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuo commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sane hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirum nanque est, quam boum scutiformis cartilago propugnaculi formae accedat, quamque affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quam apte bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profecto, quam si machina quapiam esset portatilis, quae duobus processibus suis humilioribus tanquam duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit. Secunda cartilago minor prima maioremque tertia est, ac maxima sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponitur, quae cibi uia (quam stomachum cum Graecis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posteriorique eius parte supplet. Ima enim ipsius sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis amplitudo exacte leuiss est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Haec duos huius cartilaginis sinus dirimit, in quibus duo figuntur musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertia inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit tubercula oblonga, & utrinque lingula, quae tertiae cartilaginis sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem haec cartilago primae ad eum modum committitur, quem supra exposui, quando humiliores primae cartilaginis processus ipsi connasci dicebam. Ut uero firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modice extuberat, crassiorque est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

Vbi asperæ
arteriae natu-
ra pertracta-
bitur.

PRIMA LA-
ryngis carti-
lago.

SECUNDA
laryngis carti-
lago.

TERTIA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit. Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, nonnihil tenuis uisitur, deorsum magis, quam reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta, id est, ut musculi ex remotiori sede in initium ducerent, qui recta per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inferuntur. Huic cartilagini nullum nomen inditum est, ac iccirco peculiari nomine nobis in nominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulo eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemque hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro pollicis imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur; qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni ut cunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere. * Tertiā laryngis cartilaginem Græci ἀρτυανου & ἀρτυανουδου uocant, quod quum integra adhuc est, & membrana tunica ue asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi ollarum parti similissima sit, qua aquam manus lauaturis affundimus. Illi namque ollarum sedi aptius congruit, quam ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspiciamus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vt cunque sit, tertiā laryngis cartilaginem unicam simplicemque omnes dissectionum professores describere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membranae, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis lateri, altera uero sinistro innititur, finem lauem & alitè satis cælaturum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaque articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæcque cæteris laryngis cartilaginibus maxime mobilis existat. Vtriusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum processum finit, in interiora laryngis exporrectum. Superiores uero harum cartilaginum partes sensim à basi inuicem dehiscetes, ac dein tenuiores mollioresque, & adiposæ reditæ, mutuo uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistra cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis sedem extruit, quæ illi ualorum parti congruit, qua aquam manibus affundi supra commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeo mollis flexilisque est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamque arteriam adeo exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertiā hæc cartilago gemina sit, duabusque cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiāque nuncupabitur, quod minus illorum placita qui cartilagine numerant potius, quam descriperunt, plus æquo turbare uideat. His tribus igitur laryngis cartilaginibus, alia quedam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem, hinc introrsum procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine conexus efformat. Trianguli uero uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producit. Corpus hoc quæ palatum respicit, gibbum est ac mollius: quæ autem laryngi innititur, cauum sinumque, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguique obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert. quæ uero scutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neque inibi adeo durum atque in sui medio cernitur. Plerique corpus hoc præcipuum uocis organum esse putant, id temere γλωττιδα & επιγλωττιδα uocantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasque prorsus partes, ueteribus illis Anatomicis professoribus significauerint. γλωττις enim laryngis rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi namque eiusmodi rimam γλωττιδα seu lingulam uocant, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinū laminis inuicem compactis tibij accommodari uidemus. Cæterum επιγλωττις nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulae impositum, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quod uero id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Celsus etiam hæc perperam (uti sanè quæ ad Anatomen spectant per multa) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

Laryngis lingula, seu rimae præcipuum uocis organum.

lauit, non expendens id Græcis επιγλωττιδα fuisse appellatum, quod illi laryngis rimæ, quam lingulae fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem uel esse, quam lingulae conferri possumus. nam operculum hoc etiam humanæ lingulae imagini satis accedit. Quinetiā Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele επιγλωττιδα lingula uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculum: non autem eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocant, & quæ principalissimū uocis instrumentum merito censetur. Vt modo præterea, quoties apud Galenum, tum Interpretum, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττις pro επιγλωττις acursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hic namque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ cartilagine, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unā cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuū erit, rationem ac modum subijcere, quo ossa & cartilagine ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, qua semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subijciam.

Lib. 3 de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipue in 8. Lib. de V. su part.

Reliquæ cartilagine asperæ arteriæ C similes.

QVO ARTIFICIO HUMANI CORPORA

ris ossa & cartilagine inspectioni præparentur.

Caput XXXIX.

CONSVEVERUNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syropos scribendos, hominibusque imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel aliàs mortuū cadauer, magna ex parte primum carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, excicare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcam calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum ostiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuiio, ut calx unā cum marcescentibus iam carniū reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaque ossa colligantia (quorum interuentu hærent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hæcque aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis aestu resiccata, ossium articulos in eo positi continerent. Verum hæc præparandi ratio præterquam quod molestā, fordidā, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quod scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur, adeo sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accomodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hæcenus medicinae candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiosorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorum demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi namque asserunt, illa solum corporibus in aquarū gurgitibus (si dijs placet) emaciatis, non autem nuper mortuis discenda esse, quasi uero quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusque hac ratione corruptis disci possit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quam ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoque satis ineptè proponebāt, interim à cæteris corporis partibus abstinentes. Cæterum quoniam pacto aliæ corporis particulae sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modo subiiciā, leui negotio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studio Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, quaecumque id sit (quamuis tamen morbo emaciatum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manū esse curabis, unā cum magno grandique lebeti, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent, is namque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniiciuntur. Præterea & ampla pa-pyrus in asserē distenditur, ut huic asseri cartilagine non elixandæ applicari, seriatiimque imponi possint.

Ossium in calce macerandum, ac dein in fluuio emundandum ratio.

Ossium per coctionem præparandi modus. Tum alibi sepius, tum maxime lib. 3 de Administrat. dissect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, serra caluariam diuides, parum sollicitus, etiam si cerebrum uities, aut paulo humiliter elatius uel caluariam diuidas, quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilaginee intueri seruareque propositum est. Diffecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euellum, uasi injiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranque aurem proximè à temporum osse abscidam, scorsum in asserem, cui cartilaginee adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinissimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt rescandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilaginee, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cultellulo à ligamenti articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os uel referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæque arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usque sectionē molieris, ad omne tum usque penetrantē, cui deinceps aliam sectionem, quæ transuersim à dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorū more euelles, ea uasi injiciens. Abdominis cutem unā cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongijs excipiens, cum in uas exprimes. modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci instratos, à costarum ossibus, carundemque cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusque liberæ appareant. Quippe hæc acutiori cultello à pectoris osse ueniūt liberandæ, & cartilaginee his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilaginee aggressus es) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unā cum costarum cartilaginibus studiosè à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilaginee inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latum quam secundæ costæ cartilaginem ferri. Neque tantum cartilaginee pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilaginee, quæ uel intercostalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepunt. Postremò cartilaginee à septo transuerso rescabis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chariam repones, dein scapulas unā cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisque portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò ut etiam suffecerit, relicta summe manus cute, illam aliquot sectionibus hic atque illic scindere, quo postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præstiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cōijcies, scapulamque ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu cōnexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportunè feceris, si cartilaginem scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à scapula diremeris, chartæque cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primum pulmones cum corde & septo transuerso execabis: & priusquam cor in uas conijcias, cordis basim per transuersum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arteriales & magnæ arteriæ orificia illæsa habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginum numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in prorum uertes, & utcumque licebit, cervicem reliquumque dorsum, unā cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiosè cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem dissecas, processum aliquem uities. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas scorsum à uertebis thoracis liberaturus es. Etenim resupi-

resupinato cadauere, cultello acutiore costæ capitulū, à uertebræ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamenti sensim diuisis, à transuersis quoque uertebrarum processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, attrahabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuerlum. Quū tamen genu nudas, ex tendinibus anteriore genu sedem occupantibus, patellam execabis, & in cacabum nō secus ac femur cōijcies ilico, atque id à coxæ dicis osse tibiæ liberaueris, & cartilaginee rescueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportunè chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unā cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebrarum corpora intercedentia ad amissum ueniunt execanda, & chartæ seriatim accommodanda. Ligamenti igitur, quæ uertebrarū corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborū uertebram interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginee regionem, eandem duces sectionem, hæcque ratione integram auferes cartilaginem, quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque cervicis uertebram deuentum erit. Quū itaque uiginti tres cartilaginee ligamenta uel cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuor uel partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne imperu id tentans, casu aliquem uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite cervicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cum lumborum uertebris, modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unā cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxendicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separētur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam alias integrè asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo iniiceris. Ossibus adhuc modum cacabo immisisis, aqua is uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non regatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulo auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus fordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquantur præcipue, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultorum beneficio, uti inter edendum sit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unā manus operi adhibeat. Summoperè enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuet, & crustæ modo ossibus obducta imprudens auferat. hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipue seruanda uenit. Neque uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus committuelim, uerum ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxie expendito, quodnam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulo obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberaes. idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim cauere uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiā ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamenti emundentur, ut ligamentorum beneficio brachialis ossa inuicem hæreant, Brachiali enim ita igni-

O

adhi-

adhibito ligamenta sensim reficcata, ipsius ossa firmiter continent, leuiorūq; negotio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus cōmittitur: nisi forte in iungēdis ossibus peritior, brachialis ossa mutuō dirimere, ac ligamētis emūdere, postmodumq; aeneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non pratermissis sceminis ossibus, exactē emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illiusue manus, aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os nō mundatum super sit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unā aliquot ossa oscitāter simul auferenda porrigas, et si forte unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Nō minus enim humanos ungues, quā auium & quadrupedum ungues, a pedibus calenti aquæ impositis, elixatione recedere conspiciamus. Porro quum ulnam & radiū emundas, cartilago non negligetur, quæ a radio profecta, magna ex parte ulnam a brachiali dirimit. Hæc namq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimē caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrant, quippe illa stylo quo piam in foramen missa, sunt studiosè euellenda, & pariter excutiēda. Hæc ossicula ad reliquā ossium colligationem, aliquo recondes, & uertebrae omnium postremo ē iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os a sacro liberare lubeat, quod scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē se iungi soleant. Si tamen coccygis ossis præscindendi gratia, os sacrum eximeris, id denuō cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si forte ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitāter effracta fuerit. Verū ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam illium ossa a sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus se iungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, unq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata denuō numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recensabis caluarie partem, quam serra a reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque serra a cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne forte illas cum ossium spolijs aut iure reijcienda cures. Solent enim facile a uerticis ossibus decidere, si casu serræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferioriue maxilla exciderit, perpendes, & uiginti quatuor uertebrae totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, a quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibię ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxerit, ossa denuō mundæ & bullienti aquæ indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quæ ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus ue sint reliquæ, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerō dum hæc in orbem igni apposita leuiter deficcantur, aurium cartilaginee cute deteguntur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus molendum est, ac deinceps acutis cultellis os u referens, a musculis ipsi cōmissis, quāu licebit exactissimē crudum emūdabis. Purgato illo osse, laryngis cartilaginee similiter crudas accuratē carnibus membranisque liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trūci cartilagine, C imaginē cōparatę. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilaginee sedulo emundabis, quod eo minus promptē perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum ne utiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerō cartilaginee carne spoliās, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximē obductam, illiq; correspondentem auferas, quæ quōd os ambit, *περὶ στήθος* Græcis uocatur. Quippe hac membrana a cartilaginibus discreta, illæ infirmius pectoris ossi cōmittuntur, & cōtractæ breues intortæq; euadūt. Et quo minus cartilaginee hæc contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed aliquid tantisper, dum ossa necere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilaginee plus æquo flaccescant, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquē elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quā antea, exiccare permittantur. Reliquas autē cartilaginee chartæ adhibitas, licebit igni non nihil admouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum latius sit, & has quoq; post compactionem siccare. Iam integrū tibi est ossa & cartilaginee ad eum quem mox dicam modum contere, aut dissoluta asseruare: quod longē etiam præstiterit, si modō aut cōnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa namq; disuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt, quæ autem erecta cōmissaq; sunt, sinus, capitāq; ossium non admodum accuratē cōmonstrant, sed ut uerē dicam, ad ostentationem potius quā ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad disciplinam illa ossa accomodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modo (ut hic ferē omnia) extructis, & sub impluuiū aliquo, aut aliquā aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquā quandoq; excipiant. Præter id namq; quōd monumenta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascuntur promptissimē marcescunt, adeo ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponantur, ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cū propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilaginee, quæ si forte reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberae. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quæ e terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmeterijs asseruantur. Præter hoc enim, quōd illa carie ob terræ siccitatem afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Parisijs etiam in Innocenti cœmeterio. Vbi, si modō alibi, quam plurimos ossium quæ e terra fodiuntur, habes acruos: qui mihi quando primum ossa cum MAT THÆO TERMINO, in omnibus medicinæ partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiū sodali doctissimo dicerem, adeo nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo in defessioq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuimus, unius mediæ horę spacio nullum os ex tot acruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diiudicaremus, atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupididi, magis præceptorū opera, in hac medicinæ parte destituebamur. Porro quod ad coctum ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indure-

Que ossa ad
disciplinam
utiſſima.

Emūdatis ossa
quomodo iun-
genda.

Huiusmodi
instrumen-
ta ferē se-
natim pro-
ponit tabu-
la cap. 7. lib.
2. ad chera.
S. T. V. X.

O 2 in

in hunc modum orbi pedes impones, & altantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut recte filo aut uirgula interuallū metiaris, quod ab orbe ad humiliorē sedem foraminis pertinet, in sacro osse dorsalis medullae gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrū fabricandum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumque uertebraū foramini dorsalem medullam transmittenti inditum, uniuersa ossa pulchrē sustinebit. Ferrū namq; ita aptandum est, ut ualide orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usq; nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit, ab illa autem sede sursum latius quā crassius esse conuenit, ut postmodum ad dorsū inflexum obliquari queat, uertebraeque ipsi ita adaptentur, ut immotae ad id neuti, quam circunuertantur. Atq; ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsideat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturque, unā cum ipso reliquae uertebrae sensim descendunt, temporisq; successu sceleti crura turpiter obliquabuntur. Accurate igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimā sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua autem ferri longitudine non adeo curandum est, quum haec si forte longior sit, post ossium cōpactionem facile praescindatur. Et etiā si ossa arce imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis longius quā uniuersum sit sceleton fieri, ut ipsius portio extra uerticem eminens, superioris arcae fundi foramini possit indiri, in ipsoque conuolui. Ferro itaq; orbi perpendicularitatem affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullae nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commode intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura artius sit, & insigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodū iam diximus, sic augeatur, ut a ferri mucrone os sacrum ad eam usq; ferri sedem protrudere ualeas, quam nō amplius teretem, quadratam uel faciendam inuimus. & si casu haec sedes os sacrum minus apte suffulcitur uidebitur, operae precium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi ex aeneo filo obuoluere, qui os sacrum cōmodē sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum haec aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne forte crura turpiter intorta committas, aut patellae, interiora potius crurum, quā anteriora respiciat. quod sanē futurū est, nisi ad amussim capita suis sinibus iunxeris. Vt cūq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendū non est, priusquam pedes orbi & tibij eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc a baculi, quo manus stabilientur formā, potissimum petes: alium quippe situm messoria falx, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quod uis instrumentū expetit. Modō uertebrae omnes seriatim accommodandae sunt, quo cuiusque situm ordinemq; inuentu non arduum obserues. hunc namq; uertebraū formā, & articulationis ratio prompte ostendunt. Quum primum itaq; ordinatim omnes in mēsam reposeris, quinque lumborum uertebrae inuicem duobus nexibus cōmittes, qui in corporum lateribus facti, unā cartilagineū ligamentum contineant, quod uertebrae corpora interuenire dictum est. atq; huiusmodi ligamenta seriatim a charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uertebrae, quas inuicē non alligas. quemadmodum in praesentia est ligamentū seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebra, idq; quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebrae interuenit. Iunctis enim lumborum uertebrae, sex inferiores thoracis inuicē, & postmodum sex superiores unā cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquae enim ceruicis mutuo nō sunt colligandae, sed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebrae duntaxat est glutināda. quandoquidem ceruicis uertebrae etiam non nexae, sed ferro tantū inditae, suā seruauit sedem: neq; thoracis uertebraū modo immotae, postmodum costas sustinere debet. Illico igitur atq; uertebrae ad eam, quam praecipi rationem, priusq; ferrum illis traiciatur cōmiseris, lumborum uertebrae ita cōnexas ferro impones, idq; sedulo ad eorum situm inflexum uel obliquā uertebra unā cum sacro osse ita cōmittes, ut iam prius lumborum uertebrae mutuo iunxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuō quam licebit accuratissimē ferrū, uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebrae supremā lumborum adnectens. His pari modo superiores thoracis uertebrae addentur, & harum infima supremā earum quae iam ferro appositae fuerāt, alligata, latiusculum & longum nigroque colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quā licebit demisse inter ferrum & uertebrae intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebrae ad ferrū firmitus contineantur, neq; ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud uelatus turpiter conuolui queat. Vt autē caluaria ferro applicetur, necessum est uerticē foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassiei correspondente, ne quando ipsi ferrum traiceris, caluaria quauis occasione quoquo uersum circunuertatur, prout enim faciem anteriora exatē aut latera spe-

clare

clare uolueris, foramen id aut transuersum, aut obliquē insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodū & illic ubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam ferra in caluaria molitus es, cōmittatur, & quū uisum fuerit, caluaria a ferro adempta, rursus dissolui queat. summo opere namq; cōducit, internā caluariae amplitudinē qua cerebrū cōtinetur intueri, quod ut fiat, utraq; caluariae pars tribus foraminibus sibi mutuo correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidē foramen opportunē in occipitio perficitur, & utrinq; in temporibus unum. At inferiorem maxillā aeneo filo cum superiori cōmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillae facto. Verum quū hic cōnexus nō adeo firmus sit, ut accurate dentes mutuo applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegasq; sit, hanc superiori modo iungi, modō disungi, praeter dictū nexum, maxillae inferioris acuti processus etiā perforandi sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectionibus ossibus & uerticē incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesq; ita collidi queant. Vt cūq; uerō sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptē nunc in posteriora nunc in priora obliquatum, corpus indecore erigat. quō minus autē id fiat, magnopere conduxerit dorsū ductum cognouisse. Porro nunc tempestiuū erit costas uertebrae & suis cartilaginibus alligare, quod sanē ut ad amussim: & sedulo facias, primum omnes dextras costas a sinistris discernes, coniectura uel a sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costis exporrigitur, dein a superiori costarum sede, quae latior spissiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferē modū ((())) costas mensae seriatim impones, ut dextrae sinistris respondeant curans. Promptū enim erit singulas suis sedibus ponere, si ea modō memoritae non exciderint, quae ad internoscendas costas supra cōmemorauimus. Ex hac costarū serie primā utriusque lateris costam suae cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde sodali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendū porriges, ac deinceps primas costas primae thoracis uertebrae trauersis processibus alligabis. Insuper secundas costas suae cōmittes uertebrae, & postmodū ipsarū cartilaginibus, atq; ita seriatim omnes: obseruās interim, ut illas costas toto interuallo prorsus dehiscere sinas, quae ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptae fuerāt. Nunc humeros spissiori filo scapulis necēs, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendū est, quoniam situ manus collocandas duxeris. Hic enim multū refert, quomodo scapulae sinui caput humeri cōmittatur. in quo etiā connexu cartilago neutiquam praetereunda est, cuius auxilio scapulae sinus interdū adaugetur, atq; ita etiā cartilagine maxillarū & clauicularū articulis peculiares nō neglectae suis articulis necentur. Ceterū cubiti ossa humero uinciēda nō sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaq; supra infraque ulnae est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisque ligamentis libera sunt, ea inuicem sunt cōmittenda, aliās autē suorum ligamentorū interuentu abundē continentur. Inferiori ipsorū sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorū ossa, unā cum sesaminis ossiculis adnectes. Postremō autē brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utraq; manu praestitū erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualide orbi infixū instar falcis, aut aliter extruendū dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse u referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperae arteriae, auriumque & palpebrarū cartilaginibus, & ungue cordisque cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenulae, aut exciccato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quā leuī negotio humani corporis ossa, oppido quā medico exoptāda, parari queant: quo in opere nihil ipso cōnexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrē successit, exemplo ab illis sumpto, quos effractas scutellas & lapideos cacabos cōpingere interdū uideram. Coctionis autem rationē, emolliēdi in medicina uis docuerat. Lutetia namq; ob bellum tumultu Louaniū reuersus, atq; unā cum GEMMA PHRYRIO, aequē celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorū nomine ad eum locū quo magna studiorum cōmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulās, in eiusmodi incidiāsscātū cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vti enim hoc aues carne liberarāt, ita sanē illud quoque ipsas emundasse coniicio, quia homo ille ante annū stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloq; alligatus, ita suauē etiam auib; exhibuerat, ut nuda undiq; essent ossa, eaque solis ligamentis haererēt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum praeter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilaniēt. ac proinde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusq; ad disciplinam sunt inutilia. Afflicta itaq; & nulla ex parte humidum uel corpus intuens, haudquaquē in speratam ac subinde expetitā mihi occasionē praetermissi. quinimō Gemmae beneficio palum cōscendens,

Lib. de Ad.
ministr. differt.

O 3 femur

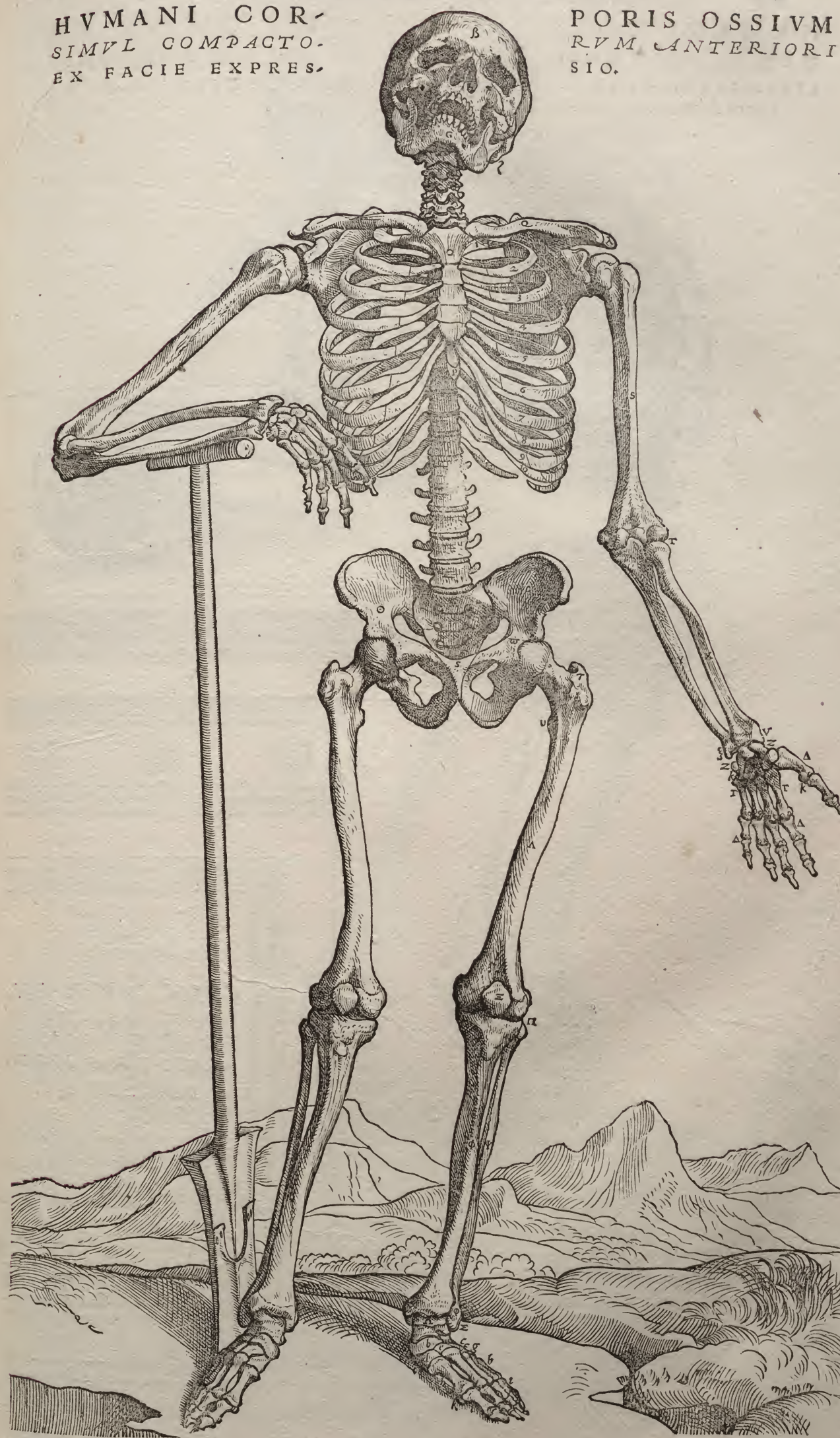
femur à coxendicis osse diuulsi. trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulæ quoq; subsecutæ sunt. deerāt tamen alterius manus digiti, & patella utraq; unà cum pede altero. Quū itaq; cura & brachia (relictō cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulisset, ut thoracē qui catena alte firmabatur nancisceret, extra ciuitatē me uesperī excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut mediā nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellere nō horruerim, haud mediocri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porro quū ligamenta rescindere cœpisset, nihil ob egregiā eorum duriciē promouī, ac illa seruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderet, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatīs illud secleron extruxi, quod Louanij apud longe amicissimum mihi GISEBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meumq; à puero studiōrū commilitonē asseruatur. Atq; id secleron adeo praeproperē parauī, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persuaferim id me Lutetia aduexisse, quo omnē subreptorū ossium suspiciōē dederem. quamuis eius urbis Praetor postmodū adeo medicinæ candidatorū studijs fauit, ut quoduis corpus à se impetrari gauderet: ac ipse nō uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomem administranti sedulo astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeo promptē negociū successerit, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendū quoq; rationem alijs descripsimus: & praefer subiuñgendas nunc tabulas, in plurimis Academicis, uel nostris opera, seclera uisuntur. Verū non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simia & canum, ac Aristoteli etiam gratia auium pisciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disiuncta apud medicinā & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi fortē hanc philosophiā partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuaeamus, si nostris syropis, citra Anatomem imponere mortilibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NUMERO. CAP. LX.

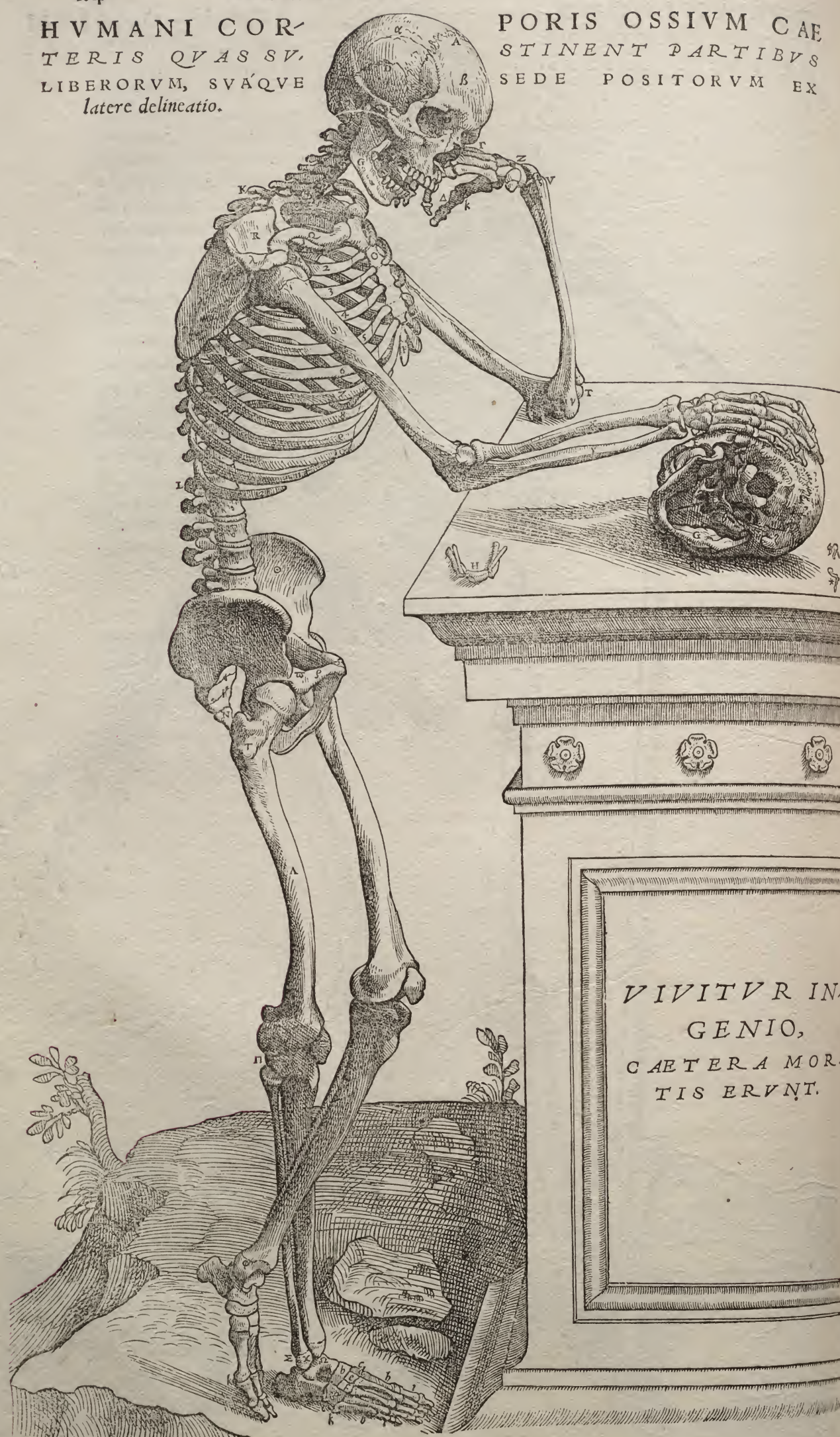
PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quā, ut ex singulis huius libri Capitibus illū petant. prolixius enim esset, hīc omnia recēlere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impedit. Caluariæ ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillæ superioris duo decim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes seu sedes tantū sint, propriāq; circūscriptiōe destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad linguas aures, dentes sunt triginta duo, maxillæ inferioris os unicum. ossis u referentis ossicula sunt ferē undecim. Vertebrae uiginti quatuor, sacri ossis ossa sex, coccygis autem quatuor, costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur, sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliās ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit. scapulæ duæ: totidem clauiculæ, & humeri duo, ulnæ duæ, radij duo, brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo, octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor, digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim, sesamina ossicula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenscamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, femora duo, duo tibiā ossa, fibulæ duæ, duæ patellæ, duæ calces, tali duo, na uicularia ossa duo, tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor, decem pedij ossa, in utroq; pede quinque, uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirū pedis quatuordecim, pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerū reijcies, uniuersa erunt (si rectē addo) trecenta & quatuor, quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillæ inferioris duo ossa statueres, essent trecenta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptiōe in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus dimidio duplicares, quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibiæ ossa, atque alia quæ multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantitū ossium aceruum cumulabis: quum omnes uertebræ, aut tribus aut duobus content ossibus: & ossa quæ sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adeo ut cuiq; suo arbitratu ossium numerum confingere sit integrum.

HVMA

HVMANI COR-
SIMPL COMPACTO-
EX FACIE EXPRES-PORIS OSSIVM
RVM ANTERIORI
SIO.

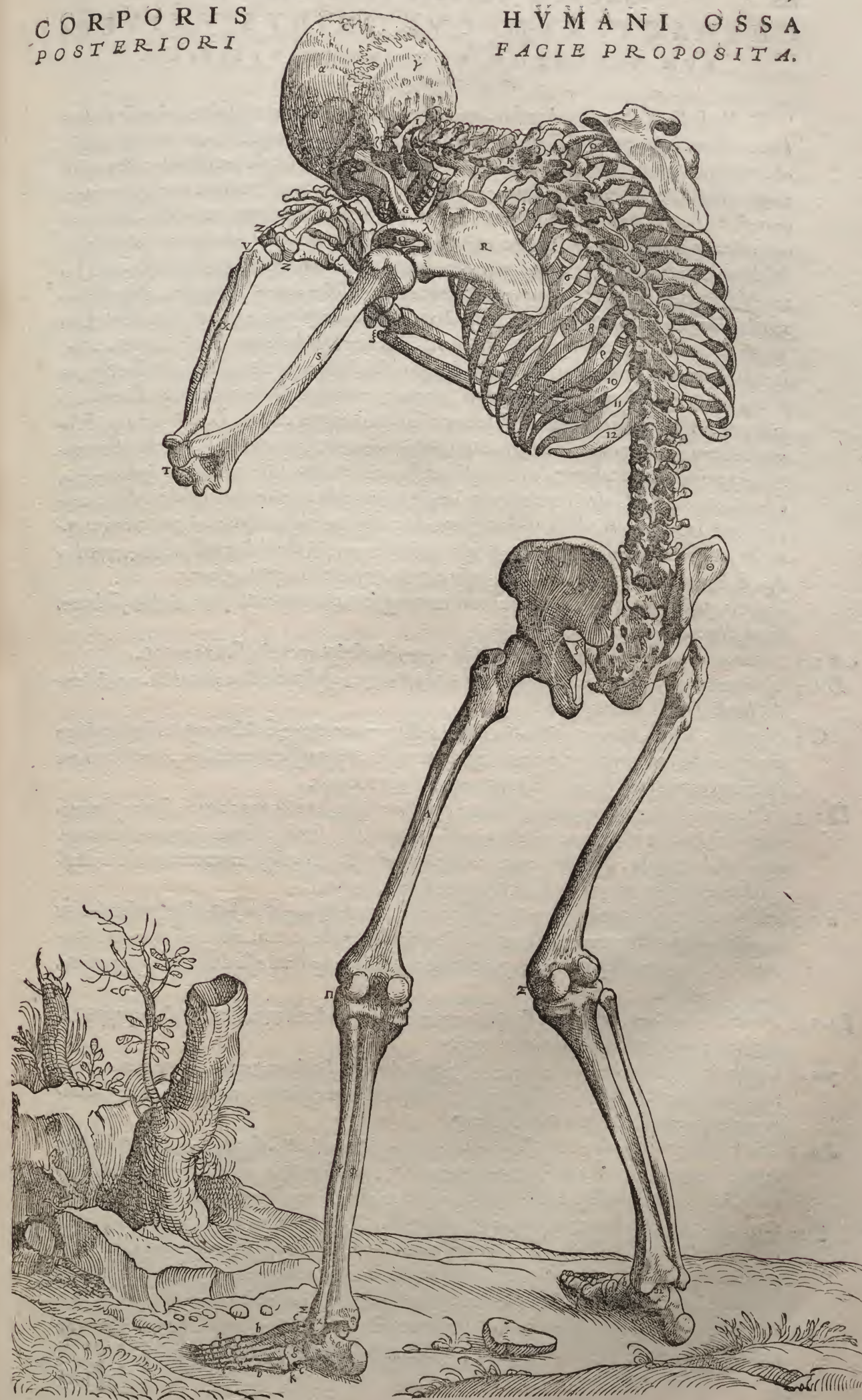
HVMANI COR-
TERIS QVAS SV.
LIBERORVM, SVAQVE
latere delineatio.

PORIS OSSIVM CAE
STINENT PARTIBVS
SEDE POSITORVM EX

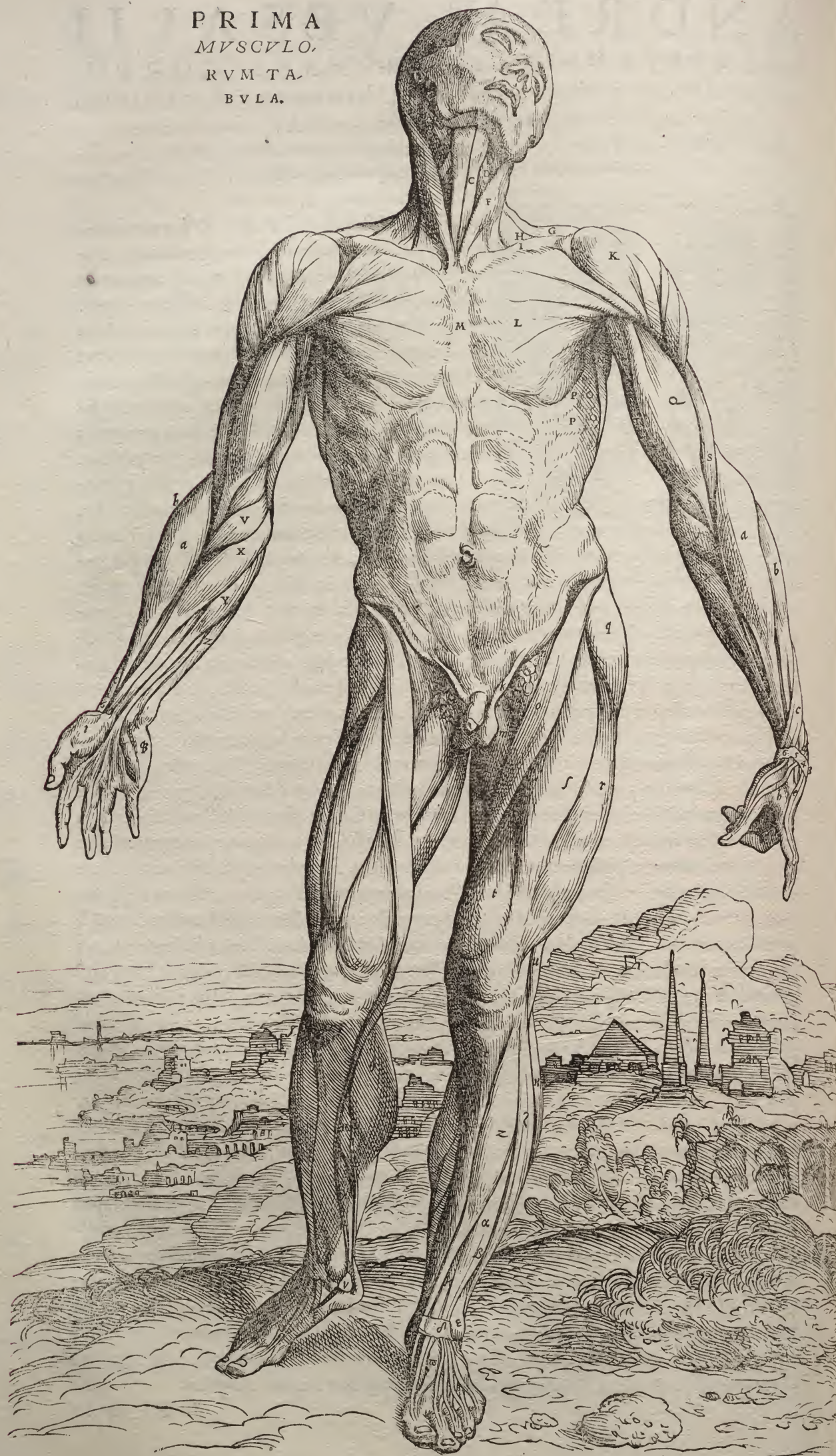

CORPORIS
POSTERIORI

HVMANI OSSA
FACIE PROPOSITA.

PRIMA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs, si quæ sunt, rescui. Hanc tabulam unà cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferē prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (ut nec consequens) aliquid oculis subiicit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipue exprimere obseruamus. Quæ enim membranæ in tertiæ tabulæ facie & ceruicæ uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potius pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amussim tenere, imò præter osium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsi esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorē, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorē, multoq; prominentiorē fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq; os aliò agitur, quàm ab eo musculo ducere- tur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subidere, minimūq; protuberare. Cæterum quandoquidem hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expresse sum, sed unicui duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, ascribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quod illi tenues exacte & membranei sint, neque etiam obiter adempta cute secus, quàm in præsentia modò occurrant.

A Glandulæ quàm plurimæ notantur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cavitatem hic opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæc quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas xaias Græci appellant) subinde infestantur. Hæc sede, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscisse hic auris foramen obseruatu est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os **V** imaginem referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os **V** literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os **V** referens insertus, ac in quarta musculorum figura, **V** & **V**, in quinta autem, **R** & **S** notatus. Sedes quæ utrinq; ad literæ **D** latera uisitur, cauæq; est, neruos continet sexti partis neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertionem implantatus.

G Portio est musculi, scapulam mouentium secundi, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerum in nona figura totus apparet musculus, **F** & **Δ** insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. **V** ena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem **D** insigniuit, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processum ceruicis uertebrae sedem insertus, **C** in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina nascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus brachium pectori adducens.

M Pectoris os excarne apparens, nam musculis pectori brachium adducens ad ossis latus, primum carneus

carneus esse incipit, & quamvis dexter finitrum nervoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.

O, O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.

P, P Præfens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis obliquè descendens, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum nervosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducendo reconditus sit, utcumq; etiam tubera quæ secundum abdominis longitudinem porrecta conspicias, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inbibentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.

Q Anterior cubiti flectentium musculus.

R R sub axilla reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiari musculi ritu extuberantem.

S, S Musculus posterior cubiti flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.

T Musculus ab inferiori scapulae costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.

V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Ceterum quum præsentis figuræ cubitum & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportune dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.

X Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idq; flectens.

Y Musculus latum tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utriusq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; characterè insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ Θ indicat.

Z In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.

a In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radii appendici implantatur.

b In utroq; cubito musculus insinuat, bicorni tendine brachiale extendens.

c In utroq; cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.

d In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.

e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.

3, 4, 5, 6 In sinistra manu notatur transversum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerum numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicias. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.

h In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum citra incommodum tamen inuenit.

i In dextera manu musculus pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.

g Musculus paruum digitum à cæteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primum parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.

k Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hæc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.

l Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, quæ insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim repletis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.

m Muscu-

m Musculus à pubis osse in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.

n Hæc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uero septimus, in eadem tabula Δ indicandus.

o Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.

p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiæ mouentium secundus.

q Sextus inter tibiæ mouentes musculus, cuius carnosæ substantia hic conspicitur: tendo autem ipsius adeo tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circumscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadatenus oculis subijcitur, in hac quidè characterè 3, in illa uero Φ notatus.

r Præfens musculus et si cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiæ mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit, quemadmodum neq; in musculo si integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiæ mouentium musculus.

s Musculus supra coxendicis ossis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verum & hic membraneo obtegatur tendine musculi tibiæ mouentium sexti.

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistram spectatur genu, estq; quarti tibiæ mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegatur musculo.

z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transversum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & Δ indicandum, descendens, pedijq; ossi pollicem sustinenti insertus.

a Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

e Exterior malleolus, seu fibula excarnis pars.

ζ Musculus fibulae exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quod illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verum θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

i Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.

κ Maximus suræ musculus, à commissura fibulae ad tibiæ enatus, pedisq; motorum facile robustissimus, & quartus.

λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.

μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. uerum hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimum crure commemorati, dilucidius multo in dextera sequentis tabulae tibiæ conspiciuntur.

ν Transuersum ligamentum à tibia in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum latus agens.

ω In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparet ad hæc sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducetes.

P 3 SECUNDA

SECUNDA
MUSCULO.
RVMTA.
BVLA.

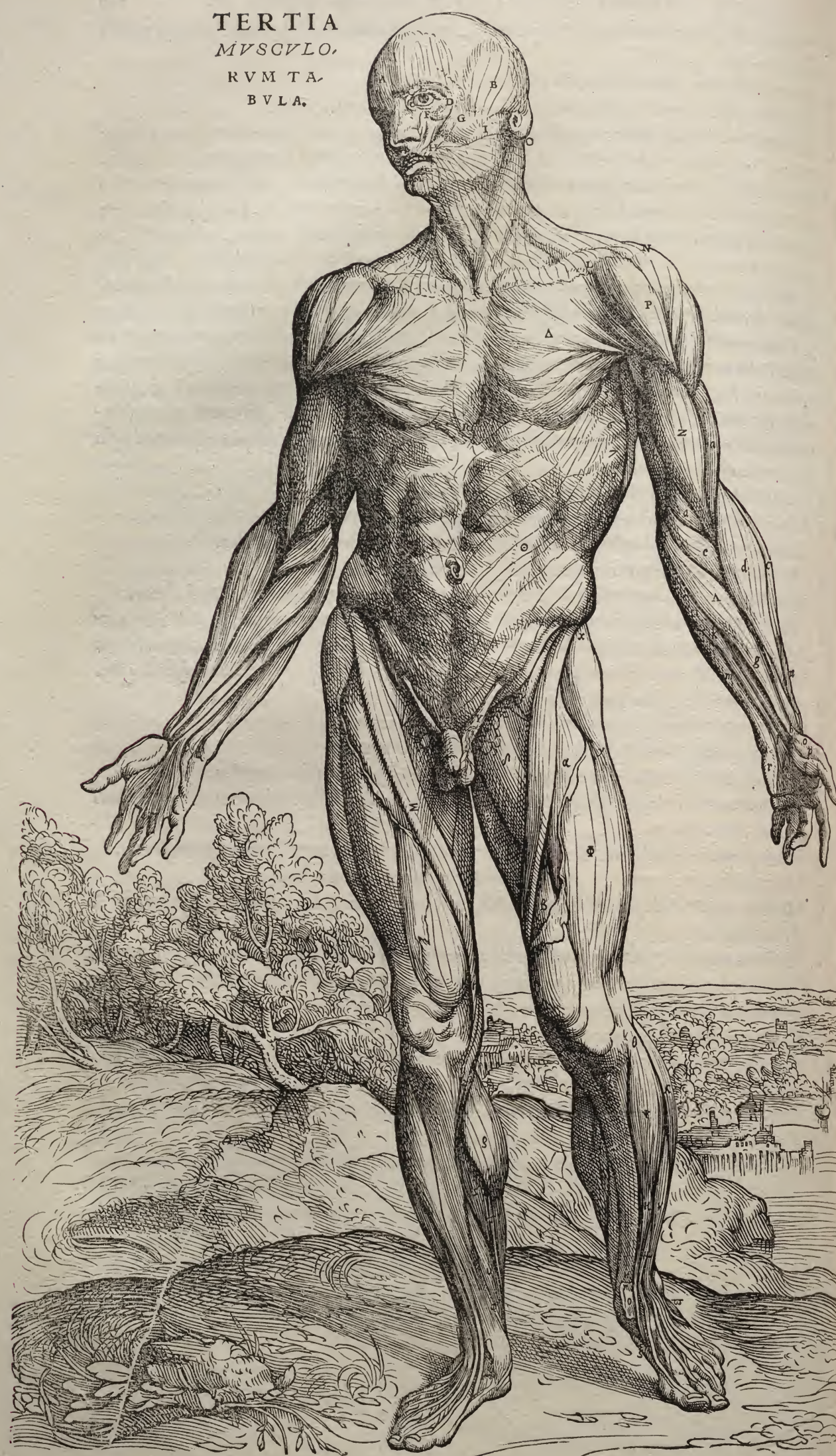
SECUNDAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

- SECUNDA tabula prima, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa commonstrat musculos, una cum ossium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quum itaq; hæc spectatu sit dignissima, pari cum præcedente modo singulos musculos uno caractere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, & caput quoq;, quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in hunc modum insignientur.
- A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accuratè nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerum tenui musculo compage obduci, additum uelis, quam simul cum frontis cute totaq; adeo carnosam membranam rescuimus.
- B Ossiale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.
- C Musculus a mandendo uocatur, & manforius nuncupatus.
- D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.
- E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u imaginem referens productus.
- F Musculus a pectoris osse in os u referens insertus.
- G Musculus sinister, a superiori pectoris ossis sede principium ducens, & in humiliorem cartilaginis scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito latet, non prorsus in latere conspectum fugit.
- H, H Musculus a superiori scapulae costa ad os u imaginem simile properans, qui ablato adipe & ingulari externa hinc diligenter exsecta, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.
- I A pectoris osse & clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis processum insertus.
- K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quæ scapulam sursum trahit. L uero inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerum in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis T & Δ est spectatissimus.
- M Musculus brachium attollens. præsens musculus longè accuratius in quarta figura Δ, & in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integratione delineatione sibi persuaadat. Quamuis interim hæc impressiones (si quis alius modo musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant, quos nō hic solum, sed & in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quod male musculum quem iam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.
- N Quamquam ex subsequentibus characteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uiuis altius supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quam re uera principium ducit. licet hic non nimis inferius incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortassis etiam elatius quam deceat.
- O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.
- P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.
- Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem repræsentantes. Quod autem hic insignius quam reliquo progressu extuberant, præter ipsorum partem summè carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decima tertia autem d indicabitur.
- R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnæ processum, & articuli ligamenta implantantur, nerueam suæ insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quæ ex carnis ulnæ est portio.
- S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appendicem insertus, radium in supinum ducit.
- T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

- V Musculus indicem medium, & anularem præcipue extendens.
 X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
 Y Musculus postbrachiale extendentium inferior. a Musculus flectentium brachiale inferior.
 b, c Duo hic indicantur musculi, quorum superior b insignitus brachiali inseritur: inferior autem cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserens, alterum duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
 1, 2, 3, 4, 5 & 6. His numeris notatur transversum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos dividitur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentum radio ulnæ & commune. 2 ligamentum ulnæ proprium. 3, 4, 5 & 6 uero insinuant quatuor ligamenta radio peculiaria.
 d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proxime adducens.
 e Tendo musculi pollicem ad indicem euerterentis. Verum modo tempestiuum est & dextro brachio animum accommodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uero novas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic musculi a insigniti linea conspiciuntur. dein b, c & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuata dextra manus notæ sunt huiusmodi.
 Z Anterior cubiti flectentium musculus. f Musculus superior radium in primum mouentium.
 g Musculus superior brachiale flectentium. h Latum produciens tendinem musculus.
 i Musculus gibbam scapulae sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertit.
 k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatius quam iam signando musculo ducitur.
 l Presentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima O ostendunt. At qui externum secundum uel ipsius latus nullibi atque in hac tabula opportunius ostenditur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaque musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figurae, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui presenti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uero latus, l m, quod a sacro osse sursum oblique in priora ad insertionem properat ab m ad n usque pertinet. n enim insinuat huius musculi partem suae insertioni proximam, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atque hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uero V, & rursum longe accuratius dextrum septimæ tabulae brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transversum ductum humiliori basis scapulae angulo infernitur. Atque l etiam indicat huius musculi partem musculo cui L inscriptum subiectam.
 Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
 o, o, o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in o, o, o superiores thoracis costas manus modo insertatur.
 p, p, p Exortus abdominis musculi oblique descendentes, qui mutuo cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
 q Principium notatur primi tibiae mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
 r Musculus latum produciens tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circumdantur, quique tibiae mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigit spissitudinem, aliorum musculorum inspersionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
 s Portio musculi tibiae mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
 t Musculus tibiae mouentium septimus, membraneo tendine sexti tibiae mouentis musculi obiectus.
 u Musculus sinistram femur mouentium primus. Qui uero dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
 x Regio maioris exterioris uel processus femoris.
 y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superius indicato, & illo quæ latum produci diximus tendinem, quem hic r notauimus occultatur.
 α Quartus

- α Quartus tibiae mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.
 β In utroque femore tertius notatur tibiae mouens musculus.
 γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiae mouentium musculus.
 δ In dextro crure bis Δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure Δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoque notans musculum.
 ε In dextro femore indicatur quintus tibiae mouentium Galeni musculus, noster autem femur mouentium quintus. ac e quidem huius musculi posteriorem partem indicat, & uero posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraque uideri, attamen si Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipue quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos insurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiores quempiam & rodendi studio natum, mihi detractaturum, quod ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ in sermone seu Capiti contextu diffuse ac explicatè persequar. Quanquam etiam hæc & cōtextus ipse studioso homini uix sufficiat: ut eos modo mittam, qui omnia oscitanter aggredientes, cōpendia summo ipsorum dispendio querunt, et Galeni anatomicos libros tanquam ad ipsos non pertinentes relinquunt.
 η Musculus hic extuberans, tibiae mouentium octauus censebitur.
 θ Ex carnis tibiae pars, uerum interior malleolus priuatiu & notatur.
 ι In utroque crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.
 κ Musculus in utroque notatur crure, pedem mouentium secundus.
 λ Gracillimus totius corporis tendo, a musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.
 μ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis o & 1, & eiusmodi aliquando characteres non inuenis, ob hoc quicquam non notatum fuisse minime arbitrandum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non ab similia sint.
 ν Musculus tertius quatuor digitorum flectens articulos.
 ξ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.
 ζ Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.
 τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sane hic est manifestissimus.
 υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.
 φ In utroque crure musculus notatur in anteriori tibiae sede locatus ac pedem mouentium sextus.
 χ Musculus fibulae exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.
 ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemque mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicius.
 ω Musculus quatuor digitos extendens, ad latus autem sinistram Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedis os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, quique aptius in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.
 Θ Tendo musculi pedis pollicem extendentis.
 Λ, Δ Transuersum ligamentum tibiae ossi & fibulae commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.
 Ξ Exterior malleolus, seu fibulae ossis excarnis sedes.
 Σ Transuersum ligamentum a fibula in calcem pertinens.
 Π Musculus abductionis parui digiti a reliquis autor.

TERTIA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

TERTIAE MUSCULORUM TA-
BULAE CHARACTERVM INDEX.

- P R A E S E N S** tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quam priores duae, sit comparata.
- A** Recta secundum frontem ducta linea, frontis & narium cutis musculum notant.
- B** Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam raro, carnea membrana fibris etiam carnis enutritur.
- C** Musculus palpebram attollens.
- D** Musculus palpebram deorsum trahens.
- E** Mutuus palpebrae musculorum secundum palpebrae longitudinem connexus.
- F** Musculus media sui parte nasi alam, altero uero superius labrum petens. Quemadmodum sane uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characteru copia faciem alioquin satis obscuram non sum occupaturus.
- G** Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quae prorsus excarnia sunt.
- H** Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.
- I** Masseteris musculi principium, lato quem iam describam, musculo non obiectum.
- L** Musculus carnosa constans membrana, & praecipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere haeret, reliqua carnosae membranae parte, quae carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad praesentis musculi fibrarum progressum
- K, L.** attinet, **K** ad **L** usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediae clauiculae se-
- M.** dis ossis pectoris proxima incipiens, cuius fibrae recto tramite sursum ad **M** exporriguntur. Ab
- N.** L uero ad **N**, principij pars notatur, è regione reliquae sedis, clauiculae & summi humeri sede incipiens, cuius fibrae oblique sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non
- O.** sese spectandum offerat, quae in posteriori ceruicis sede consistit, nihilominus **O** ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcumq; ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primu latius tibi fingendum est ab **N** ad **O**, secundum ab **O** ad **H. K.** uero per **L** ad **N**, tertium indicabitur latius. **A K** autem ad **M** quartum habes latius. Intensus enim nigricans linea, à **K** ad **M** ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.
- P** Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie **L, N** et **Q** propemodum
- Q.** circumscribunt, is enim inferius, quam **Q** consistat, sua insertione prorepat.
- Δ** Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspiciendus, ibidem namq; ab initijs liberatus, Δ perinde notatur, ijsdemq; fere characteribus inibi atq; hic ita circumscribitur. **K** ad **L** usq; principij ipsius pars, à clauicula principium ducens. **K** uero ad **R**
- R.** principij pars est, ex media latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam **R** notat musculi membranam partem, quae ad mucronatæ cartilaginis latus, oblique descendens musculi abdominis
- S.** neruosa tenuitati exporrigitur. **S** autem significat carneam musculi partem, à sexta & septima costarum cartilaginibus, propter oblique descendentem abdominis musculum peculiariter pronatam. **Q** praesentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui **P** notatur) & priorem cubitum flectentium **Z** indicandum, in humerum inseritur. Porro si latera ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicio tabulam, quae praesentis musculi insertionem, **Q** & **T** notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à **K** ad **L**. Secundum à **K** ad **R**. Tertium ab **L** ad **Q**. Quartum ab **R** ad **T**, quod subsequens ostendit tabula, in praesenti interim lata musculi insertionem occultata. Atq; hinc etiam quintu quoq; latus, à **Q** ad **T** pertinens, in quarta tabula duntaxat est conspicuum.
- V** Musculus brachium deorsum trahens.
- 5, 6, 7, 8** His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quae costis inferuntur, quarum regio quum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam promptè colligis.
- Θ** Abdominis musculus oblique descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem cooperit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus præsentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Cæterum R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operæ præcium, ut membranea pars à carnea promptissime distingueretur, uerum sumptus quibusdam esset non admodum mediocri.

- X Penis sua cute, quæ præputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentium corporum coitum indicans, quæ subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerum horum natura omnium lucidissime tabula docet quadagesimonono Capiti præsentis Libri prælocanda.
- Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intacta.
- Z Musculus anterior cubitum flectentium. a & a Posterior cubitum flectentium.
- b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubitum extendentem, qui ab humiliore scapulae costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.
- e Superior radium in prouum mouentium musculus.
- Δ Musculus brachiale flectentium alter, postbrachiali ante indicem insertus. Ac si ipse notat principium, g tēdinis ex musculi uentre exortus, h sedē, qua tēdo negligētius secūti desinere putaretur.
- Π Musculus latum summæ manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primum dilatescere incipit.
- m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium.
- n Hic obscure uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollicis tendines offerre dicā, ac inter digitos mouentes, uigessimisecundi et uigessimiterij loco habiturus sum.
- o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicis remotissime abducens.
- q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.
- r Musculus minimum digitum maxime à reliquis amouens, ac in sequenti tabula n insignitus.
- Σ. In dextro crure primus notatur tibiæ motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u eiusdem insertio. Cæterum character 2, insertionem secundi notat tibiæ mouentis musculi, 3 uero, insertionem tertij.
- Φ Sextus tibiæ mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uero sedem, ubi carnosus esse desinit, membranæque modo toti femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranam uel exprimere, quam hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionis uelatus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.
- α Musculus tibiæ mouentium nonus.
- β Octauus tibiæ mouentium, magis in sinistro crure, quam in dextro, à sexto tibiæ motuum autore detectus musculo. Septimo uero tibiæ mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sexto adhuc obtegatur. Quamquam Φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.
- γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensimus. Cæterum γ glandulas quoque insinuat inguinū unā cū sinu, ex quo uasa crus potentia rescui.
- Δ Musculus femoris motorum octauus.
- e Musculus tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.
- ζ Excarnis tibiæ ossis pars, uerum n priuatim internum notat malleolum.
- Υ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum θ indicat, n autē principium sui tendinis, cuius ductus citra characterū appositionē manifestus est, quamq̃ z insertionis quasi ipsius sedē ostēdat.
- λ Musculus septimus pedem mouentium.
- μ Musculi pollicem extendentis tendo. ν Musculus quatuor digitos extendens.
- ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.
- ο Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.
- ω Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.
- ρ Primus pedem mouentium. s Pedis motorum quartus.
- τ Longissimus gracillimusq̃ tendo, à tertio pedis motus autore productus musculo.
- υ. Musculus tertium quatuor digitorum os flectens. φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCV-
LORVM TABVLA.

Q CHA

CHARACTERVM QVARTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

PRÆSENS tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos sectionis serie ademptos commonstrat, & deinde plerosq; qui prioribus figuris nondum in conspectum uenire, uidendos offert. quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda conspiciantur.

- I** Musculus temporalis, cuius principium semicirculo non ab simile *A, B & C* circumscribitur.
D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.
Δ Masseter. *E* huius musculi principium a malo exortum. *F* principij ipsius portio auri proxima. Cæterum ab *E* ad *F* totus ipsius principij ductus secundum iugalis ossis longitudinem metitur.
G Infima musculi insertionis sedes notatur. Porro si triangulo hunc assimilare libet, *E, F & G* tres angulos tibi proponere finges.
H Nervulus minoris radices tertij paris nervorum cerebri, hæc frontis musculosa compage petis.
I Nervulus dictæ modo radices ad superius labrum, & externam alæ nasi sedem propagatus.
K Cartilago in quam sinistram nasi os de sinist.
L Alæ nasi sinistra dictæ modo cartilaginis extremo alligata incumbensq;. Inter *K & L* narium cute iam ablata cum quibusdam membranis ligamentis, in conspectum uenit interior alæ nasi musculus nimisquam tenuis.
M Musculus a superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium unus.
N Musculus sinister inferiori labro peculiaris, cuius sanè corpus minori negotio, quam multiplex ipsius fibrarum intersectio delineari potest, quod etiã in musculo *M* notato usu uenit. Auris autem foramen citra *O* appositionem sese ostendit, uti etiam auris radice subditæ glandulæ hunc characterem quodammodo exprimentes.
O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.
P Hac sede os reponitur v. imaginem referens.
Q Musculus a temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi v. simili insertus.
R Musculus sinister ab inferiori maxilla in os v. referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.
S, T Dexter & sinister ossis v. imaginem exprimentis musculi, a pectoris ossis summo pronati.
V, V Musculus gracilis & longus, qui a superiori scapulæ costæ ossi v. referenti implantatur.
Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium *X* notatum sumit, dein
X, Y de aliam partem *Y* indicatã, a clauiculæ sede pectoris ossi proxima. Cæterum *Z* insertionem
Z ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.
a Clauicula magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.
b Musculi scapulæ mouentium secundi insertio.
c Musculorum hic magnã obscuritatẽ pariunt uasa caput adeuntia, & nerui in brachij excurrẽtes.
d Musculus a clauicula in primam thoracis costam insertus, ac thoracem mouentium primus.
Ξ Musculi brachij attollentis anterior pars, posteriorem decima ostendit tabula adhuc in sua sede repositam, ac *Δ* præcipue insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam reflexamq;, ac *γ* notatam commonstrat. Porro in præsentis figura *e, f, et g.* conspicuam hic musculi brachij attollentis partem, trianguli ritu describunt.
h Musculi brachij pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio *Q & T* notavi, &
Q, T, Δ ipsi musculo *Δ* quoque imposui, quo hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad
K, L, R. quam quoq; *K, L & R* spectant.
i Pectoris os liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.
2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur, atq; in harum interuallis exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autẽ in costis ductæ, atq; ad characterum sinistram consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant, sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.
k Musculus scapulæ mouentium primus. **l** Musculus thoracem mouentium secundus.
m In dextera axilla *m* latitat, musculum notans, quo brachium deorsum trahitur.
n Dexter lateris rectus abdominis musculus, hic altius quam oblique ascendens musculi nervosa tenuitas conscendens.

- o** Abdominis musculus oblique descendens, quem hic in posteriora ab abdomine reflexum finimus.
π Abdominis musculus oblique ascendens, ac totam, uti conspicias, sui lateris abdominis sedem amplectens, quem quodammodo circumscribunt *o, n, p, q,* & linea secundum inferiorem abdominis sedem ad ilium os, & coxendicis, & pubis ducta.
ρ Portio obliquorum abdominis musculorum descendendum, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterum q. priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quæ primum flaccidus, deorsum denuo propedet, dissectus est. Duo itaq; uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora, circulus autem sub illis consistens, meatus est urinae seminiq; communis.
r Vasa seminaria, quæ hic priuatim enarrare non proposui, quemadmodum etiam neq; testis musculum, cui ut a uasis distingueretur, s. ascripti. Verum hæc 22 figura Libri quinti & edocebit.
s Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ parti nullum adhibui characterem, quum is hic, uti neq; in sequenti tabula, adhuc auferri possit. Interuallum autẽ inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.
u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costæ principium præbetur.
x, x Posterior cubitum flectentium musculus. **y** Musculus superior radium in pronum ducentium.
α Radii in supinum agentium longior. **β** Musculus quatuor digitorum secundos flectens articulos.
Σ Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens. **γ** ipsius caput. **δ** ipsius insertio.
c Musculus alter brachiale flectens, hicq; deorsum dependens.
ζ Musculus primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.
η Hic musculus propendet, paruum digitum a reliquis in externum latus abducens.
θ Transuersum ligamẽ in interna brachialis sede obitum, tendinibusq; hæc repentibus obductum.
i Musculus maior, primum pollicis os flectentium.
κ Propendet hic musculus, cuius beneficio pollicem ab indice maxime remouemus.
λ Latus summæ manus tendo una cum ipsius tendine, a summis quatuor digitorum aciebus in dextera manu dependens. Præterea hic in utriusq; manus uola tendines occurrunt mucosis membranarum induti, atq; ad digitos protensi.
μ Secundus femur mouentium musculus. **v** Primus femur mouentium musculus.
ξ Ossis sacri ossis dextro lateri comissi sedes, a qua primum & sextum tibiã mouentes rescutimus.
χ Character & sedes insignitur maioris exteriorisq; femoris processus.
φ Nonus tibiã mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulum incipiens o. notatur, & uero tendinis ipsius principium, q. sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.
1 Musculus femur mouentium septimus. **τ** Musculus femur mouentium sextus.
υ In sinistro femore musculus v. insignitur, femur mouentium octauus.
φ Quinti femoris motui seruientium. **χ** Secundus tibiã mouentium.
ψ Octauus tibiã mouentium. **ω** Septimus tibiã mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quod ibidem is sit conspiciat.
2 Primus tibiã mouentium musculus. **3** Sextus tibiã mouentium. **4** Sextus pedem mouentium musculus, una uero duo præcedentes, ab insertionem pendens. Cæterum in sinistro crure etiam obseruatur primi tibiã mouentium, & huius sexti pedem mouentium insertionis portio, **5, 6.** huius quidem insertioni characterẽ **6,** illius uero **5** insignito.
7 Septimus pedem mouentium musculus.
8, 9 Excarnis tibiæ ossis pars, a cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verum **9** priuatim interiorem notat malleolum.
Υ Musculus quatuor pedis extendens digitos. **10** ipsius exortus insignitur. **11** uero ipsius sedes, qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hic **Ω** notauimus. **12** Musculi **Υ** insigniti sedes, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans. **Ω** uti & iam paulo antè scripsi, musculus notatur inter pedis motores nonus, **13.** qui bicorni tendine insertionem **13** notatam tentat.
14 Musculus pollicem extendens. **15** Musculus pedem mouentium octauus.
16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quod eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.

QVINTA
MVSCVLO.
RVM TABV-
L A.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

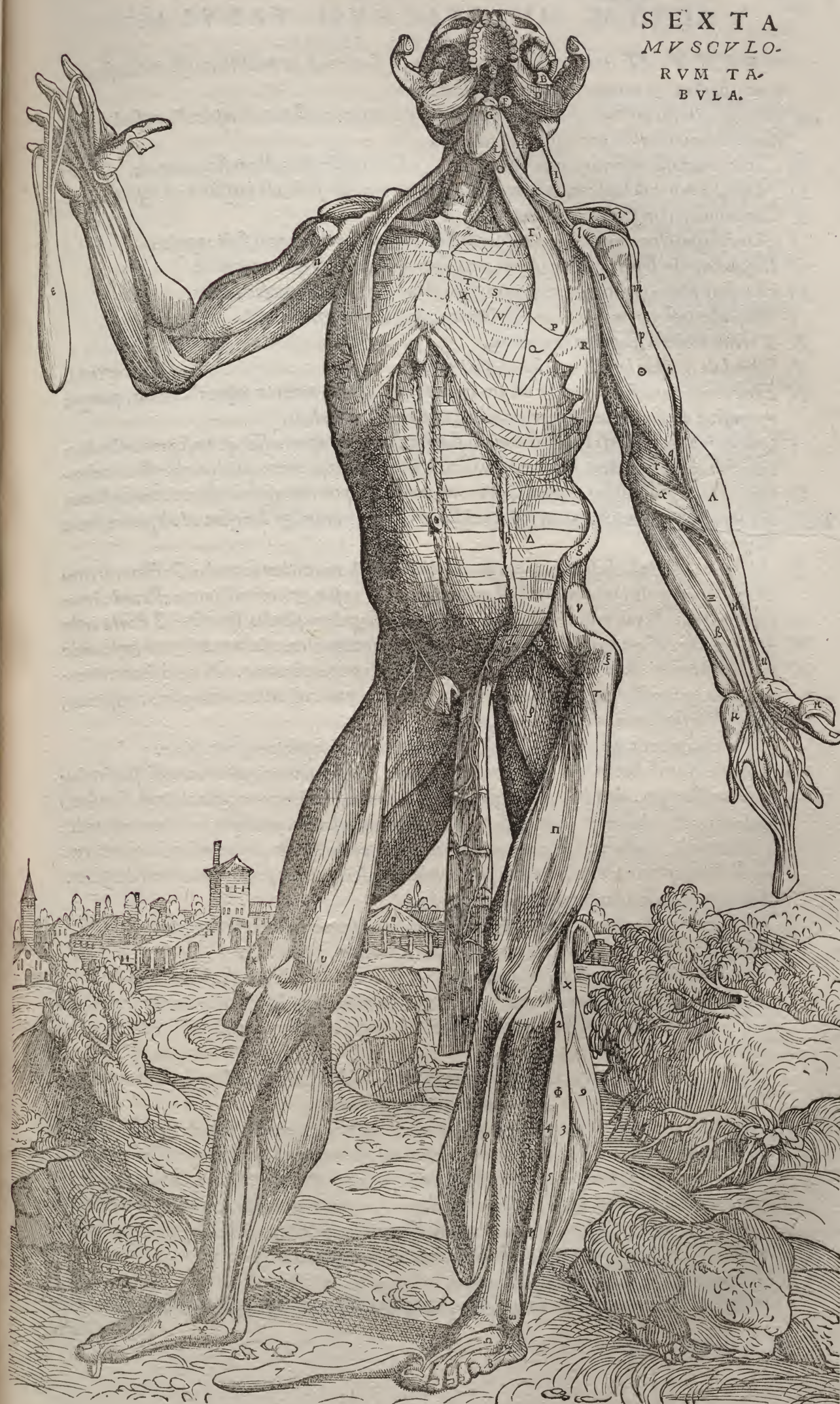
- A** FORAMEN quo nervulus tertij paris nervorum cerebri, fontis musculum petit.
B Temporalis musculus. **C** Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D massetere, quem **D** insigniimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo surculus tertij paris nervorum cerebri, ad superius labrū, & alas nasi deducitur.
F Amplius musculus a superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nervi utriusque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Ceterum su-
 perior characteris sedes, fungosam labrorum substantiā insinuat ad utrumque labrum conspicuā.
H, I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uen-
 tres notant, in quorum medio excarnis musculi pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac a pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os, imaginem referens. **M** Primus & secundus linguae musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obiecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse referente, in cartilaginem scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui a pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad hū-
 ius musculi exterioris latus, cōgeries uisus soporariae arteriae, interioris uenae iugularis, & sex-
 ti cerebri nervorum paris.
Q Aspera arteriae anterior sedes.
R, S Musculus ossi v imaginem exprimenti proprius, & a scapulae superiori costa enatus. singuli
 characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius muscu-
 li pars est, tendinis substantiae non absimilis.
T Portio musculorum secundi paris caput mouentiū. **V** Tertius scapulā mouentiū musculus.
X Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quā septima tabula in homine ostendisset, & quia Ga-
 leni sententiae, quā h. ec. pingeremus, plus a quo fauimus, musculum hic ex cane delineatum cernis,
 quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti ta-
 bula integer **T** notandus.
Y Dextri lateris clauiculam hic a pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z. adhuc musculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; **Z** insignitur.
a Summus humerus, seu scapulae elatior processus. **b** Interior demissior ue scapulae processus.
c Ligamentū huius articuli peculiariū quartū ab interiori scapulae processu summi humeri petēs.
d Ligamentū teres ab apice interioris scapulae processus, in anteriore sedē externi capitis hume-
 ri insertū, ac huius articuli primum. **e** Aliud teres ligamentū, ex eminentissimo scapulae ace-
 tabuli sede, ad externum quoque humeri caput procedēs, atq; huius articuli ligamentorū secundū.
f Hac sede duo ligamenta **d** & **e** insignita, suis lateribus unīuntur, & uelut transversum efformāt
 ligamentū, transmittens caput externum musculi cubitum flectentiū anterioris, ac mox **g** notadi.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagine utrinque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquae dein etiā una cū interuallis citra characterū opē sunt conspicuae.
i, k, l Musculus scapulam mouentium primus. **i** & **k** huius musculi principii notant, quandā manus spe-
 ciem pertinde, ac musculus ipsi succumbens, & **m** insignitus repraesentans. **l** tendinē praesentis mu-
 sculi indicat. Porro **i, k** & **l** simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui a scapulae basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorū abdominis musculorū. **n** carneū recti abdominis musculi principii triangulo nō
 n. o. absimile. **o** principium eiusdē musculi nerveum, penē uniuersum efformans musculum. Toto in-
 p. q. teruallo a **p** ad **q** pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicē contigunt. **T**ota autem
 sede supra **q**, aut supra umbilicū consistente, tanto magis musculi mutuō se iunguntur, quāto altius
 conscendūt. Ceterum **q** notabit etiā obliquorū abdominis musculorum nervosae tenuitatis, ad
 r. transversum abdominis musculū hac in parte cōnexū. **r** Hac linea carneā recti musculi partem
 finit, quae ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterē **n** est cernere.
s. Intercapedine igitur ab **r** ad **s**, hic notatur recti siniae abdominis musculi tendo seu membrana.
t. excarnisue musculi pars. **t** autē indicat carneā musculi sedē primae costae & secundae thoracis
 u. u. u. insertam. **u, u, u** Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transversum recto musculo impressa,
 quibus oblique ascendens musculi nervosa exilitas pertinacissime connascitur.

Q 3 x Linea

- x Linea hęc portunculam notat oblique ascendens musculi, quā is transversus abdominis musculo inibi adeo ualide committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, a transverso liberari nequeat.
- y Transuersus abdominis musculus.
- α Oblique ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.
- β Vasa seminalium portio. Ceterum tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, o ac p conspicui idem notāt, quod in mox precedente tabula, abscissi mirum penis constructionem ac naturam.
- γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars.
- δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.
- ε Excaris humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.
- ζ Cubitum flectentium musculus anterior.
- η Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.
- θ Posterior musculus cubitum flectentium.
- ι Superior musculus eorum, qui radium in prouum agunt.
- κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.
- ο Quatuor digitorum secundum os flectens musculus, & ipsius principii sub musculo radio peculiaris, & notato, reconditum. & musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.
- υ Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Verum præterea υ musculus priorem primum pollicis os flectentium commonstrat, ζ autem musculus, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porro quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt conspicienda, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia o inscripserim.
- ω Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
- φ Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.
- * Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur. s Secundus femur mouentium musculus.
- τ Apparet hic obscure femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductum, sed τ in hoc præcipue adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.
- υ Femoris magnus exterior uel processus.
- φ Femur mouentium septimus. κ Femur mouentium sextus.
- ψ Femur mouentium octauus. ω Quintus femur mouentium musculus.
- Λ Septimus tibiæ mouentium musculus. 2 ipsius amplum principium a radice magni femoris processus enatum. 3 hic in tendinem latum desinit cum octauo & noni musculorum tibiæ mouentium tendinibus commixtum unitumque. 4 hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primum subijci incipit. Ξ Octauus tibiæ mouentium musculus.
- Π Octauum quoque tibiæ mouentium musculus indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiæ mouentium musculus insidebat, qui hic propendens insignitur. Maxima itaque sinus sedem octauus musculus constituit, uerum septimus eius tantam portionem efformat, quanta a linea 4 insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sane, ut ab utrisque musculis sinus iste confurgat.
- 6 Hic propendet musculus tibiæ mouentium secundus.
- Σ In hac tibiæ, tibiæ os anteriori sede prorsus ex carne cernitur. Superest enim hic duntaxat ex φ omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extendens, & modo φ insignitus, cuius tendini 7 inscriptum conspicias. s Septimus pedis mouentium musculus.
- 9 Octauus pedem mouentium.
- Υ Carneæ moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.
- Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, una cum ipsius portione, quam noni pedis mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriori tibiæ sedem occupantibus nullos adhuc characteres, quod ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione ex carne tibiæ ossis & fibulæ sedes, innotas conspicias, quod scilicet ex prioribus tabulis iam pridē has didiceris.

S E X T A

S E X T A
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

SEXTAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulae caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinque in latera deductam refert.

A Hic iugalis ossis portionem exsecui. Verum A praeterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillae processum insertionem.

B Acutus maxillae inferioris processus.

C Sinistra maxillae inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internae inferioris maxillae sedi, ubi latissima est, inseritur.

E Gurgulio à palati sine propendens.

F Glandula sinistra amygdalae non absimilis, ac eminentissime laryngis sedi appositae.

G Lingua, uerum superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Haec sede plures capitis & cervicis motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula sinistro laryngis radice lateri adnata.

M Aspera arteria.

N Haec congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperae arteriae exporrectorum, quanta & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.

Γ Quoniam hanc pectoris colliq; sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transversis uertebra-

rum cervicis processibus originē Notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur,

P, Q, ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.

R Musculus à scapulae basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus. Pectoris os citra characterū impositionē conspicuū est, quemadmodū & costae, & earundē interualla una cū exte-

rioribus musculis intercostalibus. Quo tamē melius singula expendas, significet S tertiae costae

T os. T tertiae costae cartilagineum. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiae & secundae

X costarum interuallo repositum, cuius fibrae deorsum in priora feruntur. X uero denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundae & tertiae costarum cartilagineas conspicuum, cuius fibrae sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagata.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi regio, abunde hic circumscribunt. Ceterum b sedem notat, qua oblique ascendens

musculi tendo, abdominis transuerso pertinacissime adnascitur, priusquam rectum conscendat.

c. c autem indicat asperitatem, quam musculorum oblique ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuō debiscunt.

d Foramen uasis seminarijs uirorum uiam praebens.

e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes excurrentes.

f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet.

g Spina ossis ilium, carnosus partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda, ibidem n. ang; h superiorem notat scapulae angulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoq; scapulae costam h eadem opera tibi indicare poterit.

k Summus humerus, seu scapulae elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.

l Interior scapulae processus, anchorae imaginem referens.

m, n. Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulae acetabuli supercilio nascitur, m notat, n uero indicat internum caput ab interiori scapulae processu enatum. Quo

tamen huius capitis nerueam partem à carne exquisitiū discernas, huius tabulae dextrum brachium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non haec duntaxat

p. tabula eas commonstrat partes, imo priores ad unum omnes. Ceterum p duorum capitū coitum

q. indicat, q uero tendinis, quem musculus hic educit, principium.

r, r Musculus posterior cubitum flectentium.

s Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulae costa enascitur.

Δ Musculus

Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partē, quae hic oculis subijci potest, t. u. t indicat. u autem praesentis musculi insertionē notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in prouum ducunt.

Ξ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & a quidem huius musculi caput insinuat. B autem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum

porrigunt tendines. Porro qua ratione ad tertium usq; digitorum internodiū tendines huius musculi porrigantur, & incumbentes musculi tendines transcant, hic in utraq; manu est conspicuum.

γ, δ. Sit tamen doctrinae gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secundum os flectit. e Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.

ζ. ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollicis, atq; hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η, θ. Musculus tertium pollicis os flectens u notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertionē dependet.

λ Musculus minor primum pollicis os flectens, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uero & κ, primum pollicis os nudum excarnēq; apparet.

μ Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uero ante huius musculi initium apparet, ulnae est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.

ν Tertius femur mouentium musculus.

ξ Magnus femoris ossis processus.

ο Musculus femur mouentium sextus.

ι Quintus femur mouentium musculus.

π Octauus tibiae mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. & insinuat tur amplum huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum.

Deinde π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiae mouens musculus cōtinetur, atq; hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodū & carnosae musculi partis terminus,

υ, qui instar semiglobi extuberans hic υ insignitur.

φ Dependet hic musculus tibiae mouentium septimus, cuius cavitās argumento est, quā octauum tibiae mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines una coeant. Quod ut commodius

expenderes, in dextro genu septimus musculus adeo ab octauo musculi tendine dissectus est, ut & mole pars ibidem in conspectum ueniat * notata.

χ. Hae sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimum refertur, quae ostendit portionem quarti tibiae mouentis musculi ex femoris osse pronatam. atq; hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. & autem eam partem abscēctam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium praebet.

Σ In sinistra tibia totum externum tibiae ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externā sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Ceterum Σ priuatim notat ligamentū tibiae, os & fibulam, quā haec inuicem debiscunt, in-

ω. tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulae excarnem.

Φ Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod ante riori & posteriori parte, ac dein interius, quā fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaq; partē

notat anteriorem carneam, 3 uero posteriorem.

Ψ Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius musculi litendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.

Ω Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externū latus ducuntur.

7 Hic procumbit musculus pollicem extendens.

6 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

9 Secundus musculus pedem mouentium

In dextrae tibiae posteriori sede nullas adhuc notas, quod musculos hac sede delineatos, omnes quae haecenus praecesserunt, tabulae ostenderint. Vnde si & hic pariter notas requires, opportu-

ne has à prima, secunda & tertia tabulis petes. Verum quia in sequenti tabula dependet, cuius pollex intorsum mouetur, huic in praesenti tabula χ inscripsi.

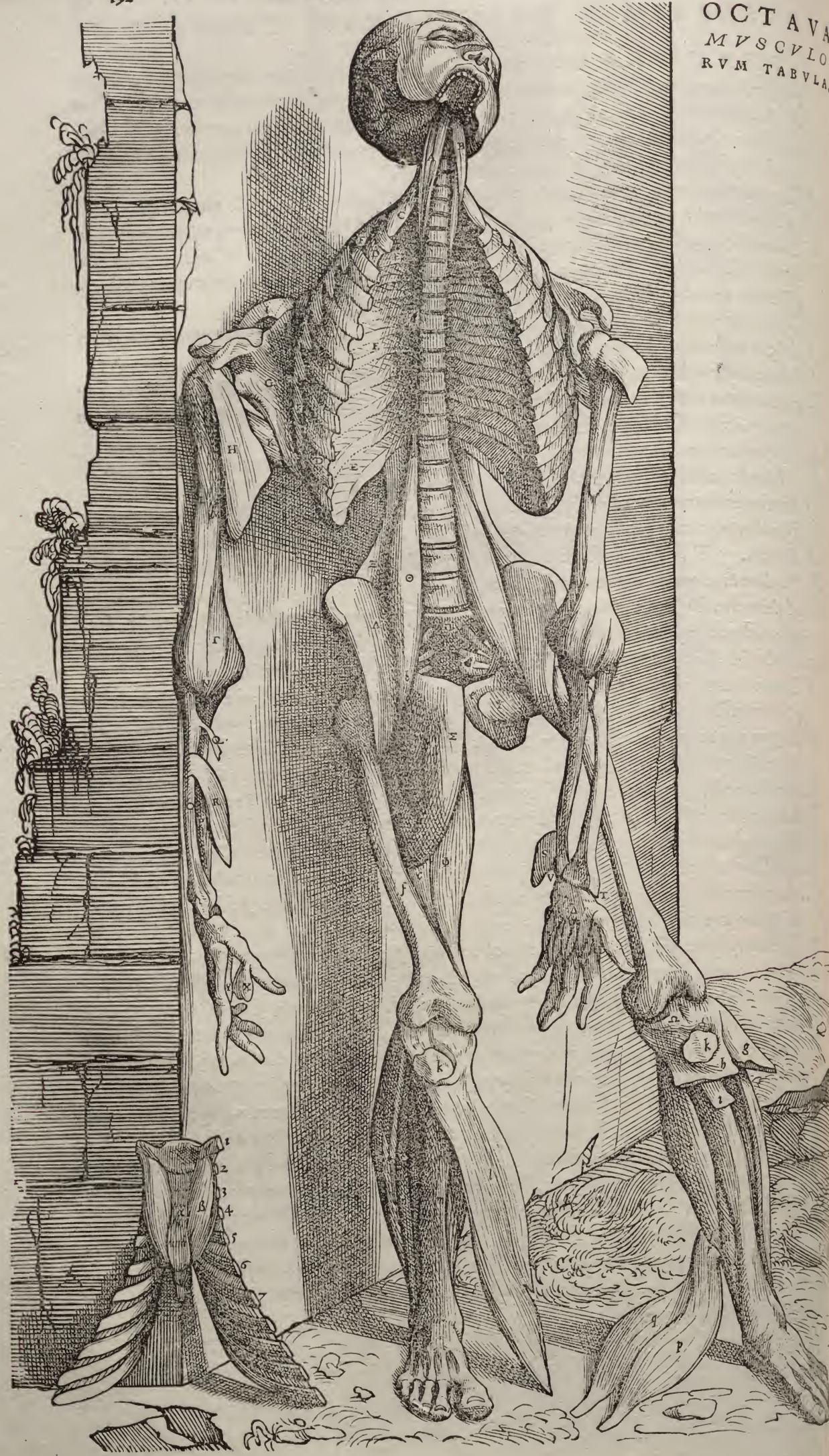
SEPTI-

SEPTIMA musculorum tabula laxato fimo, a quo inter pingendum pendeat, in posteriora tantum procidit, quantum uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in praesenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietisq; suo lentore haerens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effracta ala ritu in dorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A Gurgulio indicatur a palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.
B Aliquot cervicis uertebrae corpora. C, D Primum par dorsum mouentium.
E Stomachi seu gulae pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Caterum uasa, quae
F. utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam soporales efficiunt arteriae cum internis in
gularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.
G Musculus alter secundi paris dorsum mouentium. H Scapulam mouentium tertius.
I Musculus brachium mouentium quintus.
I Musculus brachium mouentium sextus, cuius insertio K insignitur, reliqua q; ipsius forma ex sca-
K. pulae imagine deprehenditur, quanquam si praesentis musculi triangularem figuram uolueris con-
stituere, licebit K, L & L simul conferre.
L, L Musculus thoracem mouentium secundus. M Brachium agentium tertius.
N, N Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitur a scapula educitur.
O Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti. P Cubitum flectentium posterior.
Q Radium in prouum constituentium superior. R, R Anterior cubitum flectentium.
S Radius. T Vlna. V Ligamentum inter radii & ulnae, quae inuicem debiscunt intercedens.
X Radium in prouum mouentium inferior musculus.
Y, Y A dextro radio (qui cum uniuersa extrema manu magis quam sinistra attollitur) dependet, lon-
gior radium in supinum ducentium. a Minor primum pollicis os flectentium.
1, 2, 3 Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.
b Dependet musculus tertium pollicis internodum flectens. c Musculus tertij quatuor di-
gitorum ossis flexus autor, quem sedulo intuebere, quod illius tendinibus musculi attendantur,
d. quatuor digitos pollicis adducetes, quorum is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui
tres ab insertione haerens. Quinetia tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi
e. portiones adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriae e inscripsi, tendini autem tertium
f. indicis os flectenti f. Caterum in dextra manu dictorum musculorum conspiciuntur insertiones.
g. h. ac g in indice insertionem indicat musculi indicis pollicis adductis. h insertionem musculi secundum
i. os flectentis. i insertionem eius, qui tertij ossis flexioni praeficitur. Praesentis tabulae thorax, quod
ad intercostales spectat musculos, praecedentis tabulae thoraci respondet, unde etiam alijs cha-
racteribus non uenit obliterandus.

Δ Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circumscribitur
h, m, n. k, l, m, n quod uero exteriùs hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-
o. p. terstinguitur, carneam sepi partem esse putato. o, p Duo ligamenta, seu tendines sepi, uerte-
q. brarum in lumbis consistentium corporibus inserti. q Septi scissura, qua septum uertebrae
incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniungis experte transmittit, aut illis cedit,
quarum orificia q in corpore huius tabulae possum indicat, quemadmodum & arteriae ramos in
r. septum excurrentes. r Foramen stomacho uiam praebens, qui etiam r in corpore insignitur.
s. s Foramen uenae cauae caudici paratum, qui in corpore s notatus conspicitur.
t Musculus femur mouentium sextus. u Musculus dorsum mouentium nonus.
x Femur mouentium septimus. y Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla
educti, obuij sunt. α Femur mouentium octauus. β Quintus femur mouentium.
γ Tibiam mouentium octauus. ε Musculus pollicem a ceteris digitis amouens.
δ Dependet & hic quoq; ab insertionem musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in
externum latus ducens. Quae uero in praesentis tabulae tibijs occurrunt, illis respondent, quae
prioribus tabulis fuisse obuia.

CHARACTERVM OCTAVAE MUSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

HÆC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, exsectionisq; serie reliquos proponens. *V*t uerò interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud unicum costarum cartilaginibus excelsum; ad dextri cruris latus euersum, atq; sub dextre manus indice propositum cernis.

- A, B* Musculi collum, superiorem uel dorsi partem flectentes, dorsiq; mouentium primū coniugium.
C Musculus à prima enatus costā, ac secundi dorsi mouentium paris alter.
D, D Exteriores musculi intercostales, in ossium interuallis conspicui.
E, E Interiores musculi intercostales, in ossium interuallis obuij.
F, F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G *V*triusq; scapula modò sectionis serie, nuda excarnisq; est, ac sua sede dimota.
H Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulaq; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulae basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius.
J Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq; pars *L* insignitur, demissior uerò interiorq; pars *M*. Insertio autem praesentis musculi *N* indicatur.
L, M Radius. *P* *V*lna. *Q* Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.
R Musculus ab insertione dependet, radium in prouum mouentium superior.
S Musculus ab ulna dependet, radium in prouum ducentium inferior.
T, V Sede *T* insignit a ligamentū, brachiale ad cubitū neccēs, crassius apparet, ut etiā sede *V* notata.
X Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidius exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articu-
Y los flectentes. Ceterum dextra manus in latus picta est, ut musculum *Y* insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium ē uerterbrarum procedens corporibus *a* insigni-
a, b tur. *b* uerò ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus. *Ξ* Musculus dorsi mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui proflire hic uidentur.
Φ Quintus femur mouentium musculus. *V*erum *Φ* priuatim huius musculi partem notat posterior-
c rem, *c* autem anteriorem.
e Pubis ossis anterior sedes, hoc latere ex sectionis serie, carne denudata.
Υ Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
Ω In sinistro genu tendines, septimi tibiae mouentium musculi *g* insigniti, & octauus *h* indicati, &
g, h, i noni *i* notati, à genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac *k* insignitam oculis subiiciunt.
k, l In dextro autem crure octauus tibiae mouentium musculus, solus ab insertione ac integer depen-
det, *l* notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui *k* inscripsimus.
m Tibia ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.
n Fibulae etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.
o Ligamentum notatur inter tibiae os & fibulam inibi repositum, ubi haec ossa inuicem debiscunt.
*** Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis *Φ* & *Υ*. *se-*
ptimus nimirū & octauus pedē mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui
sunt musculi, ossaq; duntaxat ligamentis obducta, in conspectū ueniunt. Ceterum musculi, qui ha-
p, q denus in tibiae posteriori sede fuere obuij, sectionis serie auferri incipiunt. ac *p, q* notant primū
st. ac secundum pedem mouentium, à quarto eiusdem motus autore musculo, *t* insignito, ad characte-
rem spropendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.
u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.
x Hic obscure se offert pedem mouentium quintus.
α Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.
1, 2, 3, 4 5, 6, 7 His characteribus septem uerariū costarū indicantur cartilagines. Reliquae autem qua-
tuor cartilagines, octauae, nonae, decimae & undecimae costarum cartilagines sunt.
β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.

NONA
MUSCULORVM TA-
BVLA.

NONAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

PRAESENS tabula omnium posteriorum corporis faciem exprimentium, prima habebitur, hic ordine non a. Si tamen anterioribus seriatim ac vicissim posteriores subsequi uelles, posset haec omnium esse aut tertia, aut quarta. nullum enim abscitum habet muscolum, praeter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaque tabula obuij sunt. Praeterea transversa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposita ligamenta hic diffecimus, quod prima & secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hancque tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A Temporalis musculus.

B Os iugale.

C Masseter. Auris uero foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.

D Musculus caput mouentium, a pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inferitur.

E, F, G Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atque huius principium ab occipitijs ossibus pronatum, **E** ac **F** insignitur. **E** uero usque ad **G** musculi principium ab occipite, ad octauam usque thoracis uertebrae spinam, a mediarum uertebrae apicibus quodammodo enatum.

H, I In insertio, quam musculus in scapulae spinam, & summum humerum, latiusculamque clauiculae sedem molitur. * hac sede praesens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu car-

K nose ipsius fibrae, in semicirculi cessant circumferentiam. **K** hac parte ceruix collum uel thoracis elatissima parti committitur. Linea autem latera uel musculum circumscribentia in hunc modum colliguntur. **Ab** **E** ad **F** prima protenditur, ad occiput transversum ducta. Quod autem huius extremum **F** notatum, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum **F** remouetur ab **E** pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porrectum liquido demonstrat, quod forte ignarus, plus a quo breuius esse arbitrabitur. Porro secunda linea praesentis musculi ab **E** per **K** ad **G** metitur. Tertia autem ab **F** ad **H**. Quarta ab **H** ad **G**. Atque his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab **I** ad **K** pertinet, nulla prorsus separationis nota existit.

L Musculus brachium attollens, eiusque motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulae sedem occupans, brachiumque mouentium quintus.

N Musculus ab humiliori scapulae costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula insigniendus.

P In praesentis tabula dextro latere **P** indicat portionem abdominis musculi, quem oblique descendente uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.

R Posterior cubitum flectentium musculus.

S Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulae costa pronascitur.

V In sedes triangula, nullis obiecta musculis, excarnis uel, ac praecipue insertionem excipiens nervosa cubitum extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inferitur.

Y Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculum **Z** insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium **a** indicatur. Sedes uero, qua carneus esse desinit, **b** insignitur.

Musculus qui nobis extensionis autor parui digiti recensetur. Commixtionem tendinum musculi **Z** insigniti, ac musculi **O** indicati, quae ad digitorum fit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebrius nobis occurrit.

A Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero **c** insignitum. Insertionem uero **d** indicat **am**, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.

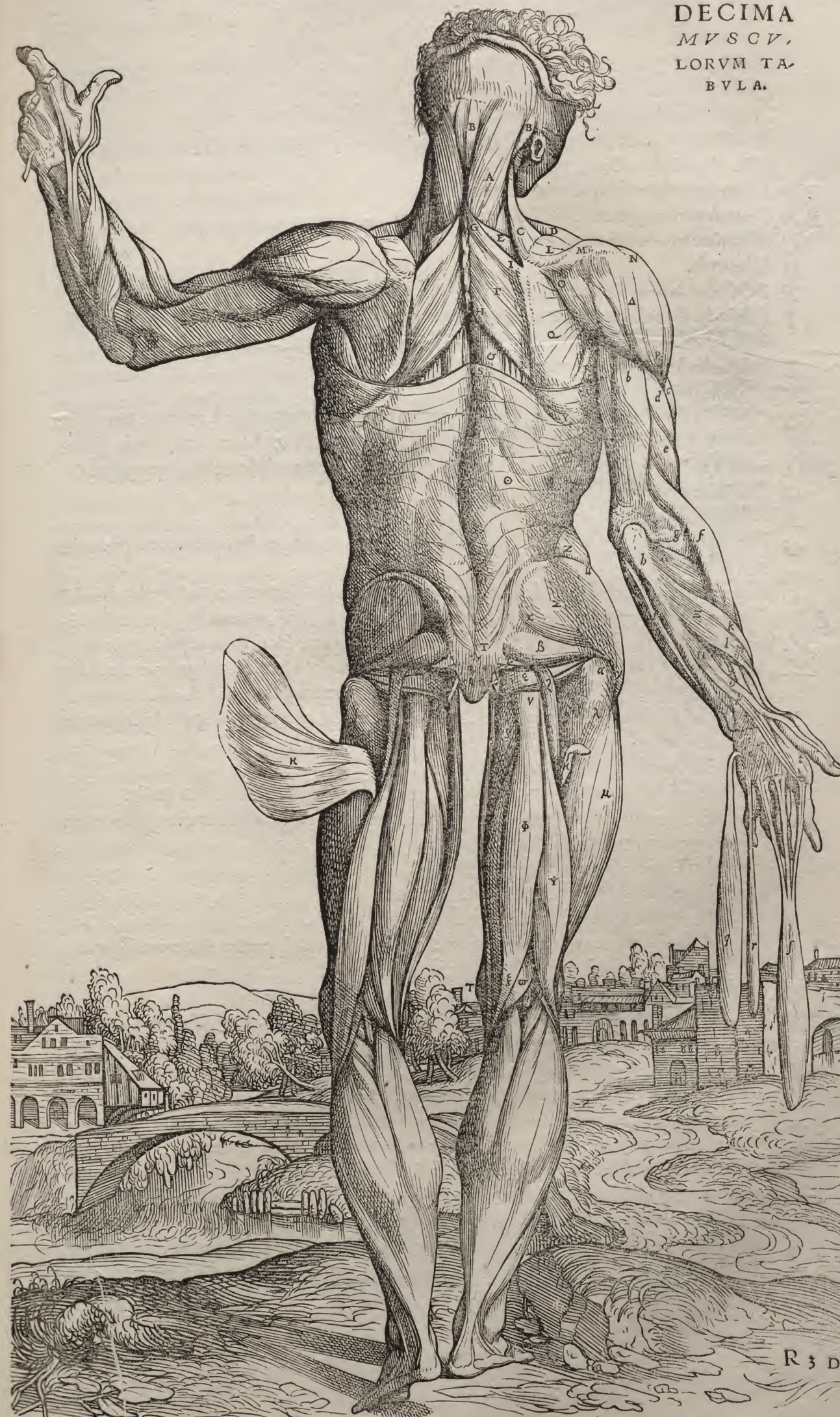
E In utroque cubito **E** insignitur musculus, brachiale flectens, octauoque brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula aequae atque hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus

R 2 tendinem

- g. tendinem producentis initium, hic ad characterem q; est obuium, una cum exortu musculi brachiale flectentis, qui post brachiali insertus, A in tertia musculorum tabula ornatur.
- e. Musculi hac oblique prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcienti inserit, alter uero unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo et tertio pollicis ossi inferens.
- f. Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, et pollicem uersus indicem euertens.
- g. Musculus pollicem indici proximè adducens.
- h. Musculus parui digiti a reliquis abductionis autor.
- II. Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m et n circumscribitur. Quandoquidem i usq; ad k, i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, ubi etiã sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimã notat partem, quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitus se insinuat, reconditq; omni ex parte non est conspicua.
- o. Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obiectus.
- p. Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.
- q. Musculi, quem p notauit, carnosæ partis terminus.
- r. Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obiectus.
- s. Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sed.
- t. Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq; crure (quemadmodum et subsequentes aliquot) notatus.
- u. Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.
- x. Apparet et hic quoq; portio musculi, femur mouentium quinti.
- y. Musculus secundus tibiam mouentium.
- æ. Musculus tibiam mouentium primus.
- ß. Octauus tibiam mouentium musculus.
- γ. Nonus tibiam mouentium musculus.
- δ. In hoc sinu tibiam accedens arteria, una cum maxima cruris uena, et neruo quoq; totius corporis crassissimo uehuntur.
- ε. Musculus primus pedem mouentium.
- ζ. Secundus pedem mouentium musculus.
- η. Septimus pedem mouentium musculus.
- θ. Octauus pedem mouentium musculus.
- ι. Excarnis fibule pars, ipse que aded exterior malleolus.
- κ. Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.
- λ. Musculus paruum digitum a cæteris abducens.
- μ. In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.
- ν. Interior malleolus.

DECI

DECIMA
MVSCV.
LORVM TA-
BVLA.

R 3 DE

DECIMAE MUSCULORVM TABV-

LAE CHARACTERVM INDEX.

H **A** **E** **C** omnium tabularum decima, posteriorem uero faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa non obuij, hic sese comonstrant. Atq; inter reliquos prorsus ablati sunt, quem nona tabula Γ & Δ insigniuimus, quod uidelicet nusquam apte formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

- A** Dexter primi paris caput mouentium musculus.
B, B Secundi paris caput mouentium dexter.
C Scapulam mouentium tertius musculus.
D Clauicula.
E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula **F** notandus.
\Gamma Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circumscribuntur **G, H, I, K, G, I, H, K.**
L Musculus brachium mouentium quintus.
M Scapulae spina, ac summus humerus.
\Delta Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circumscribere poteris, si **P** musculi insertionem esse cognoueris. **P** namq; ac **N** & **O**, trianguli modo, dictam **N, O**, musculi partem terminant, anteriori interim parte **\Xi**, in quarta tabula musculorum insignita.
Q Brachium mouentium sextus musculus.
R Musculus brachium mouentium tertius.
\Theta Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, una cum humanum thoracem mouentium quarto.
\odot Hunc musculum, secunda tabula Γ insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachium deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. **S** & **T**, musculi huius principij indicant longitudinem, **V** partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerum in scripta tabula **O** insignita, utcumq; fuit obuia. **X** autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab illius offe non amplius enascitur. Circumscribes uero praesentis musculi latera ab **S** ad **T**, dein a **T** per **X** ad **V**, insuper ab **S** ad **V**. Caeterum **Y** notabit inferiorem scapulae basis angulum hic extuberantem, & tertio musculi latere interceptum.
Z Oblique descendens abdominis musculi portio.
a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus a ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubiti flexentium musculi.
d Portio posterioris cubiti flexentium musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longissimus.
f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.
h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis uel libera cernitur.
i Musculus brachiale flexentium, qui octauo brachialis ossi inseritur.
\Delta, \Xi, \Pi Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum Δ insignitum, illud est, quod radio ante medium illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium in supinum agentium breuior. Secundum Ξ indicatum, illud est, quod in duas portiones, **k** & **l** notatas dirimitur. **k** enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis ossi, pollicem proximae sustinenti offert. **l** uero inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae **m** inscribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram **n** indicatam, in secundum & tertium pollicis inter nodum implantat. Porro tertium principium, Π insignitum, illud demum est, quod in duas quoq; **o, p**, partes, **o** & **p** indicatas discinditur, quarum superior, **o** notata, tribus pollicis ossibus inseritur. Inferior uero **p** indicata, indicem, ac medium a pollice abducere creditur.
q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus extensionis parui digiti autor, **r** insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem potissimum

- s**, potissimum extendens, ac s indicatus.
t Musculus pollicem indici proxime adducens.
\Sigma Secundus femur mouentium musculus, cuius exortu, semicirculi formae quodammodo respondentes, **u** et **x** notant, quanquam **u** in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si praesens tabula in **y**, latus magis uerteretur. Caeterum **y** huius musculi indicat insertionem, ut etiam **u**, & **x**, & **y** uniuersum musculum circumscribunt.
\alpha Magnus exteriorq; femoris processus.
\beta Quartus femur mouentium musculus.
\gamma Ligamentum a transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum pertinens.
\delta Ligamentum a dicta nuper sacri ossis sede, in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxendicis sedem insertum.
\epsilon Musculus femur mouentium decimus, qui hac a posteriori pubis ossis sede reflexus, alium ueluti musculum supra infraq; ipsi attensum commonstrat.
\zeta Quoniam haec sedes sequenti tabula perinde, atq; hic erit conspicua, neruum caeteris omnibus corporis uerius summe animaduertendum, ab hac tabula non rescuimus. est autem is, quem quartum femur petentium numerabimus, cum secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo Libri quarti praeponendis, characterem 71 indicaturi. Praesens etenim neruus, cuius ductum seriemq; tantopere expendenda putauerim, is profecto est, secundum quem ex caluariæ amplitudine, in dorsiuertebrium foramen, quod dorsali medulla transmittenda paratur, humor in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae demanare, ac in crura profluere sentiunt. Arbitror autem huius nerui distributione eo animaduertenda accuratius, quo saepius hac mea aetate affectus innumeri, sese mihi ex humoru ad heru hunc defluxu obtulerint. Quinetiam eundem in poplite **u** notatu cernis, quanquam priuatim huius nerui grandior indicet portione, quae & si in aliis quamplurimas soboles diffeminetur, praecipua tamen ipsius parte pedis, inferiora inter calcem, & interiorem malleolum petit. **\theta** uero praesentis nerui in poplite bipartiti, minorem insinuat rannum, maxima sui parte in musculos digestum, tibiae latus, & anteriorem eiusdem sede occupantes, qui me Hercule non minus quoq; accurate, quam quouis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltem propter urentia medicamina, quae subinde hic aegris adhibentur. Praeter hoc enim, quod appositionis sedem adamsim Medici hinc cognoscent, etiam expendere erit iucundissimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inustum, humorem secundum hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato uicinum est, & quum paulo inferius sit, quam superior fibulae consistat appendix, neruus contingi nequit. Atq; eiusmodi sane pleraq; crebro sermone adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinas partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiam eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam coepi, exaraturus. Quod autem hic quaedam interiecerim, nerui illius occasione factum est, idq; potissimum, quum locus uacuu ante undecimam tabulam seruandus esset.
\kappa, \kappa In utroque femore **\kappa** occurrit, musculum notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure integer a sua sede reflexus est, in sectione duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure, solim inibi reliqua est, ubi ualidissima spectatur, ubi autem leniter, membranae tantum ritu inserta rebatur, **\lambda** ascriptum cernis.
\mu Septimus tibiae mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obiectus.
\phi Tertius tibiae mouentium musculus, cuius caput **y** insignitur, sedes uero tendinem primum educens ζ . Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, characterem 3 insignitam.
\psi Quartus tibiae mouentium musculus.
\omega, \omega Quintus tibiae mouentium.
\rho Quinti femur mouentis musculi portio.
\sigma Secundus tibiae mouentium.
\tau Portio octauae tibiae mouentis musculi, reflecto iam interim primo tibiae mouenti, qui alias hic in orbe occurreret. Quod uero ad musculos in tibia pedeq; repositos attinet, omnia praecedenti conueniunt tabulae, ut & duodecima, quam inibi characteribus primum occupabimus.

R 4 VNDE

VNDECIMA
MVSCVLO.RVM TA.
BVLA.VNDECIMAE MVSCVLO RV M TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SINISTER primi caput mouentium paris musculus.

- A, A Secundum par musculorū caput mouentium, in sinistro tantum latere characteribus insignitum.
 B, B Musculus hic obscure occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
 C Musculus scapulam mouentium tertius.
 D Clauicula.
 E Pendet hic musculus, a scapula osi u referenti insertus.
 F Humanum thoracem mouentium tertius.
 G Brachium mouentium quintus.
 H Musculus scapulae gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium sextus, cuius initium ab H ad I metitur, insertionis uero sedes K indicatur, atq; ita totus trianguli modo H, I, K circumscribitur.
 L Musculus ab humiliori scapulae costa initium ducens, brachiumq; mouentium tertius.
 M Hic musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrosum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circumscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitudinem huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulae fuit proxima, O autem illa, cuius initium a summi humeri cum clauicula articulo pedit. Dein si D eam musculi partem esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequeris musculi suo exortu liberi principium insigniter obtusum angulum referre, uti figura modò inserta comprobatur, qua interna musculi sedes exprimitur, articulo maxime contermina. Atq; hic A, B, C musculi indicant principium, ab A quidem & B principij portionem a summo humero, & scapulae spina pronatam, a B uero ad C reliquā principij partem, quæ clauiculæ debetur. Postremo D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est B humilioris poni, quam A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.
 P Dicitur nuper musculus ab omnibus, unde principium ducit, sedibus liberatus, ac ab insertionem duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit hanc transuersum in humerum fieri.
 Q Humanum thoracem mouentium quartus.
 R Musculus dorsum mouentium undecimus.
 S Dorsum mouentium decimus quintus, seu octauum dorsum mouentium paris alter.
 T, T, V Characteribus T, T duas costas earum, quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus, V uero earundem costarū interuallū, ut intercostalium hic musculorū exterior obseruaretur.
 X Musculus thoracem mouentium secundus.
 Δ Humanum thoracem mouentium quintus.
 a, b Obscurum impenesq; membraneum musculi oblique ascendens abdominis initium, a spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
 c Musculus ab insertionem hic dependet, brachium mouentium quartus.
 d Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitū, a ceruice capitis humeri educitur, quod d, e, scapulae articulatur. e autem sedem indicat, qua præfens musculus ab altero cubitum extendentium, mox findicando, non amplius distinguere nequit.
 f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulae costa pronatus, ac cum musculo g insignito coiens.
 g Musculus cubitum flectentium posterior.
 h, h Longior musculus radium in supinum ducentium.
 A Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initium i insignitur. sedes uero, qua tendinem educit, k, tendinum autem ipsius insertio, l.
 i, k, l Musculus radium in supinum ducentium breuior.

n Radius.

o Vlna.

- o *Vlna. Atq; in horum osium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens committensq; qua inuicem dehiscent.*
- ≡ *Secundum principium trium principiorum, quæ ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p qui dem eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis osium r. fertur. r uero is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.*
- f *Musculus pollicem indici proxime admoens.*
- Π *Tertium principium eorū, quæ ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui dem notat eius portionem, quæ indici ac medio tribuitur, u uero eam, quæ pollicis est peculiaris.*
- Σ *Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circumscribitur. Quod uero ad horū x, y, z. characterum latera, superiusq; spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundoq; femur mouen a. tibus musculus liberum. Caterum α tertij illius musculi insertionem proponit.*
- φ *Quartus femur mouentium musculus, a tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium ducens, & β. illic primum tendinem educens, ubi β conspicitur.*
- γ *Magnus femoris processus.*
- δ *Secundus femur mouens musculus.*
- ε *Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uero ? indicetur, ad characterem Ω paulo post commemoraturus sum.*
- η *Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.*
- θ *Musculus decimus femur mouentium, hac ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter t. n. duos musculos, & η insignitos prorepens.*
- λ *Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ a coxendicis ossis appendice pronascuntur.*
- μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimum capitum a coxendicis ossis appendice pronatorum secundum numeramus.*
- ν *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc a coxendicis osse eductorum. ζ uero præsens musculi ostendit finem, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit, anteriori tibiæ ossis sedi implantandum.*
- Ω *Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus ≡, Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, characteribus & ac &, tum ? ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim &, posterioriorem notat musculi partem, ? uero & Ω anteriorem. Caterum ? priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.*
- ω *Quartus tibiam mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac p insignitur, pendet.*
- ς *Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens.*
- τ *Musculi tibiam mouentium octauæ portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quod sequenti tabula iidem, qui hic modo proponantur muscoli, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.*

DVO.

DVODECIMA MUSCULORVM TABVLA.

DVODECIMAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

- Γ SINISTER** primi caput mouentium musculorum paris musculus, cuius principium *A* notat, *AB, C.* Buerō & C insertionem, quam in occipitis os molitur. *D* autem sedem indicat, qua dexter musculus *D, E.* sculus a sinistro primum abscedit. Postremo *E* insinuat internū insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculus in trianguli formā agere usum fuerit, illum circumscribes lineis, *A B, AC, BC.* Quinetiam si interuallum inter dextrum musculus & sinistrum consistens, quoque trianguli modo spectare uolueris, circumscribes id, a *B* ad *E*, dein a *B* ad *D*, & ab *E* ad *D*.
- F, F* Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.
- G* Scapulam mouentium tertius. *H, H* Brachium mouentium quintus.
- I* Summus humerus a connatis ipsi musculis liber. Caterum neque costas, neque eandem interualla characteribus insigniuimus, quod hic eadem, ut in praecedenti tabula, ad *T, T, V* sit ratio.
- Δ* Humani thoracis motorum quartus, cuius initium *K* insignitur. *L* uero sedes, qua primum a longissimo dorsum mouentium musculorum *N* mox notādo, nō amplius pertinaciter (quemadmodū in se) riuus a *K* ad *L* usque adnascitur. Tendines autem praesentis musculi aliquot, *M, M* indicantur.
- N* Dorsum mouentium undecimus. *O* Dorsum mouentium decimus quintus.
- P* Scapulae gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sexu s habetur, hicque ab *Q* insertionem propendens *Q* insignitur.
- R* Musculus brachium mouentium tertius. *S* Secundus thoracem mouentium.
- T* Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit.
- V* In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendet, qua cum interiori *T* notato impense cōmiscetur. In dextro autē brachio propendēs ea pars resecta cernitur.
- X* Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula d notabimus.
- Y* Musculus cubitum flectentium posterior.
- Θ* Musculus radius in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quam externum illius conspiciat, sit tuberculum, inibi exoritur, ubi a ascriptimus, ipsius insertionem *b* indicantes.
- Δ* Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atq; huius initium *c* indicatur, insertio autē *c, d.* tem d insignitur.
- e* Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radius in pronom agentium.
- f* Radius. *g* Ulna. *h* Ligamentum radius ulnamque, qua inuicem debiscunt committēs.
- i, k* Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, & cartilaginis ulnam a brachiali dirimentis nomine, pluribus ornasse characteribus, nisi illa superiori Libro pulchre fuissent obuia.
- l* Hac sede musculis tendinibusq; libera, aliter ligamēta, quibus ossa cōpinguntur, proponi nequeūt.
- m* Postbrachialis os anulare suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisq; illa occupantibus interstinguere.
- n* Hic musculus reponitur, pollicem indici proxime adducens.
- o* Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertionem propendet.
- p* Hic bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.
- q* Ilium ossis dorsum nunc prorsus ex carne spectatur.
- r* Femoris caput, coxendicis ossis acetabulū subiens ipsum ue ligamentū, praesentē ambiēs articulū.
- s* Ligamentum a sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.
- t, u* Dependet hic tertius femur mouentium musculus, t notatus, unā cum quarto, qui u insignitur.
- x* Magnus exterior ue femoris processus.
- α* Decimus femur mouentium musculus, cuius praecipuam partem *F* notandam, ex decimasextata bula opportune petes, ad characteres *F, G, H.* Praesens autem tabula eam musculi partem cōmonstrat, quae ad peculiarem ipsi in coxendicis osse caelatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.
- β* Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatiori q; musculi *α* insigniti, sedi exporrectus.
- γ* Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem *α* notauimus.
- ≡ Musculus

- ≡* Musculus femur mouentium quintus. Verum *≡* priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac *Δ* insignitur, & partim carneum, & notatum, a coxendicis ossis appendice enascitur, hincq; prodeuntium capitum, numero quartum censetur. Hac sede posterior haec quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem praeseferens. *u* Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori caput femoris insertum.
- Σ, Π* *Σ*, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac *Π* quidem eius partis posteriorem portionem, *Σ* uero anteriorem. Quo autem haec non admodum sanè obuia promptius percipias, eosdem illos Graecorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.
- Musculus tibiae mouentium septimus.
- κ, κ* Musculus tibiae mouentium octauus.
- λ* Ampla depressa q; femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in se de consistens.
- μ, ν* Quartus tibiae mouentium musculus, hic ab insertionem pendens, ac *μ* quidem partem illius indicat, a coxendicis osse enatam, *ν* uero partem, cui femur principium praebet.
- ξ* Tibiam mouentium quintus musculus.
- φ* Primus pedem mouentium musculus.
- ψ* Secundus pedem mouentium musculus. Caterum huius musculi (ut & primi) principium partim carneū, ac *ω* insignitū uisitur, partim nerueum, ac *ρ* indicatū. *τ* autem sedes significatur, ubi primum duo isti primi pedem mouentium musculi contigui sunt. *s* Haecenus musculi illi in sura exuberant, hicq; carnei esse desinunt, uerum haec tubera nona tabula etiam accuratè exprimuntur. *v* Tendinis, qui e duobus praesentibus musculis educitur, principium.
- ω* Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character *ϑ*, in sinistra posita tibia.

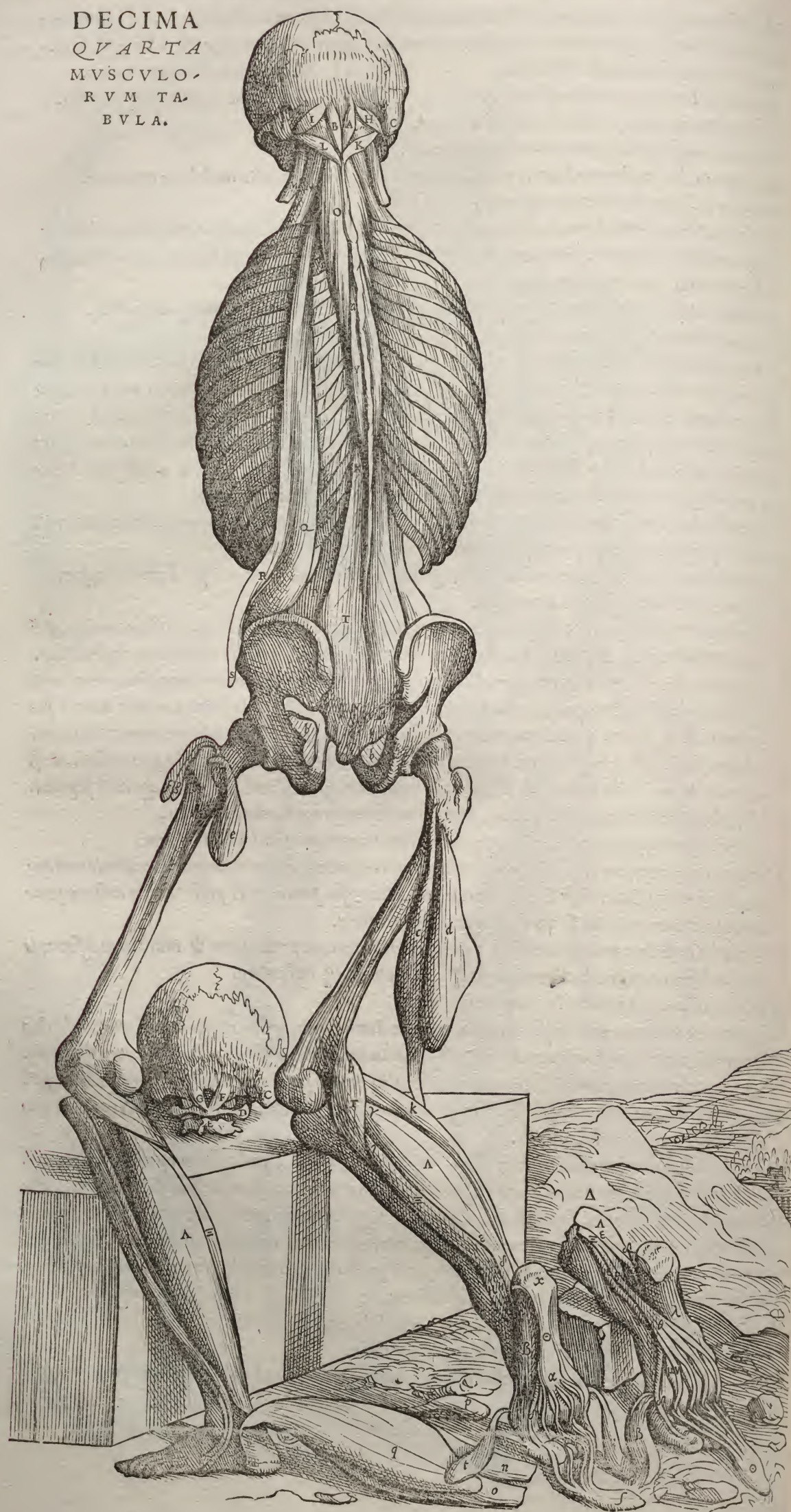
DECIMAE TERTIAE MUSCULORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS
pagina proponet, characterum Index.

- A, B, C, D, E, F, G* Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. *A* enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio extransuersis quintae & quartae thoracis uerterarum processibus enatus. *B* musculi huius sedes, qua carnea esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porro *B* quoque musculus significare debet, qui a septimae ceruicis uerterae spina enascitur, & cum musculo *A* insignito commiscetur, congressus autem sedi, *C* inscriptum est, quod non modo congressum utriusque musculi notabit uerum etiam ubi uterque exacte carnea efficitur. *D* utriusque musculi insertionem notat. *E* secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertionem interim ipsius ad *F* conspicua. Postremo *G* ac *G* secundi paris carnea moles insignitur.
- H* Musculus dorsum mouentium quintus.
- I* Portio musculi dorsum mouentium sexti.
- K* Decimus quintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octauus paris alter.
- Γ* Undecimus dorsum agentium musculus, cuius principium a sacro osse pendens *L* insignitur, *L, M,* ipsius uero anulae tendines ue *M, M.* Atq; ita elatissimum *M*, praesentis musculi superioris rem significat terminum.
- κ* Character *κ* loco *N* positus, musculus dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.
- Ο, Ο* Musculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus, simiarum uero caunusq; septimus.

DECIMA
TERTIA
TABULA.

- P, P* Haec costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inferebatur. Quod autem ad costas, earundemque intervalla attinet, eadem hic atque in aliis quod præcedentibus tabulis est ratio.
- Q* Scapulam mouentium tertius.
- R* Scapula posteriori parte prorsus excarnis.
- S* Thoracem mouentium secundus.
- V* Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.
- X* Dependet musculus brachium mouentium quintus.
- Y* In utroque brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculus que libera cernitur.
- a* Posterior cubitum flectentium musculus.
- b, d* Musculi cubitum extendentes. *Ac* *b* is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit, *c* ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur. *d* autem carnosus pars, quæ ab humero, ad medium fere longitudinis eius originem sumit.
- e* Radius.
- f, g* Musculus radium in prouum ducentium superior, cuius insertionem priuatim *g* insigniuit.
- h* Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.
- i* *V*lna, radium autem e superius notauit. *k* autem, ligamentum in utroque cubito indicat, radii ulnæ tota ea sede colligans, quæ hæc ossa inuicem debiscunt. Quod uero ad brachialis postbrachialisque ac denum digitorum ossa spectat, omnia hic præcedentibus correspondent tabulis. Verum musculum hic rescuimus, pollicem indici proximè adducentem. *Ac* in sinistra manu tres cõspiciuntur musculi, secundum pollicis internodium flectentes, characteribusque 1, 2, 3 insigniti. Insuntur musculi primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim *l* indicatur.
- m* Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrunt.
- n* Coccyx quoque os excarne, seu musculus ipsi adnatis liberum cernitur.
- o* Ligamentum a sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.
- p* Femoris caput.
- q* Magnus exteriorque femoris processus.
- r* Hic ab insertione propèdet decimus femur mouentiũ, internã ipsius sedẽ, quæ ossibus undique attẽditur, cõmonstrans. Atque ita *s, t, u* huius musculi tẽdines notat, qui ad coxendicis os reflectuntur.
- s, t, u* Tribus his characteribus, carnosus indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentiũ musculum inibi deducens, quæ ad coxendicis os reflectitur. Atque ita *x* huius carnosæ partis supremam indicat sedem, *y* mediam, *z* autem infimam.
- a* Portio femur mouentium noni.
- b, y* In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in parui femoris factæ processum. *Ac* *b* quidem insertionẽ indicat musculi femur mouentiũ sexti, *y* autẽ musculi femur agentii septimi.
- d, d* Musculus tibiæ mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.
- e, e* Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.
- z, n, z* Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendit, in quo *z* posteriorem ipsius notat partem, *n* uero *z* anteriorem. atque hic rursum priuatim *n* posteriorem indicat portionem partis anterioris, *z* uero anteriorem portionem.
- o* Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium *o* indicatum a femoris externo ducens capite, tendinẽ autem illic educens, ubi *?* insignitur.
- n, u* Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.
- y* Quartus pedem mouentiũ musculus, cuius initium *o* indicatur, ipsius autem sedem, quæ tendo duorum primorum pedem mouentiũ musculorũ, illi primũ per tinacissimè adnascitur, *n* notauimus.
- u* *u* uero tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouentibus *o* tertio cõsurgit.
- u* Hac sede tibiæ os excarne conspicitur, quemadmodum *o* magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.
- v* Tendo musculi pedem mouentium octauus.
- z* Tendo septimi pedem mouentium.
- o* Præsenti caractere indicat a uolui figuram, ad dextrũ integri hominis hac decimatertia tabula expressi crur repositã, lapidique innitẽtem, quo tandẽ inferior pedis sedes oculis subijciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaque primũ *o* ligamentum, seu membrana substantia, primo digitos mouentiũ musculo obnatam, latique tendinis uicem in planta subeuntem.
- g* Musculus pollicem a cæteris digitis introrsum abducens.
- s* Musculus abductionis parui digiti a cæteris opifex.
- t, t* Primus secundusque pedem mouentium musculi, in integro quidem homine a quarto pedem mouen-

DECIMA
QVARTA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

tium propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.

Tendo tertij pedem mouentium musculi.

Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine **Y** insignitum cernis.

¶ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculis conflatus, calciq; insertus, quā

χ Tendo ex primo secundo & tertio speciem motuum musculorum hanc partem præsentis tendinis
φ χ hic priuatim cavitatem proponat, inter anteriorem præsentis tendinis partem, & poste-
 riorem sedem aliorum muscutorum conspicuam, qui hanc tibiæ sedem occupant.

Excarnis nullisq; musculis, uel ante sectionem obiecta tibiæ ossis pars.

Excarnis nullisq; musculis, vel ante sectionem obiecta tibia ossis pars.

* Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, præter tres primos pedem mouentium musculos.

DECIMAEQVARTAE MUSCVLORVM TABVLAE CHARACTERVM INDEX.

HÆC tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est. Scapulis & brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua uerò ne alia quæpiam integra delineanda esset tabula, caput una cum duabus primis ceruicis uertebreis reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.

A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, à secundæ ceruicis uertebre spina occipiti insertum.

C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quàm illa quæ ad genua spectatur, conspicuus.

D Hic character cum aliquot subsequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius est, transuersum primæ uertebre ceruicis indicans processum.

E Spina secundæ cervicis uertebra, atq; ita etiam E secundam cervicis denotat uertebam.

FF. Quartum caput mouentium musculorum pars, à prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.

H,I In ceruice integrioris figura insinuatur, quantum par muscutorum caput mouentium, quod ab occipitio in transversos primæ ceruicis uertebræ processus implantatur.

K, L Sextum musculorum caput mouentium par, à spina secundæ uertebre, transversis primæ processibus insertum.

M Musculi scapulae mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi à transuersis aliquot ceruicis uertebrarum processibus prodit.

N *Dorsum mouentium musculorum tertius.* O *Dorsum mouentium septimus musculus.*

P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.

Q Undecimus dorsum mouentium musculus. hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-

*Q*uod naccinus dorsum mouentium musculis sic ab ultima ipsius inflexione pendens, ac summum R in R, S. signum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium S indicatur.

T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uero X, quod V. X. etiam principum decimi quinti dorsum mouentium musculi indicat.

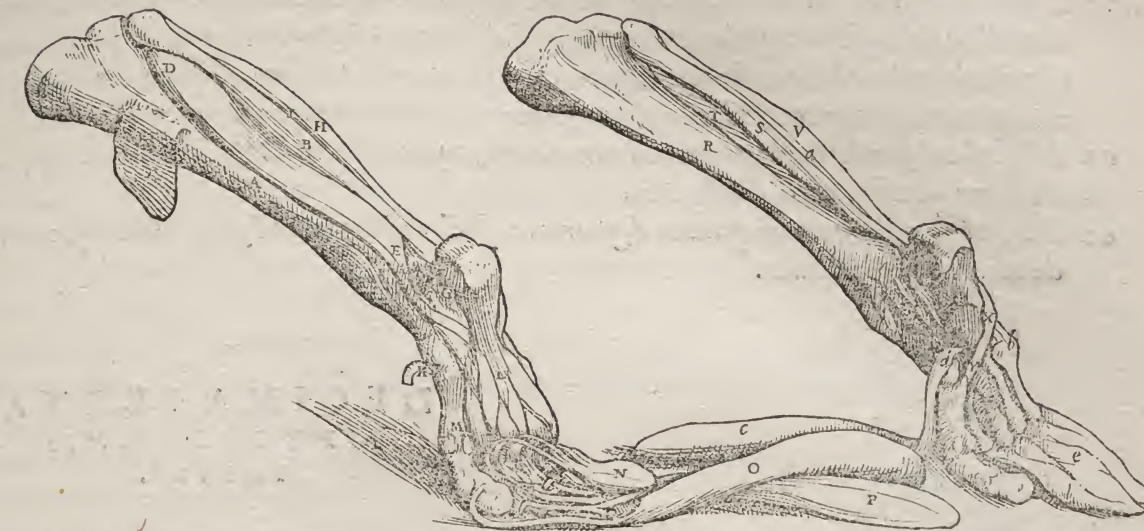
Y Decimusquintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum a. agentium reconditur.

Haec decima quartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum se-
culò intueri operae pretium erit, quum costarum ductum, ut & reliquæ musculorum tabula, ap-
positissime ostendat. In osium autem compage hæcenus nunquã costas adeò concinnè inuicem ad-
nexu, ut ille naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nasciscerentur. Nimis
enim ingens intervallum, inter elatissimam osis illiù sedem, & duodecimam thoracis costæ mucro-
nem, in osium cõpactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductu
inter pingendum obseruare fuit promississimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie sem-
per consistant, quin etiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, et
etiam me tacentem, neminem latere arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis &
femoris ossa adeò sunt conspicua, ut si hic notas desideres, illæ à tribus integris Primi libri figu-
b. ris petende ueniant. Quamquam in pubis ossè b occurrit, membranam indicans in pubis osis
foramine obuiant.

- c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.
 d Musculus septimus femur mouentium.
 e Hic musculus propendet femur mouentium nonus.
 f, g Carnea pars, seu siuoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atq;
 hic ab insertione pendentes.
 Γ Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus fere totū poplitis flectendi munus per
 h, i. per am concedidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibiae os
 insignitur.
 k, l Septimus pedem mouentium musculus.
 l Tendo octauū pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedis os paruum sustinens facta, min.
 m. signitur.
 n, o, p, q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendunt musculi, pedis motorum opifices. n enim et
 r. o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uero quartum. Ceterum r ad
 dextri calcis internum latum repositum, tendinis illius insertionem indicat.
 Δ Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se
 rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu
 sculorum tabula Ω indicabamus.
 f Ligamentum pedis, à digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar
 ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiūq; in extrema manus uola tendinis uicem
 gerebat.
 τ Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.
 u Musculus hic à sua insertione dependet, qui minimum digitum à reliquis in externum latum ab
 ducit.
 Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium à calce enatum, α illius
 x, α. in quatuor tendines partitio. Ceterum qua ratione huius musculi tendines diuidantur, subditosq;
 transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of
 ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam Θ figuræ Δ
 notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi
 gnitur.
 β Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem
 β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.
 Λ, Λ, Λ Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.
 γ, δ. A hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinē educit, qui in carnea ipsius substan
 tia aliquosq; incæperat, iuxta characterem ε. Deinde utraq; figura plantam referens, tendi
 nem hunc quoq; Δ notatū habet, quā pollicis iam est proximus.
 Ξ, Ξ, Ξ Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altius ad
 ζ. huc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. η tendo illius, ab interno etiam latere car
 θ. nosæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit,
 diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.
 κ, κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.
 λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua
 tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad
 pollicem ducuntur. Vt uero Θ tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratius
 γ. cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, γ notatum conspicis, musculum autem indicem
 μ. pollicis adducentem, μ.

DECL

DECIMAQVINTA MUSCULO
RVM TABULA.

DVARVM DECIMAEQVINTAE MUSCULO

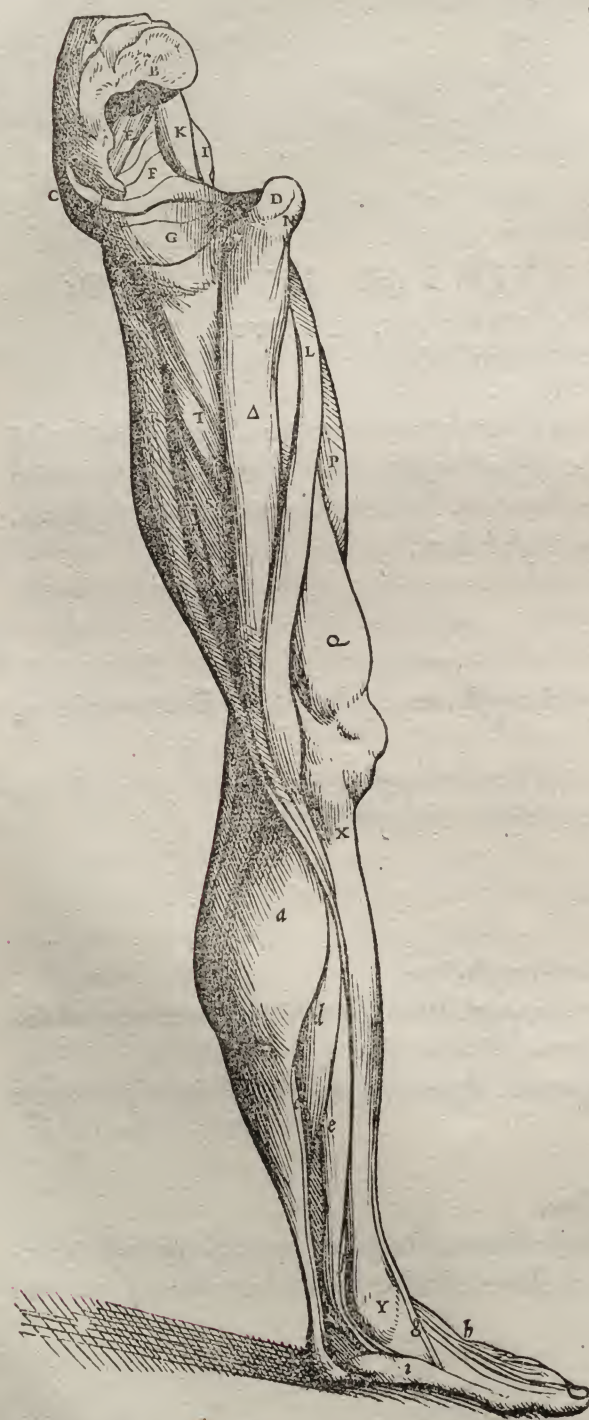
RVM TABULAE FIGVRARVM, EARVM
demque characterum Index.

DVAE praesentis tabulae figurae in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simulcū
 pede decimæ quartæ tabulae sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub
 sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulae figura,
 succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.

- A₁ Tibiæ os.
 B₁ Fibula.
 C₁ Musculus dependet, qui in poplite latitat.
 D, E₁ Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem,
 ab interno musculi latere pronatum.
 F₁ Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.
 G₁ Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.
 H₁ Musculus pedem mouentium septimus.
 I₁ Musculus pedem mouentium octauus.
 K₁ Insertio sexti pedem mouentis musculi.
 L₁ Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.
 M₁ Osicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ à sesami seminis imagine nomen inuene
 runt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.
 N₁ Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem
 exporrigit, digitos pollicis adducentem.
 O₁ Musculus pollicis secundum os flectens.
 P₁ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
 Q₁ Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis ter
 tium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistra figuræ hac ratione peculiare
 sunt.
 R₂ Tibiæ os.
 S₂ Fibula.

S 4 T₂ Liga.

- T* 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem dehiscunt.
V 2 Musculus pedem mouentium septimus. *X* hac septimi musculi tendo, sub osse cubi tesseram ue
X, Y imitante reflectitur, & latefcit quoq; *Y* tendinis huius in os pedij pollicem sustinens insertio.
a 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem *b* notat, quae
b in pedij os paruum suffulciens digitum perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus in posteriori sinistra ue figura, tres sinus indicantur, musculis a poste-
 riori tibiae sede inferiora pedis subeuntibus exsculpti. Atq; *1* sinu notat, quo quinti pedem mouen-
 tis musculi tendo uehitur, *2* sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuat. *3* ue-
 ro, sinum indicat nomine tendinis caelatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.
c 2 Musculus dependet humi quintus pedem mouentiu, in priori figura *D* & *E* notatus, ac in secun-
 da figura ad insertionem *d* insignitus.
e 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet a pedij ossibus, quae iam nu-
 da ex carneq; spectantur.

DECIMASEXTA
MUSCULORVM
TABVLA.

PRÆSENTEM tabulam li-
 cuiſet ſtatim tertiæ musculorum tabulæ ſub
 ijcere, ſed quoniam corporis duntaxat pars
 exiſtit, huc eam reponere magis uſum eſt,
 qua ſiniſtri femoris, tibiæ, pedisq; interna fa-
 cies nullo liberata musculo exprimitur, una
 cum osſe ſacro, & osſe ſiniſtro ipſius late-
 ri commiſſo, ut decimus femur mouentium
 musculus alicubi in conſpectum ueniret, qui
 in integris tabulis ea parte conſpici nequi-
 uit, quæ internam pubis oſis & coxendi-
 cis quoq; ſedem occupat. Huius autem
 tabulæ characteres, ut ſe-
 quens pagina proponit,
 ſe habent.

A Os

- A* Os ſacrum.
B Oſis ſacri latus, cui ſiniſtrum ilium os committebatur.
C Ligamentum a ſacro osſe, in coxendicis oſis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis oſis pars, quæ dextro pubis oſi committebatur.
E Notatur quartus femur ſubiens neruus.
E, F Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, *E*, *F*, *G* inſignitæ, inſcriptioni-
G, H bus quodammodo diſtinguuntur, quibus ab interna pubis oſis ſede, & interna quoque coxendi-
 cis oſis regione, musculus iſte carneus pronasitur. Ad ſedem uero *H* indicatam, musculus
 arctior redditur, & ad ſinum ſibi in coxendicis osſe inſculptu reflexus, ad magnum femoris per-
 fertur proceſſum.
I Conſpicua eſt portio, ſexti femur mouentis musculi.
K Portio ſeptimi femur mouentis musculi.
L Primus tibiæ mouentium musculus, cuius ſedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem
M ceſſat, *M* indicatur.
Δ Secundus tibiæ mouentium musculus. *N* & *O* musculi huius principium ab oſis pubis com-
N, O miſſura pronatum. *M* quoq; & ſi in primo ponatur musculo, huius ſecundi musculi etiam ſedem
 notat, qua in tendinem deſinit.
P Nonus musculus tibiæ mouentium, parua ipſius portione hic conſpicuus.
Q Octauus tibiæ mouentium musculus.
R Tertius tibiæ mouentiu musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & ſecundi, tibiæ mo-
 uentium musculorum quoq; *M* indicari poteſt, & promptiſſimum etiam eſt inueniri, ubinam mu-
 ſculorum tendines, in anteriorem tibiæ oſis ſedem inſerantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerum *S* poſterioſiorem eius musculi partem notat. *T* au-
 tem quinti femoris musculi anterioris partis poſterioſiorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiæ mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiæ oſis pars, uerum *Y* interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuiſſimus, idemq; ſummè gracilis, qui a tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus ſuram conſtituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo ſexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem a cæteris digitis inſorſum abducens.
 Abſolutis itaq; ſedecim musculorum tabularum (quas in præſentis Libri initio collocandas du-
 xi) indicibus, proximum modò erit Capitum contextum aggredi, ac a ligamentorum natura in-
 tium ſermoni ſtatuerre.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS
ligamenti uſus & differentia. Caput I.

- FIGVRA ſequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti diſſe-
 rentiam ſemel commonſtrans, uniuerſum femoris os exprimit, una cum tibiæ osſe & fibula, qui-
 bus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capituli contextu intelligendo ſubſeruiunt.
A, B, C, D Femoris os.
B Femoris oſis caput ſinum coxendicis oſis ſubiens.
C, D Femoris oſis humiliora capita, quæ tibiæ articulantur.
E, F, G, H Tibiæ os.
F Eminens ſuperioris appendicis tibiæ oſis proceſſus, qui ſinum ſubingreditur, quem duo humi-
 liora femoris oſis capita efficiunt, & qui ligamentum mox *X* inſinuandum educit.
G Sinus

G Sinus inferioris appendicis tibiae ossis, quo complures ueruntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiae sedem occupant.

H Interior malleolus.

I, K Fibula, uerum K exterior malleolus priuatim insignitur.

L, M, Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensissime liuens. Verum M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quae quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calcis inseritur.

O Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.

P, P Ligamentum orbiculatim femoris cum coxendicis ossi articulum amplectens.

Q Ligamentorum portiones, ex magno externoq; femoris processu in musculorum substantiam absumptae, ac potissimum in tibia mouentium septimi.

R Portiunculae ligamentorum quoq; a radice interioris minorisq; processus femoris pronatae, & in octauum tibia mouentem musculum praecipue degenerantes.

S, S Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantum parte excepta, cui mola praepositur.

T Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.

V Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atq; externo ipsius lateri attentum uisitur.

X Ligamentum ex tibiae ossis processu F notato, in femoris os insertum.

Y Ligamentum superiorem fibulae partem, tibiae ossi connectens.

Z Ligamentum inferiorem fibulae partem, tibiae alligans.

a Membraneum ligamentum, fibulam tibiae ossi toto ductu, quo inuicem haec ossa dehiscunt, committens.

b, c Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui a tibiae anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Ut uero ipsius natura exactius oculis subijceretur, id sectione secundum longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.

d Ligamentum a tibiae ossi ad calcem insertum, & tendines hac ad pedis inferiora descendentes continens.

e Ligamentum a fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.

f Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.

g Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.

Huc sane & tabulam retulisse praesentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quae primae ceruicis uerebrae ad secundam, & primae secundaeq; ad caput connexum exprimit, nisi quam modo proposui, utcumq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

PRIMVS

CAPITULUM PRIMUM
PRIMI
figura.Quid ligamentum
est.

PRIMVS Liber omnia, quae ad humani corporis ossium cartilaginumq; enarrationem spectare duximus, enarrauit, praesens uero ossium cartilaginumq; ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primum fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq; concisionem properandum, quando quidem haec corporis partes, ceteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subiiciuntur. Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine comprehendimus, Graecisq; συνδεσμος nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est simile ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principium ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, & musculis constituendis homini usus praestans. Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamenti tenerentur, nihil sane prohiberet ossa, aut cartilagine in quolibet motu luxari, & a sua naturali sede alia alio permutata egredi. Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumq; articulos ligamenti circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisq; non paruae capacibus. Miranda profecto est Creatoris industria, qui ex coarticularis inuicem ossibus, corporis substantia enasci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amissum tutorem colliguntur, & articulata continentur, neque prompte per uiolentos motus a se inuicem rumpantur, quodq; demum haec substantia ex continuis indefessisq; motibus, noxae suscipiendae contumax, ob duritiem euaserit. Porro ut ossa cartilagineq; a musculis tracta ocyus sequantur, molle rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atq; hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quae fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabrica refectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamentum adeo durum, ut tuto simul colliget, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neq; facile abrumptur, atq; hic praecipuus primariusq; ligamenti usus est, a quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulorum ligamenta) aut ex cartilagine in cartilagine (ut laryngis cartilagine mutuo necessitudine) aut ab osse in cartilagine (ut quae costarum cartilagine pectoris ossi committunt) insertum, commissorum ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colliget, siue haec manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur. Secundo usu ligamentum, tendines suis, qui bus uehuntur, sinibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. Huius autem generis ligamenta in homine esse quam plurima, in manus pedisq; musculorum enarratione docuimus. In externa namq; cubiti sede, qua brachiale illi articulatur, eius classis ligamenta sex uidentur, in interna autem brachialis regione unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota fere ipsorum longitudine consistit. In anteriori uero tibiae sede, qua pedi articulatur, unum quoque est amplum & ualidum, & alia deniq; inter tibiae & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quae omnia in hoc praecipue creata sunt, ne tendo in musculi contractione e proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentum anteriori tibiae sedi iuxta pedem praepositum, inter reliquos, quibus uia praebet, tendines, illos qui digitorum extensionis auctores sunt, transmitteret, & contineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrorsum a tibiae & pedis articulo promineret nihilo minus sane, q; si funiculum uni digito alligatum ad genu usq; protenderes, illoq; digitum eleuare, conareris, funiculus namq; ille uersus genu attractus, plurimum a pedis cum tibia articulo abscederet. At si alium funiculum transuersum in finem tibiae sedi obligaueris, atq; sub illo, cum quo digitum extendi uolebas, traduxeris, funiculus ille rectus, etiam si pertrahatur, non amplius a tibia abscedet, & tibiae pedisq; transuersi uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Atq; haec Naturae solertia aurigas imitari inuenimus anulis illis, quos equorum iugis conectunt, ut habena oblongiori per anulum traiecta, equos, quibus non insident, opportunius reflectat. Quia uero ligamenta haec perinde, ac ille anulus habens, transuersim tendinibus obducitur, aut potius orbiculatim amplexatur, Graecis γνάμονα fuere nuncupata, nos autem illa nunc Transuersa, nunc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorum superficies anulis, per quos funes traieciuntur,

Quid ligamentum
est.Ligamentum
tri usus in col-
ligando.Ligamenti
substantiaLigamenti in
tendinibus con-
tinendis usus.

tur, penitus respondent, est enim ut plurimum, ut et ipse tendo, secundum cauum orbicularis, laevis, & uelut uiscido humore ceu sinegmate quopiam perfusa. Quippe haec ligamenta non solum tendinibus extrinsecus obducuntur, uerum etiam uelut stratum ipsi sunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undiquaque in orbem tendines, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorum ordini asseribendum sunt membranae, transuersim alicui integras musculorum congerie obductae, ne illi inter se implicentur, sua uelut sede aberrent, huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris, & tibiae longitudine musculis praesse recensimus. Insuper & transuersum primae

Lib. 8 de V. su
part.

cervicis uertebrae ligamentum, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam comprimat, instar uallii prohibens, in horum quoque numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitrarer cerebelli processum, qui uermibus comparantur, motus, inter haec ligamenta quoque connumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anterior cerebelli sedem cerebri natibus, & posteriori dorsali medullae conneunt. Quandoquidem illas membranas partes Tendinum nomine Galenus dignatus est, arbitratu illas in hoc formatas esse, ne processus uermium modo conficti a sua sede reclinantur. Verum quia his processibus esse, ne peculiarem motum tribuo, ne utique tenuis membranae partes illorum motibus praesse concedam, sed huc quoque referam membranas, seu ligamenta potius ex ossibus pronata, & quosdam ossium sinus ideo succingentia, ut, & si musculi tendinibus sinui incubentem, anuli modo orbiculari non amplexentur, nihilominus tamen sinui ita subungant, & uiscido quoque humore sic oblinentur, & laeua sint, ut pinguis rotulae modo, musculi & tendines sibi superuichi sinant, & quomodo is atteratur, praesent. Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagitur, deinde etiam in superiori coxendicis ossis regione, quae duo musculi descendunt, primarii femoris flexus opifices. Huc quoque spectant ligamenta, cartilaginea ligamentorum naturam seruantia, quae acetabulorum & ossis sinui cavitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliu obnascitur. Et fortassis huc reponendae essent ligamentosa cartilagineae, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primo libro retulimus. Videtur namque et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorum nomen in didisse, licet ad colligationem nimis quam parum conducant. Porro tertius ligamentorum usus censebitur, quod illa instar indumenti & propugnaculi, corporibus, quibusdam obducuntur, in quorum albo inprimis omnia secundi usus ligamenta comprehendimus, & priuatim mucosas quaedam membranas, tendinibus tunicae ritu circumdatas, cuiusmodi in manu praecipue obseruatur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranis propriis obteguntur, & potissimum ea tendinum portio, quae in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usque radices habetur. Ceterum haec membranae a tendinibus, ipsisque musculorum peculiaribus membranis potius, quam ab ossibus principium ducunt, unde etiam membranae ordini non inepte ascribuntur. Quandoquidem si huius generis membranas inter Ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliqua propemodum corporis membranae huc quoque referentur, quoniam quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonaeum praecipue, membrana costarum succingens, intersepientes thoracis cavitatem membrana, dura cerebri membrana, una cum omnibus, quos educunt processibus. Non enim minus haec membranae ab ossibus, quam caetera ligamenta, enasci conspiciuntur, & interim in se aliquid colligant, continent, et amplexantur, proximisque ossibus astabulant.

Lib. 1 de Ad.
mi. diffel.

Ligamento-
rum usus, quae
instar interstitij
sunt.

Ligamento-
rum usus, quo
musculi con-
structionem
subeunt.
Quae ligamen-
ta unicuique tan-
tum praesent
usum, quae plu-
res.

in alios, uel cartilagineum implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptum erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quae femoris os coxendicis ossi, & tibiae femori colligant. nullum enim aliud homini quam colligandi officium praestant, nisi etiam forsitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obducere assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quum omnia tertio usu instar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindictis instar, tendinibus sint. Verum ex his reperies nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quam secundum & tertium usus conferunt, neque ossa aut cartilagineas inuicem necunt, qualia omnia sunt, quae uni solummodo ossi propria continuaue censentur. ut quatuor illa, quae in externa cubiti sede, radii appendici asseribuntur, & unum ulnae proprium, deinde praeter caetera huius generis quaedam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex secundum usus ligamentis, etiam primi ligamentorum usus uicem supplent, tendines namque, quem transmittunt, tumentur, & etiam ossa inuicem ligant, suntque illa, quae duobus ossibus communia conspiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut illud sex transuersorum cubiti ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus, deinde transuersum quoque ligamentum, anteriore tibiae sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiamque relatum, quod duo ossa colligas, plurimos etiam tendines una transmittit. Praeterea & transuersum internae brachialis sedis ligamentum, pluribus quoque ossibus commune existit. Tertium duntaxat usus illa sunt, quae tendinibus secundum ipsorum longitudinem obuoluuntur, nisi etiam primi usus sint, quod tendines uicinis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quamquam rursus ex his quaedam & quinti usus uicem gerant, quandoquidem mucosae membranae tendinibus tertium quatuor digitorum os flexionibus, in brachiali & uola obductae, etiam musculis gracilibus quatuor digitos pollicis adducunt, principium prebent. In quinti solummodo usus numero propemodum habenda sunt membranae, in pubis ossium foraminibus obuiae. Id autem quod in cubito & tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexum egregie auxilietur. Quamuis etiam haec omnia & ad quinti usus ligamentorum classem reijci possent, quod non obscure etiam musculis principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis ossis foraminis sedem obtegunt musculi, ab illius quoque foraminis membrana partim enasci dicuntur, uti etiam ab eiusdem diglimento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt. Porro utique ligamentorum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiae, ita quoque in ortu illa uariant, quum alia e solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia a solis ossibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua fere corporis ligamenta. Alia autem & cartilaginea & ossi communia sunt, ut quae pectoris os illi insinuat cartilaginibus adnectunt. Pariter quoque quaedam ligamenta solas necunt cartilagineas, ut laryngis, nassique cartilaginum ligamenta, quaedam ossa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorum fere articulo ligamenta. Quaedam cartilaginea ossi committunt, in quorum numero sunt ligamenta, costarum cartilagineae pectoris ossi necentia. Alia aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam fere omnes, atque haec semper duabus partibus sunt communia. Alia uero uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quae transuersim ducuntur quinque, nam primum quod ulnae radioque commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quae pubis ossium foramina opplent membranae, huc quoque spectant, si modo illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia demum alia constant molliori, magisque membranacea, ut omnia fere quae in orbem articulos ambiunt, quamquam in illis rursus quaedam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentum, quam humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxendicis articuli ligamentum longe superat. Alia autem dura sunt, mediamque inter ligamenta, quae articulos ambire dixi, & cartilagineas, naturam sortiuntur, unde etiam Graeci haec *σκληρὰ καὶ ὑποκάρυα*, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quae extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & ea quae uertebrae corpora intercedunt, & id quod ex media tibiae sede, quae haec femur respicit, inter femoris capita ducitur, & quaedam malleolos talo necentia, & quod sacrum os iliumque ossa interuenit, & generatim omnia, quae inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, continguntque, si tumentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A forma quoque ligamenta differentiam mutantur, sunt enim quaedam prorsus lata, membranacea & tenuia, uti illud, quod secundum cubiti longitudinem inter ulnam radiumque conspiciamus, & illud quod parimodo inter fibulam & tibiam, ubi haec mutuo dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraque in orbem articulo

Ligamento-
rum differenti-
ae.
Abusu.
Ab ortu.
A partibus
quas conne-
dunt.

A partibus,
quib. commi-
tuntur.

A substantia.

A situ.

A forma.

T los

los circundantia, eaq; tandem omnia, quae tendinibus musculis que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quaedam teretia, ut ligamentum ex dente secundae ceruicis uertebrae, in occipitis os procedens, & id quoque quod transuersim denti obducitur, ac princeps uertebrae est peculiare, deinde & ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut tertium peculiariū humeri articuli ligamentorum, praeter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiae & fibulae colligantia. Rursus quaedam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, quaedam uero aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam praebens, ut & membraneum ligamentum inter tibiae os & fibulam consistens. Quam iuste uero haec singula rerum Conditor distribuerit, eorum semper in proprijs Capitibus recensere conabor, ubi perpetuo, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusque generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quod obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participant, ne propter crebrum frequentemque motum, & continuū affricum dolore uexentur. Quae etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccantur, ligamenta quae articulis sunt peculiaria, mucolo quodam lentoque humore, ut & articulorum cartilagineae, oblinuntur. Cuius sanè naturam accuratissime, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum aliàs non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinuauit, quum macilentos non natura, neque debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicijs, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quod rerum Opifex unctuosum hunc humorem in istar olei ossium, quae inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinat, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

Ligamenti
communis.

Videtur
ligamentorum
motus.

QVID MUSCULVS. CAPVT II.

PRAESENTI figura musculi structurae ratio, quae omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, ut cunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio supra infraque abtruncata; uerum haec characterum indice opportunijs explicabuntur.

A Nerui in plures furculos distribuendi portio.

B Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.

C Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.

D Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculique caput.

E Sedes quae fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.

F Diuisionis fibrarum concursus commixtioque, & tendinis musculi initium.

G Tendinis pars, quae mouendo osse inseritur.

PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

SEQUENTEM paginā occupans figura musculorum humeri os, & cubiti ossa, & extremā summāe manus sedē ambiētū fibrarū a carne liberarū cōmonstrat, unā cū quarto brachii adeuntū neruo, ut hic quā fieri posset, cōmodissime musculi fabricae naturā oculis subijceretur.

H Humeri ossis caput, quod scapulae articulat.

I Quartus brachium petens neruus.

K Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.

L Principium alterius cubitū extendentis musculi, qui ab humiliori scapulae costa pronascitur.

M Sedes quae quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propages offert.

N Cubitum extendentū musculorum finis, seu eorundem in posteriore ulnae processum insertio.

O Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.

O Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.

P Quartus brachium petens neruus inibi conspicuus, quae posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducētibus ramos offert.

Q Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.

R Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in primum ducit.

S Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

T Musculus brachiale extendentiū alter, qui e regione minimi digiti postbrachiali implantatur.

V Musculus ulnae exporrectus, & brachiale flectens.

X Musculus indicem, medium & anularem extendens.

Y Musculus quo minimum digitum praecipue extendi docebo.

Z Carnea pars eius musculi, qui in tres deductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.

a Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.

SECUNDA FIGVRA.

MVSCLVM motus uoluntarij, ex nostroque arbitratu pēdētis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atque ab omnibus idem musculi cōstructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium comonstrat, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illum obseruem, secus propemodum atque illi, de musculorum cōstructione sentire cogor. Quae autem omnium ferè sit sententia, nunc quā potero breuissimè, & simul explicatissimè subiiciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quae ueritati proximè sit consona, & quae eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Diffriniunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusque uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturae opus recensent. Musculum sanè huiusmodi instrumentum efformari operæpretium erat, si denuo ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similia, quibus in praesenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uero sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario praefectis partibus, utroque utitur, neque in ligamenti locum neruum aliquando transponēs, neque in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facile afficiatur) neque molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidem est, quatenus mollis: inualidior autem, quā ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentū uero tutò quidem colligare, & interim membrorum motibus nō ob-

Quid musculus, istiusque cōpositionis ratio secundum aliorum anatomicorum Procerū sententiam. Ligamenti et nerui in musculo necessitates.

T 2 stare

stare poterat, ipsum tamen motus uoluntarij organum per se nequiuu produci, quum origine ex osse aut cartilagine, nō autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri, quandoquidem neq; ex molli perfecte durum, neq; ex duro molle quicquam enasci possibile est. Propter has igitur necessitates Natura neq; solis ligamenti uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque sensu, neq; motu prædita sunt, ut quæ animæ principatus sedis non continentur. neq; neruis etiā solis utendum fuerat, cum hi propter molliem tenuitatemq; transferre tam magna pondera minime ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organū, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare sensu, minus quidē quam neruus, magis autem quam ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamenti & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs cōmunicat, non tamen exactē alteram, neq; solam, neq; eam impermixtā obtrinet, sed ex ambabus cōmiscetur. Verū quum nihil alicui per totum confundi potest, non contractum prius in minimas partículas, necessarium fuit utrunq; neruum uidelicet & ligamentū, in fibras tenues discindi, deinde sibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras distributio in hūc modum. Neruus accedit ligamentum, ac simul cōmixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rursus singulæ in alias, & hæ iterum in plures tantisper diuiduntur, donec in tenuissimas membranasq; fibras procedant, postquam hæ ad extremum diffusionis peruenere, rursus ut diuise fuerunt, mutuo concursu coalescentes, & cōmixtæ in unum colliguntur. Et quemadmodum prima diuisio musculi caput constituat, ita hæc postrema collectio finem musculi efformat, quem Græci *ἄκρον*, quasi enerationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē musculorum, appellant. Medium uerō, in quo diuisionis series cōsistit, musculi uentrem nuncupamus, similitudinem à mure, & lacerta, & piscis musculi, aut alioquin communi pisciū forma mutuant. Musculi namq; seu lacerti caput, muris lacertæq; capiti conferimus, tendinem autem caudæ, & uentrē uentri. Ceterū si Natura solummodo ita neruum & ligamentū diuississet, nec medias regiones, fibrarumq; interstitia molli infarsisset substantia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmæ sedis loco esset, haudquaquā musculi uel tantillo temporis spacio fibras illas infractas incorruptasq; seruarent. Est autem sedes ea ac thorax, simplex caro fibris obducta, quæ nō aliter fibris cōmittitur, quam in calathis alijsq; fscellis, in quibus lacinarum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffusas, iunctis respondere, lacti uerō ipsi sanguinem, et caleo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita hæc ex sanguine paratur. Quamquam tanto ueriores tibi confinges imaginem, quo per calcem plures crebrioresq; iuncos funiculos ue porrectos, & nō solum ad calci latera attensos imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq; musculi substantia, sanguine nutrimentoq; indiga relinqueretur, & suus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quosdam musculis immisceri fuit necessarium. Deinde quoq; membranam uniuersum musculi corpus integrentem à ligamenti, quæ musculi caput & finem ossibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam musculi constructio, ad amissum nulli prorsus conuenit musculo, quū nullum in uniuerso corpore adinuenias, qui parem ligamenti, seu ex osse aut cartilagine exortus sui, & nerui portionem sibi assumat. Quod sanè innuebat Galenus, quū Musculum inter ligamentū & neruum natura medium esse assereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portionē in quibusdam musculis misceri. Nam ut ceteros taceam, tendo posteriorem in calcis sedem insertus, solus crassior est quatuor femur petentium neruorū radicibus, utcumq; eas simul collegeris. Deinde si nunc omnes tibi insertos tendines ac reliquos pedis ossa accedentes perpendis, quæ nunc cum tendine illo, in calcem inserto erit proportio, ut illa scilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formari ostendat. Profecto si tendines neruis hūc comparabuntur, neutiquā nonagesimam tendinū portionem neruis constare fatebimur. Deinde si fortassis aliquis musculus parē ligamenti & nerui portionē sibi uendicare reperiretur, esset profectō temporalis, & septem transuersum, quippe in hoc duo satis insignes nerui implantantur, illum uerō etiā quinque neruorū propagines adire docebo, quamuis interim in neuro ne trigecupla nerui cum ligamēto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta tanquam oracula subuerentes, & ipsius libros de Musculorū motu exosculantes, de illis dicemus musculis, qui latissimo oriuntur principio, ac sensim in angustū uersus ipsorū insertionē desinunt: cuiusmodi inter reliquos brachiū attollens est, deinde is qui brachiū pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus neruū, qui ut Galenus censet, cum ligamento diffundi possit, confingere nequimus.

Musculi natura inter ligamentum & neruum esse medium.

Ligamenti & nerui permixtio.

Musculi caput. Fibris seu caudæ & uentri.

Carnis in musculo usus.

Vene ac arterie in musculo necessitas. Musculi membrana.

Musculum non equè nerui, ac ligamenti natura participare. Lix de Motu musculorū.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorū origine multo maior fibrarū est copia, quam in musculi reliqua parte, siquidem in illis musculis, & præcipue qui femoris motibus præfunt, fibræ ab ipso ortu nō amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionē properantes inuicē colliguntur, musculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiā conspicuū euadit, si modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamenti diuisio cōmixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulū debere misceri, quod neutiq; accidere ipsa neruorū series cōmonstrat. Quando quidē in plerisq; musculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quam uenā diuissum, ad superficiem musculi nunc interiorē nunc exteriorē, uenē ac arteriæ modo exporrigi, membranaq; musculi adherere conspicias, neutiq; autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerosq; corporis musculos in illis liquidò condiscas, qui ab illo osse femoris os accedunt, ex quibus etiā quosdam reperiās, quorū ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hūc solum obseruabis, imò etiā in quadrato musculo radiū in prouum mouente, cui nuncq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectentibus, ad extremā manum prorepunt, quæ etsi à musculo illo nō multum distent, ipsum tamen nō contingunt. Adde neq; neruulū obseruari insertum in graciles musculos, qui quatuor digitos oblique pollicis adducunt, ut neq; in illos, qui primi quatuor digitorū ossis flectionibus præfunt. Adiunge præter hos, ab dominis etiā musculos (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionē ostendere, quum nequaquā in singulis musculorū, qui oblique & transuersim fibras porrigunt, principiorū sedib. neruus implanteretur, et quoniam ipsorū enervatio seu tendo multo latior sit, q; musculorū origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruū natura medius, neq; etiā illa, quā imaginantur, ligamenti & nerui sit cōmixtio. Nam etsi forte neruū in musculi alicuius caput inseri animaduerturus sis, nuncq; sanè nerui soboles ligamenti fibrarū modo, ad tendinis usq; principium diffundit, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperiēs. Neque id profectō in ullo musculo perpendes facilius, q; in illis qui ab interno humeri tuberculo principium capiunt. illo enim capita sunt acuta, & neruorū insertiones in ipsorum substantia, nō solum autem in superficie adipiscuntur. Atq; id etiā in illo animaduertes, qui à fibulæ superiori appendice principium sumens, ad pedem prorepit, sic & in illis, qui ab inferioribus femoris capitū radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationē (etiā si quando in ipsorū substantiā neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt, sed subinde multo inferius, q; caput habetur, & in medio sui quodāmodo ductus & longitudinis, quod anterior flectentū cubitum musculorū ostendit, nerui primum propaginē assumens, ubi duo ipsius capita in unū cōeunt. Idem in nōnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui costis inserti sunt. Verū utcumque nerui, uel in musculi substantiā sese in sinuent, siue ipsius tantū superficiei attēdantur, ferè semper sua serie & propaginibus, secundū musculi ductū porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantiā à ligamento uariat, nisi fortassis illum molliorē, nō quidem omnibus ligamenti, sed tantū quibusdam esse quis contenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaquā cedit, quāuis id statim in ortu purū esse ligamentū, nemo inficias ire possit. Neque etiā mirandū esset, tendinē ligamento ossa colligati ut plurimum molliorem, minusq; cartilagineū esse, cum ligamentorū, quæ ossa mutuo colligant, in duritie eadē nō sit ratio. Adde etiā, tendinē elixū cum neruo nō proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit nō aliter, q; si chordam aliquā crassiorē diuississet. tendo autē solidior, & ut ligamentū similis magis, cōtinuusq; uisetur, præcipue si crassum aliquē tendinē ex illis, qui pedē aut tibiā, aut extremā manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodāmodo membranis tendinibus series fibrarū est manifestior, quo etiā nomine à ueris membranis inter dissicandū distinguuntur, quemadmodū in peritonæi cum obliquo & transuersorū abdominis musculorū neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animatē inter edendū intueri integrū sit, in bubula tamē carne id feceris aptissime, cum pars aliqua mensæ apponetur, quā insignis perreptat neruus, qui plerumq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inueto neruo nuncq; tendo deesse poterit, qui modò proposita nō edo ceat. Deinde id, quo alij tendinē neruo misceri, atq; ex ligamēto & neruo equaliter, aut plus minus confusis fieri, maximè probare contendū, prius num ita, ut illi ponitur, res se haberet, perpendendū erat, priusq; aliquid inferret. Dicunt namq; tendinē capite musculi ob id crassiorē esse, quod is non capitis solū musculi substantia, sed & neruo quoq; cōstet. Quasi uerō quis rectē dicere possit, exortus musculorū surg simul collectos, quod ad neruam

Neruum sint gulis musculis, ut alijs dist. sectionum præfessoribus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capit. ub. neruos nō inseri, aut alioquin attendi, etiam si aliusq; neruū sublat. tunc neruus in seratur.

Tendinem ligamento, non autē neruo reponderere.

Ex carne musculi caput, tendine nō semper esse tenuius.

T 3 attinet

Musculorum
capita maxi-
me carnis ex-
pertia, non mi-
nus, quam ten-
dines sentire.
Quid nervi
musculis uere
praesent.

Qualiter mu-
sculi suum mu-
nus obeant.

Quid uere mu-
sculi sit.

Caro prae-
cipua muscu-
li substantia.

Adipem etiam
carni possim
attendere.

Tendines
quando muscu-
lis dentur.
Musculi ten-
dines, deservi-
unt. de Mo-
tu musculorum.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorum tendine, qui calci inseritur, aut quasi brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quam ipsarum collectio ad insertio nem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quam falsa conclusio inducenda. Quemadmodum & haec quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, nervo igitur & ligamento constat. Quasi uero musculorum capita, & praecipue ligamentosa, & prorsus exar- nea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & laesa conuulsione periculum minus, quam tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu nervus non inseratur, sed tantum atten- sus occurrat, isque etiam subinde notabili intervallo a capite remotus. Hac occasione & huiusmo di pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nervi in musculos, quam uenae & arteriae distributionem esse, & pari etiam ratione prorsus aliam nervi nam arteriamque musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaque cum nervo differen- tiam statuo, quam quod ad finem seu insertionem musculi nervus nunquam, ut aliquando illa uasa, implantetur, quamquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possi mus. Sunt autem inter alios recti abdominis, qui & a uenis & arterijs sub pectoris osse deor- sum deducti, ramulos assumunt, & temporales etiam ab inferioribus suis sedibus uasa ad- mittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Praeterea ut uena nutriendo musculo subleuit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoque nervum animale spiritum continue ipsi deferre, nervumque illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere ar- bitror, ut neque uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debita pecu- liarique musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxarique sentio, neque aliter suo mune re fungi, quam oculum, reliquaque sensuum organa, quae singula propriam singularemque fabri- cam obtinent, & animali spiritu (quod per nervos cerebrum ipsis porrigit) imbuita, suis funguntur munijis. Non enim alius animalis spiritus oculo, aut linguae aut auditus organo, quam musculis diffunditur. Verum suae constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gur- stat, auditus organum sonos percipit, & sane musculus ipse uoluntariis motibus praestit. Atque hac etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum sub- stantia id prohibeat. Ceterum ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam autem superficiei tantum attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uero etiam in musculorum substantia penitus ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos non proxime contingit, quam illorum quorum superficiei adnascitur, ac penitus in ipsorum substantiam diffunditur, ita profecto & nervus usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigunt, quibus uix attenduntur, quam quorum superficiei adnascuntur, & in quorum substantia aliqua ramo- rum serie digeruntur. Quamquam nervos propinquius uenis quam arterijs assimilare queas, pauciores enim musculi uenis, quam arteriarum actu insertionemque destituuntur, licet etiam quosdam prius recensue- rim, quos neque nervo, neque uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neque alimento & uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuatur. Est itaque musculus, uoluntarij motus in- strumentum, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras coplures diuisa, & car- ne has continente firmantemque fabricatum, uenarum, arteriarum & nervorum surculos in se interdum assu- mes, ac nervorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanum est animal, destituitur. Atque hanc carnem, praecipuum motus organum esse existimo, & nequaquam duntaxat fibrarum thoracis & fulcimentum, per in- de sane, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum & uentriculi propria substantia, prima- rium suarum functionum autorem esse suo loco dicemus. Quod uero musculorum carni, aut carni simpli- citer, nullum adipem intexi, omnes hactenus falso prodiderint, obesi boues, quos Brabantia- le codiunt, attestatur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam obelaru mulierum musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeo opultos uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni commisceatur. Neque hic de musculorum superficie solum loquor, ue- rum de intima ipsorum substantia, et maxime carnea, quam praecipua musculi pars esse asserui. Ten- dines autem & enervationes illae, quas caro destituit, in illis tantum musculis habentur, qui longo du- ctu feruntur. Breues enim tendine carent, & undique carnosius sunt, ut laryngis omnes, si duos re- ctos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primam iungentium, illi enim in insertionem ner- ueam naturam oblique exprimitur. Deinde inter eos, qui ossa mouent (etiam si Galenus saepius aliter inculcet) qui primus pollicis flectit articulum, & qui pollicem indici maxime admovent. Inter ma- gnos autem huius generis est quadratus musculus, scapula dorso ad mouens, & musculus, qui a scapulae basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verum de musculis tendine carentibus tendinumque generibus, iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quibus ne praesens Caput nimium exerceat, iam peculiare tribuimus, post differentias de musculorum functionibus, ac nu- mero aliquid subnexuri, priusque priuatam singulorum musculorum enarrationem auspicabimur.

DE

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.
DE MUSCULORUM DIFFERENTIIS.
Caput III.

223

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere promptissimum est, ab illorum uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particu- la, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uen- tre, tendine, ac denique ex mutuo musculorum concursu, aut unius musculi uelut in plures separatione. Quae a substantia petuntur differentiae, ex ue- nis, arterijs, nervisque imprimis pendent. Nullum enim corporis muscu- lum reperias, qui non aliqua ligamenti portione in fibras delecta, & carne illas continente firmantemque constituatur. Verum praeter haec alij nervum, arteriam & uenam in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut septum transversum, & maximus totius corpo- ris musculus, qui femur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipue recti. In alios nervus nullus, neque uena, neque arteria inseritur, ex quorum classe musculus est, qui latum in manu educit tendinem. deinde praeter alios quamplurimos, quadratus mus- culus radium in prouum uertens, & graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. So- lus nervus quibuldam propaginibus in illorum musculorum capita distribuitur, qui a radi- cibus capitum femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque substan- tia neque uena, neque arteria penitus inseritur. Latus in collo musculus, qui genas mouet, uenis abundat & nervis, tamen arteria interim destituitur. Qui uero solam nanciscitur arte- riam, nullus occurrit. Ceterum adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem dige- stis attendi diximus, in macilentis non reperitur. In obesius autem illi musculi adipe potissimum abundant, qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluinae constitu- unt. In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmer, ab ossibus suum principium nequaquam mutuuntur, uerum alij ab osse ipsorum ligamenti originem sumunt, ut qui a femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima musculorum multitudo. Alij a cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis mu- sculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, qui inter costaru cartilaginum habentur interualla. Alij a membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt ocu- li omnes musculi, a dura membrana uisuum nervum inuolucrum nati, deinde duo musculi stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his namque ab exter- na stomachi tunica principium pendet. Idem & de circulari ani, & uelicae ceruicis musculo censendum uenit. Alij a membrana tendines obuolucrum enascuntur, ut quatuor graciles muscu- li, quatuor manus digitos ad pollicem in latera ducentes. Alij ab alio quouis ligamento origi- nem exigunt, cuiusmodi sunt duo pollicis primum internodium flectentes, qui a transuerso ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, qui in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latera mouent, qui a ligamentis ti- biam talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemque cubiformi ossi colligantibus enascuntur. Alij ueluti ex altero musculo prodeunt, ut qui a circulari ani musculo, ueluti digiti duo, me- tum urinarium, quod sub penis corporibus ferri incipit, amplexatur. Alij rursus ex nullo princi- pium ducunt, uerum membranae partes aliqua sui sede carnae, ac musculosae seu musculi sunt. Huius ordinis sunt omnes musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in ho- minibus habentur, deinde & testis musculus in rubicundo testium ualorum seminalium in- uolucro, instar carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transversi ortum, ex peritonaei, & tunicae costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur, necesse est, nisi il- lius ortum cetera aliorum musculorum rationem, ubi costas inseritur, esse dicamus. Ceterum non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossi- bus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures fere uertebrae principium praebent. Sic & abdominis musculus oblique descendens, a pluribus costis exorditur. Qui brachium pectori admovent, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum cla- uicula enascitur, quemadmodum & is cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque & clauicula procedit. Pariter etiam recti abdominis musculi, a cartilagine pubis ossa interue- niente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeo, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse cartilagineque non inepte principium habere dicuntur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processu- bus enascuntur, ut prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & pro- cessu ipsius interno, quem anchorae assimilauimus, educitur. Ab insertionem uero integrum est dicere, alios in os, ut qui femur, & tibiam caputque mouent, inseri. alios uero in cartilaginem, ut

Vnde muscu-
lorum differen-
tiae petuntur.

A substan-
tia.

Ab ortu.

Ab insertione

T 4 laryn

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores sunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut laborum musculos, alios in aliud quidvis, ut oculorum musculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinae meatum, dein testis musculi, in uas semen à testibus sursum deferens. Ad hæc musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriori tunicam, & circulares uesicæ colli musculum, ad meatum urinae corpus appantari inferi cernimus. Cæterum & ab insertione musculi isto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unam inferuntur, ut musculus brachii pectori admoventes, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inferuntur. Ita etiam qui brachium deorsum trahit, ex plurium uerterarum spinis oritur, attamen in unicum humeros tantummodo definit. Pari etiam ratione & scapulae motum autores musculi ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulae implantantur. Quidam uero ex uno osse exorti in plura inferuntur. Musculus enim qui à scapulae basi prodit, respirationis subministrat, in octo superiores thoracis costas inferitur. Eius quoque generis sunt, qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde qui nati alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilaginemque implantantur, quemadmodum & septum transversum, quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidam etiam à pluribus enati ossibus in plura quoque inferuntur, ut musculus à ceruicis uerterarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implantatur, thoracemque mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unum omnes, in hunc ordinem ferè referuntur. Item his differentiis illæ consentiunt, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent, quum omnes musculi eius, cui inferuntur, partis uoluntario motui præstint. Porro ab insertione & ortu simul alia sumitur differentia, quæ alij musculi ab illo osse oriuntur, quod mouendo ab illis ossi, cui etiam inferuntur, alligati sunt, proximique uisuntur, ut tres musculi ex ilium osse in femoris os inferuntur, septimus & octauus tibiæ mouentium, qui à femoris osse enati tibiæ implantantur. Alij uero à superiori aliquo osse, & non illi, cui inferuntur, proximo originem ducunt, ut musculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principium obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiæ mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti aut tibiæ longitudinem extensi digitos adeunt. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsi pedes tantum abscisos sinxeris) ac pisces musculo, & alijs multis piscibus appositè cõferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut pisces, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uero caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radice postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiam est, qui primus in tibiæ anteriori sede occurrit, & in pedis os, cui magnus digitus articulatur, insertus ad pedis elevationem famulatur. Sunt & alij eius generis non pauci, uerum nullus æquæ ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor est maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruum digiti à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quam in manu, ad nuper dicta quoque figuræ eleganter accedunt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos, qui ad pollicis primum articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdam nationibus in quibusdam corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos pisces imagini non ab similes. Vt cum sit, ab eiusmodi murum, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes musculi à Græcis & Latinis suum nomen fortiter, etiam si quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Quando quidem alij figura triangulari consistit, ut brachium attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium declinæ ad dorsum uellit. Alij quatuor constant angulis, ut scapulam dorso admoventes musculus, & qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est, qui ambo etiam quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrens musculus, qui ex carnea membrana constituitur. Alij etiam quinque angulos exprimunt, ut is qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem esse asseruerint. Qui ex scapulae basi natus, octo superioribus costis inferitur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas insertiones quis perpendit, tot angulos illius insertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atque huius etiam figuræ est, abdominis musculi oblique descendentes exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur musculo, latum tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verum angulis his postpositis, mirabilis formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloes radici, aut palmiti non ineptè assimilaueris,

Ab ea que mouetur particula.

A forma

Musculi nomen unde desumuntur.

ueris, ut radice quidem truncus, musculi carnosa esset pars, tendines autem furculi, quos geniculatim ab humiliori tantum parte radix pullulat. In palmitis uero lignosa pars, musculo conferetur, folia autem ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium musculus, qui in apices transversorum processuum thoracis uerterarum potissimum inferitur. Septi quoque transversi figura admodum rara est, accedit autem raia (quem Boetius Græci appellat) piscis effigie, si modo illi prius caudam secundum longitudinem diuisam sinxeris. Anulis uero respondent, qui fecium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet qui ad anum spectat, quam qui orbiculatim uesicæ ceruicem ambit. Pyramidem uero & turbinem musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculique radici insertus. Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam posteriori sede iuxta calcem, musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum ab similes, ut musculus secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscure respondet. Iam si utriusque lateris musculum, qui secundus inter scapulae motores habebitur, cõsideraueris, non à fatanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipue Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutasse contendes, quantum scilicet eius dorsum scapulasque integit. Verum ne in musculorum figuris recensendis, & potissimum eorum, qui ad femur tibiæque pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemque impingam, duntaxat commemoratis à figura differentiis adijciam, quosdam musculos ampliorum multo habere insertionem, quam ortum, qualis ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costis inferitur, dein transversus abdominis musculus, quemadmodum & oblique descendens. Alij latum obtinent principium, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut musculus brachium sursum agens, & alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut qui scapulae basi inferuntur eam dorso attrahit, dein & intercostales omnes, præterea quadratus musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radijque in prouum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentiis liquido constat, alios esse longos & graciles, ut eum qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiæ fertur, totiusque corporis longissimus est, & etiam gracilis. Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportionem similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium musculi. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis oblique descendentes musculi, & septum transversum. Alij breues & ampli, ut intercostales, quorum amplitudo secundum duarum costarum interualli à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autem longiores uisuntur, distantià à superiori costa ad inferiorem spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent insertionis principijque formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum fit, ut musculi latum tendinem in manu producentis principium, & principia eorum musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiæ ossa inferuntur. Quidam uero instar simplicis lineæ principium obtinent, ut is quoque brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & is quoque qui scapulae basi insertus, eam dorso attrahit. Deinde cum alijs copluribus, qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorque recensentur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerum late superficiei ritu enascuntur, ut tres qui ab ilium osse femur adeunt, & musculi cauum gibbamque scapulae sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæc lineæ superficiei, in rectas circulares & angulares rursus subdividi possent. At ne hæc curiosius, quam decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius addidero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundum ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admoventis insertio, alias per transversum & lata apprehensione, ut musculi brachium attollentis inserti. Velut punctum autem inferitur, tendo prioris musculi flectenti cubitum. Cæterum & ad formam quoque foramina fortassis spectat, quæ quibusdam musculis insunt, ut septo transverso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumque transmittit, quæ autem magnæ cedit arteriæ, & uerterbris uia præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadam inibi diuisum dici debet. Verum hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus male animaduertit, qui etiam alibi orbicularem recti intestini musculum, & illum qui uesicæ ceruicem ambit (quia anulum referunt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforatorum is musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transversorum ceruicis uerterarum processuum sedi inferitur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem transmittit. Alij foramine nullo sunt peruii, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foraminibus.

Li. de Admistrandis sectionibus.

esse dixerit, quod uenas, nervos & arterias, ad musculos costis intratis transmittant. Quam etiam perforati dici possint ^a musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quibus illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsi tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cōscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima consistunt mole, ut maximus corporis ^b musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouētium ^c primus, insuper & tibiæ motorum nonnulli, præcipue autē ^d septimus et ^e octauus, sic & pedis motus autorum ^f quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uero sunt, ^g qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundæ copulant, dein proprii laryngis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis obigit color, ubi enim carne uacant, nervosorum corporum modo alibent, quod in principijs & enervationibus præcipue accidit, ubi autē carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibre neruæ permiscuntur. Porro ex parte qua rubent, interdum candorem unà obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, ^a qui à fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedij pollicis præpositum inseritur, pedisque motorum septimus erit. Sunt etiam ^b eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertionem ostendunt. ^c Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candidat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut sursum ^d musculorum facile maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & præcipue ^e qui ex illis articulum proximè integrit, femurque mouentiu tertius erit, ^f præterea & ex tibiæ motoribus aliquot, præcipue autem septimus & octauus, ubi nonus illis incumbit. Liuior iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranæ gratia, quæ interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassius uerueque sit, & caro subtus rubeat, aut nigrescat potius, facile color ex nigro & albo permixtus cōfurgit. Quamuis nō idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanè neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quæ adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam à carne distinguētes, uerum quæ in harū partium media est, non inopportune iui da nobis uocabitur. Par etiā situs omnibus musculis non contigit, quoniam alij ad corporis habetur superficiē, cutique accubunt, ut omnes ex carne membrana constituti, et alij innumeri, quos ferè semper inter articularum motores primos recensere. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans ^a musculus, pubis ossium foraminibus proximè ^b attenti, sub stomacho latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum quæ situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij propemodum longitudini inseruntur, propriisque radij motibus subferuiunt. Transuersim autem fertur, ^c qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt, quibus alij oblique deorsum in priora ferantur, ^d alij sursum oblique in priora, alij recta sursum, ^e alij prorsus orbiculatim transuersimque. Fibrarum genus omnibus ferè musculis unum duntaxat simplexque est. Nisi enim ^f musculo brachium pectori aduocenti, qui etiam illi qui secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumque musculis multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formæ magna ex parte respondens ascribitur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachii pectori aduocens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uero ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdam à superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoque obtinet, alias autē ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrosum. Unde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quæ in illo cuius ope brachium pectori aduocemus, in aliqua sui sede, idque possimum iuxta insertionem, instar x se intersecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carne constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.

exigere conspicimus, & prout etiam diuersæ fibræ his musculus obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarumque fibrarum tensionis remissionisq; ratione. Ad hæc, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertextæ; aliud sanè nihil, quàm & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subservire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficiari possumus, & præcipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum interfectio, seu ubi fibræ decussatim feruntur. Nollem enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem, ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constituam, quod à clauiculis pronatum, deorsum ac infimum musculi angulum, quo humero implantatur, oblique retrorsum tēdit, et aliud quod à scapulæ spina, deorsum etiam oblique antorsum fertur, & aliud rursum quoddà coniunctio ne summi humeri ad clauiculam rectoramite descendit. Atq; idem fere de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangulatis affirmari possit. Verùm licebit per me ipsi unum fibrarum genus assignare, si modò interim has differentias, à fibrarum ductu petitas, uti nunc ferè propofui, subintelleris, ac etiam fibras nō æquè in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibræ tenuissimæ, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quàm in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis distinctæ, laxioresq; obtingūt fibræ, quàm in fine, ut omnibus ferè, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculus in ortu fibræ magis constringitur, quàm in ipsa insertione, quod illi accidit musculo, qui à scapulæ basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in septo transuerso usu uenit, cuius fibræ plures, magisq; inuicem remotæ sunt in ipsa insertione, quàm in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs propemodum æqualis undecunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radius in pronum ducit, intercostales & laryngis primam cartilaginem secundæ necentes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uesicæ ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore rectè ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouētium sextum par, cuius musculi tēdines in apices transuersorū processuū præcipue inseriuntur. Verùm illis etiā musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque illi qui à scapulæ ad hyoides os porriguntur. His enim in fibræ accedit, ac si duo, unus post aliū scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & terebrem tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusq; quamplures confurgunt differentię, quarum prima à forma crassitieq; musculorum desumi posset, quam superius commemorauimus. Secunda uerò à substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus carnei in exortu appareat, fibris dumtaxat raris & incompactis interstincti, ut qui ab ilium ofse femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis contactu carnei euadunt, ut maximi in sura musculi origo, & in externa internaq; cubiti sede pluriū musculorum principia. Quidam uerò longo ductu neruei permanent, priusquàm carnē adipiscantur, ut inter reliquos tibiā mouentes, qui tertium caput à coxendicis ossis appendicē assumunt, & tibiæ motorum quintus censebitur, dein musculus brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atq; id haud secus, quàm si duo obtinerent. Alia namq; principij pars aliquoulsque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod rectis abdominis euenit musculis, quæ ex pubis ossibus enascuntur, dein duobus ex radice caputū femoris principium ducentibus, & calci inseritis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoq; ductu tale permanet, alterum uerò, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumq; simul uisitur. Atq; id in arteriori cubitum flectentium musculo cernere est, cuius caput à scapulæ ceruicē enatum, prorsus nerueū cernitur, quod uerò ab anchoram imitante processu enascitur, nerueum carneūq; existit. Atque hic musculus illico com monstrat, quoddam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neq; continua, neq; contigua, hoc namq; ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniuersis qui tibiā cubitūq; amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capita sunt, septo tamen transuerso caput in medio cōsistit, non autē in altero extremorū. In uentribus musculorū differentię, præcedentibus differentijs ferè omnes explicatæ sunt, quū musculorū formas, & fibras recenserem. Neq; hīc aliud addendum est, quàm uentrem musculi illic propriè reponendū esse, ubi fibræ musculi inuicē minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab illo osse in femoris os inferuntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quam ad caput, ut septum quod carnosus in extremis, atque ipsis aded in inferioribus, quam alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram¹ constituentibus. Alijs musculis uenter longius ab ortu conspicitur, ex quorum numero is est², qui brachium deorsum ad dorsum trahit, & unus inter tibiae motores, qui a coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruolum nanciscitur, tibiaeque mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in prouum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremo commemorati. Aliorum uentres longe admodum ab insertionem distant, ut³ musculi illius, qui a femoris externo capite natus, in calcem tenuissimo longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiae procedentes, digitorum motibus famulantur, & is qui membraneum tendinem, musculis secundum femoris longitudinem protensis obducunt educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos a scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde recto abdominis musculo ex abundanti quaedam transuersim ductae impressiones insunt, quae illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uero impressiones seu lineamenta, & circumscriptiones, quas Graeci περιγραφαί uocauerunt, sunt ueluti albae quaedam lineae, in musculi alicuius substantia impressae, quarum quum frequens nobis mentio incidit, non abs te feceris, si has in rectis musculis impressas etiam, qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis. Quae autem tendinibus lumi possent differentiae, iam ferè ex commemoratis etiam pendet. Quidam enim in tendinem eneruationem prorsus non desinunt, ut laborum⁴ musculi, & rectum intestinum, & uelut ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis, qui recto donantur situ, ac secundae cartilagini tertiæ committunt, hi siquidem in insertionem nerueum quidem demonstrant. At non solum illi qui aliud præter os mouent, tendinibus destituuntur, uerum etiam si secus in Primo de Musculorum motu Galenus sentiat⁵ eorum quibus ossa mouentur, quam plurimi tendinibus carent, neque in insertionem magis nerueum quid, quam omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, qui pollicem in diti proximè ad ducit, dein duo⁶ qui primum pollicis os inflectunt, ac⁷ qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut⁸ ille grandis⁹ musculus, qui a scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde¹⁰ is qui a clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis¹¹ musculus inter mouentes dorsum non infimus, qui ab illo osse in uertebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsi autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transversum, in insertionem nullibi nerueam substantiam exprimens, præterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis quæ pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertionem, quam in ipsorum uentre ostendunt. Porro alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud, quam os mouent, sex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autem quidam, lati membraneique sunt, ut sex oculi musculorum tendines, & obliquorum, & transversorum abdominis. Alij omnino teretes, ut¹² qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores non nihil, quam profundiores, ut¹³ tendo in calcem insertus, & tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut¹⁴ circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, qui circa mediam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subserviunt, & præter nonnullos tibiae insertos, is etiam, qui ex ilium osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiae ossi, fibulaeque inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittit, tere, Galeno in Libris de Vltimorum partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de Musculorum

Musculorum
impressiones

A tendi-
bus.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiae extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic & tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quæ sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris uel cartilaginis indurascit, modicè ibidem dilatarus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosus propaginibus educens, ut¹⁵ qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut¹⁶ musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde¹⁷ qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat. Qui autem indicem mediū, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem, tres enim suræ maximi, tendinem unum in calcem inferunt. Insuper & cubitum extendentes¹⁸ musculi, in unum coeunt, unamque simul insertionem efformant. Præterea & tres tibiae extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subiiciendum uenit, & si quid ex musculorum differentijs omisissum sit, quum seorsum singulos percurram, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & hæc esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, qui idem rursus in posteriore releuant. At quidam motus sui nullum habent contrarium, testium nanque musculi nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum¹⁹ uellent, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Vt neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uelut ceruicem amplexantur, & postmodum musculi a nobis inuenti, laryngis operculū, quod περιλάρυγξ Graecis dicitur, sursum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppositi motus socios obtinent. Sic etiam a musculorum munere differentia pendet, quum alij rectis præstint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum præstant, si enim a pectoris ossi, & clauicula enatus²⁰ musculus, ac in mamillarum occipitij ossis processum inferus, qui in dextro est latere, una cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur, si uero is solus, quiescente sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circūuertitur.

A mutua mi-
sculorum offi-
cio oppositio-
ne.

A munere.

DE MUSCULORVM NUMERO, Caput IIII.

RDVVM difficileque esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, præcedens de Musculorum differentijs Caput liquide satis commonstrasse cor, non sanè quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quod uaria eademque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis namque unum dicit esse musculum, qui brachium pectori adducit eo, quod nulla sui parte sibi non continuus contiguusque sit. Alijs uero duorum musculorum loco solum fortassis censendum contender, quod omnes fibrae ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcumque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculae proxima, principium præbent, deorsum oblique, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamque trahit. Inferior autem pars, quæ a reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum oblique ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris sedi adducit. Vtriusque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerum & illum, quem inter scapulam mouentium secundum recensebo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uero deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, recta retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibrae supra scapulae spinam conspicuae, deorsum in exteriora feruntur. quæ

Alijs alit-
meru propter
fibras statui.

V autem

autem sub scapulae spina videntur, sursum in exteriora contendunt, verum nullae interrim decussatim se mutuo interfecant. Item qui humerum attollit, unus quidem continuitate est, uerum apud Anatomicorum praecipuos non defuisse videntur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contententes, ac motibus, non autem continuitati animi adhibentes. Quinetiam praeter alios plerosque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, qui triangulae figurae proximi sunt, & interim nullam disunctionis aut incontinuitatis notam referunt, verum fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & ideo non pari prorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs quatuor intercostales musculos in uerarum costarum interuallis constituit, propter diuersam illarum inter costarum ossa & cartilagine seriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium quamplurimi, uariarum musculis ascribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse dicit, alius fibris & explantationibus implantationibusque attendens, tot musculos recenset, ex quot ossibus is enascitur, & in quot inseritur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusque attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maxime in secundo caput mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & praeterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeo, ut id par quibusdam neutiquam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Ceterum & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, musculum à pectoris osse & clauicula enatum, ac postmodum in mamillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus comprehensum fuisse, quod eam principij partem, quam à pectoris osse educit, ab illa quae à clauiculis prodit, non nihil diremptam putarint, quodque una aliquantulum nervosior altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separetur, neque diuersam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certissimum est non defuisse, qui primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, eorum singulos posuerint esse duplices, quod unam originis partem nerueam, alteram carnem, ut & recti abdominis, exigant. Alij tam eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsis excreceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usu uenit, in anteriori flectentium cubitum musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quam nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicuique tantum educit tendinem, adeo ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quamquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quod iam dictis sit musculis, atque plurium musculorum uice eos haberent, qui etiam in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissime in iure musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uidentur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoque maximis tibiam extendentibus musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etiam unum tendinem tibiae insertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur.

A tendinibus. Ceterum tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicuique educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum musculo accedit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco comprehendebatur, quemadmodum musculus quatuor manus digitorum, secundos flectens articulos, & is etiam qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, qui pollicis tertium internodium flectit, quod is ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi forte illi continuus cernatur, id obscure admodum in primo tantum est exortu. In dictorum modo classe etiam ferè, praeter aliquot alios musculos habetur, qui indicem & medium atque anularem manifestè extendit. Verum si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculi, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. Quae admodum nonnulli musculi, qui pollicis duos tendines, et unum brachialis ossi pollicis sustinenti exporrigit, duorum loco enumerarunt, etiam si omnes isti tendines ad euerfionem faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autem, ad brachialis. Verum tale quid in anteriori

riori tibiae sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibiae, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedis os minimo digito praepositum inseritur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interrim tendines, digitos extendant. Adeo ut aliquid uidebitur, duos hic enumerandos esse musculos, alteri uero unicuique, prout hic exortus continuitati, ille uero diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusque functionibus animum adhibuerit. Neque minorem in numero obscuritatem parit, mutui musculorum connexus. Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os referens inseruntur, internis suis lateribus adeo inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicuique non inepte dixerit. Quod etiam illi componunt, qui à circulari ani musculo enati, uesicae meatum, ubi primum sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorum dem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profecto est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur, & ad media femoris longitudinem nerueus factus, alteri carnosae parti connascitur, cui femoris os initium praebet. Atque ambae partes, ea scilicet quae à coxendice ducitur, & ea quam femori ascribimus, unum tendinem simul efformant, elatissimae fibulae parti robustissime insertum adeo, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouentium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simiae enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidus & latus est musculus, qui ob hoc etiam Galeno semper Latus nuncupatur. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorum numero constituendum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione haesisse uidear. Ceterum ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & praecipue quum cutis motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosae membranae mentio incidet, nunc cutis & membranae eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA per uniuersum corpus cuti subiecta, praeterea & adipe inter cutem membranamque carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describenda aliter delineari nequeunt, quam uigesima Quinti libri figura utcumque exprimitur, iuxta r. s. t. de in uigesima quinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verum istae partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modo aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti assiterit.

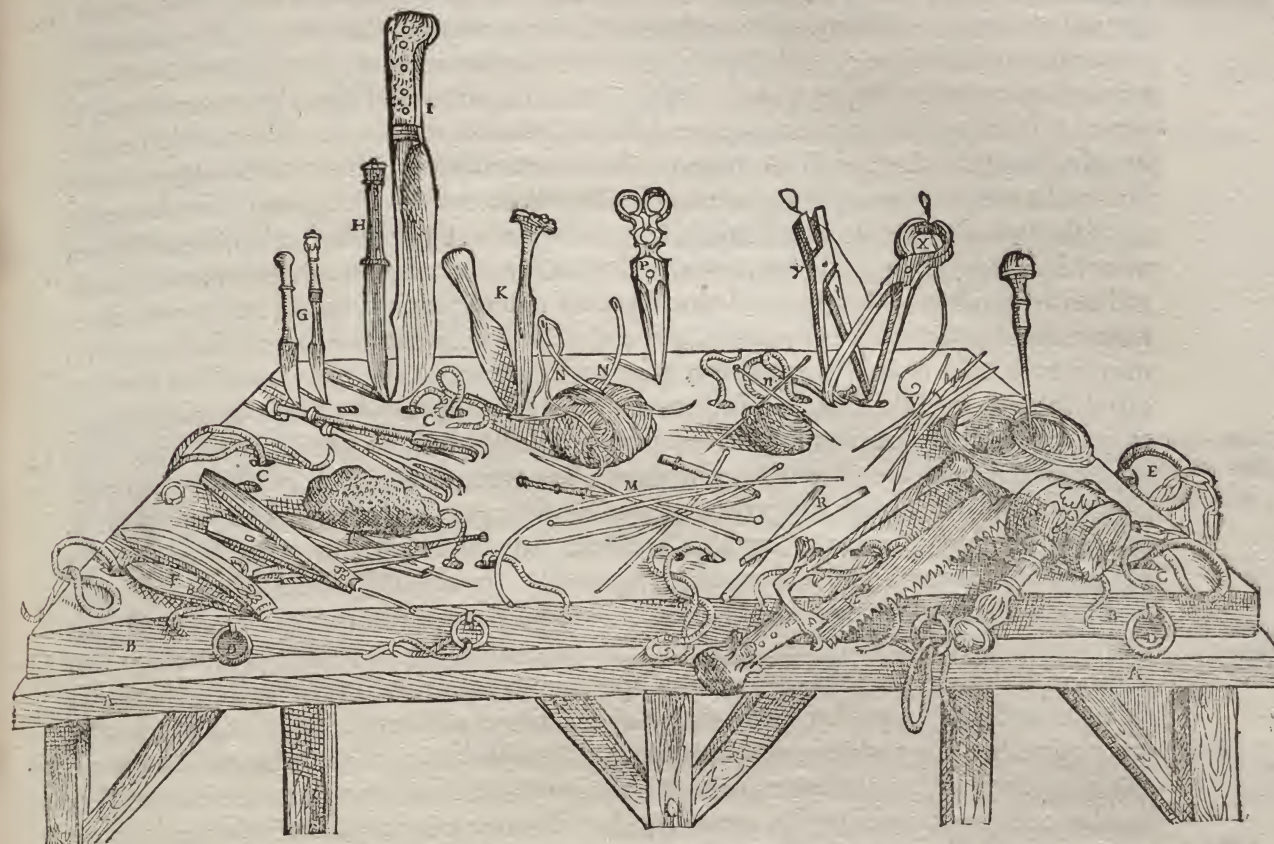
CUTIS omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersae substantiae, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritiae mollitiaeque media. Est enim cutis, ueluti sanguine praeditus neruus, ac inter neruum carnemque quiddam planè mediū perinde, ac si ex mixtis utrisque constitueretur. Ceterum neruus omnis, exanguis est & frigidus, caro, multo sanguine praedita calidaque. Media inter utrumque est cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis haec in homine, Herophilodicta, bouum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respondet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, connectiturque. Secus enim in manus uola & pedis plāta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in fronte sibi subditae musculosae substantiae, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudendo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secandum, diuersa ratione à subditis auferitur. Deinde in omnes cutis regiones non aequalis est neruorum distributio, nec cutis etiam undecumque eadem crassities. Internae enim manuum cuti, plurimae neruorum fibrae porriguntur, uerticis uero cuti paucissimae. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plantarum durior uisitur. Quae internam summam manus sedem inuestit (nisi labore callosior euaserit) exquisitissime in duritiae mollitiaeque inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quam proximè aequali ad pondus temperamento accedens. Vt cumque uero sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quam animantibus quadrupedibus obtrigit, quam etiam homini profecto in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodum, sed non omnibus aequaliter. Quinetiam aliae cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumacta perinaces, ut uolae & plantae cutis, aliae uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario.

VI praeedente Libro, postquam ossium cartilaginumque historiam absolui, rationem modumque tradidi, quo quis haec ad disciplinam opportunè sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quae seriatim tradentur, secandi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomem rectè aggreffurus, & ordine absoluturus sit. Partium uerò quae in sequentibus Libris describentur Anatomem, prout illic commodius fore putauero, suis locis subiungam. Nunc autè cuticulæ, cutis, adipis, & membranae naturam hunc in modum aggredipossis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incidens, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam ad mouens, ut sola ipsa, illa scilicet interrim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & praecipue pinguiori, quum subinde, & potissimè in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non nimium obesis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones ducendae sunt eo accuratius, quo macilentius obrigerit corpus. Deinde etià conandum est, ut hanc sectionem citra negotium obire assuecas, cum propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad discendam neruorum seriem, quam inter cutem membranamque hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quae in hoc diligentius erunt discendae, quòd nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffultas. Postquam igitur cutem ad adipem usque (nò tacta interim carnea membrana) diffeceris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuersis acutiori nouacula, ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque liberit, separabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam ad mouebis, ut cuticula ignis uel uesiculae instar abscedat, seorsimque cutem, & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendi cupidus fueris, non diu indefessè facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quae super membranam in adipe prorepentes cutem ad eunt, deinde ipsa quoque membrana fibrillis illis frequentibus cuti commissa, sedulo inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiuungebas, praestandum est. Cauendumque, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostrae aetatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri insciantes, atque ita hac potissimum occasione necessarii, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes musculos, ex carnea membrana constitutos, & per illa exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuè sectione per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces, & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxo cultello, aut, si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis, atque aliam membranam à cute separationem esse discas, quam membranam ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Herophilus *σάκος* nuncupauit. Haec enim factu facilis est, ocyusque perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negotium auferri uidemus, imò auulsio haec adeò prompta est, ut solo flatu hcedis, agnis, & etià iunioribus uitulis, membranam hanc cum cute, à subditis corporibus separari indies cernamus. Verum cutis ab adipe aut à membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisque nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque ista tantum uel apud lanios discuntur, uerum etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidae aquae ipsos immergentes, pilos unà cum cuticula descalfunt.

DE

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM
 DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

- PRESENTI figura mensae cuidam incumbentem sinximus asserem, quo in uisum sectionibus opportunè utimur, dein huic asseri omnia propemodum accommodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis posset uti. Quo autem singula leuiori opera assequaris, huic etiam figuræ characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus sum. Indicetur itaque
- A, A Mensa, cui reliqua omnia modo seriatim indicanda supersternuntur.
 - B, B Asser uiuis sectionibus administrandis idoneus.
 - C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quum femora et brachia uincimus.
 - D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusque ligandis adaptantur.
 - E Huic amulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neque uox, neque respiratio uinculorum occasione praepediantur.
 - F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
 - G Cultelli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
 - H Vulgaris qui mensae adhibetur culter.
 - I. Grandis ac ualidus culter.
 - K Cultri è buxo parati.
 - L Hamuli.
 - M Varij styli unà cum siphone.
 - N, N Obliquatae acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
 - n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
 - O Serra.
 - P Forficula.
 - Q Malleus ligneus.
 - R Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneae.
 - S Filum aeneum, ossibus necandis aptum.
 - T Subula forandis ossibus parata.
 - V Varia subularum ferra.
 - X Forpex intorquendis florum extremis comparatus.
 - Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias praescindimus.

V 4 QVAN

Nouacula.

VANDO QUIDEM in nouacula hamulique mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similium, quae ad sectionem pertinent, instrumentorum non infrequens sermo occurreret, non abs re erit, obiter hic instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calce fieri quoque potuisset. Sunt uero haec paucissima, paratissima, quamquam tamen adhuc operosiora, pluraque, quam ipse nunc publicae etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sum. Primum itaque quae plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerum harum maior semper, quam ipse uelis, futura tibi est copia. Eligende sunt minores & leuiiores, quamuis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autem coemende sunt, aut a tonsoribus petendae, quod leui quaque occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisque fundendis corrumpantur, atque quum fragili admodum consent ferro, prompte exiliant, praecipue si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc inprimis tentandum est, quum nullae reperiuntur nouaculae obliquo constructae manubrio, quales illi sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utuntur. Italici enim rudes, & magnis crectisq; capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manu ex sententia inflectas, obstaculo sunt. His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores & longius acutoque esse conuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alij enim quum trasuerfa ligamenta scindere conamur, capulus facile frangitur, ipsumque ferrum imbecillius, emollita ex calidae aquae lotione resina in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum uiuimus, qui introrsum incuruis illis cultellis reflexus, difficulter transuerfis ligamenti subiicitur. Praeterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mentae apponimus, quorum alter altero longe sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quam chalybeus, aut saltem non impense fragilis. Si uisum fuerit, poteris his quoque adijcere duos e buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curadis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspe scindens, alterum uero latum, & orbiculari cuspe esse fines, uerum raro admodum illis utor, quum retusiores nouaculae semper ad manum sint. Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autem illos parare ex furculis, quae mensae in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculae crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices oblique non nihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acutius est integrum, atque ita unum hamulum retusorem, alterum uero acutiorem adaptare nihil impedit. Quamquam tamen hamulis relictis, unguis subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistrae manus umbra sectione obtenebraret. Insuper stylos oblongos, breues & crassiores, ex argento aut aeneo filo tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeque sequaci plumbo ab Aurifabro quopiam educi trahi que instar filorum fines, hi enim ad uarios usus, & praesertim ad obliquorum ductuum naturam inueniendam mire conferunt. Conduxerit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uesticae indere liberet, ut in eo manuali artificio redderis expertior. Et quemadmodum nucleum siphonis affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profecto mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediae canalis extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cavitatem sectio molitur, ex qua e uestica calculus euellitur, aut ad eam stylosum formam, in quibus pilosi ferici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membranae amplexorum laedatur. Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quam rectas, quod ilico praestabitur, si communes acus prius ignita, instar C litterae aut (obliquentur. Conduxerit autem & magnas & paruas adesse, quae scilicet filum funiculosque graciles transmittant, & praeter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul fucere ualeas, quum metuis te absente, aliquid a spectatoribus discendi cupidis uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera coeuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quaequam confuta dissolui turbarique ab alijs, quum abes, uereris. Caeterum ad uasa religanda

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod praestantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius sit, & minus con-
 10. rorum & laeue. Serra uero, quam interdum operi accommodamus, ea conducet, qua gangraena, aut eius generis affectibus uitiata membra praescindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput serra instar falcis melliorae incuruata ferrandum esse. Etsi fortassis serra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pestes cōficiunt. Forficula, nisi abscindendis post ligationem funiculis accommoda est, quod etiam quouis cultro obliquo. Malleus, si ipsius usus aliquando ad maiorem cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblongi calami aptabuntur, quibus minister aliquis, hoc illudue corpus inflare possit. Asseres, quibus uiuas sectiones cōficiamus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomem, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui instrumenta, quibus in compingendis ossibus recte quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MUSCULO FRONTIS CUTEM mouente. Caput VIII.

ARNEAM membranam, quae uniuersae cuti subiicitur, quibusdam corporis sedibus carnis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemorauimus. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto id sub frontis cute accidit, quam πρὸς τὴν μετωπιδίον Græci uocant, quæ admodum & ipsi insinuatas lineas, σολῖδας & ἀμαρυγὰς appellant. Homini quidem ut plurimum nullae cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, praeterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Vt enim supercilia atollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque corrugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosae membranae, totius frontis & nasi cuti subtenfae sit beneficio, hæc namque carnis fibris augetur quam plurimis, & musculosa reddita, plures nervorum paginae mutuatur. Deinde frontis nasique cuti membrana hæc tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quam per reliquum corpus cuti adnecti consuevit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hic, quam alibi carnis formae substantia doretur, sed duntaxat praesens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quam in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quam si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quædoquidem sic rectè idem motus amborum, membranae scilicet, & cutis perficitur. Porro huius musculosae compaginis fibre, multo ad latera accumbentes, a nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quæ inter primas capillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurreres, si modo interim perquam raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque hæc sanè recta fibrarum series, non perfunctoriè a Medicis uenit perpendenda, ne in fronte transuerfas potius, quam rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersem quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

MUSCULI FRONTIS CUTEM MOVENTIS administratio. Caput IX.

ICTAE modò musculosae substantiae administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosae membrana, a membrana caluariam cingente, obidque a Græcis πρὸς τὴν μετωπιδίον nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem a musculosa substantia (quantumuis id difficulter fiat) separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Ut uero utranque in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus a uertice, rectè per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

Prior. extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in incipite, secundum coronalis future ductum, ad tempora, & aurium radices usque molire. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elastissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usque auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari superius relatum est. At in alio latere, uarias eademque transuersas sectiones experieris, donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adimas, iam in palpebrarum musculos incidens. Neque id tam factum arduum est, atque alij uidentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cui conuascatur, ut unum ex ambobus simul confusus corpus confluat.

DE MUSCULIS PALPEBRARVM.

Caput X.

QUAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos ut cunq; exprimit, hic tamen istam peculiarem locum in figura, in qua A primum indicat palpebræ musculum, b uero C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrarum constitutio.

Duo palpebræ musculi.

Superiorem palpebræ cur moueri oportet.

Vnus musculi.

Alter.

PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quam superiorem efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albæ oculi tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi cartilago cilia erigens consistit, firmissimè uniuntur adeò sanè, ut quatuor hęc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituent. Cæterum per reliquâ palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cæteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamque iacet. In superiori quoque palpebra secundum uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ oculi tunica continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sane in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori. Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliarum partem naso proximam contingens. Huius finis amplius, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans. Alter uero musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circulem obtinens. A medio namque inferioris palpebræ ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantum, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem committitur adeò sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem coniuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uero musculi fibræ minus oblique conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul namque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quam reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranofus, uel carnosus, uel quomodocunq; libet mollis, præterquam quod cilia non referuaret erecta, motam partem, reliqua

reliqua haudquaquam sequeretur. Id quod præuidens Creator, durum cartilagineumque tarsum ipsi palpebræ innexit, in quem utriusque musculi fines inferrentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrumque musculus alternatim uniuersus sequitur. Quod uero iam dicti palpebræ motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspiciendum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uero à propria functione quiescente, & longiore reddito laxatoque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quam clauderetur, eaquid uideretur palpebra, quam in Præfagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum infacie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facile attestatur, qui in Libris de Affectuum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeravi, innuit palpebram deorsum trahere, & tertium à fronte narum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neque adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in auibus, & testudinibus, alijsque plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus coniuert, toti oculo obduci conspiciamus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commoueat, nostræ carunculae in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaque ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porro musculorum palpebrarum mouentium administratio eiusmodi ferè est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cultellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negocium perfeceris. Cutem enim omni industria à carnea membrana ad tarsum usque, in utraq; palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfuntoriè cutis cum carnea membrana connexum intueri, ad ipsas hic absentiam, ut pars leuior, musculoque sequacior redderetur, perpendere, id namque utiliter affectuum gratia, quos ueteres Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequenter procumbunt, fluxus perdisces.

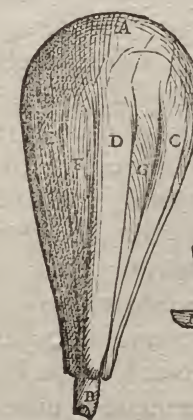
Difficile esse palpebras mouentium musculorum cognitionem.

Administratio palpebrarum mouentium musculorum.

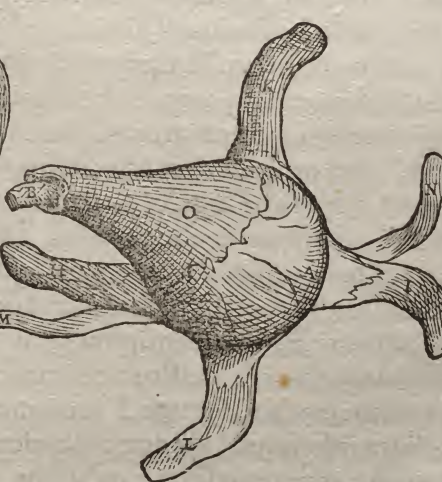
DE OCULORVM MUSCULIS.

Caput XI.

PRIMA OCULI MUSCULORVM FIGURA.

SECUNDA OCULI MUSCULORVM FIGURA.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVM dem characterum Index.

QUONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipsosque oculos ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uero, sex primos oculi musculos ab insertionem humi prostratos commoueat, septimo adhuc ad uisum neruum asseruato. Cæterum notarum Index sequenti proponetur pagina.

A 1,2

- A*, 2. Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.
B, 1, 2. Visorius neruus inibi resectus, quā primum ex caluaria in oculorum sedem delabitur.
C, *D*, *E*. Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.
F, *G*. Intervallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.
H, *I*, *K*. *L*, *M*, *N*. Primi sex oculi musculi, uerū *H* musculum notat, quo oculus sursum agitur, *I* quo deorsum, *M* & *N* quibus circumagitur, *K* quo ad maiorem oculi angulum ducitur, *L* quo ad minorem angulum fertur.
O. Septimus oculi musculus, nulla ex parte a visorio neruo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integre omnino detectus.

Oculos motu
uoluntarie me-
uendos.

Oculorum mo-
tus.

Musculi sex
primi.

QUONIAM neque ex lateribus, neque ex posterioribus, neque superioribus, uel inferioribus sedibus, neque omnino aliter, quam secundum pupillae rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi immobiles penitus essent. Quae de causa ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & praeter hoc, collum ad motus promptum reddidit, idcircoque potissimum duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio dissiti. Ceterum si eos moueri motu uoluntario oportebat, ipsis quoque musculos largiri necessum fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi in trō, uersus nasum adducuntur, & quo extrorsum ad paruū angulū aguntur. secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obsecuro admodum motu circumuertuntur, merito totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atque singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos aptari necessum fuit. At ex his duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrumque angulum, alios autem duos, unum quidem infra, alterum uerō supra, quintum uerō ac sextum, ut circumuersionis motui praessent, uariē locari oportuit. Ceterum ex his sex numero musculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus praesunt, ita quoque rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & neruo secūdi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisoria caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quam profundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoque uisorio, secundum ipsius a caluaria in oculi usque radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membranamque enervationem finit. Quae ultra mediam oculi sedem terminatur, & durae oculi tunicae, tanquam in mouendo offe, recta (sed secundum corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta iridem, maiorem uel oculi circumulum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porro musculi, circunductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu in sectioneque ab illis uariant. Prior namque a dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, e regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inseritur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uerō a uisoria nerui membrana, e regione maioris anguli nascitur, & durae oculi tunicae, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam insertionem, idcirco adhuc modicē, uariare. Primi enim quatuor, uti modō dicebam, prorsus recti sunt, rectaque linea inseruntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea insertionem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumque oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & adherentem medius consistit. Efformant itaque simul omnes muscoli, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uerō, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisoria, quum in illorum, quam unā conformant capacitate, multus contineatur adeps duriusculus, & albus admodum, atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim praeter commemoratos sex oculi musculos, alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circumdatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoque a dura membrana, neruum uisoria inuoluentem assumit, at paulo anteriū, quam sex priores, illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quam eius, quem

Adeps muscu-
lis oculorum
interpositus.

Septimus ocu-
li musculus.

quem nunc enarramus, musculi, cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatim uisoria neruum ambiens, ac a principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriorem oculi sedem contingat, illique circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisoriae proximā, sed ferē ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uerō inter hunc musculum, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & praesentem musculum eo intervallo, quo is a neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundum ipsius longitudinem protensam. Unde etiam miror, hunc non unius musculi loco a ceteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum apte musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum praeterea illi usum ascribentes. Quum tamen aptius sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranae oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabitur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutantur, omni ex parte septimum occultantes. Quamquam fortassis non desuturi sint, qui originem horum musculorum non a dura cerebri membrana, uerū ab illa quae os succingit, pendere contendunt, quum interim septimus musculus, multis interuallis undique ab os succingente membrana distet, quod profecto factum non fuisset, si modō huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratē rimatus fueris, illum instar tegumenti uisoria neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirū has illas uel sui corporis fibras contraxerit, laxauerit uel.

Septimi offi-
cium.

ostendit
huc prima
figura.

OCULI MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XII.

a. f. ca. 9
b. f. ca. 10
c. f. ca. 11
d. f. ca. 12
e. f. ca. 13
f. f. ca. 14
g. f. ca. 15
h. f. ca. 16
i. f. ca. 17
k. f. ca. 18
l. f. ca. 19
m. f. ca. 20
n. f. ca. 21
o. f. ca. 22

Haec quasi
ostendunt
duae cap. 11
figure.

b. f. ca. 10
c. f. ca. 11
d. f. ca. 12
e. f. ca. 13
f. f. ca. 14
g. f. ca. 15
h. f. ca. 16
i. f. ca. 17
k. f. ca. 18
l. f. ca. 19
m. f. ca. 20
n. f. ca. 21
o. f. ca. 22

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariae sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptē uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, a suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primum ex caluaria procedit, abscueris. Si uerō caluaria fortē ad cerebri inspectionē prius fuerit dissecta, ipsumque cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam ferra diuidere, una quidem linea a regione maioris anguli, uersus uisoria nerui foramen facta, altera autem a minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ferram in oculum usque sedem penetrare coegeris, totam superiorem partem sedis oculorum, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo a pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab offe undecunq; liberatum solius uisoria nerui interuentu, caluariae appendere fines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextrae manus digitis nerui uisoriae finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & artiarum diuisionem intercedentes adimito. Deinde consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum a neruo uisoria acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquēque supra laeuam ministri manum, quasi stellam effigiatum extendens. hac namque ratione cuiusque implantationem, formam, & usum leui negotio cōdisces. Porro nihil acque diligēter praecauendū uenit, ac ne adherentem albam uel oculi tunicam a cornea prorsus abradas, nimiumque oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem intuitus fueris. alias enim (nisi fortē exercitator sis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unā cum adherente membrana incuriole absecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatum, unguibus, aut cultello a septimo oculi musculo adimpleris, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaque qui neruum ambiat, circulatimque in oculi radicem implantetur, examina, ipsum a neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Ceterum si caluariae adhuc haerentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primum liberans, ad eum quem iam

Administratio
oculi a
caluaria re-
secto, & oculum
eximendi mo-
dus.

Administratio
oculi mu-
sculorum, quum
is adhuc calua-
ria haeret.

X

dixi

modum, musculos attrectabis, capita scilicet à nervo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minoriq; molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem^{ca} runcula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuò commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Intereft autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimum cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cultello carneam membranam, priusquam oculum à caluaria reseccabis, punctum in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones semper augurari.

DE BUCCARVM, LABORVM, ET
nasilalorum musculis. Caput XIII.

Alterius lateris primus musculus, uel simul omnium primus ac secundus.

Li. 4 de Administrandis febribus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

LIBRO superiori, duo narium ossa in^b duas desinere cartilagine, atq; horum extremo secundum latera alias^c duas molles, & latas cartilagine (quas alas uocant) accumbere alligariq; scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum uel laborumq; motoribus exequemur. Cæterum quum buccarum & laborum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ osse obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq; aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere^d singuli habentur membranei, admodumq; amplii. Hi enim ex omnium uertebrae ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ merito carnosæ nobis dicitur) carnosæ fibræ adacta, hæc enim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usq; uerè carnosæ scilicet. Cæterum carnosæ hæc fibræ à nullo prorsus osse originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo osse principium petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quam carnosæ fibræ nuper dictæ membranæ intensæ, & multis neruorum surculis concommitata, qui quod à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primum eiusmodi neruorum soboles in membranam, secundum totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarum ceruicis uertebrae consistit regio. Item secundum scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum surculi omnes, secundum carnearum fibrarum ductum (qui perquam uariis est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim^e à pectoris ossis sede, mediaq; clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundum colli longitudinem recto tramite protenduntur. Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usq; spinam incipiunt, oblique sursum contendunt, tantoq; obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrae spinarum sedibus prorepentes, unâ cum eius partis neruorum^f surculis transversim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porro eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq; fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. Verum ubi iam labra cōtingunt, fibræ inter se adeo confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transversas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileq; sit, atque id præcipue secundum totam inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateris ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promittitur, deinde secundum occipitij ossis basim fertur, mox sub aurem, ut ipsius radicem perperando contingat. Imò interdum hic adeo ascendit, ut & auris huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hic Patavij uidere est, in lepidi ingenij Iurium Doctore non minus egregie erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foro iulienfi, dein in nō minus audaci, quàm fortis & strenuo, Petro Raua lcherio Genuensi. Cæterum præfens musculus ab aure in faciem ducitur,

Secundus autem, illum quem à mandendo massetera uocabimus, musculum contingit, & paulò ualidius ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. Atque hunc ductum musculus adeo seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi distinctantur, unum quidem, secundum spinæ longitudinem protensum, aliud autem, ab occipitij medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipsius latera (fortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta. Quod enim à spina ad summum usque pectoris ossis, secundum scapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale est ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spina & clauicula incipiens, nunc paulo superius, & nunc è regione. Quartum autè latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quod hominibus utriusq; lateris musculi hic adeo cōeant, ut duo musculi unus esse uideantur, quodq; hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterum hi musculus buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumagat, ad hoc opitulante^g lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cōplectens, quàm inflare possumus. Neq; sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit^h primus iam commemoratus musculus, deinde prout obefiores homines sunt, adipis maior minor uel copia, & postmodum quidam superioris labri musculus, & alius labri quoq; eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplius quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinet, ipsiq; adeo connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoscas autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimum primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaq; plurimum ad quamcunque partem sedem uel labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, qui etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unâ cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quàm inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aëris in ore ui obimus, plurimum admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem neuiquam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurrentes neruulorum soboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & laborum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, nasiculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. Si modò malarum cutem duntaxat dempseris, illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerum hic nullis carneis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continetur, superior uerò subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quam uerò ad hoc laterum musculorum, qui carneâ membranâ constant, imus homini necessarium sit, condiscimus, quoties laborum substantiam defletere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantum musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatimⁱ neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utriusque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procedentes respondent. Verum quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes laborum motus, illis latis & tenuibus tantum peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, merito Natura alios^k quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia

Secundus alterius lateris, seu omnium 3. 4.

Malarum cutem musculo deservi.

*Labiorum
constitutio,
dein quatuor
musculi labris
proprijs, seu in
altero latere
tertius, et po-
stea quartus,
uel omnium 5,
6, 7, 8.*

quidem & manifesta sunt, antequam laborum extremis permiscerentur, concreta uero illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua laborum substantia. Vniuersa enim laborum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosa naturae commixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, una cum fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, or ganis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro communes sunt, utrinque unus habetur, qui à maxillae superioris osse, ubi mala confistit, car noso principio enatus, deorsum oblique in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat, inferiorum quoque utrinque unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte ad menti quasi latera, hinc sursum oblique in priora protensus, latusque permanens, in mediam sui labri sedem im plantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, dupli ci donati initio, ipsorumque fibrae circa insertionem, x litera modo sese intersecant pertinaci ter, uti admonuimus, laborum cuti immixtae. Quatuor his musculis duodecim motus ut mi nimùm obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti sunt, quando labra plurimum à se inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nates tenso, altero au tem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad se se labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humi liore sursum protenso. Ceterum ab internis horum musculorum fibris, labra introsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uero foras euelluntur, ut ita & duo alij in singulis labris recti cōsurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uero obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, ce lebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra la bri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur. atque hac ratione reliqui tres obliqui motus laborum peraguntur. Ut uero ualidius adhuc superius labrum moueretur, atque secun dum totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio musculi elargitur, qui narium alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri muscu lum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque enascitur musculus, qui in ipso modicè uer sus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alae radici, alteram superioris labri parti, quam Latini Mustacem, Graeci uero *κολωνυ* uocant, inferens. Portio nasi alae expor recta eam extrorsum sursumque mouet, quae labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus huius portiois cum alae portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehe menter mouere nequeas. Verum praeter hunc alae musculus, alius in interna narium ampli tudine habetur, ad suae cauitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alae regioni insertus, illumque in trō trahens. Musculus hic neruulum habet ab illo, quem per foramen in magno oculan gulo incisum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi com memorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aeris inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè praeficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprijs, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum superius & alam simul adit, subdividere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea mem brana efformantur, unum dicere, quum hi adeo in anteriori colli parte continentur, ut di uisionem nullam notari dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cum in hoc, tum in proprijs laborum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos di uidas, maior sanè tibi, quam nobis haecenus, horum mu sculorum numerus excrescet.

M V.

ORVM musculorum administrationem à latis ac ex carnea constan tibus membrana musculis opportunissime auspicaberis, & primùm acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem definit) ad pectus usque, secun dum colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam uel membranam diuidatur. Dein de alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundum rubo ris hinc sic, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem ad detur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebrae musculos aggressus fu eris, nulla praeter has (nisi sub aure ad medium usque occipiti) in facie sectio est ducenda. Alias enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transuersam moliri deberes sectionem. Ceterum à sine sectionis ad pectoris usque os ductae, transuersa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficietur. Li cebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adiacere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à sub iecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestius, quam ubi laqueus ceruicem compresserit, hic enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissime connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeo inibi mox indurefcit, ut uix nouaculam admitat. Quamquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenae prius sectae, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint, quandoqui dem tunc non toties uenae sanguine inanitae, dum musculos diuidis, uenient colligandae, atque adeo frequenter spongij abstergendae. Ex altero autem cadaueris latere, una cum cute (quod factum facillimum est) musculus latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac unia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intue bere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliori infe rioris maxillae sede praeteribis, quin prius eas strumaris, uel ut uulgò dicimus, serophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum uisus expeteret, scilicet ac magis induritis tumentes glandulas exfeces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obsecenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi haec igitur sedulo obseruaueris, eius lateris musculus, quem subditis corporibus ademp ta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios la brorum musculos coeueres, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his praeci pue in buccarum regione incumbit, permisceturque una cum lato, qui ex carnea constituitur mem brana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primùm duorum, qui infe riori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hic labra fungosae cuiusdam substantiae interuentu, maxillae ossi connata reperies, Labiorum fun gosae substan tia. Quae labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassan tur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uero attollitur. Praeter hanc substantiam occurrent & nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radices ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Ceterum posteaquam inferiores liberati fuerint, à ma lis duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, qua tuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremò musculo alae na si, & superiori labro communi à malis derafo, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplantur. Hic uolens praetermitto neruum minoris gracilioris uel ter tij paris neruorum cerebri radices propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper di ctis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quam dabitur, accu ratissime in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque ar teriarum mentionem facio, etiam si lato musculo externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa li gamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilagi num connexum. Nam de narium tunica in Neruorum distributione similiter pertractabi tur. In praesentia autem suffecerit adhuc sermone adieciisse, tunicam illam, quae narium ampli tudinem

*Primi ac se-
cundi duodecim
praecedentis
Capitis muscu-
lorum admini-
stratio.*

*Corpus mu-
sculorum secti
oni opportu-
num.*

*Administra-
tio 5, 6, 7, 8.*

*Labiorum fun-
gosae substan-
tia.*

*Administra-
tio 9 & 10.*

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè te-
nucum membranumq^{ue} musculi, in trō alam mouentem intuearis. His omnibus resecis, secun-
dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi¹ musculus, externa ipsius superficie lon-
gè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examusim obserues, undecunque un-
guibus, hamulisq^{ue} est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derasus, à
tunica oris cavitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisq^{ue} admi-
randa est cōstructio, fibrarumq^{ue} mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas
non mediocri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferio-
ris, illum auxiliari speculaberis.

DE MUSCULIS INFERIOREM MA-
xillam mouentibus. Caput XV.

Inferior ma-
xillam superio-
ri quiescente
moueri.

Maxillæ in-
ferioris motus

Maxillæ mu-
sculorum no-
mina.

Libro II.

Masseter seu
alterius late-
ris primus.

INFERIOR^a maxilla homini, quiescente interim immotaq^{ue} superiori,
motu agitur uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum om-
nibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mo-
bilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeo unita, ut ne tan-
tillum quidem moueri queat, ipsaq^{ue} duos sinus nanciscatur, quibus su-
perior singulis utrinque tuberculis latis, nec^b nostris admodum disti-
milibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq^{ue} inferiori
maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem
magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterum inferior homi-
nis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera,
& prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue-
rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus^c qui uarijs
motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumq^{ue} mouent, à mandendo
Græcis appellantur, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum^d muscu-
los nominarunt, quod illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordenti-
bus, molientibusq^{ue} quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quod in
uicem temporalis & masseter adeo connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Vsu partium,
ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem
arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum ra-
tionem, educere protulit, & postmodum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis nume-
ro aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multo, atque in Quar-
to de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica,
falacq^{ue} & ficta productione comminiscitur. In eo itaq^{ue} Libro Galenum secuti, atque cum ipso
uocis fugientes æqui uocum, musculos qui potissimum claudunt temporales toto sermonis
progressu, illos autem, qui maxillam præcipuè antorsum retrorsumq^{ue} agunt, masseteres seu
mandibularios uel mansorios appellemus.^e Qui autem in ore occultari dicuntur, & si eisdem
ferè præsent munijs, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum &^f qui ductus maxil-
læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus,
rerum scilicet parabitur memoria. Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem
maxillæ inferioris sedem, sub^g ossè iugali possumus manu amplecti. Dum enim pollicem in-
ter auris radicem, & inferiorem maxillā inseris, medium uerò digitum genæ ad moues, illumq^{ue}
in oris amplitudinē protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam
rursus tactu dignoscēs, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnitus fue-
ris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contra-
hens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum^h illo,
quem in ore latitare docebimus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus,
obseruari, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligentiùs,
quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Vsu partium lo-
cis deceptus, masseterem, quem modò describam, aliquando temporalisⁱ musculi mediam
partem esse arbitratus sum, ac latum in genis^j musculum, quem ab una maxilla in aliam duci
prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinauī, quin
tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis demonstrarem, unum su-
periolem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter
enim nerueo, & amplo ualidissimōq^{ue} principio ab ea malarum^k sede exoritur, qua in sima pars
futura

futura illius consistit, quæ maxillæ superioris^l os, totum minorem oculi sedis angulum occu-
pans, mediamq^{ue} ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ^m ossi cōiungit, quod
dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior
Liber declarauit.ⁿ Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota
inferiori interioriq^{ue} ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine os-
sis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur,
quod impenitè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu-
galis ossis superficie inferiori parte prodit, nerueum liuidumq^{ue} conspicitur. ubi autem ab in-
teriori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus,
non multo post initium, carneum crassumq^{ue} se spectandum offert. Masseter hoc enatus prin-
cipio deorsum tendit, totamq^{ue} inferioris maxillæ^o amplitudinem, in externa posterioriq^{ue} ipsius
sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima inser-
tione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaq^{ue} ualidior est
ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulus ali-
quot extuberantem. in hac etiam^p sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius
obtusioris angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est, una
enim ipsius linea, secundum totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur, secunda
à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur,
illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu postero-
ri principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissiorem secundæ lineæ sedem, angulum
cum illa linea adeo obtusum constituens, ut ferè hic aliud latus masseteri possit ascribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè astrueret. Vtunque uerò sit, obtulus
hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multo strictius est amplo illius princi-
pio, unde etiam ilico fibrarum ipsius ductum uariare necesse est.^q Fibræ nanque ab anteriori
principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur, quæ autem à postero-
ri principij sede prodeunt, oblique deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtusum, quem recensui, angulum protensa, maxillæq^{ue} inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur,
nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat)
& diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroq^{ue} latere masseteres collocasse, ut unum
anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non defuere, qui trian-
gularem præsentis musculi circumscriptionem expedientes, tres in uno latere masseteres enu-
merarunt, unumquemq^{ue} angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quamquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt,
non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerum^r hunc, quem describo, masseterem unum
appellarunt, & secundum temporalem, tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posue-
runt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhi-
buisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore delitescit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres
nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescens musculi munus mas-
seteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabitur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc pri-
mum persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero. Temporalis
musculus principium^s à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & ossè cuneum imitante,
& eo ossè, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi
primum habetur.^t In star semicirculi enim primū, & præcipuè à uerticis ac frontis ossè mul-
tò elatius enascitur, quam commissura squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi com-
mittens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arcatusq^{ue}, in cavitatem ibi in capitis
ossibus exculpam descendit, à temporis ossè, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-
norem oculi sedis augulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usq^{ue} pertingit, admo-
dumq^{ue} crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoq^{ue} iugalis ossis sedi adnascitur, mas-
seteri adeo continuus, ut uix immeritò temporalē & masseterem, unum esse musculū quis cōten-
deret. Cæterum uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usq^{ue} os carneū est, exteriori
sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidū, idq^{ue} potissimum ad exortus sui
initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa lataq^{ue}
explanatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris^u processum cōtingens in bre-

X 4 ucm,

uem, sed insigniter ualidum, neruūq; finit tendinem, sua amplitudine acutum illum maxillae processum amplectentem, illiq; processui ualidissime insertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis musculi fibrae, ex semicirculo uelut ad circuli centrum procurrunt, tendinemq; hunc efformant illorum musculorum ritu, quos gibbum, & cauum scapulae implere docebimus, & qui ex illius osse pronati, femoris motibus famulantur, & is cuius beneficio brachium attollitur, adeo profecto, ut satis mirari nequeam, quidnam Peculiare illud sit, tantopere in temporalis musculo à Galeno decantatum. Neque satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quod ab aliorum musculorum forma hic declinauerit, tendinem educens non ex musculi extremo, ut alias semper, sed ex musculi medio. Ego ex tot Galeni in Naturam laudibus aliud nihil colligo, quam illum arbitrari fuisse, musculum temporalem à nobis descriptum, unā cum masseterē unum esse, atque tendinem, quem temporalis acuto maxilla processui inserit, à temporali & masseterē produci. Quod si fieret, ex media musculi sede tendo is enasceretur, temporalis scilicet musculi fibris deorsum ad tendinis generationem deductis, masseteris uero musculi fibris sursum proreptantibus, & tendinem illum constituentibus. At quid attinet illis Galeni laudibus prolixius immorari, quas ad Naturae dedecus potius, quam honorem, (si quis examulsi sua perpendat) contemnit? praecipue quum Natura non solum ab aliorum musculorum tendinis productione hic non aberrauerit, & si aberrasset, necessario colligeretur, eundem musculū maxillam, & sursum & deorsum ducere. pars enim musculi sub tendine posita, necessario deorsum traheret, quemadmodum superior sursum alliceret. Rerum igitur Opifici hymnos canamus, qui musculum ex tantillo spacio, tanto muneri praefectum produxit, ex quo insignem illum procreauit tendinem, acutum inferioris maxillae processum amplexantem. Quo autem temporalis musculus robore polleat, & quo nam pacto pro ipsius mole ualidissimum omnium musculorum munus illi conceditum sit, condiscimus, quoties aliquid ui mordemus, & aliquid impetu dentibus confringere adiuuimur, aut ingens aliquod onus histriones quosdam leuare conspiciamus. Vt enim uarios hominum in mordendo conatus taceam, nuper Patuuij histrionem uidimus, qui ferreum uiginti quinque librarum palum dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectum, retrorsum à tergo punctum parieti iniecit, quem triginta nouem pedum intervallo ab histrione destitisse meritis ipse sum. Quamquam Turcum nuper Venetijs longē maius robur in mordendo ostendisse audio, qui trahenti à quinque uiris illi allatam perinde, ac baculum aliquem, uarijs modis omnium admiratione contrectauit. Vtunque tamen temporalis musculus sit ualidus, multisq; neruorum

Musculus in ore delitescens, seu alterius lateris tertius.

Masseteris, temporalis, et in ore delitescens musculus.

propagibus donatus, ac suae nobilitatis gratia ossuosis uallis interceptus, aptisq; sinibus inclusus, nihilo minus tamen illi alterum quoque musculum, similiter robustum & neruosum, ac in ore delitescentem Natura associauit, eiusdem cum musculo temporali functionis autorem. Atque huius principium perquam neruosum, ex tota cavitae sinuue exoritur, qui in ossis cuneum referentis processibus, quos uespertilionum alarum imagini comparamus, inculpitur, hunc siquidem sinum unā cum ossis processibus, musculi huius principium ambientibus (ut tutò principii id custodiretur) Natura fabrefecit, simul etiam processum hos longius educens, ut commode ab ipsis principium illud enasceretur. Ceterum ilico atque cavitatem illam ossis cuneum imitantis excedit, carneum, amplum & crassum, ac forma masseteri perquam simile efficitur, interior enim iste musculus posteriori ac interiori parti maxillae, ubi haec latissima est, implantatur, ualidam amplamq; insertionem molitus. Vt uero commodius praesens musculus à maxilla susciperetur, neque is nimium oris amplitudinem occuparet, leuem, sed amplam cavitatem maxillae inculptam esse diximus, quando ipsius constructio in Primo libro enarrabatur. Porro musculus hic, quum eodem cum temporali fungatur munere, ac simul is temporali commissus uniusq; aliqua ex parte sit, nonnullis Anatomicorum in ore delitescens, temporalis pars habita est. alij uero, etiam si inuicem committantur, quum tamen diuersis prodeant principijs, & in uarias eiusdem ossis sedes implantentur, duos ipsos statuunt. Nos autem ita illos distinguimus, ut utrinque unum temporalem, & unum masseterem, & unum in ore delitescentem enumeremus. Atque his tribus primario usu hoc munus committitur, ut sursum maxillam inferiorem trahant, illamq; superiori iungant. Verum masseteri id priuatim committitur, ut masseterem anterioribus principij partibus contrahens, inferior maxilla prorsum ducatur, mentumq; in anteriora promineat. Posterioribus uero principij sedibus tensis, retrorsum ac uelut ad aures maxilla retrahatur adeo, ut duo hac ratione motus masseterum beneficio peragantur, quibus manducantes indigemus. Atque huic etiam motui superias fert temporalis musculus, prout has illas uelut sui principij fibras tendit

dit, aut remittit. deinde masseterem, & in ore delitescentium musculorum opera, in latus maxilla ducitur. Dextro enim masseterē duntaxat, & sinistro in ore delitescente musculo contrahens, maxilla in dextrum latus agitur. At sinistro lateris masseterē, & dextri lateris in ore delitescente musculo, unā contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus fertur. Atque his functionibus in ipsa sectione nihil aequè promptum cognitum, iam admonitus reperies. Enarrationi adhuc supersunt alij duo, utrinque singuli, & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominētibus ossium temporum processibus, qui scriptorū styli imaginem referunt. Atque hinc membraneo latiusculoq; capite exorti, statim carnosioresq; fiunt, ac uersus priora maxillae, ubi summum mentum habetur, procurrentes, interiori eius parti adnascuntur, & dexter musculus sinistro hic ad insertionem unitur, in ea sanè inferioris maxillae sede, ubi uel horum musculorum gratia, maxilla exasperatur, & processulos inaequaliter extuberantes gerit. Praesentes musculi, dum in se colliguntur, os aperiunt, quemadmodum haecenus commemorari illud claudunt. Ceterum utrique os aperiendi musculo peculiare aliquid, & nulli uniuersi corporis musculo, praeterquam uni, quem contra Galeni placitum ossi u referenti ascribam, commune obtinet. His enim in medio itinere, quod ab exortu usque ad insertionem emetiuntur, pars carnea aboletur, & exanguis & neruosa efficitur, ceu tendo, uel ligamentum quoddam carniformibus fibris neuitquam enutritum, ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uentribus, in quorum medio tendinis species cerneretur, utrumque musculum conflare diceret, uerum hic non perperam, neque ociose à consuetudo musculorum artificio Natura declinauit, atque ideo encomio tibi celebranda uenit. Propria namque exortus eorum musculorum regio, non erat post aures ad capitis basim, unde nunc à stylos imitantibus processibus explantantur, sed ad anteriores colli partes. sic enim maxime secundum reformationem proprii principij, uterque maxillam deorsum traheret. At si ibidem ab ipsis ceruicis uertebis producerentur, angustiam non paruam tum ipsi etiam primi maxime tulissent, tum omnibus alijs partibus inibi repositis praebuissent. in nulla enim propemodum totius corporis regione adeo exigua, tantum organorum acruum (quorum interim nullum transponi expedit) reperias, atque hic in faucibus. Neque enim stomachum, neque laryngem, multo autem minus circumadiacentes eis musculos, neque uenas, neque arterias, neque neruos, neque glandes cum uasorum diuisionibus praefectas, tum ad humectandam laryngem homini opulantes, neque aliud quiduis hic in inferioris maxillae amplitudine, citra noxam, uel sola imaginatione, sua sede mutare posses. Iure itaque musculi inferiorem maxillam deorsum trahunt, nequaquam à ceruicis uertebis explantantur, sed à longis illis processibus stylos & gallorum calcaria exprimentibus. Et ubi regio potissimum frequentibus organis erat oppleta, hi musculi merito excarnes facti, ibidem in ipsorum medio, non ab simile tendini partem commonstrant. si enim iuxta has in faucibus angustias crassiores essent, praeter loci angustiam iter ipsis praeccluderetur. Si uero omni ex parte adeo, ut hic, fuissent graciles, ad nimiam peruenissent imbecillitatem, quum nullus musculus absque fibris carne amplexis constare possit, quam si haberent, & illius tendinis crassitiem superarent, quid his tanto intervallo, & per tot praecipitia ductis cogitari possit infirmius? Quocirca quoniam eos in his angustijs oportuit fieri, ad patiendum pertinaces & graciles, Natura iure totam eorum, quae inibi esset carnem, ademit, solos & nudos producit tendines. quando uero primum extra angustiam constituantur, tunc iam sensim carnem rursus assumunt, musculorumq; uentrem, ut antea circa exortum sibi uendicant.

Musculus maxillares, ossum trahens, ac alterius lateris 4. aut omnium 7. & 8.

MUSCULORVM INFERIOREM MAXILLAM MOVENTIUM ADMINISTRATIO. Caput XVI.

L O R V M qui maxillam inferiorem mouent, musculorum administratio debite absoluturus, illam à temporali opportunè aggredieris. Capite itaque in latus reclinato, grandiori, quem administrandis sectionibus parasti, cultro, & admoto etiam malleo, iugale os ad aures & malas excindes, & id acutiori cultello undequaque à musculo temporali, cui ualli ritu hoc proponitur, & masseterē, cui principium exporrigit, liberabis, exactè tum temporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum considerans. Ablato iugali osse temporalis musculi principium, quod secundum capitis longitudinem semicirculi instar exoriri dicebatur, undecunque nouacula, aut cultello proximè ab osse abrades, quousque totum musculum à caluariæ, & maxillae superioris ossibus

Temporalis administratio.

bus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intuebere nervosissimum ipsum tendinem, acutum maxillae inferioris processum, quasi in se occultatum, amplectantem: deinceps qui is musculo in ore delitescit, & masseteri committatur, spectabis, postremo, si aperto ore, musculi temporalis initia sursum trahere non detrectaveris, ipsius minus prompte etiam condiscas. Nunc integrum est, masseterem a iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem non oscitanter pendere, animum adhibens, a massetere nullam portionem conferri ad musculum indagare, posteaquam sectionis serie, maxillam inferiorem carne denudaveris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare instituiamus, commune est, ut uniuersam carnem ab illis ossibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat musculi, quorum beneficio ipsa mouentur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quae illi inferius adnascuntur, corporibus liberata, si masseteris musculi principia huc atque illuc traxeris, facillime his maxillam in latera, ac prorsum retrorsumque agi, & demum ad superiora etiam mallici spectabis.

Musculum in ore delitescentem ad amissum, nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam a summo mento auspicatus, per medios dentes incisivos diuides, diuisam utrinque manibus apprehendes, ut utranque ipsius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex superioris maxillae sinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillae extremam, cuius instar separabis, quousque musculus in ore reconditus sese ex omni parte offerat, quem si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoque functionem non oscitanter expendens. Verum sectioni non obfueris, si musculi eius administrationi tantisper superfederis, donec linguae & ossis imitantis musculos una cum illo aggredieris, ne modo hunc uidere studens, illos imprudenter laceres.

Musculum qui os aperit, ad maxillae inferioris longitudinem protensum reperies, atque, ut diximus, maxillae in interna summi menti sede insertum. Hic nullam peculiarem administrationem exigit, si prius masseterem, & glandulas cum uenis & arterijs, quae auribus subiiciuntur, refeceris. Huius initium, si uersus stylum imitantem processum protrahatur, maxillam deorsum uel lere uidebitur, atque id nonnihil oblique in unum latus, si unius tantum musculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficitur maxillae ad inferiora ductus. At horum musculorum perinde, ac in ore delitescentium sectio, tunc demum opportuniùs perficitur, quum linguae, & ossis hyoidis, & laryngis musculi na aggrediuntur.

Ligamenta maxillae inferioris superiori alligantia, ligamenti alios articulos membranæ instar ambientibus respondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen si ligamento orbiculari dissecto, articulum dissolueris, in huius articuli peculiarem incidens cartilagineam, quae neutro ossi connata, sed solum in illorum medio posita, ligamento articulum ambiente adnascitur, & uim ossium in magno, uehementique maxillae inferioris motu excipit, & moderatur.

Ligamentum orbicularis maxillae inferioris superiori. Ligamentum orbicularis maxillae inferioris superiori.

Musculosa in temporibus lineamenta. Musculosa in temporibus lineamenta.

DE MUSCULIS OSSIS V. IMAGINEM referentis. Caput XVII.

Musculi hinc ossi committuntur aut proprio.

HYOIDES in faucibus superiori laryngis sedi praelocari, & radici linguae fundamenti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurius musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uero qui ossi committuntur, alij quidem ipsi sunt proprii, & solius huius ossis gratia constructi, qui omnes ex alijs ossibus principium sumentes huic ossi simili inferuntur. alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiare proprii sunt, hoc possitimum praestant, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porro hi ad minimum, uenerunt redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituant paria. Primus ceteris ualidior & crassior, bifidusque aut geminus est, scilicet, laryngis cartilagini, & asperae arteriae in collo exporrectus. Lato namque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, recta quae sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnosum innexu totam amplitudinem medij ossiculi, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundum ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non ineptè dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uolentius a superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt, & scutiformi cartilagini, & asperae arteriae, propugnaculi loco haberi possunt. Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponitur, & amplius breues, ac omni ex parte carnei, a maxilla inferiori, sub summo mento interius enascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modice arciores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inferuntur, eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigentes. Ac proinde hi os sursum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modice in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquam obscure promouent.

Quintus uero ac sextus, ab utroque latere singuli admodum graciles, teretesque sunt musculi, qui ab ossis temporis processum radicibus, quos stylum & galli calcaria referre diximus, explantati hyoidis ossi inferuntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem haec regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu illis musculis exterioribus attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humilioribus, quam hi hyoidis ossis musculi exoriuntur. Porro his duobus ossis referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, munus coeundum est, & praeterea illud quoque sursum nonnihil introrsumque contrahunt. At septimus & octauus, praesentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longius uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque eneruationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatim uendicat, in medio naque ipsius ductu carnosus esse desinit, tendinis aliquousque naturam ostendens, a qua denuo carnosus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nanciscitur. Principium etenim carnosum, ex elatiori scapulae costae, iuxta ipsius ceruicem, & processum anchoram imitantis radicem obtinet, & sub musculo scapulae ad occipitum trahenti occultatus, sursum oblique protenditur, sub musculo a pectoris osse & clauicula, in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeo comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi facilius exoluere. Nam simul atque illum superauit, rursus carnosus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitratur, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens, quam uero id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprii uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusque firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quam qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaque, ceteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchre norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi ascribit, licet rursus sui oblitus, in Decimotertio de Partium usu eisdem inter scapulae motores commemoret, facile in illis, ut in alijs plerisque scapulae musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sane mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahare. & nisi his illa coeunderetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulae committuntur, neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inferuntur. Erunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguae, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutantur, atque horum quatuor laryngi, & alij

Proprii primi par, seu alterius lateris.

Secundum par.

Tertium par.

Quartum par.

Quintum par, scapularum motus non proprii.

Musculi hyoidi ossi non proprii.

& alij linguae porriguntur. Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea antice scutiformis cartilaginis parti, secundum ipsius longitudinem attenti, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundum latitudinem inferuntur. Alij duo paulo minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosi, ex media ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis operculi, quod *ἐπὶ λάρυγγος* Græcis dicitur, quod uerò horum sit munus, & quos ex his Galenus prætermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguae autem musculorum sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS
musculorum administratio. Caput XVIII.

Secundi
paris
administratio.

Primi
paris.

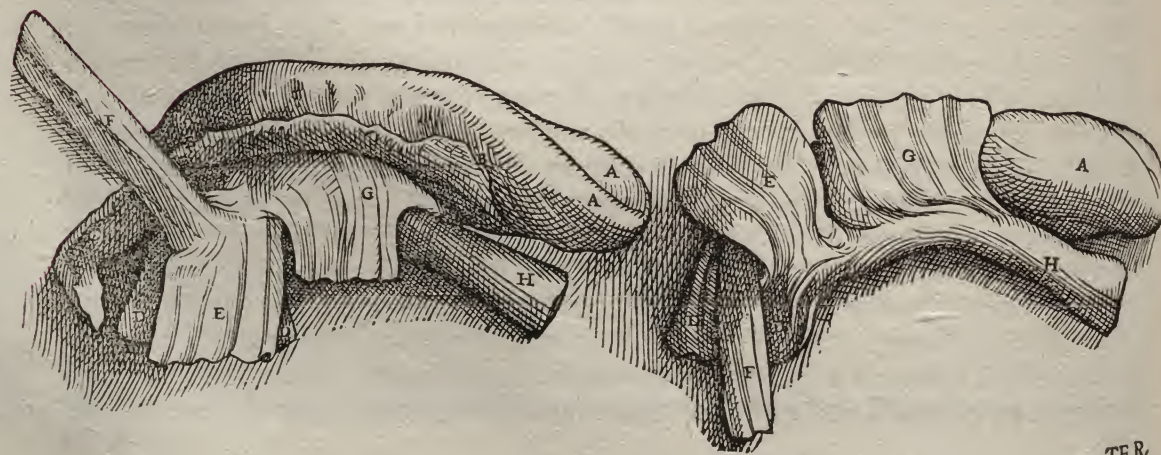
Tertij
paris.

Quarti
paris.

OMMODE horum musculorum sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncum aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisq; in harum distributionibus locatis utcunq; resectis, minoribus cultellis sectionem auspicabere præcaues, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupantes musculos comprimendo uiciet. Ac primum quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illam musculi maxillam attollentis, & in ore delitescens occasione tregeris) obliquos & latos musculos, qui tertij & quarti loco habebantur, derades eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde primi & secundi capite à pectoris osseliberato, utrunque uersus os hyoides deducito, illos à musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, à pectoris osse in scutiformem laryngis cartilagine pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia musculorum à pectoris osse & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendenti uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperq; dictos scutiformis cartilaginis musculos unà auferas. Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumq; initia illinc liberabis. Septimum & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentium musculo, & illo qui à pectoris osse & clauicula mamillarem processum petit, absectis, aggredi promptum est, nihil tamen prohibet ipsos à uicinis partibus exiguo longoque cultello buxco, aut solis digitis liberare, ipsorumq; capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quamquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos duco, ut quemadmodum non semel tentauit, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne liberā sursum agere possint, contemplerisq; quam bellè primo quoque tensionis impetu rumpentur. Cæterum proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorum principijs pendentes, integrum erit cuiusq; musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter acto. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum referuabitur, qui earundem partium, quibus illi inseruntur, Anatomen pertractabit.

DE LINGVÆ MUSCULIS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI SECUNDA
CAPITIS FIGURA.

TER

TERTIA FIGVRA CVIVS
SICVT ET DVARVM PRÆCE-
dentium ac omnium charactèrum In-
dex modò subijcitur.

PRIMA figura linguam unā cum ipsius musculis, à reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commoñstrat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quam fieri licet, proximè exprimeis.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit, uerum ut primi linguae musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quam in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguae musculos sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguae musculos absectos habet, ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, linguae ligamento hic ab utrisq; linguae corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparet. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguae constructio est expressa, quo nobis hanc picturam assequi datum fuit.

A, A, 1, 2, 3 Linguae portio ante sectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obtecla ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.

B, B, 1 Hæc linea dicta nuper tunica partem notat, secundum inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguae enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica, quæ autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C, 1 Iam dictæ prius tunica portio, quam hic à palati intimo unā cum lingua præscidimus.

D, D, 1, 2 Primus linguae musculus.

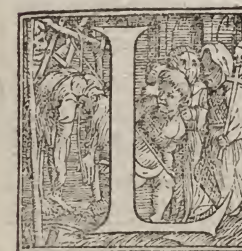
E, 1, 2 Tertius linguae musculus.

F, 1, 2 Quintus linguae musculus.

G, 1, 2 Septimus linguae musculus.

H, 1, 2 Nonus linguae musculus. I, 3 Linguae ligamentum, cui linguae corporum fibrae continuantur.

K, K, 3 Dextri linguae corporis fibrarum species. L, L, 3 Sinistri linguae corporis fibrarum species.

LINGVÆ moles ori exquisitè congruit, in omnem enim eius sedem commode pertingit, quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursum præ oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circumduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operæpretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uerò, ad terminum mucronem uel, ut celeriter moueretur, merito factam esse neminem latet. Verum qui, qualesq; & quot numero ipsam agant muscoli, cognitu est quàm difficillimum. Adeo enim inuicem connectuntur, ipsorumq; fibrae mutuo tam uariè coeunt, ut iustum numerum, formamq; musculorum, & motuum linguae differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguae constructionem hætenus à nemine ad amissum perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo adeo, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamq; processisse, ut tota hæc nō inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq; à Viris illustribus fuerit indagata. Quousq; tamen in linguae constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq; perspexerit, minime constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguae musculos proculdubio recensuit, nobis unā cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud cōmunis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum præbens supprimitur, à tincisq; ac blattis corrodenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per iransennam, leuiterq; duntaxat de linguae motu, absq; peculiari alicuius musculi

Linguae magnitudinem iustam esse, illamq; musculis regere.

Difficile esse musculorum linguae cognitionem.

Y enar

enarratione meminit. Ego quantum hactenus assecutus sum, linguam rarum quippiam, ac proprium præter ceteros musculos fortiri obseruo, ad radicem enim proprios quoddam, ac suis fibris utique distinctos exigit musculos. Atque ex his quorundam fines illic terminare uidentur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituens, est autem is locus, ubi corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij musculi hic ne utique cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursus, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerumque adipiscuntur. Sic facit, ut uniuersum linguæ corpus ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & nervis, atque hæc omnia integre duplici membrana, conformetur, una quidem musculis omnibus communi, quæ est interior. Altera autem eius tunice pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaque cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimque tertij paris nervorum cerebri præcipuas portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustatorium organum efficitur. Rarum uero id atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum ceteri corporis musculi unicum se re fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transversum duntaxat obtineant, hæc interim corpora obliquas, transversas, rectasque fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeo coeunt, commiscunturque, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit impossibile, imò musculosa hæc corpora quippiam non ab simile cordis substantiæ, in ea fibrarum contrariarum comixtione adipiscuntur, quanquam non adeo atque cor, solida consent substantia. Sed carnosæ fibræ in pinguioribus, & iam ætate prouectis animalibus, pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibræ multo quoque rarij in lingua conseruntur, quam in compactissima cordis substantia. Atque hæc uel inter edendum cuius euadunt perspicua, quam scilicet à musculorum carnis natura, formaque & gustu, linguæ pars, quæ in delictijs haberi solet, uariet. Verum ex quibusnam musculis hæc linguæ pars formetur, ac undem musculi linguæ, quos inter dissecandum obseruauimus, originem ducant, nunc opportune subiicietur.

Inter manus Duo quidem sunt recti, & impenes crassi, obliqueque ab inuicem, ac si plures duobus essent, alij quod locis discreti, qui ex media, superiori & ossis u imaginem referentis sede, carni, sed utique fungosi principium ducunt, ac secundum linguæ longitudinem protensi, ipsius medio recta inseruntur, quam contracti recta intro, & uelut ad posteriora uellunt. Tertius & quartus, ex duobus superioribus ossis hyoidis officulis oriuntur, quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab humilioribus ossis hyoidis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligantur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera non plane ossæ, cum ligamentorum natura aliquid commune adipiscuntur, quod non infrequenter, & potissimum in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & oblique quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxatoque tendatur, lingua, & potissimum sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur. Quintus & sextus, similiter carnosus & uterque crassus, duobus nuper dictis opponuntur, ac a temporum ossium processibus, qui styli acusque imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper dictorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conuellantur, uersus interiora linguam sursum agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterum latus inclinatur. Sunt & alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris maxillæ lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & uterque musculo principio enati, linguæ secundum ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colligatur, se inserunt, non quidem prorsus in linguæ medium, sed duorum, quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantum suas fibras colligente, conspicua ante sectionem linguæ pars, in contracti musculi latus conuict, at utroque laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur. Post hos carnea quædam moles ab interna quoque inferioris maxillæ sede, ex menti regione nascitur, ab illis præcipue processibus, ipsorumque lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summum mentum sede extuberant. Præfens moles sursum retrorsumque ad fauces ducta, in linguæ radicem, amplam insertionem molitur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Hæc moles linguam ad mentum contrahere uidetur, nunc exquisitè ad laborum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illasue fibras laxat, & intendit, fibræ enim ipsius rectæ, secundum totam illius amplitudinem, ab

ab anteriori sede retrorsum ductæ conspiciuntur. deinde præter fibras, uelut quasdam inscriptiones quoque rectæ progredientes exigit, quasi harum occasione, plurimum musculorum numero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attentum habent adipem, inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fines inuicem confundi, ac duo, quæ prius inuimus, musculosa corpora constituere. hæc triplex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quæ inuicem adeo permiscuntur, ut eas interoscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transversasque, in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinque in proprium linguæ ligamentum longè tenuissimum, & membranæ non ab simile, tanquam in ipsorum firmamentum desinere uidentur, rectæ uero pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superficie excurrentes. Transuersarum fibrarum beneficio linguæ corpus ante sectionem apparens, in se contrahi in crassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror, id enim in ligamentum fibrarum insertio, tibi dissecanti uterque commonstrabit. Rectis uero fibris, lingua in semicirculum, ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tenes fuerint. Porro obliquis fibris, in latera linguam agi omnino coniecto sic sanè, ut alij interim musculi linguæ moueant radicem, alij uero linguæ corpus, ante sectionem in hiante ore conspiciunt. Ligamentum uero, cui fibræ firmantur linguæ, ossis uice datum est. Haud enim decessit, linguæ secundum ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis eam in minutissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum loquendumque moueri linguam oportuerit, ipsaque interim nullum corpus suffulciat, ac quouis etiam serpente agilior fluctuosiorque esse debeat.

LINGUÆ MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XX.

MUSCULORVM linguæ sectio communis cum reliquis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraq; maxilla, & oris tunica, cutis modo à subditis organis, quam licet, exquisitissime cultello undecumque detracta, omnium primi secabuntur obliqui, quorum principium à processibus styli imitantibus pendet, quod iam ab oblongis illis officulis uenit liberandum. Iam hos ad linguæ radicem studiosè secutus, eam carneam molem, quam nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quam poteris, accuratissime ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiam exortus, & implantationis latitudinem spectabis, atque hæc perfecteris promptissime, si modo ad dentium interiorum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab internæ maxillæ sedis lateribus nascuntur, & linguam ad latera mouent, post hos autem, aliorum duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia liberabis. Postremò autem illi ab hyoide osse auferentur, quos primos recensuimus, quique maximam linguæ radicis partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultellum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uero separationem buxum cultellum, quod mucosi admodum sint musculi, adhibere nihil prohibet. Ceterum linguæ reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior membrana, toti communis ori deradetur, firmius enim connascitur, quam ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quæ musculis omnibus est communis, quamque frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguæ medium super id, quod diximus, ligamentum, & secundum linguæ longitudinem ducetur, non superficialis tantum, sed quæ ad medium usque linguæ penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam sedulo inquires, ac quæ fibræ ligamento committantur, eaque inuicem uariant, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili sese habeant. Ego nanque, ut mihi linguæ constructio apparuit, hæc trado, lubens, si quid notius ueriusque occurreret, impertiturus. Porro nervos à septimo præcipue parî nervorum cerebri, & à sexto, linguæ musculis motus principium præbentes de industria, ut & ceteros nervos, in Quartum librum refero, atque iccirco etiam hic, nisi de ligamento linguæ faucibus colligante, paucissima recensenda supersunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, apertoque ore sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua nimirum aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facile exerta intro retraheretur, præterea neque sedem obtineret stabile & tutam, ut quæ undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentum fungitur,

Musculosa substantia lingue partis ante sectionem conspiciuntur.

Administratio quinti & sexti. Noni.

Septimi & octauis. Tertij & 4.

Primi & 2.

Reliqui linguæ corporis administratio.

Ligamentum linguam faucibus colligans.

gitur, nimirum ut & basis linguae sit firma, & linguae finis promptè quoquoersum pertingat. At uerò si ligamentum in modicā linguae partem procederet, minus quidem, quam si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodū similiter linguae in cōmodū daretur. si rursus idem ad plurimum linguae spaciū pertingeret, nequiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uinculi commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguae functio, quod in dies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum praescindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resiccamus.

DE LARYNGIS MUSCULIS. CAP. XXI.

QUONIAM in integris musculorum tabulis in praesentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, nō abs re fore putavi, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis uel imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperae arteriae caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quae prima ex dextro latere commonstrat, quanquā hic non tantam asperae arteriae caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis uel referentis latera resecuimus.

Tertia secunda penitus respondet, nisi quod haec ex posteriori facie eadē, quae illa ex latere commonstrat, uerum & hic quoque ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperae arteriae proponit, resecto iam hyoide ossē, cum musculis ab illo, & à pectoris ossē, laryngi oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprii.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quae quarta, ex sinistro latere elegantè spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperae arteriae caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionē adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilaginum sua sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, una cum musculis primae cartilaginis secundam neclentibus. Dein primae cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaque prima antrorsum, atque à secunda sic re flexa occurrit, ut media primae cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quod hic reclusos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundam neclunt, rescidimus, ipsaque secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quod praeter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundae iungentium obliquos, & dein duos in tertiae cartilaginis basi posteros abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primae alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectanda praebet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primae committentibus.

Vndecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerum hanc, ut & duas sequentes, ostendende laryngis linguae gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx, à reliquo asperae arteriae trunco, & suis communibus musculis libera, quae asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suae sedi incumbit, superioremque faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod haec inferiorem laryngis sedem delineatā contineat. Decimatercia hoc à duodecima habet peculiare, quod laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam oclusamue repraesentet. Ceterum characterum index erit eiusmodi.

A In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, 2 & 3, humilior hyoidis ossis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum pro-

C cessus, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.

D In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis latus, à secunda figura inibi resectum, ubi E

E ascriptum cernis.

F Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primae cartilaginis sedi insertus.

In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex posterioris ossis summo, ad humilior primae cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoque exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & leuū ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusque initium, Secunda dextrū & minimam sinistri portionem. Quinta uerò sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusque insertionem proponit.

K Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab ossē uel referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti, hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.

L Epiglottis, seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.

M Glandulae laryngis radici, ad asperae arteriae latera adnexae, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior uel primam cartilaginem secundae iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterque autem integer in quarta apparet.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius uel lateris interior, secundae cartilaginem primae connectentium, in quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secunda cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiae cartilaginis insertus. Sexta dextrū & sinistrū ostendit, septima dextrū, & quodammodo sinistrū.

Q Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.

R Musculus à latere secunda cartilaginis, in tertia cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

Y 3 S Sinus

- S Sinus secundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilaginis processus, T. us, T. in octava & nona insignitus conascitur.
- V Musculus in basitertiae cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum repraesentat, Septima dextrum, & sinistri portiunculam, Octava etiam dextrum.
- X In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiae cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V caractere iam expressus.
- a Musculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae infertus, aut musculus primae cartilaginis tertiae copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b insignitum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uero octava & nona, integrum dextrum lateris musculum a notatum expriment, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notauit.
- c Lingula seu rima, in medio laryngis obuia superior sedes, in decima figura conspicitur.
- d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quam duodecima apertam expressimus.
- e Duo sinus, utriusque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt conspicui, in duodecima & decimatertia.
- f Callus in medio rimae apparens, ubi ipsa potissimum coniuget in decimatertia.
- g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagine literis non insignita adferat, illas quoque adnotabimus, g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in 1 figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.
- h Prima cartilago, in tertia figura & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.
- i Secunda cartilago anteriori facie conspicua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.
- k Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.
- l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

RES laryngis^a cartilagine Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginem, etiam si^b duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus inturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus corpus similiter cartilaginolum, sed adiposae membranaeque substantiae etiam compos, incumbere retuli, quod *ωχλωπίς* nuncupatur.^d *ελωπίς* uero, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsis locatam esse recensui, rimulae seu fissurae lingularum, quibus tibiae inflantur, perquam similem. Nunc autem harum cartilaginum musculos persequar, in Quarto libro ipsorum^e neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut apte claudere, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, merito musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprii sunt, quidam alijs quoque partibus communes.^f Proprios humana larynx duodecim nanciscitur, atque horum quatuor primam cartilaginem, quam scutiformem uocamus, secundae, quae innominata est, iungunt, quatuor secundae tertiae conectunt, duo tertiae primae copulant, & duo in basi tertiae cartilaginis, quae secundae coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantum explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego praeter eos sex, alios duos obseruaui, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi nequaquam ueniunt. Cuiusmodi uero ipsi sint, una cum reliquis iam ordine persequar, sumpto sermonis initio a proprijs, qui omnes, ut lingula laryngis aperiatur, claudantur, & rerum Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundae iungentium, ad inferiora laryngis utrinque duo habentur, in priori parte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosissimi, unus alteri incumbit, ac utriusque se inuicem fibris ad x literae similitudinem interfecit. Exterior namque, ab inferiori primae cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quae deorsum oblique in priora procedentes, secundae cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inferuntur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarum ductu exteriori omni ex parte similis, a secundae cartilaginis sede, quae primae subiectur, originem ducit, primae cartilaginis humiliori sedi implaturus. huius fibrae ex postica parte, oblique in anticam ascendunt. Quatuor isti musculi, utrinque nimirum duo, inter costales musculis apprimere respondentes, primam secundamque cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sane modum quatuor illos musculos interdum, neque id infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum^g anterioris nobis enarrati musculi seruantem, sed interim paulo crassiores.

Rursus

Rursus autem, quum alterum duntaxat adesse obseruaui, non semel ac praecipue in uiris, duos graciles, sed carnosos animaduerti musculos, qui ex media longitudine^h spinae secundae cartilaginis enati, ac tandem deorsum oblique ducti, in processibus inferiores primae cartilaginis

Præfens figura, sexta huius Capituli fronti præposita omni ex parte respondet, nisi quod haec priuatim musculos spectandos exhibet, quos a secundae cartilaginis spina, ad inferiores primae cartilaginis processum adductos uidet. Atque C. A. prima laryngis notatur cartilago, B uero spina secundae cartilaginis. C autem & D duo musculi a secundae cartilaginis spina principium sumentes, ac in primam cartilaginem inferunt.

inferionem moliebantur. atque hi manifestò primam quoque cartilaginem secundae propinquius accommodabant, rimulam illam, seu lingula hac functione arcantes. Ex quatuor uero musculis secundae tertiae committentibus, duo quoque utrinque habentur, acⁱ unus quidem exacte in tota posteriore secundae cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinem, qua stomachum spectat, locat, qui carneo principio ab infima secundae cartilaginis^j parte enatus, ac deinde recta sursum procedens, tantisper lateat, donec tertiae cartilaginis radici, qua secundae coarticulat, neruosa utcumque implantatione inferatur. Huic musculo per secundae cartilaginis longitudinem, quae fertur, p sinus exculpitur tantus quidem, ut musculo utriusque lateris ablato, secunda cartilago in acutam^k lineam, & ueluti dorsum uertebrae spinam, inibi desinere uideatur. Alter musculus nunc dicto contiguus, & omnino carneus, a secundae cartilaginis sede enascitur, quae primae cartilaginis internam regionem respicit, primaeque cartilaginis inferiori processum admittit. Ex hac itaque sede praefens musculus, carnosum latumque principium ducens, ac sursum oblique protensus, tertiae cartilaginis inferitur, tota sui lateris tertiae cartilaginis radici sedem occupans, a priori musculo non amplexa. Hi quatuor tertiae cartilaginem utrinque ad exteriora laryngis retrorsum evertunt, lingula, aut ipsam, si uoles, laryngem aperientes. Atque duo quidem primi posteriori cartilaginis secundae sedem occupantes, recto motu id praestant, reliqui autem, ut obliquo situ praediti sunt, ita quoque tertiae cartilaginem in posteriora oblique reuellunt. Nonus & decimus, qui tertiae primae copulat, etiam utrinque sunt singulati, & ut ceteri laryngis, carnei, enascuntur autem inuicem continui ex^l media primae cartilaginis sede, secundum totam ipsius internae sedis longitudinem. Dexter (id est de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones, adeo illi impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur. hic a principio oblique sursum ascendit, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori sedi implatur. Duobus his tertia cartilago primae adducti, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis partes, contractis nimirum musculis coniuuent, ipsaque lingula horum potissimum auxilio comprimitur. Hi sane musculi omnium totius corporis cum temporalibus, pro ipsorum mole, ualidissimo funguntur munere, quum tot musculis expirationem molientibus, in spiritus retentione opponatur, quamque & huc quoque reliqui laryngem arcantes musculi faciant.^m Undecimus ac duodecimus, in basi tertiae cartilaginis consistunt, ea nimirum regione, quae stomacho larynx committitur, tertiaque cartilago secundae cartilagini coarticulatur. Sunt autem ab utroque latere singuli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quae haec primae proxima est, principium sumunt, & secundum basim tertiae cartilaginis modice sursum protensi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipsius partes inuicem colligantur) finiunt, se mutuo inibi contingentes. Sunt itaque praefentes musculi breues, & exteriorius quodammodo pyri modo rotundi, intus uero omni ex parte cartilagini tertiae conati, & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresque sunt, quam statim in ipsorum exortu. Ambo musculi tertiae cartilaginis basim cōstringentes, atque duas eius cartilaginis partes inuicem comprimētes lingula claudunt, arcantque. Et hi sane argumento sunt, tertiam cartilaginem necessariò esse geminam, quum si simplex esset, ab illis musculis cōstringi haud posset, uti neque a duobus tertiae primae iungentibus occludi, neque a quatuor secundae tertiam necentibus aperiiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngem arcant, quatuor scilicet primam secundae necentes, & duo tertiae primae committentes, ac denum duo in basi tertiae cartilaginis repositi, quatuor uero ipsam referant illi nimirum, qui tertiam secundae committunt. Alij autem musculi, quos communes uocamus, utriusque etiam motus duces sunt, per quem spiritalis meatus lingulae ue amplificatur, & comprimitur. Horum primi duo utrinque singuli, ex tota propemodum inferiori hyoidis ossis sede principium ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uiuantur. Hinc deorsum protensi, & mutuo internis lateribus abscedentes, singuli in sui lateris inferiori primae cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine atque ipsorum originum est latitudo. Toto autem descensu, qua anteriori primae cartilaginis sedi exporrigunt, ipsi fibrosi tantum nexibus in eum modum haerent, quo incumbentes inuicem musculi mutuo committuntur. Porro ad praesentium musculorum insertiones, quae non minus, quam eorum origines carnea exstunt, alij duo musculi a quae propemodum ampli primae cartilaginis implantantur, ab interiori regione ossis pectoris in iugulo carnis, sed non latius principij

Proprium
5, 6, 7, 8.

Proprium
9 & 10.

Proprium
11 & 12.

Proprium
epilogus.

Communium
primus & 2.

Communium
3 & 4.

Y 4 cipijs

Duodecim
proprios esse
laryngis mus-
culos.
Communes sex.
Lib. de Vsu
par.
Duo laryn-
gis operculi.

Proprium
1, 2, 3, 4.

Spinae
de iungit
cap. 11.
b 9, 10, 11
f. ca. 11.
R. S.
c tota
f. ca. 11.
d con-
iungit
f. ca. 11.
e 13.
f 13.
g 13.
h 13.
i 13.
j 13.
k 13.
l 13.
m 13.

g 13.
h 13.
i 13.

13.
14.
15.

13.
14.
15.

13.
14.
15.

capitis ortum ducentes, qui sursum secundum anteriorem asperam arteriam sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primae cartilaginis sedi inseruntur. Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli. Stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, uertebrae cervicis respiciente, secundum stomachi longitudinem principium sumunt, adeo inuicem continui, ut utrorumque musculorum idem unitumque principium esse propemodum dixeris. Hinc amplius & carnosius, uersus priora transuersim protensi, lateribus primae cartilaginis, secundum ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impenso ipsi connati continuique. Hi quos postremo recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primae cartilaginis latera, secundae cartilaginis eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui uero ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem a posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verum his contrariam functionem adipiscuntur musculi, a pectoris osse, primae cartilaginis inserti, illi namque humiliores, primae cartilaginis sedes contrahunt, eademque deorsum uellunt, nonnihil una contrahentes stringentesque asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neque plurimum dilatetur.

*Communium
functio.*

Præter hos sex, alios duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radici eius corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationem) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt rejiciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantum descriperit, omnes tamen octo, primae cartilaginis committi postmodum fermonè subnexuit. Porro his duobus id munus conceditum est, ut laryngis operculum, cibus potusque depressum denuo eleuent, ipsorum namque principijs uersus hyoides os tractis, operculum illud erigi conspiciunt. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruauimus, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo potèdere euersum eleuatumque laryngis operculum facile comprimant, & ipsum mole sua etiam grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed & illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicuntur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarè aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membranae articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipue cartilaginis tertiae partibus, quæ primam cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem fuscigente tunica, cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subiiciam, discas, optarim.

Laryngis ligamentum.

LARYNGIS MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

Administratio primi & 2 communium.

Communium tertij & 4.

Communium 5 & 6.

FABRICAM laryngis hunc in modum in boue primum, aut in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagine operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuo adesse oportet) uicem gerant, deinde dissecis hyoidei ossi proprijs musculis, statim tibi occurrentibus duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculos a cartilagine radendo, ad ipsorum uisum insertionem sequeris. Cæterum pari ratione a pectoris osse ad primam cartilaginem ductos, primam ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usque cartilaginem, cui inseruntur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligenter intuitus fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum stomacho a faucibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lanx bouum laryngas execare consueuerunt. Liberatam postmodum laryngem cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abieceris lingua, uersam laryngem Sodali, ac tecum Anatomes studioso tenenda porriges. Qualis mihi in laryngis constructione discenda sedulo fuit, præstatis ingenij Iuuenis, ANTONIVS SVCCA, nostræ communis Bruxellæ, adeoque totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematicæ cognitionem, magna & rara spes. Hac itaque ratione accommodata larynge, mox musculos ex stomachi

stomachi posteriori parte ad primam cartilaginis latera productos inspicito. quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum a stomacho ad primam usque cartilaginis latera accurate separato. Licebit modò sex horum musculorum, laryngi communium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico a prima cartilagine liberabis, atque ad duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem conferes. Linguae tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi communis est, ad operculi radicem orbiculari linea incidens, ac hamo exceptam cutis modo excoriabis. Mox enim illorum musculorum fines in promptu erunt, quos posteaquam ad hyoide os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito deprimes, ipsorumque capitibus uersus hyoide os attractis, operculum euerit, atque antrorsum tendi eleuatisque conspicias. Modò & hos quoque musculos & stomachum, ipsumque si libuerit, operculum a larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagine, cum duodecim ipsi proprijs musculis solæ relinquantur. Quum tamen reliquam asperæ arteriæ partem a secunda cartilagine abieceris, inspicito glandulas hominis laryngi appositæ, & ut in Sexto libro exequar, utrumque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundam cartilaginis latera repositam, & musculo cuiusdam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censeris possit, quum interim homo eius substantia, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterum nunc tempus est, ut ad amussim lingula seu rimæ formam intuearis. cernes enim laryngem superioris parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, substantia conformatam. Vt uero hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquam musculorum sectionem auspiceris, dextre manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendens, in dice interim interiori tertiam cartilaginis amplitudini inserto. sinistra autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrae manus digitis, secundam cartilaginem a prima abducere conaberis, dextraeque manus indice, tertiam cartilaginem extorsum euerteris. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, qui lingula aperiat. Si uero sinistra manu secundam primam adduxeris, & dextrae manus pollice ac indice, tertiam cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes conuiuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicis profitentur, contendant, & idem corpus, γλωττιδα uel lingulam, & γλωττιδα, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorantes profectò lingulam in medio esse laryngis, ac tibi arum linguis, quibus illæ inflantur, quam simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utrumque uisum fuerit, & claueris, & aperueris, proprios laryngis musculos dissecabis, a quatuor primae cartilaginis secundam necsentibus auspicatus. Leuiter itaque ac transuersa sectione, exteriorem musculum a seutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne interiorē simul conuulneres, hoc ablato, interiorē similiter a secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum intersectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duosue sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum a larynge liberabis, diligenter expendes, num eos, quos interdum obseruari dicebam, musculos reperturus sis, qui a secundae cartilaginis spina, in primae cartilaginis humiliores processus inseruntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primae iungentibus a larynge resectis, in altero laryngis latere processum inferiorem primae cartilaginis, a secunda liberabis, ac primam hac ratione a secunda antrorsum resectes, duos inspecturus musculos, tertiam primae colligantes. Vbi hos utrumque examinaueris, integrum erit exiguo, sed acutiori cultello primam cartilaginem, a reliquis duobus adimere, aut si uoles, ad duos musculos illi tertiam necsententes appensam seruare, ac postmodum te ad quatuor tertiam secundae necsententes conferre. quos licebit a suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inseruntur, deducere. Postremo qui in tertiam cartilaginis sunt basi, auferes similiter quoque eorum principia primum liberans, ac ad finem usque, quo se mutuò contingunt, deradens, huiusmodi enim administratione perpetuò integrum erit, musculorum functionem discere, dum scilicet ipsorum principia ad locum, unde originem sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagine inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingulae substantia perspicissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggregassus.

Duo laryngis operculi.

Laryngis rimula seu lingula quo modo distendenda.

Administratio 1 & 2 propriorum 3 & 4.

Proprium 9 & 10.

Proprium 5, 6, 7 & 8. Proprium 11 & 12.

D E

Alius uicini-
tas quam sectio-
nis ordo.

Brachij mo-
uentis quot.

Primus bra-
chij mouen-
tium.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capi-
tis & dorsi, & scapulae motuum duces oportuisse describi indicabit, si de-
num partes iam dissectis uiciniores prosequi institutum esset. Verum quum
integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes admi-
nistrari nequeant, multo minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dor-
si administrare datum sit, operae pretium me facturum duxi, si brachij & dein
scapulae motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggre-
diar. Quamquam si secus cuiuspiam uisum fuerit, Capita facile ita transponantur, ceu ego, in horum
Librorum epitome sectionem non moratus, sed uicinitatem potius secutus, ut
cuius integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorum tradendo
rum seriem proponet. Brachium itaque antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sur-
sum ad ceruicem caputque, & deorsum ad thoracis latera mouetur: & praeter hos motus quodam-
modo in gyrum quoque agitur, aut ita circumuertitur, ac si baculum aliquem, in utraque ma-
nus non flexas, sed secundum longitudinem tantum mutuo appositas acciperes, ac deinde al-
ternatim, prorsum retrorsumque actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodum enim bacu-
lum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrorsum prominente, illo modo mouere pos-
sis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propen-
dens seruaueris, semper circumuerti poterit adeò, ut brachium triplici motui genere agatur.

Brachium itaque pectori unicus adducit musculus, originem sumens ex media pectoris
ossis latitudine, & ipsi insertis cartilaginibus, deinde quoque priuatim ex septimae & octauae
costae cartilaginibus, & ex media clauiculae sede, qua haec pectoris os spectat. Principij pars a
clauicula procedens, omnino carnosae apparet, quae uero ex pectoris ossis secundum dextrum
sinistramque medio enascitur, alteriusque lateris musculi initio contigua est, nervosior membrano-
siorque, & minus crassa uisitur. Attamen, quae ex ossis pectoris latere, ipsique inarticulatis cartilagi-
nibus pronascitur, penitus iam carnosae existit. quae uero priuatim ex septimae octauaeque costa-
rum cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranae, & tenuis aliquo-
lusque conspicitur. Musculus ex his principijs prodicens, & paulatim crassior carnosiorque red-
ditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & neruco, admo-
dumque robusto, sed breui tendine, humero secundum ipsius longitudinem implantetur. Fit
uero tendinis huius insertio, subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, non
nihil interim in priora uergens. Huius musculi fibrae inuicem uariant, & paulò ante tendi-
nis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundum totam tendinis ampli-
tudinem, ad x literae similitudinem sese decussatim intersecant. Quae enim ex clauicula, & me-
dia pectoris ossis longitudine clauiculae proxima enascuntur, ex superioribus deorsum obli-
que in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundum totam ipsius amplitudi-
nem efficiunt, carnosaeque toto ductu, praeterquam in musculi in humerum insertionem, perma-
nent. Sed quae ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimae & octauae costarum cartilaginibus pri-
uatim originem mutuuntur, oblique sursum protensa, inferiorem tendinis partem, secundum
ipsius latitudinem constituunt, & citius carnem ipsarum, qua implentur, suffulcunturque, quam
superiores amittunt. Superius enim ad insertionem usque, musculus carneam naturam refer-
uat, inferius autem multò ante insertionem, liuidus nerueusque conspicitur, quod superiores fi-
brae procul dubio, propter breuiorem ductum adepta sunt. Id namque omnibus commune esse
diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motu ipso-
rum ratione feruntur. Caeterum superiora inferioraque in tendine uocò, non quae humeri caput
propinquius accedunt, aut remotius ab illo reclinant, sed ad tendinis, quae secundum latitudinem
perficitur, insertionem, has positionis differentias in praesenti refero non secus, ac si hanc char-
tam, subdita altiore superiore uel dicerem. Est itaque musculus hic quodammodo quinquila-
tris, sed inaequalibus costis constitutus. Vna namque, secundum mediam clauiculae longitudi-
nem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinem procedit, tertia secundum insertionis lon-
gitudinem fertur, quarta a media clauiculae sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquo
rem proficiscitur. quinta uero à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis
mucronatam cartilaginem protenditur. Atque haec costa, illa demum est, quae anteriori cauitatis
axillae sedem efformat, posteriorem uero ille constituit musculus, quem brachij deorsum dor-
so admouere audies. Caeterum ut brachij pectori adducens musculus, differentes fibras, ac la-
tum

tum & amplum, uariumque principium fortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regioni-
bus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibrae, à clauicula, & superiori pectoris
ossis sede educatae contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium addu-
citur, sin inferiores fibrae tendantur, praesens musculus humilioris brachij ad pectus addu-
ctionis opifex sit, si quidem ad mucronatam cartilaginem, & spurias costas, quae ueris uicino-
res sunt, brachium alliciunt. At si utraque laborauerint fibrae, in neutram partem brachium
inclinans pectori adigunt. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus
principium obtinet, & fibras sese intersecantes, contrariaque serie ductas, & ad haec motus etiam
differentes adipiscitur, nihil obstitit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum mu-
sculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quamquam unius dunta-
xat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verum quum inferior musculi pars, quae hu-
miliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoque minor,
& secundum profundum tenuior superiori euasit, quae sursum magis membrum agit, & cui
uehementior ualidiorque functio concedita est. Praeter hunc musculus (pace interim Ga-
leni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos pri-
mum enumerat, quemque iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spu-
rias costas brachium adigere scribit, in homine nequiquam reperies. Non enim nos fugere
posset, quum hunc oblique sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum hu-
meri prorepere Galenus recenseat, & illum in membranam desinentem exilitatem, articulo
inseri affirmet, propter humeri ossis finem, exterius caput musculi flectentium cubitum an-
terioris amplexantem. Nec quispiam me illum oscitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui
aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et
quomodo, quales, musculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficiei
incumbens, etiam si uel fibrae cuiusdam crassitiem duntaxat aequaret, à quopiam in homine
ignorari posset: si demum inter illum, quem modò recensui, musculus, & illum, quem bra-
chium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta
adimeretur, illa pars necessario (utrumque quis uel ultro illum rescare proposuisset) semper sese
ostenderet, quae inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorsum atti-
net, mihi hic oscitante exultationem praetextere, quum uerbulo Galeni simiarum, me au-
tem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum caeteris
innumeris attestetur: homines enim hoc priuantur, uerum in simijs & potissimum caudatis
(quorum mihi maior copia, quam non caudatarum accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute
detracta, is quem nos in homine primum occurrere diximus, pari modo in simijs conspicitur,
nullo prorsus alio tectus musculo. Verum sub huius humillima costa seu latere, super obliqui
abdominis musculi (quem descendente uulgo dicimus) principium, gracile membraneumque
musculi initium reperitur, longè sub papillae regione consistens. Initium hoc carnosum euadens,
sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum
oblique ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans.
Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato,
in conspectum ueniunt, atque id non perfunctorie, ut Galenum intelligas, etiam si hominum
duntaxat medicinam nonnulli sese profiteri iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Ga-
leni musculus, suo progressu ita occultatum, & tantum membraneo principio modicè admo-
dum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Admini-
strandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in alio-
rum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub
cute exporrectum minus rectè tradiderit. Quamuis interim sedulo studiosos horter, ut meae
sententiae non ita promptè, propter Galeni obseruantiam, asseribentes intueantur, num &
homo quoque cum simijs illum musculus communem sibi uendiceret, & rursus num caudatis
simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Praeter hunc, Galenus alium descri-
bit musculus, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem esse existimat. Iste profe-
ctò in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori
uersus elatiora admouet, imò scapulae gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod
& ipsius origo, & ductus, illiusque tendinis insertio, luce clariùs, & praecipue in homine demon-
strant. Principium enim sumit sub musculo, quem ego brachium pectori accommodare re-
tuli, & ille huic omnino substernitur. Enascitur autem carnosus principio à secunda, tertia,
quarta & quinta, nonnunquam (sed perquam raro) & sexta, superioribus thoracis costis, non
quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pe-
ctoris

Musculus
brachij pe-
ctori addu-
cens, quo simia
abundat.
Li. 5. de Admi-
nistrandis se-
ctionibus, &
13. de Partium
usu.

Musculus qui
scapulam an-
teriori agit,
& Galeno ma-
le pro brachij
motore haberi.

Li. 5. de Ad-
mi. sect.

Verum ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptaui, eamque costarum regionem contingit, quae maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum denique efficitur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inferat, subter ipsius ceruicem, & secundum ipsius longitudinem, in medio tendinis brachium pectori ad mouentis, & tendinis qui brachium recta ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inaequalibus conformatur costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quae secundum dorsum longitudinem porrigitur, alteram, quae ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillae cavitatis uallum constituit. Tertio uero praesentis musculi costa, à sexta thoracis uetebrae spina, super angulum scapulae, quae basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque haec transuersim quodam modo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inaequalitate, etiam huius musculi fibrae differunt, quae enim per ilia, et spuriarum costarum extrema sursum porrigitur, prolississimae, ac minus obliquae sunt. quae uero ab inferiorum uetebrae thoracis spinis enascuntur, breuiiores sunt, & transuersim magis prorepunt. Musculus iste motus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarum uarietate, praestans. quandoquidem prout superiores fibrae, aut inferiores in se colliguntur, contrahuntur, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur.

Porrò musculus hic, dum scapulae humilioris transcendit angulum, fibris quibusdam scapulae committi, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum deraclionis scapulae ad inferiora autorem esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite, saltem unicuique musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamè, ut res sese habet, hic subicere queo. Praesens enim musculus, dum humilioris scapulae basis angulum integrit, scapulae ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur, ne utique autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturque. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam molitur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulae superuehitur, scapulae innasci darè, id tantum me Hercules transuersis perficitur fibris, illis inquam, quae in clatissima suae originis sede habentur, atque à sexta, septima, octaua, nona & decima thoracis uetebrae spinis dependent, quae sanè non deorsum scapulam mouerent, sed recta ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altius à spinis, quàm Galenus arbitrat, principium ducit, nam aliquotusque illi musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemque Galenus inter posteriores scapulam mouentes. Demissiore uocat, amplum hunc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulae musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulae motoribus sermonem instituimus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumque esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primum ilia contingit, ac fibras has sursum tensas, carnosiores tantisper efficit, donec membrana ampli & tenuis musculi naturae, quem buccas mouere diximus, respondet, humerumque implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum praecesserunt confectio-

num Proceres, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes lauisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & canibus, plurimisque quadrupedibus ipsum obseruaui, non tamen in omnibus aequè latum carnosum. Ac in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosissima, secundum spinam totius longitudinem firmius subditis organis, quàm alibi connascitur haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verum in ea sede, qua membrana è regione quinque lumborum uetebrae confistit, illi quoque os contingit, carneis, sed tenuibus rarisque fibris adaugetur, quae sursum oblique uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arcum collectae, musculum amplum at tenuem exprimunt, qui in mucronem desinens obscure, uixque admodum in humerum implantatur, tendini

*Li. 1. de Part.
cium usu, & s.
de Admini.
strandis disse.
ctionibus.*

*Musculus alius
quo simiae et
carnes abunde
dant.
Li. 1. de s.
Admini. str.
de Part. u.*

tendini eius musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriae eius musculi membranae adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus, unde etiam consulo illum in boue potissimum perpendi, quod fiet promptissime, si excoiati bouis axillam inspexeris. Apparebit namque is amplius, & conterminis musculis rubicundior, & ceteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cõperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt eo, quòd carnosam membranam unà cum cute auferre, inter excoiandum consueuerit, atque ideo etiam tantam praesentis musculi partem, quanta nondum profus, & insigniter carnosam apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoiantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unà cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoque erit, excoiata cutem iubere tibi exporrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam cõtẽpleris, obseruesque huic musculosa carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testatur. Atque haec in simia, & quae proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantum uis rectè cutem ab adipe, & quum obesus accidit corpus, adipem à membrana carnosam, & membranam à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenque non diuisam, laceraui uel semper dissece. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem posmodum à membrana, & denuo membranam ab his, quibus incumbat musculis, ac deinde manibus membranam tetendi, sed haecenus illam nullis carnosissimis fibris, secundum thoracis latera nutritam auctamque obseruaui, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi fecant unquam astitere, membranam hanc musculosa fieri, asserere ualuit. Praeterea si membrana, quam in uisculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articulo saltem ligamento neceretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranae carnosae in humerum fieri, audacissime pronuncio. Nam praeterquam quòd membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas comonstrat, integrum est eam per totam axillae regionem, ab huius loci musculis, & articulo non minus liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij infereret. Porro quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num haec, quae de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecantibus iam admoniti altare possint, his prolixius immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quòd non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores eius musculi fibrae, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitrat, huius membranae carnosae musculi beneficio, brachium recta deorsum, & in inferior musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibrae deprimentis musculi simul agunt, accedente unà quoque brachij pondere. Atque duae iam dictae musculorum partes, illae sunt, quae axillae cavitatem efformant, quasque in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Graecis *ἰναι* quoque appellatos. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus membranarum implantati. Primus itaque, qui ordinem brachium mouentium quintus haberi potest, scapulae sinum occupat, qui inter superiores scapulae costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Procedit enim à scapulae basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulae cavitatem implet, ossi semper ualide, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, conatus. Quum uero ad superiores ceruicis scapulae sedem pertingit, sub ligamento ualidissimo, summum humerum interiori scapulae processui (quem anchorae assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissime, obliqua quodammodo insertionem implantatus. Est itaque musculus hic oblongus, & exterius gibbus, intus autem illi responderet cavitati, quam implet, deinde fibras secundum sui longitudinem exporrectas habet, quae si brachium attollentis musculi fibris cõferantur, transuersae prorsus existunt. Huius musculi Galenū nō meminisse opinor, nisi forte inter brachium attollentes

*Axillarum
ualli.*

*Quintus
brachium mouen-
tium.*

Z 2 lentes

Sextus bra-
chium mouen-
tium.

Septimus.

lentes (quos uarios, neq[ue] semper eosdē recenfer) illū reponat, quāuis ipsi ad superiora cōtractio, quam obscurē uersus anteriora molitur, præcipuē demādata nō sit. Deinde Galeni descriptio num nulla illi cōgruit, etiā si scapulæ eminentiori costæ quendam exporrectum obiter narret, quem si quis hunc nostrū esse dixerit, nō tamen ipsi insignem cum brachium attollente musculo connexum (imō uix contactum) tribuere poterit. Sextus brachiū mouentium musculus neā originē deducens, & in trianguli uertice, ad scapulæ formā tantisper arctatus, dum in interiorē articuli regionē pertingat, cui amplo tendine, quasi in semicirculū implatur. Huius musculi superius latus illi admodū continuum existit, quem postremo recensui, adeo sanē, ut nisi diligenter animū adhibueris, uterq[ue] unus esse tibi appareat. illumq[ue] musculum ad elatiorē scapulæ costā, inflexionē in anteriora secisse, atq[ue] ita etiam portionē gibbæ sedis scapulæ occupare asseres. Septimus uerō brachiū mouentium musculus ille est, quē Galenus in Decimotertio de Partium usu (nam in Quinto de Administrandis sectionibus omnes à scapula in humerū porrecti musculi mirē cōfunduntur) brachium retrorsum, ad dorsum agi credidit, illū enim, qui uerē id munus præstat, quemq[ue] inter huius Capitis musculos tertio loco recensui, Galenus circumuertentis ad exteriora uice descripsit. Ceterum hic septimus musculus, cuius ope brachiū ad exteriora circumagi scio, uniuersum scapulæ gibbum, quod sub ipsius spina habetur, implet. Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi, deinde arctior ad scapulæ formā redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in semicirculū extrinsecus infertur ita, ut trium musculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur, & quæ ratione singuli suis fungantur munijs, facile demonstrant. Ligamenta uerō scapularum ceruici, caput humeri colligantia, ubi brachium mouentium musculorum sectionem absoluerō, peculiari Capite pertractabo.

MUSCULORUM BRACHII MOVENTIUM administratio. Caput XXIII.

Quæ corpus in
horum muscu-
lorum admini-
stratione ex-
cisa seruare
possit.

Si haecenus ad brachium mouentes usque musculos, cæteros, & præcipuē latum illum, qui buccarū moribus præest, disseueris, cutis quoq[ue] ex parte superiori scapulæ, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerso thorace, usq[ue] ad femora, & ossis sacri mucronē nunc dūtaxat adimetur. & hanc quidem aut lanij more integram excoriabis, unica tantum linea à pectore ad pubis usque os ducta, aut per uaria frusta, pro ut commodior apparebit ratio, eam dissecabis. Ego autem interdū, quando hominis sectionem mihi administrare soleo, sub inferiori maxilla per utrumq[ue] os iugale, robustum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idq[ue] aut ad frōtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depresso capite cadauer suspendere animus fuit. Longiorem enim laquei finem, trochleæ cuidam cameræ trahi affixæ transposui, illoq[ue] corpus tanquam suspensum, modò altius, modò demissius detrahi, atq[ue] in omnem partem, prout negotio competeat, circumuolui curabam, & quum rursus lubebat, in mensam inclinari sinebam, facile enim sub trochleæ regione mensa accommodatur. Atq[ue] hoc modo in omnibus musculorum tabulis delineandis, cadauer suspensum fuit, quemadmodum Septima tabula utcumq[ue] ostendit, quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter musculos, qui in collo illic sunt conspicui. Et si fortassis maxilla inferior, ex dissectionis serie ablata sit, aut etiam iugalia ossa fuerint effracta, nihilominus sinus temporalibus musculis exculpti, laqueū satis ualidē amplectitur. Cauendū enim est, ne ceruici laqueus circiponatur, nisi iam aliquot occipitij ossi cōnexi musculi fuerint resecti. Atq[ue] eiusmodi corporis suspensio ideo maxime cōducit, quod molestē admodū corpus humanū in mensam procubens, modò in pectus, modò in dorsum conuolui possit. Et licet fortassis opportunē cadauer uertatur, tamen musculi tunc adeo producuntur, aut ex innixu latescunt, cōprimunturq[ue], ut dissecti propriam formā & speciem uix retineant. Quocumq[ue] modo igitur uisum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione suspensio, aut in mensa reposito cadauere, cutem unā cum adipe absq[ue] ulla membranæ carnosioris lacione, ab uniuerso thorace abdomineq[ue] auferes. Quod profectō, nisi laboris sis studiosus, discendiq[ue] cupidus, molestē ac difficulter perfeceris, cum torfectionibus cutis prorsus aliter liberanda ueniat, quā si carnosam membranā unā cum cute adimeres. Ablata cute unā rursus lineā, à mediā pectoris regione, ad pubis usq[ue] os, in membrana carnosā duces, & deinde aliam à pubis os se transtuleris, secundum coxendicis articulum, ad sacri ossis usq[ue] spinam, & tertiam à summo humero, ad usq[ue] mediam brachij regionem, secundum ipsius longitudinē. His ductis sectionibus,

Musculi quē
carnosa mem-
brana in simia
rum ex canis
axillis consti-
tuit, excamen.

bus, membranam carnosam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habentur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq[ue] ad axillæ usq[ue] cavitatem membrana, hæc ad lucem extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si fortē (quod non futurum scio) hanc carnosam fibrarū aut in spem exis, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis separa animū adhibens, num humero tendine aliquo inferatur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantum ne xibus adhæreat. Atque sedulo cauebis, ne eod ruditis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq[ue] dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in similibus partibus dignoscendis adeo negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsis, carnem esse arbitrentur, quod multo magis illum hic, quā alibi propter incubitum rubere cernerent. Quando enim cadauer una atq[ue] altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obfessa rubet, atq[ue] ideo & eius sedis adeps. Hac itaque administratione, num membrana hæc musculus efficiatur, & an cutis mouēda, an brachij gratia talis facta sit, promptē examinabis. Mihi autem hæc membrana in hominibus neque musculosa effici, neq[ue] humero tendine inferi, imō ne ipsam quidem contingere uisa est. Ceterum ubi uniuersam membranā à corporis trunco, & mediā brachij regione liberaueris, brachium pectori adducentem musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quiq[ue] à mamillarum regionibus, sursum oblique fertur. Verum quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq[ue] insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis corporibus, aut digitis aut buxco cultello separabis. Dum uerō musculi huius caput nouacula liberas, accurate studendum est, ne quid aliud unā cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus musculus obtenditur, quem ferē recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice proprii thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracis motionum enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam si ego in homine minùs hūc reperiā, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententiā hic latere, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic solum animus accommodandus est, uerum et illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum est, me quum hominis fabricam ostendo, etiam perpetuū aut simiam, aut canem publicæ sectioni adhibere. Ceterum magnum hunc pectori brachium adigentem, in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodē administrare nequis, nisi prius ablato musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, & toti scapulæ spinae, summoq[ue] humero, unā & huic proxime clauiculæ sedī inseritur, tum hinc per scapulæ gibbā, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauæ thoracis uerterbræ spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uerterbram, spinarū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipsisq[ue] principium sumit. At de hoc musculo unā & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quod posteriores brachium mouentes conspici apte nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad ipsius usq[ue] infertionē, sectione liberatus fuerit. Administratur uerō nouacula aut cultello, secundum spinæ dorsū longitudinem facta sectione, quæ musculum illum duntaxat ad subiecta usque uulneret, deinde altera secundum occipitium est ducenda, quæ ibidem etiam musculi principium, ab occipitij osse liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uitare meruis, buxum cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad octauæ thoracis uerterbræ spinā descendit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq[ue] acto, à subditis musculis illum scapulæ musculum abscedere coges, atq[ue] ipsius nerui principij crassitiem facile tunc cōiecturabis, musculumq[ue] à substratis corporibus iam liberatum, paruo negotio ad ipsius infertionem perduces. Verum rursus sub hoc, ut in peculiari huius musculi enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unā cum illo musculus ab occipitio in scapulam procedēs auferatur, quem Galenus unā cum illo, quem nunc dissecasti, scapulam quoque sursum trahere prodidit. Neq[ue] hoc eo dico, quasi homines illum cum simijs communem

Primi brachij
mouentium
musculi admini-
stratio.

Li. 6 de Ad-
ministrandis
sectionibus.

Admi. secundi
scapulæ mo-
uentium, ut re-
liquos brachij
scitè aggredia-
ris.

Z 3 habent,

habent, uerum ut nō perfectorie, an illo quoque homines donentur, animaduertas, & simia
 administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modo diligens Naturæ sis admi-
 tor) conferas, neque etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cæte-
 ra, que clauiculis carent, animalia, plurimum in brachium & scapulam mouentibus musculis,
 à simijs uariant. Quæ adhuc alium habent musculum, ab externa sede transuerforum proces-
 suum quatuor primarum ceruicis uerterbrarum enatum, & in scapulæ spinam insertum, quo
 homines quoque carent, esset tamen & iste quoque, si reperiretur, iam discendus. In simijs igi-
 tur, tribus illis musculis abscētis, in homine uerò, primo duntaxat liberato, musculum cuius
 beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulæ spina,
 summo humero, & clauicula media sede, nouacula aut cultello proxime semper ossi adiecto,
 absecans, donec illum transuerfam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium ta-
 men attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et præcipue illius capitis, quod
 abscētum, iam obtusum trianguli uerticem ostendit, perpenderis, non solum in superficie un-
 dique est intuentus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum
 exterius integens, quamque nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuo sibi in-
 cumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis dissectionibus
 uidetur innuere, immerito ut aliis sapius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in homi-
 num cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque u-
 niuersum musculi principium, atque quomodo crassecat, carnosusque sensim musculus efficiatur,
 considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuersum in omni-
 bus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quam duplicatum
 esse, neque illum referre speciem, quam tres primi ab ilium osse enati, & femoris motibus famu-
 lantes musculi pulchre expriment, si simul mutuo incumbentes, uniusque musculi loco enume-
 rati perpendantur. Cæterum duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero
 abscētis, musculum, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem us-
 que liberabis, quod factum est facillimum, si secundum spinæ longitudinem, à qua principium
 assumit, lineam duxeris, quæ membraneum ipsius principium duntaxat perfecit. Quum itaque
 principium liberaueris, hamulo aut digito id apprehendes, uniuersum musculum buxo cul-
 tello, aut etiam nouacula retusiori, à subditis musculis separans. In hac administratione, quali-
 ter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapulæque adhareat, contue-
 beris, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifestè quo mo-
 do hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quam scapulam moueat, addisces. Porro
 quum lineam illam moliris, quæ eius musculi principium à spinarum apicibus liberat, cauē-
 dum sanè est, ne unà quoque disseces initium abdominis musculi oblique ascendens, et deinde
 illius, qui transuersim à spinis quoque uerterbrarum enatus, in decimam & undecimam, tho-
 racis costas inferi dicitur. Quapropter si tuis manibus parum fidis, idem in hoc musculo ten-
 tabis, quod in illo experiendum probauimus, qui secundus scapulam mouentium nobis nu-
 meratur, ut scilicet protensam manum, aut buxum cultellum externo musculi lateri subdas,
 atque illum transuersim sursum deorsumque actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque
 apices musculum, à subditis organis diuisum esse conieceris, hac nanque ratione principij sui
 membraneum crassitiem promptè cognosces, & quam altè cultellus aut nouacula ad hoc separa-
 dum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verum omnino opportunè feceris, si styli aliquem
 longiorem, rotundoque ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim
 cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie extrorsum
 ducta, & leuiter obliquata, sursumque semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo char-
 tam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è uesica calculis utimur,
 quum siphonem instar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruicis indimus, ut dein in eius cau-
 itatem sectio moliaturo eo prorsus modo, quo pilosi ferici textores, sericum in pilos diuidunt,
 his enim rationibus omnia pulchre diuiduntur, que secundum styli longitudinem dissecanda
 subinde in posterum audies. Quando igitur musculum, quo brachium decliue agitur, ad
 humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum musculum retror-
 sum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa ab-
 scindes, & accuratè indagabis, num Galenus uerius huic circumuertendi munus attribue-
 rit, quam muscululo gibbum scapulæ sedem occupanti, quem ego in circumuertentium
 albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui
 scapulæ gibbum opplet, à scapula ad articulum usque ligamentum abraferis, ut eo uerius sin-
 gula expendere ualeas. Musculum, qui scapulæ cavitati incumbit, quæ inter spinam &
 superio-

Admi. secundi
brachium mo-
uentium.

Quartus admi-
nistratio.

Tertius admi-
nistratio.

Septimi.

Quinti.

superiorem ipsius costam uisitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapu-
 læ superius latus, altera secundum elatiorem eiusdem costam, ductis, & deinde, qui humeri
 articuli ligamento musculus committatur, examinato. Brachium circumagentium muscul-
 lus, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi prius scapulam sectionis serie à clauiculis
 solueris, non commodè se spectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus muscu-
 lis, importunè scapulā à clauicula separaueris, aut etiam unā cum clauicula à thorace eam ab-
 stuleris. Quandoque igitur scapulam à clauicula, sectionis serie liberatam uideris, aut sca-
 pula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum re-
 tuli, administratio facillima erit, quandoquidem oculus tum uniuersus ex scapulæ eraditur ca-
 uitate, quod ubi præstiteris, huius simul & aliorum officium absque negotio examinabis.
 Quamquam interdum etiam quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à
 clauicula solueris, referuandam cenfeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo prorsus
 recondatur.

DE LIGAMENTIS HUMERI AD scapulam articuli. Caput XXV.

PRIMO Libro rotundum magnumque humeri caput, & non admodum la-
 tum, neque insigniter profundum scapulæ acetabulum (propter uarios, quos
 brachio obimus, motus) merito extructa esse retuli. Ne autè laxus adeo
 articulus male custodiretur, & quouis ferè motu sua sede humerus exci-
 deret, processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem
 ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterum quum iam ar-
 ticulum munientes processus, ac plerosque hunc stringentes musculos ab-
 solui, tempus sanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Li-
 bro scripsimus, qui superior humeri pars, quodammodo in duo inæqualia capita distinguere-
 tur, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobi instar rotundum est, & propter illi obna-
 tam cartilaginem læue, articulationis idoneum, exterius autem asperum inæqualeque uisitur,
 leui quodam patuloque sinu, ab interno orbiculari distinctum. Et rursus propter alium si-
 num, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac exterius caput musculi cubitum fle-
 scientium anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput ueluti geminum conspicitur,
 utrinque ad sinus illius latera magis, quam in reliqua parte extuberans. Atque hæc omnia, præ-
 sentis articuli ligamentorum occasione potissimum sunt fabricata, interius quidem caput, ar-
 ticulationis gratia, exterius uerò, ut ligamentorum insertionem susciperet, aut ex se eadem por-
 rigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamen-
 ta, præter commune, omnes articulos instar membranæ, nunc tenuioris nunc crassioris am-
 biens uinculum. Quod itaque amplum & membranofum est, omnibusque articulis com-
 mune, orbiculari ex supercilij ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum am-
 biens, in radicem interni capitis humeri primum inseritur, & deinde totius exterioris capitis
 amplitudini, ac utriusque ceruicis implantatur. Aliorum uerò trium duo quidem ad amissum
 instar neruorum teretia uisuntur, tertium uerò nonnihil amplum. Enascitur autem primum
 ex apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusque partibus ex-
 terioris humeri capitis circumtenditur, ualidissime huius capitis sedis impressioni adnatum.
 Alterum uerò, quod crassius maiusque isto est, ex ceruicis scapulæ superiori parte, ubi summo
 humero submittitur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inseritur toti illi exte-
 ris capitis regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius caput musculi
 cubitum flecentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, posteriori primi
 ligamenti connascitur lateri, ac simul ambo uelut transuersum ligamentum efformant, caput
 eius musculi in suum sinum seruans. Reliquum uerò tertium, ex eadem cum secundo re-
 gione principium nanciscitur, ac oblique hinc porrectum, inseritur in totam posteriorem
 exterioris capitis humeri sedem adeo, ut præsens ligamentum posteriorem articuli ambiat
 regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum
 insertionem. Cæterum præter hæc tria, quæ præcipue humerum, ne deorsum extrorsum-
 que ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc ligamentum, humerum sursum
 & in anteriora, ad mediam nimirum inter summum humerum & interiorem scapulæ processum
 sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulæ, sur-
 sum oblique ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam
 Z 4 contin.

Sexti.

Ligamēta hu-
merum scapu-
le connecten-
tia.
Cæteris arti-
culis commu-
ne
Tria pro-
pria.
Primum.

Secundum.

Tertium.

Ligamen ab
interiori sca-
pulae processu
in superiorem
pertinens.

musculus continuus sit) illum in duos distinguere apparet, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarum ductus) inter spinam dorsii & scapulae basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamque confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziae figurae quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem linea, quae a ceruicis radice, secundum scapulae spinam, & summum humerum, & latiorē clauiculā sedem duceretur, comparranda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea aequē distans à basi ducta sit. Quae admodum ea musculi linea, quae secundum spinam ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineae assimilatur, quae perpendiculariter trianguli illius basi incidit. Quae autem ad occipitum transuersim ducitur, illi lineae correspondet, quae in trianguli uertice aequē cum basi distat. At quae ab occipite ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Ceterum nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idque praecipue propter simiarum ad homines differentiam. Primum enim, si Galeno credideris, te ipsum inscitiae oscitantiaque inter secundum insimulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attolentes in homine sedulo indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorque, sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitij osse sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, oblique descenderet, & altiori basis scapulae angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulae interius insertum, è regione radices spinae scapulae. Huic id munus concreditum esset, ut scapulae basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerum hunc frustra mecum in homine (quod ipse illo destituatur) indagabis, quum interim promptissime in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamque ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigare nolle, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuēs, me illum praeterisse arbitreris, aut si sectione aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperiturus, quamque praeter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusus simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculum, à Galeno quoque enumeratum, qui carnosio principio, ex primae ceruicis uertebrae transuerso processu, dein & ex tertiae & quartae uertebrae transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primum ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebri adnascuntur, emerit, teres, sed tamen latior, quam profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulae basim superiorem angulum perfertur, ipsius internae sedi carnosus latiorque redditus insertatur. Rursus simiae alio quoque musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attolentes, si Quartum de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperiēs. Atque hic mihi ab interna transuersi primae ceruicis uertebrae processu sede, deinceps & tertiae quoque & quartae ceruicis uertebrae transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est, quod praedicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataque insertione, in scapulae spinam inseratur, in ea spinam sede, quae haec summum humerum producit, quae quodammodo è regione ceruicis scapulae consistit. Ceterum ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verum tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quam simiae ualidiorem. Exoritur enim homini musculos ualidus à transuerso primae ceruicis uertebrae processu, deinde & transuerso processu tertiae uertebrae, quartae & quintae, quasi disunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primae ceruicis uertebrae debetur, altero autem, quod tribus secundae uertebrae proximè subiectis ascribitur. Quanquam etiam interdum à transuerso secundae quoque uertebrae processu musculus hic, sed parua origine enasci uisus sit. Porro principia haec, simulatque ex reliquis ceruicis uertebrae amplexantibus musculis emergunt, unā coeunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiorē, quam profundiorē, qui lata, sed carnea insertione, in internam superioris anguli scapulae basim sedem inseritur, scapulamque sursum uersus anteriora, ceruicisque latera trahit. Non inopportune itaque hic musculus nobis scapulae attollenti aliter dicitur, aut saltem omnium scapulae motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilemque musculum, quem ex ossis hyoidis lateribus procedentem scapulae, propter ipsius ceruicem, interiori ex parte inseri scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulae, hunc musculum efformatū asserui, ac proinde cuiuslibet motus autor is censei debeat, illi genti sectione uenit indagandū. In hoc enim simijs nulla cum hominibus est differentia, nisi quod

Musculus
scapulae attol-
lens, quo simia
abundat.

Tertius mu-
sculus simiae
scapulam at-
tollentium.

Quartus, quē
simia sibi pri-
uatiu fecit
quam homines
uendicant.

Tertius homi-
nis scapulam
mouentium.

Musculus
inter scapu-
lam attollen-
tes à Galeno
perperam de-
scriptus.

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendi-
nis speciem comonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. Quod sanè Ga-
lenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quam musculos inferio-
rem maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus. Vnus adhuc musculorum sca-
pulae mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsii spinam, uersus superiora nonni-
hil agit. Hic autem amplius & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui à quintae, sextae, &
septimae ceruicis uertebrae, deinde trium primarum thoracis uertebrae spinis principi-
um ducens, toti propemodum scapulae basi carneus, ac aequē ut in exortu latus inseritur,
libram obtinens non prorsus transuersas, at nonnihil oblique à dorso, deorsum ad scapulae ba-
sim ductas. Quibus uero musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes tegantur, quibus
ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulae leui negotio comonstrant.
Quod profecto non oscitanter in illo musculo obseruandum praecipimus, qui brachij ad
dorsum uersus inferiora motus autor est, quem Galenus in Libro de motu tertio de Vsu par-
tium scapulam quoque deorsum ducere parum rectè prodidit, ego autem huius quoque mo-
do memini, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium,
quam haecenus narraui, requirat.

Quartus ho-
minis scapulae
mouentium.

Musculum
quo brachium
dehabetur,
scapulam non
mouere.

MUSCULORVM SCAPVLAM MOVEN- tium administratio. Caput XXVII.

PRAESENTIVM musculorum administrationē pari, quae reliquos omnes,
methodo aggredieris. Primi enim, quo scapula pectori adducitur, princi-
piū, nouacula à costis, unde prodit, liberandū est, & deinde toto muscu-
lo à thorace ad internum usque scapulae processum separato, ipsiusque attra-
ctis principijs, cuius potissimum motus opifex habendus sit, inquires,
num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quam scapulam uti
ego dicebam, moueat. Secundum musculum, quem & scapulam attolle-
re & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea
es aggressus, unde etiam hic ipsius sectionem prolixius repetere penitus abs re foret. Verum
tertium, qui à ceruicis uertebri ad scapulae basim superiorem angulum ducitur, suo principio
prorsus liberandus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea praefectis. Ac proinde opera-
pretium erit illum transuersim, ubi primum ex ceruicis musculis emergit, abscondere, atque, ipsius
principio ad uertebrae relicto, illum à scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpen-
sa. Quartum musculum leui longaque sectione à spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius in-
sertionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amoue bis sedulo cauens, ne tertium ho-
minis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio
liberes. Deinde si adhuc longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidi ossi
propriū esse retuli, asseruatus sit, non oscitanter specta, num scapulae, an illius ossis gratia crea-
tus sit. Nunc cultello, quam licebit proximè, ligamenta à summo humero et clauiculis, quā in-
uicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, & peculiarem hu-
ius articuli cartilaginem obseruans, quae illi similis est, quae in maxillae inferioris ad superio-
rem articulo, & clauiculā rursus cum pectoris osse nexu adinuenitur. Deinde accuratè per-
pendes, num tertium aliquod os hic, praeter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius ap-
pendice, dictaque nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij
luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo osse sentia, Primo libro
sum executus. ubi itaque clauiculam à scapula diremeris, haec in sua sede diligenter seruan-
da uenit. Verum uasis ex thorace in brachium prorrepantibus funiculis binis interceptis, &
deinde in funiculorum medio resecis, scapulam à thorace euerres, ut iam circumuertentis bra-
chium musculi naturam inspicias, qui cauiam scapulae sedem occupat. Hoc itaque ab osse un-
dique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpen-
sa, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi musculi interuētu haerere
uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & à scapulae basi enatus, octo superioribus tho-
racis costis manus ritu inseritur, cuiusque naturam cum reliquis respirationi seruientibus muscu-
lis, tertio ab hoc Capite exequar. In praesentia enim ad capitis musculos est accedendum.

Primi admi-
nistratio.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

Clauicula à
scapula libera-
tio.

DE

Capitis motus

UPERIORI Libro, primæ secundæq; cervicis uertebrae constructio-
nem diffusè admodum persequentes, caput proprijs motibus, & secunda-
rijs moueri retulimus. Ut enim eleuato brachio cubitus unà attollitur,
ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam cervicem caput neces-
sariò subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus cervix agitur, toti-
dem etiam secundarijs caput mouetur, ac cervix quidem extenditur, seu
in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde u-
trinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, ut cunq; aut flexa aut extensa
sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescente etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in
posteriora anterioraq; fertur, ad latera autè nō, nisi cervicis beneficio agipotest, quandoquidē
immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vtūque id parum
rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeni uisum fuerit. Ceterum præter
flexionē et extensionē, quas caput mea quidem sententia, repugnantēq; Galeni placito, super
primam cervicis obit uertebra, alium etiam capiti motum superiori Libro largitum esse pro-
didimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius ope in star rotæ quodammodo, ad axem
circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad
secundam uertebra confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiā nunc ope
repretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein
de eos, qui cervicis ductibus præfunt. Quamquam rursus de cervicis musculis, in dorsum mo-
uentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quā examulsum Galenus de-
scripserit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uestigijs, si modò clare uereq; eos descri-
bere debeā, nequaquam perpetuò hæsurus sum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Ana-
tomicorum coryphæus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primum itaq; sex musculo-
rum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori cervicis sede locata,
partim capitis, partim autem primæ cervicis uertebrae motibus famulantur. Verum antea quā
ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie præ-
posuit, scapulae motibus seruientia, quorum unum homines cum simijs commune nanciscu-
tur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulae spinam, summum humerum, & latius-
culam clauiculae partem inferi dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in
altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiore basim scapulae angulum in simijs pro-
tendi cōmemoratus est. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno ter-
tia serie enumeretur. Primum itaq; capitis musculorū par duobus, utrinq; scilicet singulis co-
stat musculis, originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebrae spinæ, dein etiam ex
quartæ, tertiæ, & primæ uertebrae thoracis spinarū apicibus. Principium hoc, quā primum
ex quinta thoracis prodeit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita late
scit, ut musculus ad tertiā secundāq; thoracis uertebra iam porrectus, adeo amplifficetur,
ut externum ipsius latus ē regione transuersorum processuum earundem uertebrae confi-
stat. Musculi hanc seruantes latitudinē, sursum feruntur à quinque inferiorum cervicis uertebra-
rum spinis (sed nimis quā leuiter) exortum assumentes. quando autē ad tertiā cervicis uer-
tebra spinam conscenderūt, quū hætenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, u-
trinque ab inuicē sensim magis magisq; tantisper abscedunt, quousq; transuersa linea occipitij,
ossi carnea lataq; insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quan-
tum internum alterius musculi latus, à mediā occipitij sede, & externum latus ab auris radice
remouentur adeo, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quā tum ab una aure ad
alteram occipitij est interuallū, quod musculorū insertionē nō occupatur. Ceterum illius mu-
sculorum ab inuicem recessus forma, triangularis exactē uisitur, si modò unam lineam tran-
uersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & de-
inde alias duas ab eius lineæ terminis, secundum utriusq; musculi internum latus, ad tertiā cer-
uicis uertebrae spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi trian-
gulari forma constant, si lineam secundum spinæ longitudinem ad occipitium usq; ductam,
unius lateris loco habueris, & secundi lateris uice, lineam secundum externum musculi latus
exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitium
describit. Fibrae horum musculorum, à spinis uertebrae sursum oblique, quasi ad transuer-
sos superiorum uertebrae processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium
finiant.

Qui muscoli
hoc Capite en-
narrantur.Possimum
a. de Admini-
strandis sectio-
nibus.Primum par
musculorū aut
caput, aut pri-
mam uertebra
mouentium.

finiant. Præfentes enim musculi, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrae
processus insertionem moliantur. Secundum musculorum par admodum sanè uarium, &
secus multò in homine, quā canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ
quartæue thoracis uertebrae processibus, & in super secundæ ac primæ quoque thoracis, &
quinque humiliorum cervicis uertebrae transuersis processibus, musculi istius paris ena-
scuntur, & ad earundem uertebrae spinas procedentes, ipsis nonnullis insertionibus applan-
tantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq;
ambo in occipitij medium ampla insertionē innascuntur, quæ sua latitudine longè superant
uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis.
Præterea præfentes musculi prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu di-
gnū sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis
inferiorum uertebrae processus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ
leuiorens censendæ sunt, neque adeo penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dice-
re queat. Quamquam indubiè Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius pa-
ris musculos tantum enumerasse, uerum quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse
uideatur testari. at hī fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant.
In simijs enim & canibus (de quibus hætenus in hoc secundo pari locutus sum) unum dunta-
taxat utrinque musculum recensere, quandoquidem si illis attendendum foret impressioni-
bus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebra-
rum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterum in homine multò aliter
hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruauit. Apparent
enim quā plurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati,
non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliantur. Illico enim atq;
primum musculorum par subductum est, musculus occurrit, qui acutum principium ex me-
dio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uertebrae educit, & ilico ab exortu car-
neus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad cervicis initium
perrepat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, musculus imita-
tus, qui maxillam humiliorum deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem
inibi, quæ musculus iste secundi paris caput mouentium, cervicis radicem superat, carnosus
denuo esse incipit, quousque in occipitij ossis medium inseratur. Verum priusquam inseritur,
cum ipso alius coit musculus, ex septimæ cervicis uertebrae spinæ, nerueo teretiq; principio ena-
tus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo ante ipsius in occipitium
insertionem commiscetur, unā cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertionē
dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cōtignui sunt, neq; ab inuicē (ut primum par) remo-
uentur. Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuer-
si secundæ thoracis uertebrae, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus ena-
scitur, & sursum uersus exteriora oblique exporrectus carnosus uel, ac latior redditus, occipi-
tio ad radicem mamillaris in capite processus, ualidè inseritur. Sub his, magna moles carnea
constitit, secundo in canibus pari quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrae
processibus, oblique sursum ad spinas exporrecta, occipitij ossi inseritur, fibras obtinens ab ex-
terioribus sursum intrò oblique repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugi-
um, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuius integrū erit, utrin-
que in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres
illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis de
nuo illam carnē in tot musculos subdividere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exor-
tus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, &
unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantum
conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia pro-
creati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscure admodum, cervicis quoque per-
ficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem incli-
nantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud
etiam, quā caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifi-
ces reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam
uertebrae perfici docuimus) famulabuntur. Ceterū hæc accuratius intelliges, ubi uniuersum
de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione
perpenderis. Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis
mole correspondentibus. Ex secundæ enim cervicis uertebrae spinæ extremo, duo enascun-
tur

Secundū par
impense uari-
um.Primi ac se-
cundi parium
munus.

Tertium par

a tur

tur musculi non admodum nerui, qui sursum porrecti, in occipiti medium teretes inseruntur, in ipsa insertione minus, quam in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil oblique sursum ducuntur, sensim mutuo abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantum in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo

Quartum par. ^{h. 14. f. 1. G.} Quartum par capitis etiam extensioni praefectum, sub tertio occipitis, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primae uertebrae sede, ^{h. 14. f. 1. G.} ubi aliae in spinam definunt, ipsa quoque linea modo prominens tuberculum processum uertebrae exigit, utrinque ad processum eius latera unus nascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quarti paris musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem re-

Quintum par. ^{h. 14. f. 1. G.} moti, occipitio inferuntur. Porro quintum par, musculorum forma & substantia, duobus praedictis paribus respondens, iuxta externum latius tertij paris, ab occipiti osse principium obtinet, atque illinc deorsum oblique descendens, in apicem transversum primae ceruicis uertebrae processum inferitur, dexter quidem musculus in dextrum processum, sinister uero in sinist-

Sextum par. ^{h. 14. f. 1. G.} strum. Sextum par a spina secundae ceruicis uertebrae processum, & oblique sursum procedens, in transversum quoque primae ceruicis uertebrae processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulo minus toto teretes. In cane uero & simijs multo, quam in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam hominum animalium secundae ceruicis uertebrae spina per quam ampla lataque uideatur. at in illis aequae ac in hominibus tertij par cum quinto & sexto, pares aequalesque triangulos utrinque formare conspiciuntur. Si enim trium illorum parium dextros musculos una con-

Musculi a pectoris osse et clauiculis in capite inserti, atque in huius capitis numero 13, & 14. ^{h. 14. f. 1. G.} sideremus, triangulum statueremus, si uero sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus consistit in occipiti medio, secundus ad secundae uertebrae spinam, tertius in sinistri lateris transversum primae uertebrae processum. Caeterum quinti & sexti parium munus est, primam uertebrae unam cum capite supra secundam circumuertere. Vtriusque enim paris dextris musculis ad suum principium contra-

Munus 13 et 14 musculorum. ^{h. 14. f. 1. G.} ctis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuisis) habent, anteriores uero hac ratione. Vtrinque a media superiori ossis pectoris regione, secundum ipsius amplitudinem, & clauiculae parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumque musculi prodeit caput, neruosius ex pectoris osse, quam a clauicula prodeit. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac oblique uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latius quam profundius efficit musculum, qui carnosus crassusque admodum fine, mamillari in temporis osse processum innascitur, illum suam amplitudine uniuersum amplexus, sic sane, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quod ualidus, ac proximè membraneo latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Caeterum in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruauimus, cuius una pars mamillari processui, altera ad aures radicem caluariae inferebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minus principium a pectoris osse & clauicula procedens, in duas tresue partes manifeste dissectum. Quauis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse non ignorem, uerum hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariatur, licet plerique hos a capite natos, pectoris ossi & clauiculis inseri, thoracis quoque motibus praefici contendunt. at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest, ut uere ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus contrariis prorsus munibus praeficitur, quatuor primorum parium, quae in ceruicis posteriori sede locata recensuimus, ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uero dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Neque quicquam aequae ex amissum posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissime capis. Quandoquidem si funiculum transversum occipitio circumdixeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porriganter, ac postmodum utrunque finem unam traxeris, caput in anteriora flectetur, si autem alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subserviientium musculorum, decimus tertius & decimus quartus. Verum praeter hos, alij conpiciuntur musculi, quos ferè sub stomacho latitantes Veteres appellasse uidentur. hi namque quatuor

quatuor primarum thoracis uertebrae & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac parim ab ipso principio ducunt, partimque ipsis inferuntur, non nimis liquidò postmodum in occipitis os inserti, iuxta anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactius inter dorsum mouentes musculos recensebimus, flectunt enim superiorem dorsum partem, capite interim proprio motu horum operum flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duae) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursum alia coniugatio ceruicem extendens hic praetereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda, quum illae nisi secundario caput moueant, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORVM administratio. Caput XXIX.

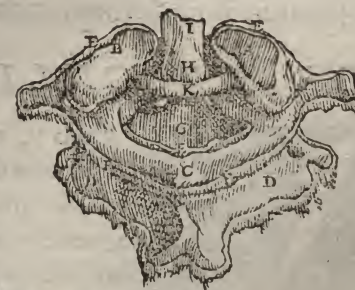
Primi paris administratio. ^{h. 14. f. 1. G.} ORVM qui capitis motibus praesunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspensio, a primo pari auspicaberis, primum perpendens membraneum cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrae spinis enatum, primo capitis musculorum pari, reliquisque hic dorsum mouentibus musculis insertitur, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, a uertebrae spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usque a subditis diuiso, illum ibidem a costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressurus sis. In praesentia enim cultellum retrahere, aut buxiu, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum a subditis liberare conaberis, deinde secundum spinam longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroque latere praetiteris, huius paris musculos ab occipitio non amputatos, ita ad latera aliquò reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios secundariis musculos considerabis, ea illos serie, qua enumerauimus, a uertebrae abscis, atque ad occipitium deduces, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionum potissimum auctores sint, rectè perspicias, quod tunc demum optimè uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaque inferiori maxilla abscisa. Tercium par a spina secundae ceruicis uertebrae postmodum liberabis, sensim illud ad occipitium usque, a quarto pari subleuans, praecauensque, ne & id una imprudens auferas. hoc enim nunc a prima uertebra separandum uenit, atque ut caetera, ad suam quam molitur, insertionem ducendum. Quintum in super par, ab occipitio liberatū ad transversos primae uertebrae processum, quemadmodum sextum a spina secundae uertebrae ad eodem processum ducetur. Mox reflexo cadauere a pectoris osse & clauiculis, anteriorum musculorum principia sunt acuto cultello resecanda, mente interim adhibita, num plura musculorum principia simul concurrant, aut utrinque plures musculi obseruari queant. Vbi uero & hos ad mamillarem processum perduxeris, illorumque insertionem rimatus fueris, eosdem a capite abscisato atque ceruicis proprijs musculis in praesentia relictis, ad ligamentum capiti & duarum primarum ceruicis uertebrae peculiaria, sectione conser, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECUNDAE CERUICIS UERTEBRARUM LIGAMENTIS. Caput XXX.

Præsens figura, primam secundamque ceruicis exprimit uertebrae, posteriori sede delineatas, una cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figurae inscripti ita habent.

A, B, C Prima ceruicis uertebra secundae conexa. Verum *A* priuatim dexter primae uertebrae sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. *B* autem sinister sinus, cui sinistrum occipitis ossis caput insidet. C uero primae uertebrae sedes, ubi in spinam alia terminantur. *D, D, G, H* Secunda ceruicis uertebra.

E, E Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebrae secundae uertebrae necens.

a 2 G Cor.

G Corpus secundae uerebrae dentem producentis.

H Dens, acutus uel secundae ceruicis uerebrae processus.

I Teres ligamentum, a dente in occipitij os insertum.

K Transuersum ligamentum, dentem in sinu continens, qui dentis gratia in prima uerebra caletur.

Ligamentum
primam uer-
bram capiti co-
mittens.

Secundam uer-
bram capiti co-
mittens.

Ligamentum
transuersum
denti obducent.

Primam uer-
bram secun-
dae colligans.

Ligamentum
transuersum
denti obducent.

VL LA non admiratione dignam capitis cum prima uerebra articula-
tionem, & secundae cum prima, secundaeque rursus cum capite coniunctio-
nem esse, superioris Libri decimum quintum Caput explicauit. Praesens au-
tem sermo, ligamenta his articulis praefecta obiter perstringet, haec namque
spectatori Naturae industriam, quam tunc etiam perfunctorie enarrentur,
abundè commostrarunt. Quando itaque primam ceruicis uerebrae
capiti copulari necessum fuit, meritò uniuersum articulum ambiens liga-
mentum (quod & ceteris articulis commune censetur) sorte robustumque Natura procreauit, ra-
rum tamen nihil, aut peculiare, praeter robur crassitiamque, id ligamentum adipiscitur. Ceterum
quod secundam ceruicis uerebrae capiti osi committit, teres & ualidissimum est, & cartilagi-
nis naturae participat, hoc ex uertice dentis enatum, occipitis osi inseritur, quā anteriorem
foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentum firmissimè secun-
dam uerebrae occipitis osi colligans, unā cum dente ueluti axem efformat, secundum quam
caput, primae uerebrae interuentu in gyrum agitur. Verum ne dens ille internam primae uer-
ebrae sedem occupans, & dorsali medullae ibidem praecatus, quandoque ex suo sinu in uer-
tebrarum capitibus motibus deuict, luxetur uel, atque tunc dorsalem medullam comprimatur, aut fran-
gat, aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primae
uerebrae prodians, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Praesens
ligamentum, quia egregie robustum neruosi quodque existit, cartilaginisque naturae compos, ac de-
mum inter dentem dorsalemque medullam locatum est, aptissime dentem in sibi priuatim excul-
pta concavitate, ne uacillet, luxetur uel, continet, dorsali medullae firmissimum & tutum propu-
gnaculum efficitur, & interim quo minus prima uerebra simul cum capite super secundam cir-
cumuertatur, haud quaquam prohibet. Atque id ligamentum est, quod superiori Libro manife-
stissime demonstrare dicebam, caput super secundam uerebrae, ad anteriora posteriora uel neu-
quam moueri posse. Reliquum est aliud ligamentum, primam uerebrae secundae colligans,
membraneum quidem, & eiusdem cum ambientibus ceteros articulos ligamenti naturae &
usus. Constat enim non solum primam uerebrae capiti osi debuisse articulari, sed etiam pri-
mam secundae. Si enim unā haec uerebrae capitis osi adhaerentur, prohiberent sane motus
mutuos. ea namque quae quiescit, uelleret, & detineret agens, nunc autem uicissim utraque potest
suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Ut autem haec ligamenta examissimè administres,
conducentur musculi ceruicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc
demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uerebrae capiti colligans, opportu-
nè diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoque per transuersum abscin-
dis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fue-
ris, transuerso quoque ictu id diuides, atque ligamentum illud transuersim denti obuolutum, dentemque
in sua cauitate continens, diligenter obseruabis, & mota omni ex parte prima uerebra, qui motus
supra secundam & primam complentur, discas. Postremo membraneum ligamentum, primam uer-
bram secundae copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uerebra,
denuo dentis sinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit,
considerabis. Cetera autem ligamenta reliquas uerabras colligantia, in id Caput commodè
reiciantur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

DE MUSCULIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

VERE OR, ne & hic pariter morosior quispiam disciplinae ordinem forte
culpaturus sit, quod ante abdominis musculi, aut manus, aut thoracis,
aut dorso motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubitum
mouentes musculi modo pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione
dorsum agentes musculi praecedat, & ante dorso musculi, quod ad sectio-
nis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculi, eos
quos abdominis uocamus, dissecari operae pretium sit, proximum est, hos
abdominis persequi. Quamquam (ut & antea admonui) integrum cuius fuerit, paginas aliquot
inuertere,

inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabitur, reliquis lectione praepone. Mu-
sculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque
nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuer-
si. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seque mutuo decus-
satim intersecantes fibras exiguunt. Superioris enim fibrae, deorsum uersus priora oblique pro-
cedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentes uulgo dicimus. Inferioris uero
fibrarum oblique ad anteriora tendunt, qui ob id oblique ascendentes nuncupantur. Recto-
rum ab utroque latere unus est, qui quum fibras secundum corporis longitudinem exten-
sas obtineat, rectus nuncupatur. Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen,
quod eius fibrae secundum corporis latitudinem, aut a dextris ad sinistra nullo obliquo ductu
ferantur, inditum est. Oblique descendentes ceteris abdominis musculis supersteruntur, & ex
sexta, septima, octaua & nona, costis, priusquam in cartilaginem finiant, carnosum principium
sumit propter musculum, quem ex scapulae basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis infe-
ri, thoracemque mouere dicimus, neque hoc amplum principium instar rectae sit lineae, uerum
instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inseritur, ex
quorum interuallis promittentiores oblique descendentes musculi partes, digitorum ritu ena-
scuntur non secus, quam si sinistrae manus interuallis, dextrae manus digitos infereres, & mu-
sculum thoracis motibus famulantem, sinistrae manui conferres, dextrae uero oblique descen-
dentes assimilares. Deinde post nonam costam, a tribus etiam inferioribus costis iste muscu-
lus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adi-
piscitur, non quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerum
cum alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uerbrarum, & unius alteriusque lumborum
spinis enatus, decimae & undecimae thoracis costae potissimum inferi, in thoracis musculorum
enarratione dicetur. Is enim manus quoque ritu costis, priusquam in cartilagine cessare incipiunt,
implantatur, atque oblique descendentes musculi principium, manus quoque modo ex eius mu-
sculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit, atque hoc obliqui musculi principium, undique
carnosum quidem est, sed tenue. Verum musculus sensim carnosior crassiorque euadens, deor-
sum in priora fertur, ilia (quae quasi inania inter ilium os & infimam costam, *καρναίνας, & λαγόνες*
Graeci uocant) carnosam ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perreperit, cuius sum-
mitati secundum totum ipsius appendicis ductum, carneus inseritur. Est autem appendix illa,
toti ossis ilium parti obducta, quam ipsius spinam proprie uocari relatum est. Quum uero car-
nosa ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaque, secundum abdominis longitudinem
properat, in neruosi exilitatem membranae quam simillimam degenerat, quae sexta & septi-
mae costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissi-
meque superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implantatur, tota illa nimirum sede, quae ab il-
ium ossis appendice, seu spinae antica parte, ad pubis usque ossium cartilaginem protenditur,
non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inferatur, sed dun-
taxat, ubi os ex carne reperit. Quae enim duo femur flectentes musculi, super coxendicis & pu-
bis os deorsum prorrepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uero illi musculi,
femur mouentium sextus & septimus. Secundum autem corporis longitudinem, in abdomi-
nis medio dexter musculus, cum membrana tenuitate sinistra ita sanè coit, ut simul utrique de-
scendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. Obliquus
huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus,
enascitur, ac simul tenuem membranamque originem, a lumborum uerbrarum & ossis sacri
spinis assumit, quae in musculi progressu, carnosae fibrarum tandem adaugetur, enutritur uel. Mu-
sculus iste sursum tendens, ilia carnosae sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas
spurias uocant, sinibus carnosus & hic quoque inseritur. Vbi autem abdominis priora & me-
dium conscendit, in neruosi exilitatem, quae inter rectum musculum, qui ipsi subijci-
tur, & dictum obliqui descendentes membraneum tendinem, media intercedit, pubisque ossi, &
mucronatae pectoris ossis cartilagini inseritur, per reliquam uero abdominis longitudinem,
cum alterius lateris oblique ascendentes musculi tendine sic unitur, ut ex utriusque lateris muscu-
lo, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranae horum
musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. De-
scendentium enim fibrae omnes, deorsum oblique ad anteriora propagantur, ascendentium
uero, sursum in priora perreptant, atque duorum musculorum mutuo incumbentium fibrae
decussatim, seu instar x literae se inuicem intersecant. Ceterum ea sede, qua ascendentes descen-
dentesque tendines, super abdominis medium inuicem insternuntur, utriusque firmissime simul tanta
a 3 ampli-

Octo abdomi-
nis musculi
breuis enume-
ratio.

Oblique de-
scendens.

Oblique ascen-
dens.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeo ualide secundum abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquorum musculorum tendines, unum producere quis arbitretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissima sectio, fibrarumque ductus demonstrarent. Vbi dextri sinistris conascuntur, uniunturque, nullam prorsus separationis neque coitus lineam exprimit, sed paulo crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissime transuersorum musculorum nervosis tenuitatibus, ipsique adeo peritonæo conascuntur. Quod etiam obliquorum ascendentium nervosis tenuitatibus usu uenit, secundum externa rectorum musculorum latera, priusquam illos cōscendant. per abdominis enim longitudinem, in star lineam insertionem ualidam moluntur, in nervosas transuersorum tenuitates, & etiam ad quādam rectorum musculorum impressiones, quas paulo posterius exequar. Sub obliquorum itaque nervosis tenuitatibus, recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quod hæc principia, singulis musculis disincta incontinua uel sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiam ad hunc modum exprimit. Superior principij pars introsum nonnihil uergens, exacte carnea est, ac ex lato in angustum desinens, priusquam ad media suminis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uero, quod & extrosum paulo magis prominet, nervosum est, carnis omnino expertum, uerum sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculum producere conspicitur. Recti itaque musculi, duobus eiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, inuicem contigui sunt, recta sursum porrecti, donec ad umbilicum perueniant, ibidem enim nonnihil mutuo distantes, modiceque ampliores facti, ad pectus usque feruntur, cui supra mucronatam cartilagine, ad ossis pectoris latera, illique conexas cartilagine, lati carnosique implantantur. Musculi hi non uno fibrarum ductu, secundum totam longitudinem ferri uidentur, sed singuli in abdominis regione diuersa delineameta, seu inscriptiones (quas Græcis *σφραγισμα* appellari diximus) transuersim, & incurua albaque linea, ipsis indutas exprimunt, non aliter sane, quam si rectorum singuli plurium musculorum numero essent habendi. Non enim recta ab osse pubis, ad pectus fibræ nusquam inclinantes feruntur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones uel nonnihil implicatae obliquantur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparet. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inferuntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istarum impressionum duæ plurimum supra umbilicum consistunt, & interdum una sub umbilico in sumine, aliquando etiam tres supra umbilicum. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerum ut commodius recta sursum in priora nonnihil declinantes porrigerentur, & non instar duorum palorum erecti, sed secundum orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum appositè premeret, eoque, quod narraturi sumus, munere opportuniùs fungeretur. Porro quum thoracem mouentes exequemur musculos, unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerum costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exporrectum, docebimus totum membranè, præterquam ad primæ secundæque costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profecto musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantumuis accurate secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculum ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maxime euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis osse, ad primam usque costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculum nunquam obseruaui, atque illo homines quum breuissimo donentur pectore, facile carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricæ descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modo commemoratis musculis sub sunt transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrae processibus, tenui membranoque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosus adactus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exacte carnea conascitur, carnosus ipsius parte uniuersa inuestiens ilia. Vbi uero uersus abdominis medium, ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorepsit, in nervosam exilitatem finit, quæ pubis ossi, & mucronatæ cartilagini implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranofus tendo, nervosæ exilitati alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunica instar uniuersum abdomen circumcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verum horum musculorum nervosa tenuitas non æque, atque obliquorum lata est, transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potissimum iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Præsentibus musculis peritonæum subnascitur, membrana nutritionis famu-

Recti muscu-
li pars, qua si-
mice abun-
dant.

Transuersi.

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transuersi adeo conascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illacros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes, uix aliter peritonæo committuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem hære solent. Transuersi enim musculi propria musculorum membrana illic, quæ peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vt forsitan aliquis librorum duntaxat opem nautam agens, promptè colligeret, pugnatibus nimirum Galenilo eis delusus. Quando quidem hos aliter recenset in Libris de Affectuum locorum cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiue methodi ipsorum situm rectè describit. Octo abdominis musculi, præter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quædam censentur, primario usu thoracis motibus præfunt, ut in proprio de thoracis mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissime subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septio transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina simul comprimunt, ut ex angusto loco in ampliorem (qui inferior est) feces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora uel ilas deferri, præcaueant nihilo secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremam usque digitorum aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim coeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verum hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situmque aptè percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut commodius fetus propellatur) conferat, non aptè cognoscitur. Atque hæc adhuc minus ab illis assequitur, qui septum transuersum, dum contrahitur, thoracemque adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quum aërem intro ducimus, ac thoracem continuo, citra spiritus retentionem, thoracisque repleti compressione distendimus, septum transuersum nullum impetum in excretionem moliri, quod scilicet perpetuo sursum tractum non deprimitur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & ui interim compresso thorace, permanet. Cæterum nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recenserit uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandum est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autem expelli, & obliquis retineri contendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris ascribendum fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quam quæ in mediū adduci debeant, quum aliæ fibræ uoluntario motui, aliæ uerò naturali, qui à nostro non pendet impetu, famulentur. Neutiquam sanè hæc ab ipsis confingenda uenerit, at laudatus erat rerum Opifex, qui quum abdomen osse destitutum necessario creari uoluit, tam affabris tunicas, in uolucraque ipsi parauit, quæ præter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissimè subministrant.

Abdominis
musculorum
usus.

ABDOMINIS MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXII.

4. 10. tab. o.

4. 10. tab. o.

4. 10. tab. o.

4. 10. tab. o.

4. 10. tab. o.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verum facilius est, musculorumque naturam accuratius commonstrat, quæ ab exortibus auspiciatur. Qualitercunque igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unam cum carnosâ membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatū esse oportet, unam cum musculis, quem brachiū deorsum trahere ostendimus, quamquam is iam pridè ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentium musculorum sectione ablati sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosa membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuisa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cadauer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebrae, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niteris musculi abdominis oblique descendentes principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reliquas costas uersus dorsum, & secundum superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium. hanc sectionem adeo ducis leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab oblique ascendente, descendente eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unam tanquam oblique descendentes musculi partem auferas, tenuem musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis committitur. Si enim

Duplicè esse
horum muscu-
lorum admini-
strationem.

Administra-
tio à musculo-
rum exortu.
Oblique descen-
dentis.

a 4 hunc

hunc leopulum uitaueris, & in uiris quoque abstineris à tunica uasa seminaria inuolente, musculum uersus medium abdominis promptissime duces. Ceterum ubi ad mediam usque recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinacius cum ascendente musculi tendine, obliqui descendente tendente uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum ue ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus merito, quod illi nulla sub sit caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, ut cunque acuta nonacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, ascendente, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis musculi abstineat, qui decima & undecima costæ potissimum inseritur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à transuerso, cui infidet, in priora procedens liberabis. Quod usque ad exteriorem costam, latus ue recti musculi eius lateris, cuius sectionem administras, mediocri negotio perferes, si modo in uiris uasorum seminalium tunica (quæ ad testium musculorum sectionem seruandæ sunt) animum adhibeas, ne una etiam illæ præscindantur. Vbi uero recti musculi latus externum membranosus oblique ascendente musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitanter, ne totum obliqui musculi tendine pertundas, ipsumq; hic finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum transuersi musculi neruosa exilitate iuxta externum recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendente tendine diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo conatam, sub rectis musculis procedere, altera uero super rectos expandi arbitratus fuim, atque id potissimum supra umbilici regionem est cõspectus. Verum si ad amissum oblique ascendente tendinem à transuerso liberaueris, recto musculo illum super sterni cõperies, à quo ad albam usque abdominis lineam accuratè separandus uenit, quod in carnosus recti musculi partibus factum est promptissimum, at in neruis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinacius in his recto musculo, quam in reliquis sedibus, ubi carnosus est, conascitur, neq; adeo promptè ab illis examissum discedit, aut potius cradit. Hic modò doceberis, quæ ascendente descendenteq; tendines, circa abdominis mediū inuicem conascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) incumbunt, & arduè, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usque abdominis lineam separari queunt. Ceterum posteaquam unius lateris, cuius iam sectionem aggredieris, obliquos abdominis musculos ad albam usque lineam perduxeris, expende, qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis seiunguntur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mens in cubito pendere, sola manu rectum musculum à transuerso neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriore musculi latere iniectis, & secundum abdominis longitudinem hinc inde sub musculo ductis. Quæ primū rectus musculus à transuerso abscellit, integrum est, recti musculi fibras una cum transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere, ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiusq; hic initium accuratè examines. At quæ hunc à pectore in cane, aut simia adimes, studendum est, ne continuū illi membranæ tendine simul auferas, aut uulneres, qui secundum pectoris longitudinem, à recto musculo, ad primam thoracis costam porrigitur, ac reuera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspiciuntur. Est autē hic tendo musculus ue, à quo in musculi brachii pectori ad ductis administratone præcepti quoque abstinentium, & num homines hunc cum simijs cõmunem habeant indagandum. Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportune administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per ilium os, & transuersos uertebrarum lumborum processus, aut potius musculorum dorsum hic mouentū exterius latus, atq; demū ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritoneo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quam poteris, attēssimè à peritoneo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deuenieris exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritoneo ita separanda est, ut neq; peritoneum, neq; tendo, neruosa ue ea tenuitas laceretur. quod quidem nō adeo arduū est, atq; operosum, & precipue iuxta abdominis elatiora nō procul à pectore, nam in summe tendo ipse (ut etiā peritonæū) nimis quā tenuis occurrit. Nunc uero ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritoneo, ut licuit, optime liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundā administrandi rationem aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspiciatur. Duces itaq; à pectoris osse ad pubem usque, per totam abdominis longitudinem, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

Candidior in
abdomine li-
nea.
Obliqui ascen-
dentes.

Nexus ner-
uosa tenuita-
tis oblique a-
scen. musc. cum
transuerso.

Recti admi-
nistratio.

Transuersi.

Altera abdo-
minis musculo-
rum admini-
stratio, uerfus
ipsorum ini-
tia.
Obliqui descen-
dentes.

cuius administrationem moliris, adeo leuam sectionem, ut nihil præter oblique descendente musculi tendinem penetrer. Atque hanc sectionem ad mediam recti musculi amplitudinem tandem scribo, quod nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendente tendinem non uulneratum, & illa quoque ascendente tendine, scorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari nō improbauerim, ut cunque etiam laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa ue sectione ducta, adnatis hamulo descendente tendinem attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousq; uniuersum musculum, uersus dorsi spinam undique liberatum deduxeris, post hunc, ascendente tendinem à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus intueberis, quæ tendo ille transuersi recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, oblique ascendente auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborum usque uertebrarum spinas abscans. Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absceto, illum super thoracem reflectes. Mox à recta sectione secundum albam lineam longitudinem ducta, quæ duntaxat neruosam transuersi musculi tenuitatem illa peritoneo diuidat, conaberis eam à peritoneo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimum iuxta pubem, uasorumq; seminalium transitum, facturus es difficillimè, in porcis autem minimo negotio. Ceterum transuersi musculi, tendine usque ad carnem ipsius regionem à peritoneo, liberato, cum quoque tantisper auferes quousq; uniuersus musculus à peritoneo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amissim eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum resectis illis, ad testium musculos te accingere.

Obliqui ascen-
dentes.

Recti.

Transuersi.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MULIE bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorum natura utriusq; peti posset, uerum ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hic tantum adijciemus, in quibusnam figuris præsentis musculi conspici queant. Testis itaque musculus, nonnihil spectatur tertia tabula ad 5, & uigesima secunda figura Libri quinti 4. Vteri autem musculi substantia eiusdem Libri uigesima quarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

a 22 filib. s.
d. atque ex
illa figura
et 20 scri-
am hic sub-
sequentia
petes.

b 22 fil. li. s.
a 22 fil. li.
c 22 filib. s.
f. r.

d 22 fil. A. C.
E. r.

e 22 fil. li. s.
f. r.

At tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionem, peritonæum administrare, atque cum eo quoque testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquodque testem, sin- guli musculi graciles admodum, ex ea uasorum seminalium & testis tunica efformati, quæ à peritoneo principium ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori ipsius sede ilico, in ipso à peritoneo exortu, longis, ac inuicè sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibræ illæ gracilis oblongiq; musculi naturam expriment, qui illi testis tunicae semper innatus deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimam testis sedem, una cum illa tunica uasi ei seminario applan- tatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idq; sursum in peritonæi amplitudinem de- ducens, in uescicæ ceruicem se profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs uas- sis tunica illa pertinaciter adnascitur, quam ubi simul cum musculo ipsius substantia, insertio- nem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeo, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Responder itaq; testis musculus illis, qui ex carnosâ membrana efformantur, quando quidem is aliud nihil prorsus est, quam carneæ fibræ uasorum semina- lium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ musculi, carneis quo- que fibris per membranam digestis constituuntur. Porro testium musculorum beneficio, uiri arbitrariorum motu testis modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt, ne testes plus æquo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri seminarijs uasis sint. Hunc u- sum musculi in coitu potissimum præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuo arctarentur, non adeo commodè semen transmittē- rent, atque modò, quæ testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patefunt. Constat itaq; musculos hos (qui neglegenter Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

Virilis testis
musculus.

A qui nullum sortiuntur musculum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferiora reuellat, exstructus est, quando quidem testes, quos nisi recta deorsum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipsi indita grauitate dimittuntur, idq; subinde adeo, ut ne minimum quidem sursum agris, senibusq; allici queant. Quid uero Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autem unicum haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in masculis obseruauimus. Mulieribus porro Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recodidit. Ea namque peritonæi pars, seu processus, qui utrinque à lateribus, ad uterum instar⁵ mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero deducit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorem uteri⁶ tunicam procreat, carnis quoq; adaugetur fibris, ex illius regionibus deorsum oblique, ad uteri latera perreptantibus, adeo sanè, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri testes donantur. Et quamuis plerumque graciles sint, neque admodum carnei, crassi uero, ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uero descriptione eleganter delusus, qui non muliebrem, ad uaccinum & caprinum describit⁷ uterum, cornua arietu cornibus longe simillima obtinentem secus multo, quam muliebri uterus. Porro his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facile percipiunt, quum illa trahere colligeret⁸ conatur, atque adeo (ut sic dicam) uteri ceruicis os, totumq; uterum, penitus in peritonæi amplitudinem allicere student.

MUSCULORVM TESTIVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXIII.

Qui ea que peritonæo continentur, modo reseranda ueniunt. Vt uterum musculi administratio.

QUE AD MODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus ascripti, mentionem incidere necessum erit, ita quoque eorum administrationem cum reliquarum partium illo Libro enarrandarum sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationem hoc Libro persequendam spectat, à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transversum utrinque, ab umbilici regionibus ducta. Mox absque defectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini⁹ finem, & uescicam, auferes. His itaque, ut in Quinto libro docebimus, ademptis, & etiam scorto à testibus unâ cum carnea membrana ipsi subdita liberato, stylum exiguum ab interiori peritonæi parte meui indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquâ uero stylum ad testem usque protruseris, atq; ad illius latus, seu (si modo talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canale, cultellum indideris, longa sectione à peritonæo ad testem usque secundum styli longitudinem facta, membranâ tunicam uero, uala cum testibus inuestientem diuides. Atque ita uala in conspectu cum testibus sese offerent, & extenso quoque uasorum inuolucro, gracilem testis¹⁰ musculum, quo inuolucrum id uelut enutritur, conspicias. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferentis inflexione liberato, eius naturâ promptissimè cōdisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modo testibus cum suis uasis musculisq; abscictis, penis & uescicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante hos integrum sit, & thoracis & dorsi & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuertet oratio. Cæterum mulierum musculi apertio iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis & mulieris testibus quoque subleuatis, in conspectu citra aliam sectionem ueniunt, dummodo uteri lateribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratius prosequemur.

DE MUSCULIS THORACEM MOVENTIBUS. Caput XXXV.

Thoracis motum iure arbitrium esse.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia, non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum est. Iam uero proximè erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendere, non autem naturale esse, sermone persequi, dein si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaque rerum Opifex respirationem homini animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est, quod & ipsum quidem substantia aëris indigeat, & plurimum seruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor reficiat,

gerat, suppeditata ei frigida qualitate, exspiratio autem seruens in eo, & quasi combusti, & fuliginosi recrementi effusione expulsiōe, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius potissimum causa duobus contrarijs motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione & dilatatione, euacuat uero in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuò fungitur. Quamquam respirationis cordisq; motus, genere plurimum uariant. Siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeo ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus, atque id magnopere non ad bene uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus consonantiæq; respirationis cum cordis pulsu necessariò esset, neque ipsa respiratio ex nostro impetu uoluntateq; penderet, multum diuq; loqui nequiremus, quod non exiguum commoda uitæ noxam præstaret. Porro si non possemus interdum citra respirationem per sumum, uel puluerem, uel quampiam prauam & uenenosam aëris qualitatem, uel loca putrescentibus cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionibus inquinata incedere, ea uitam ipsam quam celerrimè læderent, hominemq; prorsus corrumpèrent. Constat itaque, ex nostro impetu, aëris per asperam arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis expirationem oportuisse celebrari. Cum uero pulmo thoracis motum, quoties ille cōprimatur, dilatatur uel uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentq;. Erunt autem hi in uniuersum unâ cum octo abdominis musculis in homine, octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & quatuordecim, ac postmodum unus utriusq; lateris communis. Verum canes & simiæ duobus abundat utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua enumerare haud grauabor, enumerationem ab altero tantum latere uniuersam absoluturus, ut deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unâ numeri gratia coniungam. Primus itaque ex inferiori interioriq; clauiculæ regione, secundum ipsius longitudinem, quâ primam respicit costam, exoritur, principium carnolum undique obtinens, & carnoso quoque termino primæ costæ, quâ pectoris ossi committitur, antica ex parte insertus. Musculus hic brevis, sed amplus est & tenuis, ac omnino carneus, fibras fortitur impense obliquas, propemodumq; transversas, quæ à clauicula antrosum procedentes, supremæ thoracis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quâ eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. huius beneficio prima costa, sursum uersus exteriora retrahitur, hæc ratione ibidem thorax dilatatur. Secundus musculus grandis est, carnoso principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte enatus, hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latefcit, tenuior tantisper red ditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, aliando & nonne, thoracis costis sese inserat, atque id mediâ potissimum costarum sede, si modò costæ longitudinem à uertebri, ad os pectoris usque metiaris, qui locus est, multo anteaquam costæ in cartilaginem cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrectus, ipsis duntaxat incumbit, exquisitè tantum fibris (ut mirum instrati solent musculi) illis committitur. Cæterum non recta simpliciq; linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hic tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quam musculi pars, quæ interuallis conuascitur, in priora procedunt, contrario nimirum modo, quo oblique descendens ab dominis musculis, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallis costarum prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo serratam compagem efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex scapulæ basi pendere credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus musculus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita fere habet, in canibus uero & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inseritur, sed etiam ualidissime transversis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrae processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij portionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis & uertebri illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uero à costis, illisq; uertebri intium ducens scapulæ implantetur, ipsiusq; secundum thoracis latera, antrosum motus occasio haberi queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero musculorum, unicus tantum hominibus adest, is scilicet quæ ordine quartum statuemus, nam tertio simiæ ac canes tantum donantur, numero autem ipsum quoque, sicut paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra sectionem confusus, aliquos me præterisse musculos præter meritum negetur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præstet) thoracem dilatantes. Tertius qui

Musculi thoracem mouentium numerus.

Primus thoracem mouentium.

Secundus

Tertius & quartus in numero musculorum, unicus tantum hominibus adest, is scilicet quæ ordine quartum statuemus, nam tertio simiæ ac canes tantum donantur, numero autem ipsum quoque, sicut paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra sectionem confusus, aliquos me præterisse musculos præter meritum negetur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præstet) thoracem dilatantes. Tertius qui

qui secundum anteriora secundi musculi exporrigitur, carnosus ex interiori parte transuersi secundae ceruicis uertebrae processus nascitur, ac deorsum protensus, ex sequentibus quoque principium ducit, donec uariis auctus exortibus, primae thoracis costae committatur. hic enim lator, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus thoracis costis, perpetuo carnosus iniicitur. Vbi uero quartam, interdum, idque praecipue in canibus, quintam praetergreditur costam, in membraneo neruosoque ligamento desinit, quod subsequenter costis ad septimam aliquando, & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus incumbit, costis firmiter adnatum. Procedit uero huius musculi carnosae pars, quae costis committitur, una cum ipsius membraneo tendine, iuxta musculi secundae regionem, quae in digitos diffusa, costis implantatur. Hunc in caudatis simijs, & canibus liquidissime ita in publicis sectionibus se habere ostendi, non tamen instar manus suas insertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperisse, aut ostendisse minus affirmare possum, quam audacter asserere, illo homines carere, quod non ita dictum esse uelim, ut postposita Galeni auctoritate, studiosi illum in hominibus indagare cessent. Quintum in huius Capitis musculorum serie, homines iuxta ac simiae canesque adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrae, ac primae thoracis uertebrae spinis, membraneo latumque exoritur principium, quod primo caput mouentium musculorum pari & hac sede^o repositis, dorsum thoracemque mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum deorsum exporrigitur, carneum euadens, latique musculi naturam ostendens, simulatque primi illius paris exte-
 ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigens, illisque sese costis inferens. Canibus porro ex eodem principio musculus iste prodiit, nisi etiam altius nonnihil exoritur, uerum ubi membraneo eius principium magis oblique, quam transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, carnosus latusque inibi conspicitur, qui tertiae costae, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatur, in priora, seu in latus semper oblique tantisper descendens, donec aliquousque sub^o secundi thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat. Ceterum duos hos musculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere distendereque in simijs est manifestissimum, quemadmodum etiam in hominibus quartum musculum eidem muneri praesse, tres itaque in hominibus, quatuor uero in canibus & simijs haecenus descripsi.

Quartus nu-
 mero, humani
 autem thoracis
 cisternus.

Quintus ca-
 num, quo hu-
 manus thorax
 desinitur.

Hominis
 quartus, simi-
 arum 6.

Quintus igitur ordine, quo & homines distituuntur, anteriori costarum parti, quae pectoris ossi proximae sunt, exporrigitur, paulo enim supra latus mucronatae cartilaginis, membranci ualidique ligamenti instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nonnihil in posteriora incli-
 nans procedit, quousque secundae costae supersternatur. Ibidem enim tendo illam membraneo ligamento respondens, carnosus adaugetur fibris, & haec carnosae musculi pars, primae costae cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorem eius costae regionem termina-
 tur. Verum non hic magnam teretemque carnem obtinet, sed tenuem utunque, & tendinis sui modo latam, superiori ipsius sede orbicularem, & in externo latere, quam in interno, quo pecto-
 ris os respicit, longiorem. Tendo iste, seu ligamentum (utcumque appellare uisum fuerit) costarum cartilaginibus, quas ascendit, firmissime adnascitur, caro autem, carnea uel ipsius portio, supe-
 riori secundae costae parti, & toti primae secundaeque costae interuallo adnata uisitur. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarem esse arbitror, nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accurate dissecanti apparet. Videtur enim carnosae recti musculi pars, quae paulo supra mucronatae cartilaginis latus consistit, in hunc membraneum ualidumque tendinem desinere, atque ita sursum cōscendens denuo carnosae sine pri-
 mae costae inferi, eiusque musculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si haec costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino hanc firmissime connatam, aut potius ex ipsa enata ibi incipias. Vt cumque uero res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit, nimirum uerarum costarum terminos pectoris ossi coarticulatos comprimendi cōstringendi, ob idque & thoracem arctandi. Ceterum quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs, qui Galenum praecesserunt, Anatomicis sese in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos haecenus recen-
 sui, in simijs uero & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum musculum a recto abdominis distinctum recenseamus. Sextus igitur simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrae processuum apicibus exporrigitur. Originem enim ducit cum^o longissimo

longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora promineret nouimus. Hinc cum undecimo dor-
 sum mouente musculo, transuersis uertebrae lumborum processibus innixus, sursum dedu-
 citur, tam pertinaciter toto per lumbos ductu illi musculo cōmixtus cōnatusque, ut merito ip-
 sius pars cēseri queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quum primum uero uterque du-
 odecimae thoracis respicit uertebrae, sextus hic musculus a dorsum mouente undecimo, notatu
 digno interuallo abscedit adeo, ut inibi incuriose secantibus ex illo principium sumere uideretur.
 Hinc modice obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis, ex carnosae
 sua substantia tendines paulo minus toto teretes pullulat, non perpetuo carnis cōstans parti-
 bus, quantumuis etiam Galenus hunc undique carnosae partibus constare in Quarto de Ad-
 ministrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines costarum^o tubercu-
 lis, quae ex ipsis paulo postea, quam a transuersis uertebrae processibus abscesserunt, extube-
 rare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebrae, interdum tamen
 adeo descendit, ut & transuerso septimae ceruicis uertebrae processui tendinem quoque non
 minus, quam costis offerat. Undecimae & duodecimae costae carnosus duntaxat iniicitur, quo
 enim altius musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipseque muscu-
 lus quasi a tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis
 costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easque comprimens, ac denique thoracem arctans.
 Septimus musculus, homini pariter & cani cōmunis in posteriori thoracis sede, secundum
 inferiora collocatur, originem ducens membraneam latamque, ex undecimae & duodecimae ac
 aliquando decimae thoracis uertebrae spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uerte-
 brarum spinis. Principium hoc^o musculis dorsum agētib, & quarto humani thoracis super-
 sternitur, transuersim recta in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transcen-
 dit, costarumque ossibus committitur, statim carnis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot
 diuili digitos, nonae, decimae, undecimae & duodecimae costarum interuallis, ipsisque costis sese
 inserit, implantatur uero ipsis multo ante, quam in cartilagine cessant. Atque hic musculus homi-
 nibus longelator est, quam simijs & canibus, quantumuis etiam in canibus insignior, quam in si-
 mijs uisitur, & in omnibus serratam quoque compagem, cum abdominis^o musculo oblique
 descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est,
 unde etiam thoracem distendentium numero opportune ascribitur. Octauus hominibus ac
 simijs & canibus communis, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter uendicat, extenditur au-
 tem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarum costarum cartilaginum regione, prop-
 modum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autem musculus iste triangularis, ex
 duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omnique ex parte carnosus.
 Fibras fortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protētas, nisi fortassis
 maui asserere, ipsas a costis ad pectus, a posterioribus deorsum in priora ferri, huncque muscu-
 lum huius sedis inter costalibus annumerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum
 cartilaginibus, illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illae inarticulantur, attrahens,
 & eo motu thoracem quoque arctans, & costarum cartilagine inuicem colligans. Super-
 sunt praeter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In
 singulis enim costarum interuallis, quae undecim in alterutro latere sunt, bini producuntur mu-
 sculi, unde & intercostalium musculorum nomen mutantur. Siquidem ad illorum generatio-
 nem, per totam costarum longitudinem, ab inferiori regione superioris costae, in superiorem
 humilioris, & in descensu proxime sedem, neruosa quaedam fibra deorsum produuntur. Et
 rursus a superiori parte inferioris costae, aliae fibrae in inferiorē elatioris costae sedē oblique sur-
 sum procedunt sic sanē, ut in singulis costarum interuallis duo intercostales musculi habeantur,
 qui mutuò incumbunt, ac fibras decussatim prorepentes fortuntur, & per uniuersum interual-
 lum semper carnosae permanent, nec ob loci angustiam in tendinē cessant. Ac proinde interco-
 stalium musculorum alios exteriores, alios uero interiores non inepte dicimus. Externi in singu-
 lis costarum interuallis, simulatque costam a transuerso uertebrae processu, in anteriora obli-
 que prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costae, in inferiorem oblique in
 priora deorsum prorepantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuersa spuriarum costarum
 interualla, tam quae inter ossa, quam quae inter cartilagine consistunt, exteriores musculi ser-
 uant, & uerarum costarum musculi, usque ad costarum partem, qua in cartilagine finiunt,
 eam quoque retinent. Vbi autem uerarum costarum ossa in cartilagine degenerant, mox fi-
 brarum ductus uariatur, ab inferioris namque costae cartilagine, sursum in priora oblique, uersus
 superioris costae cartilagine fibrarum inibi procedunt, donec & in hac parte exterior musculus
 b pectoris

Hominis 5.
 Simiarum 7.

Hominis 6.
 Simiarum 8.

Intercostales
 musculi uerū
 que triginta
 quatuor.

Externi in-
 tercostales.

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quod longè magis nervosi excarnesque uisuntur in ea costarum sede, quæ à uertebri primùm abscedit, quàm per reliquam interualli longitudinem. deinde non solum ab inferiori sede superioris costæ, in superiore humilioris costæ sedem ducuntur, uerum etiam ab externa superioris costæ incipiunt sede, & in externam inferioris inferuntur. Internorum intercostalium musculorum fibrae, prædictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literæ similitudinem intersecant. Interiores enim musculi, quæ uertebrae corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superioris sede, in elatioris costæ inferiori sedem, fibras oblique sursum in priora protensas mittunt. Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent, & in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilagine degenerant, ibidem enim ilico ac interni eò deueniunt, fibrarum ductum emutant, nam à superioris costæ cartilagine, in inferioris, fibrae in priora deorsum oblique protenduntur. Atque ut semel dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his, quæ inter cartilagine existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressius Arabes animaduertent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt, quanquam de sex tantum uerarum costarum (quæ septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spurijs costis, bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstitit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quemadmodum & ego paulò antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobique etiam duodecim, præter^p musculum utrique lateri communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisque locis thoracem stringi & laxari censet, at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemque comprimere, interioribus autem inspirandi munus asseripit, quod est costas ab inuicem abducere, amplioremque thoracis cavitatem efficere. Interdum uerò non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autem expirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, quæcunque magis tibi arridet, harum sententiarum ueritatè sit consona, diligenter (at seposito interrim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis prorsus contraniti, & multò minus obiter illis assentiri, quandoquidem hæcenus, quæ ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduertim, & primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patavij ac Bononiæ easdè aggressus fuerim, quæ profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quod illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibrae, aliisque omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidius hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagine collo catos, superiorem cartilagine inferiori, & interiores inferiorem cartilagine superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quàm simul omnes thoracè arcere, angustiorèque efficere? Neque me Hercule à ratione absolum est, ad expirationem thoracis ue arcatione, Naturam omnes musculos intercostales produxisse, quum fortiori motu impetuque ad efflationem, uocem, tussim, sternutationem, faciem excretionem, ad partum facilius excludendum, breuiter ad thoracis compressi onem, quàm ad inspirationem indigeamus. Quauis interim musculi inspirationis autores, inualidi pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiuntur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad musculum utrique parti communè deflectere. Est autè is, quem Græci *φρένας*, & *σπασμα*, & *ἀνω κοιλία*, Latini uerò Septu transversum, nonnunquam & Præcordia uocant, hic neque situ, neque forma ulli totius corporis musculo responderet, siquidè amplius est, & orbicularis, & in ipsius medio caput suum principium ue gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exactè membranæ existit, ex quo fibrae instar linearum ex centro, ad circuli circumferentiam excurrunt, ijs, quibus septum inferitur, partibus exporrectæ. Hæ carne simplici adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorque, pro fibrarum ductus longitudine redditur. Procedunt itaque fibrae ex membraneo circulo, ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem, deinceps aliæ sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inferuntur, non quidè exteriori cartilagine sede, at in interiori, ut costarum cartilagine simul cum mucronatæ pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transversi propugnaculum effici.

Interni intercostales.

Intercostalium musculorum situs.

In Fragmento de Respirationis causis.

Ad finem de Motu musculorum.

Septu transversum, seu musculum utriusque lateris communem.

lum efficiantur. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solum inferitur, sed toti ipsius longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, oblique ascen dente abdominis musculo, & longè magis transuerso admodum unitur. Caterum septi fibrae ad uertebbras drosi prorepentes, non in undecimæ thoracis uertebra, quam spectant, insertionem moluntur, quod magna arteria sub septo transuerso repens, & sextus femur mouens musculus, ad eundem undecimæ uertebrae obducatur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibrae, quas hic undecimæ thoracis uertebrae connecti oportebat, in duo membranae, sed perquam ualida desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborum musculis inibi coherent, & sensim arciores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tantisper porriguntur, donec lumborum uertebrae excarnes reperiât, ipsisque robustissimè & longo ductu inserantur. Vniuersum itaque septum paulò minus toto orbiculare est, situm uerò obliquum exigit, nam à pectoris ossis per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebrae regionem protenditur, situmque ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet. Quinetiam duos sortitur circulos, unum membranæ, qui caput ipsius putatur, alterum hunc succingentem, qui carnosus est, uerum quemadmodum hic semper, quo costus propinquius accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosiore uadit, non tamè ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualè quis latè esse diceret, & una parte in acutè angulū cessare. Membranæ enim sursum, atque in anteriora acutè porrigit angulū, carnosus autè deorsum, atque ad inferiora illis reticulis quàm simillimus, quibus in parue plæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modicè patefcens fuerit, & ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attusum. Caterum uniuersum septi transversum corpus, duabus obducitur membranæ, totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit, superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemque respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorum naturam, paucis demptis, septum transversum quibusdam foraminibus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, unum, quod uertebrae, arteriæ magnæ, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præberet, alterum, quo uena cava in thoracem transcendit. Nobis uerò tria esse obseruantur, primum, ubi ab inuicem deducuntur ligamentorum aut tendinum illorum principia, quæ solam transmittunt arteriam, & finem uenæ pari carentis, quæ costas enutrit, & ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac post modum iccori, lien, renibus, intestinis & omento numerosa serie inferuntur. Si quis modò uertebrae his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam improprie admodum uertebrae septum uiam præbere uideatur, imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potius semicirculum in septi transversum circumferentia exculpit, quàm foramen referat, septumque uertebrae, corporum superiori seu anteriori partem, non autem lateribus committatur. Secundum foramen, ad septi transversum medium, uersus dextrum tantum consistit, & uenæ cavae in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum & hæc membrana reliquis quoque, quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur. Tertium foramen paulò inferius, quàm media septi sedes est, ad sinistrum latus modicè uergens habetur, quo stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur longè profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, ceterique Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Meque sententiæ non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoque astipulatur, arduus enim fuisset stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebra in primo foramine in nixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum foramen paulò inferius, quàm media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quàm posteriora stomachus cum ipso continuum corpus efficitur. Caterum quum hæc de septi forma natura que dixisse sufficiat, meritò nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat concupiscibilis, seu naturalis animæ & animosæ septum esse transversum, Aristoteles uerò, quum has animas, unius tantum in cor repositæ partes esse arbitraretur, in hoc septum à Natura procreatum affirmavit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffensam à ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerum id non modò præstat, sed inter musculos thoracem mouentes, ac ad propellenda uentris recrementa in primis conducit, huius officium quo thoracem mouet, obscurum est, neque fat scio, an quispiam uerè id scriptum posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno

Septi foramina.

Septi munus.

b 2 (si ausim

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atque quod maxime explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacite praterat. Profecto nisi quis exactissime septimum formamque cognoscat, & in uiciorum sectionibus ipsius munus examinauerit, id nequitiam se oscitanti offeret. Porro quantum haecenus assequor, septimum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiorem terminum, & spuriarum costarum extremam, ad suum caput tanquam ad centrum intro trahit, nonnihil quoque sursum uellens. Septimum enim transuersum caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quae thoracis amplitudinem respicit, nerui a ceruice decurrentes inferuntur. Quum itaque septimum in se conuellitur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrum colligit, solam inferiorem, eandemque anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagine constituit, arctat, posteriorem uero, quae ab harum cartilagine ad uertebras usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, una cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septimum applantatur. Hac igitur ratione inferiorem thoracis partem septimum transuersum dilatat, ac distendit. Ut uero quod dico, assequaris manifestius, primum utranque manum notharum costarum cartilaginibus accommodato, & ui attracto spiritu, qui intro sursumque cartilaginum extrema uellantur, sentito, deinde hic una manu relicta, alteram posteriori costarum regioni extensam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costae dirimantur, & cartilagine inuicem conuineant, examinato, nisi fortassis canis, aliud ue animal ad manum sit, cuius uia sectio septimi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intro spiritum ducit, id expirare arbitreris, quod sane faceres promptissimum, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisque sedibus animam adhiberes, quibus septimum implatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostrae aetatis praecipuos uiros, qui mihi interdum administrationi assistere, proprium septimi motum ad inferiora fieri contendere, quos praeter neruorum insertionem, quae ex ceruicis dorsali medulla in superiorem septimi sedem perficitur, & uiuam sectionem longe euidenissimam docere oportuit, quod alium exonerantes spiritum, ualide compresso interim thorace, retineamus, non autem continuo inspiramus, & thoracem dilatamus, quod sane tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septimum deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atque id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarum cartilagine, sursum intro sursumque moueri non statueris, quandoquidem quum uillas retines, una atque altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui eam pugnis collisisses. Verum opinor & te quoque uariis modis haec experiri, quemadmodum & ego nunc adeo uariis respirationibus attento, ut praestitidine calamus e manibus ueniat reponendus, addam tamen, & suffocatos liquidum meae sententiae subscribere. His namque quoniam distento dilatatoque thorace, septimum transuersum ad superiora attractum distentumque, adeo inter secundum apparet, ut septimum in thoracis amplitudine allatum, iecur & uentriculum in thorace trahat, difficilemque illorum sectionem nobis exhibeat, quae tamen illico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septimum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concidit, ac plus, quam uoles, iecur, & uentriculum propendere sinit, quod, quoniam pacto fiat, illi demum non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perfecta est. Haecenus omnes musculos solis costarum motibus subserui-
Musculorum thoracem mouentium enumeratione, & quando illi suo fungantur officio.
 entes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinque, hominibus autem octuaginta unus. Quum uero & his octo abdominis musculos, in thorace comprimendum classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta noue, in simijs autem tres & nonaginta. Obliqui enim descendentes si tendantur, admodum humiliorem thoracis sedem committunt, thoracem arctant. Recti uero, cum oblique ascendentes costas deorsum trahunt, thoracem non parum costringunt. Transuersi autem intro costas adducunt, ad arctandum thoracem faciunt. Porro eos qui brachium & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracem fortius costringerent, uerum ita longe ad huc magis respirationis musculorum numerus excreceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operantur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autem primum respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio, & haec rursus singula duplices partes habent. Expirationum enim alia est naturalis, & non uolenta, quae nulla nisi naturalis urgeat necessitate fit, alia uehementis & uolenta, quam efflationem nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationem, aut ad aliud quippiam uolenta existit, atque haec rursus differetiae plurimum maioris minoris ueruatione inter se uariat. Naturalis inspirationis & expirationis septimum duntaxat autem censetur, abunde enim ipso contracto tenso ue, medicum thoracem dilatari, inspirationemque perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septimo, thoracem sua grauitate

grauitate prompte concidere, expirationem moliri affirmant. Atque id est, quod Galenus naturalem expirationem citra musculorum opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increseat, aut ad uocem, aliud ue munus maiori indigueris aere, mox primus, secundus, & hominis tertius & quintus, ac simiarum canumque tertius, utrinque una cum septo operabuntur, & ex Galeni suffragio interiores intercostales musculi quoque agent. Quamquam nesciam, num exterioribus, an uero interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operant, accingent, una cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemque arctare autumo. His statim in opere succedet, qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, praeterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latus utrinque porrigitur, & qui in thoracis cauitate, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremo ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu musculorum.

MUSCULORVM THORACEM MOVENT

tum administratio. Caput XXXVI.

QUINIBVS musculis, quos hucusque diffecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem a primo auspicabere, haudquaquam omittes, quin simia, aut si eius non detur copia, canem una operi adhibeas. Acuto igitur cultello membranum, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossi necitur, primum discindes, mollem nerueamque cartilaginem expendens, quae praeter cartilaginem ossibus obnatam, pectoris os & clauiculam interuenit. Ad haec, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculae fede enatum, illic pectoris ossi inferitur, ubi primae costae cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam a prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarum ductu considerabis, & musculo dein a clauicula liberato, illum pectori adhuc adherere fines. Secundus musculus, quoniam scapulae modo a thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, a scapulae basi diffecandus est, & usque ad insertionem, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulo animaduertes, num secundus musculus a scapulae basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uero a costis initium ducens, in scapulam inferatur, ipsumque moueat, atque ad hanc speculationem non mediocriter cōfert, quod in canibus, tot transuersis uertebrarum ceruicis processibus illum aut inferi, aut ab eisde enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquo repones, quo postmodum haec ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Ceterum iam tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo a uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso, ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amissim examinabis. Quum itaque huius naturam in canem didiceris, in homine tibi is quoque quaerendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad quartam canis, hominis uero tertiam sectionem conferes, huiusque membraneo principio a uertebrarum, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inferitur, costas, a subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, a spina diremeris, & a primo illorum musculorum pari auulseris. Septimum canis, hominis autem quintum similiter a suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum a dorsum hinc mouentibus musculis, & canis sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere fines. Postquam hos praedicta modo ratione administrueris, integrum est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumque motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum a thorace illos reijcere. Ut uero quintum canis ad amissim examines, dummodo abdominis musculos aggredientis sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum diffecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam partem, quae pectus con-
Inter summum premum.
 scendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam a costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim una cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, a costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, a carnosa recti parte nasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs
 b 3 inue-

44. d. d.

44. f. cap. 22. d. 5.

47. d. d.

46. d. d.

46. d. d.

47. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

48. d. d.

Quartus hominis 6 canis.

Septemtransuersi.

Sextus hominis 6 canis 6 clauis.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cōigit) neutquam, quam uis interim accuratē, num & is quoque musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc intuitus, quartus hominis, canis uero sexti musculi caput, ab undecimo dorsum mouente diuides, ac illum à costis omnibus dissecans, qui ipsis inferatur, inuestigabis. huius itaque functione obseruata, & ipso musculo à thorace absciso, intercostales musculi exteriores uniuersi manifestissime oculis sese obijciunt. Quod autem & interiores cōtuearis, leui admodum sectione, in uno costarum interuallo, secundum inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem musculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natura, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcunque eos indagaueris, ut diligentissime inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uero expirationi (aut contrā) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneri præstentur, omnesque thoracem arctent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, exempta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior septi transuersi pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum, & carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamenta uel lumborum uertebis adnata. Ut uero fibras ad amissum, & tendines illos, reliquamque sedem septi inferioris exactius intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum, quod in porcis citra omne fect negocium, in homine autem & cane non item. Ceterum ut superior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagine hominum, quam canum & simiarum molliores sint) à primæ costæ cartilagine, quæ ossi ipsius costæ committitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagine urinque molieris. deinde mucronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci cartilaginibus septum transuersum abrades. Deinceps erectis cum pectoris ossis cartilaginibus, membranas interiori ossi sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas simul & arterias, e iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris ossi, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolutum, rescinditur, quod longè secus, quam Galenus undique arbitrat, magna sui parte septo in hominibus adnascitur, multò sanè aliter, quam in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo neruos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum absecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamentis abradens, liberatum uero, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinais. Iam pectoris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundum illius longitudinem singulos utrinque musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicias. licebit hos à pectoris ossi ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi & hos absecueris, interiores intercostalium contempleris, ac corde, pulmone, uenis, arterijs, stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablati, thoracis musculorum administrationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Caput XXXVII.

IGNIORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis tertebras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ueniunt. Costis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic durissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimum inter transuersi processus radicem, seu primæ costæ ad uertebram articulum, & transuersi processus apicem, uel secundum articulum accidit. Cartilagine ipsi costis non alligantur, uerum ut dictum est, ipsa costarum ossa in illas degenerant. Pectoris ossi, qua cartilagine ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque propria adsunt ligamenta, nam duntaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Nil enim pectoris os, in ligamentis sibi peculiare uendicat. Verum ut & ceteris ossibus, membrana quædam, quam quod os ambit, Græci uocant, pectoris ossi obducitur, atque hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagine, unā cum costarum

starum ossibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis constructione illa est membrana, quæ Veteribus Altera costas succingens tunica nuncupabatur, ut scilicet una sit continua, totam ambiens thoracis cavitatem, peritonæi naturam seruans, altera autem singulis costis propria, ipsisque & pectoris ossi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiusmodi membranas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris ossi & cartilaginibus obseruare, quæ autem costas uertebis committunt ligamenta, non nisi ablati dorsum mouentibus musculis, opportune aggrediuntur.

DE MUSCULIS DORSVM MOVENTIBUS.

Caput XXXVIII.

Figura cap. 14. hæc scripserunt.

MUSCULORVM sanè uicinitas, ilico musculis caput mouentibus illos, qui dorsi motibus præstunt, subiungi oportuisse nobis insinuat. Verum quum ante thoracis & abdominis musculos, dorsum agentes musculi aptè administrari nequeant, nunc primum eorum quoque sermonem aggredi tempestiuū fuerit. In quo me Hercule (si modò in aliqua musculorum enarratione ossium cognitio necessaria sit) memoriam in promptu habere oportet, eorum quæ superiori Libro de dorsi fabrica narrauimus. Non aliū itaque uniuersum dorsum in ceruicem, thoracem, lumbos, sacrum os, & coccyx os partientes, neque diuersam uertebrarum articulationis rationem repentes, neque etiam duodecimæ thoracis uertebræ, aut quæcunque ea sit, quæ supra infraque suscipitur, & ossis faciem quietem enarrantes, quor motibus dorsum agatur, modò recenscamus. Vniuersum dorsum à capite ad sacrum usque os, instar semicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, postea in latus quoque, nec antrosum, nec retrorsum exporrectum, instar semicirculi quoque inuoluitur, ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dextrum, ac sinistrum latus inclinatio. atque hi motus (si qui alij corporis) in obliquum quoque seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solum rectā, sed etiam dextrorsum aut sinistrorsum magis inclinatum, sic etiam, quum ueluti in semicirculum ad latus id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad posteriora, non autem solum rectā in latus, illud ducere ualemus. Rursus hos motus, uti iam diximus, totum simul peragit dorsum, aut dorsi parte, quæ sub ceruice est, quiescente, sola ceruix eisdem prorsus, quos iam toti dorso tribuimus, motibus pollet, quos non solum quiescente reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquo dorso, aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priuatim ceruicem mouere homini utilissimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppositos uel motus reliquis dorsi partibus ceruix agi queat. Vt cunque enim lumborum uertebras unā cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reseruaueris, nihil obstitit, quo minus ceruix in posteriora ualidè reclinari extendique possit. Lumborum autem uertebrarum motus, à thoracis uertebrarum motu non admodum distinctus est, unā enim ferè mouentur, præterquam quod lumborum uertebris, laxior motus in omni differentia cōcreditus sit, quod tum costarum uertebris thoracis adnexarum occasione perficitur, tum etiam musculorum, qui ipsis motibus præficiuntur. Totus enim thorax unā quodammodo in latus inclinatur, quum tamen singulæ lumborum uertebræ priuatim id magis possint. Verum ut hæc omnia ossium articulatione monstrat, ita multò maxime hos motus ipsi spinales dorsales uel musculi docent, nimis quam frigide, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusque lateris musculi simul in minimum numerū redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi, quorum ceruicis primum recensebimus, ab illis qui sub stomacho latitare dicuntur, exorisi.

a Scorsim singulos ad notabimus.

b 7 idem. B. aut 14. 15. A. B. c 8 14. A. B. 7 14. C. C.

Primus itaque, qui parem in altero latere secundum habet, à quintæ thoracis uertebræ corporis latere, ubi ipsi costa coarticulatur, principium sumit, quod carneum tenueque, & acutius instar anguli uisitur, & sursum oblique conscendens, uersus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiscitur. Illæ nanque ab exterioribus, sursum oblique in interiora prouolunt adeo, ut iam ad tertie thoracis uertebræ corpus utriusque lateris musculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tantum ab inuicem distabant, quanta corporis uertebræ est latitudo. Atque hanc seriem (ut scilicet ex inferioris uertebræ corporis latere, principium seu explantationem ducant, atque magis uersus medium superioris uertebræ corporis infertionem moliantur) perpetuò seruant, quousque sensim mutuò appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uertebræ sedem usque con-

Quot motibus dorsum agatur.

Sedecim dorsum mouentes musculi.

Primus ac secundus, seu prius par.

b 4 scenderint

scenderint, cuius ibidem extuberanti¹ processui, nervosa insertione simulambo coeuntes, tanquam trianguli uertice inferuntur, non admodum manifeste occipitis ossi, ad anteriorem dorsalis medullae foraminis² sedem implantati. Ego hos musculos duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinque habeatur numero, quamvis ex Galeni sententia singulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumerasse uideantur, quod quibusdam (uti opinor) inscriptionibus, secundum ipsorum fibrarum ductum exporrectis, instarq; albae lineae apparentibus animum attenderint. quamvis interim haec neque semper eadem, neq; tam paucae appareant, ut eorum beneficium utrinque solum duo tresue recense fieri possent musculi, deinde etiam longè minus penetrant, quam ut in plures musculos alterius lateris musculum distinguere possent. At si musculi principijs insertionibusq; dissectionum Proceres attenti fuere, multò pluribus, quam tribus musculis hic noster conformaretur. nam tres musculi ad tres superiores thoracis uertebras ducuntur, & septem ad septem ceruicis, quare longè satius est, utrinq; unum enumerare musculum, aut, ut iam dixi, decem. Duobus his musculis ceruix proprio motu, & obscure caput ipsum flectitur, si enim utriusq; musculi partes simul omnes egerint, recta efficitur ceruicis flexio, uertebris scilicet mutuò sese succedentibus, at si alteruter tantum in se colligatur, in contrarium ceruix inclinabitur, uti etiam musculi exortus, insertio, & fibrarum ductus, ipsiusq; continuas, luce clariùs commonstrant. Caterum hi musculi non solum ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulò post audies, thoracis uertebras superiores. Quod uerò Galenus parum rectè in Decimotertio de Partiu usu hos musculos caput releuare, & sursum ducere docuerit, etiam si non prolixius id modò exequar, neminem latere fat scio.

Tertius & quartus.

Præsentis figura musculi, quem hic describimus, fibrarum naturâ & serie, ac latera ruiditer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipsius lateris uertebris exporrectus, Q ad B, lateris secundum costam ductum. C autem ad A, lateris, quod ab anteriori costae sede, oblique sursum ad musculi apicem tendit.

Quintus & sextus.

stae cartilagine, ad transversum primae ceruicis uertebræ processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & sextum expressero. Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principium in dorso assumit, ex transversæ sextae thoracis uertebræ processu radice, ad primum eius uertebræ posterioris processum, seu spinæ exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis uertebrarum transversis processibus enascitur, sensim crassior ualidiorq; redditus, quousq; admodum pertinaciter in externam sedem transversæ processus septimae ceruicis uertebræ, insertionem tentet. Huic enim primum musculus inseritur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum transversis processibus, ad³ exteriorum eorum sedem, quamquam inuallidam, & non admodum patentem, in transversum primae uertebræ processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inseruntur, ceruix duntaxat in dextrum latem inclinatur, recto quidem ductu, utrisque musculis una laborantibus, obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latem quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinat, quintus autem in posteriora magis.

Musculi 3, 4, 5, 6, unus.

Septimus & octauus.

Septimus musculus, cui in sinistro latere octauus respondet, à septimae thoracis uertebræ spinæ radice, deinceps & à reliquarum succedentium uertebrarum spinarum quoq; radicibus, ubi inuicem uertebræ articulantur, principium sumit, non autem à spinarum lateribus, quæ⁴ musculi occupantur, quem decimum quintum enumerabo. Quando septimus hic musculus sensim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uertebram contingit, uehementius ampliorq; sede ab illa enascitur, & obscuram admodum insertionem illarum fibrarum, quæ à thoracis

uerteris originem duxere, in illius uertebræ spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum spinis ualide innascitur, atque ab earundem transversarum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuò fibras spinæ superioris uertebræ tantisper inferens, donec ualidissime in totam⁵ inferiorem spine secundae ceruicis uertebræ sedem implantetur. dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti et toto per ceruicem progressu mutuò accumbunt, haerentq; duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibræ, non prorsus recta sursum conscendunt, uerum ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur, quare etiam & hi quoq; musculi obliquis præfunt motibus. Si enim septimus una cum octauo contrahatur, recta ceruicis peragetur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistro sursum extensio fiet. Quemadmodum solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimum famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundario duntaxat moueant.

Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habetur numero, qui ὄσας, & νεύρα κινεῖται, & ἀλώπεκος Græcis dicuntur, quamquam Clerachus exterior res quoque, quos⁶ undecimum, & duodecimum, & decimum tertium, & decimum quartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quam uerò dilucidè uereq; Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descriperit, & num etiam simiæ, aut cani (qui hic musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio conueniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim simiæ non admodum quadrat, & longè minus homini, quod tum demum (si modò Galeni, uti sanè debemus omnes, studiosus fueris) abundè intelliges, quando hæc nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixius sermonem uera narrantem, & aliàs satis diffusum quibusdam disceptationibus hic interturbare, id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare noncam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritoneo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum⁷ duo apparēt musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis nonus, erit dorsi motui opifex.

Qui femoris motui præest, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur, quauis nunc obiter Galeni gratia, illum & hic describere nihil prohibeat, ut præfens sermo, Galeni de lumborum musculorum enarrationi abundè conferri possit. Ab undecimæ itaque & duodecimæ thoracis uertebræ corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus⁸ oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus dorsum uerius exteriora oblique descendente, & semper quousque coxendicis⁹ os contingat, carneū. in ibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretē finit tendinem, qui tandem in¹⁰ minorem interiorem uerius femoris processum¹¹ insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum est, non quòd lumbi uertebrarum motibus præsit, sed quòd hic situm exigat. Musculum autem, qui ex ilium ossis cavitae enatus, eandem cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, & hæcenus, non repono. At¹² secundus lumborum musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex¹³ posteriori superiorisq; ossis ilii cavitatis sede, quæ è regione superioris¹⁴ sedis primi sacri ossis transversæ processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur, & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq; thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste¹⁵ transversis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundum ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primum emergunt, applantatus adeo, ut quadrangulum musculus hic cõstituat. Cuius unum latem in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundum duodecimæ thoracis costam longitudinis pars, tertium ipse lumborum uertebræ, quartum uerò à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebræ aliquo usque abcessit, ad externam exortus partem producit, quæ prope modum ad¹⁶ medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autem ipsius, ab exterioribus introrsum oblique ad superiora ascen-

Præfens figura musculi, quem hic persequimur, circumscriptionem aliquo pacto proponit, & ad B, lateris, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secundum.

A ad B, tertium. C ad D, quartum.

inferioris dorsi partis, lumborum scilicet uertebrae, flexendi munus conceditum est, ipsi quoque ambo duntaxat, illius motus autores sunt. Sed quum horum utriusque unus consistat, & is obliquus donetur fibris, praesentes musculi obliquam quoque flexionem moventur, prout hic ille ut solus in se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, proprios musculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsae uidelicet thoracis uertebrae, quorum corpora sunt ex carnea, non nihil inclinatur superioribus scilicet, una cum ceruice, inferioribus uero, simul cum uertebis lumborum inflexis. Quamquam non inepte fortassis quispiam dixerit thoracis flexioni (quae non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. Superfunt ad huc enarrationi sex musculi, in utroque latere terni, in exteriori dorsi sede repositi. Undecimus itaque & duodecimus dorsum mouentium utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis Galeno cogniti, quauis etiam neque undecimi seu duodecimi (quum par utriusque sit ratio) descriptio nem recte nobis tradiderit. Undecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis est musculis, ab infima nanque ossis sacri sede, ad primam usque thoracis uertebrae exporrigitur, illi thoracis musculo natura similis, quem ipsi in exortu, & in lumbis progressu connatum, atque in omnium costarum radicibus, ubi primum a transuersis uertebrae processibus abscedunt, insertionem moliri diximus. Hic enim dorsi musculus, de quo in praesenti sermonem instituimus, ex totius ossis sacri spinarum summo, secundum ipsius longitudinem, & deinde ex spinis quinque uertebrae lumborum, neruo ualidoque admodum principio enascitur, quod illi, quem in tota serie decimum tertium appellauimus, inferitur. At principium id tota quoque ossis ilium interna sede, quae extra transuersam ossis sacri regionem prominet, carnosum omnino educitur, & ut sedes, a qua musculus exoritur, acuta est, ita quoque acuti instar anguli musculus uisitur. Hinc sursum ascendens, atque ueluti dicebam, admodum neruosus crassiusque, ab ossis sacri & uertebrae lumborum spinis principium ducens, carnosior paulatim ad externum ipsius latus efficitur, transuersis lumborum uertebrae processibus insertus, ac ueluti teretis musculi imaginem carnosam suam sede ex primens. Si enim & neruoso ipsius, quod ex spina pendet principio attenderes, latior multo quam profundior dicendus esset, attamen externa ipsius sede laeuis aequalis uel est, interna autem parte, propter suae carnosae partis crassitiam, & neruosae tenuitatem, secundum ipsius longitudinem sinus quodammodo illi incisus uidetur, quo decimo tertio nobis enarrando musculo cedit, & locum porrigit. Vbi uero ad undecimam usque thoracis uertebrae confendit, arctior longe redditus, neque reliquis superiorum uertebrae spinis adeo connatus, sensim ad primam usque thoracis uertebrae angustior redditur, transuersis omnibus thoracis uertebrae processibus innixus, quibus singulis ex interna sua sede, tendit instar ansulae cuiusdam exporrigit, ipsorum processuum apicibus, & ueluti costae cum ipsis articuli termino insertum pari omnino modo, quo quartus hominis thoracem mouens musculus, qui costis singulis tendinem quoque offerebat, uerum is thoracis musculus ab externo ipsius latere eiusmodi tendines remotius a se dispargit. Dorsi autem musculus, non ex altero latere, sed potius ab interna anteriori uel sede tendines emittit, non recto tramite, uerum oblique uersus exteriora sursum expansos. Quomodo etiam musculi fibrae, omnes obliquae sunt. Vnde quoque euenit thoracem lumbosque horum musculorum, undecimi scilicet & duodecimi ope, recta, & etiam in latera extendi. Ambobus enim aequae contractis, tota illa dorsi pars, cui praesentes musculi inferuntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenso, in ipsius latus spina inuoluitur extensionem experta, quod sane nihil minori negotio, quam ipsa sectio docet. Decimus tertius, cui in sinistro latere decimus quartus respondet, atque sub undecimo occultitur, ab illa ossis sacri sede principium obtinet, quae ab ipsius spina ad connexum eius, cum ilium osse pertinet. Atque ut illa sedes sursum ascendens modice lateat, ita musculi huius quoque initium, infima sede acutum est, & latius modice redditum, tandem ad transuersum quintae lumborum uertebrae processum ducitur, & illic reliqua ipsius sede latior redditus, a transuersis reliquarum uertebrae processibus initium ducens, ad undecimam usque thoracis uertebrae spinam confendit, & gracilior tenuiorque factus, inibi ad undecimam thoracis uertebrae spinam in acutum angulum finitur. Exortus, quem decimus tertius musculus ab osse sacro ducit, sui coniugis exortui contiguus est, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progressum praesentes musculi inuicem committuntur. Vtri que enim sese inter spinarum interualla insinuant inuicem internis lateribus committuntur, tantum mutuo dehiscentes, quanta ligamenti est crassities, quod inter spinarum interualla reponi secundo ab hoc Capite audietur es. Horum musculorum fibrae, ab inferioribus sursum uersus interiora oblique assurgunt, & ex inferiorum uertebrae transuersis processibus

Undecimus
& duodeci-
mus.
Ad finem s. li.
de Admi. secti-
onibus.

Decimus tertius
& 14.

processibus, & spinarum radicibus enatae, in totam superiorum uertebrae in posteriori se de amplitudinem perpetuo sese inferunt. Quotiescunque igitur utriusque lateris musculus in se colligitur, suasque fibras contrahit, lumborum uertebrae, & si quae thoracis sub uertebra utrinque suscepta reperiantur, spinarum ad se inuicem conueniunt, earundemque interualla construnguntur adeo, ut simul contracti musculi totam illam spinarum partem, cui committuntur, appositissime extendant, at altero in se tantum collecto, in obliquum haec dorsi pars extenditur, latera lemque illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. Decimus quintus & decimus sextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uertebra ad primam usque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quae ab ipsarum radice ad apicem usque consistit, amplexantes, & uti postremo loco dicti, omnino carnei, sed ualidissimis neruosisque fibris admodum intertexti. Hi musculi ad duodecimam thoracis uertebrae, aut ad eam, quae utrinque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decim tertij quoque ad eandem uertebrae inferio tenuis prorsus uisitur, at sursum exporrecti paulatim crassescunt, quousque ad quintae thoracis uertebrae spinam ascendunt. Hic enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denud extenuantur, ut propter primae thoracis uertebrae spinam, parae crassitiam, cum illa, quae ad undecimam est, fortiantur. His quoque musculis interualla spinarum opplentur, & inuicem inibi contigui sunt, quum inter illos, ut & in lumborum uertebrae spinis, nihil mediet, praeter membraneum ligamentum a superiori spina, in inferiorem porrectum, & illo ligamento respondens, quod inter radium ac ulnam, & tibiae os ac fibulam, quae haec ossa inuicem dehiscent, haberi dicam. Functio uero horum musculorum potissima est, spinas, quibus inferuntur, mutuo colligere, atque ita eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut praesentes musculi inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoque ipsi admodum modice obliquis motibus praesunt.

MUSCULORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium musculorum administrandi ratio iam in prompu est, si huc usque sectionis nostrae serie obseraueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos primum, & secundum nominauimus. si uero horum ortum, & insertionem lubet exactius condiscere, illos a suis uertebis paruo & acutiori cultello abrades. Deinde tertio a prima thoracis costa liberato, qui transuersis cervicis uertebrae inferatur processibus, examinabis. In lumbis quoniam peritonaeum, & septum quoque transuersum auulsa iam sunt, si hominem diuidis, licebit musculum, quem nos primum in lumbis recensuimus, ac femoris motibus famulare diximus, suo principio a uertebrae corporibus liberare, & ad coxendicis usque os, a subdito illi musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, a transuersis lumborum uertebrae processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturam munusque non oscitanter intuitus. At si canis, aut caudata simia ad manum sit, primò illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo neruoque principio, a coxendicis ossis elatiori sede nasci conspicias, qui oblique uersus interiora sursum ascendens, ac carnosus auctus substantia, in superiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uertebrae corporibus inferitur, dorsi quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis, quam homines moluntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum carnibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines destituunt adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis communes in cane quoque dissecabis, ut nonnullam in illis quoque musculis differentiam Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quod subinde aliorum Anatomicorum uera euerat dogmata, quod secus corporis humani partes docuissent, quam ipse suarum simiarum partes obseruauerat. Atque ita demum ipse expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipsius locis a ueritate absomis mihi temperem, eorumque uolens nullam mentionem faciam, simulque breuitati parcem. Resupinato igitur iam cadauere, quintum musculum a thoracis uertebrae, paruo cultello continuo derades, donec illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic septimus succedet, similiter a uertebrae deradendus. At in hac functione cauendum est, ne decim quinti musculi portionem septimi loco abscondas, inuicem enim pertinaciter herent, & decimus

Administratio
primi & 2.

Tertij & 4.
Noni & 10.

Ad finem s. de
Admi. dissecti-
onibus.

Quinti & 6.
administratio.

Septimi & 8.

Vndecimi &
duodecimi

decimus quintus septimi musculi principium aliquotusque^h subit. Nunc nouacula, aut ualido acutiori^q cultello, secundum spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quaeⁱ undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uero simul^k decimum tertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimū diuidat, atq; huius crassitiem facile cōiecturabis, si paruo cultello musculū à transuersis lumborum uerterarū processibus eleues, atq; à decimo tertio subleuatū, ad spinas quoq; uerterarum illū inuertas. Hoc itaq; musculo à lumborū, & ossis sacri spinis liberato, cauendū est, ne illū thoracis uerterarū spinis adeo connatū arbitreris, utⁱ decimū quintum musculum unā cum undecimo auferas, atq; cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latus, ut cunque à subditis connatisq; sibi partibus diremptum conspexeris, ab illo quoq; osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inferitur, partibus liberans, ut tandem intuearis^m tendines illos, quos à scalo^o radiis in star, in transuersorum thoracis uerterarum processuum apices elegantissima serie d^g gerit. Hoc adempto, citra aliam sectionemⁿ decimū tertius, &^o decimus quintus, sunt in con-
 Decimū tertij
 14, 15, 16.

DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS. Caput. XL.

Ligamenta
uerterarum
corpora com-
munitia.
L. de Offi-
bus.

LIGAMENTA primam uerterā capiti, & secundam primae, & secundam rursus capiti colligantia superius enarraui, quae autē reliquas uerterbras inuicem cōiungunt, nunc pertractabo, ab illis, quae uerterarum corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundae itaq; & tertiae uerterbrae ceruicis, ac deinceps inter reliquarum omnium uerterarum corpora, substantia quaedam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uerterbras inuicē haud colligari, aliter, ac qui illum praefecerunt dissectionis Proceres, asserit. Nam nō huius cartilaginis beneficio ipsas cōmitti uult, uerū tertiae dorsalis medullae tunicae inter uerterarū corpora se insinuatis interuentu. Cuiusmodi uero sit tertia haec tunica, in dorsalis medullae sermone persequar, tunc nimirū, quando praeter duas cerebri membranas, dorsali medullae proximē adnatas, uerterarū amplitudinem (quae dorsali uiam praebet) membrana quadā ossibus undiq; cōnata succingi audies. Eiusmodi in uerterarum amplitudine occurrēs membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quae quoniā ossi circūducitur, *σπίς* Graecis nuncupatur. Num uero Galeni sententia, an Veterū illorū, qui in dissectionibus, quantū Galeni scripta liquidō ostendūt, admodū fuisse seduli, accedendum sit, penes te esto iudiciū. Nam & si humanū cadauer ad manū non sit, nō tamē fieri poterit, quin tibi iam à lectione surgēt, aliquis animalis dorsum mensae adhibeatur, uel etiam pisce uescendū erit, ac proinde uel ludi causa (dum modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unā uerterbram ab alia seiungito, & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uerterarū cartilago, exquisitae cartilaginis naturam obtineat, num uero ligamētū cartilaginosū. Hac enim ratione manibus pedibusq; in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neq; tibi persuaderi fines, membranā quandā, cuius beneficio uerterbrae inuicem cōnecterētur, duci inter uerterbras os, & cartilaginē hanc ligamentosā, fibrosā, mollem, mucosā, neq; cartilaginis modo solidā cōtinuā ue, ne forte duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen haec ex-

Ue leuiori negotio, quae hic pertracto, assequaris, duas ē thoracis uerterbras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1. notat superioris uerterbrae cartilaginē, sui corporis inferiorē appendicem, ipsumq; corpus interuenientem, 2. eiusdē uerterbrae humiliorē appendicem, 3. cartilaginis ligamentum, superioris inferiorisq; uerterbrae appendices intercedēs, 4. superiorioris inferioris uerterbrae appendicem, 5. cartilaginem, dictam modo appendicem suae uerterbrae copulantem.

pendes, sedulo cauendū est, ne in agni aut hœdi, aut recens nati uiculi spinā incidens cartilago, inter appendicē corporis uerterbrae, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamq; cartilaginem esse arbitreris, de qua hīc sermone instituius. Quin potius in illis uerterbris perpendito tres cartilagines, ut sic dicā, ordines duobus ossibus inter duas uerterbras dirēptos, ac postmodū illis ordinibus animaduertis, cartilagines naturas obserua, firmitusq; adhuc Veterū dogma ti subscribito. Conspicies enim duas cartilagine inter utrarunq; uerterarū corpora, et ipsarū appendices positas, ad amissim esse cartilagine, nihilq; ab illis differre, quae reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginem inter appendices mediā, profectō (nisi Galeni nomine oculis parū fidas tuis) nihil, prorsus aliud quā ligamentū esse dicēs, quod Asclepiadū familiā, quae pueros suos in cadauerū sectionibus tanta cura exercebat, *σύνδεσμος* τῶν ὀστέων appellauerunt, atque huius interuentu, non autem tertiae dorsalis medullae tunicae, uerterarum corpora colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uerterarū cartilagine cōnumera. Ceterum alijs adhuc ligamētis uerterarum corpora colligantur, per totā enim dorso longitudinē, ualidissima ligamēta toti uerterarum corporū ambitui obuoluuntur, quae etsi undiq; crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamē in anteriori corporis sede ad utrūq; latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaq; haec ligamenta, aut si unius nomine omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum fortēq; euaserit, et omnibus uerterbris ex equo obducatur, obstaculo sanē est, ne in extensione dorsum nimirū porrigatur, incuruetur ue. Dorsum enim si plurimū reflecteretur, stomacho, arteria magna, & uenae cauae fuisset summē noxiū, plerunq; enim haec extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendū prompta haec Natura creasset, in dorso flexu in se cōplicarentur. Est itaq; ligamentum id ita in duritie temperatum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permittat, quantum homini sit ex usu, & ut totū simul uerterbras colligeret, & dorsum ex tot conformatum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transuersis processibus in singulos, membraneum ligamētum tota interuallā amplitudine porrigitur. Sic etiam in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranae ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. At in uerterarum apicibus haec membrana adeo crassescunt, ut ad apicem simul cōeūtes quasi toti dorso spinarū ligamentum constituant, cartilaginis etiam naturae compos. Deinde ubi ascendentes uerterarum processus descendētib; coarticulantur, membranae quoque ligamenta (sed perquam ualida) articulum undique ambiunt. At priuatim quoddam idq; subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis si non robūtius, profectō saltem non inuolūtius, inter singulas uerterbras habetur. Ex interna enim sede foraminis uerterbrae, quod dorsali medullae exsculptum est, ad radicem spinarū posterioris uerterbrae processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentū exoritur, quod semper in subsequenti uerterbrae eandē sedem inferitur. Quod uero nihil interfit, nū à superiori uerterbra ad inferiorē, aut contrā, ab inferiori in superiorē ligamentū inferi dicā, cuius manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamētum enasci, et illic inferi dixerō, neminem ambigere putarim, utrunq; os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamētū generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quae rictum tergo leui opera accōmodant, & longē laxiores ceruicis uerterarum articulos, & etiam longiores ceruicis uerterbras, quā homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hīc non grauabor subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis motibus famulantū aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nullū in uniuerso corpore respondens, nisi fortassis illis uerterarum ligamentis, quae postremo loco recensui mus, id enim ceteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimae ceruicis uerterbrae spinarū lateribus, & sursum ascendens, nulli connascitur uerterbrae, quousque ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinarū lateribus in summo apice inferitur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipiti ossi inferitur. Ligamentum hoc peculiari inuolūtū est membrana, geminūq; apparet ob impressionē illius longitudini exporrectam. Porro huius ligamenti naturā discere licet, quoties uiculi, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensae apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis ligamenta solum tanquā efusi inepum reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellensibus Vuas nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorē cōciliandā commendant, hinc copior ipsas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et praeterca flauipallidūq; coloris uisatur. hoc praecipuo usu accommodum est, ne uerterbrae ceruicis suo loco

Ligamēta
lijs scibus,
quam ad cor-
pora uerterbra-
rum posita.

Propterea
num ligamē-
ta:

Administra-
tio ligamentorum.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coartulentur, & præ cæteris uertebis admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundum totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsi mouentes occultatum, secundum spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinæ dorsales uel musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundum omnem corporis uertebularum circumferentiam, membrana illa duraq; & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transuersim ipsis subditis, à uertebularum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hinc simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebis dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicias, quemadmodum & membrana illa transuersorum processuum et spinarum interualla occupantia. Ut uero ad amussim cartilagineum inter uertebularum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebre inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uero uertebas, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranæ uertebularum cavitatem sublinentem intueris, atq; uertebis ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebis, & aliquò quod ad huc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam seriatiim aggressurus.

DE MUSCULO NERVOSA SVÆ EXL

litate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

Lib. de Admi-
ni. et de
V. supar.

QUANDO QUIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institutum est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratum sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Ut itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixius descripsit, me accomodum, à musculo exordiar, qui propemodum toti depili, nudæq; manus regioni, dilatante neruosa ipsius exilitate subpenditur, ac neruoso teretiq; principio, ex interioris humeri tuberculi apice enascitur, medio duorum brachiale flexentium musculorum (qui ex eodè tuberculo prodeunt) incubens adnatasq;, nō tamen in illorum capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc illico carnosum crassiusq; redditum, musculi uentrem non impensè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè non nihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus prorepserit, rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorē, & nequam prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede latefcere incipit, ac summe manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeo ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verum interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subhenditur, inuestienti musculosam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus muscularis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt, quinimo per quam obscure præsens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullòque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit, non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Ut enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratius sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem substerne (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modo agere

Quismodi in-
ternam sum-
mæ manus cutem parari de-
cuer.

dō agere mobilem, cum ob alia quædam, tum maxime ob exactiorem tutioremq; corporum comprehensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sedi merito obduci decuit. Non enim aliud apprehendens, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uero post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturam unà cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quamquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerum plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos quatuor furculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipue obtinere Galenus affirmat. Si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quod pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uero non semel Patavij et Bononig hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem tendinum brachiale flexentium, priusquam illi brachiale ascendat, in latum tendinem desisse. Interdum uero non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerum à ligamento transuerso tendinibus in interna brachialis sede obducto. Quemadmodum etiam in hominibus secus, atq; in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit, nam à calcis osse in membranam enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimentem. Cæterum interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines nerueam uel naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine femoueri. Inter tendinem namq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus continetur, cuius naturam iam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solam habent homines, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipue figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, utcunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

Musculi suo
tendine latefc-
entem, non se-
mel desisse.

Inter cutem
& tendinem,
adipem repo-
ni.

Lib. 1, 2, 3 de
V. supar. et 1,
2 lib. de Admi-
nistratibus.

DE CARNEA SVBSTANTIA, IN

teriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ
superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præsentis Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesima quinta Quinti libri figura.

a musculi in
3 tabula in
figura.

b spectamus
num ultimæ
figure 3 et
4 libri.

ER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorum radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tendini subiicitur. Cæterum hæc substantia non quidem, quemadmodum in musculorum uentribus exacta simplexue caro existit, sed substantia quædam subalba, & (quo id aptius explicem) duriori neruosoq; adipi, seu pinguedini respondens. Opinor enim ab ossa, & nerua, quæ undecunque pinguedini huic accedit substantia, ipsam duriorē effici, illius ritu, quæ in ossium articulis subinde colligitur. Præterea pinguedo hæc, frequentibus neruorum fibris, uenarumq; terminis adaucta, medium quippiam inter carnem & induratum adipem adipiscitur, ac etiam in summe extenuatis, & marasmode mortuis ipsius portio semper inter secandum aliter, quàm reliquus adeps occurrit. Verum Arabes hallucinantur, hanc substantiam extra musculi corpus, carnem simplicem immixtamq; esse affirmantes illorum modo,

e 2 qui

qui nescio quam, simplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim ex penderunt innumeras nervorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamque nec colore, uel substantia, nec æqualitate continuitate uel etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiæ, quam nisi duriusculæ conglobatæque pinguedini ad amissimam assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti nervulorum surculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus nervorum propaginibus, internam manus sedem aduentibus diffundi undique oportuit. Cæterum, etsi hæc pinguedo durior admodum quæ neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occurrentibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur, & aptissimè tendines, ne aut præmantur, aut contundantur, munit, unde etiam merito huius substantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti subijcitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpellæ, & id genus artium instrumenta propellat. Quinetiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uero inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substantiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quum flecti debeat, & substantia ea, præterquam quod nihil commodi præstaret, obstaculo motui fieret, tum grauans ut superflua, tum etiam articuli spacium excludens occupansque, & etiam prohibens, quo minus articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tantum eius substantiæ adnuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacue mansissent, replere potuit, quo et inde manus, non solum ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè diuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidi manu supina continere liberit, id non elabatur. Postremò huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uero huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxilijs præstet, nemini non perspicissimum est, quem minimè latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facile debuisse rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus felicissimè. Atque eiusmodi sunt huius substantiæ proprii usus, communis uero, quem cum carne adipemque parem exigit, is censetur, quo æstus tempore refrigerare, frigoris uero calefacere apta putatur.

DE MUSCULIS MANUS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

SSIVM quinque digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuo ea articuli specie ingrediuntur, quam *γῆλυμοι* Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumque inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantum motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia in articulatione cum illis, quibus sustinentur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantum motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneque, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituiamus, ad hos illæque digitos adducuntur, uel abducuntur. Porro cuius perspicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uero extensione perficiatur, enumerem, aut rursus motum, qui in latere sit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uero in oppositum latus perfici dicatur. Cæterum hos omnes digito-

digitorum ossium motus uiginti & octo musculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus sermonem inchoaturi, in quo musculi cuiusdam brachiali inserti necessario incidet mentio, quem quia cum digitorum musculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti describentur. Primi musculi principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carne neruea substantia mixtum, ex interiori humeri tuberculo enascitur. non quidem ex superiori magisque prominente tuberculi sede, sed ab interiori sub musculi ad summam manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & sub illius fere musculi origine, qui inter radium in pronum agentes, superior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori sede & inferius illa origine, primus hic digitorum musculi initium ducat. Musculus iste à crasso alioquin suo exortu latior efficitur, atque uerus ulnæ radijque medium perreptans, perquam obscure ab ipsis principij sui portionem assumit. Hinc exactè carnosus et teres, in amplitudinem tamè modicè depressus, ad brachiale prorepit. Antequam uero brachialis radicem contingat, notabili satis à brachiali intervallo, ipsius uenter in angustum magis coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singule nervosiores angustioresque factæ, illico in exactos tendines cessant. Hi examissim teretes simul communi membrana utrunque tenui & mucosa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipsumque brachiale transcendunt, communi omnes ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum, & transuersum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuli que formam (quod ad eius cavitatem spectat) præcipue referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quæ ex ipsa originem ducit, succingens. Simulatque uero tendines ligamentum id præterire, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unumquemque quatuor digitorum sibi præpositum aduocant, ac secundi digitorum ossis radici latiores membraneique facti inseruntur, toti ossis longitudini implantati. Dum uero primum digitorum os perreptant, transuerso quoque & robusto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno ossis latere natum, alteri inseritur: aut potius id ex tota internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo unà cum alio quem huic subijci dicemus, per digitum longitudinem securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, eleuetur uel, pulchre amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter circa omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quæ primis digitorum ossibus porriguntur, neque transuersis ligamentis, neque ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent, sed ligamenta uelut per anulos sibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterum his primi musculi tendinibus ubi primo digitorum ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiare rarumque ex abundanti id accidit, quod longa sectione diuisi, alium ipsius substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermone addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur, ut & illa musculi carnosus pars parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate superat. Secundus musculus primo subiectus ab interiori humeri tuberculo sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit. Ex ulnæ enim anteriori processu, quo illa humero coarticulatur, secundus hic musculus potissimum enascitur, idque præcipue ab eius processus radice, quando quidem ipsius superior pars seu apex, illius musculi excipitur insertione, qui inter cubitum flectentes est posterior. Secundus itaque musculus hinc prodians, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede asciscit, qua ulnæ membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti fere longitudine consistenti. Quando uero musculus parum ultra mediam cubiti longitudinem descendit, aliquanto angustior redditus, in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur, quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem superat. Hi tendines communi membrana perquam mucosa, ac cæteris omnibus membranis rubicundiori inuoluuntur, simulque coherentes, sub primi musculi tendinibus per transuersum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale

Digitos mouentes musculi.

Primus.

Lib. de V. su par.

Secundus.

c 3 chiale

chiale secundus musculus primo subternitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendi-
 nes subijciuntur, & eodem simul ambo secundum primi ossis digitorum longitudinem,
 transuerso ligamento obducuntur, æque atque in uola & brachialis sinu teretes. Minime
 enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asse-
 rit, dilatari. Porro ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent,
 primi iam musculi tendinibus in secundum os necessariò insertionem molientibus, operæ
 precium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut
 quum ipsi rectè subijciuntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hacq; ratione substra-
 tum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi mu-
 sculi ad latus declinent, minime admitit: & si fortè ad latus ducerentur, obliquum sanè si-
 tum, ac proinde obliquum etiam motum exigent: reliquum profectò fuit, longa sectio-
 ne superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabi-
 li industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertin-
 geret. Verum etsi tendines primi musculi perforantur, obid tamen cum Galeno neutiquam
 credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inferi, quum maxime interna illorum
 sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus
 colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem
 moliantur. Cæterum ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso li-
 gamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendi-
 nem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digi-
 torum sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendi-
 nibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquam membraneum inter-
 duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum
 ligamenta subeant, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam
 fibrosis nexibus adnascuntur. Tercius musculus à secundo mihi prorsus distinguitur,
 non anxie interim sollicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinque
 carnosas partes totidemque tendines diffisum rectè proferas, dummodo uera tertij muscu-
 li descriptio subijciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi expor-
 rigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde
 ac cæteri musculi mutuo accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat cohærens. Ena-
 scitur quidem carneo teretiq; principio ex ulnæ sede, qua hæc radij capitulum in proprium
 sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primum dehiscit. Hinc enatus radio attenditur,
 uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continuè du-
 cens, ex ea potissimum sede, ubi membraneum ligamen secundum cubiti longitudinem
 porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem of-
 fert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in re-
 retem cessat tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuat, obiectum, non autem
 communi membrana, quæ in brachialis sinu secundi musculi tendines inuestit. Quine-
 tiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subijciatur, quamuis e-
 tiam per transuersum brachialis ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attensus, quod
 ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem substinens, sinum huic ten-
 dini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque me-
 dius inter musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum
 pollicis repetit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine ex-
 ceptus, tertium os accedit, cui latefcens ualide inseritur. In caudatis simijs, hunc muscu-
 lum non reperies, uerum à tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio
 uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi im-
 plantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri
 quatuor secundi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam illi, medijs digiti ten-
 dini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uectæ. Porro si hunc
 sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu reni-
 tentia adduxisse animaduertis, & potissimum illi figmento, quo is pollicem non ad uo-
 lam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ
 medium, flecti comminiscitur, non me inficiat, aut in Galenum impietatis prius insimu-
 lato, quam proprijs manibus sectionem obicris, aut alteri accurate secanti, admonitus,
 altiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam com-
 memorauimus, sententiæ Galeni meritò reluctari, sed & id quoque maxime, quod de secundi
 tertijq;

Lib. de Par.
 usu.
 Secundi mu-
 sculi tendinum
 per primien-
 dines transi-
 tus.

Lib. de Ad-
 mi. sectio.

Tercius mu-
 sculus.

Tercius quali-
 ter in caudatis
 simijs habeat.

Pleraq; hic
 Galeni placi-
 tia contraria
 proponi.

tertijq; musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lulum simijs, non
 uerè tendinem tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à secundo musculo producantur.
 Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis refectionis professorum chorus, secundum mu-
 sculum quatuor digitorum primum tertiumque os flectere, & quem nos tertium recensui-
 mus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quina-
 que digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim mu-
 sculum os mouere, nisi eidem inferatur, Galeno cæterisq; Anatomicis firmissimi axiomatis
 loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque ter-
 tij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissime quidem inseritur applantatur: ue ergo nec eo-
 rum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium
 usu astruet, secundi musculi tendinem primo internodio dilatescentem implantari: quum
 Galenus in dissectione temporis successu exercitior, tribus interiectis de transuerso liga-
 mento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui me-
 mor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si benefi-
 cio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis
 existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illi-
 us que posteriora uerioraque sensa capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus &
 primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant: quum & hi eodem li-
 gamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secundi
 musculi, quam primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quine-
 tiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digi-
 torum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse: quum tamen & in secundo os-
 sis radice totaque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuolentur ligamento. Ad hæc
 illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouen-
 tium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede transuerso
 ualidoque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem
 comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem ade-
 untes, ac transuersi ligamenti inter tibie ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ
 apicem anteriorem ue malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam
 auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus
 cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quam unde principium duxere, in-
 duuntur. Ac proinde plesosque in cubiti exteriori sede, & in tibie anteriori regione ten-
 dines ibidem ligamenti circundatos in medium, ad robur huic meo paradoxo concilian-
 dum, non adfero. Vt itaque tres hæcenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non
 flectere certo certius constet, ita quoque nisi suorum quibus inferuntur ossium flexionis opi-
 fices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum
 ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi ten-
 dinum ui, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis
 os flecti credendum est. Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natu-
 ra musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluerò, seriatim persequar:
 id adhuc admonens, ut si quis fortè secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor
 digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non os-
 citanter cuiusque internodij flexionis uim perpendat. nam primum internodium, quod
 ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem pau-
 lo post explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmitus flexionis robur, quam ter-
 tium internodium commonstrat, utcunque etiam unicus tantum tendo huius motus dux
 censeatur. Tres itaque nunc dictos musculos ex distitis regionibus, per totam nimirum
 cubiti longitudinem Natura produxit, ne si fortè in extrema manu principium assu-
 rent, eam carne obruentes, magnam ponderosamque redderent: quod quantum ad ua-
 ria quæ manu obeuntur munia incommodi intulisset, quiuis promptissime colligit. De-
 inde robur in flexione maius requirebatur, quam quod breuib; musculis præstari ua-
 lebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc
 pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muscu-
 li beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem
 quos rectè duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem-
 que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem ex-
 periri debebant, pluribus tendinibus musculisque, & illis non admodum ualidis (ut
 e 4 etiam

Natura in
 musculis digi-
 torum flexioni-
 bus industria

*Transuerso-
rum ligamen-
torum usus.*

*Musculorum
membranis
usus.*

*Trededim
post tertium
ordine in nu-
mero succe-
dentes.*

*Illorum octo
qui quatuor di-
gitis seruiunt.*

*Illorum duo,
qui pollicis pri-
mo ossi serui-
lunt.*

*Tres qui se-
cundo pollicis
ossi seruiunt.*

etiam illorum flexio infirma est) egerunt. Porro tendinibus transuersa ligamenta se-
cundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os in-
flectimus, tendines tanquam recti protensiq; funiculi, & uirgulae secundum ossium flexio-
nem non incuruatae, a flexo iam osse ad cubitum tensae exurgerent, & cutem in miram altitu-
dinem eleuantes manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim et si tendines musculo-
rum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inferuntur, adiacere co-
gunt. In uola uero & brachialis sede mucosis membranis tendines induuntur, quo ruitores
procederent, easq; membranas tanquam propugnacula* & muros fortiterentur. Sed secundi
musculi membranae alius quoque usus existit, siquidem^a musculi oblongi & parui, quorum
ope digitos quatuor pollicis adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum qua-
tuor digitorum internodium a primo musculo flectatur, tertium autem a secundo, & tertium
pollicis a tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & pri-
mum secundum que pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero trededim: ad
singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni.
^a Qui quatuor famulantur digitis, omnes recta secundum postbrachialis longitudinem di-
gitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis^b ossibus connati. Infe-
runtur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruorum digi-
tum flectentium^c unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo
praelocatur, carnosio principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc recta di-
gitum accedens, ad primum usque digiti os carnosus permanet. ubi uero os contingit, latiu-
sculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inferitur. Alter ex interiori eius-
dem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & in-
ter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec mem-
branco tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utrique muscu-
li colliguntur, primum digiti os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uero exterior egerit, in-
teriori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interio-
ri laborante, ad interiora conuoluens digitus flexionem experietur. Ad hunc sane modum a-
liorum trium digitorum musculi habent, adeo ut bini in singulis postbrachialis ossium inter-
uallis (quae tria sunt) reponantur, & is qui indicis interiori lateri inferitur, interno postbra-
chialis ossis indicem sustentis lateri adnascitur, in uolam magis quam in externam manus
regionem, ut & ceteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. ^b Musculi au-
tem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, una cum^c musculo, qui pol-
licem a ceteris digitis maxime abducere dicetur, carneam molem constituunt, quae ad polli-
cis radicem reposta montem, quem chiromantici modo Veneri, modo Marti ascribunt, effin-
git. Galenus in Libris de Usu partium hanc molem falso unicum esse musculum arbitratus
est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam uerita-
ti parens, ^d molem illam quam chiromantici lunae monti tribuunt, unum quoque
musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius
portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. ^e Primus ita-
que pollicis musculus ex superiori^f transuersi brachialis ligamenti sede carneus nascitur, &
toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attentus, perpetuo carneus illi inferitur,
perquam obscure secundum pollicis contingens internodium. ^g Secundus, qui nuper di-
cto prorsus occultatur, longeq; minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & ossis
brachialis pollicem fulciete enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra
medium longitudinis primi ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter
digitorum motores duodecim^h & decimustertius, si modo octo musculos quatuor digito-
rum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porro qui secundum polli-
cis os flectunt, ⁱ tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digito-
rum prima ossa flectunt, obtinentes, quam duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim
quatuor famulantur digitis, recta secundum manus longitudinem procedunt: qui autem
primum pollicis os flectunt, nonnihil oblique ducuntur. sed praesentes musculi secundi pol-
licis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operae precium nam-
que erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uero illis in functione opposi-
tum, ad ipsos inflecti. Merito igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tan-
quam e quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineae circumscrip-
tionem, quae uitalis & cordis Chiromantici appellari consuevit. quamuis nonnihil ulterius,
quam ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collo-
cant

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumq; principium du-
cit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modice subter ipsius capitulum, quod si-
num primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur,
& membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se
inferit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo contiguus, ex media sede postbrachia-
lis ossis, quod medio praepositur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur,
contingens. Origo huius quoque tenuis lataq; est, & statim carnea ad insertionem usque con-
spicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic infe-
riori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustinetur radice, quae brachiali
coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et oblique pollicem accedens, lateri interiori se-
cundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum una tenduntur, for-
tissime secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora
uersus indicem pollex dirigitur, dum uero secundus solus contrahitur, ad medios digitos pol-
lex flectitur, quemadmodum infimo ad suum principium contracto, pollicis ad inferiora, &
magis uersus paruorum digitorum flexio perficitur. Hos tres, & si in caudatis simijs obseruatur,
Galenus non modo ignorauit, uerum etiam falsas rationes in Primo de Partium usu astruit,
quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem aggredi tentaret. Neque etiam
uerisimile est, quum secundum administrationes anatomicas emitteret, hos musculos ipsi cog-
noscentes, & duos, qui primi pollicis ossis flexioni praesunt, negligentes. Undecim
namq; musculos, in extrema manu digitis flectendis extructos recensuerunt, octo quidem ad
quatuor digitos, tres autem ad pollicem referentes. Quamquam rursus ambigem, nū casu ipsi Vn-
decim, loco Decem ex Galeno scripserint, quū citra aliam descriptionē, musculos tantum Ori-
balij more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro om-
nes, quos hactenus uidi, codices tres mendas in numeris habent. Octo namq; Duorum loco
illic leguntur, ubi extremas manus musculi, pollicis obliquis motibus seruietes enarrantur,
& rursum ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur, Tres
scribuntur ubi Duo, insuper Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sanē, quam malē etiā
Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus com-
memorat. Verum haec cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt restituta, quem
IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patauino medicinae Professor eximius,
non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit,
maximi ac penē diuini ingenij uir, ob singularem illam tum Medicinae, tū ceterarum scientiarū
cognitionem, nulli aetatis nostrae medicorum secundus, & praestantissimis laboribus suis,
quos in publicum dedit, ac pertinaci indefessaq; in docendo diligentia, de studiosis omnibus
quam optime meritis. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem statim uellicet, ei q; in animum in-
ducatur, ut & alias cogitationes suas longē pulcherrimas, & iam dudum praematuras in lucem
prodire patiat, easque posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices cetero-
rum esse solum cupiunt, ipsiq; nihil unquam praestare queunt, non ita reformidet. Hactenus
itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemorauī, ac proinde nunc^a deci-
musseptimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc
mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asse-
rere, & deinceps adijcere^b musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos a pollice ab-
ducere creduntur, bipartito in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, inser-
tionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque o-
mnes tres musculos sermone absoluerō, tunc enim primum uariam ipsorum tendinum com-
mixtionem coitūmq; ac munus denique subiungere licebit. Quamquam interim in reliqua
praesentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id ge-
nus reliquis nusquam aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem
nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuo haec occurrisset, & Galeni obseruanda au-
toritas negligētū a me haberetur. Sed age negotium, uti sese enarrandum offeret, aggre-
diamur. Decimusseptimus^c principio ex carne nerueque substantia mixto, & utcunque
lato, ab elatiori sede exterioris humeri^d tuberculi nascitur, & per mediam cubiti sedem, ma-
gnus & carnosus, & paulo minus toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque a-
liunde, quam ab humero principium ducens. Quum uero propter radij extremum, cui
brachiale inarticularur,^e perrigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnosas portiones,
in musculi substantia non procul diremptras finditur, quae simul communi membrana indute,
fibrisq;

*Tres secundi
pollicis ossis
flectentes muscu-
li Galeno
ignorati.*

*Decimus septi-
mus digitos
mouentium.*

fibrisque tenuibus inuicem coherentes, atque in tendinem illico ab ipsarum à musculi uentre deductu degenerantes, per¹ sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendit. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excuatis, radij cum ulnae articulo proximus. Huic itaque sinui utcumque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amissim respondenti, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso¹ ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Ceterum ut Galenus radij sinus non aperte expressit, ita quoque falso hos tendines communi radio & ulnae¹ ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & sinu is^o musculus utitur, quem ego decimooctauum in tota serie paulò post recensabo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transcenderit, brachialisque iam incumbunt, latefcentes & ab inuicem deducti, tres æquales constituunt angulos, & singuli ad unumquemque quatuor digitorum propunt. Illico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multò ampliores tenuioresque redditi, primi ossis radici inseruntur, ac sic per totam digiti longitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adnascuntur, non autem, ut Galenus male arbitratur, ipsi duntaxat ossium sedibus, ubi articularum consistunt compages. Ceterum qua ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluero, audietur es. Nunc enim & si decimus septimus musculus^o tres tantum tendines ut plurimum nobis exhibeat, quatuor illi Galenino minelargiti sumus. Decimus octauus musculus gracilis longusque est, inferiori lateri decimiseptimi secundum cubiti longitudinem exprorectus. Ab exteriori enim humeri¹ cuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius¹ musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, insertus, brachialis extensionis dux censetur. A principio musculus hic secundum latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attigerit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnae¹ sinu, & ligamento utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anulare contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantantur, membranae instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inferentes. Hic musculus duobus, quibus inseritur, digitis à pollice abducendis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè decimus nonus, duobus ultimis enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori namque ulnae processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnae sedem, quæ non multò ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea¹ musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres exigunt radices principia ue, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinissimum est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. Tertium autem, quo in præsentia potissimum egemus, quodq; secundo principio ordine succedit, ab ulnae ossis ultramedium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uerò (ut Galenus parum bene asserit) à tota ulna, aut ulnae superiori parte brachio proxima. Hoc principium exactè carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulò angustius ab exortu redditur, & oblique deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in¹ duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimunonum efformat musculū, à superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinæ gratia uigesimumprimum, & pollicem uersus alios digitos euertentem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quauis interim principij ratione non obstem, quo minus ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, oblique radij appendicem petit, ac priusquam hūc contingit, in duos inuicem coherentes tendines finitur, qui proprio¹ sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari¹ ligamento transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. atq; hic dirēpti, illorū superior indici, inferior autē medio exporrigitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implantati. Sinus autem horum tendinū nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter¹ sinū decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Atq; hic etiā sinus¹ alteram portionē tertij illius ex ulna prodeūtis principij transmittit, quā pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandū est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamento uti, et huic decimunonum musculo ligamentū peculiare nō obduci. Quod uerò præsens musculus à pollice abductionis

Lib. de Ad.
mi. sectio.

Lib. de Ad.
mi. sectio.

Decimus
claus.

Decimus
nus.

Tres musculi
lorum radices
ab ulnae longi
tudine proce
dentes, quarū
tertia est 19
musculus.

Lib. de Ad.
mi. sectio.

19, 18 & 17
musculorum
tendines & mu
sculi.

tionis eorum, quibus inferitur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioque liquidissime commōstrant. Ceterum hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruaturus es, sed dūtaxat in indicem. Sic etiam¹ decimooctauum musculus in minimum & anulare simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cōspicias, sed frequentissime unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extensionis ducē. Pariter¹ decimusseptimus in tres tantum tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantabuntur, in minimum autem digitum statim à brachiali tendinem, ut ad ceteros digitos, ferri rarissime reperi, quū decimus nonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi postbrachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latefcentes uelut in plures diuisi dantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiam cōspicua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspici poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id in tui magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum serici minis illico accesserim, arbitrerque decimusseptimum, decimooctauum, & decimunonum quatuor digitorum, unā et extensionis & abductionis à pollice opifex esse, ob uariam illam, quæ per obliqua prorsus sit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem molliuntur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquā perhiberi obseruauimus, cuius beneficio uel obscurissime paruum digitum à pollice abduci ausim asserere, imò rectus ille musculi decimooctauum ductus insertioque arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum à pollice abduci. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, tuo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimooctauum pro præcipuo parui digiti extensionis autore. Decimus autem nonus insigniter ad indicis & aliquando mediij à pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verum quia paruum adeo atque ex abundanti à ceteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus¹ decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex¹ musculum breuem, sed ualidum in extrema manu repositum, illi motui præfatum. A¹ quarto enim brachialis osse, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertæ formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utcumque tenuis, in medio teres crassusque est, in insertionem autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisque, & nerueus euadit. sit itaque hic ordine uigesimus. Cæterum¹ uigesimusprimus, pollicis peculiaris cæsetur, estque ille altera¹ tertij ex ulna pendētis principij portio, quam à¹ decimunono, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. Ab ulnae itaque exteriori sede, iuxta¹ ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua in uicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium oblique properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulò minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum¹ tendine bicorni, quo brachiale extenditur, sinu, et ligamento plerumque deductus, ad brachiale contendit, & illico latefcentis totius pollicis longitudini inseritur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, illico subiiciam, atque duos sequētes nunc musculos descripsero, in quorum enarratione ambigo, num illos primum unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed agē, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex¹ tribus musculorum radicibus seu principijs, quæ ab ulna secundum ipsius longitudinem exoriri relata sunt, & medium principium utcumque uisitur amplum, longaque satis linea enatum, & oblique super radium conscendens, illi insertitur¹ musculo, quem bicorni tendine in brachiale inferi, idque extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculo integit, in¹ duas impares portiones diuiditur, à seculo nullo interuallo distantes, sed mutuo incumbentium musculorum ritu inuicem hærentes, superior portio aliquandiu carnea permansens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis¹ ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora prorepit, in¹ duas rursus carneas partes distinguitur, quæ singule in tendinē finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio¹ sinu in radij appendice leuiter inciso insident, peculiarique¹ ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis internodij radicem implantatur, illic in

Vigesimus.

Vigesimus
primus.

Vigesimus
cunctus qui sit
musculi cum 23 ter
consecuta

exter.

externam ipsius regionem iuxta internum latus finiēns. Alter tendo membranoso tantum ne-
xu primi pollicis ossis longitudini adherens, in secundi ossis radicē exteriori sede, uersus internū
latus inseritur, neq; inibi totus desinit, uerū ad summū usq; pollicis apicē, secundo et tertio
ossibus pertinaciter quoq; adnascitur. Duorū inferioris portionis tendiniū alter tantum, quē
nunc enarrauimus, Anatomes professoribus perspectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
principij continuitati, musculum hunc unum esse tradiderunt, alij uerō quoniam in progres-
su dirimitur, & unus tendo brachiali, alter uerō, qui ipsis cognitus erat, pollicis inseritur, duos
hic musculos constituerunt. Nobis autem integrum esset, trium musculorum loco hunc enu-
merare, singulos musculos singulis tendinibus ascribentes, quamquam nos opportuniū sa-
cturos existimo, si duos tantum enumerauerimus, inferiorem portionem, quae pollicis ossi-
bus tendines duos offert, uigessimum secundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerō
portionem, quae brachialis etiam extensioni, & obscuro cuidam radij circumductui secunda-
rio opem fert, uigessimum tertij nomine habituri sumus, nisi quia digitorum motibus nō famula-
tur, in horum musculorum serie illi locum abnegaueris, quod non inculamus, modō tuum
interim placitum, in subsequentiū musculorum numero recensendo, memoria non excide-
rit. Nos enim ac si praesenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum musculis sermonē
percurreremus, silentio non praeirentes, in caudatis simijs unicum duntaxat apparere tendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inseritur, secus longē, quā hominibus ut
plurimum accidere nouimus. Vigesimo itaque secundo, & quem prius enumerauimus, uig-
gesimo primo pollex rectā evertitur, extenditur uē, quoties utiq; musculi unā contrahuntur,
quippe uigessimosecundo duntaxat contracto, pollex obliquē à ceteris digitis abductus extē-
sionem patitur, à uigesimo autem primo ad indicem magis euerit solet. quare etiam integrum
est, hos musculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium classē, ut uisum
fuerit, reponere. In hunc usque locū seruasse decimum octauum, & decimum nonum,
ut iam musculos obliquis motibus praefectos simul enarrerem, nisi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obstiisset, & nisi decimus octauus extendētib; potius, quā
abducētib; fuisset adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimo octauū musculi
ductus gratia, necessariū ēt illum prius recensui, cuius beneficio paruus digitus à reliquis uali-
dissime abducitur, qui ordine uigessimus erat. Ac proinde adhuc reliqui sunt, duo obliquis
pollicis motibus famulantes, & alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum instar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, merito musculos sibi
uendicat, quorum beneficio à ceteris maxime abducitur, & rursus uariarum actionum gra-
tia comodissime indici admoetur. Qui igitur pollicē maxime abducit, atq; in tota serie uig-
simus quartus censeri potest, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex innititur neruo prin-
cipio, quod statim carneum euadit, enascitur, ac deorsum protensus, secundo pollicis ossi, mē-
braneo tendine inseritur. Hic musculus unā cum duobus, primū pollicis internodium flec-
tētib; quibus iste infertur, carnosam uolē partem efformat, quae ad pollicis radicē consistit.
Galenus in Libris de Partium usu praesentem musculum, nō admodum uerē in primum pol-
licis os inseri scriptum reliquit, quū notabili & uera insertione ipsi nō adnascatur, sed duntaxat
fibrosis nexibus inualidē hereat. Verū non mirum est, Galenum eiusmodi insertionem nos
docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flecētes ignorauerit, ac illos
uigessimiquarti musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste interioris pollicem euer-
tētib; qui ordine uigessimus secundus erat, actionem excipit, atque ita quā maxime pollicem
ab indicem mouet, id priuatim adeptus, quod inter extremae manus & cubiti musculos, solus
quodammodo liueat, propriae ipsius, quae crassior est, membranae gratia. Alter musculus ob-
liquis pollicis motibus seruicē, ex interiori latere, uersus posteriora tamē, ossis postbrachialis,
quod indici praepositur, initium ducit carneum, & secundum totam eius ossis longitudinem
enatum. Musculus iste inseritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis,
membraneum tendinem radici quoq; secundi ossis porrigens, huius fibrae transuersae quodā
modo sunt, à brachiali ad pollicem ductae. Vnde etiā huius musculi auxilio pollex indici pro-
ximē accommodatur, illoq; musculo pollicem ad exteriora euerentis (qui in nostra serie uig-
simus primus est) actio excipitur. Porro musculi quatuor digitos pollicis adducētes, quā in
firmius digitos uersus pollicem obliquē adduci, quā ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium sumunt, sed graciles & teretes sunt musculi, singulis quatuor secūdi mu-
sculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flecunt) exporreciti, oriuntur enim ex mē-
braneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, & transuersum ipsius ligamentum
perreptant, inducente. Hinc simul singuli cum singulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigessimus
tertium hoc Capite
enumeratū,
digitorum nō
seruire moti-
bus.

Vigessimose-
cundi & 21 os
ficiū.

Sex musculi
digitos mouen-
tes adhuc reli-
qui.

ac interiori tendinis lateri attenti, in digitorum radicem inferuntur, ad internum eorundem la-
tus, uersus interiora insertionem membraneam moliti, ista nanque sede illos inferi decuit, qui
in latus ad pollicem, quatuor digitos erant redinaturi. Praesentibus musculis hoc sanē rarum,
perinde ac oculi musculis obuēnit, quod non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo ten-
dinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum discipli-
nae gratia auxeris, in uniuersum uigintiuem in hoc Capite descripti exurgent, quorum ui-
gintiocto digitorum duces sunt, uigesimo tertio interim ad brachiale relato. Porro mira-
bitur forsitan aliquis, cur minus musculos quatuor digitos pollicis adducētes, & cum qui
paruum à ceteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inferi, nulla interim mentio,
ne succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus,
secundum totam illorum longitudinem tendines, membranae modo inferi cōnascit in Primo
de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quā in Libro de Partium usu, ac il-
lo etiam priores Anatomi. Ego nequaquam inficias eo, ut neq; aliquis, qui mihi rescātū aſti-
tit unquam, digitorum ossa secundum longitudinem, ē regione insertionis illorum musculo-
rum membranis obduci, uerū non talibus, quales commemorati modō musculi porrigere
deberent. quandoquidem illae nullum fibrarum genus, secundum longitudinem excurrētes
ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorē digitorum
sedem inferorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, &
primi secundiq; in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum
ossa persequeretur, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaq; quispiam eiusmodi
membranas, musculorū in obliqua agentū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos,
& ligamenti tantum uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet.
Quod autem illorum tendines, qui ex cubito procedentes, à Galeno abductionis autores sim-
pliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidō inferuntur, uehementius colligere co-
gor, eos musculos extensioni etiā praesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uersa-
tus, illumq; contraria de insertionē tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes
musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegeo, Galenum in Pri-
mo de Partium usu imitaturus, qui eas parum rectē persequitur, quoniam tredecim musculos,
qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, fallō secundi musculi ten-
dines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Ceterum si obiter decimum septimum
in quatuor tendines, digitos extendentes, & decimum octauum & decimum nonum in binos
tendines, qui quatuor digitos à pollice abducant, diuidi conuenerimus, & deinde tum in om-
nes digitorum acies, ut extendentes inferi annuerimus, ut interim illi, qui in extrema manu
reponuntur, lateralesq; motibus priuatim praesunt, ita habeant, ut nos descripsimus, sexa-
ginta omnes uerē insertiones (non accubitus leues uē annexus dico) erunt. In primum scilicet
pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum inter-
nodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in
quatuor uerō digitorum secundum & tertium internodium tres. Quae porro eiusmodi sint in-
sertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito,
atque deinde rursus perpendito, quot uniuersae essent, si etiam musculi obliquis motibus praefec-
ti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quae in obliquum (nisi
secundario) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam uigessimosecundi
musculi utrunque tendinem, primo pollicis ossi inferi uera insertionē admiseris, ut nunc pri-
mum pollicis internodium sex admittat insertiones (qui enim pollicem maxime abducit, in
primum ipsius os non inseritur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiaq; interno-
dia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium interno-
dium, quinque insertiones obtineant, confluent omnes, septuaginta tres. Si etiam ligamen-
torum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnume-
raueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor
digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pol-
licis internodio tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & la-
ti tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis inter-
nodia, adhuc una augeantur commissione, numerusq; nonaginta octo constituat. Quem si ad
utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octo decem Galeni
modō superasti;

Ex uigintio-
uem descriptis
musculis, 28 di-
gitorum moti-
bus famulari.

De tendinum
insertionibus
nonnulla.

Musculorū
insertionū col-
lectio.

Lib. 1 de V su
partium.

d DE

Brachialis
motus.
Primus mu-
sculus.

CVM brachialis reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut uocamus) motu in utrunque latus agitur, idque quatuor musculorum beneficio. Quorum primus ex^b interiori humeri tuberculo^c principium ex carnea nervæq; substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atq; hoc præcipue in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum, qui ex cubito enati digitorum flexionibus præfunt. unde etiam internam ulnæ sedem magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoque sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribentes innituntur. Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est, aliud musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibris nexibus ualide hærentes, uelut stratum quoddam & puluinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterum primus hic musculus, quum ad ulnæ usque finem prorepit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in^h ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usque auctum, qui dum articulum transcendit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione, inferiori quarti brachialis ossis sedi implantatus, quod non immerito rectum cartilaginofumque appellatur, ac^h unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præfens tendo, quæ ulnæ appendice articuloque brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed cõmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamque inter manus ligamenta etiam recensere binus, circumdatur, & perquam ualide brachialis cum cubito articuli ligamenti connectitur.

Secundus. Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, illius, quem nuper commemorauimus, capiti proximis, & unâ cum illius quoque capite instratum obtinens^m caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubereⁿ enatus, obliquo ingressu ad elatius^o primi digiti flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & radio exporrectus. Ante brachialis autem radicem in exactè teretem degenerat tendinem, qui simulatque brachiale ad pollicis radicem^o cõtingit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseriputatur. Verum ubiⁱ musculus ab indice pollicem abducens, unâ cum duobus primis pollicis internodum flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, atque latens in postbrachialis^o ossis, quod indici præponitur, radicè inseri, internæque transuersi hinc^o ligamenti sedi ualide adnasci. Duo

Tertius. bus internis alij duo externi respondent, unus ab^o exterioris tuberculi humeri radice principium capit, ad latus eiusⁱ musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pollice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurimum ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ulnæ proximam sedem obtinet, unde etiam & ex^o posteriori ulnæ processu, qui humero ad articulat, hic musculus principit ducit, illi instratus^h musculo, qui hinc quoque originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaque tertius brachialis musculus^o prodieris, humiliorem exteriorēq; ulnæ regionem amplexatur, inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uero brachialis appropinquat, in teretem finitⁱ tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processum stilum imitantis internum latus exculpto, innititur^m transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obductus. Quum primum ligamento superato, brachialis superuehitur, latior factus postbrachialis^o ossi minimum sustentanti, non procul à brachiali inseritur. Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo^o principio longè supra exterioris humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam^o acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utrumque linea prodieris, radio insternitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum degeneratⁱ tendinem, qui bicornis bipartitus ue statim ab ortu uisitur, utramque partem paulo minores toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quam profundior. Hæ partes autem tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo diffisi, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale cõtendentes. quò quum peruenerint, inuicem iam magis magisque, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculpto^o sinui incumbunt, & com-

Quartus.

& communi ipsi & illiⁱ musculo, qui pollicem uersus indicem euerit, ligamento circundatur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quam prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplius insertionibus^o implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustentantis, alter uero in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unâ cum tertio, brachiale, si ambo tendantur, extrorsum reflectunt, extendunt ue. Atque his auxiliatur^o musculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inseri tunc docuimus, quum digitorum duces recedentes, hunc muscolum in tota serie uigessimum tertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extēditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Deinde eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioque conceditur, brachiale ad latera quoque ducimus. Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agitur. At si his laxatis, alij duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Constat itaque Naturam admodum industriè, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præfuisse. Quando quidem si uni flexionem commississet, neque is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circumuersatilis laxæq; ut uero nunc habet, firma prorsus ac tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit motibus, ac proinde alios creati tendines operæ precium esset, quia ad latera motuum opifices haberentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, illico quidem & obliquos brachialis motus adepti sumus. Cæterum præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in prouum ac supinum uersione adscripsit, peculiarem ab ea, quam secundario manus extrema, Galenus ipsi radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in prouum ac supinum ue motum perfici, hætenus percipere licuit. Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quæ sinui imponitur, oblongum quoque, neque ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeò ut eiusmodi ossium articulus confurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi obseruauimus, neque perfunctoriè perpendendam^o cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instar interstitij cuiusdam mediat, ostenditque totam brachialis ad cubitum articulationem propemodum soli radio ferendam esse acceptam, quod ne in puncto quidem citra dictæ modò cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Libro de Ossibus, in quo^o processui styli imaginem exprimentem nimium fauens (ne dicam Naturæ opera destruens) præter omnem rationē, illius processus beneficio, manum extremā in latera obliquaque agi protulit, parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cõstructionem obtinisset, non solum motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quanquam rursus alibi illum ad proprios manus in prouum & supinum motus cõducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundario in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculis, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille ue contrahatur, aut quiescat. cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumque citius, quam in refectione perspexisse (ut alia in Libris de Usu partium pleraque) animaduertes.

Musculorum
motus.

Brachiale
proprio motu
in supinum &
pronum non
agitur.
Libris de Partium
usu.

Libris de V.
su part.

DE MUSCULIS RADII PRONVM ET
supinum constituentibus. Caput XLV.

49 fig. cap.
24 lib. 10
ad p. 1. ca.

IN MODO in præfenti meminere eorum, quæ de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, & brachialis rursus cum radio, radijque & ulnæ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri negotio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescente interim ad humerum ulna, in prouum supinumque circundatur, & quonam pacto radij auxilio, extrema manus eisdem motus necessariò sequatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extremo articulat, ac secundum reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæ precium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subservientes, reliqui autem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alij duo externam occuparunt. interiores radij in prouum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellunt. Interior, qui d 2 radij

Quatuor ra-
dium peculiari-
ter agentis
musculi.
Primus.

radij partem brachiali proximam mouet, secundum ulnae longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est. hinc carneus, ad anteriorem radij regionem transuersim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundum cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transuersas, exulna nimirum in radium recta conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnamque intercedit, sed secundum cubiti amplitudinem, totam interiorum radij ulnae sedem complectitur, & ad amissim quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit. deinde tam latus uisitur, quam longus. ad haec omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansque obseruatur, instar puluinaris ipsum transcendentibus ad digitos tendentibus substratus. Huius musculi fibrae, radij partem quae brachiale spectat introrsum trahentes, radium in prouum adigunt. Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisset, cubiti pars brachiali praeposita, minime leuis, carnisque expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorem interiori parem effingere nequiuisset, ualidiorque motu hunc, quam anteriorem, radium ducere oportuit, breuissimo per cubitum expansum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Alias nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protensi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solum tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatus, quam musculi bifido tendine brachiale extendentis caput constitit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundum humeri longitudinem latum nascitur, carneumque est, longè supra exterius humeri tuberculum incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusque apparens, radio infernitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit tendinem, qui membranae modo latefcens, radij appendicis superiori regioni inferitur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste interiorum radij partem, quae brachiali comitatur, in exteriora trahens, radium supinum efficit. Ceterum musculi, superiores radij finem humero proximum in prouum supinumque ducentes, in hunc modum habent. Interior ex interioris humeri tuberculi radice, & ex interiori ulnae latere, quae humero articulatur, carnofo ualidoque principio enascitur. hinc admodum oblique internam radij sedem conscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usque radij longitudinis exporrigitur, radijque superiori regioni hic ualidissime inferitur, peculiarem inibi in radio asperitatem, cui inferatur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum constituit prouum. Exterior, qui peculiarium radij musculorum quartus est, ductu figuraque nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articulo circumdante ligamento, ualide etiam ex ulna in posterioris sui processus, quem *ἀντὶλογον* Graeci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionem applantatur. huius tamen insertio non aequè atque interioris neruosa est, nequè adeò in radij longitudine producit. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaque, quem postremò recensui, superiores radij partem extrorsum oblique conuellens, radium ad supinum adigit. Còstat igitur totum radij os, interiorum musculorum beneficio prouum, exteriorum autem supinum effici: ac deinceps radij ope, summam manum eisdem motus ostendere.

DE MUSCULIS CUBITVM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

Cubiti mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

QVEM ADMODVM radius sui cum humero articuli beneficio prouus supinusque constituitur, ita quoque ulna cum humero articulus appositissime cubiti totius flexioni extensionique famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flexi extendique queat. Musculi uerò horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcumque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessarii tres semper

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauero, subiectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubitum mouentium musculorum figmenta Secundi de Visu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abundè (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit. Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuo distantibus enascitur principijs: unum quidem exactè nerueum, & ad amissim teres exoritur, ab eminentiori parte ceruicis scapulae, seu ex superiori ipsius acetabuli superciliij sede. Hoc sub ligamenti humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit, sinuque uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim caelato. Alterum prioris musculi principium, à radice interioris processus scapulae, quem anchora comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem distinctum, sed duplicem substantiae speciem exprimens, & dicto nuper principio (& si Galeno secus uisum fuerit) multo latius. Principij enim pars, ab apice processus initium ducens, exactè, ut exterius musculi principij, neruea est & crassa, & propemodum teres: pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodians, carnea lataque uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verum aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnofo pars interioris principij, ab interno scapulae processu enata, humeri ossi lata & utcumque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem haec asperitas ad radicem eius sinus, quem externi musculi praesentis capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnofo illa interioris principij pars adeò procera uisa est, ut proprium musculum à scapulae interiori processu in humerum nasci arbitratus fuero, qui brachium etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubitum flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amissim teretis carnosique musculi effigiem, ante resectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam praeseferebat, alium conscendit musculum, ipsi toto progressu subtensum, non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Ceterum paulò supra cubiti articulum, neruosior excarnisque redditus, in robustum & crassum, & ad amissim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo sustulturn, in interiorum radij partem, modicè latefcens inferitur, non nihil & articuli ligamento adnatus. Ut uerò commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea latum, & modicè prominentem, inaequalemque admodum in radij superiori fine processum extrui diximus. Atque haec primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quòd liuidus comperiatur. Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, praeterea longè primo musculo breuior, multoque iuxta humiliorem ipsius sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium sit insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum oblique in priora humeri tendens, secundum attollentis musculi insertionis formam (quae transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit, sursum denuò ad internum insertionis latus modicè repit, non adeò altè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubitum mouentium musculus enascitur carneo latoque principio, quod bicornè est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum oblique fertur, & hinc ab anteriori parte sursum oblique, uersus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porro si praesens oblique huius lineae ductus, illaque duo principij cornua tanti aestimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis enasci dicas, nunc me uerissime, & multo aliter quam ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Primus flectentium.

Li. 3 de Admini. sectio.

Secundus, seu flectentium posterior.

nus principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latius musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar ascribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia geminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cõferantur, pleraque principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præsens itaque musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorque efficitur, deorsum rectã protensus, & humero ualidissimè adnatus, ex ipsoque exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousque cubiti articulum cõtingat, quem sua amplitudine carneaque substantia in tota anteriori sede integens, ualidissimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimè repræsentans. Caterum ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar x. literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantumuis accuratè horum musculorum functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumque rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unã, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professori principis gratia, quas nunquam conspiciamus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? Ut scilicet cubitum rectã, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primum utriusque musculi si mul rectam flexionem, ac insuper singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis sectionibus, de horum musculorum dignitate ususque sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uerò extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verum non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendi que cupidis sis) te cubiti flexionem sedulo moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculam pectoris ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unã mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimè has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Caterum iam paulo post secus autumabis, quando humeri quoque in scapulæ acetabulo motum unã expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circumductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiam si tale quid nihil sit) comminisci. Porro quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicias, summi rerum Opificis solertia encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuo ingressu, quem γῆλυμον appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodo cunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiam neque tibiam. & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impense obliquos motus assignauerit. At de tibiæ motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnæ cum humero cõmissuram reuertendũ est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil asseram, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet, nisi forte quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulum instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactè protensum, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, primus ualido latoque & neruo prorsus principio, ex humiliori scapulæ costâ non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Caterum principium id paulo post exortum carne adaugetur, musculumque constituit, qui rectã deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius interuallo firmiter adnatus. Iuxta in sinum nanque

Primi & 2
musculorum
munus.

Lib. 3 de Vsu
part. & 2 de
Admi. sectio.

Extendentes
primus.

nanque sedem insertionis¹ musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primum humero connascitur, aut potius² alia ex humero inibi enata carnosius musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi mani festo arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costâ enascitur, ab illo qui hinc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus adactus deorsum rectã fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimè in internũ latus³ posterioris ulnæ processus inferatur, in descensu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaque est, in hominẽ hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut unus quidem à scapula enascatur, aliter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censetur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus⁴ enascitur, & sensim rectã deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimè humero adnatus ab ipso principij sui uigorem mutuatur. Priusquam uerò medium longitudinis brachij hic musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeo coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilque aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimè in externum latus posterioris ulnæ⁵ processus partim carneus, partim nerueus inferatur. Atque ita tribus his musculis mutuo cõiunctis, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innititur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superius exigens. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propius accedit. Vt cunque uerò inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersectantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liqueat igitur tres hos musculos unius loco recenseri posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco haberis. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit, nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus inniuntur, atque in ingressu ualida extensio, ne cubiti indigent, tres obrigerunt musculi egregiè conspiciui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermisum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posterius ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur. Caterum simijs exteriorum primus ex scapulæ humiliori costâ, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem cõiuncta obtinet, & deorsum tensus, carnosusque admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusque factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inferitur. Secundus huic subiacer, & ubi homini secundus nasci dictus est, exoritur, toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousque ualida insertione mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inferatur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorẽ sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligenter secuit: quamuis obscurè interim, ne ipsius errorem animaduertemus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boëtho dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exemplari, quod postea ad posterios demanauit, illum nonnullas lineas inferuisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infeliciter ceptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendatioribus aliquando cudendis.

Carnosa pars
qua primus ex
tendensium au
getur, quem se
cundum consi
tere licet.

Lib. de Admi
ni. sectio.
Tertius ex
tendensium.

Quomodo in
canibus cubiti
agere muscu
li habent.

In Galeni
Anatomica
Annotationi
bus.

Cuiusmodi in
manu sint liga-
menta.

Ligamenta
anulorum mo-
do tendines
contineant.

Lib. 1. de Ad-
min. sectio.

Membrana
musculis obna-
ta.

Ligamenta
ossa inuicem
committentia.

ANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existunt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hæc tendines in suis sinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porro tendinum^a inuolutura, abunde prius explicauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas dixi membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uero subditis corporibus munimenta, & ne ex ipsorum cavitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis sinibus continetia. Sunt autem huius generis in manu quam plurima. Siquidem uniuersæ interiori^b sedis quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio interno^c dio unum eius generis expanditur. atque hæc omnia eundem præstant usum, quo^d tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo continent. In interna brachialis regione^e unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hæc prorepunt constringens. atque hoc latum est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterum in externis cubiti partibus quæ brachiali articulatur, sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus referuntur. At hæc, si in superficiali tantum spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transcurrentibus tendinibus obductos. Unde etiam id in sex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomici, distinguimus, non sanè quòd omnia ipsis cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hietor ligamenta recognouerint, quot reperire anulos. Primum ex ulna in radium procedit, atque ad communem ulnæ radij^g sinum refertur, quod non^h tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat isⁱ musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uero paruum digitum præcipue ab illo extendi asseruimus. Secundum ad externum primi ligamenti latus repositum, soli ulnæ illi^j musculo peculiare est, qui ante paruum digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. Tertium ad internum primi ligamenti latus habetur, soli^k radio proprium est, eos amplectens^l tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. Quartum ad internum latus tertij possum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est. ille enim à^m musculo procedit, qui in dicem & medium à pollice debet abducere. Quintum bicorniⁿ tendini, quo brachiale extenditur, & illi qui pollicem uersus in dicem euerit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, aded ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim sextum^o tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amussim perpendimus, singulos sua ligamenta fortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnascitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoucantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu continens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq; & huius membranae ligamenti ue naturam inter disseccandum ad amussim didiceris, id quoque in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorum membranæ modo. Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis sortita. Membraneis enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum necuntur internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quæ mutuo in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantum ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quæ, ut diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita hærent, atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq; potissimum in illorum ossium interuallis, quæ

quæ in secundo ordine reponuntur, quibusq; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnæq; brachiali colligant, membraneis reliquorum articularum ligamentis respondent. sed ab apice processus stylium imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginolum, uniq; tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quam ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatum magis, quam uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissimè cum usum, quem Galenus alteri ascribit, unum esse commonstrat. Radius uero & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea^a cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualide etiā ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nata inseritur. Per totam longitudinē, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum^b ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ^c linea in radij^d lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerum (ut pleraq; ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam oblique prorepentibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso^e musculi etiam nonnulli suorum principiorum robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membraneis ligamentis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexetur. Præter hæc ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo^f ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quæ interdum in tantam perungunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis subit, liuorem quendam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur^g musculi, pollicem à cæteris digitis maxime abducens. Præter hunc^h musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranæ crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi idq; admodum clarè, qui cubitum extenduntⁱ multò ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum moluntur.

ADMINISTRATIO MUSCULORVM ET
ligamentorum manus, ac dein quot quaq; sede reponantur
musculi. Caput XLVIII.

IN præsentia brachium id cum scapula depròmendum est, quòd ad manus musculorum administrationē, quum thoracis aggredieris musculos, aliq; reuocandum præcepi. Priusquam uero sectionem aspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoriā reuoca. quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcunque illos numeres, uiginti enarrauimus. decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, alius eundem proximè cæteris digitis admouens, tertius qui minimum à cæteris ualidissimè in latus remouet: postremò^a quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicem obliquo ductu aguntur. Internā cubiti sedem octo musculi occupant, quorum^b primus latum educit tendinem. secundus & tertius, quibus brachiale flectitur, quartus secundū quatuor digitorum flectens os, quintus qui tertij quatuor digitorum os flectit, sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. septimus & octauus, radium in pronum ducunt. Si uero musculum, tertij quatuor digitorum os flectentē, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantum musculi habitura est. In externa autē cubiti regione nos decem numerauimus. tres scilicet, qui quatuor digitos extendunt, & à pollice abducunt, unum qui pollicem ad indicem magis euerit, alium qui pollicem euerit, eundem ab indice magis remouet, alium illi proximi, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem, duos insignes brachiale extendentes, & duos quorum ope radius in supinū ducitur. Si uero illud principij, quod ex ulna enasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera in dicem præcipue, & medium digitum, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratū esse uelis, hic reponetur nouem: dein si secundum principium

Ligamenta
musculorum
constitutionem
subueniunt.

Quot musculi
in extrema
manu.

In interna cu-
biti sede.

In externa.

In brachio. cipium iunxeris, uniusque musculi loco habueris, octo erunt, nambis unum, ubi nos duos constituimus, recenses. In anteriori brachij sede* duo flectentes cubitum sunt, in posteriori autem rem sede extendentes, aut tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pauciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modo accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia secando didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectionibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut non minus quam proprii ungues cognosci possint, per pauci studiosorum aliud recensere ualeant, quam hac prælectione quadraginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, negotijque difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc tamen, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulo student, ut in quibus à Galeno dissentiam, sæpe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsis indoctiores transferri bant. Quo labore ut ipsos liberem, hæc à me toties efflagitata candidiori animo, quam à plerisque accipienda erunt, describere ne utique grauior: unumquemque amicè monens, ne quis huic libro, neque alteri cuiquam, utcunque uetustate autoritateque probato fidem præbeat, nisi accuratissima sectione, quæ scribuntur, prius, idque non semel inspexerit. Porro hanc, brachio eius quod fecas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es. Primum cutem cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id per feceris commodissime, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exteriora sectionem duxeris, quæ cutem membranamque carnosam diuidat. Dein ad cuiusque digitum alia ducenda est sectio, quæ depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam summæ manus sedem integit, adhuc relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quam quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad radicem brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione cutem nunc liberatâ ab illa, quæ in uola adhuc reliqua est, rescabis. hæc namque latescens tendinis nomine asseruanda uenit. Priusquam uerò tendinē illum aggrediaris, accuratè perpendito totam cubiti sedem paulò minus toto liuescentem, ob membranam quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solum lineas, quæ ipsos dirimant, intuearis: quum tamen mutuo prorsus disuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones secundum dictas modò lineas duxeris. Huius membranæ naturam eo obseruabis diligentius, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminere. Cæterum ut latescens uideas tendinem, animum accommoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculi, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque à brachialis radice sectionem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, uersus internum humeri tuberculum molieris, & postmodum iuxta brachiale, tendinem à sublati organo liberabis, & cultello transuersim ipsi subiecto, & sinistrae manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius uisum caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, à uola & digitis absciccare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatescentem manui iam hæere sinis. Quum uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum intercedens, qui tanto diligentius quoque animaduertendus est, quanto tendinem magis à cute dirimit: & tendinem non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranæ carnosæ modo, & adipis interuentu, pertinacissime commissum ostendit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendere sines latescens tendinem, à subditis quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum fuerit, tendinem unâ cum cute adimere, id feceris facillimè, si tendinem priusquam cutem separas, unâ cum cute abstuleris. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeo, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse uidetur. Porro si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque duorum musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum incumbere uideris, præsentem musculum deesse cõijcito: quod sanè non infrequenter tibi occursum scio. Nò quòd negligentia illum præteriturus sis, uerò quòd prorsus deerit, eius uicem tunc supplente inferiori, interdum etiâ superiori brachiale flectenti musculo, aut transuersi in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinē indagabis. Iam itaque omnia cute libera sunt, unde etiam & quosdā extremæ manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis,

possis, cum uidelicet qui pollicem à reliquis digitis remotissime abducit, & deinde duos primum ipsius internodij flectentes, sic & musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis maxime abducitur, & exteriorem primum eius digiti os flectentium dissecare liceret. At opportuniùs feceris, si donec omnes summæ manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt duo brachiale flectentes, quos rectissime primum ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem aggredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum à subditis liberaueris, uniuersam ipsorum ferè naturam mediocri negotio spectabis. Inferioris namque capite abscicto, & musculi ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes, aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, à brachiali non est abscandendus, uerum aut musculi suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut tendo nonnihil ante brachiale uenit rescandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus digitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes, quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamentum munere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commissio, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum ligamentum recta est iniiciendus, ut huius acie antrosum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ratione secundum indicis longitudinem, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem accommodans, ne hæc prorepentes tendines lædas, quod optime caueris, dummodo cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorum naturam aut discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertionem obseruaueris, qui in diti exporrigit. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem reposito, eius caput trahendū uenit, ut ipsius innoscat munus, intuearisque, qua ratione primo indicis articulo in flexu secūdi, tendo ille adniti nolit, uti sanè reliqui transuersi adhuc ligamentis inuoluti innituntur, proximè ue attenduntur. Nunc ligamenti trium reliquorum digitorum, ac cuiusque tendinis insertionem & perforationem, qua subditum transmittunt tendinem, notatis, musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges, aut si in sinu manum habueris, propendere à digitis sines, ac eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo capite liberabis, quod nonnihil occultatur sub musculo, superiore radij partem in primum ducente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cõducat ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculus hos tendines produciens ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habetur adeo, ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secundi musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnæ ligamento assumit (quod inter radij & ulnam, ubi inuicem hæc ossa dehiscunt, obuuium est) uniuersum musculū ex brachialis sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum tamen est, ne quum eos attollere studes, gracilem musculum singulis tendinibus exporrectum uiolens, hic enim quum tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi inseritur, ad tertium usque articulum secundi musculi tendines oscitater eleuare prohibet. Quum itaque hos tendines primi musculi tendinibus traici atque in tertium os inseri uideris, utrunque musculum in suum locum reponito, examinaturus num secūdi musculi tendines primū digitorum flectant soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum musculorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo à digitis resecto, secundum in brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referuentur, gracilium musculorum causa, quatuor digitos pollicis adducentium. Modò tertium musculum pollicis subseruiem à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen transuerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris, musculi brachiale flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis ossis indicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc duo tantum musculi supersunt, radium in primum mouentes, qui quum citra aliam operam conspicui sint, donec & horum oppositos uideas, opportuniùs seruabuntur. In præsentia itaque ad externam cubiti sedem accedas, in ea potissimum obseruaturus transuersa ligamenta, quæ ac si unum essent,

Primi & secundi brachiale mouentium.

Primi digitos mouentium.

Secundi

Tertij digitos mouentium administratio.

Transuersorum ligamentorum in externa cubiti sede.

essent, sese offerent, uerum dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommo-
dabis, ac seorsum unumquodque, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut
minimum sex numero occurrent, quæ antequam musculos separe, diuidere possis, nisi prius
in cubito cuiusque musculi tendinem separare statueris. At commodius erit aut simul omnia an-
te musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse
potest, qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo sinu
eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accuratè
interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, qui parui digiti extensioni potissimum
famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissectueris, illi postmo-
dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandem brachiale exten-
dentium & flectentium musculorum munus conspicari ualeas. Post hunc is ex sinu attolletur,
qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos
ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum subsequenti iam in enarratione mu-
sculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem di-
ligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri
exporriguntur, diuisum, ab humero quoque rescabis, nunc sedulo animaduertens, num in
tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inserantur, quæque ipsorum ad digi-
torum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipue extendit, molieris, neutrum
ab ipsis digitis absceans, nisi & modò subsequenter ad insertionem usque deduxeris. Occur-
rent enim nunc tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propin-
quius obseruandum uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abdu-
cit. Huius itaque principij portionem, quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides, atque ex
suo peculiari sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret,
liberatum, ad digitos usque deduces, ad amissum nunc trium illorum musculorum tendines,
& insertionem perpendens, quam multò accuratius intueberis, quam ego illam (quum uaria
sit) describere possim. Cæterum illis à digitorum internodijs ad unguem usque radicem resectis,
qui pollicem euerit, aggredieris, ab ulna itaque, reliqua tertijs principij parte resecta, musculus
pollicem uersus indicem euerit, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij mu-
sculi, qui bicornem transcunt tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque
una cum reliquis à digitis reiciantur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prius
est conspicuus, nisi quod nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic
itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum
cæteris abijci poterit. Super sunt adhuc in externa cubiti sede, duo radium in supinum agētes,
qui citra sectionem etiam, ut & interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantum ca-
pite excepto, quod penitus nonnihil inter posteriorem cubitum flectentium musculum, & ex-
tendentium exteriorem latitat, non tamen adeo impenit, ut non liceat ipsius capite ab hume-
ro resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere.
Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduertis, extremas
manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles eta-
dunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporrexerit. Dein-
ceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maximè remouet, mox duo primum pollicis inter-
nodium flectentes. Deinde tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentius obserua-
re oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,
qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum ualidissime abducit, ut tantum
octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-
torum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruas, & attentissime perpendens, os-
siculorum usum, quæ à sesami seminis similitudine nomen mutuatur. Reperies enim in interiori
secundi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidem fabricata, ut quum
in articulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmitus esset, & ad flexionem in
acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissime particeps. Deinde
tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum ma-
gis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quam secundum polli-
cis internodium, donare usum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossi-
bus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus expe-
rieris, at longè diligentissime brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis, quod hic
cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro, sty-
lum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quam
radij

Tertij brachi-
ale mouentium.

Decimoctla-
ui & 17 digi-
tos mouentium
administratio.

Decimoni
administratio.

21, 22 digitos
mouentium, et
dein eius qui in
illorum deseri-
ptione 23 nu-
meratur.

Quartij bra-
chiale mouen-
tium.
Radium mo-
uentium admi-
nistratio.

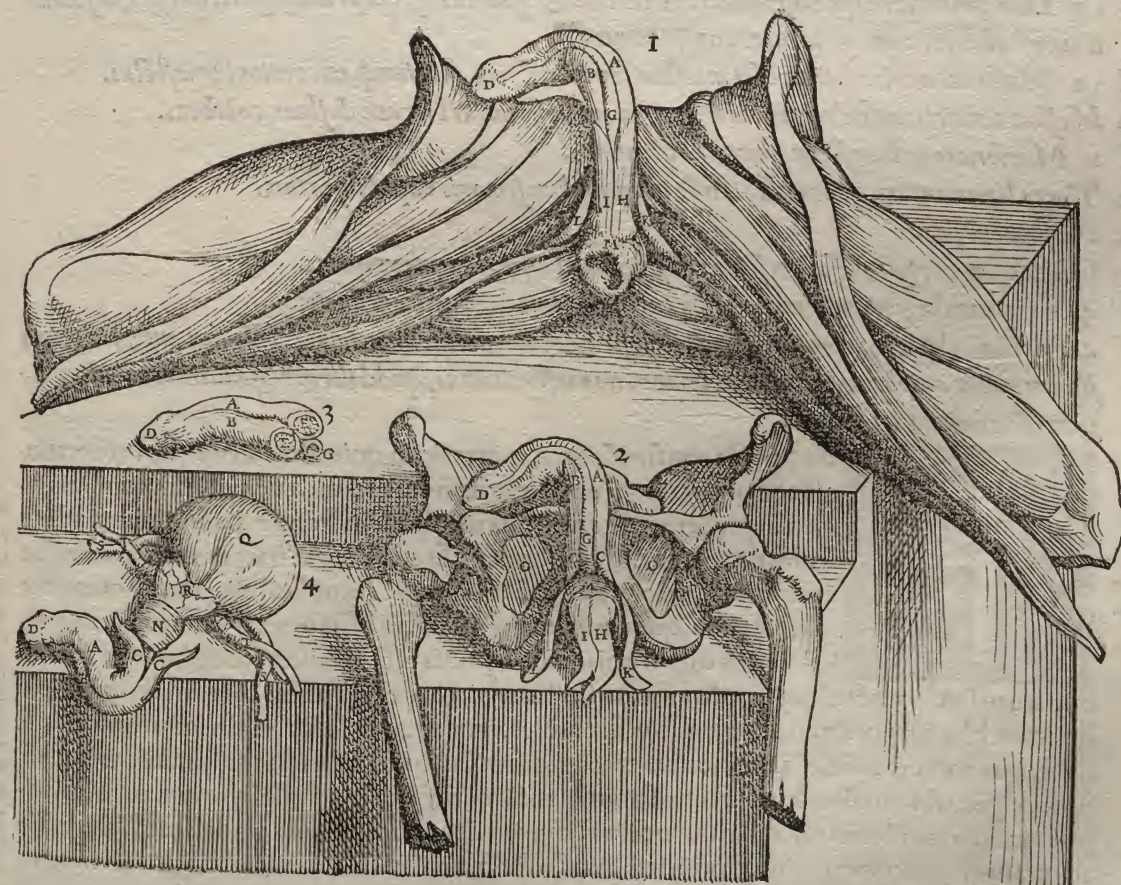
Quatuor mu-
sculorum qua-
tuor digitos
pollicis adducē-
tium, & alio-
rum extremam
manu occupan-
tium.

Ligamento-
rum reliquorum
administratio.

radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque
latere formam esse, ut una mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Natu-
ram celebrare instituis, illi inartificioissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reie-
cta nunc summa manu, priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato,
quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente
recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimeretur. interius ualido quoque cultello ab inter-
iori scapulæ processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carno-
sa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdi-
to musculo iste prior auelletur. Vbi uero huius insertionem intuitus fueris, is appensus
seruabitur, & posterior ab humero derasus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po-
steriores eadem ratione aggredieris, primum illum qui ab humeri ceruice pronascitur li-
berans, ac dein illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, secun-
dum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex
sententia feceris opportunissime, ubi hos in cane aut simia prius spectaueris. Quando ita-
que hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduertis, cu-
biti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra re-
ctam tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamenti hærenti, & iam pro-
pèmodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uesti-
to: Ut tamen hæc omnia exactius rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solum humeri
cum ulna articuli gratia, uerum & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc e-
nim quod nihil utilius sese inspicendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita pro-
fecto eiusmodi articularum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior specu-
latio occurrit.

DE MUSCULIS PENI PECULIARI-
bus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPI-
TIS TABULA.

QVADRA

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV

læ, eiusdemq̃ figurarum & characterum Index.

PRÆCEDENTEM paginam occupans tabula, quatuor complectens

figuras numero insignitas, nō huic tantum Capiti, uerū etiam & alijs plerisq; utilis erit. Ne uero dein pluribus præfigēda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

- 1 Prima itaq; figura corporis in mensa prona, & oculo ad perinaeum, seu interfemineum directo, ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis, & arterijs undiq; absectis.
 - 2 Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quae sacri ossis lateribus committuntur, ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appendent, una cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipsorum exortu dependere sinximus, ut penis corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pubis ossibus flectitur.
 - 3 Tertia, penem transuersum dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coactus, & cum urinæ meatu connexus oculis subicerentur.
 - 4 Quarta figura integrum commonstrat penem, una cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesicae ceruicis musculus intueri possit.
- A, B 1, 2, 3, 4 Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.
- C, C 2, 4 Duorum penis corporum exortus.
- D 1, 2, 3, 4 Penis glans, quam alij præputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegitur, non dignantes.
- E, E 3 Fungosa rubraq; penis corporum substantia.
- F 3 Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.
- G 1, 2, 3, 4 Vesicae meatus, urinæ seminiq; genitali communis.
- H, I 1, 2 Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.
- K, L 1, 2 Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secunda uero ab insertione pendentes conspiciuntur.
- M 1, 2 Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, faciumq; excretionis praefectus.
- N, 4 Vesicae ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.
- O, O 2 Membrana pubis ossium foramina occupans.
- P, 2 Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.
- Q, 4 Vesicae corpus.
- R, 4 Glandosus corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.
- S, S 4 Portiunculae sunt meatuum, quibus urina è renibus in uesicam ducitur.
- T, T 4 Portiunculae sunt meatuum, semen in uesicae ceruicem eiacularantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insigniuimus, quod illi in musculorum tabulis diligentissime annotati fuerint.

sinistrum latus modicè exprorectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principu
ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; hæc corpora ad inferiorem ipsorum se
dem, qua coëunt uesicæ meatum sibi toto ipsorum ductu ad glandis usque radicem subna
rum exiūt, ubi canalem huc urinæ seminiq; communem, corpora illa in unum prorsus cor
pus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixius. Nunc enim
ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abunde sufficiunt. Ab anteriori itaq;
de anularis musculus, quem recto intestino ut excrementorū prefit egestionis obnatum esse do
cebitur,

h. 1. 2. p. 1.
1. 4. 14. S. T.
1. 1. 2. p. 1.
L.
 cebimus, ^{h.} duo carne enascuntur musculi, illis prorsus similes qui à pectoris offe ad os ^u refer-
 rentur porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & in internis lateribus mutuò cōmittuntur,
 rectaq; sursum in priora ad urinarij ^{h.} meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum a-
 scendentes, eius meatus lateribus inferuntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil di-
 gitorum modo amplectantur. Alij duo urinæ habentur singuli, ab appendice ossis coxendi
 eis paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes, quod carnum est, & gracile, &
 oblique sursum procedentem efficiunt musculum, qui carnosus semper permanēs, sui lateris cor-
 pori non procul ab exortu inseritur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu tra-
 hitur, hinc & erectionis quandam uitam, præter naturalem facultatem ipsi instringam, obtinens.
 Quamquam duo priores musculi in urinae feminisq; excretionibus, communem illum urinae
 femininq; meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu
 restrictus, cuiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum feminis, cuius eia-
 culatione (etsi urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi infe-
riorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tintigine totus meatus occlu-
deretur, quòd ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur.
 Porro, ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc re-
 liqua est, resumetur, ac distentis quàm maxime possis femoribus, orbicularem sectionem in an-
 ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hie habes copiosissimum, maximeq; humi-
 dum) diuidas. Deinde longam sectionem per futuram in penis inferiori sede a scorto conspi-
 cuam in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quæ ad anteriore usq;
 orbiculari linea sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc inde
 à subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui sese absecta cute offerunt, paruo
 cultello à suis exortibus liberatos, ad insertionem usque per duces, non per transnam singu-
 los seorsum expendens, cum calculorum erucendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; no-
 min hac sede non infrequenter homines insectantur. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exa-
 ctius, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quàdoquidem locus in quo il-
 los in opere de Administrandis sectionibus profectus est, unà cum quinque & dimidio eius
 operis libris in curia temporum intercidit, unà cum ipsius de Musculis peculiari libro, in qui-
 bus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam
 prorsus sperandum est, in Bochara Persiæ ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus,
 hos libros omnes aliquando non in uidentibus superis, inueniendos. Nisi forassis Auicen-
 nam iam illis libris destitutus, Orobalij duntaxat operibus usus fuerit, è quibus uerbosum
 hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uideretur.

DE CERVICIS VESICÆ MUSCULO.

urinam, ne præter arbitrium ex uesica profluat, inhibente.

Caput L.

HVIUS musculi effigiem in uiris quarta figura tabulae præcedenti Capiti præpositæ
commonstrat, *N* litera a notatam, quemadmodum & uigesima secunda & uigesima tertia figuræ
ad characterem *g*. Muliebris uero uisceræ musculum proponit uigesima quinta & libri quinti figu-
ræ *γ*. Quod autem illas figuræ hic non proponam, hinc potissimum fit, quod eisdem figuris pa-
ginae occupandæ minime duxi.

4. f. cap.
 49
 b cuius p.
 R.
 c cuius p.
 N.

d 37 f. l. 5.
 a.
 e cuius p.
 f. d.
 f. cuius p.
 f. d.
 g 37 f. l. 5.

b virilis^a vesicæ finem, ubi in collum cervicem^b ut terminatur, glando-
 sum quoddam corpus ipsi obnasci, quintus liber declarabit, qui etiã uni-
 versum meatus ductum explicaturus est. Musculus autẽ iam nobis pro-
 positus inter glandosum id corpus & reflexum consistit, quẽ vesicæ cer-
 uix sub pubis osse primũ molitur. Musculus totã fere hãc meatus sedẽ
 orbiculatim ambit. Est namq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi
 rotundiq; meatus effigiem exprimit, fibris transuersum circularibus inter-
 textus, & superius iuxta glandosum corpus crassior quã inferius. Atq; ita in viris habet. In
 mulieribus uerò, quarum^c vesicæ^e cervicis^f modi corpus glandosum non adnascitur, mu-
 sculus totum meatum ambit, qui à vesicæ corpore in superiore sedem colli uteri nõ procul
 à pudendo^g subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam
 tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris præstas. Primariò enim in hoc
 ipsum Naturã condidit, ut meatui vesicæ præficeretur, obstaculo futurus ne transuersa uesi-
 cæ fibræ motu suo naturali urinam præter nostram uoluntatem excernant. Operæ precium

Virilis vesicæ
 musculus.
 Mulicbris.
 Musculu-
 sus.
 e 2
 c nim

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanarēt: atq; id præterquam quod fecidissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauat, etiam citra hominis impetum propelleret, Natura meatui uesicæ hunc musculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicæ fibrarum ui pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus^b abdominis musculis, & septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uerò urina effluxit denuò musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhaeret protrudens. Relinquantur autem tres quatuor uel guttulæ, quæ emissa iam urina promanare solent. Atq; hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quod uerò ad excretionis promptitudinem uelocitatemq; quicquid (ut Galenus asserit) auxiliatur, quodq; præcipuus ipsius sit usus, nequo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamq; comprimendi uim laxat, eo liberior redditur meatum, qui apertus & amplius maiorem urinæ à circularibus uesicæ fibris pressæ copiam transmittit, quam si laxatus musculus non nihil suas fibras ad expulsiōem dum urina profluit quoq; intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustiorē meatum reddens, felicioremq; urinæ excretionem uiuans. Nec profectò aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arctaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatum angustiam & longitudinē uarijs circumactibus iunctam, refellit muliercularū urinæ^c meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad insertionem usq; quam in uteri ceruicem molitur, arctus sit, brevis tamen est, & recta deorsum breui intervallo uteri collo exporrigitur. Cæterum ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reiciam, ibidem illum unā cum sedis musculis aggressurus.

DE RECTI INTESTINI MUSCULIS.

Caput LI.

- RECTI intestini portio cū suis musculis à corpore resecta, quā reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.
- A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uigesima secunda.
- B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.
- D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porro ad infimam pudendi partem commissa.
- Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.
- E Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deiciantur præcauens.

Musculi sedem accollentes.

AVDATA nunquā satis Natura^a recti intestini extremo musculos largitur, qui in fecium excretionē protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuellunt: dein alium dat musculū, qui intempestiuam inuoluntariamq; excrementorum egestionem prohibet.^b Musculi itaq; sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neq; admodum carnosi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamētis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaq; demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, extimæ ipsius tunice inserti. Præsentis musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum^d portio radici quoq; penis, mulieribus uerò uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vt cūq; uerò sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedē ilico ab excretionē sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur ui abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus spiritumq; continentibus musculis. Cæterum illis qui anum sursum ducunt musculis nullus ē regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodū in omnibus fere alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit, sciebat enim interdū à musculis octo abdominis unā cum septo transuerso,

uerso, sedem adeò propellendam, ut ne à relatis quidem musculis promptē queat reuelli. Ab horum fine^e alius præterea musculus extremum recti intestini ad cutem usq; amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas uel adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quam inferiori est: quā autem cuti (ut labrorum^f musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus^g meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uerò ceruicis uteri principio. Quamquam etiam^h duorum musculorum, quibus in uiris principiū porrigit interuentu, peni committatur. Cæterum posteriori sua regione, quatuor ad ossis sacri finem locatis ossiculis (quæ Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connescitur teretibusⁱ ligamentis à sacro osse in coxendicis os pronatis. Præsentis musculus non adeò, atq; medentiu uulgus arbitrat, brevis est, sed longus, & secundum magnum recti intestini longitudinis intervalum exporrectus uisitur. Quod nō perfunctoriē ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrecentias, quas *Γαγκώματα* & *νοσθολώματα* Græci appellāt, subinde præcindere ueretur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus nō ita promptē in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circularim intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne præter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuo egerant, sed ut tēpestiue dum aut mole, aut uitiata quapiam qualitate hominē excrementa molestant, musculus hic laxatus instar fiduciantoris ea transmittat. Quemadmodum itaq; huius musculi cum uesicæ meatum^m amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli *σφιγκτήρας*, quasi dicas constrictores, appellarunt.

COLLI VESICÆ ET ANI MUSCULORUM administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonæo^a quā internæ pubis ossis regioni obtēditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hæc committuntur, mediocri negotio perficiet, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisq; corpora^b initium ducunt, ac utiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abradenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorū cartilaginem ducta, quam sanè leuiori opera quàm plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admissum tetigeris. Hæc sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscendant, occasio erit. Quo uerò remotiūs ossa disungas, uehementius quoque femora abducenda sunt, quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi in cumbere, in mensa latus acutum uel os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeò iacet, ut etiam^c musculum uesicæ collo obductū promptē animaduersurus sis. Vt autem sedis^d musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruicē à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spōgia sedulo elues. Vix enim (nisi fortassis ad modum operose omnia uasa uinculis ita interciperē possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctum ictum, aut transuersim necessariò incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculum uesicæ perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summè conspicui, si modò diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterferis. Operæ precium nunc foret, ualidiūs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium ossi connectens in sinistro latere diuidere, ut utrumque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroq; cruri sacrum adhuc hæreat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicietur, quod decimam sextam musculorum tabulam constituit.

PROXIMUM quidem nunc erat femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculis situ uiciniores aggredi institutum fuisset: uerum quando sectionis potius, quam uicinię seriem sequi propositum est, ante musculos femoris motuum opifices, tibię motores in pręsentia ueniunt pertractandi. nam quousque hos asseruas integros, commodos illos administrare nequis. Ceterum quo tibię mouentes musculi insigniores, & proceriores, magisque conspicui sint, eo etiam minus Galeni sententia, & potissimum in illorum functionibus explicandis assentire queo, quauis interim etiam non omni ex parte is sibi cōsentiat. Quandoquidem non procul a calcetrij de Partium usu libri tibię motores recensens, atque sua potius imaginatione aliorumque dissectionis professorum libris, quam uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplexantes, tibię motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant, atque omnium huius loci musculorum maximi sunt, recta ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellę carnosa apprehensione, duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui latefcens implantatur toti patellę, stringens eam exquisitę, & continens cum subiectis. Deinde autem præteruectus articulum, anterioribus tibię partibus inferitur, eum si iubeatur extendens, unā cum toto ipsius genu articulo. Alij uero duo musculi utraq; prædictorum parte, hic quidē externus, ille autē internus, in tibię lateribus inferuntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namque internus est, crus intrō adducit, alter autem extorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex cōmissura ossium pubis, hic uero ab extremis partibus ossis coxendicis: optimē enim sic utriusque crus ad motus obliquos abducituri erant. In medio autem sem inter hos spacio, alia tres sunt musculorum explanationes, paruis motibus ipsum genu mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibiā is qui est continuus interioribus: abducit autem extorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris caput internum inferens, flectit quidem totū quoque femur, cum eo autem simul & rotam tibiā euellit, immittens se eis quę articulum ambiunt ligamentis usque ad alterum maximorum musculorum, qui in tibiā reponuntur, ut simul quoque tibiā ipsam totā trahat. Reliquus uero nouē musculorum articulum genu mouentū gracilis & longus, ex ilium osse enatus, tibiā sursum extēdit: in ea potissimū figura crus totū statuens, in qua molientes, ac subigentes, pedē ad inguinā alterius cruris sursum ducimus. Post hæc uerba Galenus Naturā in horū musculorum constructione laudaturus, proculdubio in primis exemplaribus subiunxerat, mirifice & hic Naturā omnia prouidisse, et quę reliquo cōtextu subsequuntur. At eum musculū, quem in poplite latitare innuit tēporis successu, et in re sectione simiarū peritior, cognoscēs, hæc quoque suo quod ad nos demanauit, exēplari interiecit. Præter autē hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoque flectens. Ut simul omnes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Hęc sanē ipsius oratio clarissima est, ex qua quiuis etiam citra inspectionē quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchrę cōfingit, at quam sit ueritati cōsona, partim ab ipso in secundo de Administrandis sectionibus, partim uero ex sectione discito. Verum quando ipsius orationis series in secundo de administrandis sectionibus longior est, quam ut tota hic describi debeat, ego femoris musculos eo ordine, quo ibidē recensentur, enarraturus sum, Galeni sententiā post musculi descriptionē cōtinuō subiiciens, ac pariter addens, in quo ordine in præscripta ex libris de Partium usu oratione hunc illum uē enumerauerit. Nihilominus priusquam musculos aggrediar, id summo studio abste cōtendo, ut quot motib. tibiā agis, accuratē examines. Galenus in libris de Vsu partium, ut præcedēs attestatur oratio, tibiā extendi simpliciter dixit, nō adiungēs eā magis aut introrsum aut extorsum, aut prorsus in mediū rectā extēdi. At flexionē uidet triplicē enumerare: unā quā tibiā retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit, alterā, quā introrsum illā sursum tractā agi dicit, tertiā, quā tibiā in neutrum latus inclinantē, rectā flectimus. Quāquā tertiū hunc ductū duntaxat flexionis nomine, & præcipuē in secundo de Administrandis sectionibus donare uideat. Deinde in præscripto ipsius sermone, secus atque in libris de Administrandis sectionibus tibiā in latera moueri affirmat, quū unū musculū hanc extorsum abducere, alterū introrsum adducere scribit. Postea, ubique motū tibię assignat, quo hæc sursum oblique uelut ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibiā agi ab illis cōspicimus, qui pedibus coria in ligneis stratis emolliūt, aut quū pistores massam apud plerasque nationes calcāt. Atque hos motus ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibię illos esse arbitret, ipsique peculiare musculos assignet,

Galeni in li. 3
de Vsu par.
de tibiā mo-
uentibus mu-
sculis senten-
tia.

Galeni in 2 de
Admi. sectio.
sententia cum
uera musculor-
um descripti-
one enarra-
tur.
Tibię motus.

gnet, quū interim rectissima flexione et extēsiōe tibiā, quiescētē femore, solū agatur. Si enim tibiā cū pede in latus digna animaduersione ducit, id sanē femoris sit beneficio. Neque est quod huic paradoxo corroborando, plixius insistā, quū ipse iam admonitus luce clariū animaduertas, tuā tibiā immoto prorsus femore, dūtaxat rectissimo tramite flecti extēdi. Quāquā quū motus hos examinas, nō perfuntoriē animus femoris motibus adhibēdus sit, nisi enim gnauiter attēderis, te in scio femoris caput in coxendicis osse sitū mutabit, unde etiā mox alia tibię flexio extēsiōque, quam prius, apparebit. Sed quum in re maximopere notāda, nō adeo secordē nūc fore quępiam arbitrer, quin adhibitis ossibus hæc sedulo rīnnetur, atque in ipsa sectione expēdat, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secūdo de Administrandis sectionibus Galeni libro adapto hæc legas, nisi enim illius libri obstaret enarratio, diuersa lōgeque faciliōri, quam Galenus serie, pręsentes musculos recenseret. Primus itaque acuto exortu principiu, ē neruea substantia & modica carne cōmixtum ducit, ab anteriori ossis illi spinę sede, aut ab illi ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicē dilatēfcens, gracilis permanet: eius tamē latitudo ipsius crassitiem spissitudinem uē duplo (ut sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usque productionē retinet, qui ab illi ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeo prorepat, ut internū femoris latus tandem iuxta mediam femoris lōgitudinem exquisitē occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, e regione internī femoris capitis iuxta genu cōstitit, ad quod uelut obliquo ductu reflexus, antorsum descendit, tendinem in anteriorem tibię sedē inferens. Porro musculus tendinē hunc tum primum producit, quando ad anteriora secūdu femoris caput reflexus, gracilior teresque efficitur. Tendo enim ipse non latus, sed adamussim (quicquid Galenus suis fidens simijs asserat) teres est, tibię ossi ad internū latus acutē illius lineę secūdu ipsius longitudinē exporrectā insertus. Hunc musculū Galenus in secūdo de Administrandis sectionibus primū enumerat, in præscripta autē oratione nonū. & utrobique huius musculi beneficio tibiā sursum ad alterius cruris inguinā, aut ad femur allici arbitrat: qui motus nō huius solū musculi opera, uerum femur mouentium & tibię musculorum auxilio unā perficitur. Tibiā namque suis musculis flexa, & femore deinde suorū musculorū ope sursum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibiā femoris motū sequeret, eiusmodi motu tibiā nequaquā alterius cruris femori, aut tibię, obduceretur. Secundus musculus amplo, et prorsus nerueo principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa in uicē cartilagine cōmittuntur, secūdu cōmissurę longitudinē duo sibi contigua oriuntur musculorū principia, quorū alterum ad dextrū crus, alterū uero ad sinistrū defertur, secūdu hunc musculū constituens. Tanta itaque huius musculi principij est amplitudo, quāta pubis ossis cōmissurę est lōgitudo. Principiu hoc nō procul ab origine strictius crassiusque, et carnosum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat, qui deorsum per femoris interiora descendēs, sensim gracilior tantisper efficitur, ut iam internū femoris caput non procul a genu articulo cōtingens, in exactū teretē tendit, & finiat, eadē sede qua primi musculi tendō tibiā innatū, sed tanto interiori, seu posteriori, quanta primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in parū obesius mulieribus, rigidum quoddā & durū ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eod quod excarnis in illis musculus neruea substantiā dūtaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Pręsentis musculi beneficio Galenus in præscripta oratione, tibiā ad internū latus duci attestatur, illū in serie quintum enumerans. In secundo autē de Administrandis sectionibus libro, tibiā elatius & interiori musculi huius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modō rectē ipsius sententiā assequor) pręsentē musculū tibiā uersus interiora maximē inclinantē flectere, quod enim attollere ipse dixit, mihi flexū insinuat. Perficeret autē eiusmodi motū, si tibię extremū unā cum pede alteri tibię imponeres, qui motus & flectentiū tibiā musculorū ope, & femur quoque introrsum ducentium flectentiūque auxilio celebratur. Quippe si crus utriusque rectū, neque prorsus in flexū habueris, nō integrū tibiā erit immoto femore alterius cruris tibiā, uel minimum, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimē rigidū etiā cruris tibiā in alterū latus, immoto femore, deducere. Tertiū cū alijs ut minimū tribus musculis, ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namque ossis appendice (que nobis scitibus in eius ossis infima sede, in simijs uero & canibus quū anterioribus innitunt) pedibus, in extrema habet ordinata serie multorū musculorū capita principiu ducit, quorū tertius hic musculus omnium postremū exigit. Ab elatiori eū & maximē posteriori eius appendicis sede, nerueū gracileque principiu educitur: quod deorsum descendēs, aliquantulū sub origine carneū fit, teretē quodammodo constitutū musculū, suo principio iam lōge crassiorē. Hic deorsum per femoris posteriora prorepat, aliquantulū oblique tantisper ductus, donec ad posteriōrē se-

Primus tibiā mouentium.

Lib. 2 de Admi. sectio.

Secundus.

Tertius.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat. Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non uero ut Galenus docet, latum) degenerans tendinem, in tibia anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatim uendicat, quod anteriori tibiae feci ad internum acutae illius lineae latus haerens, ad medium usque longitudinis tibiae properet, alijs tendinibus tibiae insertis, haud aequè descendentes. Galenus nulli musculo tibiae mouenti, adeo obliquum assignat ductum, atque huic tertio: non animaduertens, primum musculum longè obliquius duci, quum is scilicet ab illo osse antrosum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde muscululus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur, illum namque similiter atque hunc à coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiae secundum femoris externum caput, prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in praescripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiae in internum latus inclinantem flectere. In libris uero de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiae hac tractam ansa, retrosum sursumque ferri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.

Quartus.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

necessum enim est hoc motu tibiae flecti, & femur extorsum circumuerti. Quartus musculus non aequè latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis appendice ducit. Huius enim principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi principij externum latus nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod à Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extremum esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Ceterum principium quarti musculi paulo sub exortu primum efficitur carneum, exacti musculi formam multo quam tertij crassorem referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uero musculus femoris mediā longitudinē superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede, alia pars carnosā hic ex femore pronata ipsi ubi tendinē uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hic oriretur musculus, qui quartum augeret: atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuo crassescens carnei cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protenus exterioris parte admodum neruofus, insigni tendine fibulae implantatur, ualidam insertionē in processum superioris appendicis fibulae pertinaciter molitur. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, quā tibiae coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum sinum gerit, tendinis huius occasione, ut apte actus uehementer, priuatim exculptum. Ceterum siue quartum hunc musculus unius loco, aut duorum enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportunius statues. Is enim quum hunc musculus in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atque ut in caudatis simijs illū ego reperi describit. In simijs enim à femoris osse enascens portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Vnde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculus praescriptae ex tertio de Partium usu orationis septimū collocauimus, quo ibidem Galenus asserit tibiae extorsum, simul cum flexione ab duci & quodammodo inuolui. In secundo autē de Administrandis sectionibus, totam tibiae huius ope simplici motu in externā partē agi attestatur, eorū quae in libris de Vsu partium tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturā exactissimē propter cursoris symptomate allecū, sedulo huius musculi naturā in simijs perpendisse, atque tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulum attinet, motui à natura fuisse praefectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcumque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiae prorepere. Porro quintum musculū Galenus recenset, quem à coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiae mouentis musculi & quarti principijs assumere testatur, quēque non in tibia anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerum ad femoris caput & musculi tibiae principium, parte interna inferi, & simul ligamentum articulum circundans apprehendere. Praefens musculus, in praescripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiae euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primum hūc tibiae sensim in exteriora circuitu tertere, ac mouere

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Quem Galenus
quintū re-
censet, de
quis uerē quin-
tus sit.

tertij nobis commemorati musculi fungi dixerat, quamuis non aequè ualido. Secundò autē de huius musculi functione differens, inquit: Si hūc musculus ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrosum introsumque ferri uideatur. Deinde rursus non ita multo post subiungit: Poplitis, aut tibiae flexum inter infirmas tibiae actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commisisse, uerum (inquit) propemodum dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris furae musculi insinuatū, ut dixi, tibiae flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quam ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscure quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuiusdam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibiae tribuerunt, quum is inquit: Vel omnino non attrahit tibiae, uel certe parum, quia & finis ipsius in os tibiae, ne minima quidem parte ingreditur. Verum coacti sunt hunc poplitis flexurae autorem dicere, quod nimirum ignorarent alterum musculum articulo latenter quidem insinuatū, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia praeditus est, porro hunc prius cernere non est, quā à tibiae musculis ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxae articuli musculos aggrediens, quandam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huiusmodi sanè Galeni sententias colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimum excellit, quāque passim gloriatur, fidendum sit, & quā bellè ab ipso humani corporis fabrica nobis discere datum sit, quāque dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendum foret. Sed age ceptum negotiū absoluaui, summa Galeni auctoritate ob oculos perpetuò uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, quartum caput à coxendicis ossis appendice sumit, non autem (ut ipse innuit) tertium. Alius enim est muscululus, quem hic Galenus praeterijt, qui tertium caput ab illo appendice nascitur, et, ut paulo post dicam, in anteriora tibiae sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principium hoc carneum, maximum mole constituit musculū, qui priusquam mediam femoris superat longitudinē, gracilior fieri incipit, adeo ut paulo supra inferiora femoris capita in teretē finiat tendinem, pro musculi portione nimis quā gracilem. Hic tendo radici interioris femoris capitis ad capitis illius interioris latus inferitur, contiguus exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinque in lateribus nulli connatus est musculo, praeterquam communi conexu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot herere scimus. Verum anteriori ipsius sedi, qua femoris os spectat, illi continua connata est tota ea musculosa substantia, quae antè rursus quā huius musculi initium, à coxendicis ossis appendice ad pubis usque ossium commissuram enascitur. Quam uero haec musculosa substantia in femur insertionem molitur, quibusque fibris donetur, dum femoris motores pertractantur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculus cum illa unius loco recensero, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In praesenti autem id duntaxat addendum est, infimum eius musculosae substantiae insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atque illos perperam eiusmodi musculū tibiae flexionis autorem posuisse affirmaret. Habeto itaque in praesenti eam quā nobis modò musculosam substantiā nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primū enumerat: quinti autē tibiae motorū Galeni musculi uice, illū quem tendinē in interioris femoris capitis radicē inferere retuli. Nisi forte non nimis in Galeni uerba iuratus, semel & longè rectius dicere mauis, illū, eundem musculū et primū femoris motore, & quintū tibiae perperā constituere. Vt cumque uerò statueris, inter dissecandū Galeni loca & haec nostra reuoluens, sedulo inspicias, nū quintus hic Galeni musculus inter tibiae mouentes recesseri debeat. Mihi quidē pro quinto femoris motu duce habebitur, modò uix annūciū illū uel obscurissimē proprio motu tibiae mouere, & nullā mentione dignam insertionē ab huius musculi tendine in articuli genu ligamēta moliri. De musculo autē in poplite latente, ad reliquorū tibiae mouentū enarrationis calcē, nonnulla priuato Capite subiiciā, in praesentia ad Galeni seriē & numerū sermonē, ut cepti, accommodans. Quā itaque quintū Galeni musculū non inter tibiae motū duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, quintū sermoni ego illū addā, quē paulo antè à Galeno praetermissum dixi. A coxendicis ossis appendice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti à Galeno enumerati musculi, aliud neruofum principium nascitur, quod merito inter capita ab illo appendice originē ducētia, tertium

In 2 de Admi.
ni. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc similiter nervosum est, & nisi aliquousque sub exortu carneum efficitur, sensim crassescens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem musculus iste descendit, exacte carnosus uisitur, quanquam interim posteriori ipsius sede (ut paulo post dicam) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum praesens musculus deorsum per femoris posteriora delatus, & carnosus permanens, secundum posteriorem interioris femoris capitis sedem reflectitur, & simulatque elatissimam tibiae partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiae partis insertum, in ea nimirum regione, in quam primum, secundum tertium tibiae mouentes musculos ipsorum tendines porrigere relatum est. Verum quum tibi huius musculi tendo non aequè deorsum atque tertij musculi tendo in tibiae prorepat. Vix enim tibiae appendicem praetergreditur, sed minime interim (ne quis hoc in Galeni gratia expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inseritur. Huic musculo ex abundanti sinus quidam oblongus accidit, in posteriori ipsius sede statim ab exortu ad mediam femoris propemodum longitudinem ipsi insculptus. Totus hic sinus liuidus admodum est, & musculi tertij gratia incisus uisitur. is namque sinui incumbit, ipseque sinus illius moliacuratur congruit. Caeterum quum huic quinto musculo idem ortus et par omnino ductus cum tertio sit, etiam una cum illo tibiae flexioni non segniter opem fert. Si hic musculus in internum femoris caput insertionem uel obscurissimam moliretur, aut quauis primaria ratione femur flexeretur, & minus obliquo ductu quam tertius donaretur, fore nihil obstaret hunc quintum Galeni musculum fuisse, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni esse dixi, illum esse de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritate protulisse: qui etiam suis simijs nimium confusus, alios dissectionis professores non semel immerito insimulauit. **Sextus** musculus eo accuratius uenit inspicendus, quo rariorem inter reliquos musculos Naturam adipiscitur. A latere enim externo primi musculi ab ilium ossis spina enascitur, intus acutum carneumque caput obtinens, quod muris lacertae uel modo latefcens, deorsum ad regionem coxendicis articuli fertur, ubi rursus caput id seu musculus angustior redditur, & priusquam magni exterioris femoris processum perreperit, non amplius carneus conspicitur. adeo ut sextus musculus aliud nihil tandem erit, quam longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carni exacte musculi formam representans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori parte instar latae membranae in conspectum uenit, aliquousque coxendicis articulum amplexantibus musculis obducta. Quum uero membrana magnum femoris processum superauit, totam anteriorem femur amplexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exterioris cutis quasi modo tantisper integit, quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorem tibiae sedem et externum illius latus inseritur. Caeterum ipsius membranae, seu tendinis, utcumque appellare lubeat, non eadem undique est crassities. Tota namque pars, quae anteriori femoris sedi, et posteriori obducitur, tenuissima est: atque haec tanto tenuior conspicitur, quanto interiori femoris regionem uiciniùs accedit. Ea uero membranae pars, quae externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaque est, & accurate lati tendinis speciem exprimit. Huius fibrae recto tramite, quousque anteriori tibiae parti ad latus magis externum & ad fibulam inferantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendinibus commiscetur, qui cum ipso quoque tibiae extendere dicuntur. Praesens namque musculus extendentium numero uenit ascribendus, quanquam insignem usum femur ambientibus musculis etiam praestet, transuersi cuiusdam ligamenti ritu omnes, quos amplexatur musculos, in sua sede (ne aliquo scilicet permutentur) continens. Atque eiusmodi membranae uices gerit, cuiusmodi cubitum occupantibus musculis circularim obnasci, prius insinuauimus. Quam uero perfunctorie Galenus hunc musculum describat, tria quibus illum dignatur uerba, in secundo de Administrandis sectionibus ostendunt. Arbitror enim huc in libris de Usu partium Galenum latuisse, quum in trium quos ibidem recenset tibiae extendentium classem illum non reposuerit, & quia quartum praescriptae orationis musculi ortum sermone addiderit. Si enim simpliciter, ut de caeteris musculis loquitur, quartum insertionem et motum expressisset, arbitrus fuisset hunc sextum ab ipso eius musculi loco haberi, quem in externum latus tibiae abducere tradidit. Quod sane hic musculus, si sit ipsius ductusque species, praestaret, modo tibia uel minimum in latus ageretur. Verum quum explicatius de quarto musculo locutus, eius originem sermone addidit, liquidò Galenus comonstrat se sextum hunc non proponere, quandoquidem hic non ab appendice coxendicis ossis cum tertio, quarto et quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipse tamen innuebat, ab extrema sede ossis coxendicis abducentem musculum exoriri affirmas. Adeo sane, ut fateri cogamur, hunc musculum Galeno in praescripta oratione incognitum fuisse, & quem

& quemadmodum falsos tibiae motus sibi effinxit, ita quoque musculum aliquem sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse. Tres qui adhuc enarrandi super sunt, dilucidius fortassis recenserentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerum quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiam qui adhuc reliqui sunt, sua serie agrediamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis consultius uidebitur, omnes dissecturi. **Septimus** itaque neruea lataque & ampla origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris processum in orbem amplexus. Origo haec statim ab initio crassa carnosaque efficitur, & ilico a femoris osse abscedens, illi insertitur musculo, quem octauum nominabimus. Is namque aliqua sui portione huic septimo subtenus in causa est, quominus septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaque musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, praeterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris sedis femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur, paulò supra molam aut patellam in amplum tendinem desinens, quem octauus musculi & noni tendinibus commixtus, simul cum illis patellam apprehendere, atque tandem in anteriorem tibiae sedem inferi audies. Quanquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualide sexti musculi permiscetur tendini, qui praeter caeteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem integit. Posteriori autem septimi sedi quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui nonus omnium futurus est. Quotus uero ordine iam septimus musculus in praescripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluerò, ipse augurabere. **Octauus** musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit lineam, cui maximus totius corporis musculus, seu femur mouentium quintus, inferi docebitur. Deinde in ad radicem quoque inferiorum femoris capitum, posteriorem quoque femoris amplitudinem octauus hic musculus non integit, cuius principium a femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adactum, a femoris quoque magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non inepte diceretur: ac unum quidem femoris ceruicis, alterum uero magno illius processui ferendum esset acceptum. Vt cumque sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris adeo ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uero magis descendit, crassior semper carnosiorque efficitur, quousque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum femicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusque enatus tendo patellam, si cui paulo post dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine est directo semper illius carni femicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quam quae septimo musculo substernitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundum femoris longitudinem in anteriori ipsius sedis interno latere octauus musculus procerius extuberat, & septimi quoque anterior pars est directo lateris exterioris eius sedis femoris quae anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus una cum octauo sinum efformant impense liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus molae seu patellae iniicitur. **Nonus** (cui Galenus exortus sedem perperam assignat) non ex femoris osse enascitur, uerum ex illius ossis tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxendicis ossis acetabulum prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus principium nerueum acutumque assumit, quod deorsum recta in femoris anteriora descendens, lacertae muris, quae formam adipiscitur carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uero nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit, arcior graciliorque sensim efficitur, ut multò supra genu articulum in tendinem finiat, utcumque amplum, sed tenuem: qui recta patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilatur, tendinibus septimi & octauus musculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeo ualide, atque septimi & octauus musculi tendines inuicem, conascitur, quandoquidem transuersis, quae nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, a subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiae sedem auelli potest. Vt cumque sit, hic ex tribus postremo enarratis musculis, unus tendo conflatur, cui patellae corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellae tendine non obducitur, praeter anteriorem ipsius superficiem, quae laevi cartilagine incrustata, sinu inferiorum femoris capitum respicit, mutuoque ingressu

ingressu cum illo respondet. Quum uero tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoque humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissime in anteriorem tibiae sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudatis uero simijs non aequè arctatur, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibi inferius multo, quam hominibus, inseritur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibia implantati, membranosiores latioresque quam hominibus obtrigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissime, qui omnes propemodum teretes tibia mouentium musculorum tendines, ac si lati amplius essent, utin simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundum & tertij loco in praescripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modo neque numero duntaxat nimium attentus, neque libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulo administranti astes. Quod non solum in nouem enarratis tibiae motoribus obseruabis, uerum etiam in musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

NOVEM TIBIAM MOVENTIUM MUSCULORUM administratio. Caput LIIII.

Sexti musculi administratio.

SECTIONEM tibiae mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossi in ani musculorum administratione se iungeres, sacrum os adnexum fuisse. Ab ilium igitur ossis summo ad medium usque tibiae longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens, absque omni arte cutis cum carne membrana laniorum artificio ad mediam usque tibiae longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinem in interna ipsius parte obseruabitur sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit, eius igitur parte quae anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque quae posteriorem sedem integit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & septimum musculum interiecta, & sursum deorsumque mota, tendinis insertionem & musculi quoque originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina absecabis, & illam digitis attollens, ad tibiae usque totum musculum auelles, accurate tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendente relinques, quo postea ipsius functione rectius innotescat. Post hunc, primi musculi caput ab anteriori summaque ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absque negotio ad insertionem usque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, quae id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committebatur, secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam nonum aggredi licet, uerum commodius feceris, si uerso crure illos qui à coxendicis ossibus oriuntur, prius administraueris. Quod ut recte succedat, necesse est insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processu potissimum inseritur, femur, uti suo loco audies, motorus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abradendum, ut à subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Alias enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quae sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Ceterum ut exactius uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusiori nouacula, musculos inuicem se iunges, ut capitum mutuo incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hic adhibebis, num tertij musculi caput ut ego dixi, quarti insertum, num uero tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte situentur connascanturque. Quod ubi praestiteris, utrunque à coxendicis osse absecabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uero quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulo attendendum est illi carnosae parti, quae à femore pronata, quantum augeat. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perducatur. Iam quintus Galeni musculus erat dissectus, uerum noster ipsi incumbens sese adeo manifestè offert, ut ad-

Primi.

Eorum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur.

Tertij & quarti. Lib. 2 de Admi. confectio.

Quinti.

ut admodum Naturæ artificii admiraturus sis, quæ illum sinum tam affabrè exculpit, ut tertius musculus, in illo repositus una cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsus fuerit. quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In praesentia quintus Galeni musculus se ad amissum in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verum quia femoris motibus subministrat, opportuniùs inferum agentium musculorum sectione administrabitur. Quamquam nihil etiam prohibeat ipsius capite nerueo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis quæ sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Ut simul & huius, & carnosae illius partis insertionem ortumque intuearis, num ego hæcenus uera tibi enarrauerim, obserues. Verso nunc crure, noni musculi principium altius nonnihil inter quodam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad patellam usque citra sectionem adimetur, & liuida ipsius substantia, quæ sinui octauo & septimi musculi insidet, una cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, septimi musculi exortum ab osse sedulo derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usque liberabis. Octauum uero operosius à femore deradere conuenit, quum undique fere ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usque abrasus, atque una cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæ precium feceris, si singulorum musculorum motum expendaris, quod pari ratione atque in alijs musculis praestitum es, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attractis. Verum hic tibiae motus propter frequentiam in genu & femore uulnera tibi tantus esse debet, ut pede à tibia absceto, & tibiae carnibus quam possis examissim citra horum musculorum lationem adeptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiae motibus immerito secus atque alij omnes senserim discas. Neque sanè pedem cum tibiae carnibus adeptum esse, sat est: imò nihil æquè conducet, atque omnem carnem coxendicis articulo incumbente una auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper una intubere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemque tibiae immoto femore, aliam nullā moliri cospicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia praestet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porro extendentium tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellæ in illo tendine nexus sit: ac demum qui nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

DE MUSCULO IN POPLITE OCULTO

to, qui non recte Galeno præcipuus tibiae flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Admi. confectio.

INTER tibiae motuum duces Galenum, quendam musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modò autem qua sede is contineatur, cuiusque formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamentis itaque femur tibiae connectentibus (quorum naturam peculiari capite una cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamenti persequar) unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum. Ab huius itaque posteriori parte nerueum musculi principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorem genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamento regione prodit. Hinc uero principium id carnosum adactum fibris, admodum oblique deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulò longiorem, quam ampliorem. Finis enim huius, seu insertio iuxta radicem appendicis tibiae ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeo ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoque molitur insertionem. à posterioris enim tibiae sedis interno latere, deorsum uersus internum latus oblique ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamenti, maxima uero tibiae committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiae quoque ossi, quemadmodum retulimus, proluxa & ampla insertionem implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multo minus ab hoc originem ducit. Praesenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertionem subijcitur, sed articuli ligamenti & ossibus proximè attingens, sub illis musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, sursum tertio quodam musculo efformant. adeo ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit, num uero huic tibiae flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usque enim Galenus

Galenus huic musculo (quod forte illum primus inuenisset, aut quod alij Dissectores illum flecendi opificem non recensuissent) fuit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse popliteum fletere, aut maxima potentia praeditum esse scripserit. Mihi uero non modo haud maxima potentia ad tibiam flecendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui praefici nequit: deinde adeo est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad haec, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femorisque ossi, & multo minus illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non conascatur. At haec inter secundum exactius multo obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico namque ac surae musculi à femoris capitibus enati, a femore liberantur, ac deorsum reflexi pendunt, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uero ex dissectionis ordine is detegatur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum superiori radium in pronum mouente musculo.

DE MUSCULIS FEMUR MOVENTI
bus. Caput LVI.

Femoris mo-
uus.

Primus fe-
mur mouen-
tium.

Secundus fe-
mur mouen-
tium.

FEMUR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flecunt, in trorsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flecitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrorsumque ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducuntibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maxime quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quam licet remotissime protendimus. Vnde etiam merito Natura magnis & fortibus multisque musculis extensionem concedidit, quos iam enitar persequi, cum Galeni ordinem seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is namque longe mihi potior, & ex aliorum dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet, quam is quo coxae articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggreditur. Primus itaque ipsorum sub summa cute consistit, alterius lateris natem praecipue efformans. Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro osse, & coccygis osse musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil oblique deorsum proropat, totum coxendicis articulo superuectus. Vbi uero articulo infertur, gracilior angustiorque tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiat tendinem, quo exteriori magni femoris processus parti secundum ipsius longitudinem oblique inferitur. Principium enim infertionis paulo sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modice descendens, & magnam eandemque ualidam sui tendinis portionem, in processus eius radicem, longa linea secundum femoris posteriora inferens. Secundus magna ex parte primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiori ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, totam fere ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium non mutauit. Verum hac tantum sede secundus musculus non contentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primum abscedit, sub illo quoque enascitur, adeo ut huius quoque initium tanquam ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiam in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum oblique nonnihil ad latus descendit, ut sensim arctior redditus, primum musculus totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: cuius regione in membraneum, sed ualidum tendinem cessat, qui elatori magni femoris processus parti implantatur: anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamque & transuersam infertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibrae, quasi transuersim in latus minimum scilicet deorsum inclinatae prorrepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modice admodum in latus protensa propagentur, utriusque musculi fibrae sibi mutuo x literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quam ubi

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primum abscedit, ac tertio infertur musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorso sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primum obtinet, atque id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque. Præterea hoc in priora modice deorsum procedens, coxendicis articuli ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoque redditum, in latum robustumque cessat tendinem, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius parti, atque adeo apici innascitur. Hic musculus admodum liuidus, & praecipue in musculosis, & non admodum obelis apparet, in quibus & secundus quæ tertio in cumbit pariter liuet, ut etiam tota ipsius pars primo musculo non oblecta, quæ præterquam quod liuet, etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinaciter ea sede conatus, qua illum subit musculus. In obelis autem & præpinguibus nimis quam parum liuet, imò plerumque nerueæ fibrae per hos musculos exporrectæ in mulieribus per totum musculi carnosam partem, adipem nutritæ conspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quam pingues fibras in carneam molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scateat soleant, ita commodius stratum sedentibus futuri. Quartus musculus magna etiam ex parte liuidus, & paulo minus toto teres, non autem dictorum modo amplius existit, neque cæterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at à lateribus trium inferiorum ossis sacri uertebrarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi sese inijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnam processum transuersim excurrens, carneus aliquotusque permanet, & tandem arctior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat tendinem, posteriori maioris femoris processus sedi implantatum, iuxta ipsius summum & apicem. Porro & si Galenus in decimo quinto de Partium usu libro, præsentem musculum à sacro osse enasci dixerit, & rursus in secundo de Administrandis sectionibus unum quoque à coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Visu partium nusquam præter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uertebris Galenus id conformatum arbitraretur, & tria ossa his tribus uertebris proximè subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum ossiculorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed à quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuetur. Qui modo subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est namque musculus iste, cuius dum tibiæ motores enarrarem, superius memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub tribus enim posterioribus capitibus, quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiam mouentes constituiebant, quartum caput consistit, quod etiam obiter dum illos recensere, descriptum est. A tota igitur appendicis sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium commissuræ finis habetur, principium ducit musculus amplius insignis, & ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodicens, exacte carneum uisitur, ea tantum parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorum capitibus proximè succedit. Hæc enim neruea admodumque ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquus musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, statim parui femoris processus radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamque femoris ossis lineam continuo inferitur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur infertio, si modo posteriorem musculi partem excipias, quam tendinem in interni femoris capitis radicem inferere modo dicam. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denuo gracilescens, teretem tendinem in internum femoris caput inserat. Et nisi huius maximi cor-

Tertius.

Quartus.

Quintus.

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars "adnascetur, illa di-
 stincti & peculiaris musculi uice ab omnibus merito haberetur. Nunc autem quum poste-
 rior hæc pars adnatam continuamque eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstat di-
 uersis doctrinae modis, aut unum (uti nos hæcenus fecimus) uniuersum hunc musculum appel-
 lare, aut primum in° duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capi-
 tendinem porrigat, alter uero qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est in-
 scriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verum & "anterior rursus pars
 inscriptionem quoque obtinet, non tamen adeo manifestam, ac modo narratam, uerum ta-
 lem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdi-
 uidere, integrum sit. Huius nanque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab
 anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ a pubis ossium commissura ad infimam ul-
 que coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione qua-
 dam dirimitur, quæ a reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius an-
 teriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæc anterioris partis portiones, non inscri-
 ptione impressione uel solum distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item insertione: quem
 admodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insertionis occasione
 differt. Portio nanque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admo-
 dum obliquas & ferè transuersas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui fe-
 moris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua au-
 tem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium du-
 cit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq;
 lineæ sedi continuè implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituit in uno femore
 musculum, aut si uisum fuerit utraq; partes duorum musculorum uice enumerato: aut si
 maiori adhuc numero, iam in sectione peritis, caperis, anteriorem partem in duos muscu-
 los subdividito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitici, neruo-
 sic & carnosæ parti magis quam numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non
 autem simiarum musculis secus quam Galenum loqui. ne si forè aliquando illum legens me
 posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur,
 oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insertionem moliri scripserim, quum inte-
 rim carneam insertionem in caudatis simijs tentet. Hæcenus commemoratis quinque mu-
 sculis, tensio femoris primario conceditur, & idem quoque femori in motu, qui in latum &
 in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. Primus enim ualide & in neutrum uer-
 gentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens.
 Si uero elatiorem duntaxat sui principij partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in
 neutrum latum inclinantem efficit tensionem, uerum in hoc illud uel latum uergentem. Se-
 cundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intro-
 in coxendicis ossis acetabulum adigit. Tertius & quartus femur quoque modicè sursum
 trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagit: tertius autem femur circum-
 uertit paulò magis in posteriora tendens, quam sursum trahens. At utriusque multò infirmius
 motui qui in gyrum fit subministrant, quam musculi, quibus hoc proprium munus dele-
 gari paulò post audies. Cæterum quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius poste-
 rior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Antero-
 ris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen
 femoris ad interiora adductione. Altiores uero fibræ, quæ ossis pubis cartilagini uicinæ sunt,
 aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huius por-
 tionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq; quodammodo
 autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flexiones opponuntur, qui illis paucio-
 res sunt, nempe tres tantum proprii, quos sextum, septimum & octauum memorie confir-
 mandæ gratia numerabimus. Sextus itaque is est musculus, quem dum dorsum mouentes
 musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi.
 quod is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs dele-
 ctatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ, &
 secundæ, & tertiæ lumborum uertebrae lateribus, carneo enascitur principio, quod si-
 mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum oblique uersus exteriora descen-
 dentem. Procurrat enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, quousque ad
 eam ossis pubis regionem deuenit, quæ coxendicis ossis nomen assumit. Hic nanque in ua-
 lidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum
 produ-

Quinque pri-
 morum femo-
 ris musculorū
 munitus.

Sextus.

Lib. 2. de Ad-
 musculi.

productus, tandem interiori seu minoris femoris processui implantatur, elatiorem proces-
 sus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis in-
 sculptur ligamento ex ossi nato obductus, ut simul tutò nec errabundus hæc sexti musculi
 tendo descenderet, nec intensus laxatus uel ossis duritie uitaretur. Septimus ex tota interio-
 ri ossis ilium regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc
 eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis proce-
 dens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiore
 ossis coxendicis regionem uertus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descen-
 dit. Vbi uero processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat tendinem, qui hu-
 miliori eius processui parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porro quæ hic muscu-
 lus super coxendicis ossis elatio deorsum tendit, cavitatem quoque quodammodo & sinum,
 ne uagabundus feratur, in ossi obtinet. Octauus musculus oscitanter secantibus femur mo-
 uentium quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis ossi carneo am-
 ploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis linea, ab anteriori coxendicis ossis
 acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram exuberante, musculus hic principium
 ducit, quod ad posteriora admodum oblique descendens, æquè amplum tantisper asserua-
 tur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi inseratur. Fit uero ipsius insertio e regione
 parui femoris processus in interioris femoris lateris, oblique deorsum uersus posteriora ten-
 dens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert. at non æquè, atque in cau-
 datis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.
 Tribus his musculis Natura ut simul femur flexerent, & introrsum uersus alterum crus ad-
 mouerent, commisit. Sextus enim, quem flexentium primum recensimus, sursum ualide fe-
 mur attrahit flexitq; ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle-
 xit, & paulò insignis sexto, uersus interiora, admoet. Octauus modicè sursum femur con-
 trahit, infirmæq; flexionis autor censetur, uerum adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita
 profecto ut flexentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exte-
 rioraq; motibus, Natura præfecerit. Porro tribus flexentibus, musculus quem inter tibiae
 motores nonnum enumerat, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeo absonum
 est, & hunc secundario quum tibia extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum
 ex coxendicis ossis tuberculo quopiam enatus, recta deorsum in priorem tibiae partem ex-
 currit. Verum quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitramur, omnes etiam
 reliquos tibiae mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium ossi in tibiae procurrunt
 secundario femoris motuum opifices esse, merito (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæ-
 terum duo adhuc supersunt musculi femur contorquentes, quos in præsentis sermone nonnum
 ac decimum numerabimus. Nonus itaque liuidus, & ut cæteri huius articuli, carnosus ui-
 situr, & transuersim in exteriora protusus, totum pubis ossis foramen exterius contegit. De-
 inde per exteriorem ceruicis femoris sedem productus, ualido satis & utcunque amplo ten-
 dine, insertionem molitur, in magni femoris processus sinum, qui femoris ceruicem & ca-
 put ossis coxendicis acetabulum subintrans, e directo respicit. Decimus internam dicti nu-
 per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpen-
 dendus. Huius nanque principium exoritur à tota linea, quæ ab interna ilium ossis sede,
 qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis &
 pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum
 hoc decimi musculi principium, quod ueluti tribus lineis seu inscriptionibus insignitur, si-
 militer ut reliquorum ferè præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam in-
 ternam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeo ar-
 ctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius
 processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod
 amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus reflectitur extrorsum, magnum fe-
 moris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria muscu-
 lus molitur, quæ enim musculus ad sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est,
 ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & ueluti tres teretes com-
 monstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia
 incipiunt paulò antequam musculus sinum contingat, sed quæ sinui obuoluntur strictio-
 res euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplius
 enim sinus duos leuiter exuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ magnum sinum
 f 3 ueluti

Septimus.

Octauus.

Sexti, 7, &
 8 munitus.

Nonus.

Decimus.

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus celatos. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem, sinui magni femoris processus una cum nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facile colliges hanc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaque membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu uitaret. Ad haec, ligamentum id laeue admodum, & uiscido unctuo, soque humore oblitum est, quo facilius musculi ad sinum efficeretur circumactus: quod Naturae artificium in rotulis & cardinibus sedulo imitatur, non solum motum accelerantes, uerum ut serius, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Praeterea ut solo rotulae sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinum non contenta, a superiori sinu parte uenit, & ab inferiori alterum eduxit musculum, qui ambo una cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis processu, carnis enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processus insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Ceterum subinde non solum eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorum reflexus sedem pronasci conspicias, imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus non amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam a coxendicis ossis enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carneam a coxendicis ossis pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaque inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carneam molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunque distingues, & duodecim recensebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus una cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagitur, nonus uero in anteriora, nihilo secus quam si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuerteres. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non inepte assimilaueris.

MUSCULORVM FEMUR MOVENTIVM
administratio. Caput LVII.

Primi musculi administratio.

PRIMI qui femoris motibus praesunt musculorum administratio, nem, ab extendentibus merito in illo crure, in quo tibiae motores aggreffus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quae ossis impetum aliquando sustinere possit, primi musculi caput (si modò dum mouentes tibiam musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abradere, quousque in secundum musculum incidas. Quando autem ueris musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & totis manibus (nisi nouacula quoque uiuoles) a subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi praestiteris, ipsius longam intueberis, insertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendente. Haec enim non uulgariter uenit perpendenda, uineque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscissum duntaxat nomine, quos crebro in ipso & praecipue iuxta magni processum in illis tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium una adimatur, exortus enim cōtinuitas, quae linea duntaxat interfingitur, utrumque musculum una facile auferri sinit. Vbi itaque sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deuenieris, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usque a tertio diuisendus. Tertius quoque eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atque hoc ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usque femoris processum a ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administaueris, est aggressio, qua

qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. Quintum post hos musculum a coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum calidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumque ductus differentia. Animum etiam dum hunc praescindis accommoda, ne simul quoque octauum musculum, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque a femore rescisso, acutiori cultello a lateribus corporum undecimae & duodecimae thoracis uerbrarum, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruam usque femoris processum, a subditis est dirimendus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris. Nisi forte & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iam dudum inspexeris. Postquam uero ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur sinum indagaueris, septimus oportune aggredietur. Hunc itaque nouacula transuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede ad coxendicis usque os quae descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non praeterita interim sinu sui, quo deducitur, inspectione. Mox octauum transuersa linea a pubis osse abscissum usque ad insertionem, quae similiter suo principio lata est, diuelles: obseruans interea, ne nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc supersunt muscoli, quoniam pubis ossa dum uescit & sedis spectares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crur, in quo tibiae mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facile secabuntur. Nonum itaque & decimum a pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processus sinum, ac implantatione examinabis, nequaquam perfunctorie praeteriens decimi reflexum, & quae ad huius latera undique nascitur, musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Haec enim circa corporis nostri Opificis solertia laudem hymnumque nunquam praetergredieris. Quum hos femur circumuertes, hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis lateris durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodque haec ossa firmius committit. Deinde aliud iam dudum se obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atque in posteriorem, illicque elatiorem coxendicis ossis appendicis sedem insertum, quod recti intestini, ut & mox in enarratione praecedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uero coxendicis ligamenta, una cum genu articuli, & pedis ligamenti in unum Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI
planta subnato. Caput LVIII.

MNES quos haecenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur pedis, ipsiusque digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primum pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, una colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verum quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorque est, & non undique suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profecto cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quod scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quam homines adipiscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior fiam, explicuero, prout orationis tamen ordo requirer, quae mihi animo obuersabitur, lubens enarraturus sum: sedulo studiosos hinc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam aequè ac in Anatome arduus est) felicius intelligant, ne quum hunc (uti profecto debemus omnes) profiteri instituerint, suos praecceptores imitati, elegantissimam, maximamque ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solum illis quae quibus medio crit in liberalibus studiis eruditus citra omnem praecceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quam turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie apellunt,

*Simia ab ho-
mine in tendi-
ne pedi subna-
to differentia.*

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus in-
cidit. incidit autem creberrime, tum quod dissectionibus mirifice oblectabatur, tum quod me-
dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At
age^a tendinem plantae cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter
differt. Hæc namque proprium qui hunc producat tendinem exigite musculum, ab exteriori se-
moris capitis radice in posteriori sede carnosio principio enatum, & sub^b duobus musculis oc-
cultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare,
atque in calcis os inferi dicuntur. His itaque musculis is simiae musculus cooperitus deorsum
carnosus fertur, illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam
uero ad mediam usque longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus
illis musculis non amplius obrectus, ad horum tendinis, quem ipsi producant, internum latum
porrigitur, declivius ad posteriorem calcis sedem descendens, quæ priuatim in caudatis simijs, ut
& canibus, sinum sibi exculptum gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, turò uehitur: calcis
ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus:
atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quod
in duas non disscindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uero in latum tendinē expli-
catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit, musculo quem secundum
quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestius in inferiorem quinque
pedis digitorum sedem protensus, quam latum manus tendo digitos accedit. Deinde ut latum
tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando
quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, id que potissimum in hominibus, quibus
nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verum ab infima calcis parte, qua terræ in-
nitimur, ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si-
num utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is
musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicitur, in externo autem, qui minimum di-
gitum à cæteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, &
robustius, toti inferiori sedi eius musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos fle-
ctere docebimus, atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi tendines transuersum digito-
rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum,
ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnascetur. Cæterum uti
paulo antè monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut utcunque appella-
re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequen-
tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exi-
gunt: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumq; ad-
modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contu-
leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassit'es, in tibia neutiquam suffecerit. Nihil
lo minus tamen in hominis tibiæ posteriori sede^c musculum reponi audies, qui carnosio prin-
cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse
desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latum tendinem educit, graciliorem. Ve-
rùm hic tendo pedis plantam hætenus mihi neutiquam subire uisus est, at in interno calcis lateri
ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau-
datarum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis ossis
sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quod uero mihi commemoratum in ho-
minis pede ligamentum, & simiae latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine
præstent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmitus persuadet, lati
in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, & trans-
uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quæ ten-
dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quam in simijs comperi. Vti etiam à tendi-
nibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo
qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum
brachialis internæ sedis ligamentum ductus, post brachialis ossi indicem
suffulcanti multo antè inferi dicebatur.

DE

uentibus. Caput LIX.

UNIVERSUM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & exten-
dimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissime) ducimus, idq;
plurimum & diligentissime ob crebra quæ ipsis contingunt uulnera distor-
tionesq; obseruandorum musculorum beneficio. Qui uero articuli his
motibus subministrent, in pedis ossium enarratione, superiori libro non
obiter percurramus. hic autem pedem mouentium musculorum nume-
rus à posteriore tibiæ sedem occupantibus, opportunè inchoabitur. ^a Pri-
mus itaque à radice interni femoris^a capitis unico enascitur principio, si modò ipsius continui-
tatem spectes. si autem substantiæ animi attendis, id principium duplex apparebit. ^o unum
quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: ^o alterum uero inferius, & nonni-
hil exterius, pario omnino modo, quo rectum ab dominis musculum^a nasci retulimus. Superi-
rior namque principij huius musculi pars carnea lataq; est, & deorsum protensa, paulo sub ge-
nu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaq; in exortu erat, &
deorsum rectà per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumq; efformat mu-
sculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. Priusquam uero musculus iste ad me-
diam tibiæ longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ infe-
rioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosus
musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiæ sedis ducitur:
in externo autem latere^b secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femo-
ris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uero utrique à
femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese^c contingunt, inuicem fibrosis
nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidius connascuntur, ut iam tendo,
quem singuli producant, unus omnino sit, ab utrisq; enatus musculis. Interior tamen, seu pri-
mus musculus nonnihil diutius carneus, quam secundus, deorsum ducitur, quod in musculo-
ris citra confectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorū uentres,
carneæ partes sunt præsentium musculorum, suræ magnam molem efformantium. Tendo au-
tem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in postero-
rem calcis sedem ualidissime insertus. In hominibus uero non multo sub carnosus musculo-
rum sede, subiecto cuidam^d musculo^e adnascitur, quem quartum inter pedis motores recen-
sebitur. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem
usque à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tendine & quarti muscu-
li tendine, ^o unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno^f
succensebis, dum alios sectionis professores falsò increpat, quod duorum primorum musculo-
rum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inferi
scripserint. Hoc namque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum solliciti, num tendines se-
cus in simijs calci implantarentur. ^o Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendi-
nem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articu-
lum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu ta-
men non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunque crassiusculum referens: uerum
mox sub poplite uenter iste^g gracilescens, summè gracilem tenuem que educit tendinem, qui
quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus,
& super quartum expansus, sensim oblique deorsum prorepit, quousque ad internum duo-
rum primorum musculorum tendinis latus^h elabatur, ubi is quarto musculo ualidissime con-
necti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iux-
ta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius mu-
sculi modo, quem in simia latum plantæ tendinem educere prius recensui. ^o Quartus non
solum suram constituentium musculorum, uerum etiam omnium tibiæ amplexantium ma-
ximus, posteriorem tibiæ regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori se-
deⁱ coarticulationis fibule ad tibiæ, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum
adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulæ uincat, non tamen æquè crassus est, ac latus
amplius ue. Ex hac uero amplitudine priusquam medium tibiæ longitudinis superauit, sen-
sim arcatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem,
non solum ab ipso^j formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu.
Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis^k sedi implantatur,
quam

Pedis motus.

Primus pedis
mouentium

Secundus.

Lib. 2 de Ad-
m. secti.

Tertius.

Quartus.

quam Natura, quo facilius promptiorque tendinis perficeretur insertio, depressam asperamque effinxit. Ceterum quia calcis os extra tibiae ossis rectitudine¹ prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiae ossi & fibulae incumbit, paulo ante insertionem² tendo a tibiae ossis procul abscedit triangulam efformans cavitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiae ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cavitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uero posteriori regione illorum³ musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiae regionem occupare dicuntur. Atque haec ea demum est cavitatis, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecit, illumque ad currum religatum, circum moenia Troiae traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oves iugulatas attollunt, imitari conspiciamus, baculum transversum sub hoc tendine transmittentes. Porro quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quemadmodum & primus quoque & secundus, ea potissimum parte qua quartum respiciunt musculum. Interna uero sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longius carniformi substantia enutritur, quam in posteriori. Non enim a sine carniformis musculi huius substantiae, ad calcem usque insigne intervallum in hominibus uisitur: quamvis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uero etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insinuat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulo secuisse, uel ex ijs constat quae praeter meritum illis a Galeno imponuntur, digno sane qui interdum (nisi ipsius obstatet autoritas, & quam illi tribuimus fides) a nobis notaretur, cuiusque etiam errata enumerarentur: idque tunc potissimum, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit. ^{Quintus.} Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiae sede locatus, sub⁴ duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, ⁵ quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus nanque⁶ ligamento membraneo proximè incumbit, quod in tota tibiae longitudine porrectum, tibiae ossi fibulam colligat. ⁷ Principium siquidem quinti musculi a tibiae ossis, & fibulae, quae haec ossa inuicem dehisce in ciunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumque uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiae ossis appendicem progrediens. Haec latitudine praesens musculus posteriorem illius membranae ligamenti sedem & magnam quoque tibiae ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulae lateri adnatus, ab ipsisque toto progressu, exortus sui robur acciscens. ⁸ Ceterum illico atque inferiorem tibiae ossis contigit appendicem, & propemodum aequè latus adhuc atque in media tibiae sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem proferit tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, ⁹ sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiae processus, qui interiorem malleolum constituit, exculpto. In hoc sinu transversum ligamentum¹⁰ tendini obducitur, hinc oblique pedis inferiora subeunt. Sub omnibus enim¹¹ musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, praesens tendo tantisper prorepat, dum in inferiorem¹² tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseramue imitanti ossi proximum est, quodque cum alio sibi commissio cunei formam appositissime exprimere, praesentisque musculi gratia priuato¹³ processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex¹⁴ illorum albo, qui sua carniformi substantia non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximè laniorum securis imaginem praefereunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoque transversum utuntur. Inter calcem enim interioremque malleolum tria peculiaris huius generis ligamenta, & ¹⁵ sinus tres consistunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum exterius malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo antediximus, proprium censetur. Reliqua autem duo illis creata sunt¹⁶ musculis, qui quinto superstrati extrema digitorum internodia flectere commemorabuntur. ^{Sextus.} Sextus pedem mouentium musculus in anteriori tibiae sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam representans. Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulae cum tibiae ossis, ab utroque ossibus, & communi illorum¹⁷ ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui illico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiore quam profundiore. Priusquam uero medium longitudinis tibiae superat, sensim arctatur, & multò supra pedem, in teretem finit¹⁸ tendinem, qui deorsum per tibiae ossis anteriora prorepens, in transversum¹⁹ ligamentum a tibiae ossis in fibulam pronatum subit, & simulatque transversum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modicè patentem sinum in tarsi

tarsi ossium²⁰ cum osse cymbam referente ligamenti impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedis ossis pertingat, quod pollicis praepositur. Illius enim ossis peculiari²¹ processui²² inseritur, ualida sanè applantatione ossis pedis cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit²³ musculus, qui sub eodem transuerso tibiae²⁴ ligamento contineri dicuntur, & qui praecipue digitorum extensionibus famulantur. Verum sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutè tibiae ossis²⁵ lineae, quae excarnis tibiae sedis externum latus constituit, quae etiam secundum sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum uero sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu committitur musculo, quem iam descripturus pedem mouentium²⁶ septimum appellabo, qui quemadmodum & ²⁷ octauus sermoni addendus a fibula principium ducit, totiusque fibulae externo ferè lateri adtenditur, adeò ut neque inter tibiae musculos anteriores, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiae latere reponi, aptè diceretur. Quamquam non ita multum inter sit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quae in musculis spectare consueuimus, non oscitanter praetercatur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque²⁸ principium ab²⁹ externo appendicis fibulae latere, & ligamenti ossa hic conestentibus assumit, inibi quae³⁰ quartum tibiae mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulae connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens³¹ caput musculi, pedem mouentium octaui. Quum igitur septimus musculus a fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè carneus uisitur. Non enim ita multò ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulò ultra medium longitudinis fibulae rectè decliuus fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quod in externa ipsius sede etiam supra medium longitudinis tibiae³² utrinque ad latera carneus sit. uerum inter duo illa latera ualidissimum tendinem comonstrat interna sede, & a lateribus carne nutritum. Vbi uero musculus digno notatu intervallo medium longitudinis fibulae superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim oblique retrorsum uersus fibulae posteriora cõtendit. Non enim amplius totum externum fibulae latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulae appendicis³³ sedem adit, hic sinum proprium & transversum quoque³⁴ ligamentum obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod a fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeò sanè inflexus, ut in radicem pedis ossis inseratur, quod pollicis praeciact, quodque in externo ipsius latere³⁵ processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo aptè implanteretur. Aliquando tamen non in hoc pedis os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedis³⁶ ossis medium digitorum suffulcentis. Ceterum Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium deduxit, ne si forte inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, musculos in planta locatos cõprimeret, & quo minus suo possent fungimuncere, obstaculo esset. Ceterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum³⁷ os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quae plantam & externum pedis latus spectat, ³⁸ sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpit, quem uiscido humore obliniuit, & perquam leui ligamento circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed quae tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmius ad modicè patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permanisset, hinc aliquò declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem osseus conspicietur, quo is promptius ad acutum angulum flexurae uim exoluat. ³⁹ Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulae superiori appendice ab externo fibulae latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amissum carneus fibulae⁴⁰ quae semper adtensus, sub septimo deorsum prorepat. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

deorsum uersus fibulae posteriora reflectitur. Verum hic tendo septimi tendine omnino non integritur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulae appendicis sede exculto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur. Hinc rursus in priora descendens, processui pedis ossis ualidissime inseritur, quod tesseram referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verum hic tendo aliorum haecenus dictorum ritu, non simplicem¹ insertionem perficit, uerum non nihil ante insertionem ipsius tendo bicornis redditur, duplici insertionem dicto ossi implantatus. Neque est, quod quispiam Galeno confusus, sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sane quam in caudatis simijs obseruatur. non enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerum etiam duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedis os pollicis praepositum implantati. Ceterum quando his (& si ad Galenum intelligendum iuuent) non admodum concinne sermonem uera enarrantem interpellimus, nonum musculum iam praedictis addamus. quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uero alterius cuiusdam partem non inepte dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic uero connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiae sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosam quaedam portio iuxta mediam tibiae longitudinis ab externo ipsius latere enascitur. Quae deorsum ducta in tendinem degenerat, qui transuersum anterioris tibiae sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni expositus, fibrosisque nexibus subditis musculis commissus, in duas portiones bipartitur, quas pedis ossi paruum digitum suffulcanti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi al ligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis opifice distinguere, illumque nonum musculum enumerare, ut haec

Nonus.

Nonum musculum pedis mouentium.

nus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, & quartus, qui suram seu tibiae uentrem praecipue efformant, atque in posteriori tibiae sede locati ualidissimum ferè corporis tendinem simul constituant, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terrae firman, seu in posteriora deorsum reflectunt, atque his quintus suppetias fert, pedem quoque terrae admouens, & interdum ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quod magnopere illius tendinis in calcem inserti officium praedicem, quum secundum mortem homini nihil pestilentius inferre plerumque nationes studeant, tendinis illius praecisione. Quod uero munus tertio pedem mouentium musculo concedatur, non ita affirmare possum. nam latum tendinem in pedem non producit, & sane inualidior uisitur, quam qui cum insignibus illis quatuor musculis, in pedis extensione confertur queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internu latum, pedis motui suppetias ferre, quem admodum & praedicti quoque faciunt: prout hi illi uel soli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum est. Ceterum sextus una cum septimo, octauo & nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiae anteriora flectunt, motu sane non aequè atque posteriores digno & ualido. Si uero alternatim cum posteriori tibiae sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illud uelatus pedem agent, atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissimi obcunt.

DE MUSCULIS PEDIS DIGITOS MOVENTIBUS. Caput LX.

Pedis digitorum musculus.

DIGITI pedis iisdem prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodij pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articulorum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latus uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus (quemadmodum neque manus digiti) praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede non minus quam in manu nanciscantur. Ceterum ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similibus

milis musculorum in utrisque est series. Vnde etiam in illorum descriptione non inopportune eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc a manus musculo uarians, quod breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namque inferna duntaxat pedis sedem occupat, uerba ipsius carnosae substantiae pertinaciter subnatum habens ligamentum, quod lati in manu tendinis uices gerere, iam antea proditum est. Ab inferna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic musculus principium ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatatur, multo latius, quam crassius redditum. Quum uero mediam pedis longitudinem ad digitos repens superauit, in quatuor carnosas portiones dirimitur, quae inuicem ductae, & aequales constituentes angulos, singulae unum producant tendinem, ad sibi praepositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quousque longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini uiam praebens, in secundi internodij radicem implantetur, & toti ossis sui longitudini latefcens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quam possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. Secundus uero & tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, sed in tibiae posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porro hi, quos quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè subterni, & quinto pedis musculo incumbere diximus. Ut uero eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt. latiores enim quam spissiores uisuntur, deinde de toti carni in tibiae regione existunt: & quum ad calcem usque descendere, ab interno tantum latere non admodum prius arctati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiae & calcem, inferiora pedis subeunt. Eorum itaque prior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede connexus fibulae ad tibiae, enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcumque, uersus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiae posteriorem sedem respicit, fibulae posteriori parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hinc quoque subijcitur. Illico uero atque secundus ad infimam tibiae sedem descendit, ab interno ipsius latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, sinus inculpitur, qui transuerso ligamento obductus, praesentis musculi tendinem tutissime deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora oblique subit, & inter illos qui quatuor digitos pollicis adducere dicuntur, & eos qui primum digitorum internodij flectunt, prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A praesentis enim tendine ad plantae ferè medij portio uicula diffunditur, quae aliquot tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque una cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quae profecto ualidissima est) ad pollicem uel diximus oblique perfertur, atque secundum pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertionem implantatur, eius internodij flexionis autor. Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium innititur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiae sede exporrigitur ad internum magis latus, quam secundus, respiciens. longè enim magis tibiae ossi, quam fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius latere teretem promit tendinem, cui peculiarem sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi tendini uersus plantae cutem magis subiectus, & cum illo x literae imaginem efformans. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum oblique in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idque in plantae medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam hoc modo subintrans, modicè dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis quoque manus tendinibus respondentibus, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, g digitorum

Primus pedis mouentium.

Secundus & tertius.

digitorum radices subeunt, una cum primi musculi tendinibus transuerso ligamento, ut in manu quoque obducti. Ut uero ad tertium usque internodium prorperent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores reddit, tertij internodij longitudini implantantur. Ceterum tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantae medio portuicula secundum musculi tendinis ad pollicem proficiscens nanciscantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uero quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicias. Atque ita sanè tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flexit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt.

Lib. 3. de V. su.
par.
Lib. 2. de Ad.
mi. scilio.

Verum hinc non ambigo studiosissimum quemque, qui accuratissimè Galeni loca iam pridem euoluit, atque si rectè ipsius sensa tenet, illi sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hic quoque uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in praesentia aliud nihil additū esse uelim, quàm uerissima me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauissè, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc praeterea functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum secundus musculus secundum pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hic atque in manu horum musculorum functionem esse. Imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, non solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerum primum, secundum & tertium internodij ipsorum ope flecti. quod sanè necessarium esset, si modo transuersi ligamenti uel tendines illa quibus tantum incubunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis tendinibus, quos nos tertium internodij flectere diximus, à Galeno insigne illud flectendi munus ascribi, quin etiam primum musculum, qui secundum quatuor digitorum internodij inseritur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum ossè ligamento obuelentur. Ceterum functione postposita, qualiter in caudatis simijs praesentes musculi habeant enarrare non grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit, ne forte quis me ipsius dogmata nimis perscrutatorè arbitretur expendere. Simiæ igitur primum musculum, quo secunda digitorum flectuntur internodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quanto intervallo simiæ pes hominū pedē unā cum digitis in longitudine pro proportionē superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodem modo simijs atque hominibus collocantur. quum tamē tendinē educit, non ex altero latere illū promūt, sed ceterorum musculorum modo coarctati illū emittunt, quod etiā in simiarum quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantā ut in hominibus subeunt, & ubi x litera instar in sectionē moliuntur, secundum musculi tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodammodo confurgit tendens, à quo transuersim portuicula ad pollicem fertur, illi prorsus similis quā in caudatarum simiarum manu à tendine indicē accedente, in uolae medio ad pollicem ferri retulimus. Reliqua uero huius permutationis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quae pollicis exporrigit mole uincētes, hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tandē latiores reddit tertio internodio inseruntur.

Musculi primi
mos articulos
flectentes, tertium
musculum
in numero succedentes, ac de
cem nobis enu-
merat.

Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferè respondent, qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur. uerum in pede ita exactè ac in manu distingui nequeunt. Rudis enim indigesta moles in planta conspicitur, quae ad amissam carne est, & fibris rectis interstincta. deinde secundum pedis longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora insertionem tentans. Hanc sanè carneam molem ex sententia in musculos proprios, quemadmodum in manu subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtunque sit, haec non minus quā in manu ualida est, & primorum articularum flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parè cum primis quatuor reliquorum digitorum flexione adipiscitur. Vnde etiā carne illius molis pars ad pollicem porrecta illis respondet partibus, quae ceteros digitos aduincunt. Integrū itaque propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem, &

& parem quoque functionem, hic decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos digitos referantur, atque hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiae sede locatus, sub sexto pedem mouentiū musculo reconditur. A tibiae enim ossè, qua fibula sub genu articulo connectitur, hic musculus neruum assumit principium, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uerum pedem descendit, in medio propemodum ductu carnosam sui portionē ab externo latere diffundens: quae deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uero decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum ligamentum à tibia in fibulā pronatū, anterioremque tibiae sedem occupans, contingat. Ibidem enim in tendinem degenerat, qui per id ligamentum ueluti per anulum prorperit, ac priusquam ligamentum praetergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora aequales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores reddit insertuntur, & simul tres illorum articulos extendunt. Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiae sede collocatus, partim nuper commemorato musculo subijciitur, partim uero illius internodij lateri exporrigitur. A tibiae enim ossis externo latere, ubi membraneum ligamentum tota tibiae longitudine fibulam tibiae ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principium sumit, quod carnosum in ea sede incipit, qua iā tibiae os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae ossis sedem adit, ac in tendinem finiens, per transuersum ligamentum in anteriori tibiae regione confictes ducitur. dein per pedis superiora ad pollicem prorperit, toti ipsius longitudini inseritur. Huius musculi beneficio pollex in neutrum latus insigniter uergens extendit. Neque alius ex tibia homini in superiorē pollicis sedem inseritur. Verum alius toti pedis superiori regioni secundum longitudinē obductus, externo superioris pollicis sedis lateri tendinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali ubi calcis ossi os tesserā referens coartulatur, ab huius sedis ligamentis ampla moles carnea enascitur, quae antrorsum oblique uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimit, quae singule teretè efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intimus pollicis externo lateri uersus superiora inseritur. Secundus ab hoc, in indicis externo lateri implantatur, tertius uero medij digiti, quartus autē anularis, adeo ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur. quāquam semel & admodum obscure illi quoque exigui tendinē exporrigi animaduertim. Horum tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externum latus abducunt. Num uero huiusmodi carneum corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorum uice numerandū sit, non uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodum uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdiuidat. Verum ex Galeni sententia, duo hic essent musculi, quorum unus indicē & mediu à pollice abduceret, alter uero anularē & paruū extorsum in latus amoueret, deinde ex tibia in pollicem alius infereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locatō, in pollicem inferi commemorauimus. Verum non minus est Galeni descriptionē hic plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiæ ab hominum constructione differant. Illis namque in pollicis superiora à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodum in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sede repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinae gratia, in homine nobis enarratū iam musculorum corpus unius loco habeatur, sitque is pedis digitos mouentiū decimus sextus. Decimus sextus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utique musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id tuberculum quoddam gerit, neruo principio enatus. Atque hoc quidem illud est, quod ferè in medio longitudinis ossis calcis extuberat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exequi musculi formam exprimens. Priusquam uero ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimo sexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse affirmauimus. Decimus octauus interno pedis lateri secundum totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximè exprimens. à ligamenti enim calcem talo connectibus neruum assumit principium, quod crassius carnosiusque effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introsum à ceteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedis ossè indicis praeposito in pollicem pronatus, ac illum in dici quā potest proximè ad mouēs, quo homi-

Decimusquar-
tus.

Decimusquin-
tus.

Musculus in
superiori pe-
dis sede loca-
tus, & polli-
cē tresque ipse
proximos digi-
tos extorsum
abducens, &
numero 16.

Decimussepti-
mus.

Decimusocta-
uus.

Quatuor mu-
sculi, digitos
quatuor polli-
ci adducentes,
feu 19, 20, 21,
22.

nes deservuntur. Quare etiam post decimum octauum in homine quatuor tantum adhuc su-
per sunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis
tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamuis in hoc pe-
dis musculi à manus uariant, quod illi non à tendinum inuolueris horum modo, sed à calcis osse
exoriantur. A ligamenti nanque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planis colligantibus
musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductum musculos, interno
quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carneam hanc molem quatuor musculorum
loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uero unius
loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id corpus, quod
pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissecuris, nu-
merum quoque augebis.

DE LIGAMENTIS ILIUM OSSA SACRO

colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, de quibus reliquis omnibus quae in
tibia & pede habentur ligamenti. Caput LXI.

Ligamenta
sacri ossis cum
ipsis adnexis.

Membrana
pubis ossis fo-
ramen occu-
pans.
Femoris ad
coxendicis os.

LIGAMENTVM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustum est, & mem-
brancum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in me-
dio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque effi-
citur, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius bene-
ficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissime
nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento or-
biculatum commissuram ambiens, pubis ossa inuicem connectuntur, ita
quoque ilium os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta aliud ex latere connexus quin-
ti ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atque in acutum processum coxendicis os-
sis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud li-
gamentum enascitur, quod una cum praedicto ossa haec firmitus connectit, & praeterea rectum in
tendinum, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremo in pubis ossis foramine membrana ui-
situr, illi omnino similis, quae secundum cubiti longitudinem radium ulnae colligat. Substan-
tia enim huic ad amissum respondet, & fibris constat deorsum in latus oblique procurrenti-
bus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectentia, duo magis praecipua censentur, unum
orbiculatum articulum amplectens, cuiusmodi dictam alijs articulis est commune. Caeterum ne
aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem
sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli li-
gamento ex his quae articulos circulant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id liga-
mentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud *χλῶν* appellare non dubita-
uerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiente, non solum priuata crassities duritiesque
accessit, uerum hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis co-
xendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquam
quam ad magni femoris processus radicem orbiculatum circumnatum, reliquae autem parti tantum
citra omnem connexum incubit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra su-
percilij radicem ossi coxendicis. Atque hic prouide Natura ab aliorum articulos ambientium liga-
mentorum fabrica reclinauit. nam si aliorum ligamentorum ritu supercilijs connatum fuisset, neuiquam
oblongum femoris caput apte moueri permisisset. Quod sane ad amissum spectabis, quum in-
ter secundum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictum est,
quam femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendi-
culi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cer-
nimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hoc signo. *ff.* indicant, erecti sin-
gimus. Ad haec, praeter quam quod coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc
ligamentum orbiculatum sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamen-
torum naturae participat, quae cartilaginea sunt. Verum id cavitatem non solum auget, sed etiam
in causa est, cur minus ossis supercilius in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit,
abruptatur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exob-
ruit. Porro aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeo durum, ut cartila-
gineus nervus merito ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in
acetabuli ceptum inseritur, at in humilissimam ipsius sedem, ubi adeps, non autem cartilago, si-
nui obliquitur. Haud secus quam si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuram me-
tueret,

tueret, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum praecipue innititur,
quum batulos tot saepe centenis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere ani-
maduertimus. In genu uero articulo, praeter commune ligamentum omnibus obductum
articulis, alia quaedam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt
genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quip-
piam Natura praeposuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorsus destituitur,
& tamen regio admodum fallax, & summo opere laboratura est, mola patellae simul cum il-
lam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abunde articulum stringat, nullo hic
opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori si-
militer laboratura, robustum nervosumque ligamentum praepositum, quod ex media postero-
ri tibiae regione originem capiens, recta sursum fertur, & bifidum utrorumque femoris capitum
posteriori sedi, qua maxime illa dehiscunt, implantatur. Caeterum mediae regioni duabus nu-
per dictis digniori maiori que genti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur
ligamentum, quod ex tota prominiori inter duos tibiae sinus parte enatum, femoris posteriori
parti, qua ipsius capita maxime inuicem distant, cum paulo ante dicto inseritur. Verum praeter
hoc ligamentum interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articu-
lo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exte-
riori regioni iniurijs magis quam interiori patenti, teres quoque obductum est ligamen, femoris
& fibulae tibiaeque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilissimum extremum, capiti musculi
substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulae appendicis perperatam, ad pedij
os pollicis praepositum protendi relatum est. Porro interior genu regio, quae caeteris omnibus
& minus erat motibus famulatura, & ipsae quae cruri laedendo occurrant minus obuiatura, liga-
men nanascitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etsi ex interiori femoris latere ena-
scatur, in tibiae tamen latus non inferatur, sed uelut ad aliud exterius in tibiae priora maiori sua
portione contendit. Caeterum praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, cartilago iniicitur, quae duritia exquisita cartilaginis non nihil cedit, atque cum
ligamento quippiam commune exigit. Quantum uero ad articuli genu securitatem ea cartilago
ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, qua quodammodo ex
articulo eminet membraneis ligamentis ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiae colligari, additum
esse uoluimus. Ligamen fibulam tibiae iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed
ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circulat. Quae
uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem ligamentum membra-
neum habetur, illi par quod in cubito repositum esse commemorauimus, atque id tibiae osse in
fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiae osse deorsum oblique in fibulam excurrentibus.
Quemadmodum uero conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento respondet, ita
etiam parum cum illo usum praestat. fibulam enim tibiae alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam
occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porri-
git. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, transuersa nimirum, quae tendinibus
obducuntur: quorum quaedam ad ossium commissuram simul faciunt, alia uero duntaxat munimen-
ta quaedam tendinum, & ne illi à suis sinibus exurgant, uinacula existunt. Sunt uero transuersa pedis
ligamenta, si obiter consideretur, tria. Primum in anteriori tibiae sede ad ipsius cum pede articu-
lum consistit, atque ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendi-
nes transmittit. Istud utcumque perpendas, unum simpliciter est. Secundum ab interno malleolo
in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur. si uero exacte diuidatur, tres anu-
los, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quae priuatiui ad suos quosque spectant sinus,
trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos. quorum calci proximus musculi ten-
dinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque
tendini uiam praebet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uero sinus una
cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini prepara-
tus est, quem musculus efformat, inter pedis motores quintus. Tertium porro transuersum
pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: qua autem
duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum
tendinibus famulatur, septimi & octauum musculorum pedem mouentium. Ad haec, in infer-
na pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum praeter
transuersa ligamenta, quae etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Pri-
mum ex tibiae osse in fibulam procedens, inferius tibiae ossi fibulam colligat, membrancum si-
militer ac aliorum articulorum ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum

Ligamenta ge-
nu articuli.

Liga. fibulae
tibiae ossi com-
mittentia.

Pedis ligame-
ta transuersa.

Alia pedis li-
gamenta ossa
tantum comi-
tentia.

ligamenti respondet, quod uniuersum articulum tibiae cum talo amplectitur. Post haec quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quae simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae ossis partem, quae talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interiorque respondet, fibulam talo nectens. Tertium ceteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quae calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inferitur, uniuersumque ambit articulum. Verum praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud a tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamen calcis os huic tesserae simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uero in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisq; ligamenti colligantur, ita quoque tarsi ossa inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitus singulis inferum, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamentis correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quae superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur, illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articulum repositi ligamenti naturam referunt.

MUSCULORVM IN TIBIA ET PEDE SE-

dem obtinentium, & ligamentorum omnium quae hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumq; qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiae sede consistant.

In modò omnes musculos pedis ac digitorum motibus famulantes memorae confirmandae causa in suis sedibus ordine recensitis, in posteriori tibiae sede, primum duo occurrunt, a radice inferiorum femoris capiti ducentes originem, & surae non medio crem portionem efformantes. post hos sese exhibet qui totius corporis longissimum promit tendine. Sub hoc surae maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissimè cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit qui pollicis secundum internodium flectit, deinde qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis praecipuus autor est. omnium autem intimus habetur, qui pedem in posteriora ducens, uni ex tarsi ossibus implantatur: adeò ut iam omnes posterioris tibiae sedis musculi septenarium constituent numerum. praeter musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexantibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiae sede constitues. In anteriori tibiae sede una cum illis, qui proprie externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. Primus quidem, qui pedij ossi pollicis sustinenti inferitur. Secundus, qui quatuor digitos extendit, atq; huius portio, quae in pedij os minimo praelocatum digito inferitur, tertius erit. Aut si hanc portionem a secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiae sede habentur. At age, tres esse dona, ac quartum enumera, cuius ope pollex extenditur. Quintus uero, qui fibulae exporrectus, pedisq; inferiora subiens, in os pedij pollicis sustentans inferitur. Sextus autem, qui iam dicto succubens, pedij ossi ante minimi colloco implantatur. In inferiori pedis sede ligamentum primum sese offert, lati tendinis uicem gerens: postmodum musculi secundum quatuor digitorum os flectens, deinde utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicem introrsum ducens in latus, ille uero minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt tendines, tertia quatuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur quatuor illi musculi, quatuor digitos pollicis admoventes: omnium autem intimi illic consistunt, qui primos digitorum articulos flectunt. In superiori autem pedis sede illud duntaxat musculorum corpus reponitur, quod pollicem & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Ceterum haec musculorum series, etiam sectionis ratione comonstrat, quam in eorum curae conspicaberis, in quo iam ante tibi mouentes musculos resecuisti. Per surae itaq; longitudo in cute & adipe & carnosae membrana ad calcem usque ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem usque, & hinc per pedis exteriora ad paruū usque digitorum tenditur, adeò ut uniuersum

Quot musculi in anteriori tibiae sede consistant.

Quot in pede.

Administrandi series.

uniuersam tibiae & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quae plantam induit. Quum primum igitur laniorum more hoc praestiteris, acutiori nouacula a calcis cutem adimes, per adipem transuersis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximè adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi haec (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) haec in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo a musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum deraso. Atq; hic omnium primum spectabis, qui ex tota excarni tibiae ossis sede membraneum ualidumq; ligamentum prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorum summas superficies una connectit, & ueluti uinculi usum praestat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello a femoris inferioribus capitibus, duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiae sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quam ne cum externo musculo, tertij musculi caput ab externo femoris capite una imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissime seruetur, donec primos duos a quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinem a quarto dissecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, a quarto musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori a subditis ad calcem usque est dissecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratius est animaduertenda, quanto haec in hominibus a simijs magis uariat. Hoc itaq; a calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius surae maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quae subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quae membraneum id ligamentum inuolucrum ue diuidat, cuius auxilio musculos inuicem externa superficie connecti diximus. Siquidem ilico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illum a subditis ad calcem usque detrahere. Vt uero accuratius insertionem species, proferit illum proximè ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiosè expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem, nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, a musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente, ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulo a calcis osse, musculi ille liberabitur, qui paruū digitum in externum latus abducit, & statim ille qui pollicem in internum latus a ceteris digitis amouet, ut musculi quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isq; a calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinum uero ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri praecipimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum una secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inserantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiae posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculi adeò pulchrè occurrunt, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum a genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorum inspectionem seruare propositum sit, nihil prohibet a tibia femur liberare, quo commodius tibiam & pedem postmodum pertractes. Absceto igitur, aut relicto ut lubet femore, musculi secundum pollicis flectens internodium, suo principio liberatum a subditis ad calcem usque detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorum os flectit. Vt iam utroque ad suos sinus deducto, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x literae instar in cubitum examinare liceat. Ille enim uestigio obuius est, quum ex suis sinibus detractos tendines a pedis planta deorsum reflexis: neq; ita duntaxat in cubitus ille cospicitur, imò etiam portunculula se offert a musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodium flexurus est. Quinetiā hac administratione occurrunt musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quos a calcis osse liberatos atq; ad insertionem perductos, una cum tendinibus quibus illi porriguntur, adinere conuenit, ut carnea moles primos digitorum articulos flectens inspicatur, quam ex tuo arbitratu, aut prorsus a pedij ossibus abrades, aut illis connexa fines. Iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiae sede reliquus est, quique pedis motibus famulatur, a fibula & tibiae osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usque interni malleoli sedem liberabitur.

Ligamenti lae rescentis tendinis uicem subuenit.

Primi & secundi mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2. de Admini. sectio. Primi digitos mouentium. Decimi septimi. Decimo octa.

Musculi in poplite latitantes.

Secundi & tertij digitos mouentium.

Musculorum tres digitos pollicis adducentium, & prima quinq; digitorum osse flectentium. Quinti pedem mouentium.

tur, ac peculiari ipsius tranverso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionem usque musculus ille ducetur. Ceterum iam opportunum est, & anteriores tibiae musculos aggredi, atque hic omnium primum tranversum ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est, quod mediocri sit negotio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Posthunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens musculus, una cum portione illa, quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Superfunt in tibia duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulae exporriguntur. Horum sectio à ligamenti tranuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersam musculorum fabricam unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quae adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atque horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, unà cum membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abruptum, & commissuram ambiens ligamentum simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens ligamentum acutiori cultello tranversum diuidito, atque eius crassitiam, sed praecipue ortum & insertionem, inspicio. Simodò femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabetur, & teres ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc tranversum dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu ligamenta administrantur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi praeter patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum praeponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiae dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perducas. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiae postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amissum expendito, & cartilagineas tibiae ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. Ligamenti, quod tibiae fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negotium conspicitur. Membrana quoque isthaec ossa, quae inuicem distant, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Tranversa omnia modò dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamen ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiae osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab esse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraiseris: quod difficulter, idque nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundum ossium commissuras circumflectis. Quam uerò concinne haec omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque alias saepius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem haec excreverent. Praecipue quum nihil facilius sit, quam prolixè in usus enarrationem excurrere, si modò actio à me semper descripta non lateat.

LIBRI SECVNDI FINIS.

ANDREAE VESALII²⁵⁷ BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPORA- RIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIA- rumque per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figurae, quibus conueniunt Capitibus praeposuntur.

QVOD VENA, ET QVAE IPSIVS SVB- stantia & usus. Caput I.

SSIVM musculorumque historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumque per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè praepexit. Nam alius fortasse earum partium, quae peritonaeo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non uenarum modò ac arteriarum, uerum & neruorum quoque descriptionem oportere necessariò praecedere, haud inepte arbitrabitur, quòd ab ipsarum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim hunc librum, & quartum qui neruis dedicabitur, quinti libro, sexto ac septimo subiijci, eosque praesentem anteire. atque id maxime, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum inciderit, & nò in nostra Lipsitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in praesentia à Galeni & ceterorum qui ipsum praecessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsque consecrabo, à uenis, quòd plures sint, atque arterijs magna ex parte infernantur, sumpto sermonis exordio, liberaque sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulosaque instar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes enutriturum unà cum naturali spiritu insigniter (si quis modò sit) caliginoso deferens. Haec unica peculiari propriae uel còstat tunica, quae colore, crassitie & forma, membranis respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimum differat. Membrana namque simplex ac similis corpus censetur, & omni ex parte quomodo, cunquè discerpatur, perpetuò membrane nomen retinet. Venae autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similibus partibus, fibris uidelicet, còformatum. Quemadmodum enim membranae musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intextuntur, atque hac occasione non in similiarium, sed in instrumentarium partium classem reponuntur, ita uenae tunica triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibrae Graecis *ιναι* nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Haec enim carnea musculorum substantia obstat, arbitrario: illae uerò nulla carne implicatae, naturali motui praeficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeuntur, quae organis toti corpori famulantibus intertextae sunt. Quamquam naturales motus non omnes, sed materiae duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibris adimpleatur. Voco autem in praesentiarum uim attracticem, retentricem & expultricem, non quae singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenta, sed quae quaedam corporis partes commune uniuerso corpori munus praestant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistru cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quam attractio, cuius beneficio partes illae nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se còfectum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenae pars in subsequenter còtinuò deriuat, & qua uterus foetum & uelica urinam excernunt: quam ea sit, qua nunc dictae partes proprii nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad haec, prorsus alia putatur cibi potusque in uentriculo, & foetus in utero, & urinae in uelica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

Quid uenae
bro docendū.

Quid uena.

Vene corpus
in quo a mem-
brana differ-
nat.Fibrarum quae
naturalis mo-
tū praesunt,
ab ijs quae ar-
bitrario sum-
lantur differ-
rentia.

*Afficitur ar-
teriarum tuni-
ca.*
*Arteria con-
structionis ra-
tio.*

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contegens, aut stabilis, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extracta, qui in hoc arterias (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc dudum asseruimus. Obstant autem expulsiōi insigniter obliquæ, ut quæ materias retineant ac referunt. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiā, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

*Quatuor ue-
næ.*

QUOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduum prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in procinctu est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris sede prodians in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad fœtus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuuntur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac scœtui quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniantur, quare etiam propriarum arteriarum loco nequitiam recensendæ ueniunt. Cæterum si scœtus uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi fœtus uasorum tradetur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICUT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque prorepat: sic quoque quum minimè ignoret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expostum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modice cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum scissionibus subtrauit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inualida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molliac mediocriter cedente substantia opportunè uasa quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiæ interiecit. Quandoquidem hæc paucissimæ, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel in cubunt, communicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eaque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non medio cri copia circumdedit, uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in membranæ amplitudinē thoracis intersepientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ feratur uenæ) hanc substantiā procreatā ex cōfectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis *ἀλλυ* & *ὄνος* dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omnium corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decessisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respōdet, quædā enim mollior, rubicundior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in clauitiori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōsistit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis *μακρὰ* & *λακκίνα* nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dictæ propemodum specie respōdet, & à Græcis *ὄνος*, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrunt, & nuper dictæ durior est, glandis quercinæ imaginem quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginem referens, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes censi possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donatæ glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebriputit ad palatum defluentem excipiens, "tonsilæ" glandes laryngis radica adnata, glando sum uirilis uesicæ cervicis corpus, cui semen deferentia uasa inferi docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimum usus gratia nuper commemoratæ glandes paratæ sint, suis locis abunde perfequar. hic enim suffecerit glandes commemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsumunt, uerum etiā aliquæ meatibus humectandis præterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuat, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursus replendis sinibus & cavitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum & inguinum cavitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subferunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, ut paulo antè innuebam, suis locis affatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

*Cur, & quando uasorum di-
tributionibus
glandulæ immi-
scuntur.*

*Glandose sub-
stantiæ nomē,
ac imbecillitas.*

*Glandularum
differentia à
nomine, colore
& imagine.*

Ab usu.

*Ad finem ser-
uandi de Semi-
ne Galenus.*

h VENAE

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVL
 BVIS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA
 delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundum praesentem fi-
 guram aliquis iecur, bilis uesicula, uenter, lienem, omen-
 tum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudi-
 ne, ac insuper in suo situ depingeret.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS
 characterum Index.

A, A etc. QVINQUE his characteribus portae uenae propagines indicantur, per iecoris
 corpus diffusae, & hic ueluti iecoris formam secundum cauam ipsius sedem exprimentes.
1, 2, 3, 4, 5 Numerus iste quinque portae uenae ramos (nisi subinde etiam pauciores sunt) notat, ex quibus ipsius
 caudex quodammodo proximè constituitur, aut in quos is primum in iecoris substantiam digeritur.
 Venae

B Vena portae, quae primum à iecoris substantia libera & amplissima cernitur.
C, C Duo ramusculi bilis uesiculae in caua iecoris sede postea aducentes.
D Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrentes.
E Hac sede uena portae in duos maximos bipartitur truncos.
F Truncus sinister & elatior. **G** Truncus dexter & humilior.
H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris mem-
 branae omenti dextrae parti ramulos praebens.
I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.
K Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quae id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.
L Vena in dextram sedem inferioris omenti membranae & colum intestini quae hac fertur excurrere.
M Soboles quaedam à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranae omenti innatū, sparsae.
N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificiū oblique conscen-
 dens: quo priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu-
 lum hac sede qua dorso incumbit, digestam. P uero praesentis uenae reflexum per dextrum orifi-
 cij uentriculi latus in anteriorem uentriculi sedem: Q autem reliqua praesentis uenae serie notat,
 quae instar coronae id orificium amplexatur. Vmbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornaui-
 mus, hic ut in reliquis uenarum & neruorum arteriarumque delineationibus uenae partem in po-
 steriora & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quae in priori seu anteriori sede
 oculis subijcitur, aut oculis propinquior est.
R Ramus uenae superius uentriculi orificium ambientis, qui secundum elatiora uentriculi proce-
 dens, inferiori orificio surculos exhibet. Soboles etiam satis frequentes in progressu ad antero-
 ra posterioraque uentriculi dispergens.
S Grandis utcumque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quae uentriculo
 exporrigitur, numerosa sobole procurrentes.
T, T Sinistri truncus diuicatio, ubi istam lienem est accessurus.
V Venula in sinistram sedem inferioris membranae omenti distributa, cuius radicem in integra fi-
 gura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius serie hac peculiari figura quam margini
 adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quae lienem exporrigitur, demonstrat utrinque abtrunca-
 tam, praesens uero uenula V insignitur.
X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in sinistram uentriculi latus dispensata.
Y Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrinque X indicabat, insignitur.
Z Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasque soboles uentriculo superiori-
 omenti membranae offerens.
a, a, a, a His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeo frequens, ut lienis
 imaginem facile ostendat.
b, b, b Prima dexteri portae uenae trunci in mesenterium series. Haec in mesenterium digestae uenae qui-
 busdam meseraicae ac mediae & lacteae nuncupantur.
c Vena colo intestino quae recto continuatur, exporrecta.
d, d Vena sub recto prorepens intestino indicatur, una cum ramulis intestino in uenae progres-
 su digestis.
e, e Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes. Praeter hanc figuram cuius modò cha-
 racterum indicem absolui, aliae complures quinto libro dedicate, huc reponi possent, quibus illa
 exprimuntur organa, in quae portae soboles diffunduntur. Praecipue autem huc spectarent secun-
 da, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatercia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam
 huc maxime facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad praesentis libri calcem
 in alia quadam in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obseruari
 tur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur,
 illum ad nudam quam huic Capiti praeposui figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad
 quas illos spectare adijciemus, ac proinde manifestioris doctrinae gratia ultimam praesentis li-
 bri figuram totius libri contextu notabimus, ulti. fi.

Portæ ramo
rum in iecoris
substantia se-
ries.

Portæ caudi-
cis extra ie-
cur distribui-
tio.
Ad bilis uesi-
culam.
Ad uentricu-
li humilis ori-
ficium.
Portæ caudi-
cis in duos
præcipuos
truncos se-
ditio.

Ad dextram
uentriculi fun-
di sedem, et ipsi
proximam o-
menti partem.

Ad duoden-
ti intestinum.

Li. 4. de Vsu
par.
Sinistri trun-
ci series.

N IECORIS substantia ab omnibus^a demissioribus & quæ orbicula-
tim consistunt extremis ipsius partibus^b exiguae admodum numerosae
uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medietatem porrectæ, sen-
sim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, do-
nec omnes (quæ profectio sunt quam frequentissimæ) in quinque, interdum
etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus
eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti,
unam grandem & impenſe amplam constituunt uenâ, quæ nobis portæ uena nuncupabitur.
Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus uerè quam clare loqui uoles) omnes
nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiâ^c dispargens, oblique deorsum
uersus sinistram procedit in multos uenarum furculos, ad bilis uesiculâ, uentriculû, intestina, lie-
nem, omentum, mesenterium, hæc serie digesta. Primum^d duos ualde exiguos ramulos ex supe-
riori, seu anteriori sui corporis parte (non autè latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, quæ eam
ceruicem amplexantes, ac in furculos capillorum modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ
corpus eo pacto excurrunt, quo in^e alba adherente uel oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.
Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum
tamen latus magis^f alius ponitur ramus, nuper^g commemoratis insignior, qui humilior uen-
triculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit,
nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptâs. At portæ uenæ caudex deorsum
magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos bipartitur truncos, quo-
rum elatior (quem & sinistram doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum u-
niuersus in uentriculum, & omentum, & quandam coli intestini^h regionem, quæ secundum
humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absimitur. Alter, qui & humilior &
grandior est, ac dexter merito appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.
Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem,
utrunqueⁱ insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, &
sub dextra uentriculi fundi sede tranſuersim producta, exiguas frequentesque uenulas certo or-
dine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuariat, qui & anteriorem & posteriorem fun-
di uentriculi regionem multa sobole aliquouersus intertexunt. Hæc uena ubi^j ad medietatem fundi
uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finitur^k illi uenæ cõtiguos, quam non
multo post reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porro quemadmodum hæc
uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sede seriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras
uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis
serè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verum
præfens uena^l interdum, neque id sanè infrequenter, à portæ uena supra quam illa in duos gran-
des truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à^m sinistro portæ trunco non senel
hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita
etiamⁿ uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit, nunc enim à dextro
dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquàm in duos eiusmo-
di truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ^o primum intestinum quod duode-
num uulgo uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediû serè ipsius lon-
gitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
principium exporrigitur, & superiori membrana omenti & glandoso corpore huic intestino
adnato suffulta, geniculatim intestinum sedit, quam perreptat, ramulos dispergit, non negli-
gens interim glandosum quo sustinetur corpus, nam & illi, & omenti regioni quâ proripit,
furculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
tus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falso id^p inferius uentri-
culi os cõprimere ac ocludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
uena inolitur, distributioni dedicandus est. Sinister itaque portæ truncus tranſuersim ad in-
feriorem omenti membranâ, quâ hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat, hæcque
omenti sede dein & glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, apteque suffulcitur
in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quâ à portæ caudice
truncus iste discinditur, inferioris omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione
uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quâ
dextram dorsum sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, alia diducitur ue-
na, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti
membranæ regionem furculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum,
quâ

qua hac omenti membrana id continetur, præfens uena pertinet. Porro ulterius in sinistri trun-
ci uersus lienem progressu, præter^q exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsum suffulci-
enti corpori elargitur, ab elatiori sua sede^r uenam promit omnium uentriculum aduentium fa-
cile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & oblique sursum uer-
sus sinistram sub uentriculo quâ dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi
sedi^s duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam surcu-
lis dispersos. Reliqui uenæ sursum ad^t elatius uentriculi orificium, per uentriculi postero-
ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij^u emergit, & totam antero-
rem sedem ambiens, secundum sinistram eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut se-
mel dicta coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinnè^v perreptat, in progres-
sura deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi se-
dem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus,
& in stomachi terminum, quâ is uentriculo continuatur, excurrentes. Porro inter cæteras
propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas^w utrun-
que insignis uena ab ipsa pronasctur, quâ à posteriori uentriculi regione secundum dextrum
orificij latus antrorsum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secun-
dum superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utrunque
uentis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremque uentriculi se-
dem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, alia re-
sponderet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodians, ac inferiori omenti membranæ
implicita, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicè discedentes biparti-
tur, ex quibus denuò quamplures furculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excur-
rentes, & nonnullis propaginibus inserti in partem inferioris membranæ omenti, quæ intestinis
incumbit, ac ueluti à colo intestino pronasctur. Atque hæc quidem de hominibus me hæc te-
nus dixisse arbitrator. nam à sinistro portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad co-
lum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simi-
arum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non
persequitur. Cæterum postquam sinister portæ truncus commemoratas eduxit propagines,
ad lienem tranſuersim accedens, in^x duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque
hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorum serie in^y cauam simam ue-
lien is sedem recta linea secundum totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti per-
petuò suffulti implantentur, atque^z infinita sobole uenulas oppidò quàm graciles inuicemque im-
plexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, prius-
quam sinister portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum^{aa} tenuis ue-
na prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero furculo di-
spensatur: idque tunc potissimum, quando primus^{ab} maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus angustior est, quàm ut commodè uniuersæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
punt, quum is iuxta lienem consistit, uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti mem-
brana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
quior uisitur. Hæc quandoque, sed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à sinistra sede superioris orificij uentriculi distet, quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præfens uena ab elatissimo lienem aduentiu ramo promitur, sed
ab illo qui serè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
principium ducit, sic à maiusculo ramo imam lienis sedem accedente, alia exurgit uena utrun-
que insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper^{ac} dicta dextrorsum retorquetur, &
sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
medium usque dextram eius sedem amplexi retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
desinunt ramulos, mutuoque implicantur. Dein sinistra perinde ac dextra in sinistram fundi uen-
triculi sedem furculos geniculatim antrorsum retrorsumque dispergit, ac superiori membranæ
omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesque soboles communicat. Cæterum ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemorauimus, destituuntur: & illius uicem
ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conferit. Atque ad hunc modum frequentissimè si-
nistram portæ uenæ truncum absumi spectabis, non raro autem ad huc in hominibus ex singu-
lis uenis concuæ lienis regioni iam inserendis, singulas uenas in uentriculum ad eum modum
h 3 digerit,

In lib. de Ver-
narum et ar-
teriarum se-
ctione.

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo² duas nuper commemora-
tas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hinc sedulo obseruandum uenit,
huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis
forma, neque colore, neque implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurrer-
bus uenis differre. <sup>Dextri caudi-
cis portæ tri-
ci series.</sup> Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffindi narrabam)
quæ primum mesenterio à dorso nascenti committitur, in tres præcipuos diffinditur ramos:
qui in alias denuò innumeras uenarum soboles diuicari, inter duas mesenterij membranas
producuntur, atque inferiorem posteriorem uel intestinorum partem quæ mesenterio alliga-
tur, & quam dissectionum professoribus cauam uocare libuit, amplectentes, in ieiunum, ileum,
cæcum & dextram coli sedem, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uerò ab his
diffindantur soboles, quum prorsus sint innumera, dictu est arduum: dein nò omnibus ean-
dem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excur-
rant. A tercio dextri portæ trunci ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimum
diffinditur, insignis uena in⁴ sinistram mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque in
testinum dorso alligat, porrigitur, atque nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures
deriuata furculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usque intestinum
pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos, unus insigni magnitudine inter
duas sui mesenterij membranas (quæ admodum cæteri omnes rami) intertextus, secundum coli
finem deorsum sub recto intestino prorepat, multas uenulas ex superiori anteriori uel ipsius sede
ad eam intestini partem, qua porrigitur, depromens. Presens ramus quum ad recti intestini
extremum usque contendit, non amplius recta sub intestino deducitur, sed in plures utcumque
exiles diffusus ramulos, finem recti intestini orbicularim amplectitur. Porro & si frequenti-
mae sint trium nunc dictorum dextri portæ trunci ramorum soboles, tamen plures numero-
sioresque in gracilia, quam crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo
enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicantur furcu-
lis, quoniam ex illis plus succi quam ex sedi uiciniorebus sit exugendum. Quemadmodum uerò
nònullis prius enarratis uenæ portæ ramis⁵ corpora quædam glandulosa atque ad amissum quo-
dammodo carnea attendi circundicque dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad inte-
stina diffusorum sectionibus, glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine
cum distributis propaginibus seruantes. In grandioribus enim propaginibus diductibus (quem-
admodum ubi dextre portæ truncus in tres primos ipsius ramos diffinditur) magnæ reponuntur
glandulæ, in subsequenti uerò horum ramorum diuicariationibus graciliores minoresque. Hu-
iusmodi quoque glandulæ, capillorum modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuan-
tur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excre-
menti alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem,
propagare censetur. quippe⁶ quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentum illi subministraturæ
ad eam excurrunt. Pari modo⁷ propagines numerosa sobole in omentum diffuse duntaxat
ut illud enutrient, multoque adipe imbuant, à portæ uena deriuantur. Propagines lienem peten-
tes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lien alimentum deferant, atque ex iecore feculen-
tum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgent. Quum enim crassius sangui-
ficationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæc illud lien porrigant,
simul quoque necessario lien nutrimentum offerunt. siquidem, ut in quinto libro, nò sine religione
tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritio-
nem conficit, & lien per⁸ uenas ab illis quæ lien inferuntur in uentriculum profusas, quod ipsi
ex feculentiori sanguine reliquum est, neque sibi concoquere ac adaptare ualeat, in uentriculum
eructat, uerum id nò (ut dissectionum professores male arbitratur) in superius uentriculi orifi-
cium diffundens, sed ad fundum præcipue, quod⁹ maior uena à uenis lienem aduentibus exorta,
in uentriculum pertinet. Surculi capillorum modò tenues ad glandia in hoc à rerum Opifice dedu-
cuntur, ut illa à portæ ramis alimentum colligant. Cæterum¹⁰ reliquæ omnes portæ propagines
in uentriculum & intestina digestæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentum submi-
nistrent, partim ut suis finibus & oculis in uentriculum & intestina hiantibus cōfectum à uen-
triculo cibum ex ipso ac intestinis exugant, atque ad iecur tanquam cōcoctionis officinam toti huma-
no corpori cōmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionem, ex multis, quæ
nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipse nimirum portæ uenæ¹¹ caudex, quem
ueterum quispiam Naturæ operum peritus ante Hippocratem¹² uel nuncupauit, à quo in hunc
usque diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaque (ut & Galenus testatur) à nònullis porta
iecoris, ab alijs ianitrix appellatur, uerum nonnulli totam uenam hoc nomine donari nolunt, sed
partem

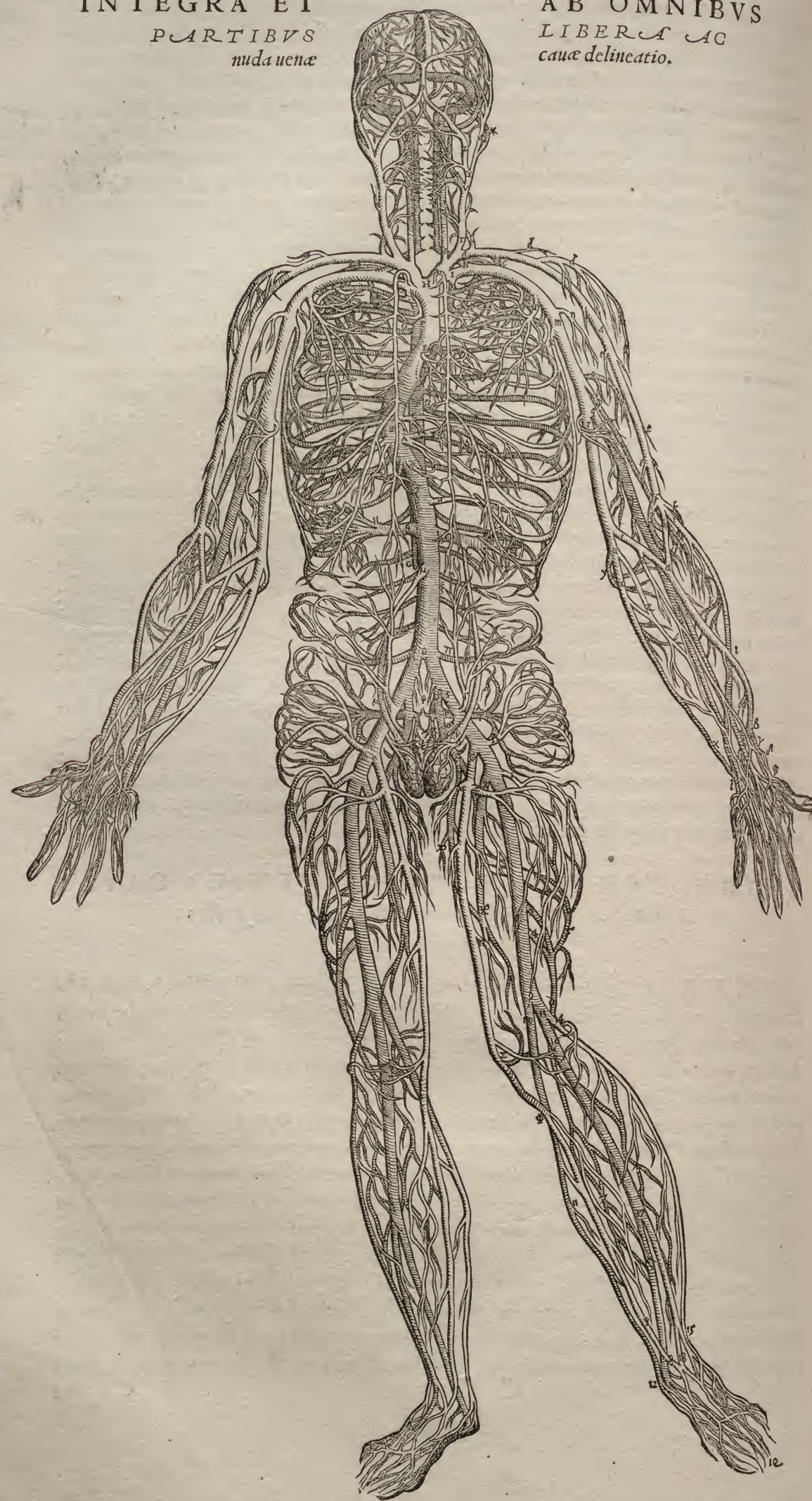
partem ipsius duntaxat, quæ primum à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis
nomine¹³ uenæ, quod etiam nomen Galenus interdum cauæ uenæ¹⁴ quæ iecori est proxima, & præ
terea magnæ arteriæ, quæ è corde pronasce, tribuisse uidetur. Dein portæ uena ab alijs etiam iecoris
manus nuncupatur, quod iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionem tanquam manu utatur.
Sunt qui lacteam appellat, quod hæc uenæ quæ hæc ab intestinis iecori defert, lacteus sit. Porro uenæ
portæ, succum eum quæ è uentriculo, præcipue autem ex intestinis ad se allicit, atque in iecur defert, ieco-
ris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare
haud facile concessero: quantumuis grauius id in quarto de Usu partium libro Galenus asserat.
Nullam enim sanguificationis uim membraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: &
si quæ esset, illa profecto album pararet sanguinem, non secus quam à uentriculo emutata, lacteum
colorem referunt, uti & uentriculi substantia albam. non autem iecoris modò concreti sangui-
nis instar rubram esse liquido cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repeti-
tum alius resellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mu-
tasset sententiam, suspensus, quo acrius Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quæ
sub recto intestino decliuem ac mesenterio sustulturn porrigi scripsimus, nonnunquam ad hæc
cauenti sanguinis per anu uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum
conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodecumque
ipsius uitium, feculentum sanguinem non uniuersus, uel nullus planè in lienem absumitur, uel lien
eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti
mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso
corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lu-
tosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ di-
tributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quæ is san-
guis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus
regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentem deorsum procum-
bat, ibi que tantisper referuetur colligatur, quæ donec nimium turgentes uenæ osculis reseratis
per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc san-
guinis defluxu per interualla laborantem rescuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, &
uena sub recto intestino excurrans, pollicis quasi crassitiem superauit, eoque modo sanguine tur-
gebat, quo iam parturientium animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas disten-
tasque cernimus. Verum hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextram axillarem in
lateralis morbo (si modò dextram aut sinistram feces, quicquam intersit) aperiendam docui, ac
proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad fi-
nem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis quæ organorum
administrationem unam persequar.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE
DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS
pagina proponit, Index.

FIGURAS, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim sub-
sequentibus communis est, proportionemque illi correspondet, qua integram arteriæ magnæ seriem
ante duodecimum huius libri Caput exhibebo, quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum
decimum quartum libri Caput exhibebo, quæ in ea uirilis corporis magnitudine) depinguntur,
quam huic papyro (quæ regalis uisus dicitur) accommodam fore putauit. Verum si cuiuspiam po-
stera uisum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportionem,
ut clariore reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angus-
tiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiā imminuere, id unum moneo & rogo
pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginem illis adijciat: quemadmodum
plagiarij quidam profecto, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignissi-
mi, in meis Anatomicis tabulis Argentinae impressis tentarunt. Hæc enim circumscriptio,
et multis rationibus negotium uitiet, ob id tamen etiam respuenda est, ne omnes uenæ hac expressæ
figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantum parti peculiare esse uidean-
tur: potissimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in
h 4 hæc

INTEGRA ET
PARTIBVS
nuda uenae

AB OMNIBVS
LIBER A AC
cauae delineatio.

hac proportionem non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulae uenae perreperit. Quinetiam ex quinti, sexti et septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illae debeant esse effigies, quae cum uenis etiam partes quae illis implicantur oculis subiiciunt.

A, A Tres isti characteres propaginem notant a uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquam numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenae cauae soboles, quae pariter utrinque habentur, et priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quam sinistrum characteribus liberum conspicitur.

a Huiusmodi etiam gracilior soboles a caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.

B Vena caua sedes inter iecoris gibbum et septum transuersum consistens.

C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, et a quibus etiam surculi in cordis inuolucrum pertingunt.

D Cauae uenae orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hic sedulo expendere, uniuersamque cauae delineationem accurate contemplareri, consideraturus an ne uerius hoc orificium cauae uenae principium ueniat statuendum, an ea cauae pars ubi A et a in ipso caudice scriptum cernis, et ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepat, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauae caudex committitur, ad dextrum latus a uertebrae medio declinat.

E Vena coronae modo cordis basin amplectens, ac deorsum per cordis substantiae exteriora ad ipsius usque mucronem surculos a se deriuas, et separata seu coronalis nuncupata. Haec et si ab anteriori sede orificij uenae cauae hic oriri uideatur, perpetuo tamen quum simplex sit, a posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.

F, F Vena coniugis expers, quae a cauae dextro latere prodians, decliuus secundum dextrum uertebrae latus ad secundam ferè lumborum uertebrae descendit.

G, G Characteres isti hic atque illic ad uenae pari carentis latera repositi, uenae illius propagines insinuante: eas nimirum quae costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, et in musculos uertebrae ipsiusque costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.

H Cauae sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio, quam lanij boues et porcos iugulaturi petunt.

I Vena primae thoracis costae innixa, atque ad alam transuersum perducta, brachijque axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.

K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentem membranam soboles deriuas.

L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosque uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranae, ac etiam musculis pectori instratis, et abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius

M. uenae ab imo sursum ascendens, ac Γ notandae terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M ascripsimus.

N, N Vena per foramina transuersis processibus uertebrae ceruicis insculpta, ad caluariam propeperans, ac dorsali medulla geniculatim ramos offerens, ut et in musculos quoque inibi ceruici uertebrae adnatos soboles dispensat. Qua uero ratione haec uena in duram cerebri membranam exhauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sum, in peculiari de cerebri uasis figura decimo quarto Capiti praeposenda non minus discas, quam reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.

O Vena musculis humiliorum ceruicis, et superiorem thoracis sedem iuxta uertebrae occupantibus, multiplici utcumque sobole exporrecta.

P Vena ad musculos pectori instratos, et huius regionis cutem, et ipsam demum mamillam excurrentem.

Q Vena

- Q** Vena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulae sedem uicinosq; musculos deriuata. Huic proximae sunt uenulae in glandium axilla excurrentes, quarum hic una inter P & R expressa est.
- R** Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillae cavitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.
- S** Interior iugularis, quae graciles surculos aspera arteriae lateri & hac deductis nervis spargit, quod uero ipsius praeter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepat, & uarie ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.
- T** Exterior seu superficialis iugularis. Verum iugularias uenas (quae Graecis *εμφυριδαι* uocantur) nonnulli appellant, quae statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularias uenas nuncupari uolunt, sed id demum quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextum cernitur. In Arabum interpretibus iugularias ita fere appellatas legimus: Guidex, Guades, & corrupta Graecorum uoce grandes, sphragitidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apopleticas, uenas somni. Atque ita tam interiores quam exteriores appellitant. & has quidem patentes, illas uero immissas & occultas nuncupant. Porro exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus prorepat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.
- V** Exterioris uenae iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.
- X** Exterioris iugularis ramus oris interiora subit, ac uarie in larynge & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.
- Y** Exterior ramus diuisionis externae iugularis iuxta fauces factae, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.
- Z** Ac **Z** quidem portionem huius rami **Y** notati insinuat, quae in faciem exporrigitur. **9** uero, **9. a. s.** frontis uenam indicat. **a**, portionem secundum tempora sursum repentem. **s** eam notat, quae post aures & ad occipitis cutem fertur. Ceterum reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quod haec peculiaris figura decimoquarto Capiti praeposenda explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauae uenae effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quae huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum durae cerebri membranae sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uero character sinistri, seu secundo eius membranae sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio durae membranae sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congregiuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quae frontem adit lucida. Quartus autem durae membranae sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasci, atque recta antorsum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, **y** insignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi durae membranae sinu radice positus, ingressum indicaret uenae. **N** notata: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto caractere interna iugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrentes insigniretur. Sextus ramus exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioris quae sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad haec praeter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quae sub frontis uena **9** insignita hic umbrata feruntur, ut scilicet uenae etiam indicarentur, quae per caluariam sedem cui os factus organa incubunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia calat, in caluariam repunt. Atq; haec omnia sane adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimoquarti Capitis fuisse proposuissim, quanquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minime liceret aggredi, quandoquidem

- dem in illos durae membranae sinus non uenae modo, sed & arteriae exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriae quam uenae fungantur munere. Verum interim non improbaui, & hanc uenae cauae delineationem, uti iam monui, characteribus quibusdam a studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditus: aut, ut antea dixi, exemplum fumentibus, ab ea figura quae ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis **t, x, u, x, x, f, e, n, u**, exprimit.
- a** Vtrumque a uenam humerariam indicat, uerum superiori a ipsius exortus ab externa iugulari **T** notata, radix significatur. inferius autem a humeraria sedem notat, quae iam humeraria ex alto in brachij superficiei cutemq; emergit. Huius uenae nomina paulo post absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subiiciam.
- b** Humerariae propago ab ipsius elatiori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.
- c** Humerariae etiam propago, in gibbam scapulae sedem frequenti utcumq; sobole excurrentes.
- d** Vene ab humeraria, priusquam ipsa penitus sub summo humero contorquetur, pronata, ac in summi humeri sedis cutem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digesta.
- e, e** Tenues uenulae ab humeraria in externae brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubiti flexentium prioris propagatae.
- f** Humerariae iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine aequales, nunc inaequales uisuntur.
- g** Primus humerariae tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquosq; excurrentes.
- h** Secundus dictae nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum oblique ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenae ramo **t** notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui **a** ascriptum est.
- i** Tertius humerariae tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem oblique con-
- k** tendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens, inter quas fere praecipua **k** insignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando praesens ramus in eum modum oblique repens, ad brachialis usque radicem e regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic **l** spectatur) axillaris uenae propaginis **x** notandae soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariae ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsamq; adeo paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.
- m** Axillaris uena, cuius nomina paulo post recensentur.
- n** Axillaris uenae ramus, in capita deriuatus musculorum cubiti extendentium.
- o** Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.
- p** Insignis propago oblique deorsum sub humero uersus exterius humeri tuberculum ducta, quae musculis hinc principium ducentibus ramos exhibet, aliquosq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.
- q, r** Axillaris uenae in duos truncos distributio, quorum alter binis **q** insignitus in alto semper totiq; ipsius ductu occultitur, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magnae arteriae figura duodecimo Capiti praeposenda licebit intueri. Alter uero axillaris truncus (cui **r** inscribitur, & quae tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Ceterum haec axillaris uenae distributionem interdum etiam altius fieri quam hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptio nibus eam conuenire animaduertes.
- s** Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.
- t** Anterior axillaris uenae ramus, eius diuisionis quae hic iuxta anterioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Praesens ramus **t** insignitus, oblique ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariae ramo **h** notato coiens, communem efformat uenam **a** indicatam.
- u** Axillaris

- u Axillaris iuxta interioris humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.
- x, x Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariæ ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.
- y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrent.
- z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summæ manus sedis cutem excurrent. Verum superius z uenam notat ab axillaris uenæ ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus x & x insignitus internæ cubiti regioni offert.
- β Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo d notando coitus. est nanque ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus summæ sedem inter pollicem & indicem perreptant.
- α Vena communis ab axillaris ramo t & humerariæ ramo h conflata, quæ per internam cubiti sedem deorsum oblique radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in exteriori cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.
- β Communis uenæ iuxta radij humiliorem partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut γ. A non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summæ manus sedem pollicis ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum d indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus ε insignitum, uersus medium & anularem potissimum absimitur. Ramis externam summæ manus sedem aduentibus uaria à nostris medicis imponuntur nomina, quæ quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hinc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quam orationis qua has uenas describam seriem. Græci igitur & Latiniore medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam nanque per brachij interiora alantq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quod scilicet per cubiti interiora potissimum exporrigatur. Verum priuatim dextre manus axillarem iecorariam uocarunt, quod in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistræ autem manus axillaris lienaria ipsi dicitur, quod in lienis morbis hanc plerunque aperiant. Sic rursus *ὑπὸ ὀστέῳ* seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quod per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exteriori latius perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uero capitis morbis hæc mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uero h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quod scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quod inter cubiti anteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerses, nominum acerui passim occurrent eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studioforum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potius ab Orisatio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem à iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primum subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quæ autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Tertium humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uero α notata, Nigra: ubi autem hæc oblique ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Alterius

- terius communis uenæ cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y assimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syelen Auicennæ appellatur. Verum alias subinde apud Arabes & barbaros illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notatæ, & axillaris uenæ propagine x insignita constituitur, & l notatur, cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quamquam rursus communis uenæ ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earū partium inflammationibus medeatur. Nisi forte horum nominum impositores adeo stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas à me recte antea pictas turpiter in lucem suo nomine emisserunt, arbitrati sint humariæ ortum sub aure primum esse. Cæterum communis uena Medica, Mediana & Corporalis uulgo dicitur.
- γ VENA E caue portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.
- u Vena in pinguem membranamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrent.
- θ Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.
- ι Grandis uena sinistram renem petens, hæc, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes deferret, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgo nuncupatur.
- κ Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrent.
- λλ Seminalis uena sinistra. μμ Seminalis uena dextra. Hæc uenæ in progressu peritonæo cui ad dorsum firmanetur, hærentq; surculos communicant, & ramulos membranæ testem uasq; seminaria ambientibus diffundunt.
- ν Seminalium uenarum sedes, qua hæc primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.
- ξ Venæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebis continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebas, ipsiq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.
- ο Venæ caue supra ossis sacri initium in duos trūcos distributio, Δ aut inuerso γ aut V nō absimilis.
- π Ramus uenæq; amplius, transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distributus.
- φ Ramuli aliquot in superiora ossis sacri foramina missi.
- ρδ Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ρ notatur, exterior σ.
- τ, τ Interioris rami, quem ε notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē ilium ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorū serie transuersim digestæ.
- υ Interioris rami ε insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi. χ uero & ψ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsiq; adeo uteri collum.
- ω Vena ab exteriori ramo, quem ε indicatum conspicias, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami ρ notati coiens, quæ id pubis ossis foramen perreptat.
- ε Hæc sede uena pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.
- κ Vnus ex ramis uenæ pubis ossis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.
- χ Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ perficitur, quem z notabimus.
- Γ Vena ab elatiori sede exterioris magnæ illius trunci rami, quæ is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo et abdominis musculis cutiq; ramos offert, inter cæteros autem præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot disiectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc à uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.
- Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exbauritur.

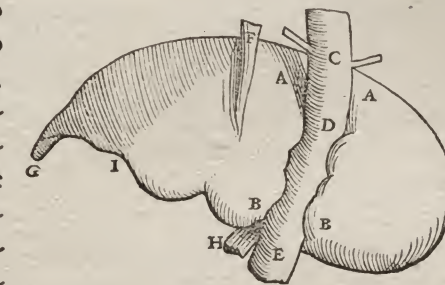
uare, ac postea in duos truncos diuidi, perinde sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa
arterialis e cordis basis medio nasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus
inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis conte-
xit, minime efficax est: quandoquid illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in mo-
dum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor
arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro
eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentricu-
lo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud
orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuatur, in-
stitutum fuisse: Ad hæc, quis perfunctorie in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum
quod à membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ membranulas
diluui possit. Neque scio quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum
nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris
seu lobis ipsis priuatim constituitur, à quibus si caua principium ducit, profecto arteriæ ma-
gnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde
non oriri asserit, eo quod arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac
uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam
non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et
iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sangui-
ficationis facultatem iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem A.
anatomici à iecore inceperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus conse-
ctum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hinc Galeni dissectionis, atque adeo to-
tius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatim ipsius quæ adhuc reliqua sunt ar-
gumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unâ cum alijs medicis, qui
manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem asserendo defendere, à ie-
core seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quod ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem
ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non
ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine asserum uolo, quicquid etiam casu mihi
inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniâ in anam ipse fuggeram,
qui non nisi huius generis nugæ morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem
& uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reiciunt: & si forte hic quic-
quam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad in-
numera loca conuientes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hæcenus ostendi: & forte in
posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & uiliti-
gatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter inscitiam auerantur exercendi argumentum præ-
beam. Verum ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutius subiiciam, quod iecur mihi po-
tius euenis quæ ipsi intextuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fectus conformatio-
ne, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm ue-
nularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnasci-
tur, quum interim uenæ cauæ os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenæ
lis arteriæ arterialisque uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si
modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare au-
demus. Cæterum quemadmodum (ne forte rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam,
rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concua
sede exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora conten-
dentes inuicem coire, maioresque uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus
grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem siniant: pa-
ri etiam ratione ad concuam uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbiculi-
bus quæ iecoris sinibus, in gibba ipsius sede, innumera uenularum propagines exoriantur,
quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coe-
unt: atque hæc rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris par-
te, quæ dextram uertebraum sedem respicit, in unam congregiantur uenam, quæ ab insigni
amplitudine Græcis *πολύνη, μεγάλην* interdum, & *σελεχία* (quemadmodum & portæ uena) dein-
de & *ήπερική*: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: La-
tinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò
nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existi-
mem hos illa delusos uenæ, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vt etiam
dextri

Vene caue di-
tributionis de-
scriptionem à
iecore incipien-
dam.

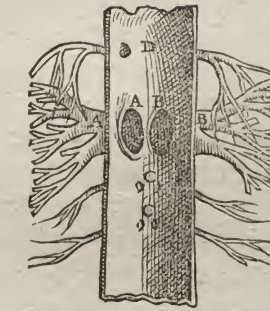
Cauæ in ieco-
re series.

Cauæ uenæ
nomina.

dextri cubiti axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quæ cordi
proxima est, appellauit. Porro uenæ cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis in-
cumbunt, & utriusque uenæ ramulorum extrema osculis inter se conueniunt, ut cauæ propagi-
nes optime citissimeque sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua
feculentoque sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium
enutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore eductarum
coitus, nō in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed,
ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeo
sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenæ cauæ parti, quæ dorsum spectat, ob-
duci cernatur. Neque rur-
sus, quemadmodum Galeno
& omnibus dissectionum pro-
fessoribus hæcenus uisum est,
uenæ cauæ rami ex iecore pro-
cedentes, cauam in eum mo-
dum constituunt, quo portæ
uenam efformari colligiq; di-
ctū est: aut utradices ad arbo-
ris caudicem pertinere conspi-
cimus. Nam cauæ rami, ac si ue-
nam per posteriorem iecoris se-
dē rectā quodāmodo deorsum
porrectam, et duntaxat iecoris
cuidam sinui innatam ingrede-
rentur, eam constituunt. Sunt
autem hi duo insigniores ra-
mi, propter iecoris elatiora, in
anteriorem cauæ sedem, non
autem latera, aut posteriorem
sedem, subingredientes, qui
neutiquā cum uenæ cauæ am-
plitudine sunt comparandi.
Imò si non nimis anxie in Ga-
leni uerba mecum iuraueris,
neque tuis oculis fidem dero-
gaueris, proculdubio asseres
uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori se-
de duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas
uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, ie-
cori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) par-
uulos etiam spectabis ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrē-
tes, et in omnibus hominibus numero neutiquā pares. Atque hæc omnia sedulò hominem
secanti, adeo sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis pro-
bauerit hanc, quod ad seriem, nō autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primum
describi, ac deum ipsius ad superiora inferioraque ductum esse enarrandum. Sed quum con-
cedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distri-
butionem à iecore quodammodo auspicatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primum
describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: lon-
ge omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quanquam interim sedulò studiosos
adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerum &
simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliæque ramorum à caua in iecur series,
accuratè secant, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili
quoque Anatomes parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce
quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

uenæ portiunculæ insinuat, ceteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

uenæ portiunculæ insinuat, ceteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

PRÆSENS fi-
gura iecoris gibbi posteriorē
ipsius sedem monstrat. ac A
quidem & A indicant elatio-
nem gibbi regionem septo trans-
uerso uersus anteriorem conueni-
nam. B uero & B regionem hu-
miliorem. C cauæ uenæ pars no-
tatur, quæ hæc septum permeat,
ipsi ramos exporrigit. D ad E
usque sedē indicat, quæ caua iecoris
substantiæ adnascitur. H portæ

H A E C figura uenæ cauæ
portionem oculis subiicit, poste-
riori iecoris sedi exporrectam.
Hanc longā sectionē secundum
posteriorem uenæ sedem ductā
dissecti, ac dein distendi, ut pro-
paginū foramina, quæ caua in
iecur diffundit, aut quæ cauam
constituunt, in conspectum ueni-
rent. Ac utrumque A pro-
paginis quæ à caua in sinistra
iecoris sedem diffunditur, ori-
ficiū, & ipsam denique propa-
ginem notat. B uero & B propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedē
spargitur. Cautē & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiā à caua præter
duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propa-
gines hæc & soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in ie-
coris substantiam diffusas. Cæterum D cauæ uenæ sedes notatur, quæ hæc se-
ptum permeat, ipsi ramos deponit.

Cavae partem
 septum transie-
 unt, illa quae
 sub iecore costi-
 git, non arcti-
 orem esse.

AVDQVAQVAM Galeno & reliquae Anatomicorum turbæ illius pla-
 cita sectantur fati fuit, falsum uenae cauae ortum à iecore comminisci, ac ut
 ab Aristotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam
 mox à suo iecoris gibbo progressu in duos truncos arteriae magnae mo-
 do bipartiri, unumque ad superiora corporis, alterum uerò ad inferiora du-
 ci: quinimo ut etiam probaret sanguinem in corde non generari, adijcere
 nō ueritus est, truncum qui superiora petit multo strictiorē esse, minusque
 amplum illo qui deorsum porrigitur. Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi truncos non di-
 uidi: & etiā ueritati ne utiquā cōsonum est, cauae uenae partem quae inter iecur
 dis aurem conspicitur, angustiorē illa uideri, quae sub iecore lumborum uertebri-
 bus explicatur. quod nō persuntorie inter disseccandum obseruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi secan-
 ti nō astiterit, aut ipse sectionem studiose non fuerit aggressus, hanc me confingere arbitretur.
 Nam si quis obiter sectioni studium impendat, & iecur aut cor, aut aliud membrum inter secan-
 dum mouens, plus sanguinis in uenae partem uertebri lumborum exporrectam, quam in illā
 quae supra iecur habetur propulerit, is sanè Galeni sententiā subscribet. at si uicissim ex hac ue-
 nae parte in illā sanguinē compressum sursum duxerit, leui opera Galeno non amplius assentie-
 tur. Præterea, ubi hanc sectione indagauerit, necessum est Galeni rationem pressius expendere,
 qua conficit ascendente uenae partē multo oportere minorē esse descendente, quod hanc plures
 quam illa partes enutrit. Nam si hanc Galeni ratio uera est, etiā citra sectionē ipsius commentū
 nulli nō innotescet, quandoquidē ascendens pars plus sanguinis contra Galeni dogma, quam
 inferior quae lumborum uertebri exporrigitur, requirit. Primum enim neque bilis uesicula, neque
 uentriculus, neque intestina, neque omentum, neque mesenterium, neque lien ramulum aliquem à ca-
 ua assumunt, haeque sub iecore collocantur. Verum soli renes, altera uesica, testes et crura, & in-
 ferio abdomen pars ab ea quae descendit cauae parte sanguinem adipiscuntur. Ab ascenden-
 te uero septum transversum et uniuersus thorax alitur, nam & thoracis pars iecori proxima, ad
 secundam usque lumborum uertebram pertinet, à uena coniugis experti nutrimentum obti-
 nere audies. deinde manus, collum & caput uniuersum, ut taceam nunc sanguinis copiam in ce-
 rebrum tot uenis scaturientem, et eam quae in cor deferitur, non solum cordis & pulmonis om-
 nium maximi uisceris nomine, uerum & omnium arteriarum quas sanguine ad cor delato im-
 pleri credimus, & arteriae demum, si cum descendente cauae portione comparentur, quanto mi-
 nus quam illa sanguinis continent. Sed quorsum spectat eiusmodi rationes, ut Galeni placitū
 subuertatur, colligere, quum sectio iam admonitis studiosis abundē non hoc solum infirmer,
 sed & alia quae in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis passim leguntur, quamplu-
 rima, à medicis propter secandi imperitiā, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquā
 Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterum ego in praesentia relicto Galeni placitis, partē
 cauae ascendente lubens persequer, quod oratio uera duntaxat enarrans minus excresceret,
 & Galeni nomine non interrupta, longē redderetur faciliior. Verum ea ipsius est autoritas, &
 nostra in illum obseruantia, ut nisi ipse interdum quando illius sententiā non acquiesco, admo-
 nerem, nullus non me falsissima proponere sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem ad
 hominis sectionem locis, in promptu sit, an perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, pro-
 secuto nunc in uenae cauae serie mihi quantumuis inuito contingeret: quam prius aliquosque uerē
 persequar, ac postmodū ubi à Galeni dogmatibus sermo dissenferit adijciam. Vena itaque caua
 neruosa septi transversi partem in dextro ipsius latere peculiari foramine permeat, unā etiam
 cordis inuolucrum perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & con-
 nascitur, tum potissimum ubi caua septum transiit, ac septo duas non uulgares offert propagi-
 nes, per uniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoque cordis inuolu-
 cro, quā id septo committitur, diffundentes. Quum primum uerò caua septum superauit, mo-
 dicē uersus sinistram cordisque basis dextrum latus procedens, sinistram ipsius latere adaperi-
 tur, atque in dextrum cordis sinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum fæx scribit, aliqua
 propagine aut ramo quopiam, uerum duntaxat foramine quodam seu scissione adeo ampla, ut
 cauae uenae amplitudo ipsi ne utiquam conferenda sit. Anteriori cauae uenae parti hinc dextra
 cordis auricula connascitur. A posteriori uerò cauae ad cor connexus sede, insignis uena
 promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quae secundum
 cordis

Cauae per sep-
 tum transiens,
 ac ipsius in sep-
 tum rami.
 Cauae in cor-
 dis dextrum si-
 num adaperi-
 tio.

Cordis basim
 cingens uena.

cordis posteriora & sinistram latus ita porrigitur, ut cordis basim coronae modo succingat, ac
 ab inferiori ipsius sede ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat, quorum praeci-
 pui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi haec est crassissima. Vnde etiam frequentiores ue-
 nas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Haec uena in-
 terdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauae initium ducente, mi-
 nori uerò ab anteriori sede. Verum longè saepius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus a-
 libi hanc perpetuò geminam esse scripserit. Vena caua à cordis basi sursum ascensura gracilior
 fit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnae arteriae
 innititur, non autem retrorsum ducta uertebrarum corporibus insidet, quae à stomacho occu-
 pantur, cui rursus aspera incumbit arteria, & huic non infima magnae arteriae propago cui ul-
 timo caua insternitur: adeo sanè ut quum caua tantum à uertebri distet, mirabili artificio illis
 uena fuerit offerenda, quae ipsis costis quae sanguinem subministraret. Quum enim septum
 transversum impedimento sit, quo minus caua ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus sobo-
 les dispergat, uertebri costisque propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basis adeo à
 uertebri eleuetur, & uasa in pulmones diffusa cauam à uertebri ita subleuent, ut etiam hinc
 ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à caua magnam eduxit propagi-
 nem, postquam haec cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextrae partis cum sini-
 stra connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaque dorso propin-
 quius quam antea accedit. Haec propago seu uena à dextro cauae latere pronata, deorsum ad
 quartae propemodum thoracis uertebrae corpus contorquetur, & decliuis secundum de-
 xtrum uertebrarum latus porrecta suo sine unā cum magna arteria, sub septo transversum ad
 aliquot lumborum uertebras pertingit. Haec uena, cauae uicem toto progressu gerit, quo
 ipsius caudex uertebrae ita arque in lumborum regione nequiuert contingere, ac geniculatim
 ramos ad uertebrae ipsas quae adeo dorsi partes offerre. Porro caua hanc sine coniuge & pa-
 ri uenam à septam grandem deprompsit, ut arteriae magnae ritu utrinque ad costarum inter-
 ualla, ut nunc dicam, ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed
 ex media regione posterioris ipsius sedis, quae uertebri innititur. Quia uerò coniuge priua-
 tur, neque in altero latere parem affiscit à caua propaginem, & Græci, nos uenam absque
 coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauae latere, quam à
 sinistro, quod secundum dextram dorsi sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & me-
 dia quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam ca-
 uae sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quam nunc uersus dextrum reflecti, ita
 que spinam accedere deberet. A posteriori quoque principium sumere nequiuert, quod hanc se-
 des alijs incumbat organis, quodque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis de-
 duci, quam nunc oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, sin-
 gulae ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quae in uerarum qui-
 dem costarum interuallis ad eam usque sedem contendunt, ubi haec in cartilaginem degene-
 rant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quam in-
 terualla pertinent, propagines hae pertingunt, abdominis musculis etiam implicatae. In ipso
 autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis se-
 di quam ipsae perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena ad sin-
 gulas secundum quas deducitur uertebrae soboles quaedam pertinent, quae in uertebrarum
 corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præ-
 terea membranis thoracem intersepientibus, quae illae dorso continuantur, ab hac uena sur-
 culi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenae lateribus, quam pri-
 mum ab ortu uertebrae contingit, subinde ramum quoque educi, eumque in tenues propa-
 gines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas suc-
 cingentem numerosis, sed gracilibus furculis distribui. atque hinc non seriatim ac recta secun-
 dum costas ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerum erra-
 bundo ductu excurrunt. Atque id adeo frequenter in hominibus (quod his scilicet multo bre-
 uior thorax, quam quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eodē anno in publica sectio-
 ne in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutriti, interdū Patuuij uiderimus. Et Bono-
 niae etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primū illic dissectioni praesenssem, atque de uenae se-
 ctione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademque demonstratione tria no-
 bis obtigerunt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenae propaginibus enu-
 triri, nemo extanto eruditorū uiroꝝ coetu inficiari potuit. Atque ut id subinde obseruatur, ita sa-
 ne interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferē thoracis pertingit uertebra, in duos
 i 4. truncos

Li. 7. de. Ad.
 mi. dissectio.

Qui uenam co-
 iugis expertem
 à caua educi
 oportuerit.

Varia uenae
 paricantis
 series.

*De his figuris geminis uenae parae carentis ferimus, quae ab illa uari-
ant, quatinus
tegra uenae
cauae deline-
atio indica-
uit. Notat
autem hic A
uenae sine pa-
ri truncum.
B ipsius ra-
mum, qui in
sinistram du-
ctus, in plu-
res digeri-
tur propa-
gines. C ue-
rò in infe-
riori figu-
ra, insinuat
cauae uenae
caudicis por-
tionem.*

*Quae haec-
nus scrip-
ta Galeni plac-
itis parum con-
ueniant.
Li. 7 de Ad-
mi. sectio.*

*Lib. 6 de Pla-
citis. lib. 7 de
Admi. & 2
Commentario
rum in Hip-
po. de Vitis
rugi. in morbis
acutis.*

truncos diuidicernes, quorum unus quidem dextri lateris costarum radicibus, alter autē sinistri exporrigitur, suiq; lateris costis, quā pro-
repat, ramos offert. Interdum uerò à sinistro uenae parae carentis latere
in eadem propemodum regione, grandem uenam pronasce obserua-
bis, illi prorsus similem quae à portae uena inferiorem omenti mem-
branam adeuntium facile maxima est. Haec enim ubi primum trans-
uerim uertebrarū illius cui exporrigitur corpus transcendit, in duos
ramos diffunditur, quorum alter sursum, alter deorsum secundum co-
starum radices fertur, ac suarum costarum interuallis ramos deriuat.
Non secus sanè quàm si Natura aliquando maluisset, unum gradem
ramum à dextro latere hic ad sinistram porrigi, quàm super lingulas
uertebras unum tenuè gracilemq; ramulum ferri. Adeò ut mihi etiā
persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro
cauae caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quae se-
cundum sinistram uertebrarū latus decliuus ducta, sinistris costis ramos
offerat, illa quam sine pari uenā nuncupamus dexteras costas dūtaxat
alente. Atq; huiusmodi uenae ortum nō tantū à iugulo primum pos-
se fieri, sed paulò inferius, etiā agnus attestatur, in quo tale aliquid se-
mel obseruauim. Verum eiusmodi non nisi rarissimè occurrentes uena-
rum series, Anatomes studio non aliter expendendas putauerim,
quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud uemonstruosum
se spectandum offerret. Adeò ut si quādo in publicis sectionibus hec
obseruo, ea tanquā non essent, tacite praeteream, ne artis candidati in
omnibus corporibus haec obseruari arbitrentur. Idq; tanto, nō in se-
ctionibus solum, sed modò in absoluti hominis historia persequen-

da, faciendum duxi studiosus, quanto pertinacius ipsos monstruosas illa admirari, experientia
non semel didici: quū interim ipsis dolendū magis esset, tale ad integrā sectionem corpus obti-
nisse, quod ab hominū canōne plurimū uariat, nisi forte etiā crebro absolutiorū & non monstru-
osorū hominū sectionibus astuissent, Galeni praecepta ad finē libri primi de Administrandis se-
ctionibus nobis datū nunquā negligētes. Porro iam sermōi adiciendū est, mihi haecenus in
homine nihil esse praetermissum: uti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulò euoluens, pri-
mū à me quintam pulmonis fibrā seu lobū requirit, quo caua in interuallo inter septum &
cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus
in simijs reperisset, immeritò oscitantiae alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignora-
sent: uti sanè & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quàm simiarū secare aggre-
sus fuisset. Quum enim in homine nullū sit interuallum ductus uenae cauae à septo in cordis in-
uolucrum, sed uti superius docui, hec duo simul connata unā semelq; perforantur, nullus sanè
pulmonis lobus hic cōsistere potest, qui in illo interuallo uenā sustineret, nisi forte hunc (quod
summe est absolum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In
caudatis uerò simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallū, inter septum trā-
uersum & inuolucrum cordis mucronē, ac hic inter mēbranas thoracē intersepientes inane uacu-
um ue est spaciū, per quod cata prorepat, sibi substratum habēs pulmonis lobū, quo mirabi-
li Naturae opificio is cauae caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quan-
do Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse
fatebere. Verū Galeni sententia nusquam non à caua priusquam cor pertingat, uenas in mē-
branas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcat, quum haec membra-
nae uenas assumant, partim ab illis ramis quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena si-
ne pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne cō-
tingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digeri debeant, offerat. Prate-
rea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè affectus mirabitur, qui priusquam ca-
uae supra cor progressum attingerem, à caua statim atque in cor pertingit uenam arterialem in
pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quā uerita-
ti consentiat, ipsa uasorum continuas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasce uerè dica-
mus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium duce-
re neutiquā quis asseret, praeterquam enim quod arterialis uena sextuplo crassiori constat cor-
pore quā caua, illa hanc non contingit, sed non mediocri cordis substantiae portio inter ca-
uae orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenae, intercedit. Dein arterialis uenae
orificium

orificium non minus in cordis dextrum sinum quā orificium cauae orbiculatim liberumq;
pertingit, nihilq; minus apparet quā soboles aliqua à caua ad arterialem producta. Vnde e-
tiam haec, quia propriam obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quā caua uenit
pertractanda. Huc accedit Galeni de uenae parae carentis principio, sibi non constans sententia.
Primum enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Vitis ratione mor-
borum acutorum, sibi ipsi per pugnat. nam in initio sermonis de uenae cauae per thoracem di-
stributione uniuersim inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem à caua pronasce antea
quā ad cor pertingat, mox subiicit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depro-
mi in homine autem ex ea cauae sede eandem emergere docet, quae haec dextram cordis aurem
contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferius subnectit, hominis infernas costas à uena enu-
triri, quae sub corde à caua exorditur. Huic sententiae propemodum conformis est, quae in se-
xto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum
simul cum omnibus membranarum, quae tum thoracis cauitatem intersepient, tum quae pul-
monem ambiūt, alimentum ex caua priusquā ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit,
quae obliquitatē adferam, aliud nihil ipsum intelligere arbitror, quā membranam costas
succingentem, quae maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor mē-
branam pulmonum substantiae proximè obnatam, quum haec ne fuculum quiddē à caua mu-
tuetur. In libro autem de Venarum sectione, uenā sine pari à dextra auris sede ad sinistras tho-
racis partes proficisci, atq; ad quintam thoracis uertebram perferri in quibusdam animalibus
attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, plurā que
hic quā in libro de Vitis ratione, costarum interualla praesenti uena enutriti fatetur. Ean-
dem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam
à uena quae iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasce simpliciter tradit: quum illic ad sini-
stras thoracis partes illam proficisci, malè adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hanc
B sine pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasce docet: quamuis id in
simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fectus forma-
tione & aliunde in medium adferam, quum ex modò propositis, Galeni de uenae parae carentis
ortu progressu que sententia utcūque constet. quae quā ueritati consentiat, ex nostra enar-
ratione ueram eius uenae seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quā
in simijs, & canibus, & fuis, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus à caua pro-
cedit, postquam haec cordis inuolucrum superauit, ac eò usque pertingit, ubi nullus amplius
pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem de-
rogans, rationem huius uenae exortus petierit, illam sanè adinueniet ex nostro sermone, qui
Naturae artificium in illius uenae propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim hec
pari carens uena à cauae caudice sub corde enasce potuit, tum quod nimium periculose suspen-
sa fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenae cauae sede ad uertebras usque conspicuum:
tum etiam, quod si illinc uena pari carens exoriretur, tota dorsi pars sub corde & ea sede qua
eius uenae principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura
denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enascitur, producere debuisset, illis uertebris alimen-
tum subministraturam. E regione autem dextrae auriculae pronasce nullo prorsus modo qui-
uit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quo-
que arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquouſque prius aut deorsum aut
sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callidè inuenisset. Præterea si è regione dextrae
cordis auriculae uena parae expers diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari fora-
mine secus atque nunc permearet, unde etiam uel hinc affatim docet, quā procul à corde
principium ducat. Neque est quod ad huius sententiae robur, hominis dorsi quā id cor spe-
ciat obliquitatē adferam: quae quū multo maior in homine, quā quadrupedibus aut auibus
sit, facile liceret conficere, sine pari uenā homini etiam altius, quā illis animalibus à caua opor-
tere enasce, quod his & succinctior ductus è regione dextrae auris ad dorsum quā illi uisitur:
uti profectò inter secandū non solum iucundū est expendere, sed etiam promptum. Quamob-
rem uerò Galenus ita uariè & de hominis uena pari carente, ipsiq; nunquā uisa, magis perperā
adhuc quā de simiarū uena senserit, in ea Epistola utcūq; perstrinxī, qua dextri cubiti axillare
in laterali morbo (si modò quid intersit cuius lateris uenā diuidas) secādam docui, Galenus e-
nim aliquam rationē aliquid cōmuniſci studuit, qua Hippocratis sententiā probabiliorē red-
deret, quae is sanguinē non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi
F uerò Hippocrates arbitratus fuisset, à uena sine cōiuge per phlebotomiā nihil educi posse, aut
h, m, r, u. eā remotius ab axillari distare, quā ut haec aut alia quouis, illius gratia aperiri posset. quum
interim

*Galeni de ue-
nae sine pari
orificiū.*

*Vnde uenam
pari carentem
enasce oportet
ueneri.*

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito non Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecit. Caterum quoniam Epistola nuper commemorata, hac prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauae uenae distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi praeter uerae hominis historiae narrationem in hoc negotium augeam, ut ubi a Galeno dissentendum est ascribam, ipsiusque sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixè mihi uenia petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitaturos nouitragedias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum solliciti, quod tot innumeris locis ipsius placita à ueritate dissona certò (quantum uis interim inuitus) ostendam. Haecenus enim non semel expertus sum, quàm eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum ostensa à me parte concordari possit. Quàm turpiter uerò se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probenorunt. Vena igitur caua, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum recta sub pectoris ossis descendit, membranis thoracem intersepiens, quod Graeci *θυρά*, Latini uerò communiglandularum nomine glandium uocant. Est autem glandium id in elatissima thoracis sede exstructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hic supensas, immunes seruet. Vena enim caua inibi primum in duos insignes truncos discedit, à quibus omnes uenae cauae partis ad elatiora corporis porrectae soboles pendunt. A sinistro namque trunco, quemadmodum & à dextro, grandis uena promittitur, quae primae thoracis costae innixa postquam aliquot à se dispartit ramos, sub clauicula in axillam properat. Ab huius etenim radice exilis uena enascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Praesens uena non semper ab eius quae axillam petit radice pronascitur, uerum nonnunquam à caua priusquam in duos illos grandes truncos bipartitur, principium ducit. Quin etiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneae filorum modo praetenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incubente uena quae axillam petit, aliquando autem à uenae parientis propaginibus (idque potissimum in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius magna in iugulo bipartitionis, duae prodeunt uenae, quae introsum ductae, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris ossis deorsum perrepantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextera subauditum uelim) secundum laeuum pectoris ossis latus, ubi costarum cartilagine ipsi coarctantur, decliuus ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quae ad terminum ossis costarum ubi uenae coniuge carentis ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum uerò à ramis uenae parientis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis intratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla disseminatis, ramuli notatu digni in musculos pectori incumbentes, ipsasque adeo mamillas propagantur, si modo ad has à uenis pectoris ossis exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex uenis sub pectoris ossis deductis reliquum adhuc est, ad latus mucronatae cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venae enim è thoracis amplitudine prolapsae, sub rectis musculis ad mediam usque abdominis sedem feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum praecipuus ad abdominis cutem subit, atque oblique secundum costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Ceterum insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures furculos supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdominis musculorum substantiae implexi, illarum uenarum terminos finesque spectant, quas in sermonis progressu, ab imo propter genitalia sursum sub rectis musculis conscendere audies, quum earum usus quem in mensui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamillarum sedibus ad uterum foetus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas praebere credimus, explicabitur. Harum uenarum sub pectoris ossis reptantium originem ex anteriori mediaque in iugulo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes, interdum uerò eas ab axillari uenarum radicibus, postquam illae nonnihil à iuguli medio in latera recesserant, enatas obseruauit: què admodum aliquando alteram ipsarum, & praesertim sinistram ab axillari, alteram uerò ab ipsa bifurcatione pronatam uidit: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori uenae cauae sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasce, quae sursum ad pectoris ossis ducta,

Quam ob rem non semper sermoni addendis, ubi à Galeni placitis declinet.

Cauae ad iugulum inaccessus.

Cauae caudicis in iugulo bipartitur.

Venae axillarem constitutis ortus. Venae superiorum costarum interualla persequens.

Venae sub pectoris ossis deorsum reptantes.

ducta, in duas discedit uenas, ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis secundum pectoris os deducendis, membranae thoracis cavitatem interdiuidentes primos mutuantur furculos, ac subinde etiam à caua ubi nunc dictas promittit uenas, graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundum totam membranarum longitudinem cum neruis septi transversis exporrectas. Quin etiam, ut et antea monui, à uena pari carente in membranas thoracis cavitatem intersepiens furculi accedunt, uenis quae adherentem oculi tunicam implicant, quàm similimi. Ab his uenis etiam soboles in cordis inuolucrum, ubi membranae thoracem intersepiens hoc continent, pertinent. Caterum uena axillam accedens priusquam è thorace prodeat, non ita procul ab ipsius initio ex elatiori sede uenam utcumque amplam promittit, quae sursum oblique in posteriora tendens, ad transuersos uertebrarum ceruicis processus deducitur, & per foramina illis priuatim exculpta sursum conscendens in musculos uertebris proximè adnatos, soboles spargit. At praeter illas, certo ordine & ueluti geniculatim singulas soboles unicuique foraminum neruorum exoribus in ceruicis uertebris inciso deriuat, dorsali quae medullae ipsiusque adeo uertebris alimentum suppeditat. Quod uerò eius uenae reliquum est, in caluariam contendit, peculiare sibi cum sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis ossis capituli sedem excauatum antea dixi. Vbi uerò uena in caluariam amplitudinem percingit, in secundum seu sinistram durae cerebri membranae sinum, uti postea audietur es diffusus, exhauritur. Praeter hanc uenam, alia adhuc ab illa quae in axillam contendit, priusquam è thoracis cavitatem labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quae in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capituli dorsique & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatque uerò axillam petens uena inter primam thoracis costam & clauiculam ex thoracis cavitatem progreditur, musculumque perforat qui secundi paris dorsum mouentium alter est, non semel eam promittit uenam quae humeralem postea uocabimus, & ilico atque decliuus ducta glandulas in axilla ad firmam uasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à se emitte propagines. Primum utrinque singulas promittit uenas, ad thoracis quidem anteriora unam, ad posteriora alteram. Quae antrosum exporrigitur, in musculos à pectoris ossis & costis ad brachij os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequentiam admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrosum proficiscens in musculos cauiam scapulae sedem occupantes, uicinasque sedes multiplici etiam sobole digeritur. Ceterum nonnunquam à priori & quae pectus accedit uena, interdum uerò ab ipso qui in axilla constituit trunco alia grandis utcumque uena exoritur, quae deorsum secundum thoracis latus exporrecta, potissimum absumitur in musculum, cuius beneficio brachij decliuè dorso ad mouemus. Praeter hos ramos maior uena quae in axilla habetur, exiguos ablegat furculos glandulis & membranis, quae inibi uasorum distributionibus eorundemque colligationibus praesunt. Quae autem serie axillaris uenae reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque quae ceteras ascendens uenae cauae propaginis soboles absoluerit, expediam. Proinde ad iugulum rursus sermone conuerso, ceteros truncorum magnae illius in iugulo diuisionis ramos aggrediamur. Vena itaque caua ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis summum transcendat, in duos truncos diducitur, ac statim à diuisione nuper commemorata uena, quae axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media primae thoracis uertebræ corpore sede, cui prius innitebatur, modicè recedens, sursum extra thoracem protenditur, & simulatque clauiculam pectoris ossis summum superauit, in duos impares ramos scinditur. Interior namque exteriori magis quam plerique arbitrantur gracilior est, & secundum asperam arteriae latus ascendens, nonnullas uenulas in speciem capillorum exiles asperam arteriae conterminisque membranis communicat. Haec interior censetur iugularis, quae cum suis lateris soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascensu graciles ramulos membranulis sexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam se primi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporali arteriae ad caluariam usque basim commissa. quò cum peruenit, in duos inaequales amplitudine ramos discedit, ac amplior oblique retrosum, secundum caluariam basim ductus, caluariam simul cum quodam soporalis arteriae ramo ingreditur, foramine utens sexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Quae uerò serie in caluariam cavitatem praesens ramus digeratur, in cerebri uasorum descriptione affatim persequar: modò autem satis erit, ad caluariam usque amplitudinem uenas, quae eò pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internae ramo, quum uti diximus in posteriora secundum caluariam basim is contendit, propago diducitur,

Aliquot rami à uena axillam praesente sparsi priusquam brachium subeat.

Cauae per colum caputque series.

Interior iugularis.

in elatiorem sedem musculorum pertinet, qui anteriorem cervicis vertebrae regionem occupant, stomachoq; subiacent. Gracilior uero interna iugularis ramus soporali arteria penitus relicta, priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio & quarto pari nervorum cerebri commune caelum retulimus. Priusquam uero ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, totusque in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per foramen quoddam transversum mittens, quod huic soboli & nervulo cuidam quinti paris nervorum cerebri commune censetur. Porro exterior idemq; grandior supra claviculam facta divisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam musculorum dorsum mouentium secundi paris alterum perforauit, insignem a se diducit uenam, quae deorsum uersus claviculam reuoluta ad summum humerum ipsumq; adeo brachium contendit. Antequam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu ramum edit, qui in cutem posteriori cervicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosa uenularum serie digeritur. Praeter hunc uena sub clavicula brachium petens, alium quoq; grandiozem depromit ramum, in gibbam scapulae sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad summum pertendit humerum, atq; sub illo in brachium proripit, priusquam penitus demergitur, in summi humeri cutem propagines deriuat, quarum praecipuae in cutem digeruntur, quae musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines interdum, idq; potissimum in mulieribus, ad mamillarum usq; cutem excurrunt, deorsum in priora secundum claviculam errabundo progressu deductae, & ante sectionem in plerisque mulieribus uirescente quodammodo aut caruleo colore apparentes. Qua autem serie eius uenae brachium adeuntis reliquum (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, posterius dicam, quando peculiari Capite ipsius axillarisq; uenae distributionem persequar. Ceterum maior ramus, quae supra claviculam habet, atq; ab externo suo latere humerariam germinare diximus, sub cute ac lato buccas mouente musculo secundo collati ad fauces porrigitur, ex anteriorem efformans iugularem, quae non pari semper modo (ut in uociferantibus, aut alias uis spiritum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per colli cutem fertur, sed sepe quadruplicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentius est cernere) ea est, qua unus tantum ramus hic sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminam quae cutem partim recta, partim oblique, & interdum transversim conscendentes, uarie spargens. Secunda autem

PRIMA
manu distri-
butionis ex-
ternae iu-
gularis ue-
nae seriem,
nuda caue
delineatio
docet, re-
liquas ue-
nae tres pri-
uatis &
nunc seria-
tim hic re-
positis for-
mulis ex-
pressi, ac
earum pri-
mae eosdem
characte-
res, quos in
tegra deli-
neatione ac-
commoda-
ui, rarus
ex illa huc
ita faci-
lius posse
perpendi.

ea uisitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medi-
um iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus qui-
dem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum pro-
perat. Tertiam rariùs accidere conspiciamus, nimirum qua pro-
pter claviculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior
iugularis in duas propagines diffunditur, quae sursum sub cu-
te inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur, aliquo-
ties enim illae propagines inuicem perpetuo distant, ac nusquam
se mutuo contingunt, interdum uero ad humiliorem faucium se-
dem mutuo rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur ue-
na, quae mox bipartita, uti modo subiungam, in ramos cessat.
Verum subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differen-
tia. Nam aliquando altera, neque illa sanè minor propago, cu-
ti non subtrahitur, musculo recondita qui à pectoris ossis sum-
mo & clavicula pronatus, mamillari temporis ossis processui in-
feritur. atque ea propago in eum modum submersa, frequenter
adeo insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores
hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam uero
nam interim negligentes, quam prius internam iugularem no-
minauimus. Vtuncque igitur exterior iugularis aut unica ut-
rinque, aut in medio per collum ductu, aut statim à claviculis
gemina ascendat, semper cuti quae proripit insignes notatque
dignos offert surculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferio-
ris maxillae humiliorem sedem sub aurium regione contendit,
sui portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam tran-
smittit, reliquum uero ipsius in faciei cutem & illius musculos, &
ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem

transfunditur. Portio interiora oris subiens, in primis suis scissionibus glandulas exigit, quae
in faucibus sunt inferiores, quasq; tertium glandularum genus in sexto libro recensuimus. His
glandulis quae uasorum hic praesunt distributionibus, ab interiori externae iugularis portione ra-
muli dispensant, mox notatu digni in larynge & glandulas ipsi proximè adnatas, et musculos
multos referentis, & linguae, & uniuersim ad omnes faucium sedes, surculi deriuantur, quorum insi-
gnis sub lingua secundum ipsius longitudinem proripit, in multiplices & errabunda serie prorep-
tes ramulos scissus. Quinetiā ab hac iugularis portione praeter grandem ramum qui in caluariam
per foramen subit, ad posteriorem mamillaris processus sedem caelat, rami etiam in palatu & tunicā
narium amplitudini obducta digeruntur, a quibus postmodum non negligendae soboles caluariam
petunt. Vna enim per foramen, quod secundo cerebri nervorum pari insculpi, caluariā accedens,
in durā membrana aliquot surculis excurrit, quemadmodum & altera soboles durae membranae
offertur, caluariā ingreditur per grandius foramen illorum quae in octauo capitis osse odorum
gratia exsculpunt. Haec soboles quae caluariā ingrediuntur, surculos quosdam oculo elargiuntur,
in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externae iugularis portio per capitis exte-
riora passim repens, perinde atq; interior, cuius serie iam absoluius, mox glandulas suis distribu-
tionibus praefectas obtinet, quae inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Prae-
sens portio inter has glandulas bipartitur, et uno ramo in buccas, narium alas, & ad frontem uarie
exporrigit: altero autem tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos praecipuos
surculos diuisus, unus in sui lateris tempus admodum errabundo & inuoluto ductu digerendum
offert: alter uero post aures & ad occipitis cutem diffundit. Verum exterioris iugularis soboles
in facie ac capitis cutem digestae, hoc sibi priuatim uendicant, quod dextri lateris uenae, sinistri la-
teris uenis permisceant, ac inuicem coeant, idq; potissimum in facie & uertice, & imprimis adhuc
in fronte: adeo ut frontis uena plerumque ab utrarumq; iugularium propaginibus per internos ocu-
lorum angulos sursum deductis conflatur. Ad haec, per exigua uerticis ossium foramina et suturas
gracillimae uenulae in caluariā procidunt, non aliter atq; rursus ex caluariā in cutem alias emergere
tum dicam, quando cerebri uasorum serie priuatim persequemur. Quippe haec opportune tanti-
per dum in caluariā arterias quoque sermone perduxerimus, asseruabitur, quod uaria cerebri uena-
rum arteriarumq; sit commixtio: quā incognita adhuc arteriarum ad caluariā diuicatione, arduū
foret percipere. Quanquam interim cuius integrum sit, Caput à praesenti septimum, cerebri
uasus dedicandum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HUMERARIAE per manum series. Caput VIII.

a. 1. ad m.
b. 4. d.
c. T.
d. Sub. &
Q. ult. fig.
lib. 1.

e. inter 1. &
a. iuxta T.
f. ut in fini-
stro latere
ultima fig.
g. b. c. d. d.
h. 3. m. f. d.
inter P. &
a. per linea
ab L. ad Q.
i. 6. m. f. d.
h. c. e. f.
i. f.
m. f.
ut f. ca.
a. lib. 1. P.

ENAS duas à caua in manum propagari, prius relatum est: unam quidem,
antequam caua thoracis amplitudine superet: alteram uero ab externa iu-
gulari, ubi ea claviculam pectorisq; summum aliquantisper superauit. Haec
quod sub summo humero ipsaq; adeo clavicula in externā brachij sedem
procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autem quod per axillā in-
ternamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupa-
tur. Et quauis utraq; uena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie
sub cute, tum alius inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria
grandior ampliorq; uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq; soboles dispergitur.
Humeraria namq; ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quam uulgi arbitrat,
interuallo, & interdum à communi cum axillari trunco, quā is primam thoracis costam supe-
rat, principium ducens, atq; illos quos praecedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad
posteriorem claviculae sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens, inter internū
latus musculi brachium attollentis, et ualidum tendinem musculi brachium ad pectus ducentis
in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq; porrecta etiam
ante sectionem in omnibus euadit conspicua, nisi forte graciliores omnino uenas homo obtineat,
obscuroe sit. Porrigitur itaq; recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamē ma-
gis) brachij regionem, secundum exterius latus musculi cubiti flexentium anterioris. In de-
scensu uero ad cubiti usq; articulum graciles duntaxat ramos utrinque in cutem sibi proximam,
anteriorēq; musculi cubiti flexentium prioris sedem dispensat, qui partim recta, partim
oblique & transversim in cutem ita prorepunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad a-
xillaris uenae soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq; coire uideantur. Quando hu-
meraria cubiti attingit articulum, iuxta exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas
ampli-

Humerariae
iuxta cubiti ar-
ticulum.

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amissum expendere, quam in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Æsculapij hallu-
cinentur, qui grauiternum humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridicule contendentes, humerariam sefe aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperit: & axillarem, si uenam inter anularē & minimum, aut ut alijs aridet, inter me-
dium & anularē incidunt. Ad hæc, quis non conspicit ipsos in cubito quamcunq; uenam ar-
bitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris uenæ^m raturum ad communem
uenam exporrectam incidere. Cæterum ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine ue-
narum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuer-
sas uidere est. Interdum enim^m duarum mediarum ad communis uenæ generationem concur-
sus non in cubiti sit flexu, sed multo humilius, nō procul à medio longitudinis cubiti. Aliquan-
do humerariæ ramus communem accedens occultitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non
nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam nō semel, axillaris ramum, qui ad commu-
nem fertur, humerariæ ramo longē aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut il-
lum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter)^o tertius humerariæ ramus exte-
nam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc suppletibus ramulis, quia^p com-
muni uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini p-
exporrigitur.

Venarum se-
nem crebro
uariare.

VENÆ CAUÆ PORTIONIS AD PAR-
tes infra septum transuersum locatas distributæ series. Cap. IX.

Ad sinistra
renis inuolu-
crum uena.

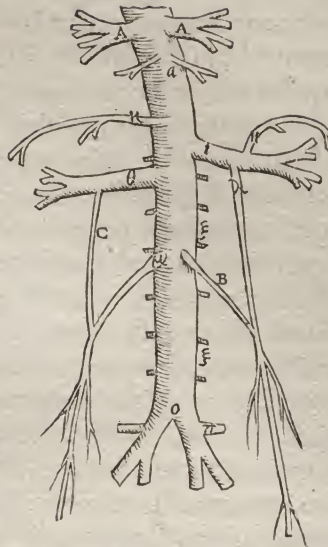
Ad dextri re-
nis inuolucri.

Ad renes ue-
næ.

Sinistra semi-
nalis uenæ se-
ries.

REQUENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ^m
portione sub iecore lumborum uertebis exporrectæ pullulant, quæ in
hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posteriorem iecoris se-
dem deorsum prorepens, nō amplius iecori cōnascitur, nō nihil obliqua
ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediū uideli-
cet dorsi fertur, ilico^m raturum nō admodum grandē ex sinistro latere pro-
mēs, qui potissimum numerosa uenularū serie in pingue mēbranamq; sini-
stri renis tunicā digeritur, quæ à peritongo pronata, renē inuestit, eundemq; dorso alligatū con-
tinet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenā coniugē adipiscitur. Quan-
doquidem^m uena dextri renis pingue tunicā conterminasq; peritonæi sedes accedēs, nō à cauæ
caudice principiū ducit, sed ab elatiori regione^m eius uenæ qua dextro reni serofus sanguis de-
portatur. Aliquando interim uena frequenti sobole in sinistro renis tunicam disseminata, ab ea
quæ in sinistram renem proficitur, originē sumit, ea quæ dextri renis tunicæ offertur, à cauæ
dextro latere pronata. Cæterum caua ab utroq; latere^m amplissimā propaginem, ubi iam mediæ
uertebularum sedi innititur, in renes distribuit, dextrā quidem propaginē dextro reni, sinistram
autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renū uariis est, ita quoq; harum propaginū exortus ē di-
recto sibi neutiquā correspondet, quum enim dexter ren (uti plerumq; accidit) sinistro elatius lo-
cetur, dextri lateris propago altius quàm sinistro renis principiū ducit. Si uerò sinister ren dex-
tro superior sit (quod etiam crebrius quàm disseccionum professores tradunt, euenit) propago
quoq; in ipsum à caua transuersim quodammodo repens, elatius quàm dextra propago prin-
cipium ducit. Quamobrē uerò harum propaginum ortus nunq; ē directo inuicē opponatur,
in quinto libro, qui renū functiones pertractabit, cōmemorabitur. Præsens enim sermo cauæ
ramorū distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utrumq; renē protensa, gran-
des admodū sunt, ac quamprimū concauā renū sedē contingunt, hominibus in^m duos ramos
partiunt, ac dein in renū substantiā mirabili quodā artificio hætenus nemini Anatomicorū co-
gnito cōgerunt. quod nam uerò id sit, in quinto libro perstringā. Cæterum priuatim ab humi-
liori sede^m uenę eius quæ sinistro renē petit, iuxta ductus ipsius ferē mediū, uena pronascit in
uiris ad sinistru testem tota excurrēs, præterq; quod graciles^m exiguosq; furculos in peritonēū,
quā porrigitur, ac in mēbranas tunicas ue sinistru testē & seminaria ipsius ualā ambientes pro-
ducit. Hæc enim uena peritonæo, quā id lumborū^m carnibus inferni adnata, deorsum super
pubis os fertur: quod quū superauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabatur, in^m uarios
anfractus gyrosq; conuoluitur, quorū basis superiori testis sedi cōnata, ramulos in tunicā testis
substantiā proximē continentē digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiā passim
disseminatur. quemadmodū quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius doce-
bit. Vena hæc sinistru testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad si-
nistrum

nistrum renem exporrectæ principio enatum
asciscit: quæ nō procul ab exortu sinistrorum
declius propēps, cum illa coit, unaq; semina-
lis uena ex ambabus confurgit. Vena autem
dextrum accedēs testem, non à^m uena in dex-
trum renem protensa originem sumit, at à ue-
næ caudice aliquanto inferius, quàm uenæ re-
nibus exporrectæ principium ducunt. Huius
seminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferē
propaginum in cauæ consistit latere, uerum
ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus
dextrum latus non nihil hæc seminalis uena ex-
tuberanti ac ueluti rotunda origine enascitur.
Præsentī uenæ ramulum quoque ex ea quæ in
dextrum renem procurrit accessisse, ac simul
cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatū
testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā
à uena quæ reni offertur pronatam semel uidi.
Quòd uerò hæc uena dextrum testem ea se-
rie adeat, quæ sinistram sinistro testi porrigi dicebam, uel me tacente, cuius obuium esse fat scio.

Quoniam in nuda inte-
graq; caue uenæ figu-
ra seminali uenarum
originem ita atq; fre-
quentius scātibus oc-
currit, expressimus:
præsentī figura quādā
differentiā, quæ hic de
scribitur pingere uisū
est. Notet itaq; A,
A, a, b, c, d, e, f, g,
et x, idem quod in nuda
caue figura. B uerò
ramū à cauæ caudice
ad sinistru lateris semi-
nalis uenæ porrectū,
ac cum ipsa coeuntē.
C ramulū significat
a uena pronatam, quæ
dextro reni offertur,
atq; is ramus dextera
seminali uenæ commi-
scetur.

Lib. de Vena-
rum sectione.

In mulieribus aliā^m harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis
sit exortus, ipse tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis
ossa pertingunt. Verum ad mulierum^m testes^m pinguibus membranarum suffultæ porrigun-
tur, non uniuersæ in seminaria ualā degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam prius-
quam ad testes deueniunt, utriusque lateris^m uena bipartitur, ac^m una portio uenæ uirorum
testi implicatæ modo, seminariū uas efficitur. Altera uerò in membranas quoque pingues
intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præ-
ter seminales uenas caua ubi lumborum uertebis^m ipsi quæ magnæ arteriæ colligatur, ab ip-
sius inferiori sede quæ uertebas spectat, uenas geniculatim diffundit, per^m foramina neruis
in uertebularum lateribus exculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargen-
tes in musculos uertebis adnatos, à quibus rursus alię soboles in abdominis musculos orbicu-
latim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perperant sedibus alimentū sup-
peditantes. Quum primum uerò caua ad sacri ossis usque^m summum descendit, atque iam
magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistram subijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac
quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se subster-
nit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas mo-
dò dicam deprompere soboles) offeruntur. Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si
non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua
in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere^m uenam promit maiorem
ipsas quas ad lumborum uertebas & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos dif-
feminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium du-
cens, transuersim lumborum^m carnibus infernitur, ipsi & peritonæo abdominisq; muscu-
lis ramulos dispergens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Posteaquam
sinister truncus hanc deriuauit uenam, oblique deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum
dextri lateris trunco A literæ aut Y in huncmodum X inuersi non absimilem constituēs,
& aliquot^m furculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progres-
su in^m duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exteriore: ac mox duas edit
propagines, quarum alteram^m interiorem, alteram^m exteriorem manifestioris doctrinæ gra-
tia, dum Anatomem ostendō, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammo-
dò inter sacrum & coxendicis os, quā^m maximus neruorum crus petentium ducitur, in exie-
riora transuersim fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa
sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in muscu-
los diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt, atq; ita articuli coxen-
dicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuan-
tur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; fora-
minibus dispēsat, & alias his maiores in recti intestini^m musculos, cutemq; orbiculari sedis mu-
sculo obnatam digerit, quæ feculentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue-
nam

Mulieris se-
minaliū ue-
narum series.

Cauæ rami
lumborum uer-
tebris carnis
busq; oblati.

Qui caua ar-
teriae magnæ
supra sacri
ossis initium
subijcatur, ip-
siusq; hic se-
ries.

nam cauam huc decumbat, eodemque colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu digna diffundit ramum, qui in uiris dextrum uescicæ latus amplectitur, & in plures scissus furculos, uescicæ ceruicem seu penem adit, in eumque numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresque furculi, quam uescicæ fundo exporrigantur. In mulieribus uero præfens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam furculis uescicam quidem adit, uerum frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoque spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, quæ primis mensibus utero gerit, menstruae purgationes colari dissectionum professoribus uisum est: quamquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris coniungere committitque, ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copia (ut in Arabum interpretu libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uero interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquum est, ad pubis os contendit, & ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congesta, unam cum ipso uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein decimum femur mouentium perforat musculum, & ossis pubis foramen permeas in crus emergitur, proprium sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge arteria acitem neruo fertur, ac foraminis eius membranam, & nonum femoris motus autorem musculum transtiens, illis quos perrepat musculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in musculos à pubis osse principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet secundi tibiae mouentis musculi sedem, qui à pubis ossium commissura enascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uenæ ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis ossis foramen transeunte uenæ, rami in quinti femur mouentis musculi partem à pubis osse pronatam, ac postmodum in octauum femur mouentem musculum & penis etiam musculos digeruntur, à quibus furculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcunque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rarius medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc pertinet à maiori uenæ in crus deducta. Exterior uenæ cauæ trunci ramus, quum oblique crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatiori ipsius sede uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis musculum conscendit, peritonæum perforans in internam posteriorem uel recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliques reliquasque proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. Vbi uero ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures furculos diffeminatur, qui ramulos spectant, quos à uenæ sub pectoris osse ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum fetus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrentem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id non adeo obiter concessum esse uelimus. Vena uero ab imo sursum conscendens, non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad pubis ossium medium quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis inuolucrum & scrotum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaceas carunculas (quas uulua uocant) uicinasque sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro uenæ sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (ut medicorum uulgus arbitrat) descendat: sed ut prius moneram, illa ab his quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ cauæ pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atque in uteri ceruicem ipsiusque fundi humiliorem sedem diffusis.

VENAE

PRAETER cauæ propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquouique propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ, una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interioris femoris sedem amplexantes musculos perrepentem, supra femoris medium cessare, superiori Capite narrauimus. Altera uero maior, cæterarumque uenarum in crus sinistrum (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudæ ab externo ramo sinistri trunci uenæ cauæ supra os sacrum parutionis pendet. Præfens uena simulatque peritonæo elabitur, elatiorem coxendicis ossis sedem ad internum latus sedis, quæ sextus & septimus femur mouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo gracili musculo tibiae mouentium primo, una cum octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cavitati incumbens, in plures ramos descendit, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura frequenter glandulas (uti in axillis fit) hic circumposuit, quæ firmam stabilemque uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uenâ simul, & arteria neruoque hac descenditibus opplerent, propugnaculumque quoddam his uasis efficerentur. Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducons, ad interiorum femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiae regionem uersus malleolum interiorum sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea sustutam membrana deorsum prorepere obseruauimus, uerum quæ interiori exporrigitur malleolo, uniuersum non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora excurrit, aliquando uero (sed rarius) sub malleolo contorquetur, illac pedis superiora conscendens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hic commixta, ad minimum digitum ipsius proximum præcipue deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissime inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, si quidem inordinate ad cutem permeant. ut plurimum autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac interior quidem femoris interiora & inguina, ipsiusque quasi perinæum seu interfemineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebri pudendum consistens. Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perrepentem, similiter ac interior in furculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hic etiam in cutem dispergit, & inter cæteros unum gracili longoque musculo porrigit, quem tibiae mouentium primum recensuimus. Cæterum quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, duas quoque emittit soboles mutuo quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellæ dispergitur: altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impense gracilis reperitur: tunc scilicet cum propria genu flexus cutem accedens uena, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiae cutem à magna hac propagine, & antrosum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemque rursus dirimuntur. Super elatiorem uero pedis regionem, uenæ hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deducta est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uenæ regione nuper dictæ propaginis, uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuit. Postquæ uero maxima uenæ has edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignem ramum septimo & nono tibiae mouentibus musculis communicat, à quo etiam tenues furculi in cutem deriuantur. Deinceps aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper commemorata ampliorem, quæ per quintum femur mouentem musculum digeritur, ramosque in octauum tibiae motuum autorem musculum dispensat. Ab

Quot uenæ
rum radices se
mut perant.Maioris se
moris uenæ se
ries.

k 4 hac

hac etiam plures uenarum soboles in uniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteras autē præcipua finem eius uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se assumit, eoq; adaucta, deorsum magis ad genu usque quodammodo inter musculos occultata descendit. Ceterum maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrens, furculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter à ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unà cum ipsa commiscetur, & uena ex duabus confluent, sicut relatum est, cutem adit. Crebrius tamen duæ à grandi uena enascuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progressu inuicem unitæ eam constituunt uenam, quæ hic in cutem promittitur, ac ubi ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alij recti, alij obliqui, alij transuersim in cutem excurrunt, & denud nonnulli inuicem coeuntes permiscuntur ac ununtur, & denique cum uenæ ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora decliuem sub cute ferri diximus. Atque, ut semel dicam, huiusmodi hæc uenarum implexus digestioq; conspicitur, ut cutem suræ uaricum affectu crebrius (perinde ac temporum & internæ cubiti sedis cutem) implicari non mirum sit. Præsens uena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem usque prorepens inibi cessat, aliquando alijs ramulis per tibie exteriora huc pertinentibus commiscetur, & secundum exteriorē malleolū porrecta, pedis superiora adit, nonnunquā uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demersa. Ceterum grandis uena femoris ossi quemadmodum scripsimus accumbens, adeo ipsi aduoluitur, ut iuxta genu articulum mediam inter duo humiliora femoris capita sedem occupet. Hinc duos impares ramos deducta interiorē (qui exteriori multo gracilior est) ad suræ musculos, præcipuè uerò ad pedem mouentiū primum & secundum, deorsum mittit, furculis quibusdam horum superficiem implicans, & subinde etiā furculos in progressu ad internæ tibie sedis cutem dispergens. Quum uerò interior hic ramus ad tibie humiliorem usque appendicem perrepsit, atque in dictam nuper cutem furculos diffudit, sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem usque accedit, inibi in cutem ut plurimum absumptus. Rarius nanque inter calcem & tibie os unā cum tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiscitur. Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis partitionis non procul ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum maior eademq; interior penitus inter musculos posteriorem tibie sedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi secundiq; pedem mouentium musculorum recta descendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hinc à tibie pronatos fertur, interdum etiam ligamentum cōtingens, quod fibulam tibie ossi secundum tibie longitudinem colligat. In hoc descensu interior hæc propago illis quos perreptat musculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè paucissimi in cutem subeunt, iuxta medium ferè longitudinis tibie præsens interiorq; propago in duos partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo ramulum offert, ac totus quodammodo unā cum tendinibus à posteriori tibie sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibie os pedis inferiora subit, & sub musculo secundos quatuor digitorum articulos flectente propagatus, duos furculos pollicis & item indicis, medio autē digito unicum præbet, itaq; absumitur. Quamquam frequentissimè hic interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora subiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem accedente. Verum alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo ante ad medium longitudinis tibie fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibie sedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibie longitudine fibulam tibie ossi committit, proximis est sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, unā cum tendinibus per tibie anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, ac musculis pedis digitos in exteriora abducentibus furculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauis pedem mouentium musculorum tendinibus in pedis humiliora proficiscitur, atque in minimos digitos dispelatur: nisi forte interior ramus inter tibie os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis furculos exhibeat. Varia enim hic (si alicubi profectò) uenarum series occurrit, nam crebrò (quod etiam diligenter in sanguinis è uulneribus fluxu obseruandū est) conspicies interiorē illam propaginem, quam in po

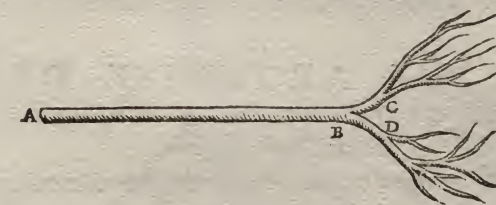
in posteriori tibie sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibie sedem contingit, sobolem inter tibie os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundum tibie longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibie sede deorsum properat, ad medium tibie non amplius insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibie sedem occupantes alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens. Reliqua enim adhuc est exterior propago, exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à propagine quam tibie posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibie musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepat, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibie ossis sedem occupantes. Alias uerò hæc exterior propago in exterioris tibie sedis cutem potissimum frequentibus furculis dispergitur: & præcipuo ipsius furculo nunc antrosum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perrepat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariæq; adeo uenarum tibie & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eam non secus quàm in manu faciendum præcepi, in uariarum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immergis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secundarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficialias pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant, & arbitror Græcos uix alias secuisse, quàm quæ internum genu regionem perrepat, & in obesis mulierculis uel ob continuā cruris ligationem latet, & dein quæ malleolos ambiunt. Adeo ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cum alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguunt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam quæ sub genu, atque ad malleolos cōstitit. ut modò elegantem promptumq; sanguinis fluxum silentio præteream. Venarum autem quas illi statuunt, primā Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hæcq; tertiam numerant. Quartam renalem constituunt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quod uerò ad totius uenæ causæ administrationem spectat, sedulo in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorū accuratissimè. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus ac crura pertinentiū sectionis rationem instituemus.

Venarum cutem implicantium series quomodo descendat.

Ad finem tractionis uenarum, in libro de Sectione uenarum & arteriarum. Venarum pedis cutem subeuntium nomina.

DE UMBILICI VENA.

Caput XI.

NVD A umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est. atq; hic A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figuræ huc maxime spectantes ueniunt examinandæ, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis factus inuolutus cum ipso factu proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui factus urinæ peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subiiciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

IN

Qui umbilici
uena & arte-
ria confur-
gant.

Umbilici ue-
nae ductus.

Arteriarum du-
ctus.

Umbilici ue-
nae arteria-
rumque usus.

N QUINTO libro organa scetui peculiaria persequutus, illum tribus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineri quod audies, quorum ex-
timum Græci *χωλός*, Latini uero secundum & secundas, interdum &
loculos, uti & ipsum uterum, appellat. In hoc quum infans utero geritur,
uenarum arteriarumque in uteri fundum pertinentium fines terminantur,
ac uelut in nouas uenas arteriasque cessant, quæ numerosissima ramorum
serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venæ hæc ac arteriæ ex in-
finita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuo coeunt, uenæ
quidem uenis, arteriæ autem arteriis semper unitæ. Ex his ramis rursus inuicem coeuntibus gran-
diores paucioresque tantisper constituntur, donec tandem omnes uenæ in duas finiatur uenas, &
arteriæ item in totidem arterias. Venæ ac arteriæ ad hunc modum ex secunda collectæ, reli-
quas duas scetum inuoluentes tunicas penetrant, quæ etiam à uenis ramulos per illarum mem-
branarum corpus excurrentes mutantur. Quum uero uenæ ad umbilicum usque prorupere,
mox in unam coeunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulatque à secun-
dina abscedit. Hæc umbilicum ingressa peritonæo adnectitur, & sursum conscendens patulæ
iecoris scissuræ inseritur, quæ dextrum mucronatæ cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede
hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam,
eamque per iecoris substantiam uersus cauum iecoris sedem deducit, non procul à portæ uenæ
caudicis exortu. Atque id sedulo inter secundum uenit expendendum, ne si obiter primum ue-
næ in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum cauumque iecoris medium inferi existimes, &
non accurate id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtigit) expendas. Nonnullis ani-
malibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterii centrum, ab hac uena prius
quam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quædam Galeni loca in libro de Fœtus for-
matione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenæ ductu formari astringitur, non segniter animaduerti-
uelim. Arteriæ autem umbilico inferæ deorsum ad uesicæ fundi latera porrectæ, ramis ma-
gnæ arteriæ post præcipuam supra os sacrum arteriæ diuisionem continuantur. Arteriæ enim
umbilicum ingredientibus, illis magnæ arteriæ propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium
foramina in crus descendere docebimus. Umbilici uenæ beneficio scetus enutritur, & arte-
riarum munere ipsius insitus calor reficitur. Cæterum quando infans nascitur, hæc uasa simul-
cum meatu quo ex uesicâ inter intimum & secundum scetus inuolucrum, illius urina effertur,
ab obstetricibus iuxta uentrem præscinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumunt
inuolucra scetus plerumque deglutientia. Quod horum uasorum in corpore adhuc reliquum est,
temporis successu exarescit, membranæque prorsus redditum, instar funis suam cavitatem
deperdit. Quæ autem sectionis ratione hæc non modo in scetuum, sed & senum anatome ob-
serues, in quinto libro ubi nutritionis generationisque organorum sectionem persequar, proli-
xe audies. Ne uero uenâ in absolutis hominibus à nobis prætermittam, quis arbitraretur, hic
umbilici uenæ quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur
uena exporrigitur, quæ iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque hæc omnia in ali-
quandiu natis arida ac ueluti neruea, multoque adipe obducta uisuntur, in scetibus uero ab alijs
uenis nihil uariant. Nunc itaque tempestiuum erit magnæ arteriæ distributionem aggredi. Venæ
enim arterialis sermonem tantisper intermittam, donec simul arteriâ uenalem pertractare, inte-
grum erit, quippe operæ precium est, sermonem utriusque communem instituere.

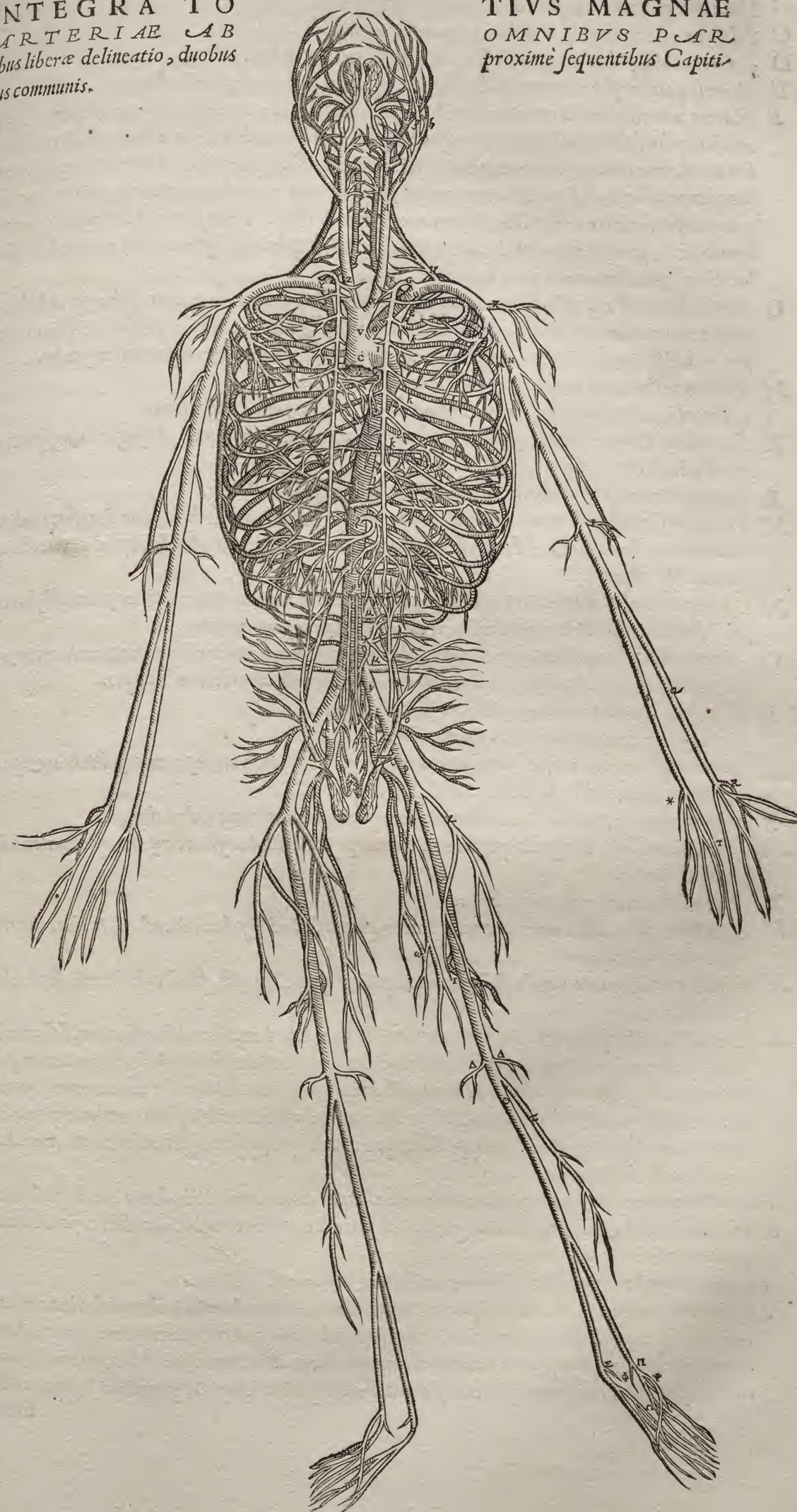
TOTIUS MAGNÆ ARTERIÆ DELINEATIO- NIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT, characterum Index.

ARTERIÆ magnæ ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles *ἀογρὴν*
uocauit, eo quod neruosa ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uagine
fortassis quam Macedones *ἀογρὴν* uocant. Verum Aristoteles hanc cum caua comparans,
ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Græcorum uocant eam *μυελὴν*, alij simpliciter *αἷα*,
χέου, alij *ἀογρὴν*, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocant, quos san-
guis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij
neruum pulsatilem uocant. Verum eorum uoces temporum iniuria omnes corruptæ leguntur,
quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet eam Aristoteli *αὐρίθιαν* uocari. Quam-
uis interim in hebraicis Arabum interpretibus, omnia ferè partium nomina ex Græcis ita cor-
rupta legantur, ut nostræ ætatis medici ea sonant.

B, B Duæ

INTEGRA TO ARTERIÆ AB tibus liberæ delineatio, duobus bus communis.

TIVS MAGNÆ OMNIBVS PAR proxime sequentibus Capiti

- Interioris rami & notati interior propago in ossis sacri humiliorē sedem, uesicam & uesicæ ceruicem, ipsūq; penem: in mulieribus uerō, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem surculos diffundens.
- Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter & s ad interiorē prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uersus umbilicum ab ipso deriuaretur.
- Interioris rami & insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum sit, portionem asciscens, per pubis ossis foramen in crus delabitur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quæ in quintum femur mouentem musculum præcipue digeritur, ac mox signabitur, coit, ea sede qua & ascriptum cernis.
- Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionē petens, reliquos autem surculos transuersim in humiliorē abdominis sedem dispensans.
- Surculus transuersim secundum pubis os ad pudenda prorepens.
- Sedes exterioris rami, quæ is modo in crus delabitur, ac in uniuersum crus diffeminari incipit.
- Ramus maioris cruris petentis arteriæ in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem sibi uendicant.
- Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoq; ipsius surculo cum illius arteriæ coiens sine, quam per pubis ossis foramen prociderediximus, ac & insigniuimus.
- Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.
- Ramuli genu articuli peculiares. Hicq; grandis arteria in poplite reconditur.
- Grandis cruris arteria posteriorem tibiæ sedem petens.
- Ramus fibulæ amplexatibus musculis, præcipue autem septimo et octauo pedē mouētū oblatas.
- Arteria inter calcem & interiorem malleolum pedis inferiora subiens.
- Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriorē malleolū nonnunquā reflexa.
- Ramuli tibiæ cum calcis articulo proprii.
- Propago pedis elatiora accedens.
- Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modō duobus Capitibus non solum hæc cuius indicem absoluius, figura conuenit, sed etiam hic attinet præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam, cuius characteribus perinde atque hæcenus fecimus, in interiori margine utemur.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPUM DUCAT, & IN QUOS RAMOS IPSA ASCENDENS PARS DIGERATUR.

Caput XII.

QUANDO in interiori margine alicubi, præterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ imaginem, antequam præfens Caput proposuimus.

Non prolixa de arteriæ magnæ ortu esse disceptationem.

Arterias neq; a cerebro neq; extremis corporis partibus nasci.

LONGE minor inter medicorum ac philosophorū procures de grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumq; principiis est dissensio. Hippocrates namq; Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis e cerebro nasci: non minus sanè quàm à ueritate simul abhorret eius auctoris placitum, qui spurium tractatulum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut cætera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quàm ubi e corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorū dogmata improbant, qui arterias ab extremis summisq; corporis partibus non secus passim oriri arbitrantur, quàm si quis ab extremis arborū uirgulis illarum initium recenseret. Verum etiam si non philosophiæ modò, sed & medicinæ principes cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo arteria pronasceretur, nonnihil inter se dissentiant, quum hi quidem

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Cæterum hæc dissensio de cordis uentriculis sinibus uel potius, quàm de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede sinistri sinus cordis, propter ipsius basis centrum, magnā arteriā originem ducere attestabimur, ubi tertium uentriculū post dextrā uidelicet membranā arteriæ uenalis orificio præfata Aristoteles enumerauit, etsi alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi forte perperā Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginiosior consistit. Ipsa autem arteria simul atque enascitur, duos graciles promit surculos, qui coronæ prorsus modo cordis basim unā cum coronali uena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem ramulos transfundunt, quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autē id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & quā septum utrisque sinibus cōmune porrigitur. Coronaliū arteriarum ortus post membranas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verum & si coronaliū arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit, una namq; hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autē à posteriori eius orificij sede principii sibi uendicat, à tergo posterioris membranæ à sinistree interiori membranæ tergo nulla pronascitur. Postq; uerò magna arteria coronales deproplit, à cordis basis centro sursum quodāmodo sub uenæ arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrum perforās bipartito scinditur, ac unam ipsius partē, quæ grandior est, deorsum ad quintā thoracis uertebra, & deinde per reliquā dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperæ arteriæ innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere ramum distribuit oblique sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectum, qui quidem quā pulmōni accumbit atque sinistræ thoracem intersepienti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerum simul atq; primam thoracis attingit costam, ab humiliori ipsius sede propaginem deorsum diffundit, quæ costarum radicibus atensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus furculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebriq; hinc instratos excurrunt. Cæterum ab elatiori sede eius obliquæ ad primam costam conscendens rami, alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quæ ad septimæ ceruicis uertebrae latus oblique repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebRARUM processū foramina conscendens, perinde atque hæc excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos deriuat ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpsit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebri exporrectam, arteria quam oblique ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora que petens. Hæc etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranæ adhærens, decliuis perfertur secundum pectoris ossis sinistrum latus, quā ipsi costarū coarctantur cartilagines. Hæc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos uenam hæc repentem dispensari retulimus, præterquam quod nullæ soboles à præfenti propagine cutē accedant, nisi forsitan obscurissimæ in mamillæ corpus pertingant. Quā enim hæc arteriæ propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginū interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilagines incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranā quæ thoracis amplitudinem intersepit, & in glandium in iugulo repositum, furculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistrum mucronatæ cartilaginis latus thoracis cauitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodāmodo regionem procedit, in progressu utriusq; ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arteriæ terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docemus. Vbi arteria oblique ad primam protensa costam, hæcenus cōmemoratas edidit propagines, sinistram adiura axillam, & musculum perforatura dorsi motorum secundi parvis sinistrū, ab ipsius elatiori parte priusquam e thorace penitus labitur, notatu etiā dignæ magnitudinis.

Arteria oritur sedes.

Coronales arteriæ.

Caudicis arteriæ bipartitis.

Ascendens partis series, ac primum arteriæ ad sinistram lateris primam costā oblique tendens.

*Sinistra axil-
lam petens
portionis se-
ries.*

gnitudinis^h ramum deriuat, qui in posteriores ceruicem occupantes musculos ad occipitiumⁱ usque descenditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primum illa arteria thoracis cavitatem, & primam costam euicit, iamq; uicinor axillae redditur, ex posteriori ipsius sedeⁱ ramum utcumque insignem spargit in cauum scapulae regionem, & eius sedis musculos absumendum. Post hunc ex superiori ipsius regione^k aliam, sed non adeo crassam, depromit sobolem, quae ad humeri cum scapula articulum iuxta summum humerum & scapulae gibbum in ramulos digeritur, quorum unus cum^l humerali uena ubi adhuc in alto reconditur aliquousq; prorepit. Huic soboli^m alius succedit ramus, nonnihil demissius ab axillam petente arteria enatus, ac in musculos anteriori thoracis sedi instratos numerosa propaginum sobole digestus. Dehincⁿ ramum li in glandes axillae cavitatem opplentes ab hac arteria admodum rari sparguntur. Quinetiam priusquam tota arteria in manu absumenda feratur, propago quaedam thoracis lateri exporrigitur, potissimum in^o musculum excurrēs, cuius beneficio brachium quodammodo deducit dorso adigitur. Quod praesentis arteriae iam superest, axillari uena concomitatur, ac in brachium procedens penitus occultatur, & primum^p graciles ramos internae musculorum humerum amplexantium sedi, & membranis nervos continentibus distribuit. Insuper deorsum sensim adhuc prorepens, & continuo^q interiori axillaris trunco attensa, aliam emittit propaginem, quae secundum^r posteriorem humeri sedem, quā ipsi cubitum extendentes musculi adnascuntur, oblique prorepit ad externum humeri tuberculum contendens. Haec enim propago una cum^s uena quam hac duci retulimus, & dein cum^t quarto brachium petente nervo ad externam cubiti sedem pertingit, & sub musculorum capitibus aliquousq; deductus cessat, qui hic ab humeri externo tuberculo principium ducunt, & partim radii, partim autem brachialis, partim uero digitorum motibus famulantur. Vbi autem sinistrae manus^u arteria has soboles digerit, inter^v duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsiq; ramulos praebens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hic utrinque^w ramulum ipsi articulo exhibens, & musculi cubitum flectentis posterioris^x insertioni innitens, hicq; subinde pulsum euidentem edens. Hinc arteria inter^y musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui tertio eorundem digitorum articulos flectit, mergitur, ac ubi nonnihil per cubiti internam sedem prorepit, bipartito scissus^z unum ramum radio, alterum ulnae exporrigit. Qui secundum radium fertur, cuiusq; pulsum indies in aegris exploramus, non procul a brachialis radice^{aa} sobolem deriuat, quae sub^{ab} tendinibus pollicem extendentibus ad summam manus externam sedem procurrit in^{ac} musculos digesta, qui inter primum pollicis os & postbrachialis os indicem sustinens collocantur. Quando ramus radio exporrectus illam emittit sobolem, una cum tendinibus digitos flectentibus^{ad} transversum brachialis ligamentum transgreditur, & sub^{ae} dilatescit in summam manu tendine, similiter ac^{af} uena huc pertinens, & nervus quoque illi attentus in tres ramos dissinditur, quorum unus in duas diremptus propagines internam pollicis regionem accedit. Secundus uero duplici ramo internam indicis sedem implicat. Tertius autem indiuisus internum latus interioris medij digiti sedis conscendit. Ramus arteriae qui ulnae exporrigitur, similiter per transversum brachialis ligamentum manus uolam subit, & duos ramulos minimo digito & totidem anulari, unum autem medio offert, sed interim nullam sobolem in externam summam manus sedem dispelat. quamuis interim^{ag} unam^{ah} illis musculis porrigit, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnae exporrecti motum haud manifeste percipimus, nisi homo admodum gracilis ac macilentus, aut magno pulsu praeditus fuerit. Quippe Natura ut omnes propemodum arterias, hunc quoq; ramum retinet, tendinibus magis quam is qui radio exporrigitur, occultatum, atque ita nusquam eorum portionem Natura in cutem conspicue emittit, quemadmodum soboles a uenis passim & frequenter perferri prius commemoratum est. Merito igitur nullam in extremis manibus a foris aliam a nuper dicta, quam pollicis ac indicis ascripsimus reperies arteriam, quia ne musculus quidem unus inibi consistit. At interna regio quoniam pluribus est septa musculis, ideo multas quoque arterias sibi uendicat. Ad hunc sane modum^{ai} primus arteriae magnae partis superiora petentis ramus diuicatur, qui ad primam sinistri lateris costam contendit. Maior autem ampliorq; ascendens arteriae partis portio asperae arteriae^{aj} innitens, recta sursum ad^{ak} glandium in iugulo repositum properat. id enim arteriae huic similiter ac uenae lectuli modo substernitur, ac ipsius beneficio ramorum scissio iniurijs innoxie ferendis promptior efficitur. Quum uero in hunc modum arteria sursum tendit, priusquam elatiorē pectoris ossis sedem superat, adhuc in thoracis amplitudine in^{al} duos impares ramos finditur. Sinister, qui gracilior est (amplius tamen & ipse) nonnihil oblique in laeuum flexus, sursum cum^{am} interiori iugulari secundum asperae arteriae sinistram latus per ceruicem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris arteria censetur. At

Arteria ramus, cuius pulsum ante brachiale exploramus.

Naturam arterias recondere.

Series maioris portionis magnae arteriae partis, quae superiora corporis petita.
Sinistra soporalis.

At dexter ramus sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatq; primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere^{an} arteriam promit in eandem prorsus soboles discissam, quas a^{ao} ramus, qui sinistram manui offertur, pullulare scripsimus: ad superiorum uidelicet costarum interualla, ad transversos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & ut rem in pauca contraham, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistram manus arteriam definire commemorauimus. Quod uero maioris dextriq; rami adhuc superest, crassitie illi congruit^{ap} ramo, quem secundum asperae arteriae sinistram latus prorepere paulo ante diximus, atque is hac porrigitur, ita ut ille dexter, secundum asperae arteriae dextrum latus sursum conscendat, ac huius lateris soporalem constituit arteriam, quae uti & sinistra nuncupatur. Quum autem sinistri lateris soporalis arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces usque^{aq} pertingit, in duos dissinditur ramos, quorum grandior idemq; interior fauces subit, ac mox laryngi & linguae^{ar} propagines deriuans, ad caluariam basim^{as} properat: priusquam uero in caluariam mergitur, in duos impares deducitur ramos. Maior per^{at} peculiare foramen nulla concomitatur uena, caluariam inibi ingreditur, ubi^{au} glandula cerebri pituita excipiens in quodam ossis cuneum referent^{av} sinu ponitur. Hic ramus mox in ipso ingressu utrinque singulas emittit propagines, ac^{aw} unam per^{ax} proprium foramen ad narium amplitudinem dispensat, quae suo extremo inter nali cartilagine, adeoq; ad nali usque extremum ita cum aliquot faciei arteriis deperditur, ut tactu etiam ipsius motum inibi percipiamus. Altera propago in latus sinistram duram cerebri membranam^{ay} multipliciter dissinditur, ipsam autem arteriae corpus duas illas diffundens propagines bipartitur, & caluariam basi suffultum, itaq; diuisum in anteriora nonnihil tantisper repit, donec denuo ipsum colligatur. Subinde uero huc usque non diuisa, neque collecta rursus, sed simplex prorsus fertur. Vt cumq; aut sit, siue simplex huc pertingat, siue prius in duas partes diuisa hic se rursus colligat, inibi^{az} insignem utcumq; ramum per^{ba} secundum neruorum cerebri paris^{bb} foramen ad oculum & anteriorem temporalem musculi sedem distribuit. Quod uero ipsius^{bc} reliquum est, duram cerebri membranam^{bd} perforat, ac^{be} partim in tenuem cerebri membranam^{bf} partim ad sinistram cerebri uentriculum conscendit, plexum inibi faciens quem secundum sinu seu extimo fecus inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uasorum seriem secundo ab hoc Capite persequemur. Vbi etiam paulo diffusius quae iam postremo loco commemorauimus repetam. Alter ramus arteriae partis, uti dicebam, ad caluariam ductae, cum^{bg} coniuge uena in posteriora secundum caluariam basim fertur, & ramulum^{bh} musculis ceruicis uertebrarum anteriorem sedem occupantibus, iuxta primam secundaeq; uertebrarum interuallum offert, ac dein caluariam ingreditur: & commune foramen cum^{bi} sexto cerebri neruorum parinactus, simul cum uena in sinistram seu secundum duram cerebri membranam sinum exhaurit. Porro sinistram soporalem ad fauces^{bj} diuisionis^{bk} exterior graciliorq; ramus, genis seu buccis^{bl} ramulum offert, penitus latitantem. Insuper in duas propagines sectus, unam sinistro temporali, alteram secundum sinistram auris posteriorem sedem digerit, pulsum etiam edentes sensibilem. Atq; in hunc sane modum ascendens arteriae pars in ramos finitur.

AMPLIORIS DESCENDENTISQVE MAGNAE ARTERIAE TRUNCI IN SUOS RAMOS SERIES. Caput XIII.

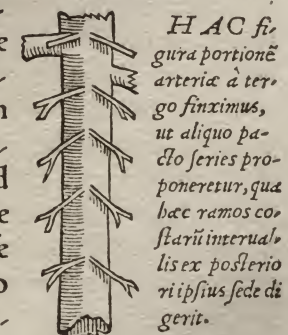

RUNCVS magnae arteriae deorsum ad thoracis uertebras^{an} explicatus, ab infima ipsius sede qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrinque^{ao} propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat, quae similiter ac^{ap} uenae coniuge carentis rami secundum interualli ductum ad costarum usque cartilagine in ueris costis prorepunt, spuriarum uero costarum interualla excedunt, in abdominis latera magis quam ipsae costae pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorsalem medullam per^{aq} foramina neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad musculos uertebris thoraciq; adnatos sparguntur, pari omnino serie qua uenam coniugis expertem disseminari superius proditum est. Ipse autem arteriae truncus uertebrarum corporum sinistram sedi quodammodo innitens, deorsum^{ar} sub septo transuerso qua id undecimae thoracis uertebrae corpus respicit, extra thoracis amplitudinem labitur, ac mox utrobique septo transuerso^{as} unam offert propaginem, quae in plures secta furculos, in humilio rem septi iuxta uertebras sedem praecipue deperditur, soboles sursum ad septi elatiora adeoq; ei^{at} f 7 mus. 14. qm. a. g. l.

*Dextri lateris
chium petens
arteria.*

Dextra soporalis.

*Soporalis ad
caluariam fer-
nes.*

*Ad inferiora
costarum inter-
ualla arteriae.*

*Ad septum
transuersum
arteriae.*

1 3 ipsum

Arteria magna ramorum, iecur, bilis uescula, uentriculum, lienem, duodenum et coli partem accedens.

ipsum cordis inuolucrum quā id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagines magna arteria, ex elatiori sui corporis sede, unum promittit truncum, ramos in uentriculum, iecur, bilis uesculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uentriculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Praesens truncus simulat⁹ prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hūc¹ qui gracilior paulo est dextrorsum, illum uerò qui modicè amplior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede² furculum inferiori omenti membranæ, ipsiq³ adeo colo intestino hūc deriuans. Post hunc ab elatiori parte⁴ sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas de nouo profert soboles. Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundum cuius mediam longitudinem & aliquouſque ad ieiuni intestini initium ea soboles porrigitur. Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innixa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias in omenti superiorem membranam ducit. Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hæc exporrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextræ arteriæ ramus adhuc superest, postquam ab eminentiori⁵ duos insigniter exiles furculos bilis uesculæ transmittit, in ramulos aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam diffeminatum. Sinister ramus ab arteriæ caudice prodijt, quem⁶ dextro modicè crassiores esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq⁷ glandoso corpori committitur, coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præfens arteriæ ramus ab eminentiori sede⁸ propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ primū⁹ sobolem unam utrinque in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit, deinde sursum ascendens, uenæ portæ modo superius uentriculi orificium coronæ instar appositissimè cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles furculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos¹⁰ unus secundum uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, furculos quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens. Sinister arteriæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede¹¹ propaginem in inferiorem omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde diductos discedit, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinum propagantes. Hæc edita propagine, sinister ille arteriæ ramus sinistrorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attentè ritu in duas diffunditur arterias: & hæc rursus in alias tantisper dirimuntur, donec¹² frequenti ramorum serie lienis cauo secundum rectam lineam implātentur. Priusquam uerò omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ demissiore lienis sedem adit, plerunque¹³ ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem deperditur, propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentriculi fundum contorquetur, sinistramq¹⁴ uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs¹⁵ ramuli enascuntur, qui sinistram uentriculi latus illo prorsus modo adeunt, quo a uenis lienem petentibus propagines eodem pertinere, superius commemoratum est. Cæterum a magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quàm¹⁶ truncus cuius iam seriem absolimus, principium ducit, ab elatiori quoq¹⁷ corporis parte¹⁸ alia promittitur arteria, quæ in superiorem mesenterij sedem in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit in ieiunum, & ilium & coli intestini partē, quæ a iecoris cauo ad dextrum renem usq¹⁹ pertinet. Post hanc inferius paululum ab utroque magnæ arteriæ latere, ampla educitur arteria in sui lateris renem, quæ admodum & uena, transuersim prorepens. Hæc arteriæ in renes integræ absumuntur, uixq²⁰ uenarum modo ramulos notatu dignos in pinguem renum tunicam diffeminant. Insuper ab arteria sinistrū renem accedente, ac demissius plerunq²¹, quàm ea quæ sinistrorsu reni offertur, principium sumente, feminalis arteria nō enascitur, sed frequentissimè (ut & dextri testis arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilius quàm dextræ feminalis uenæ²² initium a caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede feminalium arteriarum²³ exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem

Praecipua mesenterij accedens arteria.

Renum arteria.

Seminales arteriæ.

cauæ uenæ corpus²⁴ transcendens, dextræ feminali uenæ attenditur, quouſq²⁵ pubis os superas, ac ex magna peritonæi cauitate excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq²⁶ cum illa anfractus gyrosq²⁷ efformet, quorum basis humilior uel sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq²⁸ modum sinistra feminalis arteria sinistræ congredditur uenæ, & in mulieribus quoq²⁹ arteriarum series earundem uenarum distributioni penitus congruit. Ut scilicet³⁰ media arteriarum pars in testes adeat, feminaliaq³¹ uasa constituat, altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hæcenus propaginibus, alia succedit, inferius quàm feminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ sede principium ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in eolum intestinum, quæ a liene ad rectum usq³² intestinum prorepat, ac dein in ipsum quoq³³ rectum imprimis digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, quæ hæc uertebri committitur, geniculatim³⁴ ramuli utrinq³⁵ ad singulas lumborum uertebas promittunt, qui in dorsalem medullam & musculos uertebri hūc adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè amplitudinis ductusq³⁶ specie conueniunt, si modò³⁷ unicam utrobique propaginē exceperis, quæ quum cæteris insignior multoq³⁸ crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nō solum musculos uertebri attentos accedit, uerum transuersim per peritonæum abdominisq³⁹ musculos ad latera usq⁴⁰ abdominis exporrigitur. Hæcenus magna arteria in lumborum regione uenæ cauæ sinistro lateri succubuit, quum uerò sacri ossis principium attingit, uenamq⁴¹ conſcendens, in duos grandes truncos instat Y ad hunc modum X inuersi bipartitur. Fit uerò si tus huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq⁴² censeatur, non immeritò ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac deum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerū Opifex uoluit. Ne uerò hūc ab excarni ossis sacri initio in dorsi motibus arteria promptè lædatur, superposita prius arteriam inibi uena superiorē esse, illamq⁴³ hanc conſcendere uoluūt, ut uena instar subſterniculi cuiusdam arteriæ subderetur. Cæterum priusquam uenæ cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa superariūt, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriæq⁴⁴ quoniā digniores sunt, sub uenis reconduntur. Rami uerò qui a magnæ arteriæ supra sacri ossis initium diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissimè correspondent. Si exiguos fortè furculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ sede, quæ hæc primū bipartitō scinditur deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius⁴⁵ foramina subeunt, hæc dorsalem medullā posterioremq⁴⁶ sacri ossis sedem petentes. Atq⁴⁷ hæc interdū adeo insignes occurrerūt, ut sectionū rudes has uenas esse arbitrarerē, quæ in recti intestini finē, seu anum desinentes, sæculentū sanguinem nonnunquā expurgarent. Sinister itaq⁴⁸, quemadmodum & dexter huius supra os sacri factæ diuisionis truncus, nō procul a diuisione in duos grandes partitur ramos, quorū⁴⁹ interior⁵⁰ exteriori gracilior est: ac illico duas a se diffundit propagines, quarū⁵¹ unam rursus interiorē⁵² alterā uerò exteriorē doctrinæ studio nō ineptè appellabis. Exterior simul cum⁵³ uena inter sacri os & ilium os, quæ hæc inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti utriusq⁵⁴ sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq⁵⁵ adeo coxendicis articulum implicat. Anterior autē in uiris uescig fundo, & ceruici ipsius seu peni, & pauca admodū etiam podici soboles dispenſat. In mulieribus uerò, quibus hæc⁵⁶ propago grandior uisitur, in humiliorem fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neq⁵⁷ is uteriduntaxat insitū calorē refocillat, sed & foetus quoq⁵⁸, quando is utero geritur. Dein hæc propago præter uterū, etiā muliebri uescig, & uteri ceruicē ramulis quibuldam intertextit. Quod interioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines⁵⁹ reliquū est, deorsum repit, sui lateris arteriam, quæ in umbilicū fertur, admittēs. Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uescig⁶⁰ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq⁶¹ reddite, in sui lateris ramum inferuntur, ipsiue continuātur, quem modò ab interiori illo ramo reliquū esse deorsumq⁶² ferri dicebā. In nanq⁶³ nō minus quàm uena ipsi attenta pubis ossis⁶⁴ foramen petit. Priusquā uerò id transiūt, propaginē assumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Praesens itaq⁶⁵ ramus ea propagine adactus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupantes, & illos qui a pubis osse principium sumunt dispergitur, perinde ac⁶⁶ uena pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodū hæc iuxta mediū longitudinis femoris extremo quodam ipsius furculo alteri uenæ in quintū femur mouentiū musculum dispenſatæ cōmiscetur, ita sane & præfens arteriæ ramus suo sine cum alia⁶⁷ coit⁶⁸ arteria, quam illi musculo a maxima crus petente arteria distribui non ita multo post subiiciam. Exterior nanq⁶⁹ ramus sinistri trunci eius⁷⁰ diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebā, per inguina in læuum crus⁷¹ descendit: antequam uerò peritonæum permeat, propaginem sursum peritonæo exporrigit, quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, furculos in conterminas sedes transuersim utrinq⁷² digerit.

Ad humiliorem mesenterij sedem arteria.

Ad lumborum uertebas & carnes.

Arteria magna supra sacrum os diuisa, arteriæq⁷³ super cauum ascensus.

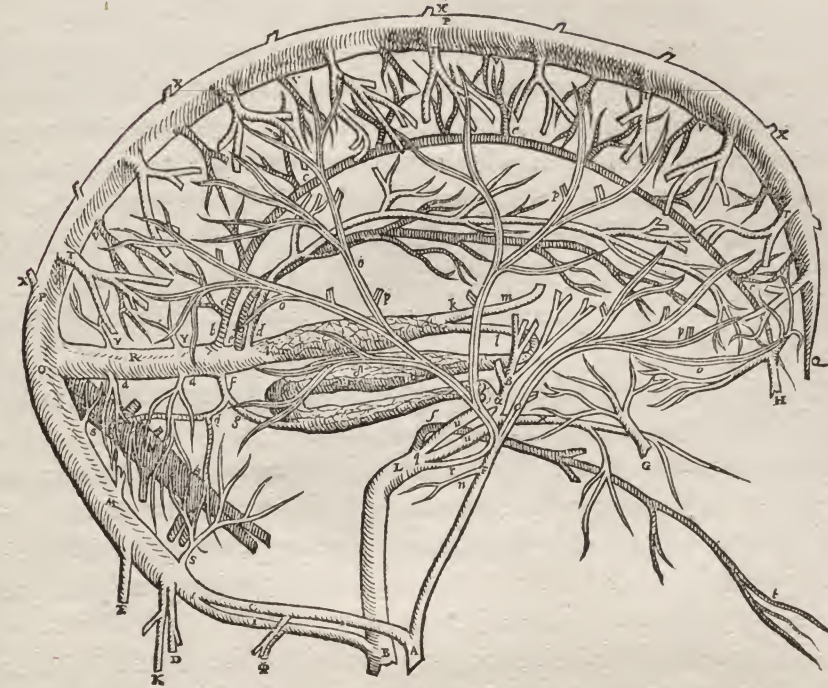
Truncorum diuisionis supra os sacrum factæ series.

Arteria pubis ossis foramen transiens.

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos diffunditur, qui arteria eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cōmunionem (si modò arteriarum beneficio aliqua sit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit, ramulum ad pubis ossiū commissuram mittit, qui exiguus est, neque ut eodē tendēs uena in multas soboles dispergitur, quarū ne una quidē cutē subit, nisi fortē exilis quæpiam in penis intoluerū diffundatur. In crure autē, arteria modò uenæ subiecta, ipsa uena ueluti propugnaculo munita, ramū in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiam si in frequētes scinditur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentē musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usq; quodammodo in propagines sparsam, & quodam ipsius sobole illius arteriæ extremo commixtam unitamq; quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. Cæterum ipsa grandis arteria sensum deorsum prorepens, secūdum femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sedē inter duo inferiora femoris capitā in poplite consistat, nusquā non uena grandiori quæ crus accedit concomitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquoties cum illis uenarum propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexū seu posteriorem ipsius sedem in fure cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutē emergēte. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recōdita, utrinq; propaginē emittit in alto quoq; occultatam, & in genu articulari latius digestam. Vbi uerò arteria tibiam subire incipit, ab externo ipsius latere ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atq; in reliquos qui anteriorem tibiam sedem sibi uendicant, soboles ultra medium longitudinis tibiam digerit. ipse autem arteriæ truncus inter capitā duorum primorum pedem mouentium musculorū repens, inter quartū pedis motū opificem musculum, et duos quorum beneficio ultimi digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedē mouentium occultatur, neque multum à ligamento membraneo fibulam tibiam ossi secundum totam fibulæ longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibie in duos ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiam os pedis inferiora subit, unā cum musculorum tendinibus humiliora pedis hanc petentibus. In descensu interior ille ramus furculum tali cum tibiam articulo offert. In pedis uerò planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū partitur soboles, quarum una duplici ramo inferiorem pollicis adit sedem: altera uerò in progressu in duos furculos digesta, unum ad iudicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò furculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, indiuisum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiam sit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unā cum tendinibus septimi & octauum pedem mouentium musculorum, atque hic in duos minimos digitos & externum latius medij digiti diffeminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibiam articulo propaginem præbet, & aliam hac longē grandiore digerit, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximos in externum latius abducunt. Hæc propago in superiori pedis sedemotum etiam edit tactu sensibilem. Verum ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatū est, ita sanē & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, neque id infrequenter obseruabis omnibus digitis furculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiam petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente. at tunc ab arteria in posteriori tibiam sedere recondita, grandis ramus per membraneum ligamentum tibiam ossi fibulam, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt colligans, in anteriorem tibiam sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatus, unā cum eorundem tendinibus per transuersum ligamentum in anteriore tibiam sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latius abducunt, quodammodo reconditus. Atq; hic ramus interdum ligamentū id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiam os à fibula primū dehiscere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiam sedem, prout nimirum ramus quem arteria tibiam subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissius fertur, aut elatius in ramos dissectus cessat, aut etiam prorsus deest. utrumq; enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solum, sed & uenarum neruorumq; seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publice ostendere, ac demum hic uerius quàm elegantius describere sum conatus.

VENARVM

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRAE
eiusdemq; characterum Index.

PRÆSENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsq; incepta, priusquā illæ penitus in caluariam merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasa nō ad amussim ostendat, cā nihilominus quod res alioquin difficilima minori negotio oculis subijciatur, ac à studiosis in dissectionibus præptius obseruetur, nō mediocriter accommodaturā mihi persuadeo. Ne autem ramorū frequentia plerūq; obscurarentur, unius dumtaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicias, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoq; spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atq; ad figuram huius libri calci insuendam.

A Interior iugularis, quæ iam caluariæ proxima est.	B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena.	C Secunda uena.
E Quarta uena.	F Tertia uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria.	G Quinta uena.
I Secunda arteria.	H Sexta uena.
L Tertia arteria.	
M Dexter seu primus duræ cerebri membranæ sinus.	
N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.	
O Primi & secundi sinuum congressus.	
P, P Tertius duræ membranæ sinus.	
Q Tertij sinuis osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes inter diuiduntur.	
R Quartus duræ membranæ sinus.	
S, S Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proximæ sunt, excurrentes.	
T, T Ductus ex tertij sinu latere in tenuē diffusi membranā, quos solum abtruncatos depingere licuit.	
V, V Ramuli ab infimo tertij sinu angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra sciungit.	
X, X Tertij sinu furculi cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.	
Y, Y Exiguæ	

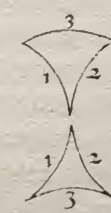
- Y, Y** Exiguae propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquosq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
- a, a** Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranā, quæ cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranā diffunduntur.
- b** Ductus à quarto pendens sinus, ac secundum totam longitudinem, humiliorēq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
- c, c, c** Surculi sursum à commemorato iam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.
- d, e** A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membranā suffulti, secundum cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uero e notatus sinistra parti exporrigitur.
- f** Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranā propagatus.
- g** Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentri- culi sedem pertingens, ac cum hac ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
- h** Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranā diffectus.
- i** Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornicis cameræue modo extructo, ad in- teriorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.
- k** Propaginis i notatæ in duas partes dissectio, in qua l partem indicat dextro exporrectam ce- rebri uentriculo, m uero eam quæ sinistram adit, hicq; abtruncata cernitur.
- n** Tertia caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
- o, o, o** Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuo sinus attenditur, in quem tertia arteriæ ramus r notandus absimitur.
- p, p** Propagines eorū quos iam ultimo cōmemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranā sparsæ.
- q** Diuisio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ simulatque in caluariæ ampli- tudinem mergitur.
- r** Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absimitur, atq; secundum cerebri latera excurrit, o, o, o notata.
- s** Ramulus per proprium foramen innarium amplitudinem digestus, & quod am surculo t insigni- t. to nasit extremum accedens.
- u, u** Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
- x** Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu per secundi paris neruo rum cerebri foramen ad oculos potissimum excidens.
- a** Propago crassior dicti modo congressus, quæ duram cerebri membranā perforat, ac mox in duos ramos bipartitur β & γ insignitos.
- β** Ramus propaginis a notatæ, in tenuem cerebri membranā frequenti sobole hic dispersus.
- γ** Ramus propaginis a insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans.
- Δ** qui extimo foris in uolucro confertur, quiq; hic Δ notatus conspicietur.

Sex uenæ cal-
uariam ex alte-
ro latere in-
gredientes.

DVM superius uenæ ramos caluariæ basim ingredientibus recenserem, utrin- que sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uero seriem persequens, utrobique etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumera- ui. Ac prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uerterbarum processus conscendens, calua- riam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ rami erant, u- nus qui cæteris caluariæ immisissis uenarum propaginibus crassior am- pliorq; uisitur: ac per grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pariparatum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem uerterbarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uerterbrā diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa- rium cerebri neruorum inciso utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. Quartam ue- rō uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ priuato foramine caluariam petit, ubi A imitans futura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. Quinta demum illa est, quam per foramen secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis ossis exilculptum, quod co- rum

rum foraminum quæ odoris gratia cæleri putamus, maximè anticum & grandius quoque cernitur. Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequeretur, illa occurrit, quæ unā cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uerterbarum processus sursum attol- litur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterum se- cunda & tertia, rami soporalis arteriæ censebantur. Unus, quem uenæ coniunctum per so- ramen nerui sexti paris cerebri caluariam ingredi, atque propaginem ad anteriorem ceruicis uerterbarum sedem deriuare dictum est. Alter uero, qui commemorato nuperramo am- plior apparet, absque uena comite per proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huius- modi fere arteriarum uenarum que in altero tantum latere caluariam subeuntium est numerus. quæ autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursus que dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus ue- nam aut arteriam in cerebri substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lien, ieco- ri, & plerisque etiam musculis eiusmodi uas implicari nouimus. Nam uas cerebri membra- nis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uix que ullibi ipsius substantiæ adnascun- tur, quemadmodum in lermomis progressu audietur diffusius. Dura igitur cerebri mem- brana ubi quædam ipsius portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac dein ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitusq; uelut septum quoddam subintrat, si- nus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed inter uenarum modo neutiquam teretes existunt. Verum horum sinuum cavitates secundum ipsorū ductus longitudinē insinuata, trianguli speciem exprimit: non quidem cuiusuis, sed qui tribus costis longitudine paribus, & instar quar- tæ partis circuli in curuatis constat. Neque rur- sus trianguli costarum obliquitas seu in curuatio, in omnibus sinibus eadem existit. Nam hæc (uti postea audietur es latius) alicubi trianguli ima- ginem refert, cuius una costa extrorsum obliqua- tur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi ue- rō trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præfentes sinus non solum uenarum usum, sed & ar- teriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris que dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq; sinus eos arteriarum ritu pullare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obser- uauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pari- ter exhauriri, suamque quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiorē, arterias uero uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam- plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequentes ductus in tenuem cerebri membranā, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui om- nes exacte teretes uenis similiter, cavitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum dun- taxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes pe- culiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum ue arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; uenam, neq; arteriam propriè censei posse, uerum proprias quasdam implicationes, ac tales omnino sistu- las sinus ue, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuiusque corio secundum ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum si- nuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut uenarum, aut arteriarum si mauis seriem enarratu- ro, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohi- bebit? In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus ue- nas, & tres arterias. ac prima uena simul cum prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uerterbarum ducuntur processus, deinde secunda uena, & secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ sinus initium confluunt, qui ad earum quas modò retuli- mus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximi in oc- cipitis ossis foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem forami- nis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique semper atensus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique retrorsum sursumque conscendit, & ilico in progressu quartam assumit uenam, quam ab

UTERQUE triangulus tam superior quam inferior tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis con- stat 1, 2, 3 insignitis. Verum supe- rior duo latera 1, 2 introrsum obliqua- ta gerit, tertium autem 3 insignitum ex- trorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum curuata exhibet.

Cerebri sub-
stantiæ uenas
non innasci, sed
ipsius membra-
nis implicari,
ipsasq; uena-
rum modo ca-
uari.

Duræ cere-
bri membranæ
sinuum usum.
Lib. 9 de Ad-
mi. sectio.

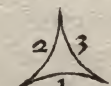
Quismodi ce-
rebri membra-
narum sint si-
nus.

Venæ et arte-
riæ in primum
duræ membra-
næ sinum ex-
haustæ, ipsi-
usq; sinus se-
ries.

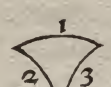
externa

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensimus. Præfens sinus hinc rur-
sus retrorsum modiceque sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elasti-
mam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum
sinistro coit, atque ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iste amborum sinuum con-
gressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amissim sub
elatissima parte eius futuræ quam A assimilamus, uerum multo humilior, & propemodum
in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur se-
dem, & dictæ modò futuræ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu
alij duo exoriuntur sinus longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes. quippe unus lon-
gior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundum capitis longi-
tudinem antrosum procedit. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri
principium ducens, sub elatissima futuræ A imitantis parte, & sub ea quæ secundum capi-
tis longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad ossi
septum ab octauo capitis ossis in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uero dex-
ter & sinister sinus (nisi maius illum primum, hunc uero secundum nuncupare) inter cerebrum
& cerebellum quæ hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque ter-
tius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in ea du-
ræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum to-
tius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper continetur. Alter uero si-
nus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quar-
tus constituitur, dissectionum professores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab
anteriori sede communis primi secundi quæ sinuum congressus recto tramite uersus priora ce-
rebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana,
ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes intercedit,
quæ testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli lon-
gitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud ex-
cedit, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello æque attiguus: ac proinde id sibi priu-
tim uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cauitas
correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introsum curuan-
tur. Infimam enim costam imprimitur extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine promi-
nens portio: duas uero superiores costas incuruantur dextra sinistra quæ cerebri partes, hic nō in acutum,
sed in obtusum angulum cessantes. Caterum tres priores sinus duas costas introsum, tertiam extor-
sum obliquas gerunt. Horum enim sinuum costa ossi attensa extorsum curuatur, quandoquidem his
sinus uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ
fides excurrunt, Natura caluariam insculpsit, sinus quosdam efformans secundum semicircu-
licauum in cisos, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, conuexos gib-
bosque excipiunt, ac admittunt. atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à cal-
uariâ comprimentur, ipsorum uero motus qui arteriarum modo sit impediatur. Verum reliquæ
duæ trium primorum sinuum costas introsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à
cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæc enim perin-
de ac cerebellum quæ ipsi sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extur-
berantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enu-
merati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæque
arteriæ. Quas uero propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem
ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A primo &
secundo duræ membranæ sinibus, in uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum
operitur, uarij furculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde furculis, &
ipsis dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam ductus plurimi ue-
narum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam
quæ cerebrum quæ id cerebello inniditur, implicat excurrentes. Porro à tertio sinu permul-
tidemque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cere-
bri membranam, uerum in tenuem, quæ hæc dextram sinistramque cerebri partes secundum cla-
torem cerebri sedem amplexatur & continet. Præfens ductus, quemadmodum & alij paulo
ante

TRIANGVLII spe-
cies, cauitati quartus sinus correspon-
dens.

TRIANGVLVS
cauitati respondens primi, secundi,
& tertij duræ membranæ sinuum.

Propagines
a sinibus
enatae.

Propagines
a tertio.

ante commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie ua-
rijs anfractibus per eam excurrunt dispergunturque. Quæ uero id fiat ratione, quisque ductuum
sinuum numerus (quia multiplex is uisitur, raroque eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius
commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractu in instar tenuium intestinorum inuolutu-
rum forma numeroque pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profecto serie, in te-
nuem membranam dispersos, graciles aliquot furculi ex demissiori cauitatis tertij sinus sede,
in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra
interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede, tenues admodum portiunculae illis com-
mittuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per exigua ipsi insculpta foramina proci-
dunt. Verum quartus duræ membranæ sinus frequenter etiam educit propagines, pari quo-
dammodo serie perpetuo pullulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri particu-
las, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atque iam ramulos quosdam exiles ex el-
atissima ipsius sede in eam quoque duræ membranæ partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra
distinguit, ac dein ex lateribus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebellum integrit, in pro-
gressu obtulit, ex superiori ipsius regione propaginem educit cauitate uenis simillimam, &
quæ in humillimâ dictæ iam duræ membranæ partis sedem secundum capitis longitudinem
usque ad septum sinuum ossis organorum perfertur, & in itinere furculos ex elatiori sua
sede sursum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propa-
ginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundum dextram & si-
nistram cerebri partem, unum edit ductum uenarum corpori simillimum, qui calloso ce-
rebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuis-
membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter
quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uero sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uero
quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoque ab infima
ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum, propagines distribuit in tenuem mem-
branam quæ cerebellum amplectitur. Atque earum propaginum nonnullæ retrorsum tensæ, su-
periores cerebelli sedem perambulant. Nonnullæ uero per humiles cerebri anfractus, qui iux-
ta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic ha-
beri docebimus commiscendæ. Caterum præter has quartus sinus propagines ductus uel is, aliâ
insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo recto tramite
antrosum uersus cerebri uentriculos excurrit, plexum efformatura quem à secundarum seu
extimi scetus inuoluti forma, Græci *χαραδρία* nuncupant. Hæc namque propago simulatque quæ
to sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius
corpus à tenui membrana processus quosdam seu membranulas exigit, quæ ipsi obuolutæ tu-
to illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos apte suffulciunt. Simplex namque & absque
coniuge ex quarto sinu nascitur, testium medio super tensa: quod ubi attingit, uelut in multos
discinditur furculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc propago glan-
dulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pineæ seu turbinis forma *κωνοειδής* & *κωνοειδής* Græ-
cis uocatur, transcendit, ac sub ea cerebri particula prorepat, quæ à cameræ aut testudinis spe-
cie *καραδρία* Græcis nuncupatur. Quum uero propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad
anteriorum usque communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cauitatis, anteriorem uel ter-
tij cerebri uentriculi sedem pertingit, bipartito scinditur, unam partem dextro offerens uen-
triculo, alteram sinistro. Caterum quo nam modo partes hæc retis semper forma quasi con-
textæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ, arterijs eodem pertinentibus commisceantur,
opportunè subiungā, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitratum
fortassis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermisum,
quod mentio nulla adhuc illius regionis incidit, quam procul dubio à torculari *ληνὸν* Græci
uocauere. Hanc sanè non præterissem, si modo certò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi
constitisset. quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Gale-
num non constat, an communem primi secundi duræ membranæ sinuum congressum, à
quo & tertius & quartus prodeunt, ita primum Græci appellauerint: num uero quarti duræ
membranæ sinus terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum,
uideatur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti la-
nè utramque torcular dici nihil obstat. Concursum enim ille in quartum & tertium sinum, san-
guinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quarti sinus in omnes quas
emittit propagines sanguinem dispensat: adeo per me licebit, quamuis sinuum sedem torcu-
lar appellare, ac in illis regionem constitutur in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere
m puta-

Propagines
a quarto.

Processus a
quarto sinu ce-
rebri per testes ue-
nticulos.

Quid cerebri
torcular.

Tertia calua-
ria petentis ue-
nae series.

Quinta de
sexta uenarum
series.

Tertia arte-
riae series.

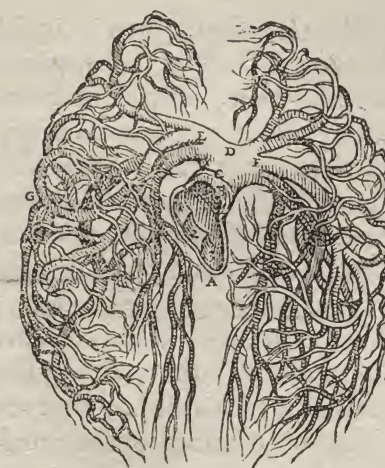
Plexus in pri-
oribus cerebri
uentriculis co-
stituitur.

Quis Galeni
reticularis sit
plexus.

putarunt, modò sinuum ac cerebri ualorum seriem non perturbet: quorum quia iam primae, secundae & quartae uenarum, & item duarum primarum artieriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, tertiae uenae & arteriae diuicationem subnectere. Tertia igitur uena, quae minor est interne iugularis portio, simulatq; ramulum per foramen ipsi & neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organum transmissit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranam, in sinum uenae prorsus modo cauatam & prorepentem cedat, qui nullam arteriae sobolem in suis ipsius cavitatem admittit, sed passim alium sinum sibi commitem asciscit, in quem arteriae ramum exhauriri mox dicam. Praesens sinus in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in tota durae membranae sedem cerebri basi substratam diffundit, à quibus denuò ductus aliquot in tenuem cerebri membranam (ut à quatuor illis gravioribus durae membranae sinibus) deducuntur. Inter ceteras autem huius sinus propagines per duram membranam excurrentes, una secundum cerebri latus sursum ad uerticem usq; cōtendit, uena modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem^a quinta uena per foramen secundum neruorum cerebri paris ingressa, dein & sexta per maius octauo ossis capitis foramen, quā illi olfactus organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi durae membranae sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiae uenarum sinibus (quia illi caluariam perpetuò attendunt) caluaria aptis^a cavitatibus cedit, quas ipsi elegantissime insculptos primo libro recensimus. Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine in caluariam ingressa, in duos graciles & totidem crassos dirimitur ramos. Vnus gracilium, qui exterior est, tertiae uenae mox attenditur, & in durae membranae sinum exhauritur, illi undiq; attensum & commissum, in quem tertiam uenam absumi diximus. Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per proprium & sibi duntaxat exsculptum foramen recta ductus, in narium amplitudinem procurrat, atq; in plures dissectus ramulos, unū nasi extremo offert. Verum^a duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) nonnihil inuicē deducit, & adhuc caluariam intrati antrosum prorepunt, & mox in unum denuò coeunt, & statim à congressu in duos impares ramos diuiduntur. Minor^a commune cum secundo neruorum pari foramen sibi uiuendicans, tandem cum^a uisorio neruo ad oculos prorepat, atq; internae temporalium musculorum sedi furculos comunicat. Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranā ad latus glandulae cerebri pituita excipietis. Quum primum uerò in durae cerebri membranā amplitudinē contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum^a unus multiplici sobole in tenuem membranā hic cerebro obductam spargitur: alter uerò tenuis membranae portiuncula concomitatus, in uarios furculos inuicē complicatos descendit, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humilissimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posteriora primum sursum ad postremam usq; eius uentriculi sedem fertur, in ascensu^a portiunculā propaginis cuiusdam assumens, quae à quarto durae membranae sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriae ramus retis quāsi modo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem superauit, secundum eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornicis aut camerae modo extructo, à quarto durae membranae sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextera eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab^a extimi fecutus inuolucris forma^a nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranae cerebri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, à sinistrae soporariae ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superius scriptum reliquimus. De reticulari uerò Galeni plexu nihil hic mentionem duxi, quod iam cerebri ualorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atq; ideo minus modò aliquid confingendum est, quod nouimus Galenum boum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neq; ipsius uasa, sed boum recensuisse. Si enim tertiae caluariam petentis arteriae seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicū obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquouusq; protensos inuicem coire dixi. Ceterum si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranā iuxta glandis pituitae cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius haec mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cōueniat. Verum haec ad septimum spectant librum, qui principis animae sedi consecrandus, horum ualorum dissecandi rationem lucidissime persequetur.

7 K. eductum ab H & I.
pentibus sub A. A.
lib. 5. F. K. Q. 2. Examin.
bis hic se figuram lib. 7.
DE

PRIMA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

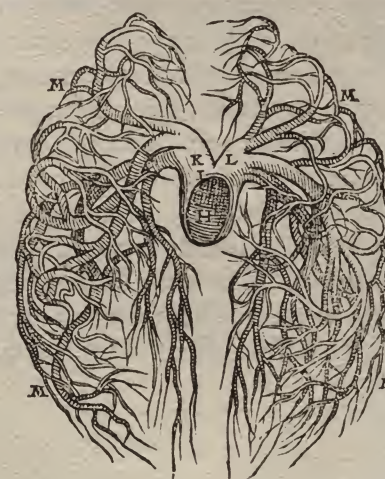

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGURAE
eiusdemq; characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nuda & ab omnibus partibus libera uenae arteriosae delineatio: cuius orificium apertum sinxi, ut tres membranae sanguinem è pulmonibus dilatato corde in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illae notis 1, 2, 3.

- A Sedes, quae arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.
B Interior arterialis uenae tunica, quintuplo propria uenae tunica crassior.
C Exterior uenae arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunica.
D Arterialis uenae caudicis in duos truncos diuisio, ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uerò dextrum indicat truncum. G & G, G autem insignitur arterialis uenae per pulmonum substantiam series.

SECUNDA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGURA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGURAE,
eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura nuda omnibusq; partibus libera uenalis arteriae delineationem praeponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

m 2 H Venalis

Octavo

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COM
PLECTENS, QVAE FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VE
narum arteriarumq[ue] simul commissarum seriem paratae, ac in pagina m 3, aut numero 313 insignita obuia,
ueniunt agglutinanda.

VT figuras hac
charta impressas commo
di suis sedibus glutinet,
illegitimos reddan
tur, primum praesenti
chartae membranam sub
glutinabis, singulasq[ue] fi
guras a superfluo papy
ro rescabis. PRI
MA, quae uenae pa
ri euentis distributio
nem proponit, magna fi
gura tergo illic uenis co
mittenda, ubi cauae cau
dexam uenam promit.
ac o in utriusque figuris
scripsi spectatur. SE
CVNDA, ubi a
redundanti papyro cir
cuncisa erit, duas partes
constituit, quarum super
rior uenam arteriam quae
dextri lateris exprimit,
sub pectoris osse superio
rem abdominis sedem pe
rentes. Huius itaq[ue] par
tis q[ue] ad magnam figuram
q[ue] figuratur, q[ue] ad ra
mum qui ad dextrum la
tus & q[ue] in magna
figura occurrit. Cate
rum humilior pars uenae
arteriamq[ue] exprimens,
quae inferiorem abdomi
nis sedem implicant, illic
est iungenda, ubi earum
radices iuxta l in dex
tro latere spectantur.

TERTIA
ceteris dignior, uenae
porae distributionem si
mul cu arterijs illam con
comitantibus, magna quae
inferioris membranae o
menti portione & licet
pariter exprimens, ad ca
uam iecoris sedem maiori
figura neclitur, ubi u
p, s, & contermini ali
quot characteres in utris
que figuris spectantur.

QVARTA
portionem gibbae sedis ie
coris proponens, no inu
tiliter ueluti ex puncto il
lic glutinabitur, ubi A
inter s & F maioris
figure consistit.

QVINTA
praeter testes ipsorumq[ue]
involucra, & urinarios
meatus, uenas arteriasq[ue]
females ostendens, illic
est committenda, ubi n in
ambabus figuris obuuium
est, aut ubi uena femoralis arteriae primum iungitur, meatusq[ue] urinarij illis subiunguntur.

SEXTA primum sub SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uescicae & penis anteriorem sedem proponit, una cum ua
sis quae umbilico ascribimus. Sexta autem humilior penis superficiem in hoc expressimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgens, characterem p
super quinta figura p neclit queat, ac postmodum penis in ster s implicari.

OCTAVA figura mulieris uescicae & umbilici uasa, urinariorumq[ue] meatum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi fi
gurae quae in charta tergo ubi maior impressa est, uerum ipsius, uenas & arterias seminariasq[ue] uasa commonstrat. Iungatur itaq[ue] octaua ad parvam
illam figuram ubi n occurrit, uenaeq[ue] femoralis arteriae committitur, nexus uero fiet urinarijs tantum meatus, proportione a uescicae seu sumpta.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS,

ac peculiares ipsi figuras in Caputū quibus conue-
niunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NER

ui nomen tribuatur, ac quis propriè neruus uocetur, & demum quid is sit,
unā cum ipsius differentia & usu. Caput I.

af. ca. 1.1.

b. fi. cap. 2.
lib. 2. f. 1.
passim in
musculorū
tabulis.
e. passim in
1.3. fi. ca. 2.
1.3. fi. ca. 2.
p. 11. 1.

sculorum enervationes, sub neruorum nomine, vulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium
autem neruorum genus enumerant, quod nos in praesenti aggrediendum duximus. organa
videlicet longa, teretia, nullamq; intus cavitatem, quae sensu dignosci queat, in sui medio forti-
ta, & caluariam uel dorsi uerthebras elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro anima-
lis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Atque haec organa dissectionum professores
nerui nomine citra appendicem praecipue dignantur. Quod à Graecis ad nos demanauit, qui à
functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparunt, *νεῦρον* id est *νεῦρον*,
& *τὸν* à *τὸν* appellantes, quod uidelicet musculi neruorum potissimum ope & nutare & ten-
dere ualeant, quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui è nostra
pender uoluntate, neque sensum sine neruo nanciscatur, ac quod neruo praeciso, aut laqueis in-
tercepto, aut alioquin corrupto compresso uel immobilis confestim insensibilisq; pars euadat,
omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quod autem cerebrum neruorum, sicut
& dorsalis medullae, origo ac principium sit, quod quæ nerui partim ex cerebro, partim à
dorsali medulla oriantur, minime omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor neruorum
posuerunt principium, nonnulli duram quæ cerebrum inuestit membranam, nullus interim ie-
cur, aut aliud eius generis uiscus. Verum Hippocrates, & quū iam senio conficeretur Erasistra-
tus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile prima-
rius, ceteriq; Anatomicorum praecipui, ex his quæ in corporum refectione conspiciuntur, ue-
rissime asserunt, cerebrum neruorum esse initium: & praeterea neruos ab illo spiritum anima-
lem assumere, atque ad eas partes quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium in-
digent, deriuare, est quoque fatendum. A corde enim neruos (ut Aristoteli potissimum, &
alijs nō paucis uisum est) neuiquam principiū ducere, uel hinc liquidò colligitur, quod in cor-
poris dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino ner-
uus cordi committitur, praeter unum impense gracilem, ac uix tandem post multas sectiones
à me inuentum, quem sinister sexti paris neruorum cerebri neruus distribuere suo loco docebi-
tur. Quæ enim neruus ille secundum sinistram cordis latus decliuus fertur, atque sinistrae pul-
monis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos praetenuos offert, neruumq; recurrentem
sinistram constituit, à se neruulum deducit, qui illic cordis inuolucrum penetrat, ubi sinistrae ar-
terialis uenae sedi adnascitur. Neruulus hic arterialis uenae adnatus, in cordis basin fertur, inibi
absumptus, ubi sinistra posteriorq; arterialis uenae sedes consistit. Quum itaq; huiusmodi ner-
m 4 uulus

Ligamenta,
tendines et pro-
cessus cerebri
dorsalisq; me-
dullae, neruos
generatim ne-
cari.

Organū ner-
ui nomine pri-
uatim nuncu-
patum.

Nerui or-
tus à cerebro.

Nō à corde.

d. fi. lib. 6.
h. 2. d. dis-
sectionum.

causa, fig.
fig.
causa, fig. 1.

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare, tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, ⁸ fibræ in cordis sinibus uentriculis uel conspicuæ excarnesque, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiam minime ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio præfæctarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiare uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarum partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verum quum eiusmodi cordis fibræ neuiquam in eorum neruorum classē referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuiuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimum quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterum qui ex ^h dura crassa uel cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuiscuiusque enim nerui natura triplici constat substantia, nimirum media quadam & intima arborum medullæ quàm similima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipate & coagulata indurataque cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus, una eademque intima substantiæ propinquiori, quàm à tenui membrana cerebri: altera, quàm à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa uel cerebri membrana operiendi potissimum occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiam fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tuto colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorepunt. Adeo sanè ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, infuset. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiam si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusque arbitrij principium statuebant. Quos profectò uiaa sectio plus satis redarguit, in qua omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc nanque si debite administraretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendit cor neruis nō magis animalē spiritum porrigere, quàm uitalem spiritū cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebrique historiam potius quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoque nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritiæ ac mollitiæ plurimum uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia uisoriij nerui, perinde ac lingua insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro ossē consistit, originem fortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel fuciniorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus nerui molles sunt, quòd breuissimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uix quæ anfractuū occasione tertij neruorum cerebri paris ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius uel corporis contactus, illum molliorem uel duriores efficit. Visorius etenim neruus breuissimo ductu per foramen in ossē cæclatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimum induratur. At quinti neruorum paris surculus, qui cæcum illud tortuosumque foramen perreptat, & unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab oculo

Neruos non
dura cerebri
membrana ori-
ri.

Quibus parti-
bus neruis
conferat.

Vnde neruis
spiritus anima-
lis præbetur.

Neruorum
differentia, à
mollitiæ & du-
ritiæ, quarum
gratia multæ
oriuntur ner-
uorum differen-
tiæ.

ab oculorum sede ad genas, ac alius item ad humilium labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurescunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes prope modum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria à rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quodque ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & patialiquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiam sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrio, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant, unum quidem sensui, alterum uerò motui præfectum. Merito itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nanciscuntur, neque idem ductus meatuque mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsarum dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recti, hi autem tortuosi longoque itinere prorepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorij organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæ precium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad tristantium dignotionem, nisi forte cuiuspiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, lingua, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiam internæ extremæ manus sedis, & elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaque tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriæ eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam sensus instrumentis, maximi inseruntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi sunt, grandes neruos admittunt, aut saltem circumtenso habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omniadeft neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aut partibus tactus sensu tantum indigentibus ex proportionen ui offeruntur. Visceribus enim, ut pulmonis, iecoris, lienis, quia in alto latitant, graciles tantum neruorum surculi offeruntur. in cute uerò, quòd prima extrinsecus occurrantibus, obuiam eat, complures soboles passim digeruntur. Porro neruorum originis species, non eadem undique uisitur. Aliqui enim, & præcipuè molliores, continuo neque quasi in plures surculos ducto corpore exoriuntur, proceduntque, in quorum numero uisoriij nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur. Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti et quinti paris nerui. Alij etiam in ipso ortu surculos hos ueluti funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis membranæ portione circumdatos habent: qui quæ caluariam egrediuntur, omnes surculi inuicem commissi unica membrana induuntur, atque id potissimum in pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discindi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi surculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quàm si quosdam neruorum surculos tactus sensu Natura destituisset. Atque huiusmodi surculorum finiumque imaginem formam uel discas, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plærunque concomitam spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obtrusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam ausim petere differentiam, quum ne uisoriij quidem neruum unquam cauum perforatumque uiderim. etiamsi neruos non minus quàm uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soli quæ uisoriij nerui à dissectionum professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisoriij nerui in oculos: alij in plures dirempti surculos, quosdam musculis offerunt, quosdam cu

Curr alij ter-
ui alijs mollior-
res, aut durior-
res redduntur.

Nature in
neruis digerē-
dis scopus.

Differentia
ab originis
forma.

Neruum om-
nem tactus sen-
su præditum.

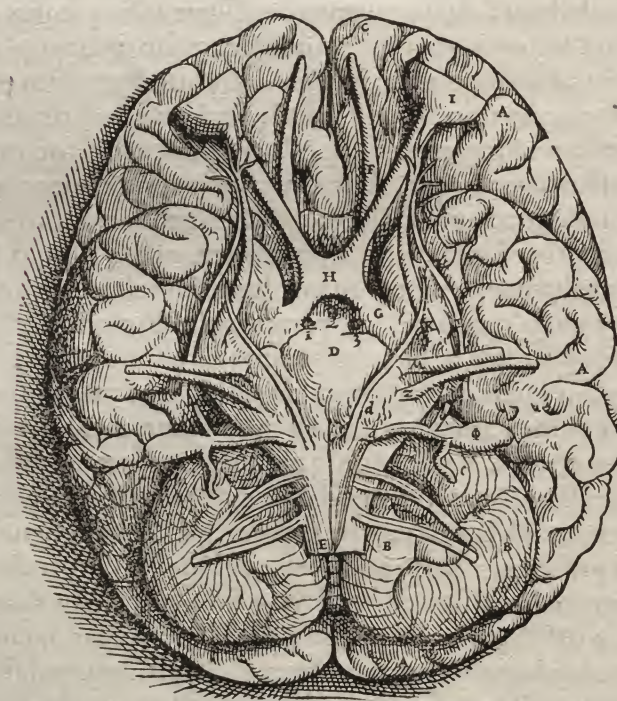
Differentia à
neruorum cau-
itate.

A' serie.

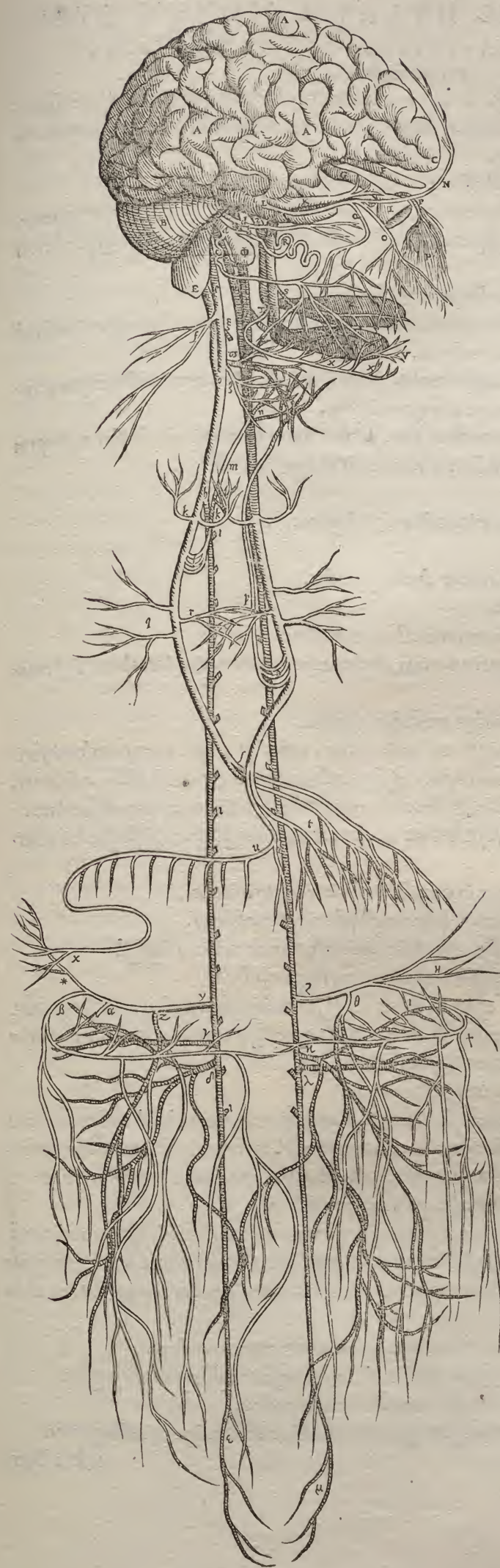
ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo. "Vt tertium neruorum par," quod quum lin-
guæ quodammodo sit proprium, etiam musculus quibusdam ut inter cæteros temporalimo-
tus gratia, & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rursus
incommixti, neque cum alijs neruis coeſutes uniti ue feruntur: ut secundum cerebri par nulli
neruo commiscetur, & uerè concreditur, licet ipsi minor tertij paris radix in progressu atten-
datur. Alij uerò inter se commiscuntur, ut primi paris neruus dexter sinistro permiscetur. Alij
alijs commiscuntur, ut qui brachium adeunt nerui, simulatq; uertebis proſilierunt, non se-
cus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare solent. Verum quum hæc in priua-
tis neruorū descriptionibus abundè sim persequutus, iam tempestiuū fuerit singulorum ner-
uorum seriem oratione complecti. ac primū paria quæ à cerebro exoriuntur, deinceps quæ dor-
salis medulla educit recensere. siquidem nullus neruus neq; à cerebro, neque à dorsali medulla
inconiugatus prodit, sed perpetuo alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distribu-
tionis serie, situm obtinet.

Neruos con-
iugatos ena-
scit.

PRIOR DVARVM FIGVRA NOVM SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-
tius cerebri & cerebelli à membranis ipsa inuoluentibus liberorum basis exprimitur, ut neruo-
rum cerebri exortus opportunè oculis subijceretur. Hic enim simul cum primis ner-
uorum exortibus tota ea dorsalis medullæ pars delineata est, quæ ab
eius medullæ principio ad eam usque sedem pertinet, quæ hæc
in primam ceruicis uertebam labitur, ac ubi dor-
salis medulla primum uerè
nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGV-
RARVM QVAE NOVM
modò subsequentibus Capitibus
communes censentur, altera, quæ
dextrum latus proponit integri ce-
rebri ac cerebelli, et dictæ in prio-
ri figura dorsalis medullæ partis,
dura interim tenuisq; hæc omnia
inuestitibus membranis, nusquam
apparentibus. Ad hæc præsens fi-
gura nudam septem cerebri ner-
uorum parū seriem in dextro tan-
tum latere commonstrat, quan-
quam & ubi necessum fuit, neruo-
rum quorundam seriem etiam in si-
nistro latere hic delineauerimus.
Figura huius proportio in ea de-
picta est magnitudine, in qua cor-
pus circumscriberes, cuius uestigia
in infima præsentis figuræ sede
consisteret, & cuius thorax &
abdomen ex anteriori parte con-
spicerentur, facies uerò uersus si-
nistrum humerum conuersa pror-
sus ex dextro latere spe-
claretur.

CHARA.

CHARACTERVM DVARVM NOVM SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGV-
rarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uero nunc huic, nunc illi peculiare. quemadmodum his notis 1, 2, quas characteribus subiiciemus, significabitur.

- A, A_{1,2} Cerebrum notatur. B, B_{1,2} Cerebellum.
C_{1,2} Processus ac ueluti substantie cerebri tubera, quae mamillares processus uulgo nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figurae characterem adhibui, quod parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.
D₁ Dorsalis medullae principium ex cerebri pendens basi.
E_{1,2} Dorsalis medullae pars iam caluariæ amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi hæc elatissimam subit uertebam.
F_{1,2} Olfactus organo subseruientes processus neruis similes, at caluariæ amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
G_{1,2} Viforij nerui, seu primum cerebri neruorum par. Caterum in prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculorum sede ductus.
H₁ Viforiorum neruorum coitus.
I_{1,2} Oculi tunica, in quam uiforij neruus expanditur & degenerat.
K_{1,2} Secundum neruorum cerebri par.
L_{1,2} Tertij neruorum paris minor & gracilior duriorque radix.
M_{1,2} Tertij paris maior crassiorue radix.
N₂ Minoris radices propago ad superiorem maxillam procidens.
P₂ Propago minoris tertij paris radices in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.
Q₂ Minoris radices propago in temporalem musculum digesta.
R₂ Maioris tertij paris radices ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inferitur musculum, ac duos a quinto neruorum pari a signando, ramos b & c notandos admittens, in masseterem seu mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.
S₂ Maioris tertij paris radices ramus superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisque adeo dentibus soboles seriatim distribuens.
T₂ Maioris radices tertij paris propago in maxillæ inferioris os propens.
V₂ Propaginis T insignita ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.
X, X₂ Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
Y, Y₂ Maxima maioris tertij paris radices portio in tunicam lingue soluta.
Z_{1,2} Quartum neruorum cerebri par. Verum humilius Z in secunda figura palati tunicæ exprimit.
a_{1,2} Quintum neruorum par auditui dicatum. Φ autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concauitatem temporis ossis delatam.
b_{1,2} Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.
c_{1,2} Quinti paris ramulus per cæcum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.
d_{1,2} Neruus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus præteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.
e_{1,2} Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumque neruorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister neruus, qui umbratus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candidat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nerui eadem sit ratio) adhibitos cernis.
f₂ Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.
g₂ Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersum propagati.
h₂ Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
i, i₂ Portiuncula intercostalium neruorum, sexti paris ramum hæc descendente adaugentes.
k, k₂ Rami

- k₂ Rami neruorum sexti paris in musculorum de prompti capita, quæ a superiori pectoris ossis se de, & clauiculis principium ducentia sursum feruntur.
l₂ Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.
m₂ Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.
n₂ Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensata musculis.
o₂ Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.
p₂ Sinister neruus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis neruus uulgo nuncupatur.
q₂ Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.
r₂ Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. Ab illis uero sinistri nerui surculis, quijs quos r indicauimus correspondent, cordis neruulus principium ducit.
s₂ Sexti paris neruorum portio, quæ stomacho committitur, & series quoque qua uterque neruus bipartito scinditur, ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uero eius orificij dextræ parti implicatur.
t₂ Series sexti paris neruorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.
u₂ Ramus sexti paris neruorum dextram orificij uentriculi sedem aduentum: qui secundum elationem uentriculi regione ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum cõspicies.
y₂ Prima propago rami neruorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur.
z₂ Ramulus primæ illius propaginis y notatæ, qui in dextram sedem inferioris omenti membranae, & colon intestinum hic digeritur.
aa₂ Soboles primæ illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.
bb₂ Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranae dispergens. Vbi uero * ponitur, præsentis propaginis in iecur & bilis uesiculam series in conspectum uenit.
γγ₂ Propago dextram accedens renem.
δδ₂ Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.
εε₂ Neruorum series dextram uesicæ regionem implicans.
ζζ₂ Prima propago nerui sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.
ηη₂ Due notantur soboles propaginis ζ insignitæ, quæ inferiori membranae omenti, & colo intestino quæ sub uentriculo repit, offeruntur.
θθ₂ Series neruorum, qui leni inseruntur.
ιι₂ Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranae omenti surculos deriuans.
κκ₂ Propago in sinistram mesenterij & eius sedis intestina excurrentes.
λλ₂ Sinistram renem accedens propago.
μμ₂ Series ramulorum sinistram uesicæ latus admodum obscure implicantium.
νν₂ Septimum cerebri neruorum par: atq; in secunda figura utriusque lateris neruus quoque delineatus est, ac v insignitus.
ξξ₂ Septimi paris propago musculis dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.
οο₂ Septimi paris cum sexto coitus.
ππ₂ Septimi paris series, compluribus lingue ac ossis u imaginem referentis, & laryngis musculis intertexta.
ρρ₂ Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullæ principium conspicui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demum sunt, per quæ arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistram cerebri accedunt uentriculos. Medium uero foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quæ huic cerebri regioni subijcitur. Verum hæc ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitum margine remitteris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti librorum figuras.

QVOT NERVORVM PARIAM CERE bro & dorsalis medullae parte adhuc in caluaria consistente, origi- nem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indi-
cauimus, quas praesenti capiti ad primi capitis finem praepositas cernis.

Qui cerebri
sedes & par-
tes in 7 lib. di-
stinguuntur.

Qui uentricu-
li seu sinus ce-
rebr.

Vnde neruo-
rum cerebri ini-
tium.
Dorsalis ini-
tium.

Quot cerebri
neruorum par-
tia.

LIBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id ef-
se docebimus, unum anterius superiusque quod cerebrum dicitur, uniuersum
propemodum implens caluariam, alterum posterius ac humilius, &
cerebellum nobis appellatum, ipsoque cerebro etiam decuplo minus. De
inde anterius tota superiori ipsius sede geminum esse, dextrum uideli-
cet & sinistram asseremus, inferiori autem parte, qua caluariae innititur
basi, unicum indiuisumque esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem
(ut Anatomicorum praecipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medul-
lae inniti & tenuis membranae, parum uero ipsius substantiae interuentu, medullae uniri, quam
tutusque, duos cerebri existere uentriculos, unum quidem dextrum, alterum uero sinistram, qui
ambo in unam communem coeunt cavitatem sinumque, qui tertius in cerebro uentriculus re-
censetur, qui meatu quodam ad sinum inter cerebellum & dorsalem medullam ubi inuicem comit-
tuntur conspicuum, & tam cerebello quam dorsali medullae communem, pertingit. Ceterum
neruae propagines ex caluaria procurrentes, aut ab ipso anteriori cerebri enascuntur basi, aut
a dorsali medulla priusquam uerterbarum sinus ingreditur, non autem a cerebello. Vt uero eam
dorsalis medullae partem, quae a cerebri basi sub cerebello ad foramen usque, quod est caluariae labi-
tur, prociat, dorsalis medullae principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid
illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusius id sim enarra-
urus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quod uis nomen indere: modo non in-
gnoret, qui illa a cerebello distinguenda ueniat. Porro nerui omnes a cerebro, illoque dorsali me-
dullae initio pronati, quia geniculatim in caluariae amplitudine, qua cerebri continetur, originem
ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Graecis aut *συνζυγία* nuncupantur, quae Marini, ac
demum Galeni etiam suffragijs septenae enumerantur. quauis si accurate singula expendimus,
plura etiam censerem possint. Neque enim hic olfactus organa nerui appellantur, quod dictam nu-
per caluariae amplitudinem non excedant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum
sententia tertium constituitur, uerius duplex quam unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti pa-
ris radicem aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me do-
cuit. Verum a ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine se-
ptem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organis
subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniu-
gium ascribant, illa uel ita nuncupent.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Cap. III.

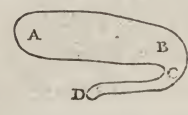
Multiplices
de olfactus or-
gano senten-
tiae.

MARIA profecto de odoratus organo nostrae tepestatis, medicis pariter ac
philosophis est sententia, magnaque inter ipsos, ex Anatomies imperitia, dis-
sensio oboritur. Quosdam namque reperias odoratus organum in illa cavi-
tate constitutere, quam in frontis osse ad superciliarum regionem inter du-
as eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus. qui si duos etiam
insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter
ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam
quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summoque studio hic expendendam, ob-
seruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collo-
cassent. Alij uero quosdam cerebri anfractuum reuolutionumque apices, ac ad frontis ossis se-
dem uersus superciliarum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt,
& tubercula illa quod prominent, carnisque quasi modo rubeat, mamillares cerebri processus
uocant, utrinque unum (ui etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, praecipue
aut octauo de Partium usu, simpliciter anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astru-
unt, perinde ac si anteriores uentriculi praesentis duntaxat sensus essent principia. Alij qui-
dem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerum deinde alios duos consingunt,
quos

quos olfactus organa esse asserunt. Ceterum quam probe hi sentiant, ex dissectione discas lice-
bit, dextri sinistrique cerebri uentriculorum constructionem formamque prius inspiciens, quam
mercule multo aliam esse in septimo libro intelliges, quam haecenus dissectionum periti tra-
diderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neutiquam lati conspiciuntur, & in
priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibi que olfactus organa educunt, neque
etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoque minus ipsa olfactus organa
instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namque cere-
bri uentriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequa-
quam angustiores redditi, imò potius magis quam in ipso medio latefcentes. In posteriori au-
tem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum de-
scendentes, atque antrosum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri per-
tingant sedem, quae glandulae pituitae ce-
rebri excipientis regioni incumbit, ac sub qua
grandiores soporalis arteriae rami duram ce-
rebri membranam perforant, in cerebrique ue-
triculos conscendere incipiunt. Illi namque ar-
teriarum rami in hos uentriculorum angustos
conscendunt terminos, quos modo ad cere-
bri basim desinere dicebam. Atque eiusmodi
dextri & sinistri uentriculorum cerebri du-
ctus uisuntur. A sede uero ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam, olfactus
organum, aut saltem cerebri processus animale spiritum praecipuo olfactus instrumento defe-
rentes, ac ipsi etiam uisori nerui enascuntur. Hinc enim utrinque a cerebro alba mollisque pro-
dit substantia, quae in progressu etiam cerebro tenuis membranae interuentu colligatur, quo-
usque ad sinus octauo capitis ossis pertingat, qui olfactus organum prius parantur. Ad po-
steriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt,
neque amplius tenui membranae connati, in suum singuli porrigitur sinum: & adhuc an-
trosum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sini-
bus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etsi cerebro in sinuum regio-
ne non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuo attenduntur, illique sunt contermi-
ni. Hi processus cerebri ductu, colore, formaque neruis correspondent, quamuis interim longe
neruis ipsis molliores sint, pauloque (quod ad teretem spectat formam) latiores, quam profundi-
ores. Verum quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariam, ut neque etiam extramagnani
duram membranam amplitudinem, non prociat, nerui nomine eos Herophilus haud digna-
tus est: ut neque etiam Marinus, neque Galenus, licet Anatomicorum nonnulli hos in neruo-
rum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recedentes. Porro in horum processuum
natura non negligenter considerandum est, quo nam pacto illi duram membranam suis sinibus
adnascantur, & quae foramina hinc a dura membrana, & ossium sinibus quibus praesentes innituntur
processus, ad nuper commemoratas frontis ossis & cuneiformis cauernas pertingant. Ac de-
mum expendendum quoque uenit, quod nam uerum sit olfactus organum, similitudine qua-
dam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiae professoribus nimis per-
functorie cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoque, & aliorum sensuum, in
septimo libro abunde pertractabimus. Modò autem sat fuisse uidetur, processus illos cerebri co-
memorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui dissectione ni-
paulo diligentius aggressi, illa cerebri rubra mamillarum imagine prominentia, nihil ad ol-
factus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Ceterum quando huiusmodi proces-
suum naturam examinabis, atque illos longe grandiores in cane item & oue quam in homi-
ne adinuenies, etiam sedulo perquirendum est, quam anatomicè Galenus per illos cerebri pro-
cessus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud ani-
maduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in peluuium desinere, quae
cerebri pituitam excipientis, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hic in cerebri basi
repositam, quamuis de pituitae ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat
series opportunè pertractabitur.

Anteriori ce-
rebri uentricu-
lorum ductus.

Lib. 8. de v-
su part.

HUIUSMODI frater dextri
sinistrique uentriculorum ductus uisuntur. ac
A & B superiores uentriculi indicant
sedem, A quidem anteriorem, B uero po-
steriorem. C regionem notat, quae decli-
uis antrosum ducitur ad D, quod uentricu-
li extremum terminumque indicat. At haec in cerebri experimentibus
septimi libri tabulis sunt longe euidentiora, potissimum autem in quat-
ta, & quatuor illam seriatim subsequentes. Quod uero in hac figura
uentriculi ex latere est directio conspiciamus, neminem latere arbitror.

Processuum
qui aut olfa-
ctus organum
sunt, aut ipsi
praecipue sub-
ministrant, or-
tus.

Lib. 8. de v-
su part.

Primi paris
ortus.

Primi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, et in
tunicam quam
rei comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sine perforati.

NIBI unde^a processus albos, et neruorum modo progredientes, à cere-
bri basi initium sumere scripsimus, utrinq^b unus exoritur neruus, om-
nium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia ceteris
(dummodo illi ex uarijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nā
que, & item in brachio^c neruos quidem hoc primo pari crassiores repe-
rias, sed qui ex pluribus consentur neruis inuicem coeuntibus. Vterq^d
primi paris neruus sub cerebri basi quā^e sinui inhiititur, cui glandula inhi-
det cerebri pituitam excipiens, antrosum nonnihil oblique fertur, dextro quidem neruo fini-
strorsum, sinistro autem dextrorsum protenso. In progressu moxq^f ab ipso ortu ambo inuicē
coeunt, atq^g in eum permiscuntur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas
discernere. adeo sane, ut uana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextrā
obtineat sedem, an uerò sinisterorsum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruo-
rum coalitus non aliud est, quā commune corpus à quo utriusque nerui dicentur prona-
sci, modò istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atq^h illic initia neruorum
dissita apparerēt. Nerui à congressu è caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & perⁱ so-
ramina ipsorum nomine insculpta, in oculorū sedes extra caluarię cavitatem procidunt. Quip-
pe &^j integri in oculos absumuntur, non quidem accuratē in posterioris oculi sedis centrum
implantati, sed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis
culi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quādo oculum subiit, in latam de-
generat expanditur uel^k tunicam uitreo humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat
ambientem, & dilatata cerebri substantiæ admodum similem: ac proinde mollem, nihilq^l mi-
nus quā membraneam: unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quæ à retis qua-
dam imagine à μολβανος^m dicitur, Tunicam appellare haudquaquā dignati sunt. Quòd ue-
rò hæc tunica (aut quomodo eunque ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à
multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim neruos hos
aut oculos prolixius aggredi omnino præter institutum foret. quum suffecerit dixisse, uisorios
neruos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare,
hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiare ra-
rumqⁿ uisorijs nerui sibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat me-
atu qui sensu dijudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipue autem He-
rophilo & Eudemo, πείροι δαίμων^o nuncupabantur. Cæterum ego eiusmodi meatum mihi aliqū-
do occurrisse neutiquam uero asserere, quantum uis etiam canum adhuc uiuentium & alio-
rum grandium animalium uisorios neruos, uel hac solum occasione aggressus sim, et hominis
cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq^p quarta horæ parte quum neruos intuerer ab-
truncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulo foverim. At-
que ut eiusmodi meatus toto neruorum progressu me penitus latuit, ita sanè in mutuo ner-
uorum coitu is neutiquam se obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat esse insignem,
si modò nerui ob hoc ex Galeni sententia congregarentur, quo minus simplicia nobis ge-
mina perperam uiderentur. Porro ijs qui de congressu hoc meatu que acriter citra partium
inspectionem in dies altercantur, non grauior duo quæ in congressu animaduerti, hic adijce-
re, quò & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adolescens suspensio ne-
catus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat:
deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcue-
rat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter uisorius neruus toto progressu longè te-
nuior sinistro uisebatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, uerum in exortu
quoque & in dextra sede congressus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, du-
rior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanè & in adolescente: sed dexter non admo-
dum neque crassitie, neque mollitie adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius neruos
uisorios in illo congressu inuicem non connasci, neq^r sese contingere uidimus. sed dexter non-
nihil ea sede qua caluariam egressurus fuerat, sinisterorsum reflectebatur: quasi non coalitus
occasione nerui congregarentur, uerum ut commodè per suum foramen è caluaria procide-
rent, potissimū quum etiam hoc ductu ingredientibus in oculi posterioris sedis medium nō in-
ferantur.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quam se-
dulo autem ac sollicitē eius uiri familiares interrogauimus, num illi
omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, neminē Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere fat scio. at nihil aliud resciscere
licuit, quā ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisq^a præ-
stanti semper ualuisse, familiaresq^b de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd
uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimātur, quamobrem dextra cerebri sede uulnera-
ta, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte de-
xtra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medulle se-
de pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & e contra asserant, apud me elegantis-
simum, & inter somniam dum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum signum
habetur. quum^c secundi paris neruorum ac dein^d tertij &^e quarti parium, dextri exortus à
sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam;
idq^f pariter sileam qui uisorios porcorum neruos subinde nō continuos, sed perinde ac crurū
neruos, quasi è multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorē disce-
pationem sermo defleat, præcipue cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cere-
brum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

DE SECUNDO PARI NERVORVM
cerebri. Caput V.

Secundi paris
ortus.

Secundi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, et in
tunicam quam
rei comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sine perforati.

ONIVGII^a secundi exortus, nequaquam ex infima mediā^b quodam
modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut^c uisorios pender.
Dein præsentis coniugij nerui plurimū uisorijs crassitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos superent, usq^d ab illis multum uariant. Paulò po-
sterius enim quā uisorijs, ex cerebri basis lateribus principium ducunt,
quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisorios origo su-
mitur. Atq^e id merito accidit, siquidem secundi paris neruos musculis in-
ferēdos, duriores ipsi uisorijs esse oportuit. Prorept enim neruus dexter (quòd et de sinistro,
nisi peculiariter sermone quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub ce-
rebri basis latere ad^f foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune.
Quamprimum autem è caluariæ excidit amplitudine, in ramos dissectus septem^g musculis o-
culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM
cerebri. Caput VI.

Tertio paris
ortus.

Tertio paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, et in
tunicam quam
rei comparat
mus dilatatio.

Num uisori
sine perforati.

ERTIVM par duplici radice utrinq^a principium sumit, una quidē cras-
siori, cui opportunè tertij paris nomen accommodaueris, altera autem lō-
ge tenuiori & duriori, et neq^b in ipso exortu, neq^c etiam in progressu, crassio-
ri radice commissa. Huius enim initium nō modico in posteriora interval-
lo, ab illius exortu distat: adeo sanè, ut uerius graciliorem hanc radicem pe-
culiare par, quā tertij paris portionem, quis esse assereret. At quū omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanè obstitit
aggredi: prius tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni
libri uix fragmentum censuerim) parum rectè tertium par secūdo mollius esse, tradi.
itaq^d gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa^e initū du-
cere auspicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrosum progrediens, duram cerebri mē-
branam perforat, &^f secundo neruorum pari attensa cum ipso per^g commune foramen in ocu-
li sedem procidit, ilico in quatuor dissecta propagines. quarum^h prima sursum in adipe oculo-
rum musculis obducto excurrens, perⁱ peculiare foramen ad frontis cutem &^j musculosam
huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. Se-
cunda propago deorsum ducta, mox in^k foramen sibi priuatim exculptum fertur, quouq^l in
anteriorē superioris maxillæ sedem prolatur, ac multiplici serie dispensetur in^m musculos
superius labrum et nasi alam extorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum &
incisoriorum dentium gingiuas. Tertia propagoⁿ foramine etiam priuato utens, post^o carū
culam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
nerans

Duplex utrin-
que tertij par-
tis radix.

Tenuioris ra-
dis ortus et
series.

nerans tunicā, & ramulum exporrigens⁹ tenui & membraneo musculo intorsum nasi alam contrahenti.⁹ Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per⁹ foramen seu scissuram potius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem⁹ temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda. Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, antèr⁹ tamen, et penitiùs seu iuxta dextri & sinistri medium magis quam enarrata modò radix, principiū sumens, rectā deorsum tendit, foramen, quod ipsi & quarto neruorum pari huic radici proximo calatur, perlābens. Hæc statim ab egressu⁹ propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli in star inuoluitur, duriorq; paulatim efficitur, ac⁹ binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorum seriem postea recensebo) in consortium admittens, ipsiq; unitus in temporalem musculum inseritur, ac in⁹ illum quoq; qui à iugali ossē enatus priuatim⁹ uiciorū seu manforius nobis dicitur, ramulos porrigit, deinde et⁹ musculus buccas mouentibus, ipsiq; demum faciei cuti in buccis etiam furculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc capreoli modò intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, furculum deriuat, qui antorsum ductus gingiuarū molarium dentium, ipsiq; adeo dentibus seriatim soboles distribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix deliuis ducta linguam contingat, ramum posteriori ex parte germinat utcunq; insignem, qui⁹ musculo in ore delitescenti & maxillam inferiorem attollenti insertus, inferioris maxillæ foramen adit, hic ubi is musculus ipsi inseritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antorsum fertur, quousque suis lateris dentium inferioris maxillæ radicibus⁹ singulas soboles offerat, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa, euidentius tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius⁹ portio per⁹ foramen in anteriori maxillæ sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cōplures furculos deriuas. At⁹ maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando linguae basi committitur, cū alterius lateris neruo linguae tunicam efformat, aptum saporibus dignoscēdis instrumentum. Deinde & exiguos quoq; furculos penitiùs in linguae substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ linguae producendorum gratia, tertium par potissimum à rerum Opifice creatum arbitramur, atq; ut⁹ primum par uisus, quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur instrumentum, gustatoriusq; neruus merito nuncupatur.

DE QUARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

proinde etiam palati tunica sensu hebetiori quàm linguae⁹ tunica donatur.

QUINTI NERVORVM CEREBRI PARIS series. Caput VIII.

QUINTVM⁹ par nonnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatū furculis inuicem mox ab ortu connexis principiū ducit, ex media propemodū dorsalis medullæ sede, eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionē pertinet, quæ hæc est caluaria in uertebras labitur. Hoc quintum par uniuersum per⁹ foramen fertur impense tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousque in cavitatem pertingat, auditus organo preparatam: ubi quintum par uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo⁹ dilatatas huius cavitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur. unus quidem per⁹ transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit⁹ uenulam in auditus organum excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris⁹ ramo commiscetur, in star uitis capreoli inuoluto. Alter uerò neruulus per⁹ foramen repit impense arcum, & insigniter quoque tortuosum, & immixtam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam

Anato.

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iste transuersim supra⁹ musculum ducitur, qui à iugali ossē pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad anterius usq; eius musculi latus antorsum prorepit, dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porro quemadmodum⁹ iuxta tertij paris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iuxta quintum neruorum par interius paululum⁹ alia exoritur radix, quinti paris radici mixta quicquid gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat, ac per⁹ proprium foramen sub secundi paris foramine exculptum, è caluaria procidens in⁹ temporalem musculum, illumq; digeritur qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua coniuge liceret peculiari coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui has radices prius ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari ascribam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremq; tertij paris radicem tertio pari superius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum⁹ quinque neruorum pertinent propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educitur neruo. quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura exporrexerit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quam molles illi essent nerui quos à cerebro eduxit, summa mehercule providentia illos quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quàm callidè furculum in star capreoli inuolutum duriorē effecit. quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo intervallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CEREBRI. Caput IX.

ELI QVORVM parium, quæ in caluariæ amplitudine principium ducunt, nullum æquè sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam multas easdemq; uarias inseritur partes, atque⁹ sextum cerebri neruorum cōiugium, quod paulò inferius quinto pari aliquot distinctis ac à se inuicē diremptis furculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio cōmissi, unum efformant neruum, qui per⁹ foramen caluariam egreditur, quod arteriæ soporalis⁹ minorem ramum, & grandiorē internæ iugularis uenæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes⁹ ramum diffundit, numerosa utcunq; serie in soboles digestum: quarum præcipuæ⁹ musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem sexti paris truncus, soporalis arteriæ ac⁹ septimo pari cohæret, & simul cum ipsis membræ interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pari assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc afficiuit portionem, laryngis musculis⁹ ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi duo scutum imitanti laryngis cartilagini duntaxat proprii, qui ex stomacho gulæ uē posteriori sede pronati, eius cartilaginis lateribus inseruntur. deinde⁹ duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & duo ex illis qui primam cartilaginē secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporalis arteriæ & internæ iugulari cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox⁹ insignem utcunq; propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus, seu potius ad anteriorem primæ thoracis costæ radicis sedē deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundum costarum radices prorepens, à⁹ neruis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, furculos quosdam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adacta furculis, septum transuersum prætergressa⁹ est, in cibi potusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propaginem sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem⁹ ramulos⁹ musculo offert, à pectoris ossē & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruiens. Deinde &⁹ musculo qui os u referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi qui hinc ad infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè uirorumq; sexti paris neruorum priusquam thoracis cavitatem subeant, series uisitur, quæ autem adhuc enarranda superest, mox atq; hic figuram contextui intericero, describetur.

n 3 QVAM

Crassioris radicis origo & distributio series.

Neruus iuxta quinti paris radicē principium ducens.

Quot neruorum propagines temporali musculo offerantur.

QVAMVIS nuda septem nervorum cerebri parium delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter nervos recurrentes (qui Græcis ἀναρριπνόμενοι vocantur) exprimit, non abs re me factum arbitror, si peculiarem eorum tabulam unā cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quātum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum nervorum adeo frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longē iucundissimus.

A Arteriæ magnæ ex sinistro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.

B Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.

C Arteriæ magnæ ramus oblique sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrent.

D Arteriæ magnæ portio iugulum petens.

E Arteria transuersum in dextram manum procedens. Quas uerò hæc & illa quam D insigniuimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiuuata, petas licebit.

F, F Soporalis dextri lateris arteria.

G, G Sinistra soporalis arteria. H Asperæ arteriæ caudex.

I, K Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primum ad pulmones funditur.

L Larynx, cuius musculorum, ut & linguae & ossis u referentis figuræ, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.

M Glandula laryngis radici utriusque ad latus connata.

N Dexter sexti nervorum cerebri paris caudex.

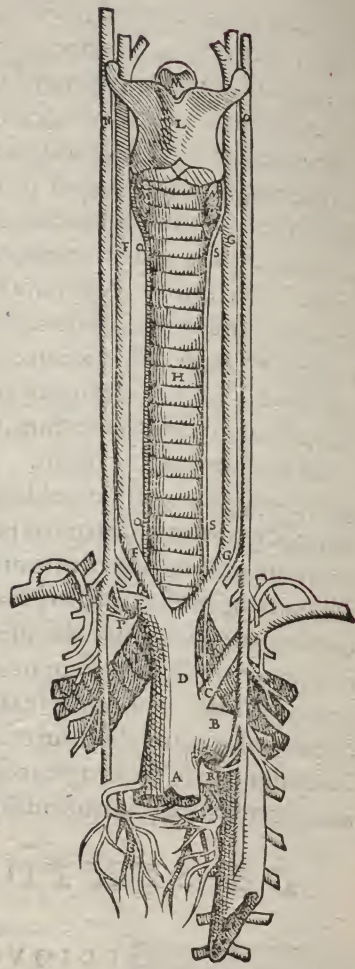
O Sinister sexti paris caudex.

P Dexter nervi ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axilla, reuoluti, & in unum coeunt, tes neruum, qui interdum unico constat ramulo.

Q, Q Dexter nervus recurrens.

R Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.

S, S Sinister nervus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit surculo. Reliquæ sexti paris nervorum propagines in nuda cerebri nervorum tabula spectandæ sunt.

Dexter nervus recurrens.

Quum itaq; dexter sexti paris nervus thoracis cavitatem ingressus est, atq; inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere modo tres, modo duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos reuersuū dextri lateris neruum constituentes. Ramuli enim isti ad arteriam quæ in dextrā alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus cōstat neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum usque laryngis latus properat glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hic in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Illico autem atque neruus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquam sinistram recurrentem neruum sermone ad sinistram laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris nervus iam in thoracis cavitatem ingressus, arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quod ea oblique sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquē tuta ad obliquum atq; transuersum, chordæ alius reflexus perficitur, imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

Sinister nervus recurrens.

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister neruus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat truncum, qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox tres, aut etiam pauciores à neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quæ is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem ununtur, sinistramq; recurrentem neruum constituunt. qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cum primum laryngem contingit, non minus quam dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ cartilagini tertiam necantes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atque in latera ducitur, & laryngis lingua adaperitur. Præterea duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes ui spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ musculi, ab ossis u referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præsentis musculi inferius sua sortiuntur capita, atq; deorsum necessariò mouendū corpus attracturi erāt, necessum quoq; esse credimus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodāmodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorum distributionis narratione, & illa quæ antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos neruorum inflexus omnium primum ab ipso inuentos merito gloriatur, adeundum hortor. Qui in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quàm si

QVONIAM Galenus in horum neruorum descriptione, quemadmodum & nonnunquam & libi, mentionem facit instrumenti gloscomi, nos lecto ri non incommodos du ximus, si hunc charactere rem F, in quo id instrumenti obiter exprimitur, hic interijceremus: una cū E, quo instrumentum delineatur brachij, sed possimum femoris luxationibus restituendis idoneum. Licet hæc alio libro ac argumeto tractanda putemus.

Reliquæ sexti paris in thoracis amplitudine series.

Sexti paris series in nutritionis organa.

Porrò sexti paris nerui postquam reuersus exproptere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatū dignæ crassitudinis in pulmonū tunicam & membranæ cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucris sedem implicantibus, atque à sinistro sexti paris neruo depromptis, furculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri arterialis uenæ unitur. Atque hic furculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissime sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur, et ad sinistram ipsius latus uersus posteriora tamen magis exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorum modo gracillimas consumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Quæ autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad sexti libri calcem sedulo exequar, ibidem cordis ipsiq; subministrantium organorum sectionem pertractaturus. Cæterum quod ex neruis sexti paris reliquum est, deorsum ad stomachum deferatur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uerò atque hinerui stomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, singuli in binos partiuntur ramos, adeo oblique secundum stomachum conuolutos, ut dextri nerui rami sinistram ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atque ita quatuor præsentis rami septum transuersum unā cum stomacho permeant, nullos prorsus in transgressu septo furculos offerentes. Verum sparsa admodum serie superius uentriculi os ambiunt, contexuntq; ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant, propago utcunque insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundum ipsius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progressu anteriori posterioriq; uentriculi sedibus soboles quasdam diffundens. Quum uerò illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ instrata in iecoris cauum properat, ibidem in iecoris membranam tunicam ueabsumenda. Dexter nerui sexti paris ramus, quem ante recurrentium neruorum principia costarum radicibus sub tunica costas succingente exporrigi, aliorumq; neruorum per costarum interualla excurrentium cōgressu

n 4 augeri

augeri docuimus, simulatq; septum transuersum unà cum grādiarteria prætergressus est, propagines diffundere incipit, ac primam quidem inferiori membranæ omenti offert transuersim iecoris cauum aduentem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranæ omenti ramum exhibet, qui deorsum tensus, atque in furculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mesenterium committitur. Deinde alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longè crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi uentriculi perreptans, multas soboles uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc superest, iecoris cauo & bilis uesiculæ furculos præbet. Secundam uero propaginem sexti paris ramus dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & pinguem membranam ipsi obductam digerit. Tertiā porro dictis iam grandiore diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hinc connata spargendam. Quod autem eius rami reliquum est, subinde in uesicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuuntur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus costarum exporrectus radicibus digeritur. Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur transuersim in lienis cauum porrectā, quæ in progressu antequam lienem contingit, duos diffundit furculos in humiliorem omenti membranā, & colum intestinum quā uentriculo hinc adtenditur, dispersos. Deinde aliam sobolem emittit illis furculis crassiorē, quæ sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque a propaginibus lienis cauo se inferentibus, exiles ramuli sinistram uentriculi latem accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem perentibus uasis huc reflecti, antea diximus. Secundam propaginem ramus ille sinistris exporrectus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc tertiā sinistro reni exhibet, ac demum ipsius reliquo sinistram uesicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum feminalibus uenis & arterijs furculos ad testes usq; deductos animaduerti. atq; hæc sexti paris neruorum cerebri est series.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM
cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoq; ex duriori nascitur principio. incipit enim aliquot inuicem distantibus furculis, à dorsali medulla, ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius furculis in unum coeuntibus, per foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatque uero septimum id par caluariam superauit, sexto cohæret pari, & propagines aliquot dispensat musculis qui à processibus stylum imitantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis referentis, & in omnes laryngis musculos superius non connumeratos implicantur, eorumque musculorum motibus præsumt. Verum præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri ad linguæ radicem inibi offert, sextum par illa portione adaugens.

PRIMA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER IIII.
PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE
SVBSEQUENTIBVS CAPITIBVS
communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequentibus tabulis, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hac namque sola dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem delineatur.

A Dorsalis medullæ initium è cerebri basi pronatum.

B Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex deorsum ducitur, uerum imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi rectà tenduntur.

C His characteribus neruorum radices notantur, à dorsali medulla priusquam è caluariā labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæc eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur.

D, 7 A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dorsalis medullæ pars ceruicis uertebri contenta, et septem quoque eius partis parium radices insigniuntur.

E, 19 A D ad E in sinistro latere, & ad 19 in dextro, dorsalis medullæ pars ostenditur, thoracis uertebri complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.

F, 14 A b E ad F in sinistro latere, & ad 19 ad 23 in dextro usque dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebri, a qua quinq; parium radices principium ducunt.

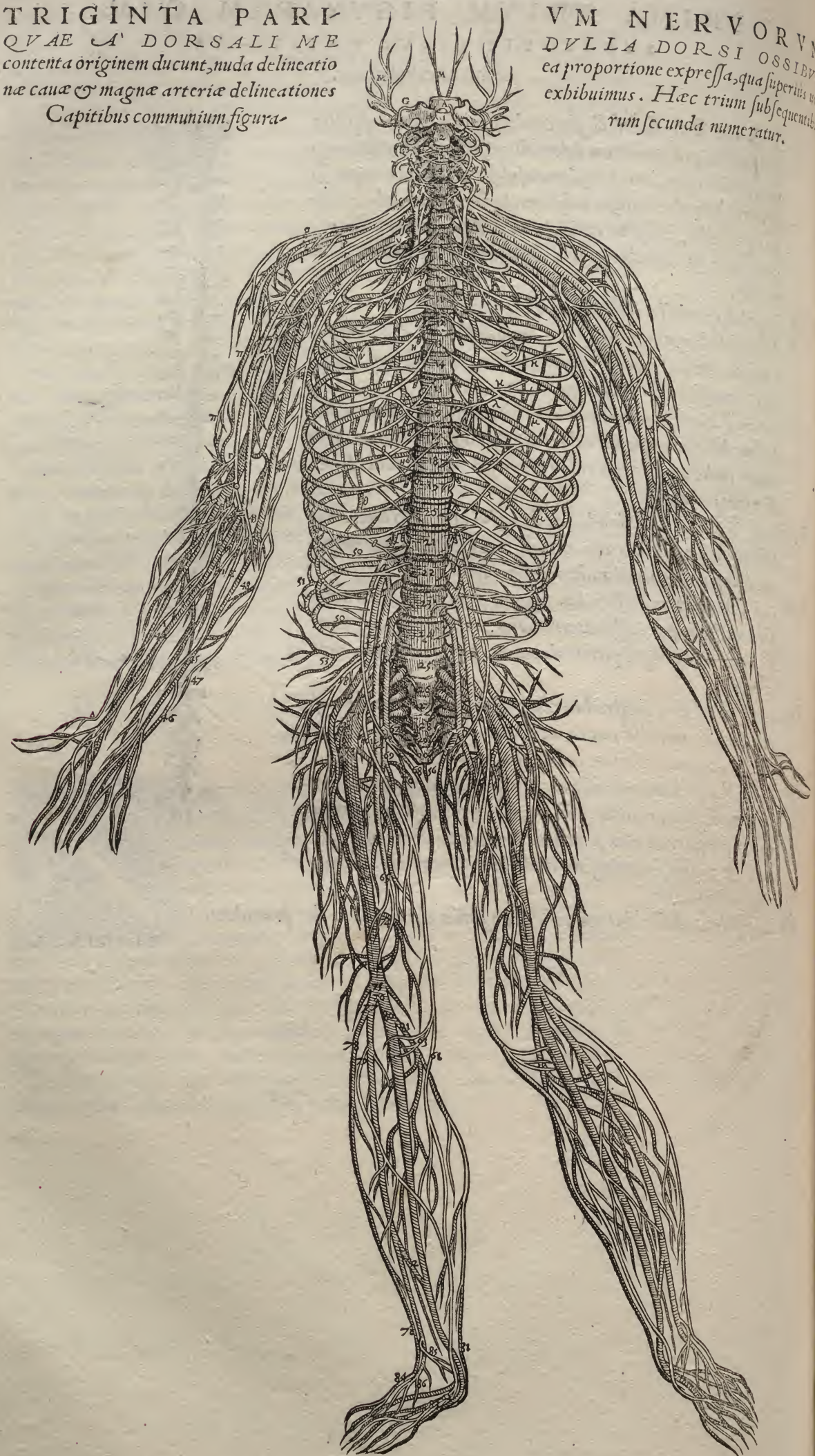
G, 30 A b F ad G in sinistro latere, & ad 24 ad 30, in dextro dorsalis medullæ pars indicatur, senis sacri ossis ossibus contenta, & sex parium eius partis radices, adeò ut 7, & 19, & 24, & 30 sua serie dorsalis medullæ neruorum triginta paria proponantur.

H Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri fine procidens.

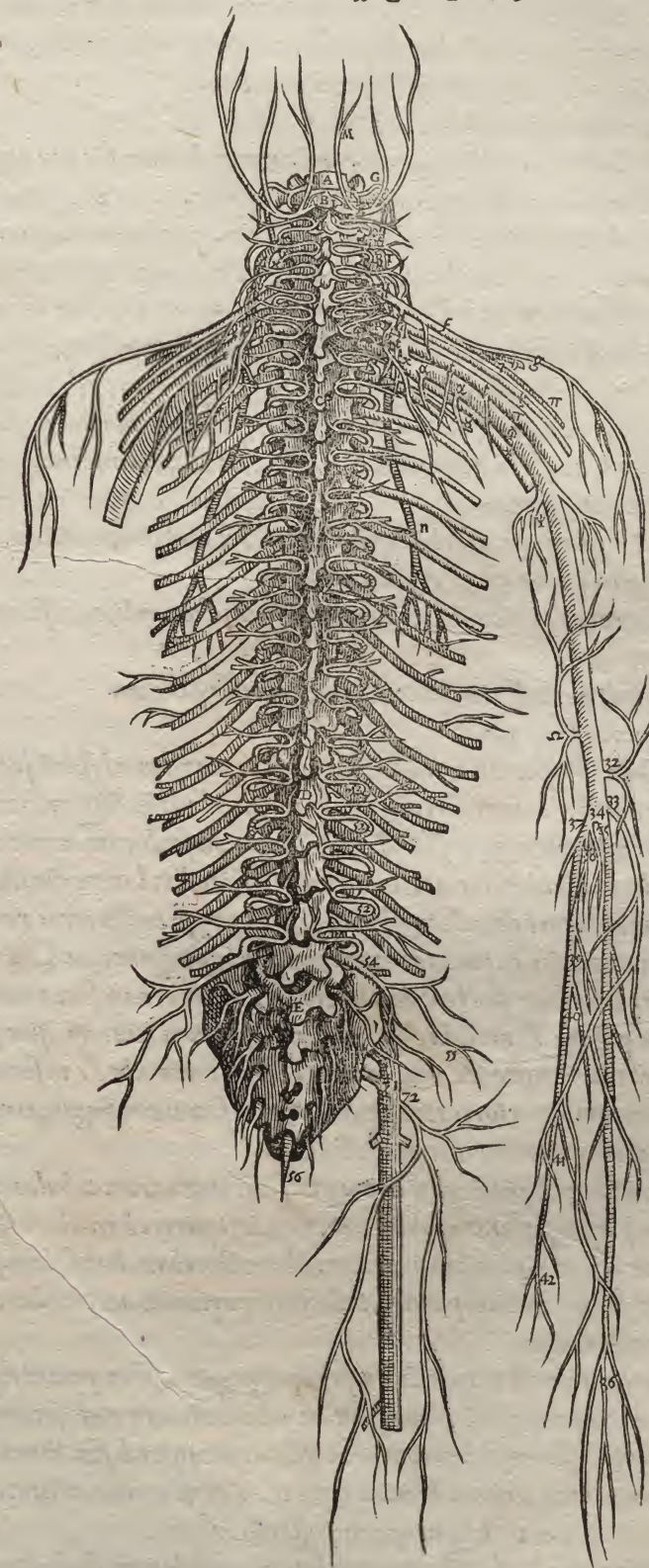
TRIGINTA

TRIGINTA PARI
QVAE A DORSALI ME
contenta originem ducunt, nuda delineatio
nae cauae & magnae arteriae delineationes
Capitibus communium figura-

VM NERVORVM
DVLLA DORSI OSSIBVS
ea proportionem expressa, qua superius ex-
hibuimus. Haec trium subsequen-
rum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQUENTI
BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI
cōtextum posteriori facie ita monstrat, atq; modo praecedens eundem anteriori facie oculis
subijcit. Dein uniuersa dorsalis medulla nervorum series hac figura depingitur, quae superiori
figura minus oculis subiaceret, et cui characteres nō satis cōmode illic ascribi potuerunt. Ceterum
in utriusq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorso sibus repositā sinximus, ut nervo-
rum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dor-
salis medullae ossibus liberae effigiem proposuimus.

CHARAC

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRI-
mitur figurarum Index.

QVONIAM praesens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriusque communes, alij peculiare sunt, non inopportune has notas, & pro characterum ratione illis subscribam. et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessum arbitror.

- A^{1,2} Dorsalis medullae sedes, qua primum uertebras ingreditur.
 1,2,3,4 4,5,6,7.1 Septem cervicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullae nervorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.
 8,9,10, 11,12,13,14,15,16,17,18,19.1 Duodecim thoracis uertebræ.
 20,21,22, 23,24.1 Quinque lumborum uertebræ.
 25,26, 27,28,29,30.1 Sex sacri ossis ossa. os autem quod coccyx dicitur, hic non appropinquamus, quia spinalem medullam non continet, nullusque nervus ab ipso elabatur. B² Prima cervicis uertebræ.
 C² Prima thoracis uertebræ. atque ita à B ad C septem cervicis notantur uertebræ.
 D² Prima lumborum uertebræ. à C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.
 E² Principium ossis sacri. unde etiam à D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.
 F² Primi paris nervorum dorsalis medullae iam in uertebris posita posterior propago.
 G^{1,2} Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem praecipue ramus ipsius transversum primae uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Caputum contextus serie explicabimus, ne forte nervorum dorsalis medullae characterum explicatio aliquin proluxa, in immensum excrescat. H¹ Anterior primi paris propago.
 I² Secundi paris posterior propago, atque hoc etiam characteres eius propaginis minor ramus insignit.
 K² Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.
 L² Commixtio coitus uel tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.
 M, M^{1,2} Crassioris secundi paris series ad uerticis & occipitij cutem.
 N¹ Anterior secundi paris propago.
 3.1 Tertij par. O^{1,2} Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinam secundae cervicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uero spinam contingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum cervicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris. atque hinc rursus oblique in latera ducitur. Hunc sane ductum omnium parium à tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.
 P¹ Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in priori figura primam indicat musculus cervicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda cōgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsimus. T in utrisque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculus inserta, qui transversis uertebrarum committuntur processibus.
 4.1 Quartum par. Veritus ne characterum copia praesentes nervorum tabulas nequaquam profecto casu partas, nec alijs plagio suffuratas oblitteraret, quarti paris characteres in sinistram latus reieci, ut dextrum latus aliquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsius quinti paris & subsequentium parium indices opportunitus accommodarentur.
 V^{1,2} Posterior quarti paris ramus.
 X^{1,2} Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadē secunda propago in musculos dispersa, transversos uertebrarum processus occupantes. b similiter in priori tertia propago, quinti paris portionem e notandam, ad septi transversum nervi constitutionem accedens.
 5.1 Quintum par. c^{1,2} Quinti paris posterior ramus.
 d^{1,2} Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculus cervicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 est conspicuus.
 e¹ Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituentis portionem septi transversum nervi.
 f^{1,2} Anterioris

- Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occulta ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo r, & conspicui, huius propaginis soboles notant, musculus scapulam attollentibus oblatas.
 g^{1,2} Propaginis f notata ramus in cutem exporrectus, quæ summum integit humerum, & musculum quo brachium attollitur.
 h^{1,2} Propaginis f notata ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ à clavicula & summo humero, quæ is clavicula articulatur, principium ducit.
 i^{1,2} Propaginis quam f insigniuimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ à scapulae spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij nervorum notis π & π in utraque figura indicabitur.
 6.1 Sextum par. k² Posterior sexti paris ramus.
 l^m Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim, num scilicet in apponendis characteribus eos praeterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uero appositos sculptor non expenderit. Vtunque sit, ad sinistram latus e, tuo Marte adscribes, ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uero accommodabitur illi surculo, quem à sexto pari uersus n, hoc est septi nervum, deduci conspicias. Atque id figura hic inserta monitus, multo praestiteris facilius, quam ego, delineationem forte uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac prae lo subiicienda tabula l & m ceteris characteribus adijcere possem.
 n^{1,2} Septi transversum nervum ex tribus surculis b, c & m conflatus. Quod uero utriusque lateris nervus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quod interserpentes thoracem membranae propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.
 o¹ Septi transversum nervum in septem series.
 p² Sexti paris ramus cauiam scapulae sedem petens, & uariis oblatas musculus.
 q^{1,2} Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.
 7.1 Septimum par.
 r² Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.
 s¹ Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.
 t^{1,2} Propagines sunt septimi paris, seu potius nervi brachium petentis tertij, ac r notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium moventes accedunt.
 8.1 Octauum par, seu parium dorsalis medullae in thoracis uertebris reposita primum.
 u² Posterior octauum paris ramus.
 x^{1,2} Octauum paris congressus cum septimo pari, a quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.
 y¹ Octauum paris propago secundum superiorem primae thoracis costae sedem ad pectoris usque summum prorepens.
 z^{1,2} Surculi octauum paris, seu potius quarti brachium aduentis nervi, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9.1 Nonum par. β² Posterior noni paris ramus.
 a¹ Ne uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primae costae exporrectam.
 ζ¹ Propaginis δ insignitae surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. Verum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.
 10,11, 12,13,14,15,16,17,18,19.1 Paria nervorum a nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem pene propaginum, & potissimum ad costarum interualla est series.
 10,11 Surculi intercostalium nervorum sexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.
 10,11 In dextro prioris figurae latere rami notatur, ab intercostalibus nervis in musculos uaria serie excurrentes, qui thoraci insternuntur. Verum in sinistro latere paulo expressius eiusmodi ramos insigniui. Nam i & i ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium pectori adducendis, cuius fibrae deorsum oblique, ut & praesentes rami, porriguntur. n uero & n rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac oblique sursum reflexi. Porro λ & λ rami ostenduntur, oblique descendenti abdominis musculo exporrecti. μ & μ rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora ducitur. At
 o eiusmodi

eiusmodi uarij spectatūq; incundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quam hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

v 1 In dextro latere v ponitur, indicaturum nerui sobolem papille clargitam.

o, o 1 Ramuli a decimo octauo pari & decimonono, principii accedentes musculi femur mouētū sexti.

π, π 1 Primus neruus brachium accedens, qui in externa brachij sedis cutē digeritur. Verim in utraq; figura q secundus brachium subingrediens neruus erit, & tertius, & quartus, & quintus, & sextus.

g 1, 2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, graciliorem quam oportuit expressi, secus quam in figura huius libri calci insuta.

δ, δ 1 Secundi nerui propagines, quae capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.

τ 1, 2 Tertius brachium accedens neruus. Quod uero secundus & tertius neruus paulo magis quam natura se habent in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quam natura distantes, omnia ad amussim oculis subijciant.

υ 1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.

φ 1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubitum flectentium posteriori.

χ 1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.

ψ 1 Hic congressus tertij nerui portio cum secundo notatur, uerum iam se prius obseruauimus tertium neruum a secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quae huius libri calci adhibetur.

ω 1 Secundus neruus post congressum ipsius portio cum tertio neruo deorsum prorepens.

Γ 1 Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in prouum ducentis musculi.

Δ 1 Nerui secundi ramus secundum radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humilior Δ reponitur.

Θ 1 Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior: qui mox in duas propagines, Δ nimirū & Ξ diuiditur.

Λ 1 Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundum internum latus repens musculi oblongi, & radium in prouum ducentis.

Ξ 1 Rami Θ insigniti inferior propago.

Π, Σ 1 Inferior illius propaginis Ξ notatae duo praecipui rami, secundum internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.

Φ 1, 2 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiam si accuratē in utraque delineatae sint figura, posteriori tamen duntaxat characteres adhibebitur sum, ne prior figura plus satis hic obscuratur.

Υ 2 Quartij nerui propagines musculis interdum extendentibus diffusae.

Ω 2 Quartij nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.

32.2 Quartij nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obduclam

33.2 Quartij nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.

34.2 Diuisio quartij nerui, quā iam externo humeri tuberculo insidet.

35.2 Elatior dictae modō diuisionis ramus.

36.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.

37.2 Demissior ramus diuisionis 34 indicatae, qui ulnae exporrigitur.

38.2 Propagines commonstrantur demissioris rami 27 insigniti, quae musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.

39, 40, 41. 2 His notis propagines notatur demissioris illius rami qui ulnae exporrigitur, quas offert triū musculorum initijs, ab externa ulnae regione secundum ipsius longitudinem pronatis.

42.2 Rami illius ulnae exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito praebet.

* 1, 2 Quintus brachium ingrediens neruus.

43.1 Tertij & quinti brachii accedentium neruorum series, in musculos internā cubiti sedē occupantes.

44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.

45.1 Quinti nerui ramus ulnae attensus, & propagines deriuans internae sedi minimi digiti, & anularis, & medij.

46.1 Rami

Rami illius qui ulnae attenditur, ac 45 insignitur, propago externa sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.

46.1 laris, & medij oblata.

47.1 Sextus in brachium pertineus neruus.

47.1 Sexti nerui finis, non procul a brachialis cum cubito connexu desinens.

48.1 Surculi passim a sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.

20, 21, 22, 23, 24. 1 Quinq; paria neruorum e lumborum uertebri egredientium.

49.1 A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.

50.1 Series neruorum per abdominis musculos.

51.1 Rami a neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsum humiliora ducitur.

52.2 Posteriores rami neruorum e lumborum uertebri procedentium. Porro ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsum partem flectentibus offeruntur.

27, 28, 29, 30. 1 Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uiscera & uteri quoq; ceruicibus implicantur, antiq; musculos pariter accedunt.

53.1 Primi paris ossis sacri, seu uigesimi quinti paris propago, interna ilium ossis sedi, ipsiq; adeo abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.

54.2 Vigesimi quinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramus offerens. Huc & a subsequentibus paribus ramuli pertinent.

55.2 Ramus est propaginis 54 insignita, qui hic musculis offertur.

56.1, 2 Dorsalis medullae terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.

57.1 Primus femur subiens neruus.

58.1 Primi femoris cruris ue nerui ramus cutem accedens.

59.1 Primi cruris nerui portio musculis implicita.

60.1 Secundus in crus prorepens neruus.

61.1 Secundi cruris nerui ramus, secundum internam femoris & tibiae sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.

62.1 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

63.1 Rami 61 insigniti, notatu dignae soboles cuti anteriorem genu sedem ambiēti digestae.

64.1 Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

65.1 Portio illius quam 64 notauimus ramus facile primarius, ac quinto femur mouētū insertus musculo.

66.1 Tertius in femur pertineus neruus.

67.1 Tertij crus petentis nerui soboles, in musculos digestae, pubis ossis foramen occupantes.

68.1 Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.

69.1 Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.

70.1 Praecipua modō dictae portio soboles musculo distributa tibiam mouentium secundo.

71.1, 2 Quartus, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.

72.1, 2 Quartij nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.

73.1 Quartij nerui soboles in musculorum capita depromptae, quorum origo a coxendicis ossis appendice pendet.

74.1 Quartij nerui ramus, primum quartij tibiam mouentis musculi portio a femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrentes, quae inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.

75.1 Rami quartij crus petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorum, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.

76.1 Quartij nerui in duos crassitie imparēs ramos diuisio, quam inter humiliora femoris molitur capita.

77.1 Gracilior ac exterior dictae modō diuisionis truncus.

6 2 Exterioris

- 78.78.1 Exterioris trunci propago, cutem subiens externa tibia sedi obducta.
 79.1 Exterioris trunci propago cuti subtenfa, anteriorem tibiae sedem ambiens.
 80.1 Interior crassiorq; truncus magna quarti nervi diuisionis.
 81.81.1 Interioris trunci propago cuti tibiam posteriorem integram substrata.
 82.1 Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.
 83.1 Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.
 84.1 Portio rami 78 notati, pedis superiori accedens.
 85.1 Portio interioris trunci, quae cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obducta, quo talus tibiae articulatur.
 86.1 Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisq; truncorum series subinde uariet, in ipso decimiseptimi Capitis contextu sum explicaturus. Praeter figuras, quarum modò indices expressi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua praesenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & forte etiam ueriores ipsam delineauit, non ab re me facit duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.

DE DORSALI MEDULLA ET NERVO-
rum ab ipsa proceduntium numero. Caput XI.

Dorsalis me-
dulla ab ossi-
medulla diffe-
rentia.

DORSALIS medulla neruorum modo substantiae cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurq; tan-
 to (neruorum etiam ritu) compactior duriorq; efficitur. Variat enim plu-
 rimum ab aliorum ossium medulla impenfe humida, propemodumq; flu-
 xili, siquidem hanc, & praecipue ipsius substantiam molliorem pingue-
 dini, uel ad ipsi affimiles licet in ossium sinibus nutriendi humectandiq; gra-
 tia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neq; durum ne-
 que mollem exoriri reperies. Quinetiam praesens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullae in
 uolucris obtegatur, nec praeterea ipsi adeo dignae notatae arteriae ac uenae obtenduntur. Quapro-
 pter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullae similis est, neq; illi cum sensus organis
 aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis
 communionem sibi uendicat. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum al-
 terum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à nervi sexti pa-
 ris neruorum cerebri propagines nullas admitterent, motu destituerentur arbitrio, tri-
 stantiumque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum
 esset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideae luteaeue cor-
 responderet statuae. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum por-
 rigere, artificis esset neruorum securitatem nihili pendens. Nam non solum gracilem ner-
 uum, ut qui rumpi confringi que possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerum ne
 aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam. Hae
 enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplexq; enascentes instar caudicis in pro-
 gressu uarie discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, furculos singulis par-
 tibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satis fuit
 dorsalem medullam uelut fluium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam se-
 dem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrij uectores germinare,
 uti modò rerum Opifex probe est molitus. Ceterum quando dorsalis medulla instar alterius
 cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positus censetur, hanc quoq; oportebat si-
 militer ac cerebrum⁴ duro & ferendis iniurijs pertinaci munimēto, ac uelut propugnaculo cin-
 gi. Cuiusmodi uero id sit, in primo libro, dum dorsi uerbrarum structurā prosequeretur, abun-
 de dictum est. Praeterea dura etiam membranae dorsalem medullam amplexantur, ipsi omnino
 specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant.
 Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis con-
 tractionisq; uasorum tenuis membranae, & ipsius adeo cerebri, in septimo libro declarabitur.
 In uerbrarum autem sinibus, ubi membranae dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem con-
 tingit. Atque hoc uno inuicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam
 inuo-

Dorsalis qui
munimenta.

Ossibus.
Membris
involucris.

involucrum egregie ualidum neruorumque duabus illis quae dorsali obducuntur membranis,
 extrinsecus circumducatur. Neque profecto incassum haec molitur Natura: quippe quum dor-
 salis medulla quaedam cum cerebro obtineat communia, quaedam peculiaria: in communibus
 quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porro commu-
 nia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uero, moue-
 ri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum inte-
 rim immobili osse comprehendere, non moueri uero dorsalem medullam uerteribus quae mouen-
 tur inclusam. Merito itaque ipsis pari ratione, duae membranae, dura nimirum & tenuis, cir-
 cumuoluuntur: una quidem praecipue, ut colliget simul uasa quae in eis excurrunt, & totam
 eorum substantiam utcumque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circun-
 datis ossibus muniatur, ipsa quae etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambiunt, uelut
 propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quae aut
 secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Ceterum quoniam cerebrum tenuisq; membranae
 uasa pullant crassam membranā, tanto interuallo à tenui membrana in caluaria priuatim distat,
 quantum ipsis dum dilatantur, suscipiendis sat sit. Quoniam uero dorsalis medulla non pullat,
 neque distenditur, utraque quae membranae simul coeunt coalescuntq; ne minimum quidem mu-
 tuo diffire. Porro quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus addit, in uer-
 teribus uero motus sit uariis, dorsali medullae tertium id inuolucrum, cuius paulo antè memini-
 mus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id quae etiam dorsali medulla ne-
 cessario flexa tensa quae, haec promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dor-
 salis medullam unicam (ut & cerebri sedes, à qua¹ principium ducit, unica simplex quae est)
 iuste à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset
 planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod quae dorsalis medulla ualidior per
 uerteribus simplex, quam gemina prorepat. Quam uero sit Galeni ratio uana, quae² cerebellum
 simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quamquā sa-
 ne & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per³ totam cervicem &
 ad thoracis usque medium aliquando & inferius nonnihil, simplex ac indiuisa mollis quae ad-
 huc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum uero thoracis me-
 diū perperit, ut duris ac motui potissimum seruientibus propagandis neruis idonea redderet,
 non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profecto quam si fire
 quentes multas quae tenuissimas chordulas simul recta tensas membranae cuiusdam illigares, ac
 deinde per singula⁴ foramina per quae nerui profiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mu-
 tuo illo connexu tantisper distribuere, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis
 medullae fini respondens. Ad eum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui
 per foramina in uerteribus exculpta elabuntur. Quanto autem artificio haec concinnata sint,
 partim in primo libro exequutus sum, partim uero in sequentibus Capitibus recensere cona-
 bor. Ceterum nerui, quos dorsalis medulla per uerteribus ducta, ac paulatim in progressu gra-
 uescens distribuit, refectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enu-
 merantur, modò triginta, modò uiginti noue complexi paribus. A dorsali enim medullae se-
 de septem cervicis contenta uerteribus, septena exiliunt paria. A medullae autem⁵ sede per thora-
 cis uerteribus, duodena dependent paria: à quinis autem lumborum uerteribus, quinae:
 ab osse sacro sena. quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando
 id sex efformetur ossibus, quodammodo⁶ gemina dici possint, quum nerui utrinque antror-
 sum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uero medullae⁷ terminus ex osse
 sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur ces-
 sat: quanquam aliquando illum iam ex sacro osse decidentem in tres impenfe breues furcu-
 los diffundi uiderim, tunc sacro osse quinque solum ossibus conformato. In canibus autem &
 alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullae parium frequentia quo-
 que differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum qua-
 tuor tantum ossibus formari arbitratus est, nullum quae aliud os illis subijci scriptum reliquit.
 Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quam aliorum Anatomicorum placitis,
 dum illos libros nobis tradidit, anxie institerit, quamque inuicem consona nobis scripta re-
 liquerit.

Quae dorsalis
cum cerebro
habeat commu-
nia, & quae si-
bi peculiaria.

Dorsalis cuti
unica.

Li. 8. de Vsa
partium.

Vbi dorsalis
uelut e multis
singulis compo-
nuntur.

Quot neruo-
rum paria à
dorsali discin-
duntur.

Quam uiam
Natura pri-
mo parauerit
pari.

MODO haecenus memoriae non exciderit primae ceruicis uertebrae cum occipitis osse, & secunda item uertebrae cum prima superius traditae articulationis species, merito in praesentia Naturae prouidentiam sedulo admiraberis, quae primo ceruicis pari, & secundo, non ceterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrae articulationibus impedita, uia inculperit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uero posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinne uia praepararetur, Natura in prima uertebra eminētiore sede ad radicē posterioremque regionē ipsius cum capite articulationis sinum caelauit, atque hinc etiā occipitis ossi sinum inculpens foramen efficit primae ceruicis uertebrae ipsius occipitis ossi comune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebrae (uti in canibus, quibus gravior est uertebra, euenit) inculperet, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inuolida redderetur. Quinetiam quo foramen id artius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, cumque in musculos duntaxat distribuit, qui a prima ceruicis uertebra in occipitis os inferuntur, & eos qui ab occipitis osse in transversos eius uertebrae processus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorum caput mouentium parium musculos, praefens propago spargitur, ac dextra quidem propago in dextrilateris deperditur musculos, sinistra autē in sinistri: quod etiā tota neruorum serie semper, nisi aliud addidero, subaudi uelim. Ceterum ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine furculus etiā deducitur in principium musculi a transuerso primae ceruicis uertebrae, & aliquot subsequētiū uertebrae principium fumentis ac scapulam sursum attrahentis. Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quā gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullae regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebrae & occipitis os, iuxta latus teretis ligamenti secundae uertebrae processum (quem denti assimilamus) occipitis colligantis. Haec propago uti gracillima est, ita etiam mox in musculos absumitur, quum anteriori uertebrae sedi obnati, dorsum mouentium primum par recēsentur. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequētiū parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrae offendendum, aut quod si foramen inibi uertebri esset insinuatum, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrae noxam fugiens, secundū par ut frequentius, binis exortibus seu propaginibus exoriri operae precium putauit, ac posteriorem propaginem, quae anteriori longē est crassior (quamquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundae uertebrae processum, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimū tutissimūque iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Praefens propago quum utrisque primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoque diuiditur ramos. Simulatque enim prodijt, in duos crassitie impares discinditur, ac crassior a prioribus quodāmodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinā nimirū secundae uertebrae lateribus, uersus spinā medium, ubi mutus est utriusque lateris musculorum posteriorem ceruicis regionē occupantiū congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta eoauca, ac ex dictorum iam musculorum medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quae circa aures, quā quae post aures ad uerticis usque summum habetur, furculos spargit. Huius rami progressus accuratē propter subsequētiū parium seriem uenit perpendendus. Ab illis enim paribus rami a uertebrae lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectā extrorsum per mutuum musculorum utriusque lateris congressum, & rursus hinc a spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsūque medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendant, & in musculos digeruntur a spinarum apicibus principiū ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundij paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia diuacatur, sunt autem illi tertij & sexti paris musculi, eorum quos capitis motibus praesse diximus. Anterior secundij paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullae sede originem mutuatur, atque inter secundam & primam elabitur uertebrae ad latus radicis, eius secundae uertebrae processum, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in musculos anteriori ceruicis uertebrae sedi adnatos, qui primum par musculorum dorsī motus autorum constituunt. Tertium neruorum

Secundi paris
neruorum
series.

neruorum a dorsali medulla prodeuntium par ex communi foramine secundae ceruicis uertebrae & tertiae procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos. Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicis extendentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium secundum par occultatus, ad secundae uertebrae spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera, musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. Anterior autē tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat. Secunda propago decliuus ducta, quartum adit neruorum par, cuiusdam ipsius furculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto. Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundij paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congruitur, unā cum illo (uti prius dictum est) dispergenda. Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in musculos digeritur, qui transversis uertebrae processibus connati, ceruicem in latera mouent, & eum pariter qui a transuersis uertebrae ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit. Quartum ceruicis neruorum parē communi tertiae & quartae uertebrae foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. Posterior alioform qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiae ceruicis uertebrae spinam contendit, in progressu illis quibus intertextitur musculis, furculos diffundens. Quādo autē spinam contingit, per mutuum elabitur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latū membranaeque digeritur musculum buccarū motus auctore praecipuū. Anterior autē quarti paris ramus, ternas educit propagines, ac unā promit, cui tertij paris propago commiscetur, quae in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. Secundam uero propaginem in musculos distribuit uertebrae lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui a transversis colli uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum allicit. Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuus fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris propagine septi transversi neruū constitutur. Quinto pari, quod praedictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam praebet: ipsum uero similiter atque quartum in duos discinditur ramos, ac posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris rami digeri diximus. At prior anterior uel quinti paris ramus, primum sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus, dein grandiorē depromit, qui deorsum repens ramulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adactus, neruū septi transversi efformat, qui praecipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uero & septimi paris furcu lus septi transversi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atque haec sane regio admodum indutrie septo transuerso neruos elargitur. Variat enim id a ceteris musculis non figura solum, uerum & functione. Orbicularis enim formae (uti in secundo recensimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius a quo fibrae dependent, non ut quispiā arbitaretur, ex pectoris osse, aut costarū cartilaginibus, aut uertebrae corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quae neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eo prorere ab alto operae precium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex quo diffunderent. Si uero Natura neruos septi partibus, quae pectoris ossi, costis & uertebri connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quū neruos in musculorum initia potius quā fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos a ceruicis uertebri mutatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hacigitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perrepantes. Ne uero in progressu periclitarentur, eos intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruū singulis membranis exterius firmans. Neque profecto minorem conditoris industriam arguit, id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atque in musculū praecipue inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Hic enim quia ingens graueque membrū impense sursum attollere debebat, fortialidoque indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimē a commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigens musculis scapulam attollentibus, primum ab externo huius portione lateris neruū deriuat, qui foras emergens, atque in multas scissas soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulae ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris
series.

Quarti paris
series.

Quinti paris
series.

Septi trans-
uersi neruū
constituit.

Reliquum an-
terioris rami
quinti paris.

gnitudine impares partitur ramos. Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clauicula connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit furculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquotusque humeraria uena concomitatum. Posterior uerò eius quinti paris portio, quam in profundo reconditā deducimus ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquā gracilem exprompsit ramulum musculo hinc à scapula sursum ad os referens proficiscenti, insidet foramini in star semicirculi in scapulæ elatori costæ exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui anteria concomitatus, mox propaginem diffundit musculo sinum occupanti, quem inter scapulæ spinam & clatiorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verum hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed furculo quopiam cutem brachij externæ sedē obducit adit, quem secundum exterius latus insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè industria & à succedentibus nervorum paribus seu nervis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, nervi transmittuntur, qui omnes intimis musculorum sedibus potissimum inferuntur. Cæterum nunc tempus est, sexti & septimi parii serie sermoni subijcere. Sexti par sub quinta uertebra excidens, eadē cū cæteris paribus serie ad ceruicis musculos posteriorē ramū dispensat, tū eos qui ceruicis & capitis præfunt motibus, tū illorū capita qui respirationis opifices ex ceruice thoracē accedunt, quanquā & hi potissimum ipsorum nervos à septimo pari & octauo quoque seu primo thoracis parii mutantur. Anterior autem sexti paris portio, postquam nervum exprompsit, qui quinti paris portioni ad nervum septi transuersi constituendum permiscetur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo coit, & uariè rursus discinditur, nervos unā cum proximis paribus efformatur, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par portionem notatu dignam deorsum ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugis ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculus uarias quoque ac frequētes nervorum propagines inferi, quā maximè rationi est consonum. Septimi etiā paris ex communi sextæ et septimæ ceruicis uertebrae foramine prolantis, magnus cum duabus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uertebrae omnes manus nervi propagantur. Qua autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modo interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transuersi nervo offerre, & perpetuū ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi in stratos digestas, aliquot etiam offerre lato membraneo musculo, qui buccas mouet, atque ex carne membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris nervorum cerebrum propagine per cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrae ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersæ secundum musculi fibrarum ductum exporrectæ, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum feruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVORUM dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebrae. Cap. XIII.

Primi paris thoracis, seu dorsalis medullæ nervorum octaua series.

PRIMUM thoracis nervorum par, inter septimam ceruicis uertebrae et thoracis primam, quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ nervorum paribus comparatum, opportune diductum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit, in duos impares diductum ramos, posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebrae hic adnatos reconditū detorquet, à quo in progressu furculos accipit radix musculi à prima thoracis costā in trāuersos ceruicis uertebrae processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis que in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octaua paris furculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ ceruicis uertebrae spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius musculi qui scapulam mouentium, secundus ac maior enumeratur. Insuper & musculo scapulæ basi inserto, scapulamque ad dorsum trahenti, ac demum illi

illi quem hominis thoracē mouentium tertium recēsumus. At anterior octaua paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdū noni paris non minimā portionē cum ipso congregientem sulcipit, totusque uariè uicinis paribus commixtus, si unicam ipsius demplis propaginem, in manus fertur. Ex demissiori namque ipsius sede ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrosum emittit, quæ secundum primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usque summum perlata, in progressu furculos dispensat thoracis musculo à clauicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculos, qui à pectoris ossis summo principium ducentes, sursum exporriguntur, tum ad mamillarem capitis processum, tum ad os uel imagini comparatū, & ad laryngis cartilaginem scuto non ab similem, quanquam interrim & his musculis à sexto pari nervorum cerebri soboles offerantur, ut & à primo intercostali nervo, quem mox noni paris propaginē esse dicam. Quæ autem octaua paris in manum sit series, cum reliqua manus nervorum explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente nervo, quum is alam accedit ex posteriori ipsius regione etiam ramos pullulare, in cauum scapulæ regionem digestos. Nonum par inter primam & secundam thoracis uertebrae originem ducens, octaua ui quoque paris ritu ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octaua paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigen, uti suo dicam loco, in manum fertur. Reliquam uerò ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundum primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporrecti nervi, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes. Porro decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum uique lumborum, seu uigessimum par, sub sequentia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque uertebrae lateribus exiliere, bipartito scinduntur, ac minor graciliorque ramus retrorsum ad uertebrae spinas detorquetur, inter musculos uertebrae adnatos latitans. Sunt uerò illi, quos dorso & thoracis motibus hic præfere retulimus. Videlicet humani thoracis motorum quartus, in canibus uerò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris alter, mox et alter octaua paris, & circa superiores thoracis uertebrae alter primi, & secundi paris caput mouentium, & alter tertij paris, & alter quoque quarti paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis nervorum posteriores rami sparguntur: ueruntamen in illos tantum non absumuntur, ac quum iam spinarum attingere apices, extrorsum properant, inter mutuum dextris sinistrisque lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutantur: e quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipue autem alterum primi paris musculorum caput mouentium sunt, musculus scapulæ ad dorsum trahens, totique scapulæ basi insertus: & humilior pars eius musculi, quem secundum scapulā mouentium enumeramus, ac monachorum cucullis cōferimus, qui hac parte scapulæ deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorso adducit. Et præterquam quod à posterioribus horum parium ramis furculi in musculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorso in stratam contendunt, at minus frequentes quam nervi in manus, aut pectoris, aut colli cutem pertingentes. Cæterum anteriores præsentium parium rami furculos offerunt sexti paris nervorum cerebri ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecto, illisque furculis adaucto. Dein præsentis rami costarum exporriguntur interuallis, uena item quæ arteria concomitatur, & proprio sinu costarum interiori inferiorique sedi in sculpro uecti, secundum costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporrecti costis, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud unā cum illis cessant, uerum in abdominis usque anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, e quorum numero secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admouet, & qui scapulam pectori adducit, & qui brachium deorsum uellit, & oblique descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus nervis offeruntur, singule tanta industria ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amissim musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessu retineant. Atque ut his musculis thoraci in stratis ab intercostalibus nervis propagines exhibentur, sic à nervis spurias costas superantibus, soboles quoque abdominis musculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur musculorum obseruantes. Porro à propaginibus musculos implicantibus, nervuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa neque nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoque prorsus modo quo errantes uasorum rami, Græcis nuncupati, digeruntur. Vt uerò uaria, neque sibi constans sit

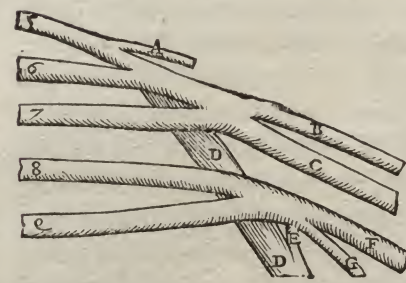
Noni paris series.

Reliquorum parium è thoracis uertebrae profiliens series.

Nervi papil-
larum petentes.

lit eiusmodi nervorum cutem petentium series, Natura tamen uerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, a matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exatū papillis sensum impartiri uoluit, quo tenerorū infantuli laborum mollisq; linguæ conta-ctus, papillam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius fugendam contrectan-
damq; offerant. Ac proinde à nervis ferè qui quartum costarum perreptant interuallum, pro-
pagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori ad ducimus: atq; ab illis
propaginibus furculi in papillam pertingūt, simili qua penis efformatur substantia constan-
tem. Cæterum ut præsentis furculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiare cen-
sendi sunt, ita sanè decimo octauo & decimonono paribus id priuatim ascribendum uenit,
quodd' furculos offerant principio sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum
lateribus pronasci iam multo antè commemorauimus.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIII.

PRÆSENTI figura plexum, de quo in Ca-
pituli contextu mox in initio agetur, & qui supra primam
thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum expri-
mere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Ana-
tome is mihi Patavij occurrit. Ut uero delineatio esse
conspiciatur, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octauo
& nono paribus aliò quàm in brachium deductos, reflectos
finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabel-
lam desumpsi, eos absecueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus
plexum se observaturum arbitretur, quum is mihi admodum uariis inter secundum occurrerit.
Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7. Radices sunt parium nervos constituentium, qui brachium subeunt, illic reflectæ, quæ à uertebris
8, 9. iam procidere. Nervi uero brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabantur.
A Portio est quinti paris, à qua tandè nervus deducitur, qui brachij subeuntii primus numeratur.
B Secundus nervus. C Tertius nervus.
D Quartus nervus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq;
assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octavi paris noniq; congressu
prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A
quibus uero commixtionibus congressibus uel reliqui nervi prodeant, etiam absque characterum
opera notum est, modò illis quæ brachium petunt, unum adhibeam characterem.
F Quintus brachium petens nervus.
G Sextus brachium petens nervus. Verum ut hunc plexum adhuc accuratius observes, non pigeat
figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.

A quibus
partibus ner-
ui in brachium
ducuntur.

Implexus ner-
uorum brachi-
um aditum.

brachium à quinto, sexto, septimo cervicis nervorum paribus, ac dein
à primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medullæ uertebris conten-
tæ octauo & nono paribus sex nervi digeruntur, quorum seriem profe-
quar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accurate nervo-
rum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim ner-
ui brachium adituri, statim ab ortu ad uertebrarum latera permiscetur
coeuntq; & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congregiuntur: ac po-
tremo leparantur, ut ne utiquam dicere queas, quis nam brachij nervus ab hoc illo uel pendeat
pari. At uerius quodammodo sex præcipuos nervos ab illa commixtione nervorumq; conge-
rie ac cōtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius
effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereq; didice-
rint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatūq; iucundissimo utatur,
quo nervos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores red-
dat, neminem ambigere existimo, potissimum si implexum nervorum crus petentium prius
spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectuum locorum libro acquiruerit.
Cæte.

Cæterum primus brachium subiens nervus, eius quinti paris nervorum cervicis rami so-
boles est, qui in musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur.
Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis
brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem alia exilis pro-
pago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur nervo, qui
nervorum brachij quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti furculos of-
ferit, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum
articuli amplexatur. Præsentis nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana sus-
fulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque
inter hanc & cutem prorepunt in hominem multo adipe etiam immersi, membranamq; illam
cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem per-
petuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem nume-
rum, neque situm, neque magnitudinem accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porro cæ-
teri quinque nervi per axillam brachium subeunt, atque in plures ramos quàm primus spargun-
tur, singuli maiores crassiores uel spectantur. Secundus itaque brachium petens nervus, ab im-
plexu quem nervos brachium subituros ad uertebrarum latera efformare dixi, principium du-
cit, atq; ita nemo hunc nervum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus nervorum
paribus textus ille constituitur. Cæterum præsentis nervus brachium sub musculi cubiti fle-
ctentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicè sunt coitura, nervus
ille primùm in brachium fertur, quo etiam loco musculi brachium pectori adducens inser-
tionem secundum humeri longitudinem molitur, uti etiam musculi brachium attollens trans-
uersim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione mus-
culus tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachij in posteriora allicit, ac demum
eius quoque musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur, inser-
tio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubiti flecten-
tium subditur musculo, & sub interiori eius capite quod à scapulæ processu anchoræ speciem
referente originem ducit, occultatus, utriusque eius musculi capitibus furculum offert, ac decli-
uis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uero propa-
gines dein diffundat, ubi & tertium nervum huc sermone deduxero, subiiciam. Tertius ner-
uus secundo humilior, ex illo quoque prodit complexu reuè, quod iam prius à nervorum ra-
dicibus brachium aduentibus confici diximus. Nervus iste quum alam perreptat, ramum
promit inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur,
cui exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quæ illi se mutuò contin-
gunt. Simulatq; uero tertius nervus humero appropinquat, mox etiam cubiti flectentium
anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo nervo deorsum properans ramu-
lum capiti præbet musculi cubiti flectentium posterioris, quod etiam interdum & à se-
cundo nervo propagine quadam donatur. Cæterum Galenus asserit, à tertio præpositi no-
bis numeri nervo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubiti flectentium poste-
rioris diduxit, tantam propaginem diffundi, illamq; secundo nervo cōmisceri, quanta secun-
di nervi portio est, hæc sub anteriori cubiti flectentium musculo prorepens. Deinde sub-
dit, se semel obseruasse, à tertio nervo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos
sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine,
à secundo nervo propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium nervum depromptam
spectauimus, qua tertius nervus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtunque uero sit, siue ter-
tius secundo propaginem impartiat, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propa-
go pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpe-
tuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubiti flectentium an-
teriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere ramulum spargens in caput musculi ab
humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronom
mouentis. Quum primùm uero secundus nervus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem
cubiti flexum pertingit, secundum externum latus tendinis musculi cubiti flectentium
anterioris ad carnem ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alto
emerit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum unus qui gracilior ac superior est,
aliquoulsque cum humeralis uenæ ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitu-
dinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio
incumbentem prætenuibus furculis intextens, quorum præcipuus inferiorem radij appen-
dicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hinc, uti & toto progressu,
inter

Primus ner-
uus.

Nervus cu-
tem subeuntis
non eandem ser-
iem perpropen-
te seriem.

Secundi ner-
ui ingressus.

Tertij ingres-
sus.

Secundi cum
tertio congress-
sus.

Li. 3. de Ad-
mi. dissect.

Reliqua secti-
di series.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq; tenuissimas diffundens. Huic furculo pollicis exporrecto interdum ramuli accedunt, permiscunturq; ab ijs secundi nervi propagini. bus, quas modo internæ summæ manus cutem adire scribam. * Humilior enim crassiorq; ramus eius secundi nervi diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque di- rimitur propagines, sub¹ media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutio nem proficiscente. * Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, post- quam dictæ iam uenæ succumbens, ad² uenæ communis usque originem obliquo ductu ac- cessit, relicta uena cuti subtenitur, & in descensu elatius ad radij sedem nonnihil oblique con- scendens, secundum internum latum³ musculi oblongi & radio proprij ad brachialis usque ra- dicem perfertur. * Altera propago, quam memoriæ doctrinæq; gratia in scholis humiliorem nuncupo, magis oblique quam medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistit, de- orsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque⁴ prorepat, in multos exiles furculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo du- ctu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum⁵ unus quodammo- do radij regioni exporrigitur, alter uero ulnæ, ac uterque crebro brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum conscendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, neruulis⁶ commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obduciam implicantibus. atque in hunc mo- dum secundus absumitur nervus. Tertius autem nervus simulatque secundi nervi⁷ propagi- ne adaugetur, frequenter⁸ ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hinc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum intervallo in pro- gressu a secundo distans, ac internam sedem sibi uendicans. Tertius enim nervus non adamul- sum per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet⁹ tuber- culi interioris humeri, ac super internum latum quodammodo uehitur insertionis¹⁰ musculi cu- bitum flectentium posterioris. Quum uero hanc transcendit insertionem, in multas¹¹ dirimi- tur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi¹² quintum neruum ad cubitum usque sermonis ferie deduxero, qui unâ cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti anteriorem occupantes. Quartus nervus a reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quo- que ducens, omnium neruorum qui in brachium porriguntur longe crassissimus est, & similiter atq; tertius occultatus cum ipso in brachium properat, axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxq; insignes utcumque soboles¹³ musculis distribuens, quorum ministerio cubi- tum extendimus. Priusquam uero præfens nervus ad medium usque longitudinis brachij per- tingat, oblique retrorsum¹⁴ ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaq; penitus reflectatur, ab interno ipsius latere¹⁵ propaginem emittit, quæ¹⁶ inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, furculosq; partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsura. Porro ipse quarti nervi truncus, ad eum modum se- cundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externam brachij sedem properat, ac ab externo latere¹⁷ propaginem edit, quæ¹⁸ inter exteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obduciam. Quum primum autem quartus nervus in alto semper latitans, * exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nervi nomine¹⁹ sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occulta- tus, atque hic in frequentem sobolem spargendus, turò ueheretur. Mox enim atque nervus ille in cubitum ducitur, ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad bra- chiale usque prorepat, frequentes furculos in progressu educens, à quibus cutis externam cu- biti sedem obregens intertextitur. Deinde quartus nervus in duos²⁰ discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum²¹ alter altero elatior est, ac radio exporrigi- tur: alter autem qui humilior consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitus in- ter superius latum musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferius uelatus mu- sculi longi radium in pronum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus attenditur occultaturq; musculis cõmunicans. Vbi uero elatior hic ramus bra- chiale accedit, per²² transversum properat ligamentum, in externa radij sede bifido tendine bra- chiale extendenti obduciam. Carterum mox atque præfens quarti nervi ramus externam bra- chialis sedem²³ cõtingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici furculo externæ pollicis regioni offertur, altera uero in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius exter- nam sedem duplici quoque furculo absumendam. alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertij nervi
ad cubiti usque
flexum pro-
gressus.

Quarti nervi
in brachium
ingressus, ip-
siusq; series.

simplicem indiuisamq; interno lateri exterioris sedis eius digiti applicans. * Demissior ramus quarti nervi iam cubitum ingredientis in duos ramos²⁴ sectionis, qui ulnæ exporrigitur illico frequentes educit soboles, ac primam donat capiti²⁵ musculi indicem, medium & anularem extendentis, secundam capiti²⁶ musculi cuius auxilio minimus extēditur digitus, tertiam autem offert²⁷ musculo brachiale simplici tendine extendenti. In ipso autem secundum ulnam processu præfens ramus²⁸ tribus musculorum principijs ab ulna originē ducentibus²⁹ propagines exhi- bet, ac eorum quidem principiorum primus musculus est, qui radium in pronum ducentium breuior uisitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis ossi primum pol- licis os sustinenti innecit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & ter- tio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorsum oblique aguntur. Horum nanque musculorum principijs seriatim ab ulna pronascentibus, à præfenti quarti nervi ramo soboles offeruntur, accuratè fibrarum eorum musculorum ductum obseruantes, qui oblique ab ulna uersus radium pertinet. Quod uero huius rami³⁰ reliquū est, brachiale non conscendit, multoq; minus in minores absumitur digitos, sed uniuersum hinc ad brachialis radicem cessat, aliquot furculis brachialis cum cubito articulū implicans. ad hunc sanè modum quartus nervus in ramos spargitur. Porro³¹ quintus neruus à cõmemorato iam sæpius nobis plexu inferius quàm quatuor hæcenus descripti, principij nanciscitur, ac quarto attensus per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distri- buens. Nam indiuisus³² inter musculos cubitum extendentiū interiorem, & cubitum flectentiū posteriorem secundum internam brachij sedem occultatus tantisper porrigitur, dum³³ internum humeri cõtingat tuberculum, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hinc priuatim exigens sinum, quo aptè in cubitū uehitur. Quemadmodum enim tertius nervus anteriorem humeri tuberculi sedē occupare dictus est, ita sanè & quintus hinc nervus in posteriori sede eius tubercu- li consistit, paritè quodammodo serie cum tertio digeritur. A duobus nanq; præsentibus ner- uis³⁴ propagines omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tuberculo humeri, & ab ipsa ulna radioq; principium mutuuntur. Ac à tertio quidem neruo potissimum soboles sparguntur in³⁵ musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox³⁶ illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor, deinde propago quoque à tertio neruo³⁷ illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac postbrachialis ossi indicē sustinenti insertus, bra- chialis flexus opifex habetur. Verum is musculus etiam à quinto neruo furculum subinde asci- scit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati. ex quorum classe præter nuper commē- moratum³⁸ is censetur, qui tendine lato summæ manus internæ cuti subnascitur, dein³⁹ qui quar- to brachialis ossi insertus brachiale flectit, mox⁴⁰ qui radium in supinum ducentium superior describitur. Porro quintus & tertius nervi etiam si sparsam hanc propaginem deriuent seriem, penitus hic non absumuntur, uerum utrorumque singuli adhuc super sunt rami, insignes sanè, & in plures furculos diffundendi. Ac tertij quidem nervi⁴¹ ramus inter musculum quatuor di- gitorum secundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigi- tur, unâ cum⁴² uena ac arteria hæc deductis ad brachiale properans, & transversum permeans ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obduciam. Iste tertij nervi ramus furculos, sed nimis quàm obscuros, quibusdā musculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repositi, digitorum motibus quoque præfunt, cuiusmodi⁴³ is est quo pollex ab indice maximè abducitur, dein⁴⁴ quo pollex indici proximè adigitur, & duo pollicis primū flectentes internodij, & tres secundi ipsius internodij flexus opifices, mox⁴⁵ qui indicem ac medium pollicis adducunt, ac⁴⁶ duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os flectentium. Verum his musculis, ut & illi qui radium in supinum ducentium inferior est, ner- uipotius attenduntur, quàm inserantur, aut etiam superficiei tenus adnascantur. Ipse tamen tertij nervi ramus in uola tres notatu dignas & insignes quoque emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in duos prius dissecta furculos: secunda etiam binis fur- culis internæ indicis sedi implicatur, tertia uero simplex interno tantum lateri interioris medij digiti sedis exporrigitur. Porro quinti nervi⁴⁷ ramus ulnæ attensus inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur, uena etiam & arteria cõcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq; ad uolam per transversum brachialis ligamentū tendunt. Hic ramus simulatque ligamentum id superauit, unam propaginē in duos diuisam furculos minimi digiti internæ sedi cõmunicat, ac unam similiter in duos furculos diremptam internæ sedi anularis digiti offert, mox unam

Quinti nervi
in brachium
gressus, ipsius
que series cum
tercio.

p quoque

quoque medio digito communicat, quæ in diuisa externo applatur lateri, internæ mediij digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio neruo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nerui propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduertit, in illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flecent, cum externo musculo primum mediij digiti os flecentium, & illo qui minimum à cæteris digitis in latum remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attenditur, quàm adnascuntur. Porro quinti nerui præfens ramus ad hunc modum non totus absunt, uerum non perfunctorie expendendam promit propaginem, paulo inferius quàm mediij ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius lateris propaginem illam deducit inter musculum brachiale flecentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propago hinc ex profundo elabens secundum ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam quartus neruus nullas soboles promittit. Diuiditur itaque quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici furculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque furculo externæ anularis sedi exporrigitur, tertius autem in diuisa externo implicatur lateri exterioris mediij digiti regionis. Quoniam uero quintus neruus, hanc externæ manus sedi exporrectam diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atque dixi furculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruauimus, à tertio neruo etiam externum lateris interioris sedis mediij digiti, & internum lateris anularis furculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi & unam anularis interiori sedi porrigente. Atque dictam sanè neruorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amissum neruos pollice alterius manus, aut cubiti innixi, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitu compressione cohibeas, ac pars cui nerui inferuntur stupefcat. Fit uero id iuxta cubiti articulum non multis intestum uelutibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum commodissime. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internam quoque lateris exterioris sedis mediij stupefcere. Quod autem quartum neruum compressurus uel pollicem inter posteriorem ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminè latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Si uero pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum neruum compressurus, uel ad moueris, mox interna externaque sedes minimi digiti & anularis & inferior mediij stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars mediij stupore laborabunt. Quum uero hæc exploras, perpende priter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum neruum, quæ is secundum humeri posteriora reflectitur, aut etiam quæ à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu eiusque generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factum est facillimum) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur: illorum sensu integro. Nam quintus neruus sensum suppeditans illæsus est, ac propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, cõfusus, aut alioqui oblatfus fuerit: non ne paruus digitus & anularis stupefcet, ipsorum interim motu haud corruptor. Atque ut hæc de quarto neruo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem neruorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereque promptissimum est, qui sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eò defleci, quod maior uis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomi corum principis ratio, qua is confingit quosdam neruorum furculos motui tantum, alios autem sensui præfisse. quasi uero quis neruorum furculus sensu tactus destitueretur. Cæterum quum hæc aliò spectent, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & in coniugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus frequenter depromens sobolem. Ad interius uero humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem

Qui citra
dilectionem neruorum
in manus
series experiri
possit.

Sensum seruato
motu perire,
et cetera.

Lib. de Affectionum locorum
cognitione.
Sexti nerui
in brachio
gressus ac
series.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingat cessantes, perpetuo secundum inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti. Præfens neruus crassitie secundum respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem neruus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offerat, crassius uisitur. Atque hi sexto fere quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumerauimus: quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensabatur.

QUINQUE PARIUM NERVORVM

è lumborum uertebreis prodeuntium series.

Caput XV.

DORSALIS medulla lumborum uertebreis complexæ nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quod à singulis rami retrorsum ducuntur in musculos uertebris adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebris musculus humani thoracis motorum quartus, deinde dorsum mouentium undecimus, ac demum qui huic subternitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti & musculo precipue intexti, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora agimus. Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsum humiliora detrahit, ipsamque ad eam diffeminantur, ut & in musculum dorsum motus autorum nonum, & cum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Deinde à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, una cum seminaria sui lateris arteria perquam exiguus furculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorum cerebri ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum furculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris profluentium, furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosque adaugent. A tribus uero humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO-

fluentium series. Caput XVI.

QUAM CONCINNE Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum hominis ossi congruant, primo explicauimus libro, ad dentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeo sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione qua neruorum paria è lumborum uertebris egredientia procidunt, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atque posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uero à posteriori regione primi paris sacri ossis propago utcumque insignis in musculos spargitur, ab ilium ossis principium ducentes, potissimum autem in primum femur mouentium. Deinde eius propaginis soboles non penitendæ in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uero præfentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absunt, quum ab illa ramus secundum internam ilium ossis sedem exporrigatur, furculos offerens ab dominis musculis & illi pariter musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui. Cæterum quinque humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso ossis elabuntur, gemina ab utroque latere sunt, & unus neruus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uero & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solum inferiora anteriorius posteriusque excidunt. Deinde reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateribus

Neruum
crassities.

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebis nervi egrediuntur, quum interim ab hominis osse coceyge, ne unus quidem exiliat nervus. Adeo sane ut minime mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum nervorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens simiarum potius quam hominum nervos prosequatur: secus ferè atque in libris de Usu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cōscripsisse nulli non constat, qui sedulo ipsius loca, ac demum simiae sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria nervos in posteriora excident, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium¹, undecimus, ac dein² decimus tertius, præter membraneum initium³ musculi brachium ad dorsi humilia agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis nervis donatur. Anteriores uerò nervi uariè magis digeruntur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nervi, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenter sobole, uti etiam in uirorum uesciæ ceruicem penem⁴ ue, pertinent. Nam uesciæ ac uteri item fundus plerumque⁵ nervulos ab illis mutuatur ramis, qui à sexto pari nervorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nervi ritu mihi haudquaquæ digeri uisus est, etiam si à quibusdam hunc nervum coniuge carentem uocari nō ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantū efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utriusq; diffundebat furculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET
pedem adeuntium distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor nervi
uos cruris per-
tere.

Primi nervi
series.

Secundi nervi
series.

R V R I iuxta femoris initium à dorsi medullæ lumborum uertebis & osse sacro complexæ nervorum paribus, quatuor nervi offeruntur, à reticulari quodammodo plexu perinde procidentes, atq; præcipuos brachium petentes nervos pronasci iam antea relatum est: quanquam magis uariis in ceruicæ, quam hîc ad lumbos sacrumq; os implexus uisitur. His nervis non eadem obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus, qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subindereperitur, licet interea tenuis quoque sit. quartus uerò illorum trium unâ complexorum crassitiem uincit. Primus à suprema parte implexus nervorum in crus per tinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum paris (quod ordine uigessimū secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Nervus hic lumborum incumbens car nibus, ac peritonæo substratus, in femur procidet secūdum exterius latius tendinis¹ sexti femur mouentium musculi, qui unâ cum septimo femoris motuum autore musculo hæc supra coxendicis os ad² minorem femoris processum contendit. Simulatq; uerò nervus ille femur contingit, ramum depromit cuti paulo minus quam ad genu usque exporrecū, quæ anteriori femoris sedi uersus externū ipsius latius obducitur. Porro³ maior præsentis nervi portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat⁴ primo tibiā mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principiū ducit, dein & septimo tibiā mouenti musculo, qui à maioris femoris processus radice enascitur, mox quoq; in⁵ manū tibiæ motuū autorem, atq; cum illis duobus musculis primi huius nervi grādiōr portio decliuus ducta, elatius quam genu cōsistat articulus terminatur. Secundus nervus suum principiū inferius quam primus adipiscitur, è regione uidelicet uigessimī secundi paris nervorum dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborum uertebæ cum quarta. Hic nervus peritonæi etiā posteriori regioni subtenfus, simul cum⁶ uena & arteria per inguina femur petētibz in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere⁷ ramum deriuat⁸, uenæ ad pedes usq; pollicem⁹ attensum, quam ab inguine per internā femoris sedem, ac per genu articulū internāq; tibiæ regionem sub cute ad summū usq; pedem protendi commemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminā diffundit, ita sanè & hic secundus crus petentis nervi ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōtiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas¹⁰ illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atq; in postero

raimpingamus, ne is casu antrorsum actus nervum præsecet. Cæterum¹¹ grādiōr secundi nervi portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur, præcipue autem in¹² quintum femur mouentium, & in¹³ octauū tibiā mouentium, cum quo etiam secundum internum latius¹⁴ noni tibiā mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulū, non minus quam primus nervus cessans, & in progressu membranis uas colligantibus exiguas porrigens soboles. Tertius nervus secundo succedit, illic enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintæ articulatur, hic peritonæo quoq; succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis¹⁵ foramen contendit, hæc in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare cententur. At ubi paulo demissius prorepsit, duorum nervorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguina occupat. Dein eius nervi¹⁶ reliquum ramum offert¹⁷ secundo tibiā mouenti musculo, ac dein¹⁸ quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatæ ramum deriuat, supraq; medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris nervus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atq; ex uigessimī quinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium nervorum crassissimus, uerum etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic nervus peritonæo quoq; subditus inter sacri ossis latius & ilium os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquā per¹⁹ sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox²⁰ ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquotq; sub²¹ primo femoris motuum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distri buturus cuti inferiori clunium sedi obtinere, & illi pariter cuti que posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab²² alia quarti nervi propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquā uerò quartus nervus hunc ad cutem deprompfit ramum, alias utcunq; grandes distribuit soboles in musculorum²³ capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus samulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiā mouentes constituunt musculos. Quartum uerò caput femoris motibus peculiare censetur, quintumq; femur mouentem efformat musculum. Quartus nervus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris²⁴ ramum educit in quarti tibiā mouentis musculi²⁵ partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus nervus inferiorum femoris capitum radicem spectat, utrinque unam edit propaginem, in²⁶ capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus nervus in²⁷ sinu consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in²⁸ duos crassities inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedis item nervi offeruntur. Nullus enim in tibiā nervus procidit à quarto nō diductus, præter²⁹ ramū secundi crus petentis nervi interiori femoris & tibiæ & pedis quoq; sedi exporrecū. Neq; sanè quenquam mirari uelim, quod quartum nervum non secus quam si unicus esset, nō autem (ut Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quū uniuersus in homine unicā obtineat circumscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta hunc uelut in duos nervos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea³⁰ sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitō scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos nervos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quam plures nervi instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranæ circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum nervum geminum esse contendet, ego illum decem & octo nervis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portionum seu funiculorum mihi illos studiose numerati occurrerint. Quotcunq; uerò quartus nervus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulum prorepsit, inibi musculis offerendus. Priusquā autem penitus inter musculos truncus ille reconditur, propaginem diffundit: externe cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latius adeuntem, atq; in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquā nuper commemoratam³¹ edidit propaginem, inter³² septimum & octauum pedem mouentes musculos primum occultatur, etiam³³ sexto pedem mouentium musculo attensus. Atq; inibi rursus mox in progressu³⁴ ramum educit, qui errabūdo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tertij nervi
series.

Quarti nervi
series.

Qui quartus
nervus uelut
pluribus funi-
culis constare
uideatur.
Lib. de Ad-
mi. dissecti.

gioni obtentam. Quod uero exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiae sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub^o transuerso huius regionis ligamento in pedis superiora ducitur, & penitus sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos exporrigit. Antequam tamen transuersum id ligamentum subit, ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At praeter eum ramulum magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiae per membranum transmittit ligamentum, fibulam tibiae ossi colligans, atq; haec portio^o interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibia subiens, mox ramum diffundit multipliciti sobole in cutem digestum, quae posteriori tibiae sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerum ipsius etiam portio^o inter quarum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hic quoq; portio illa cutem adit. Ipse uero interior truncus in posteriorem tibiae sedem penitus prorepens, fertur inter quarum pedem mouentium musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui a tibia procedentes digitorum flexui praesunt. Haec itaq; deorsum tendens, exterioris trunci^o propaginem assumit, huc per membraneum ligamentum transmissam. Quum uero hoc interioris trunci reliquum ad tibiae usq; humiliora contendit, una cum huius sedis tendinibus per^o transuersum ligamentum inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculus inibi repositis distribuendū, ac singulorum digitorum inferiori sedi duos furculos oblaturum. Quot autem hic reponantur^o musculi, in secundo libro dilucide commemorauimus. Quando hic collocari dicebatur, qui quatuor digitorum secundos flexit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinque digitorum flexunt articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimum digitum a ceteris remouens. Verum uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quam innascantur, aut inserantur. Porro praeter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde^o inuenies exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoq; minus per membraneum ligamentum fibulam tibiae ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imo ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exporrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamentum id perforans deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiae sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiae anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorum sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo; ubi non hanc modo persequar, uerum omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quae ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum uasorum quae uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: praesenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hic insuta, addens.

NER

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDULLAE INITIO PRONASCVNTVR, ORTVS PROPONIT, ET DISTRIBUTIONEM SERIENSQ; OMNIUM, QUE A DORSALI MEDULLA IN DORSO COMPLEXA ORIGINEM DUCUNT, PULCHERRIME REFERT, UTI BUIVS FIGURAE CHARACTERVM INDEX DOCEBIT.

PRÆSENTI figura cerebrum una cum cerebello cerebriq; exoribus cum in modum delineamus, quafi a callaria enudatum in ipsius vastitia conspiceretur, ut apparet si quis erectus caput in posteriora quem maxime spectaret, suum retrospiciens oculos aditura. *P* vero characterum Index huc chartæ pulchre addibit, postea si quoniam ac si altero careat, brachio ac crure delineamus, præcipue quoniam eadem utriusq; sit ratio.

A, B, C Cerebri ex altero latere basi notatur, ac *A* indicat partem ipsius ad narium summum prominulam, nonnullisq; mammillarem processum nuncupatam. *B* vero cerebri partem infusam, amplum calvarie sinum sileantem qui ad laus sinus consistit, quo glans cerebri situant excipiens reponitur. *C* autem maxime posticam cerebri sedem notat.

D, D Cerebellum.

E Stultæ cerebri processus organo ciliatæ substantiæ natus.

F Nervi usque in fissi ortus.

G Nervorum usque in ortum.

H Tunicæ, in quam usque nervus exolvitur, de genere *ve*.

I Secundum nervorum cerebri partem.

K, K Minor radix tertij paris.

L Major radix tertij paris.

M Quartum par.

N Quinti paris gracillior radix.

O Quinti paris insignior radix.

P Medulla, in quam quintum par in auditu organo præcipue exolvitur.

Q, R Maioris quinti paris radices præcipue, quorum hæc per cerebri declinat foramen, illæ vero per alius ipsi proprium.

S Septimum nervorum cerebri partem, atq; horum nervorum progressus hic non delineari, potuerit, uti elegantissime proponuntur secunda figura huius libri secundo Caput præposita.

V Dorsalis medullæ ex cerebri basi medio initium.

O Dorsalis medullæ sedes, quæ educunt gradum.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38,

ANDREAE VESALII³⁵⁵

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORP-
 RIS FABRICA LIBER QUINTVS, ORGANIS NVTRI-
 tioni quæ cibo potuque fit, & dein propter partium connexum, ac viciniam instrumentis
 generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in
 initio ostendens, quo minus eadem figura plerisq; Capitibus
 passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

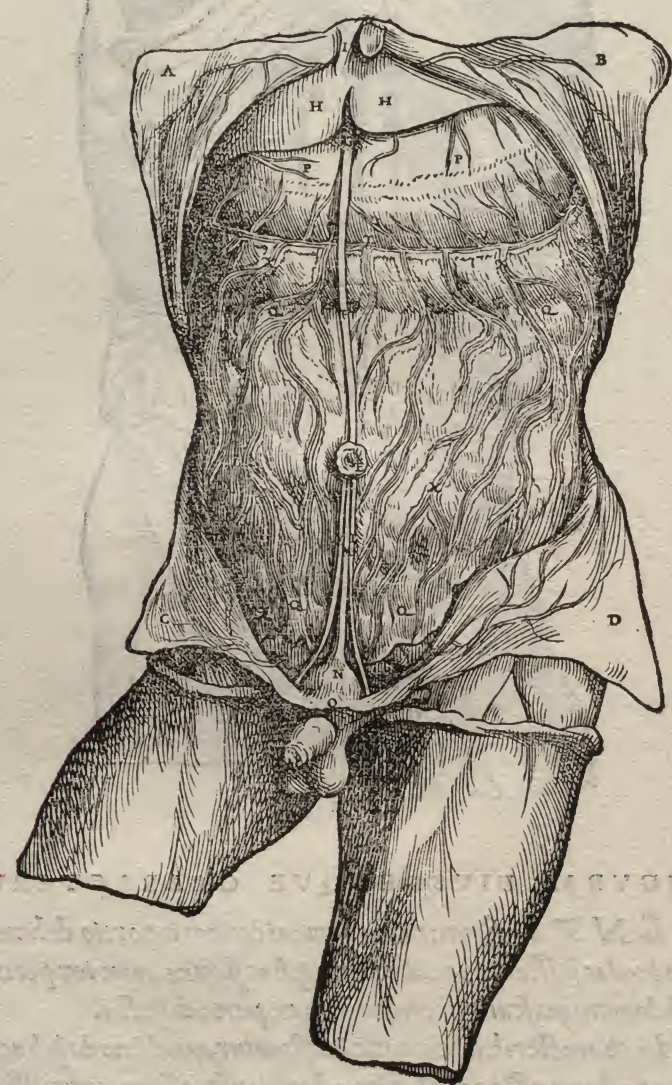
- PRÆSENTI* figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad pe-
 ritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectio-
 nis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.
- A, A, B, C, D* His characteribus peritonæi insignitur, quodammodoq; hac figura terminatur.
- E, E* Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui
 obliquè descendendum & ascendendum, & transuersim procedentium abdominis musculorum
 neruosa tenuitates pertinacissimè connascuntur.
- F* Umbilicus, quem inter dissecandum etiã ademptis abdominis musculis, gratia opportune umbi-
 lici uasorum demonstrationis, referuare solemus.
- G* Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutuuntur, adhuc obuoluta.
- H* Seminaria dextri lateris uasa.
- I* Vena ac arteria, quæ potissimum inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporrigun-
 tur, quorum & hic quoq; propendet portio.
- K* Vena & arteria, quæ sub ossè pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabun-
 tur, præcipuè rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiorè abdominis sedem uniuersam quoq;
 implicantes: quemadmodû illæ quas *I* insigniuimus, humiliorè & pubis ossibus uiciniorè implicat.
- L* Venarum

L Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarū, quæ aut a coniuge carente uena, aut geniculatim a caua pronascuntur, quæ ipsius caudex lumborum uerterbris colligatur.

M Transuersi abdominis musculi portio à peritonæo diuisa, retrorsumq; flexa.

N Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur musculi. Verum quum præsentī figuræ, uti etiam subsequētib; omnib; ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figuræ est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorū initia cute duntaxat denudata.

SECUNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECUNDÆ FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura primam sectionis serie subsequitur. hic nanque peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nulum uitauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cū ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsentis figuræ iecoris portionē, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitū indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter disseccandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerumq; accidit, ac sequenti figuræ occurret) retractū adiminetur.

A, B, C, D Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeo ut interna anterioris

ris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Umbilicus à peritonæo liberatus.

F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Venæ umbilici in iecoris rimā ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apprens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso cōnectentium, quod uersus dextrum latus mucronata cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum **I** latus conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secū dextrum uesicæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secū dextrum uesicæ fundi latus ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesicæ fundo foetus urina in secundam foetum inuoluentem tunicam expurgatur.

N Uesicæ fundus.

O Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegatur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impensè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaveris uesica paulo quoq; elatius solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q, Q Omentum.

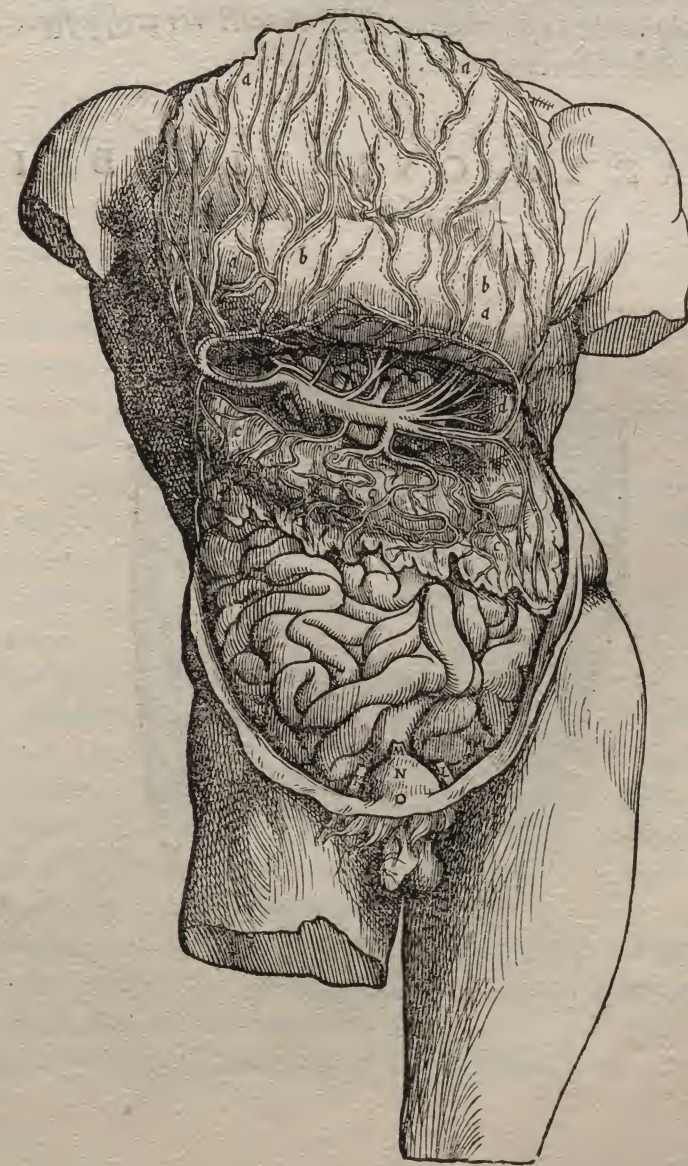
R Vena & arteria simul cum ærui dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hæc sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam **R, T** & **S** suturam indicat, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propagines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinctæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

q TER-

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam a superiori diuulsam laceratamque gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora et uentericulum quoque extensa est. Dein uenterculus etiam uisum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranæ natura in conspectum per opportune ueniret: quam eousque intestinis adhuc obducta cernis, quousque omentum subinde sursum sinistrorsumque collectum dissecantibus occurrit. Præterea in præsentis figura intestinorum situs turbatus iacet, uti et lien quoque, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K. L. **M. N.** et **O** eadem hic atque in secunda figura notantur. nam **K** indicat umbilici arteriam dextram, **L** uero sinistram. **M** meatum, quo foetus urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quique hic, ut et arteria, abtruncatus conspicitur. Cæterum **N** uesicam notat: **O** autem peritonæi cum anteriori uesica sede connexum. Atque in hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura **A, B, C** et **D** insigniti erant, rescuimus.

a, a Superioris membranæ omenti, quam et aliam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

b, b Extuberans hæc sedes uenterculus est, superioris membranæ omenti tectus.

c, c Omenti humilioris membranæ, quæ nonnullis humilioris ala nuncupatur. Cæterum extuberans pars, cui duo superiora **c** et **c** inscribuntur, colum est intestinum, quæ uenterculi exporrigitur fundo, ac inferiori membranæ omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien et si omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inuat substantia.

Inferior omenti membranæ hic modo quæ uenterculo subijcitur, quampluribus notanda erat characteribus: uerum quò minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. præcipue quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambæ idem exprimunt.

QUARTA QUINTI LIBRI
FIGURA.

QVAR.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, membris liberum, et nulla interim parte diuulsam delineatur, integraque ipsius constructio et præcipue uenarum, articularum et neruorum per ipsum series, et glandulosa corpora ipsi innata comonstrantur. Quam concinne uero omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimilatur, hac quoque figura discitur.

c, c Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f, f Omenti superioris membranæ anterior facies.

g, g Inferioris omenti membranæ anterior facies. at hæc non integra ut superioris membranæ anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranæ sedes tantum in conspectu sit, quæ uenterculo subijcitur, atque ad colon usque intestinum, quæ id uenterculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranæ pars superiori membrana occultitur.

h, h Tribus his characteribus ad sinistram latus inferioris membranæ omenti positus, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membranæ, uenis arterijsque et adipe quoque carentem. uero uasa indicat, **k** autem adeps uasis attensus adnatus uel exprimitur. Atque ut hos characteres hac omenti parte reposui, ita etiã quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.

l Venæ portæ caudex quæ ex iecore prodiens inferiori membranæ omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria iecoris cauum et bilis uesiculam petens, neruoque concommitata qui à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto de promittitur, ac iecoris cauum bilisque uesiculam adit.

n Principium uenæ inferioris uenterculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, et arteriam habentis coniugem.

o, o Arteria et uena et neruus secundum superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uenterculi sedi exporrecti.

p, p Illorum uasorum quæ dextræ fundi uenterculi sedi exporriguntur surculi, corpus uenterculi implicantes.

q, q Distorum iam uasorum quæ fundi uenterculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superioris omenti membranam sparsæ.

r Venæ arteriaque duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulumsque socium frequenter admittentes.

s Portæ uenæ in duos truncos bipartitio, quod uero uenas **r** et **o** indicatas hic elatius quam in munda portæ uenæ figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quod earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrens.

u Venæ in posteriorem uenterculi sedem citra arteriæ consortium excurrens.

x Venæ cum arteria et neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quodque intestinum hac parte accedens.

y Venæ simul cum arteria in uenterculi posteriora excurrens, et tandem coronæ ritu superius uenterculi orificium amplectens. uerum huius uenæ arteriaque tanta duntaxat delineatur portio, quantum inferiori membranæ omenti sustinetur.

z Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiam si minimo interuallo inferiori membranæ omenti suffulciatur.

β Truncus est arteria, quæ inferiori omenti membranæ intertextus, uenterculo, iecori, bilis uesiculæ, colo quæ id uenterculo exporrigit, ac dein lieni ramos de promittit, neruosque has partes adites comitat.

γ Venæ simul cum arteria et neruo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranæ omenti, et ramos quoque offerens colo intestino quæ ad uenterculi prorepat fundum.

δ Venæ coniugis arteriæ expers, quæ sinistra sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles, ut et ipsa gracilis est, diffundit.

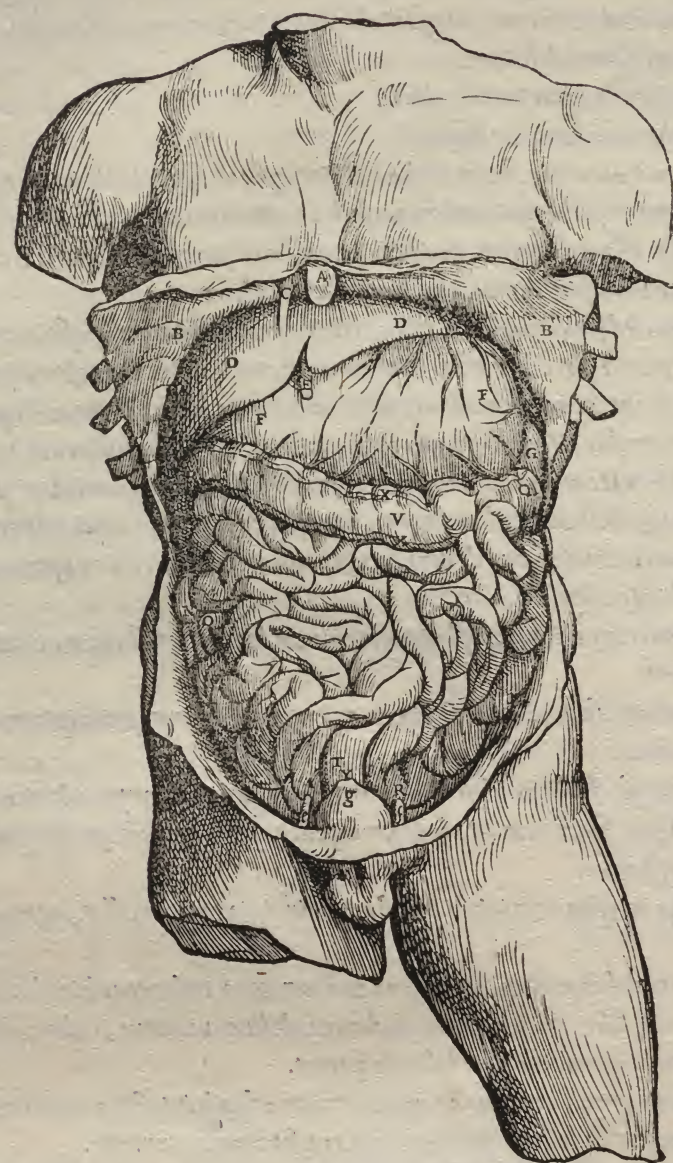
ε Venarum, articularum et neruorum in lienem series.

ζ Venæ pariter cum arteria neruoque uenterculi fundi sinistra sedi exporrectæ.

η, η Glandulosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, quod uulgo uocant Brisauolo, Dulcem morsum seu bolum, Buccam saporitam, Rodol.

θ Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

q 2 SEXTA

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN sexta quinti libri figura sectionis serie tertiam subsequente, iecur uenterculus & intestina proprias seruant sedes, omento interim quā à uentriculo enascebatur, coloq; intestino continuum erat, prorsus resecto, ne forte id relictum alicuius organi sedem oblitteraret. Præterea, ut singula opportunius oculis subicerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas una cum peritonæo septoq; transuerso illis connato in posteriora reflectentes.

Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarum uesicæ. Cæterum quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communis sunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his designetur, sermōi adijcere.

SEPTI

HAC figura tenuium intestinorum ductum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uentriculi et coli intestini simul cum cæco asserta portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quod autem coli intestini initium paulo magis quam par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent, potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq; sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figuræ cæci intestini & coli & recti imago ductusq; demonstratur, una cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE
figurarum Index.

SVBSEQUENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est, si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censibus.

- A6 Mucronata pectoris ossis cartilago.
- B, B6 Peritonæum una cum disruptis costis, illisq; adnato septo retrorsum atq; in latera flexum.
- C6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.
- D, D6 Iecoris gibbi magna sedes.
- E6 Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.
- F, F6 Ventriculi anterior sedes.
- G6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.
- H7 Ventriculi portio, quæ inferius uentri, uli constituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum finximus.

q 3 Pars

I, K 7 Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenum digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumque intestinorum sedes, ubi primum in anfractus conuolui atque antrorsum assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, et gracilium intestinorum finis, uerum quamnam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab L in septima figura in eadem octaua ad M usque pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunium ab ileo liceret interstinguere.

N Extuberans crassorum intestinorum initium.

O Hoc intestinum mihi caecum nuncupatur, non admodum contententi an quis eo nomine aliam crassorum intestinorum partem donari uelit: modo is non adeo nominum sit studiosus, ut illorum occasione ea in intestinorum fabrica spectare negligat, quae in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N, P, Q R, S, T, 6, 8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerum singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usque coli intestini ductum notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. A P uero ad Q coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum a iecoris cauo ad lienis usque regionem protensus. A Q autem ad R ductus coli infinuatur, a lienis regione ad pubis os, secundum sinistram ile procedens. Caterum ab R ad S (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusque, quem sursum ad umbilici usque regionem molitur. At S ad T usque progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgo uocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid uero sub Y consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplexens, faeciumque excretioni praefectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post faecium excretionem sursum alacriter contrahentes.

d 8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni et mulierum uteri ceruici interuentu musculosa substantia connascitur.

e, f 6 Duae arteriae foetus peculiares.

g 6 Hoc caractere uesicae fundus indicatur, uti et meatus quo foetus urina expellitur, quemque hic ut nuper commemoratas arterias abtruncatum finximus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CUIVS
VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM
hic lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini et coli quoque quae id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas commonstraturam.

b Prima intestinorum tunica, quae et intima est, ac solis transversis circularibusue confirmatur fibris.

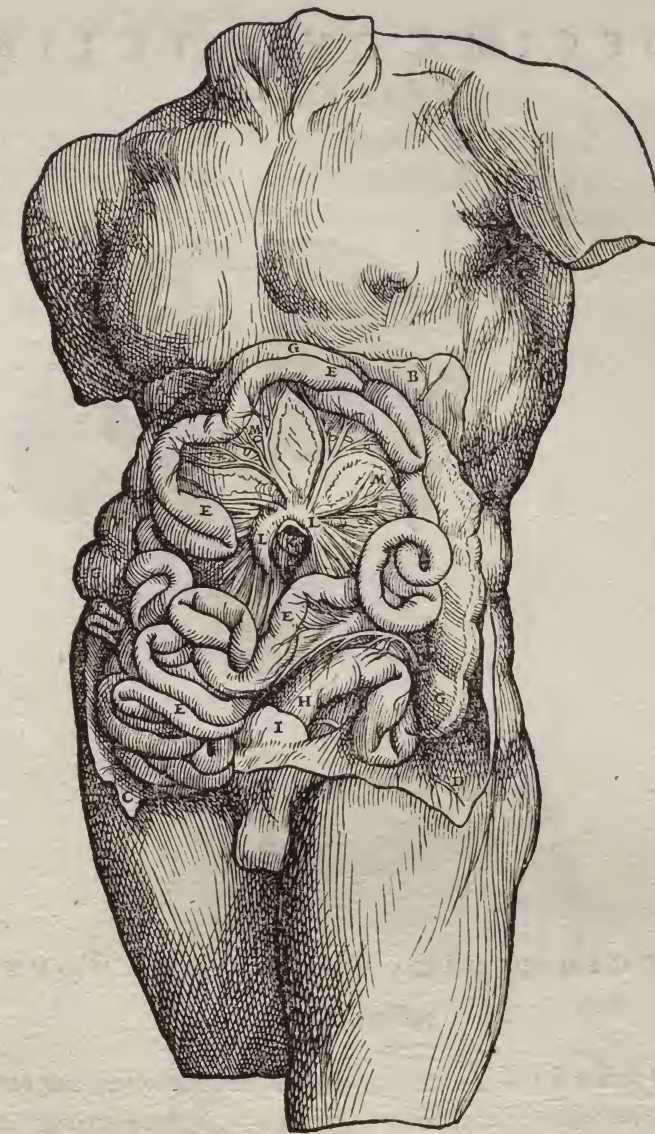
i, i Secunda intestinorum tunica, quae transversis quoque efformatur fibris, attamen rectis quoque eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinius est.

k, k Mesenterij est portio, quae rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L, L Tertia intestinorum tunica, a mesenterij pronata membranis.

DECI

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

VT praesens figura mesenterij situm quam appositissime oculis subijceret, gracilia intestina undecumque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij commonstrat centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaque dorso connectit. Ad haec, eius quoque mesenterij partem ostendit, quae coli finem et rectum quoque intestinum dorso alligat. Succedit uero haec figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D Portiones peritonaei, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexae.

E, E, E Tenuia intestina.

F Caecum intestinum.

G, G, G Colon intestinum.

H Recti intestini initium.

I Vesica, cui peritonaeum ea potissimum sede connascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.

K Mesenterij centrum, eaque dorso pars quae id a peritonaei membranis initium ducit, quae magnam arteriam et cauum uenam hic uertebrae corporibus adnectunt.

L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quae mesenterij centro inseruntur.

q 4 Glandulae

VNDECIMA QVINTI LIBRI
 FIGVRA.

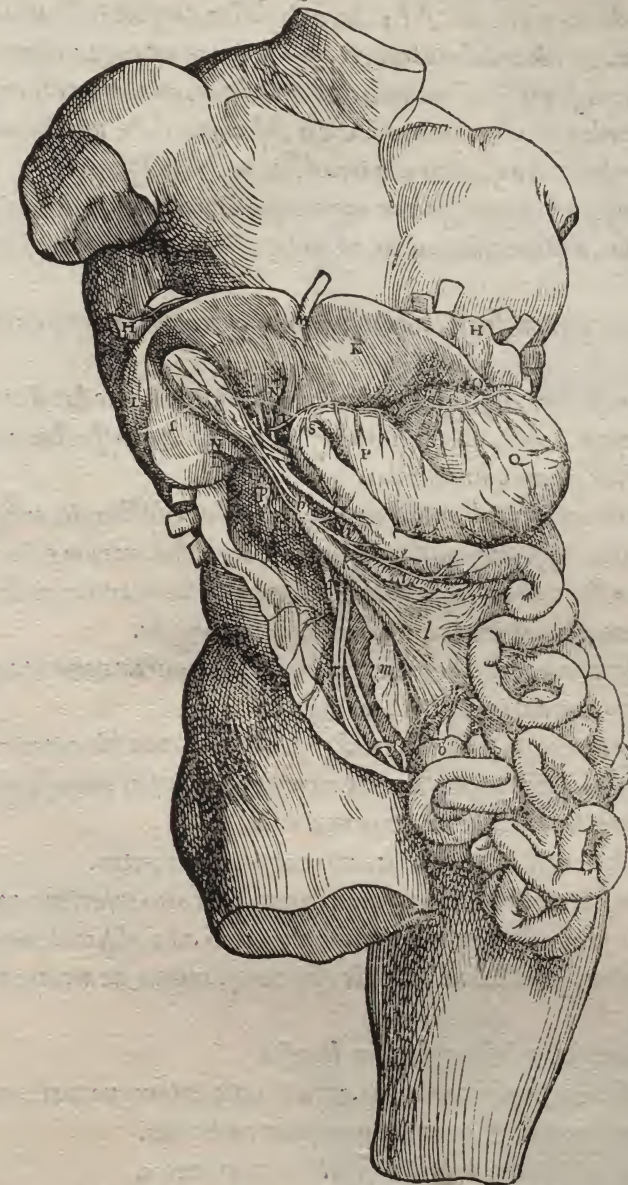

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHA-
 racterum Index.

- H I C* duntaxat ipsum delineatur mesenterium e corpore exemptum, omnibusque partibus ipsi
 connatis liberum, praeterquam ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorso inibi
 colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.
K Character *K*, ut et in decima figura, mesenterij indicat centrum.
L, L Hi quoque characteres similiter atque in decima, glandulosum corpus notant, totius mesenterij
 maximum.
M, M Glandulae notantur illis interpositae uasorum dissectionibus, quae iam intestinis appropinquant.
N, O His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.
P *P* ad *Q* usque mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id a dextri
 renis sede ad cauum usque iecoris protenditur.
Q *Q* ad *R* usque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa sede dorso commit-
 tit, qua id secundum uentriculi exporrigitur fundum.
R *R* ad *S* usque mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id a lienis
 regione ad rectum usque intestinum pertinet.
S, T Quod *S* et *T* intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso neclens.
V Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij mem-
 branam ab altera unguibus diuisam pinximus: ut *X* nimirum una sit, altera uero *Y* inscriba-
 tur. Atque in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, et ipsius adeps, ut et gla-
 dulae etiam continentur, quemadmodum quoque in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

DVO.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA. QVAE
 IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO-
 nis serie succedit. Habet enim dissectum peritonaeum, et omentum quoque in hac ablatum est, et hic
 costas aliquot etiam effregimus, quo iecoris cauum opportunius delineari posset. Hic namque conspi-
 citur uniuersum iecoris cauum, ipsiusque iecoris forma. Dein uentriculi quoque apparere orificia. Inte-
 stina autem perinde ac uentriculi in sinistru latius depressimus, ut in conspectu esset mesenterij pars,
 ac uenae portae in ipsum series: dein bilis meatus in intestinum insertio, et si quae sint reliqua quae cha-
 racteribus seriatim adnotabimus, mox atque quid decima tertia ostendat figura, expresserimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.
 NVNAM BILIS VESICULAE EIVSDEMQUE
 meatum delineationem exprimens.

CHA.

PRÆSENS characterum Index duodecimæ & decimatertia figuris ideo habetur communis, quod cauam iecoris sedem plerisque characteribus quibus decimatertia occupatur insigniri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitiatum. Quum itaque character occurreret duodecimæ figuræ peculiaris, illi subiungemus, illis qui decimatertia priuatim inscribuntur 2 adiecturi. Si uero quis utrisque figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

- H, H₁ Peritonæi una cum costis euersti portio. I, K₁ Cauum iecoris.
L₁ Portiuncula gibbi sedis iecoris. M₁ Iecoris sectio, cui foetū alēs uena primum inseritur.
N₁ Rimæ ac impressiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum cōspicua. N uero superius seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedēs uena iecoris cauo ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad N usque foramen notatur, quod liberè quodammodo umbilicū transmittit uenam ad sedem N insignitam. (colligās.)
O₁ Ligamentū sinistram iecoris partē (quæ in angulū quodāmodo acutū desinit) septo trāsuerso hic
Φ₁ Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.
P, Q₁ Venterculus.
R₁ Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, una cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexantibus.
S_{1,2} Humilius uentriculi orificium, ipsiusque duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atque secundum naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.
T₁ Nerus a neruis elatius uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisque cauo insertus.
V₂ Bilis uesicula. Hæc in utrisque præsentibus figuris est cōspicua. uerum priuatim illam duntaxat in decimatertia caractere notauimus, ac proinde primum decimatertia, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequētibz aliquot characteribus accommoda.
X, X₂ Meatus bilis uesiculæ per iecoris corpus exporrecti, inter portæ uenæ et cauæ itē uenæ ramos.
Y₂ Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.
Z₂ Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, et quoniam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant.
a₂ Concurfus meatum bilis uesiculæ, qui in iecoris corpus digeruntur.
b₂ Uesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisque efficitur.
c_{1,2} Bilis uesiculæ meatus in duodenū intestinum insertus, ac S ad usque in decimatertia figura duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum finximus, ne meatus illius c notati insertio lateret.
c₂ Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.
f₂ Nerviulus iecori & bilis uesiculæ communis, & a sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, quæ dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.
g₂ Tenuis portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.
h₁ Portæ uenæ caudex. (stinet.)
i, i₁ Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasque ipsi exporrecta opportune subijciuntur.
k, l, m, 1 Mesenterij. Verum singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uero glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij in sinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinet. Hic namque colon intestinum a mesenterio diuisum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.
n₁ Vena quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsique recto intestino uenas
o₁ Uesicæ fundi superior pars etiam hic est cōspicua. (porrigit.)
p₁ Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obiectus.
q₁ Meatus urinaris, a dextro rene urinam in uesicam deducens.
r₁ Vena ac arteria seminales dextri lateris.
s₁ Vas semen a dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.

DECL

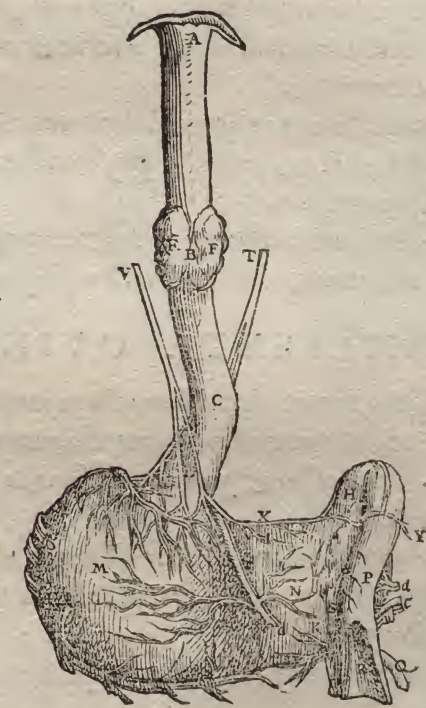
DECIMAQVARTA QVIN

TI LIBRI FIGVRA, AN
teriore integrum uentriculi & stomachi
faciem exprimens, una cum uenis, ar
terijs & neruis uentri
culo insertis.

DECIMAQVINTA QVIN

TI LIBRI FIGVRA, IN
tegrum uentriculi & stomachi posterior
rem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE
quintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriusque figuræ communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiare: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus, peculiariibus uero decimæ quintæ figuræ characteribus, hæc 1 subijcietur, decimæ sextæ autem hæc 2.
A_{1,2} Stomachi pars in fauces orisque adeo amplitudinem pertinens, hic a faucibus præsecta cernitur.
AB_{1,2} Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, recta per mediam uertebrae ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

AB

- B, C_{1,2} A' B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.
- C, D_{1,2} A' C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram, supra magnam cōscendens arteriā, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiū G notandū pertinēs.
- E, E₁ Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cavitatem pertingente distant.
- F, F_{1,2} Glandulosum corpus stomacho frequēter adnatū, quæ quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.
- G_{1,2} Superius uentriculi orificium. H_{1,2} Inferius uentriculi orificium.
- I_{1,2} Superior uentriculi pars. K, K_{1,2} Ventriculi demissior pars, seu fundus.
- L, L₁ Anterior uentriculi sedes.
- M, N, O₂ Posterior sedes uentriculi. Verum singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impressionem notat quam uentriculus ea sede exigit, quæ uertebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
- P_{1,2} Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum sinximus.
- Q₂ Bilis uesciculæ meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.
- R₂ Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.
- S₂ Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasq; illi intestino exporrecta sufficiens.
- T_{1,2} Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachū exporrecta, multipliciq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V_{1,2} Sinister neruus.
- X₂ Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrē, hicq; quæ Y iecori proxima est, Y insignita.
- a₂ Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.
- b₂ Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
- c_{1,2} Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq; secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.
- d_{1,2} Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronari.
- e₁ Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundum uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
- f_{1,2} Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
- g, g_{1,2} Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasq; lienis inferuntur.

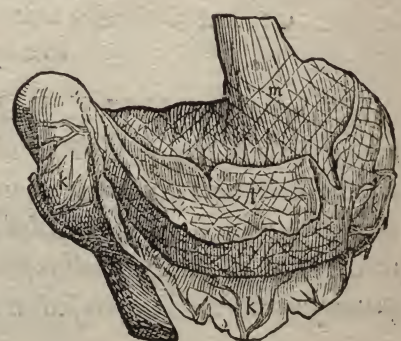
DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

- H A C figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.
- b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.
- i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparens.

DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

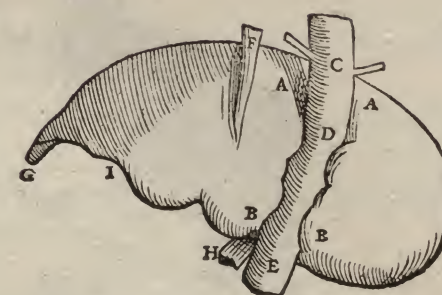
- P R A E S E N S figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.
- k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.
- l Secunda uentriculi tunica, minus quam tertia à uentriculo diuulsa.
- m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMA

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

- P R A E S E N S figura iecoris gibbam posterioremq; sedem una cum caua uenæ caudicis portione exprimit.
- A, A Iecoris gibbi superior pars.
- B, B Iecoris gibbi posteriorisq; sedis infima regio.
- C Cauæ uenæ sedes, quæ septum permeat, ipsiq; soboles exporrigit.
- D, E Hoc interuallo sedes notatur, quæ caua caudex posteriori iecoris sedi innascitur.
- F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.
- G Ligamentum iecoris partem in sinistra maxime exporrectam septo connectens.
- H Venæ portio.
- I Sinus quo iecur stomacho cedit, quæ sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVÆ LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CV.

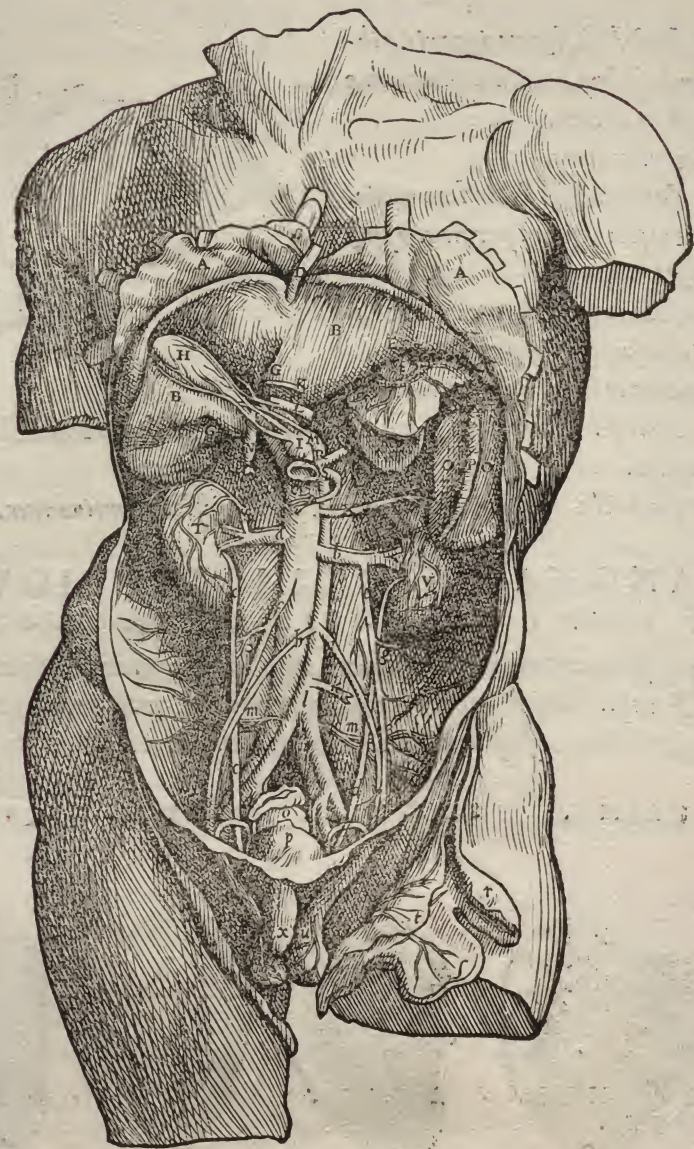
ius situm & ex proportionem magnitudinem, uigesima quæ mox subiicitur figura literis O, O, P explicabit: præsens uerò quatuor quodammodo peculiaribus constans effigibus, seu tabulis, in hunc habet modum.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMANONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq; characterum Index.

- P R I M A lienem anteriori facie exprimit, una cum omenti portione, seu inferioris superiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis sinistrum indicat latus, dextrum autem B, B, ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portio.
- C, C, nem indicant, lienis uasæ deducētem. C uerò & C superioris omenti membranæ portione signifi-
ficant, quæ ad uentriculum uasæ perferuntur, ab illis uasibus pronatæ quæ in lienem iam iam inferenda ueniunt.
- Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ D, E, illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uerò & H lineam indicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis H. uasæ inferuntur.
- Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.
- Quarta lienis quoque cauam sedem delineatā continet. At huic duas indidi sectiones, ut lienis I, K, substantia conformatio que oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

P R A E S E N S figura sectionis serie duodecima succedit. ab hac enim omnia intestina exequimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem communis strante. atq; ita haec figura pleraq; indicat, quae nunc opportunius cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

- A, A** Septi transuersi portio peritonaeo succincta, atq; una cum costis aliquot sursum reflexa.
B, B Cava iecoris sedes.
C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.
D Vena per umbilicum iecori exporrecta portio, ubi et sinus ille indicatur primum hanc admit-
 tens uenam, quae per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem per-
 reptat, ubi hic **G** non procul a **K** adhibitum conspicis, ubiq; uena haec in iecoris substantiam pri-
 mum uere digeritur.
E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transuersum ad elatius uentriculi
 orificium contendenti.
F Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.
G, G Lineae impressiones sic tuberaq; in iecoris cauo ubi partem uenam promit conspicua.
H Bilis uesicula.

I Porta

- I** Porta uene caudex hic abscissus. Veru I quoq; duas indicat uenulas bilis uesiculae exporrectas.
K Iecoris neruus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicatur orificio.
L Arteria iecori et bilis uesiculae communis.
M Neruus a sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, quae dextri lateris costarum
 exporrigitur radicibus. atq; hic neruus iecori pariter et bilis uesiculae communis censetur.
N Bilis uesiculae meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O, O Lienis anterior cauaq; regio. **P** Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. **R** Magna arteria.
S Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intes-
 na excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunica.
Y Vena dextri renis pinguem tunicam accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistram protensa renem, emulgentesq; uulgo non secus appellatae, quam illae
 quae dextro reni sunt propriae.
c, c Meatus ex dextro rene urinam in uesicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.
e Seminalis uena sinistram accedens testem. **f** Seminalis uena, dextri testis.
g, g Surculi a seminalibus uenis qua peritonaeo committuntur, in ipsoq; adeo uersus testes progressu,
 ad peritonaeum deriuati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quae sinistro testis est propria.
k Arteria in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteria magna super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnae arteriae et cauae supra osis sa-
 cri initium in duos truncos diuisio.
m, m Praecipuae uenae ac arteriae earum quae geniculatim a magnis uasis lumborum carnibus ipsiq;
 peritonaeo offeruntur.
n Arteria magna soboles sacri osis foramina accedentes.
o Recti intestini pars a colo libera, atq; ut inter dissecandum fit, uinculo intercepta.
p Vesica urinae receptaculum.
q Semen a teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uesicae cerui-
 cis initium retorquetur.
r Cutis quae penem inuestiebat. **s** Scortum.
t Carnosa membranae pars, quae haud secus atq; scortum, utrunq; ambebat testem.
u Tunica a peritonaeo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter praebet, estq; haec exterior testis tu-
 nica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMA PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

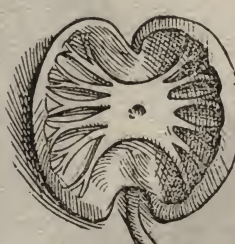
QVAE TRES PROPRIAS CONTINET TABEL.

las sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renu sinus meatuumq;
urinariorum principia ostendentes.

PRIMA.

SECUNDA.

TERTIA.

f 2 TRIVM

P R I M A tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeo profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiae abla-
 2. ta portione. Significet igitur a dextri renis anteriorem partem, b uero posteriorem. y et yori-
 3. ficia sunt ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quae inuicem illi rami coeunt. Hic
 4. enim rami necessario per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. d, d primi sinus corpus, seu mem-
 5. braneum corpus in quod uena et arteria renis terminantur.

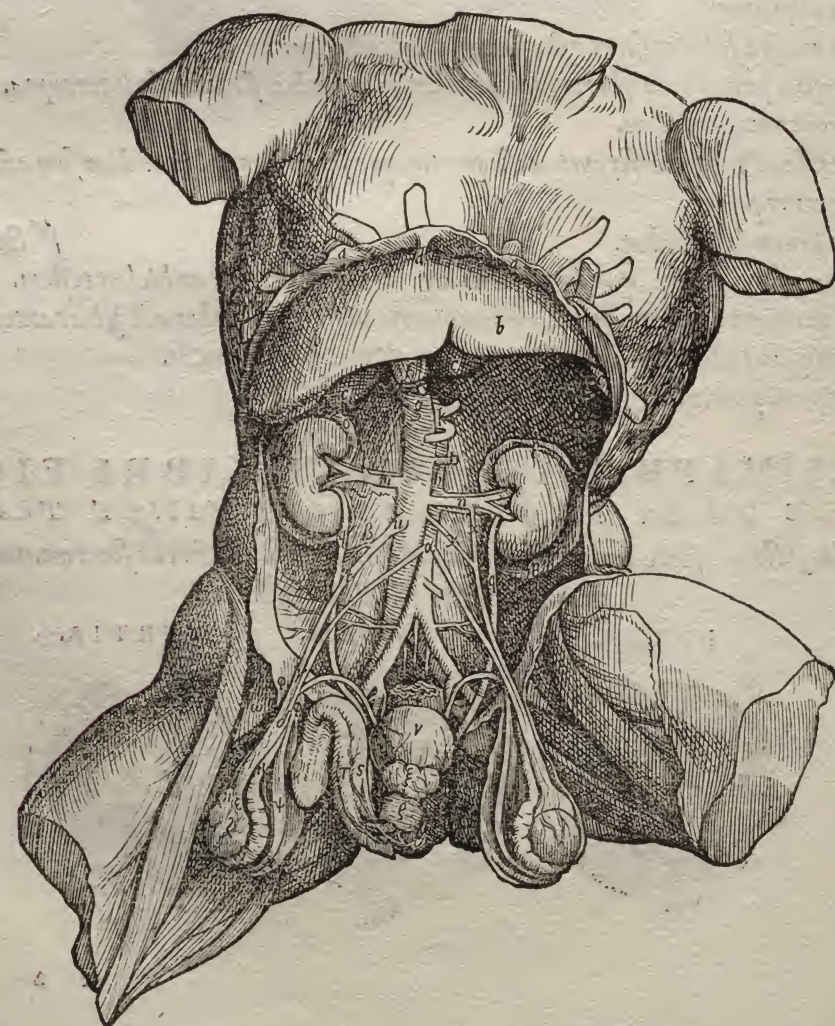
e Foraminulum hoc urinarij meatus est initium.

2. Urinarij meatus pars. Super membraneum hoc corpus a et a insignitum, secundus renis confi-
 3. sit sinus, cuius interior et corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum appa-
 4. ret. Eius enim partes quae in exteriora ad utrumque septi ex renis substantia conformati latus pro-
 5. ducuntur, ipsiusque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub e hic et deduclo
 6. intueri nequis. Septum namque illud praesenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet et poste-
 7. riorem diuisum cernitur, ac a quidem partem ipsius notat anteriorem, z uero posteriorem.

8. Secundae effigiei omnia cum nuper commemorata sunt communia, nisi quod uniuersa propemodu-
 9. renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sane sep-
 10. ti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, ac
 11. non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius late-
 12. re dirimentem. a igitur b et y et a eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem
 13. inter a et b ductus, secundum renis indicat sinum. uero anteriorem partem primi sinus, seu mem-
 14. branei corporis, quae hac in ramos discinditur. i corporis membranei posteriorem partem indi-
 15. cat. adeo ut b et i simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum: a autem urinarij mea-
 16. tus insignitur origo.

Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ra-
 mos omnes insinuat, renis enim substantia, quae summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa
 est. Atque haec citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMAE SECUNDA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIGES.

P R A E S E N S figura sectionis serie uigesimae succedit. in hac namque costarum ali-
 quot fines effracti, et extrorsum sursumque retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectare
 tur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspectu erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica
 denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumque seminalium exortus ductusque etiam
 ostendete, priuatim a cauae uenae caudice ramulum pronasce effinximus, qui sinistra seminali co-
 miscetur uenae. Praeterea peritonaeum quod uasis seminarijs iter praebet, una cum tunica a perito-
 neo pronata, testemque et sui lateris uasis seminaria amplectente, dissectum est, et cum semina-
 rij uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta atque adeo re-
 flexa uidentur, ut inuicem insigniter dehiscant, et uesica, et glandosum corpus uesicae ceruicis pro-
 prium, una cum ipsius musculo et penis corporib. eorundemque progressu oculis subiiciatur. Quod au-
 tem a dextro femore cute prius et a sinistro aliqua ex parte ademinus, neminem ambigere reor.

a, a Peritonaei pars cum septi transuersi portione, et effractis costis sursum extrorsumque reflexa.

b, b Iecoris gibbum.

c, c Caua iecoris sedes.

d Praecipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronata cartilagini consistens, et hic a
 iecoris anteriori sede magna ex parte diuisum.

e Ligamentum iecoris partem in sinistram protensam septo committens.

f Vena portae portio, una cum arteria et neruis iecur petentibus, et bilis uesiculae meatu intesti-
 na petente, hic uinculo est intercepta, et dein praefecta.

g Vena cauae caudex.

h Arteria magne truncus deorsum spinae exporrectus.

i Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam aduentis.

k Radices arteriarum in intestina excurrentium, et uentriculo, iecori, bilis uesiculae, licni, et ip-
 si demum omento ramos offerentium.

l Initium uenae dextri renis pingue inuolucrum petentis.

m Vena ac arteria dextrum accedentes renem.

n Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.

o, o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.

p, p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuisum, et peritonaeo unde
 principium ducit, adhuc connexum.

q, q Et dexter et sinister meatus, quo urina e renibus in uesicam fertur, q insignitus est.

t Seminalis uena dextrum accedens testem.

u Principium seminalis uenae dextrum testem aduentis, quod instar rotundi tuberis prominet.

x Seminalis uena sinistro testis exporrecta.

y Venula a uenae cauae caudice pronata, ac uenae seminali sinistrae commixta unita ue. Quamuis
 enim haec uenula rariis occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delineat-
 tur, illa hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.

z Seminalium arteriarum origo.

β Surculi, quos uenae seminariae peritonaeo inibi depromunt, quae ipsi connexae deorsum ad pubis
 ossa contendunt.

γ Dextra seminalis uenae, et item arteriae, per peritonaeum supra pubis ossis coxendicisq. regio-
 nem descensus, ac ascensus pariter semen a teste deferentis uasis, quod u. i et a mox notabitur.

δ Vena seminalis et arteriae commixtio, et corporis quod uaricum imagini conferam, initium.

ε Varicosi corporis in testem insertio. ? Testis intimo ipsius inuolucro obteclis.

η Principium semen a teste deferentis uasis.

ι Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, et a teste
 ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.

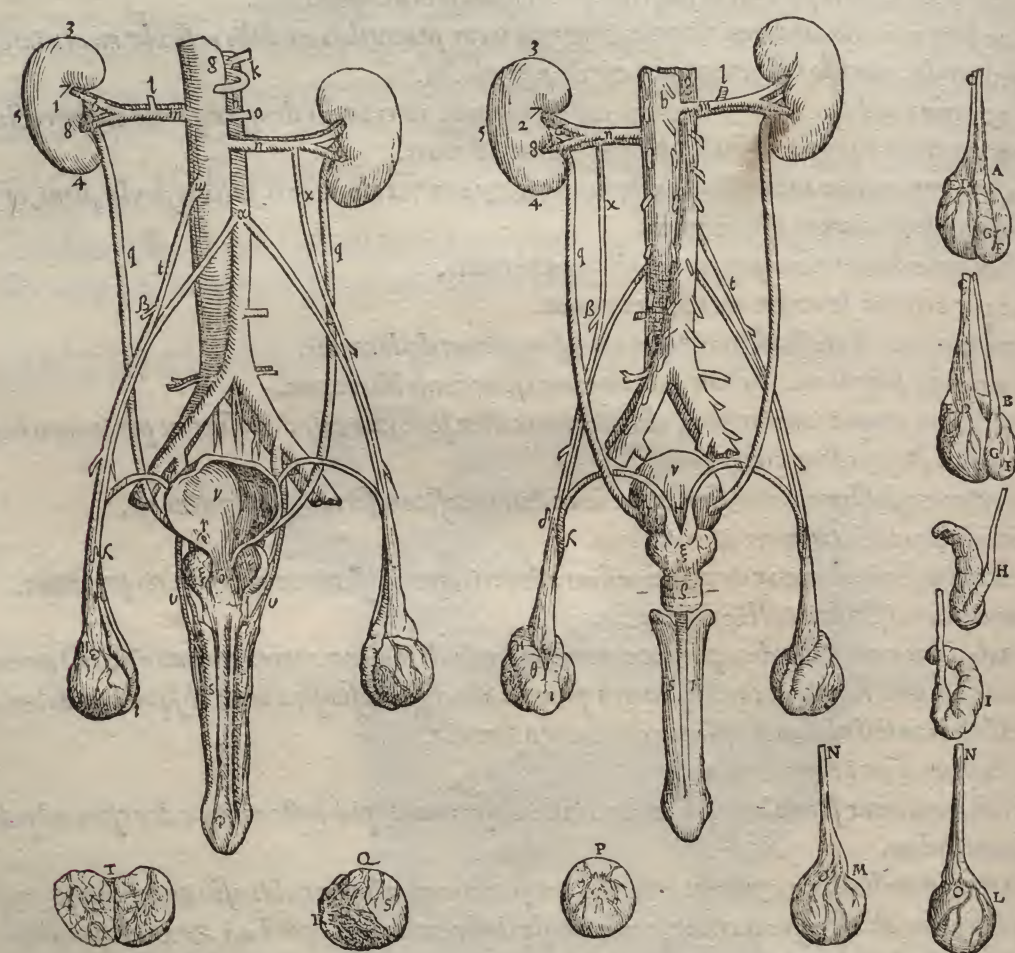
κ Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui
 teres porrigitur.

λ Uesica urinae receptaculum.

ζ Glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatum, et semen deferentium uasorum insertio-
 nem excipiens.

- 8 Circularis uesicae ceruicem ambiens musculus.
- 9 Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis offe ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro osi firmatur. Præterea hic S nostri figura in cōspicuo est, quā penis flaccidus lāquidusq; cū uesica effingit.
- 10 Venarum & artieriarum neruorumq; penem aduentum series, tam apte ac in huiusmodi figu ris id moliri datur expressa.
- 11 Primum exterius ut testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatū, ubi φ ascripsimus, ubi uerò x locatur, ea eius inuolucris sedes notatur, quā hæc infimā testis parti connascitur.
- 12 Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.
- 13 Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quā super coxendicis os deor sum ducitur.
- * Recti intestini portio, quā in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consuevit. Su pra hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa osis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMATERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE PARTIVM
& characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiare obtinens effigies, tabellas uel simul cum illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesima secunda fuit, potissimum ad uirilium organorum ge nerationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimote rio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characte rum ratio. Verum quod iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

loca

locari, priuatim indicem huic uigesimaltertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uige sima secundæ communes sunt, deuio non grauate explicaturus. Porro in hac uigesimaltertia fi gura due sunt præcipuæ effigies, quarū unam non inopportune dextram, alterā uerò sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesica & seminaria organa cū uenæ cauæ et arteriæ portionibus execta è corpore sinimus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie, in sinistra autē posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem seu meatum semini urinæq; communem aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint inegra: quem admodum in characterū explicatione dicturus sum diffusius, simulatq; effigies expressero, quæ sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimaltertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

- A, B. Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus osteden tibus, idē exprimitur. uerū superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quod ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferen tis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testis adnasci tur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam uel, ut insertio applicatioq; uenæ & ar teriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.
- C Vena & arteria seminales illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine exciden tes inuicem implicantur, commiscunturq; ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efforma re incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi a similitur conus.
- D Basis uaricosi corporis, seu sedes quæ uenæ & arteriæ seminalis testis inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.
- E Vasis semen à teste deferentis initium.
- F Reflexus uasis semen deferentis secundum testis humiliorem sedem.
- G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testis connas ci desinit.
- H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat in uolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem con spiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.
- I Hac effigie eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur. uerū hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.
- L Testis à quo semen deferens uas abscellum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et uaricoso corpore remansit.
- M Hac eadem cum effigie L notata indicat. uerū ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.
- N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.
- O V aricosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.
- P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic fora mina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testis implantantur.
- Q In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum uel nouacula diffecui, & ex altero latere à te stis substantia eius inuolucris partem R notatam diremi, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cō spectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertextentibus in testis substantiam pertinent. Al
- S. teram uero huius inuolucris partem S insignitam, testis adhuc connatam reliqui.
- T Hic testis per medium diffectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uerò modò subsequuntur characteres, dua bus grandioribus & magis præcipuis uigesimaltertiæ figuræ effigiebus proprii habentur.
- 1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.
- 2 Posterior renis regio.
- 3 Superior renis regio.
- 4 Inferior renis regio.
- 5 Externum renis latus.
- 6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant. uerū 6 priuatim notat eius si nus tuber. 7 autem & 8 sinus eius angulos impressionesq;.
- 8 Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quæ deorsum tendens icur superauit.

r 4 Arte.

- h* Arteriae magnae truncus inibi resectus, ubi primum sub septo transverso in peritonei amplitudinem fertur.
- k* Radices arteriarum quae mesenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.
- l* Vena pinguem dextri renis tunicam petentis principium.
- m* Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.
- n* Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.
- o* Vena in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.
- q* Meatus urinam e renibus in uesticae amplitudinem deportantes.
- r* Meatum urinam uesticae deducentium in uesticam insertio, ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quae hi meatus in uesticam pertinent, & membranei processus quosq; his orificijs praefecti, in sinistra autem effigie sedes indicatur, quae illi meatus primum uesticae applantantur.
- t* Seminalis uena dextra.
- u* Tuberculum, seu protuberans seminalis uenae dextri lateris principium.
- x* Vena seminalis sinistram petens testem.
- a* Seminalium arteriarum ex magnae arteriae caudice initia.
- β* Surculorum radices quos uenae seminales peritoneo offerunt, quae illi secundum lumborum regionem committuntur.
- d* Vena arteriaq; seminalium coitus commixtio ue, & uaricosi corporis initium.
- e* Vena & arteria seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.
- z* Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obiectus.
- h* Principium uasis semen a teste deferentis.
- θ* Descensus uasis semen deferentis secundum posteriorem testis regionem.
- i* Locus quo deferens semen uas rursum secundum testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testis connascitur, uti faciebat ab *u* per *θ* ad *i*.
- κ* Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spirant uesursum properat.
- λ* Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenae ac arteriae seminalium reflexum, in peritonei amplitudinem contendit.
- μ* Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesticae cervicis initium.
- ν* Vescica, quae in dextra effigie priuatim ad aperta est, ipsius commonstrans cavitatem.
- ξ* Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie longa sectione ad meatus usq; urinarij amplitudinem dissectum.
- ο* Amplitudo cavitatisq; cervicis uesticae, in quam uasa semen deferentia insertionem moluntur.
- ρ* Musculus uesticae cervicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.
- σ* Duo penem potissimum constituentia organa.
- τ* Vena ac item arteria penem cervicemq; uesticae accedentes.
- φ* Sedes notatur meatus urinae seminiq; communis, quae reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE
characterum Index.

FIGVRA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritoneum una cum abdominis musculis ad apertum est, ac in latera (uti inter secundum fit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio praesequimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verum praesens figura in hoc potissimum delineata est, ut uteri & uesticae positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuisa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesae mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeo pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatae & macilentissimae, nullam uasorum seriem (nisi membranarum nutuo diremptis) ostendant.

VIG

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

- A, B, C, D* Peritonei anterioris sedis interior superficies.
- E, E* Mesenterij pars tenuia intestina dorso connectens.
- F, F* Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam *G* & *G* insigniui diuisa. *V* traq; autem *G, G* rem membrana uasorum per mesenterium seriem, et glandularum uasorum distributionibus interpositarum naturam indicat.
- H, H* Hac mesenterij parte colon intestinum, quae recto erat proximum, committebatur.
- I* Hac mesenterij parte, coli intestini initium, seu ipsius cum tenuibus intestinis continuas, deinceps cecum quoq; intestinum consistebant.
- K* Rectum intestinum inibi praeseclum ubi colon desinit, quae sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.
- L* Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.
- M* Dexter mulieris testis.
- N* Mulieris sinister testis, atq; huius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idq; ideo accidit, quod dextrum testem ita delineauerimus, quem admodum uterque testis membrana tegitur seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritoneo nata: sinistram uero testem illa membrana deteximus, quod solius manus, nullo adhibito cultro, sit beneficio. Hac namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solum.
- O, O* Membrana a peritonei dextra sede pronata, & testem dextrum una cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quae uteri elatiorem sedem implicant uasis, dorso committens, utrumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana secundam uteri tunicam constituens.
- P* Hac in nuper dicta membrana carnea excurrunt fibrae, dextrum uteri constituentes musculi.

His

- u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
 x, x Vteri cervix.
 y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri cervicem implicantia.
 a Vena uesticam ab illis uasis accedens, quæ uteri cervicem intertextunt. atque hic etiam chara.
 Inter urinariorum meatuum insertionem notat.
 α, β Vescicæ fundi posterior sedes.
 γ Vescicæ cervicis musculus.
 δ Hac sede uesticæ cervix uteri cervici implantatur.
 ε Cuticulares cervicis uteri orificij caruncule. atq; hic uteri colles & cervicis ipsius orificium,
 citra characterum operam neminem latent.
 ζ Arteriae tumillimam mesenterij partem accedentis radix.
 η Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascenduntia.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMASEXTAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

- PRÆSENS figura uterum unâ cum illum peritonæo alligantibus membranâ a corpore exsectum commonstrat. atque ipsius cervix adeo hic sursum est convoluta euer saq; ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vescicæ uerò fundum & cervicem quoq; aperuimus, ut uesticæ cavitates meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
 A Vteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.
 B, B Vteri cervix.
 C Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri cervicis sedem protuberans.
 D Orificium fundi uteri.
 E, E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.
 F Sinister uteri testis.
 G Vena & arteria seminalis.
 H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.
 I Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.
 K Vas semen à teste in uterum deducens.
 L Vescicæ cavitates.
 M Urinariorum meatuum insertio.
 N Urinariorum meatuum frustula hic propendent.

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMASEPTIMA QVINTI
LIBRI FIGVRA.

PRÆSENS figura uterum a corpore exsectum ea magnitudine refert, quæ postremo Patavij dissecta mulieris uterinus nobis occurrit. atq; ut uteri circumscriptionem hic expressimus, ita etiam ipsius fundum per mediū dissecuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unâ cum ambarum uteri tunicarū in non prægnantibus substantiæ crassitie.

- A, A, B, B Vteri fundi sinus.
 C, D Linea quodammodo instar suturæ, quæ scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.
 E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tunice crassities.
 F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinu protuberans.
 G, G Fundi uteri orificium.
 H, H Secundum exteriusq; fundi uteri inuolucrum, a peritonæo pronatum.
 I, I et c. Membranarum a peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem utrinq; hic asseruauimus.
 K Vteri cervicis substantia hic quoque conspicitur, quod sectio qua uteri fundum diuisimus, inibi incipiebatur.
 L Vescicæ cervicis pars, uteri cervici inserta, ac urinam in illam proijciens.
 Vteri colles, & si quid hic spectandum sit reliqui, etiam nullis apposis characteribus, nulli non patent.

S VIGE-

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HÆC figura canum non prægnantē exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

- A* Vena & arteria seminalis.
B, B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uas porrigētes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D, D Membrana uterum peritoneo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersum obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberaui.
H mus inuolucro. Genim exterius, *H* uero interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Uteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.
M Portio ceruicis uesicae.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineauit, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriore inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

- A* Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus sit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriore uteri inuolucro obiecta.
E Hac sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F, F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membrana hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritoneo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVATVOR PECVLARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq; characterum Index.

- PRIMA* tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transversa sectione diuisissimus, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeo ab extimo foetus inuolucro diducētes.
A, B, C, D Interna superficies uteri, quæ ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.
E, E Exterior uteri superficies, atque elatius *E* uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq; magis quam sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.
F Primum extimum ue foetus inuolucrum.
G, G Secundum foetus inuolucrum hic quoq; magna ex parte uisitur.
H Uteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimum dispensatur.
I Dexter uteri testis hic quoq; ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.

SECUNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

- K* Extimum foetus inuolucrum.
L, L Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membrana modò sit, in ipso complexu cum tertio inuolucro foetum nonnihil conspici sinit.
TERTIA tabula extimum foetus inuolucrum, & secundum longa sectione diuisissimus, ac utraque à tertio inuolucro seducta, hic una cum tertio inuolucro adhuc integro expressissimus.
M, M Tertium intimum ue foetus inuolucrum: quod quia egregie pellucidum est, foetum nonnihil eo situ ostendit, quo is in ipso iacet.
N Venarum arteriarumq; series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.
O, P Secundum foetus inuolucrum: atque *O* & *O* internam ipsius indicat superficiem, *P* uero & *P* externam.
Q, R Primum foetus inuolucrum: atque *Q* externam notat superficiem, *R* autem internam. *V* asorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaq; iacentem exprimit, quemadmodum in utero magna Naturæ providentia secus quam Anatomicorum uulgus arbitrat, in omni media figura locatur. Falsissimum nanquē est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphericus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq; in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies medium minus ue laboriosum, atq; is est quem modò singuli obtinēt articuli. Caterum in hac figura *M, M, N, O, P, O, P, & Q*, ac *R* idē notat quod tertia tabula: nisi quod *M* & *M* internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucris, *S* autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq; longo ducitur intervallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tubibus donatus, e quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præsagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspendio necandam. Eiusmodi nanq; permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimum apud Italas bene peritas, effutunt.

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

S 2 HOMINEM

HOMINEM NECESSARIO CORRUPTIONI

obnoxium mortali uel esse: quo autem diutius uiueret augeturque, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potusque uersanti priuatim sint extructa. Caput I.

Generationis
nostra princi-
pia.

QUANDO QUIDEM corporis humani generationis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerunt, rerum autor Deus, ut ille quam diutissime uiuaret, neque aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, sollicitè machinatus est. Sanguis enim mēstruus semenque genitale generationis nostræ sunt principia: ille ceu materia quædam apta concinnataque, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumque ex iisdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis intermixtuō temperamenti mensura uariant. siquidem in semine plus est igneæ substantiæ atque aëreæ, in sanguine aqueæ terreæque. quamquam præpollat in hoc quoque & calidum frigidum, & humidum siccum. Eoque fit, ut non siccus instar pilæ, aut ossis, sed humidus merito dicatur. At semen sanguine quidem siccior est, ceterum ipsum etiam humidum fluxileque sentitur. Atque ita nobis utrinque ex humida substantia genitura origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modò ex ea uenæ, arteriæ, nervi, membranae, ligamenta, cartilagine, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uero id natura quidem maxime ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus misceri principiis non oportebat, si modò hæc humida erant futura. Ignis igitur in utroque principio tantum admixtum est, quantum non torrens abundè siccet. Ab hoc itaque primum cogitur, paulumque conrescit quod in utero conceptum est: mox siccior redditum, ueluti lineamenta quædam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vterius uero etiam siccescens, non lineamenta rudimenta uel solum, sed & cuiusque membri exactam speciem exprimit. Iam uero in lucem editum, magnitudine proficit, & siccior ualentiusque tantisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uero & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam uires suas summam obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum sicciscentibus, non solum cuiusque officium minus probè administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque quam erat antea, redditur: ac proinde ultra siccatur, non macilentius modò, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaque excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelæ interitusque connata est necessitas. Cui altera accedit, quæ etiam in animalibus precipue obseruatur, totius nimirum substantiæ fluore, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumque nisi altera similis substantia in defluxa locum accederet, uniuerſa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat cæterisque animalibus, uerum etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiēs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quæ hæc omnia circa decemtem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiæ effluxit restituiamus, potione quicquid humidius, atque ita ad pristinam commensurationem ambo reducimus. Sic uero & aëreæ igneæque substantiæ modum, respiratu arteriarumque pulsu tuemur. Cæterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quæ bibuntur eduntur ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primum assumere, dein emutare & concoquere, ac quam maxime licet, corpori alendo restituendoque similia effecere, ac demum recrementa quæ necessario hæc emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quædam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quæ excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempestiue profluant cohibendis, suoque tempore

Corruptela
homini connata
necessitas.
Nutritionis
necessitas.

Instrumento
triplicium nu-
tritionis subser-
uientium ne-
cessitas.

pore expellendis subserviant. Porro partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusque recrementis ex concoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organis dedicandus. Præfens uero cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum quæ consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibis & potus in uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguinis efficiendo conueniens, unà cum humidiori huius concoctionis recremento uenæ portæ ramis exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uero siccior ac fluctuanti inepetum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se orbiculari podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transuersi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremum adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessariū, duplici (quod in omni sit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, ceu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro bilioso succo ceu luto, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculæ meatu transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus faecibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portæ uenæ ramos ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid uero is conficere ac in familiarem nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eruat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur succus, illa duo recrementa deponens, & cam iecoris substantiæ insiti caloris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex artissimis maximeque frequentibus uenæ portæ ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in caua uenæ propagines similiter innumeras angustissimasque confendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concommitatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculi cuiusdam auxilio artissimas uias minori opera perreptans. Quum uero sanguis eos superauit angustioris, rens recrementum hoc ad se sedulo allicient, illoque sanguinem purgant, id per urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicæ ceruicis musculo, excrementum illud seu urina corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauam copiosissimam ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illæ sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione consurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uero sapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritioni famulari commemoratum est. A peritongo autem opportune sermonis statueretur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

DE PERITONÆO. Caput II.

PERITONÆO ostendendo plerumque conducunt figuræ, & potissimum prima, id integrum anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriores uero illæ figuræ imprimis intus referunt, quæ ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

IN ATINI peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) uocem à Græcis mutuatur. illis namque quod circumdatur περιτόναιος, περιτόναιος appellatur. Neque ita absolute tantum, uerum à nonnullis hæc tota appellatio inditur, περιτόναιος ὁ μύς, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτὼν, sunt etiam qui περιτόναιος σκέννασμα ipsum pariratione appellant, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum quæ hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verum in illorum interpretum libris, & apud nostræ ætatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ijs qui hydrope laborant educenda, & ramicum curationibus pertractant, nomen occurrit myriades: panniculus rotundus, albertiteren, albertitron. Deinde abque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci exigentiam non mutato nominis significato præponunt, Beriteron, Berbetinen, eiusque generis s s permuta.

Quid præfens
libro docen-
dum, ac partem
nutritioni ex
cibo potusque
functio-
breuis enume-
ratio.

*Peritonæum
in similitudinem
partium nune
70.*

*Peritonæi ma
gnitudo et si
tus.*

*Connexus or
tus.*

Forma.

*Ipsius super
ficies cuius
modi.*

*Processus a
peritonæo e
nati.*

*Peritonæi no
undiq; pariter
crassum.*

*Quibus parti
bus peritonæi
peruium sit.*

*Vasa et ner
ui quibus peri
tonæum impli
catur.*

permulta. Peritonæum itaq; ex simplicium & primorum corporum, quæ similia etiam nun
cupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantia est, nullis omnino fibris:
secus ac uenarum arteriarumq; tunica, aut tenues ac membranæ musculorum enervationes
intertexta. estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa
nanq; nobis uocatur mēbrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo
obducatur, tamen accuratè simplex non est, quā quibuscūq; carneis donetur fibris, & musculosa
in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritonæum uniuersam cavitatē, quæ sub septo transuer
so, ad os usq; coccygis, totius corporis facile capacissima habetur, succingit, ac omnibus quæ illa
continent organis obtenditur, eaq; conceptaculi ritu amplectitur: uentriculū scilicet, intestina,
omentum, mesenterium, iecur, lienē, renes, utramq; uesicā, uterum, & uasā demū quæcūq; inter se
ptum transuersum & crura sitū habent. Atq; hæc quidē peritonæi interna ipsius sede cōtinet,
externa uerò undecūq; musculis cōnascitur. Ex ligamētis enim, quæ lumborū uertebas cōne
ctunt, & quæ sacrum os illū ossibus cōmittunt, peritonæum utrinq; principiū ducit, mēbrana late
modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborū musculis, & ijs qui internā
ossis illū sedem occupātes, femorū præfunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicē muscu
los cōmitti uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinq; cōplectun
tur, peritonæum superauit, internæ transuerforū abdominis musculorū, & uniuersæ inferiori
septi transuersi sedē subtendit, pertinacissimē ipsis, potissimum uerò neruosis illorū tenuitatibus
connatū, & quodāmodo propriæ musculorū membranæ uicē gerens. Refert itaq; peritonæum
oblongum ouī instar utrē, seu sphaerā aliquā, cuius longitudo pertinet ad septo transuerso ad hu
millimā amplitudinis sedem, quā sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. &
quemadmodū utres ex tergoribus parati, exterius hirti asperiq; intus plani ac læues admodum
esse solēt: ita quoq; peritonæum externa parte, ut aptius musculis undiq; hæreat, asperū fibro
sumq; ad eum prorsus modū uisit, quo membranas mutuo cōnatas, inæquales esse dicimus. In
terna autē peritonæi sedes, uiscera quæ cōplectitur spectās, impense leuiss & terfa, ac ueluti a quo
humore oblita, secātibus occurrit, adipis interdū copiam sibi (ut in subis quasi perpetuo) adna
tam obtinens. Verum hunc nō omni ex parte æque copiosum reperies. Anterior nanq; supe
rior uē internæ huius peritonæi sedis regio qua uentriculū contingit, ac dein posterior quoq;
regio ad lumbos & sacrum os pertinet, copiosiori abundat adipē, q̄ sedis eius internæ latera,
parsq; umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedes portiones quasdam seu pro
cessus ijs quæ cōtinet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicē colligat, et sibi quoq;
adnectit, ac singulis præter peculiare ipsorū tunicas (si modō quas habeant) aliud etiā inuolu
crum obducit. Atq; hinc etiā sit, ut ijs organis quæ duas peculiare fortuntur tunicas, quemad
modum uentriculus & intestina, ternæ attribuantur: quæ autem unicā duntaxat peculiare tu
nicam exigunt, e quorum numero sunt uterus & utraq; uesica, binas obtineant. Verum orga
na nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien, eā quæ ipsis obducitur ad peritonæo adipiscun
tur. Quoniam pacto autem, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicas degenerātes,
peritonæum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differāt, in cuiusq; organi enarratione op
portunius quā hic recensetur. Quemadmodū uerò interna peritonæi sedes ab externa ua
riat, sic neq; omni ex parte peritonæum sibi crassitie & robore correspondet. Quā enim ex uerte
brarū ligamentis pronascitur, crassissimū est: dein de quā lumborū incumbit musculis, crassum
quoq; cernit. Anteriori uerò parte, quæ à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubē usq; per
tinet, peritonæum tenuius graciliusq; & inuoluidius reperitur, q̄ in lateribus & lumborū regione.
Ad hæc uiris peritonæum crassius ualidiusq; est iuxta mucronatā cartilaginem, quā iuxta pubis
sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq; neq; his, uti uiris, peritonæum hic ad in
guina utrobique seminarijs uasis uia præbent. Est enim peritonæum peculiariter in uiris inibifo
raminibus, ut ita dicam, peruium, & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius semina
ria uasa tutò obuoluntur, ac dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæum quā septo sub
ducitur, tria cum septo quoque communia exigat foramina: primum quo uenam cauam, se
cundum quo stomachum cum ipsi coherentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena
coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concommitatam deducit. Præte
rea umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri cervicis, in uiro autem cer
uicis uesicæ, in utrisque uerò podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum multis
uentis, arterijs & neruis crur petentibus, deinde illis quæ maxima portione in rectos abdo
minis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quæ dorsi & abdominis musculis, & cu
ti à uasis lumborum uertebis incumbētibus, peritonæum iter præbet, ab iisdem uasis furcu
los sibi assumens. Quā enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem uitur, in la
teribus

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria por
riguntur, plurimas soboles quoque peritonæum mutuatur. In anteriori uerò regione, elatius
quidem qua mucronatam spectat cartilaginem, a uasis sub pectoris ossis ad rectos abdominis
musculos excurrentibus peritonæum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa
consistente propagine asclit ab illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis.
Carterum quod peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quā refellen
dum est, quum unā cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoq; iteris uiam offerat,
à quibus furculos etiam adipiscitur, idq; ab ijs potissimum qui abdominis exporriguntur mu
sculis. Porro peritonæi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut ea omnia quæ di
ximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittiq; debeant, peritonæum quo aptius fie
ri id possit, neruorum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportune
contineret: sed tenue, quo minùs pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplecti
tur ab extrinsecus ambientibus musculis intertinguit, ne quando tenuium intestinorum ali
qua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, ar
ctant aut arctantur, dolore afficiunt aut afficiuntur, intestina motum eorum impediunt, ac recre
menta intestinis complexa difficillimē deorsum transmittantur: id quod nunc ne utiquam acci
dit. Verum hæc intestina inter media musculorū abdominis spacia, dum integri adhuc essent
transuersi, minimē intercederent, & si Galenus id præcipue innuit, quando quidem hi uelut al
terum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omniq; ex parte ab alijs
abdominis musculis hæc organa intertinguit, neque ex situ etiam inter lumborum musculos
& transuersos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum musculi dor
sum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonæi usum Galenus
cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id siccis alimentis superflua septi transuersi
accedente opera propellit: quasi uerò idem officium quod abdominis musculos unā cum septo
ad faciū excretionem subire suo loco cōmemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario
motu quo se contrahat distendatq; præditum sit, ac non transuerforū abdominis musculo
rum, & septi quibus connascitur motum necessariò sequatur. Dein ac si peritonæum magis
quā cutis, aut abdominis adeps, ipsumq; adeo omentum illi uisui subferuiat. Miror membra
nam costas succingentem, quæ peritonæo substantia usu & conformatione penitus correspon
det, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa nō minus tho
raci comprimēdo, quā hoc facibus eiciendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus
succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimum abdominis musculis cōmunis,
quo is ceu inuolucrum exacte circumdatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentricu
lus, aut intestina etiam flatibus infestentur. At postremus præcipuusq; peritonæi usus est, quo
omnia quibus circumdatū est, ab eo cōtinentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta,
tutò colligantur, suisq; sedibus fixa hærent.

DE STOMACHO ET VENTRICULO.

Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipue ostendunt decima quarta & decima quinta
figura, quibus in uentriculo commonstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert,
& decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede repo
situm proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodeci
ma. Postremo ipsius elatius orificium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Græ
corum nonnulli lægdiaw, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam
(ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes Alfid, Alphaed, Fued, Alfid,
Fuhed. Inferius uerò Polux, Hasober.

VENTRICULVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaq; susci
pere, eaq; primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil cōmoda
essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est,
quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior.
Thoracem nanque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo præ
locauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus,
illaq; (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quæ
profuena necitatio treti essent aliquid habitura, auertunt) procul à sensibus, qui in capite se
dem

*Ventriculus
sub thorace lo
catus.*

dem exigunt, deducerentur. Thoracem uero aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari de-
cui. Porro ne nimium uentriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recremento-
rum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quam potuit proximè ori subiunxit. Sub tho-
race enim & septo transuerso inter iecur & lienem medius statim¹ ponitur, uiamq; ab ore ci-
bos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu² nuncupatur, & etiam illis communinomine
quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri prapositū uo-
cant, *stomachum* dicitur: quia uoce nos Celsus & Ciceronem imitati potius utemur, quam gula
alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius
hærens excipit, ac utraque parte³ tonsillas attingens, à palati extremo principium sortitur, ac
agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum,
pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uero supra contractis.
Nervosa enim membrana⁴ ut, ut facile dilaretur, prompteq; rursus cōcidat, effecta est: & fibris
suo muneri famulantibus intertextitur, ac reliquorum denique corporis ductuum modo teres
& intus accuratè laevis lubricaq; cernitur.⁵ Duabus etenim proprijs cōstat tunicis, substantia,
duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem nervosior, durior, &
paulo tenuior, ac totius oris palatq; tunica continua est, & rectis fibris manuū in star ciborum
attractioni subseruientibus donatur. Exterior uero crassior, mollior, propemodumq; muscu-
lorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi alci-
bunt: dein transuersis duntaxat circularibus⁶ ue abundat fibris, quæ ciborum interiores tunica
fibræ beneficio attractorū feliciorem, magisq; subitam in uentriculum propulsionē efficiant:
& si quando uomentibus uentriculus quippiā protrudit, ad eius educationē summo opere etiam
auxiliantur. Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem ac-
traherent, transuersæ autem arcuantes pelleret. Nam si obliquæ accessissent, cibis in stomacho
longiori mora hæreret: quod nō solum homini inuili, sed & importunum ac molestum esset,
quando stomachus cibo plenus, ita prolixius distenderetur, asperaq; arteriæ ac pulmonibus &
magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachū tuō,
& illa quæ modò comprehendendi organa minùs molestaturū, per ceruicem thoracemq; ad uen-
triculum porrigens, exactè supra mediam ceruicis uertebra⁷ & quatuor primarum thora-
cis sedem, in neutram partem inclinantem asperaq; arteriæ subtensum⁸ deducit. Ad principiu
uero quintæ thoracis uertebra⁹ stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundum dor-
si uertebras inferiora corporis petenti cedat, nōnihil in dextrum latus à media uertebra¹⁰ re-
gione abscedit, arteriæ illi proximæ ad nonā usque thoracis uertebra¹¹ repens: quò simulatq;
pertingit, ab eius uertebra¹² eleuatus corpore arteriam elatius (ne illa fortè à deuorato cibo com-
primatur) ascendit, nervosam septi transuersi partem uersus sinistrum latus¹³ penetrans. Non
equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolapsis
foramine utens, uerum peculiari, quod ipsi nervisq; cum illo descenditibus (dum septum de-
scriberetur) præparatum esse diximus. Neque uero administratio tantum, sed & ratio quoque
id demonstrabit, dummodo¹⁴ superius uentriculi orificium ad amussim perpendere non gra-
ueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quod ad¹⁵ priora¹⁶ posterioraq; spectat, neque inferius
quàm ipsius elatior¹⁷ pars habetur, inferi debuit: quod certe accideret, si communi arteriæ fora-
mini stomachus in septo uteretur, atque (ut Galenus reliquosq; Anatomicorū chorus asserit)
ad duodecimam usque thoracis uertebra¹⁸ stomachus arteriæ iunctus uertebra¹⁹ neciteretur, ac
iuxta primam demum lumborū uertebra²⁰, aut paulò infra, arteriam conscendere, & à dextris
in sinistrum prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra un-
decimam thoracis uertebra²¹, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in
medio ipsius elatioris partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio.
Deinde si ad duodecimā usque thoracis uertebra²², secundum arteriæ latus stomachus de-
deret ex thorace, & sub septo primū arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; denū
ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quàm nunc habeat, anfra-
ctus, eosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonā itaq; thoracis uertebra²³ initium sto-
machus uertebra²⁴ corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebra²⁵ origi-
nem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris
interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uero iuxta quintam thora-
cis uertebra²⁶ ad dextra potius arteriæ quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est
arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorso mediam sedem occupans, sed
quum à²⁷ sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum ca-
uū

Vic cibum po-
tiusq; uentri-
culi de ferentis no-
mine.
Initium.

Substantia et
forma ac tū-
ca.

Incessus.

Lib. 5. de Ad-
mi. sectio.
Stomachum
non eodē cum
arteria ma-
gna uti for-
mæ sepi.

Lib. 4. de V.
su part.

uæ uenæ¹ subiiciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebra²rum admittit, adeò
ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quàm in sinistro latere repe-
rire posset, obtineat. Porro stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentri-
culum ex dextro dorso latere porrigitur, sed arteriæ superuectus³ obtusoq; obliquatus angulo
sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferio-
ris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipsi faciliem aditum præbitura consistit.⁴ Talis sanè est tenuior totius iccoris por-
tio sinistra septi sedi hîc subtenfa, cui in posteriori regione quā stomachus septum permeat,
sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui
septum, idq; potissimum quod diximus foramen, ne cibis è uentriculo superiora repetat ob-
staculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius pro-
hiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua angustior stomachum hîc quā
uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os
aliene eructata eum colligi constringiq; falsò existimantes. Carterum obliquus ille ductus quo
stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur, nervus etiam commodus est, quos pau-
lo post uentriculo inseri audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum
obliquato ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras. uerum ut ipsius
concauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit,⁵ alias quidem ad laueces,
stomacho & laryngi communes, quæ saluam humoremq; illis organis ne exiccentur, præpa-
rantes, Latinis tonsillæ appellantur.⁶ In medio itidem propemodum stomachi ductu, quā is
asperæ arteriæ in * duos trunco⁷ ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho
non apponit modò, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit,⁸ illis planè respōden-
tes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ se-
minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glan-
dula⁹ stomacho adnata illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficilius in uen-
triculum cibis prolaboratur, saluiali quodam humore imbuunt. Carterum si quid de stomacho
adhuc dicendum superfit, in uentriculi descriptione id persequemur. Venter qui in
ter reliquos corporis uentres sinus uel non minimam cavitatem obtinet, unde etiam *venter* &
ventriculus Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uero exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā,
tunicas, uenas, arterias, nervos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
stant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asse-
rit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati non simpliciter enunciant, uerum
hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediam sedem instar communis
omnium partiu officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportionem
metiendi uersati. Sedes enim¹⁰ mucronata cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium
regio. At si crura simul cum ceruice illi negligenter, solo uidelicet corporis trunco (quem thora-
cem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronata cartilagini subiecta in corporis me-
dio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque
in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè¹¹ elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosa ipsius parus sede pene-
trat, continuū cum uentriculo corpus¹² efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem con-
tingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuum complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nusquam septum attingit, sed iccoris duntaxat concauo subtenfus, tota ipsius parte su-
periori, & dextro item latere à iccore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit,
quanta iccoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (uti modò dicebam) sinistro
suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro late-
ri attenditur, adeoq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitrat, pertingit, sed po-
tius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non
solum in sinistrum ad septum usque scilicet, quàm in dextrum, utpote sub iccoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerum ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque
portio

Glandule sto-
macho crebro
adnatae.

Ventriculi bi-
storia.

Lib. 4. de V.
su part.
Ventriculi si-
tus.

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem qua apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam varius est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in sinistrum oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo reses primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposita: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latior ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos commoustrat, unum sinistram, eundemque magnum, proceriusque extuberantem: alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio ue parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quam enim uentriculi dorsi uertebrae, ipsiusque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respicit, ac sedem quam sortitur sese utcunque adaptat, posterior ipsius regio introsum quasi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus e corpore auulsus inflatusque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, e quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistrae uentriculi partis sede ob hoc consiluit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, commune uel cum ipso corpus fieri potuit. Et quanquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emittat ad intestina transmittens (unde etiam *πύλωρος* Graecis, nobis autem ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede consistit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitrat, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim satis erat mutuo e directoque haec orificia inuicem (ne occlusus cibos adhuc immutatus e uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius à superiori remotius abduci oportuit, & ex elatiori quoque uentriculi sede explantari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praeterfugeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explantatque: quare etiam "primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iccoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsosque adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur. Praeterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infrà è contrario, rarius magnū, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quanquā sanè non adeo angustum sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quandoquidē non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excretum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Cilianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestat, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffragatus est. Illanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa à patricio Veneto patricio suo, ut compior orationis, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissimè, ut suauius tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit. Constat igitur inferius

Orificiorum
non par am-
plius.

Lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius asseclae glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse asseruantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine exanimis uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uentris ramus illi subtenditur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificij claudat arctetur, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessariò orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transuersarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquarum uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circundatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quanquam non desint, qui solis libris edocti, suoque arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribunt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplexi nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id *πύλωρος* ianitoremque appellantes. Porro (quod nullo animaduertisse plurimū admiror) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantiora instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentem: quae quidem inter dissectandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem in uisum in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi ue finem & duodeni intestini originem commoustrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliaque omnino quam uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturque, & dein fortassis, ut quum ora constringuntur huius extuberantioris particulae introsum conuenientis occasione citius arctentur ocludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies laeuis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concavitas: si modo duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer contractus reperitur, ostendit, intestinorum & uesicae cauitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Ceterum ut in obesorum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitatibusque abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantium animalium omasis delusos, idque quum bouum pinguium deuorant: ut exta effluxisse arbitrator. Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicae modo inflatur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictioraque uiuitur, quamlibet exiguum multum ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuum sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuo edere cogatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranacea, quae commode usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. Constat enim uentriculus duabus latissimis tenuibusque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atque interna stomachi, nervosa membranaque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestini, rum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachi tunica modicè differt, quod duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euassisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunicae pars uentriculi cauitatem respiciens, rectis ipsidemque plurimis donatur fibris. Attrahat namque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibriscum manibus alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutus

Glandosa ea
non procul
ab inferiori o-
rificio distans.

Protuberans
uentriculi in
orificijs sub-
stantia.

Ventriculi su-
perficies.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
formetur tuni-
cis.

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica cōtinua cernatur. At secundum
 fibrarum huius interioris uentriculi tunicae genus obliquarum est, in externa tunica sede, qua
 secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibi potusque attractio, eorundem ne-
 cessario praecedat retentionem, ita rectas fibras interius obliquis Natura coordinauit. Deinde
 ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exterior ue-
 uentriculi tunica transuersas fibras obliquis exteriores merito nascitur, nonnullis interim obli-
 quis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quae interiore crassior & mollior minusque
 compacta est, transuersis fibris abundat, secundae stomachi tunicae respondens, nisi quod illa
 paulo minus quam haec carnosior sit, & aliquot etiam obliquis intertextitur fibris. Cur autem uen-
 triculum, aut hanc exteriorē ipsius tunicā adeo impenſe carnosam secundum uentriculi fundū
 humiliorem uel ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis som-
 nijs confisi, fundum uentriculi insigniter carnē statuere, quum interim uentriculus illic neque
 carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiore ipsius sedē: imō si uerū fateri licet, superior uen-
 triculi pars carnosior est inferiori fundū ue: ut nunc taceā neuorū superioris sedis frequentia,
 tunicae eius sedis crassitiem insigniter adaugentem. Ceterum duabus his uentriculi tunicis
 tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicae exteriori circumdata, & a
 peritonæo, quā id septi partem stomacho iter praebentem integit, pronata. Huic enim peri-
 tonæi portio primum elatiori uentriculi orificio, deinde uniuersū ipsius corpori ad duodenū
 usque intestini originem obducitur. atque haec a peritonæo procedens tunica, omnium quas id
 reliquis organis exporrigit, facili crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum, superiori
 membranae omenti principium praebet. Haec tunica primum omnes uentriculum petentes ue-
 nas, arterias & neruos excipit firmatque. Aestae quidē uenae omnes a sola portae uena origine
 petunt. nulla enim uel quantumuis exilis a caua uentriculo subtrata (quanquam id Galeni
 sit dogma) uentriculum adit. Arteriae autem uniuersae ab illis ortum ducunt, quae a magna
 arteria in humiliore omenti membrana primum digeruntur, ac in id & iecur & bilis uesciculum
 & lienem, & in uentriculum denique ipsum deriuantur. Ac prima quidem uentriculi uena a por-
 tae uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius
 uentriculi orificium conterminatque ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrunt. Arteria au-
 tem huic uenae coniunx, propago eius arteriae censetur, quae secundum portae ductum iecoris
 cauum adit. Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidia inferiori
 uentriculi parti subtriditur, superiori membrana omenti suffulta, a qua & anterior & posterior
 fundi uentriculi dextra sedes furculos mutuatur. praefens uena frequenter ortum ducit ex dex-
 tra uenae portae regione, quā in duos grandiores ipsius truncos finditur. Tertia uenā ab
 illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus. Tertia uentriculi uena impenſe gracilis est,
 comite arteria carens, & a uenae portae graciliori sinistro uel trunco enata, in posteriorem uen-
 triculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur.
 Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto progressu arteriam sibi coniu-
 gem asciscit, omniumque uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facili
 praecipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris
 sedis uentriculi, ac primum utrinque ramum spargit in plures furculos per posteriorem uen-
 triculi sedem diuaticatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim con-
 scendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus
 digerit, paucos, eosdemque graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum of-
 ferens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente propago editur, secundum elatio-
 rem uentriculi sedem ad ipsius usque humilioris orificium pertingens, ac in progressu deorsum
 quoque soboles diffundens. Porro arteria praesentis uenae coniunx ab ea depromitur, quae
 per inferiorem omenti membranam in lienem contendit. Quinta uena comite arteria non
 priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos
 elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraque emittit. Huius principium dependet ab am-
 pliiori uenae portae ramo, lienis infimae sedi inserendo: & arteria, uenam eam concomitans, ab
 arteriae ramo pululat, lienem hic accedente. Sexta uentriculi uena, ea demum esset, quae sola Ana-
 tomicis in ore uersatur, quanquam a liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astru-
 unt. Ego uero ut uerum fatear, non unicam, sed plures, easque non semper pari numero ab illis
 quae lienem exporrigunt uenas pronasci, praeter quintam ante enumeratā obseruo, sinistri uen-
 triculi lateris sedem lienem proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae a maiori
 uenae portae ramo altiori lienis parti inserto, principium ducere consuevit, a qua minus quam
 raro furculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His ue-
 nis

Exteriorem
 uentriculi tu-
 nicam in fun-
 do impenſe nō
 esse carno-
 sam.

Ventriculum
 petentes uenae
 ac arteriae.
 Lib. 6. de Ad-
 m. sectio.

nis sinistram uentriculi latus aduentibus comites perpetuo iunguntur arteriae. Commune
 omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adlerant, & succulentioris ab il-
 lo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinum uenae deducant. Proprium
 uero earum quas sexto loco enumerauimus uenarum, & potissimum quintae munus cum alijs dis-
 sectionum professoribus esse (at timide interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eru-
 ctet, illae eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Ceterum frequentes uentriculi ar-
 teriae innatum ipsius calorem recreant, & succulentiae etiam aliquid ex uentriculo sugere uiden-
 tur. Praeter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si forte meatum
 bilem deducendum aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sane fit quam rarissime: & mihi
 semel haecenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex lon-
 gis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porro nerui uentriculi in hunc habent modum,
 praecipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam recurrentes diffuderunt ner-
 uos, ramulosque cordis in uolucro & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum
 properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad laeuum. Simulatque uero aliquan-
 tilper nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque
 neruus bipartito scinditur, & dexter quidem suis ramis oblique in sinistram fertur, sinister au-
 tem in dextrum, atque ita ambo nerui stomachum concomitari septum transuersum perme-
 ant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem
 quatuor duorum neruorum rami elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propa-
 ginum serie id amplexantur, furculos notatu digno intervallo recta deorsum promentes. A si-
 nistro sexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicant, insignis utunque ra-
 mus secundum elatiore uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si
 in progressu aliquot diffundat propaggines, uentriculi inferius orificium furculis quibusdam
 implicet, nō tamen inibi absumitur, sed in iecoris cauum prorepat. Ceterum humiliorem uen-
 triculi partem alij duo accedunt nerui, a sexti neruorum cerebri paris propaginibus, secundum
 costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum arteriarum coniuges,
 quae superiori membrana omenti suffulta, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam inter-
 dum sinistro uentriculi lateri quaedam neruorum offeruntur soboles, a neruis pronatae, qui
 cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit furculos,
 nulli profecto tantam Naturae ostendit prouidentiam, atque superiori ipsius orificio inserti,
 non enim duntaxat id ut noxam a bilioso eius uel generis humore aliquo inductam sentiat,
 adeo frequentibus scaturis neruis, sed ut per illos uelut riuos & ductus, animalis uis ipsi im-
 mis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaque cibaria exci-
 taretur. Cum enim totius corporis particulae, plantarum modo quatuor donentur facultati-
 bus nutritioni seruientibus, neque illis eorum quae defunt sensus sit inditus, atque omnes pro-
 pmodum a cauae ramis nutrimentum allician: aliae autem ex cauae per iecur distributis propa-
 ginibus, haec iterum ex ijs quae per iecoris portas feruntur uenis, & haec rursus ex intestinis & uen-
 triculo: quumque adhuc nulla iam super sit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, ne-
 cessum erat, ut foris ingesto cibo repleatur. atque in hoc a plantis differimus. Haec namque & si
 uim propriae qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rursus superfluum excre-
 tricem, atque antehas omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quae
 defunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copiosi nu-
 trimenti submissum habentes terram, cui complantatae coniunctaeque copia eorum quibus enu-
 triri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, praeterquam quod longē a
 terra se iungitur, a qualitate quoque terrea plurimum discrepat, motusque arbitrio ex loco in lo-
 cum subinde permutari debuit, adeo ut impossibile fuerit homini plantae ritu ex terra humo-
 rem sugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus,
 aliorumque animalium carnibus hominem alere, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit
 indigentiam, at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, uti prius
 dicebamus, eiusmodi uim a sensitiuo principio influere oportuit. Ethuius sane gratia sexti
 neruorum cerebri paris praecipue soboles uentriculos, conterminasque ipsi partes potissimum
 implicant & intexunt, atque ij denum illi nerui sunt, quibus obliquum stomachi ductum con-
 ferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, &
 uentriculum cibis recipiendis destinatum a se suspensum haberent, ab eius mole perpetuo ten-
 si, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis
 sedulo prospexisset. Porro uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates.
 ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor
 autem

Ventriculi uenae
 triculū nutrant.

Arteriarum.

Ventriculi his
 lismatus in
 uentriculum.

Ventriculi
 nerui.

Neruorum
 uentriculi
 usas.

Ventriculi to-
 tius nutrant.

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uenterculus famulatur. Verum hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quaestione, An uenterculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine foris, an simul ambobus enutritur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uenterculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, a se abigit. At munijs, quibus toti corpori uenterculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingesta sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiæ suæ similem reddat. ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, unde quæque eum circumdantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuant. totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uero pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uenterculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtenfa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magna arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusque musculi consistunt. Porro uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatius, tenuia uero intestina demissius, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integri somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundum anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uenterculus hic obtinet subsidium, in calefaciendo huic non ab simile. Præter peritonæum enim & octo ab dominis musculi uena ab umbilico iecori deducitur, qua fetus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisque efficitur. Huic uenæ quæ peritonæo nexa uentriculo infernitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æquè copiosus adnascitur, qui ut & uenterculus suo in concoquendo munere alacrius labore, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenuntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uenterculum minime negligit. Quin etiam cordis septo incumbens calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

DE OMENTO. CAPUT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus & nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appendice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa, & ut Græcis, Eftos, Epiplex.

Omenti sermo-
nem nunc insi-
tuendum.

Omenti situs.

PROXIMUM nunc erat intestinorum, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarratione subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπιπλοὺν & ἐπιπλοὺν dicitur) & dissecantibus prius quam intestina occurrat, ac demum non minus quam intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopporit ne id hoc loco aggrediemur. Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super^b intestina extenditur, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo post audies. quare etiam in dissectionibus perpetuò illis sedibus attentum proximumque reperitur. At non ita omnibus obductum intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, raro ultra umbilicum descendere cõspicitur, sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo suffocatis primùm obseruari, ex cõuulsu mortuique corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite truncatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eiusue generis affectu alio quopiam mortuis, & in ijs etiam quibus

quibus uiuentibus thorax abdomenque aperiebatur, animaduerti: atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentum attinet homine, ad pubis usque os id descendere raro cõperi. Quin etiam quum idem obseruasset in dissectionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicæque professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obesæ concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentiis symptomatibusque mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ὑποκοιλίαν appellat) haud posse fieri arbitratur. Verum retractus ille omentum sinistrorsum sursumque, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si dissecans humilior omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuisionem in omnibus hominibus facile ad pubis usque os intestinis ipsum obtendi posse deprehendes, eiusque finem^a inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemque uteri ceruicem (si omentum præpingue sit) utcumque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi^c orificiū inhiheret, nisi penis breuitas hic simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaque ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum scilicet à pene distenta, semen sibi adherens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in ijs quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem detruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neque istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerum etiam intestini portuicula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patuuij dissecuimus, ramicis uittum, id quoque luculentissimè ostendit. Huic namque dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramicæ semel curaretur abscessus fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorum & omenti in scortum descensu cõtingisse, dissecando comperi. adeo ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumque scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum dissecantibus plerumque retractum obseruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ὑποκοιλίαν, quasi dicas omenti gestores appellentur. Porro omenti^e figura proximè marisupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatius quam anteriori ascendens. Huiusmodi namque peræ omenti figuræ ad amissum cõgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac unde quaque inconsultis, & unum duntaxat corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicata, simplexque, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissimè, si talem peram qualem antea proposui, animo cõceperis. in qua unam partem anteriorem superioremque, alteram posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem^f superiorem anterioremue membranam, & alteram rursus^g inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum reuera duntaxat unica (atque id potissimè in canibus) sit membrana, anteriorque pars posteriori, ut in dicta nuper peræ, incumbat, & cõtina sit, & omentum quoque sacculi modo cavitatem quæ repleri posset, constituat. Inferioris itaque membranæ omenti origo à peritoneo pendet ea sede qua^h primùm sub septo magna arteria descendit, ac primùm uenam cauam ibidem contingit. Peritonæum enim quæ à uertebrae ligamentis principium ducit, ac utrinque tanquam à uertebrae corporibus abscedit, membranas magnæ arteriæ & uenæ caue offert, quibus illæ dorso affirmantur. Ab his membranis iuxta eam septimam partem, quæ undecimæ thoracis uertebrae corpus respicit, aliæ propagines membranæ exurgunt, omento originem præbentes, illudque dorso hic alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij aliquando adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurij costis hic obductæ. ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper sit regione. Præsens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum adiciuntur usque intestinum etiam subnascitur, hincⁱ orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cõscendit: quam simulatque attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

Omenti figura.

Omenti sub-
stantiæ breuis
enumeratio.

Omenti ortus
ac dein nexu.

omenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur.^o Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundum totius uentriculi latitudinem^o recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futuræ modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorē omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundum uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedē recta linea * implantatur, quò etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul commissæ innascuntur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circulum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundum uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solum omenti membranæ Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porro inferior membrana toti posteriori uentriculi sedē subtenfa, decliuus, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilissimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuo sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistram latus cōtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæc nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini sedem, quæ secundum uentriculi fundum prorepat. Neque id segniter in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, quæ id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductum nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque ut prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione decet) de rogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quò id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspicillimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quanquam satis fore arbitror, si eam quæ omenti partē quæ uentriculo subtenitur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eodem usus cum inferiori canum omēti membrana suppediet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterum ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quæ id uentriculo exporrigitur. adeò ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundum uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & isdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuisse simiæ mediā inter canes & homines naturam fortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui uel alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ adhuc ad canis constructionem potius quàm hominis accedat. Venæ omento implicatæ solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amussim singulas examinaueris, ab eo portæ trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistram portæ truncum supr à uocauit. Primum itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proficiscentem excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propaggines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimum eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam furculis in colon quoque pertingēs. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuo multum abscedētes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediā inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistram tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinum ca^o serie pertinent, quæ uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Venæ omenti
implicantes.
Lib. 6. de Ad
min. dissect.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæc hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quòd illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquoulsq; perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porro superior omenti membrana uenas mutuatur à^o duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumere soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentum Græcis γαστήριον & σπλῆνι, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quanquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cōmittitur partibus^o liberatum, & deinde distentum, rete piscatorium uni accommodatum baculo referat.^o Arteriæ omenti ab illis pendēt, quæ uentriculo, lienis, iecoris, & bilis uesiculæ distribuuntur. has nanque omnes non secus ac uenas omentum tuò deducit, ac ab illis suarum peculiariū uenarū coniuges adeò numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarū furculi, citra arteriæ cōsortium, ipsum perreperant. Item præter cōmemoratas modò arterias, inferior omēti membrana aliquoulsq; grandiorē in intestina porrectā deducit arteriam. Sic^o neruis quoque illis omentum intertextitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lienis & uentriculo implantantur. Cæterum^o adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidē latera duntaxat mediocriter est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeò ut illis etiā uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in^o intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranarum quibus adeps innasci consueuit, unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante ē uenis sanguine & membranarū frigore in crassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranarum communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedē substrata, priuatim^o glandosum quoddam corpus impenfe magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis λευκίνας & πύργους appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensum, ut illorum diuaticatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar subfterniculi ac puluinaris subijciatur. Huiusmodi planè^o corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subtenitur, quæq; hæc teneus falso uentriculi humilioris orificium (ne quid inconcoctum efflueret) ocludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerū etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum usui potissimum respondeat, in utero quidem^o secundarum, in capitis autem amplitudine^o tenuis quæ cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unā cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam quantum homini firmando colo officium separatim subministraret. ex accidente uerò uelut quoddam intestinum inuolucrum tegumētumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè uisibus omenti fabrica respondet. membranarum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subsidere extendiq; queat. Tenuis autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiā Bruxellen si nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterum num adeps insita ac peculiari natura calefaciēdo proffit, an tantum penicilli carnis ue aut membranæ potius ritu iuuat, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quanquam hic etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

t 3 INTE

Omenti arteria.

Nerui omenti.

Adeps.

Glandulosum omenti corpus.

Omenti usus.

Omenti fabrica, cuius usus, bus respiciere.

Quæ hic inte-
stina nomini
ne complecten-
tur.

Intestina cœli
nisi quidem es-
se corpus, sed
plurimam
numero uer-
tissimè nomi-
bus, diuersas
ob causas do-
nari.

Breuis intesti-
norum hystoria
enumeratio.

Intestinorum
à uentriculo ex-
ortus, et gra-
cilis ductus seu
situs.

Gracilis inte-
stini in uia di-
uisio.
Primum.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cōuenire tum demum opportunè narrabo, simulatq; eorum situm, formā, substan-
tiam, connexum, quæq; ipsis implantantur uenas, arterias & nervos, ac si-
quid aliud ad eorum fabricæ enarrationē reliquum erit explicuero. Intesti-
norum igitur, quæ Græcis *γαστήρ* dicitur nomina, nō omnia in presenti
complectimur uiscera, uel quæ costas succingēte membrana & peritonæo
amplectuntur organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ips quæ
nunc intestina uocantur, non ascribam. Quandoquidem ductum ab inferiori orificio uen-
triculi ad podicem usque pertinentem, qui uenas Italicas ut plurimum quatuordecim & dimi-
diam longitudine æquat, peculiariter nūc intestinorū nomine comprehendam. Quæ est con-
tinuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differētes anfractus
spirasq; circunducantur, neque omni ex parte eandem situm, substantiā, & formæ naturam for-
tiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; præcipuus omnium eorum
usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionū peritis hæc enumeratur, primum
in crassiora & graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariū numerū, ut sex
sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuū iter plura
uarias ob causas nomina fortiri cōstat. Quemadmodū Lutetiæ à diui Iacobi porta ad eam usq;
quæ Martini dicitur, iter, etiā si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen
sexies (si recte memini) nomen euariat. Primum à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à tem-
plo Virginis, & nō multo post ab eius ponte, inde ab ænopolio quodam, & postremū ab æde
Martini appellationem mutans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & quæ per mul-
tos giros procedunt uis fieri cernimus. Cæterum utcumq; intestina inter se uariant, omnia ta-
men inter uentriculum, & qua excrementa egerimus sedem collocantur, forma terei donata,
sed nō omni ex parte æque capaci & orbiculata. Substantiam habēt membranē, uerū un-
diq; non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiare tunicas orbicularibus, &
alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiā ad has tunicas à peritonæo obtinentia.
Venarum præterea, & arteriarū, & neruorum furculos suscipiunt, sed non ubique similiter nu-
merosos, quemadmodū nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto initio. Ex hu-
miliori orificio uentriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cōstitit, prin-
cipium intestinorū exoritur, illi uel orificio continuatur, quod simulatq; uentriculo prodit, in
posteriora retortū, sub sede uentriculi posteriore secundū dorsū dextrū latus rectā deorsum
proficiscitur, in nullo omnino anfractus reuolutum. Quū primū uerō ad inferiorē usq; uen-
triculi sedem intestinū istud sic occultatū, rectaq; descēdens pertingit, sub colo intestino (quod
paulo post hæc porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrū retorquetur, ac uelut ex
alto sursum antrorsum uel assurgēs, in frequētes innumerōsq; giros & anfractus reuoluitur, ac
nullis omnino intestinis obiectū, sedem uniuersam quæ sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad
ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum in star orbis ad late-
ra circumduci, postea dicā. Horum sanè anfractuū seu reuolutionū nullus omnino neq; nume-
rus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; illæ magis dextrā quā sinistrā uentris sedē implent,
præter quā quod ad dextrū ilium seu ile, ubi sedem longē maiorem supra ilium os ad pubem
usq; opplent in sinistro latere, colū intestini anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendi-
cante. Vt cumq; uerō multiplices, uarijque huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuū ta-
men ē directio mediæ sedis dextri illi formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti post
subiungā) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc
usque sedem obseruat, nisi aliquādo huius intestini pars sub uentriculi fundo ad dorsum pro-
ximè affirmata, inter disse candum capaciōr, ampliorq; reliquo intestini ductu (quemadmodū
subinde sit) occurrat. atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si
tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quæ uentriculo
substrata, ab inferiori ipsius orificio rectā quodammodo eousq; descendit, ubi intestinū in an-
fractus orbesq; primum cōuolui incipit. ac de huius intestini nomine aniles admodum conten-
tiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui
toram hanc partem quæ duodenum digitorū longitudinem in uiro ut plurimum æquat, non
intestinum, sed *εκφυσις* & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem
uocandum cōtendant. Alij etiam si ipsius principium ē uentriculo nascatur, intestinum tamen
esse, ipsiusq; orificium *εκφυσις*, reliquum uerō ipsius ductum, intestinū uocari affirmant, inte-
gros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uo-
cant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquā succinctiori, duodenum,
aut

aut intestinum longitudinem duodecim digitorum æquans, siquidem id Græcis, & impri-
mis Herophilo *δωδεκαδιδυλον* appellabatur. Secundum intestinum illic incipit, ubi iam com-
memoratū in anfractus gyros uel primū conuoluitur: & *meson*, seu ieiunum appellat, quod inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacūū reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum à uentriculo confectus cremor
nunquam transeat, aut momento tantum in eo hæreret, scribere uidentur. Tertium intestinum
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Græcis *λεωπ*, à frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit. Hoc
in crassi intestini principium desinit, ubi uerō principium suum obtineat, nō satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus
litigantes, comprehendunt uelint: neq; sanè à ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquid indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium inter noscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq; intestinum incipere credimus, copiosiores ue-
næ ac arteriæ, quā propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerū media medio
sele habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, in-
ter secundum ieiuni initium forte magis inane ilei termino ostenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei prin-
cipium, non statuo: id intrepide affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quā inanitione, ut cæte-
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profectō minus duodenum,
quā id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta-
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amissim uidelicet tereti, & omni ex parte æque ampla, nisi interdum (ut prius quo-
que innuebam) quā dorso proximè committitur, ieiunū que incipit, ac ad insertionem uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque totū intestino gracili
eadem est, membrana scilicet, modicæ que admodum carnea. Constat enim tunicis duabus,
quarum interna durior membranaq; est, uerū interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamē, tam exterior inquam quā interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus uel fibris tantum intertextitur: nisi fortassis externa, idq; potissimum ad ilei in cras-
siora intestina terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quæ tamē sunt quā pau-
cissimæ. Duodeni intestini pars elatior, utpote quæ uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio-
res obtinet, cum uentriculi tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes. Tertia præter
duas peculiare tunicas à peritonæi membranis uasa ad intestina securè deferentibus originem
ducit. Hæc namque una cum uasis ad cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
tertio que in uolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars AnatOMICIS doctrinæ
gratia nuncupatur, quā uasa primū attingunt, seu quæ intestina respicit, gibba uerō huic
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerō ac ileum tertiam tunicam à me-
senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium uel
nam arteriam que habent peculiare, secundum ipsorum longitudinem rectā deorsum du-
ctas, multosq; furculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem à portæ uena prius
quam mesenterio inferatur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quæ iccori offertur. Ieiu-
num ac ileum frequentes uenas arterias que suas nanciscuntur ab illis quæ mesenterio à portæ
uena, & ab arteriæ radice supra renem arterias à magna originem ducente exporriguntur. pau-
cissimi rami in graciliora intestina ab arteriæ propagatione diffunduntur, quæ à magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducuntur, sed uelut ex mesenterij cetero
ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertinent, in quæ numerosa sobole ar-
boris radicum modo, in cauam præcipue ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum nervos quoque exigunt deriuatos à ramis
sexti neruorū cerebri paris, qui costarū radicibus exporriguntur. duæ enim ab illis propagines
utrinq; singulæ, ad mesenterij, & dehinc ad intestina frequēti utriq; sobole diffundunt. Duo-
denū uerō nervos si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uentriculi orificiū, & dextrā fundi se-
dem adeunt. Dein duodenū priuatim id sibi uendicat, quod meatus bilē flauū ad intestina dese-
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus glandosum
illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratū possidet, ad
suffulcenda uasa ei intestino propria, ac quarū dā corporis glandularū modo amplitudinē eius
lento humore irrigandā. Quāq; nō duodenū solum, sed et reliqua intestina omnia lento quo-
dam

Secundum.

Tertium.

Vbi ieiuni in-
testini finis et
ilei initium de-
bet
at consueui.Gracilis inte-
stini forma.

Substantia.

Caua intesti-
norum pars,
que Anatomi-
cis dicitur.Gracilium
intestinorum ues-
na et arteria.

Nervi.

Intestinorum
glandes.

dam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, sicilium ualorum more inuidentur instanneatur ue. At quum huiusmodi pleraque crassius etiam intestinis sint communia, illa quoque recensenda nunc ueniunt. Ileum intestinum sub dextri renis regione à quodam crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliori excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in ipsius propter initium latius sinistrum. Hoc enim crassioris intestini initium instar globi cuiusdam præmagni extuberat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia. ° unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab initio distans: ° alterum uerò humilius, & ipsi initio propinquius. Huic continuum est in hominibus intestinum, quod *τυφλόν*, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse certissimò noui. non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco intestino commententur: decepti profectò, quod inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recensetur, neq; aliter quàm amplius quispiam saccus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso cæterisq; qui illum sublequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine ° id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arctissima omnium intestinorum parte multo angustius strictiusq; & crassiori lubrico in orbes conuolutò potius quàm intestino simile: adeò ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Atque hinc fit, ut Æsculapij nostri, scilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione nobis obstrepere, ac alij quidem ex saccosis illis cæcisq; Rabinis contendant, ° amplum illud coli intestini initium saccum, aut ut ipsi loquuntur, orbem & monoculum esse: alij uerò asserant, cæcum intestinum ob secūdi imperitiā à nobis minimè obferuari. Neq; uerò in cathedra hæc boasse contenti sunt, quum non desint qui de cæco intestino paradoxa conscribere, integrosq; libros, ut de duodeno intestino, commaculantes, magnam operæ precium se fecisse gloriētur, si nō unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium esse, sed duo sibi proxima esse in mediū adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt ° quæ in coli initio extuberanti uisuntur, ac unū quidem foramen ilei intestini terminus est: alterum uerò eius quod cæcum esse dico initium. Neq; est profectò cur minus credamus, gracilem illam intestini portiunculam mesenterio nō annexam, sed sibi ipsi in orbes cōuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum esse intestinum: quantum uis eam amplitudinem usumq; Galenus ipsi tribuat, quæ huic minimè adesse uisuntur, suas potius caudatas simias hac appendice destitutas, quàm homines describens: quos tamen ueteres illi aggredientes, appendicem hunc intestini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni descriptio cani fortassis accommodari hic posset, cui cæcum intestinum multo quàm homini cōtigit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros cæcum hoc intestinum adeò amplum nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facile respondeat, facibusq; turgidū in sectione obseruetur: atq; hinc constat gracilem hunc appendicem in homine cæcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (sicet nō amplitudine) illorū animalū cæco intestino his congruat, unumq; (unde etiā cæcum primò dictū est) nanciscatur orificiū. Insuper summus profectò Naturæ admirator Galenus, si hominis intestina unquā ita ut canū intuitus fuisset, hunc appendicē, & extuberās illud in homine coli initium, ileiq; cum ipso unitatē, & coli formā, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cæcū nancisceret, eum appendicē minimè præterisset Galenus, quantūq; ortu nōnihil in homine & caneuariet. nā etiā si utrisq; in dextro ileo collocet, hominis tamē cæcū ex sinistra magis coli initij sede q; dextra, ut in canibus, ut & Galenus attestatur, principiū ducit. Porro si cū nōnullis, qui secūti mihi astiterunt, in homine quidem ad eū usum quem Galenus ei tribuit, appendicē hunc à Natura primū formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiē ex ileo intestino à uentriculo confectum succum absq; eo ut is totus cæcum subintret protrudi, atq; hinc appendicē in nobis tanq; inutile & marcidū, aliter fortè q; in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmarē, ad nugacem illam tergiuersationē deueniendū foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipuē quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini usum abundè suppleat, & nō tæduntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaq; ileo ad humiliorem ° re-nis dextri sedem extuberans illud ° amplum & rotundum coli principiū habetur, quod hinc sensim rectā ad iecur sursum ° contendit, iecoris que cauæ parti nonnihil subternitur, ac ° bilis uesculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hic intestinum quandoq; tingitur, ° inde ex dextro latere secundū inferiorem uentriculi sedem in sinistrū fertur, uentriculi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum confendens: aut ut uulgò dicitur, uentriculi fundo superequitās. Quum primū uerò ad sinistri uentriculi latus pertingit, super de-

Crassiorum in
relinorum his
storia.

Cæcum inte-
stinum cuius
modi.

Crassi intesti-
ni ductus si-
tusq;.

missiorem ° lienis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra ° fini-
strum renem per ilium sinistrum decliue fertur, secundū peritonæi latus ad pubis usq; os ° de-
scendens. ° Hinc rursus ad sinistrum latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à me-
dicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, coli-
cosq; cruciatus perpendi melius optarim) hic constituens, super ossis sacri initium tenditur, ° à
quo rectā deorsum ad podicem usque descendit, in ° uiris quidem sub uestica, in ° mulieribus ue-
ro sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem us-
que pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius
apparet, sit amplitudo, figura tamen ductuque uariat, ac proinde tanquam in duo intesti-
na subdividitur, ut ° quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde se-
cundū uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus
pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque os-
sis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur. ° quod uerò ab
osse sacro ad anum usque pertinet, Græcis *ἀπὸ θυροῦ καὶ ἀπὸ ὀφύ* dicitur, Latinis longaon, re-
ctum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amissim te-
res est, uerū per uniuersum ipsius ductum superius inferiusque ° depressum uisitur, ad late-
ra utrinque quadam serie, uelut in medijs globos cellulas que extuberans. Atque hæc figura
eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non
autem coli modo depressum extuberans que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tuni-
ca extruuntur ° duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosiorem mem-
brancā ue magis & durior est, uerū colon utramque tenuiorem graciliorem que quàm re-
ctum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicæ
crassiores melius que enutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis cir-
cularibus que fibris, ipsedemq; frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intesti-
no transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem
secundū uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferius & superius ubi co-
lon ° depressum esse diximus. Secundū enim eas coli impressiones rectæ fibræ protendun-
tur, & coli tunicæ ibidem sunt robustissimæ, admodum que spissæ, & ut Galenus in quar-
to de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque
singulis constringitur, secundū longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Her-
cule & homini Galenus ascripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis cuiusmodi ligamentis
carentibus respondere putasset. Porro exterior intestini recti tunica per totum intestini am-
bitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm
orbiculares fortiaur. Cæterū tertia ° crassiorum intestinorum tunica, quemadmodum &
gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsi ualā porrigente pendens hoc enim cæce intestinorum
sedi applantatur, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uen-
triculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab ° inferiori membrana omenti tertiam asciscat
tunicam, quod hæc coli sedes eius colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum ue-
næ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arte-
riæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum
ferè renem pertinet, arteriæ uenæ que, quemadmodum iciuno & ileo, implantantur, ex al-
to scilicet sursum seriatim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum us-
que intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæ que, quemadmodum ° duodeno
porriguntur. ° Vna enim insignis uena à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & ar-
teria etiam ab ° illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu ualorum se-
minalium exortu depromitur, secundū dictam coli partem & rectum intestinum mesen-
terio suffultæ, rectā protenduntur, ac in progressu furculos seriatim uno que ordine intes-
tis offerunt. Verū de uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Ner-
uos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uisci-
do que humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam
copiosum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori superficie coli intestini, quā
id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Inte-
stinum rectum ° musculos uoluntariæ fecium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat,
quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hic quoque eosdem recensere.
Sed admirabilis potius Naturæ industria hic consideranda uenit, quæ ea omnia adeò diuine ma-
chinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primū & potissimū
ca

Crassum inte-
stinum in colō
rectum dī-
uidi.

Coli a recto
differentia.

Crassiorum in
testinorum tu-
nica.

Coli & recti
uenæ ac arte-
riæ.

Neruis

Adips intesti-
nis obnatus.

Recti intesti-
ni muscoli.

Intestinorum
munus, ac dein-
corum cōstru-
ctionis ratio.

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulentum in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut faeces & quae succui inepta essent, debite excernerentur. Postremum etiam coquendi alterandique uim modica nonnihil intestina prodesse, Natura uoluit, ut à uentriculo scilicet prius confecta absolutius paulum emutarentur. Atque ad hos sanè scopos illa respiciens, intestina artificiosissime fabricfecit. quod enim praecipue neque gratia educationis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum est, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primò quidem, quòd in nullo animali constructus sit uentriculus illis organis contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uentriculum ad anum usque extendi. Deinde, quòd plurimis animalibus intestina in multos frequentesque gyros & anfractus inuoluuntur. Postremò, quòd constet uentriculum cibum non antea demittere, quam perfectè illum confecerit. Venter igitur sedi non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu ueiunctum, liquidò demonstrat, aliud concoctionis esculentorum, aliud uerò redditionis digestionisque, aut ut Graeci dicunt, *anastomosis* organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuendū esset, ne frequenter uenae crudum incoctumque assumeret cibum: qui postmodum à iecore male confectus, homini inutilis noxiisque foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, sed quam plurimis orbibus & anfractibus spirisque (ne oculus hominis nutrimentum non exustum elaboratur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uentriculo succederet, essetque ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam exiguo tempore & plurimum alimentiper uenas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisque intestinum anfractibus, quicquid succulentum à uentriculo confectum est, in iecur promptè transsumitur. Aliàs uerò si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuo incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uerò alter magnus uenter priori subtenderetur, cibum omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam cui proximus attingens suis parietibus esset. Plurima uerò cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones succusque effugeret. Sed nunc demum transitus angustia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit utis propemodum totus tangat intestinum tunicam, ad quam uenae suis osculis hiant. Et si quid in transitu primianfractus, uasorum ora in internam intestinum sedem hiantia effugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc praeterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosisque subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibum ad nutritionem utilis, quando lege Naturae & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinum itaque anfractus, ut quicquid succulentum humidumque in confectio à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id praecipue tenuium intestinum munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eo conferunt, ne continuo, sed per longa intervalla egeramus. Haec enim tanquam uenter aliquis sicca excrementis, uti uesica urinae, subiiciuntur: unde etiam inferiorem uentrem ea nonnulli appellauerunt. In his namque excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini usus accedat. quippe si gracilium intestinum succum aliquid praeterfugerit, quum longiori mora excrementa in crassis intestinis residē, ipsorum uasa id exugunt. Ad haec, quo maior adhuc esset comoditas morae ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi que uim toti intestinum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adesse unicuique animalis particulae uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longē, parumque à uentriculo intestinum substantia: necessarium sanè est, & uirtutem alteratricem ipsi inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quam manifestissimum. Quod autem commemoratis iam uisibus, quae de intestinum constructione supra scripsi, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Haec itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportune locantur. Duodenum uerò etiam si id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd sub uentriculo, quā fertur, nullam omnino uacuum sedem obrineat, in qua aprē in gyros flecti queat: deinde quòd portae uenae à iecoris cauo prodeunt cedere oportuerit. Ieiunum uerò & illius mediam uentris sedem iustissime occupant, quòd inibi mesenterij centro sint proxima, breuissimòque ductu & uenae portae ramī, & arteriae magnae propagines illis hic diffundi possint. Porro de coli situ nimis quam misere se torquent dissectionum professores, quòd id quum

Situs intesti-
norum ratio.

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris que cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id faeces continet, innatoque calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarumque partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud refudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenae portae ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Vt itaque grandior dexterue uenae portae truncus breuiori ductu gracilibus intestinis infereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maximè à mesenterij centro loca procedit, atque haec etiam occasione id praecipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissime reponitur, quā opportune paulatim afferuata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minusque iniurijs occurrantibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeoque ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentius egeramus opitulentur. Substantia constant, facile quae continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta. Duplicem uerò exiunt tunicam, ut iniurijs innoxie ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinum difficultatibus, alijsque diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: unde & agri nonnulli euadunt. Porro interior gracilium musculorum tunica interiori uentriculi tunica mollior est, quòd nulla aspera intrita ue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uerò intestinum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quam concoctionis organa sint. Caterum tunica crassorum intestinum tanto gracilium intestinum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent duriorē, & à succo magis liberam. Quandoquidem quae gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aqua que ad huc sunt: quae autem crassis, dura. Intestinum tunica utraque transuersas fortitur fibras, ut oculus quod in illa defluit propellant, ita que cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, praecipue quoque rectas fibras obtinuit, ut haec uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne forte quum illae dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellanturque. atque hac potissimum occasione recto intestino, ut quod sicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimae. Quam fortassis non ob id solum ut transuersas colligent, rectae fibrae huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illae attrahant. Tertia intestinum tunica secundae uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina mesenterij interuentu dorso colligentur. Caterum uenae arteriae que (nam & haec ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributae sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenae uentriculo, quam tenuibus intestinis inferuntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatusque est. Neruis autem intestina donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret, iam uerò bilis meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque haec praecipua, praeter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem oculus quam reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quae continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquae enim inanitatis ieiuni causae, ut succorum optimorum copia, frequētes uenae, proximus iecori situs, & ante haec omnia deorsum rectā tendens intestini ductus; & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, uti sanè etiā reperitur, documento sunt. Quanquā bilis in ipsum influens, & illud quoque ad subitā excretionē irritat impellitque. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratius pertractabitur.

Intestinum
formae ratio.

Substantia
tunicarum.

Fibrarum
ratio.

Venarum ar-
teriarumque ra-
tio.

Neruarum
ratio.

Vesiculae bi-
lis meatus in-
sertionis ra-
tio.
Quamobrem
ieiunum intes-
tinum cremore
oculus trans-
mittat.

DE

MESENTERIUM inter ceteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctorie uigesimaquarta, uti ex illarum figurarum Indicibus colligere promptum est.

Mesenterij
nomenclatura.

Ipsius situs.

Substantia.

Forma ac
origo.

Inl. de Secti-
one uenarum
& arteriarum.

CORPVS Græcis μεσεντήριον, & μεσεντήριον nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit. Cicero autem in tertio de Natura Deorum intestinum aliquod ita uocari arbitratus, medium intestinum uertit: quod quum falsum sit, neque lactes idem omnibus significant, & medianum recepta parum uox uideatur, à Græcis non inopportune uocem mutuabor. Mesenterium itaque ad posteriorem intestinorum sedem locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem ut ad dorsum colligarentur, futurum. Ut uero id tantum homini usum securius prester, dura membranaeque constaret substantia. Ex duabus enim mutuo attensis & accumbentibus membranarum peritonæo originem ducentibus, mesenterium conformatur. Non quidem ex una eademque peritonæi sede his membranarum origo est, uerum ex uaria, pro mesenterij ipsius nimirum forma, quam ferè intestina fingunt, à mesenterio colligata. Nam ut non intestinum omnium par anfractu ductus est, ita quoque non eadem undecunque mesenterij effigies. Quam forsitan Galenus animaduertens, etiam si omnino continuum mesenterium sit, nihilo minus tria mesenteria quodammodo recessit. Unum quidem dextrum, alterum uero sinistrum, tertium autem medium innuens. Ac Galenū quidem medium mesenterium appellare arbitror mesenterij partem, ieiunum ileumque intestina dorso colligantem: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinem latitudinemque ducitur, ut omnibus ieiuni ileique intestini connascetur anfractibus. Dextrum uero & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri illius regione, sinistrum uero in sinistri collocans. Mesenterij itaque pars gracilibus intestinis peculiaris, simile omnino cum inferiori membrana omni sortitur exortum. Ex magnæ enim arteriæ & uenæ caue tunica, quas ea uasa secundum uniuersum suum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membranae fibrae admodum frequenter exurgunt, statim in duas degenerantes membranas, dextræ quidem in dextram, sinistræ autem in sinistram. Hisce membranarum mutuo adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundum quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo semper fibras quasdam quas in mesenterij membranas degenerant, illic emittente. Neque profecto mesenterij substantia in hoc solum quo ualidius intestina dorso adnecteret, membrana est, uerum etiam alterius magni cuiusdam usus gratia, quo uenas omnes ex iecoris portæ, & arteriæ propagines à magna arteria ad intestina excurreres tuto colligaret, ac ne illæ dum homo salit aut cadit, contundantur & disrumpantur, tuto secureque admodum suffulcitur. Grandior enim uenæ portæ truncus, quæ mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriā habens comitem, quæ à magna arteria priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit. Huc quoque pertingunt duo nerui, utrinque nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorum cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeo ut ingens is uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij centrum subcant, atque inter duas ipsius mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina perferantur. At præter commemoratam arteriam, alia quædam magnæ arteriæ propago eam mesenterij partem ingreditur, quæ sub renum regione à dorso principium obtinet, atque huius propaginis exortus paulo sub seminalium arteriarum principio à magna pender arteria. Venas autem nullas præter dictam nuper uenæ portæ truncum, mesenterium admittit. Neque satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quando intestinis, ipsique adeo mesenterio uenas offerri testatur in iecur non terminatas: & dum alibi, à caua intestinis ramos quosdam propagari commemorat, quod sane falsissimum esse uel sectio ipsa luce clarius tibi demonstrabit: etsi nulla alia, saltem illa in qua portæ uena, & quos dixi, arteriæ ramis uinculo interceptis ac resectis, intestina simul cum mesenterio in uiuente adhuc animali à dorso auelluntur. Hæc enim si quis esset uel capillaris ramus musculi à caua uena ad intestina exortus, sanguinem tibi ex illo profluentem ostenderet. Porro in canibus duplicem mesenterij membranam adinuenire non adeo promptum est, quod illis macilentius obtigerit mesenterium, cuius membranarum inuicem omni ex parte (nisi quæ uasa admittunt) perinde ac si simplicem membranam mesenterium constaret, connatae uidentur.

Lib. 6. de Ad
min. dissectio.

Mesenterij adeps. **G**landes. **f**untur. At in homine binæ mesenterij membranæ inuentæ sunt perquam faciles, ac multâ intercedente pinguedine inter se distat. Vt enim homo copiosa undecunque abundat pinguedine, sic mesenterium quoque præpingue adipiscitur, sanguine hinc ex uasis resudante, membranarumque ui in adipem mutato, ita ut præter uasa & neruos multum adipem mesenterij membranæ in sui medio contineant. Sed præter adipem aliud quoque mesenterio accedit. neque enim sat esse uisum est Naturæ sagaci, frequentem illam uasorum sobolem mesenterij membranarum contineri, quin glandosum corpus, Græcis πολυγκρως & λεκκίνας dictum, singulis uasorum scissionibus, ita undequaque substruxit simul & circumposuit, ut nulla ipsarum inualida fieri, aut per motum quassari posset: non ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi in ramos ducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem centrum, ubi prima uasorum sit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores ac primos uasorum ramos securè admodum deducens. Per reliquam uero mesenterij sedem, singulis propè uasorum diductibus Naturæ glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul ac firmamentum futuram. Adeo ut simul glandulis illis accedentibus, mesenterij membranæ uasa uersus intestina tutissimè deferant, intestinaque omnia dorso quamaptissimè colligent, ac demum tertiā intestinorum tunicam efformet. Quum enim mesenterij membranæ uasa ad cauam intestinorum partem deducunt, ipsi intestinis simul cum uasis adnascuntur, atque hinc inuicem abscedentes singulæ per suum in intestina latus ascendunt, ac in tertiā intestini tunicam degenerant, hac occasione fortius intestina ligantes, & ualidius uasorum propugnaculum constitutæ.

DE IECORE. CAPUT VII.

IECUR pleræque ostendunt figuræ, uerum inter ceteras duodecima & uigesima caua ipsius sedem imprimis spectandam offerunt. Gibbam uero proponit decima octaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesima secunda, & uigesima quinta, quæ & caue regionis nonnihil exprimunt: quum in his iecur ita collapsum sit, ut extra naturalem situm id anteriore ipsius sede sursum in duodecima & uigesima protrusum, quod caua ipsius sedes intergra in conspectum ueniret.

47 muscul.
tab. a.
b videtur
11, 5, 6, 12
12, 22, 23
genui, ul
nima quop
fig. lib 3
e muscul.
tab. o. p.

480 fig.
11, 5, 6, 12
fig. 20.
16 fig. sub
A habetur
D. D.
12 fig. 3
O. P.

IECUR nutritionis organorum facile præcipuum, & sanguinis crassioris officina, animæque cibos ac potus quæque corporis naturæ necessaria sunt, appetentis fomes, elatissimam ei ministrantium partium regionem obtinuit. Sub irascibilis enim & iam dictæ concupiscibilis animæ septo iecur statim collocatur, maximam inferioris septi sedis regionem occupans. Etenim totam dextram septi partem contingit, parum admodum illius partis intactum relinquens, quæ septum undecimæ duodecimæque costis adnascitur, suaque ligamenta quibus uertebris colligatur porrigit. Mediæ autem septi partem uniuersæ iecur subtenditur. Sinistræ uero parti non itidem, quanquam huius magnam quoque sedem teneat, totam uidelicet anteriorem ad eam usque partem, qua sinistrum septi latus costarum medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usque eorumdem metior) incumbere incipit. Et profecto longè magis quam nostris uisum est medicis, in sinistrum latus iecur pertingit. Neque uero septi transuersi latitudinem ullibi excedit, nisi quod paulo demissius, quam mucronata consistit cartilago plerumque, & potissimum arcuato thorace pertingit. Porro humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Utigitur corpus redderetur æquilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit, quod aues manifestò attestantur, quibus iecur propemodum æqualiter in utrumque latus consistit, ut & canibus. His enim quia gracilis, neque ponderosus admodum lien contigit, magna iecoris portio in sinistram fertur. Vtunque tamen deducatur iecur, etiam si sub septo locetur, eam sedem perpetuo exigit, quæ costis succingitur, adeo ut cibi organorum situs magnam rursus Naturæ ostendat prouidentiam. Quum enim abdomen propter ea quæ extendi subsideret crebro debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes quarum gratia illud ossibus carere uoluit, ab iniurijs minus texere reliquas uero hac extensione non indigentes, tutissimè condidit. Arque ita peritonæo inter dissecandum aperto, primum occurrunt, uentriculus, intestina, uesica, & uterus. Verum iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna tutius reconduntur. Iecoris forma uaria est, & suis quibus accumbit organis respondens, non aliter quam si id nullam peculiarem exigeret formam, & sibi à uicinis partibus, instar fictilis terræ, quamuis effigiem induit.

Iecoris situs.

Situs ratio.

Iecur max.
ma ex parte co
lis succingi
munitur.

Iecoris for
ma.

indi sineret. Nam & suprà, & retro omni ex parte qua septum^b spectat, gibbum læuēq; ad modum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quæ in inferiori ipsius sede necessariò constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^a Ne uerò uenæ caux caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exculptus est, quantus amplectendo innascēdoq; caux caudici sufficiat. Cæterum^c inferiori sede iecur admodum amicè uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq; corporis latitudinem oblongum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^m tubularibus uel & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neuiquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quæ nanque^d duodenum exporitur intestinum, & uenæ^e portæ à iecore prodit, iecur quodam^f tubere prominet, sedem quam hic uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis^g uescula caux iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculptur, medium eius uesculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte^h sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq; septum transeunt, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeo sanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum scitio pulchrè attestatur, in quibus iecur sinu suo superiore dextri renis sedem connē admodum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum est, quum iecoris munus nullam

Iecur nulla peculiari egisset formam.

separatam propriam uel exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uesciæ, & eius generis per multa, quæ amplam cavitatem eamq; unicam necessariò obtinentia, opportunissimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam necessariò, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiū series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum uel an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq; quæ septum spectat, præter sinum uenæ caux caudici paratū, exactè gibbum & læue, sed quæ uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quæ uerò superiori orificio uentriculi eiusq; sedi superiori uersus sinistrum incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum ferturⁱ angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipue in anteriori ipsius sede, ubi sanè tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter^j unam patulæ sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac à mucronata pectore ossis cartilagine parum in dextrum iecoris laus uergentem, & ueluti^k foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, à qua portæ uenæ^l caudex principium ducit. Atque hæc sectio seu foramen est, quo umbilici^m uena humano iecori implantatur. Cæterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim dissectionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas λέβες Græci uocant) commentantur, eorum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumq; præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uerò in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est disiectum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinq; fibris manus apprehendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorū nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (ut apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponūt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanq; ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensæ nomen fortitur, quod mensæ uices gerat: nam membrorū alimēta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq; inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq; commutat. Quarta arigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectā ducunt. Huiusmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginati-

Humani iecoris formam à canis & porcini iecoris differre uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ fragmentaq; sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti aliter testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare alitruat, propter^a scissionem seu foramen potius, quo uenæ ex umbilico proficiscens excipitur. aut ob eius iecoris^b portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare assermet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solum læui negocio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hæcenus uenæ caux exortum, & ad iecoris gibbum in duos truncos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quod scilicet timidis gulosisq; maius obtigerit, & quod iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nonnulli nostratum medicorum ipsidem crapula absumi iecur, seriò adeoq; cōtentiose asserunt, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadeant, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ^c propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ caux^d soboles numerosæ sparguntur: quas & ab earum ortu, initijsq; aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro complexus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^e unam uenam congregiantur: non eadem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in caux sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæc rursus in maiores, ampliores uel tantisper colliguntur, donec omnes in^f duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenæ caux sedem, quæ hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam^g graciles furculos eidem uenæ caux sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio sit, sed^h in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adheret, dum resupinatum hominem intelligimus.ⁱ In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti defluunt, in bilis uesculam (ut post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusa, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm similima, nisi quod durius, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Brasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, *σπέρμα* nuncupauit. Præsens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquam tenui obuoluitur tunica, à ligamenti pronata, quibus iecur peritonæo, quæ id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: ^k unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectā ex anterioribus in posteriora protensum.^l Alterum uerò, quæ iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, à peritonæo nascitur. hic enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein quæ caux uenæ caudex septum permeat, & dein secundum caux per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumq; peritonæum iecur colligat. Quinctiā caux iecoris sedi ubi portæ est principium, omenti quoq; portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio^m uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim foetu è matre excluso arefcit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligātis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiare fortitur tunicam, in quam duo quoq; inseruntur nerui: ⁿ unus quidem à sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implātis: ^o alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cōiugij propaginibus discin-

Iecoris substantia.

Venarum series.

Bilis uesculae meatus in iecore.

Arterie.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac ex illis pronascent tunica.

Nerui.

u 2 ditur,

diur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq; furculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius fabrica est, quod ad usum ipsius partium attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq; a uentriculo conficitur, uenæ portæ rami ex ipso uentriculo & intestinis id depalcentes, adferunt. Quod uero idem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Gale nus attestatur, modo iecori similimo istud præparent, non facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprii nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiet corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè non in rubrum, ac in albu quod a uenis amplecteretur, emutarent. si quidè alteratū in nutritione, alteratū colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq; uentriculus confecit, in se admittit, & substantiæ lucæ ingenua ui alteratrice id emutans, sibiq; quā similitimum reddens, sanguinē generat. Verū ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex sit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uero crassius. At satius fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euentiam humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigentiam absolutiori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducunt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq; calore adhuc elaboratur, secernatur, cōcoquatur & ferueat, eiusq; excrementorum quod quidem est graue & terrestre (faciem uocant) in fundum uasorum subsidat, alterum uero quod est leue & æreum supernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatus copiosum, sicut crassioribus sæx residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus a uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, a temperie alteratriceq; ui cōcoquitur, ac in star multū feruens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcunq; lutosum crassumq; est, subidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & a bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis affugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, a sanguine nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimentū uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus ē portæ uenæ furculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculari ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ propriū ipsius est corpus, primum sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debet appositè cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprii iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longè tenuior, quā earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allectum transmittit. Porro ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerū uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in arcuissimos ductus digestit. Meatus autem bilis inter utraq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq;, superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motum adipisciente continuum. Ne uero iecur sensus plantæ modo expers esset, & a ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberi possit, Natura iecori neruos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uero, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decadat, plura, eademq; ualida iecori committuntur.

DE

HANC pulchre liberam ostendit decimatertia figura, iecoris uero cauū adhuc inmembram refert duodecima & uigesima.

ESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. Iecori enim quæ dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum insculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cōgruentem. Illi namque sinui mediæ superior eius uesiculæ portio secundum ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, a nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè interstitio, ad dextrum uentriculi latus colonq; huc propensum intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenueque iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatata. Quo enim a caua iecoris sede, ubi portæ caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hec antrosum magis fertur, eo illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri potuerit, ipsius cauitas sua longitudine adausa fuit, ita nullo a uentriculo affecta incommodo, ipsoq; iecore non nimis insinuat. Vt autem inanita bilis uesicula appositè subidere, ac impleta uicilim extendi possit, membrana neruæq; constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt obliquæ, sed rectas multo pauciores, extimæ uero orbiculares sunt transuersæ uel. Huic tunicæ alia a iecoris tunica obtenditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus propendet, solæ propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, a portæ uenæ tamen caudice, duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunicam diffusas, qua in adhærentem albam uel oculi tunicam uenulas digerit conspiciuntur. Ab arteria quoque cauæ iecoris exporrecta ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrens. Et neque neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omēti membranā a dextra sexti neruorum cerebri parīs propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ furculum promittit, in macilentis uix minus quā ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilem alliciat, rursusq; aliò depellit, ita se habent. Ceruix uesiculæ, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum desinit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uenæ portæ principium ducit. quò quum peruenit, in duos diducitur processus, hunc quidem sursum, illum autem deorsum porrigens. Quis sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecore ascendit, & in duas primū dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in alios furculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituent seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi furculi, si sunt, quorum ope bilis in uesiculam deferretur. At processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper oblique deorsum properat, ac duodeno intestino non procul a ieiuni principio implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina deferret, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solum tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facile cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primū meatus os subeuntes id ocludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in folliculis asser, aut simplex in pilis quas inflammas lingula uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio longius a uentriculi orificio inferiori, quā Anatomicorū uulgus existimat, remouetur. An uero is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartitò scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum hac de re in scholis in dies & in libris medicorum plenissime contendatur, alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentius tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in

intestina

intestina tendere, alijs uero semper hunc bifurcantibus, ac perpetuo alterum ramorum, nunc tamen ampliore, nunc angustiore in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quot sunt autoritatum congeriantur, non rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hic mihi inter secandum contingere soleat, uere affirmare possum, quod in uniuerso corpore neque molestior, neque difficilior mihi quae grauior sectio sit, quam dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaque contermina nobis sunt aggredienda, maxime uero in homine, aut animali quopiam praepingui. adeo sane ut quemuis artificem, licet industrium, facile hic hallucinari existimem. Atque hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculae meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, praeterquam in uno pontificis tritemium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & praecipue circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior uel uentriculi fundo, quae primum uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inferebatur. Is quidem calidior, & temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissime quaesui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaque, se nunquam illi uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundum uidisse: uerum ut erat robustissimus, ab omnibus eum praedicari affirmabant, quod longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesque commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longe superaret. Verum non semper meatus huius de quo in praesenti agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quod inter dissecandum, hoc a conterminis uasis membranisque libera, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quod sese offerret, si modo uel minima quapiam propago a praecipuo meatu diducta, per incuriam praescinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quae citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Ad stipulatur itidem ratio. nam si diligenter expendis, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcumque siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inferi potuisse, sed in qua & meatus ipse tuto implantandus, uentriculoque & intestinis minus incommodaturus biliosum istud recrementum expurgare posset, non debuisse ad uentriculum uel meatulum quidem inferi, uel citra sectionem fatebere. Tuto enim ducuntur, quae neque procul, neque alijs organis inconcomitata procedunt: quod huic meatui usu uenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inferi potuit, quam ea qua nunc implantatur, & interim tuto portae uenae caudice & inferiori membrana omenti deorsum modice prorepens sustulcitur. Quod si uentriculo inferendus fuisset, non adeo commode atque nunc omenti membranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longius abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primum illic defluens, una cum faecibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quod autem materia haec nutritioni inepta, duodeno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxie immitti potuerit, primum ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremum pituita, quae in utrisque necessario in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & curatione quam huic exuberanti pituitae adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauae naturam tenuem fluxilemque, & dein incidentem detergentemque ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum praecipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssime uero cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Uentriculo itaque pituita istius incidenda expurganda quae gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerum quia uel retentrice uentriculo utendum maxime fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam praetulit: Nam si uentriculo bilis infueret, tum ille (uti Galenus recte affirmat) huius mordacitate perpetuo ad excernendum irritaretur: neque tantisper dum cibis probe confectus esset, retentrice sua facultate fungere tur: & bilem illam respuens, eiusque occasione nauseabundus, quod sibi offerretur, minus quam decet, ambiret amplectereturque. At quo minus in intestina bilis infueret, nihil omnino obstitit. Haec namque pituita, quae in gracilibus illis ductibus ex intestinorum mune re coacervatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat. deinde intestina irritas & mordaces, ad faeces excernendas inuitat, & stimulat, & ipsa quoque una cum excrementis nulla (quam lege Naturae omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summum usum praestans, e corpore tandem propellit.

Ex bilis uesiculae meatum in uentriculum non semper peruenire.

Videtur ex purgare conducerit.

Vide quid faciat ea quae in uentriculo gessat.

Bilis in intestina fluxus uilitas.

propellitur. Merito igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuius intestinorum sedi, sed fere duodeni termino, quod id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis citius suum quem intestinis praestat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum a uentriculo remouetur, ut rarius bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quamquam & id biliosis naturis familiare sit, quoribus his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, haecenus nondum comperi. Quamquam facile fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quam obrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur: non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commentum, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur a putredine uindicet: non expendentes quam innumeros bilis folliculos & cerebro, & lienem, & pulmonibus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsae quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPUT IX.

L I E N potissimum quatuor tabellis decimae figurae exprimitur. earum namque prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantia utcumque proponit. Quamquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characterem d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

66 fig. G. 20
P. O, P.

67 fig. E.
68 fig. D.

69 fig. H.

L I E N ad sinistram uentriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitrat, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraque non admodum costis, ceu tutissimis uallis septus, prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi potest: quamuis medici illi an mollis, aut durus sit, in omnibus sese eque contingere persuasum habeant. Innititur itaque lien sinistae parti septi transuersi, medius fere inter sinistram uentrebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagineas. Formam adipiscitur sedi suae proportionem respondentem, ac iecoris modo a uicinis partibus sibi impressam. Quae enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quae uentriculus lienem quodammodo innititur, ut amplius ille & instar grandioris globi hic exuberat, sic quoque lien humanus modice ac in superficie duntaxat, cauus occurrat. Nam porci canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori intervallo in ijs obtendatur, magis quoque cauus magisque quartae circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quam illius generis animalia lienem exigit, non tamen exacte, ut quispiam forte a spleniorum forma monitus arbitrareretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius impense superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguae ad incisivos dentes tantum protensa imaginem proximam accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum desinit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeo comprimatur, ut haec pars utrinque unum obtusum exprimat angulum. Sinistram latius leuiter gibbum est, dextrum uero duabus quodammodo leuibis impressionibus modice simum. Porro lienis non mediocris, & omni ex parte prope modum aequalis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis a longitudine uincitur, Lienis caui profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quae recta quidem ducitur, & inequaliter extuberans, sinuataque, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies non ita ut iecoris, aut renis, leuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberibus, ad eam fere formam qua elephantia morbo insigniter laborantium cutis inaequaliter extumescere consuevit. Neque illi solum inequali cutis superficiei responder lien, uerum etiam colorem quoque illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisque superioris Germaniae agris, & alibi quoque elephantia morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colorem superficiemque exacte referentes, non secus quam si quis ex liene eos confinxisset. In homine namque hoc uiscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerumque ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Lienis situs.

Forma.

Lienis superficies ac color.

u 4 uerq

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedi inferuntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ leni exporriguntur oblatari, facile maxima occurrit. Quamquam neque hæc uena, uti nec alia, prorsus finitrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgat sanguine, quàm reliquæ uentriculū implicantes uenæ. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextræ ne an finitri cubiti uenæ feces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quàm finitram aperiendam. Cæterum lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus autorem esse dicimus, hinc fortassis sumptū esse conijcio, quod crassum, sæculentū, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorē reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus *T, V* insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figura, eisdem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uero prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

REGANA bili flauæ & sæculento lutosoq; sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uero illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauam uenam ex iecore missum serosa aquæq; humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ furculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducendi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententiâ esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neq; sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurū. Huius igitur usus occasione^a renes, quod idcrementum & bilem ipsam & sæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamq; constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quod ocyus enim humorem serosum, quem urinā & lotium uocamus, sanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim^b superiori sua parte humillimam iecoris portionem^c contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collocaretur insculptum, appositè conscendens. Sinister uero^d ad eam sedem occupat, ut & leni aliqua ex parte subternatur. Vterque uero iuxta uertebra^e corporum latera, humiliori^f septi sedi incumbit, qua id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportunitatem renibus sedem offerre uisitat, ut & tutò uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uiciatum costarum ductum, moliri Naturam uidimus)^g super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocaisset, breuiori succinctiorique compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum^h musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus insternuntur, & etiam non multo humilior quàm costæ sunt, uelⁱ infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amissum edirecto mutuò opponantur. Quum enim lien demissius quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quæ sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerumque cernimus. quippe non rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipue quibus lien minor & iecur maius obtingit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem finitrum altius ascendere, sibiq; subijci sineret. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utrique serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probanda est, qua dextrū sinistro editiorē esse docet, ut secundū rectitudinē magis trahat, quū ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, nō magis illi quàm sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrū plures uenas quàm in sinistro pertinere fatebitur, si ad amissum eius uenæ secundū iecoris posteriora ductū contemplatus fuerit. Cæterum

ut cunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta mediâ est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani^a renes oblongi, & minus lati, omni quæ ex parte æqualiter crassi. Anterior^b nanque & posterior^c comprimuntur renes, & in^d latere exteriori ad amissum orbiculares & gibbi^e in interiori autē, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In mediâ enim interioris lateris sede sinū profundius sibi impressum exigūt, superius inferius quæ uelut in acutū angulum desinentem, in medio autem extuberantē. Superiori parte paulo quàm inferiori latiores sunt renes, & parū admodum exteriorius quàm interiorius crassiores. Magnitudine eadonantur, qua probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impense leuem & lubricam sortiuntur, ut & colorem intenserubrum & resplendentem. Substantia nanque constant carnea, densa, admodumq; solida & dura, parumq; à cordis substantia variante, præterquam quod nullis omnino fibris intertextitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumq; substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibrarum ad attractionem, retentionem & expulsiōnem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neq; commodè uenæ cauæ magnæq; arteriæ^f corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, insignis ramus à uena ac arteria in ipsos ducti sunt. Ac à caua quidem duo grâdes rami, utrinq; nimirum singuli, ad singulos renes enascuntur, qui non è directo inuicem prodeunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterq; ramus elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius collocetur. si uero sinister superiorem dextro sedem sibi uendiceret, sinister quoq; ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensæ unâ cum illis transuersim ad renem^g sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori eius sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum raro à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumuntur. quum interim à sinistro renis uena, seminalis uena finitrum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit^h ramus in pinguem membranamq; renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uero sit hæc pinguis renum tunica, paulo post exequar: nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unâ cum renis sinibus, & meatuum urinam è renibus in uesicam deducentium ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar, atq; utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præsens essem, leuissimum opera in renis sectione commonstrare possem: maxime quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranis, & quæ in renibus distribuuntur ualis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramq; renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inq; urinarium meatum effluere. Nostorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibiq; ipsis mirifice placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cōsingant. Atq; hinc illud est, quod præcipuos nostræ ætatis medicos & docuisse & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Ad eod sanè ut nunc omnibus recepta probataq; sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundū uisceris lōgitudinem sitos, elatiore scilicet unum, demissiorē alterū, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico

DUABVS præsentibus figuris medicorum de urinae excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figura renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum uel edirectum finitri, inferiori autem renis duntaxat mediâ spectatur portio. Cæterum quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum docebit.

A Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.
B, B Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profundere docent.
C, C Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.
D Renis substantia orbiculari sinus hos amplectens.
E Beatum & uigacissimum renis colatorium, seu membrana cæcibrimodo per uia, & urinam ex sinu B indicato in sinum C in signum unâ cum bile promanare sinens.
F Urinam è rene ad uesicam deferens meatus.

ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamq; finire, easq; serosum sanguinem in illum infundere,

Reni forma.

Magnitudo.

Substantia.

Vena ac arteria renibus oblatæ.

Renum in uisceris sedibus conformatio.

fundere, deinde membranam sinus intercipientem, tam arcuatis angustisq; foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiam non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturæ opus consingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profecto sagacissimus ille rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neq; in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiâ temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinatio meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq; uti renis administrationem ad præsentis libri calcem subiungam, te primum aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. "Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitieq; respondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ uero modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latefcens, in duas quodammodo partes diducitur: quarum unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorem (renum figuræ perpetuò memores) doctrinæ studio uocabimus. Anterior una serie unoq; ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiam, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membranei corporis pars finitur. Præsentibus ramis per anteriorem renis partem æqualiter à se inuicem secundum renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nō quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propagines rursus diffusi, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem quo & anterior in ramos digeritur, ad externū renis latus contendentes. Quum uerò hi eoufq; quo anteriores deuenierint, mutuò posteriores ramis cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniuntur, mutuamq; cavitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porro membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus non unum decunq; renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, anterieus posteriorq; & ad internum ipsius latus, nō autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anterieus, posterioribus uerò posterius renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuum coitum rami ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli diducuntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatam undiq; habent, quamquam inter ramos ipsos, quā nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum coeunt conascitur. Adco ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundum septum ex renis substantia pronatū, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguedine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solum humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accuratè sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem * urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unā cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundum istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primum in ramos scinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenæ cuiusdam instar procidit. Hæc mehercule demum renum conformatio est, quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis reclarum beneficio at trahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguine à portæ uenæ furculis in cauæ soboles assumi transmittiq; nouimus. Quippe non uniuersum

Renum mu-
nus.

renes

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cavitates aptior sit, eius humoris portio una cum eo per reliquū adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq; cōcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nō solum in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, cumq; inde per * urinarium meatum ad uescicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quæ uerò horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunice, ortu substantiæq; uariantes. * Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgo nūcupatur. Hæc à peritonæo humilioris sepi transuersi sedem succingente principium ducit. Quæ enim ipsi renes in cumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degerantes. Præsens tunica frequentibus uenis instar omenti intertextitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipsi renem pertingente * propaginem exigit, in membranā frequentī ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica * uenam adipiscitur à sinistro uenæ cauæ latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas implicantium uenarum exorus ratio. Porro altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiā pinguedine obrita, & ut iccoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renē petentis arteriæ tunica, & uenę item altera. nam dum hæc uasā reni implantantur, hæc tunica ab eis abscedentes, in præsentis renis tunica dilatantur. Caterum renis * neruus, quem quali præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportionē respondens. Illa enim alterius usus quàm nutriendi calorisq; insitire creandi gratia reni offeruntur, neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarū exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

Renum tu-
nica.

Renū nerui.

DE VESICA VRINÆ RECEPTACULO, & meatibus urinam ē renibus in uescicam deducentibus. Cap. XI.

VIRILEM uescicam imprimis ostendunt uigesima secunda, & uigesima tertia figura, hanc simul cum urinaris meatibus detectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadagesimi noni, libri secundi. Superiore uerò uescica fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Caterum muliebrem uescicam pulchre delineatam continet uigesima quarta, uigesima quinta, uigesima sexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

416 fig. p.
21, 22, 23, 24, 25, 26.

417 fig. ca.
49, 50, 51, 52.

418 fig. p.
21, 22, 23, 24, 25, 26.

419 fig. p.
21, 22, 23, 24, 25, 26.

420 fig. p.
21, 22, 23, 24, 25, 26.

ERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & uescica & urinarij meatus. * Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id colatum (ne frequenter & perpetuò, sed raro & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem merito obtinet, qua cōmodè dum urinæ copia aut qualitate molestatur, eam excernere possit: quem locum non decuit ab eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Deinde elatiorem sedē alia nutritionis organa, hac uescica longē nobiliora, altamq; sedem expetentia, sibi occuparunt, adeo ut iure quodā non minus uescica quàm intestinū rectum humilior locata sit. Ad posteriorem enim * pubis ossis sedem uescica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblonga sphaeræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uocamus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quanquam enim ut capax in iurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotunda, magis ipsi conuenisset, attamē oblongiorem suoq; fundo ampliorem Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uescicæ sedi in uiris, ut & ueris in mulieribus attentum, eius distensionem nimium arētarent. quod sanè necessariorū accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinū adiecta fuisset, sed & fundum quoq; tanto est humiliore ipsius parte, quæ in cer-
* uicem

Vesica sinus.

Vesica for-
ma.

21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Vesicae sub
stantia.

uicem angustum ue meatu definit, amplius, quanto comodius id pubis os excedet propter ce-
dentes abdominis musculos distendi dilatari potest. Vesica enim amplam & extendi prom-
ptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictum est, urina nobis reddenda sit. ac proinde membrano ner-
ueo ue constat corpore, quod dilatari possit comode, & rursus quum nihil continet, subidere. Ete-
nim vesica laui, dura, ualida, membranaeque constat tunica, quae modò crassior, modò tenuior ui-
situr, prout nimirum aut impensius distendit, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod
in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruice definit, ob meatu quorundam implantationes &
explantationes durior crassiorque sit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, uel pueri nouere, un-
guibus dum uesica inflant, ut propius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuelli-
tes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarum genus exactius ostendens, quod si ue-
sica inflatur: adeo ut e uescis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & ungui-
bus ac digitis terere solebat, quid sibi fibrarum tunicarum uellent in Anatomicorum libris, ilico intel-
lerim. Ceterum uesciam implicantes fibrarum eadem qua fibrarum uentriculi & bilis uesiculae collocan-
tur serie. Rectae enim intimae sunt, extremae transuersae, mediae uero obliquae, pro functione or-
dine sitis seriem adipiscientes. Expulsionem namque praeter retentio, & hanc rursus attractio. Du-
ram uero & crassam uesciae tunica fieri oportuisse, praeter cetera argumento sunt, quod in
magnam molem saepe distendi eam oporteat, quodque urinae acrimonia & ulceribus ac calculis
idque generis malis alijs frequenter uexetur: quae, nisi dura esset, eam facile lacerarent, eroderent,
ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur haec, peritonaeum illi densum robustumque
inuolucrum peculiariter circumdedit, quod secunda uesciae tunica celsetur. Hanc peritonaeum
ipsi offert, quae supra pubis os uesciae fundum anterioris ipsius sedes uniuersa peritonaeo in ho-
minibus secus multo quam in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus procel-
sus tantum a peritonaeo uesciae offertur, neque tota ipsius sedes anterior peritonaeo ne laxè quidem
adnascitur, sed ut & posterior uesciae sedes leuis & lubrica cernit. In hominibus etiam sedes uesciae
posterior rectum intestinum & uterum respiciens, leuis & lubrica & aequo humore oblita est. Ceterum
cum urina uesciae (ut & biliosum recementum suae uesiculae) ad nutritionem inepta sit, uenas, & qui-
bus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi distribuit, ac primum utrinque in ceruicis uesciae la-
tera una uenam & arteriam una a caue uene & arteriae magnae ramis per pubis ossis foramen crus ac-
cedentibus deriuauit, quae hinc sursum per corporis uesciae longitudinem ascendentes, in tenuissi-
mos pilos modo graciles furculos dissipant. Neque neruis itidem, quibus ob instantium sensationem
maximè indiguit, uescica destituit. Quantumuis enim urina uesciae ut bilis minori uesiculae tanquam
miliare quippiam influat, neque quum naturalis est ulla ab illa noxa patiat, ea tamè interdum tantum bilio-
si excrementi admixtum habet, mordaxque & acris redditur adeo, ut nisi urinae qualitate uescica perci-
peret, illa diutius continens, grauiter plerumque afficeret. Proinde inter ceteras corporis partes,
neruos non minimos sensu tactus duntaxat gratia uescica obtinuit, eos a sexti paris ramis costa-
rum radicibus exporrectis, & ab infimis spinalis medullae paribus exigens. Praeter haec uasa &
neruos ex elatore mediae fundi parte meatus exoritur, qui per umbilicum & intumescit in
uolucrum, quod a farciminis specie nomen inuenit, quum adhuc utero gerimur, urinam deducit.
Quinetiam uesciae lateribus duae attenduntur arteriae, uialem spiritum ex uteri arterijs secuti
deferentes, quae in natis non minus quam meatus urinam deducens, exarescunt, inutilesque redduntur,
nisi quod uescica ad peritonaeum ligamentorum uicem abundè gerant, uescicamque erectam con-
tineant. Porro in humiliorem uesciae sedem praeter suos neruos & uenas & arterias in cavi-
tem usque ipsius, alij duo meatus inferuntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissime a Na-
tura formati. Quum enim renes quam proximè iccori necessario allocentur, uescica autem hu-
malem sedem sibi uendit, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uescicam de-
ducituros. Atque hos uenarum corpori quam simillimos Natura efformauit. quippe simpliciter
constat tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribusque quam illa fibris obliquis intertexta. ita
namque meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subidereque facile possunt, & ob-
liquae fibrarum quo minus in uescicam urina ocyus delabatur, nihil interim prepediunt. Verum
quod his meatibus, quos Graeci ab officio *εγγυρας*, & *δεγυρας*, & *πρωας δεγυρας* appellant, tanta cum
uenis sit similitudo, quod quae illi secus quam uenae sanguine turgentes, candicent, Cello albae
uenae nuncupantur. Explantantur uero isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi
sinus deducite. Hinc peritonaeo super lumborum musculos supertensi, securissimè deorsum
ad uescicam propunt. Adnascuntur enim in progressu peritonaeo, & ab illo fibras qualdam
adepti, alteram assumunt tunica, uenulis & arterijs ut peritonaeum ipsum intertextam. Por-
ro ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hinc possit, quam minime
anfractuofus est, exrenum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uescicam pertin-
gant,

Vena et arte-
ria ac nerui
uesicae.

Meatus fec-
tus urinam edu-
cens, et fecus
peculiare ar-
teria uescicae
commisura.

Meatum u-
rinam ex renibus
in uescicam de-
ducendum hu-
moris.

gant, deducuntur. Ne uero parum firmati, & omnino peniles uesciae infererentur, aut obliquum
nimis ductum efficerent, non elatissima parti uesciae, ex qua meatus, urinam fecus extra umbilicum
deferens pendet, implantatur, sed illi uesciae sedi, quae posteriori peritonaei regioni, ad quam
meatus toto ductu securè adnascuntur, uiciniore est. Est autem ea regio in posteriore uesciae se-
de paulo anteaquam in ceruicem definat, cui utriusque meatus primum adnascuntur, & obliquo
anfractu uesciae tunica a peritonaeo pronatam penetrantes, tandem in uesciae cavitatem alte-
ram quoque tunica penetrantes aperiuntur ingrediuntur ue, modo sanè quam simillimo, quo
bilis meatum in duodenum inferi relatum est: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus
foramen ex uesciae corpore appendentibus, non aliter quam si uesciae internae tunicae tenues hu-
iusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membranarum processuum bilem dedu-
centi meatui adnatorum usus responderet, ut scilicet urinae quidem ex meatibus in uescicam de-
fluenti cedant, & dum uescica distensa urinam rursus in eodem meatu regurgitare uolet, colle-
cti illi meatumque opplentes, urinae transitum praepediant. Id quod adeo praestant commode, ut
uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verum quod
& obliquus ille in meatum infertione ductus, eidem usus famuletur, uescicae dum inflantur, exa-
cte demonstrant. Eadem in follibus indies experimur: nam per foramen quod a tergo illis adhi-
beri solet, aer quidem attrahitur, sed quum follis comprimitur, propter asserculum impetu ae-
ris foramini appressum, nihil uenti expirat. Idem quoque in pilis obseruamus, quas flatu disten-
dimus. Quamquam longè maiore industria, neque ita pendulis operculis rerum Opifex in urina-
riorum meatuum implantatione utatur, quam nos ipsius artificium imitantes in follibus & pilis, aut
etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vrinariorum itaque
meatum implantatio ad inferiorem posterioremque regionem uesciae non procul ab ipsius ceruice
constitit. Hic enim humillima uesciae pars in angustum finitur meatum, quem ipsius ceruicem
collum ue nuncupamus: aliter in uiris quam in mulieribus protensum, & alijs quoque in illis
in his adnatum coagmentatumque paribus, & usum denique ambobus diuersum praebent. Com-
mane est enim utriusque huic ceruici seu meatui urinam ex uescica deferenti musculum orbicula-
rim circumduci, quo cauetur ne urina praeter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, &
formam in secundo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utriusque, & uiris & mulieribus per illum
meatum urina excernitur, sed uiris ad seminis quoque ei aculationem ille auxiliatur. Eaque propter pe-
culiariter hic glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum infertione
suscipiens, quo corpore urinae meatum humectante & irrigante mulieres destituuntur. Quine-
ciam mulieribus super uteri ceruicem meatus hic seu uesciae ceruix membranae illi adna-
tus extenditur, ac ubi primum sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius
cavitatem cessat. Viris autem ultra porrigitur ac prominet, nam quamprimum humillimam
pubis ossium commissurae regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usque
pubis ossium commissurae sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus ue est pe-
nis, sursum spectat aut propendit, nunc Graecorum, nunc S Latinorum elementum exprimes.
At haec opportuniùs una cum generationis organis pertractabuntur. Haec enim triplicia
cibi organa utrinque persequutus sum: prima quidem quae concoquunt, & quae alimentum utile
propellunt ac transmittunt. Secunda autem quae expurgant & deferunt, & suscipiunt recementa.
Tertia uero, quae excrementorum effluxui adhibentur. Atque haec in duplici erant differentia: alia
enim in tempestiue effluere prohibent, ut orbicularis musculus uesciae ceruici & podici adhibi-
tus: alia autem tempestiue excrementa propellunt, ut septum, & abdominis octo musculi.

NATURAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

IN praesentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fa-
brica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat
materia, hominem necessario morti esse obnoxium colligebamus. Praeter-
quam enim quod mixtum genitumque sit corpus humanum, id ipsum im-
mortale incorruptibileque fieri nequaquam potuisse, arteriae, uenae, nerui, ca-
ro, & id genus partes reliquae, quibus conformatur, abundè common-
strant. Quando itaque uel materiae occasione hominem producere immor-
talem rerum Opifex negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est,
instar boni ciuitatis conditoris, cui non praesens duntaxat cohabitatio cordi est, sed ratione
quoque prouidet, quae uel in aeternum, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem
quantumuis bene fortunata, quae non una cum seculis aetateque quandoque intercidat, nulla
x 2 uide-

Artificiosa
meatus urinam
deducendi in-
serio.

Vesicae cer-
uix.

Quot nutritio-
nis organa ha-
bentur comme-
morata sunt.

Partiū gene-
rationi subser-
uientiu brevis
enumeratio.

Vendi appe-
ritus generati-
onis organum
adfectus.

videtur unq̄ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq̄ rerum Opificis opera, quæ multis annorū millibus iam suffecerunt & perdurarū, adhuc permanēt, mirabili quadam arte ab ipso inuēta, ut semper pro hominibus qui corrumpuntur noui succedant, perpetuaq̄ speciei conseruatio fiat. Homines namq̄ initio ita extruxit, ut unus quidem potissimū fetus principij rationē expor- geret, alter autem id suscipiens fecit enutrit fouerētq̄. Sic uiro organa, testes scilicet ipsos in- didit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungēs duplicia: alia quidem materiā ex qua hi apte semen cōficerent apportantia, alia uerò iam cōse- ctū in unū meatū, qui opportunē id in uterū projiciat, deducētia. Is enim mulieri dat, ut prin- cipiū hoc cōcipiat: deindeis quoq̄ uasis cōseritur, quorū beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & testes uas- saq̄ illorū functionibus seruientia uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquā primarij principij ra- tionē fecui adijciat. Quinetiā his omnibus non hominū duntaxat, sed & ceterorū animalū ge- nerationi famulantibus organis meras cōmiscendorū corporū libidines, & peculiarē quandā delectationis uim ad generationē rerum Opifex copulauit, ipsi uerò animæ ea usura mirabilem quandam & indicibile utendū appetitū quoq̄ elargiens. A quo usu animalia incitata & stimula- ta, etiā si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamē successione spe- ciei, haud secus q̄ si omnino essent prudentia. Quā enim Opifex haud ignoraret substantiā, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiā neutiq̄ admittere illece- bram & uelut inelcationē, quam solam accipere poterāt, ad salutē conseruationemq̄ speciei ijs in didit, delectationē uehementissimā illarū partiū usui adijciens. Atq̄ hinc illa in Timæo Plato- nis de generationis amore à rerū Opifice nobis ingenta differētia est sententia: Quocirca pu- dendorū naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nō exaudies ratio- nis pari ratione animal auidū generandi, si in tempestiue diuq̄ à generando abstineat, ægrē fert morā, plurimumq̄ indignatur. Ut modò nihil dicā de amore, quo animalia suos prosequuntur fetus: & temperie à Natura mulieri priuatim cōcessa, ut nō solū utero adhuc cōtento fecui ali- mentū subministrat, uerū natū quoq̄ suis mamillis tam sedulū & sollicitē enutrit. Quā uerò affabre hasperinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq̄ organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, neruos, ortū, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uiro- rum organis statuens sermonis initium, prosequi pergam.

DE VIRO- RUM ORGANIS GENERATIO- ni subseruientibus. Caput XIII.

PRÆSENTIA organa primū uigesima figura, mox uigesima secunda & uigesima tertia absolutissimē exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestē edocuit.

Quæstiones
de controuer-
siis in tracta-
tione de gene-
rationis orga-
nis obuiæ.

TRI semen primariū hominis effectiui esse principij, medicis iuxta ac phi- losophis concessum est omnibus: mulierē uerò semen emittere, & effectiui principij partē præbere, Aristoteles & alij pleriq̄ inficiantur. Rursus nō mi- nus ambigitur, nunquid genitale semē duorū principiorū materialis et effe- ctui rationē subeat, ut cū Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantū, ut Aristotelis est opinio, qui licet principij motionis mē- struo sanguini à semine inferri arbitratur, non tamē ex ipso, ueluti ex ma- teria, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis parti- bus sedibusq̄ decisione, ac uasorū seminaliū ductu, forma, ortu, numero, insertionē, præterea et acetabulorū in utero essentia, & sanguinis mēstrui natura, fetusq̄ enutritio, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq̄ penitus ex diametro contrarias diffensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tan- tum planarum, quæ Græcis λέαν uocantur, quasq̄ textrices suis telis appendent, uicem ex Pe- ripateticorum sententia gerant. Ut interim præteream mille de fetus formatione, & quando masculus, quando femina producat, de fetus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia ue substantia sit, aut alicunde missa, ac ali- quid prorsus incorporeū aut corporeū: & rursus si ita sit, num id cū homine, an prius cū omni- bus animis creēt, unde id dimittatur, præterea mortale ne an immortale sit, eiusq̄ generis alias penē infinitas philosophorum medicorumq̄ differētiās, & quæ celum terræ miscēt nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq̄ partibus diuersimodē imposita, & denud ab

ab interpretibus miserē conuersa. Ad eò sanē, ut ingentibus undequaq̄ opinionū dogmatumq̄ procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorū tractationē bo- no omine auspicar. Si enim meā cōmemoratorum dogmatū sententiā primū exposuero, præ- ter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nōnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq̄ me- ritō in dubiū uocari prohibet, hæc q̄ nostra ætas rerum capitibus potius q̄ prolixa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obscuri- tatem nō leuem pararet. Rursus si postpositis aliorū controuersijs, organorū descriptionē ag- grediar, pleraq̄ illorū placitis repugnantia occurrent: quæ si exactius cōprobare adnissus fuero, manca interceptaq̄ reddet oratio. At quum alicunde inchoandū sit, nuda organorū descriptio subijciatur: quam ubi ex dissectione uerā (qualem profectō descripturus sum) animaduertis, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixa argumentorū consu- rationem sentiendum sit. In quibusdam autē quantumuis etiā sedulū Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanū uidebit, adinuenire poteris: nisi fortē in alicuius uerba secus atq̄ decet iuras, tuo sensui derogare lubeat, rationeq̄ prorsus carcas. Atq̄ hīc adeò non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationē aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta orga- norū constructione, tot opinionū portēta inuexisse, omnesq̄ inter se quodāmodo dissentire, ac differētibz argumentis eodē autores sua placita Andabatarū modo confirmasse. Quo autem ex his sententijs fluctibus assequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorū fabricā ordine explicabo. Testium itaq̄ in uiris situs nulli nō cōspicius est, ut & binarius ip- sorū numerus, unde *didupoi* & gemini appellatur: quamuis interdum unus tantū, & interdum tres simul reperiantur. at id rarius q̄ nōnulli existimant, tertij testem tuberculū præter Naturā ex meliceridum, aut steatomatum, aut theoromatū numero in scorto reconditū enumerātes. Porro testium forma, substantia, tunica, & illorū functionibus subseruientia uasa, nō etiā pa- rent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodū oblongiores q̄ aut lati, aut profun- di: dein humiliori parte nōnihil obtusiores amplioresq̄, q̄ superioris sede uiuunt. uerū id admodū obscure: etiā si testes ouorū nomē à plerisq̄, & præcipuè Arabibus inuenerint. In exter- na superficie nullū penitus sinū impressionem ue aut inæqualitatē obtinēt. Substantia constant alba, lactea, molli, & sibi indecūq̄ simili ac cōtinua, nisi quod uenulis frequētibz iisdemq̄ exi- guis tenuissimisq̄ oppleta sit, ob id q̄ rara cauerna saq̄, quemadmodū lenis substantia esse ui- deat. Atq̄ id parū alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq̄ diu latuit, quod inter- dissecandum testē uehementius cōprimere soleā. Neq̄ uiro- rum testes ullum omnino sinū cavi- tem ue exigūt, præter eā quæ secundariō ipsi- bus eiusmodi uenularū gratia accedit. Vnde autē ue- næ uascula ue, quæ testij substantię implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare conten- dam. Testes pluribus tunicis seu inuolueris integitur: ac alijs quidem utriq̄ testi cōmunibus, alijs autē priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unā cum ipso- rum peculiari bus tunicis & seminarijs uasis, cutis ipsa & membrana, quā carnosam nō immeritō uocari di- ximus, perinde atq̄ uniuersum corpus, amplexant, & duo utriq̄ testibus cōmunia statuūt in- uolucra: cutis quidē unū, quod reliqua corporis cute tenuius est, et uelut futura quadā & rugis interstinguit, ac quibusdā scortū, quibusdā uerò (qui se Latini loqui existimāt) scortū, Græ- cis uerò *σπέρμα* dicitur. Alterū autē cōmune inuolucrum membrana carnosā efformat, hīc perinde ac cutis, longē q̄ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequētiorebus intertexta. Præter hāc uerò tenuitatē cutis & membrana aliud peculiariter hīc, ut & in fronte ac pene sibi uendicāt, quādoqui- dem nullus inter ipsas interuenit adeps: nō aliter profectō q̄ si Natura uiro- rum testibus laxius te- nuissq̄ uoluisset à cute & ea membrana obduci inuolucrum, à uiro- rum testibus nō minus q̄ à cere- bro omnē abesse pinguedinē. Nam & si membranarū quæ uenis arterijsq̄ frequentibus interte- xunt circa testes ad sit copia, nullus tamē, ut ferē in reliquo corpore esse solet, hīc cōspiciē adeps. Porro utrumq̄ testē priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inui- cē admodū uariāt. Vna enim, quæ & exterior est, testē cū suis uasis ad eā usq̄ sedē, quā magnæ peritonei amplitudini cōmittunt, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq̄ abundās. Quā enim uenā arteriamq̄ seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitu- dine in inguinū regionē ipsūq̄ scortū duci audies, illic peritonēū præfens educit inuolucrum, quod peritonæi pars procellusq̄ meritō censet, itaq̄ ab ipso peritonæo prodit, ut scortū à cute deduci pronasq̄ cernimus. Hoc inuolucrum seu tunica exteriori superficie, quā hanc carnosā membrana cōtingit, fibris quibusdā membranis illi cōnascit, adeò sanē frequētibz, ut interdū has aliā testij tunicā cōstituire arbitratu fuerim. ut etiā subinde in aquosis ramicibus accidere cō- spicimus. Ab his nāq̄ membranis fibris tunica interdū conflāt, quā inter secūdū aqueo humore oppleta inuenimus. Ceterū quā dextri testis tunica sinistri testis cōtingit tunicā, ambe tunicæ fi-

Testium situs
ac numerus.

Testium for-
ma.

Substantia.

Testium inuolu-
crum, utriq̄ te-
stibus cōmu-
nia.

Priuatū utri-
usq̄ testis in-
uolucrum.

bris quoque mutuo comituntur, ac ob id externam superficiem non admodum leuē habere uidentur, sed membranarum inuicē conatarum modo asperā ac fibrosam. Interior eius inuolucris superficies, quā testē ipsiusque uasa respicit, laeuis & aequo quodā humore obducta est, neque ulli penitus corpori conascitur, preterque quod elatori sui parte, quae ex peritongo procedit, illic peritongo continuatur adnasciturque: quin & inferiori testis parti ualide^h applantatur, nō quidem testis corpori, sed humillimae uasis semen a teste deferentis parti, quā id sursum secundū testis humiliora reuoluitur. Ad hanc tenuissimā membranā interuentu praesens inuolucrum interna ipsius superficiei uasorum membranā adnascitur, quā a peritongo enata, uenae quidē seminali constituit tunicā, arteriae autē tertiā. Atque is conexus nō orbiculatim ad uasa perficitur, sed secundum rectā duntaxat lineā, quā ad posteriorē uasorum sedem ducitur. Hoc inuolucrum aliquid cum carnosa corporis membrana comune nanciscitur. Vt enim hanc carnosam quibusdā fibrisⁱ aliqua sui parte augeri intertextūque ac in musculi naturā degenerare dictū est, sic quoque hoc testis inuolucrum secundum totā ipsius longitudinē posteriori in sede, a peritongo usque ad humillimā testis partē, carnosas fibras obtinet, & longi strictique cuiusdā musculi naturā refert, quem membranā seu ipsi inuolucro innatum cernimus, nūque ab inuolucro abscedentem, sed unā cum illo a peritongo incipientem, & etiā inferiori parti uasis a teste semen deferentis, simul cum inuolucro adnatū. Inuolucrum hoc praeterque quod testem commodissime integrit, illumque suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem sursum allicere sentitur. Porro & musculi huius occasione, quod scilicet ruber ut reliqua caro sit, id inuolucrum^h priuatim appellatum a Graecis arbitror. aut etiam ob uenarum gracilium quae ad eum frequentiam, quae illi inuolucro etiam ruborem aliquē conciliat. Verum nō ignarus quosdā a uagina id Graecorum nomen deducere, nollem de nominibus quae harum particularū innumera uariāque admodum (si modō alibi) occurrūt, uideri contentiosior. id enim mihi fat est, si uerē singula, uti inter discendum apparēt, describerem, totius capitis ordinem ac nominū liberā impositionem lectori relinquerē. nihil enim in tractatione obstat, quodcumque primū libuerit prius et posterius hic perlegere, atque ex sententia singula nuncupare. Quod praecipue propter alterū priuatim testem ambiens^m inuolucrum addendum duxi. Quippe id praeter testis corpus substantiamque nihil omnino amplectitur, testis figurē ad amissimū respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ac ualida admodum membrana est, testis substantiam utcumque mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanē praesentis inuolucris praecipuus usus censendus est, dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasa testis committenda ipsi adnascantur. Inuolucrum enim laxius, tenuius, molliusque inibi cernitur, quā uasa illi connascantur, quā per reliquam circumferentiam. Et elatori quidem huius tunicae parti uenae ac arteriae testis sanguinem spiritumque deferentes^o adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hic perforantes, in testis substantiam exporriguntur. Praeter illos uerō, frequentes, sed perquam graciles furculi, deorsum in tunica illius corpus a uena arteriaque deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum elegantē deducti. In posteriori uerō sede tunica haec per uniuersam ipsius longitudinem ualidissime adnatos exigit omnes deferentis semen uasis^p anfractus testis obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Caeterum per reliquam exteriorem ipsius superficiē, laeuis & aequo humore perfusa, nullique penitus parti conexa est. Interna uerō superficie, qua testis substantiam haec tunica continet, undecunque illi substantiae connascitur. Porro hanc tunicam seu inuolucrum a primis Anatomes professoribus, qui testem^u uocauerunt, & *σύνδυμνα*, quasi supergeminalem dixeris, appellatum fat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum inuolucrum hoc ignorarent, & apud ueteres Graecos *σύνδυμνα* legerent, praeter elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quae parui testis instar, testis imposita, ipsius caput & *σύνδυμνα* uocaretur. Alij horum errore (quem & Graecorum interpretes mirifice auxerunt) elusi, sed in sectione interim diligentes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam, quae praesenti inuolucro primū adnascuntur, medium posuerunt^u eam fortasse semē deferentis uasis particulā ita appellantes, quae ipsius est principium, & in posteriori testis sede elatiorem ipsius sedem orbiculatim aliqua ex parte complectitur. Sed quū ex refectione horū nugae etiā leui opera obseruētur, postposita nominū cōtentione, hanc ex proprijs cuique testis tunicis alterā habeto, & *σύνδυμνα* ueteribus etiā Graecis appellatā scito, nūc uasorum ductū inueniēte alacriter accommodans. Ad singulos enim testes singulę pertingūt uenę, ac iē arterię ortu differētes. Vena namque dextrū accedēs testē, a uenae cauae caudice demissius^q uenarū ad renes exporrectarū origines pendēt, principium ducit: nō quidem a dextro caudicis latere, sed ex superiori anteriori uenae ipsius sede

Testis musculi exterioris ipsius inuolucro innatus.

Intimū testis inuolucrum.

Vasorum testis sanguine ac spiritū deferentium nomen, mox cōtinuus.

sede ad dextrum modicē declinans, oblongo quasi & crassiusculo tubere exoritur, ac sensim oblique uersus dextrum latius protensa, peritongoque suffulta deorsum fertur. Sinistri testis^u uenae non a cauae caudice principium mutuatur, ac elatius multo quā dextra nascens, ex uenae sinistro reni exporrectae humiliori sede originem habet. Atque in hunc modum plerumque uenarum ortus cernitur. uerum quandoque, sed rarius, a sinistro cauae caudicis latere^u ramulum exporrigi conspicias, qui deorsum ad sinistra repens, sinistrae seminali uenae commiscetur, ac cum illa coit. Galenus^u idem & dextrae seminali uenae aliquando cōtigisse testatur, quod scilicet a dextri renis uena egrediens furculus, deorsum protenderetur, & uenae commisceretur a cauae caudice principium exigenti. At nescio quid Prometheis in mentem uenerit, qui suis somnijs hominem in cathedra fingentes, dextram seminales uenam a dextri renis uena, sinistram uerō ex cauae caudice toties enasci docent, quoties sinister ren dextro elatiorem sedem occupat: quasi uerō dextra uena non demissius multo, quā renum uenae, initium duceret: & quia plerumque dextri renis uena nimis elata esset, testis dextri uena a cauae caudice deriuaretur. Nos crebro eum renum obseruauimus situm, sed dextri testis uenae aliud principium semel duntaxat, quam uis tunc utriusque lateris seminales uenae a renum uenis principium ducebant. Porro seminales uenae, ad hunc modum deorsum protensa peritongo fibrosis nexibus qui in alteram eam degenerant tunicam committuntur, coniuges arterias sortitae. Vtraque enim arteriae humilior quā dextrum testem petentis uenae principium consistit ē directo, & sibi proximae ex elatoris anterioris uenae magnae arteriae sedis medio^u promuntur, ac dextra quidem cauae uenae^u caudicem (quod parum a Galeno animaduersum miror) conscendens, deorsum oblique ad dextri testis uenam properat. Sinistra uerō sui lateris uenam accedens, non semel mihi defuisse uisa est, sinistri testis uena solito tunc longē ampliori. Ab arteria uerō sinistro reni communicata illam enasci, uix unquam occurrit: quanquā id interdum accidere posse, nō eo inficias, quod tamen crebrius par uenarum & arteriarum testes petentium (uti passim Galenus docet) obseruetur exortus, nequaquam cōcessero. Dextra uena & arteria (idem de lateris sinistri uasis subaudito) sese inuicem contingentes, peritongo uti dicebā incumbunt, & ipsi fibrosis membranis uenae nexibus alligatae, decliuesque in dextrum protensa^u, super urinariū meatū ex dextro rene urinam uesciae deferentē ducuntur, peritongo in progressu^u tenues ac perquam graciles furculos diffundentes. Quum primum uerō uasa haec ad pubis usque ossis sedem peruenerint, qua^u septimus femur mouentium musculus supra coxendicis os deorsum uersus minorem femoris processum fertur, illa peritonaeum iuxta internum eius musculi latus^u permeant, & ex magna peritonaei amplitudine procidentia in^u exterius testi peculiariū inuolucrum quod hic a peritongo ducit principium, pertingūt, unā cum neruulo ad testes usque producto, qui interdū a lēxi paris neruorū cerebri propagine costarū radicibus exporrecta^u diducit^u, interdū uerō a uigesimo primo spinalis medullae neruorū pari. Porro peritonaei^u foramen uasa cum neruo transmittens non ita patet, ac si quis ori pennam inderet, aut eadem chartā hanc pertunderet, sed peritonaeum exactissime uasorum lateribus, ipsarumque tunicae, quam in progressu adhuc in magna ipsius cauitate uasis exporrigit, conascitur, tūto ipsa nō secus transmittēs, quā septum & quibus id succingitur membranā stomacho & uenae cauae^u uiam offerūt. Simulatque uerō uasa illud peritonaei foramen superarunt, ex dextro quodāmodo latere rursus oblique deorsum in sinistra ad dextri testis elatiorem sedem^u ducuntur, arteria non amplius uenae duntaxat, ut in reliquo processu, accumbit, fibrisque membranaceis tantum^m cōnectitur, sed uaria quadam peculiarique ratione uena cum arteria^u coit, & ambae inuicem cōmiscuntur, corpusque unum pyramidis antierius posteriorisque depressae instar efformāt, cuius quidem conum uasa ubi primū inuicē permiscuntur efficiunt, basim uerō ea sede qua elatori testis parti cōmittuntur. Per uniuersum hoc corpus ramorū myriades inuicē complexi obseruātur, non quidem omnes rectā deorsum procedētes, sed alij partim rectā, partim orbiculatim, partim trasuersim, alij alio modo inuicē implicari apparēt: impossibileque est, unam ductus seriem unum uenae ordinē inibi animaduertere. Neque etiam, quod alijs traditum est refectionis professoribus, hic expēdere ualeo, quoniam pacto maiore dextri lateris quā sinistri uasorum implexum fieri nugentur, quū mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen, & aliunde profectō quā a maiori illo minori uenae implexu masculorum feminarumque pendet procreatio. Porro quum tot ramorum in membrana illa quam peritonaeū uasis inibi offert, quā illi fibrosis nexibus haerent, implexus fiant, corpus id nidum crucis uidelicet aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam seniores rustici, aut baiuli surae, temporum uenae cutem uariis turgidam. Vt enim multifariam in illa uenae inaequaliter extuberantes errabundo ductu feruntur, ita quoque in hoc quod narraui corpore, uenae seminales ac arteriae innumerae soboles oberrant. Perquam raro enim accidit, uarices

Ad realem ductus.

Vena cum arteria cōmixtio & implexus.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic recta, illic transversim & oblique uarietate admodum prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omnia laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebāt, corpus hoc *ligoridolū* *ἡγαστέρω*, quasi uaricosum ad testes assistentē dices, appellasse. Quamquam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerū primarius Galenus, etiam id nomen^p alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi praesens corpus uaricosum plexum appellat. atque is est in nono de Partium usu, quo reticularē in caluaria plexum suis bobus delusus effingit. Vt cunque uero id corpus nuncupes, "basi sua elatiori parti intimae testis tunicae, quam uerē primaeque *ἡγαστέρω* uocatam arbitror, adnascit, ac multos ramulos rectā hanc tunicā perforantes elatiori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iccoris, quos rectā corpus id testis substantiae offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequētes, & uenis in oculi^t tunica adhaerente sparsis, quā similitas soboles diffundit, a quibus denuo germina in testis substantiā perungunt. Hae uenae ac arteriae feminaliū est series, quas siue ita, siue uasa testis sanguinē spiritumque deferentia, aut praeparantia nuncupes, nihil moror, modō hae a iam recensendo^t uase prorsus distinguas. Ad externū enim uaricosi illius corporis latus quā testis applātur, aliud corpus album & durioris nerui modō durum, intimae testis tunicae adnascitur, hincque incipit. Hoc exterius quā testis nō cōmittitur gibbum; & quodāmodo teres est. nam latius nōnihil quā crassum uisitur: quā uerō tunicē illi connatū est, secundū conuexū testis id cauum^t existit. Secundū hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorē sedem fertur, & deorsum modicē uersus interiora propens, secundū posteriorē testis sedē intimae testis tunicae ualidissime tantisper adnascitur, donec ad humiliorē testis^t descendit sedem, a qua denuo sursum^t reflectitur intimae testis tunicae attentum, in cumbensque quidem, at nō amplius ipsi connatū, & nō eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicae corpus id necit, propemodū aequaliter crassum eiusdemque figurae est, quam compacto uitis, aut cucurbitae capreolo assimilare queas. quāquā tamen nō in orbē, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferē modū quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namque corporis anfractus & inuolutiones admodū inuicem cōtinuae & connatae cōspiciuntur, ut & lignorū uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiā multum referunt cerebelli^t processus, quos in septimo libro a uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atque hinc etiā fortassis in Arabū interpretibus lumbricū nomen legitur: ita enim praesens corpus, quā testis cōnascitur, Arabū nōnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliquis etiā^t implexum uenae, arteriaeque supra sedem testis elatiorē, ita nuncupauit. Porro secundū hoc corpus quod uermi assimilabā, nihil prorsus uarietibus, qui inaequaliter neque eadem serie extuberant, accedit. Quāquā si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio *ligoridolū* *ἡγαστέρω* appellari uelit: alibi autem eo nomine alia quod iam tractamus corporis^t partem, quā id peni inseritur, ita uocet: quae uerō ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usque deduxero, audies. Ad hunc itaque modū corpus id intimae testis tunicae cōnascitur, & exterius demptis reuolutionū impressionibus laeue est, intus uerō quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperū, sed nullis quae oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nō hic solum quā testis tunicae cōnascitur, sed neque quā ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum namque ad inferiorē testis partem descendit, rectā^t sursum reflexum angustius, magisque teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maxime euenit, ubi elatiorē testis partem sursum scandens superat. Quō quum pertigerit, anteriori eius^t corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulae interuentu connexum, altius tantisper procedit, donec per idem peritonaei^t foramen, quod uenae ac arteriam seminales transeunt, in peritonaei amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenae arteriaeque parti^t attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonaeum transcedit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorē pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonaei parti connexum, super^t urinarium dextri lateris meatus sub^t uesica deducitur. Eodem parumino ratione a sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicae sede super^t rectum intestinum ad uesicae ceruicis initium protensa, sensim mutuo^t appropinquant, & latiora crassioraque facta, inter se tandem coeunt, unumque corpus sub uesicae ceruicis initio constituant, in^t glandulosa quae nunc dicemus organa absumptū. Hoc fanē corpus a teste ad hunc modum

Implexus uenae ac arteriae in testis substantia ipsiusque proxiimum inuolutum inferio.

Vasis semen a teste ad uesicae ceruicem deferentis histio.

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus *σπέρματος πύργος* appellauit, quodque nos uas semen deferens, ad illius imitationē, aliquādo & iactatorē dicimus. nam re uera corpus hoc a testis substantia semen assumens, ad penem id deferit. Verū ut cauitas ipsius per uniuersum ductum perquam obscura est, raroque admodum sectione deprehenditur: ita quoque obscuriores^t meatus foraminaque sunt, quae a teste per intimā ipsius tunicā in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinet. Praeterea uasis huius in penem^p insertio conspectū quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur. quod quidam Patuij dissectus facile edocuit, qui ante suspendium inuolutario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosque habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones perungunt, & quibus dextrū & sinistrū deferentia semen uas in uesicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, "hic ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboque paulo anteaquam coeant latiora crassioraque reddi diximus, alijs quibusdā reuolutionibus hae uasa circumagi inuoluique uidetur innuere, quū & in hac sede praesentia uasa subinde *ἡγαστέρω* *ligoridolū* nominat. Vasa haec inibi nunquā nisi perque obscure mihi inuolui uisa sunt: & si quae sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam hae uasa obtinent, quā primum ab intima testis tunica nō amplius illi tunicae connata abscedunt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cōspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Ceterum corpus^t glandosum, in quod deferentia semen uasa postquam coiere inferuntur, quodque Herophilus *ἡγαστέρω* *ἡγαστέρω* appellat, ad humillimā uesicae partem reponitur, mediū quodammodo inter uesicae corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsius testibus grandius, at nō ad amussim rotundū. nam antierius & posterius depressum, a lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerō mediū uesicae^t canalis procedit, qui hic paulo quā in reliquo progressu latior, ampliorue existit: non tamen quod manifeste cōspici possit, a semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inaequalis & rugosus: idque potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspicue deprehendimus. Deinde uesicae ceruix, quae per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquā est. nam solus glandosus corporis finis communem hie uisinae femini^t meatus conficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus, orbiculari musculo statim a glandoso corpore circumdatum, & dein duobus quae penem praecipue constituunt corporibus adnatum. Quae uerō hae penis sint corpora, quum penis persequeretur musculos, obiter cōmemorauit. ubi autem singulorum quae iam complexus sum usus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorum constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artificij, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quā necelaria sit) recensabo. Quando itaque haecenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi praescribatur, minime exiges, quum is attentē secantibus locupletius, ac cum maiori Naturae admiratione occurrat, quā quis prolixē & sedulo exprimere possit. Ex iccoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenua sibi facultate, ex materia quam uenae ac arteriae illi deferunt, ac per totum testem (ut uenae per iccor sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iccoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam feminis procreatricem, paremque hic organorum ac in iccore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosque uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iccoris cauum fertur: ita quoque optimam sanguinis spiritumque portionem testium uenae ac arteriae perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spiritis tortuosum & errantem: ut materiam testi praeparatam, seminique efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus in cisam cauitatem, sed in tenuissima, eademque tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iccoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi instita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam feminis naturam impertiat. Atque haec uis in masculis roboris & uirilitalis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusque uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iccore uenae cauae furculi ex portae ramis sanguinem affumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam porū meatusque innumeris, sed gracillimi, paratum a testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exportungunt, ut hinc rursus ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, quae commodē in uterum proijci & ciaculari ualeat. Ad hanc functionem conduit, dextri testis uenam a caua

Glandosum corpus uasorum semen deferentium inferiorum nem excipiens.

Partiumque hoc Capite de scribitur constructionis ratio.

Vasorum testis materia deducendum ortus ratio.

uæ caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem syncerioremque sanguinem testi offerat. Sic & utraque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetūque uentis sanguinis & diuinam quæ femini inest animam, spiritumque ue infectum deducere. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritum testibus adferre autemet. quamquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Cæterum à sinistri renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serolum sanguinem semini communicaret, cuius acrimonie & mordicationis uis in feminis emissionem prurit, titillatioque in organo multis nervis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex salis mordacibusque succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoque succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiam si rigido ex calefactioque pene crebro & præcipue ijs qui calculo uexantur, urinam reddi mouerimus. Quinetiam putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritum etiam sentiunt, nulla præcedente penem excitatione causa. Ad hæc, qui ex ramicu uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coeunt, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, indies ab his quibus rames manu curatur, audimus. Quod uero alij halituosum seminis spiritu ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea pungi di stimulantique uis spiritui inesse nequeat. Vasis uero à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminibus, idque intimæ testis tunicæ interuentu fit, quod uas id durum, ualidum, densum, iniurijsque ferendis pertinax fieri oportuerit, testis uero substantiam laxam, mollemque: adeo ut prudens Natura hic, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentis contraria in unum coegerit, nisi copulam aliquam amicitie societatisque conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uase semen deferente, ^bintima testis tunica densitate duritiæque uiuicetur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quam per reliquum corpus mollior existit, & ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc namque potissimum creatur, ut testis substantiæ exquisitissimum sit inuolucrum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisque super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uero testis sedi, non autem anteriori uas illud conascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat ue, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonæum ^cingreditur, sub uena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spirituque, ex quibus semen paratur, perfectius contineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uellicæ ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemque tempore in uterum proficiatur. Glandulosum uero corpus (quod caudate simie obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) ^durinæ, feminisque in uellicæ ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatum quæ per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & articularum, & neruorum uellicæ corpori & ceruicis distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad feminisque generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patavijs dissecuimus, corpus hoc glandosum quum diuideretur, non minus quam testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta feminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantum uis illæ à testium substantia mollitie æqualitateque multum uariant. Cæterum de præsentis glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Semineposita admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uero uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorum opinionem improbaturus, hanc sæpius inculcatam ueramque & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis altitibus (ut interpretis uoce, ^eἀλλωοδίας ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) ^fexcretionem eius castrata animalia appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profecto si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris fatent demonstrationibus, quæ ipsi (si modo a uim proloqui) non infrequentes, ac potissimum in qua plurimum Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expectamus, illisque ipsos inuideamus apud quos à tincis & blatis nullum

Vasis semē de
ferentis stru-
ctura ratio.

Glandosum cor-
poris uellicæ
collo adnati
usus.

Galeni Ana-
tomica demon-
stratio, qua
glandosum cor-
pus semini pa-
rando non præ-
esse cōficitur.

nullum suum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim quod eiusmodi animalia subinde ut pueri in cassum uenerem appetunt, quo nam pacto quæso, etiam si tota seminis generationis uis glandosis corporibus inesset, testibus ademptis semen ea producent, quando relecti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigerent? Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum ple-
risque Anatomicis professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturam degeneraret, ex quo uena & arteria illud cōformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illæ testis seminarijs uasis (quod factum est impossibile) ademisset. Quantumuis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosque ab intima testis tunica rescindere, id non præstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, aspera inæqualisque & rasa uideatur. Etsi forte in castrando animali huius experientie studiosis intima testis tunica aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessario adhuc pori meatusque feminalium uasorum disrumperentur, quæ certo per testis substantiam digeri nouimus. Hoc enim gratia expendendæ Aristotelis sententiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes erui sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad feminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quæ ex peritonæo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut præfecta, ut testes in scorto adhuc relinquerentur, feminis excretionem appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum. Sed ut glandosum corpus si semen generaret abs testibus suo munere, utpote deficiente materia, fungi nequirit: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsis iam præfectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE

structura. Caput XIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figuræ capituli quadragesimi noni, libri secundi: ut & uigesima figura huius libri, & uigesima secunda, & uigesima tertia.

V A M affabrè Natura humanum penem extruxerit, ipsius functiones abundè documēto sunt. Quippe hæc quum satius fore duxisset, duos qui commodè generationi sublerirent homines procreare, huic quidem ad susceptionem, alteri potissimum ad feminis excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & prælongum quoque seruaretur, per totam uitam præterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs non secus afficeretur, quàm si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaque modò laxum, gracile & breue, modò uicissim tensum tumidumque fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his uisibus idoneum cōfinxit. Penem enim potissimum è duobus corporibus nullam in uniuerso corpore partem (nisi fortè papillam) sibi similem nascens, tibus fabrefecit, quæ spiritu repleta erigi, produci, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraque effici. Non enim aut uenæ, aut arteriæ, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum non sint enervationes. non ut canibus & multæ ossa, aut cartilagine cerni queunt, quum laxata remissaque instar ligamenti facile inuoluantur, implicenturque. nec etiam hæc corpora ligamēta esse quis uerè asseret, quum sensu maxime participant, & forata, cauæque cernantur, & etià uelut carnea molliaque in ipsorum medio (ut mox audies) euadant, sanguineque nigro secus multo ac ligamēta oppleantur. Quod uero Galenus hæc corpora nunquam resecuerit, neque illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modò tauri aut arietis penem uirili cōtuleris, ac demum Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quàm hominis cōuenire animaduertis,

Penis structu-
re ratio.

Potissima pe-
nis substantia.

Galeni huma-
ni penis fabri-
cam nunquam
resecasse.

Penis situs. teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissime & eleganter recenset, quod nimirum citra sectionem is illum non minus latuerit, quam hominis digiti, & ad inguina & popliteum inflexus, quibus locis duntaxat hominem à simia Galenus differre perspectu habuit. Atque ut situs in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quam is penis muneribus obcendis examissim quadret, neq; aptius aliquò reponi possit, ita sanè ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis constructio. Constructionem uerò ipsius subintrat duo quæ illum præcipue efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic substernitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carne membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, ubi id crassius & quali teres ad inferiorem commissuræ pubis ossa committentis sedem uisitur, teres quoddam corpus ualidissimè principiu ducit, ligamenti naturâ prorsus referens, quod ab osse nonihil sursum recedens interno latere aliud contingit corpus, similiter à sinistro pubis osse pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem committuntur, ac si utrumq; manuum indices internis partibus mutuo iungeres, unitosq; fingeres. Vt enim interna indicis sedes plana, non autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hæc corpora quæ inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quam profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissorum sedes modicè dehiscit, plana q; uisitur: sic & penis corporum inferior sedes dehiscit, ac urinarium uesticæ meatum sub se ita porrectum exigit, ac si calamus quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsi urinarium meatus seu uesticæ ceruix subtenditur, ac cum illis ad glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatum in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq; commissa forsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea cōtextura substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quam tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quædā efformaretur, orbiculatim à neruea illa substantia tanq; in corio cōprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singulariter ueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantiā summa diligentia à nature operum studio expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perpersere, in qua iam glandem efformatura sunt, in acutū feruntur, & carnosa glandis substantia ipsi obnascitur, quæ meatum urinæ seminiq; communem non subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum cum in se completitur, meatumq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursum suo fine extremo ue artatur, non secus quam si Natura in cōcubitu seminis moram, ac proinde intensiorem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniā, urinarium meatum impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quam rigido pene eiusdē meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, cōstans, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuis etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hac primum sub penis corporibus sursum reflectitur, hæc sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, non minus hic quam in glande consistit, ac proinde magis quam in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando unā cum pene tenditur, solutionē unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenæ ac arteriæ ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inseratur, sanguinem illum nigricantē & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimū possidet, deductura. Rami tamē cuti hæc corpora induenti, etiā ante sectionem cōspicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoq; huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membrana uincula, superiorem corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissuræ

missuræ ad eam usq; partem necessitia, qua primum penis orbiculatim cute obtegatur. Musculi quatuor penem aduentes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatus urinæ, seminisq; & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Ad eum ut nihil de penis fabrica modò dicendum super sit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanū penem resecueris, non unum concuum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quæ descripti corpora: quæ non uacua & sanguine indiga, ut Galenus bouum pene delusus malè scribit, existunt, sed fungosa illa, & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar sarciminum implentur. Deinde ad seminis urinæq; meatum alij non exporrigitur musculi, quam duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxere meatus, unū quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, quod uesticæ ceruicis initio circumnascitur, quiq; humectū penem subinde reddit uiro impensius cōcubitu appetere, quū interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facile existimo hanc sententiā primum ab Arabe quopiā fuisse inuectā, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens, tres arbitratu sit esse penis meatus, duo quæ dixi corpora, & meatum semini urinæq; & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem resecas, neq; nigricantem qui inter secundum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparēt, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstergo sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vt cūq; tamen sit, hic Patuuij adolecens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienfes famulus natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratū. Verum quum quæ non nisi rarissime accidunt, hic nequaquam recensenda duxerim, ea quæ præter naturam se habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam hermaphroditorum species, quas aliquot uidi, modò non recensco, generationis non monstruosæ mulieris organa nunc persequitur.

DE VTERO RELIQUISQUE MULIERIBUS generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt ut gestina quæ figura & uice sima quinta, duæq; illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

NTE omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in fundum & ceruicem seu collum perinde ac uesticā meritò distinguimus: quandoquidē & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus cōstituatur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertione, & exortibus, implantationibus, ligamentis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri à mulieris pudendo rectā sursum sub pubis ossibus, & secundum recti intestini ductum in peritonæi cavitatem tantisper ascendit, donec paulo demissius quam è directo sedis pertingat, qua à pubis ossibus rectorum abdominis musculorum principia pendunt. Inibi enim ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicē desinit, & rarissime altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uerò ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisq; distensus est uterus, tanto elatius ad umbilici regionē protenditur, atque ad ilia magis accedit. Ad eum ut nullam peculiare ipsi sedem circumferere queam, nisi quod sub peritonæi anteriori parte elatius quam pubis sunt ossa ple runq; conscendat. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis initium infimæ lumborum uertebrae coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinū tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam altè atq; recti intestini sedes, in coli anfractus ducta proripit. Anterior uteri pars uesticā habet præensam, atque hac utero non gerentibus uniuersus fundus obtegatur, uestica nimirum altius illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum non gerente, hunc tam altè atq; uesticam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius producta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

Lib. 15. de V. su part.

Lib. 1. de H. stor. cap. 13.

Vterus in fundum & ceruicem diuidi.

Vterus, partiumq; uicinarum cōtactus.

y tam

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum variabis. Si tamen ad aperto inter dissecandū peritonæo, uteri situm inquisueris, priusquam illum manu aut demissius, aut elatius moueas, conspicere illum humilius multo quā elatior uescicæ consistat pars, collocatum, & nequiquam ad sacri ossis initium pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberumq; ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indagatione ad uteri ceruicis os, fundi os in quibusdā mulieribus, præcipue autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeo deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus altius reconditū prorsus latitat, quod suis membranis uteris superius contineatur, illæq; non laxatæ hunc minus decubere sinant: secus quā in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerō hæc uteri sint ligamenta, dicam postea, nunc reliquū de uteri situ sermonem absoluturus. Anterior itaq; uteri pars, uti dicebam, uescica obtegatur: hic tamen humilima omenti parte in illis interueniente, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq; tanta est, ut inter uterum uescicamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obesis dicebat mulieribus) uteri os ne apte cōcipiant, leuiter comprimere possit. Anteriori autem uteri ceruicis parti, uescicæ quoq; fundum illic ubi uteri ceruix fundo ipsius est contermina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq; collum uescicæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uescicæ collum longitudine ac latitudine plurimum superat, tota ceruicis uteri pars, uescica, ipsiusq; collo non operata, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porro ceruicis fundiq; uteri latera, uasa quæ uterum adeunt, & membranas illum proximis partibus necientes spectant. Atq; ita uteris ferē in nō prægnantibus habet. In utero autē gerentibus super gracilia intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, illa quoq; quum partui uicinior est, impēsiusq; turget, insigniter opplens. Vnde etiam humilior fundi pars qua is in ceruicē definit, his etiam altius quā in nō prægnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longiudinem ducta, pressius quā cæteris arcatur. Quinetiam uteris his non ad amussim (ut alias) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatiori in dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicē, uergit. Quod etsi plerunq; fetuū sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemq; habētes, scēminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum canini uteri, ut & caprini & uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri situ plurimum variat. illis namq; animalibus ceruix uteri ad elatiorē usq; uescicæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quā sacrum os locatur. Muliebris uteri formam uescicæ plerunq; assimilamus, & potissimū prægnantium, quibus ad amussim propemodum uescicæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uescicæ, amplius admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatare conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substantia uterūq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uescicam est comparatio. deinde uescica quod ad latitudinem attinet, exacte orbicularis est: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori posterioriq; partibus (ut latior crassior ue euadat) comprimitur. Vescicæ etiam superior pars exacti globi instar paulò minus rotunda est. nam quā uirinaris meatus urinam ē fecu per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem hic obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quā si superior fundi pars utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuarunt, quum formam uteri quadratam dixere. Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicē interim, arcior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uteris nō multo fiat prolixior quā latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti. Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarumq; sunt applantationes, externa superficie læui & æquali & ueluti madente linteo absterfa subrubicatq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quā fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerō externā sedem propter aliarum partium adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit. At interna fundi superficies non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uescicarum cavitās

Vteri forma.

Vteri superficies cuiusmodi.

Fundi uteri sinus.

cavitās apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, ac minus profundis, & uisum quodammodo propter continuitatē compressio-nemq; fugientibus, non aliter quā si exactissimē læuis foret. Attamen præter uescicarum cavitatem humanus uterus, ut uirorū scortum, leuem & perquam modicē extuberantem futuram seu tenuissimā lineā instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersā superficiē longitudinem & antierius & posterius exporrectū, quasi quoddā sinistra à dextra superficiē interstitium, aut notula quedam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale suscipiens, fetumq; cōtinens, quem nō imperitum uulgus modo, uerum & Anatomicorum sæx non unum enumerat, sed septenario numero eum complectētes, septem matricis cellulas recensent: ac tres quidem in dextra uteri sedem a sculis suscipiendis aptas enumerant, tres uerō in sinistra scēminis dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphroditis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimentā addiscētē, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uirorū mulierumq; secretis libro, ac in quodā Michaelē Scotō non minus sectionis eiusq; quam potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolom Gentilem, & alios plerosq; eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera illius meritis comes, quālijs ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quā medicis disputatio est, quosq; quum generationis organa in scholis ostendimus frequentissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibusdam imaginatos fuisse, non fatuissimū est, nisi rursus septem illos sinus scrobes ue, seu fossulas decem rugosos inflexus obtinere astrueret, ut scrobiculi septē, rugæ uerō septuaginta essent. Atq; hinc totidem fetus simul concipi posse pleriq; autmant: parū per louem in horum multo etiā minus in brutorū, quæ plures fetus plerunq; simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cavitās, latior quidem & altior quā profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus. Cavitās hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quā uelut duos obtusiores efformare docuimus angulos. Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altē atq; latera ipsius cōscendunt, uteri substantia deorsum hic quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non prægnantibus talem semper adinueni, ut plurimum uiscido quodā & subalbo mucō illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum futura, seu extuberantiori linea interfunctum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiores, ac omnino illi cavitati similem deprehendi, in quam deferentia semen uas in uiris inseritur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborantibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq; in uirō aliquis conspicitur, nisi ex uase semen deferente stylum acutiorē secundū uasis insertionem uintrudamus, atq; secus quā secundū naturam habet meatū dilatemus. etiam si uaccis interim leui negotio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasi indatur. Quinetiam non prægnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruauī, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq; aliquos in nō prægnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepium & loliginum & loliorum promulcidibus cernimus: qui cuiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pilas impressiles, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acerbulis dedicabitur, diffusus ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq; in uentriculi aut intestinorū cavitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōspexi: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem interne fundi superficiē sinus ue, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio. Interna autē ceruicis uteri superficies magna ex parte uaria est, quū cōiuet enim, neq; alias distenditur, undecunq; rugosa implicatq; est, ac in se cōcidit: si uerō admodū distēditur, exacte læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic namq; perpetuò præter laxos implexus cuticulares illas

Interna ceruicis superficies cuiusmodi.

y 2 caruit

carunculas tuberculaque non æqualiter omnibus mulieribus propendula adipsas, quæ *uulva* Græci vocant. Ad hæc, in anteriori ceruicis sede paulo supra pudendū, ubi uesticæ collū ipsi in se ritur, nō ad amissim æqualis est. Nā utrinque ad insertionis latera, tenuis uteri ceruicis portū cula excreuit, in ipsius amplitudinē propēdens, ac illis mēbraneis processibus forma perij similis, quos urinæ in urinarios meatūs uelica, & bilis ex duodeno in deferentē illā meatū, regressum prepedire inuimus. Haud secus quā si uteri ceruix urinā admitteret, penduli uerō processūs urinā aut aliā materiā in uesticæ collū regurgitare prohiberēt. Præterea uteri ceruicis amplitudo toto ipsius ductū nō angustatur, & eundē est amplitudinis quā fundo cōtinuatur (si modō amplior distēdiq̃ aptior inibi nō sit) quā in pudendū cessat. Verū in huius amplitudinis finē seu elatiore sedem, fundi orificium prominēt, nusquā ceruicis latera suo mucrone cōtingens, neq̃ propter ceruicis cōtractionem aut distentionē mobile. Porrigitur enim ex humillima fundi sede in hanc ceruicis regionē, uteri substantia obtusioris in pene glandis modō, cui transuersa fissura seu foramen inest, quod uteri aut fundi ipsius os uocari solitū est: quemadmodū muliebri pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verū ut hoc nō distētū alioquin secundū corporis rectitudinē ductæ sectionis modō cōnuet, ita quoq̃ illud transuersa, at non perpetuō æquali. Prægnātibus enim rugosa est admodū, & perquam angusta, ut specillum nisi ualidius impullum uix admittat. Quæ nuper pepererūt, ampliorem hanc fissionē, minusq̃ cōtractam rugosā uē possident: nō prægnātes autem, medio habent modō. Quod uerō, quoties fundi orificiū distenditur ac dehiscit, ut & ceruicis orificiū, orbiculare fiat, manifestū esse, etiā si nō dicatur, arbitror. Aperitur autē in coitu nō semper quidem, sed quū uirile semen appetēs, id naturalī motu sugendo allicīt, & quando uterus non concepturus, uirile semen unā cum muliebri femine iterū eructat, aut in pollutione, uel affricu muliebri duntaxat semen excernit. Nequaquā enim distenta uteri ceruice, simul quoq̃ id perpetuō recluditur. haud enim decuisset infatigatæ mulieris arbitrio, etiā post cōceptum uenerē procaciter nimium desideraturæ, orificiū illud subijci. Vt interim præterea quāta successionei speciei noxa, mulieres subinde geniturā præter sententiā non referuarēt: quantaq̃ licētia nullo habito cōceptionis metu, maritis parentibusq̃ imponerent, si modō fundi orificiū Natura musculos arbitrarī motus opifex elargita fuisset, idq̃ ita ac ceruicis uteri fundi orificiū semper aperiri potuisset. Quā inepit uerō & falso pleriq̃ fundi orificiū penem in coitu excipere, illumq̃ in uteri sinum inferi scripserint, præter alia, corporis quoq̃ resectio luculentissimē testatur. Porro in partu quū toto tempore quo uterum gessit mulier, ad amissim contractū oclulumq̃ fuerit, ad eō aperiri, extendi, remitti, ut foetus hac procidat, scimus quidē, & audietes stupefcimus: at Naturæ miraculū nimis quā legniter admiramur, summi rerum Opificis prouidentiam hymnis parum celebrātes. Ad uteri quoq̃ formā ipsius cornua spectare uidentur, quæ Herophilus in mulieribus opportunissimē iam nascentibus boum cornibus assimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinque quā pronascentur cornua, extuberant: ita etiā superior uteri pars, quā quartæ circuli parti comparauimus, utrobique ueluti in duos obtusos definit angulos, qui reuera uteribus Anatomis hominū cadauera secantibus cornuū uice habebātur, uasorumq̃ semen muliebri deferentiū insertionem excipiunt. Neq̃ hīc quenquam Galeni studiosum (uti sanē omnes qui Medicinæ nomen dedimus oportet esse studiosissimos) mihi ob pleraq̃ illius dogmata obstrepere uelim, atq̃ alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius assimilari cupiat, priusquā sedulo Galeni loca in libris de Partium usu, de Semine, de Uteri refectione, expendat, atq̃ uaccinū uterum muliebri, ac demum Galeni scripta ambobus uteris cōtulerit: ut tandem doceatur, Galenū, ne per somniū quidem muliebrem uterum unquam inspexisse, ut uaccinū duntaxat, & caprinum & ouillum. in super ipsum in libris de Partium usu aliorum Anatomicorū placitis nixū esse, ac proinde uterū illic uerū (quamuis interim obiter) descripsisse. in libro autē de Uteri refectione humano capiti equinā ceruicem adiecisse, atq̃ ex uaccino utero & muliebri chimera texuisse, quum uaccinū uteri descriptionem cum aliorum dissectionis professorū scriptis permisset. Si itaq̃ quis naturæ operū studiosior, Græcorū imposturas uidendi cupidus hæc diligētē præstiterit, uaccinū uteri cornua ad eum modum habere spectabit, ac si dextrum sinistrumq̃ decrepiti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteō simul cōmitteret, ac cornuū radices uaccino utero, quā is ipsius ceruici cōtinuatur, assimilaret, cornuū uerō apices uteri apicibus conferret. Hæc profectō diffusius explicatiusq̃ prosequeretur, nisi cuius promptum esset macellum adire, uaccinumq̃ uteri situm, formā, magnitudinē, aliāq̃ in partū fabrica ad amissim contemplanā, intueri: aut si grauius sit parumq̃ deceat macellū accedere, leue omnino est iubere uaccinum uterū adferri, ut tanti auctoris sensa intelligātur, ac muliebri utero casu oblato, obseruet, quā cōcine Galenus caprinū uaccinumq̃ uterum, non autē humanū depinxerit, ac demum expen

*Pudi uteri ori
ficium cuius
modi.*

*Uteri cornu
nuda.*

*Galenū huma
nū uterū nun
quam inesse
xisse.*

*Uterū fundi
substantia.*

expendatur qua ratione tot cōtrouersie inter præcipuos uiros fuerint cōcitata, quod cuius ani malis partem describerent, non expresserint, ipsiq̃ arbitrati sint hominis membra illorum animalium membris conuenire, quæ illi potissimum sectioni accommodare solent. Atq̃ si quis hæc attentē examinauerit, facile diiudicabit, quoties oratio alioquin satis proluxa mihi interurban da esset, si perpetuō quādo à Galeni placitis studiō & sciens reclino, adijcerē, aut etiā rationem semper cur id faciā adderē, ipsius loca simul prolixē adscribēs. Sint itaq̃ muliebris uteri cornua dicta iam antea obtusi anguli, caprini uerō & uaccini & ouilli uterorū cornua apices illi arietū cornibus undecunq̃ simillimit aut non apices solū, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars, quā geminā esse, et si longo interuallo connexa inuicē sit, postea dicā. Quandoquidē Galenus alibi etiā totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundā etiā ueterū sententia in cornibus fetus cōplecti doctet: quod nō ita inepte de illis animalibus prolatum est. quemadmodū multo adhuc rectius de canibus & fuis, qui uterum statim à fundi ipsius orificio, ita in duas partes diremptum gerunt, ac si indiciā à medio maximē diduceres, illosq̃ digitos uteri partes esse fingeres, quæ in nō prægnātibus rectā quodāmodo ducitur, & in apicē mucronem uel sen sim nō secus desinunt, quā si recta, nō autē obliquata essent cornua: in utero autē gerentibus quasi arietis cornuū modō, & hæc quoq̃ inleceitur. Porro ne latius expatiatur oratio, eorum animalium uteris neglectis, nunc muliebris uteri magnitudinē aggrediamur, quā modō antea in situs uteri descriptione utinūq̃ expressimus, neq̃ fundi quoq̃ moles magis quā uentriculi apicē describi potest, ut qui pro cōtenti fetus seminis uel quantitate distēdatur, cōtrahaturq̃. Præterea idem quoq̃ de ceruice censendum est, quæ modō uariē cōplexa rugosaq̃ conuict, modō in coitu (quāuis non semper æquē promptē) pro penis, in partu autē pro fetus mole, distēditur. Et quemadmodū latius do ceruici eadem nō est, ita quoq̃ neq̃ longitudo. nam nobis minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinē uel latitudinē, quā penis describere: quāq̃ & is minus adhuc quantitate quā illa differat. Quinetiā uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorq̃ & directior (præterq̃ quod alijs natura sit strictior) efficitur. ac proinde etiā haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinē describere aggressos, inter se pugnare, & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, aliū pau ciores digitos enumerare, & quod omnīū absurdissimū est, parē cum nō prægnātibus fundi longitudinē atq̃ ceruicis statuere. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pēdet, ut ipsius fundus sursum & dorsum plus minus in coitu seleducere, ac ad penis summū tanq̃ animal quoddā, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quāq̃ interim uetulis, & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarū euulsione fuerūt tractata, fundi os in pu dendū quasi depēdeat, ac proinde breuissima implexaq̃ in illis ceruix uideat, quā inter secundū sursum tractā, aut aliā in uinētibz intro protrusam, insigniter producere integrū est. Quod autē puellis uteri fundus minor sit, quā illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterū gessere, etiā alijs proditum est Anatomicis: quāq̃ in his omnibus testium ferē modō ita fundus uariet, ut nulli ipsius molem, quemadmodū neq̃ uesticę etiā, priuatim circūscribere queam. Vigesima septima tamen præsentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quæ frequēter in non prægnantibus, & præcipuē in huius anni cōsectione Patuij occurrit. Fundus enim multo minor est, quā dissectionum rudis sibi faciliē persuaderet. Quod uerō Anatomes professoribus, etiā menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differētia ponatur, legi quidē, quando uterū sanguine turgētē, & paulo post menstrū sanguinē repurgaturū, grandiorē illo esse doctet, qui nuper uniuersum sanguinē, quem mensis interuallo asseruari sensim arbitra mur, excreuit. Verū hac ex parte nunq̃ mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius collectione purgationeq̃ suo loco ad præsentis Capituli finem quædā subijciā. In uteri etiā sub stantia, non minus quā in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauiter dissentiūt, atq̃ adhuc multo magis in ipsius tunicarū numero, & deinde in uenarū arteriarū & neruorū uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorū falsis ac imaginatione plerunq̃ cōfictis dogma tibus enarrādis prolixē hæreā) nō prægnantiū fundi substantiā cōspicitur neruea, mēbranea uel, sed crassa admodum, compactaq̃, neq̃ nimīū dura, & nō ad amissim, ut cetera quæ generatim neruosa dicuntur, candida, sed carneū aliquid præ se ferēs. Quod autē in præsentia neruosa substantiā, non quæ frequētibz cerebri aut spinalis medullæ neruis intertextitur uocē, sed eam neruorum materiā, quæ ligamētis, tendinibus, ac illis qui propriē nerui nuncupātur substantia (quāq̃ non uirtuti) respōdet, neminē ambigere reor. Hæc uteri substantiā, æqualis duritia, con tinuaq̃ passim est, nisi fortassis ad fundi foramen paulo durior collectiorq̃ euadat. In exteriorē huius substantiæ superficiē, uenæ obscuræ, gracilesq̃, sed admodū frequētes integro adhuc ute ro excurrere uident, quæ inter internā externāq̃ uteri tunicā porrigunt. Sūt enim duæ uteri

*In lib. de Ser
uione uet...*

*Muliebris
uteri magni
tudo.*

*Uteri fundi
substantia.*

Uteri tunica.

y 3 tunica,

tunica, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraque quæ illo ambiuntur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiū ducit à membranis uas uterū accedētia continētibus, uterumque peritonæo cōmittētib. À peritonæo enim quæ uas ipsi cōnascunt, quæ à maxima uasorū distributione supra sacrum os facta, uerfus crurā tendunt, ipsius peritonæi partes processus uel enascuntur, illis membranarum substantia formaque simillimi, quæ mesenterii efformant. Sunt enim hi processus instar duarū tenuium membranarū in ipsarum medio uenas & arterias deducētiū, & multo adipe oppletarū. Atque tales membranæ à peritonæo utrinque procedūt, quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modū cōmittunt, quo cauæ intestinorū Anatomis uocatæ parti mesenterii applātari docuimus: & quemadmodū mesenterii intestinis tertiā obducit tunica, ita etiā hæc peritonæi membranæ utrobique uterū accedētes, in secundā ipsius degenerant tunica, longē crassiorē ea quam mesenterii intestinis offert, quod scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinque nimirū duæ, eam efformant, quum intestinorū tertiā tunica duæ tantū membranæ constituant. ueluti & in canibus & suis accidere uidemus, quibus ambæ uteri partes instar intestini sunt, singulæque suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborū regione colligant: quū unicū & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porro præsentis tunicæ crassities ob hoc duntaxat nō tanta est, quod tot peritonæi partibus cōstituatur, sed quia hæc in cōtracto, neque grauidō utero impenſe collecta compressa est, uti & modō de interna dicturus sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neque à peritonæo pender, & quæ prius narrata est uteri substantiā constituit. Hæc tunica in non prægnati utero (quem donec aliud subiūxero, subaudi uelim) crassitie omnes reliquorū corporis organorū tunicas, ut tres uentriculū & intestinorū simuletia implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat orificiū, crassissima est, & paulo quā alibi compactior: deinde etiā in mediā sede superioris fundi partis crassa quoque est admodū, & ut in sinu uteri enarratione dicebā, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterum quæ uter in obtusos angulos definit, semenque deferentia uas excipit, hæc tunica tenuior, minusque secantibus spissa, quā in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter crassa uisitur, adeoque compacta, ut nihil præter ipsius substantiam circa fibrarum quibus abundat distinctionē, utcūque eam disseces, intueri liceat: facileque hallucinari illos intelligas, qui hanc uteri tunica geminā esse uolunt, in dextris quidem unā, in sinistris uerō alterā, quasi utriusque manus cōcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Ad eum enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritiores, eum legentes, utriusque dein constructionem inquirentes, suoque sensu derogantes, illum geminum, esse non sit, descriperint. quod profecto nō accidisset, si uaccinum caprinumue uterum diuississent, quem inibi, non uerō muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, & partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, qua is primū in arietis cornu duci conspicitur, tunica liberaueris, quæ à peritonæoeducta toti huic uteri parti communis, simplexque existit, mox interna uteri tunica in cōspectu erit, non unica quidem, uti exterior, sed gemina, utriusque scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicē cum medio simul tunicum conspiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorū cornuū radices internis lateribus inuicem committeres. Neque solum id Galeni nomīne in uaccino utero expendendū uenit, uerū etiam externam utrorumque fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum arteriarumque implexum, inter internam externamque tunicas consistentem: sed adeo internæ connexionem, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenofam (uti sanè est) appellandam duxerit. Verū interim muliebris uterus substantia adeo compacta constat, ut uix uenæ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cōspicius intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc internæ tunicæ quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicandæ ueniūt. Triplici namque fibrarum genere intertextitur, ac rectas quidē intimas exigit, sed eas nō ita numerosas. Extimas habet orbiculares, transuersas uel rectorum copiam utcūque uincētes. At medias, quæ oblique sunt, possidet plurimas, easdemque robustissimas. Atque hæc omnes in his quæ utero aliquandū gesserunt, non secus quā in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisque omnia iam emutatur. Venæ etenim ac arteriæ uterū aduētes magnæ admodū & cōspiciuæ sunt, ac interior uteri tunica tanto tenuior rariorque, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis constituta uenis apparet, uerū magnæ frequentesque uenæ eam intertextunt, ad internam ipsius superficiem usque ad secundas uidelicet, admodū dilucidè procedentes: ac denique (ut semel dicam) in utero gerētib. omnia à nō prægnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur, quæ alia fungosa spōgioſa oppletā esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea neruea constituit tunica, eiusmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, ceruicisque amplitudo penē amplexura, arctatur, & quod ad rectā uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur. Atque hoc parū cæteri animaduēterūt Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uesicæ sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arctantiūque medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contrā in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim eongredientium attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assiduoque mensium fluxu, haud secus indureſcunt, quā ob continuū acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permurari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi, ac diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē uenarum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuerſa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā sunt. di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multæ eademque exiguæ unā colligantur glandule, multis iniquilibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humidō leui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijque ac inferioris omentimembranæ glandoso corpori non abſimili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauæque. Habent enim mulierum testes intus præter uas sinus quosdam tenuiaque uisum humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflato uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membraneo inuolucro undiqueque circūdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenuē & longē illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambit, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præſens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris uisum præstat. seminarijs enim uas excipienſis aptum est, testiumque continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranæ processus seminariæ uas continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uas mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uas ortum fortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uas, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmat, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uas post aliquouſque magna peritonæi amplitudine exciderūt, inapplicari inuolucris incipiunt: non quidē uniuerſum ipsorum corpus in implicatione absumētes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiore sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerō ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quancūque magis testi orbiculatim, & in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porro uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili per Naturā elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus. Quemadmodum enim illa inuolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur, quæ alia fungosa spōgioſa oppletā esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea neruea constituit tunica, eiusmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substantiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerē appetēte extuberat, pudendique ipsius colliculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prominent, ceruicisque amplitudo penē amplexura, arctatur, & quod ad rectā uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur. Atque hoc parū cæteri animaduēterūt Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus musculis intertextā, non aliter ac uesicæ sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubitus delectationē fortassis augeret, & ille cōstringentiū arctantiūque medicaminū uim nostris officinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo pacto penem plus uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, ceruicem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contrā in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim eongredientium attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assiduoque mensium fluxu, haud secus indureſcunt, quā ob continuū acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas permurari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi semper uisæ sunt, quā fundi, ac diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē uenarum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subiiciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniuerſa ipsius fabrica absoluat. Mulierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quā sunt. di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certe sedem occupant. at quo magis uterus extenditur, eo inferius quā ipsius summum habetur, ad latera illius accumbere apparent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quā seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus minores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & quasi latiores quā spissiores effici deberent, anteriorius posterioriusque depressi. Externa superficies inæqualis, ac haud secus quā multæ eademque exiguæ unā colligantur glandule, multis iniquilibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humidō leui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijque ac inferioris omentimembranæ glandoso corpori non abſimili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauæque. Habent enim mulierum testes intus præter uas sinus quosdam tenuiaque uisum humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflato uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quā ex featurigine quapiam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior ipsorum testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper iidem uisuntur. Hæc testium substantia membraneo inuolucro undiqueque circūdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem durum est: sed tenuē & longē illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambit, duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantia inter dissecandum separabile, & sui testis substantiæ magis participans. Præſens inuolucrum mulieribus eundem quem uiris uisum præstat. seminarijs enim uas excipienſis aptum est, testiumque continet substantiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuolucrū, nisi quod in ambitu peritonæi membranæ processus seminariæ uas continentes, & uespertilionū alis longè simillimi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut exterior uirilis testis tunica, prorsus induunt. Seminaria uas mulieribus similiter ac uiris duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ, parem omnino cum uirorum uas ortum fortitæ, at progressu distributionisque serie differentes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uas, à primo ipsarum ortu dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmat, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arteria uenæ cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū uas post aliquouſque magna peritonæi amplitudine exciderūt, inapplicari inuolucris incipiunt: non quidē uniuerſum ipsorum corpus in implicatione absumētes, uerū mediā sui partē uena ac arteria in superiore sui lateris fundi partē deriuant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerō ex implicationis initio reliquū est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua basi elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens inuolucrū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in uiris habet: quancūque magis testi orbiculatim, & in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Ceruicis uteri substantia.

Mulierum testes cuiusmodi.

Testium inuolucra.

Seminaria uas mulieribus cuiusmodi.

Libro de Vteri sectione.

Interioris tunice uteri fibræ cuiusmodi.

Prægnantium uteras cuiusmodi.

corporis incipiens, externo testis lateri, & deinde inferiori ipsius parti & nonnihil interno quoque lateri adnascitur, haudquaquam tot inuolutionibus, quae testis adnascitur, ac uirile uas donatur. Porro à teste nonnihil sursum ascendens, & testis non amplius adnatum, reuolutiones eas inftar uermis aequaliter procedentes amittit, ac teres planumque inftar nerui in utero extrahendo ductu fertur, in media cornu dextri sedem insertum. His organis per me quidem licebit quibus nomina imponere: ego autem quoniam uirorum organa forma substantiaque correspondent, eadem nomina illis, quae his indere inter ostendendum soleo, cum Aristotele, num semen haec quoque organa, ut in uir, num uero duntaxat ad uoluptatem quendam praeparant humorem, non admodum contentens. Porro haec uasa pinguis, quae inter dissecandum omnia obliterare solent, membranis à peritonaeo natis suffulta tuto porriguntur. Ceterum praeter nuper commemoratas uteri uenas & arterias quae à feminalibus uasis principium duxerant, aliae multo insigniores à caua & arteria magna post illarum supra sacri ossis initium diuisionem accedunt. Postquam enim ea uasa primum in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecti sunt, unum quidem qui maior est, ac per inguina crus accedit, alterum uero humiliorem minoremque, cuius finis per pubis ossis foramen elabit, uteri uenae ac arteriae oriuntur, à minoribus humilioribusque secundae illius diuisionis ramis pronatae. Rami itaque in dextro consistentes (ut qui in sinistro sunt quoque) insignem porrigunt propaginem: uena quidem uenae, arteria autem arteriam: quae simul accumbentes, dextrum uteri latus propter fundi orificium accedunt, ubi in multas scissae loboles, quaedam sursum in humilioris fundi sedem exporrigunt, quaedam per uteri ceruicem deorsum digerunt, nonnullas etiam uesticae impatiētes. Quae uteri fundum accedunt, non pregnantibus quodammodo graciliores & pauciores apparent, quam quae ceruicis & potissimum iuxta fundi os implicantur. Neque ut quispiam arbitraretur ab his uterum accedentibus uasis, uenae & arteriae originem ducunt, quae secundum rectos abdominis musculos sursum ferunt, illis uasis quae ad peritonaei ossis posteriores exporriguntur sedes, communes sunt, nam haec ortu sumunt à praecipuis uasis per inguina in crus deductis, à quibus etiam surculi pronascunt, muliebri pudendum colliculosque ipsius accedentes. Vnde cum praesentibus uteri uenis ac arterijs ab ossis sacri neruorum partibus utrinque etiam nerui deducunt, tenuibus surculis potissimum in uteri ceruicem, & circa humilioris fundi sedem excurrentes, ramosque etiam uesticae promētes. Ad elatiorem porro fundi regionem subinde neruuli per quos graciles diffundunt, à sexti neruorum cerebri paris ramis deducti, qui costarum radicibus exporrigunt. Verum ut hi neruuli praetenuis albicantesque sunt, & pinguis membranis suffultiuntur, ita quoque inter dissecandum difficile occurrunt. Atque ideo nunc propemodum manifestum esse arbitror, quas partes uterus tangat solus, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorque & superior fundi uteri regiones nullis quas contingunt partibus adnascitur, latera uero conascuntur, membranis uasa utero deducentibus, & uterum peritonaeo ualide colligantibus, exteriorumque uteri tunicam producentibus, ac demum carnis illis fibris intertextis, quae duos efformant musculos, quorum beneficio uterus uoluntario motu nonnihil sursum, dum mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, allicitur, qui adeo oblique prorepunt, & quae uterum accedunt, adeo crasse sunt, ut perperam uteri cornua illos musculos esse aliquando arbitratus fuerim, quod scilicet obrutos muliebris uteri angulos cornuum imagini non accedere uidebam: neque arbitrabar mihi uacere aut capere, ut Galeni Anatomicorum primarium sensum intelligerem, secunda. Ceruix porro uteri ex lateribus membranis quoque & uasis ipsi exporrectis adnascitur, & illorum interuentu peritonaeo (sed quemadmodum & uterus, laxè) conecitur. Posteriori parte per media longitudinem, qua fundo propinquior est, recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicem intestinorum gyros mutuò allocari cernimus. Verum ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmissime conascitur, perinde ac si recto intestino & ipsi communis esset tunica, quemadmodum stomacho & asperae arteriae communem tunicam esse non dubitamus. Rursus ceruix anteriori sede elatius quidem ad fundi orificium innitente duntaxat habet uesticam, sed paulo inferius fibris quibusdam humillima uesticae parte & ipsius ceruicis adnata possidet. Vbi autem haec illi inserit, uelut commune utriusque corpus & tunica efficitur. Ceterum in fine qua ceruix in pudendum desinit, commune utriusque, ceruicis scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit. Hec cutis praeterquam quod pilosa euadat, ipsi dariuscula, quemadmodum & in mēto, sub sternitur pinguedo, in uetulis (etiam si illis ceruix occalluerit) una cum mamillis flaccescens, neque ita belle pudendi colliculos alas uelut in iunioribus sustinet. At quum haec circa mortuorum sectionem conspicua sint, enarratione neutiquam indigent: quemadmodum neque illi primi in pudendo implexus, & utrinque una prominens cuticularis caruncula, longa quidem, sed tenuis, & ex longa basi in mucronem desinens. Has uelut quos Graecis uocari inuimus, qui earum praecisione plus quam quis arbitraretur cruentam, & cicatricem perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipiente, docuerunt: quod haec coriaceae quodammodo carunculae in nonnullis mulieribus ad tantam molem augeant, ut pudorem deformitatemque inducant, &

Vteri uena
ac arteria.

Quibus partibus
uterus adnascitur, &
quas solum
tangit.

Vteri ueni-
scule.

Prominens
uteri ceruicis ori-
gine caruncu-
lae.

& multis nationibus quoque insignis impudicitiae argumento sunt: inuoluntaria iugiter attrita, ad libidinem irrant, & Veneris ardore suscitant. Vnde etiam Aegyptijs praecipue uilum est, ut anteaquam carunculae illae exuberent, tunc potissimum amputentur, quum proximè uirgines nupturae sunt. Porro quis harum praecipuus usus sit, suo ordine iam audies. Vteri concipiendo semini idoneus, & foetum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quam sanguine nutriré posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, quae ad concubitus seminisque susceptionem, & adhuc ad concepti foetus augmentum, perfecti quae partum, nulla aptior excogitari posset. Haec siquidem longè à facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi praepediunt, atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo conuenit rotundae proxima, quo reddatur capax, iniurijsque minus sit obnoxius. Dein fundus unicus simplexque est, quod unicuique foetum amplecti debeat: attamen latior uisitur quam spissior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & intestini inftar oblongus, qualis cani & iui, & illis denique animalibus obtrigit, quae plures simul foetus semper propemodum enituntur. Paruus autem, ac magis quam facile crederetur contractus in non pregnantibus uidetur, ut quam minimum alia tunc comprimeret organa, & sinum ipsius adeo angustum redderet, ut quod proximè uniuersam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte à se intacta relinqueret. Ac proinde commoda quoque ipsius functioni constat substantia, quae affatim scilicet contrahi colligitque quum nihil complectitur possit, & rursus secundum contenti augmentum sensim in miram amplitudinem distendi. Atque haec non imbecillis distendiue citra diuisionem inepta uisitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisque non infirmis, neque ut fors fert intertexta. Verum rectas habet intimas, quod ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet paucas, quod ocyus semen illi ex temperamento ad iustitiam placet, ac fluidum aptoque membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autem plurimas, easdemque rectis ordine succedentes possidet, quod conceptum diutissime retinendum sit. Transuersas uero extimas nanciscitur, quod illas uterus tum primum maxime requirit, quando foetum diu satis amplexum in lucem est editurus. Quod unica eademque crassa contentus fuerit peculiari tunica, neque duas cum uentriculo, carnosam uidelicet unam, & neruosam alteram obtinuerit, hinc factum nemo addubitat, quod continere tantum uterus amplectique debeat, non autem uentriculi modo praeter haec aliud quippiam à proprio nutrimento conquire & elaborare. Peritonaeum illi ualida exporrigit tunicam, propriae ipsius tunicae inuoluerum, & tutissimum propugnaculum futuram. Haec externa superficie leuis a quoque humore oblita est, aliarum partium modo quae inuicem tangere quidem, non autem conasci satis fuit. Si enim uteri fundus non pregnantibus incubenti illi uesticae, & quod illi subiacet recto intestino conascere, neque laxis illis, sed duris uinculis quibus accubuit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterum commodè tunc unam cum foetu non posse distendi, aut etiam in congressu aut partu deorsum uelut animal quoddam repere: Rursus si utero gerentibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus haereret, quoniam pacto obscuro semen denudè amplexurus in se concideret, debitamque angustiam efformaret: & quum minimè opus est, intestinorum functioni non semper obesset. Orificium fundi tale est, quod semper conuiuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut foetui, aut mensibus iter praebere debet. merito enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio oclusioque haudquaquam pendet. Quod uero crassiori & densiori, ac idcirco glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quam reliquum fundi corpus constat, nemo ambigere potest, id ob hoc maxime factum, ut in partu satis distendatur, neque in mira illa amplitudine lacerari diuellique periclitaretur. Atque insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia efformanda Naturam uti, quis ignorat: qui eam ut dirigat distendique ad seminis susceptionem facile posset, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusque seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutum ocludi queat, extructam conspicit: Dein de ceruicem substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Ut uero ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij praestat: ita quoque conuiuentes pendendi colles, & illae cuticulares carunculae, ceruicis opplentes initium, eidem usui accommodè censentur. Vasa seminalium in mulieribus ortus & ductus, ipsaque testium substantia & conformatio, mulieres semen habere mihi utcumque persuadent: uerum id humidius frigidiusque uirili semine esse, indubitatum est, quod testes ipsi & minores sint, & mediam duntaxat arteriae uenaeque seminalium portionem affiscant: dein quod praeter sectionem, quae semen muliebri ostendit, mulierem frigidiorum esse constat. Neque etiam frequens scortorum concubitus argumentum est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quam uiro adesse, quum id non ex concubitus, sed ex seminis humoris uel illius eiectionis

Vteri officij
ipsiusque confor-
mationis ratio.
Situs ratio.

Forma.

Magnitudo.

Substantia.

Superficies
& nexu ratio.

Orificij fundi
ratio.

Vteri ceruicis
ratio.

Seminalium uasorum
et testium
ratio.

*Nervorum
ac uenarum
ratio.*

*Menstruorum
gationes unde
fluant.*

ctionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincitur) metiendum sit. Porro mulierum
ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, satis co-
monstrant. Sic quoque uterum, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos il-
lis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Caterum uenis quas
in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsas quæ fun-
do peculiare sunt, scetum quoque enutriti: arterias uero communi, quod illæ reliquo præstant
corpori officio fungi certum est, ipsas sectione in utero gerentibus, id non minus iucundissimè quæ
luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus ue-
nis euacuari indubitatè est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet,
an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in a-
licuius iuraueris uerba magistri, & tu quoque non mecum modo, uerum etiam cum eruditissimis
uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechliniensis medico, nostraque Bra-
bantia singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi
dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime
propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commenta-
rium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruas sit sanguis, & quæ ipsius natura,
& quantus, & quæ ratione in muliere abundet, & qui scetum nutriet, quamque falsa de ipsius pra-
uitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque (est
quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis in-
teruallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente iam utero promanare. Hoc enim
si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui ena-
ribus guttatim distillat: à quo menstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi for-
tassis plerumque tenuior & aquosior, alia uel eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero
seruaretur, quis ignorare posset, illum concretum & frustulatim educendum: ut taceam fundi orifi-
cium tum nisi purgatis mensibus non posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret,
ac fundi ore semen acciperet, aut id os semine emitteret, etiam sanguini menstruato uia pateret, isque
profluere. Quin & magnam huius rei coniecturam dant mulieres quædam, nuper à partu neque
flu dum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna coacti sanguinis cum seroso quo-
piam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in uitrum aliquot
horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ
illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si apertæ adhuc in ute-
ri fundum pertinentes uenæ, quæ secundum innalescebantur, in uteri sinum sanguinem effunde-
rent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret, adeo ut facile in
fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquam sensim asseruari, certo possi-
mus colligere, & arbitrari ut in scetum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque per-
tinentes, quæ suis suffulciuntur membranis, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgentes il-
lum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emitte. Quod ex mulierum quidem sectione
mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborante non
illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudi-
nè asseruari argumèto est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in se-
dem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato ieco-
risque mira duritie perijisset, num portæ ramis, an cauæ hunc sanguinem euacuarent in dagaturus,
illum dissecui, atque uenæ portæ ramum sub coli intestini sine, & tota recti longitudine in mesente-
rio ductum pollicis ferè crassitie æquare, & sanguine illo crassiori lutofoque turgere animaduerti,
cauæ uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut per quæ stupidus censeret,
si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caue, melancholicus sanguis ex sede frequenter
promanaret: & non certissimò mihi persuaderè, uenas has nimium oppletas, quæ iam sensim san-
guinem illum admiserint, apertis ipsarum oris cructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror. an ta-
mè ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis menses defluat, igno-
rare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanum esse uidetur, posse affirmare fateor. Ha-
cenus enim nondum mulierem non prægnantem, quæ uenarum crassitie ab alijs differret inueni,
quantum tamè diuerso modo affectas plerique uiderim. Lutetie enim in publica sectione præstan-
ti forma & floridæ ætatis meretricis suspendio necatam primum secui. Patuuij quoque altera ob-
tigit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegas-
scortum repente uelut ex uteri stragulatulo, aut attonito morbo, mortuum, Patuuij studiosi ex mo-
numento ereptum ad publicam sectionem attulere, mira in dustria cadauer uniuerfa cute liberates,
ne à monacho dignoscetur, qui id è monumèto ereptum cum scorti parentibus apud urbis præ-
fectum

fectum conquerebatur. Præter hoc superiori anno mulierculam utcumque senem, & fame (uti conij-
cio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quæ autem
postremò nobis obtigit, & quæ in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprimendis uisum
fuit, suspendij metu se grauidam falso sinxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam
minimè grauidam affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuris purgationibus abesset,
utrumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non
prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quod nam pa-
cto in uteri fundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiam ducere possint, præ-
cipue quum in his uenæ capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ
autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex
his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem
implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE UTERI ACETABULIS. Caput XVI.

*Atque hinc
speculabimur
in utero, an ca-
pitulum uac-
eque non
ita prædum
concepit.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

*h. i. f. ca.
p. 1. g.
c. f.*

ETERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad
nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam
uteri sint acetabula: quæ etiam de re tantisper dubitavi, donec in oue, quæ
non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc
enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inæqua-
lemque ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus e-
rant, ac si mediam piscis partem singulis sinibus quis non secus impressisset,
quam si in ceram eiusmodi sinus piscis quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac
Galeni loci ad finem libri de Uteri refectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorum
herbæ assimilantur, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma κοτυλιδώνες, & à cymbali i-
magine κυμβαλίωνες & κυμβαλίωνες uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum
nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κοτυλιδώνες Græcis, nobis autem acetabula primū
fuisse ad eum modum nuncupata, quo altius incisis ossium sinibus acetabuli nomen accommoda-
mus. Si enim coxendicis acetabulum intuius fueris, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nul-
las reperies corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id
coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendi-
cis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauius cernitur, sic etiam & hi uteri sinus insi-
nuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent,
ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuum supercilia procerius quam reliqua uteri superfi-
cies in ipsius cavitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore
oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebatur infartus: à quo iam in non
nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculum uidebatur pronatum, ad eum prorsus modum quo
teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inseritur. Quum itaque hos ouilli uteri si-
nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomen primū sit institutum, nequaquam hæsi. Vt autem quod na-
pacto illa procrearentur cognoscere, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri amplitu-
dinem multo aliter quam mulieris uteri asperam inæquamque adinueni. Per uniuerfam enim superfi-
ciem subflaua uisabantur tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas piscis uteri mu-
liebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hic primum discere cepi, quid Anatomes
professores uellent, qui acetabula uteri extumescens in ano uenarum capitibus comparant, ex
quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uac-
cæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominentibus capitulis erit mani-
festius: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse. non for-
tassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, ueræque acetabula uteri esse arbitrentur, sed quod
ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum
multiplici & complexa prorsus serie in uaccis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuer-
sam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum coconcepto iam semine illa aperiri, se-
menque amplexi, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pro-
nata, ad seminis usque superficiem infererentur, illique implicita secundinam seu tunicam scetus exte-
riorem efficiunt. Præterea ubi sedulo in non prægnanti uacca hæc tubercula expendis, & rur-
sus in illa quæ nuper coconcept, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac
pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutius coconcept, quæ sinus illi oblitterentur, & disten-
to iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica
ad secundinam porrecta, etiam facile ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula
uoca-

*Quid uerè u-
teri sint acetabula,
ex quæ
primū ita su-
erunt nuncu-
pata.*

*Quæ secundū
acetabula à ue-
teribus fue-
rint appellata.*

*Ad quæ uerè
acetabuli no-
men fuerit de-
ductum.*

Aphorif. 45.

uocauere neque sinus illos, neque tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliis, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod haec uasa ab illis uteri sinibus, quae primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde tot in Naturae operum descriptione exurgant contrariae prorsus autorum sententiae, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile praecipuo nimium in humani corporis fabricae cognitione credamus, & ipsi si nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quae subflaua & dimidiatae piscae simillima esse diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque asinae uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quae non ita pridem concepit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non praegnautes mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse a marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil a canini & fuis uteri forma discrepabat, quam in foetis canibus indies conspiceret licet. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimo recensiebam, quum uasa quaedam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attestaret. At iam opportunum erit secundinae & reliquorum foetus inuolucrorum naturam, & foetus formationem sermone quoque licebit uerissime pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO regentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigesima figura exprimeret conati sumus.

Quae in
ratione de
eum formati
one in con
uersam uen
re soleant.

QVVM praesente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere propoluerimus, conduxerit hic quoque de foetu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quaedam subijcere. Quandoquidem diffusum de foetus formatione sermonem instituere, prolixius esset negotij, & ut uerum fatear, hic mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducerem. Nam & si quaedam ex foetuum & praegnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla demonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neque id ea qua oporteret diligentia habeo, praegnautes namque mulieres mihi ad dissectionem paucissimae haecenus obtigere. Quum itaque adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modo in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, praeter caetera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid praestet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrium organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium foetui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuum principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasque nuncupamus. Item quid primum generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulque: an cor prius, aut iecur prius, & quo nam tempore singula in foetuum formatione fiant: praeter eius generis quaestionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus fere Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidem Aristotelis placita, illi uero Galeni mordicus defendentes: sed per locum sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatu congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hic plerumque luculentissime ostendat, quam si ita in mulieribus atque in brutis aggressus fuisset, & in has disceptationes me quoque injiciens (uti aliquando quum quid ex alijs reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam belle Galenus qui alios de sectionis negligentia increpat, sibi passim consentiat: & quam fuitiles rationes & a ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profecto sophistice contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasque imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undique ueram esse, non annuam, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelim diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo praeter simplicem carnem pinguedinemque corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore praeter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoto indagauerint, uiderintque, dein qui Galenus ad secundi foetus inuolucris constitutionem, muliebre semen non sufficiente uirili requirat. At praesens sermo quantumuis ipse renitatur, in alium locum supprimendus est, & ut mihi a principio institutum fuit, foetum inuoluentes tunicae ueniunt pertractandae, quas num rite Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & foetus formatione descripsit, aut uiderit etiam, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut suae, canis uel obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in canem effecta aut suae foetuum inuolucra non oscitanter inuestigare erit operae precium, ut dein haec mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is recte descripsit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani foetus fabricam Galenus recensere potuerit. Primum itaque foetus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, foetum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum a suo putamine obduci integri que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra foetum ambire mox audies, imo foetum duntaxat circulatorum uasa contingentium modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem foetus partem contingit, sed tantum ita se habet, ut si quis a mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impense laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo a foetus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilagine pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id foetum uelice alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum amplitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio. inuolucrum enim hoc externa superficie utero undique contiguum est, & adhaesit quoque. Dein exacte consistit ad foetus mediam regionem, si modo mihi foetum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexus que in utero (aliter ac uulgo persuasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranae modo tenuis est, sed quum foetus ab utero paulo post resolendus est, uteri inuolucrorum crassiem longe superat, & pollicis etiam crassitiem facile aequat. Deinde substantia non constituitur membrana, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam fungosae penis, aut propinquius adhuc lenis substantiae assimilare uelles. Est enim huius inuolucris substantia, lenis quali modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicata. Quippe omnes uenae & item arteriae ab utero foetum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neque undique in foetus ambitu in aliquod uniuersum foetum inuolens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam sceleriter, atque praesens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoque circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiunturque, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt. atque a uenarum quidem oris uenae procreantur, ab arteriarum autem arteriae: quae per huius inuolucris substantiam uarie admodum implicatae, tandem inuicem colliguntur, uenae quidem in uenas, arteriae autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenae in duos colligantur uenarum caudices, & arteriae item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quae uniuersum foetum ambire mox dicam, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum foetui in eum prorsus modum deducunt, quo reliquae corporis uenae & arteriae ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaque extimum foetus inuolucrum aliud nihil est, quam plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturque, ob hoc potissimum, ne totidem uasa foetum subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucris beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quae per foetus umbilicum ducta, unica tantum sede eademque tuta foetum perficerant. Exterior igitur praesentis inuolucris superficies uniuersa uteri internae superficiei adhaesit, proximaque est: interior autem ipsius superficies adhuc pertinacius obnaesit secundo foetus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatque indicauero per melicere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosque dissectionis professores extimum inuolucrum *regium*, uti & Latinos secundas, seu secundinae, alij et loculos appellare. & quum forte idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id rite descripsit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Foetus for.

Primum ac extimum foetus inuolucrum.

63 fig. cap.
49 p. 2.
E.
49 p. 1. K.
63 p. 1. M.

84 tab. fig.
30 d.

hinc per
extima
30 figura
extima ex
reliquis

z oppor.

Secundum me
dum ue fetus
inuolucrum.

opportune, quum animaduertis id neutiquam membranā esse, sed potius lienis suo nigrican-
te sanguine admodum turgidi substantiam; & non toti uteri superficiei adnasci, sed duntaxat
tantae superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucrum exterior superficiei. Secundum fetus
inuolucrum à sarciminis imagine admodum eleganter *ad sarciminis* à ueteribus est appellatum, *1. 14. fig. 10*
qui id secus ac Galenus uerè cognouerunt. Quum enim inter dissecandum extimum inuolu-
crum ab utero diuulsum est, atque & nigricans subuiridisq; sanguis ab illo profluxit, nulloque
alio fetus inuolucro effracto, fetus ab utero eximitur, is unā cum suis inuolucris sarciminis
alicuius, nō quidē oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassiori-
bus intestinis formati, supraq; & infra consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem
exprimit, secundum enim inuolucrum intestino responderet: fetus autem, & omnia quae id in-
uolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc inuo-
lucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertexta, ad eum ferè modum, quo
adherens alba ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficiei tanta amplitudine, quan-
tum est extimum fetus inuolucrum, pertinacissimè illi connascitur, & uenulas suas arteriolasq;
ab extimo fetus inuolucro assumit: nullum enim uas immediatè ab utero in hanc membra-
nam pertingit, etiam si externa ipsius superficiei reliqua (quae scilicet extimo non connascitur
inuolucro) uterum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum
utero, nisi extimi inuolucrum interuentu nascitur. Interior huius superficiei ad amullum laeuis est
& humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo
seu tertio fetus inuolucro: atque is connexus, umbilici uasorum ab extimo inuolucro per se-
cundum & tertium ad umbilicum tendentium sit interuentu. In reliqua enim amplitudine se-
cundum hoc inuolucrum tertio nusquam adnascitur, & inter secundum hoc & tertium inuo-
lucrum fetus urina colligitur. A suprema enim fetus uesicae fundi regione meatus quidam
per umbilicum in cavitatem pertinet, quae inter secundum & tertium consistit inuolucrum,
atque is meatus fetus urinam in illam amplitudinem deferret, *edgax* hinc appellatus, & mira
industria in hoc à Natura formatus, ne fetus urinam per uesicae ceruicem reddens, illam cor-
pori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateq; mol-
lis illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur ue: sed ut urina procul à fetus cute eius urinarij me-
tus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fetus sudore
quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fetum profluit, & utri
ceruicem humectando emollit ampliatque, plurimum iuuat. Galenus secundum inuolucrum
quo ipse urinam contineri scribit, toto fetus non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus,
& extremis partibus, quae in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fec-
tum, si non humanum, saltem canis lecas, ut mox atque extimum mihi appellatum fetus in-
uolucrum ab utero distraheris, fetusq; ipsius reliqua inuolucra manu continens, ut fetus
erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rur-
sus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illud que mem-
braneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum ob-
stat) dixi esse proximum, urinam continere, & neutiquam *regi* esse, quum nullas prorsus pos-
sedeat uenas & arterias, ab ijs quae ipsi nutritionis gratia, ut & ceteris membranis offerun-
tur, & haec neutiquam ab utero immediatè procedunt, sed ab illis quae crasso illo & lienofo
fetus inuolucro implicantur. Si enim haec sedulo expendis, haec quae mea cum Galeni pla-
citis ad sectionem contuleris, promptissimè iudicabis, quam reliqua Galeni de fetus
formatione & seminis natura constare possit sententia. Tercium fetus inuolucrum forma
prorsus secundo responderet, sed minus est amplum, & longè tenuius, tenuissima enim (unde
& *zui* dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pa-
riter ac arterijs implicita, fetus proxime & undecunque obducta. Huius exterior superficiei
prorsus laeuis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi uenarum arteriarumq;
umbilicum petentium interuentu. haec enim quum ab extimo inuolucro per secundum & ter-
tium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij in-
uolucrum superficiei laeuis quoque & humecta est, fetus nusquam nisi ad umbilicum, uasorum
umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fetus cutem sudor copiosus continetur, qui fe-
tus est recrementum, ac ante partum non minus quam fetus urina profluens ceruicem ute-
ri irrigando, fetus faciliorem exitum parat. dein de fetus cuti subflaua quaedam & luto-
sa obducitur substantia, eius concoctionis (ut arbitramur) recrementum, quod in singularum par-
tium enutritione fieri putamus. Venae & arteriae hoc inuolucrum implicant ab umbilici ua-
sis, quum illud permeant, principium mutuantur: quae & si sint longè gracillimae ac tenues, ta-
men

Tercium fe-
tus inuolucrum.

men inter dissecandum promptè occurrunt, quod haec membrana praeter ceteris corporis men-
branis & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis expertis. Vnde etiam ipsa post partum apud
quasdam nationes non ineleganter exsiccata uesicae modo seruat, atque uulgo apud nostras
in hoc errantes, quod omnibus pueris hanc membranam communem haud esse arbitrantur.
Quod obstetricum incitua fieri uideo, quae interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum si-
mul cum secundo à fetu abstrahunt, tunc illam suam camiliam non obseruant. Aliquan-
do uerò quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adheret, ipse quae fec-
tus antea prodit, tunc intimum ipsius inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui obdu-
ctum absq; secundo inuolucro prodit: id quae tunc mulieres religiosè, & magna superstitio ne
asseruant, neq; ab his modò, uerum & ab occultis philosophis summo opere expetitur. Quum
interim pariter & intimum & secundum possent semper matres aequè puerorū nomine (ut cha-
rissimam meam matrem fecisse uideo) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienosam illam
substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas
seco leuiter opplerent, uesicarum quae modo exsicarent. Putauerim enim elegantius fore,
si grandiam puero mater illius offerret inuolucra, quam quod ea simul cum fetus urina, &
sudore, & qui profluit tunc atro sanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum
ceteris uiuiparis animalibus ferè sit innatum, ut simul omnia quae fetus inuoluunt, deuo-
rent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundè aliquando obserua-
ui. Porro quae uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium sit series, in tertio libro
qui uenis & arterijs dedicabatur, exequutus sum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua
priusquam in iecur absumitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: arterias au-
tem secundum uesicae fundi latera deorsum prorepere, atque in humiliores ramos arteriae
magnae inferi, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quo nam
pacto autem haec omnia ad amullum dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem
absolueris, ordinatim subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quam in dex-
tro latere uigesima quinta figura eam exprimere conati fuimus.

Non cōti-
nuit inter
A, B, C, D &
E & F, G.

1. 14. fig. 10.

MAMILLAE etiam si peritonæo nulla ex parte amplexentur, quum ta-
men fetus ubi is in lucem prodijt, alant, atq; in organorum generatio-
ni subseruiunt numerum recensenda sint, hoc quoque loco ipsarum fa-
bricam opportune prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non
conspicius est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locantur, par-
ti inferiori brachium pectori adiuuentis musculi superstratae. Verum
ut figura admodum uariant, sic quoque parem non semper sedem occupant.
Ampliores enim mamillae latiori firmantur basi, propendulae uerò ac flaccidae à naturali loco
declinant: & quibusdam mulieribus uicini ad pectoris medium inuicem accedunt, quibus-
dam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis
appropinquant. Forma illis penè propria, semiglobum refert: quippe exterius rotunda, gib-
bae sunt, papillae (quae Graecis *θαλα* appellatur) instar processus obtinentes: intus uerò seu po-
sterius, quae pectus spectant, leuiter admodum sinuantur, secundum pectoris gibbum plane &
amplae basi commissae. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo ab-
scedit, quae illae potissimum dependent, ampliores quam in medio ductu euadunt, ut plerisque
femini simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substan-
tiam uisuntur. Porro substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis
paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nerui quidem semper iidem in mamillas per-
tingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: uenae autem & arteriae crassitiae & contento humore ad-
modum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum for-
ma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris nan-
que multis nullae ac perquam paucissimae eademq; aridae sunt glandulae, uti etiam admodum
puellis. Alijs autem frequentes extuberantesq; adfunt, duritia, & mollitie, ac forma uariantes.
Iuuenulae enim quibus iam mamillae in molem attolluntur, generationisq; aptae sunt, harum
glandularum obtinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloq; lacteo humo-
re

Mamillarū
situs.

Forma.

Substantia.

re oppletarum. Dein series formaque glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimum uniparis differt. his namque unicum quodammodo & continuum in uniuerso ubere consistit glandosum corpus, illis autem ad papillæ centrum una magnaque & mamillæ modo effigiata habetur glans, cuius alia frequentes, sed parua, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarum ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuo commiste connataeque. Vniuersa enim mamillarum substantia ad ipsarum inter cutem & membranam à nobis carneam dictam continetur, neque costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quam per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi forte hic paulo plures uenae interueniant, à musculis in mamillas digestæ. Vt cumque tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana à musculis non abscedit, uerum glandulæ illæ unâ cum adipe non amplius constrictæ, sed flaccidæ à carnea membrana laxantur. Mulieres enim lactantes & ultimis mensibus uterum gerentes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungosæ admodum, neque ita inuicem continuæ redduntur, & illum tonum non amplius seruantes, neque amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendent. Verum nunquam eo perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) reciperent, & pilari morbo, Græcis *ῥοιζία* nuncupato, uexarentur, quandoquidem nulli dubium est, per tot angustos tenuesque anfractus ab ore in mamillas pilum nequaquam duci posse, etiam si illi mamillæ, quæ in ipsarum consisteret uenis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentum, ipsi ab anu quapiam persuasum. Quamquam fortassis, ut in renibus urinarijsque meatibus, quid pili simile in mamillis progigni posse, non omni ex parte uideatur absenti. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo adipi, con-

Papillæ substantia. nascitur, pariterque inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulumque constituit, qui quæ Græcis nuncupatur, pertinaciū maximæ in mamilla glandi connascitur, uelut plurium neruorum, & tenuium uenarum instar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis hic interdum tenuior quam alibi euadit, fungosum quippiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namque substantiæ penitus substantiæ accedit, hoc est neruæ quodammodo cuti intus spongiosa substantia oppleta, quæ dirigi ac uicissim laxari non minus quam penis apta, & pariter sensu prædita est. Obscuri illi tenuesque nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarum surculi sunt, multiplici serie inter glandulas excurrentes. Venæ porro mamillis exporrecitæ, à triplici plurimum pendunt radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egressa, ramum insignem in musculos pectori superstratos, & pectoris cutem ipsamque demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem scapulæ sedem, & summum humerum implantat uenę, deorsum in plerisque mulieribus ante sectionem conspicuos surculos in mamillæ cutem ipsamque mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potissimum quæ aliquando lactarunt, insignes, subuirdes, & errabundo ductu, ut in sura & in cubiti interna sede, aut in temporibus, tortuose incedentes. Porro uenæ mamillari à tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atque priores, sed in mamillarum substantiam penitus excurrunt, arterijs concomitate perquam gracilibus. Hæc namque uasa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrecitæ, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbenibus musculis & hinc mamillis diffundentes. Atque hæc præcipuæ sunt uenæ in constructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidem harum interuentu uterus cum mamillis consortij lege afficitur. Hæc namque mamillarum uenæ & arteriæ (si modò quæ illis dispergantur) à iugulo, uti in uenarum & articularum serie docuimus, pronatæ, eosque quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus prorrepunt, atque thorace excidentes, super anteriorem peritonæi transuerforumque abdominis musculorum sedem, rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentesque soboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porro hæc iuxta umbilici sedem alias uenas & item arterias sub rectis musculis sursum conscendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusque manus digitos inuicem infereres. neuiquam enim oculis suis ita conuiuent, ac si utriusque manus digitorum apices è directo, non autem ex latere unâ commiteres. Hæc uasa sursum petentia ea demum sunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & si ab eadem cum utero petentibus uenis radice non nascantur, adeo tamen utero accumbunt, uicinaque sunt, ut qui hic in uteri uenis coaceruatur sanguis, illis uasis excipi, sursumque ferri posse credatur, aut suis oculis sanguinem à descendentes sub pectore.

Libro 7. Historie de animalibus.

Papillæ substantia.

Venarum mamillarum petentium series.

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verum hæc ad uenarum & articularum in tertio libro traditarum seriem spectat, quæ in præsentia uenit ad eundem, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendent, qui subditis musculis exporriguntur, neque aliter hi in mamillarum quam reliquam thoracis cutem deriuantur, præter unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosque surculos ipsi offert. Quam uero singula primario mamillarum muneri idonea rerum Opifex iustissime fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodque suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato foetui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, foetumque tantisper dum absoluitur continere. Non autem in hoc præcipue, quanquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundario, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumque animalium & uirosum puerorumque mamillæ ad lactis primò generationem, dein uero ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiores adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis merito dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius comodi causa, quam notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primum genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primum florere nouimus, adeo sanè ut lactis gratia potius quam propugnaculi intumescere, effeminatiores que ipsi sis mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiore uel multum prodijisse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoque non semel id conspeximus: uerum hoc potissimum accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammae redduntur conspectiores, præcipue si humidiores, leuiiores, neque amplius uenis sunt, eorumque ipsorum ijs magis qui fusci quam candidi sunt. Quod uero mamillæ homini, quemadmodum & simiæ, in pectore collocentur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuumque operationes non impediunt, latumque pectus, neque ut reliqua fere animalia in acutum prominens habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis que in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (utinam ueneris præteream usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hic situs lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censerì possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum fere animalium modo humi reclinato. Deinde & situs hic reciproci quendæ calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisset) cordi retribuit. Mamillæ enim lancis penicilli, aut ueluti, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde calor officina prius excalefactæ calorem illum reprimendo regendoque reuerberant. Item, cordis thoracisque continuum motum, cordisque inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis alterationisque naturam perspectam habet, absque negotio colligit. Porro mamillas homini elatius, cæteris uero animantibus humiliter ex Aristotelis & Galeni aliorumque philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimentum, aut ut ipsi dicunt, excrementum quod in lac conuertendum erat, penuriam: non omni ex parte sanum esse arbitror. Primum enim huc scopum dirigunt, quod foetus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uero ad lactis generationem sanguinem præcipue superioris partis. Dein adiungit, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quod his superioris partis excrementum in cornua & iugas, secus multo quam mulieri absumeretur. Quasi uero cerui, equæ, cuiusque generis animantia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quam mulieri possit transumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementum in longissimos capitis crines, quam alijs animalibus in cornua & iugas pro proportionem deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, quæ innu-

Mamillæ ueni unde deriuantur.

Mamillæ ueni offitium, ipsarumque constructionis ratio.

Sic ratio.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philo-
sophi soluant, quum inter reliquas huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mu-
lier, & fortè equa, menstruo laborent sanguine, interrogant, ac intrepidè uulgo imponentes as-
serunt, alijs scemini sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruum
purgationem absumi: in muliere uerò, utpote laui ac depili, singulis mensibus defluere. quasi
uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium gre-
ge masculi magis quàm femellae ornarentur: deinde illi solidiores maiores que ungues, &
cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maiorem que obtinerent. Ac dein qua-
si leo non hirsutior leaena esset, & ampliori longiori que cauda & iuba equus quàm equa, &
in ceruorum sexu & boum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla
planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponsas apud nostra
tes crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamy-
de obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos saepe etiam mole superaret. Verum haec aliò
spectant: quemadmodum & illud, cur mamillae mulieribus maiores quàm uiris obtigerunt, ac pro-
inde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exterius rotun-
da, ut minus iniurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori com-
mittuntur, planas laticas que merito illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoque
& prominentem merito adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero que infantis osculo in-
ditam, is confestim labijs molliuiculis constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buc-
cas contrahens lac attrahat, deinde instar canalis linguam inflectens ad stomachum, à nemine
interim edoctus, propellat. Ut uerò in illo suctu papilla turgidior proceriorque quàm aliàs dum
minimè opus est redderetur, similem cum pene possidet substantiam, quae & laxari concide-
re que, & rursus à suauis contactu intumescere erigi que idonea censeretur. Papilla autem sen-
su exactiori, & neruorum furculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus
esset affinitas. Vt enim illis ad uenerem congressum generis que propagationem, illecebram
ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimum papillis, ut in lucem iam
editus fetus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentius mater trullandam prurien-
dam que inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iu-
stitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuer-
tere concoquereque possit. Venae etiam non minori industria ex remotis longisque partibus mul-
tis anfractibus, ut sanguis melius mamillis praepararetur, sunt porrectae: quod non tam necessa-
riò atque utiliter accidit. Necessariò quidem, quoniam (& si secus Galeno usum sit) succinctio-
ri quàm nunc uia uenae mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quae so, à uena caua,
quae inter septum transversum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quapiam recta fur-
sum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè de-
duceretur? Primum enim nō ut reliquas cauae uenae caudex, hac crassam fieri oportuit, ac proin-
de fuisset inualida, neque cartilaginum interualla tantam uenam indennem admississent, sed conti-
nuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuellerentur, sangui-
nisque eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verum exacta uenarum inter disse-
candum ductus consideratio facile argumèto est, neque ab illis quae in brachium feruntur uenis,
in mamillas furculos commodius quàm nunc posse porrigi, multoque minus à caua & arteria ma-
gna, nisi à iugulo ubi haec pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & erran-
tis itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas
ductuum usus sit, uenae ac arteriae feminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo
concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porro ualeat ute-
ri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quae prope uteri uenas ena-
scuntur congressus, is demum pernotat, qui ex Aristotele lactis generatione usumque, & lactis
ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidit. Primum enim inter mamillas & uterū
mirificum esse consensum, praeterque quod simul cum utero mamillae exurgunt, quotidiana in a-
bortibus, & quū secunda ualitudine fetus fruatur, experientia erudit. Neque id profectò iniuria,
quū ad unū opus sciendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea
diximus, ad semē cōcipiendū, absoluedūque fœtū: mamillas uerò, ad fœtū recēs in lucē proditū
alendū. Atque hac sanè cōsortij legē uenarū arteriarūque mutuus congressus ductusque efficiūt, quē
necessaria est, ut quādo fœtus in utero auget efformaturque, illi soli alimentū ex utrisque suppedita-
tū uenae deriuēt: ubi uerò in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis infuat. Vnde etiā fieri nō
potest, ut simul & menses probè defluāt, & mulier lactet. Alterū namque membrū semper sicceat,
dū sanguis in alterū declinat, deferturque. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas re-
fluxus

Formae ratio.

Papillae con-
structionis cy-
roius substan-
tiae eiusdem ra-
tio.Veni cū ma-
millis commu-
nionis ratio.
Lib. 4. de Ge-
neratione ani-
malium ca. 3.

Fluxus, priusquā parit, iam diu ad hunc modū incipit. Antequā mulier conceperit, & floridæ ta-
men sit ætatis, sanguis ille singulis mētibz profluit: ex quo fœtus, ubi mulier cōceperit, alimen-
tum allicit. Cæterum uenae indidem ad uteri latera constrictae, tam latae, tamque proluxae frequen-
tesque, ac sanguine turgidae sunt, ut efformatum iam fœtum, & augmēto duntaxat indigentem
temporis succellu affatim enutrient, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis colle-
ctum, aliò regurgitat, regionem quaerens, in quem commodè transmigret. Commoda autem
regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenae secundum rectos
abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quae sub pectoris osse deor-
sum excurrunt, illae nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aie-
bat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenae in quo su-
perfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cui-
dam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venae enim quae in crus pertinent an-
pliores, & rectae magis deorsumque protensae sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut
quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgatio-
num modo effluere posset. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus
molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari. nam lu-
culentissime recti abdominis musculi, dum fœta rescindimus animalia, compressi, admodumque
latiores redditi, mirum Naturae opus nos exofculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti
proximè subditas, siue eas quae rectis exporriguntur musculus, crassior ille sanguis per compres-
sas angustasque uenas, & etiam plus quàm non praegnante muliere inflexas tanta copia regur-
gitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis exerceat: quod ne fiat, nunc
opportunitum erit omnium quae hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm ac-
curatissimè subiungere.

QUONAM PACTO ANATOMEN AG-

gredi conueniat, & priuatim omnium quae hoc libro commemorantur
partium administrandi ratio. Caput XIX.

Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penul-
timum lubens ita accommodare, ut singula capita eorum organorum quae
suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis haec
duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare proposuisset.
Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar li-
bri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium completētis: quo quis
probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti pos-
sit. Quamquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicè praefendam ne-
mo ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multoque minus peritior ali-
quis, qui ad cuiusque uota sectionem aggredieretur, in promptu semper sit, publicam quoque
sectionem à studiosis summopere expectandam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba
edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant,
& studia inuicem conferentes, hanc medicinae seu naturalis philosophiae partem debitè ample-
xentur: idque potissimum in nostra huius seculi felicitate, quando unā cum cæteris disciplinis,
Anatome prorsus sopita, eoulsque promouerit, ut omnia quae hoc opere persequor, una eademque
hyeme & Pataurij & Bononiae in ea spectantiū frequentia ad eum modum non semel aggressus
sim, quo praesentes septem libros digessi. Primum enim adhibitis studioforum & mea opera
uariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirorum ossibus, compactis & dissolu-
tis, simul cum simiarum & canum, aliquotque aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Os-
sibus ad eos qui introducuntur, praefegi, ac ossium cartilaginumque, seu eorum quae fulcrum
modo humanam fabricam sustinent, ac quae reliqua describuntur cognitionem unā absolui, mox
omnium musculorum & ligamentorum pariter, ac omnium quae secundo pertractantur libro, fa-
bricam persecutus sum: priori sectione studiosos admonens, quoniam loco Galenus eos quos
sequenti sectione ostenditur eram musculos describeret, atque quum longius duxissem Galeni
uerba praefegere, ante sectionem, ipsius sententiā semper recensui, ac postmodum hominem &
canem, & quum obtigit, simiam in omnium praesentia secui, sedulò omnia uti à me describuntur
commonstrā. Absoluta musculorum historia, in eodem corpore in quo illos administraueram,
uiscera, & quae uulgo in tribus uentribus contineri dicimus, obiter ostendi: spectatorum animos
ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum
doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio
corpore

Ordo in A-
natome docen-
da obseruan-
dus.

corpore tunc pertractare, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabāt ad amissum absolue-
rem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo
illam his libris commemorare adnitus sum. Quo autē modo quis hæc omnia obiturus sit, partim
in primo & secundo recensui, partim uerò hoc capite & in calce subsequētiū librorum com-
plectar. In primo enim libro ossium parandorū rationem, in secundo autem musculorū dis-
candi in uno corpore methodum persequar. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc
omnia in uno tantū cadauere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas:
ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiā est cōsultissi-
mum, ne eorundem organorū partium uel series interturbetur, ac uenas quā musculi ostendun-
tur, aut quum ueros tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaq; publicæ sectioni adhi-
beri conuenit, in suo sexu quā temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Po-
licleti statuiam alia corpora possis cōferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidunt,
utile erit quod uis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumq; differentiam, ue-
ramq; multorum morborū naturam assequaris. Theatrum porro ac mensam cui cadauer im-
ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis specta-
toribus aptius fore duxeris. Instrumēta autē operi adhibenda, in secundo libro ut uicq; recen-
sum. Quum itaq; in uno corpore omnia absoluerē necessum est, neq; seriatim, ut in his libris do-
ceamus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricæ cognitionis dignitate & usu quæ-
dam, si uisum fuerit, leuiter præsentī sceletō præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ
non unum atq; alterū habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autē ipsum
postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus &
crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secun-
dum Platonis præcipuè sententiā dicantur animis, atque his sedibus & generationis organis
postmodum manus cruraq; adiunguntur. Mox licebit accuratius corpus distinguere, & exte-
riorum partium nomenclaturam studiose recēdere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis,
deinde collectim ab autore Introductorij seu Medici, & Lulio Polluce, & cū alijs plerisq; Geo-
gio Valla petes: quanquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum
uocum non penitentiam supellectilem collegerim, nomina enim superficialijs sedibus indita,
etiā ossibus ferè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadaueris cute ossium delineationē in sua
sede pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi partiū quam os occupat accommodatum ostendere.
His nomenclaturis adnectes partiū differentia, eas in similes ac instrumētarias subdividentē,
atq; hic utile fuerit cōmemorare, quæ nam partes in harum illarū uel classē reponantur, nō
neglecta cōmuni cuiusq; partis descriptione: quam & hic noster labor assatim suggeret, si mo-
do singulas descriptiones in suis locis requirere nō grauaberis. Partium namq; enarrationes ab
ipsarum descriptione ferè auspiciatus sum, uti etiā inter dissecandū cōsueui, quū seriatim omnia
aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā ostendere conor: quod etiā nunc accepto
cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nō absq; spectantium usu præstiteris: si modò quid
os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps, caro, glādosum corpus, deinde quid musculus, enervatio
seu tēdo, aliq; musculi partes, uena, arteria, & neruus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto ma-
gis instrumētarij partes cōficiantur ostēdere. hæc enim nō inopportune generatim, uti dicebā,
in animali quopiā (ne hominis corpus hac occasione uicies) cōmonstratur, quò minus earum
partiū ignorantia in cuiusq; membri instrumētarij enarratione spectatōrē remorētur, & ipsenar-
rationis seriē cogaris interrūpe. Porro differentias, quæ inter enarrandū à partiū usu, ut quòd
quædā ad uitā, aliæ ad speciei successiōē, aliæ ad bene uiuendū faciant, aliæq; eius generis diffe-
rentiæ, quæ huc quā plurimæ referri possunt, in præsentia ne utiq; proposuisti est recensere,
quod huiusmodi passim in singulariū partiū capitibus satis prolixè doceā, quodq; hic sectionis
rationē mihi explicandā potius q̃ illam in cathedra citra partiū cognitionē, ac ex aliorū libris
duntaxat philosophandi modum cōmemorandū assumpserim. Illā itaq; aggressurus, studiū
sodalibus potius quā ministris, qui secantē adiuuent, adhibitis, ac utiori nouacula orbicularē
sectionē secundū umbilicū adeo profundā ducēs, ut cutem penetret, dein à mediā pectoris ossis
longitudine rectā sectionē ad umbilicū usq; molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pu-
bis usq; mediū uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manū sit) radicem cōtingēs: aut, si mulie-
ris corpus secas, quousq; pubis ossis sedē inter uulnæ ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet
à pectore ad pubē usq; una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hæc, utrinq;
ab umbilici latere sectionē transuersim ad lūbos usq; ducēs, id interim studēs, ut solā cutē pertun-
das, quod in homine, et potissimum obesiore, factū non adeo est arduū, quum adipis crassities,
ne carnosam uitiis membranā, promptē remoretur. Factis hunc in modū sectionibus, cutis an-
gulum

Cuiusmodi
corpus sectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.

Quum in uno
corpore om-
nes partes
sunt ostendē-
dæ, a quibus
tractatio sit
inchoanda.

Cutis, cuticu-
la, adipis, &
carnose mem-
brana in abdo-
mine admini-
stratio.

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq; est, hamulo,
aut summis sinistrae manus ungibus attollito, acutissimaq; nouacula cutem ab adipe secerne-
re studeto. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq; hamulo,
paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem
factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
do sunt detegendæ, ac cutis & cuticulæ (quā *ἐνδερμίδα* Græci uocāt) natura uenit inquiren-
da, quæ in cute quidem absque alio negotio sese offert: cuticulæ uerò non nisi illam ardentis
candelæ, quam cuti adhibeas, uel uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excur-
rentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti ferè solent omnes diuturniori morbo non
enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberauit, à carnosā membrana
seu iunges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius
obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adherere sines. adeps enim tunc quòd nullam
obtinere crassitiem, quò minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impe-
dit. Vtunque feceris, siue adipem abraueris, siue adnatam membranæ reliqueris, ipsam per
membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad illa in cute fa-
ciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa mem-
brana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda,
ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori mem-
brana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum ag-
gressus: quanquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi-
pem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adi-
pe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natu-
ra, adeoq; administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq; libro rationem qua opti-
mè abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & peritonæum nudes, do-
cui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem resecandos, in uno quidem latere se-
ctione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis
musculus oblique descendens, ab ascendente oblique aufertur, mox is à recto & transuersim du-
cto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertione à costarum cartilagi-
nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ
etiam oblique descendente ab oblique ascendente aufert, & dein hunc ascendente à transuer-
so ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremo transuersum à peritonæo liberat, se-
ctionis uidelicet serie ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno
corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio peten-
da uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim uenarum & arteriarum
& neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
sum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contin-
gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas sedes quemadmodum
illæ furculos utrobique deriuant: neruorū autem ab illis productorū, qui costarū spuriarum
interuallis offeruntur, & à lumborum uertebreis ad abdominis musculos (ut suo loco com-
prehensum est) uariè dispensantur. Caterum transuersis musculis undecunque à peritonæo
liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte
equadit conspicua, præterquam quæ septo transuerso obnascitur, & quæ ex uertebreis & osse
sacro originem ducit. Caterum hominis peritonæum natura infirmius est, quā ut leui ne-
gocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio perito-
næum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à subditis illi musculis, & nonnihil quoque
à carnosā septi sede liberetur, & sphaeram planè oblongam referat. Porro si minori negotio
peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissimè, si
postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculus sciunxeris, id à car-
nosā septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi
transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi
corpore ad omentū usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, di-
scēs quo nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq; offerat. Postquam diligenter perito-
næum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; perpenderit, nouacula aut cul-
tello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem se-
ctio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne altius cultello impactio quicquam subdito-
rum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinātem ad pu-
bis

Venarum per
abdominis re-
gionem inter
cutem & car-
nosam membra-
nam excurrē-
tium.

Ossis abdomi-
nis musculorū.

Venarum, ar-
teriarum, ner-
uorum per ab-
dominis muscu-
los repentiū.

Peritonæi à
partibus ex-
trinsecus ipse
commisissus libe-
ratio.

Septio pe-
ritonæi, et una
uulnæ umbi-
lici administra-
tio.

bis usque os (ut aliquo intervallo ab ipsius medio in sinistru latu deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi parte è directo umbilici sectionem uersus sinistru ile molieris, & si periorum eius peritonæi partem ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq; nonnihil reuoluta, seu dextrorsum in uersa peritonæo dextra parte, uenæ ex umbilico in iecur pertingenti animu adhibebis, quæ potius funi multo adipe obliito, quam uenæ respondet. Hanc quæ iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq; sectione in peritonæo duces, eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterum iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico cōnata manet, nōdum ue libera pender, quare ut & hanc liberes, neq; aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usq; os faciendā est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis ossium commissa in dextrum declinet. In uersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicæ fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem apposti, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq; funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producents, uesicæ fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascatur, multa pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq; hæc nō oscitanter expendis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis; reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitusq; ad arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicias, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quòd uesica, quū utero gerimur, urina in mediā foetus tunicā, quæ à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autē duo, arteriæ sunt, quibus naturalis foetus calor recreatur. Verū neq; hæc tria corpora, neq; id quòd iecori inseritur, ullam nunc cavitatē habere uidebuntur, sed planè mortua aridaq; & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiā alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodū in canibus ferè accidit, asserentes. Cæterū posteaq; uenæ ab umbilico iecori insertæ implantionē sedulo in spexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem hætenus seruaſti, deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoq; peritonæi ad uesicæ fundum connexu, sectionem ad omentum cōferes. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obiecta abstuleris, uidere nequis. Porro priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq; id sub uesicæ posteriori sede exporrigatur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistru latu reuolutum, sursumq; etiam supra mediā intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inueneris, utraq; manu humilior omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes, ita enim quantum sit, quodq; interdum ad inguina & scortum & inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condisces. Ut uerò omēti ad colum intestinu, quā uentriculo id exporrigitur, connexū cernas, duabus rursus manibus humiliorē omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranæ partem, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quā possis maximè pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primū anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerūt, ad amissim contemplaberis. ut quū cuiusq; intestini ductū didiceris, cui peritonæi regioni unumquodq; uiciniū sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq; igitur id accuratè neq; obiter profecto obseruaueris, dextram manu recti intestini quā id olis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorū partem quæ dextræ manui quum à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaq; modum sinistra dextræ famulati, à recto intestino sensim dextram colo admoueabis, atque secundum ipsius ductum reuolutionesq; ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uentriculi pertinges, quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistru modò depellenda, quousq; omnē fundi uentriculi sedem, iecurq; superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uas
forum præse-
ctio.
Omenti situs
obseruatio.

Intestinorum
situs examē.

rentis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac cæci intestini situ, formaq; similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehendes, & utriusq; manibus sibi proximis, isdemq; ab intestinis nunquam remotis, à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quòd factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quā sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistra uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quòd ubi inueneris, deorsumq; secundum ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quæ illi proxima est pars, quamq; dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quòd & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcumq; in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuol uendum, uentriculiq; iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq; inter septū transversum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum ligamenta in cōspectū ueniant, ac quo nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latu sinistram manu, dextram uerò inter septum & latu uentriculi sinistru impones, paulatimq; inuicem adductis manibus, ad uentriculi superius orificium accedes. quòd in conspectum ueniet, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq; opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cōmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimes, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedem adinuenies, si inter sinistru uentriculi latu & septum transversum, sinistra manu immiseris, uentriculumq; cum colo intestino hac excurrente, in dextrum latu attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latu sese uisui offerunt, est dextram manum inter lienem & septum transversum mediam immiseris, lienemq; modicè eleuatum uersus uentriculum protruleris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negotio conficias, nō erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transversum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uelementer antea tensum, sursumq; attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilēq; horum inspeccionem ob id parauerit. Cæterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimendæ, quòd fiet, si dextram omento subieceris, hacq; inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq; studueris. hæc enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciem cōmonstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq; manum in illarum amplitudinem inferas, & utriusq; in lateribus, & humiliori omenti sine superiore membranā ab inferiori discerpas. Iam inferiorem membranā intestinis exporrectā sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet, quòd si nō successerit, fo dalis manu id facias oportet, ut cōmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq; per ipsum ferunt organa in conspectū ueniant: ac discas pariter, quo nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede quā colum uentriculi fundo attēditur. In hac enim membrana ubi uentriculo subternitur, minor portæ uenæ trūcus ferri, suosq; in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncū conspicietur arteria, quæ lienī, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento furculos deriuat, sic quoque & arteriæ radix, quæ superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lienī & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq; dextræ omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omēti membrana, quā uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorū seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuenda, manibus tamen summisq; digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri operæ uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quā arteria magnā septum permeat, secundum lienis cauū ad uentriculi fundum usq; deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum marsupium ue esse dixerimus, eius orificium. Quo nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo post dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examē.

Quæ iecur, uentriculus, lienis, uelut in thoracis cavitatem trahit, deorsum protrahit, quæcūq; omentum quid diuelli possit, nuncq; ortus inuicem uisus, cum uasis illo suffultis.

*Qui organa
in caua iecoris
sede posita
sint, spectanda.*

locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi^k curabis: iecur uero, ut ipsius ca-
uum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis
uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq;
operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & artieriarum uenarumq; rami (qui
omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuliori
cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicq; omnia
cruore oblites. Offertur itaq; primum neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo
insertus, qui a sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificiū iecoris cauo
pendet. Vbi hunc a uicinis organis diremeris, a membrana cōnexu diuidendus est alter ner-
uus, qui uno ramo iecoris caui, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria atten-
ditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius uero, ut
& nerui initium, paulo post inuenies. nunc enim fat est, hanc inuicem iuxta iecoris cauum sepa-
rare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, a portæ uena iam
liberandi: primum duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis furculis colliguntur, & ilico in unum
cōeunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculā, altera in duodenum intestinum. Vbi hos
a portæ uena ad intestinum usque & bilis uesiculam secreueris, illam pollice adeo comprimes,
ut meatus bile turgentes cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentri-
lum pertingat, animaduertas: quem si non inuenieris, acu meatum in intestina properantem le-
uiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria
præfectum. Postremò uena portæ est examinanda, ac ilico atque ipsius circumscriptionē quā
ex iecore prodit animaduertaris, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper
arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorū, diligenti habita ratione. Primum
itaq; furculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferè citra ar-
teriæ consortium in dextrā uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorem regio-
nem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi uentriculi partem
& medium superioris omenti membranæ perrepat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato
intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinē in^m corpus quoddam glandulosum
carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illiq;
accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæⁿ distributionem
deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia reli-
cto, ad truncum qui leni potissimum exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas,
uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum^o modum aptanda, quo situabantur dum inferiorē
omenti membranā intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deor-
sum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accu-
rata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinares, quos omnes aut uentriculo, aut leni,
aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adiuuenies. Interea uero qui ramos hos
inquires, ipsosq; a glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis
autem neruum attendi obseruabis. Arteriarum radix sese offeret in elastissima inferioris omenti
membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde
utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hæc descendens arteriæ latera exiliens, sexti neruo-
rum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporrigitur, soboles, cuius ramuli
unà cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ
trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus
præfunt glandulas⁹ inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc
inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem
mesenterij naturam perfunctoriē cōtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ por-
tæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipso-
rum ductum, & glandulas diuicationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij
membranā ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, sus-
fecerit enim in præsentia a centro ipsius aliquot uasorum furculos ad tenuia usq; intestina dedu-
xisse, ac mox¹ alteram mesenterij arteriam aggredi, a magna arteria ipsi post feminalium arte-
riarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in
dextrum latus reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ co-
lo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hic enim ilico eius arteriæ rami
uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inuenieris, ipsius
diuicationem prosequere, ut discas qui hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ra-
mos exporrigat. Parum modò sollicitus, etiam si uenæ huius extrema in rectum: intestinū inseri
non

*Portæ rami
aut cum arte-
rijs & neruis
illis attēsis qui
examinandi.*

*Mesenterij
natura qui in-
daganda.*

non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum,
uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum
& artieriarum & neruorum furculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc
in illis organis uidenda supersunt, commode intuearis, alijsq; monstres; nunc me accingam.
Maiusculæ instar semicirculi obliquæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, trañien-
dum est. hanc per mesenterium sub^h recto intestino, quæ sacro ossi incumbit duces, & eius inte-
stini facibus sursum ad coli amplitudinem protrusis, recto intestino uinculum iniñcies. abfecto
iam quod superest filo, facies uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes,
& interuallò trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra pri-
us uinculum trañcies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excre-
menti sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superio-
rem ipsius partem sensim (ne fortassis negligentior intestina
uulneres) rescabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuò a mesenterio ad ieiuni usq;⁷ prin-
cipium liberabis, intestinis in peluum repositis. Atq; in hac functione coli intestini supra renum
pingues tunicas connexas sedulo est animaduertendus, unà cum uasorum frequenti serie in-
testina implicante. Vbi uero ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum,
duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum⁸ insertioni meatus uesiculæ bilis proximū
sit, non autem elatius conscendat. Intestina a uentre libera baiulo alicui, quales hic sectioni adhi-
bemus, ablucenda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam^h tunicas & longitudinem examina-
re queas. Patuij & Bononiæ postquā abluta scholarumq; scammis exporrecta essent, aliquan-
do uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem
est (quanquam quatuordecim ulnas ferè æquet) uerū formam ac amplitudinem facile didici-
mus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. ap-
paret enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranæ. una supe-
riori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, qui tertiā intestinorum efficiant
mesenterij membranas paulo post a peritonæo enasci spectabis, & iam qui hæc intestinis obuol-
uantur discas. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundum inte-
stini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra
unguibus diuelles, & absq; negotio secundā intestinorū tunicam ab intima liberabis, præcipue
si id iuxta rectum molaris. in tenuibus enim intestinis tunica nō ita facile in conspectū uenit.
Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos^c ex cum esse putamus, ori-
ficium examinare. Verū intestinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum di-
scindere: quanquam illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris se-
de conspicua, & humiliori membrana omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad
eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicā obibis sectionem, in qua
diutius quā tibi ex usu esset, intestina forte afferuarentur. Porro iam uentriculus est aduendus,
quem modò quoque cum liene eximere soleo,⁹ neruis ipsius orificio insertis diligenter prius exa-
minatis. alias enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut
commodius ipsius orificio neruiq; examinari possent. Verū in præsentia ut rite illum eximas
docbo: quum autē gulam persequar, ut relictum debite administres subijciam. Vnguibus ita-
que quantum fieri licet in homine, peritonæum a septo transuerso ad uentriculi usque superius
orificium¹⁰ auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum
a uentriculi orificio liberaueris, studebis utique etiam diuulsam ad uentriculi fundum dedu-
cere, ut ex tertiā uentriculi tunica superiorem omenti membranā constitui oriñq; discas. Deinde
acu sub superiori orificio uentriculi trañcto, uinculum sedulo nexum ipsi iniñcies, paulo supra
uinculum stomachum a uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo ministri manu e uen-
tre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ &
mesenterij ex peritonæo originem discas, solis unguibus hanc a dorso sensim distrahēdo utens,
uinculis uero pleraq; intercipiēs. Primū simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ
scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accommodabis:
post hac arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primum dige-
runtur, illa sanè arteria nō omitta, quæ sub feminalibus arterijs orta in mesenterij fertur. Atque
his omnibus unum duntaxat uinculum addi fat est, quanq; duo (ut in intestinis faciendum mo-
nuimus) iniñcere nihil prohibeat: imò, idq; præcipue ad superius uentriculi orificiū, plurimum
condukerit. Inductis in hunc modum uinculis, portæ, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uin-
culum in corpore maneat diuidetur, & ocyus solarum manuum opificio uentriculus cum me-
senterio,

*Qui intestina
a mesenterio
rescāda, ac a
corpore aufer-
renda.*

*Intestinorum
tunica qui ex-
aminanda.*

*Ventriculus et
lien ex omenti
ac mesenterij
qui simul exi-
menda, ac que
in eo opere ob-
seruanda.*

mittatur, quæque testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primum in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hæc nemo hæc affectus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuo non est utendū, sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modum testibus, ipsorumque nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiū uasorum ductus, in sectione cum adenofo assistente, & omnium uenis, arterijs, & neruis secunda ueniunt. Diductis itaque cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primum duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatum urinæ

*Penis musculi
toru examē.*

Penis corporum ortus, uenarum, arteriarum, et neruorum huc peruenientium examen.

Pubis ossa qui dirimenda.

Urinarij meatus ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus examē.

Cutis & arterie magnæ distributionis sub osse sacro.

Musculi ceruicis uesicæ, ipsiusque uesicæ fundi et ceruicis examen.

Penis corporum.

Recti intestini musculi.

seminis communem pertinentes aggredieris. dein alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes peris corporibus inferuntur, adimes, ac ilico penis corporum originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quam poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis per functionem hic perpenis, ossa pubis inuicem sunt se iungenda. quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quam minime crasso pubis ossium cartilagine recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi officio non æque est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ut diductis cruribus, ad trium quatuorue digitorum latitudinem pubis ossa inuicem se iungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionem exemeris, quod id & fiat incommode, & præter alia multos ita uitaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad secleri præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus uti diremptis, primum à renibus urinarij meatus à suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde uasa semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque ex pinguioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrum comprimere est necessum, idque maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ seriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primum rami quos uena & arteria lumborum uertebis & spinæ, abdominisque musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt reperti faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latius ualidius reflectas, & neruos qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquiras, ac deum ad ipsorum quibus inferuntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porro rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in conspectum ueniunt, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorum aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumque: & id eo leuiori præstiteris negotio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verum ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quam poteris commodissimè uesicam, ipsiusque ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscitis interim uenis & arterijs in uesicæ penemque excurrentibus: quas si prius uinculis sorte interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandosum assistentem progressum obseruabis, quo denuò exactius seminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundum stylum porrecto diuides, ut simul uesicæ cauitatem, & ipsius tunicā, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæque communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarij meatus ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumque ad uesicæ fundum usque indito, ut membranas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas species, quamquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discindere, & quo nam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere. Postremo uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamque habeant formam, quæque natura ad glandem sint prædita conspicias. Ut uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transueras, nunc longas, rectas uel sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus uesicæ, tres recti intestini musculos, & uenas examinabis, quæ à portæ uena huc deducuntur, & quæ cauæ hac in parte sunt soboles.

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde cauiam uenam qua primum sub iecore conspicitur, & magnam arteriam qua septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercipientes, ut simul cum renibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasque ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi discas ortum, & musculos & neruos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, in corruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea dixi, tantisper illatum seruandum est, quousque cor respirationisque organa administraueris. Atque hæc quidem organorum nutritionis, generationisque in uiro est administrandi ratio, in muliere uerò erit huiusmodi. Primum mamillarum uisurus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundum clauiculā alia ad summum usque humerum, cutisquæ à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diuideres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum ramis qui à uenis in brachiū excurrentibus illis porriguntur, perpenis, dextram mamillam à musculo brachiū pectori adducen- te auferro, uenarum arteriarumque examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci in cum bentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit liberum, & adeps undique studiofissimè ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quamquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obefiori, eandem quoque ostendet substantiā. Deinde & uenæ quoque & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendentur, reliquaque administratio ad uasorum usque seminalium ortum communis mulieri quoque censenda est. Simulatque igitur mulieris seminaliū uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est uterus & uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. Deinde diductis cruribus à pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad podicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousque opportunè cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus intercipitur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, uuluaque adhuc appensa maneant. Pubis uerò ossium cartilagine, ut in uiris faciendum præcepi diuides, ac illis inuicem quam poteris maximè uti diremptis, mox cultello uenam ac arteriam feminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obseruans ne ramos ab illis priusquam anfractus suos constituant, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipsorum insertionem & deferentis uasis processum, ipsiusque in uterum insertionem, & testis substantiam formamque examinato, uas illud ex pingui cui inhaeret membrana liberans, quæ uesperitilionum alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruaueris, animum adhibebis uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamque aduentibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut & illi qui à seminarijs uasis in uterū porriguntur, utque etiam omnia uteri reliqua in conspectum ueniunt, quandoquidem in illis supra modum uenæ arteriæque turgent. Urinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, similiter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarum arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasque illa continentibus, & fibris quoque quorum interuentu uteri collū intestino recto ualide continuatur unā amputatis. Exempli iam uteri formam contemplaturus, ipsius ceruicem inuolues, quo unā uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportunè uesicam & ipsius ceruicem musculumque urinæ meatui præfectū longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinē & urinarij meatus insertionem, ipsiusque ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruicis eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuersum uterum secundum latera ab ipsius orificio ad cornua usque diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamque exactissimè cōtemplaberis. Porro si interdum grauidæ mulieris cadauer nactus, & uterū duntaxat cum foetu, ipsiusque inuolucris intueri, animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæum quoque penetrat: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia molieris. Hæc nunc quæratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum detruferis, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeo ut ipsarum neque series neque ortus citra aliam administrationem latere possint. His itaque uenis & arterijs unā cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundum uteri longitudinem tentabis, cauens ne altius quam uteri est crassities penetras.

Peritonæi ortus examen.

Quismodi di- clarij partium administratio in muliere sit. Mamillarum examen.

Uteri ac uesicæ situs qui obseruandus.

Seminaliū uasorum examen.

Uteri ac uesicæ fundi humilioris sedem & ceruicem petentium.

Urinarij meatus.

Fœtus ipsiusque inuolucrorum examen.

metres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicē modicē dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarumq; ora ex utero in secundinam pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemptum ab utero unā cum suis inuolucris ^{f. vi. a. tab. figura 30.} tum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effraetis uasorum oris promanat, secundinaq; obducitur. Modò autē diligenter secundinae substantiam, & quaecunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertēs, num ipsa membrana quāpiā sit uniuerso foetui obducta: an tantum instar latioris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hīc etiam sedulo expendes, qualiter secundinae substantia externae superficiei eius inuolucris pertinaciter obnascatur, quod farmicinis imagini comparamus, secundumq; seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq; secundinae naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundi illius inuolucris naturam consideraturus, quam simulatq; exterius inspexeris, atque qui totum foetum ambiat didiceris, cultello id alicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumq; inuolucrum à foetu ^{g. vi. a. tab. figura 30.} inuertes, atque ab umbilici uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucris sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq; pertusum & sudore euacuatum à foetu ^{h. quādam in 4. tab. figura 30.} amouebis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disjungens, meatum illum praecipue reperiturus, cuius beneficio fecus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies autē hunc promptē, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximae sunt, diuideris, ac meatum in ipsum medio repositum indagaues. Abscessis his umbilici uasis unā cum foetus inuolucris, & foetu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagine ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quae in thorace & peritonaei usque cavitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inferuntur ramos, & meatum urinam deducētē ad uesicæ fundum, paruo admodum negotio deduces, omnemq; foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquire, num in foetu peculiaris aliquis processus à uena caua ad uenalem arteriam, & ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uero in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utique uisum fuerit diuiso, abundē etenim fuerit uteri comparte cavitatem, quae in nō prae-gnantibus uaccis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis e sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc sinibus conspicitur decoratus, qui primū à ueteribus dissectionis professoribus acetabulino men sunt emeriti. Atq; ita praesenti Capite partium quinto hoc libro traditarū administrandi rationem aboluimus: itaq; corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reli-quarum partū quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem ne utique futurū sit inutile.

LIBRI QVINTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII

BRVXELLENSIS, DE HVMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSI QVE
famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens,
quò minus & hīc quoque eadem figuræ uarijs Capitibus
palsim praefigantur.

PRIMA SEXTILIBRI

FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHARA-
cterum Index.

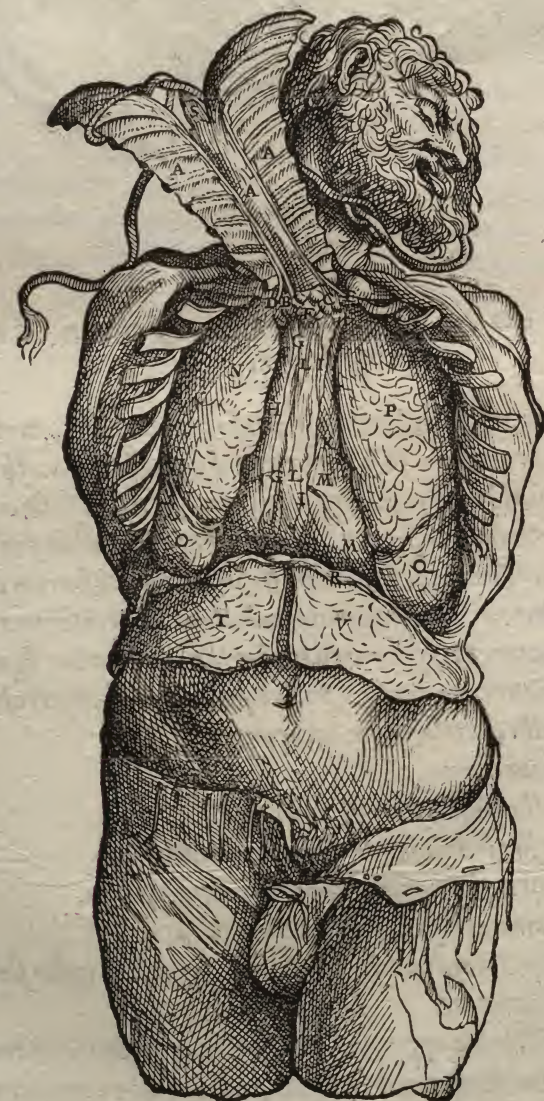
PRÆSENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere com-
monstrat, quantam ostendendae thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaq; tho-
racis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem sectionis serie ademinimus, ac dein mu-
sculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unā cum pectoris osse li-
berauimus, & costarum ossibus (uti inter secandum sit) effraetis, costarum cartilagine sursum
uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancq; intersepientes membranae, et pul-
mo, reliquaq; in conspectum uenirent, quae modo in characterum Indice significabuntur.

- A, A Sinistri lateris costarū indicātur cartilagine, unā cū pectoris osse, dextrosum sursumq; tracta.
- B, B Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.
- C, C Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.
- D, D Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.
- E Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.
- F Venarum, arteriarum, neruorumq; in axillam perreptantium series.
- G Exterior ingularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.
- H, H Sinistra thoracis amplitudinem inter diuidens membrana, superficiei ipsius sinistra hic conspicua, quam etiam L, M, N & O indicant.
- I, I Septum transversum ea superficiei hic apparens, qua sinistram cavitatis thoracis sedem respicit.
- K Sedes ubi inter diuidentium thoracem membranarum sinistra septo connascitur.

Aa 4 Hac

- L** Hec protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeò prominet, id namq; una cum ipsius in uolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quam in dextrum porrigitur, atque huius potissimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quam dextro latere expressimus.
- M** Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistra thoracem interdiuidenti membranae uarios surculos offerens.
- N** Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena **M** insignita ramulos sinistrae thoracem intersepienti membranae exhibens.
- O, O** Ramuli a uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.
- P, P** Nervus septi transversus sinister, hic conspicua thoracem intersepientis membranae superficiei in progressu adnatus.
- Q** Vena in hominibus potissimum à iugulo una cum septi transversus neruo deorsum excurrentes, & membranae thoracem intersepienti ramulos deriuans.
- R, S, T, V** Pulmonis pars sinistram thoracis cavitatè occupans, ac **R** & **S** huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membranae proxima est, gibba uè cernitur. T uero & **V** eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranae thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus **R** & **T** partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. **S** autem & **V** inferiorem.

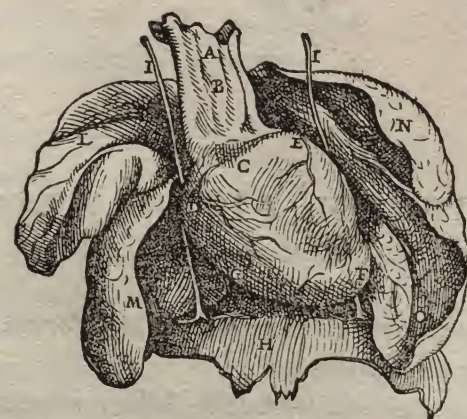
SECUNDA SEXTI LIBRI
FIGURA.

SECUN

- PRAESENS** figura, quam erectam, non autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascantur, demudatis, ac costarum cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os una cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utrisq; thoracem intersepientibus membranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficiei obuia esset, et membranae thoracis interdiuidenti natura accuratius adhuc quam in prima figura exprimeret.
- A, A** Pectoris ossis una cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficiei.
- B, C** Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.
- D, E** Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq; regionem concomitantes, nullibi tamè ut uenæ ad cutem subeuntes.
- F** Glandulae sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, ac uariorum securæ distributioni à Natura præfectæ.
- G, G** Dexterae thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascatur.
- H** Dictæ modò membranae dextra, seu pulmonem spectans superficiei.
- I, I** Sinistræ thoracis cavitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.
- K** Dictæ modò membranae sinistra, seu pulmonem respiciens superficiei.
- L, L** Interuallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.
- M, M** Hec protuberans regio cordis indicat situm, cor enim una cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.
- N, O, P, Q** Pulmonis gibbum sedes uè costis contermina indicatur, neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum **N** & **O** duas fibras dextre partis pulmonis indicant, **N** quidem elatiorem, **O** uero humiliorem, atq; ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.
- R, R** Septi transversus sedes, quæ à mucronata pectoris ossis cartilagine hic **S** insignita, & dein à cartilaginibus quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberantur.
- T, V** Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, euersa, atque ea superficiei conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI
FIGURA.

TER-

QUONIAM duae praecedentes figurae cordis ac pulmonis sitū abunde indicant, praesentem figuram (uti et subsequentes uniuersas) tanquam e thoracis cavitae euulsam delineauimus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo uestitum inuolucro continet unā cum pulmone et septi transversae portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A. Hic uenae cauae portione sursum conscendentem et magnam arteriam praescidimus, tanta uasorum cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut a qua id inuolucrum potius initium ducit. Vbi enim hic B asseripit, illic inuolucrum pertinacissime cauae uenae et magnae arteriae et uenae arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quam a corde, toto illo inter

C. uallo abscedens, quod a B ad C metitur. C enim cordis basis sedem regionem ue indicat.

D, E, F. Cordis inuolucrum anterior sedes, cordis figuram nuci pineae non admodum ab similem referens. D enim et E basin notant, F uero mucronem.

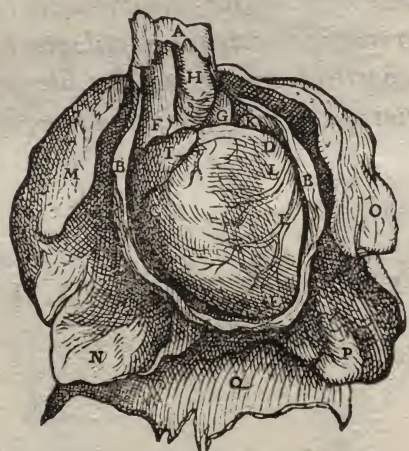
G. Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transverso in hominibus secus multo quam in canibus adnascitur. Caeterum uenulae hic in cordis inuolucro conspicuae, non cordis, at ipsius inuolucrum sunt. id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H. Septi transversae pars.

I. Septi transversae nerui.

L, M, N, O. Pulmo, at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos ue.

QUARTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QUARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

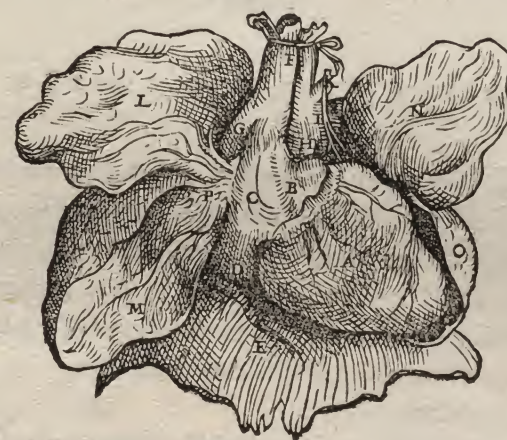
H. A. E. C. figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro dextimus, corde interim immoto.

A. Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basin continuatur.

Cor.

- B, B. Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.
C, D. E. Cordis anterior sedes, ac C quidem et D ipsius indicant basin, E uero mucronem.
F. Vena caua.
G. Arterialis uena.
H. Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.
I. Dextra cordis auricula.
K. Sinistra cordis auriculae apex.
L, L. Vena sunt ac arteriae a cordis basin cingentibus uasis pronatae, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antorsum reductae.
M, N, O, P. Pulmonis indicantur fibrae lobae ue.
Q. Septi transversae pars.

QVINTA SEXTI LIBRI
FIGURA.

QVINTAE FIGURAE, ET IPSIVS CHARA-
cterum Index.

PRÆSENS figura unā cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenae cauae ad cordis basin continuatas oculis subijceretur.

A. Cordis dextrum latus, magna quoque ipsius posterioris sedis regio.

B. Dextra cordis auricula.

C. Vena caua, quā in cor debiscit, aut ab ipso pronascitur.

D. Vena cauae portio, septum transversum permeans.

E. Septi transversae pars.

F. Vena cauae portio ingulum petens.

G. Vena parae carentis initium.

H. Arteria magna radix.

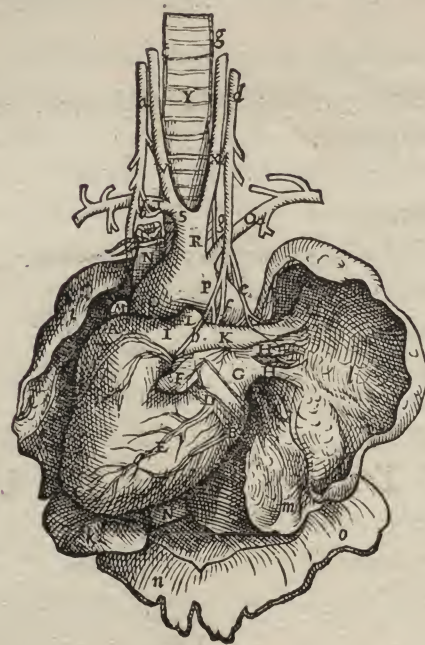
I. Arteria magna truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.

K. Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, a quo subsequens figura cordis neruulum deponi ostendet.

L, M, N, O. Pulmonis notantur fibrae.

P. Vasorum pulmonem aduentum hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHA-
racterum Index.

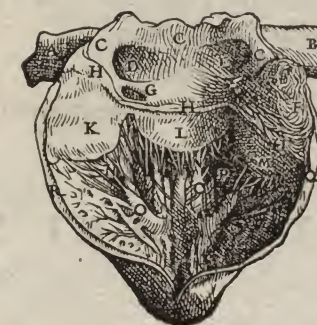
PRÆSENS figura cor in dextrum latus ita conuolutum proponit, quemadmo-
dum mox præcedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atq; ut illa uenæ caue ad cordis basim
continuitatem indicabat, ita præsens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, &
cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut esset conspectior, arteriæ magnæ aliquot propagines, &
asperæ arteriæ & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.

- A, B, C Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.
D Venæ & arteriæ cordis basim cingentes.
E, E Venæ & arteriæ à uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectæ.
F Sinistra cordis auricula.
G Arteria uenalis.
H, H Arteriæ uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quæ uerò in dextram fe-
runtur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pul-
monis sedem prorepat.
I Venæ arterialis principium.
K Arterialis uenæ pars, sinistram pulmonis partem petens.
L Arterialis uenæ pars dextræ pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudæ
magnæ arteriæ sedem reflexa.
M Apex dextræ cordis auriculæ.
N, N Venæ caudæ.
O Magnæ arteriæ caudæ.
P Magnæ arteriæ portio deorsum ad spinam detorta.
Q Magnæ arteriæ portio sinistram axillam accedens.
R Arteriæ magnæ portio iugulum petens.
S Arteriæ magnæ portio iugulum petentis dextra pars, à qua axillaris dextri brachij consti-
tuitur arteria T insignita.
T tuitur arteria T insignita.
V, X Soporaria seu somnifera arteriæ.
Y Aspera arteriæ caudæ.
a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.
b Ramuli, quos neruus a insignitis ad dextræ recurrentis nerui constitutionem digerit.

c Dexter

- c Dexter recurrens seu reuersus neruus.
d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.
e Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.
f Ramuli sinistri nerui d insigniti, à quibus sinister recurrens neruus constituitur.
g Sinister recurrens neruus.
h Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basim centrum adiens.
i, h, m Pulmonis indicantur fibræ.
n, o Septum transversum.

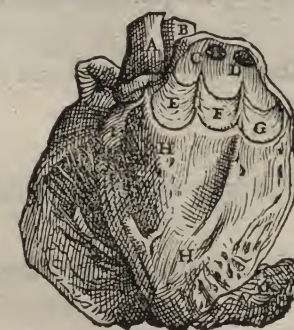
SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

HÆC figura cor à pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dexter uentri-
cus unica sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenæ caue ad cordis usq; mucro-
nem ducta, quò id orificium et ipsi præfectæ membranæ in conspectum uenirent. dein ut interior
dextræ cordis auriculæ superficies oculis subijceretur, eam intro euerfam sinximus.

- A Venæ caue pars, septum transversum permeans.
B Venæ caue pars iugulum petens.
C, C Orificium uenæ caue in dextrum cordis sinum pertinens.
D, E Orificia sunt ascendens & descendens uenæ caue partium.
F Dextra cordis auricula inuersa, & in æqualem fibrosamq; ipsius notans superficiem.
G Coronalis uenæ principium.
H, H Protuberans in uenæ caue orificio circulus.
K, L, M Tres membranæ uenæ caue orificio præfectæ.
N, N Fibræ ab inferiori sede membranularum uenæ caue orificij, deorsum ad uentriculi dextri late-
ra mucronemq; ductæ.
O, O Carneæ partes indicantur, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimūt.
P Hæc uentriculi dextri cavitatis uersus uenæ arterialis orificium pertinet.
Q, R Crassities substantiæ dextrum cordis uentriculum constituentis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

Bb OCTA

- OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi se-
de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque amplitudinem, ac eius uenæ ori-
ficium distenderim, ut membrana ipsius aptè in conspectum uenirent.
- A Venæ caue portio iugulum petens.
B Arteriæ magnæ caudex.
C, D Venæ arterialis orificium. uerùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in
quos arterialis uenæ caudex primum discinditur.
E, F, G Tres membranae arterialis uenæ orificio præfectæ.
H, H Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atq; ita hic de
xtri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.
I Vna membranarum uenæ caue orificio adnatarum.
K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est
reflexa.

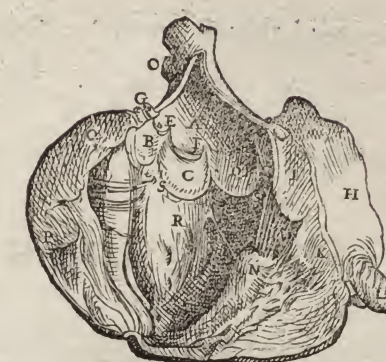
NONA SEXTI LIBRI FIGURA.

NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

- H A C figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerùm hic una sectio ex
arteriæ uenalis orificio ad cordis usq; mucronem ducitur, ipsumq; uenalis arteriæ orificium una
cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranæ illi orificio præfe-
ctis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.
- A Magnæ arteriæ caudex.
B Venæ arterialis portio.
C, C Venalis arteriæ orificium.
D, D Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.
E, F, Dne uenalis arteriæ orificio præfectæ membranae.
G, G Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera
protensa.
H, H Carneæ cordis substantia, eas quas modo G & G insigniui fibras amplectens.
I Sinistra cordis auricula introsum inuersa.
K Septum cordis uentriculorum.
L Hæc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit, cuius membranas mo-
dò explicaturi sumus.
M, M Substantia cordis, quæ sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

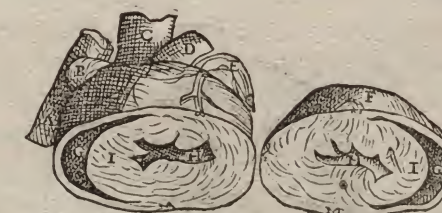
DE

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

- H I C ex sinistri cordis uentriculi dextra clatiori q; sede sectionem ad arteriæ magnæ ampli-
tudinē usq; duximus, ut dissecto eius orificio tres membranae ipsi præfectæ, in propatulo essent.
- A Arteriæ magnæ orificium.
B, C, D Tres membranae arteriæ magnæ orificio præfectæ. uerùm harum trium (uti inter disse-
candum crebro fit) una per medium dissecta est, & utrinq; una ipsius pars conspicitur. Estq;
quam B insigniuius.
E, F Principia sunt duarum coronaliū arteriarum.
G Coronalis uenæ & coronalis arteriæ hic apparet portio.
H Arteriæ uenalis orificium.
I, K Dne membrana arterialis uenæ orificio appositæ.
L Sinistra cordis auricula introsum inuersa.
M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.
N Carneæ cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensq;.
O Portio uenæ arteriosæ.
P, Q Cordis substantiæ crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.
R Cordis uentriculorum septum.
S, S Hic ad arteriæ magnæ radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia,
quæ dissectionis professoribus ossis nomine habetur.

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

VNDECIMAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

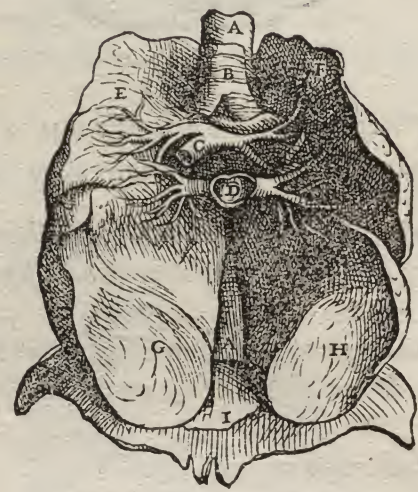
- H A E C figura cor per transversum dissectum ostendit, ut cordis substantiæ secundum
ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

Bb 2 Caua

- A* Cava uenae pars.
C Arteria magna caudex.
D Vena arterialis.
E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriae. Atque hi characteres cordis basin insinuant.
G, G Dexter cordis uentriculus.
H, H Sinister cordis uentriculus.
I, I Septum cordis uentriculorum.

B Dextra cordis auricula.
F, F Cordis mucro.

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

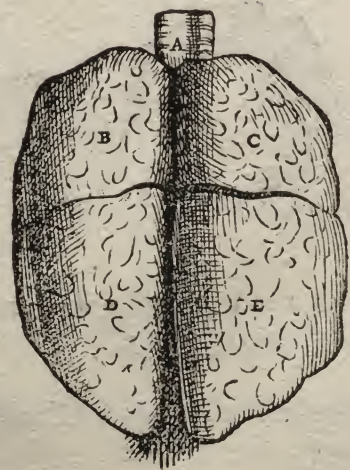

DVODECIMAE FIGURAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM Index.

PRÆSENTI figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præfectum est, delineatur, quæ inferiori, terramq; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine ab similibus uisitur.

- A, A* Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars.
B Aspera arteria.
C Vena arterialis.
D Venalis arteria.
E, F, G, H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verum *G* & *H* priuatim pulmonis sedem indicant, septi transversigibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.
I Septum transversum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGURA.

DECI

HÆC figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

- A, A* Aspera arteria portio, posteriori ex sedē hic conspicua.
B, C, D, E Quatuor pulmonis fibræ seu lobi, bubuli pedis superiorem regionē forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGURARVM
 Indicum finis.

QVAS PARTES NATURA AEREAE
 substantiæ reficiendæ fabrefecerit, ac quæ priuatim uitali spiritui
 subministrēt. Caput I.

QUAM affabrè cibi potitionisq; organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq; ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiā, ualorum neruorumq; insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctoriè explicuit. Quo circa præsens instrumenta, aeream quæ continuo defluit substantiam restituētia, ac calorem innatum recreantia, opportune complectetur. Quod autem omnes respirationi pulvisq; famulantes particule in horum classem collocandæ ueniant, cuius per spicuum esse arbitror, neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latere existimo: ac proinde etiam nunc in illorum usu explicando haud longius hærendum est. Quamquam in secundo libro, quum respirationi subseruientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi artieriarum usus recensebam, de respirationis & pulsus natura usuq; nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hic subiungendam duxi, quod hanc priuatos eosdemq; complurimos liberos exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit, quodq; in præsentipotius partium corporis descriptionem, quam contentiosè, ignorata adhuc animæ essentia, pulsus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corporis partibus secundum naturam sese habentibus, neq; calor ingeni (quem Galenus animam, aut primum saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione ad aucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per octauum capitis ossis foramina, quibus olfactus organa incumbunt, tum etiam atque id magis per meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducunt affluitur, spiritum animale nonnihil nutritura. Verum per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplis narium foraminibus in fauces secundum posteriorem gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas folioles fertur. Postquam uerò aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo præparatus est, ab arteriæ uenosa furculis similiter pulmonis substantiæ intextis, ex asperæ arteriæ ramis elicitur, atque in sinistrum cordis uentriculum per arteriā uenalem delatus, tenui feruidoq; admodum quem cor inibi continet, sanguini cōmiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo calor qualitatis euentilatur, substantia autem calor (quæ aère & spirituosus sanguinis exhalatione constat) illius aëris substantia nutritur. Quod uerò uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq; functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonē ablegatur, atq; ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unā cum reliquo aere, quem ex illis propaginibus arteriæ uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperā arteriā & laryngē faucesq; & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris ductus perficitur: in non naturali uerò aer potissimum per os attrahitur, efferturq;. Vocamus autem non naturalem respirationem, qua alterius quàm temperatæ calor innati qualitatis nomine utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eius que generis reliqua, ad quæ secundario respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in magnam arteriam unā cum sanguine impetu ruēt ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundum

Sexti libri 27
 gumensum.

Qui aër in re
 spiratione d.
 geratur, cor
 disq; crispis
 subministran
 tium partium
 functionis enu
 meratio.
 Lib. 2. de Ar
 te curat. ad
 Glauconem.

Bb 3 arteriæ

arterie seriè digeritur, & calorè singulis mèbris priuatim innatū reficit temperatq̃, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sanè atq̃ membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex ^{h. p. 1. in} dextro cordis uentriculo in sinistram assumptus, cordi ad uitales spiritus calorisq̃ natui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarū partium spiritum & natuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinæ artificis uel fabricatis, hæc omnia perficiantur, quæ ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ita interim non repetiturus quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarū constructione persecutus sum. Quapropter ut in libro hunc præcedente à peritonæo sermonis cibiac potius organorum initium opportunè instituimus, ita quoq̃ & hic à tunica costas succingente nō immerito instrumenta aeræ substantiæ nutriendæ dedicata auspicabimur.

DE TUNICA COSTAS SUCCINGENTE. Caput II.

QUANDOQV IDEM costas succingens tunica aliud nihil quàm membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, eius delineationem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq̃ exprimentibus, cuiusmodi imprimis censei potest octaua musculorū tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponētibz, ut duæ priores Capituli decimionni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

Nomen & si
rustunica co-
stas succingen-
tis.

Magnitudo.

Figura.

Tunica su-
perficiei qua-
lis, quæq̃ car-
at alias par-
tes nexus.

TUNICAE membranæ uel costas succingentis, ac ^{h. p. 1. in} *σπασμα* Græcis, uulgo autem pleura dicta situm, nomen ipsius indicat: hæc nanque omnibus costis (præterquam duodecimæ à septi transuersi implantatione occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtenfa, thoracis uerò uertebrae corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, si guram & magnitudinem totius thoracis cavitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cavitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præfens itaq̃ tunica, perinde atque thoracis cavitatis, figura admodum uariat. Superiorem enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum definit. inferiori uerò parte latior quàm superiori existit, at in lateribus thoracis quoq̃ modo latior, quàm inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebra pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exteriùs, quemadmodū & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressio nem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrae & radicum costarum. Vertebrae enim corpora in thoracis prominent cavitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrae corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquantur. Interiùs omni ex parte leuiss, & uelut aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autè id præcipuè secundum uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrae nimirum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & sibi ipsi hæc uinculis connectit, illisq̃ tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum raro, non secus ac peritonæo internæ huius tunice sedi adeps durior adnascitur, idque præcipuè, ubi uertebrae pro-
pinquior

pinquior est, quæque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membranas fibras pulmonis applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq̃ potissimum in laeuo latere, nō quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi partem pulmonis uicinam. In canibus uerò, suis, simijs id rarius, aut nunquam reperimus. Quinetiam in hominibus priuatim qua hæc membrana thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum magna amplitudine ipsi coalescit continuaturq̃: haud secus, quàm si id hinc initium duceret. Porro hæc membrana superficie externa, quod undiq̃ adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisq̃, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præfens membrana non ad eò pertinaciter omnibus partibus connata hæret, ualidius nanque costarum ossibus ac cartilaginibus tunica peculiariter unamquamq̃ costam inuestit, cuiusq̃ mox meminero, interuentu adnascitur, quàm internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quàm neruosa com mittitur. Quod autè similia cum septo foramina peritonæi modo hic adipiscitur, perspicuum cuius esse arbitror. quæ septo nanq̃ obducitur, ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ caue caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uerò magnæ arteriæ & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplo continuoq̃ foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cōplectitur, ipsiq̃ adnascitur, & tunica aliam à propria illarum ipsi offert. transmittit uerò hic uenæ caue & arteriæ magnæ ramos, ad hæc stomachum, asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri neruos, & septi transuersi etiam neruos. Postremò secundum posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, uenis ac arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia deinceps constat membranea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore nō nihil peritonæum superante: uerum similiter ipsi quoq̃ peritonæo huius substantia ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur. Ipsius nanque origo à uertebrae ligamentis illarum corpora cōnectentibus potissimum pendet. Porro uenis ac arterijs & neruis quoque abundat. ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtenfas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq̃ adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, neruosq̃ recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi neruis, à quibus innumeras soboles tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exteriùs autem magnos, eosdemq̃ una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huius tunice una cum uenis arterijsq̃ attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq̃ ipsi subtenđuntur, sexti paris neruorum propagines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusa. Caterum præter hanc costas succingentem tunica singulis costis alia peculiaris obtrigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranæ uocasse reor. Tale enim quid in libro de Cōstitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quod os ambit, *σπασμα* Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singula costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi ceterorū ossium membranæ sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitia uinculum quo aptè durū os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicum pulmonis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thoracem cōtinet inuolucrum quoddam casualit, unde etiam ab usu reddat. Deinde constantia, membranæ) dissectionis proceribus uocatur. Ad hæc ipsa quoq̃, ut & peritonæum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq̃ firmata colligat. Quod autem cum thorace distendatur, arcteturq̃, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucriloco habetur, ac simul leuiss sequaxq̃ est. His accedit, quod præfens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in intercostalibus musculis, membranæ musculorū uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculaliorum musculorum modo obscure sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-
Bb 4 ui

Tunica costarum foramina.

Substantia tunice costas succingentis.

Principium.

Singulis costis peculiaris tunica.

Tunica costarum usus, & ipsius constructionis ratio.

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum ului sint, non tamen huius gratia praecipue, sed uicinorum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciatu, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subicere potuimus, quam id prima & secunda figura praestare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepiens
um membrana
rum nomen
tura.
Numerus.

Situs.
Forma. Ma
gnitudo.

Quo pacto in
tersepiens
membrana in
uicem distent.

Quid inter
membranas in
tersepiens re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cavitatem succingit, sublimitque. at membranæ quas Græci *διασπαστικές*, nos autem intersepiens thoracem, aut uulgo mediastinum nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguunt, unde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque a singulæ secundum ipsius longitudinem procedentes. à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris os, huius longitudine ad thoracis usque uertebrae corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumferibitur, quæ triangulum quodammodo exinae quilibet & obliquis costis lateribus uel cõformatum relert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hic connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebrae procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem declinans ad dorsum descendens, duas priores costas cõmittit. Præsentem membranæ in mutua distantia & coitu plurimum uariant. secundum dorsi enim longitudinem, quæ uertebrae committuntur, inuicem cõtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cavitatem fibræ membranæis oppletam efformant. Quæ uerò pectoris ossi cõmittuntur, in homine quidem inuicem nequitam contiguæ sunt, imò pro ossis pectoris latitudine mutuo distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamque utriusque lateris costam sustinet, membranæ etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membranæisq; nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic arcuatus euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum diffunctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capaxior redita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hæc membranarum cõsurgat distantia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterum quæ membranæ septo transuerso committuntur, omnium maximè inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transuersi membranæ circuli est latitudo. Cavitatis, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membranæis fibræ obsita, admodum ampla diffectibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amissum correspondet figuræ membranæ circuli ipsius septi, quæ latior est quæ pectus quàm quæ dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsentem cavitatem in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauam septum penetrantem cõplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capaxior uisitur, nullis membranæis fibræ obducta. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucrum mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subiiciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui sub sterniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hæc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsi uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cõiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quàm Anatomem aggressi, nil nobis aliud præstiterit, quàm quod perperam plerumque ex Galeno descriperunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerum aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia fecidissimè consarcinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerit. Cæterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distantia est descriptio. Præter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

nequaquam contingens, & ad cordis effigiem formata. Præsentem enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaque dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adde ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idque & ipsum cor unà cum suis uasis contineatur, deinde et caue uenæ caudex, & innumeræ membranæ fibræ membranæ has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam rarè, adnascitur pinguedo: exterius uerò quæ quæ suam thoracis respicit amplitudinem, multa sæpe, ac præcipue in hominibus, adipem abundans, adeo ut omento quibusdam partibus similes, & pinguioribus sepius uideantur. Præter pinguedinem ipsi adnascitur glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo præfectum. Venæ ac arteriæ abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranæ digeruntur perquam similibus. Venæ quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Gale-nus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu furculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranæis à uena coniugis experte offeruntur. At præter has plerumque, & potissimum in hominibus, alia notari dignæ crassitudinis à iugulo secundum utriusque membranæ longitudinem deorsum ad septum usque deducitur, septi neruo cõcomitata. Septi enim transuersi nerui in externa membranarum sede ipsi adnati deorsum protenduntur, æquali fere interuallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atque hi solum nerui cum uasis & adipem exterius membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possident. Interna uerò membranarum sedes tum propter fibras membranæas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidissime citra adipem interuentum cordis inuolucrum adnascuntur, utraq; asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cavitatis regio fibræ non obsidet, ea quoque læuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæc tunica costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranæ committuntur ortum ducetes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transuersum & thoracis uertebrae, unde potissimum illæ membranæ enascuntur. Quæ primario usu in hoc creatur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concidat, in sua sede contineretur. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissime (si animi modo adhibueris) ostendit, quacumque ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremo ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cavitatis pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cavitatis adhuc illa animalia famulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranæis, an uerò à tunica costas succingente organa in thoracis cavitatis reposita, tunicas inuolucraque mutuentur, hic contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumque connexus spectat, harum membranarum & tunicæ costas succingentis censendus ueniat. Præterea nequitam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ, ut una quidè dextra esset, ea scilicet quæ dextræ thoracis cavitatis succingit, unà cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetque peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distinguere-tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput IIII.

AD asperam arteriam harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimali octaui Capituli libri primi, deinde quæ uigesimo primo Capituli libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemque Indices intueri erit operæ præcium.

Aspera ar-
teria nune-
rus.
Situs.

Ipsi commissa
corpora.

Aspera ar-
teria forma.

IN tertio libro, ubi arteriarum complectebat seriem, hæc cuius constructi-
onem modò persequi statutum est, simpliciter quòd aërem contineat, arte-
ria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis successu,
quum & uasa^a uitalem spiritum sanguinemq; impetu ruerent deducenia, &
in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donan-
tur, hæc quidem laues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cõstat sub-
stantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria
est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem
conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nan-
ciscuntur omnibus obigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum
protenfa, frequentis sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis
quævis^b nuncupantur)^c duobus narium foraminibus in oris amplitudine pertinentibus, alia
duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nò secundum latus, ut illa, mutuo
contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum
potumq; ex ore in uentriculum deducens initium existit. Anterior uerò asperæ arteriæ princi-
pium est, quæ hinc deorsum rectà nusquam in latus declinans, secundum ceruicis longitudinè
ad quartam usque thoracis uertebra ducitur, tota posteriori sede^d substratum habens^e stoma-
chum, uertebra corporibus, primòq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius
organ interuentu innitentem. unde & aspera arteria à uertebri tantum remouetur, quã^f sto-
machi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedin eadem toto ductu prætenduntur.
in elatissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur, os ab^g u figura^h uosⁱ nuncupa-
tum, ipsi cum illius ossis quoque^j musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pec-
toris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi^k subditum ex carnosa membrana mus-
culum, arteriæ asperæ obtenditur^l bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis^m u referen-
tis anteriori parti inferitur, & deindeⁿ alij duo à pectoris osse quoque osse in scutiformis cartilaginis
humilioris antiquamq; partem pertingentes, proximæ arteriæ hic incumbunt. Vbi uerò tho-
racem hæc ingreditur, principia quoq; musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad^o mamil-
laires in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In
iugulo^p glandium inibi uasorum diuicationi subseruiens, & uasa ipsa præter pectoris os illam
obteguunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & pau-
lo demissius in thoracis amplitudine^q ramus arteriæ magnæ in^r soporales arterias distributus,
quæ unà cum sexti paris cerebri^s neruis, &^t internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uici-
nè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq;^u glandulosum, sed rubicans corpus (quod
postea expressius describemus) ipsi adnascitur. Caterùm quum primùm ad quartæ thoracis
uertebra corpus arteria aspera^v descendit, in duos pares bipartita truncos, unum^w dextris pul-
monis lobis, alterum^x sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum
o Eiusdem
fig. 8. et 9.
p. 6. et 7.
q. 3. et 4.
r. 1. et 2.
s. 1. et 2.
t. 1. et 2.
u. 1. et 2.
v. 1. et 2.
w. 1. et 2.
x. 1. et 2.
y. 1. et 2.
z. 1. et 2.
aa. 1. et 2.
bb. 1. et 2.
cc. 1. et 2.
dd. 1. et 2.
ee. 1. et 2.
ff. 1. et 2.
gg. 1. et 2.
hh. 1. et 2.
ii. 1. et 2.
jj. 1. et 2.
kk. 1. et 2.
ll. 1. et 2.
mm. 1. et 2.
nn. 1. et 2.
oo. 1. et 2.
pp. 1. et 2.
qq. 1. et 2.
rr. 1. et 2.
ss. 1. et 2.
tt. 1. et 2.
uu. 1. et 2.
vv. 1. et 2.
ww. 1. et 2.
xx. 1. et 2.
yy. 1. et 2.
zz. 1. et 2.
aaa. 1. et 2.
bbb. 1. et 2.
ccc. 1. et 2.
ddd. 1. et 2.
eee. 1. et 2.
fff. 1. et 2.
ggg. 1. et 2.
hhh. 1. et 2.
iii. 1. et 2.
jjj. 1. et 2.
kkk. 1. et 2.
lll. 1. et 2.
mmm. 1. et 2.
nnn. 1. et 2.
ooo. 1. et 2.
ppp. 1. et 2.
qqq. 1. et 2.
rrr. 1. et 2.
sss. 1. et 2.
ttt. 1. et 2.
uuu. 1. et 2.
vvv. 1. et 2.
www. 1. et 2.
xxx. 1. et 2.
yyy. 1. et 2.
zzz. 1. et 2.
aaaa. 1. et 2.
bbbb. 1. et 2.
cccc. 1. et 2.
dddd. 1. et 2.
eeee. 1. et 2.
ffff. 1. et 2.
gggg. 1. et 2.
hhhh. 1. et 2.
iiii. 1. et 2.
jjjj. 1. et 2.
kkkk. 1. et 2.
llll. 1. et 2.
mmmm. 1. et 2.
nnnn. 1. et 2.
oooo. 1. et 2.
pppp. 1. et 2.
qqqq. 1. et 2.
rrrr. 1. et 2.
ssss. 1. et 2.
tttt. 1. et 2.
uuuu. 1. et 2.
vvvv. 1. et 2.
wwww. 1. et 2.
xxxx. 1. et 2.
yyyy. 1. et 2.
zzzz. 1. et 2.
aaaaa. 1. et 2.
bbbbb. 1. et 2.
ccccc. 1. et 2.
ddddd. 1. et 2.
eeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
ggggg. 1. et 2.
hhhhh. 1. et 2.
iiiiii. 1. et 2.
jjjjj. 1. et 2.
kkkkk. 1. et 2.
lllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnn. 1. et 2.
ooooo. 1. et 2.
ppppp. 1. et 2.
qqqqq. 1. et 2.
rrrrr. 1. et 2.
sssss. 1. et 2.
ttttt. 1. et 2.
uuuuu. 1. et 2.
vvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxx. 1. et 2.
yyyyy. 1. et 2.
zzzzz. 1. et 2.
aaaaaa. 1. et 2.
bbbbbb. 1. et 2.
cccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb. 1. et 2.
ccccccc. 1. et 2.
dddddd. 1. et 2.
eeeeeee. 1. et 2.
ffffff. 1. et 2.
gggggg. 1. et 2.
hhhhhh. 1. et 2.
iiiiiii. 1. et 2.
jjjjjj. 1. et 2.
kkkkkk. 1. et 2.
llllll. 1. et 2.
mmmmm. 1. et 2.
nnnnnn. 1. et 2.
oooooo. 1. et 2.
pppppp. 1. et 2.
qqqqqq. 1. et 2.
rrrrrr. 1. et 2.
ssssss. 1. et 2.
tttttt. 1. et 2.
uuuuuu. 1. et 2.
vvvvvv. 1. et 2.
wwwww. 1. et 2.
xxxxxx. 1. et 2.
yyyyyy. 1. et 2.
zzzzzz. 1. et 2.
aaaaaaa. 1. et 2.
bbbbbbb

omnium fistularum artificium vincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis cam la-
xare possimus, ac varias voces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere
ualeamus: & tanta demum thoraci vis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc pa-
rum aëris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aër inter expi-
randum sufficiat, emittere queamus. Quam fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem
perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse com-
primi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aëre ab ampla uia in strictam, & hinc
rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul "gargareonem uocis plestrum &
palatum instar rotundi ampliq; spaci constructum, & cavitatem super id in narium^o forami-
nibus apparentem, & quartæ maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter
& linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumenta, illarumq; partium
usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem in-
cidere uisum est, rixose certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis
proprium, præcipuumq; organum plerique recent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi for-
tassis ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro com-
memorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc
quod sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs co-
gnitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs ani-
maduerfus fuit, neq; etiam ullis mouetur quàm ijs^o quos ab ossis^o referente in id inferi comme-
morauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ arctan-
dæ ue subseruiat. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginem fabricam extructam esse co-
gnosces, si uel minima Naturæ operū cognoscendi scintilla arseris, neq; illorū scientiā, indignissi-
mi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in mani-
bus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem
maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit,
omnibus quoq; notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quæq; orbē efformant, anterio-
ri parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice
arteriæ necessario propter inspirationē deficiunt, opportune stomachum respiciūt, quò minus
illum cōprimant, minusq; ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim
arteria inibi suscipiendis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura nō oscitan-
ter extruxit, externā quidem, ut cartilagine instar in uolucrum muniat, atque ipsius interuentu ar-
teria uicinis partibus colligata firmataq; securius deorsum prorepat. Interna uerò non solum
cartilagine firmiter cōnexura, uerū eandem succinctura, atq; à grauioribus iniurijs munitura,
crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad
defendendas tamen cartilagine sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inu-
tilis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutendū in illam illabitur.
Præterea acris quædā qualitas, uel fumī, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis
medicamentosæ etiā inter respirandū attrahitur. Adde quòd pus tussī expectorandū quandoq;
sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita falsa intus pu-
tredinem experta, per asperam arteriā effertur debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus
tunica, ne illæ radantur, & rosione alterationemq; ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiāt, præ-
cauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque &
tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quàm extremi arteriæ furculi, in quibus tunica tenuior
euasit, ne plus æquo pulmonis substantiæ aërem cordi temperatis uim obtunderet, & aëris in ue-
nalis arteriæ germinæ assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē
prohiberet. Cæterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginem in larynge potissimum reposita,
ipsaq; etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiq; hæc oblinitur humore, ad facilem
aëris ductum cōferre uidentur, atq; etiā ne in magnis clamoribus, multisq; motibus exicetur,
uoxq; deficiat, plurimum accommodare. Huc quoq; faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem
utrinq; appositæ glandes, humore siquidem meatum imbuunt, nō fluído quidem, sed uiscido
& pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresq; cæteris humore procreantibus glan-
dulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo
inungi uidentes docemur. Neque profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum quas di-
ximus glandes sufficiunt, uerū & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & garga-
reonis, opportune subijciemus: dein pulmonis, in quem aër al-
sumitur, constructionem pertractaturi.

DE

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsentī Capite nobis descri-
bendum, in uarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L. insignitur,
& in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigēsimi primi libri secūdi M. Secundum ue-
rò genus sexta quoq; musculorū tabula F. insignitur, & decimaquarta quinti libri figura E, E.
Tertium autē prima musculorū tabula A. indicatur, & in quarta inter G, Q, Z. consistit.

QUONIAM nonnullarum^o glandium asperam arteriam humectantium
paulo antè mentio incidit, aliæq; eiusdem functionis gratia creatæ illis ac-
cumbunt, nō inopportune eas quoq; simul hic, de nominibus haudqua-
quā anxie disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quàm alibi, in-
genti nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis ci-
tra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab^o infe-
riori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab in-
ferna menti sede ad ceruicis usq; uertebra pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram
inferioris maxillæ partem & sinistram habetur. Hoc enim *pharynx* ueteribus Græcis uocatum
arbitror, quo nomine & laryngem, quòd hac sede continetur, potissimum donarunt: Suidæ
distinctionem parum obseruantes, qua masculini generis uocem laryngi accommodat, fœmi-
nini uerò faucibus. Eundem locum & *isthmus* ab angustia nuncupasse uidentur, quòd nulla in
uniuerso corpore sit regio æquè angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede nariū
foramina in os descendunt, & hic reponuntur larynx uniuersa, stomachi initium, linguæ
radix cum ossis^o imaginē exprimentē, ac numerosis illarum partiū musculis, præterea & muscu-
li maxillam mouentes, tum^o qui ab ossis cuneum imitantis^o processibus instar alarū efformatis
originem sumunt, tum^o qui huius angustia imprimis nomine duobus donati uentribus infe-
riorem maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum
propagines, uenas iugulares, & arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem glandu-
las hic contineri. Est autem harum genus triplex, ac^o unum quidem, quod ad laryngis radicem
asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus.^o Secundum uerò elatius
laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina &
laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi-
forma perquam similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundum longitudinem sursum
ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosiorq; ue-
luta. Substantia cōstat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocq; propria, ut saliuam
procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoq; cum tota oris amplitudine humectet. Has
glandulas Græci *isthmus* uocant, fortassis nō tam quòd his angustijs cōtineantur, ac quòd
gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris^o cavitatem intuearis, atque foramina narium
& gargareonem obserues, quid aliud hic foramina quàm duo uelut maria, ipse autē gargareo
instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebit, adeo ut nihil obstitit, gargareonem *isthmus*
aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse
arbitrari. Alias enim si ad angustiam loci, instrumentorumq; hac in sede frequentiam, animum
duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm
secundum hoc glandiū genus reponantur, *isthmus* uocandæ forent. uerū quū illas ab Anato-
mes professoribus hætenus nō descriptas obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam
nimis quàm oscitater alij enarrant) ita appellandū duxerim. Cæterum secundum hoc glan-
dularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoq; *amigdalas* nuncupauerūt, quam uocem
interpretes tonsillas & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina^o tertio glan-
doso huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere
secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim incitiā prætereundū est, Græ-
cos quum tumores præter naturā enarāt, glandularū quæ in faucium initio sibi opponuntur,
ac secundum glandularū genus cōstituant, inflammationē *amigdalas* nuncupauisse, & *isthmus*
inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcientes, quæ nam illæ censeantur. Porro
tertium genus, in guinū & axillarū glandibus responder. numerosum enim sub aurium radi-
cibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cavitates omnes exacte im-
plet, ualorūq; diductibus distributionibus ue præficitur, has partes quoq; sua humectandi
ui imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hic in porcis ac cæteris
quibus uescimur animalibus, ut & reliquis glandulas, in delicijs ipsas quoq; habet, ac Animel-
Cc 2 las

Vocis ge-
neratio.Laryngis o-
perculi usus.Cartilaginis
coordinatio-
nis ratio.Asperæ ar-
teriæ tunicas
aptæ extru-
ctas esse.Pinguedinis
& glandula-
rum laryngis
ratio.

Fauces.

Isthmus.

Triplex in
faucibus glan-
dium genus.
Primum.
Secundum.

Isthmus.

Amigdalas.

Tertium in
cibus posita-
rum glan-
dium genus.

las seu Lacticiam nuncupat. Num uero & has Græci quoque *ἀνδρῶν* appellauerint, sciremus sane, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Græcorum omnium qui quicquam in Anatome dignum præstiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter cætera glandulas tractabat, utcumque uero sit, hoc tertium in faucibus glandularum genus non minus quam cætera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & serophulas præcipue, perpendendum uenit: hocque imprimis tempore, quando non id solum genus, uerum & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone miserè exercet.

DE GARGAREONE. CAPUT VI.

IN hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quamquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uero F.

Gargareonis nomina.

STA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce nuncupatur. Quia uero instar uoce superius angusta, inferius uero sphaera instar rotunda aliquid quando dum inflammatione corripitur, propendit, Vnea, seu *σφαῖρα* appellatur. Deinde quod instar caudæ muris, aut columæ extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producat, ut & affectus ille, *λὺξ* ac columella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior uisitur, fundibulum aliqui eum uocauerunt. at nomina sonitus occasione ipsi indita à multis toti laryngi, ab aliquibus uero laryngis operculo tantum accommodantur. Cæterum gargareonis, qui soli inter cætera animantia homini obtrigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia non minus ac externa unguum superficies euadent conspicua, si alius hian-
tis os inspicere non piguerit. Vnde etià horum enarrationi prolixius quoque haud immerandū est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi na-
rium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato conti-
nuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quasdam ex uasis palati tunicam adeun-
tibus in ipsius medio assumit: neruis autem non admodum participat. Porro ipsius primum
usum uocis modulatione esse, ac illum ad sermonem homini plurimum opitulari, argumento sunt,
qui hunc præfectum habet: dein quod soli homines, auiumque quædam genera hoc donari uiden-
tur, adeo sanè ut non immerito uelut quoddam uocis plectrum, ita ad eam palatum pendens,
censeat. Secundario autem ad aeris attractionem, ne scilicet nimium frigidus in pulmonem feratur,
aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo præfectus est, frigidus aer
impensius quam cæteris noxius esse colligatur. Sic quoque & ad aeris expurgationem non nihil
conducit, nam puluerem sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aere erat assumendus.
At hic usus qui cætera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargareone destituantur,
parum pendendus uidetur. Quamobrem uero alij gargareonem excrementorum à cerebro
in os descendenti quoddam receptaculum esse tradiderint, non satis assequor, & commentum il-
lorum esse opinor: qui gargareon nullam, quæ aptè aliquid suscipiat, cavitatem nascitur: imò
quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendit, aut alio quopiam grauissimo
uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuū erit, pulmonis in quem aer per
asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PULMONE. CAPUT VII.

PULMONEM ostendit præsentis libri figurarum maior pars, prima uidelicet ad
characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad
M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatercia ad B, C, D, E.
Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigesimi octauo
libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pul-
monis.

Numerus.

ITVM pulmonis duæ thoracis cavitates in dicant, in utraq; enim thora-
cis amplitudine, inter costas & alteram intersepientium membranarum
conspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipse geminus. Ipsi enim
pars dextram cavitatem occupans, illi quæ in sinistra locatur, substantiæ
interuentu neque continua, neque etiam cõtigua est. Ambæ enim intersepientium
membranarum medio inuicem dirimuntur, & uasorum duntaxat
interuentu, quæ ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes di-
geruntur, illæ inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis ca-
uitatem, sinistra autem laeuam ita implet, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis
substan-

substantia non oppletur sit, præter uniuersam regionem quam interdiuidetes membranas in se
cõplecti cõstitueret retulimus. Verum in hac cavitare, quam intersepientes membranas in suo
medio super^a neruolam septi transuersi partem, ac sub cordis inuolucris mucrone efformat, pul-
monis quoque portiuncula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus pe-
ctus longius quam homini obtrigit. Verum hæc pulmonis portiuncula uniuersam cavitatem mi-
nimè infarcit, neque etiam eius cavitatis formam exprimit, atque ita dextra & sinistra pulmonis par-
tes, suas quibus cõtinentur sedes examussum referunt. Pulmo nanque priuatim nulla indigebat
cavitatum effigiem assumens, haud secus sanè quàm si iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum
pulmonem construxisset. Vbi cunq; enim cavitatum sedes cõtineantur sunt, inibi pulmo gibbosus
euasit: ubi autem gibbæ extuberantesque uisuntur, pulmo etià cauus redditur. Quapropter etiam
sit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amussim bubuli, aut ceruini, aut alterius biful-
ci animalis calcibus, unguibusue simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut
alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim posterior pulmonis se-
des, latera quoque anteriori unguum regioni, ac lateribus respondet. Quemadmodum enim unguis
anteriori parte linea impressioneque inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis se-
des huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uer-
tebrarum corporum occasione, obtinet. Et ut impressio hæc secundum unguum longitudinem
gibbumque modicè obliquatur, ita quoque & pulmonis hæc sede impressio secundum dorsum in
exteriora incuruatione ducitur. Rursus ut unguis anteriori parte magis quam posteriori, con-
rigit uidentur: ita & pulmo ipse, eo quod intersepientes membranas ab inuicem multo minus
ubi dorso committuntur distant, quàm ubi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde determinans
ungues linea superius ac inferius magis patet quàm in medio, & inferior rursus pars magis de-
hilcit quàm elatior: quod & pulmonis quoque, quæ ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio
ostendit. atque id intersepientium membranarum gratia magis quæ iuxta iugulum & septum inui-
cem distant, quàm in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxi-
ma, latior illa est quæ iugulum respicit. Reliqua autem pulmonis posterior pars & latera, propter
costarum inflexus, ut & unguis ipsi, gibba uisuntur. Deinde etià pariratione inferior pulmo-
nis regio, ut & unguum ipsorum, latior superiori existit. Porro unguum parti quæ terræ inni-
titur pulmonis regio exactissime cõuenit, septum transuersum spectans. Hæc enim pulmonis
regio, ut & unguum, caua uisitur, propter septi gibbosam imaginem. Ad hæc, pariter quoque
amplo interstitio, ut & unguis etiam, propter amplam intersepientium membranarum hic di-
stantiam dextra pulmonis pars impetè à sinistra disjungitur. Porro pulmonis regio pectoris
os respiciens, ipsorumque anterior pars adamussum refert posteriorem unguum sedem uniuersam,
quæ terræ non cõtigit. Vt enim illa utrinque orbicularis est, & amplo interstitio dissita, sic &
hæc pulmonis regio interdiuiditur: quæ tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto poste-
rior unguum regio terræ non cõtignens, longitudine ab anteriori uincitur. Cæterum alia adhuc
impressio hæcenus non commemorata pulmonis illi accidit, quæ is lateribus intersepientium
membranarum accumbit. Harum namque latera quum hic cor cõtineatur, utrinque extuberant, gib-
bumque efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates
accuratè oppleat) merito obtinet: qui sanè & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter un-
gues quæ inuicem accumbunt cernitur, illic nimirum, ubi duriores quidam pili inter ipsas obser-
uari solent. Atque ita pulmonis forma unguum imagini cõgruit. Cæterum hæc de humano pul-
mone dicta uelim, eoque non flaccido, sed ut secundum naturam thoracem implet, distento. Alias
enim quum cõcidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegas hæc propriaque
pulmonis forma deperditur. Distinguuntur enim utraq; pulmonis partes in duos lobos,
membraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neque ita inter resandum distinctæ, ut in
cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, & regione propemodum
quartæ thoracis uertebræ incipiente, & oblique deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mu-
cronem, protensa. Hæc linea æqualem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit,
quamquam humilior lobus superiori longior existat. Neque sanè perpetuò in duos solum lobos
pulmonis partes secantur, uerum aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamè inui-
cem nexos, ut sectionis potius nota, quàm re uera distinctio in homine uideatur. Lobum au-
tem qui in canibus simijsque caue uenæ caudicem suffulcit, uti iam antea dixi, nunquam in ho-
mine obseruauit, & hunc illo destitutum certo certius scio. Quamuis interim Galeni locus in septimo
de Administrandis dissectionibus nondum mihi memoria exciderit, quo inquit, quintum hunc
pulmonis lobum illos non latere, qui rectè sectionem administrant: innuens Herophilo & Ma-

Pulmonis
forma.

In quos lobos
fibras uel pul-
mo diuidatur.

In homine nul-
lum pulmonis
lobum caue cau-
dicem sufful-
cire.

rino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem cum Galeno simiarum ac canum aggrederentur. in quibus præfenti lobo nihil est manifestius, uti sanè hominem secanti liquidissime etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd uena septum permeans cordis penetret in uolucrum, neque aliquod prorsus est interuallum ductus cauae inter septum & inuolucrum, quale in canibus maximum uisitur, unde etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam suffulcitur debuit. Pulmo externa superficie laevis undique est, & ueluti humore lento madidus, attamen in plerisque hominibus non infrequenter hæc superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem connascuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraque etiam pertinacissime thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, nò autem candente rubore rubeus color, & quædam instar nubium oblineatio, ac in colore inæqualitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, uerum & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantque. In alijs autem animalibus nisi per quam rarò, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra hæret, neque thoraci aliter quam uasorum interuentu committitur. Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, cum dorso alligat: uena autem arterialis, & arteria uenalis similiter illi cordi connectunt, illaque duntaxat pulmonis uincula, nexu ue censenda ueniunt. Nisi etiam tenues pulmonis neruos, & tunicam uasa inuoluentem, quæ à membranis thoracem intersepientibus, aut illa quæ costas succingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vti in hominibus pulmo ualidissime thoracis lateribus subinde, ueluti diximus, alligatur, quod etià in uulneribus egregie expendendum uenit. Thorax enim sæpe perforatur, & interim in laeo latere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulneris lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilaretur, haudquaquam ingredi sinit. Vt taceam, eiusmodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quodammodo sequaciorem effici. Cæterum uniuersa pulmonis substantia nihil aliud est, quam caro mollis, fungosa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex pumoso sanguine spuma uel sanguinea concreta, multisque uasorum germinibus oppleta. Vasa sunt tria, ac primū quidem est aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci diximus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram exporrigitur, & primū in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisque rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonem intextit. Secundum uas uenalis est arteria, tertium autem uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hic nihil planè amplius donec ad cordis cõstructionem deuenimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem digeruntur ea serie, ut arterialis uenæ rami, asperæ arteriæ propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arteriæ soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usque pulmonum superficiem adamussim seruat, non situ modò semper sibi similis, uerum & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmonis insertus, uenæ arterialis & uenalis arteriæ primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuerso per pulmonem progressu ramorum quæ serie, soboles asperæ arteriæ ampliores, patentioreque uenarum & arteriarum furculis existunt. Huic in numero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intextitur, atque omnes uasorum amplectens furculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris substantia iecur ipsum cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Vniuersum uerò pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membranaque obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quæ asperæ arteriæ ac alijs duobus pulmonis uasis ab intersepientibus thoracem membranibus, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quum primū enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiam, ea tunica à proprijs uasorum tunicis abscedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui neruuli à sexti paris neruis recurrentes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulla autem, aut perquam graciles in pulmonis substantiam sensu non admodum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc potissimum factus est, ut aërem cordi (quo potissimum ad naturalis caloris non qualitatem solum, sed sanè & substantiam indiguit) præpararet, ac demum cor uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aërem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem aërem, eundemque aliter non immutatū assumere cogeretur, præcipue quum natura non solum cordis occasione quamplurima animalia respirare uoluerit,

Qualis pulmo
nis superfic-
ies.

Pulmonis cõ-
nexus.

Pulmonis sub-
stantia.

Pulmonis
uasa.

Pulmonis tu-
nica.

Pulmonis
nerui.

Pulmonis u-
sis & cõstru-
ctionis ratio.

rit, uerum & uocis ad commodam animalis uitam necessaria gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atque ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aërem attrahamus, eumque rursus reddamus, aliter quam cor ex nostra uoluntate neuiquam pendens, agitur. At quum hæc quoque latius dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperæ arteriæ ramos aërem assumit, cordi illum ingenta suæ carni facultate præparans, ut deinde cor per arteriæ uenalis ramos ex asperæ propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaque asperæ arteriæ sit usus, neminem latet: quemadmodum neque uenalis arteriæ usus nulli incognitus est, quum is præcipuus sit, ut aërem cordi aptum, ac à pulmone substantia in asperæ arteriæ ramis confectum, in se pellit, ipsiusque interuentu cõferatur, ut pulmonis aptum suæ substantiæ alimentum ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod laeue, aëreum, spumofumque esse oportuit, si modò ulla mutatis aërem substantiæ, ad aërem emulandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligique & rursus distendi sequaxque esse possit. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmonis utilis est. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollietatem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicino in deflexumque cordis motum adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiæ quæ aëris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletque, inuolucrum uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoque hanc iustissime tenuem mollemque ut cum pulmone promptè concideret, & facile dilaretur, factam esse, neminem ambigere decet.

DE CORDIS INVOLUCRO.

Caput VIII.

PRÆSENS inuolucrum membranarum thoracis amplitudinem intersepientibus liberum, nullaque ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorum initijs instar arcule cuiusdam aut thecæ inuoluentem, in medio thoracem intersepientium membranarum collocari antea diximus. Verum in præfenti huius inuolucrum situm paulo altius repetituri, eius effigiem primū nucis pineæ formæ quæ simillimam esse dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari neque penitus depresso basi pineæ nux in obtusum, neque impetum prominentem conu mucronem uel desinit, omni ex parte orbicularis quodammodo uisitur, sic quoque & cordis inuolucrum orbicularè basim & mucronem obtusum exigit, pineamque nucem proximè refert. Cæterum inuolucrum basis minimè cõtinua est, sed ut minimum quinque foraminibus peruiat: duobus quidem, quibus caua uenæ iter præbet, uno nimirum, quæ hæc septum perforat: atque id foramen in hominibus perficitur, ubi dextrum latus eius amplitudinis habetur, quæ inuolucrum pertinacissime septueneruofæ parti, secus atque in cæteris animalibus, cõnasci docebimus. secundū autem foramen illud est, quo eadē uena sursum à cordis basi iugulū petit, tertium porro foramen arteriæ uenale transmittit. quartū uerò arteriæ magnæ paratur, & quintū arteriæ uenæ uia præbet. Atque id quodammodo duplex est, quod arterialis uena priusque ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quancumque et uenali arteriæ duobus quodammodo locis iter præbeat. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, præfens inuolucrum ualidissime obnascitur, quodammodo ab ipsis principium ducens. uidentur namque arteriæ magnæ & arterialis uenæ tertiæ tunice (quas ab intersepientibus thoracem membranibus, ac ab illa quæ costas succingit, exigit) deinde & secunda uenæ cauae & uenalis arteriæ tunica ab ipsa membrana profecta, cordis inuolucrum principium statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis committitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destituuntur, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucrum ad illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quam mucronem aut latera illius contingit, quod sanè à Galeno expendendum erat, quum inuolucrum originem à cordis basi pendere scriberet. Atque hæc foramina inuolucrum potissimum basis necessariò obtinuit, sese hic quam maximè licuit rotundam

Vasorum pul-
monis ratio.

Tunica ra-
tio.

Forma inuo-
lucrum cordis.

Quibus uasis
inuo-
lucrum cor-
dis uiam præ-
beat.

Cordis inuo-
lucrum initium.

Lib. 6. de V.
su partium.

Inuolucrum
disiectum.

dam efformans. Ceterum reliquum inuolucrum corpus nihil prorsus transmittens continuum est, & sibi undecumque, praterquam in forma, quae ex basi, uti diximus, in obtusum mucronem tendit, respondens. Basis haec summo apice paulo altius quam thoracis uertebrae corpore locatur, huic non penitus, sed duntaxat regione incumbens. Basis enim media est inter pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebras, aequaliter ab utroque pectoris dico osse & uertebris, distans. Item basis quoque a dextris sinistris quoque costis pariter remota pendet. In progressu uero deorsum inuolucrum situs uariatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris osse quam homines donatis, inuolucrum id a dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum tendit, sensim in anteriora porrectum, adeo utiam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone conspiciatur. In homine autem cui anterior thoracis partem rerum Opifex breuiore largitur, inuolucrum decliue ac anteriorum sinistrorsumque adeo protenditur, ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maximeque antiqua septi transversa pars adnascitur: dein in sinistrum adeo pertinet, ut dextrum mucronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeo mucro procedit, ut sinistrum pectoris ossis latus, quaeque huic coartulantur cartilagine, contingat. Atque hoc inuolucrum in se intersepientes membranae amplexantur, secundum ipsius formam in latera extuberantes. Porro hoc inuolucrum substantia constat membranacea, atque in simularum partium numerum cum reliquis membranis reponenda, nullis enim fibris intertexta, sed simplex est membrana, utcumque crassa, & admodum dura, cavitatemque constituens, in qua cor facile dilatari constringique queat. In se enim cor continet nulla prorsus portuicula illi conatum, sed aequaliter ab illo undique, uti superius commemorabatur, distans. Cavitatem hanc laeuis omnino est, tenui quodam humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucrum superficies omni adipe uacat. Quamquam secus arbitratu sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue esse asserens: intersepientibus membranis forte delusus, quae huic inuolucro obnatæ prae pingues, ac potissimum in hominibus, uisuntur. Ceterum exterior haec inuolucrum superficies propter fibrosos nexos, ut membranae inuicem conatae, aspera cernitur. Inuolucrum enim lateribus intersepientes membranae quodammodo orbiculatim obnascuntur. Anteriori parti, cui illae membranae non obnascuntur, fibrae membranae earum membranae cavitatem implentium cordis inuolucro adnascuntur. Posterior pars uniuersa intersepientes quoque membranas habet conatas. Ceterum uniuersus mucro, & dextri lateris inuolucrum egregia portio septi transversa neruo circulo ad latus sinistrum ualidissimè, amploque admodum spacio conascitur, quod hominibus est peculiare. Similis quippe & canibus & porcis a septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolucrum conacteretur, adeo sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut oscitater, aut ne utique spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verum & homini adhuc priuatim anterior mucronis pars tunicae costas succingenti fibrosis nexibus haeret, ea parte qua sinistri lateris sextae & septimae costarum cartilagine pectoris ossi coartantur, sed & in inuolucrum nexus inter thoracem interdiuidentes membranas perficitur: nulli enim ex illarum medio inuolucrum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nullas arterias in se disperfas exigit, neque etiam uenas, nisi perquam tenuissimas ab illis ferè exortas, quae intersepientibus membranis tanquam in omentum deriuantur. quum enim cauam transmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quae autem septo in hominibus conascitur, communia cum septo uasa sibi uendicat. Nervos quoque adipiscitur nimis quam obscuros, ac ab illis pronatos, a quibus recurrentes nerui iam pullularunt. Quod uero membranae hoc cordis inuolucrum cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arculae cuiusdam ac thecae cor luculentissimè amplecti, ac intersepientium membranae beneficio sustinere uideatur. Praeterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminem quoque ambigere putauerim. Ceterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aqua contineat, quae serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter dissecandum reposita obseruamus, mihi non admodum perspectum est. Quamuis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non multum eiusmodi aquae quantitatem repperim: quocumque etiam mortis genere siue paulo, siue multo antequam homo interisset, etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus quam uiris animaduertierim: nisi illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quam in his a quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiae cor uituo eximi spectauimus, aquam etiam in inuolucro continere uidebatur: uerum id non admodum commode, utcumque etiam nos tragædia adiungeremus, expèdere licuit. Patavij huius aquae intuitu cupidi, pullans adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmacopolae officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam repperimus. Canes uiui

Inuolucrum
disiectum.

Superficies
nexus in
uolucrum.

Quibus uasis
ac nervis inuolucrum impleretur.

Inuolucrum
suis, & constructio
rationis ratio.

Cuiusmodi aqua
in inuolucro
obseruatur.

Fig. 1. p. 1.

Fig. 2. p. 1.

Fig. 3. p. 1.

Fig. 4. p. 1.

Fig. 5. p. 1.

Fig. 6. p. 1.

Fig. 7. p. 1.

Fig. 8. p. 1.

Fig. 9. p. 1.

Fig. 10. p. 1.

cavitatem inuolucrum & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aqua obseruatur quantitas, ut sanè in mortuis quantum uis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat, quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeo ut de uiuorum aqua nihil asserere uelim, uerum nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mortem conuerso, hanc in mortuis reperiri contententes affirmant) salum esse noui. Quandoquidem (ut saepe antea monuimus) membranae nullis partibus connatae, neque inuicem haerentes perpetuo madidae apparet, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modum ubi membranae cerebrum inuestientes mutuo interstuntur, & interna costas succingentis membranae, & peritonaei superficies, ac iecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inuicem tantum accumbentium, non uero connatarum superficies madorem semper commonstrat. Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quiescens, calidissimè uiscus merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, sed & aquam a Natura ipsi priuatim eiusdem usus gratia largita nanciscetur. Praecipue quum in humidioris temperiei uiris ac mulieribus copiosiore aquam, quam in siccis calidisque, quibus plures adesse spiritus constat, repperimus: atque a phrenitide mortuo cerebri uentriculos sero solo humore non nihil falso ac rigens plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde haec aqua calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum praeter adipem, quo humanum cor imprimis scaet, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquae subter cutem specie, ab utero aeternus dicta, tantam aquae uim in peritonaei amplitudine, & etiam in aquoso ramice, & interdum uiuentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Praeterea aeternus tempore suspens, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, non procul a suburbijis ad publicas uias relictis, paucis post suspensum diebus, ac si uel haec aqua distenter essent, in miram molem intumescunt. Meminerim etiam in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus cutem deraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu in sole relictos, maximam serosae aquae uim in peritonaei cavitatem, & in thoracis amplitudine collegisse. Ceterum nugaci hac disceptatione relictis, ad cor properemus, ne tandem in theologorum quaestionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua sanctissime pertractant, incidamus: ac diui Ioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis calore in suspensis uirionibus, & carnificinis minimè miscamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITV M cordis in sua proportionem ostendit ultima figura tertij libri: dein prima & secunda praesentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro intercluditur, ac inter membranas thoracis cavitatem intersepientes continetur. Ac in prima quidem figura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porro cordis formam ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

Fig. 1. p. 1.
Fig. 2. p. 1.
Fig. 3. p. 1.
Fig. 4. p. 1.
Fig. 5. p. 1.
Fig. 6. p. 1.
Fig. 7. p. 1.
Fig. 8. p. 1.
Fig. 9. p. 1.
Fig. 10. p. 1.

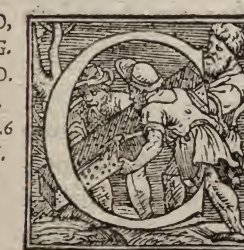

Fig. 1. p. 1.

Fig. 2. p. 1.

Fig. 3. p. 1.

Fig. 4. p. 1.

Fig. 5. p. 1.

Fig. 6. p. 1.

Fig. 7. p. 1.

Fig. 8. p. 1.

CORDIS situm formamque ipsius enarratum modo inuolucrum commonstrat. Cor namque pyramidalis figurae uisitur, & nucis pineae non admodum est ab simile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quam nucis pineae acutiorem sensim desinens: estque multo longius quam crassius, quamquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non aequè crassum secundum orbem, ut ceteris ferè animalibus, sit. Ipsi enim latitudo profunditatem non secus excedit, quam si quis cor in anteriori posteriorique sede non nihil depressum affirmaret. Atque id potissimum in dextra sede illi accidisse, dissecantibus obseruatur. Tota exterior superficies a basi ad mucronem usque extremum impenitè laeuis cernitur, nulli prorsus parti connata. Coronalis tamen uenae propaggines a cordis basi ad mucronem usque cum coniugis suae arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reliqua cordis superficie extuberant, inaequalitatemque minimam efformant: quippe maxima sui corporis portio in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor plerumque abundat, aliquid inaequalitatis inducit. Basis propter uasorum egressus inaequalis utcumque uisitur, dextrae enim ipsius sedi dextra auricula simul cum uena caua, & arteriali uena committitur, in sinistra autem sede laeuiam habet auriculam, & praeter arteriam uenalem, magnae quoque arteriae initium. Porro cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membranas, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo prolixè

Cordis figura.

Cordis superficies qualis.

Cordis situs.

Cordis situs.

lixè admodum dissectionis profectores contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistrum attinet: alijs uerò non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerum & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora. alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi ascribentibus. Quod autem in præsentia thoracem omnes appellant^m quicquid costis & pectoris ossis, & duodecim thoracis uertebreis intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsis thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram sitū descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os hominē longius obtrigit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Deinceps secundum dorſi longitudinem basis uicinior longè est primæ thoracis uertebre, quam mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quam mucro à pectoris ossis^m cartilagine gladij modo in aciem cessante. adeo ut hac dimensione, quam in longitudinem metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterum hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum ualorum origo sit, censetur: exactè, ut in reliquis animantibus, dextræ sinistræque sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet. tātum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrearum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebreis, quintæ uertebre corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorſi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uerò thoracis sede, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amissim mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inferitur. Atque hic tutissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eouſq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antroſum q̃ ipsū basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistrum magis ipſo basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistrum excedat, ipsūq; mucronis centrū sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagineſ respiciat, quæ pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quæ sanè hominī, ut & cerebrum ac iecur, quam cæteris animantibus est grandior. Neque id solum hominī priuatim enuenit, uerum & illi quoque cor septi transuersi neruofæ parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno spacio^o adnascitur, quam proximè accedit: secus longè quam canibus & simijs, quibus cor magno interuallo à septo remouetur.

DE CORDIS SUBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimum figuris delineatur, quæ id quod uis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximè sequentes.

Cordis caro.

Cordis fibra.

PRÆCIPUA cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, uerum duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longè durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata, quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferè speciē, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat fortiat^r. Porro species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorū^a fibris agimus) haud æquæ ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accuratè ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quæ uerò earundem situs differentiarumq; sit ratio, cōiectura potius q̃ sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transuersis sectionibus aggrediari, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatū dignam portionem secundum unum

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimum transuersis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipſo etiam utero, & ambabus uescis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quantq; interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possumus ire inficias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimum, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Ceterum & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribuitur intimas, & deinde his obliquis, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse creduntur, positas esse, & extimam sedem transuersas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibrarum situm ascribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquis, nunc transuersas, & rursus rectas & obliquis & transuersas quodammodo commonestret, quasi tres priores differentie singulis uentriculis peculiaris essent, posteriores uerò toti cordi ambobusque uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquam elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrū deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quam reliquā sedem conspiciamus: transuersas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquis uerò, quæ quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at oblique secundum cordis longitudinem procedunt: Suntq; hæc in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: aliæ autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Atque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexanteq; potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accedit compositio. Vt enim in musculis fibræ ne rumpantur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciunturq;. Quæ porro per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In præsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quam in basi spissiore solidioremq; apparere. Non ob hoc profectò (ut Galenus arbitratur) ne hic cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius lederetur: uerū quod ea cordis pars tenuis sit, & quod ad eā fibrarū rectarū concursus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē cōmonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quam in musculi uentris medio, ubi fibræ nō adeo atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerò propria peculiariq; ipsius secundum iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatio ne, & uitali spiritu conficiendo potissimū cōsistunt, opituletur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Cæterum cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quæ cor tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitrius est, cordis uerò naturalis, ac absque lassitudine inſcrutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minime subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porro cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrū est attractio, & omnium laterum cordis distentio, rectè efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iuncorum scirporum uer radices conneſteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrū dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior redderetur. Hinc siquidem cordis dilatationem condiscere quàm optime liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriùs et posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo^o septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineret, nihil conſingere possumus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, est quàm facillimum, hæc enim cordis contractioni imprimis præſunt, quæ mucronis

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quâ illæ moluntur fibræ, quod laxatis rectis impensius arctantur colligunturq; haud secus quam si prius contractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introsum comprimamus, itaq; illius cavitatem minuas, & interim tamen prociorem reddas. Nunc uero quæ obliquæ fibræ quieti præsent, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu censeatur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undique se contrahant, imaginari non est arduum: præcipue si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sane factum rus es iucundissime ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum rei gratia) subiiciam: in qua non hæc modò, uerum alia pleraque spectanda proponuntur. Nunc autem ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitramur, uerum rectas ad attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retentionem uero obliquas conducere etiam nobis persuasum erit. Cæterum præter cordis carnem & fibras propriæ ipsius uenæ illius substantiam enutrientes, & arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enumerandæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uenæ, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorum uasa distributæ. Quis uero uenæ arteriarum quæ coronaliū sit ortus feriet, in tertio libro abundè complexi sumus. Quare cordis neruulo sermoni quoque addito, ad cordis tunicam est accedendum: ac cum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sextiparis cerebri neruo depromi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolueri basim penetrans, & sinistro uenæ arterialis lateri posteriori sedis exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obsecrè) pertinet. Verum, cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus pertinet obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuellitur. Eiusmodi namque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipue ad basim durioris adipis copia obnascitur: aliquando & per reliquam cordis superficiem ad mucronem usque, ac id semper imprimis secundum uenarum & arteriarum per cordis corpus digressum, illi enim copiosior adipis portio (ut in omento & membranis thoracem intersepientibus accidere conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiam referre tres membranas uenæ cauæ, & duas arteriæ uenalis orificio præfictas, deinde & auriculas, & quatuor ipsius præter id circunvoluent uenas arteriasq; uasa, nisi nunc tempestiuus foret, singula seorsum priuatis Capitibus recensere. Pari quoque ratione & cordis os huc spectare uideretur, nisi & id in primo libro prolixius effemus persequuti.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENTRICULIS. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, non uero & decima sinistrum. undecima autem cor transuersum dissectum oculis subiiciens, uentriculorum cordis naturæ ostendendæ plurimum iuuat.

Ventriculorum
numerus & si-
tus.

Forma dex-
tri.

Forma si-
nistri.

NONAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalibus pulmonem habentibus conformantur, quoque constant numero, nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero disceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor in tus duas insigniter amplas obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: unde etiam unam uentriculum sinum uel dextrum, alteram sinistram merito nuncupamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, amboque inuicem forma plurimum uariant. Dexter namque magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro descendens, cavitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quandoquidem dextro ipsius latere, anteriori & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in sinistro autem latere externæ fornicis aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, propter cordis uentriculorum septum semiorbis modo dextra ipsius superficiei in dextri uentriculi amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mucronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentriculus ampla etiam basi incipit, sensimq; in arcum uersus cordis mucronem definit, cavitatem instar conij, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis namque uentriculorum septum sinistram ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, concauum,

uum, non uero ut dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamq; cum cordis substantia sinistram latus & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes constitutentem exigit: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimum gratia cor constitueretur, ac ut dexter uentriculus fieret tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adnascetur. Vniuersa namque cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi amplitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistram uentriculum orbiculatim ambit efformatq; dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitie superat, & undiq; equè crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscuntiumq; gratia, cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vniuersq; uentriculi superficies perquam inæqualis est, & multis quasi foueis in carnem substantiam penitus impressis obita. Neq; istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistram respicit: uerum per uniuersam prorsus uentriculorum superficiem, non solum in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tantisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neq; unquam uel in exiccato corde conuiuentes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, ambo carneas quasdam explantationes processus uel intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, & in fibras membranas cessant, humiliori sedi membranarum in ipsis sinibus positarum continuas. Cernuntur autem carni hi processus potissimum ad uentriculorum mucronem, humiliorem uel sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capite membranarum cordis naturam persequar. Ventriculorum igitur septum crassissima, ut dixi, cordis substantia efformatum, utrinque foueis ipsi impressis scatur, hac imprimis occasione inæquali superficie qua uentriculos respicit donat. Ex his foueis nullæ (quod sensu saltè cõprehendit) ex dextro uentriculo in sinistram penetrant, adeo sanè ut rerum Opificis industriam mirari cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistram sanguis resudat. Præter hæc uenæ commemorata, in utrisq; duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentiori uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unum quidem uenale, alterum autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis membranæ quædam insunt, quas uasorum orificijs paulo post præfieri commemorabimus: ac in dextro quidem uentriculo tres habentur, uenæ cauæ os spectantes: in sinistro autem duæ, uenalis arteriæ origini connatæ, adeo ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipsorum usu, & quam continent materia inter se differunt. Porro usum illorum unum cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum & aurium usu priuato Capite merito pertractabimus, quod hæc simul omnia cordis functionibus famulentur; quas, nisi enarratarum iam partium constructione prius descripta, recensere absurdum foret.

DE CORDIS VASIS, ET FORVN.

dem orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleraque faciunt figuræ: ac quinta quidem præcipue uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arterialem insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæterum septima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. Non uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

Tota fig.
cap. 6. lib. 3.
hic autem 5.
fig. C, D, E.

UPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur, quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamur. Ac in uasorum quidem numero sunt uena cauæ, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur foraminibus. Vena cauæ ad dextrum cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uero ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, agrediendum duxi, quum sectione (ut rationes subriceam) in natis hominibus nihil aliud quam cauæ ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atque idem de foetibus, quoad hæc tenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illum (si modo

Ventriculorum
superficies.

Cordis uasa
quot & quæ.

Vena cauæ.

do id quis proposuisset retorqueere esset quam facillimum. Nisi forte cum Galeno illi conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse haud falso enunciauerit, quanquam etiam Achillem illum arteriae uenosa principium deturbaret. Ex dextro itaque latere basis dextri uentriculi ad humiliorem eiusdem basis sedem, uena caua^b amplo patentique admodum orificio exoritur, ac illico ab exortu (qui totius uenae capacitatem amplitudinem multum superat, ac uelut extuberans ad cordis substantiae terminos, ^b circulus uisitur) sursum ad iugulum, & deorsum uersus septum^c contendit; neque, ut quispiam forte arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnae arteriae^d modo dirimitur, sed dextro basis cordis lateri instar re-
cti palati attenditur, ac suo ueluti sinistro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enascitur, ac facile citra aliam diuisionem (quod interim arteriae magnae ex cordis basis centro quodam modo prodeunt negatum est) cordis inuolucrum permeans, sursum deorsumque prore-
pit. Neque profecto alia cauae exortus, aut si mauis cum Galeno dicere, insertionis est species, quam originis trium reliquorum uasorum cordis uentriculos spectantium. Ceterum quo-
nam pacto toti anteriori cauae exortus sedi secundum illius longitudinem^e dextra cordis auris^f adnascatur, in eo quod statim de cordis auribus subnexuri sumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis uas censebimus, & ipsius ortus similiter primi orificij loco opportu-
ne habebitur. ^g Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo ascribitur, estque ea uena, quam quidem quod sanguinem in pulmonem deferat, uenaeque prorsus uicem gerat, Venam; quod uero arteriae corpus nanciscatur, Arterialem appellari antea diximus. Haec multo mi-
nori quam caua^h orificio ex dextri uentriculi basis elatissima parte iuxta dextrum latus uentri-
culorumⁱ septi enascitur, & magnae innitens arteriae, sinistrorsumque non nihil suo caudice
inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in^j duos truncos dissinditur, quorum
dexter ad sinistram latus caudicis magnae arteriae, posterioremque eius caudicis sedem refle-
xus, in^k dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uero in^l sinistros. Porro^m uenalis arte-
ria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu quod
aerem continet deducit uenae. Arteriam: a substantia autem, quod uenarum corpori responderet,
Venosam nuncupari reuolimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur, ac ut ue-
narum corpus adipiscitur, ita quoque ex molliori sinistri uentriculi sede (ut caua ex dextri)
principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uentriculi demissio-
rem partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteriaⁿ patenti admodum orbiculari que orificio
enascitur, ac statim ab ortu, aut in ipso potius ortu, in^o duos truncos deriuatur, quorum dex-
ter sub cordis basi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis sedem
dispergitur, sinistro interim in sinistram pulmonis partem exporrecto. Ceterum haec uena-
lis arteriae in primos truncos distributio, adeo illius origini uicina est, ut hoc nomine nonnul-
li dissectionis professores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque
quatuor cordis uasorum orificia enumerauerint. Etrursus fortassis pari ratione uenae cauae
attendentes, ipsius quoque orificium geminarunt: quum in ipsa etiam origine^p haec sursum
deorsumque properat. Huiusmodi enim quid Herophilus contra Galeni Erasistrati que
sententiam ex septimo de Administrandis sectionibus libro innuisse colligitur. Porro nos
quatuor cordis uasorum, quatuor tantum orificia, ut reuera sunt, enumerabimus. Quo
autem pacto uenalis arteriae exortui in anteriori quoque ipsius regione^q laeua cordis auricula
adnascatur, secundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi
deest, quartumque cordis constituit orificium, ^r magna censetur arteria, pari ratione ex si-
nistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatissi-
mae sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis ueluti centro arteria magna enascitur, ali-
quousque recta^s sursum sub uenae arterialis caudice tantisper prorepens, donec cordis inuo-
lucrum permeans, in duos truncos dissindatur, quorum unus corporis superiora, alter infe-
riora petit. Atque ita profecto durorum crassorumque uasorum, ipsius nimirum arterialis
uenae, ac arteriae magnae principia adeo respondent, ut sinistram arterialis uenae latus dextro
arteriae magnae lateri in ipsa origine adnatum sit, amboque uasa hic ex eminentissima cordis
uentriculorum septi sede communepincipium radicemque possideant, quod eousque qui-
busdam animalibus indurefcit, ut id Galenus reuera os esse affirmet. Ceterum^t hic in sini-
stro cordis uentriculo ad septi eminentissimam sedem ascensus post dextram orificij uenalis
arteriae membranam inter dissecandum latens conscendensque Aristoteli imposuit, ut inibi
tertium cordis uentriculum constituerit, illum arteriae magnae principium esse recensens,
quod sane multo minus inculandum uenit, quam quod uentriculorum cordis numerum pro
animalium moleuariare scripserit. At quemadmodum Galenus in huiusmodi leuibus & obi-
ter

Vena arte-
rialis.

Venalis ar-
teria.

Diuerfa A-
natomicorum
de cordis ori-
ficij placita.

Magna ar-
teria.

Li. 3. de Par-
tibus animal.
cap. 4.

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sane Aristoteli sectatores hortarer, ut in Aristotelem affecti, sedulo humani corporis fabricam ipsi reseca-
rent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principid
obijcerent, cuius dissectionis professores crebro insinuat, quum utunque leuiter Aristotelis
ut in confectionibus parum exercitati errorem illum citra partium inuentionem committentis
fert: at eos grauius inculcat, qui totam uitam huic speculationi dedicauerunt, & tamen in pleris-
que falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, com-
plurima profecto occurrerent, quae altius refelli possent, quam quae Galenus alijs imponit A-
natomicis. Non enim admodum leue censeretur, quod in sexto de Partium usu arteriae ma-
gnae orificium amplius uenosa arteriae orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè am-
plius cernatur. Neque simpliciter Galenus magnae arteriae orificium uenosa contulit, imò ceteris
cordis orificijs id amplius esse contendit, adeo in Aristotelis dogmata incitatus, ut non animad-
uerterit uenae cauae orificiū uel triplo maius arteriae magnae orificio cerni, ac reuera esse, uti &
uenalis arteriae orificiū grandius magnae arterie orificio esse dicebamus. Porro quod & ego in
Galeni medicinae parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam praebere neu-
tiquam instituerim, non lubet haec, & eius generis permulta diffusius persequi: unde etiam ad
cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QUA- tuor orificiorum cordis. Caput XIII.

PRÆSENTES membranae seriatim in septima, octaua, nona & decima fi-
guris occurrunt. Septima namque tres proponit uenae cauae orificio praefectas, ac K, L, M in-
signitas. Octaua tres in uenae arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uena-
lis arteriae orificij E & F indicatas. Magnae autem arteriae tres membranae in decima B, C,
D insignitae proponuntur.

1. f. K, L, M.
2. f. H, I, J.
3. f. A, B, C.
4. f. D, E, F.
5. f. G, H, I.
6. f. J, K, L.
7. f. M, N, O.
8. f. P, Q, R.
9. f. S, T, U.
10. f. V, W, X.
11. f. Y, Z, A.
12. f. B, C, D.
13. f. E, F, G.
14. f. H, I, J.
15. f. K, L, M.
16. f. N, O, P.
17. f. Q, R, S.
18. f. T, U, V.
19. f. W, X, Y.
20. f. Z, A, B.
21. f. C, D, E.
22. f. F, G, H.
23. f. I, J, K.
24. f. L, M, N.
25. f. O, P, Q.
26. f. R, S, T.
27. f. U, V, W.
28. f. X, Y, Z.
29. f. A, B, C.
30. f. D, E, F.
31. f. G, H, I.
32. f. J, K, L.
33. f. M, N, O.
34. f. P, Q, R.
35. f. S, T, U.
36. f. V, W, X.
37. f. Y, Z, A.
38. f. B, C, D.
39. f. E, F, G.
40. f. H, I, J.
41. f. K, L, M.
42. f. N, O, P.
43. f. Q, R, S.
44. f. T, U, V.
45. f. W, X, Y.
46. f. Z, A, B.
47. f. C, D, E.
48. f. F, G, H.
49. f. I, J, K.
50. f. L, M, N.
51. f. O, P, Q.
52. f. R, S, T.
53. f. U, V, W.
54. f. X, Y, Z.
55. f. A, B, C.
56. f. D, E, F.
57. f. G, H, I.
58. f. J, K, L.
59. f. M, N, O.
60. f. P, Q, R.
61. f. S, T, U.
62. f. V, W, X.
63. f. Y, Z, A.
64. f. B, C, D.
65. f. E, F, G.
66. f. H, I, J.
67. f. K, L, M.
68. f. N, O, P.
69. f. Q, R, S.
70. f. T, U, V.
71. f. W, X, Y.
72. f. Z, A, B.
73. f. C, D, E.
74. f. F, G, H.
75. f. I, J, K.
76. f. L, M, N.
77. f. O, P, Q.
78. f. R, S, T.
79. f. U, V, W.
80. f. X, Y, Z.
81. f. A, B, C.
82. f. D, E, F.
83. f. G, H, I.
84. f. J, K, L.
85. f. M, N, O.
86. f. P, Q, R.
87. f. S, T, U.
88. f. V, W, X.
89. f. Y, Z, A.
90. f. B, C, D.
91. f. E, F, G.
92. f. H, I, J.
93. f. K, L, M.
94. f. N, O, P.
95. f. Q, R, S.
96. f. T, U, V.
97. f. W, X, Y.
98. f. Z, A, B.
99. f. C, D, E.
100. f. F, G, H.
101. f. I, J, K.
102. f. L, M, N.
103. f. O, P, Q.
104. f. R, S, T.
105. f. U, V, W.
106. f. X, Y, Z.
107. f. A, B, C.
108. f. D, E, F.
109. f. G, H, I.
110. f. J, K, L.
111. f. M, N, O.
112. f. P, Q, R.
113. f. S, T, U.
114. f. V, W, X.
115. f. Y, Z, A.
116. f. B, C, D.
117. f. E, F, G.
118. f. H, I, J.
119. f. K, L, M.
120. f. N, O, P.
121. f. Q, R, S.
122. f. T, U, V.
123. f. W, X, Y.
124. f. Z, A, B.
125. f. C, D, E.
126. f. F, G, H.
127. f. I, J, K.
128. f. L, M, N.
129. f. O, P, Q.
130. f. R, S, T.
131. f. U, V, W.
132. f. X, Y, Z.
133. f. A, B, C.
134. f. D, E, F.
135. f. G, H, I.
136. f. J, K, L.
137. f. M, N, O.
138. f. P, Q, R.
139. f. S, T, U.
140. f. V, W, X.
141. f. Y, Z, A.
142. f. B, C, D.
143. f. E, F, G.
144. f. H, I, J.
145. f. K, L, M.
146. f. N, O, P.
147. f. Q, R, S.
148. f. T, U, V.
149. f. W, X, Y.
150. f. Z, A, B.
151. f. C, D, E.
152. f. F, G, H.
153. f. I, J, K.
154. f. L, M, N.
155. f. O, P, Q.
156. f. R, S, T.
157. f. U, V, W.
158. f. X, Y, Z.
159. f. A, B, C.
160. f. D, E, F.
161. f. G, H, I.
162. f. J, K, L.
163. f. M, N, O.
164. f. P, Q, R.
165. f. S, T, U.
166. f. V, W, X.
167. f. Y, Z, A.
168. f. B, C, D.
169. f. E, F, G.
170. f. H, I, J.
171. f. K, L, M.
172. f. N, O, P.
173. f. Q, R, S.
174. f. T, U, V.
175. f. W, X, Y.
176. f. Z, A, B.
177. f. C, D, E.
178. f. F, G, H.
179. f. I, J, K.
180. f. L, M, N.
181. f. O, P, Q.
182. f. R, S, T.
183. f. U, V, W.
184. f. X, Y, Z.
185. f. A, B, C.
186. f. D, E, F.
187. f. G, H, I.
188. f. J, K, L.
189. f. M, N, O.
190. f. P, Q, R.
191. f. S, T, U.
192. f. V, W, X.
193. f. Y, Z, A.
194. f. B, C, D.
195. f. E, F, G.
196. f. H, I, J.
197. f. K, L, M.
198. f. N, O, P.
199. f. Q, R, S.
200. f. T, U, V.
201. f. W, X, Y.
202. f. Z, A, B.
203. f. C, D, E.
204. f. F, G, H.
205. f. I, J, K.
206. f. L, M, N.
207. f. O, P, Q.
208. f. R, S, T.
209. f. U, V, W.
210. f. X, Y, Z.
211. f. A, B, C.
212. f. D, E, F.
213. f. G, H, I.
214. f. J, K, L.
215. f. M, N, O.
216. f. P, Q, R.
217. f. S, T, U.
218. f. V, W, X.
219. f. Y, Z, A.
220. f. B, C, D.
221. f. E, F, G.
222. f. H, I, J.
223. f. K, L, M.
224. f. N, O, P.
225. f. Q, R, S.
226. f. T, U, V.
227. f. W, X, Y.
228. f. Z, A, B.
229. f. C, D, E.
230. f. F, G, H.
231. f. I, J, K.
232. f. L, M, N.
233. f. O, P, Q.
234. f. R, S, T.
235. f. U, V, W.
236. f. X, Y, Z.
237. f. A, B, C.
238. f. D, E, F.
239. f. G, H, I.
240. f. J, K, L.
241. f. M, N, O.
242. f. P, Q, R.
243. f. S, T, U.
244. f. V, W, X.
245. f. Y, Z, A.
246. f. B, C, D.
247. f. E, F, G.
248. f. H, I, J.
249. f. K, L, M.
250. f. N, O, P.
251. f. Q, R, S.
252. f. T, U, V.
253. f. W, X, Y.
254. f. Z, A, B.
255. f. C, D, E.
256. f. F, G, H.
257. f. I, J, K.
258. f. L, M, N.
259. f. O, P, Q.
260. f. R, S, T.
261. f. U, V, W.
262. f. X, Y, Z.
263. f. A, B, C.
264. f. D, E, F.
265. f. G, H, I.
266. f. J, K, L.
267. f. M, N, O.
268. f. P, Q, R.
269. f. S, T, U.
270. f. V, W, X.
271. f. Y, Z, A.
272. f. B, C, D.
273. f. E, F, G.
274. f. H, I, J.
275. f. K, L, M.
276. f. N, O, P.
277. f. Q, R, S.
278. f. T, U, V.
279. f. W, X, Y.
280. f. Z, A, B.
281. f. C, D, E.
282. f. F, G, H.
283. f. I, J, K.
284. f. L, M, N.
285. f. O, P, Q.
286. f. R, S, T.
287. f. U, V, W.
288. f. X, Y, Z.
289. f. A, B, C.
290. f. D, E, F.
291. f. G, H, I.
292. f. J, K, L.
293. f. M, N, O.
294. f. P, Q, R.
295. f. S, T, U.
296. f. V, W, X.
297. f. Y, Z, A.
298. f. B, C, D.
299. f. E, F, G.
300. f. H, I, J.
301. f. K, L, M.
302. f. N, O, P.
303. f. Q, R, S.
304. f. T, U, V.
305. f. W, X, Y.
306. f. Z, A, B.
307. f. C, D, E.
308. f. F, G, H.
309. f. I, J, K.
310. f. L, M, N.
311. f. O, P, Q.
312. f. R, S, T.
313. f. U, V, W.
314. f. X, Y, Z.
315. f. A, B, C.
316. f. D, E, F.
317. f. G, H, I.
318. f. J, K, L.
319. f. M, N, O.
320. f. P, Q, R.
321. f. S, T, U.
322. f. V, W, X.
323. f. Y, Z, A.
324. f. B, C, D.
325. f. E, F, G.
326. f. H, I, J.
327. f. K, L, M.
328. f. N, O, P.
329. f. Q, R, S.
330. f. T, U, V.
331. f. W, X, Y.
332. f. Z, A, B.
333. f. C, D, E.
334. f. F, G, H.
335. f. I, J, K.
336. f. L, M, N.
337. f. O, P, Q.
338. f. R, S, T.
339. f. U, V, W.
340. f. X, Y, Z.
341. f. A, B, C.
342. f. D, E, F.
343. f. G, H, I.
344. f. J, K, L.
345. f. M, N, O.
346. f. P, Q, R.
347. f. S, T, U.
348. f. V, W, X.
349. f. Y, Z, A.
350. f. B, C, D.
351. f. E, F, G.
352. f. H, I, J.
353. f. K, L, M.
354. f. N, O, P.
355. f. Q, R, S.
356. f. T, U, V.
357. f. W, X, Y.
358. f. Z, A, B.
359. f. C, D, E.
360. f. F, G, H.
361. f. I, J, K.
362. f. L, M, N.
363. f. O, P, Q.
364. f. R, S, T.
365. f. U, V, W.
366. f. X, Y, Z.
367. f. A, B, C.
368. f. D, E, F.
369. f. G, H, I.
370. f. J, K, L.
371. f. M, N, O.
372. f. P, Q, R.
373. f. S, T, U.
374. f. V, W, X.
375. f. Y, Z, A.
376. f. B, C, D.
377. f. E, F, G.
378. f. H, I, J.
379. f. K, L, M.
380. f. N, O, P.
381. f. Q, R, S.
382. f. T, U, V.
383. f. W, X, Y.
384. f. Z, A, B.
385. f. C, D, E.
386. f. F, G, H.
387. f. I, J, K.
388. f. L, M, N.
389. f. O, P, Q.
390. f. R, S, T.
391. f. U, V, W.
392. f. X, Y, Z.
393. f. A, B, C.
394. f. D, E, F.
395. f. G, H, I.
396. f. J, K, L.
397. f. M, N, O.
398. f. P, Q, R.
399. f. S, T, U.
400. f. V, W, X.
401. f. Y, Z, A.
402. f. B, C, D.
403. f. E, F, G.
404. f. H, I, J.
405. f. K, L, M.
406. f. N, O, P.
407. f. Q, R, S.
408. f. T, U, V.
409. f. W, X, Y.
410. f. Z, A, B.
411. f. C, D, E.
412. f. F, G, H.
413. f. I, J, K.
414. f. L, M, N.
415. f. O, P, Q.
416. f. R, S, T.
417. f. U, V, W.
418. f. X, Y, Z.
419. f. A, B, C.
420. f. D, E, F.
421. f. G, H, I.
422. f. J, K, L.
423. f. M, N, O.
424. f. P, Q, R.
425. f. S, T, U.
426. f. V, W, X.
427. f. Y, Z, A.
428. f. B, C, D.
429. f. E, F, G.
430. f. H, I, J.
431. f. K, L, M.
432. f. N, O, P.
433. f. Q, R, S.
434. f. T, U, V.
435. f. W, X, Y.
436. f. Z, A, B.
437. f. C, D, E.
438. f. F, G, H.
439. f. I, J, K.
440. f. L, M, N.
441. f. O, P, Q.
442. f. R, S, T.
443. f. U, V, W.
444. f. X, Y, Z.
445. f. A, B, C.
446. f. D, E, F.
447. f. G, H, I.
448. f. J, K, L.
449. f. M, N, O.
450. f. P, Q, R.
451. f. S, T, U.
452. f. V, W, X.
453. f. Y, Z, A.
454. f. B, C, D.
455. f. E, F, G.
456. f. H, I, J.
457. f. K, L, M.
458. f. N, O, P.
459. f. Q, R, S.
460. f. T, U, V.
461. f. W, X, Y.
462. f. Z, A, B.
463. f. C, D, E.
464. f. F, G, H.
465. f. I, J, K.
466. f. L, M, N.
467. f. O, P, Q.
468. f. R, S, T.
469. f. U, V, W.
470. f. X, Y, Z.
471. f. A, B, C.
472. f. D, E, F.
473. f. G, H, I.
474. f. J, K, L.
475. f. M, N, O.
476. f. P, Q, R.
477. f. S, T, U.
478. f. V, W, X.
479. f. Y, Z, A.
480. f. B, C, D.
481. f. E, F, G.
482. f. H, I, J.
483. f. K, L, M.
484. f. N, O, P.
485. f. Q, R, S.
486. f. T, U, V.
487. f. W, X, Y.
488. f. Z, A, B.
489. f. C, D, E.
490. f. F, G, H.
491. f. I, J, K.
492. f. L, M, N.
493. f. O, P, Q.
494. f. R, S, T.
495. f. U, V, W.
496. f. X, Y, Z.
497. f. A, B, C.
498. f. D, E, F.
499. f. G, H, I.
500. f. J, K, L.
501. f. M, N, O.
502. f. P, Q, R.
503. f. S, T, U.
504. f. V, W, X.
505. f. Y, Z, A.
506. f. B, C, D.
507. f. E, F, G.
508. f. H, I, J.
509. f. K, L, M.
510. f. N, O, P.
511. f. Q, R, S.
512. f. T, U, V.
513. f. W, X, Y.
514. f. Z, A, B.
515. f. C, D, E.
516. f. F, G, H.
517. f. I, J, K.
518. f. L, M, N.
519. f. O, P, Q.
520. f. R, S, T.
521. f. U, V, W.
522. f. X, Y, Z.
523. f. A, B, C.
524. f. D, E, F.
525. f. G, H, I.
526. f. J, K, L.
527. f. M, N, O.
528. f. P, Q, R.
529. f. S, T, U.
530. f. V, W, X.
531. f. Y, Z, A.
532. f. B, C, D.
533. f. E, F, G.
534. f. H, I, J.
535. f. K, L, M.
536. f. N, O, P.
537. f. Q, R, S.
538. f. T, U, V.
539. f. W, X, Y.
540. f. Z, A, B.
541. f. C, D, E.
542. f. F, G, H.
543. f. I, J, K.
544. f. L, M, N.
545. f. O, P, Q.
546. f. R, S, T.
547. f. U, V, W.
548. f. X, Y, Z.
549. f. A, B, C.
550. f. D, E, F.
551. f. G, H, I.
552. f. J, K, L.
553. f. M, N, O.
554. f. P, Q, R.
555. f. S, T, U.
556. f. V, W, X.
557. f. Y, Z, A.
558. f. B, C, D.
559. f. E, F, G.
560. f. H, I, J.
561. f. K, L, M.
562. f. N, O, P.
563. f. Q, R, S.
564. f. T, U, V.
565. f. W, X, Y.
566. f. Z, A, B.
567. f. C, D, E.
568. f. F, G, H.
569. f. I, J, K.
570. f. L, M, N.
571. f. O, P, Q.
572. f. R, S, T.
573. f. U, V, W.
574. f. X, Y, Z.
575. f. A, B, C.
576. f. D, E, F.
577. f. G, H, I.
578. f. J, K, L.
579. f. M, N, O.
580. f. P, Q, R.
581. f. S, T, U.
582. f. V, W, X.
583. f. Y, Z, A.
584. f. B, C, D.
585. f. E, F, G.
586. f. H, I, J.
587. f. K, L, M.
588. f. N, O, P.
589. f. Q, R, S.
590. f. T, U, V.
591. f. W, X, Y.
592. f. Z, A, B.
593. f. C, D, E.
594. f. F, G, H.
595. f. I, J, K.
596. f. L, M, N.
597. f. O, P, Q.
598. f. R, S, T.
599. f. U, V, W.
600. f. X, Y, Z.
601. f. A, B, C.
602. f. D, E, F.
603. f. G, H, I.
604. f. J, K, L.
605. f. M, N, O.
606. f. P, Q, R.
607. f. S, T, U.
608. f. V, W, X.
609. f. Y, Z, A.
610. f. B, C, D.
611. f. E, F, G.
612. f. H, I, J.
613. f. K, L, M.
614. f. N, O, P.
615. f. Q, R, S.
616. f. T, U, V.
617. f. W, X, Y.
618. f. Z, A, B.
619. f. C, D, E.
620. f. F, G, H.
621. f. I, J, K.
622. f. L, M, N.
623. f. O, P, Q.
624. f. R, S, T.
625. f. U, V, W.
626. f. X, Y, Z.
627. f. A, B, C.
628. f. D, E, F.
629. f. G, H, I.
630. f. J, K, L.
631. f. M, N, O.
632. f. P, Q, R.
633. f. S, T, U.
634. f. V, W, X.
635. f. Y, Z, A.
636. f. B, C, D.
637. f. E, F, G.
638. f. H, I, J.
639. f. K, L, M.
640. f. N, O, P.
641. f. Q, R, S.
642. f. T, U, V.
643. f. W, X, Y.
644. f. Z, A, B.
645. f. C, D, E.
646. f. F, G, H.
647. f. I, J, K.
648. f. L, M, N.
649. f. O, P, Q.
650. f. R, S, T.
651. f. U, V, W.
652. f. X, Y, Z.
653. f. A, B, C.
654. f. D, E, F.
655. f. G, H, I.
656. f. J, K, L.
657. f. M, N, O.
658. f. P, Q, R.
659. f. S, T, U.
660. f. V, W, X.
661. f. Y, Z, A.
662. f. B, C, D.
663. f. E, F, G.
664. f. H, I, J.
665. f. K, L, M.
666. f. N, O, P.
667. f. Q, R, S.
668. f. T, U, V.<

substantia adaugentur suffulciunturque: non aliter profecto apparentes, quam si carnes in cordis uentriculo uirgulae essent. Caterum membrana haec propter tres membranos ab ipsa deductos processus, trium uenae cauae orificij membranularum loco enumeratur, atque quod processus illi quum clauduntur, atque inuicem conuiuent, spiculorum sulcis structura similiter existant, Graeci *πριζωχίνας*, quasi trifurcas diceret, eos appellauere. Quum enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem e regione illius centri coeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non ab similem, idque potissimum illi cuspidi, quo in telis Turcae penetrandis loriceis hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quod minus oblongum illud ferrum graualet, anguli que acutiores redderentur, illi inter duos angulos sulcum elimant, adeo ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem sulcos ostendat: uti etiam hic in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum tres membra neos processus inuicem committes. Caterum si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris ad aperti similitudinem petis, eam ex coronae forma opportunè sumes, quam regum capitibus antiquitatem insculpsisse, in illis quoque Romae effodiuntur imaginibus uidemus.

*V uenalis arterie
nue membranae.*

Porro quemadmodum uenalis arteria uenae cauae tum corpore, tum intro mittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriae membranae cum cauae orificij membranarum pleraque exigunt communia. Ad radicem enim orbis uenalis arteriae membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimque ab exortu à cordis substantia abscedit, uenae cauae orificij membraneo corpore huc usque quam simillima. Verum quum aliquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem illis qui ad uenae cauae orificium pertinent respondentes, sed mole & robore superiores. Exemplum enim basi in obtusum mucronem finiunt, longius in sinistri uentriculi cauitate, quam cauae orificij membranae in dextri contingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anterior enim & posterior inuicem de hiscunt. Secundum uniuersam eorumdem humilior sedem (quae etiam ut cauae orificij membranularum, crassior duriorque existit) fibrae seriatim ex illis enascuntur, quae deorsum porrectae, tandem cordis substantiae ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, carnea cordis substantia adaugentur stabiliunturque. Caterum quia membraneus uenalis arteriae circulus in duos tantum processus dirimitur, dissectionis proceres duas tantum membranulas ipsius orificio praefici asserunt: quas mitrae episcopali non admodum inepte contuleris, si modo partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posteriorique mitrae cacumini assimilaueris. quum enim duo tantum hic cernantur processus, utique eos inuicem conuiuere singas, *πριζωχίνας* cum Galeno ipsas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant.

*Arterialis
uenae membra
nae.*

Venae arterialis membranae dictorum modo orificiorum membranarum neque situ, neque forma, neque etiam robore respondent. A uenae enim arterialis exortu haec introrsum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, sed tota in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductae, ut commemoratae prius membranulae ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiam his unus communis que est circulus, uerum tres distinctae, & non admodum ualidae sunt membranarum, singulae semicirculi modo principium ducentes. Venae enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, suae amplitudinis superficiei in tres semicirculos extrorsum à corde latefcentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, supra infraque contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranae tota ipsarum amplitudine, quasi semiplena lunae imaginem referentes pronascuntur, nusquam uasi ipsi, praeterquam ad haec tubera, adnatae. Harum membranarum latissima sedes, quae extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi non connatum, haud ita rectè cernitur, ac si singulae membranae dimidiatum circulum ad amissim exprimerent: uerum modicè id latus introrsum obliquatur, & non adeo aliter extrorsum uel in medio confendit, atque terminis quibus utrinque uasi continuatur. Quum itaque haec superior latissima que membranularum pars latus uel instar dimidiatae parenthesis ad hunc modum (inspiciatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasa connexus semicirculum ad amissim exprimat, Graeci has membranulas *συγμοειδείς* nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus uenae arterialis membranulis, tres in arteriae magnae ostiolo à Natura creatae respondent, in nullo prorsus ab illis quam

*Arteriae mag
nae membra
nae.*

quam in magnitudine & robore differentes. Magnae enim arteriae membranulae tanto grandiores ualidioresque uenae arteriosae membranulis uidentur, quanto uenae arteriosae corpus ab arteriae corpore duritia amplitudineque uincitur.

DE CORDIS AURICVLIS. Caput XIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verum dextram auriculam inuersam ostendit septima figura F, & octaua K. Sinistram uero nona figura I, & decima L.

44 ff. I. s. f. figura B. 45 ff. B. ad C. uenae potius ff. sept. me ff. ad p. proxima Q.

VRICVLAE cordis dissectionum professoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namque ad utrumque cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistrum nuncupamus. Dexter itaque appendix seu

*Dextrum cor
dis auriculam
situs.*

*Dextera auri
cula situs, for
ma.*

auris, dextro cordis basis lateri attenditur, tota anteriori exortus uenae cauae regioni secundum illius longitudinem obducta, & etiam suo mucrone à uenae corpore abscedens, elatius nonnihil quam cordis basis sursum conscendit. Voco autem exortus uenae cauae longitudinem, totam eam sedem quae à uenae cauae parte qua propinquius cordis mucroni uenae cordis substantiae adnascitur, usque ad eam quae basis cordis cetro, aut ipsi arteriali uenae uiciniore est, atque huic exortus longitudini dextrae cordis auriculae basis longitudo respondet. Huius enim auriculae effigies pyramidem refert, ex quo oblonga basi in mucronem, qui non admodum acutus protensusque est, desinit. Auriculae etenim basis longitudo, quam uenae cauae ex corde principij longitudine metiri diximus, ipsius auriculae etiam admodum distente amplitudine fere triplo excedit: deinde & longior multo est, quam progressus à basi auriculae ad ipsius mucronem pertinet. Porrigitur autem auricula à basi sursum antrorsumque, adeo ut nulli auriculae forma, quod ad basim mucronemque, & deinde ad cauitatem ac compressionem distentionemque attinet, exquisitiùs contuleris, quam coriaceis tuberibus utrinque Turcarum sellis assutis, quae equis fluuium transnatauri uelicarum ritu magno usu insunt. Exterior namque auriculae superficies pro ipsius repletione uariatur: quum enim auricula in cordis constrictione turget, operataque est, gibba undique & aequalis & aequo ueluti humore oblita cernitur. At inanita concidentem auricula, superficies haec rugosa ac ueluti plicis obrita spectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriori aequo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verum quandoque, licet id rariùs, exterior distente etiam auriculae superficies inequalis, propter adipem illi tunc obnatum uisitur. Interior autem superficies auriculae cauitatem circumscribens, uentriculorum cordis superficiei omnino respondet. Ut enim haec ubi uasa educit leuis, tota autem reliqua sede aspera & foueis plena cernitur, ita quoque illa ubi uenae cauae exortui adnascitur, leuis quidem est, reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeo scaret, ut cordis superficiei inaequalitate uincat. Atque haec cauitas in amplitudine prout auriculae corpus aut concidit aut distenditur uariatur, foueae autem nunquam penitus explicantur. Porro auriculae substantia triplici fibrarum genere, & modica, eaque admodum dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constitat, adeo ut auriculae fibrarum cum cordis substantia respōdeat, ac carne (que, ut diximus, neruea magis cuticularis & subnigricans est) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum ea carnis commixtione uix cutis crassitie superante, aliud peculiare auriculam in sui constitutione aspicit. non enim uenas arteriasque & neruos peculiariter ipsi insertos comprehendimus. Caterum auriculae connexus propemodum ita se habet, sinistram sui basis latus extremo cordis substantiae, ubi anterior uenae cauae in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur: aut uerius ab illo extremo auriculae prodit. Dextrum autem basis latus uenae cauae corpori secundum ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede cōnascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur, tota reliqua parte auricula ab omni prorsus connexu libera est, & perinde ac cordis corpus in cordis quoque in uolucro continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissis.

*Dextera auri
cula substantia.*

*Nexus auri
culae.*

*Sinistra cor
dis auricula.*

Sinistra cordis auricula plerumque cum dextra possidet communia, haec namque in anteriori sede exortus uenalis arteriae secundum ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque cessat, uerum is mucro qui acutior dextrae auriculae mucrone habetur, non adeo sursum, sed in sinistram magis atque in latus exporrigitur. Insuper sinistra in prouectoribus aetate hominibus dextrae auriculae dimidiatae magnitudini cedit, ut & ipsum quoque uenalis arteriae ostiolum longè minus

46 ff. E. 4. ff. I. 1. ff. L. 1. ff. G. 9. ff. C. 1.

710 ff. B. C. D. C. ff. ad 2. inferte ff. 3. characte 711 ff. 1. 1.

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculae utrumque respondent. Quamque exterior sinistra superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis oblita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marcida exicca, taque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterius abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem seriatiim subiicere nitimur: id non praeterites, in foetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in aetate prouectioribus.

CORDIS, IPSIVSQUE HACTENUS COM

memoratarum partium functio & usus, ipsarumque constructionis ratio.

Caput XV.

Cor cuius animae sedes.

OR irascibilis, seu uindictae honorisque concupiscibilis animae sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad haec, Zeno, ipsiusque dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius affectibus, cor principium fontemque esse uoluerit, non nunc dictae tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quae ciborum, potuum, & ueneriorum est appetitrix, quam alteratrie Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibile appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unam cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicam, animae principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque uim substantiae e corde proficiscientis facultates esse asserunt, animae autem species partes uel esse inficiantur, neque eas distinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in una substantia, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. At his omnibus refragat, ex diuini atque inter medicos facile primarii Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, qui in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris quos de Hippocrate & Platone dogmatibus inscripsit. Illis namque libris tres animae species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientia prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstrationibus comprobatur, iecur ciborum potuumque & ueneriorum concupiscibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animae ergastulum esse concedens. Porro ne hic forsitan in aliquem uentumque, ac nescio in quem haereticum censorem impingam, ab hac de animae speciebus earundemque sedibus disceptatione prorsus abstinebo. quum tot hodie, ac potissimum apud nostrates sanctissimae uerissimaeque nostrae religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebrandam Anatomem (ubi haec potissimum examinanda ueniunt) mussitare audierint, illico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate haesitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modo non temere ad artem accedere, neque inopportuna grotaui membro remedia applicare uoluerint) de ijs quae nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quaeque sigillatim habeat, quo uel in animalis membro singulae constitutae sint, & praeter haec maxime (si modo id adipisci mente possemus) quae animae substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere possit: ac quasi non aliter de sanctissima, quaeque accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemque aeternitatem hominum animae adipiscuntur, quae de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppedit hoc in negotio opinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animae facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fontemque existere, ac pulsum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subser

Medico de animae facultatibus ac sede considerandi.

Cui functioni omnes cordis partes famulantur.

subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singula ea serie qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcumque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quae thoraci extrinsecus noxae inferre possunt remotissimus. Praeterea cor in pulmonis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita constituit, ut aequalem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenofam arteriam molietur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam & uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad haec, cor non admodum procul ab ore, per quod inspirationem perfici necessum erat, locatum, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per arteriae magnae ramos toti corpori natuum calorem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossu coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enarrans, medium adamumsum esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem aequè tutam nanciscuntur, quandoquidem basis ipso mucrone impensius occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delectetur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutae, uasorum explantationi & exortui destinantur. Quae uero ab hac ad mucronis usque cacumen utrinque in lateribus, & anterioribus posterioribusque habetur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos efficiendos subseruiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidus, ac propter cordis fibrarum hinc collectio nem copiamque, & carnis eas suffulcientis amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi praefectum, adeo ut mucro securius, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mucro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam uasorum exortibus praeficitur, omnium est primaria: quaecumque autem inter has sunt mediae, cum uicinarum dignitate proportionem exigunt. Quae enim basi uiciniùs accedunt, paulo minus habendae sunt potissimae. At quae inter has sunt mediae, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam amplamque ob quatuor illorum grandium uasorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum effectum sit, etiam si non dicatur, omnibus manifestum esse conijcio. Quamquam Natura interim cor sphaericae figurae iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissimae, & ceteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphaericum appareat, quoadmodum in ipsius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper offenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphaericum esse censeremus. Quis autem cordis substantiae sit usus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo comunitatem, & rursus differentiam prosequeremur, necessariò complexi sumus, praecipue tum explicant, cui potissimum muneri triplex fibrarum genus cordis substantiae intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, praeficeretur. Ceterum uena cordis basim coronae instar cingens, & ramos per externam cordis superficiem deorsum a basi exporrigens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumentumque est, cordis substantiam potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expurgatiori quem cordis uentriculi continent, enutrir. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturbaret, etiam si uenae coronalis ramos non penitus, sed ueluti superficiei tenus in cordis substantiam dispargi cõtenderet, quum tot innumeris musculis etiam uniuerso cordis corpore crassioribus uenas duntaxat ad extremam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendi ueniunt praecipui uenae coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterior, alter posterior exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculum septi ductum protensus, quasi cordis substantiae his sedibus septi gratia plus alimentum requireret. Quod etiam testatur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti. nam quanto substantia cordis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiore, frequentioresque cernuntur. Atque haec eo diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis distentionem interurbare afluat, se se exercuiat, num uentriculus intestinaque suo quem totius corporis gratia efficiunt succo, an uero sanguine enutritur: non expendentes, alia prorsus functione organum aliquod, puta uentriculum, intestina, uescas utraque, urinarios bilisque meatus, utrum, uel

Inuolucrum
us.
Situs cordis
ratio.

Lib. 2. de
crebris Hipp.
et Platonis.

Omnis cordis
partes non aequè
dignas esse.

Formae cordis
ratio.

Cordis substantiae
us.

Coronalis uenae
us.

Dd 4 nas,

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantiæ nutritioni providere, & eam actionem cuius potissimum nomine cōdita sunt, obire. Parum quoque animadvertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendi, facultatibus fibras subseruire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranis, cute, & eius generis partibus fibris carētibz expen dere licet) instam duntaxat uim citra fibrarum subsidii, autorem esse. Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam uenarum propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæ enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumque imprimis contineat, cordis substantiæ offeruntur, eius insitum calorem temperant. Porro quum hæc adamussim inquires, Galeni placito in septimo de Administrandis con sectionibus libro neutiquam acquiescendū uenit, quo corales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit, illæ etenim extra sinum à caua enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeo ut corales uenas adiens sanguis à caua assumatur, prius quam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterum^o neruulus cordis basi oblatu, tri stantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordis largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere ossiam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ^o origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbi trantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insit firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerū illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducunt) firmamento essent. Porro cordis uentriculorū officium eiusmodi ferē est. dexter eo quod san guinem præcipuè cōtinet, sanguinisque elaborationi potissimum dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is namque pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice in signi iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissi mus fieri debuit, neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumofus, expurgatus, nihil minus quàm feculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmōi ad opportunam nutri tionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmōi proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iustius pulmōi hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmōi tam amice aërem, quo nihilico concidere emorietur uelit, perpetuò indigeret, ipsius nomine attrahenti, ac obsequentiissi mi famuli ritu præparati, & illius potissimum gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmōi opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparare que studeret. Pulmonis igitur occasio ne dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic namque uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptius impetu postmodū per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentricu lorum cordis septi poros in sinistram uentriculum deducere sinit: reliquam autem eius sangui nis partem dum cor cōtrahitur arctaturque, per uenam arterialem in pulmonem deriuat, ac pro inde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmōi & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentricu lum orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmonem deferendo potissimum au xiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ^o tunicas adipiscatur, in pulmōis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamque factam esse diceremus, tum pro pter continuos pulmōis & cordis motus, tum etiam ne pulmō tenuis illius quem cōtinet san guinis plus quàm ad nutritionē sufficere possit (etiam si quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmō, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumoforemque redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sini stro cordis sinu pulmōi offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Acce dit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodque secun dū pulmōis compressionem & dilatationē quiescere, atque quàm minimum moueri opor tuit, magna Naturæ providentia alijs corporis uenis impēsius rigidum, crassumque, & cōpressu dilatarūque difficilius factū esse. Hac siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilatationē haud impediūt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmōis amplitudinem illo dilatato im plerent,

Coronaliū ar teriæ uisus.

Cordis neru uisus.

Dexter cordis uentriculi uisus.

Venæ cauæ orificij in cor pertinetis uisus.

Arterialis uenæ uisus, & ipsius cōstruc tionis ratio.

plerent, & rursus compresso pulmōe subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propagi nibus ex pulmōis cōpressu fieri prohiberēt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentū san guinem in dextrum ipsius sinum ex caua alliciat, & quodammodo rapiens eum absorbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmōis tenuis gratia nutritionis resudaret, non adeo crasso ualidoque, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profe ctò uena in ualida illa cordis attractione, nerumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis au riculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaque quodammodo in uen triculum attractionis impetum solutura conuolueretur, cordisque instar promptuarij esset. Atque huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferen dis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsionī subseruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verū quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substan tia adeo conuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cor dis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Na turæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus, nam modò cōmemorati usus nequaquam præcipui uidentur, quod uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus^o transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cor dis motu iam cessante, neque dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, disten dique contrahi obseruas. Cæterum ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Eu ripi ritu, propulso, tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sangui nem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt, ac compresso corde, ne idem in cauam re fluat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior reddi tus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus constricto, seu, ut in contractione sit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranularū quoque fibræ mu cronē uentriculi potissimum adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam e regione centri ue næ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificiū id occludunt, ac quo minus san guis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verū & ad hanc actionem, sanguis ipse à uen triculilateribus compressus auxiliatur. is namque quum uenæ cauæ orificiū petit, ad postero rem membranularum sedem impetruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ ma gis inuicem conuieat, autor est, sibi que ipsi ne hac illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificiū accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmo nem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atque ad uenæ latera concidunt, sanguinē in cordis contractionibus promptē in uenā fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmōis cōpressionē uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorē membranularū sedem cōcidit, spaciū quod inter corpus uenæ ac mem branæ est, implens. Vnde etiā necessariò membranæ deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōnuent, orificiūque claudant, occasio est. adeo ut quanto uehementius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseque pulmō inter expirandū comprimatur, tanto exactius membranæ uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor refluere prohibet: uerū nō ita accuratē id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterum quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluente impetum sustineant, quæ autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiā secundū cordis motus^o fibrarum suarū quibus dextrī cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuētū, tensionē experiātur, haud mirum est, has illis longē ualidiores à Natura pro creatas esse, atque huic cauę orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiū modo cor molitur, id enim cordi magis quàm cuius alijs inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahen tis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut magnes

Dextræ cor dis auriculæ uisus, & ipsius cōstructionis ratio.

Membranula rum cauæ ori ficij præfecta rum usus.

Membrana rum arterialis uenæ orificij ratio.

Sinistri cordis uentriculi usus & constructionis ratio.

magnes familiaritate qualitatis ferrum trahit: quid namque familiarius est cordi ipso aëre, ad infirmitatem & caloris nativum nutritionem: deinde etiam sanguine utilius & benignius nihil, ad nutritionem ac spiritum vitalem restaurandum censetur. Sinister cordis uentriculus, quod spiritum vitalem præcipue contineat, & cōficiat, aëremque amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aëreus uenuncupatus est. Hic tanto crassioribus ex cordis substantia lateribus quam dexter uentriculus, cōstituitur, quanto materia quam ipse in clusam seruat, leuior, rarior, & euaporatu promptior, uelociorque illa est, quam dextrum in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum uentriculorum in crassitie ob cōtentam in ipsis materiam ratio, quam in uenæ arteriaque tunicis esse aliquando cōmemorauimus. quanquam etiam fortassis humanæ machinæ architectus, sinistrum cordis uentriculum crassioribus lateribus etiam cōstituerit, ut ille laterum gravitate sanguinis in dextro uentriculo cōtenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro uentriculo asseruatur, estque is plerumque tenuior & flauior, quam quā interim quandoque cōtrario crassior rigidiorque appareat, calidior uero semper. Porro reliqua quæ ad huius uentriculi partium usus enarrationem requiri possint, ex dextri uentriculi enarratione non importune petuntur. Quemadmodum enim dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque sinister aërem ex pulmone in arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde allicit, illoque ad caloris innati refrigerationem & substantiæ ipsius nutritionem, spiritumque vitalem utitur, hunc aërem excoquens & præparans, ut is una cum sanguine qui ex dextro uentriculo in sinistrum per uentriculorum septum copiosius reludauit, in magnam arteriam, totumque adeo corpus delegari possit. Quod autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insigni artificio à rerum conditore ad iustitiam temperata præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere possimus, fatemur. Caterum si quæ fuliginosa recrementa ex hac aëris in sinistrum uentriculum dilatato corde contracti emutatione, ipsoque innato calore producantur, ea rursus per arteriam uenalem cōstrictio corde in pulmonem externi arbitramur. Atque ea potissimum arteriæ uenalis corporis est ratio, nam continuo indefesse aërem ex asperæ arteriæ ramis, ipsoque adeo pulmone in se assumere debebat, & rursus suis motibus cordis rhythmis correspondentibus, fuliginosas eiusmodi reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere: quod sanè difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæc eundem cum reliquis partibus corporis usum præstet, in quo hæc cordi accommodata censetur, non tamen arteriæ propriarum mole tantum aërem qui illis non per occultos meatus, sed per patentes in ipsis cauitates à corde una cum sanguine offeruntur, assumere, rursusque propellere, ac arteriæ uenalis debebat, adeo sanè ut hæc necessariò tenui & uenarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interrim adeo suæ securitati atque possibile fuit, prouidit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atque breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, ut hæc illico pulmonis substantia undique suffulta, implicitaque, à ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maxime indignisset, facile uitasset, alius usus accedit, pulmonis nutritioni accommodus, nam hæc arteria, ut relique totius corporis (præter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituofo oppleta, etiam pulmone idoneum suppeditat sanguinem, id pulmone supplens, quod nimium seuera rigiditas arterialis uena ob corporis sui crassitiam, & sanguinem quoque minus quam arteriæ uenalis sanguis, leuem aëremque, pulmone denegabat. Porro & sinistra cordis auricula uenosa arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam usui esse diximus: & sinistra auricula tanto minori cauitate donatur, quanto etiam arteriæ uenalis orificium, caua orificio angustius uisitur. Deinde aër etiam ipso sanguine sequacior est, adeo ut & hac quoque occasione sinistra auricula iure minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, non tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potissimum uacui fuga aërem trahit) uenosa arteriæ corpus, ita atque caua cōuelli. Quod autem sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac perinde etiam crassior & pinguior, & ad motum minus sequax quam dextra auricula cernatur, argumento quoque est, ad quandam materierum præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionē quandam cum cordis sinibus sortiri. Porro ut auricularum par usus est, ita etiam sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt. Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introsum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato aërem ex uenali arteria in uentriculū ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim in dilatatione magis adductum laxatis, ipsisque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quæ autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in uenalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quam

Cordis carnis usus.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Sinistri cordis auriculæ usus.

Membranulæ uenalis arteriæ & membranulæ arteriæ usus.

quam interim credamus has membranulas quum duæ duntaxat sint, suum orificium cui præficiuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis contractione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes membranulæ, ipsæ omnino functione respondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæc siquidem in cordis cōtractione spiritum vitalem una cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profluere sinunt. at corde rursus dilatato, spiritusque ac sanguine denuo ad uentriculum tracto, illius regurgitatione in uentriculum prohibent, sanguine nimium eas uersus magnæ arteriæ orificij centrū (ut in arteriali uena fieri nouimus) cōprimente.

Præsens itaque liber constructionē partium, quas Natura aëreæ substantiæ reficiens dæ fabreficit, utcumque complexus est, quæ quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationē mittunt, opportune quum iam cō usque humani corporis harmoniā deduximus, sequenti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principium & rationis sedem, omniumque uiscerum in altissimo corporis locum regem, aggrediemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adiciam, operæ precium fuerit hoc libro traditarum partium administrandæ sectionis rationē eo ordine cōplecti, qua proximè præcedente libro, cibi potionisque ac generationis organorum sectionem docuimus.

CORDIS, PULMONVM, RELIQVORVM

que respirationi seruientium organorum administrandi ratio.

Caput XVI.

1. m. f. 14. A. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

NATOMICAM hanc administrationē in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim præsens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodē corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Vt enim simul omnia in uno primum tua solius opera adamussim discas, impossibile arbitror. Præcedentis itaque libri cōtinuata administratione, sustentaculum ceruici subijcito, cuius ope ea exporrigatur, caputque in posteriora declinatū pendeat, in quem usum quadrangulæ illis fictilibusque lapidibus uti consueui, eos secundum longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitentes ceruici supponēs, ac caput deprimēs. Deinde ut in secundo libro docui, faciem & uniuersam colli anteriore sedē cute nudo, ac primum faciei musculos, qui trōtis cutem & palpebras, deinde quigenas, labra, & narium alas mouent aggredior, non præteries in altero latere uenarum, arteriarum, & neruorum ramos. Quum itaque ad eum quem præcepimus modum, faciei musculos demonstraueris, eos qui ossi u imaginē referenti proprii sunt, ac qui à pectoris osse in primā laryngis cartilagine scuti assimilata feruntur, aggredieris. Deinde à pectoris osse & clauiculis musculū liberabis brachiū pectori adducentē, insuper illum qui à clauicula primæ costæ inferitur. Ad hos, musculū quoque scapulam pectori adducentem à costis separabis, uenis, uti ita diximus, cū arterijs neruisque obseruatis, aut musculos in uno latere duntaxat, in altero uero uenas, arterias & neruos expendes: quorum series si memoria exciderit, à tertio libro & quarto uenit petenda. præsens enim locus in immensum excresceret, si illa hic quoque ordine recenserem. Post hos à pectoris osse & clauiculis rescabunt, qui hinc ad mamillares capitis processus ascendunt, hac in omnibus obseruata ratione, ut singuli suis quibus inferunt ossibus integri adhuc appensi seruētur, postmo dumque in ostendēdo reliquorum sui articuli musculorum numero accommodari possint. Quo nam autē artificio singuli sint scindēdi, quidque in cuiusque sectione priuatim ueniat obseruandū, in secundo libro suis locis abunde sum persecutus. In præsentia à pectoris osse clauiculas acutiore cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossi colligantur ligamēta diuidēs, ac interim accuratissime cauēs, ne cultello altius iniecto, quæ huic articulo subliunt uala uulneres. Atque hic cartilaginem examinabis, quæ clauiculā pectoris ossis sinum, præter alias articulorum cartilagine intercedit, & aliquod reponenda est, ut illa postmodum in skeleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autē clauiculas nitēris uti à pectoris osse attollere, ac ab illo primæque costæ in exteriora reflectere, ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quæ costæ ossi cōtinuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso ab osse est liberanda, hic quoque mente adhibita, ne culter profundius mergens, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primæ costæ dissecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si uoles nouacula dirimes, continuasque lineas intercostales musculos ad thoracis usque capacitatem diuides. Liberatum nunc cum cartilaginibus à costarum ossibus pectoris os, non nihil eleuatum modo in dextrum, modo in sinistrum latus reflectendū est, & thoracem interserpientes

Quæ hoc libro pertrahenda sint.

Musculorum quorundam et uenarum administratio.

Clauicularum à pectoris ossi liberatio.

Costarum cartilaginū cum pectoris ossi ab ipsarum ossibus liberatio. N. Embry. thoracis amplitudinem intersepticium examet.

tes membranæ quæ pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unâ cum cordis situ inspiciendæ. Deinceps transuersa sectione septum transuersum à pectoris ossi ipsi adhuc commissis cartilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab illo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes retusiori cultello inter membranulas inquire, quas quum singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunica costas succingentis speciem & intercostalium musculorum, qui inter cartilagine habentur, naturâ perpendes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administratione ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggredienda supersunt commodius demonstrarentur, consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohereret, ab ipsa dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam intervallo cui pulmo adnexus est, demonstrare soleo, quò nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione, neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam ferè ipsarum longitudinē frangere solitus sum: quod paruo fit negotio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ ui euantur, inflectantur uel. Verum posteaquam facilem illum paradi sceleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras referuari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extrorsum retorquere, & dein aliquosq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere, ita enim satis patens thoracis amplitudo efficitur, potissimùm si secundum dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis amplitudinem prominens, intro in thoracis amplitudinē ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq; modo costas ductis, aut illo modo disruptis, pariter ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primùm à glandio ad septi transuersi neruæ sedem, dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde si uoles, sinistram quoque, quem ubi simul cum uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas originem, illum reijciens. Mox membranas intersepientes cultello secundum thoracis longitudinem inuicem sciungens, atq; à cordis inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum connexu, & uenarum arteriarumq; in ipsis serie perpenis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur. rami enim membranas interpretantes, & cordis inuolucro intertexti, etiam si diuidantur, uix notatu dignum aliquod sanguinis profuuium concitant. Iam tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq; inuolucris sint examinare: quanquam & ad id summo opere conducit inspectio, quam modicè eleuato pectoris ossi, cordeq; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoque lobis manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs, formaq; indagentur, ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quæ inter septum transuersum & cor cōstitit, in hominibus subterni: imò uenam simul citraq; intervalli, & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quæ uena hac ducitur inuolucrum magna amplitudine hominum septo priuatim cōnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur, & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neuiquam prætermittere conuenit, quin rabulas illos susurrōnesq; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secundum uerò & præsentem corpore prorsus, ac si quis linguam illis præcidisset, silent. Cæterum dum pulmonem obiter contemplatus fueris, inuolucrum cordis longa sectione diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac demum à cordis uasis inuolucrum rescabitur, adhibito studio ne sinistri recurrentis nerui principium uitietur. Ut uerò cauæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duorum cauæ uenæ propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim conscendens, quæ cauæ dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoque supra cordis basim, à cauæ dextro latere uenam sine coniuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius discies, si primùm dextram pulmonis partem uersus sinistram latus eleaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra sectionem sunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius inueniri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauiter naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num ut in agnis & por-

Nerui se-
pti transuersi.

Cordis inuolucrum examinare.

Cauæ uenæ
distributionis
per thoracem
& iugulum ex-
amen.

cis aliquando occurrit uena quæpiâ, in sinistram latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cōnexum pronata. Porro cauæ in iugulo distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi glandium adimetur inquirenda est, neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habes uenarum delineationes, mentemq; summa cura accommodes, ne uenam aliquâ pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinuenieris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quantum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde cauæ uena, ubi sine pari promit uenam, uinculis intercipientur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & deinceps abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propagines neruosq; recurrentes adinueniendos sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, uenæ arterialis, & arteriæ uenalis, ipsiusq; magnæ arteriæ radices, quæ cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factum est facillimum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris, dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiscens uisitur, ac inter cordis uas elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculâ latitat, neq; adeò longè ipsius progressus se offert. Magna autem arteria in cordis basi medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primùm intutus fueris, nostra neruorum recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ arteriæ ramos inquire, quorum superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt conspiciui, nisi fortassis glandij aliquot reliquæ adhuc supersint. Truncus autem qui ad dorsum retorquetur, non nisi sinistram pulmonis parte in dextrum latus eluata intuebitur. Cæterum ut recurrentes uideas neruos, postquam cōmunes laryngis musculos, qui à pectoris ossis elatiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantantur, administraueris (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis referentis musculis, non rescueris) sexti paris neruum in latere primùm dextro secundum soporariæ arteriæ longitudinem ab illa cultello sensim liberabis, ipsius ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta thoracem accesseris, & quos hic musculis ex pectoris ossis summo enatis furculos deriuabat, perpendens. Simulatque uerò neruum ad arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, tres quos ad illam reflectit furculos (nisi duo aut unus tantum sit) quàm poteris studiose uicinis membranulis acutiori cultello liberabis: ne fortè retusiori, membranulas inter scindendum traheas furculos uiolos. quanq; denuo acutus fortassis furculus simul cum membranâ incautè rescabit. Inuenis furculorum principijs neruū asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui nequitur membrana, ipsaq; aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistræ manus digitis apprehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quæ soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuò nunc sursum nunc deorsum ductis manibus, nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum sinistram, sexti paris truncum à soporariæ sinistri lateris dirimere conuenit, & ipsius furculos quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarum radicibus exporrigit indagare, & postmodum obseruatis quas pulmonis tunica deriuat propaginibus, & eo furculo quem secundum uenæ arterialis trunci sinistram latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq; arteriæ truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello soboles recurrente neruū hic efformates sunt adinueniende. Hos ubi uideris, obtusorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistram asperæ arteriæ latus protrudes, & leuato non nihil stylo, truncum arteriæ à dorso cui firmissimè cōmittitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, neruū ad arteriæ magnæ usq; truncum liberabis, & utraq; manu ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. Reliqua uerò sexti paris neruorum ad stomachum series, non nisi exempto pulmone cōspicietur. nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ arteriæ cartilagine facta, illiq; fistula quapiâ indita, & aspera arteria super foramen compressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formam manifestius commonstrat, corq; ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucronem, nouacula sectionem induces, in dextrum ipsius uentriculū usque penetrantē. Mox uentriculo digitis distento, spōgia sanguinē semel atque iterum elues. Vena enim cauæ & arterialis uena, ut sanguis in uentriculū fluat, isq; postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt. Exterio sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ obiter ueniunt spectandæ. Ut uerò prorsus in conspectum ueniant, cultello ex dextro sinu in cauam uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cavitatis, naturaq; si ipsam inuerteris, facile hæc administratione cognoscantur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orificium,

Arteria magnæ per thoracem et iugulum & collum distributionis & neruorum recurrentium examen.

Pulmonis inflatio.

Dextri cordis uentriculi & ipsius orificiorum membrana neruorum examen.

cium, coronalis uenę origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosq; in ipsius corporis superficiem deriuat, obseruabis. Hic uenę lūm quoque ex uenę cauę amplitudine stylum in uenam coniuge destitutum inderes, ipsius a cauā originem, ridiculamq; nostrorum Asculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeo rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uero nunc tibi secanti non longē esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum interuallis nihil obstare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculam usq; etiam tensionem producere ignorauerit. Verum hic sermo ne præter institutum ad meum de uena in laterali morbo secunda placitum longius expatietur, retinendus uenit: quamquam mehercule nunquam magis hac de re sententiā quam præsentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis autorum distortis suffragijs eruendam. Porro simulatque coniuge carenti uenę stylum immiseris, oblongus crassusq; baculus cauę uenę est imponendus: quem quum absque negotio rectā per cauiam ad inum usque uentrem protruseris, quā bellē Galenus & ceteri dissectionis professor res huc usque hallucinati sint, discas, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam similiter ac magnam arteriam in duos trūcos, quorum hic inferiora, ille uero superiora petit, diuidi censerunt. Verum hæc quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius, quamquam nihil prohibet, modō septum transuersum ē corpore quantum poteris resecare, iecurq; in sinistrum latus adeo reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum a uenę cauę sede quā cor spectat ad eam usque regionem quā renibus uenę offeruntur, detrusum aliquandiu in uenā seruaueris, animaduertierisq; iecoris substantiam toti cauę posteriori sede non obduci, cultello secundū baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum a cauā iecori exporētārum ora inuestigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumes, atq; studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uero autoritatem, illosq; in cathedra gestus commendans. Porro sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis uenę orificium inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquouſque in arterialem uenam sectionem ducēs. Quā facta, sanguineq; si quis erit eluto, uisui se arterialis uenę orificium simul cum suis membranarum offert: quas, ut exactius contempleris, stylo attolles, eodemq; arterialis uenę ductum in pulmones examinabis. Tunicę etiam ipsius ex quibus arterię instar conformatur, facillē uidentur, modō quis ductā iam sectionis lateribus labris uenę animum adhibuerit. Sinistrum cordis sinum similiter longa sectione a sinistrae auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primū intuebere amplitudinem, deinde cordis substantiā in hac sede crassitiem, postmodum stylo duas arterię uenalis orificio præpositas membranas facillē adinuenies, ac qui in uicem in cordis constrictione conuincant, obseruabis. Ut uero exactius se offerant, cultello uenalis arterię ori immisso, sectionē in ipsius usq; cavitatem molieris, ac ad apertum distentoq; ore membranas denuo contemplare, plumbeo stylo uenalis arterię in pulmones primas distributiones inquirens. Magnę autem arterię orificium, & membranę ipsi præfectę inueniuntur, si post alteram arterialis uenę membranā, quę cordis sinum septo uicinior est, digito in elatissimā sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundū digito in arterię orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arterię amplitudinem ducēs. Quando enim hanc tentaueris, & arterię magnę membranas in ipsarum sede, quā ualis corpori incumbunt, inspexeris: coronaliū arteriarū ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi fortē illo uariē dissecto, ipsius substantiam & arterię magnę arterialisq; uenę dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullum os præter cartilagineas dictorum modō uasorum radices adinuenieris, illas a reliqua cordis substantia resecabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiare ad ossium compositionem referuari recondiq; ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interini larynge) examinaſ, primū quidem ipsius cartilagineas & membranas, quibus illa inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem. quā inuenta, aliquam pulmonum fibrā integrā a reliquis pulmonibus absecabis, ac in uenę arterialis ramum, & arterię uenalis & asperę ramos stylum intrudes, & diuulsa pulmonis membrana horum ramorum

Cauę uenę
ortus examē.

Arterialis
uenę orificij
ac membranarum
examē.

Sinistri cor-
dis sinus ip-
susq; uasorum
ex membranarum
examē.

Cartilagineę
cordis substan-
tię examē.

Asperę ar-
terię.
Pulmonis.

rum propagines, distributionisq; naturam inuestigabis. ad quod mirificē conduxerit unde-
cunque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeo comprimere, ut pulmonum
substantia a suis quibus obnascitur ualis abscedat. Licebit modō aspera arteria ab ipsius capite
diuisa, eaq; deorsum a stomacho tracta, pulmones omnino ē thorace auferre, & stomachi pro-
gressum adinuenire, qui citra aliam sectionē pulmone reiecto, unā cum neruis sexti paris illum
amplexatibus, cōspectui se offeret. Tamen ut neruorū in uentriculi orificiū seriem intuearis,
septum transuersum a stomacho liberandū est, ipsaq; insertio, si uentriculus adhuc in corpore
asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho quā collum perrepat factio, si-
laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademris, ē cor-
pore trahes, glandulis illis qui in medio ipsius ferē ductu plurimum consistunt, similiter exami-
natis. Iam quoque tempestiuū esset (nisi id prius præstitisses) iecur a septo transuerso secernere,
ac tan dē ex corpore auferre, quod ubi feceris, ipsiusq; formā diligēter contemplatus fueris, cul-
tello uenę cauę iam flaccidā indito, hanc lōga sectione aperies, ut exactē pateat ipsius per ieco-
ris substantiam transitus, deinde ramorum a cauā in iecur ingressus. Vbi itaq; duo præcipua il-
lorum uideris orificia, alteri stylū quā poteris penitissimē indes, & ablato uenę portę quo-
iam antea eam intercepti uinculo, illius quoq; ramo secundū uenę cauę styli ductū in iecur
procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis
ramis, qui stylos cōtinent, niteris abraderē, ut uenarū per iecoris corpus seriē, ipsiusq; substan-
tiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos bilis uesiculę meatulos obser-
ues, & bilis uesiculā a iecoris corpore erasam inuertas, solamq; sedulō contempleris. Postre-
mō uenę ab umbilico in iecur deductę ingressum, insertionemq; expendes, mente thoracis
uertebraſ corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundū longitudinem ape-
rias, ramorum quos utrinq; in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arte-
riam ex corpore adimito, & uenę coniuge carentis propagines expendito, ut & hanc quoque
a uertebraſ corporibus liberes. Modō tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri
ramus, qui radicibus costarum exporētus sub tunica costas succingente ad organa a perito-
nao circumplexa cōtendit. Vt uero neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, a thoracis
uertebraſ tunicā costas succingentē detrahes, ut costas pariter hac nudatis, quę modō recen-
suimus conspiciantur. Ceterū ubi a costas tunica thoracis cavitatem succingentem ita diuul-
seris, cultelli mucrone ad costas proximē adactō tunicam obseruabis, quę priuatim singulis
costis obuoluitur. eam dico, quā secundā costas succingentē tunica nonnulli dissectionū pe-
riti nuncuparūt. Absolutis ad hūc modū omnibus quę peritonæo & tunica costas succingen-
te inuoluunt, si uisum fuerit, quā poteris apertissime costas in suas sedes reponere conaberis, &
osse pectoris quoq; cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam
sedē repositis, quā licebit studiosissimē musculos eos quos iam antea ab insertionē pendere
sinebas, suis locis situabis, primū dico thoracē mouentiū, primū brachij motū opificem,
scapulę motorū primū, eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarē capitis processum
fertur. Quod ubi præstiteris, ea prorsus seriē quam in secūdo libro docuimus, omnes brachiū
& scapulā mouētes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus
præfunt, & qui capitis ac dein dorſi motibus famulantur. postremō temporalem & massete-
rem. cubiti enim & brachialis, digitorumq; motibus subministrantes musculos licebit post ce-
rebrī anatomem dissecare. Neq; est quod hic prolixē commemoratos musculos licebit post ce-
latim recenseam, quum id ita diffuse in secūdo libro factum esse minimē ignores. Ceterū in
altero cadaueris latere uasorum neruorumq; seriem licebit sedulō exquirere, quum id factū sit
facillimum, si illorū descriptio te nō lateat, in musculorumq; sectione probē uersatus sis. quanq;
& ego manus uasorum neruorumq; administrationē, ut puta paulō difficiliorem, etiam postea
perlequar. In præsentī autē os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus
persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ratione facturū es melius, quā robusto
cultro infimę maxillę inferioris sedi sensum appposito, & postmodum huius, malleiq; opera ma-
xillę inferioris osse diuiso. Verū ad eum modum ossa quę sceletō præparādo alioquin apta
essent, propter fractam inferiorem maxillā uitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo
ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atq; ita illa in alterū latus reflexa, quę in ore
sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso, ad eum
quem dixi modū, osse, primū fortioris cultri dorſo diuisioni impoſito, illoq; postmodū obli-
quato, ossa inuicem modicē dirimes: ac deinde utroq; singulis manibus apprehēso, extrorsum
deorsumq; ut torquebis, osq; aperies. Deinde ēnarium foraminibus obliquatum instar sypho-
Ec 2 nis

dissectione
lib. 14. &
lib. 15.

lib. 15. fig.
lib. 15. fig.

lib. 15. fig.
lib. 15. fig.

lib. 15. fig.
lib. 15. fig.

lib. 15. fig.
lib. 15. fig.

lib. 15. fig.
lib. 15. fig.

Stomachi.

Iecoris.

Examē costę
quę uertebraſ
corporis
exporēt-
guntur.

Musculorū
brachij, sca-
pulę, thoracis,
capitis, dor-
sumq; mouen-
tium examē.

Temporalis et
masseteris.

Ossis apertio
organorū in
hincbus pos-
torum examē.

nis stylium in oris usque amplitudinem protrudes, gargarconis naturam examinās. Mox cultello a gargarconis radice ad incisivos usque dentes in oris tunica sectione duces, eam cutis alicuius modo non nihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium nervorum cerebri par se offeret, quā linguæ & inferiori maxillæ deriuatur. dein septimum cerebri nervorum par sexto commissum, unā cum soporali arteria, interiorique iugulari uena, & si aliquantulum ascenderis, quartum quoque nervorum cerebri par, & ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensim separare non piguerit. Ad hæc linguæ musculi, uti in secundo docuimus libro, adiuuentur, in quorum administratione nervorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ simul & arteriæ se offerent. Musculi etiam inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negotio occurrunt, is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & massetere maxillā sursum ducit, & is qui a processu stylium referenti enatus, ad summū mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonsillæ, aliæque glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem musculi ita prorsus atque in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumque nerui dum dissecantur, non perfunctorie ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unā cum lingua osse u imaginē referente, laryngis ac stomachi initio, inferiorem maxillam a superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine clauicularū cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiam pari ratione os u imaginem referēs, & laryngis natiq̃ alarum cartilagine ad eundem usum aliquò repones. Nunc palatitunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, ut mutuū earum tunicarum discas nexum. Si uerò quum caput dorsumque mouentes musculos aggrediebaris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablati his quæ fauces occupabant factū est facillimū, adeo ut & capitis dorsique motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, sectionis serie ademeris. Quāquam hæc omnia ex secundo libro cuius obuia esse debeat, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, quī costæ a uertebis ad sceleti præparationem sint auferendæ, pectorisque os & cartilagine ipsi commissæ, seruandæ. Adeo ut nihil præpediat, in proposito cadauere a prima uertebra caluariam caput ue ipsum liberare, in illoque quæ sequens liber enarrabit condiscere, ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

AN.

ANDREAE VESALII⁶⁰⁵ BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANI-
malis facultatis sedi & sensuum organo dedicatus, & mox in initio omnes
propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præceden-
tes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

PRIMA septimi libri figura humanū caput ita adaptatū exprimit, quemadmodum id cerebro ostendēdo opportunè a collo & inferiori maxilla dissecatibus liberatur. Præterea tantam caluariæ partē orbiculatim serra abstulimus, quanta quoque omnium quæ in caluariæ continentur amplitudine uidendorū gratia, auferri solet. quanta uerò illa sit, liquidò dijudicabis. si septimam figurā sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablatā caluariæ partem interna superficie exprimit. Quæadmodū itaque præsens figura sectionis serie cæteras omnes innuicè ordine succedentes præcedit, ita quoque illā septimi libri figurarū primā non inopportune inscribimus, quæ durā cerebri cōmonstrat membranā adhuc illā sam, neque aliqua ex parte pertusā, uulneratam ue. quāuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranā efformandā porriguntur. quæ quod caluariā succingit, nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi quæ caluaria succingitur, communes censentur. Cæterum ex duobus qui figurā ambire conspiciuntur orbibus, humiliorē, cutis & membranæ ipsi subditæ cōstituint, elatior autem ipsa est caluaria. Vniuersum uerò hoc orbe complexū, durā cerebri membranā refert, omnibus characteribus in figura cōspicuis uniuersim semelque indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

- A, A Dextrā duræ cerebri membranæ latus, seu eius membranæ pars dextrā cerebri regionē ambiēs.
B, B Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.
C, C Tertiū duræ membranæ sinus secundū capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte

Ee 3

parte ad apertum, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D Duo inuicem apposti ductus, uenarum modo in duram cerebri membranam secundum ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Ductus duræ cerebri membranae in quem sexta caluariæ ingrediens uena exhauritur.

F, F, F His characteribus uenula indicatur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasque caluariam succingentes, transmissæ, quarum frequentiores & crassiores iuxta F maxime latitantis sedem plerumque obseruantur.

G, G, G Portiuncula fibrarum à dura membrana per coronalem suturam ad caluariam succingentis membranae constitutionem profluentium.

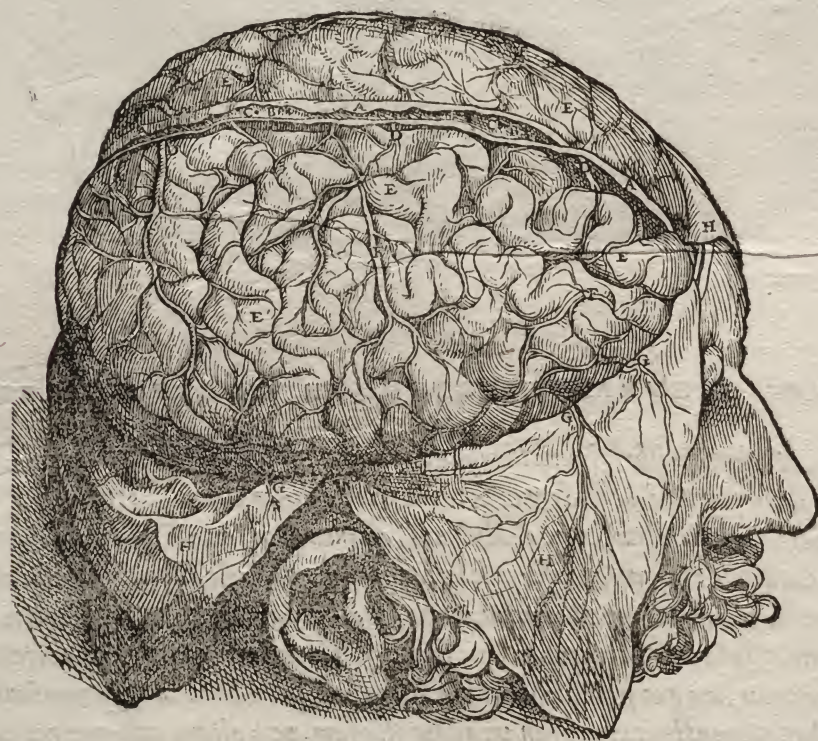
H, H Portiunculae fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.

I, I Hi quoque characteres in umbra occipitij regionis latitant, sedem notantes, à qua fibrae porriguntur per suturam A Græcorum similem, ad caluariæ inuolucrum constitutione deductæ.

K Unum tuberculū eorum quæ in æqualibus caluariæ sinibus plerumque iuxta sagittalis suturæ cū coronali coitū cōspiciunt, adnasci solent. Caput ex quo hanc primam depinximus figuram, tribus eius generis donabatur tuberculis, quorum unum K insigniuimus, & utrinque ad H unū quoque se offert.

L Cautitas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à supercilijs serra diuiditur.

SECUNDA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SECUNDÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranae sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundum capitis longitudinem ducta ad apertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoque longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirum ad sinum singulas, quæ duram membranam dumtaxat penetrarunt, & duræ membranae latera ab ea membrana separarunt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequenti figura tribus D insignietur. Præter tres iam commemoratas sectiones utrinque aliā quoque molitus sum, quæ ab aure ad uerticem pertingens, solam

solā quoque durā diuisit membranā, ut illa postmodum apte à tenui membrana cerebri posset deduci, deorsumque (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaque hic tenuis cerebri membrana prorsus illæsa, cerebroque proxime obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione, eleganter commonstrans.

A, A, A Elatior sedes duræ membranae, partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atque hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranae sinus costæ est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranae sinus cavitās hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumque initia ex tertio duræ membranae sinu in tenuem membranā pertinentia. atque hic uasorum orificia in cōspicuo sunt, à læuo huius sinus latere in tenuem membranā partem pertinentium, quæ sinistra cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic non cōspiciuntur, uerum initia occurrunt uasorum in tenuem membranā, quæ dextræ cerebri sedi obuoluitur propagatorum, ac D, D, & D insignitorum.

D, D, D uoluitur propagatorum, ac D, D, & D insignitorum.

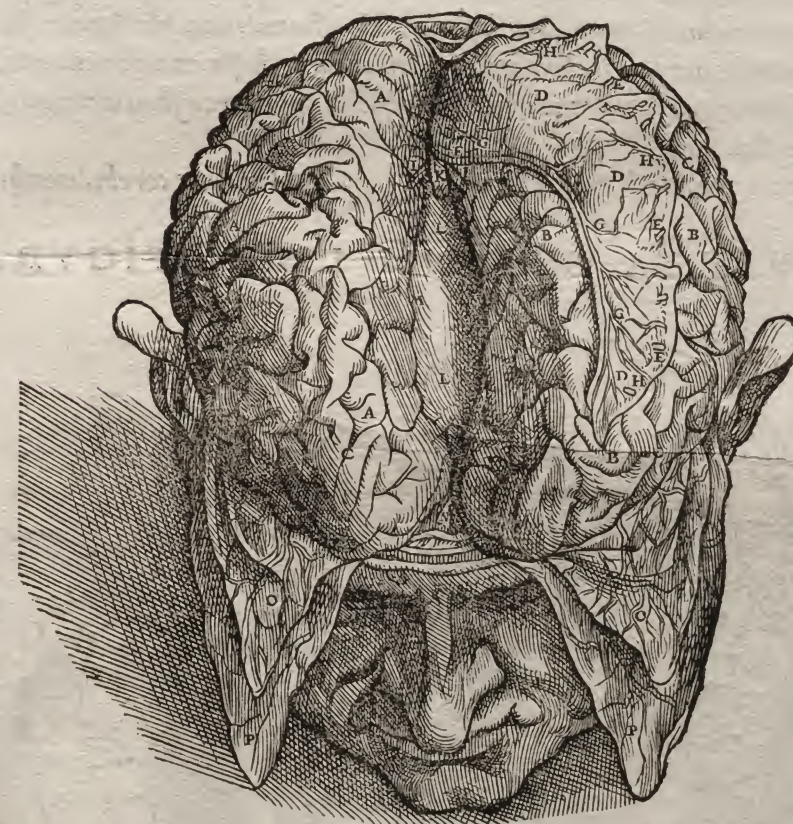
E, E, E Tenuis membrana cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasulæ in tenui membrana secundum cerebri inuolutionum seriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur à ductibus secundum duræ membranae latera excurrentibus, atque in prima figura aliquot D notatis, in tenuem membranā pertinentes.

H, H, H Duræ membranae portiones à tenui membrana diuulsæ, & deorsum reflexæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

TERTIÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN præsentī figura à tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim serra in caluaria molitur, utranque cerebri membranā, tenuem nimirum & duram auulsimus, ac duræ membranae portiones, dextrā cerebri partem à sinistra dirimentes, atque in secunda figura adhuc in sua sede seruata, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguuntur, atque hanc partem, ut ipsius effigies in conspectū ueniret, super sinistram cerebri sedem explicatā reliquimus, dextrā & sinistram cerebri partibus adeo ab inuicē manuum beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes eleganter se hic spectandam offerat.

Ee 4 Dextra

- A, A, A* Dextra cerebri pars.
C, C, C cat. Hic passim cerebri conuolutiones gyri & anfractus indicantur.
D, D, D Duræ cerebri membranae portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E, E, E Quando primum dextram cerebri partem a sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranae sinu in tenuem membranam utrobique pertinent, ac proinde quum in huius figuræ administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subiiciuntur.
F Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranae partis excurrens, quæ dextram cerebri partem a sinistra determinat, atq; hic ductus a quarto duræ membranae sinu anteriori sede nascitur.
G, G, G Ductus iā ante *F* insigniti ppagines in eadē duræ membranae partē sursum aliquousq; excurrentes.
H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranae sinu propagati, in duræ membranae partem, qua dextra cerebri pars a sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui a quarto duræ membranae sinu uenarū prorsus modo in tenuē cerebri membranā secundum superiorem callosi corporis regionem perforantur, atque hic una cum tenui membrana auulsi sunt.
K Initium uasis a quarti sinu duræ membranae termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testudini seu cameræ instar arcus constructæ assimilamus, in tertij cerebri uentriculū, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo foetus inuolucro comparamus.
L, L Cerebri callosum corpus.
M, M Sinus utriusq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quam modo præstitimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimum referant.
N Portio duræ membranae partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius aliquot insignitæ, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octauicæ pituitis ossis processui.
O, O Tenuis membranae portio a cerebro diuulsa. *P, P* Duræ cerebri membranae portio.

QUARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVART.

- IN* quarta figura omnes duræ tenuisq; membranae partes rescuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextram sinistramq; cerebri portionē sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectū uenire incipiāt. Primum namq; secundum dextrū callosi corporis latus, ubi sinus altero *M* in tertia figura notatus cōsistit, longā duximus sectionē, quæ per dextrū cerebri uentriculū ducta, dextræ cerebri partis eam portionē abstulit, quæ supra sectionē habebatur, qua orbiculatim caluariū ferra diuisimus. Atq; quum idem quoque in sinistro latere absoluius, hic ad sinistruū latus sinistram cerebri partē ita repositum, ut superiorem sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.
A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra. *B, B, B* Pars sinistra.
C, C, C Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie a reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Linea partim cerebri anfractus, et partim uariū cerebri substantiæ colorē cōmonstrantes, quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteū & subcinericiū magis est: quicquid intra, ad albidissimū album uisitur, quemadmodum *E* & *F* in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: *G, H, I* uerō & *H* album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.
I, I Callosum corpus utriusq; a cerebri substantia, cui alioqui continuatur, liberum.
K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistram cerebri parti quæ adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus. *M, M* Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri ab imagine quā cum extimo foetus inuolucro similem exigit, xegoadis nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenæ dextri & sinistri uentriculi substantiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis diductæ uasis, quæ nuper commemoratū, & secundis nō ab similem plexum extruunt.
Q Venule a nuper quoq; cōmemoratis uasis in tenuē cerebri membranā sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & *P* notatæ) inter rescandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

- PRÆSENS* figura quod ad relictam in caluaria cerebri portionē attinet, nulla ex parte uariat: atq; id solū habet proprium, quod callosum corpus hic anteriori sua sede a cerebro primum liberauimus, ac dein eleuatum in posteriora refleximus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponentes.
Ab A, A, A itaq; & *B, B, B*, ac dein *D, D, D*, & *E* & *F*, & *G* & *H* eadem hic indicant, quæ in quarta figura. Sic quoque & *L, L*, & *M, M*, & *O* & *P* & *Q* eadem insinuant.
R, R, R Notatur inferior callosi corporis superficies, est enim id a sua sede motum, atque in posteriora reflexum.

S, T, V Super.

- S, T, V Superior corporis instar fornici seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangula-
ris circumscripção, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad T metimur.
X, X Dextrū uentriculū et sinistrū intercedētis septi inferior pars, corpori testudine referēti cōtinua.
Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septū nō secus atq;
modo disruptū est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter
secandum facere consueui) callosum corpus nondū in anteriori ipsius sede liberatum, modicē at-
tollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verū quū nō adeo cōcīn-
nē in pictura atq; in ipsa sectione successit, eam figuram ne frustra paginā obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

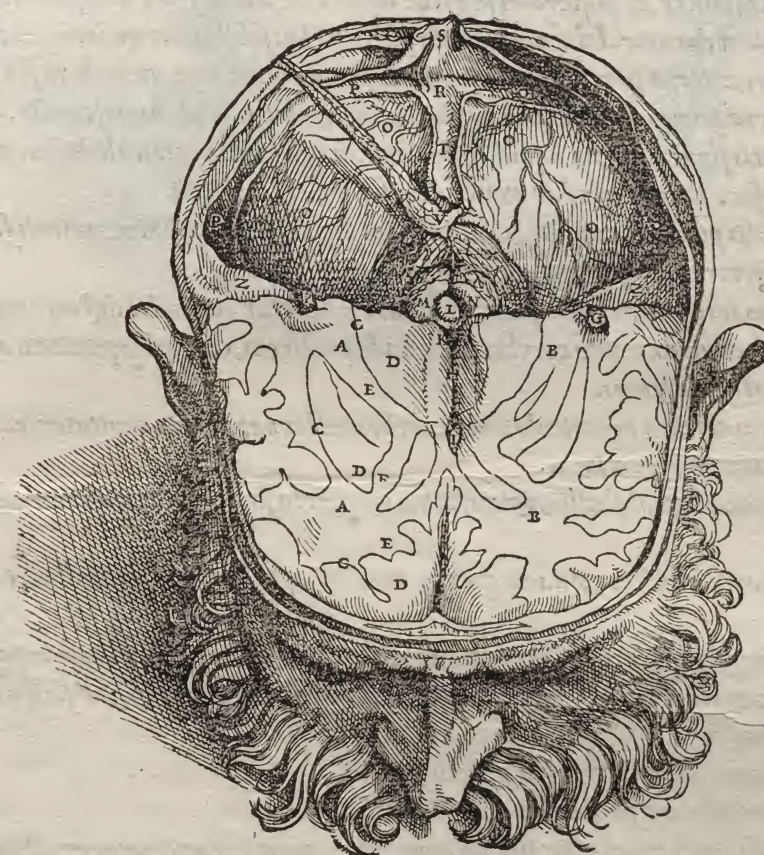
HÆC figura
quod ad cerebri porti-
onem in caluaria re-
lictam spectat, etiam
quarta correspondet.
atq; à quinta in hoc dif-
fert, quod corpus testu-
dinis modo fabricatum
anteriori sua sede à ce-
rebri substantia libera
uerimus, id sursum in
posteriora reflectētes,
ut inferior ipsius super-
ficies in conspectū ueni-
ret, & uas illud etiam
cerneret, quod à quar-
to duræ mēbranae sinu
pronatū, sub corpore
testudinis modo extru-
cto fertur, & plexuum
tandem nō minimā par-
tem constituit, quos se-
cundariū imaginī uete-

res assimilauit. Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.

- A, A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi
superiorem constituit sedem, conspicuum.
B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic princi-
pium ducens.
C Portio corporis testudine forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.
D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.
F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem à dextræ saporis arteriæ ra-
mo duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.
G Arteria in sinistram cerebri conscendens uentriculum.
H Vas à quarto duræ cerebri mēbranae sinu principiū ducens, ac sub corpore instar testudinis
efformato, in cōmunē dextri & sinistri uentriculorū cavitatē seu tertij uentriculū properans.
I Vasis H insigniti in duas portiones diuiso.
K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
L Portio nuper commemorati uasis, sinistram accedens cerebri uentriculum.
M Plexus dextri uentriculi à secundarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, &
uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.
N Plexus sinistram cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatīs conflatus.

O, O Huius

- O, O Huiusmodi uenula cerebri substantiæ hic obnascuntur, ab illis productæ uasis quæ K & L no-
tauimus.
P A uetis quæ cerebri substantiæ hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem
hæc, à tenuem cerebri membranam pertinent.
Q Meatus ex cōmuni concauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu à tertio cerebri uentriculo
recta decliuis pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad
glandem deferit, eius infundibuli extremo subditam.
R, S Canales sinus uel leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q
insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGURA.SEPTIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHA-
cterum Index.

PRÆSENS figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. nam cerebri
substantiæ in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedē
in illis figuris cōspiciam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; re-
secta est, ut duræ mēbranae conspiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Insuper du-
ræ mēbranae sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam
aperuimus, & uas à quarto sinu duræ mēbranae in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio ce-
rebri uentriculo subleuatum, & à plexibus secundinae sinilibus auulsum, in posteriora refleximus.

116

ut tertij cerebri uentriculi seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concauitatis sedes in conspectum melius ueniret, una cum eius cavitatis meatibus.

- A, A* Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.
B, B Cerebri substantiæ adhuc in caluaria æsseruatæ sinistra pars.
C, C, C Lineæ hic passim conspicuæ illis correspondēt, quas tres modo præcedentes figuræ similiter, cōmonstrarunt. Verum quia huiusmodi lineæ substantiæ uel cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membrana uiciniū est, præcedentes figuræ eas solum in lateribus ostēderunt. hæc autem quum hic tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul à tenui membrana distet, etiam lineæ in basi spectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes *D, D, D* insignita. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic *E, E, E*. *E, E, E* insignita.
F Portio est soporalis arteriæ secundum humiliorem angustiorēq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundas imitantis constitutionem prorepens. Caterum si perpenderis quānam sede hic *F* reponatur, & quānam in sexta figura, promptē expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiæ quā in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio *F* notata antrosum magis uergit, quā in sexta eādē quoque notans arteriæ portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id *F* & *G* subsequēntis figuræ magis liquido ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quā in hac quæ ordine septima est, abstuli.
G Arteria soporalis portio secundum humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria *F* insignita, prorepens.
H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil distentam sinximus.
I Meatus recta decliuus ex tertio cerebri uentriculo pertineus, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.
K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq; in cavitatem cerebelli et dorsalis medullæ communem pertineus.
L Glandula nucis pineæ non ab similis, & uasorum ex quarto sinu duræ membranæ cerebrum petentium fulcrum.
M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obiectas.
O, O, etc. Duræ cerebri membranæ processus portio uel, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hæc accedunt instar uenarum ductus, partim à primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim uero à quarto pronasuntur.
P, P Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.
Q, Q Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.
R Primi & secundi duræ membranæ sinuum congressus, quem Græcorum nonnulli *λινυγ*, quod est torcular appellarunt.
S Principium tertij duræ membranæ sinus.
T Quartus duræ membranæ sinus, similiter atque alij hic adaptus.
V Vas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.
X, X Hæc sede cerebellum duræ cerebri membrana non obiectum ostenditur.
Y Ductus uenarum modo à quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quæ cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.
Z, Z Duræ membranæ sedes, quæ omniū totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariæ regionem cerebro deteximus.

OCTA.

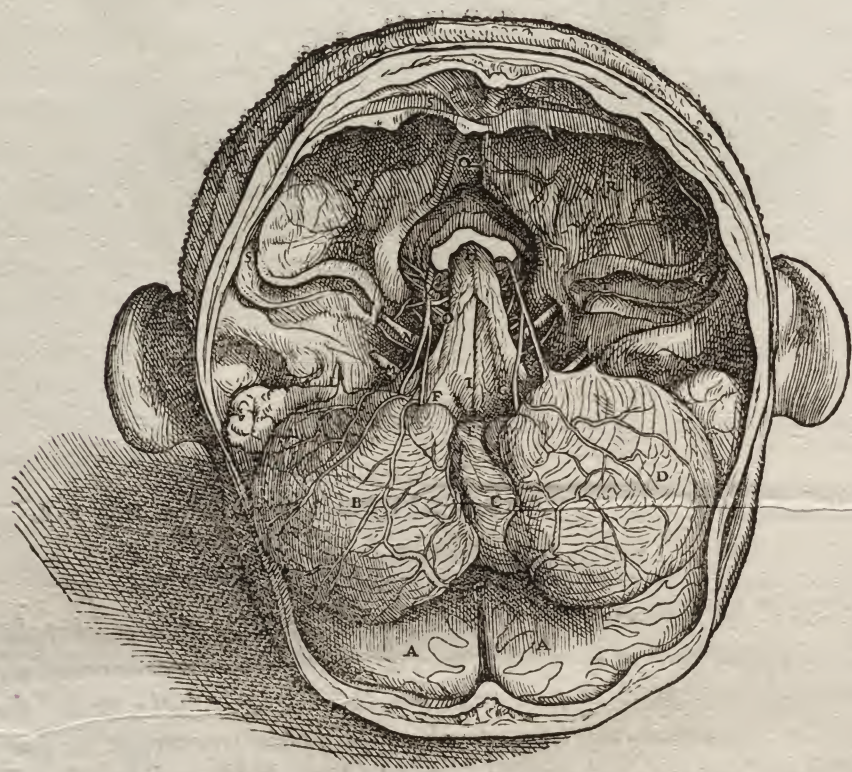
OCTAVAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

PRÆSENS figura à septima in hoc uariat, quod hic adhuc cerebri plus rescuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertineus. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque præsens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem *A, A, & B, B, & C, C, & D, D, & E, E, & F, & G, & H*, quod in ad *H*. septima, indicabūt. Verum arteriæ *F* & *G* insignita, tanto magis hic quā in septima antrosum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basin in septima quā in sexta ablatum est.
I Meatus in sexta etiam figura *I* notatus, qui recta decliuus fertur, atque cerebri pituitam ad peluim deferit.
K Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.
L Ne *L* in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exculpenda, itaque delineatio hic omnino uitanda, *L* ad anteriorem cerebelli partem repositi, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si *L* in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.
M Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam ostendens, uasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.
N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura *M* & *N* insignitur. hic uero ex sectionis serie diuisum occurrit. ac *N* & *O* eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uero & *Q*, illas quas nates ferè nuncupamus.

Ff Cere-

- R, R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.
 S, S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.
 T, T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundum dextri & sinistri cerebri uentriculorum posteriora sursum cõscendunt plexus efformaturæ, quos extimo factus inuolucro dissectionis procures contulerunt.
 V, V Dura membrana portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.
 X, X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranæ portionē implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.
 Z, Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

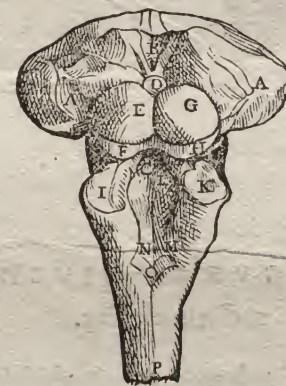
NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerum præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranæ partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modice inuersum propendet, ut ipsius regio caluariæ aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cavitates uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranæ sinus hic aperti ad amussim exprimuntur.

- A, A Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc aseruata.
 B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatū. Verum B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentem. D uero sinistram, quæ illi caluariæ sedi insidet,

- insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non absimilis, & suis finibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.
 E Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformi processui posterior mihi recte sebit.
 F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluaria consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, e caluariæ amplitudine procidentem.
 I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non absimilis, ac mediæ cavitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculū dissectionis periti uocarunt.
 K Vasa ductus uenis quàm simillimi, hæc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur, atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.
 L Et hæc quoque ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertextunt.
 M Quintum cerebri neruorum par.
 N Sextum cerebri neruorum par.
 O Septimum par neruorum cerebri, atque hic uidere est quot furculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.
 P, Q R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uero, D.
 S, S S Dexter seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adaptus.
 T, T T Sinister seu secundus duræ membranæ sinus, atque in nulla cerebri delineationum, horum sinuum ductus ita conspicue ac in præfati oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: deinde cerebellum à dorsali medulla hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et glans pineæ nucis imaginem referens, ac postremo cavitates ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cavitatem quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

- A, A Cerebri pars dorsalem producat medullam.
 B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in C. quartum pertinentem uentriculum C insigniui.
 D Glans cerebri, nucis pineæ imaginem à dissectionis professoribus assimilata.
 E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur namque dissectionis procures gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cõspicua, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quod illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocarunt, quod meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

Ff 2 tinent

tinentis terminus C hic insignitus, podici conferri possit.

- I, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.
 L, M, N, O Cavitæ dorsalis medullæ initij, alteram partē quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cavitati assimilata, quam atramento scribentes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cavitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis assimilari possunt, quæ in cavitatis calami lateribus consistunt. O uero mucronem exprimit, quo characteres formamus.
 P Dorsalis medulla hic præsecta est, quæ in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeo dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullæ cōmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum in super ostendit, qui alteram portionē efformat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porro ad humiliorem præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

- A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonsratur.
 B Sinistra cerebelli pars.
 C, c Media cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uero posteriorem.
 D, d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uero d.
 E Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.
 G, G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.
 H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.
 I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.

DVO.

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

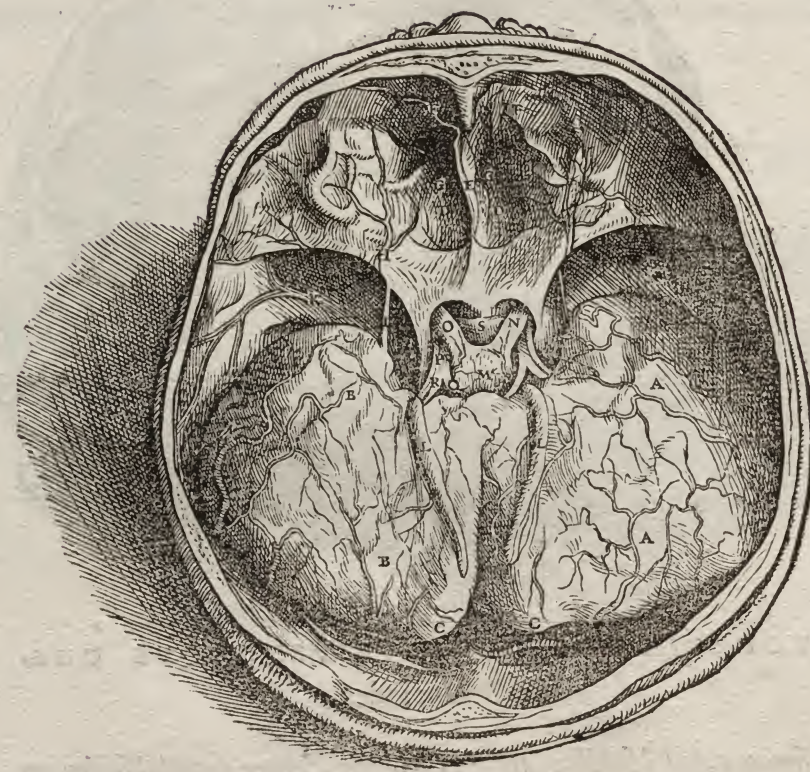

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariae autem amplitudine cerebellum hic euulsum, ea tantum cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verum illa cerebri portio hic in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariae basi aliquousque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma nervis non ab similes, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranae qua octauo capitis ossi obducitur, connexo.

- A, A Cerebri pars dextra.
 B, B Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.
 C Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.
 D Sinistrum olfactus organum, una cum cerebro in posteriora reflexum.
 E Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranae hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.
 F Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrent.
 G Septum sinus olfactus organis incisos interdiiuens.
 H Duræ cerebri membranae partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
 I, I Cerebrum passim excavata sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocantur processus.
 K Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.
 L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cavitatis latitat, & parui etiam est momenti, quandoquidem L caluariae sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, N, O. quæ mediam cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uero dextrum seu primum sinum indicat duræ membranae. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.

Ff 3 DECL.

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

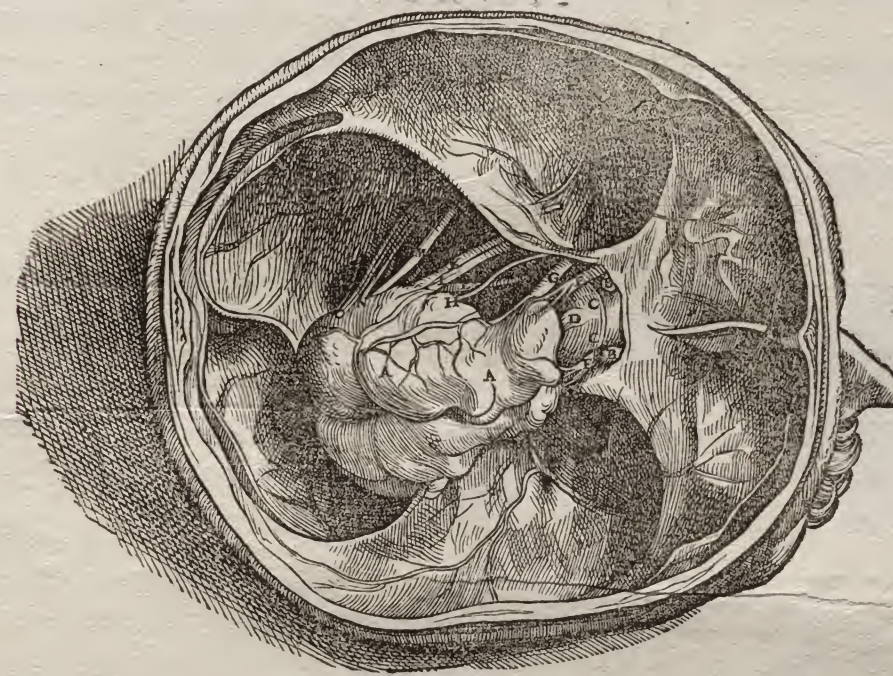
H A E C figura occipitio prorsus innititur, & universa cerebri substantia quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uisiorum nervorum coitus, & maximi soporalis arteriæ rami in conspectum uenirent.

- A, A* Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.
- B, B* Sinistra cerebri pars.
- C, C* Cerebri tubera, quæ à similitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri processus plerisque nuncupantur.
- D, D* Sinus olfactus organis parati.
- E* Septum olfactus organis paratos sinus interdiuidens.
- F, F* Sinus caluariae, quibus mamillares cerebri processus *C* & *C* insigniti congruunt.
- G, G* Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium sexta.
- H* Vena caluariam ingredientium quinta.
- I* Vas notatur uenæ correspondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uasis excurrens, quæ in dura consistunt membrana.
- K* Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latius excurrunt, perinde ac si uena esset arteriæ commissa. Atq; hi ductus in prima figura multis *D* insigniuntur.
- L, L* Olfactus organa hic una cum cerebro à dura membrana deorsum diuisa.
- M* Nervorum uisiorum coitus.

N Visio.

- N* Visorius nervus dextrum oculum petens.
- O* Visorius nervus sinistram petens oculum. & perinde ac dexter uenula cōcomitatus, ab illis propagata uasis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contexunt.
- P* Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.
- Q* Arteriæ *P* notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.
- R* Arteriæ *P* notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam surculos diffundens.
- S* Hic portio conspicitur peluis cerebri pituitam excipientis.

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

C A P V T hic in sinistram aurem reclinatum iacet, internæ caluariae amplitudinis basin exprimens, dura cerebri membrana succinclam. Atque tanta duntaxat cerebri dorsalisq; medullæ adhuc aseruat portio, quanta cerebri nervorum paribus uidendis sufficit. Visorium porro nervorum exortum coitumq; resecuri, ne peluis latèret cerebri pituitam excipiens.

- A, A* Modica cerebri portio una cum dorsalis medullæ initio.
- B, B* Nerui uisorii ea parte hic tantum conspicui, qua caluariae amplitudinem egrediuntur.
- C, C* Peluis cerebri pituitam excipiens.
- D* Hic peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac *I* in septima figura & octaua notatus.

Ff 4 Dextræ

- E* Dextrae soporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
- F* Sinistrae soporalis arteriae ramus iuxta sinistrum latus dictae nuper glandis duram cerebri membranam perforans.
- G* Secundum cerebri neruorum par.
- H* Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.
- I* Tertij paris neruorum cerebri crassior radix.
- K* Quartum neruorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
- L* Minor radix quinti paris neruorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes professoribus.
- M* Quintum neruorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
- N* Sexti paris neruorum cerebri principia ac surculi.
- O* Septimi paris neruorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, uel ex proxime praecedentibus percipitur.

DECIMA QUINTA SEPTIMI LIBRI

FIGURA.

DECIMAE QUINTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENTI figura portionem eam amplitudinis calvariae dura cerebri membrana succinctam depinximus, quae supra ossis cuneum imitantis medium habetur, una cum modo indicandis organis. Abs re nans fuisse, integrum caput harum particularum gratia delineasse.

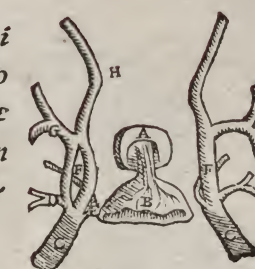
- A, B* Neruorum uiseriorum portiones.
- C* Sinistri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uero in dextrum cerebri uentriculum digeritur.
- D* Dextri lateris arteria.
- E* Hic peluis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.
- F* Foramen, quo peluis huius infundibuli modo extructa finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.
- G, G* Secundi paris neruorum cerebri portiones.

DECE

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI

FIGURA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, una cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, & hic flaccido propendente. *A* lateribus uero arteriarum soporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secandum occurrere. Atque ut eae arteriarum portiones uariè se cautibus offerunt, ita quoque uariè eas delineauimus.

- A* Glands, cerebri pituitam excipiens.
- B* Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modo dictam glandem deferens.
- C, C* Arteriarum portio, quae secundum suorum in osse caluariae foraminum ductu oblique feruntur.
- D* Sinistrae arteriae ramus in durae membranae sinistrum latus excurrans.
- E* Arteria sinistrae portio per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.
- F, F* Hac sede diuersam arteriae seriem delineauimus, ac dextrum quidem *F* arteriam notat ea serie ductam ut hic non drimatur: quemadmodum sinistrum *F* arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
- G* Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
- H* Propago arteriae per foramen secundi paris neruorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.

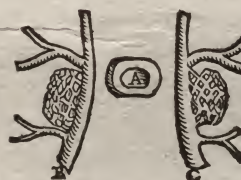
DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI

FIGURA.

HAC figura plexum finximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in libris de Usu partium descriptionibus conueniret. Significet itaque hic *A* & *B* arterias caluariam subeuntes, moxque in mirabilem illi plexum diffusas. C uero & *D* ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quique illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas *A* & *B* indicauimus. Ceterum *E* glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

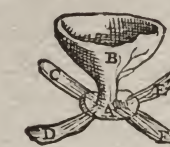

PRÆSENTI figura arteriarum sub dura cerebri membrana consistentium, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atque hanc proponere libuit, ne quis nos latere arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura *A* dictam iam sepius glandem, *B* & *C* arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAUA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PARVA hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat, ac dein hic finximus quatuor ductus a glande pituita per proxima glandis foramina deferentes. Indicat igitur *A* glandem, cui pituita instillatur. *B* peluim, qua haec ducitur. *C, D, E, F* uero, meatus ad faciliorem pituitae huc decubentis egressum paratos.

Porro praeter has septimi libri figuras, ad earum potissimum cognitionem spectantes quae in caluarie habentur amplitudine, etiam hic faciunt duae figurae mox ad finem primi Capituli libri quartae additae, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimentes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hic quoque reponere, et earum indicem ascribere. Praeterea figurae oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas praeponomam, quod oculorum fabricae dedicabitur. Atque id in illis figuris priuatim faciam, quod nulli alteri quam dicto iam Capiti famulentur.

CE.

Quid quintus
liber et sextus
pertractant.

Septimi libri
argumentum.

Cerebri fun-
ctionis et par-
tium brevis e-
numeratio.

In lib. de Ve-
narum et Ar-
teriarum sectio
ne.

INSTRUMENTA nutritioni famulantia duobus proximè præcedentibus libris utcunq; aggressus sum. Prior namq; cibi potitionisq; organa (in quorum præpulo uiscere concupiscibilem animam residere diximus) & dein propter loci uiciniam, partiumq; cōnexum membra generationi dedicata enarrauit. Posterior autem eas partes recensuit, quibus aëreæ substantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; munus concreditur: in quorum primario uiscere uim irascibilis animæ instam esse innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum suffragijs haud adeo acquiescentes, ut & animæ principatum in corde collocari testemur, nervosq; ab illo originem ducere donaremus. Quapropter quum sensus motusq; arbitrarij, & principis animæ (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur, memoramus) fomes adhuc commemoranda superfit, præfens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uniuersas unā cum sensuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaq; cordis substantiæ, uitalis animæ uis, ac propria iccoris carni, naturalis animæ facultas induntur, in super ut iccur crassior sanguinem impetu per corpus ruentem unā cum uitali spiritu efficiunt, & perinde atq; hæc uiscera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas materias deriuant, ita quoq; cerebrum aptam ipsius muneri obtinens materiā, in proprijs sedibus, ac illius functioni appositè subministrantibus instrumentis, animalem spiritum longè clarissimū tenuissimūq; parat, quo ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; instrumenta per nervos tanquam per funiculos continuo distribuit, ea nunquam spiritu, qui præcipuus eorum instrumentorū functionis autor censetur, destituens, non minus sanè quam iecur & cor nullas corporis partes suis quas illis impertiunt materijs (tantisper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiam si non semper cum qualitate tum copia eadem diffundant. Nervi igitur (quorum originē à cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro præstant, quod magna arteria cordi, & caua iecori, ut qui paratum à cerebro spiritum illis quibus hunc mandari oportuit instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncij censeantur. Cæterum animali spiritui materiā suppetit uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie ambas cerebri membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uersus cerebrum tum per foraminula priuatim olfactus organi occasione in octauo caluariæ osse exculpta, tum comprimis per caluariæ foramina quæ palatum spectant, inter spirandum attrahi multo antè diximus. Ac aër quidem, qui dum inspiramus per angustissimos flexuososq; & tortuosos ductus inter duram cerebri membranā ac tenuem attrahitur, atq; ob difficile transitum extenuatur, cerebroq; aptissimus redditur, undecunq; ubi aditum reperit, in cerebri dextrum & sinistrum, & horū medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus & si copiosissimus in omnibus tenuis duræq; membranæ uasis ductibus ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum ramis fertur, quas superius obliquo longoq; ductu contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad glandis cerebri pituitam excipientis latera porrigi reuoluit. Ab his namq; arterijs, quas reticularē plexum Galenus efformare docuit, non minimæ soboles tenuis membranæ processibus suffultæ, per humillimas dextri sinistriq; uentriculi sedes ingrediuntur, tandem secundum totum uentriculorum progressum in illorum amplitudinem incedentes. Verum præter has arterias, & quarto quem ego ita nuncupauimus dextræ membranæ sinu uas quoddā sub eo corpore quod testudinis cameræ ue instar arcus extructe imaginē refert, ac nobis cameratū appellatur, in anteriora cerebri per cōmunem dextri sinistriq; uentriculi cavitatem, seu potius tertium cerebri uentriculum contēdit. Hoc uas tandē in duos ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtū, rete efformat, quod ab extimi foetus inuolucris imagine nomē inuenit. Ab aëre itaque in cerebrum ingresso, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanè anfractus ad cerebri uisum magis magisq; adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum mutua concavitate

tertio ue

tertio ue uentriculo animalis spiritus à cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elementorum ad iustitiam cerebri substantiæ temperamento, pendere credimus. Porro huius spiritus animalis portio tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum inter ea corpora cerebri quæ clunibus & testibus assimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim cerebelli sinus, partim dorsalis medullæ cavitates efformant. Ab hoc uentriculo in dorsalem medullam, atq; ita in nervos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocri portio digeritur. A reliquis autem cerebri uentriculis, spiritum in nervos ab illis proximè principiū ducentes, ac sic in sensuum motusq; arbitrarij organa dispensari arbitramur, non admodum anxie disceptantes, num spiritus ille tenuissimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an secundum nerui corporis latera luminis modò ad columnam, dirigatur: an uerò neruorum duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hæcenus sanè cerebri functiones in uiuorum animalū sectionibus admodū probabiliter & uerè quodammodo possum assequi. Sed quū in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodo cunq; aliter, nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animæ uires subdividere, aut enumerare uelis) cerebrum suo fungatur munere, haudquaquē ex sententiā apprehendo. & si fortè accurato indefessoq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum usus uel leuiter in dissectione exercitatum haud latet, speculatione, qua similitudo indagaretur, uel probabile quid in disceptari possem, id sanè citra sanctissimæ fidei labem neuiquam conficeretur. Quis enim, Deum immortalē, huius ætatis philosophorū, addam & theologorum uulgus nō admirabitur, qui tam ridiculè diuinæ ac summæ admirabili hominis cerebri machinæ detrahentes, ex ipsorū somnijs in humanæ fabricæ cōditorem impijsimis, nō secus quā si Promethei essent, nescio quam cerebri struem nugacissimè ementiuntur, eam quam incredibili prouidentia atque adeo eis quos corpori præstare debuit uisibus affabrè immensus rerum Opifex effinxit, procul ab oculis arcentes, suamq; tot inartificiosis abundantem monstris præponentes, & parum (pro pudor) solliciti in quantam impietatem teneros quos instituunt animos temporis successu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi præceptorum sectis non amplius addiscenti, & Naturæ operum discendi cognoscendiq; studio flagrant, proprijs manibus in homine cæterisq; animalibus, quæ ipsis fuere tradita, rimari, altiusq; expendere aggrediuntur. Nondū enim memoriæ excidit, me quum in Castrensi pædagogio Louanienis gymnasij facile præcipuo ac laudatissimo, philosophiæ operam nauarem, in commentarijs quos præceptor noster professione theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philosophorū miscendas inter reliquos eius Academic moderatores paratissimus, in Aristotelis libros de Anima prælegebat, scripisse, cerebrum tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, secundum medium, & tertium posteriolem esse, eosq; à situ ad hunc modum nomen obtinere, & à functione etiam aliter appellari. Siquidem primus seu anterior, qui frontem respicere dicebatur, sensus cōmunis uentriculus nuncupatus est, quod ab hoc quinq; sensuum nerui suis instrumentis deferri, & dein horum neruorum beneficio odores, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum deduci, illi homines arbitrantur. Ac proinde præcipuus primi uentriculi usus censebatur, ut obiecta quinq; sensuum, quorum genus sensum communem uulgo uocamus, reciperet: atq; illa ad secundum uentriculum, qui meatu quodam primo necessebatur, transmitteret, quod secundus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare possit, quippe uentriculo illi cogitatio seu ratio tribuebatur. Tertius autē uentriculus memoriæ erat sacer, in quem secundus omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abūdè ratiocinatus esset, mādari uoluit, cōmodè deponere. Atq; tertius uentriculus hæc prout humidior siccior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, uelut in ceram aut lapidem duriorē inculpebat. Dein pro sculpturæ leuitate uel difficultate præsentem uentriculum quæ ipsi mādatur, aut breuiori, aut longiori temporis interuallo asseruare, commentaria illa docent. Neque profecto tertius iste uentriculus hæc sibi suoq; nomine, aut retinet, aut inculpit, sed secundus uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriæ sinui condito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quicquid est in secundum uentriculū deleget, ac uelut in rationis officinā uersandū exporrigat. Cæterum ut singula quæ ita nos edocebamur, aptius assequeremur, tabula quædā ostendebatur nescio à qua philosophiæ Margarita deprompta, dictosq; iam uentriculos oculis subiiciens, quam nos discipuli prout scholasticæ picturæ quicq; erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat uentriculos completi nobis persuadebatur, uerū ipsam quoq; omnes simul capitis partes, nedum cerebri, ostendere arbitrabamur. Atq; hæc Opificis nostri solertiā in corporis humani fabrica nunq; insipientiū sunt figmenta: qui quā in cerebri cōstructione enarrāda aberrant, sequēs sermo ostendet, qui eadem methodo qua in duobus proximè præcedētib; libris usus sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes seorsum singulas unā cum omni-

Thomas, Scotus, Albertus, & eius cohortis scriptorum de cerebri uentriculis opinio.

Lib. 9. de Ad.
min. dissect.

cerebellum premaxillat. Sed & neuter horum processum seu partem duplicatur (ut Galenus rem parum expendens docuit) uerum simplex est, quemadmodum & ipsa membrana, quae cerebri lateribus aut caluariæ attenditur. Nam & si tertius durae membranae sinus cultello secundum longitudinem dissectus, primo intuitu membranae processum inter utraque cerebri partes intercedentem geminam, ex quo duplicata membrana constare ostendit, id tamen sinus duntaxat gratia uisitur. Quantumuis namque inferior sinus tertij angulum dirimere studueris, membranam extra sinus amplitudinem nunquam in duas subdivides. Atque par ratio eius partis duræ membranae censetur, quæ elatior cerebelli sedem obuelet. Deinde si infimus ille duræ membranae sinuum angulus duplicatione argueret, idem sane in duobus reliquis sinuum angulis accideret, ac non perperam cerebri duram membranam duplicem esse assereres, quacumque parte caluariæ contingit. Insuper horum duræ membranae processuum superficies specie cum reliqua interiori membranae superficie congruit, quæ uix inter omnes corporis superficies aliam magis splendidam laeuem uide, & (quod non obiter expendendum uenit) omni adipe, quemadmodum quæ in caluariæ consistunt amplitudine omnia, destituta reperias. Quinetiam interior hæc superficies a quo humore longè magis quam exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quum fibris omnibus quibus alteri parti adnascetur, uacet, impensius lubrica terlaque quam exterior superficies conspiciatur. Porro quemadmodum exterior superficies os caluariæ undique respicit, ita & interior tenuem cerebri spectat membranam, cui nullius corporis interuentu, quam ductum instar uenarum ab ipso in tenuem membranam pronatorum ope adheret committitur uel. Quandoquidem si dura membrana pari modo tenui membranae, ipsi quoque ad cerebrum, ut caluariæ connascetur, quo minus tenuis membranae uasa, & ipsum ad cerebrum distendi contrahi possint, illa impedimento foret. quod præcauens Natura, ampliore duræ membranae cavitatem ipsa cerebri mole, non seorsum atque cordis inuolucrum corde etiam ipso amplius uisitur, produxit. Quamquam interim duram membranam a tenui non ita liberauerit, ut cordis inuolucrum a corde, quod illi ne unius quidem fibræ interuentu connascitur, quum tamen innumeros uenarum instar ductus dura membrana tenui membranae exporrigit, mirabili industria horum beneficio illam si bi affirmas. Ut simul ductus illi uenæ arteriaque, & postmodum uinculi uices gerant, ut cerebrum ne concidat commode subleuetur, interim uasorum tenuis membranae & ipsius cerebri motibus non præpeditis. Atque hoc singulare Naturæ mysterium ipse leui negotio colligis, si modum uasorum cerebri series, quam tertio libro docui, ex animo non exciderit. eam dico numerosam ramorum sobolem, à tertio duræ membranae sinu utrinque secundum totam cerebri longitudinem, in dextræ partis cerebri & item sinistræ tenuem membranam procurrentem. Hæc namque superiorem cerebri partem duræ membranae admodum ualide appensam reddit, & dura membrana caluariæ connata, & propter fibras quas per futuras diffundit à caluaria abscedere prohibita, cerebrum quo minus in se delabatur, subleuetur. atque quum nulla alia ex parte dura membrana tenui (nisi forsitan hic atque illic rarissimè perquam laxis ductibus) commissæ est, liberum cerebri & uasorum tenuis membranae motum non obtundit. Cæterum præfens sermo nunc sane exigeret, ut sinuum uasorumque duræ membranae numerum, situm & naturam explicarem, at quum id pro uiribus in tertio libro tentatum sit, non abs re chartis hæc peperero.

Durae membranae interioris superficies quæ uisitur.

Durae membranae cum tenui connexus.

Durae cerebri membranae uasa.

Foramina.

Durae membranae usus, et constructionis ratio.

fig. 14. ca.
li. 3. in altero latere u. d. loquimur ab orbibus C. D. E. K. F. G. H.

ut aptis quibusdam sinibus omnes caluariæ petentes uenas, omnesque (si duos modos ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumque materiam in suos sinus assumat, eam ita deducens, ut hæc propaginibus uenis similibus, atque ab illis sinibus depromptis in tenuem membranam commodissime deferatur, & dura membrana ipsi tenui membranae & cerebro instar lagenæ fiat, ex qua tenuis membrana, & dein cerebrum materiam ad opportunos usus sibi alliciant, in uenis & arterijs uersus caput transmissam. Cæterum propagines à tertio duræ membranae sinu utrinque innumera serie in sedem tenuis membranae sibi proximam deriuatae, cerebrum uelut supra innuimus, suspensum, atque ne deorsum concidat, uentriculique ipsius comprimantur, opportunissime sustinent, ut dura cerebri membrana pariter ipsius inuolucrum et fulcrum reddatur. Ad quod rursum summopere conducunt fibræ per futuras à dura membrana prorepentes, quæ duram cerebri membranam (quæ alioquin non satis durissimo ossi connasci poterat) caluariæ firmant, atque quo minus cerebrum grauitate tracta, deorsum labatur, in causa sunt. Neque id sane prestitissent, nisi peculiare artificium extra caluariam Natura moliretur, quod in dies fabri imitantur, quoties clauorum acies quando duos simul compingunt asseres reflectunt, ne uno asseri tracto, ex altero clauus proprio uellatur. Natura namque fibras has Vulcaniligamenta, quibus is Martem Veneri colligauit, cum simul & uinciat & sustineat, artificio superiores, non solum per reflexos admodum & obliquitatis nomine firmantes ductus transmittit: uerum transmissas rursus dilatauit, auxit, atque in unum omnes adeo commiscuit, ut in membranam quandam tenuem degenerent, quæ quod caluariæ obducatur, præcipue Græcis nuncupatur. Quauis hæc omnia non citra alterius corporis interuentum, ut cæteris uisum est dissectionis professoribus, caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana alijs quoque omnibus propemodum ossibus præcipue communis, ac ab amplexu quo ossa succingit *σπινδοει* appellata. Inter reliqua autem ossa hac membrana priuata, caluariæ interna est cavitates cerebro excipiendo adaptata, cui nusquam ubi duræ membrana contingit, eiusmodi membrana obnascitur, adeo ut tanta etiam huius cavitatis sedes, quantæ dura membrana non connascitur, hæc quoque membrana alijs ossibus communi obcincta sit. Visitur autem illa sedes ubi duræ membranae glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebri petentium rami substernuntur. Quod autem rerum parens Natura harum præcipue fibrarum gratia duas transuersas, & unam secundum capitis longitudinem futuras digesserit, ipsa duræ membranae forma commoustrat, quæ superiori sua sede illis lineis opportunissime ueniret firmanda. Quemadmodum inter dissecandum tertio duræ membranae sinu sursum tracto liquido discimus, impense Naturæ industria admirantes, quæ duræ membranae portionem processum uel inter cerebellum & cerebrum ita produxit, ut illo sursum ducto, ita cerebrum sustineat, ne suo pondere cerebello quicquam comprimendo obstat, ad quod egregie auxiliatur duræ membranae pars, dextram cerebri partem à sinistra dirimens, & tota basi dicto nuper processui continua. Porro si quid interim artificij in duræ membranae harmonia enarrandum adhuc reliquum sit, id unum cum tenui membrana iam subiunxero.

Membranae exterioris caluariæ succingentis creatio et usus.

ubi sub figura F. C. D. conspiciuntur tota figura. I. spectatur figuræ 6 ca. pilula.

DE TENUI CEREBRUM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta occurrit in secunda figura, auulsa autem in tertia. Atque ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

Hæc ex figuris petere debet dissectionis serie sequenti quibus, ut 3, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

TENVIS cerebri membrana, quemadmodum & dura, duntaxat unica & sibi ipsi continua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ aut ad cerebellum, aut ad utramque cerebri partem, aut in ipsis cerebri uentriculis anfractibusque, ac ut semel dicam, tota amplitudine, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis membranae portio habeatur: ad eum modum quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes cutis cōtinuas esse dicimus, quibus aures, pedes, & cauda induebantur. Porro ipsius situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est: nihil enim dura membrana amplexatur, cui tenuis membrana exterius non obuoluatur. Nulla etenim exterioris superficie cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula conspiciatur, quam tenuis membrana uicinisimè & citra alterius corporis interuentum proximè non integat, si modo superiore callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunque sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli anfractus, in quos tenuis membrana un-

Tenuis membranae numerus.

Situs.

Gg 2 dicuntur

Exterior su-
perficie.
Constructio-
nis ratio et
usus.

dicuntur sui partes processus ue ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoque figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori^a superficie uelut aqueo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris uasorū ductibus oblita speciem cōmonstrat. Quippe uasorum potissimum gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar^a mesenterij & humilioris membranæ omenti & extimi fectus inuolucris (a quo suum nomen tenuis mēbrana Græcis *χρυσώδης* nuncupata, mutuauit) ea uasa tutò deduceret suffulciretq̃. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursum censetur, quàm operimentum: sed quod ipsorum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quàm caseorum formæ lac paulo antè coagulātū sustinent, & singūt pariter. Atq̃ ad hos usus Natura hanc membranā summè idoneam produxit, tam mollis enim tenuisq̃ & sequax est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusq̃ sese ad profundissima usq̃ ingerat, & quæcūq̃ uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam ad cōleuis cernitur, ut sua grauitate neutiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duratq̃ existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequentinumerosolacq̃ & continua uasorum serie paratum sustinet, eo pollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplectetur & sustineat. Cæterum magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hîc atq̃ in quatuor elementorum sedibus assignādis usam esse inquisuerimus. quod sanè illico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëri tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expendis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maximè absunt, aquam et aërem collocauit, ita quoq̃ in medio caluariæ & cerebri (quod substantijs longè discrepant) utraq̃ membranas interiecit, nō contentus uno amicitie uinculo illa interueniente. Oportet nanq̃ nō situ solum id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam naturā: si modò quod secundum eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium censetur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab ossis duritie uinebatur, quàm ipsius cerebri mollitiem superaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò offe mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranā Natura creasset, nequaquā indemnis caluariæ occurset: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucrū offenderetur, prior tenuis membrana, post hæc autem dura locatur: quæ quanto est offe mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollius est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membranæ mollities ului sit, ut illa commodè unde quaq̃ in cerebri anfractibus sese ingerat, & in uentriculos, processus uarios unā cū uasis porrigat, uti prius est relatū. Quinam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præsentis sermone ad cerebrum opportunè deflecto.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NUMERO, sitū, formā, reuolutionibus & substantia. Caput IIII.

HIS quæ præsentis Capite pertractantur ostendendis, potissimum seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimam quartam usq̃: sed potissimum prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri nu-
merus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in^a anterius, quod cerebrum, & in^b posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in^c dextrum & sinistrum diuidi consuevit: non quod Anatomicorū proceres cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitrat sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quod ut unica manus in digitos, ita quoq̃ cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim prius de tenui cerebri membrana differebatur, sic etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruicq̃ ad unum omnes, in super & nates testesq̃ cerebri, deinde^d callosum corpus, & id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistriq̃ uentriculorum^e septum, & uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademq̃ substantia constituuntur in duritiā coloreq̃ aliquantulum uariatē. Insuper omnia quæ modò recensbam, sitū, usū, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium constructione

rima. h 2 fi. L. L. 11 fig. C. D. 4.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nō aliter q̃ si differentes disunctæq̃ partes essent, pleriq̃ imposuerint. Quotū enim quæq̃ Anatomicorū inuenias, qui cerebrū nulla substantiæ continuitate cerebello continuū esse nō asserat: ad de alios qui cerebrū in duas partes ut pulmones dissectū esse docet, et omnia nobis indefesso scribendi pruritu, suis somnijs hîc dantes, perturbāt. Cerebrū nanq̃ quantūuis tota sede, quæ cerebello incumbit, & quæ frontē spectat, penitus in duas partes dissectū sit, & eadē sectio secundū totā cerebri longitudinē in ipsius elatiori regione ducatur, non tamen ob id in medio ipsius iuxta^a basim inter occipitium & frontem omnino diuisum cernit. Quanta enim callosi corporis est^a longitudo, tanta quoq̃ sedes secundū longitudinē cerebri consistit, quæ dextra eius pars sinistra continuatur. atq̃ ita uel huius corporis interuentu, & eius^a quod instar testudinis extructū est, & septi dextri sinistriq̃ uentriculorum supra cōmunem eorū uentriculorum^a cavitatē, tertium uel uentriculum duæ cerebri partes continuæ sunt. Deinde in basi etiam eas esse continuas ostendit, cum magna & secundum longitudinē & profunditatē qua continuantē regio, tum cerebri testes & nates & omniū maximè quod ex cerebri basis medio pronascit, dorsalis medullæ^a initium, quod amplum crassissimū est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuū unumq̃. Deinceps etiā si dextra sinistraq̃ cerebri partes quæ cerebellum integunt, nihil minus q̃ cerebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus locis^a continuatur, idemq̃ cum ipso corpus, si continuatē spectes, efficitur. Cæterum quis præcipuus continuitatis locus sit, quæq̃ omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes censeantur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præcessere sermone completi libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus sectionem aggressurus est, ilicò me unā cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebri situm opportunè aggrediar, quem ipsius cerebri membranæ, & potissimum^a interna caluariæ amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duabus cerebri membranarum^a glande pituitam cerebri excipiente & ramis quibuscūq̃ maximarum cerebrum petentium arteriarum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur. Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque unā cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis sedem sibi uendicat, quæ posteriori partē^a tubèrum in capiti samplitudinē cavitatem uel auditus organorum caulā prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis^a sinibus circumscribitur, qui ut duobus primis duræ mēbranæ^a sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cavitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli circumscriptionem cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcq̃ circumscriptio cerebelli situm opportunissimè cōmonstrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortassis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggressus uidetur) cerebellum in occipitiū ad eò porrigitur, ut nō etiam postrema cerebri pars in posteriora magis quàm ipsum cerebrum uergat, nobisq̃ uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eousq̃ ascendit, ubi digitis infimam occipitij partem attingere possumus. Neq̃ etiam in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorū insertionibus libera contingi potest, quæ cerebellum implet, etiam si interim Anatomici ipsius situm ita recenscāt, quasi totā in occipitiū prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijq̃ uim metitur, cerebellū infarciret: imò elatissima cerebelli portio ad^a mediā duntaxat sedē pertingit, quæ à posteriori sede^a foraminis dorsali medullæ uiam præbentis, & A literam imitantis futuræ^a partem habetur, quæ sagittali committitur, usq̃ ad quam alij cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiā acutius nequaquā extuberat, sed plana et depressa minimumq̃ in medio prominens conspicitur. Hæc itaq̃ caluariæ sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circumscriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodū & sua sedes, latius est quàm longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idq̃ potissimum iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginē exprimit: in cuius medio acuta, neq̃ admodū lata habetur^a impressio, quæ illi inducit^a tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij offe prominēs, quod eius ossis robur insigniter adauget, cuiq̃ dura cerebri membrana pertinacissimè connascitur. Porro in anteriori parte, quæ cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undiq̃ suæ sedis formam accuratè referens. Cæterum eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si uoles anterius cerebrū etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluariæ cavitates cerebello nō oppleta. Vnde etiā cerebrū secundum ipsius basim depressum est, neq̃ globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nō unius formæ uisitur. Vbi enim oculorū sedibus & olfactus organorū sinibus innititur, uarium est: nam ad sinus organorum olfactus antrorsum extuberat, utrinq̃ autem ad sinū illorū latera propter ossis in caluariæ cavitatē extuberantis prominentiam, unā impressionē admittit. Prominet uerò ibidem inæqualibus tuberculis os ad com

Quibus sedib.
dextra cere-
bri pars sinis-
tra continue-
tur.

Cerebelli qui
cerebro sit cō-
tinuum.

Cerebelli si-
tus & magni-
tudo.

Cerebelli
forma.

Cerebri ma-
gnitudo &
forma.

Gg 3 modas

modas oculorum sedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluariæ cavitae sinus, qui ad ossis cuneum referentis sinus latera spectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum ossis quo continetur formam glabra ritu sibi uendicās, utrinque in ipsius basi instar medij globi prominens tuber constituit. In horum tuberum medio cerebrum impressum cernitur, cuneiformis ossis processum occasione hinc circum sinus latera productum, quo nuper commemorata glans sustinetur. Quinetiam similiprorsus modo basis cerebri reliqua ipsius sede pro ossium tuberibus auditus organa continentibus, & cerebelli superiori regione suam figuram effingit, omnibus sinibus sese inferens, & amice admodum tubera admittens. Atque hinc etiam in lateribus & anteriori & posteriori & superiori sede cerebrum caluariæ cavitatis effigiem exprimit. His enim sedibus cerebrum instar oblongæ sphaeræ utrobique uersus anteriora propter temporum cavitatē depressæ, rotundum, & in posteriori parte multo quàm in anteriori latius uisitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigent, ac abunde ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utrumque quod in se sinus cerebri cerebelli que functionibus habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi siquidem quid caluariæ basis sinus tuberaque ostendunt, & impressiones in temporibus temporalium musculorum gratia conspiciunt. Caluariæ itaque cavitae externae cerebri superficiei imaginem monstrat, ad quam & sectio cerebri diuidens, & innumeri quidam gyri ac circumactūs referuntur. Vniuersa namque cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bifurcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio diuisa, extimae cerebri superficiei magna pars exiit. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars sinistra accumbat: neque recta illa linea diuisæ cerebri partes inuicem magis dehiscant, quàm quanta duræ cerebri membranae, & tenuis duplicata est crassities. In homine etenim secus atque in oue uniuersam sectionem in ter diuidit duræ membranae portio, processus uel duas cerebri partes septi ritu interstinguens. Dein seorsum utramque cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Caterum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenuiū intestinorum anfractibus elegantissime Erasistratus assimilauit, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt uero sinus permulti penitus in cerebri substantiam penetrantes, & profecto imagine intestinorum tenuium reuolutionibus simillimi. Neque opinor illos alicui aptius quàm his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quando quidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiscitur, & hos in cerebri substantia apparentes circumactūs asinis, equis, bobus, & alijs quæ hæcenus uidi animantibus communes homo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumere statueret, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura insinauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Horum itaque inflexuum effigiem cuiusuis animalis cerebri uel in prandio aut cena spectans, discas licet. Porro in illorum usu recensendo non medici modò, uerum & philosophi plurimum se excruciant, contententes, num ipsorum beneficio homines intelligant, an uero minime: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnans, in hunc modum censuit. Quum asinietiam admodum multipliciter cerebrum habeant, complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minime uarium nasci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiæ temperiem corporis intelligentis (quodcumque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non uarietatem compositionis. Neque etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quàm qualitati perfectionem intellectus accepta referre. Atque hic Galenus sibi dum maxime illius operam requirimus similis, oratione uelut freno cohibens, aliò quum reuolutionum usum exprimere debuisset, reflectit: satis esse arbitratus, si non intelligentiæ præesse has reuolutiones indicauerit, quod sanè non inficiamur, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quàm ad cerebri substantiæ enutritionem eas procreatas esse, à Galeno additum oportuit. Cerebri namque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutiquam adeò firma fuerat, ut per illam arteriæ uenæque, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenæ & arteriæ in superficie tantum exporrectæ ipsi nutriendæ, illiusque insito calore resocillando sufficerent, quum penitiores cerebri partes si ad illum modum uasæ protenderentur, illorum materia carerent. Quod præuidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiæ impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiæ alimentum appositissime ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius mediu implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutrirer. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri sedes qua dextra sinistram respicit,

Secundo dextra nobis uocatum cerebri partem a sinistra diuisam, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractus usus.

Lib. 8. de V. su part.

Cerebri sectionis ratio.

respicit, enutriripotisset. Atque huic sententiæ suffragantur cerebelli reuolutiones, quæ ne utiquam æquæ atque cerebri reuolutiones aliter penetrant, sed paulo minus quàm superficiali, atque frequentes admodumque continua serie deductæ uisuntur, superficialiæ quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum à profundioribus anfractibus ad uentriculum usque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus ne utiquam cōueniens, apparet namque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non cōtingerent, tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni caseiue recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quæ transuersim secundum cerebelli longitudinem mutuò æquæ distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri processus suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quæ deorsum protense, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli sedem, quam dorsalis medullæ initio connatam esse dicemus, contententes. ac dextra quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullæ initio continuam: sinistra autem, ad sui partis sedem. At hæc cerebelli partes inuicem discretæ incontinuaeque nequaquam sunt, sed inuicem continuæ unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt, quod unicum, non autem cerebri modò geminum Galenus à Natura extructum esse asserit, quod duò dorsa, neque rotidem dorsales medullas hominem habere minime decuisset: quasi ex cerebro, quod necessario ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessario procreatum fuisset, ut unicæ dorsali medullæ aptum principium fieret. At Galenus, qui in nugis cerebro quibusdam, & etiam subinde immerito uis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandria dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suæ basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisum cernitur, & unicam dorsalem producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus, reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio namque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam anterioris dorsali medullæ continua, connataue est, sed tantum tenuis membranae interuentu posterior pars dorsali medullæ committitur. Non aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullæ transmissum à cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, tuereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritie à cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum à cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago à cerebello ortum ducere reperiens. & profecto nulla est cerebri quæ frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in hominem quàm ipsum cerebellum fertur, in duritie differentia: neque etiam adeò notatu digna cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, cæteris omnibus cerebri partibus, & ipso quolore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericiū ue est, perquam paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in suis sinibus superficie candicans. uniuersum uero dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatum albidissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem præbens, quæ omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scatur, destituitur. Porro quæ horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uirulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere intergrum est. est autem substantia quædam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperiās, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus præsum functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellant, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inedia tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatue. Hæc non uniuersa candicat, uerum quicquid reuolutionibus proximū est, subflauū aut subcinericiū est, æquali semper à reuolutionis superficie distantia, quanta namque reuolutionis profunditas

Cerebelli implexu ratio & species.

Galenus ratio ne unitatis cerebelli parum apte assignat.

Dorsalis medullæ initium.

In li. 8. de V. su part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorum ortus.

Cerebri, cerebelli, & dorsalis medullæ color et substantia.

Cerebri substantiæ eiusque sum medullæ discernimus.

funditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte interuallo, in cerebri substantia, is quem diximus, color obseruatur: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorē attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autē cerebri ita coloratum nō est, albidissimū & candidū prorsus uisitur. Verū ut permultae cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque uniuersum propemodū, ut paulo antē admonui, secātibz flauum occurrit. Quacūq; itaq; ex parte cerebri cerebelli ue substantiam tenui qua proximē cōtinetur membrana detexeris, hanc subflauā ac uelut aqueo humore oblitam, & nunq̄ uenis implicitā adinuenies, etiam si interdū rubra & uelut sanguinea puncta in illorum cerebri substantia in illis potissimū obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortē laborarūt, uerū illa nullā uenae exprimit imaginē. Cerebrū namq; ex nullo uase alimentū assumit, quā ex his quae tenui mēbrana suffulta ipsi circundātur. ut autē illi frequentia uasa undiq; obducuntur, cerebrū in tot quot diximus partes praecipue diuisum fuit: quanq̄ etiā diuisiones illae, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiaē cōcidat sustinendā, equaliterq; suffulciendā, nō medioeriter auxiliatur. Parū enim Galeni rationi cur cerebrū diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminū sit, tribuo, inquit namq; cerebrū hac occasione geminū esse, ut quemadmodū uno oculō uisitato, aut uno teste excocto, alterū seruamus: ita etiā dextro cerebri uentriculo laeso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Hae siquidē Galeni ratio aliquem in copia uentriculorū recensenda locum fortassis haberet, nō autē in enarrāda cerebri diuisione, quū id nisi supra uentriculos geminum diuisum uesit. Callosum enim nobis uocandū corpus, quod cerebri partiū cōtinnitatem cōmonstrat, ad elatissimā dextri & sinistri uentriculorū sedem cōsistit. Ceterū nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi, atq; ita internam cerebri superficiē, quaeq; ipsius partes adhuc narrandae super sunt, persequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET
dextri sinistriq; cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SVPERIOREM calloso corporis sedē nulla ex parte diuisam elegāter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedē, sed a cerebri substantia in lateribus liberam, ostēdit quarta ad I, I, I. Humiliore uerō sedem spectandā offert quinta ad R, R, R. ubi etiam praesens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

Calloso corporis sedes et nomenclatura.

PAULO antē omnē cerebri cerebelliq; substantiā exteriū tenui membrana circundatā, ea parte qua membranā respicit subflauā, & quasi cinericiā esse retuli. At quādā cerebri^a pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana nō obuoluta, uerū intīmā cerebri substantiā modō, externa superficie candicās albaq; & reliqua cerebri substantia ad superficiē cōsistente durior, unde etiā uetustissimi Graecorū partē hanc *τὸ καλόν* appellarūt, q̄s imitatus in orationis serie, hāc partem callosum corpus semper appellaui.

Deinde Graecorum nōnullis id etiā a forma, quod^b inferiori sede arcus modō sinuatū sit, ac ab usu quod sustineat, *καλόν* uocat: quanq̄ in cerebro corpus recēsebo, quod hoc nomine a pluribus magisq; ex merito donatur. Ceterū callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrū sinistrūq; & basis cerebri mediū in humiliori ipsius sede, & elatissimā cerebri in uertice regionē spectes, & quodāmodo etiā ad priora posterioraq; facta cōparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulō uicinior est, q̄s antica posteriori. In cōspectum autē secantibus uenit, leuiter dextra cerebri parte a sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, in ibi partes ipsius unit, albū candicāsq; conspiciē, ipsumq; callosum est corpus, longū quidē, sed arcū. Praesens corpus in illa superficie quae ita diducto cerebro in cōspectum uenit, gibbosum cernit. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimā frōtis & occipitij sedē, & capitis latera protuberat: quanq̄ adhuc callosi corporis obliquitas nō adē insignis est, atq; uerticis iam dictae partis. Quēadmodū uerō cerebrū, ut dicebā, diremptū superiorē calloso corporis superficie egregiē laeue aequalemq; ostēdit, ita quoq; indicat corpus id cōmune cum cerebro partē esse, & nō ex cerebri substantia superficie quae mollior & subflaua est, sed ex intimiori substantia quae durior & alba uisē, enasci. Obseruant enim utrinq; ad callosi corporis latera secundū ipsius longitudinē singulū sinus in cerebri substantia in star profundioris lineae insculpti, ac cū superiori callosi corporis superficie eo magis patefētes, quo cerebrū uehementius, quasi id sursum in latera etiā acturus, diduxeris. Interior autē inferior ue ipsius superficies dextro sinistroq; cerebri uentriculo ad apertū secantibus primū occurrit: quae etsi secundū callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est, nam secundū callosi corporis longitudinē duae in star quartae circuli partis insinuatae superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam in star lineae secundū illius

Calloso corporis initium, seu cū reliqua cerebri substantia cōtinuitas. Sinus ad callosi corporis latera obuij.

illius longitudinem exporrectū uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Praesens tuberculum deorsum prominens, sensimq; extenuatum, tandem dextri sinistriq; uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextri sinistriq; uentriculorum est portio, quanta est haec ipsius callosi corporis superficies. ac rō dextri & sinistri uentriculorum^c septum eadem cum cerebro cōstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adē est tenuē, ut quum clara luce cōsecutionem admittimus, aut in altero tantū latere candelam ad mouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter la-
pidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quā exactissimē laeuigantes in star orbū aut quadrangulorū in ostiorum & fenestrarū lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus. Commodius tamen hanc septi regionē madidā hostiā, quales missae sacerdotes adhibere solent, quā duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculā lapide cōferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti lōgitudini corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornici camerae ue simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quā in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modō effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitq; Callosum corpus unā cum septo nullis uenis, neq; etiā tenui membrana, uel aliqua etiam parte atextum est, sed ē uicinis partibus nutrimentū mutuatur. Non enim adē grandis, crassaq; cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum praebet. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistra continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiam^d subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcitq; testudinis in star effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo cōmunem duorum cerebri uentriculorum^e cavitatem compressurum delabatur. Ceterū duo^f sinus in cerebri substantia profundioris lineae ritu ad superiorē corporis callosi superficiē incisi, praeter hoc quod ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq; ex penitiori substantia nasci debeat, ad pituitae defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verū de pituita expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportunē pertractabuntur.

h. 105. f. di-
uisum est
et una pars
X, X. in-
gnitur, alte-
ra Y, Y.

i. 3. f. L, L.
et R, R, R.
R. subleuat
Y, Y, X, X.
X. cū p. g.
et Y, X, at-
tollit S, T.
V. cū p. g.
et R, R, R.
et S, T, T.
et S, T, T.
et S, T, T.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.
Caput VI.

DEXTERV cerebri uentriculum ostendunt quarta & quinta figura L, L, & sexta D, D. Sinistru autē quarta & quinta figura M, M, & priuatim quarta N, N. dein sexta E, E. Communem uerō horum cōcauitatem seu tertium uentriculum exhibet septima & octaua figura H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecimae figurae E notatur, & partim nonae I, & decimae L, M, N, O.

44. f. L, L.
L. 6. figura
D, D.
h. 105. f. A, A.

VENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsaliq; medullae communis est, ac quartus etiam dicitur, tres namque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collocamus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensemus. Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, alijsq; omnibus quae in partiū constructio-
ne examinari solita sunt correspo. det: quare etiam singula quae de dextro scribentur, de sinistro quoque nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in^a dextra cerebri parte secundū totam quasi huius partis longitudinem protensus, tantum enim antica sede a fronte, quantum postica ab occipitio distat, remouetur autem adē illis locis ab externa cerebri superficie, quantum ipsius uentriculi dextrum, exteriū ue latus a superficie cerebri distat, caluariā latera respiciēte. Internum autē uentriculi dextri latus secundū callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambōs separat, quā^b tenuis quaedam, & uelut quod ad subtilitatē attinet membrana cerebri portiuncula, quam septum uocauimus, atque a calloso corpore enatā, toti superiori parti secundū longitudinem camerae modō extructū corporis continuam connatamq; esse diximus. Dextri itaq; & sinistri uentriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quanta ue callosi corporis est

Dextri sinistriq; uentriculorum septi bistoria.

Calloso corporis sedes et nomenclatura.

Ventriculorum numerus.

Dextri et sinistri bistoria.

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verum ubi in ea cerebri parte consistunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuo maxime distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionem subintrantes, etiam plurima cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius uel dextri uentriculi latus nonnihil oblique duci. Anterior enim & posterior in dextrum magis quam in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quam eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus organa, aut uisoria neruosa desinens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicam diffusius, decliuus ad tertium uentriculum pertingat. Caterum posterior uentriculi regio occipitium respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arcuata tantisper descendit, donec ibidem desinat, ubi olfactus organorum & uisoria neruorum consistit principium, & quæ maximi soporalium arteriarum rami in cerebrum feruntur. Atque hic ductus si longitudinem spectes longior est, quam media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri substantia tenditur, cornu modò in mucronem desinens, qui non in uisoria neruorum & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerum in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se maximam cerebri petentem arteriam cum tenuis membranæ processu illam suffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docet, & eosdem uentriculos tenues sensim factos in uisoria neruos suo mucrone finire, & quod longè alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituita eructare attestatur, eiusmodi quæ non pauca, quæ potius ex refectione, quam proluxa quapiam disceptatione disci consulerim. Quandoquidem hæc adeo manifesta sunt, ut admonuisse tantum abunde sit, si modo non duntaxat libris confusus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accurate fecanti altiteris. Vniuersa igitur uentriculi superficies læuis & aqueo humore oblita, & inter disseccandum subinde eodem oppleta conspiciuntur. Superior uentriculi pars omni inæqualitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inæqualem efficit sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antroorsum oblique ad communem uentriculorum cavitatem propens, atque ad pituita leuiorem defluxum paratus. Dein ad inæqualitatem facit ea uentriculi pars, quæ deorsum uersus anteriora posteriori uentriculi sede prorepat. Ille nanque uentriculi reflexus una cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioris sedis uentriculi regionibus extuberet. qui à dextro latere decliuus ad sinistrum latus fertur, uersus communem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine cōtinuæ uisuntur, uersus utriusque medium communem eorundem cavitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicē septo aliquo dirempæ sunt. Neque profectò aliud est communis uentriculorum cavitatis, quam inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cōcursum, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinarum montium exprimit, acutum uel secundum ipsius longitudinem angulum efformat. Superiorem uero sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cavitatis illa secundum concauum orbiculata, teres uel uisitur. Cuiusmodi uero corpus illud sit, paulo post explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorum iam duos dextrum uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cōcavitatis, quæ binos à se educit meatus, quorum unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundum totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum uersus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuus, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cōcavitatis unde prodit angulum: in superiori uero meatus parte, quæ glandi uasorum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cōspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsa cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quæ primum

Permuta
Galeni parit
ura dogma
ta hic non
describi.

Communis uen-
triculorum dex-
tri & sinistri
concauitatis,
seu tertij uen-
triculi histe-
ria.

Meatus
tertio uen-
triculi edu-
cti.

num inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum usque peruenit, quem cerebri pituita excipere docebimus. Caterum quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraque manuum cavitatē fingeres. totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro prodit, ubi tertius uentriculus meatum uersus quartum uentriculum primum porrigit, testes ipsi & nates dorsalis medullæ principio continuantur, ac meatum illum tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio aequaliter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uero meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ locum, quæ caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissime Herophilus concauitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atramento intingimus, compara ueris, animaduertes profectò calami orificiū ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominet: deinde culpidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus partem, quæ in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustumque meatum producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & clarissimæ sectionis initium fingimus, cavitatisque calami latera sinus lateribus similitima offendet. Ad huius cavitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuumque cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cavitatis est, alteram quarti uentriculi cavitatem constituens. Quæ autem in cerebello spectatur, uti iam dicturus sum se habet, inter duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli partis extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quam longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quarti uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patens, quod neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cōmittit, sinum obuoluit, posteriorem uero sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cōmunis est, inter disseccandum cōtinere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinet. Porro dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti extimo fetus in uolucro comparat. Communis autem cavitatis, seu tertius uentriculus uenofum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uase uenulas impense graciles interdum assumit, illis quam similibus quibus adherentem oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huiusmodi uenulas uentriculorum superficiei adnascuntur facilius, quod durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quam alibi esse uideatur. Caterum Galenum miror, ceterosque omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modo quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obducit, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus uel superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis (uti sane debet nemo) solum addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipue in libris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbitratur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. uerum durior cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi sulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandriæ dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisset, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes uel porrigi, at non item in quartum uentriculum. quæ ratione illi uentriculos membranæ quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerum eas tenuis membranæ partes intelligebant, uasa in uentriculos deducen-

Quartus uen-
triculi historia.

Quid singulis
insit uentricu-
lis.

Tres primos
cerebri uen-
triculos tenui me-
brana non suc-
cingi.

centes, à quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quantum uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi membranis neuiquam succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis uentriculis oblatam, in animales spiritus, interstitio quodâ præpedita, emutaret. Cæterum præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri uentriculus, uti etiâ sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, * principium corporis cameræ aut testudinis modò effigiat continet, quod obiter additū adhuc esse (ne quid in uentriculorū cōstructione prætermisissimum uideat) uolui. nam peculiare illius corporis Caput præsentī subiicitur, quod ut uentriculorum usum recenserē expeteret quidē. at quicquid propemodū adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia uentriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationē aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri substantiæ uī in animalem spiritum emutatur. qui postmodum per nervos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munij cōstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demū omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates diiudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis ascribere neuiquam ueror, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impune sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli hominiratione cinandi facultatē, eamq; omnibus quantū ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter dissecandum cōspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint simillima. Liceat itaq; uel illorum hominū gratia me ab alio uentriculorū usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placiti meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediū uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalissimum esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quod nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cōmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa felicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiā non corporū refectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nā is qui uera est sapiētia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spirituali suoq; quā similitudo constantes, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dicat, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDI-

nis cameræ uel imagini à dissectionum peritis comparato.

Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zaccharia dicitur, sedem ostendit quinta figura S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quarta figura L, M, & sexta figura B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

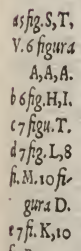
ORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendū uenit, uel quarum etiam interuētū dextram cerebri partem sinistrae continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositū, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum calloso corpore substantiam, & parem quoque longitudinē, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verū forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori namq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorū substantia sortitum, nisi quod paulo quā uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis pars, quā dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pendet, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum desinens antrorsum pertinet, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij uel uentriculi pars cessat. Ibidem namq; acuto quodā angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum uel est, toto reliquo ductu à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam cōnnatum, corporis uel alicuius interuentu cōnexum. Obtinet itaq; præsens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam. ac primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. Alterum in dextro cōstitit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundum duo hæc latera plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterum hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede cōnnati, cōtinuiq; sunt. latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiorem uero parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur superficie, triangulari testudini fornici uel quā simillima. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis *Λαμιασμοδός* nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi sit communio. Cæterum superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficie cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaq; ut illa. Ea namq; secundum corporis longitudinem in medio in acutum quodammodo extuberat, cōtinuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeo ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphaeræ superficie tam similis conspicitur, ut nonnullis hi exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrentur. Alij, magno supercilio, uerūm cerebri loco, operæ precij sese quippiam inuenisse iactantes, in Italici gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatietur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particula, nullius in medicina usus, inuentionem magno factu uendicaret, quam forte à Galeno eleganter accurateq; perscriptam nugacissimè & falso cōmōstrarent. Corporis itaq; testudinis modo conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & a quo humore perfusæ, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficie dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistru. Vt uero uentriculos ipsos neuiquam tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui cōstructionem præter cerebri substantiam admittens. Porro Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseq; ipsum haud cōcidere sinat, ad quem usum, præter aptam cōstructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiā septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quū ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertiu uentriculū recta fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistruq; uentriculū digeritur.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PL-

neæ imaginem exprimentē. Caput VIII.

Ostenditur hæc septima figura L, & octaua M, & decima D.

VXTA posteriorem testudinis modò formati corporis sedem, qua primum uas ueniosum ex quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, glandulam Natura condidit nuci pinæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde *Λαμιασμοδός* à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uero, cerebri substantiæ incumbit paulo posterius quā meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quantum procedit. Neque profecto aliter ipsius situm exprimere possum, nisi etiam eminentissimæ & anteriori testum cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc nanque cerebri parti in homine potius innititur, quā quod quadam substantiæ cōtinuitate hic cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus namq; cerebro uix hæret: frequentissimèq; nisi quis mentem operi accōmodet, in cōfectione unā cum uenoso uase auelli cōsuevit.

Hh In

Glandis pinæ
& nuci similis
suis.

In agno autem, aut prouectioris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quàm uel agnus, sortitur, unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisus, commodissimè agnū tum cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut oportune alicui re eadem assimilēs, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq; ad glandis quàm ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum ocludere, aperireq; prorsus negat: nò eandem huic glandi, ac glandoso corpori usum tribuens, quod lux dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq; apertioni constrictioniq; eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verum ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hic cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè quod haudquaquam meatum adeò cotingat, ut antè ipsius orificium coniungere possit. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ per multæ firmamentū esset uasi quod tertium cerebri uentriculū accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, id ipsum suffulciens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CE-
rebri. Caput IX.

PROPONUNTUR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octava ad N, O & P, Q. postremo in decima ad E, G & F, H.

Testiū & na-
tū cerebri nu-
merus.

SIGNS.

Substantia.

Forma.

Mas quoque cerebri partes illarum classi annumeramus, quæ^a dextram cerebri partem^b sinistram continuam esse arguunt. Sunt autem testes hi natesq; aliud nihil prorsus, quàm quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut^c meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum tuò citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deducatur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disiunctasq; partes diuisa est, nam unica cernitur, elegãter à quadam similitudine hæc nomina sibi uidentur. Reponitur enim illi cerebri^d pars inter anteriori cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: dein de inferiori sede spectat dorsalis medullæ^e initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuat^fur autem cerebro, aut^g iurectius dicam à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particula continua est, sed tantū tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, subflaua est, illiq; substantiæ cerebri respondet, quæ proximè tenui membranae passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè ualorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandã exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm similitam. Verum quoniam^h superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peniassimilat, refert, ueteres qui pueros iuxta hereditario domi in cõsecrationibus exercebãt, *διδυμους* eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Cæterum quia inⁱ posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium^j meatus illius qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq; id orificium similitudinem ante referre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede^k in impressio quædã instar lineæ transuersim feratur, superiora quodãmodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti *γαστήριον* nomen ueteres in didisse arbitror, nos autẽ natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterū temporis successu uidentur Græci hæc nomina cõfudisse, & partẽ hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartū summa Opificis solertia deducit, cõtinetq;, modò *διδυμους*, modò *γαστήριον* appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VER
mis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.

Caput X.

PROCESSVM horum naturæ potissimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octava uerò figura huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

bus quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeo sanè ut si adamussim singula perpendimus, necessario per olfactus organorum sinus foramina ue aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si forte casu defluit, non minus præter naturam fluxum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exsculpuntur latera, totam pituitam non adamussim deducunt, hæcquæ deorsum uersus foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolapsens, in dorsum, & deinceps secundum neruorū ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborū musculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret inculanda, quæ tam patetes amplosquæ pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aqueaest, ductus fecisset, adeo autē retortos angustosquæ & inflexos in octauo capitis osse produxisset.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM

alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.

Caput XII.

HVC facit maxime decimi quarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, sexta ad M, N. & deinceps tota fere decima sexta & decima septima.

Quantum Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nonnunquam præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quem is nulli non in suis libris inculcat, quoque nihil frequentius medici in ore habent, eumque etiā si nunquā (uti fere nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni sententia enarrant. Verum ut alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiam in Galeni aliorumque Anatomicorum scriptis fidem haud satis demirari possum, qui adeo in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absque agnino aut bouino ostendere aggressus fuerim, ut quod in homine neuiquam reperire, id ouillo capite refarcirem, spectatoribusque imponere, ne plexum illum nomine omnibus notissimum, neuiquam inuenisse dicerer. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eius modi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoque minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absumentur. Primum enim tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusque ratio) caluariam petens per unum foramen in diuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerum ubi ad caluariæ usque basin descendit, insignem sui propaginem ad foramen nerui sexti neruorum cerebri transmittit, quæ unâ cum grandi uena sibi coniuge in dextrum, primum uel duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundò soporalis arteria nequaquam commune foramen cum tertio neruorum pari obtinet: uerum longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex usus est, maiori namque soporalis arteriæ ramo obliquum & in osse diu procedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confluxit, ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusque arteriæ excoqueretur, aptaque animi spiritui efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atque in capitis amplitudinē ingressa esset, in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicē ita imponderetur commisceretur ue, ut plexum efformare uiderentur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus consurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit, interim tamen duræ membranæ portunculâ quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si dextrū sinistro coniunctū fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoque plexus huius furculos sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasâ desinere attestatur, molle illis uasâ respondentia, quæ plexum efformare dicebatur. Quam uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantumque Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicerit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleaque taceam, expenderit pariter, quàm impossibile sit uasâ æquæ grandia cerebrum petere, atque in caluariam primum pertingunt, quum tam insignes rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasâ priusquam tenuem accedant cerebri membranam dispergantur. Cæterum quæ horum uasorum uera sit series, in tertio libro dum cerebri uasâ non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias persequeretur, adeo uerè & ad amussim describere conatus sum, ut hic locus neuiquam

In lib. de Venarum & Arteriarum sectione.

Quo de dicitur H 9 figure.

es. fi. ca. 6. li. 1. A, B, A.

Hic spectab. bis 16 et 17. & ipsi pro xima figura. 4. fi. cap. 12. li. 3. Z. et. fi. ca. 14. lib. 3. B. quod dicitur in F, G. b. 3. fi. ca. 12. li. 1. t. c. 1. 2. fi. ca. 2. li. 4. c. d. fi. cap. 14. lib. 3. C. c. 2. 7. fig. ca. 12. li. 1. Q. f. 1. 2. fi. cap. 2. li. 4. M. 8. 2. fi. ca. 12. li. 1. X. b. 7. fi. ca. 12. li. 1. G.

eius seriei enarrationem expetat: uerum si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortor que ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hic denuò poni sibi persuadeat. Porro ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam plexus, quem extimo factus inuolucro comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulo ad uerba huius hortor, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaque descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumque Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hic autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præterisse uiderer. Atque quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatim iam aggrediar.

DE OLFACTVS ORGANO.

Caput XIII.

4. fi. C. D. 13. fig. 4. b. 3. fi. ca. 6. li. 1. A, B, A. c. 3. 4. fi. ca. 12. li. 1. K. d. 13. fi. D, D. G, G.

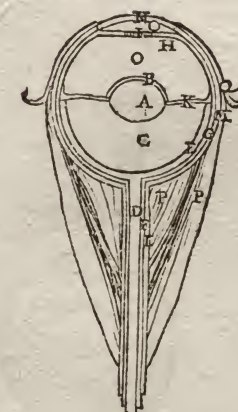
LIBRI quarti tertium Caput conscribens, atque necessario propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturum, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verum quum aliud nihil certius mihi studiosè admodum odoratus organi naturam inquirenti hætenus occurrerit, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in octauo caluariæ ossis sinus pertingunt, & frontis ossis sinus, & substantiam illis contentam, & foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hic recensere possem. Nollem namque hic de odoribus, & huius sensus medio, & deinceps temperie aliquid pertractare, ne in immensum hic meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensius crescat.

DE OCULO VISVS INSTRUMENTO.

Caput XIII.

PRIMA DECIMIQUARTI CAPITIS

FIGURA.

HÆC figura earum quæ præsentis Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectio ne ab anteriori sede per posteriorem, atque ita per neruum uisorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisa secundum longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, quæ alteri parti connata continuas fuerat. Atque hoc quoque modo cælos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

- A Humor crystallinus.
- B Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissima ceparum pellicula instar pellucida.
- C Humor uitreus.
- D Nerui uisorii substantia.
- E Tunica quam reti assimilamus, quamque resoluta uisorii nerui efficit substantia.
- F Tenuis cerebri membranæ portio, neruo uisorio obducta.
- G Uea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat.
- H Hac sede ueua tunica in posteriorem comprimitur, neque corneam exterius illi obductam contingit tunica.
- I Foramen, quo ueua foratur ipsa uel pupilla.
- K Tunica ab ueua initium ducens, & cilijs seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitrei humoris ab aqua.

Hh 4 L Duræ

- L Dura cerebri membrana portio neruum uisorum obuolens.
 M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
 N Dura oculi tunica pars, quæ cornu instar pellucida uisitur.
 O, O Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerunque proueniunt.
 P, P Musculi oculum mouentes.
 Q Adhærens, albæ uel oculi tunica. Cæterum subsequentes modò figuræ seriatim oculi partes expriment, primum quidem humores, ac dein tunicas. Atq; has figuras omnes semper ad primam quam modò expressimus, non ineptè contuleris: quandoquidem ille compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primæ huius figuræ proportionem sunt expressæ.

SECUNDA. III.

IIII.

V.

VI.

DECIM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM

primam subsequendum, & earundem characterum Index.

- SECUNDA figura solum crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuitu occurreret.
 Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem commostrat, ea sede se ostendentem, quæ ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verum R asperitatem, sedemq; notat, cui oculi tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimentæ, humori crystallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita efficitur commostrat, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euulsus esset. Senim cavitatè ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponeretur.

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerum adhuc ipsi crystallini humoris T notatus innatans.

Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, unà cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, & adhuc anteriore crystallini humoris sedem integrit. X namq; crystallini humorem in præsentia Y figura notat, ac Y eam humoris aquei sedem indicat, quæ uicæ tunica pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quæ à cornea abscedit, distatq;.

Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul cōmonstrat, ita inuicem disitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in effigie assimilamus. Atq; huius tunicæ sedes inter hos humores consistens c indicatur.

Nona figura tunicæ anteriori crystallini humoris sedi obnatæ, & insigniter pellucidæ, atq; hic ab ipso humore liberatam, à latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem à latere ostendit, adhuc ea tunica intactum, quem nota figura expressit. atq; hic d tuniculam, e uero crystallini humoris partem indicant posteriorem, & illa tunicula non obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.

Undecima figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicæ quam uicæ producit, quæq; palpebrarum pilis assimilatur. Cæterum hæc circulo g & g notato ab uicæ pronascitur, circulo ff. autè f & f insignito crystallino humori inseritur, adnasciturue.

Duodecima figura tunicæ, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystallino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uero, humorem crystallinum.

Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam recti dissectionis periti comparat, atque hæc à latere exprimitur unà cum nerui uisorijs substantia k insignita, & dura tenuiq; cerebri membranis libera.

Decima quarta figura uicæ tunica internam ostendit superficiem. hic enim ipsam eversam, uti inter secundū sit, delineauimus. Iitq; portiunculā notat tunicæ, in quam uisorijs nerui substantia dissoluitur. m sedem, in qua anterior uicæ regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

Decima quinta figura externam uicæ tunica superficiem ex latere delineatam continet, unà cum nerui uisorijs substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorijs substantiam o notat, hic à tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorijs substantiam integens, & hic à dura membrana, quæ ipsam quoque ante sectionem obuoluit, demum p, p. data. p, p. uenarum arteriarumq; à dura oculi tunica in uicam pertinentium sunt portiuncule, q, q. iam ex serie sectionis effractæ. q, q. sedes, quæ uicæ tunica anteriori in parte comprimitur, & r. à cornea abscedit, r. foramen, uicæ pupillam constituens.

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere commostrat, transversa sectione in hoc diuisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uicam pertinentium. Significet igitur s. s. neruum uisorium, unà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsq; concomitatum. t uero & t uenas, arteriasq; per duram oculi tunicam excurrentes. u autem & u uicam tunicam hic propter duræ scissionem, conspicuam, & ramulos duræ tunica uasorum excipientē. Cæterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu laeuigatur, pellucidatq; cernitur. sedi autem y notatæ, pupillæ respondet foramen.

Decima septima figura integram nudamq; duræ oculi tunica externam superficiem ex latere spectandam exhibet, unà cum magna uisorijs nerui portione, in qua a notat ipsius substantiam, b uero tenuem qua obducitur membranam, y autem duram cerebri membranam, a uenas arteriasq; neruum uisorium concomitantes. Porro x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.

Decima

Decima octava figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in calvaria sede erutum, m. d. cum ipsius musculis nondum disiectis à latere exprimit. atque nervum indicat visorium, 2. 2. musculi oculum moventes, 2. 2. adherent oculi tunicam, 2. maiorem oculi circumulum seu iri. dem, ubi adheret membrana desinit, corneaeque tunicae pertinacissime adnascitur. 2. autem sedem. 2. notabit, è regione pupillae seu minoris circuli consistentem.

Decima nona figura anteriori oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit. atque hic 2. carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. 2. uero 2. & 2. deinde, idem 2. hic atque in praecedente figura indicant. Caterum si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus persequi visum sit, is inverso oculi figurarum ordine decimam nonam secundae loco habebit, & decimam octavam tertiae, atque ita deinceps.

Oculorum
situs.

Oculi constructio
et quo enarranda.

Humor crystallinus.

Tunicae cephalicae modo pellucida, anterioris humoris crystallini sedis obnata.

Arteria optica
et nervus opticus
pellucidus

Vitreus humor.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorum numerum & moventes ipsos musculi, uti & palpebrarum quoque naturam necessariò edocimus. In praesentia uerò oculi sphaera modò exactè rotundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius circumferentia auspicari integrum erit: perinde ac si oui constructionem quis, ab ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, & postea ad putamen crustamve aggredieretur: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à terra ad aquam, aërem, ignem, lunae coelum, ac sic deinceps ad extimum usque coelū, aut ab hoc coelo ad centrū usque mundi, ipsam uidelicet terram, recensere mus. Mundo namque & ovo oculi fabrica quod ad constructionem spectat, cōferri potest. Quam quo exactius tradatur, eademque postmodū memoriae firmitus hæreat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac ad illud pertractabimus. Est itaque oculi centrū humor, quem Graeci *λευσταμοσδι* uocant, uti & nos quoque, qui & glaciale illū nuncupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima glacie & exactissimo crystallo obtinet, nō quidem in consistētia aut duritie, uerū in colore, seu luce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crystallo modò pellucidissimus, & omnia quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur inpenis quorundā specillorū ritu aduagens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā formam molliusculae ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactè rotundum exprimit globum, sed & anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quā si ex lignei globi medio secundum lineas æquidistantes orbem crassiusculum terra exemisses, & dein duas globi partes denuò conglutinales, adeo ut præfens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quā secundum orbem in latera, & superius & inferius quodammodo ad lentis similitudinem. unde etiam hunc humorem *φανεσδι* Graecis nuncupatū fuisse arbitror, etiam si nescio quam oculi tunicam alij ita uocare uideatur. Superficie constat laui & insigniter lubrica. Vniuersae ipsius anteriori sedis tunica obnascitur instar tenuissimae ceparum pelliculae, cuiusmodi inter crassiores ceparum orbis reperimus, tenuis & exactissime pellucida. at hæc tunica eius generis ceparum pelliculae durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur, nulla parte posteriori ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiens, ubi crystallinus humor amplissimus cernitur: & ipsius capaxior consistet circulus, si illum multis æquedistantibus circulis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculae nullum priuatim nomen inditum esse uidetur, nisi forte à cōtinuarum araneae telarum imagine hanc *ἀραχνοειδής* Graeci uocauerint, responder enim tenuitate, quamuis neutriquam robore & duritia, illis aranearū telis, ego illam inter disseccandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis membranulis cōfero: cornuetiam illam collaturus, si modò cornu in laminas diuisum tam tenuem ac pellucidum & leue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunicae enim huius substantia à cornu substantia nihil differt. Sit igitur præfens tunica secundum in oculi constructione nobis enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc est humoris crystallini parti, obducitur, ac uelut semiglobus tantum in oculi fabrica censendum uenit. Porro posterior humoris crystallini sedes, dicta nuper tunicula nō obiecta, in alio continetur humore, qui instar medijs globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uulgari quidem albo uitro iam refrigerato colore seu luciditate correspondens. non enim adeo lucidus est, atque crystallinus humor, aut exactissimū crystallum. Consistentia autem, humore crystallino longè mollior uisitur: & ab oculo exemptus, suum terminum formamue neutriquam seruat, quamuis interim aquee modò non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fufum, & ferreis canalibus

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atque huiusmodi uitro quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor, uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fufum autem uitrum candenti ferro colore quā similitudinem uideamus. Quando itaque præfens humor consistentia fuso uitro, luciditate autem refrigerato & formato iam uitro respōdet, *υαδεδής* Graecis, nobis uerò uitreus merito nuncupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superas, quum adhuc in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, rotunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planae superficiei medio sinus inprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is namque humori uitreo ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneret, cuius media pars exactè in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua, atque ut inter eiusmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoque inter crystallinum & uitreum nihil prorsus intercedit: neque illi humores inuicē secus cōmittuntur, quā globus aliquis in duriuscula pulve complecteretur. Porro reliquae regionis sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatae tuniculae quandam obducit, suo loco dicam, quae cilijs palpebrarum uel pilis assimilabitur, quaeque orbiculi latum lineae modò crystallino humori, ubi is amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximè cōtinetur, quamque nerui uisoria substantia in quarto libro constituere dicta est. Neruus etenim uisoria sedem fertur, ac illi non nihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuolucrum iam enarrandum dissoluta, tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in aliam degenerat oculi tunicam, quae uerū uocabitur, & dura quoque membrana in aliam quae dura dicitur, & uenae quoque & arteriae (uti seriatim enarrabo) oculi constructione subintrat. Quum primū itaque nerui uisoria substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatur, in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam oculi sedem in anteriora pertinet, & extremè gracilibus, sed interim cōspicuis uenulis, ac item arterijs intertexta. Hæc uenulae à tunicae radice antorsum ductae ipsi exporriguntur, quum primum neruus ille dilatur. Caterum Galenus in decimo de Partium usu innuit, hoc inuolucrum à plerisque tunicarum nomine nō dignari: forsitan quod ceterarum tunicarum modo membrana non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus prociens, quum enim hoc inuolucrum secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam aqua quapiā dilutā refert, nō enim ita solidum crassumque, ac cerebri substantia uisitur. Vt cūque uerò sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium usu hoc inuolucrum, tunicam appellasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quā inuolucrum, aut tunicae indipossit: quum, uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximè obducatur, illumque integat, perinde atque tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia elractam & adhuc oppleram manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, & ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis imagine arbitror præfens inuolucrum Graecis *αυλινσποσδι* nuncupatum fuisse, nam retis formam, non autem plexum refert, quum undique sibi sit continuum. Nisi forte uenulas & arterias ipsi intertextas, quis retia assimilandas cōtenderet. Haec itaque quatuor oculi partes recensui, duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam merito eam aggrediar tunicam, quae à tenui membrana nerui uisoria substantiam concomitantem producit. Mox enim atque hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, globi modo, ut ita dicam, pertinentem. non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui producebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerū & anteriori quoque obducitur, & in tota posteriori oculi sede proximè tunicam inuestit, à nerui substantia pronatam, & in horum contactu prorsus nihil mediat, neque ambo etiam inuicem aliquo nexu praeterquam contactu committuntur, quā autem præfens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi sedi obducitur, interna sua superficie undique humorem cōtingit & cōplectitur, quem aqueum & albugineum uocari paulo post audies. Externa uerò huius tunicae superficies passim ea tunica proximè obducuntur, quae à dura membrana uisoria obducta pronasci dicam: neque quicquam inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem succingit in nerui uersus oculum progressu. Verū id priuatim huic tunicae quae à tenui pronascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam anteriori regione

Oculi inuolucrum ex nerui uisoria substantia, solutū & retis cōparatū.

Tunica à tenui cerebri membrana parata, & uerū nuncupata.

gione nonnihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim hæc tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) à nigro distinguitur, & ea tunica à dura cerebri membrana pronata pars constitit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione præsens tunica à tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē efformat circulum, & pupilla nobis appellatur. Ad eam ut hæc tunica uiae folliculo, à quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, præsertim si uiam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Torus enim uiae folliculus tunica huic respondet: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte hæc tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillæ cōparatur. Atque ab hac similitudine Græci præsentē tunica *παρυσια* & *παρυσια*, nos autē uiae appellamus. Quoniam uerò à tenui cerebri membrana *παρυσια* dicta, hæc tunica constituitur, Græci illam quoque *παρυσια* nuncupant. Quamquam non ob id solum quod à tenui membrana cerebri produci, eam ita uocauerunt, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uiae tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membrana progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque furculi ab hac in uieam pertingunt, & uieam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internæ superficiei folliculi uiae accedat, quæ fibras illas continet, quibus uiae caro & acini sustententur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum furculi sparsim in uieam producantur, sit eorum furculorum internētū uieam illi tunica connasci. Quā uerò uiae tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premittitur, uiae pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uiae namque tota superficie qua dura tunica succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caecos, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōsurgit, quod & si magnū sit paradoxū, non secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uiae perpetuò appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uiae tunica à dura liberata, diuulsaque. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusvis alterius animalis oculo. Cæterum interna uiae superficies uariis interstinguit coloribus. in posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primū pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cerulea iridis in modum efficitur. atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna hæc superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigricat. & non adeo læuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos à se hac in parte educit tunica constituturos, quæ anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Præsens tunica planis duntaxat donatur superficiei, non autem concavis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunica constituitur, si ex tenuissima araneæ tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplius est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi præsentem tunicam cōferre posses, si illum circulatim ab uiae tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè superat, & processulis ab uiae pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, non admodum moror: modo quānam sede reponatur, & quibus cōmittatur, quasi imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albugineū aqueum uenuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone completi, quam à dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim hæc membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem

Pupilla.

Viae tunicae coloris.

Ex humoris aut spirituum copia oculorum colorem non enati.

Tunica cilijs & palpebrarum pilis comparata.

Dura oculi tunica à dura cerebri membranaeducta.

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein duræ cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uerò sede qua oculus in grū seu iris cōstitit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte læ uigatū, uitri alicuius loco lucernæ accommodatur, pellucidumque est. Neque hæc præsentis tunica pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respondet, uerū & substantia quoque est enim hæc tunica pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā hæc tunica pars secantibus non secus radi dislungique ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis cōstitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quæ senibus hanc tunica partem deradi præcipit, quam à tanta cum cornu similitudine *λεπιδωδής* Græci, nos uerò corneam nominamus. Quam uidentur Græcorum plerique non hanc tantum præsentis seu duræ tunica partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunica. Quod uerò pellucidā duræ tunica partem à reliqua ipsius sede non pellucida, ac si illa diuersa esset tunica, in præsentem non distinguat, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modò diximus illas partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, uieam tunica abscis alicuius substantiæ interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, ut prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissimè ac orbiculatim adnascitur, secundum maiorem oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua hæc tunica cornu instar pellucida cernitur, uiae non cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uiae notabili interuallo inibi distat, quā uiae anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum spaciū quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarradus superest, ac uerus humor censetur. nam aqua modo tenuis quodammodo secantibus & suffusionibus curantibus occurrit, & insigniter aqua modo pellucidus cernit: unde etiā *υδαρδής* Græcis, nobis uerò aqueus nominat. quamquam plerique hunc oculi humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitretur Græcos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā aqueus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque oculi igni appositis residare cernimus. Atque hic humor uiae tunice partē corneæ in sano oculo non contiguam sustinet, & (ut dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo cōstitit, terminoque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modò dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quæ plana constat superficie, tantū habet sinum, quanta in anteriora protuberans crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatūque globi modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Cæterum externa duræ tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum læuis est & lubrica: uerū cætera sede ita aspera inaequalisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatae membranae ad mutuū contactū exasperantur. Posteriori enim duræ membrana sedi præter uenas & arterias ipsi implicitas musculus inferi, quem musculorū oculi mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superioribus ac inferioribus huius superficiei sedibus, neruosae tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculi mouētes recensimus. & deinde anteriori quoque duræ tunice parti ad iridē usque seu maiorem oculi circulū tunica obnascitur, quæ adhuc cōmemoranda superest, ac adhærēs eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicē, alba à colore quē possidet etiā nuncupata. Hæc membrana anteriori tantū oculi sedi obducitur, quemadmodū & ipsæ palpebre, si modò cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque hæc oculi partium series: humor crystallinus: tunica cepis pellicule tenuissime modò pellucida, anterioris crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in quā uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriorem humoris uitrei sedē tantum amplectit: tunica uiae, à tenui cerebri membrana principitū ducēs: tunica seu orbis araneæ telæ modò tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit: aqueus humor: septem oculum mouētes musculi: tunica adhærēs, seu alba, anteriori tantū oculi sedi obnata: palpebrae, & demū uenæ ac arteriae. Cæterū si quis modò oculi cōstructionē ab extremis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illi eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uerò nunc ea oculi enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigie ita sensim delineans, atque in prima huic Capituli preposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quæ admodū suo loco in ultimo huius libri capite subiiciā. Verū ut oculi fabrica adeo studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partium usu explicando hic prorsus obmutesco, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento non latis faciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, à me non adferri posse, mihi persuasum habeo.

Humor uitreus.

Adhærēs albae uiae oculi tunica.

Oculi partium usus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uirum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partū usu diffuse persequitur, cōmemorare, aut hic prolixè etiā scribere nequirit; sed quod mihi certò qui uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimū de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouerisijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsentī laborē ad iustam molem perducto.

DE AUDITVS INSTRUMENTO.

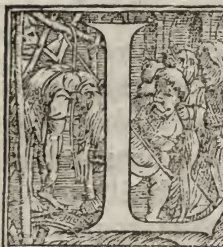
Caput XV.

QUAE de auditu organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite^a cavitatem auditus organi gratia in caluaria exsculptam, paratamq; & deinde huius concauitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginum & reliquarum cōstructionem, uti tunc occurrit, modòq; animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiēdo, quā inibi attexere possum, nisi etiā plus nunc quā dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari queā, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiali cōgnitiōē scribere: ex quo tamen præcipuè ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

DE GUSTVS INSTRUMENTO.

Caput XVI.

LINGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus, quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite^a, nouem linguæ musculos, & uariā illam fibrarum, compositionisq; in ipsius parte hiantē ore ante cōsecutionem conspicua speciem unā cum illius inuolucris recensuerim, & in tertio libro^b uenas arteriasq; linguā petentiū seriē similiter descriperim, in quarto libro ipsius nervos minime negligēs, quorum^c alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radices numerabatur portio, gustus occasione potissimū linguæ oblata, alter uerò septimi neruorum cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hic à me requirit, ut prolixa de linguæ fabrica inter ceteras partes, ut uerū fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētijs & qualitates cōmemorem.

DE TACTVS INSTRUMENTO.

Caput XVII.

LE tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensū nō præditū per corpus digerē assererē, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrarē: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirili absoluta, nunc superest, omniū partium quæ præsentī libro aggressi sumus, sectionis rationē per scribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secundi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius libri calcem seriatim subiicere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI OMNIUMQUE QUAE PRÆ-

senti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

DVMODO musculos ceruicem occupantes, & nervos è ceruicis dorsali medulla profilientes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inspicendis hæcenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc caput ita atque ad præcedentis libri finem recessui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minoriq; molestia attrectabis, unde etiam capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommodatissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicium ac præsectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero si quis unquam alius, meherculè habēdus est, studiōrū unicus Meccenas, illustrissimiq; senatus Veneti singu-

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, obraram philosophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot scilicet obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patavinæ urbis Prætor uigilantissimus, ubere profectò nobis ad Anatomes administrandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; spectator, ac alius ueluti Romanorum Boethus aut Sergius. Quaecunq; igitur caput obtigerit, semper eius os ferra^a diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque orbicularem duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatius quā supercilia sunt, non inopportune auspiciabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximèq; posticam occipiti sedem tendens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori ferra, qua in gangrena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus petita, caluariam secundum illam lineam diuides, studiosè præcauens, ne altius quā os sit, ferra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrafos, neque etiā aures præsectas esse, quo leuiori negotio altera manu, & sodalis utraque caput ne ferræ cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuideris, obtuso cultelli mucrone secundum sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit examinabis, ut & eam quoque ferra diuidas. Porro ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depresso rem uel moliaris, si modò id citra aliam operam (quamquam factū sit longè facillimum) te facturum nō fidis, nihil obstitit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circumdare, ut coloris orbicularem lineam, quæ ferram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis sectio te manu ducere nequit, nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi menfæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in latera concidat, lapidem, aliud uel simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratione adhuc hæreat, tot ceruicis occipitiq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subicies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq; ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ ualidioris cultri dorsum transuersim ad frontem primum impones, & illo modicè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoque in occipiti temporibusq; tanisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse coniceris, tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea mēbrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū *πυργαλίον*, ipsumq; *πυρίον* indagabis, deinde etiam^b uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistula ue, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectionis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque suffecerit in altero tantum latere eiusmodi foramen fieri, nam copiosius qui inflatur spiritus undiquaq; duram cerebri membranam distendit, inflatq;. Verū si quum caluariam ferra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat comprimetur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, longaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occipitiū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quā capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur, quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, & ramorū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porro ut cerebrū dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perforabis, et deinde stylo in foramen indito, secundum illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utrunq; sinus latus facta sectione, rursus durā membranam cultelli mucrone propter aurem, quā ossi proxima est perforabis, hincq; rectā sursum usq; in priorē, seu secundum capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ mēbranæ sinus lateribus, & ijs uasis quibus duræ membranæ implicatur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuū beneficio diducta, septum à dura membrana inter utranq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuentibus

li 2 cere.

Caluaria ad cerebri Anatomem qualiter aperienda.

Cutis, adijctis mēbrana carnosæ, ac dein caluariae tunicae, illiq; sub dura adhuc mēbrana examinanda.

Tenuis mēbrana cerebri descriptio.

Galenus in primo libro de Locis affectis.

Caput ad cerebri inspectiōem qui paratum.

a. Cæd. modū figura 7 cap. 6 lib. 1. ablata est à 6 fig. e. cap. ac ut 1 fig. huius libri est parat.

a. Hæc omnia ostendit fig. cap. 8 lib. 1.

a. Hi obuij sunt in figura 19 lib. 2. b. fig. cap. 6 lib. 3. ramoli ad x. c. fig. cap. 12 lib. 3. d. 2 fig. ca. 2 lib. 4. Y. Y. e. 2 fig. cap. 2 lib. 4. ramuli ad x.

e. Ex prima fig. facies secundam.

d. 2 fig. C. C. & D. D.

e. 2 fig. G. G. f. 3 fig. D. D. inter A. A. & B. B.

cerebrum erigatur utcumque intuearis. ac dein acutiori cultello illis propaginibus à suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedum olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsa membrana inspicitur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, longos in tenui membrana ductus intubere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus terminio producantur. Horum ortus in præsentia curiosus non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium stude disiungere, aliquid incuria rumpas. Alias enim hortarer, ut utraque cerebri parte quam maximè in posteriori sede disincta, duram membranam quæ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim quartus tibi apparet sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiam cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiderentur. Verum hæc cerebri portione ablata inspicere longè erit fatius. ac proinde illis ductibus qui secundum capitis longitudinem in tenui membrana supra callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranam diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrum hac liberatū membrana suos ostendit anfractus: argumēto est, qui à tenui membrana cōtineatur, quū scilicet hac detracta, impense dilatescat, & concidens prorsus, quodammodo desuat. Porro cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hic consistunt sinus, inquirentur. Simulatq; uerò hos inuenieris, utrinque magnam cerebri auferes portionem, primum magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cōstitit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiorem, à fronte ad occipitiū usque simul in dextro latere adimat. pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio rursus uitiatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundum sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) molendum est, per sinistram iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosiq; corpore quam fieri licebit maximè immoto, diuulsq;. Quando quidem id postquam sinistram quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum septo seu speculo, sensim, & quam accuratissime ubi utrinque continuā illi cerebri pars adempta est, summis utriusq; manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candellam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cōspiciūm. Iam callosum corpus anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uiciniū est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis sursum trahes, in posterioraq; diuulsū reflectes. ita nanque elatiorem speculi septi uel sedem calloso corpori, inferiorē uerò illi cerebri parti quam testudini ac camerato assimilamus, cōnatam cernes. Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primum quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistram mittetur: & camerati perpendis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immixtis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicitus præscindes. Conduxit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylo ad eam usque partem, qua ex quarto duræ membranæ sinu uasa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subicere, ac adamussim ipsius usum constructionisq; rationem elegantissimam examinare. Statim uerò atque ademptum, longa uel sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendens plexu à secundarum forma respondit Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus sine exporrectis. Ac proinde primum posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamq; arteria ascendat, quæ antrosum prorepens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quar-

Tenuis membrana à cerebri reuolutionibus auulso.

Superioris callosi corporis superficies examin. Dextri & sinistri uentriculorum aperitio.

Dextri sinistri uentriculorum septi examin.

Corporis testudinis modo efformatæ examin.

Ventriculorum dextri & sinistri, & ipsius uasorum examin.

to duræ membranæ sinu in cerebrum sub camerato proficiscitur. Hunc enim rectè supra communi dextri sinistriq; uentriculi cauitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistram cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemorata ultimò arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterum quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicias, illi quoq; spectandi sunt, qui tenui membranæ & humiliori parte duræ membranæ dextræ cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidenti, qua commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectetur, ne simul glandula quam Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verum hæc tentanti ouillum cerebri ad manum esse uelim, quòd id glandulam illam & cerebri testes, natesq; aperitiū non nihil quam humanum caput commonstret. Glandula hac in suum locum reposita, digitis communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox meatu quo pituita uersus peluim ex tenui membrana extructam defertur, unā cum meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo cōmuni uel hac cōcauitate in quartū uentriculū pertinet, quibus inspectis totā cerebri portione cerebello incubentē transuersa in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hic præcauens ne ductus arterias uel per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum regionem ascendentes, unā disceas. Apparet modò duræ membranæ pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam illa quæ inter dextræ cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui quem dudum per longitudinem dissecuisti, plumbeum inferes stylum, quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinque ad latera primū ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistram sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruferis, quartū sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superius obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Ut cerebello obiter inspecto, cerebrum denuò aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq; uentriculi sinum distendens, ac exactius pituitæ ductus immisso stylo examinās. Ut uerò communis cauitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cauitatem porrectū obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere sines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam nō impulsus secundum meatus ductum, in cerebellum deuoluatur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum non nihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipue in ouis cerebro, quæ pars testibus, & quæ natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundum stylum diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sinistri uentriculi cauitate ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratius meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, & uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humiliorēq; anteriorum uentriculorum sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facillimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisueris, qui præsentis uenæ potissimum sit interuentu. Ut uerò coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstat, quo minus uenulas ductus ue ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrae processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipue ipsius reuolutionū anfractuum uel pulchram imaginem, à quibus ilico uelut manu ducēris ad duos reuolutionum apices uermibus assimilatos, & ueluti reuolutionum terminos per cerebelli medium secundum ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, excicias que in mensam expor-

II 3 xeris,

Glandula testibus incubens.

Tertij uentriculi, ipsiusq; meatum.

Duræ membranæ sinum.

Cerebelli detrahitio.

Testium et natum examen.

Dorsalis medulle cum cerebello coalitum.

Quartij uentriculi examen.

Vermiformis processus.

Nervorum
partium examē.

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quam similis, qui ueris tempore ē salicibus decidere solent; aut bombicibus priusquam sese folliculo includant: & adhuc multo magis quum iam aliquandiu inclusi fuerint, folliculum tamen non dum corrodere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema excueris, duos poteris com-
monstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorē uerō alterum. Porro non solum excutis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago exami-
nanda uenit, uerum etiam quando cerebellum à dorsalis medullae initio auellitur, ipsorum usum
præcipuo studio expendere conduxerit. Inspecitis itaque cerebelli partibus, nervorum paria inuesti-
gabuntur. quod ut fiat ocyus, manu inter cerebrū & frons os inserta, cerebrū sensim attolletur,
ut primum à plerisque uocatum cerebrū mamillarē processum, & dein olfactus organo seruien-
tes uideas processum, qui ē suis sinibus stylo quopiam aut digito ueniunt euellendi, & una cum
cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput reclinabi-
tur. ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchre ostendet. Atque hic pariter in con-
spectum uenient uisiorum nervorum principia, & eorumdem congressus, & sub illis peluis
cerebri pituita expurgandae parata. Mox & arteriarum in duræ membranæ amplitudinem
ingressus occurret, quæ partim in tenuem absumentur membranam, & partim in dextrum &
sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerò exactam earum arteriarum seriem species, &
hic quoque tenuem membranā à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuo-
lutiones, nō autem in olfactus organa uisorios ueruos finire, nihil minus quam à uentricu-
lis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad octauum capitis os deduci. Nunc uisorios ueruos
à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariæ amplitudine tibi conspicuam, stu-
diose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ea nanque hac administratione tota oc-
currit, pulchreque cernitur, qui meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in
glandem cesserit, quæ duræ membranæ subijcitur, facileq; dilatato hic proprio duræ membra-
næ foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranā inibi tantisper illasam seruire, dum
reliquos cerebri ueruos examinaueris. Capite igitur in sinistru latu reclinato, & cerebri parie
quæ adhuc reliqua est, in suum locum utcunque reposita, cerebrum postea in sinistru latu
deorsumq; reflectes, & secundi paris originem contemplaberis, mox minorem tertij paris ra-
dicem, quæ diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistru deflectes, & mox tertij & quarti paris
exortum intueberis: insuper & quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut ner-
uulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens temporalis musculo, &
in ore delitescenti maxillamq; attollenti offertur. Sextum quoque par & septimum euadunt
conspicua, si uariis ipsorum quibus ortum ducunt propagibus animū adhibueris. Cate-
rum quum paria hæc perquisis, ductus quoque uenarum modo ex duræ membranæ sinibus
in tenuem excurrentes obseruandi uenit, & nervorum exortibus in sinistru si uisum erit latere,
similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut du-
ram membranā quæ cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum si-
nus foraminibus peruios, & undique egredientes ueruos intuearis: quibus inspecitis, primi ac se-
cundi duræ membranæ sinuum originem, & in illos subeuntia uasa examinaueris, ac utiori cul-
telli mucrone ipsos aperiens. Ductus autē secundum duræ membranæ latera excurrentes, &
in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuii, ut uerò glandulam,
& quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animū adhibebis
duræ membranæ foramini peluis infundibili uel mediū excipienti, & adhuc peluis portionem
adnatam habenti, non negligens interim arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram
membranā penetrantem. quæ ubi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectionē
ex illo foramine utrinque ad arteriarum usque transitum duces, & labris sectionum distentis, glan-
dula sese offeret, arteriaq; ad ipsius latera strata. Verum hæc magis reddentur conspicua, si ha-
mulis & acutioris cultelli mucrone, quam poteris maxime duram membranā hic liberaueris,
aperueris uel, ac ab arteria duram penetrante membranā plumbeum stylum ad soporariam
usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellas. Id nanque in homine factū promptum est,
si modo tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hic enim quam pulchra de reticu-
lari plexu in hominibus cōmentū sint hæcenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut
bubulum cerebrum hic quoque sectioni adhibueris. Præterea glandulam suā sede dimouens, ac
ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit,
quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiæ modō peruiam esse scribit,
pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hic pituitæ & attracto per inspi-
rationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modō interiori calua-
ria

Eorū que in
duræ membra-
næ basi sunt
examē.
Glandis pitui-
tam excipien-
tis, ipsiq; acci-
pientium arter-
iarum.

Oculi admini-
stratio.

ria sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cada-
uer, suffecerit: alioqui enim bubulus quam nasci poterit recentissimus, simul quoque operi
adhibebitur. Primum itaque palpebrarum, & deinde oculi musculos, quemadmodum in se-
cundo docuimus libro, inquires: in quo opere nervorum quoque & uenarum arteriarum que
per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico nervorum cerebri paris, & mi-
noris radices tertij paris. quorum ramulos facile adinuenies, si eos in pinguedine oculi muscu-
lis obducta perquisueris, & præcipue si ossa referuare nolens integra, terra frontis os superio-
rem oculi constituens sedem, instar trianguli prius excueris, & deinde primum ueruos illos, &
postea extracto oculo ipsius musculos indagaues. aliā enim oculus cum musculis illafo osse
esset eruen dus, acutiori cultro in oculi circuitu proximē ad os ductis sectionibus, usque ad ner-
ui uisiorij ē caluariæ amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vt unque uerò oculum
euulseris, conduxerit semper adhærescentem membranā quam licebit uicinissime ab osse
dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appen-
sam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad iridem usque ab
oculo ac si cutem à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis.
Aliquādo uerò ipsam nō nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totā
anteriorē oculi sedem, præter corneam tunicam seu pellucētem durā tunicę partem ample-
cti: illos uerò totam posteriorem, præter portiunculam ab ingrediente uisorio neruo occupa-
tam. Cæterum oculo & musculis & adhærescente membranā libero, uisiorum contemplabe-
ris neruum, primum uenas arterias que secundum ipsum ex cerebro in duram usque tunicam
exporrectas: deinde portionem uisiorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone duræ
cerebri membranā, & tenuis membranæ portiones neruum inuēientes, & postmodum ner-
ui substantiam inquires, ut uelut trium præcipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & dein
de uisiorum neruum ab oculo diuidas, ut nihil præter duram, seu exactissima quæpiam sphæ-
ra, appareat. Sphæram hanc summis digitis sinistrae manus ita apprehendes, ut pollex quidem
pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisiorij neruus implantatur comprehendant, dein
dextra manu acutiori nouacula sectionem quam poteris longissimā in dura oculi tunica tran-
uerim duces, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac du-
cta sectione, oculoque in dextram manum assumpto, in manus sinistrae uolam ita sunt demit-
tendi, ut crystallinus uitreo elatorem locum habeat: negocium enim confuderis, si uitreus su-
per crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores pro-
labi sinis, oculum non admodum à uola eleuatum teneris, & posterior oculi pars, qua uiso-
rius neruus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & repo-
sita illa oculi parte ex qua humores prolapsi sunt, manū leuiter modice inuertes, ut aqueus ē
uola sinistrae manus profluat, solusq; uitreus cum crystallino referuetur. Mox considerabis tu-
nicam palpebrarum pilis quam simillimam, quæ orbiculatim crystallino humori connata, an-
teriorē uitrei humoris sedem inuestit, integritq;. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystalli-
no humore primum diuelles, & deinde à uitreo subleuatam, supra chartam extendes. Crystalli-
num humorem digitis ex uitreo quam minime compressum eximes: & uitreo in suum locum in
charta reposito, illa sum crystallinum humorem scripturæ alicui primum impones, & deinde
cultelli mucrone ipsius lateri modice indito, scripturæ nunc altius, nunc demissius accommo-
dabis, qui omnia specilli instar longē quam sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius
tunicæ, quam tenuissimæ in cepis pelliculæ modo tenuem ac pellucidam, sed duriorē esse di-
ximus, ex ipsius primum lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab
humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Vt uerò crystallini humoris discas duri-
tiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartæ adhibere.
Cæterum ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores decide-
runt, super sinistru pollicem euertes: & ilico quæ ex uisiorij nerui substantia dissoluitur, tuni-
ca sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimum solet, instar mucī collecta. quapropter stylo
rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiæ sit
inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo principio ubi duntaxat firma-
tur abscisa, in chartam reponenda. Iam interna uicæ tunica sedes undiqueque est conspicua,
in qua primum ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, uenarum ex
dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes. quum uerò ad iridem diuel-
lendo pertigeris, ipsius hic contemplaberis ad corneam firmissimum connexum, & pupillam:
cuiusque coloris uicæ sit, quæ à cornea abscedit, atq; ē corneæ regione consistit. Diuulsam hoc
modo uicæ, & à suo exortu ubi firmissimē corneæ duræ uicæ committitur, disseciam, in chartam
li 4 repones,

repones, & solam iam durā cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneā uocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinē in charta locaueris, memoriae omnia cōmendaturus, uelut ab oculi centro ad extremam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistram aggredieris, à quo adharentem membranā, & musculos, ut in dextro admistrabis. uerū in duram quā uueam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minime compresso oculo nouacula mucrone sensim sectionē in dura molieris, nō quā primo incitū eam diuidat, sed quā sapius iterata, ad uueam usque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inseres, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodē forpicula duræ tunice sectionem, quā orbiculatim oculum ambiat, illaesa interim uuea perficere queas, ut uenarū ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi Anatome, auditus organum, si ossa referuanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primum auris Naturā euadit conspicua, si cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorij nerui processus difficiliter adinueniunt, serra tamen maxima ossis portione, quā supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo ossē ad meatum usque exsecto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi ossicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam lubinde nihil promouebis, quod in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum ossibus diuellatur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommodē succedunt, si serra totum ossis partem, quā auditus organū continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum imperu dissecō. Cōuenit autem ita sectionē moliri, ut ea ossis sedes quā neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossis haud referuanda putas, suaserim ut frontis os quā supercilia spectat, passim effingeres, primum illum quem continet accuratē examinaturus. idem quoque in ossē cuneum imitante molientum est, ut ipsius quoque antra crebro apparentia, & quā illis cōtinetur materia in conspicuo sint, neque quicquid septimo hoc libro descriptū lateat. Ceterū nunc aliquot musculorū administratio adhuc superest, quibus uidendis alterū latūs suffecerit. Aggredieris itaque musculos cubiti mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui semoris motuum autores censentur: dein de pedis & digitorū motuū opifices ita simul cum ligamentis resecabis, quemadmodū in secundo libro iam multo ante commemorauimus. Prorsus enim absre ducerem, si eos musculos, administrandi rationem uel obiter etiam hic pertraherem. Quod uero ad manus & cruris uenas, arteriasq; & nervos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam, reliquarum enim partium uasa, nervosq; iam pridem retulimus. Primum itaque à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionē adde leuiter duces, ut carnosam membranā non uulneres: deinde sectionis labris inuicem diremptis, omnino studio laborisq; patientia cutem à carneā membranā ita auferes, ut adipem omnē membranā adhærere sinas. studioseq; expendas, ne uenam quampiā, aut neruulum cuti connexū sinas. & si forte aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuideris, atque cum cute aliquousq; à carneā membranā seiuixeris, illum à cute sedulo resecas, & carneā membranā ita atq; prorepebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cepisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neq; in cubito, neq; in manu extrema relinquens. Iam uenulas & neruulos obseruabis, duræ membranæ qua brachium attollentē integrit musculum oblatos: dein primum neruum brachij, qui carnosæ membranæ aliquousq; in externa brachij sede exporrigitur, dein ramulū tertij nerui inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carneā membranā hinc in anteriori brachij sede disseminatū. In posteriori autē brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij neruorum furculos expendes, carneā membranā à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum ramo quem externæ cubiti sedi oblique offert. Mox sexti brachij petentis nerui seriem uniuersam expendes, ea enim tota carneā membranæ duntaxat exporrigitur. Iam humerariæ secundum internum latūs musculi brachium attollentis egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum ramum obseruabis oblique deorsum ad cōmunis uenæ constitutionē, ab humeraria diffusum: dein eum qui secundum radium in posteriora cubiti ad paruum usque fertur digitum, axillaris uenæ ramum sibi affiscens. Ramum uero quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modò adfuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenæ portioni animum accōmodans, quæ sub media longitudine brachij carneā membranā subit. Hanc enim ramum ad communis uenæ cōstitutionem promere cernes: dein alios ipsius ramos secundum ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi ad
uiniſtratio.

Auditus or
gani examen.

Musculorū
in proposito
hactenus cor
pore non disse
ctorū examen.

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum per ma
nus seriet examē.

ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portionis suboles per interiorem cubiti sedem uarie admodum implicite ad brachiale usque & manus uolam excurrentes. Præterea communis uenæ seriem uniuersam quoque intueberis, ad secundū brachium petentis nerui propagines animum dirigens, quæ ab illo producantur, simulatque in cubiti articulo carneā membranā ex alto adit, ad hæc ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externæ cubiti sedi ad brachiale usque spargitur. Neruus autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. uel perduxeris. Postquam itaque hæc omnia, non resecta adhuc carneā membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneā membranā unā cum ipsi annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculam à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris ossē & clauicula mamillari capitis processui insertum, & eum qui à scapula ossi imitanti implantatur, & eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus cervicis uertebrae inferitur. Ceterum quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illaesos, parumque uulneratos. hinc enim non musculorum, sed uasorum natura uenit discenda: & perpetuò cauendum est, ne uas, non autem musculus uidetur. Si itaque ad hunc modum accuratē hos musculos ademeris, in cervicis uertebrae latere neruorum radices seriesq; eleganter occurrent, qui ab illis profluunt uertebrae: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit, qui musculo brachium attollenti præcipue offertur: deinde secundus, & tertius, quorum seriem commodius spectabis, si capita musculi cubiti flexentium anterioris illius unde prodeunt liberaueris, atque à subdito illi musculo ad insertionem usque ipsius detraxeris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam quarti & quinti & sexti nerui, & dein arteriæ & axillaris, & humerariæ uenarum ingressum adinuenies, sensimq; singulorum seriem sequearis, quæ in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quā secundum brachij os uersus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, nisi oblique secundum nerui ductum musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruiq; progressum ita uitiatis musculis persequutus fueris. Vbi autē hunc ad externū cubiti articuli latūs usque deduxeris, ramosq; quos hactenus in progressu edidit examinaueris, musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequearis propaginem quæ tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij furculos exhibet. hanc enim leui negotio reperies, si musculo attenderis bitido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui propago similiter inquirenda est, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale usque excurrit, & musculis ab externa ulnæ sede initium ducentibus furculos depromit. Vt uero reliquum tertij quintiq; nerui, & dein reconditæ axillaris uenæ portio, & manus arteriæ in cubito extremaq; manu progressum uideas, musculorum ab interno humeri tuberculo originem sumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingressus occurrunt: & eleuato secundos quatuor digitorum articulos flexente musculo, ipsorum ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unā cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, atq; sub medio longitudinis ulnæ ramum diducente. quum cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti & anularis & medij furculos offert: quem leui negotio, quum in superficie prope modum ducatur, adinuenies. reliquum uero quinti nerui & tertij progressum reperies, si transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuideris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & eorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Ceterum priusquam cruris nervos & uasa inquireas, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrae profluentium distributionem. quam tunc demum opportunē inuenies, quum sedulo illorum distributione perlecta, musculorum dissectionem perspectissimam habes, quā hinc non minus indiges, quā ante musculorum administrationem absolutissima os sum cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebrae usque deuentum erit, ab inguine ad pedis usque pollicem similiter atq; in manu, sectionem duces: cutem ad carneā usque membranā diuidens: ut dein uniuersam cruris & pedis cutem illaesa carneā membrana, & uenis, & arterijs, & nervis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneā membranā relictis, commo

Venarum, ar
teriarū et ner
uorum cruris
examen.

dē (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies neruos ē lumborum uertebri & sacro osse profilientes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Ductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneā membranā in externa femoris sede exprorectam. deinde secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneā membranā diffusam, atque hic uenam obseruabis per femoris & tibiae interiora ad pedis usque summū simul cū illius rami sobole exprorectam. Tertiū nerui sobolem carneā membranā oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui ramum in carneā membranā diffusum inuenias, primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccyge ad insertionem usque liberabis, moxque quarti nerui truncum eumque ramum spectabis. Quo inuento, etiam ramum quarti nerui in carneā membranā iuxta poplitem, femorisque humiliora diffusum absque sectione inquires, & deinde quarti nerui ramos tibiae cui multifariam simul cum uenis de promptis in carneā membranā peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello peruectigabis, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteria & uenae propagines inueniendae sint, quae per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis uitiatisque musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorum de sequeis, quā secundum femoris reuertentur, ac poplitem unā cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria haec, uenam scilicet arteriam & neruum repereris, qui in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariē dissectis, uniuersam ipsorum seriem discies. quod sanē feceris facile, quanquam laboriose, si modō horum distributione sedulo praestata, & meae de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratē discendis diligens ordinis habenda ratio.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVL la. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum dissectur.

Ossis ac cartilaginis usus in uiuo animae re qui uidetur.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus et functio qui spectatur.

Nerui musculi usus.

TI sanē mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiae proprietatem, compositionem accuratissime docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestō ostendit, interrim ad huius inuentionem ratiocinationes per commodē exhibet. quare etiam merito in mortuis animantibus primum studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptē uiuum animal aggrediantur. Ceterum quum corporis permulta sint particulae, differentibus actionibus usibusque dicat, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, a uiuorum Anatome petimus, num corporis haec optimum fulcrum ac firmamentum sint, num omnia his adnascantur ad stabilitatemque. quum enim uiui animantis os aliquod ruptū cernimus, uniuersum membrum fracturae subiectū collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoque simili ratione quaedam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uero alicuius dissectione, uidemus quid cartilago praestet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus, atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersim tendinibus obduktorum. dum enim transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimum factum, ut tendines, quominus ē sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & alia quae in externa ulnae radij sede ad brachiale habentur, diuideris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines ē suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maxime sunt carni, colligi crassescereque, & rursum produci gracilesque fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinūt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hic in cubito duntaxat est obseruandum, uerum altius ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipientis, cuius feriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verum quā canis neruorum & hominis numerus

rus distributioque non admodum conueniat, suaferim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obituros es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inuenieris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferē illi erunt, quorum alter in homine tertius est, ac secundum anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uero quintus, secundum posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alii cubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi quartus numeratur, atque secundum humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Conducent autem huiusmodi neruos laqueis interciperi, quo illis modō in hoc modō in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues, iam musculo alicui muris forma donato (quales hic in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quae uentrem totum penetrat, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motū aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uero ad exortum colligi obseruabis, si uero alterius musculi tendinem praescindes, musculū uersus exortum conuelli cernes. Item si caput diuideris, is ad insertionem contrahetur. Si uero in sectionem & caput abtruncaueris, musculus ad ipsius uentrem sedemque qua maxime carnis est conglobatur. itaque musculorum functio tibi haec molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, eum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum praecipui, aggredieris. Neque est quod hic prolixē commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua industria, si modō in mortuorum sectione adamussim uersatus fuerit, haec omnia rectissime obituros sit, & circa mortuorum sectionis peritiam in uiuorum Anatome omnia in cassum tententur. Adeo ut de neruorum musculorumque sectione mihi nihil dicendum super sit, quanquam & de neruis recurrentibus paulo post quaedam subiiciam. Vt autem uideas num nerui substantia, aut membranā illam induentes animalem uim praecipue porrigat, opportune feceris, si cutem femoris tibiae & pedis auferas, ac primo femur mouentium musculo à suis exortibus liberato, quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranā à nerui substantia detractis, expendas quā pedis digiti ipseque pes adhuc moueatur, ipseque neruus concreditum si bimus adhuc exerceat. Verum si quis medullae dorsalis munus rimari statuerit, ac uidere cuperet, quā ea laesa, partes laesioni subditae sensum motumque perdant: huic licebit canē ita asseri cuiuspiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo deinde grandiori cultro uertebrae aliquot spinæ praescindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, quam illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quam tunc uidere motū sensumque subditarum sectioni partiū aboleri. Ceterum in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorum Anatome assatim discamus, eas sanguine per uniuersum corpus deferre, & partē aliquam non nutrirī in qua insignis uena in uulnibus praescinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque interciperi, ac intueri partem arteriae uinculo subtenlam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autē certiores fiamus, pulsandi uim nō arteriae inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsum opificem existere, uerum à corde eam uirtutem pendere, praeterquam quod arteriam uinculo interceptam nō amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris uel arteriae longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriae est capacitas: & illum ita sectioni indere, ut superior canalis pars altius in arteriae cauitatem pertingat, quam sectionis superior sedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac deinde uinculum arteriae circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerum tota arteriae pars canali subdita non amplius pulsatur. Soluta autem uinculo arteriae pars canali subdita, non minus quam superior pulsum ostendit. Quanta uero uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confectionem summopere mirantes, qua omnia praescindi suadet quae cerebro & cordi sunt communia, semper omittens arterias, quae per transuersos uertebrae ceruicis processus caput petunt, & etiam nō mediocrem portionem uitalis spiritus in primos durae membranae sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeo ut nō mirum

Nerui uis
sus examen.

Dorsalis medulla.

Venarum.

Arteriarum.

*Forū quæ pe-
ritonæo conti-
nētur functio
nūm exament.*

*Generationis
organorum.*

Fœtum.

*Cordis ipsius
subministran-
tium partium
usus exament.*

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quam commodè Galenus fieri arbitrabat. respirat enim in hac sectione diuissimè animal, & aliàs mouetur. si uerò currit, itaq; multo spiritu indiget, non multo post concidit: quamquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petere recensui. Ceterum hoc loco ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorū sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si persuntorie aliquot sectiones recenscam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituamus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Videmus enim peritonæū omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum ut & mesenterium uasorum deductioni & distributioni optimè subseruire, uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quamquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum sumpserunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officiū, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicæ, in uiuorum sectione uix melius quam in mortuorum intueri possumus, nisi quis uiuo cani lienem excicare uoluerit, uti & ego aliquādo feci, diebusq; aliquot canem asseruau. Atque ita etiam renem aliquando excui: uerū uulneris curatio molestior est, quam quæ hinc sumitur cognitio iucunda, nisi quis nō tam organorū cognitionis ratione has sectiones aggrediretur, quam ut manum exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experiendum est, quo quis uulnerata cōsuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verū hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturæ quas in brutis, ut & medicaminū quorundam uires aliquādo tentamus, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ, quam organorum officijs indagandis conducunt. Porro uiuas sectiones instrumentorum generationi subseruientium indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus. atque illæ propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unā cum illa tunica rescindimus. Verū in fœtuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatq; fœtus aërem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitur, quum nō multo post lus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cavitatem diuideris, atque dein utrum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac secundina ab utero liberata fœtū mensæ imposueris, cernes per pellucidas membranasq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò ipsius inuolucra pertuderis, fœtusq; caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quū id in uno fœtu indagaues, alium aggredieris: quem ab utero nō liberabis, uerū apertum utrum ita inflectes: & inferiūs illic aperies, ubi fœtus secundinum desinere, aut secundinæ inferiorē partem haberi arbitraberis, quo scilicet ea uteri pars integra seruetur, quæ secundinæ obnascitur, per reliquam uerò sedem fœtus detectus sit. ita enim spectabis arteriarū uteri, & dein secundinæ pulsus: & fœtu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentiū arteriarum motum, & fœtum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, fœtus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercidet, pulsantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus plerq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quæ bibuntur portionem assumat: dein cordis dilationem & cōstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarū, & dein qualiter uenalis arteria distendatur ac cōprimatur, & qui ex cō corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruadis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, & mēbranas thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundum longitudinem pectoris osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cavitatem (quibus pulmones continentur) pertusionem. Verū quum nullum eiusmodi animal præter hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendæ, ut prædicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quòd sectione in aliquo costarum intervallo ad thoracis usque cavitatem ducta, læsi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thorace distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quæ etiam mox concideret, si & in altero latere sectionē in thoracis usque cavitatem molieris. atque ita animal etiam si thoracem aliquandiu moueat, non minùs morietur quam si suffocatum esset. Verū in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quā proximè ad superiorem alicuius co-

*n. 14. fig. 30
lib. 5. E. et
14. K. et
4. 14. Q. R.*

*os fig. 11. 6
6. 6. et 11.*

stæ ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hæc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc profluere, qui aëris per uulnus immitti & emitti gratia, spumofus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Ut uerò naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagini dissecabis, & sectionibus per illarum costarū intervallo ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunam cōstituas sedem, per quam lateris illæsi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, per facile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertulis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquam tamen eas pertudas, cōduxerit arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partē, quæ iam cōcidit, manibus apprehendere, & aliquouſq; ab ipsi substantiā pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hic tibi est conspicuus, præcipuè si cordis inuolucrum diuideris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administrationem moliris. Conduxit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriæ uenalis truncum manu apprehendere queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercipientes, ac dein sub uinculo cor excaabis, solutisq; quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquouſque etiam ita affectos canes, sed præcipuè feles, cucurrisse. Ceterum cordis motus, ut & arteriarū, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum cartilagine, quæ illæ ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius sectionis fine transuerſim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonæi usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & septo transuerſo ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorſo exporrectam continebis. Quamquā & hæc omnia melius obibis in ea uiua sectione, quam inter alias utpote uberiorē in scholis exhibere cōsueui. atq; hanc ideo simulatq; nōnulla de cerebro subiunxero, perferibam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiā aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hic uelimus nolimus, uel theologorum nostratum causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunq; illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes studiosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probè intelligit, quā malè mihi cōsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissimè facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quòd tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunq; perire. Atque hic eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrū sentiat, in homine uenit inuestigandū: qui quū id scinditur, aut premittitur, indicet num dolore afficiatur, num uero quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistrum aperiri, ac qui animal motum perdat, illumq; denuò ocluso uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porro sectionem quam me descripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut sue aggredieris: quamquam uocis occasione suam accipere magis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunq; illum afficias, subinde neque latrat, neque ululat: itaq; uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal ut supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, asseri ita quā poteris ualidissimè alligabis, quemadmodum hic modò interiecta tabella proponit: quamquam id quisq; pro sua industria, rerumq; copia facile præstabit, haud enim arduum est asserem quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla ad sint foramina, promptè asseri duo baculi subiiciuntur, illisq; crura aduinciuntur. Inter cætera autem, superioris maxillæ præcipua habenda est ratio, ut illa ualidè asseri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuiuspiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, &

Kk interim

*Cerebri fun-
ctionis exa-
men.*

*Uine sectio,
qua Parauy
ac Bononia
Anatomes
speculationi
colophō adhi-
beri solet.*

interim animal libere respiret clametq. Priusquam uero animal ita uincitur, spectatoribus in mortuorum Anatome uersatis recensere soleo, quæ nam potissimum præsentī sectione sint uidentia, ne proluxa in dissectione enarratio operi obsit, illamq. interurbare cogar. Mox itaque longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quæ cutem & subiectos illi musculos ad asperam usque arteriam diuidat, id cauens, ne sectio in latus aberret, uenamq. notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendendo, & illam ab incumbētibz musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq. attētos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro, dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ ad-

*Nerui re-
currentiū exa-
men, uocisq. e-
orum sectione
abolitio.*

*Septi trans-
uersi functio-
nis examen.*

*Pulmonis
motum.*

*Aque in cor-
dis inuolucro
repositæ, &
cordis motus
examen.*

*Num cordis
arteriarū
par pulsus sit,
examen.*

natos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipo, interdum præscindo, idq. primum ex altero latere, ut neruo hic intercepto præfecto ue dilucidè obseruetur, qui media uox pereat, totaq. ambobus neruis læsis interciderat, & si laqueos soluo rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quam ualidam efflationem animal citra uocem molitur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomen uenio, & acuta ualidaq. nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataq. pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usque cauitatem molior, ex cuius sectionis medio ad pubem usque aliā tentō, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi amplitudini indenti, itaq. intestina & uterū fecibus distentū duabus illis sectionibus detegem, id sedulo studens, ut peritus sodalis pollicem uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendētia abdomen petunt. illa enim sola hætenus multum sanguinis fundunt. Hic modò sectioni uicini- niores horro, ut manu septo transuerso adhibita, ipsius motum experiatur: dissitos autem, ut uentriculi & icoris ueluti in thoracis cauitatem assumptionem & dimissionem spectent. In- terea in altero thoracis latere longam sectionē ad costarum usque ossa duco, ad eam ferè regio- nem, qua costæ in cartilaginem degenerant. & dein secundum costarum ossa transuersas se- ctiones molior, ut ossa incumbētibz musculis aliqua ex parte liberem: & dein si operosiores ad- ministracionem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tu- nica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam, illaq. à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunica costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis mo- tum utcunque arguat. Hac insuper pertusa, uidetur qui huius lateris pulmo concidat, thorace interim æque ut prius moto. Ut uero id magis in conspicuo fiat, plura costarum ossa à suis car- tilaginibus libero, & quam possum maxime hoc thoracis latus aperio, ut commodè per mem- branas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa pulchrè cum thorace mouetur, in conspectum ueniat, ac deinceps illis membranarum pertusis, hæc quoque mox à perforatione concidere uideatur. Nunc in altero etiam latere acutiori cul- tro, una sectione costarum ossa à cartilaginibus libero, & à cartilaginibus pectorisq. osse se- ptum transuersum, ut os illud cum cartilaginibus diuulsis thoracem intersepientibus membra- nis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq. inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumq. quantum aquæ contineat, & qui cor agitur. Verum cordis motu non diu animum adhibebis, quin potius ut animaliam ferè propter concidentes pul- mones suffocato succurres: ut dein adamussim rursus cor arteriasq. & fetus in utero conten- tos, quandiu uisum erit, examines. Hætenus enim sanguinis fluxus parum incommodi ani- mali intulit, si modò illa quæ sub pectoris osse repunt uasa sodalis diligenter pollice, aut indi- ce & medio obturauerit, atque pectoris os sursum ad collum reflexum iaciat, itaq. ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant, quod & in uasis costis singulis exporrectis sit, quum costæ effractæ deorsum, ut fieri solet, euertuntur: ipseq. dum sectionem administras, uasa tan- tiisper dum obliquentur ocludere adnissus fueris, illorumq. series te non fugerit. utcunque sit, mihi in hac sectione sanguinis fluxus obesse nūquam uisus est. Ut uero uita animali quodam- modo restitatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandum est, cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isq. inflabitur, ut pulmo assurgat, ac ipsum animal quodammodo aërem du- cat. leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quanta thoracis erat cauitas intumet, corq. uires denuò assumit, & motus differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atque ite- rum pulmone, cordis motum uisu tactuq. quantum lubet examinas, & arteriæ magnæ caudi- cem dorso explicatam, aut in thoracis cauitate, aut ad lumborū uertebrae comprehendis, & spe- ctas pariter, nihilq. tibi manifestius occurrit, quam cordis & arteriarum pulsum rhythmus. quo aliquandiu obseruato, pulmo rursus inflandus est: hocq. artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi, magna pulsum differentiarū cognitio paranda. Quum enim pul- mo diu flaccidus concidit, undosus, formicans, & uermicularis cordis arteriarumq. pulsus mo- tus ue

*Spina sui
sum fuerit
figuram ca-
pituli, illa
imposita.*

*d. 6. muscu-
tab. a.
b. 7. muscu-
tab. a.
c. inter T et
S 6. muscu-
la.*

*d. Quasi p-
ratur
fig. lib. 6.*

*e. Quasi
fig. lib. 6. p-
ratur.*

*f. 2. fig. lib. 6.
B, C, D, E.*

tus ue spectatur. inflato autē pulmone, magnus rursus & uelox efficitur, mirasq. inæqualitates proponit, & ut semel dicam, hæc administratio cuiusmodi est, qua omnium optime pulsum na- turam medicinae candidatis proponere soleo. Verum in horum examine fetuum gratia non diu hærendum est, sed in aliqua bicorni canis suis ue uteri sede, sectionē super fetum aliquem duco ad extimum ipsius usque inuolucrum penetrantem: quo deinceps ab utero diuulso, sce- tum cū suis inuolucris eximo, & effracto extimo, medioq. inuolucro, per intimum ualde pellu- cidum ostendo, qui fetus respirare conetur, quamq. pulchrè intimo quoque inuolucro fra- cto aërem ducat. Mox proximum fetum, quantum possum detego, utrum nulla ex parte ab extimo inuolucro diuellens, ut hic ita fetus uasorum natura examinetur, uti prius uiuam fetu- um dissectionem faciendam præcepi. Et quum hæc facio, ac per interualla pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet, uerum magno admodum interuallo animalis uitæ succurritur, & cordis auricularum motus expenditur, perinde ac arteriæ uenalis, & rur- sus uenæ arterialis: quæ si non sit ita proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiam à uasis unguibus discerpo, & quod hic animaduertendum est, pro spectatorum industria obseruari sino. Quum hæc absolui, dextrum cordis uentriculū aperire soleo, & ob- seruare qui cor nihilominus adhuc moueatur: dein sinistro similiter aperto, aut cordis media parte transuersa sectione ablata, spectatores moneo, ut adhuc auricularū cordis motum non- dum quiescere intueantur. Dein si animali potius colore aliquo infectus ante sectionem obla- tus sit cuiusmodi ille in pulmonibus occurrit, perquiro: hac sectione, quam pro spectantium eruditione adhuc operosiores interdum instituo, toti Anatomicae speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens, atq. huic meo de Humani corporis fabrica studioforum nomine suscepto labori, finem impono.

*Fetuum
examen.*

*Arteria ue-
nalis, & uenæ
arterialis mo-
tum examen.*

LIBRI SEPTIMI ET VLTIMI
FINIS.

Kk 2

LOCORVM INTER EXCVDENDVM OPERARVM INCVRIA
depravatorum emendatio lectio.

Pag. 3. uersa legendi friabilis 10. 25. brachiale 12. 50. synneurosis 17. 40. cartilagine 19. 45. PFLVEGEL 43. 39.
delitescens 52. 29. confusisse 54. 7. secunda figura 73. 27. connexum 76. 27. excipit 78. 52. uocatum, secundo excep. 49. 52.
figura decem 81. 45. continua 90. 7. 10. 24. comprimitur 114. 32. immoretur 125. 53. admonens 129. 17. transfusus
132. 16. infusatum 135. 49. plurimis 156. 10. suo 157. 17. cervicis 159. 16. nihil non 167. 2. opusculis 171. 21.
audiat 173. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 22

I N D E X.

faucium glandulę quę 579.
 45. 51.
 cur Gręcis, pollex 124. 54
 anuli a quodam deglutiti, rursusq;
 excreti hystoria 390. 46
 anum referens in cerebro orificium
 638. 44
 * dīcta arteria 294. 47
 intestinum 502. 14
 musculorum 220. 22
 * apoplectica arteria 296. 45
 cum lēpura subinde ab
 alijs confundi 8. 43
 Appendix 7. 18. inde
 appēdices in ætate provecioribus
 pertinacius adherere. 7. 26
 appendices in natu grandioribus co
 alitæ ossibus 12. 32
 appendices in pueris ab ossibus sæ
 pius quā articulos luxari 27. 24
 appendices interdum ossium capita
 Galeno dici 9. 42
 appendices nō solum grandioribus
 ossibus cōtingere 7. 53. & quibus
 potissimum eodem
 appendices sinuum medullam conti
 nentium non esse opercula 7. 40
 appendicū connexus in iunioribus
 solum spectatu facilis 8. 11
 appendicū & processū differen
 tiæ 8. 22
 appēdicum femoris, ilium ossis, &c.
 delineatio 5. & 6. 14. inde
 appendicū processū 8. 29
 applantatio 7. 18
 Aqua in cordis inuolucro cuiusmo
 di. 584. 47. eiusq; causa 585. 4
 Arabum, de Carne substantia ma
 nus, internæ regioni superstrata,
 notata sententia 303. 56
 Arabum sententia, de musculorum
 intercostalium numero 290. 14
 Arabum autorū, de testium muscu
 lis notata sententia 286. 4
 dicta oculi tunica 646. 44
 intestinum 501. 14
 arcualia ossa 166. 39. & 167. 10
 arcualis futura 166. 27
 Aristoteles unde cor neruorū prin
 cipium esse iudicari 591. 56
 Aristotelis locus de articuloꝝ mo
 tu 64. 10
 Aristotelis de auditorij organi me
 atibus lapsus 52. 57. inde
 Aristotelis de costarum numero sen
 tentia 89. 54
 Aristotelis de crurum in animalibus
 flexione, &c. dogma 145. 18
 Aristotelis sententia de dentium nu
 mero, notata 46. 46
 Aristotelis de effectūo hominis
 principio sententia 520. 43
 Aristotelis de humerū cum cubiti ar
 ticatione lapsus 107. 15
 Aristotelis de lienis usu sententia ex
 penā 513. 14

Aristotelis de mamillarum situ ra
 tio 545. 46
 Aristotelis de mamillarum sententia
 544. 16
 Aristotelis de ossium continuitate lo
 cus 12. 3
 Aristotelis locus de ossium per clauū
 connexu. 15. 43. et de situ tali. ead. 50
 Aristotelis de postbrachialis ossibus
 sententia 120. 9
 Aristotelis de quadrupedū genu ar
 ticulo lapsus 139. 14
 Aristotelis de feminalib. arterijs san
 guine destitutis opinio 526. 5
 Aristotelis de septo transuerso sen
 tentia 291. 51
 Aristotelis lapsus de futurarū in ui
 ris ac mulieribus differentia 26. 50.
 item de canum caluarijs ead. 54
 Aristotelis de tertio cordis utrū
 lapsus 590. 55. item de uentricu
 lorum numero pro animalū mole
 uariare solito eod.
 Aristotelis de thorace sententia 88. 39
 Aristotelis libri de Animalium histo
 ria 90. 2
 Aristotelis locus de futura inter uen
 triculum & omentum, &c. 357. 19
 Aristotelis notata sententia, se sensu
 cutis 232. 23
 Aristotelis nullam generandi semi
 nis uim testibus tribuentis senten
 tia 527. 16
 Aristoteli omenti pars colon dorso
 colligans, pro omento non habita
 496. 32
 Aristoteli superior tantum omenti
 membrana cognita 496. 12
 Aristotelem falso cordis inuolucro
 pinguedinem tribuere 584. 23
 Aristotelem ubi de epiglottide agit,
 perperam ab interpretibus intel
 lectum 155. 6
 armalia ossa 166. 54
 arquato laborantis lien cuiusmodi
 512. 21
 Arterialis uena. uide Vena arterial.
 arterialis uenę appellatio 590. 19
 arterialis uenę orificij membranarū
 ratio 597. 39
 arterialis uenę usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 596. 44
 * arteria quid sit 259. 13. compo
 sitio eius. 37. & delineatio. ibidem.
 Compositionis ratio 260. 5
 * arteria Aristoteli quę 294. 49
 * arteria apoplectica, lethargica, som
 ni, subeteni, quę 296. 44
 * arteria Aristoteli, Platoni, Hippo
 crati, quę 259. 16
 Arteria aspera præcipuum uocis or
 ganum 577. 2. 50
 * arteriæ asperę appellatio quando
 cepta 259. 34
 arteria aspera, quibus cartilaginibus
 constituitur 575. 56
 arteriæ asperę cartilagine. 3. 55.
 earundē usus & ratio 577. 41
 arteriæ asperę cartilagine, qui inui

cem colligentur 576. 17
 arteriæ asperę examen 602. 53
 arteriæ asperę exterior superficies
 qualis 575. 12. item interna. ead. 23
 arteriæ asperę figura. 151. 32. eiusq;
 cartilaginis descriptio. ead. & 152.
 per totum. & 153. s. inde
 arteriæ asperę gratia datum homini
 collum 63. 6
 arteriæ asperę numerus, ac situs 574.
 9. forma. ead. 37. connexus. 575. 17.
 substantia. ead. 41. inde
 arteriæ asperę pulmonis insertæ deli
 neatio 508. 45
 arteriæ asperę ratio & situs. 62. 53.
 inde
 arteriæ asperę ratio ac usus 153. 14
 arteriæ asperę tunica exterior & in
 terior 576. 37. inde
 arteriæ asperę tunicarum apta con
 structio 578. 30
 arteriæ asperę usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 577. 1
 arteriæ asperę commissā corpora
 574. 21
 arteriam asperā membrana substanti
 am oportuisse extrui 577. 10
 * Arteriæ magnę appellationes ua
 rię 294. 47
 arteria magna quantum cordis uas,
 eiusq; orificiū cuiusmodi. 590. 42.
 & origo. eod.
 * arteriæ magnę ortus 298. 40. or
 tus sedes 299. 2
 * Arterię caudicis bipartitio. 299. 19.
 Partis ascēdētis distributio 299. 23.
 quę ad sinistri lateris primā costā
 oblique tēdit. ibid. quę sinistrā axil
 lam petit. 300. 1. quę dextrā. 301. 11.
 Maior portio, suprema corporis
 petens. 300. 53. soporalis sinistrā.
 ibid. 56. dextra 301. 6. soporalis
 ad caluariam series. 301. 10.
 * Arterię partis descendētis distri
 butio. 301. 39. quę ad inferiora co
 starū interualla. ibid. 42. ad septū
 transuersum. 56. quę ad iecur, bilis
 uesicā, uentriculū, lienē, duodenū,
 coliq; partē accēdit portunculę.
 302. 11. quę mesenteriū accēdit præci
 pua. 302. 47. ad renes. ibid. 50. ad
 partē mesenterij humiliorē. 303. 7.
 ad lumborū uertebras. ibid. 11.
 Arteriæ magnę supra os sacrum fa
 cta diuisio, eiusq; supra cauā ascen
 sus. 303. 17. partium huiusce diui
 sionis distributio. 303. 32. quā pu
 bis ossis foramen transit. ibid. 47.
 per crura distributio. 304. 6. quā
 tibiā adit. ead. 12.
 * Arterię magnę per uniuersum cor
 pus delineata distributio. 295. bi
 partitio. 296. 2. ascendētis partis
 delineatio. ibid. quę axillā petit.
 296. 26. soporalis utriusq; delinea
 tio. 296. 43. caluariā petēs. ead. 54
 * Arterię partis descendētis distri
 butio delineata. 297. quę ad inferiora
 costarū interualla, septum, iecur, bi
 lis

I N D E X.

lis uesicam, uentriculum, lienem,
 duodenū, coliq; partem. 297. 126.
 quę ad renes utrinq;. ibid. 46.
 * Arteriæ supra os sacrum diuisio deli
 neata. 297. 54. per crura distribu
 tio. 298. 17. &c.
 arteria cui cauæ solum iecoris sedi ex
 porrecta 508. 45
 arteria dextri & sinistri lateris ab um
 bilico in magnam exporrecta. 356.
 & 357. 8
 arteriæ cauum iecoris & bilis uesicu
 lam petentis figura 358. & 359. 20
 arteriæ in uesicam distributæ ratio
 518. 28
 arteriæ magnę cum corde situs deli
 neatio. 564. eiusdem orificium. 557
 arteria magnę & cauæ uenę distri
 butionum sub ossē sacro examen
 556. 28
 arteriæ magnę in mesenterium ex
 cursus 504. 34. 44
 arteriæ magnę membranę cuiusmo
 di 592. 56
 arteriæ magnę non idem cum sto
 macho per septum foramen 388.
 36. inde
 arteriæ magnę orificij delineatio u.
 bi querenda 589. 42
 * arteriæ magnę ortus non contro
 uersus 298. 44
 arteriæ magnę per thoracem & uen
 gulum collumq; distributionis exa
 men 601. 10
 arterię magnę series in peritonæi am
 plitudine quā obseruanda. 554. 30
 arteriæ magnę seu arterialis uenę ra
 dicis figura 93. 39. 56
 arteriæ magnę super cauam uenam
 ascensus, ambarūq; supra sacri os
 sis initium diuisio 370. & 371. 30
 * arteriæ ramus, cuius pulsum ante
 brachiale exploramus. 300. 28. Eius
 delineatio 296. 34
 * arteriæ tunicę peculiare bing. 259.
 42. tunicę ascititæ 260. 5
 arteriæ uenalis ad cordis basim et pul
 monem connexę delineatio. 564.
 16. inde
 * arteriæ uenalis descriptio 312. 17
 delineatio 311. 54
 arteriæ uenalis appellatio, & descri
 ptio eiusdem 590. 25
 arteriæ uenalis, eiusdēq; orificij deli
 neatio ubi querenda 589. 42
 arteria uenalis & magnę membran
 larum usus 598. 52
 arteriæ uenalis examen 601. 14
 arteriæ uenalis in corpore ratio. 598
 23. eiusdem usus 583. 10. 40
 arteriæ uenalis membranę cuiusmo
 di 592. 15
 arteriæ uenalis pulmonis insertæ deli
 neatio 568
 arteriæ & uenę coli & recti intestini
 501. 40
 arteriæ ac uenę gracilium intestino
 rum 499. 38
 arteriæ ac uenę in musculorū fabri

ca usus. 220. 35
 arterię ac uenę renibus oblata. 515. 15
 arteriæ ac uenę uentriculum peten
 tes 392. 22. inde
 * arteriæ Coronales. 299. 9. earumq;
 descriptio. ibid. delineatio 296. 1
 * arteriæ cur pluribus tunicis quā
 uena. conformata. 260. 14
 * arteriæ neq; a cerebro neq; ab extre
 mis corporis partibus nascuntur
 298. 52
 arteriæ omenti 497. 12
 * arteriæ feminales. 302. 53. earūdem
 delineatio 297. 46
 arterię feminales an sanguinis exper
 tes 526. 4
 arterię uitale spiritum foetui defe
 rentes 518. 39
 arteriam soporale non ferri per idem
 foramen cum tertio ac quarto ner
 uorum pari 52. 32
 * arteriarū ac uenę umbilici descri
 ptio. 284. ortus. ead. 7. ductus. ead.
 25. usus. ead. 28
 arteriarum & uenarum in intestinis
 ratio 503. 35
 * in Arteriarum ac uenarū serie Na
 turę artificium 260. 46
 arteriarū anatomies ratio. 552. 4. inde
 * arteriarum cerebri delineatio. 305
 arteriarum diductibus sub dita glan
 dulę. quare Glandulę.
 * arteriarum in animali numerus.
 260. 20
 arteriarum in iecur excurrentium ra
 tio 507. 36
 arteriarum per abdominis musculos
 repentium administratio 549. 35
 arteriarum per manum tendentium
 examen. 556. 26 per crura. 657. 49
 arteriarum testes petentiū ratio. 523.
 17. inde
 * arteriarum trium caluarię subeun
 tium descriptio. 307. 2. quę in pri
 mum duæ membranę sinum ex
 hauriuntur. ibid. 49. tertię
 arterię series. 310. 18. omnium deli
 neatio 305. 47
 arteriarum uentriculi munus. 493. 6
 * arterias recondens Natura. 300. 43
 arthrodia 12. 22. & 14. 9
 arthrodia quando constituerit Na
 tura 14. 18
 articulationis, articulus. 13. 3. & 9. 22.
 & ead. 48
 articulus totius corporis dignissimus
 quis 55. 16
 articuli 121. 48
 articuli capitis motibus parati. 64. 8
 articuli duplices quibus modis for
 mentur 14. 55
 articuloꝝ cartilagine. 42. ac ui
 scidus humor. ead. 10.
 articuloꝝ cōpositionis triplex for
 ma 13. 40
 articuloꝝ motus non eadē ratio. 13. 3

articuloꝝ per ligamenta coitus. 17. 31
 articulos omnes non iisdem agimo
 tibus 13. 20
 artus 7. 14
 artuum capita, non recte iniquos &
 laudat Galeno dici 9. 48
 arundo brachij minor 168. 9.
 maior. 12. 38. inde
 arūta, arūta, arūta cartilago. 154. 12
 Aseth 168. 4
 asinæ uterus acetabulorum expers
 540. 9
 aspera melius terere quā leuia. 46. 7
 asser os 167. 44
 asserum nexus 16. 4
 asserum yal. 145. 38. & 168. 44
 asser. ead.
 Atlas uertebrę 167. 35
 Auditi 10. 11. & 167. 35
 auditorius meatus 52. 46. 51
 auditus instrumentum 650. 8
 auditus instrumentum Anatomis
 parum probe cognitum 323. 42
 auditus organi examen 656. 12
 auditus organi ossicula. 33. 50. & 34.
 4. Galeno ignorata ead. 37.
 auditus organi ossa quot 163. 37
 auditus organi ossiculorum usus. 35.
 33. & harmonia. ead. 49.
 auditus organo parata cavitās, fora
 mina q; in ipsam pertinentia. 34. 39
 auditus organorum constitutio 31.
 29. inde
 auditus ratio difficilior cognitu. 35. 36
 * Auicenna, Persa 227. 30
 * Auicenna, unde Anatomen descri
 pserit 227. 32.
 auium iecoris situs 505. 46
 auriculę cordis. uide Cordis auriculę
 auris cartilago. 4. 53. eiusdem descri
 ptio. 150. 40
 aures quibusdam cur mobiles 242.
 53. & 250. 43
 aurium ossa 166. 49
 aurium situs 19. 7
 axillaris uena. quere Vena axillaris.
 axillarum ualli, musculi 267. 41
 B. 67. 25
 * B. 279. 28
 B. 168. 46
 basillare os 166. 46. &
 167. 2. siue basillare. 4
 basillare 11. 7. & 106. 23
 basillare processus.
 31. 40. & 166. 56
 beriteron, berbetinen 385. 57
 Biliosus naturis peculiare quid. 511. 5
 bilis in intestina defluxus utilitas.
 510. 45
 bili excipiendę & emittendę parati
 meatus 509. 33
 bilem expurgare ubi conduxerit
 510. 27
 bilis uesicula carentes quosdam repe
 riri, ab Aristotele & Plinio proditum
 511. 7
 bilis uesiculę, eiusdemq; meatuū de
 lineatio. 365. 7. inde. & 366. 26
 K k 4 bilis

bilis uesicula delineatio 570.18
 bilis uesicula in uentriculum meatus
 493.9. in iecore. 507.35. eorumq;
 situs ratio 508.4.4
 bilis uesiculae meatus cur duodeno
 insertus 503.4.4
 bilis uesiculae meatus duodeno in fer
 tus, an propaginem uentriculo of
 ferat 509.51
 bilis uesiculae situs. 509.5. forma. ead.
 14. substantia. 20. uenae, arteriae
 & nervi 26
 ex bilis uesicula meatus in uentricu
 lum non semper pertinere. 510.21
 bolus dulcis 359.56
 boum cerebra crebrius Galeno tra
 ctata 32.49
 Brabantis omentum plumae nomi
 ne dici 497.48
 brachiale quid 117.1. & 168.15
 brachiale ab ulna diuidens cartilago.
 113
 * brachiale in supinum & pronum
 non agitur, contra quam Galenus
 tradidit 215.19
 * brachiale mouentium musculorum
 administratio. 223. primi & secun
 di. ead. 3. tertij. 224.6. quarti. ead.
 32
 * brachiale mouentium musculorum
 descriptio. 214.3. primus. ibid.
 secundus. tertius. quartus. ibid. 26.
 munus omnium 215.4
 brachiale mouentium musculorum deli
 neatio. primi. 183.18. secundi.
 130.14. tertij. 195.54. quarti.
 201
 brachiale octo ossibus. construi, inter se
 forma differentibus 117.2. inde
 brachialis ad tarsum proportio. 147.
 55.
 brachialis ad cubitum articulus. 117.43
 brachialis cum radio articulatio. 113.
 inde 41.
 * brachialis motus quot. 214.11
 brachialis os rectum, & cartilagino
 sum, quod nam 118.14.16
 brachialis ossa quibus sedibus, aut
 cartilagine aut ligamentis obducun
 tur 117.14
 * brachialis ossa neccientium ligamen
 torum descriptio 220.55.
 brachialis ossa quot. 149.20. & 162.42
 brachialis ossa quot alijs ossibus. con
 termina 118.29. inde
 brachialis ossium cur duo ordines. 117.
 26. eorumdem nomina, & articula
 tio cuiusmodi. ead. 57. inde
 brachialis ossium delineatio. 115. &
 116.
 βραχιον, brachium. 105.2. & 168.31
 βραχιον, quid appeller Hippocrates.
 99
 brachium paruum 168.3
 * brachium totum, manus Hippocra
 ti dictum 220.1
 brachij adiutorium. 168.4. cana. ead.
 brachij & femoris os in quadrupedi
 bus & aubus Aristoteli ignoratum.

lineatio. primi & secundi. 179.20.
 tertij & quarti. 182.20. & 185.5. quin
 ti & sexti. 179.18. septimi & octa
 ui 182.20
 buccae & labra mouentium muscu
 lorum descriptio. 242. primi & se
 cundi. ead. 22. tertij & quarti. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. eo
 rundem administratio. 245.5. primi
 & secundi. ead. 1. tertij & quarti.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.
 buccella 10.26
 buxei cultri ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

C
 Aecum foramen. 53.12
 caecum intestinum cuius
 modi. 362.11. & 500.
 9. in cane. 33. in glitib.
 & scuris. ead.
 caecum intestinum unde dictum. 500.38
 caeci intestini an duo officia. 500.25
 caeci intestini ortum in cane & homi
 ne uariare 500.42
 Caelij Rhodigini lapsus 66.32
 calaminum os 166.57
 calamo affimilatus ab Herophilo ce
 rebri sinus 635.12
 callosi corporis 168.45
 calcar capitis 166.56
 calcar pedis 168.48
 calcis latus internum quale. 147.5. ex
 ternum. ead. 16. pars anterior. ead. 21
 calcis ossis figura 5. & 6.6
 calcis ossis figura 142. & descriptio.
 143. 10
 calcis ossis sedes terram spectans 146.
 41. eiusdem superior sedes, extra
 tibiae rectitudinem retrorsum du
 cta. 50
 calcis ossis sinus 146.31
 * λαλινος quid 497.29. & 505.7.
 λαλινος corpus cerebri historia. 632.
 21. sedes ac nomenclatura 632.24.
 initium, seu cum reliqua cerebri sub
 stantia continuitas. ibid. 47. late
 ribus adiacentes sinus. 632.50. usus
 633. 29
 callosi corporis delineatio. quibus in
 locis spectanda 632.24
 callosi corporis administratio. 632.21
 calor ingenitus corpori, Galeno an
 ma 569.27
 caloris ingeniti substantia 569.39
 caloris natui fomes cor
 calua 594.56
 calua cur non solido consistit. 26.
 8.28.
 caluaria cur pluribus ossibus effor
 mata 11.51.
 caluariae anterioris figura. 36. & tra
 ctio. ead. 31. & 47.31.
 caluariae appellatio. 25.55. & 48.4
 caluariae basis, seu sedes. 22.6.
 & 38.3.
 caluariae basis interna sedes. 24.1. in
 de. & 48.2. caluariae

caluariae basis exterior facies 48.1.
 & 49.
 caluariae figurae 18
 caluariae forma aptissima. quae 19.20
 caluariae nomina 166.19
 caluariae ossa cuiusmodi esse oportu
 erit 28.11
 caluariae ossa quot 162.34
 caluariae pars mollissima & rarissima
 quae 30.32
 caluariae ratio 88.52
 caluariae sedes. lapidosa 167.6
 caluariae sinus durae membranae ua
 sis cedentes 53.47
 caluariae squamae 20.13
 caluariae tabulae 20.17
 caluariae tam integrae, quam seiu
 ctae figura 20
 caluariae quaedam absque futuris. 27.
 6. inde
 caluariae succingentis membranae
 externa descriptio 625.12
 calx 168.47. calcis os. ead.
 cameratum dictum corpus cerebri.
 636
 canis animal minime pituitosum. 37
 51
 canis caluariae interna superficie ab
 dans os 32.4.4
 canis caecum intestinum cuiusmodi.
 500
 canis caluariae foramina 51.7
 canis facti ossis descriptio. 81.37. item
 coccigis 82.18
 canes ab homine uariantes in muscu
 lis brachium mouentibus. 266.41
 canes colo & mesenterio ab homini
 bus differre 496.25
 canes in non paucis partibus ab ho
 mine uariantes. In musculis tho
 racis. 287.20. & 52. item 288.55. i
 tem 289.19. & 30. item 293.41. & 45.
 item 294.4. & 33
 canu caluaria non absque futuris. 26.54
 canu & hominu colon differre. 501.16
 canum & hominum πνευμας colo
 ris diuersi 497.30
 canum iecur quale. 506.43. & 507.7
 canum iecoris situs 505.46
 canum ometi ratio, & ad hominis di
 uersitas 496.42. & 497.3
 canum penis osseus 527.50
 canum renes cur altius siti 514.33
 canibus macilentius obtingisse melen
 terium 504.54
 in Canibus nulla cum hominis ossi
 bus similitudo 85.28
 caninae caluariae figura. 36.32. & 37.51
 canini capitis figura 47.32
 canini renis ad humanum differen
 tia 516.9
 canini uteri delineatio 382.1
 canini dentes 46.11 & 167.19. cur
 dicti 46.3
 canna 168.9.11.38
 canna brachij 168.4
 canulae secantibus aptae. 237.11. de
 lineatio 235
 caput cur copiosiore euacuatione e

geat 26.9
 caput cur super primam uertebra
 non simul & circumducatur, & in
 latera inclinetur 67.41
 caput humanum oculorum gratia ef
 formatum 18.1
 caput in ossibus quid 9.6.25.49.
 item capitulum ead.
 caput in star tecti domus calidae. 26.7
 capitis calcar 166.56
 capitis commissurae 27.43. inde
 capitis figura naturalis quae 19.13
 & 20.21
 capitis figurae naturalis cuiusmodi su
 turae 26.38
 capitis figurae aliquot non naturales
 19.23
 capitis figurarum non naturalium et
 iusmodi futurae 27.29
 capitis ligamentorum ad cervicis pri
 mam secundamque uertebra de
 scriptio. 280.6. administratio. i
 bidem. 35. delineatio 279.47
 capitis motus lateralis quibus uerte
 bris committatur 68.9
 capitis motus proprius quispian, con
 tra Galeni sententiam 276.12
 capitis motuum differentiae 276.1
 capitis motuum observatio difficilis.
 63.14. 4.6. inde
 capitis motorum musculorum par
 primum, cur Galeno tertium sit.
 176
 capitis octauum os 32.33
 capitis ossa, theca, testa, scutella, etc.
 166
 capitis ossa cur a maxilla superioris
 ossibus distincta 48.6
 capitis ossa futuris circumscripita quot.
 29
 capitis ossium foramina, eorumque de
 scriptio 47.17. & 49.9. inde
 capitis structurae ratio, quotque eius si
 gurae 17.46. & pag. 18
 capitis tabulae 20.12
 caput circumuertiunt musculorum
 descriptio. 278.10. & 24. admini
 stratio 279.35
 caput flecti & resflecti super primam
 uertebra 65.4. & 67.10
 caput mouentium musculorum deli
 neatio. paris primi. 204.3. secun
 di paris. 205.36. tertij. 209.19. quat
 ti. ibid. 27. quinti. ibid. 28. sexti.
 ibid. 30. septimi paris 182.32
 caput mouentium musculorum de
 scriptio. 276.11.
 caput mouentium musculorum par
 secundum, in homine, a Galeni de
 scriptione diuersum 277.20
 caput mouentium, sed motu non pro
 prio, musculorum traditionem to
 ta, quare sub Dorso motoribus. 4.
 paria prima. ratio 297.12
 caput mouentium musculorum po
 steriorum descriptio. 276.35. par
 eorum primum. ibid. par secun
 dum. 277.21. & utriusque paris mu
 nus. ead. 50. par tertium. 277.56.

quartum. 278.5. quintum ac sex
 tum par. ibid. 10. & horum fun
 ctio ead. 24.
 caput mouentes musculi anteriores.
 eorum descriptio. 278.29. par om
 nium capitis motorum, septimum.
 278.29. functio binis paribus po
 steriorum opposita 278.4
 caput mouentium musculorum, iux
 ta septem parium ordinem, admi
 nistratio 279.15
 capita ossium non semel & utriusque quo
 que Galeno dici 9.42
 capitum in ossibus alia promineta, alia
 depressa 9.7. & quae ead. 14. inde
 capitum in ossibus differentiae. 9.31.
 quantus earundem cognoscenda
 rum usus 39
 capita futuris desitura. 27.6
 capita uirorum a mulierum capiti
 bus non perpetuo futuris uariare.
 inde 26.47
 λαγνία 337.48
 carina hominis 167.51
 carnosae membrana. quare Membr.
 carnosae membranae in abdomine ad
 ministratio 348.57. & 549.18
 caro, cur musculis addita 220.26
 caro musculorum, praecipuum motus
 organum 222.392
 carne, quid uocet Aristoteles. 232.30
 * λαγνίς arteria 301.9
 λαγνίς quid 117.1. & 168.15
 cartilago brachiale ab ulna diuidens
 113
 cartilago, ὀστέον 166.18
 cartilago clauiculae articulationis cu
 pectoris ossis peculiatis 102.19
 cartilago epiglottalis 93.20
 cartilago glutinis uicem subiens. 4.32
 cartilago innominata quae 154.5
 cartilago in articulis quibusdam ter
 tia 4.15
 cartilago inter uertebras triplex. 301.4
 cartilago inter uertebras iuxta Gale
 ni sententiam quid praestet. 300.33
 cartilago ligamentorum substantiam
 ingrediens 4.35
 cartilago mucronata, siue ὀστέον
 93.2. eius usus. ead. 17. & 167.46
 cartilago omnibus articulis commu
 nis. 44.26
 cartilago quid, eiusque natura, usus, ac
 differentiae 3.35. inde
 cartilago scapulae sinum frequenter
 augens 98.3
 cartilago spinarum apicibus obna
 ta 59.4
 cartilago, tarsus uocitata 238.27
 cartilaginis in ossium connexu u
 sus 16.46
 cartilaginis temperies 150.54
 cartilaginis ossis promptius stringi ac
 dilatari 3.53
 cartilagine aliquid continuo erigen
 tes 4.38
 cartilagine nati 151.1. asperae arte
 riae ead. 32. & 153.9
 cartilagine nudis & extantibus par
 ticulis

I N D E X.

ticulis adnatae 4.44.51
cartilagine quibus ubi ossis sinus
augentur 138.44
cartilaginum costarum cum pecto-
ris ossis, ab ipsarum ossibus libera-
tio 599.52
cartilaginum palpebrarum & aurium
descriptio 150.29.40
cartilaginum substantia 4.45
cartilaginea cordis basis 93.35. inde 56
cartilaginea cordis substantia exa-
men 602.50
cartilagineum in uertebis ligamen-
tum 57.46
cartilaginea uasorum radices quo pa-
cto inquirenda 94.31
cartilaginofum os brachialis quod-
nam dictum ueteribus 118.16
callos os 167.44
λατὰλὴς quid 100.5
Caua uena. uide Vena caua.
cauae uenae ad cordis basim conti-
nuitas expressa 563
cauae uenae distributionis per thora-
cem & iugulum examen 600.48.
inde
cauae uenae & arteriae magnae distri-
butionum sub osse sacro examen
556.23
cauae uenae orificio praefectarum mem-
branularum usus 597.23
cauae uenae ortus examen 602.16
cauae uenae series in peritonaei ampli-
tudine, qui obseruanda 554.30
caudae os 167.41
cauilla 167.5. & 168.46
cauillae 168.42
cauitas auditus organo parata 34.39
cellulae coli 362.25
Cor. Celsus in ijs quae ad Anatomen
pertinent, sapelapfus 154.56
Cor. Celsi de arteriae asperae forma
locus 576.9
Cor. Celsi de incerto brachialis ossium
numero sententia 117.13
Cor. Celsi de inferiori maxilla locus
44.14
Cor. Celsi de pectoris ossis lunato sen-
tentia 93.7
Cor. Celsi locus de primis colli uerte-
bris 67.29
λατὰλὴς 231.23
*cento apud Arabes uenarum quae-
dam copia 290.13
λατὰλὴς, λατὰλὴς 9.5.20. & 10.1
λατὰλὴς tunica 649.9
λατὰλὴς 168.8
cerebelli delineatio unde sit petenda
628.42
cerebelli descriptio totius. 628.45.
situs ac magnitudo. 629.14. for-
ma. ibid. 45. implexum ratio &
species. 631.1. durities. ibid. 36
color & substantia. 631.41. quo
pacto continuus sit cerebro. 629.15.
administratio 653.27
cerebelli processum uermiformem de-
scriptio 639.1 delineatio ubi spe-
ctanda 638.55
cerebelli sedes 31.2
cerebelli situs 19.17
Cerebrum cuius animae facultatis se-
des 594.37
cerebrum homini grandius datum
ex proportionem 507.11
cerebrum, neruorum principium.
316.39
cerebrum quo pacto mole in anima-
libus uariet 624.9
cerebrum rationis sedes, quale domi-
cilium natura sortitum 26.1
cerebrum sensus ac motus arbitrarij
principium, et rationis sedes 599.13
cerebrum arteriae. quare Arteriae cere-
bri.
cerebrum corpus callosum. quare Cal-
losum corpus.
cerebrum corpus testudinatam camera-
tum uel eiusque descriptio 636.37.
usus. 637.34. delineatio unde pe-
tenda sit. 636.41. administratio.
652.42
cerebrum delineatio unde sit petenda.
628.41
cerebrum dura membrana. quare Mem-
brana dura cerebri.
cerebri descriptio totius. 628.45. nu-
merus. ibid. 45. magnitudo & for-
ma. 629.51. anfractus, & eorum de-
usus. 630.34. partes, dextra ac sini-
stra. ibid. 15. cur sic sectum. ibidem
54. & quibus sedibus continetur.
629.6. durities. 631.37. co-
lor. 631.42. substantia. ibid. 43.
quo pacto ab ossium medulla disse-
rat. 531.51. nutritioni quo pacto
prospectum. 632.9
cerebri, eiusque partium omnium admi-
nistratio 650.47
cerebri excrementorum in os descen-
dentium receptaculum an garga-
reon 580.37
cerebri fabrica in brutis ab homine
non differens 624.4
cerebri figura 19.16.19
cerebri galea 166.20
cerebri glandis descriptio. 637.42
cerebri infundibulum, glandula, &
pituitam excipientes ductus reli-
qui, descriptio omnium. 640.1. de-
lineatio unde petenda. ibid. 4
cerebri partium ac functionum bre-
uis enumeratio 622.21
cerebri os cuiusmodi a Galeno tradi-
tum 32.41
cerebri neruorum quinque furculi tem-
porali musculo obliti 33.29
cerebri neruorum parium aliquot e-
xamen 604.3
cerebri neruorum historiam quare
in Neruis cerebri.
*cerebri membranae uenarum modo
cauae 307.13
*cerebri membranae durae sinus qua-
les sint. 307.41. cauitates. sinuum
quatuor quales. 308.28. usus sinu-
um. 307.41. primi & secundi si-
nus constructio. 307.55. tertius &

quartus sinus. 308.8. quae a primo et
secundo sinu enascantur propa-
gines. 308.48. quae a tertio. ead. 54.
a quarto. 309.8. processus a quarto
sinu, cerebri petens utriculos ead.
36. omnium delineatio 305.45
cerebri membrana tenuis quare Me-
brana cerebri.
cerebri pituita, ad palatum per quos
meatus eat. 641.42. & in narium
amplitudinem. ibid. 44
cerebri pituitam per olfactus organa
non expurgari 641.46
cerebri plexus secundas referentis tra-
ditio 643.3
cerebri plexum, reticularis & secun-
darum plexibus similis, descriptio.
642.13. delineatio ubi spectanda.
ead. 16
cerebri reuolutiones intestinorum an-
fractus eleganter ab Erasistrato
collatae 650.29
cerebri substantia ab ossium medul-
la quo pacto differat 631.51
cerebri testium ac natum descriptio.
638.18. delineatio unde petenda.
ibid. 21. administratio 653.37
*cerebri torcular 309.45
cerebri uenae. quare Vena cerebri.
cerebri uentriculi. quare Ventriculi
cerebri.
cerebri uentriculorum anteriorum du-
ctus. 323.7. delineatio ead. 11
de Cerebri uentriculis constructa recen-
tium opinio 625.19
*in Cerebri uentriculis prioribus con-
stituti plexus fabrica. 310.39. deli-
neatio 306.40
cerebro dorsalem medullam respon-
dere natura 53.17.56
cerebrum nullis musculis indiguisse
52
cerebrum n. oculorum gratia in capite
locari, & dein cerebri nomine reli-
quos sensus 13.21. & 19.5
Cervix 10.12.16
cervicis flexioni praefecti musculi. 278.
56. eorumque administratio. 295.47
cervicis motus, alius peculiaris, alius
dorso communis 295.32
cervicis motorum musculorum de-
scriptio. quare Dorsum mouentium
musculorum. 4. prima paria. usus.
sub Vsu eorumdem. administratio.
tio. sub iisdem. ratio. 297.11. & 277.
49. & 278
cervicis motuum differentiae quae. 276.9
cervicis nomina 167.34
cervicis uertebrae primam secundae
necientis ligamenti descriptio. 30.
30. administratio. ead. 42. deli-
neatio 279.ultimo
cervicis uertebrae. uide Vertebrae.
cervicis uertebrae cuiusmodi. 59.18.
quot numero 63.12
cervicis uertebrae delineatio. 60
cervicis uertebrae primae ac secun-
dae ad caput annexio, ligamentorum
descriptio. 280.6. admini-
stratio.
stratio. ibid. 35. delineatio. 179.47
cervicis uertebrae adnatae ligamen-
tum quoddam 301.44.49
cervicis in ossibus qui potiss. dicantur
10.20
cervini cordis os medicorum im-
stura excogitatum 94.23
χαλκοδόντι ossa 148.3. & 168.52.
chamel 385.52
χάλας 11.1
chirurgiae instrumentorum delineatio
χρῆσις Graeci 640.38
χρῆσις 90.22. & 166.18
χρῆσις 294.3. & 541.56
χρῆσις dicta membrana 628.6
χρῆσις oculi tunica 648.17
χρῆσις plexus. 309.32. & 310.41. &
643.3
CHRISTI lateris apertae aquam y-
sterijs plena 585.28
CHRISTOPHORVS PFLVE-
GEL SALISBURGENSIS
19.45
cibo ac potui in corpore, concoquen-
dis famulantia organa. earumque ra-
tio 385.5
cibum potumque uentriculo deferen-
tis utraque nomina 388.6
cicci affinitatem ossiculorum. ac mira-
eius usus 126.37. inde
Ciceroni parum recte mesenterium,
medium intestinum dictum 504.6
clia 150.26
clia cur pro gargareone 580.17
circumferentis motus 13.27
λατὰλὴς 524.4. 37.
& 525.14
clauale os 166.57
clauicula ad summum humerum ne-
xus 163.8
clauiculae curuitas, eiusdemque usus.
102.28.43
clauiculae substantia, tubera, asperita-
tes, leuitates, foramina 103.12. inde
clauiculae tuberculi articulatione 99.45
clauiculae 167.51. & 168.42
clauicularum a pectoris ossis libera-
tio 599.46
clauicularum delineatio. 101. inde. ea-
rundem numerus, & ad pectoris
os articulatione. 102.2. inde. usus.
ead. 53
claves 167.51
clauium ossa 167.40
λατὰλὴς 102.1. & 167.51
λατὰλὴς 138.24. & 168.36
clunium ossa 167.39
clypeus oris stomachi 167.48
clypeus pectoris 167.54
clypeus, pro omento 494.39
coarticulatio. 12.20. & 13.18
coccyx auis, cuculus 83.24
coccyx, siue coccygis os 1.46. et
56.56
uide Os coccygis.
λατὰλὴς appellatio 83.23. & 85.27
coccygis canini descriptio. 82.9. eius-
dem foramina 85.17
coccygis humani descriptio. 83.23. in-

I N D E X.

de 84.43
coccygis ossis in parturientibus maxi-
mum momentum 131.52
coccygis ossis nomina 167.40. inde
coccygis ossis quot ossa 162.39
λατὰλὴς 166.20
cogitationis ossa 166.40
*κοιλία dicta uena 276.52
κοιλία cur dicta Graecis uentriculus.
389
coitus pruritus ac delectationis cause
expensae 526.9. inde
colatorij os 167.5
λατὰλὴς 7.13
colon excrementorum uelut prom-
ptuarium 503.1
coli cellulae 362.25
coli in hominibus & canibus disci-
men 501.16
coli intestini a recto differentia. 501.16
coli intestini circa tenuia situs. 361.11.
& 362.16 & 501.14
coli intestini uentriculi fundo expor-
recti, etc. figura 388.19. & 357
coli principium ubi 500.51
coli situs ratio 502.57
coli tunicae ac fibrarum cuiusmodi. 501.20.
inde. uenae & arteriae. ead. 40.
nerui 50
λατὰλὴς capita non recte ἐπιφύσεις &
λατὰλὴς Galeno dici 9.48
colo mesenterij uice esse inferiorem
omenti membranam 496.24
collum 10.11. & 167.35
collum asperae arteriae gratia datum
hominis 63.6
collum homini pulmonum gratia da-
tum 62.49
collum uertebrae. 56.48. et uide Cervicis.
collo carētia uocem non edere. 62.57
columella cur pro gargareone. 580.17
commisura instar unguium 16.3
commisurae temporum squamosae. 27.44
commisurarum ossa iungentium ty-
pus. 12.10. ac differentiae 13.1. inde
*communis dicta uena 287.15
λατὰλὴς, λατὰλὴς 163.31
λατὰλὴς, λατὰλὴς 29.31. & 166.19
concupiscibilis animae sedes iecur.
505
λατὰλὴς, λατὰλὴς 9.20.48. & 10.1.36
λατὰλὴς digitorum qui 121.48
λατὰλὴς non recte Galeno dici artu-
um capita 9.47
λατὰλὴς processus 66.33
λατὰλὴς glans, quae & λατὰλὴς* 309.
38. & 537
λατὰλὴς processus. 98.24. & 167.
55. & 168.1
cor 387.48
cor an lienis beneficio refrigeretur.
514
*cor arteriarum fons, sine authorum
controuersia 298.44
cor cuius animae sedes 594.19.38
cor humanum uero osse carere. 93.54
cor insiti caloris fomes, & irascibilis
animae sedes 96.36
cor neruorum esse principium, cur

ab Aristotele proditum 591.56
cor neruorum principium non esse.
316 48
cor quatuor uasorum ad contermi-
nas sedes connexu sustineri. 94.21
cordis, ipsiusque partium functio, et u-
sus, ipsarumque constructionis ratio.
594.15 inde
cordis, ipsiusque subministrantium par-
tium functionis enumeratio. 569.
36 inde
cordis a pulmone liberi, & dextri eius-
dem uentriculi adaperiti delineatio.
565.566. Item sinistri uentriculi. 567
cordis ab ipsius inuolucris prorsus li-
beri delineatio 563
cordis adeps 585.17. & 588.24
cordis auris dextra 563. sinistra. 564
cordis auriculae dexterae usus, & ipsius
constructionis ratio. 597.3. item utri-
usque. ead. 18. sinistrae 598.42
cordis auricularum delineatio, ubi que-
renda 593.7
cordis auricularum situs. 593.12. dex-
trae situs & forma. ead. 18. substantia.
42. nexus. 47. item sinistra. ead. 53
cordis basis ratio & usus 595.25
*cordis basim cingens uena 278.56
cordis caro cuiusmodi. 566.43. & fi-
brae. ead. 49. inde. item carnis usus.
588.34. & fibrarum. ead. 39
cordis caro cur in mucrone quam in
basi spissior solidiorque appareat.
537
cordis carnis usus 598.20
cordis cartilaginee siue ossis substan-
tiae usus. 596.15. eiusdem examen.
602 50
cordis cum suo inuolacro & pulmo-
ne delineatio 561. & 562
cordis dextrum latus expressum. 563.
item sinistrum 564
cordis dilataio quid 587.45
cordis figura. 585.41. superficies. ead.
48. magnitudo 586.32
cordis formae ratio 595.29
cordis inuolucrum cuiusmodi aquam
contineat. 584.47. & cur potissimum.
585 11
cordis inuolucrum quibus uasis utamur
praebeat 583.41
cordis inuolucrum quibus uasis ac
neruis implicetur 584.39
cordis inuolucrum delineatio ubi quae-
renda 583.28
cordis inuolucrum examen 600.32
cordis inuolucrum forma. 583.36. initium.
ead. 49. situs. 584.4. substantia. ead.
17. superficies & nexus 24
cordis inuolucrum usus & constructio-
nis ratio 584.43. & 595.1
cordis membranae quae. 591.30. & quot
numero. ead. 33
cordis mucronis ratio & usus. 595.20
cordis neruulus. 583.17. eiusdem usus.
596 13
cordis orificiorum membranulae, ea-
rumque delineatio ubi quaerenda.
591 23
de Cordis

de Cordis orificijs, Anatomicorum	38	cruris domestica canis	inde
diuerſa placita	590.34	crurum in hominibz & quadrupedibus similitudo	168.39
cordis os, ſiue cartilaginea ſubſtantia	93.34. inde	per Crura tendentium uenarum & arteriarum examen	145.1. inde
cordis offis, ſiue cartilaginofa ſubſtantia delineatio	567.20	crystallinus humor, ſiue <i>λεπτανοειδής</i>	677.49
cordis partes nō æquē omnes dignē.	595		646
cordis partes omnes cui functioni potiffimum ſamulentur	594.56	<i>λετός</i> dentes	168.16
cordis per tranſuerſum diſſectū delineatio	567	<i>λετινίου</i> cubi	167.17
cordis pulſus in uiuo animali examē.	538	cubum referēs os. 143.4. inde. & 168.53. eiusdem deſcriptio. 144.27. inde	168.16
cordis ſcutum	167.44	cubiforme os	168.53
cordis ſitus. 561.28. & 585.57. eiusdem ratio	595.3	cubitus quid	109.13. & 110.44
cordis ſitus ac formæ delineatio ubi querenda	585.34	cubiti flexura ratio	106.11
cordis ſubſtantiæ delineatio ubi querenda	566.40	* cubiti motus duo	226.50
cordis ſubſtantiæ peculiare uenę & arterię. 538.13. eidemq; obnata tunica. ead.	22	cubiti nomina	168.5
cordis ſubſtantię ſecundū ipſius uentriculos delineatio	567.24	* cubiti offium figura	108.3
cordis ſubſtantię uſus	595.37	* cubiti ſedis internæ muſculorū numerus. 221.45. externę ſedis. ead. 51	108.3
cordis uafa quot, & quæ	589.47	* Cubiti ſede externa ligamētōrū tranſuerſorum adminiſtratio. 223.56	108.3
cordis uſorum & orificiorū eorundē delineatio ubi querenda. 589.40	589.40	* cubito adiacētibus muſculis obnata membrana. 220.42. obſeruanda quomodo	222.31
cordis uentriculus dexter cur ſanguineus diſtus	596.20	* cubitum brachiali neceſſaria ſtigmēnta	222.31
cordis uentriculus ſiniſter cur ſpirituſus ſiue æreus appellatur	598.5	cubiti ſtēctentiū muſculorū delineatio. primi. 188.49. ſecundi. 193.17. extendentium tūdem primi. 201.50. ſecundi	175.45
cordis uentriculi dextri, & ipſius orificiorum membranarumq; examē	601.50. item ſiniſtri	* cubitum mouentes muſculi in canibus	219.29
cordis dextri uentriculi uſus. 596.20. item ſiniſtri, eiusdemq; conſtitutio nis ratio	598.3	* cubitum mouentium muſculorum deſcriptio. 216.50. ſtēctentium primi. 217.8. ſecundus. ibid. 38. amborum functio. 218.12. extendentium primi. 218.50. ſecūdus. 219.5. tertius. ead. 12. adminiſtratio omnium	225.4
cordis uentriculorum delineatio ubi querenda	588.36	cuteſti parui pro ſectiōne apti. 236.20. eorum delineatio	235.47
cordis uentriculorum numerus & ſitus. 583.45. dextri forma. ead. 43. & ſiniſtri. 54. eorū. ſuperficiēs. 589.10	8.33	culturalis cartilago.	167.48
corialis futura, <i>εμφανής</i> . 166.27. & 21.16. & 23.4. cur dicta	26.41	cultri ē buxo, pro ſectiōne paradi. 236.29. eorum delineatio	235
coronalis uenę uſus	595.41	cultorū uulgarit ad ſectiōnē deſcriptio. 236.27. delineatio	235.48
coronalium arteriarum uſus. 596.6. earundem ortus	11	cuneiforme os. 21.35. & 22.14. & 23.15. 40. & 25.20. 39. & 30.2. & 36.45. & 38.10	& 167.3
<i>κορώνη</i> , coronæ	8.33	cuneiforme os <i>πολύμορφον</i> . 32.3. eiusd. antra. ead. 5. inde	32.15
coronæ appellatione quid Galenus uoluerit intelligi	65.36	cuneiforme os ſpongię modo non eſſe peruium	32.15
<i>κορώννη</i>	106.17	cuneiformis offis circumſcriptio. 32.15. & 39.1	32.15
corpus cuiusmodi ad ſectiōnē adhiberi conueniat	548.10	cuneiformis offis foramē Anatomiciſci ignoratum haſtēne. 49.3. pecculiare	52.45
corpus reſtudinatum cameratum ue 63.37. quereitū, Cerebri corpus reſtudinatum.	595.14	cuneiformis offis medium nequitia perforatum, cōtra Galeni traditionem	51.33
corporis humani medium exaſtiſſimum quod	595.14	cuneiformis offis ſinus	54.56
corporis humani offa quo artiſcio parāda ad inſpectiōnē. 155.23. inde corruptela homini connata neceſſitas	384.38	cuneiformis offis ſutura. 28.33. 4.4. quibus ſedibus occurrat. 29.4. eiusdē interuallum	29.18
<i>κορφαί</i> ſiue <i>κορφαί</i> offa corticales futurę	166.36	curſoribus lienem eximi, ſtute pet.	

fufus vulgo 513.3
 cuticula quid 223.14
 cuticula, *αὐτοέσπις* 232.18
 cuticulae administratio. 234.1. & 548.30.
 50. & 549.6. delineatio 231.30
 cutis in homine, *αὐτοέσπις* dicta Herophilo 231.43
 cutis manus. quare, Manus 231.35
 cutis quid sit 231.35
 cutis administratio. 234.1. & 548.30.
 & 549.6. delineatio 231.30
 cutis differentia à connexu. 231.43.
 à nervorū copia. ibid. 48. à mollicie. ibid. 50. à motu. ibid. 56. à pilis. 232.4. à foraminibus. ibid. 7
 cutis & membrana in frōte & pene, scortorū, nullo adipe substrata cur. 521.42
 inde
 cutis humanæ crassities 161.54
 cutis quæ partes in homine moueantur 237.25
 cutis subfistans 231.33
 cutis uenis, arterijs, ac neruis prædicta, ac sensus compos 232.21
 cuti per uniuersum subdita membrana carnosa 232.45
λεῖψος 111.6. & 163.13
λεῖψος os 141. & 143.4. & 168.53
λεῖψος *λεῖψος*, herba 539.26
 cymba referēs os. 168.49. eiusdē delineatio. 5. & 6. 5. & 142. & 143.14.
 eiusdē sinus. 147.25. & sedes. ead. cymbam referētis ossis per medium dissecti figura 2
λευκοὶ σπόροι 167.19
λευός 166.20
 D
Δάρτης Herophilo quid sit 234.38
 dearticulatio 12.16.
 & 13. 7
δελτοειδής dictus musculus 264.45
 dens processus 61.55. & 66.31
 dens secundæ uertebræ tuber, siue processus 66.31
 dentis dicti ossis ligamētū. 230.2. & 44.
 dentis molaris facies utraq. 33. & 34.25
 dentis processus cum prima uertebræ contextus 66.39
 dentes, *δόντες*, eorūq. nomina. 167.16
 dentes frigore postissimū uexari. 45.35
 dentes omnium ossium durissimi. 2.54. &
 dentes qui maxillis infiguntur. 46.17
 dentes quot 162.38
 dentes radicibus inter se uariare. 46.20.
 inde
 dentes sensu prædicti 3.20. & 45.26
 dentes soli omnium ossium nudī 3.26
 dentium à ceteris ossibus differētia. 45.42
 dentium aluoci 44.41. & 45.10
 dentium appendices 46.56. inde
 dentium cavitates 46.51
 dentium dolori, remediū optimū. 46.39
 dentium excessus præsecādi, aut eue repudi mos 45.33
 dentium frequentia argui uitæ longitudinem 46.49
 dentium numerus. 45. 47. & nomina. ead. inde
 dentium numerū aliqui uariare 46.35
 dentium præsepola 46.17
 dentium perurorum appendices 7.51
 dentium radicibus affixi neruuli. 45.30
 dentium usus 120
 dentium utriusq. maxillæ figura. 45
δελτοειδής, cutis dicta 232.14
δελτοειδής 290.47
δελτοειδής membrana, quæ. 572.13
 diarrhœsis, *δυσδιέστωσις* 12.20. & 13.7. 24
 & 120. 24
δυσσένης, dentes 167.17
δυστομος, cur testes dicti 521.20
δυστομος dicti in cerebro 638.42
 digitū, *διδυμοειδής* 168.17
 digitū, cur inæquales 125.15
 digitū, cur unguibus donati 149.42
 digitū manus. quare, Manus digit. digitorū articulationis forma. 124.21
 digitorum dignitas. 124.54. usus ac litus. ead. & 125.2. inde
 digitorum flexus, extorsum mirabilis 124.36
 digitorum forma in mulieribus pulcherrima, qualis 122.12
 digitorum manus ossis, quot 162.43.
 pedis. ead. 48
 digitorū manus cuti internæ neruosa tenuitate subnati musculi descriptio. 302.26. administratio. * 222.32
 digitorum ossa 9.49.55
 digitorum ossa non penitus medullæ expertia 121.50
 digitorum ossa perperam Galeno solida constituta 2.51
 digitorum ossa quot. 120.35. & cuius modi. 121.16. inde. & 149.20
 digitorum ossium appendices 89
 digitorum ossium articulationis ratio 123.30
 digitorum ossium magnitudo, & forma decentissima 122.8. 14. inde
 digitorū pedis ossa, eorūq. descriptio 142. & 143.24
 digitorum pedis figura 5. & 6.7
 digitorum pedis ratio 149.13
 digitorū tertij ossis processu. 124.46
 digitos flectentium musculi secundum tendinum per primi tendines transitus 306.5
 digitos mouentium musculi uiginti mus tertius, ad brachiale referendus 312.11. & 313.3
 digitos manus mouentes musculi. quare, Manus digitos, &c.
 digitos pedis mouētis musculi. quare, Pedis digit. mouent.
 digitos quinque omnino fingi oportuisse. 124.50. non plures. 125.14
 digitos singulos tribus ossibus efformari, meritō 121.47
 diploa 20.15
δυσενανδολιτρύος intestinum. 499.2
 dorsalis medulla, quot nervos edat 339. 37
 dorsalis medullæ delineatio 331
 dorsalis medulla, eius descriptio. 338. 23. ab offium medulla quo pacto differat. ibid. quæ sint illi cū cerebro cōmunia, quæ peculiaria. 339.2. cur situnica. 339.20. cur sit facta. 338.34. muniēda quo pacto? ossibus. 338.51. membranis inuolutis. ead. 52
 dorsalis medullæ cum cerebro cōiunctus 653.42
 dorsalis medullæ terminus ex offiis prodies sacro, inter nervos nō censetur 339.44. & 350.1.
 dorsalem medullam in sexto ossis facris offiis terminari 85.3
 dorsum, eiusq. ossium descriptio. 564.41. & 592.22
 dorsum illiū ossis 129.52. & 130.1
 dorsū ligamētā ualida quædā, & corū usus. 301.17. ligamenta in spinarum interuallis posita 301.25
 dorsū medullæ initiū. 631.24. color. 631.41. substantia. ibid.
 dorsū motuū differentie 295.22
 dorsū musculi, à Galeno frigide descripti 295.45
 dorsū nomina 167.30
 dorsū ossiū multitudinis causa. 53.10. & quot consistat ossibus ead.
 dorsū ossiū non par magnitudo, neq. dorsalis uitæ æqua ampliudo. 58.31
 dorsū pars thoraci respondens, proprios flexionis musculos cur non habet 298.4
 dorsū uertebræ. 167.37. earundem appendices 7.46
 dorsū uertebrarum ligamenta, iuxta Galeni placitum, eiusq. improbatio 300.33
 dorsū uertebrarum ligamētā, *υδροειδής* *υδροειδής* *υδροειδής* dicta 301.10
 dorsū uertebrarum ligamenti species canibus propria 301.40
 dorsū uertebrarum ne cēntium ligamentorum descriptio. 300.28. administratio 302.5
 dorsum flecti antorsum, fuisse cōiunctus modus 59.40
 dorsum hominī quāta industria Naturæ creauerit 57.51. inde
 dorsum mouētū musculorū delineatio parū primi. 191.11. secundū. 191.15. tertij. 205.47. quarti. 209.35. quinti. 191.50. sexti. 205.50. septimi. 209.40
 dorsum mouentium musculorum descriptio 295.11
 dorsum mouentū musculorū iuxta singulorū parū ordinē administratio. 299. parium 4 priorum. ead. 28. quatuor postremorū, nempe quinti. 299.38. triū sequētū. 300.1
 dorsum mouentū musculorū, iuxta singulorū paria sigillatim expositus usus. 296. parū primi. ead. 13. secundū & tertij parium usus. 296.49. quartū. 297.8. quinti. 298.1. sexti. ibid. 40. septimi. 299.2. octauū. ibid. 20
 Dorsum mouentium musculorum par primum, Galeno parte apertum 11 plures

plures diuisum. 296. 4. usus non recte assignatus. ead. 18
 dorsum mouentium musculorum par 5.
 a Galeno non recte descriptum. 297. 16
 dorsum mouentium musculorum paria duo. 7. & 8. Galeno incognita. 298. 11
 dorsum mouentium musculorum paria 8. ac primum. 295. 48. secundum. 296. 20. tertium. ead. 39. quartum. ead. 52. par quintum. 297. 13. sextum. 298. 10. septimum. ead. 44. octauum. 299. 7
 duales dentes 167. 18
 dulcis morbus, seu bolus, quid 359. 55
 duodenum intestinum 362. 1
 duodenum cur in huius anfractus ducatur 502. 52
 duodenum intestinum cur exortus 390. 36
 duodenum non minus quam ieiunum, inane 499. 19
 duodeni appellatio 498. 57
 duodeni intestini ductus, & ratio 498. 52
 duodeni tunica cuiusmodi 499. 30
 duodeni intestini uenae & arteriae. 499. 39. nerui. ead. 52
 duodeno cur insertus bilis uesiculae meatus 503. 44
 dura ossa 166. 54
 dura mater, dura Cerebri membrana. quare, Membrana dura cerebri. E
 Kαρωσις quid 498. 53
 efflores 494. 39
 elephantiasis laborantis lien maior 512. 19
 elephantiasis laborantium superficies cutis & color, cuiusmodi 511. 54
 emulgentes uenae delineatae. 370. 18
 & 371. 18
 enarthrosis 12. 22. & 13. 43
 enarthrosis quando in simplici articulo 13. 55
 enliformis cartilago 167. 46
 εντάρσις 498. 5
 ενδιδόσις 232. 18. & 549. 6
 ενδιδόσις tunica, quare 522. 43.
 & 524. 12
 epiglottalis cartilago 93. 20. & 167. 49
 ενγλωττις 154. 47. & 155. 1. & 258. 29
 ενγλωττις & γλωττις differunt, quomodo 261. 33
 ενγλωττιδος delineatio 257. 44
 ενγονατις 168. 31
 ενμυλις 168. 31
 ενμυλιου 167. 53
 ενπίφυσις 7. 18. inde
 ενπίφυσις cum αποφύσει, subinde ab alijs confundi 8. 43
 ενφύσις quoque ossium capita Gale no non semel dici 9. 42. 47
 επίπλεξ. 494. 39
 ενπιπλοειν, cur Gracis dictus ramex 495. 31
 ενπιπλοειν, & 494. 44
 ενσφαρις 67. 24

ενσφαρις, dictus musculus 99. 43. & 102. 35.
 Erasistrati opinio de arterijs sanguine destitutis 526. 4
 Erasmi Roterod. de taloru lusu dialogus parum anatomicus 107. 18
 Erasmi de talo lapsus 140. 19
 ενσφαρις inuolucrum 522. 19
 excessus 8. 13
 exortus, cui duodenum intestinum appellatum 390. 36
 exortus uenae cauae, qui expiratio alia naturalis, alia uioleta, & quare 292. 52
 expiratio, quibus musculus pecticiae tur 292. 55
 expirationis usus 570. 8
 expirationem Naturalem, cur citra musculi opem fieri scribat Galenus. 293. 1
 explanatio 8. 13

F

Aux 167. 15. & quid 579. 46. 13
 faucium glandulae tritii generum 579. 28
 faucium organorum exa-
 mēn 603. 48
 femēn 168. 28
 femur mouentis musculi descriptio 297. 26
 * femur mouentes musculi, quorū con-
 stituendi 242. 24
 femur mouentium musculorum delineatio. primi. 196. 10. secundum. 199. 3.
 tertium. 202. 10. quartum. 202. 13. quintum. 205. 1. sextum. 195. 12. septimum. 195. 30. octauum. ult. nonum. 193. 36. decimum. 199. 14
 * femur mouentium musculorum descriptio. 238. 20. primi. ead. 32. secundi. ead. 43. tertij. quartum. quintum. 239. 2. munus omnium. 240. 31. sextum. 240. 49. septimum. octauum. 241. 4. nonum. 241. 22. decimum. ibid. 40. decimo appendice car-
 neae portiones 242. 12
 * femur mouentium musculorum quintus, totius corporis mole maximus 239. 44
 femur mouentium musculorum decem administratio exposita ordine. 242. 36
 femur pectores nerui. quare; Nerui. femoris appendices. 7. 55. eorund. delineatio 5. & 6. 14
 femoris superius caput 9. 8
 femoris capita 5. & 6. 31
 femoris inferiora capita, cur retrorsum producantur 134. 17
 femoris ceruices 10. 14
 femoris dextri figura 5
 femoris & brachij os in quadrupedibus & auiibus Aristoteli ignoratum 15. 52
 femoris figura laudatissima, quae 135. 40. inde
 femoris luxatio qua parte creberrima 131. 11
 femoris motus 13. 25. & 238. 20
 femoris os 168. 22. 25. 28

femoris ossi comparatum auditus organum ossiculum 35. 22
 * femoris os ossi coxendicis alligatum ligamentorum descriptio. 252. 31.
 administratio 256. 21
 femoris ossis descriptio & figura 133. 1
 inde. & 134. 1
 femoris processus 8. 23
 femoris processus, seu rotatores, duo 134. 1
 femoris secundum ipsius longitudinem forma 135. 24
 femori ad tibia articulatio sedes 138. 1
 femori articulatio paratum 134. 1
 acetabulum 130. 53
 fenestram os 168. 28
 fibrarum cordis & musculorum ratio quatenus eadem aut diuersa. 587. 41
 fibrarum in intestinis ratio 503. 26
 fibrarum in uesica, uentriculo, & bilis uesicula ratio 518. 13
 fibrarum motibus naturalibus seruientium species, & cuiusque functio. 258. 6
 delineatio ibidem
 * fibrarum, quae motibus, tum naturalibus, tum arbitrariis sunt praefectae, differentia 257. 32
 fibrarum usus 596. 3
 fibrarum tunicarum in uesica optime cognosci 518. 12
 fibula 1. 45. & 138. 26. & 168. 39
 fibula quid a fura differat 138. 30
 fibula secundum ipsius longitudinem triangulari 140. 33
 fibulae ad tibia os nexus. 139. 17. ubi a tibia osse dehiscat 24
 fibulae cum talo articulatio 140. 2
 fibulae excarnis pars 140. 23
 fibulae figura. 136. descriptio 137. 6
 * fibulam ad tibia os colligantium ligamentorum descriptio 253. 30
 filum, sectioni aptum 236. 56
 facile brachij minus. 168. 9. maius. 12. & 38. inde
 fecunditatis praesagium ex umbilici ualforum nodis 383. 42
 foetus, ipsiusque inuolucrorum examen 557. 50
 foetus inuolucrum primum ac extimū, cuiusmodi. 541. 16. & quali substantia 33. inde
 foetus inuolucrum secundum, seu medium cuiusmodi. 542. 4. ite tertium. ead. 44
 foet. inuolucrum extimū nomina. 541. 56
 foetus inuolucra elegatius a matrib. asseruari, quam abijci. &c. 543. 15.
 eadem ab reliquis animantibus retrorsum deuorari. ead. 19
 foetus inuolucrorum delineatio 383. 10
 foetus in utero situs. 382. & 383. 32. non qualis uulgo traditur 541. 28
 foetus urinae meatus. 357. 11. & 356. & 518. 360. ipsius ratio. 542. 25. quomodo inquirendus 558. 18
 foetus urinae & recremento uterique uicem irrigari ad faciliorem partum 543. 53
 foetus uitalem spiritum deferentes arteriae 518. 39
 foetus

foetus inuolvens membrana a quibusdam exiccata asseruari solita, eiusque diuersa nomina 543. 4
 foetus inuolvens membrana falso non omnibus pueris communis habita 543. 5. de quo suppositiones. ead. 11
 foramen caecum. 34. 39. & 53. 12
 foramina auditus organi cavitatem ingredientia 34. 39
 foramina nerui emittendis parata 58. 47.
 inde foramina nerui in sacro osse transmittentia 84. 21
 foraminula per caluariae amplitudinem sparsim obuia 54. 23
 foraminum capitis siue caluariae descriptio. 47. 17. & 49. inde
 foraminum in uertebis, nerui in latera transmittentium natura 70. 29
 foraminum speculatio uti iucundissima, ita ab alijs haecenus praetermissa 53. 19
 forniculae, aptae secantibus. 237. 7.
 delineatio 235
 FRANCISCUS PINELLVS
 Genuensis 90. 5
 frontis cutem mouentis musculi delineatio, ubi spectanda 179. 7
 frontis musculi. quare, Musculi frontis 518. 12
 frontis os. 21. 33. & 23. 12. & 30. 1. eius circumscriptione. ead. 13. & 36. 40. & 166. 42
 Fused, fuhed 387. 49
 fundibulum cur pro gargareone 580. 19
 furcula pectoris ossis 92. 22
 furcula inferioris medium 167. 49
 furcula 102. 2. & 167. 51. inferiores. ead.
 fusi ossa 167. 32

G

Alea, foetus inuolvens membrana quibusdam dicta 543. 4
 * Galenus de Vsupartium libros emendare aggressus, non plene id praestitit 249. 48
 Galenus non pauca, in libris praecipue de Partium usu, imaginatus est tantum, in animalibus non uisus 635. 47
 Galenus e quibus animalibus Anatomem scripserit. 233. 21
 Galenus hominem nunquam secuit 275. 3
 Galenus in Aristotelem iniquior. 591. 1
 Galeni in Aristotelem calumniae nimis sophisticae 540. 55
 * Galenus studio in Aristotelem suis ipsius oblitus 267. 14
 Galenus in Euripide ridendo quae spe-
 ctandis ossibus occupator 145. 27
 Galenus medicinae parens 591. 15.
 rarum Naturae miraculum. 63. 17.
 summus Naturae admirator. 500. 39.
 omnium bonorum autor. 569. 24.
 Galenus non raro quae maxime fuerant exponenda, tacitus praeterit. 630. 43

Galenus quid fecerit, ne aliquam partem ab alijs descriptam praeterisse uideretur 32. 52
 Galenus simiarum sectionis, quam hominum studiosior. 42. 55. Item in simiarum sectione quam hominum peritior 81. 24. inde
 Galenum simiae & hominis Anatomem confundere 83. 17
 Galenum simiarum potius anatomem quam hominis tradidisse 85. 8
 Galenus simiarum sectione delusus 307. 1
 * Galenus simiarum sectioni nimium fatus, priorum Anatomicorum rectas sententias saepe evertit. 234. 19. & 246. 16. & 274. 25. & 299. 50. & 631. 24
 Galeni aliquot librorum interitus 575. 51
 * Galeni Anatomicorum annotationes 219. 51
 * Galeni auctoritas quanta sit 278. 41
 Galeni bouem pene delusi falsum de humani penis materia dogma 529. 8
 Galeni humani penis fabricam nunquam speculasse 527. 54
 Galeni crebri in Anatomicis tradendis lapsus 591. 3
 Galeni de Administrandis sectionibus libri postremo ab eo scripti 63. 42
 Galeni demonstrationes Anatomicae magna parte falsae 526. 43
 Galeni de Demonstratione librorum interitus quatenus dolendus 526. 34
 Galeni de Ossibus librum Graecum per inuidiam quorundam latere haecenus 42. 43
 Galeni diligentiae plurimum debere 68. 15
 Galeni in Anatomicis sectatores notati 572. 52
 Galeni interpretum lapsus 58. 25. & 140. 19
 Galeni interpretum mendae Anatomicae a Vesalio sublatae 55. 39
 Galeni loca ab hominis descriptione discrepantia, non pauca missa 42. 11
 Galeni loca non pauca inter se dissidentia, aut alioquin falsa, ommissa 232. 5
 Galeni loci quatuor emendati in libro Administrationum primo. 309. 24
 GALENI LOCA
 quaedam uel exposita, uel reprobata, cuius iuxta rerum seriem digesta: quorum tamen catalogum diligens Lector abunde perlectus huius libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca Galeni auctoritatem, libuit.

appendices. ibidem. 54. & 8. 5.
 quodque solis adfuit sinus 2. 51
 Galeni de Arteria magna & uenosa officij lapsus 591. 10
 * Galeni locus de Arteria ortu. 299. 6
 Galeno ignoratum, Arteriam soporalem non ferri per idem foramen cum tertio ac quarto neruorum pari. 52. 32
 Galeni sententia, de Arterij plexum reticularem constituentibus 622. 46
 Galeni sententia de Astragali situ, notata 15. 50
 * Galenus, duo Brachij ligamenta, ignorans 225. 25
 * Galeni sententia de motu Brachialium in pronum & supinum, notata 215. 19
 Galeni de Caco intestino, sententia 500. 30
 Galeno ignota, non pauca Capitis foramina 52. 32
 Galeni locus de Capitis motu super uertebra secundam, notatus. 67. 9.
 eiusdem alius de ossibus in motu a se inuicem abscedentibus. ibid. 54
 Galeni sententia de Capitis motu proprio quopiam, notata 176. 12
 Galeni de capitis motibus, notata sententia 63. 26
 Galeni locus de capitis motu in latius super prima uertebra, improbus 65. 7. & deinceps
 Galeni super Cartilagine inter uertebras dorsum reposita, notata sententia 300. 33
 Galeni uana ratio, de Cerebelli simplicitate 339. 24
 Galeni sententia de cerebelli duplicitate, improbata 631. 20
 Galeni ratio de cerebri diuisione, notata 632. 13
 Galeni sententia de cerebri reuolutionibus, notata 630. 37
 Galeni dogmata non pauca de Cerebri uentriculis, notata, alia ommissa 634. 20
 Galenus de praestantia Cerebri uentriculorum, uariis 636. 26
 Galeni sententia de superficie uentriculorum Cerebri tenui membrana cincti, eiusque improbatio 635. 40
 Galeni sententia, Colon seu artuum capita ενφύσις & ενδιδόσις uocari docentis, improbata 9. 47
 Galeni de Cordis ossis sententia 93. 51
 Galeni de Costarum articulatione, sententia 91. 22
 Galeni de Costarum cartilaginibus, sententia 90. 27
 Galeni de Crurum in animalibus flexione, &c. dogma 145. 20
 * Galeni sententia de cubiti flexionibus planae imaginaria, notata. 218. 14. in enumerandis musculis harum autoribus uarietas. ead. 19
 Galeni de digitorum forma sententia. 123. 28. & articulatione. ead. 30.
 Galeni placitis, de Dorsum motibus, sententia contraria 76. 45
 Galenum subinde Dorsum, & spiritum
 LI 2 nam

I N D E X.

nam in tibia & femur mouētū
musculorum descriptione confun-
dere 129.57
Galenus Dorſi motores mufculos
quatuor poſtremos ignorās. 298.11
Galenus in deſcriptione Dorſi mu-
ſculorum, notatus 295.45
Galenī de effectiū & materiali ho-
minis principio, ſententia 520.42
Galenī de Femoris ad coxendicis os
motu lapſus 134.16
Galenī de Foetus inuolucris dogma-
ta quatenus uera 541.12
Galenī de ſecundo foetus inuolucro
ſententia 542.31
Galenī ſententiā, de foraminis ſecun-
di neruorū cerebrī parī trāſmiſſiten-
tis magnitudine, improba. 50.25
Galenī ſententia, de foraminibus cri-
brum referentibus, ac pituitam ce-
rebrī expurgātibus, fictitia 641.28
* Galenī notata ſententiā de Glande
inteltino ſeſimo adnata. 264.47
Galenī de Glanduloſa carne ad infe-
rius uentriculī oriſiciū ſententia
391. 2
Galenī anatomica demōſtratio, qua
Glandofum corpus ſemini parando
non praeſſe conficitur 516.47
Galenī de Humeri tuberculo interio-
re & exteriore ſententia 107.7. 16
Galenī de Humero poſt femur omni-
bus oſſibus grandiore, ſententia
105. 9
Galenum falſo Humerum exterius
gibbum, interius ſimū, &c. ſta-
tuiſſe 107.39
Galenō canū inteſtina magis quam
hominum inſpecta 500.39. & 501.31
Galenī de Mamillarum ſitu ratio
545. 46
Galenī locus de Maſteribus muſ-
culis notatus 246.30. & 248.6
Galenī locus de Maxilla ſuperioris
ſuturis explicatus. 29.33. alius de
eorundem oſſium cōſtitutione. 39.11
Galenī loca aliquot de Maxilla ſupe-
rioris oſſiū numero, ſuturis, reſuta
ta. 42.11. & deinceps
Galenī locus de Membranis proceſ-
ſus uermiformes cōtinentibus, no-
ratus 216.14
Galenus an rectē tria Meſenteria ſe-
meret. & cuiuſmodi. 504.19
Galenī locus, Muſculum inter liga-
mentum ac neruum ponentis eſſe
medium 220.41
Galenī opinio de Muſculorū ortu,
notata 213.24
Galenī opinio de Muſculorū fibris,
notata 227.7
Galenī notata ſententiā, qui Muſcu-
lī tendine careant 228.27
Galenī locus notatus de Muſculorū
tendinibus 222.51
Galenus in deſcribendis abdominis
muſculis, varius 223.6
Galenī locus, de muſculo Brachium
attollente, notatus 264.42

Galenus in deſcribendis Brachium
attollente, muſculus, varius 265.21
Galenī ſententiā, de muſculo tanquā
Brachium circumuertente notata
265.46. & 270. 53
Galenī, de muſculo quopiam tanquā
Brachij motore, notata ſententia
265.49. & 14
Galenī, ſuper muſculo quopiam Bra-
chij motore, in hominibus autem
nō reperto, notata ſententiā 266.41
Galenī, de quarto Brachij motorum
muſculo, notata ſententia 266.33
Galenō praeſertim muſculus inter
Brachij motores quintus 267.ult.
Galenī, de muſculorum Caput mouen-
tium pari ſecundo, notata ſenten-
tia 277.20
* Galenī ſententia ficta, de muſculis
cubiti mouentibus 217.1
Galenī loca de muſculis Digitoſo mo-
uentibus, notata. 305.33. & 306.44.
& 14. item 307.1
Galenī, ſuper muſculorum qui Dor-
ſum mouent, pari primo, notata
ſententia 296.41. & 18
Galenī, in deſcribendo quinto Dor-
ſum mouentium muſculorum pa-
rī, notata ſententia 297.16
Galenī, in deſcribendo ſexto Dor-
ſum mouentium muſculorū parī,
notata ſententia 298.12
* Galenī de muſculo femur mouētū
quarto, eiuiſq; ortu ſententiā 239.26
Galenī de muſculo intercoſtali
functione, notata ſententia 290.21
Galenī locus, de muſculis Labra mo-
uentibus, notatus 242.29
Galenī ſententiā, de muſculo Manus
internae regioni ſubnato notata.
302. 44
Galenī, de quarto muſculorum pa-
rī, Oſſi u propriorum, notata ſen-
tentia 251.39
Galenī, de Palpebra mouēbus mu-
ſculis opinio 239.14
* Galenus in tradendis muſculis pe-
dem digitosq; mouentibus, addo-
dum uariis 243.44
* Galenī ſententiā, de muſculis primis
Pedem mouentibus, notata. 245.35
de quarto muſculo. 246.16. de oc-
tauo. 248.7. de muſculis Pedis di-
gitos mouētib. 250.13. & 21. & 251.38
Galenī ſententiā, muſculis Pollicis &
parui digiti abductioni praefectis,
notata ſententia 308.35
Galenus ignorans tres muſculos, ſe-
cundū Pollicis os flecſcentes 309.15
Galenī ſententia de muſculis Pollici
praefectis, notata 312.38
* Galenī, de muſculi in Poplite lati-
tantis functione, notata ſententia
237.37. & 55
* Galenī ſententia de primo Radiū
mouētū muſculorū, notata. 216.6
Galenī in muſculorū Scapulam mo-
uentium traditione, notata ſenten-
tia 274.10. 42. ac deinceps

Galenī, de muſculo quopiam tanquā
Scapulam mouente, notata ſenten-
tia 275.12
Galenī ſententiā, in tradēdo Scapulae
motorum ſecundo muſculo, nota-
ta 275.48
Galenī ſententia, de muſculoſis tem-
porum lineamentis, notata. 250.40
Galenī ſententiā, de quarto Thoraci
muſculo, notata 289.10
* Galenī ſententiā, de muſculis Tibiā
mouentibus, notata 230.1
Galenī ſuper primo Tibiam mouen-
tū muſculo, notata ſententiā. 231.22.
ſuper ſecundo. ibid. 41. ſuper ter-
tio. 232.2. ſup. quarto. ead. 21. & 39.
ſuper quinto. 232. 47. & 233. 24. &
235. 57. ſuper ſexto. quem perſun-
ctiorē tantū attingit. 234.46. ſuper
nono. 235. 43. ſuper tendinibus, ti-
bia muſculorum 236.7
* Galenī ſententiā, de muſculi in ueſi-
cae ceruice uſu, notata 228.12
* Galenī locus, de muſculo uolae me-
diae, &c. ſubnato notatus 222.50
Galenī ſententiā, de Neruo paris ter-
tij notata 325.45
Galenī ſententiā, de neruorum opti-
corum foraminibus 324.43
Galenus neruorum recurrentium
inuenor & admirator 329.19
Galenī in neruorum traditione no-
tata ſententiā 350.3
Galenī exploſa ſententiā, quod ner-
uorū alij ſenſui, alij motui praefint
348. 49
Galenī locus de neruis ē primo de
Locis affectis neruis. 344.57. eiuiſ.
locus alter ē lib. 3. de Adminiſtratio-
nibus Anatom. 345.37
Galenī locus de Oculi tunica, ē de
cimo de Viſu partium 647.28
Galenī de omenti membrana colon
dorſo colligante ſententiā 496.30. 41
Galenī ſententia de acutis Oſſium
proceſſibus notata 501.1
Galenī ſententiā de numero oſſium,
os ſacrum cōſtituentium 339.49
Galenī loca de oſſiū inter ſe ſtructu-
ra, à ueritate aliena, ē multis aliqua
enumerata 16.57. & deinceps
Galenī de octauo brachialis oſſis ſen-
tentia 118.21
Galenī locus de oſſe inter cerebrum
ac cerebellum in canibus poſito,
explicatus 32.44
* Galenus, libro de Viſu partū, Coc-
cygis os ignorans 239.26
Galenī ſententiā de oſſis cuneiformis
cōſtitutione ac uſu, notata 32.13
Galenī ſententia de oſſe cuneiformi
tanquam perforato inſtar ſpōgiae,
improba. 51.31. & quod piciuita
illac non coletur. ibid.
Galenī ſententia de oſſibus digitorū
tanquam ſolidis improba 2.51
Galenī de tercio quodā oſſem ſum-
mi humeri cū clauicula nexu, ſen-
tentia 100.2. inde Galenī

I N D E X.

Galenus de offe Maxille inferioris tanquam gemino, notata sententia. 44.8
Galenus de Pectoris ossiū synarthro, si sententia 91.53
Galenus de Pedis & manus ossium pari numero lapsus 149.22
Galenus de primo Pollicis offe lapsus 143. 44
Galenus de Sacro offe & coccyge, sententia notata si. 14. inde. & 82.13. & 85. 16
Galenus de Tibiæ ossis sinibus sententia 138.45
Galenum quædā Ossia ipsi non usita, tanquam in humano essent corpore, recensere 32.51
Galenus de Patellæ cartilagine lapsus 142. 4
Galenus notata sententia, de Pituita cerebri per olfactus canales educenda 33.7. & 48
Galenus de Postbrachialis ossibus sententia 120.8
Galenus de acuto ulnæ Processu sententia 114.6. inde
Galenus sententia, de anteriori Processu primæ ceruicis uertebrae, notata 64.47
Galenus sententia, de Processuum in cerebro uermiformium usui, notata 639.9
Galenus sententia, de Processibus duræ membranæ tanquam duplicata, notata 626.1
* Galeni sententia, de quinto Pulmonis lobo cauam uenam sustinente, notata 280.31
Galenus de quinto Pulmonis in homine lobo error 531.55
Galenus de Quadrupedum genuatriculo lapsus 139.14
Galenus de Renum situ ratio minime approbanda 514.53
Galenus de Reticulari in caluaria plexui lapsus 524.8
Galenus reticularis plexus nusquam inuentus. 642.19. superq; eo locus est libro de Venarum sectione 29
Galenus de Seminalium uenarum ortu & ductu sententia 523.20
Galenus de Seminis ex sinistro testepuritu, sententia expensa 526.13
Galenus placitum, omnia præter carnem & pinguedinem, Semine consistare, in humano corpore 541.2
Galenus opinio, de Septi foraminibus, notata. 225.52. & 291.26. & 43
* Galeni de Simiarū ad hominē differentia, notata sententia 243.47
* Galeni sententia notata, de Sinibus in membrana cerebri dura constitutis 307.30
Galenus de Stomachi cum arteria in celsu sententia 388.36. inde
* Galeni sententia, de Tendine lato, qui plantæ cui subnaquitur, notata 244.15
* Galenus de tendinū in digitos manus insertionē, notatus. 213.10.

contraria de his docet. ead. 25
Galenus sententia de tendinibus x vii musculi digitos mouentium, notata 310.8. & 13
Galenus opinio de tendinibus processuum uermiformes continuentibus notata 639.48
* Galeni notata sententia, de Tibiæ motuum differentijs 230.46
Galenus quid Testis caput appellatum 522.45
* Galeno ignota Venæ axillaris diuisio quædam 286.41
* Galeni de uena cauæ uentriculo subfrita opinio 392.24
* Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Aristotelem, non nimis firma. 275.13. & quæ, quoq; pacto, mox infra. 23
* Galeni irresistibilis demonstratio, de Cauæ uenæ ortu, cōfuta. 276.2
Galenus de uenæ cauæ principio sententia explosa 589.56
Galenus de cauæ uenæ in omentum ductu error 496.45
* Galeni sententia, qua cauam uenā ubi iccoris gibbo committitur esse amplissimā statuit, cōfuta. 278.11. & 275. 23
* Galeni locus, a uena cauā priusquā cor attingat ramos in thoracis membranas distributis, notatus. 280.45. eiusdem alius de uenæ arterialis ortu, notatus. ead. 50
Galenus de Coronalium uenarum ortu sententia 596.10
* Galeni de ortu uenæ sine pari sententia uaria 281.4
Galenus cur de uena pari carēte tan uariē scripserit 281.53
Galenus de uenis Mesenterij ac intestinorum lapsus 504.43
* Galeni de Portæ uenæ, ut sanguinem conficiēte, sententia uaria 267. 13
Galenus de portæ cauæ ramis iccori sanguinem præparantibus, opinio 508. 6
* Galenus in descriptione uenarū humerariæ & axillaris, partim uerus, partim falsus, & quo pacto 286.6
* Galenus simiarū uenas docens, hominū uenas non persequi 262.28
Galenus de Ventriculi situ sententia 389. 35
Galenus sententia, de nexu corporum thoracis Vertebrarū, notata, 73.12. Item de foraminibus uertebrarum nervos transmittentibus. 73.52. Item de costarum ad uertebras articulationē. 74.20. Item de transversis infimarū thoracis uertebrarum processibus ibidem
Galenus in assignatione aliquot in lumbis uertebrarum, uarius. 79.9. Eiusdem sententia, lumborum uertebris processum assignētis ad imitationem simiarum ac canum, improbat 78.39

Galenus uertebras gingiylmō conexas arbitraturs, tria ossa, pro hac sententia ad articulationem concurrera, non animaduertit 15.22
Galenus hominis Viscera aut oscitant, aut neutiquam specifice 584.33
Galenus umbilicus non recte corporis medium constitutus 595.13
Galenus de umbilico corporis medio sententia 389.39
Galenus uaccinus caprinus uel Vterus, nō muliebris, descriptus 534.33
Galenus de uteri cornibus notata sententia 286.14
Galenus de uteri uenis in mamillis, se exonerantibus sententia 547.11
Galenum humanum uterum nunq; speciasse 532.43
Galenus studiosos esse omnes medicinæ candidatos debere 532.40
Galenus in humani corporis fabricæ cognitione nimium a plerisque tribui 540.5
Galenus peculiaris mos 292.1
Galenus quædā non obseruata 4.22
Galenum ex ueris aliorū Anatomorum descriptionibus fecisse falsas 85.25
Galenus morbus glandulis faucium palatoq; & gargaroni præcipue infestus 580.7
γάργαραν 497.9
Gargareon cur idmōs Græcis 579.39
gargareon uocis plectrum 580.30
gargarconis nomina. 580.13. eiusdem situs, forma, substantia, usus, &c. ead. 25. inde
gargarconis præfectio 580.29. inde
gargarconi infestus Gallicus morbus 580.7
Gargareonem soli inter animantia homini, & quibusdam auibus obtingisse. 580.21
gargarconem temerē a quibusdam excrementorum cerebri receptaculum esse, confictum 580.37
γάργας unde dictus Græcis uentriculus 389.30
γαστρονομία 138.30
Γαστρονιδες 167.17
gemelli dicti, in cerebro 638.43
gemini cur testes dicti 521.20
GEMMÆ FRISII laus 161.46
generandi amor animantibus natura ingentius 520.17
generationis nostre principia. 384.10
circa Generationis organa moueri solite quaestiones 520.38
generationis organorū uirilium delineatio 374
generationis organis, utendi quoq; appetitus natura adiectus 520.15
generationis subsuerientū partium breuis enumeratio 520.4
genū articuli cartilagineus 139.11
* Genū articuli ligamentorum descriptio. 253.3. administratio. 526.26
genū rotula. 168.31. oculus. ead. 33.
genuini dentes. 46.35. & 167.22
γινωσκω

Li 3

gibber 167.14
gibberus, siue gibbus uinae proceffus 111.15. & 168.14
gibbiformis uertebrae 71.19
ginglymos 12.22. & 14.33
ginglymon, quando natura format 14.51
γινγλυμοειδὲς humeri orbita 106.24
GISBERTI CARBONIS LOUANENSIS medicilais 162.11
γόνφοι dentes 167.21
gomphosis 12.22. & 15.39
glans cerebri, pineae nucis similis, eiusque descriptio. 637.42. situs quis. ibid. 47. usus. 638.5. delineatio unde petenda 637.45
glandis cerebri pituitam excipietis, & accumbentium ipsi arteriarum examen, seu administratio 654.40
glandulae cerebri testula incumben- tis administratio. 653.9. eiusdem historia. 640.45. delineatio unde spectanda. 640.9. canales ab ea ducti 641.2
glans penis cuiusmodi 528.32
glandes intestinum 499.54
glandes, siue glandosum corpus me- senterio cur Natura addiderit 505.7. inde
glandium in faucibus, triplex genus 579.
glandularum laryngis ratio 578.50
glandularum in mamillis ratio di- uersa 543.56
* glandularum quae uasorum didu- ctibus subduntur, descriptio. 261.4. nomen. ead. 29. differentiae a nomine, colore, imagine. ead. 32. usus. ead. 7. & 43
glandularum stomacho crebro adna- tarum usus 389.18
glandulis faucium infestus Gallicus morbus 580.7
glandulosa caro non procul ab infe- riori uentriculi orificio 391.2
glandosum omenti corpus. 358. & 359.55
glandosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipies 525.
glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatū. 373.57. & 372. eius- dem usus 526.38
glandulosi corporis in ipsa uasorum distributione positi delineatio 363
γλάνη 10.3.32
γλάνης & στύλης discrimen 10.44
γλάνησις linus 66.6
glirium caecum intestinum cuiusmo- di 500.34
glossocomi instrumenti delineatio 329.
γλωττις, qualiter spectanda admini- stranti 261.20
γλωττις quid. 253.29. ὡγλωττις. ibid. & 154.
γλωττις & ὡγλωττις nō eadē 261.33

γλάνη dicta in cerebro 638.47
γλάνης granatum malum, cartilago. 93.19.
& 167.
granatum malum testiculorū 168.29
grandinosum os 148.13. & 168.54
γρᾶφοειδὲς processus 31.40. & 112.5.
& 166.
* Guades dictae uenae 270.14
* guidetz dictae uenae 270.14
gulae appellatio quibusdam pro sto- macho 388.8
GVLIELMVS MARTI- NVS STELLA iureconsul. 531.
gulosus maius iecur datum 507.10
gurgulio quid 539.13
gustatus fedes 19.10
gustus instrumentum 650.20
guttur 153.18
gutturis os 167.27
H
Aemorrhoidum flu- xus par ratio cū men- struo sanguine 538.38
* Haemorrhoidum mo- dus 267.14
haemorrhoidū sanguis unde proflu- at 538.46
hamuli pro sectione paradi. 236.32.
delineatio 235.49
* hanabub Arabibus uocata uena 276.
harmonia 12.22. & 16.9
harmoniarum coitus cuiusmodi 16.47
Hafcher 387.50
Hæher os 168.24
* Hector ab Achille circum Troiam tractus quo pacto 246.8
Hæpeticū dicta uena 276.53
hermaphroditum species, cur non etiam recensentur 592.26
Hæpeticū os 167.39
Hippocratis locus de secundo cerui- cis uertebrae nomine 66.31
* Hippocratis sententia, de phlebo- tomia in pleuritide quae 281.54
Hippocratis sententia de septo trans- uerso, notata 291.43
Hippocratis de stomachi incessu sen- tentia 388.36
Hippocratis de summo humero lo- cus 99.54
Hippocratis de temporalibus plagis locus 31.30
Hippocratis locus de uertebrae lu- xatione explicatus 58.23
Hippocrati quae dicantur acetabula 540.
Hispani cuiusdam, & unionum ab eo deuoratorum historia 390.48
homo quibus locis a simia differre Galeno perspicuus 528.3
hominis primarium effectiuū princi- pium uirile semen 520.38
hominis principia ipsum dispensan- tia, tria 88.50
hominis uiscera ad ipsorum fabricam

discendam non inutiliter coqui, 512
homini breuissimam obtigisse infe- riorum maxillam 43.47
hominem necessariō corruptioni ob- noxiū, mortalem uē esse 354.1. inde
hominem pluribus ossibus constare, motus gratia, etc. 11.42. inde
hominem producere immortalē ma- teria occasione non licuisse. 519.54
hominum & canum uisceribus diuer- si coloris 497.34
hominum fabricae ratio 520.5
humani alimentum ad plantarum nu- trituum uim differentia 493.42
humerales musculi sex. 106.39. inde
humeralia uena. quare, Vena hu- meraria.
humerus quid. 13.49. & 105.1. & 167.53.
humerus summus quid. 99.23.51. & 100.44. eius usus. ead. 45. & 102.52. & 167.
humeri appendix. 5. & 6.23. & 8.2
humeri articulus. 97.55. curā costis remoueat 102.52
humeri caput 9.10
humeri figura & descriptio. 104.5
& 105.1. inde
humeri foramina 107.52
humeri in anteriori sede asperitas ad quid parata 107.46
humeri orbita γινγλυμοειδὲς 106.24
humeri ossis figura 2. & 9. & 6.10
humeri partis superioris & inferioris descriptio. 105.15.43. item me- diarum partium 107.29
humeri inferioribus processibus nul- li appendices 5.23
humeri tuberculū externum. 106.46.
internum. ead. 55
humero excipiendo paratus sinus 97.
humerū post femur nō esse omnium ossiū grandissimum, uti Galenus censuit 105.9
humerum scapulae necsentium liga- mentorū descriptio. 271.17. admini- stratio 272.3
humeri 167.51
humerorū scapulis in sceletio coniun- gendorum ratio 161.28
* Hymen puellarum constituentes uenulae 290.13
hyoidis ossis figura. 55.5.11. inde. situs & nomina. ead. 33. inde
hyoidis ossis firmatio, & usus 56.28
hyoidis ossis medium ossiculum. 55.45. latera. 56.6. inde
hyoidis ossis quatuor ossicula 162.38
I
Aciator quid 525.2
tanitor, uentriculi orifi- cium. 390.27. & 391.16
IACOBY NIGER
Genuensis 90.5
* Iecoraria dicta uena quae. 276.55.
& 277.
iecur an crapula absumatur 507.14.
iecur

iecur anteriori peritonaei sedi conne- xum 507.51
iecur cuius animae facultatis sedes. 594.
iecur homini gradus, & quibus ma- ius obtigerit 507.11
iecur humanum nullis fibris diui- sum 507.3
iecur maxima ex parte costis succin- gi munitur 505.49
iecur nulla peculiari eguisse figura. 506.
iecur nutritionis organorum praei- pui, & sanguinis officina. 505.30.
& 508.
iecur quare sanguine nutriatur cras- siori 508.39
iecur septo connectentium precipu- um ligamentum 356. & 357.5
iecoris caui delineatio. 365.4. & 570.8
iecoris constructionis ad testes colla- tio 525.41
iecoris examen 603.13
iecoris fibrarū ridicula quibusdam efficta nomina 506.51
iecoris fibrarum uentriculum appre- hendentium figmentum unde na- tum 506.47
iecoris forma uaria 505.55
iecoris gibbae posterioris quae sedis de- lineatio. 369.11. cauae. 370.8. & 372.30
iecoris gibbus 377.4. & 376.
iecoris humani formā a canū & por- corum iecoribus uariare 506.42
iecoris ligamenta, ac ex illis prona- scens tunica 507.42
iecoris munus siue officium. 385.13.
ipsiusque structurae ratio 508.4
iecoris sanguificatio qui conficiatur. 508.
iecoris sedis figura 360.
iecoris situs, eiusdemque ratio 31.44. qualis in auibus & canibus. 505.
iecoris situs examen. 551.14. & 552.1
iecoris substantia. 507.16. uenarum series. ead. 18. arteriae. 35. substantia uasis circumfusa. 38. nervi. 55. eo- rumque omnium ratio. 508.41. inde
ieiunum ab ileo nihil minus quam inanitione dirimendum 499.18
ieiunum intestinum cuiusmodi. 499.
ieiunum intestinum cur cremorem suum ocyus transmittat 503.47
ieiunum intestinum & ileum cur in uentris medio sita 502.54
ieiuni intestini finis ubi constituen- dus 499.9
ieiuni intestini uenae & arteriae. 499.39. item nervi ead. 49
ileon intestinum cuiusmodi. 499.7
ileum & ieiunum intestinum cur in medio uentris sita 502.54
ilei intestini initium ubi statuedum. 499.
ilei intestini nervi 499.49

ilium 118.57
ilium os. 6.2. & 168.19. & 127.14. & 128.
iliū ossis appendix. 5. & 6.17. & 129.
129. spina, dorsum. ead. & 130.1. & 129.
ilium ossis appendix quibus muscu- lis occupetur. 130.4. quibus inter- na eius amplitudo ead. 14
ilium ossis dorsi linea, ipsiusque occu- pantes musculi 130.38
iliū ossis pars retrorsum magis quam sacri ossis transversus processus ex- porrecta 129.42
ilium ossis sedis figura 355. & 356.5
* ilium ossa, cum osse sacro necienti- um ligamentorum descriptio. 152.17. administratio 255.19
ilium ossa cur in mulieribus amplio- ra 132.1
ilium ossis figura 5
ilium ossis sedes sacro ossi commissa qualis 129.16
incisoriū dentes 45.49. & 167.17
incudi comparatum ossiculum. 34.4
54. ipsius figura 33. & 34.26
indusium quibusdam dicta foetū in- uoluens membrana 543.4
* Inse
inse, dicti musculi 257.37
inse os 267.44
infundibulum cerebri, quare, Ce- rebri infundibulum. 499.54
innominata cartilago quae 154.5
inspiratio naturalis uiolenta 292.52
inspiratio quibus musculis fiat. 292.55.
inspiracionis usus 570.7
instrumentorum Anatomicorū de- scriptio. 236. delineatio 235
instrumentorum chirurgicorum de- lineatio 329.20
intercostalium musculorum descri- ptio. & administratio. 289.40. ex- terni. ead. 49. interni. 290.7
intercostalium musculorum munus iuxta Galeni mentem. 290.21. iux- ta ueritatem ead. 28
intercostalium musculorum nume- rus. 289.40. iuxta Arabes. 290.14
internodia 116.27. & 121.47
interpretum oscitantia 111.7
intersepilij uertebrae 167.37
intersepientes membranae. uide, Membranae.
intestinum caecum. uide, Caecum.
intestinū crassum in colon et rectum diuidi 501.10
intestinum duodenum 362.1
& uide, Duodenum.
intestinum ieiunū. uide, Ieiunum
intestinum.
intestinum mediū an recte à Cicero- ne uersum pro mesenterio. 504.6
intestinum ileon. uide, Ileon.
intestinum princeps quod nam. 501.
intestinum rectum, & colon. uide,

Rectum, & Colon.
intestini caci, coli, rectique imago & ductus 351.15. & 362.41. & 363
intestini crassi ductus ac situs. 500.51
intestini gracilis ductus. 498.33. eiusdem in tria diuisio. 498.47. for- ma, & substantia 499.21. inde
* intestini recti anularis musculi de- lineatio 226.34. & 225.28
intestini recti musculorum examen. 556.
intestina continuū quidem esse cor- pus, sed pluralitatis numero, ua- riorumque nominibus diuersas ob cau- sas donari 498.11
intestina quā a mesenterio refecan- da, & a corpore auferenda. 553.4
intestinum a uentriculo exortus. 498.
intestinum crassorum historia. 500.
intestinum crassorum tunica. 501.
intestini ductus longitudo quan- ta 498.9
intestini forma ratio. 503.13. item substantiae, & tunicarum. ead. 17
fibrarum. 26. uenarum & arteria- rum 35. nervorum 42
intestinum glandes 499.54
intestinum gracilium uenae & ar- teriae 499.38. item nervi. ead. 49
intestinum historie breuis enume- ratio 498.23
intestinum in scortum descensus. 495.24
intestinum munus 385.10
intestinum munus, ac dein eorum constructionis ratio 501.57. inde
intestinum nomine quae comprae- hendantur 498.6
intestinum pars caua quae dicatur Anatomicis. 499.35. item quae gib- ba ead.
intestinum sedis figura 360.
intestinum situs examen. 550.45.
eiusdem ratio 502.51. inde
intestinum situs, forma, substan- tia 498.23
intestinum tenuium ductus deli- neatio 361.
intestinum tunicam anteriorem ali- quando in agris putrescere, exte- riore salua 503.19
intestinum tunicae 362.41. inde
intestinum tunicae qui examinan- dae 553.21
intestinis nullas uenas propagari a caua, contra quam Galenus tradit. 504.
intestinis obnatus adeps 501.51
Introductorij autor alius a Galeno 17
inuerecundum os 166.43
involucrum cordis. uide Cordis in- uolucrum.
IOACHIMVS ROELANTS me- dicus 538.12
LI 4 IOAN.

IOANNES CENTVRIO Genu
ensis 124.39
IOANNES DRYANDER medi
cus 395.3
irascibilis animae sedes cor
594.19
iris, oculi circulus quis
240.37
iudex cur pro faucibus
579.20
iugale os 128.56. & 168.21
Italiae circumscriptionem referens
os 1.43
iugale os 22.6. & 23.20. & 33.3.13.
iugalis ossis usus 33.21.32
iugalia ossa 1.37. & 167.8
iugularis uena. quare, Vena iugul.
iugulum pectoris ossis 92.22
iugula 102.2. & 167.51
iugulo uertebrae 167.38
L
Abra 11.1
labra mouentes muscu
li. quare, Buccas mo
uentes musculi.
labra mouentium mu
sculorum historia. quare, Muscu
lorum labra mouentium.
labrorum fungosa substantia. 245.40
lacetiam uiris quibusdam post pubem
exprimi 545.28
lactis in mamillis generatio, eiusque ra
tio 546.48
lactes an recte pro mesenterio uer
sum à Gaza 504.6
lacticia quae 580.1
lactis os 281.28
lambdocides futura. 21.19. & 23.5.
32. & 166.28. unde dicta 26.42
lambdoidis futurae additamēta. 28.39
lambdoides os 55.36. & 167.26
lapidea, siue lapidosa ossa. 1.34. & 33.
7.33 & 166.48
lapidosa caluariae sedes 167.6
larynx. uide Arteria aspera.
larynx. etiam pharynx dicta 579.17
larynx. asperae arteriae caput 153.18
laryngis cartilagineae 3.40. & 5.2
laryngis cartilagineum coordinatio
nis ratio 578.21
laryngis cartilagineum figurae & de
scriptio. 152.3. inde. & 153. per totū.
laryngi appositae glandulae 261.16
laryngis glandularum & pinguedi
nis ratio 578.46
laryngis γλωττις, qualiter spectanda.
261
laryngis ligamenta 260.31
laryngis lingua seu rima, praecipuū
uocis organum 144.47
laryngis duo musculi Galeno igno
rati 260.19
laryngis musculorum administratio.
260.41. cōmuniū ordine. 48. pro
prium. 12. ordine 261.35
laryngis musculorum descriptio. 358.32
laryngis musculorum examen. 604.14
laryngis musculorum alij proprii, a
lij communes. 258.37. propriorum

numero 12. descriptio ordine. 258.
46. functio. 259.45. communium,
qui sex sunt, descriptio. 259.49.
functio 260.9
laryngis musculorum delineatio. 256.
communium, primi & secundi. 257.
32. tertij, quarti. ead. 34. quinti &
sexti. ead. 38. propriorum delineā
tio. 257.48. & deinceps
laryngis operculum 154.35. eiusdem
bini musculi. 260.16. descriptio. i
bid.
laryngis operculi, duorum musculo
rum administratio, qui ē commu
nibus non habentur 261.5
laryngis operculi musculorum deli
neatio 257.43
laryngis operculi usus 578.13
laryngis radici adnatae glādes. 576.54
laryngis rimae usus 577.52
laryngis substantia cuiusmodi. 575.55
laryngis superficies exterior & inte
rior qualis 575.11. inde
laryngem succingens tunica 260.36
lateralis morbi uenae sectio cuiusmo
di optima 514.6
* in Lateralī morbo quae uena secan
da 267.31
latum os 167.39
laude os. 166.45. & 167.27 (166.11
L A Z A R V S Hebraeus de Frigēis.
λαζα, siue planae testibus compara
tae 520.50
* λυγός, seu torcular cerebri
λαπιδοειδής ossa 166.48
λαπιδοειδής futurae 27.54
* lethargica arteria 296.45
liē cur linguosum uiscus appelletur.
511
lien cur risus author uulgō dicitur.
514
lien qualis in auribus & canib. 505.47
lien quid in uentriculum eructet, &
quo meatu 513.36
lienis beneficio, an cor refrigeretur
514.11
lienis eximendi ratio, in Anatome
553.38
lienis nutritio, eiusdemque ratio 385.18
lienis omēti membrana adhuc recti
figura 357. & 358.21
lienis omni ex parte cōspicui figura.
369.22. inde. & 370
lienis situs 494.16. & 511.25. forma.
ead. 32. superficies & color. 52.
substantia 512.7.14
lienis situs examen 551.14
lienis tunica, & nexus eiusdem 512.53
lienis tunica qui obseruanda, simul
cum ipsius ad uentriculū nexu &
substantia 554.2. inde
lienis uasorum series 512.6
lienis uenae, arteriae & nerui unde du
cantur 512.37
lienis uenarum arteriarum & neruo
rum series 358. & 359.52
lienis usus ac functio 513.7
lienem cursoribus eximi, stultē per

suasum uulgo 513.8
ligamentum, σπασμωδός, quid 215.8
ligamentum ceruicis uertebrae pri
mam secundae annectens. 280.30.
descriptio. ibid. administratio.
ead. 41. delineatio 279.57
ligamentum, linguam faucibus alli
gans, quale 255.53
ligamentum secundū linguae longi
tudine, ossis uicem praestans. 255.17
* ligamentū inter ulnam & radium.
221.13
ligamentum ossis dentis dictū 230.
2
ligamentum totam pedis amplitudi
nem subiens. quare Pedis ampli
ligamenti descriptio, quo ostenditur
caput super uertebrae secundā ad
anteriora posteriora ue non mo
ueri 280.28
ligamenti & nerui, in musculis con
stituentis permixtio. 220.14. eius
delineatio 218.38
ligamenti in musculorum fabrica ne
cessitas 219.50
ligamenti substantia 215.16
ligamēta alia unum duntaxat usum
praestant, alia plures: & quae qua
lem 217.1
ligamēta, caput humeri scapulae cer
uici annectentia. 268.22. eorū de
scriptio. 271.17. administratio 271.3
ligamenta dorsi uertebrae. quare
Dorsi uert.
ligamenta ἐγκυρῶτα, id est transuersa
seu anularia 215.6.
* ligamenta femoris ossis. quare Fe
moris ossa
ligamenta fibulae ad ossa tibiae, quae
re Fibul.
ligamenta genu articuli, quare Ge
nu art.
ligamēta in externa cubiti sede. quae
re Cubit.
ligamenta laryngis 260.31
ligamenta Manus, quare, Manus li
gament.
* ligamenta musculorum manus con
stitutionem subeuntia. 221.21 (24
ligamēta nerui nomine uocata. 315.
ligamenta νδρροχονδρῶδης σπασμωδῶτα
dicta, quae 301.10
ligamenta, ossa colligantia. 215.12.
tendines in suis sinibus continen
tia. ibid. 31. ossium sinu succingen
tia. 216.17. ossium acetabula, au
gentia. ibid. 24. propugnaculi
uicem praestantia. ibid. 29. quae in
terstitij instar sunt. ibid. 43. mi
sculi constitutionem ingreditur.
ibid. 52
ligamēta pedis transuersa. quare Pe
dis ligamenta.
ligamentorum, ab usu sumptae diffe
rentiae quinque. 215.12. prima. ibid.
secunda. ibid. 31. tertia. 216.29.
quarta. ibid. 43. quinta. ibid. 52
ligamentorum capitis ad ceruicis uer
tebrae primam & secundā descri
ptio.

ptio. 280.6. administratio. ibid. 35.
delineatio 279.47
ligamentorum cuique parti corporis
peculiarium traditionem, sub ipsi
us partis elemento reperies: uelut
Thoracis, Capitis, &c.
ligamentorum differentiae alij: ut ab
ortu. 217.29. à partibus necien
dis. ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid. 54
ligamentorum maxillam inferiorem
superiori necientium administra
tio 250.33
* ligamentorum os sacrum ceteris
annectentium administratio. 243
29
* ligamentorum, os sacrum ilium of
bus colligantia, descriptio. 252.17.
administratio 256.19
ligamentorum substantiam ingre
diens cartilago 4.35
ligamentorum thoracis descriptio
294.45
ligamentorum transuersorum, ad di
gitos flecentium musculorum ten
dines usus 308.1
ligamentorum uiscidus humor, & quid
praestet 16
ligamentorum usus. 16. 31. inde
ligamentis cōmune, obtuse sentire
218
ligamentis transuersis adscribenda
membrana 216.5
Ligures, ἐπίσπλενοι ueteribus dicti.
90
limborum uaria suitio 16.5
lingua cur musculis indigeat. 253.37
lingua, quid rarum in musculis habe
at 254.1
lingua gustatorium organum cuius
sit beneficio 254.15
linguae fibrarum officia 255.11
linguae iusta magnitudo 253.34
linguae ligamentum. 254.10. ossis ui
cem praestans 255.17
linguae motus, in de Partiu usu quali
ter tractetur à Galeno 253. ult.
linguae musculorum cognitio cur diffi
cilis 253.45
linguae musculorum examen. 604.8
linguae musculorum nouem admini
stratio, ordine 255.26
linguae musculorum nouem, euiden
tium, descriptio ordine 254.28
linguae nouē musculorum natura ac si
tus delineatus 253
linguae musculorum sectio apud Ga
lenum interijt 253.51
linguae os 167.27
linguae portio ante sectionem cōspi
cua quibus confect partibus. 254.8.
& 255.3
linguae reliqui corporis administra
tio 255.42
linguam faucibus alligans ligamen
tum quale 255.53

I N D E X.
linguam mouentium musculorum
delineatio 252.40
lingula, uocis organum 154.52
λίσσος ossa 33.35. & 166.48
λίσσος iecoris 506.40
lobi pulmonis quot 581.46
loculi, extimum foetus inuolucrum.
541
longaon intestinum 501.15
Louanium obliuione à C H R I
S T O P H O R O P F L V E G E L I
beratum 19.47
Iuhach quid Arabes dicant 4.26
lumbare os 167.39. & 168.20
lumborum uertebrae. 167.38. eorūque
motus 295.38
lumborum uertebrae quomodo fora
minibus à ceruicis uertebis uariet
70
lumborum uertebrae delineatio.
77. uide, Vertebrae lumborum.
lumbos mouentium musculorum tra
ditio tota. quare, Dorsi mouen
tium paria quatuor postrema, siue
5.6. & septimum.
Luteriae itineris à porta D. Iacobi ad
eam quae Martini dicitur, uaria
nomina 498.18
luxationes appendicū in pueris fre
quentiores quam articulorum. 27.24
M
Alarum cutis musculo
caret 243.40
mallei forma, secantia
pta. 237.9. eiusdem
delineatio 235
mallei in auditu organo delineatio.
33. & 34. 24
malleolus interior 8.32
malleoli exterioris & interioris figu
ra & descriptio. 136. & 137.57. &
138.6. inde. & 139.50. & 140.17.
malleolo non dissimile ossiculū. 35.14
malleolū ab Anatomicis perperam
pro talo usurpari. 140.17. & 168.44
malleoli 168.41
malum granatum, pectoris ossis car
tilago. 93.19. & 167.48. item testicu
lorum 168.29
mamillarum capitis processus. 22.25. &
23.30. & 31.27. & 36.44. & 167.1
mamillae an ex deuorato à muliere pi
lo uexari τριγλωττις possint. 544.20
mamillae cur homini elatius, ceteris
animalibus demissius posita. 545.
46
mamillarum cum genitalibus affini
tas 546.25. cum utero. ead. 46
mamillarum examen 557.10
mamillarum formae ratio 546.16
mamillarum glandulosae substantiae
temperies 546.29
mamillarum munus & officium, ip
sarumque constructionis ratio. 545.10
mamillarum natura oculis subiecta
378. & 379 inde
mamillarum nerui unde ducantur.
545.4
mamillarum situs, forma, substantia.

etc. 543.33 inde. & 544.6
mamillarum situs ratio 545.33
mamillas petentium uenarum series
544.31. inde & 546.30
mandibula 167.14
manforium musculus à iugali ossis
initium ducere 33.32
manus quid Hippocrati 116.5. &
220.4
manus summa extrema ueque. 116.2
manus colliculorum siue montium
apud chiromantas, fabrica 303.44
manus cutis interna, cur debilis. 303.
14
manus delineatio 115
* manus digitorum ac pedis ratio mo
tus prope par 248.57
manus digitorum motus 304.41
manus digitos flecentium tendinum
ligamenta transuersa, eorūque usus.
308
* manus digitos flecentium muscu
lorum administratio 223.13. primi,
secundi, tertij. ibid. octo sequen
tium. 224.45. quinque sequentium.
ibid. decemseptimi, octauū, no
ni. 224.9. reliquorum ad uigesi
mum tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum 224.39
manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 15. octo,
quatuor digitorum primos articu
los flecentium. 193.25. maioris
primum pollicis os flecentium. 183.
24. minoris. 189.17. decemseptimi
omnium. 195.47. decimioctauū,
ibid. 50. decimiononū. 198.53. ui
gesimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 198.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorum digitos
quatuor pollicis adducentium. 199.11
manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 302.38. numerus
305. primus 305.4. functio. 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborū 307.1. & 308.10 octo
sequentes, primis quatuor digitorū
ossibus praefecti. 308.15. duo se
quentes, pollicis ossi primo praefe
cti. 308.31. qui secundo, tres rursus
alij. 4. ibid. 47. functioque. 309.11. de
cimius septimus. 309.52. decimus o
ctauus & decimus nonus. ibidem.
20. functio omnium. 311.1. & 23.
uigelimus. ibid. 25. uigelimus pri
mus, secundus. 311.33. functio utri
usque. 312.19. uigelimus tertius. 311.
42. Sex reliqui, quorum duo pol
lici. 312.31. reliqui quatuor, digitis
praefecti. ead.
* manus digitos mouentium muscu
lorum insertiones simul collectae.
231
manus digitorum lateribus addita
substantia carnea cur 304.23
manus digitorum ossa cuiusmodi, et
quot singulorum. 121.47. eorundem
tendines,

INDEX.

tendines, etc. 123. 14. inde. uide, Di-
gitorum ossa.
manus digitorum regioni internæ su-
perstrata substantia carnea. 303. 44.
manus extremæ ossa quot. 149. 19
*manus ligamentorum administratio
224. 45. & 223. 56
*manus ligamentorum descriptio.
220. 1. quæ tendines continent a-
nulorum modo. ead. 12. quæ ossa
conneunt. ead. 49. quæ muscu-
lorum constitutionem subeunt.
221. 21
manus ossicula sesamina cuiusmodi
126
manus pectus, & pectus. 168. 16
manus summæ cutem internam qua-
lem parari decuit. 302. 54
manui summæ adnata caro, quid præ-
stet. 304. 30
manus uolæ mediæ nervosa tenuita-
te sua subnati musculi descriptio.
302. 26. administratio. * 222. 32
manum petentes nervi. quære
Nervi.
per Manum tendentium uenarum
ac arteriarum examen. 656. 26.
*in Manu extrema musculi quot.
221. 39.
MARCI ANTONII CONTA-
RENI laus. 671. 1
MARCVS ANTONIVS GE-
NVA philosophiæ professor Pa-
tauus. 35
Marini Anatomicorum librorum
iactura. 580. 2
Marini lapsus de patellæ cartilagine.
142.
masseteris musculi examen. 603. 42
masseterem à iugali osse principium
ducere. 33. 32
*masseteris dicti musculi. 246. 26
*masseteris processus. 31. 36. & 167. 1
MATTHÆVS TERMINVS me-
dicus. 159. 24
de Matricis cellulis stulta quorundā
persuasio. 531. 10
*matricis dicta uena. 293. 30
maxilla inferior cur durior facta. 43.
52. cur unico fere osse in homine.
44
maxilla inferior homini brevissima.
43
maxilla inferior sola mouetur in ho-
mine. 246. 14
maxilla inferior ualidior superiore,
& scabiei Gallicæ minus obnoxia.
39
maxillæ inferioris ceruix. 10. 15
maxillæ inferioris duo utrinque pro-
cessus. 44. 20. cartilago peculiaris.
ead. 26
maxillæ inferioris figura. 5. & 43
maxillæ infer. in posteriori sede am-
plitudo, tenuitas, sinus, asperita-
tes. 44. 45.
inde
maxillæ inferioris motus tres. 246. 22
maxillæ inferioris musculi. 604. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-

sculorum delineatio. lateris alteri
us primi. 182. 8. secundi. 182. 6. ter-
tij. 188. 8. quarti, qui deorsum ma-
xillam trahit. 185. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-
sculorum descriptio. 246. 14. admi-
nistratio. 249. 48
maxilla superior quid. 39. 23
maxilla superior cur pluribus ossib.
iisque cauis ac leuibus constet. 39. 1.
inde.
maxillæ superioris ossa. 22. 1. 5. &
23. 18
maxillæ superioris ossa priuatis no-
minibus carere. 167. 12
maxillæ superioris ossium expressio.
36. 31. & 38. 12
maxillæ superioris ossium structuræ
ratio. 39. 15. & eorundem enumera-
tio. ead. 25. inde. & 42. 7
maxillæ superioris tractatio perperā
à Galeno instituta. 42. 14. inde
maxillæ musculorum nomina. 246. 25
maxillam deorsum trahentis musculi
administratio. 250. 24
maxillam deorsum trahentes muscu-
li quid peculiare obtineant. 249. 12
maxillam mouentium musculorum
historia. quære, Musculi.
maxillas connectentia ligamenta.
250
maxillares dentes. 167. 21
meatus foetus urinam educens.
518
meatum urinam è renibus in uesi-
cam deducendum historia. 518. 43.
eorundem artificiosa insertio. 510. 10
*mediana dicta uena. 237. 15
medianum promesenterio. 504. 6
mediastinum uulgo quid. 572. 14
medico de anime quoque facultatibus
ac sede considerandum. 594. 45
medicorum de cordis ceruini osse im-
postura. 94. 23
medicorum in Anatome oscitantia
& ignorantia. 81. 1. 36
*medicorum in distinguenda secti-
one uenarum pedis, imperitia. 293.
24
*medicorum in uenarum scientia
ignoratio. 288. 2
medulla cur in singulis uertebis im-
par. 58. 47
medulla dorsi. quære Dorsum medul-
le proprium ossium nutritum
medulla propria ossium nutritum
medulla qua ossium parte reponatur.
3
medullæ dorsalis eadē cum cerebro
natura. 58. 17. 56
medullæ dorsalis initium quod. 322. 22
medullam continentium sinuum ap-
pendices non esse opercula. 7. 40
*medullæ dicta uena. 276. 53
membrana carnosæ quæ. 232. 45. cur
sic dicta. ibid. 54. & 386. 4. & 521.
36.
membrana carnosæ administratio.
234. 1. delineatio. 231. 30

membrana cerebri tenuis. 628. 6
dicta. 628. 6
membrana cerebri tenuis delineatio
quibus è locis petenda. 627. 42
membrana tenuis in cerebro descri-
ptio. 627. 38. numerus. ibidem
45. situs. ead. 51. superficies ex-
terior. 628. 2. fabrica totius ratio
& usus. ibidem
membrana dura cerebri cur sic dicta.
624
membrana dura basis, et eorum quæ
adsunt illi examen. 654. 40
membrana dura cerebri administratio.
651. 30
membrana dura cerebri delineatio
quibus è locis petenda. 624. 16
membrana dura cerebri descriptio.
624. 14. situs, numerus, magnitudo,
forma. ibid. 34. superficies in-
terior. 626. 10. usus & constructio
nis totius ratio. 626. 53. nexus ad cal-
uariam. 625. 12. ad tenuem membra-
nam. 626. 27. processus. 626. 40.
uasa. ibid. 37. foramina. 626. 40
membrana dura cerebri sinuū ad-
ministratio. 653. 21
membrana caluariam foris succin-
gentis creatio & usus. 627. 12
*membrana, musculis in cubiti lon-
gitudine, obnata. 220. 42. obser-
uanda quomodo. 222. 31
*membrana, musculis cubitum oc-
cupantibus obducta. 220. 42. ob-
seruanda quomodo. 222. 32
membrana ossibus obducta. 3. 23. 30
membrana uelut dicta. 294. 56
membrana pubis ossium. quære,
Pubis ossa.
*membrana pubis ossis Foramen oc-
cupans. 252. 28. administratio eius.
19
*membrana pubis os comprehen-
dentis Anatome. 243. 25
membrana cerebri. quære, Cerebri
membrana.
membrana intersepticæ quo pacto
inuicem dissent. 572. 25
membrana intersepticæ quo pacto
medicorum, numerus, situs, forma,
etc. 572. 13
inde
membrana intersepticæ sub-
stantiam subeuntia quæ. 573. 6
membrana intersepticæ sum-
mae & connexus. 573. 20. ortus
eod.
membrana orificiorum cordis unde
cim. 591. 33. uide, Cordis, etc.
membrana, transuersus ligamenti
adscriptæ. 216. 5
membrana thoracis amplitudi-
nem intersepticæ examen. 599. 57
membrana thoracis caue uenæ orifi-
cio præfectarum usus. 597. 23. item
arterialis uenæ. ead. 37
membrana uenalis arteriæ &
magnæ arteriæ usus. 598. 52
membrum. 7. 14
memoria os. 166. 45
mendosa

INDEX.

mendosa ossa. 166. 54
mendosa sutura. 166. 36
menstrui sanguinis ad lactis genera-
tionem in gerentibus uterū ratio.
547. 1
inde
menstrui sanguinis temperamētum
ac ratio. 384. 13. inde
menstruæ purgationes unde fluant
mulieribus. 538. 8
de Menstruis purgationibus proble-
mata quorundam. 546. 2
meri quid. 168. 23
meri quid. 388. 9
mesenterij, & mesenterij
mesenterium quas uenas aut arteri-
as admittat. 504. 34. 46
mesenteria quomodo Galeno nume-
rentur tria. 504. 19
mesenterij centri delineatio. 365. 51
mesenterij delineatio. 363. & 364
mesenterij & omenti eximendi ratio
in Anatome. 553. 49
mesenterij grandior arteria. 358. &
359
mesenterij membrana & adeps. 505. 1
mesenterij muliebris delineatio. 377
mesenterij natura qui per sectionem
indaganda. 552. 43
mesenterij nomenclatura. 504. 5
mesenterij situs. 504. 11. substantia.
ead. 14. forma & ortus. 18
mesenterij substantiæ ratio & usus.
504. 33
*mesenterij. 120. 2. & 168. 16
metaphrenum. 56. 50
metaphrenum uertebrae. 167. 37
metaphrenum. 168. 54
metaphrenum. 166. 42
Michaelis Scoti in doctis, de phyllo-
gnomia scriptum. 531. 13
mola. 168. 31
molaris dentis utraque facies. 33. &
34
molari denti simile ossiculum. 35. 13
molares dentes qui. 46. 4. & 167. 21
molarum exasperandarum ratio. 46. 8
Mondini de uteri formatione error.
531
monilis à quodam Hispano deuora-
ti historia. 390. 48
monoculum foramen. 53. 12
IOAN. BAPTISTA MONTA-
NVS medicus. 307. 31
mordentes dentes. 167. 20
morsus Adamios. 167. 27
morsus dulcis. 359. 55
motus animalis maxime proprius.
11
motus circumuersionis. 13. 27
motus seruato sensu perit, & contra.
343
motus arbitrij sensusque principij
cerebrum. 599. 13
motus articulorum non eadem ratio
tuis. 84. 16
motus euidentes. 13. 4. obscuri. 3
*motus naturales alij fibris, alij sine
illis perficiuntur. 257. 40

mucronata pectoris cartilago, eius-
que usus. 93. 3. 17. & 167. 46. & 357.
6
muliebris Anatomæ ratio ac series.
557
muliebris corporis trunci delineatio.
877
muliebris pudendi promittulae ca-
runcula. 536. 54. earumque præcisio
cuiusmodi. eadem
muliebris pudendi caruncula non in
omnibus æquales. 532. 1
muliebris uterus acetabulorum ex-
pers. 540. 9
mulieres etiam semen habere perin-
de ut uiros, idque cuiusmodi. 537. 52.
& 540. 41
mulieres genibus innixas felicitus
parere. 131. 56
mulieres præpingues cur ad concipi-
endum minus aptæ. 495. 5. 16. &
530. 16
mulierum à Vesalio hætenus secta-
rum catalogus. 538. 52. & 540. 15
mulierum pinguedine, seminalium
uasorum seriem latere. 376. 56
mulierum pubis ossa quid à uirorum
ossibus differant. 131. 42
mulierum testes cuiusmodi. 535. 23.
eorundem in uolucra. 33
mulierum uasa seminaria cuiusmo-
di. 535. 47
mulierum uesica quatenus à uirorum
diuerfa. 519. 24
mulieribus parturientibus non reclu-
di pubis ossa. 131. 50
mulierum quid sit, secundum alios
219. 44. quid reuera sit. 222. 36
mulierum ossibus dictus. 264. 45
mulierum uesicae dictus. 264. 46
*mulierum in manu latecentem ten-
dinem educētis administratio. 222.
32. descriptio eius. 502. 27
mulierum natura inter ligamentum
& neruum medius. 220. 8
mulierum nervosa exilitate, uolæ me-
diæ & digitorum cuti interne sub-
natus. 302. descriptio eius. ead. 27.
administratio. * 222. 32
mulierum, qui scapulam antrosum
agit, controuersus. 263. 49
*mulierum totius corporis mole ma-
ximus. 239. 44
mulierum uesicae ceruicis. quære,
Vesicae ceruicis.
mulierum caput, quid. 220. 21. deline-
atio. 218. 39. finis, seu tendo. 220. 21.
delineatio. 218. 44. uenter. 220. 21.
delineatio. 218. 41
mulierum caput, tendine non semper
tenuius. 221. 53
mulierum uenter, designatus. 218. 40
mulierum uenter, ubi reponendus pro-
prius. 227. ult.
mulierum femoris motorum quarti or-
tis. 84. 16
mulierum frontis cutem mouentis de-
scriptio. 237. 19. administratio. ibi-
dem. 43

musculi in ore delitescētis admini-
stratio. 250. 15. eiusdem descriptio.
248
musculi masseteris administratio.
250. 5. descriptio eiusdem. 246. 42
musculi maxillam deorsum trahen-
tis, ac tribus illis superadditi, quar-
tiq. descriptio. 249. 6
musculi membrana. 220. 37
musculi nervosa exilitate sua mediæ
uolæ & internæ digitorum cui sub-
nati delineatio. 172. 27
musculi nomen unde. 224. 42. etc.
musculi structuræ depicta ratio. 218.
musculi substantia præcipua, caro.
222. 39
musculi temporalis descriptio. 247.
43. eiusdem administratio. 249. 48
musculi temporalis robur maximū,
ex historia. 243. 22
musculo temporali quot neruorum
propagines offerantur. 327. 15
musculi nullum os mouere nisi eidē
inferat, Anatomicorum æstima. 307. 6
musculi articulorum motores pri-
mi, superficiei proximi. 226. 34
musculi, carnis appellatione dicti
Aristoteli. 232. 23. 30
musculi, quæ sunt in ore, dicti. 285. ultimo.
nullum fortuitur musculum con-
trarium. 288. 1
musculi etiam uinculorum loco. 16. 39
musculi duo laryngis operculi. 260.
161
musculi humerales sex. 106. 39. inde
musculi in ore delitescētis, dicti qui.
246
musculi intercostales. quære, Inter-
costales musculi.
musculi intestini recti. quære, Inte-
stini recti.
musculi, quæ sunt in ore, qui. 245. 33. tem-
porales. ibidem. 37
musculi non æquas portiones nerui
ac ligamenti recipiunt, & quomo-
do. 220. 39
musculi non omnes ab ossibus oriū-
tur, contra quam Galenus. 223. 24
musculi, oppositi musculis destitu-
ti. 260. 28
musculi os aperientes, qui. 246. 41
musculi penis. quære, Penis musc.
musculi recti intestini cuiusmodi.
501
musculi, tendinum nomine dicti ab
Hippocrate. 267. 41
musculi tendinibus destituti. 222. 49
musculi ueteribus carnis nomine ap-
pellati. 16. 41
musculi qualiter munus obeant su-
um. 222. 19
musculorum administrationis ordo
duplex. 264. 1
musculorum brachij, scapulam, tho-
racem, caput, dorsumque mouentium
examen. 603. 36. inde
musculorum capita, non minus quam
tendines sentiunt. 222. 5. & laesa
conuulsioni obnoxia sunt. ibid.
muscu-

I N D E X.

dem	50	rum descriptio.	248.46	pri-	mus, secundus, tertius.	249.22	qualiter in simijs sese habeant.	250.31.	decem sequentes, primis digitorum articulis praefecti.	eadem. 46	decimus quartus & quintus.	251.3.	decimus sextus, pollicem ac tres proximos digitos abducens.	251.22.	decimus septimus, octauus.	eadem. 43.	reliqui ad 22. usque, digitos quatuor pollicis adducens.	252.1	* pedis digitos mouentium musculorum numerus.	252.8	* pedis digitorum motus.	248.46.	* pedis digitorum ac manus, ratio motus prope par.	248.57	pedis digitorum ratio.	149.13	pedis fabricae ratio.	148.46	* pedis ligamentorum transuersorum descriptio.	253.38.	alia, ossa pedis committentia.	eadem. 54.	administratio.	256.41	* pedis motus.	245.4	pedis ossa quot.	149.21	pedis ossium delineatio.	142.23.	descriptio.	143. & 144.	pedis ossium quibus in manu nulum respondeat.	147.46	pedis ossicula sesamina cuiusmodi.	126	24	pedis pectus & pecten.	168.55	* pedis plantae cuti subnati tendinis lati descriptio.	244.32.	administratio.	255.1	* pedis ac digitorum motibus famulantium musculorum alij in tibiae fede anteriore consistunt.	254.30.	alij in posteriore.	eadem. 41.	alij in pede.	ead. 47. & quot signilatum	ibidem	pedis calcar.	168.48	* pedis cruris cavitates, per quam tractio fune Hector ab Achille circum moenia Troiae actus.	246.8	pedis dextri ossium delineatio.	5	* pedis digitos mouentium musculorum administratio.	primi. 255.32	secundi & tertij.	eadem. 44.	decem sequentium.	255.54.	decimi quartij, quinti.	256.7.	decimi sexti.	eadem. 14.	decimi septimi & octauij.	255.33.	reliquorum quatuor.	255.52	pedis digitos mouentium musculorum delineatio.	primi. 210.27	secundi.	ibidem. 35.	tertij.	ibidem. 29.	eorum qui primos digitorum articulo flectunt, & sunt decem.	211.46.	& 212.13.	decimi quartij.	183.50	decimi quinti.	186.48.	decimi sexti.	ibidem. 52.	decimi septimi.	179.50.	decimi octauij.	173.49.	quatuor musculorum, digitos quatuor pollicis adducuntium.	210.46	& 211	48	pedis digitos mouentium musculo-	33-34
-----	----	-----------------	--------	------	-------------------------	--------	----------------------------------	---------	--	-----------	----------------------------	--------	---	---------	----------------------------	------------	--	-------	---	-------	--------------------------	---------	--	--------	------------------------	--------	-----------------------	--------	--	---------	--------------------------------	------------	----------------	--------	----------------	-------	------------------	--------	--------------------------	---------	-------------	-------------	---	--------	------------------------------------	-----	----	------------------------	--------	--	---------	----------------	-------	---	---------	---------------------	------------	---------------	----------------------------	--------	---------------	--------	---	-------	---------------------------------	---	---	---------------	-------------------	------------	-------------------	---------	-------------------------	--------	---------------	------------	---------------------------	---------	---------------------	--------	--	---------------	----------	-------------	---------	-------------	---	---------	-----------	-----------------	--------	----------------	---------	---------------	-------------	-----------------	---------	-----------------	---------	---	--------	-------	----	----------------------------------	-------

polus	168.33	dentium natura.	69.25.	numeris.	12	ma	581.8.	item. 560. & 561.30	pulmonis superficies qualis.	582.7.	item connexus.	ead. 11.	substantia.	28. uasa. 29. tunica. 46. nerui	50	pulmonis uasorum ratio.	533.9.	item tunica.	ead. 20	pulmonis usus & constructionis ratio.	582.53	pulmonem thoracis formam sequi.	89	pulmone carentia animalia etiam de xtro cordis uentriculo delitui.	596.	35.	pulmonum colores diuersi.	532.12	pulmonum gratia homini dati col.	lum	62.49	pulsus & respirationis idem usus.	570	pulsuum autor cor.	594.57	puppis capitis os	166.42	puppis futura	166.27	pyxis	10.26	pyxis os	166.45	Q	Vadrum os cuiusmodi	163.58	quadrupedum cum hominis cruribus, ac pedibus similitudo.	145. inde	quaterij dentes	167.17	quattro tali tuber cur dicatur.	145.50	R	Habdoides, siue pabell.	56.41. & 167.30	radius quid.	140. & 110.50. & 168.8	radij ad humerum articulatio.	111. 51.	radij cum ulna motus.	13.33. & humero.	ead. 53	radij delineatio	108. & 109.5	radij obliquitas.	113.1.	eiusdem ad ulnam articulatio.	ead. 16.	secundum ipsius longitudinem leuitas & asperitas	25	radij partis inferioris historia.	113.40	radij sinus deducendis locandisq; musculis & ipsorum tendinibus apti	144.47	radij substantia cuiusmodi.	115.10	* radium brachiali necessentia ligamenta	221.1	radium cum humero necessentia ligamenta	221.13	radium primum & secundum constituentium musculorum delineatio.	primi. 191.26.	secundi. 189.1.	tertij. 191.
-------	--------	-----------------	--------	----------	----	----	--------	---------------------	------------------------------	--------	----------------	----------	-------------	---------------------------------	----	-------------------------	--------	--------------	---------	---------------------------------------	--------	---------------------------------	----	--	------	-----	---------------------------	--------	----------------------------------	-----	-------	-----------------------------------	-----	--------------------	--------	-------------------	--------	---------------	--------	-------	-------	----------	--------	---	---------------------	--------	--	-----------	-----------------	--------	---------------------------------	--------	---	-------------------------	-----------------	--------------	------------------------	-------------------------------	----------	-----------------------	------------------	---------	------------------	--------------	-------------------	--------	-------------------------------	----------	--	----	-----------------------------------	--------	--	--------	-----------------------------	--------	--	-------	---	--------	--	----------------	-----------------	--------------

I N D E X.

tiij. 191. 23. quart. 204. 28
 *radium in pronum ac supinū mo-
 uentium musculorum descriptio.
 215. 46. primus. ead. 57. secun-
 dus. tertius. quartus. 216. 12. admi-
 nistratio 124. 34
 γαροσθίς tunica 648. 16
 ramex, ὠντολόλη Græcis cur. 495.
 8.
 ramicum sectionis periculum. 495.
 24.
 ραφα, ραφα, suturæ 15. 53. & 166.
 25.
 raseta, & ossa raseta 168. 15. 51
 rasga 168. 33
 rationis ossa 166. 40
 rationis sedes cerebrum 599. 13
 rationis sedes an in corde 594. 26
 rectum brachialis os appellatum cu-
 iusmodi 118. 14
 rectum intestinum. quare, Intesti-
 num rectum.
 recti intestini musculi 501. 54
 *recti intestini musculorum descrip-
 tio. 228. 39. sedem attollentium. ibi-
 dem. 42. orbicularis. 229. 1. ad-
 ministratio. 229. 28. delineatio.
 228
 27
 *rectum intestini attollentibus mu-
 sculis nullus opponitur. 228. 54
 rectum intestinum quod, & cuius-
 modi 501. 15
 recti intestini a colo differentia. 501.
 16
 inde
 recti intestini situs ratio 503. 12
 recti intestini tunica ac fibræ 501.
 20. inde. uenæ & arteriæ. eadem.
 40. nerui 50
 recurrentes nerui. quare, Neruos
 sexti paris cerebri, etc.
 regum uterum coronæ cuiusmodi
 forma 592. 13
 in Religionis censores quosdam.
 594
 41
 remigis cuiusdam Anatomie, pecu-
 liare quid ab alijs corporibus habe-
 re obseruata, historia 510. 11
 RENALDVS COLVMBVS So-
 phistices apud Patauios profes-
 sor 56. 23
 *renalis quibusdam dicta uena. 293.
 32
 renis canini ad humanum differen-
 tia 516. 9
 renis fasciæ quid 517. 10
 renum cum uenæ cauæ portionibus
 delineatio 374
 renum cur alter altero elatior. 514.
 49
 renum forma. 515. 2. magnitudo. ead.
 8. substantia 10
 renum in internis sedibus cõforma-
 tio 515. 30
 renum fabrica negligentius hæc-
 nus ab Anatomes professoribus
 expensa 515. 38
 renum munus 385. 27. &
 516 53

renum numerus, situs & usus. 514.
 29
 de Renum officio ridicula Anatomi-
 corum dogmata 555. 2
 renum sinus cuiusmodi 516. 13.
 inde.
 renum sinus delineati 371. 49
 de Renum sinibus falsa quorun-
 dam persuasio 515. 51
 renum situs delineatio. 370. & 371.
 12. & 372. 32 & 373. 5
 renum tunica ac nerui 517. 8. 21
 renum tunica, totiusq; eorundem
 naturæ examen 554. 36
 renum uerterbræ 167. 38
 renibus oblata uenæ & arteriæ. 515.
 15.
 renuendi mos diuersus 63. 39
 respiratio naturalis, & non natura-
 lis 569. 45
 respiratoris & pulsus idem usus.
 570
 7
 respiratoris organum thorax et pul-
 mo 96. 36
 respiratoris organorum artificiosa
 constructio 583. 2
 respiratoris partes, & cuiq; earum
 seruientes musculi 292. 51
 respiratoris usus ac ratio 569.
 27
 de Respirationis usui libri autorem
 falso Galenum haberi 513. 19
 respiratione perpetuo egere homi-
 nem 89. 24
 *rete mirabile, seu plexus reticularis
 Galeni quis 310. 44
 reticularis plexus falso a bobus ad
 homines quoque relatus a Gale-
 no 524. 8
 reticularis plexus Galeni, nusquam
 repertus 642. 19
 reticularem plexum soporali arie-
 ria fieri. 50. 34. falso confictum a
 Galeno 52. 38
 risorij dentes 167. 17. 20
 risus author cur lien uulgo dicatur.
 514
 8
 Rodol 648. 16
 359. 56
 rostrum porcinum 167. 57
 rotator processus 168. 29
 rotatores femoris processus. 7. 57. &
 8. 23 & 134. 56
 rotula genu 168. 31
 rotunda omnia capacissima, & iniui-
 rijs minus exposita 390. 5
 S
 Acum os, ἰσθμ, &c. 167. 39. uide, Os fa-
 crum.
 sacri ossis appellatio, 55. 33
 unde 58. 34. &
 sacri ossis constitutio 58. 34. &
 59
 sacri ossis dextro lateri commissum
 os, eiusq; figura 127. 3
 sacri ossis lateribus commissæ ossa
 in pueris tribus ossibus efforma-
 ri 132. 34
 sacri ossis lateribus commissorū of-
 sium usus 129. 4
 sacri ossis quot ossa 162. 39
 sacri ossis transversij processus quai-
 lium ossibus connectuntur. 129.
 17
 σαγλίον 497. 9
 sagittale os 166. 57
 sagittalis sutura, & uariis ipsius du-
 ctus 25. 12. & 26. 44. & 166.
 30
 sanguificationis in iecore modus ac
 ratio 335. 14. inde
 sanguificationis organū primarium
 iecur 508. 33
 sanguineus cordis uentriculus dex-
 ter cur appellatus 596. 20
 sanguis an mittendus in octo infe-
 riorum costarum inflammatione.
 602
 5
 sanguinis in iecore generatio cuius-
 modi 508. 14
 *saphena 293. 30
 sapientie dentes qui 167. 24
 σκαφοειδὲς Os 1. 42. uide, Cym-
 bam referens. & 168. 49
 27
 σκαφίον 166. 20
 scapulae a clavicula liberanda, admi-
 nistratio 275. 40
 scapulae anguliac laterum descriptio
 plenior 57. 19
 scapulae anterior, seu costis proxima
 sedes. 98. 42. posterior 99. 8
 scapulae basis 96. 51. eiusdem ap-
 pendices 97. 3. cartilago. eadem.
 7. ceruix eadem. 37
 scapulae appendices 7. 44
 scapulae cartilago sinu eius frequen-
 ter augens 98. 3
 scapulae ceruix 10. 22
 scapulae dorsi figura 5. & 6. 11
 scapulae forma triangularis. 96.
 49
 scapulae humerum colligantium li-
 gamentorum descriptio 271. 17.
 administratio 272. 3
 scapulae inferioris superiorisq; lateris
 differentia 97. 11
 scapulae motuum differentia. 272. 18
 scapulae nomina 167. 53
 scapulae nullū musculū tribuit Gale-
 nus, proprio motu ad pectus ad-
 ducentem 272. 34
 scapulae oculus, & spina, quid. 168. 2
 scapulae processus 8. 23. & 98. 17
 40
 inde
 scapulae processuum nomina. 167.
 55
 inde
 scapulae superior processus qui sum-
 mus humerus dicitur, quibus ani-
 malibus obtigerit 100. 38
 scapulae sinus humero excipiendo
 paratus 97. 42
 scapulae spina 99. 22. 31. 50
 scapulam antorsum agens muscu-
 lus, a Galeno non recte pro moto-
 re brachij

I N D E X.

re brachij habitus 263. 49
 scapulam mouentium secundus, a
 Galeno bipartiti uisus. & falso.
 275
 48
 scapulam attollentes musculi tres,
 quibus homines carent, simiæ a-
 bundant. 274. secundus. ead. 10.
 tertius. ead. 26. quartus 32
 scapulam attollentibus non recte at-
 tributus a Galeno musculus. 274.
 51.
 scapulam mouentes musculi, an re-
 spirationi quoq; seruiant. 292. 47.
 & 293
 13
 scapulam mouentes & brachij mu-
 sculi, in quibus animalibus uariet
 ab homine 270. 33
 scapulam non mouere musculum
 eum quo brachium detrahitur.
 275
 13
 scapulam mouentium musculorum
 administratio. 275. 22. primi. ibi-
 dem. secundi. 269. 36. tertij &
 quart. 275. 29. eorundem deline-
 tio. primi. 185. 41. secundi. 195.
 17. tertij. 191. 15. quart. 198. 15. i-
 tem descriptio. 272. 18. primus. i-
 bid. 20. secundus. ibid. 43. terti-
 us. 274. 39. quartus 275. 4
 scapularum cum ossibus sacri ossis la-
 teribus commissis affinitas. 129. 4
 scapularum figura. 94. descriptio.
 95. inde. situs & nexus. 96. 12. usus.
 eadem 24.
 σκελετῶν 12. 6
 sceleti cõstructionem quid maxime
 uideat 159. 1
 sceleti parandi ratio 155. 23. inde
 σκελῶν quid Galeno 168. 34
 *schiatica uena 293. 32
 scioli quidam Galeno nimis addi-
 ti repræhenduntur 83. 1. inde
 sciurorum cæcum intestinum cuius-
 modi 500. 34
 σκληρότης 649. 1
 σκληροειδὲς processus cerebri. 639. 8
 scopula, scopulum apertum. 167. 54
 scortorum apud Venetos truculen-
 tum facinus 126. 51
 scrotum, siue scortum quid 521. 39
 scutalis cartilago 159. 23
 scutum cartilago 167. 48
 scutum cordis 167. 44
 scutum pectoris 167. 54
 scutiforme os 168. 31
 scutiformis cartilago. 152. 4. 22. & 153.
 21
 σκληροειδὲς digitorum quæ
 sectio. uide, Anatome. 121. 48
 sectio corporis difficillima quæ. 510. 5
 sectio uiuorum, eiusq; historia, &
 quid ea peculiariter doceat. 658. 27
 secundæ, secundinæ, exitum fœ-
 tus in uolucrum. 541. 56. uide, Fœ-
 tus in uolucrum.
 secundinarum examen 558. 6
 semen a teste ad uellicæ ceruicem de-
 ferentis ualis historia. 524. 17. &
 525
 263. 49
 526. 22
 527
 5
 525. 54
 525. 13
 525. 13
 556
 24
 520. 38
 378. & 379. 8
 384. 13. inde
 525. 38
 528. 22. eiusdem glande diuili ex-
 emplum 529. 23
 526. 47
 528. 22. eiusdem glande diuili ex-
 emplum 529. 23
 526. 5
 554
 10. & 372
 537
 10.
 555. 46
 535. 47. & 537. 5. examen.
 557
 29
 522. 55. & 523. 15
 12
 370. & 371. 22. &
 372
 6
 355. 19
 71. 18
 27
 9
 599. 13
 166. 43
 167. 24
 348
 34
 339. 12
 291. 26. secundum. ead.
 37. tertium. ead. 40
 294.
 13. eiusdem delineatio 191. 42. i-
 tem descriptio. 290. 45. forami-
 na. 291. 24. functio iuxta uerita-
 tem 291. 49
 292. 22
 292. 22
 291. 50
 600
 24
 237. 3
 235
 16. 2
 115.
 144. 55
 126. 1. in pede. ead.
 24
 162. 44
 224. 46
 1. 18
 580. 13
 98. 22. & 168. 1
 111. 21
 592. 56
 22
 243.
 287. 52.
 item. 283. 55. item 289. 19. & 30. item
 293. 41. & 45. item 294. 4. & 33.
 item in brachium mouentibus mu-
 sculis. 263. 14. item 266. 41. i-
 tem 268. 50
 496. 25
 291.
 29. item in musculis femur mo-
 uentibus. * 240. 30. & 49. item.
 241. 20. item in manus interna fa-
 brica 303. 24
 506. 25
 250. 31. item in pedum
 motoribus musculis. * 245. 39. &
 246. 16. & 248. 24. in digitorum
 motoribus, & quo pacto. 250. 34.
 & 251. 38
 506
 280. 3. & 41
 274. 11. & 26
 244. 5
 292. 40
 349. 40
 77. 54. & processus eardem. 78. 53.
 & 79
 3
 Mm 4 simiæ

simia caudata tertio musculo digi- tos manus mouentium carentes. 306.	45	simiarum sectio Galeno familiarior quam hominum. 42.56. & 81.24	simiarum Anatomia quam homi- num peritior Galenus. 87.7. & 93. 6. & 500	30	simiarum non caudatarum coccygis ossis descriptio	82.54	simiarum omentum mediam inter homines & canes rationem for- tum	496.41	simia pulmone deceptu Galenum, etiam hominis pulmone quintum lobum attribuit	531.56	simiarum sacri ossis & coccygis deli- neatio. 80.38. descriptio	81.37	simiarum sectione delusus Galenus, aliorum Anatomicorum placita ue- ra sepe euertere aggressus. 299.50. uide. Galenus simiarum sect. delu- sus, &c.	286.1	similia corpora	286.1	sinus, ad quem decimus femur mo- uentium musculus uoluitur. 131.22	sinus, quo crassissimus corporis ner- uus fertur	131.16	sinus in uertice diuersa serie	54.53	sinus articulationis nomine non pa- rati	11.21	sinus ossibus quibusdam peculiaris.	2	sinus prima uertebra, tubera secun- de excipientes	66.4	sinus, seu acetabula in ossibus qua- re	10	sinuum capitis ratio	54.3. inde	sinuum medullam continentium ap- pendices non esse opercula	7.40	sinuum in ossibus & caput uisus.	10.46	ac differentia. eadem.	50.	solis calor in suspensis corporibus uis	585.21	solum pedis	168.54	* somni arteria	296.45	stomachum dentes	167.22	stomachum spatula	167.54	speciei propagande Naturam proui- disse	519.45	σπερματικὸς πόρος	525.1	σπῆνιξ pectoris ossis	92.22	* σπῆνιξ uenae	270.10	sphaerica figura iniurijs ferendis om- nium pertinacissima	995.31	σφλεγεῖς os	1.37. & 23.33. & 167	σφυγὰ. 168.41. neutro & foeminino genere	45	σφυγὰ perperam à Galeni interpre- tibus talos uerti	140.21	spina	167.31	spina cur appellatum tibi os. 140.56	spina scapulae. 163.2. eiusdem appen- dix	5. & 6.2.4	spina sex humiliorum ceruicis uerte- brarum	68.22	spina uertebrae	59.1	spinarum appellatio	57.28. & 99.50	spinarum apicibus obnata carula- go	59.4	spinarum in uertebra ductus	75.11	spiritus animalis ubi elaboretur.	622	spiritus animalis per uasa distribu- tio qui fiat	623.7	spiritus in aquam conuersio in cor- dis inuolutio, quibusdam asserta.	585	spiritus uitalis fons cor	594.56	spiritui uitali subseruientia membra, eorumque ratio	569.27. inde	σπινθηλίου	167.41	σπινθηλίου. 9.30. & σπινθηλίου	167.31	Isquamiformis conglutination. 21.29.	& 23.7. & 25	13	Isquamose temporum commissurae.	27.44. cur ita dictae	ead.54	Isquamose conglutinationes cur reli- quarum futurarum specie non com- pingantur	28.9	Isquamose conglutinationes in exteri- ori capitis superficie elatius quam interiori ascendere	29.17	* Isquamose futurae	166.34	σαφελὴ cur pro gargareone	580.15	* σελήνια dicta uena. 267.2. & 276.52	σεφελὴ	166.22	σεφελὴ futura	166.27	σεφελὴ	88.43. & 167.43	σῆδος	88.43. & 167.44. & 168.16.54	σῆδος etiam de palma & pedio dici.	120	σῆδος pedis	148.35. & 168.54	σολῆδες	237.23	Stomachus, σμάχος. 387.49. & 388.7.	uide. Venterculus.	Stomacho adnata crebro glandulae.	339	Stomachi anterior & posterior facies	357	Stomachi appellatio	153.45	Stomachi examen	603.5	Stomachi fibrae cur duplices solum.	388	Stomachi obliqui ductus usus.	389.	Stomachi oris clypeus	167.43	Stomachi situs & incessus	388.23	Stomachum non eodem cum arteria magna uti foramine septi.	388.36	Stomachum non esse angustiore, quà uentriculo continuatur.	389.	Stomachum uulgo strophulae	245.30	Styloides, siue stylo scriptorio simi- lis processus.	8.31. & 23.30. & 31. 40. & 112.5. & 166.56. & 168.	Stylorum pro sectione descriptio.	236.	Stylorum delinatio	235.49.	* Subciteni arteria	296.45	Suida in laryngis, dictione senten- tia explosa	579.19	Summus humerus	167.55	Summi humeri appellatio, et usus, ui- de. Humerus.	59.1	supercilia	11.2	sura quid	138.26. & 168.40	sura tibiae uenter.	138.30	* suram constituentes musculorum uentres.	245.28. & 248.24	suspensum praefragium ex umbilici pro- gressu collo obductio	383.44	suspensorum oculos solum ab au- bus lacerari, non eadem, aliter quam uulgo putat	161.54	sutura	12.22. & 15.53	sutura coronalis. 21.16. lambdoeides, &c. ead.	19. & 22. inde	sutura frontis os à maxilla ossibus di- rimens	29.43	sutura octauum capitis os circumscri- bens	28.22	sutura omentum anterioris uentricu- li fundo committens. 357.19. & 356.	ead.54	sutura sagittalis	20.4	sutura capitis figura	20.4	suturae cuneiforme os circumscriben- tis inter ualla, &c.	23.21. inde	suturae interuallum cuneiformi et fron- tis ossi commune	29.36	suturae naturalis figurae capitis cuius- modi	26.38	suturae capitis ossibus, & alijs com- munes	28.32	suturae non naturalium capitis figura- rum cuiusmodi	27.29	suturae, φαλα. 166.25. earumque nomi- na. ead.	39.18	suturarum appellatio	24.	suturarum capitis delinatio.	24.	& 25.4. & 37.14. inde. & 38.17. in- de. earundem ratio	11.47	suturarum coitus qualis	16.47	suturarum maxillae superioris ratio.	40.1. inde, ad finem usque Cap.	suturarum numerus. 28.20. & inter- ualla	29.11. inde	suturarum uoce ueteres etiam harmo- nias complecti	16.14	suturarum usus	26.27	suturas capitis etiam in interna cal- uariae sede conspici	27.55	suturis destituta quaedam capita.	5	symphysis	12.22. & 16.15	synarthrosis	12.20.36. & 13.18	synarthrosis motus qualis	17.3	synarthrosis uoce quomodo usus Galenus	120.27	synchondrosis	12.43. & 16.47	synchondrosis ossa	166.38.42	συννέωσις	16.34	synsarcosis	12.39. & 16.41. & 17	sypho pro sectione parandus.	236.	42. delinatio	235	σύριγγις	58.13	T	Actus instrumentum.	650	34	tactus toto corpore fu- sus, cur	19.12	talus, ἀσπάλτος et ἀσπίς	145.23	& 168.43	tali	145.23
---	----	--	---	----	--	-------	---	--------	--	--------	--	-------	---	-------	-----------------	-------	---	---	--------	--------------------------------	-------	---	-------	-------------------------------------	---	---	------	--	----	----------------------	------------	--	------	----------------------------------	-------	------------------------	-----	--	--------	-------------	--------	-----------------	--------	------------------	--------	-------------------	--------	--	--------	-------------------	-------	-----------------------	-------	----------------	--------	---	--------	-------------	-------------------------	---	----	--	--------	-------	--------	--------------------------------------	--	------------	--	-------	-----------------	------	---------------------	----------------	--	------	-----------------------------	-------	-----------------------------------	-----	--	-------	--	-----	---------------------------	--------	---	--------------	------------	--------	--------------------------------	--------	--------------------------------------	--------------	----	---------------------------------	-----------------------	--------	---	------	---	-------	---------------------	--------	---------------------------	--------	---------------------------------------	--------	--------	---------------	--------	--------	-----------------	-------	------------------------------	------------------------------------	-----	-------------	------------------	---------	--------	-------------------------------------	--------------------	-----------------------------------	-----	--------------------------------------	-----	---------------------	--------	-----------------	-------	-------------------------------------	-----	-------------------------------	------	-----------------------	--------	---------------------------	--------	--	--------	---	------	----------------------------	--------	--	---	-----------------------------------	------	--------------------	---------	---------------------	--------	--	--------	----------------	--------	---	------	------------	------	-----------	------------------	---------------------	--------	--	------------------	---	--------	--	--------	--------	----------------	---	----------------	---	-------	---	-------	--	--------	-------------------	------	-----------------------	------	--	-------------	---	-------	--	-------	--	-------	---	-------	---	-------	----------------------	-----	------------------------------	-----	---	-------	-------------------------	-------	--------------------------------------	---------------------------------	---	-------------	---	-------	----------------	-------	---	-------	-----------------------------------	---	-----------	----------------	--------------	-------------------	---------------------------	------	---	--------	---------------	----------------	--------------------	-----------	-----------	-------	-------------	-------------------------	------------------------------	------	---------------	-----	----------	-------	---	---------------------	-----	----	-------------------------------------	-------	--------------------------	--------	----------	------	--------

tali ceruix	10.17	tali connexus. 15.46. ad calcem. 146.27.	tali sinu, quibus à tibia ossis & fibu- la ligamenta assumit. 146.14. & qui- bus tendines deducit	ead.20	tali situs, ipsiusque cum tibia ossis & fi- bula articulationis ratio	145.40	tali tuber cur τῆτραγων, siue quatrio- dictum. 145.46.50. quale in cani- bus	146.1	tali ante sectionem tactui non oc- currere	140.12	tali falsum appellari à quibusdā exte- riorem malleolum	140.17	tarus	168.50. & 238.27	taris descriptio	147.49. inde	taris ossa. 148.1. eorundem forma & quantitas uaria	ead.17	taris ossa quot	162.47	taris ossium delinatio	5. & 6.4	ταρσὶν appellatio	150.29	temporum lineamenta musculosa	250.	temporis os. 21.33. eius processus. 22. 7.24. & 23.14. & 36.43	temporis ossis linea	23.49	temporum ossis cavitates. 31.30. pro- cessus iugalis ossis portionem con- stituentis	ead.47	temporis ossis processus	33.17	temporum ossa. 29.57. eorumque cir- cumscriptio	31.22. & 166.48.54	temporum ossa lapidea appellata, quae	33.41	temporum ossa qualia esse oportue- rit	28.12	temporum ossium anfrax	167.10	temporalis musculi examen	603.42	temporalis musculo, quot neruorum propagines offerantur	327.15	temporalium musculorum laesione quae mala inducantur	33.27	temporales plagae cur stuporiferae Hippocrati dictae	33.30	temporales suturae	166.34	temporalibus musculis quomodo Natura prospexit	33.24	tendo latefens plātā cuti subnatus, quare, Pedis planta.	221.42	tendo ligamento, non neruo respon- det	221.42	tendinitis sub uola manus latefentis descriptio. 302.27. administratio.	* 222.	tendines nuncupati Musculi, qui	32	tendines, Nerui appellatione dicti bri	315.	tendinitis in musculis differētijs. 228.44	tharuca	168.30	tendinum, manus digitos, ac manū ipsam mouentium traditio, sub cu- iusque musculorum traditione quae- ratur	504.5	155.4	tendinum pedis traditio, ac digito- rū, sub Musculis pedis quaeratur.	tenon, uertebra	167.35	τῆνιν unde	315.35	tergum	167.31	testis caput quid Galeno	522.45	testis dextri uena à caue caudice. 526.1	testis inuolucrum intimum cuiusmo- di	522.27	testis musculus exterior ipsius inuo- lucro innatus	522.16	testis tunicae exterioris apertio. 555.39	testem interdum unum, interdum tres etiam reperiri	521.21	testem sinistram petentium uasorum ortus examen	555.9	testes cerebri, ac eorundem descri- ptio	638.19.	testiculorum malum granatum. 168.29	testes mulierum cuiusmodi. 535.23.	eorundem inuolucra	38	testium muliebrium musculorum de- scriptio, quare, Vteri musc.	537.51	testium muliebrium ratio	377.12.	testium muliebrium situs delinatio	378	testium constructionis ad iecur col- latio	525.41	testium delinatio. 372. & 373.50. & 374	testium in uiris musculorum descri- ptio. 285.35. eorum usus. ibid. 51.	administratio	286.31	testium & penis à suis inuolucris de- tectio in administranda Anatomē	555.	testium & uasorum seminalium exa- men	555.46	testium cum suis musculis delinea- tio	372. & 373.10	testium inuolucra utriusque testibus communis. 524.34. priuata utriusque.	ead.	testium musculi, non recte ab Arabi- bus traditi	286.4	testium situs, ac numerus. 521.19. for- ma. ead.23. substantia	26	testium situs examen	555.28	testium substantia seminis procrea- trix	525.38	testium substantiae, insertae uenulae	521.	testium uenae cuiusmodi, earumque ortus. 522.55. inde. & cum arteria connexus. 523.43. & 524.12.	520.5	testium uirilium ratio	520.7	testium uasa duplicia cuiusmodi	520.7	testibus nullam generandi seminis uim tribui ab Aristotele	527.16	testibus sanguinem ac spiritum defe- rentium uasorum numerus & or- tus	522.54	testudinatum dictum corpus cere- bri	636.37	τῆτραγων tali tuber, cur dictum	145.50	tharuca	168.30	θῆλα, papilla	545.44	Theod. Gaza, an recte meleniteriū la- tes uerterit	504.5	Theodori Gazae lapsus	155.4	theologis scholasticis frequentior de genitalibus & semine, quam medi- cis, sermo	531.22	theologos sibi solis uendicare de ani- marum immortalitate disputatio- nem	126.43	Theophilum parum Anatomicum, locus reprehensus	506.50	Theriacale caput, φασγὶν	19.23	thorax quid. 88.38. θώραξ. 43. & 167. 44. &	586.5	thorax pro corporis trunco Aristoteli	389.41	thoracis amplitudinem intersepien- tium membranarum examen. 599.57	thoracis cavitatem intersepiētes mem- branae.	572.9. inde	thoracis creandi artificium admirabi- le. 88.45. inde.	889.37	thoracis ex sinistro latere expressio.	559.12. item anterioris	560	thoracis fabricae quatuor scopi. 89.40	thoracis ligamentorum traditio. 294.45	thoracis motus cuiusmodi	89.1	thoracis motus uoluntarius	286.50	thoracis motum, an musculi brachium aut scapulam mouentes, adiuent	292.47.	8293.13	thoracis musculi intercostales. quae- re. Intercostr. musc.	thoracem mouētes musculi, necessa- rio facti. & eorundem ratio	287.16	thoracem mouentium musculorum administratio. 293.18. eorundem delinatio. primi. 135.30. secundū.	172.5. tertij. 201.10. quarti. 204.14. quinti. 201.35. sexti. 195. ult. in- tercostalium musculorum delinea- tio	188.28	thoracis motorum musculorum de- scriptio. 286.50. primus. 287.24. secundus. ead.31. tertius in homi- ne, simiis quartus. 288.14. quartus, simiarum sextus. ead.56. quintus hominis, simiarum septimus. 289.19. sextus hominis, simiis octauus.	ead.	30	thoracem mouentium musculorum enumeratio. & quādo suo fungan- tur illi munere	292.40	thoracem mouentium musculorum numerus uniuersus. 287.18. & 292. 40. & quando singuli functionē obeant	ibidem	thoracem mouentium musculorum sex, non intercostalium functio. 287. primi. ead.29. secundū. ead.43. ter- tij. 288.29. quarti. 289.18. quinti. ibid.29. sexti. ibid.	37	thoracis musculorum septimi, lateri utriusque communis delinatio	191.42	thoracis musculis septum quoque ad- numerat, & eius traditio tota.	290.	thoracis situs ratio	388.1	thoracis ossium descriptio & figura.	85.54. inde. & 86.7. & 88.45. inde	889.	thoracis uertebrae & costae	56.51	Mm 5 thoracis	
-------------	-------	--	---	--------	--	--------	--	-------	---	--------	--	--------	-------	------------------	------------------	--------------	--	--------	-----------------	--------	------------------------	----------	-------------------	--------	-------------------------------	------	---	----------------------	-------	--	--------	--------------------------	-------	--	--------------------	--	-------	---	-------	------------------------	--------	---------------------------	--------	--	--------	---	-------	---	-------	--------------------	--------	---	-------	---	--------	---	--------	--	--------	---------------------------------	----	---	------	--	---------	--------	--	-------	-------	--	-----------------	--------	------------	--------	--------	--------	--------------------------	--------	--	--	--------	--	--------	---	---	--------	--	-------	---	---------	-------------------------------------	------------------------------------	--------------------	----	---	--------	--------------------------	---------	------------------------------------	-----	---	--------	---	--	---------------	--------	--	------	--	--------	---	---------------	--	------	---	-------	---	----	----------------------	--------	---	--------	---------------------------------------	------	--	-------	------------------------	-------	---------------------------------	-------	---	--------	--	--------	---	--------	---------------------------------	--------	---------	--------	---------------	--------	---	-------	-----------------------	-------	---	--------	--	--------	---	--------	--------------------------	-------	--	-------	---------------------------------------	--------	---	--	-------------	---	--------	--	-------------------------	-----	--	--	--------------------------	------	----------------------------	--------	---	---------	---------	--	---	--------	--	---	--------	--	------	----	---	--------	--	--------	---	----	---	--------	---	------	----------------------	-------	--------------------------------------	------------------------------------	------	-----------------------------	-------	---------------	--

I N D E X.

thoracis vertebrarum foramina. 70.45
thoracis vertebrarum figura. 71.25.
uide, Vertebræ thoracis.
Thracum renuendi mos retrorsum
flexo capite 63.30. & 67.10
* *θύμος* 261.39. * & 282.18
θυρεός cartilago 153.22
θυρεός os 132.8
tibia, *λενίμ* 138.24. & 168.36
tibia os ead.
tibia, & tibia ossis discrimen 138.27
tibia appendix 8.1
* tibia motus quot. 231.1. super his
Galenī sententia uaria 230.45
* tibia os ad fibulam necientium li-
gamentorum descriptio 253.30.
administratio. 256.34
tibia os, spina appellatum 140.56
tibia ossis ad femur articulo. 138.
34. inde & 139.15
tibia ossis appendix & processus. &c.
138. 31
tibia ossis secundum ipsius longitu-
dinem, figura 140.54
tibia ossis sinus & tubera, quibus ta-
lo articulat 139.41
tibia ossium figura. 136. descriptio.
137.6. & 138.22. inde
* tibiam mouentium musculorum ad-
ministratio. 236.16. primi. ead. 34.
secundi. ead. 37. tertiū & quarti.
ead. 48. quinti. 56. sexti. 236.24.
reliquorum trium. 237.9. eorum-
dem delineatio. primi. 180.26. se-
cundi. 213.17. tertiū. 199.48. quar-
ti. 199.50. & 205.1. sexti. 180.29. se-
ptimi. 186.35. octauī. ibid. 39. no-
ni 183.32
* tibiam mouentium musculorum de-
scriptio. 230.3. primus. 231.11. se-
cundus. ead. 29. tertius. ead. 50.
quartus. 232.19. quintus iuxta Ga-
lenū. ead. 51. iuxta ueritatē. ibid.
sextus. 234.22. septimus, octauus,
nonus 235.6
* de Tibiā mouētibz musculis, Ga-
lenī sententia uaria 230.8
tibiam petētes nerui. quare, Nerui.
timidis iecur maius datum 507.10
tintinabulum pro gargareone. 580.13
turbus quid 494.39
τύμης dentes 167.17
tonillæ, earumq; usus 389.22
tonillæ faucium, quæ 579.46
tonillarum examen 604.12
* torcular cerebri 309.45
trachametra maior 168.30
τραχέλος 10.11. & 167.34
τραχέλος, processus 592.5
τραχέλος mamillarū parum recte Ari-
stoteli assera 544.16
τραχέλος *μήγας* 168.29
τραχέλος femoris processus. 134.56
tunica costas succingens quid. 570.21.
eiusdē nomen, ac situs. ead. 29. ma-
gnitudo. 35. figura. 40. superfi-
cies quales, quisq; earum ad alias
partes nexus 50

tunica costas succingens, altera uete-
ribz dicta, quæ 295.2. & 571.39
tunica cost. succingentis foramina.
571.14. substantia. ead. 22
tunica costas succingentis secundæ
examen 603.32
tunica costas succingētis usus, eius-
demq; constructionis ratio 571.48
tunicarum costas succingentium ad-
ministratio 294.43
tunica oculi, uide, Oculi tunica
Turcarum anulus, quo sagittantes
utuntur 154.7
Turcicæ sellæ cuiusmodi 593.30
turcorum telorū triangulares cuspi-
des cuiusmodi 592.8
Turdulorum gentis quosdam septe-
nis costis creati 89.55
τυλαίος cerebri substantia 632.34
tymparum ossa 166.54
τυφλόν foramen 53.12
τυφλόν intestinum cuiusmodi. 500.9

V
Accini uteri cornua. 532
50
uaccini uteri delineatio 382.
uariciformis plexus 2
524
uaricoli corporis delineatio 374.
& 375. 23
ualis semen à teste ad uelicæ ceruicē
deferentis historia 524.17
uaforum appellatio, neruis attribu-
ta 317.53
uaforū per lienis corpus series. 512.6
uaforum testi materiam deducentiū
ortus ratio 525.54
uaforum testibus sanguinem accipi-
ritum deferentium numerus & or-
tus. 522.54. & an maior dextri late-
ris quā sinistra simplex 523.50
ubera. uide, Mamillæ.
uenalis arteria, uide, Arteria uenalis.
uenalis arteriæ descriptio. 590.25.
eiusdem appellatio. ead.
* uena quid. 257.29. qualiter à mem-
brana eius corpus differat. ead. 31
* uena, corpus instrumentariū. 257.34
* uenæ cōpositio, eiusq; ratio. 258.27
* uenæ tunica ascititia, quæ 258.41
uenæ usus 258.55
* uenæ arterialis descriptio. 312.11.
delineatio. 311.24. & 590.17. appel-
latio ead. 19
uenæ arterialis examen 601.13
uenæ arterialis membranæ cuiusmo-
di 592.36
uenæ arterialis, eiusdemq; orificij de-
lineatio, ubi querenda 589.42
uenæ arterialis orificij, ac membra-
narum examen 602.30
uenæ arterialis pulmonī insertæ deli-
neatio 568
uenæ arterialis principiū. 564.19. inde
uenæ arterialis usus 583.12
uenæ axillaris distributio delineata
271.
* uenæ axillaris ortus delineatio. 269.37

* uenæ axillaris per brachium series.
285.35. & 280.27. distributio in trun-
cos præcipuos duos, cæteris igno-
ta. 280.46. portionisq; qua in imū
mergitur series. ibidē. portionis
qua cutem subit series 287.6
* uenæ axillarem constituentis ortus
282.
* à Vena quæ axillam petit sparsi ra-
mi, priusquam illa brachium sub-
eat 283.7
uena caua, uide, Caua uena.
uena caua primum cordis uas. 590.16
* uenæ caua per collum caputq; se-
ries 283.37
uenæ caua p crura distributio. 291.1.
femur petentes radices duæ. ibid.
radicis minoris series. 290.16. ma-
ioris radices series 291.15
* uenæ caua per crura distributæ de-
lineatio. 274.11. per pedes. ibid. 43
* uenæ caua distribuitionis descri-
ptio, ab epate ordiēda cur 276.28
uenæ caua exortus, & ad iecoris gib-
bum in duos trunco distributio-
nis falsa hæcenus traditio 507.8
* uenæ caua, quæ gibbo epatis adna-
scitur, delineatio. 269.4. qua in
dextrū cordis sinum tendit. ead. 17
* uenæ caua parus eius quæ supra ie-
cur consistit expolita distributio
278.
* uenæ caua in iecore series. 276.43
* uenæ caua ad iugulum progressus
expolitus 282.15
uenæ caua membranæ
591.36
uenæ caua orificium 590.4. eiusq;
delineatio, ubi querenda 589.41
uenæ caua orificij in corpore pertinentis
usus 596.37
uenæ caua ortus, an à corde 589.51
* uenæ caua ortus, apud autores con-
trouersus. 275.7. item apud Gale-
num uariis. * 281.4. & unde eam
enasci oportuerit ead. 32
* uenæ caua ortum à iecore esse, im-
becilliter à Galeno confirmatum.
275.14. & quo pacto, deinceps
* uena caua, quo pacto portæ uenæ
committatur, & in iecur ramos di-
fundat descriptio 275
* uenæ caua supra os sacrum biper-
titæ, delineatio 273.28
* uenæ caua iuxta sacri ossis summā
regionem distributio. 289.33. quā
per foramen ossis pubis femur pe-
tit 290.13
* uenæ caua pars septum transiens,
ea quæ sub iecore consistit archior
non est. 278.11. contra quā Gale-
nus prodidit. ibid. & 275.23
* uenæ caua per septum transeun-
tis descriptio. 278.46. in septum
rami. ead. 49. in cordis sinum de-
xtrum adaptio. ead. 51
* uenæ caua ad partes quæ infra se-
ptum sunt, distributio. 288.21. ad
renum inuolucra. ead. 25. ad renes
ipsos. ead. 36. ad lumborum uer-
tebras

I N D E X.

tebras 289.27
* uenæ caua nomina 276.52
uenæ caua situs delineat. 370. & 371.9
* uenæ caua totius per uniuersum
corpus distributæ, delineatio 268
* uenam cauam constituentium, eq;
iecore ductarū uenarū, congressus
qua iecoris parte fiat 277.6
* uenam cauam sustinentis pulmonis
fibra, Galenī figmentum. 280.31
* uenæ communis constitutio. 287.14.
series ead. 39
* uenæ communis delineatio. 271.51.
& 272.14. diuisio. ead. 18.
* uena coniugis expers dicta. 279.28.
& 358. & 359.50
* uena coniugis expers, quo pacto à
caua educenda fuerit 279.12
* uenæ sine pari delineatio 269.28.
eiusdem uaria distributio expolita
* 279.35. & 45
uenæ coniuge carentis examen. 600.
56. & 602.3
* uena Coronaria dicta 278.56
* uenæ Coronariæ delineatio 269.23
* uenæ superiora costarum interual-
la petentis, descriptio 282.26
* uena Crassī dicta Hippocrati. 272.33
* uena decolationis 296.44
* uena ante paruum digitum & anu-
larem, humerariæ foboles 286.23
* uenæ humerariæ per brachium se-
ries. 285.35. iuxta cubiti articulum
ead. 56
* uenæ humerariæ ortus, & priusquā
brachium subit series 284.7
* uenæ humerariæ orientis deline-
atio. 271.7. & totius series. ead. 12
* uena iugularis interior, eiusq; se-
ries. 283.45. exterioris ortus. 284.
7. eiusq; series ead. 22
* uena iugularis interna, quibusdam
falso dicta 284.48
* uena minor Aristoteli dicta, quæ
259.34 & 294.51
uenæ & arteriæ, in musculorum fa-
brica, usus 220.35
uenæ & arteriæ in testis substantiam
implexus, &c. 524.12
uena portæ. uide, Portæ uena
* uenæ portæ descriptio. 264. ramo-
rū in iecoris substantia series. ead. 1.
extra iecur distributio. 264.12. in
bilis uesciam. ibid. ad uentriculū.
ead. 17. ad intestinū duodenum.
ead. 37. in duos trunco principa-
les scissio. 264.19. trunci sinistra se-
ries. 264.50. dextri. 266.5. distri-
butionis totius ratio ibid. 35
* uenæ portæ nomina 266.53
* uenæ portæ ortus, ac distribuitionis
delineatio 62
* uenæ portæ rami sanguinem me-
lancholicum expurgantes 267.14
* uenæ portæ, sanguinem non confi-
ci 267.5
* de uena umbilici locus, ob Galenū
aduertendus 294.23
* uenæ umbilici nudæ delineatio. 293.
33

* uenæ & arteriarum umbilici descri-
ptio. 294. ortus. ead. 7. ductus.
ead. 13. usus. ead. 28
* uenæ qua uterus & mamillæ comu-
nicant 290.41
uenæ albæ Celfo, quæ 518.51
* uenæ apoplectice, iuueniles, orga-
nicæ, peniles, subeticæ, uertigino-
sæ, quæ 270.15
uenæ & arteriæ coli & recti intestini
501. 40
uenæ & arteriæ renibus oblatæ. 515.15
uenæ gracilium intestinorum. 499.38
uenæ omentum implicantes cuius-
modi 496.44
* uenæ puellarum hymen constituen-
tes 290.13
uenæ, quæ incidantur 234.14
uenæ seminales, an à renibus uenis
oriantur. 523.15. earumq; ductus.
ead. inde
* uenæ somni dicte 270.17
* uenæ substantiæ, cerebri non inna-
scuntur, sed membranis ipsius im-
plicantur, & quo pacto 307.13
uenæ, tempore Aristotelis, Platonis,
Hippocratis, quæ 259.20
uenæ uentriculū petentes. 592.22.
inde
uenarū Anatomes ratio. 552.4. inde
* in Venarū arteriarumq; serie Na-
turæ artificium 260.46
* uenarum quæ per brachiū distribu-
untur appellationes uariæ. 272.28.
axillaris. 272.30. asellaris. ibid. 56.
auris. 276.9. basilica. 272.57. & 273.
8. capitis uena. 272.34. cephalica.
ibid. 53. communis. ibid. 42. corpo-
ralis. 273.12. cubiti interior. 272.
exterior. ead. 34. funis brachij. 272.
56. & 273.8. humeraria. 272.34. ieco-
raria. 272.32. lienaria. ibid. 33. Me-
dia. 272.39. media, mediana. 273.
12. nigra. 272.57. & 273.8. oblique
dictæ uenæ. 272.41. *ωμιαία*. ibid.
34. ocularis. 273.8. saluarella. 273.5.
salubris. ibid. spatularis. 272.51
* uenarum sex, caluariam ingredien-
tium descriptio. 306.43. earū quæ
in primū duræ membranæ sinū unā
cum arterijs exhauriuntur. 307.49.
tertiæ uenæ series. 310.3. quintæ ac
sextæ. ibid. 11. omnium deline-
atio 305.47
* uenarum cerebri delineatio 305
* uenarum cutem pedis ac tibiæ im-
plicantiū series, quo pacto discēda.
293.16. earundē nomina. ead. 30.
uenarū diductibus subditæ glandu-
læ, quare, Glandulæ
* uenarū quibus purgationes men-
struē uirginibz promanare credun-
tur, expolitio 290.9
uenarum ex iecore prodeuntium se-
ries 507.19
uenarum in intestinis ratio 503.35
* uenarum in pede consistentium se-
ctio imperitiæ à medicis distincta
293. 24

* uenarum iugularium appellationes
uariæ 270.13
* uenarum iugularium delineatio.
interioris. 270.6. exterioris. ead. 9
uenarum mamillis exporrectarum
series. 544.31
* uenarū manus extremæ cutem im-
plicantium series uaria 287.53
uenarum per abdominis musculos
repentium administratio 549.35
uenarum per abdominis regionem
inter cutem & carneam membra-
nam excurrentium administratio
549. 10
uenarum per iecoris substantiam di-
gestarū, cur tenuior tunica. 508.37
uenarum per manum tendentiū exa-
men. 656.26. per crura 657.49
* uenarum quæ inter pollicem & in-
dicem, inter anularem & minimū
habētur, ignorata series apud Me-
dicos 288.2
* uenarum renes petentium deline-
atio 273.15
* uenarum seminalium delineatio,
dextræ, sinistrae 273.21
* uenarum seminalium series, in ui-
ris. 288. sinistrae. ead. 48. dextræ.
289.4. in mulieribus. 289.21
* uenarum series in cubito quoq; ut
in cute manus extremæ persape
uarians 288.8
* uenarū sub pectoris osse deorsum
repentium descriptio 282.30
* uenarum totius animalis numerus
quis sit 260.20
uenarum uentriculū munus 493.2
uenarum uelicæ distributarum ra-
tio 518.28
uenis & arterijs ex iecore & magna
arteria excurrentibus, quantum
subseruiat mesenterium 504.34
venas musculis ad extimam tantum
superficiem adnasci. 595.47
uenas nullas intestinis à caua propa-
gari, contra quā Galenus tradit
504. 49
ueneris hortus, herba 539.27
uenter & uentriculus, cur *γαστήρ* &
κοιλία Græcis 389.31
uenter inferior qui
uentris fabricæ solertia 89.32
uentris mappa 494.39
uenterculus. uide Stomachus.
uenterculus cerebri Galeno. nūc me-
dius, nunc postremus, præstatur
dictus 636.26
uenterculi cerebri anterioris nō sunt
olfactus organa, ut putabat Gale-
nus, & quedam alia 634.10
de Venterculis cerebri confutata re-
centium sententia 623.19
uenterculorū cerebri administratio.
primorum. 652.33. tertiū. 653.14.
quartū. ibid. 51
uenterculorū cerebri delineatio, ubi
querenda 633.34
uenterculorū cerebri descriptio. 633.
32. numerus. ibid. 42. dexter ac
sinister

I N D E X.

sinister, 633. 45. communis amborum
cauitas, qui tertius est uentriculus.
634. 39. quarti uentriculi historia.
635. 3. quid singulis insit. 635. 30.
quis sit usus. 636. 7. tres priores te-
nui membrana non succingi. 635.
40. à tertio uentriculo educi mea-
tus. 364. 47
uentriculorū cerebri septum. 363. 6.
eius descriptio. ibid. usus. ibid. 19
uentriculus cordis dexter, cur sangui-
neus appellatus 596. 20
uentriculus cordis sinister, cur spiri-
tuosus, aëreus uel appellatus 598. 5
uentriculus, cur sub thorace locatus
387.
uentriculus rex corporis quibuscum-
dictus 494. 7
uentriculi superiori omenti membra
na recti, descriptio 358. 17
uentriculi anterior pars 357. 12. & 356
uentriculi anterior & posterior faci-
es. 367. interior 368
uentriculi anteriori sedi nullā omen-
ti partem obduci 494. 22
uentriculi capacitatis & tunicarum
examen 554. 8
uentriculi eximendi ratio, in Anato-
mie 553. 38
uentriculi forma. 390. 3. inde. & 506. 8
uentriculi fundus, an carnosior 392. 10
uentriculi historia 389. 30
uentriculi munus 385. 5. & 493. 56
uentriculi munijs qui subserviāt par-
tes ei accumbentes, atque ita illius ad
alias partes contactus 494. 12
uentriculi nerui 493. 12. eorumque u-
sus ead. 31
uentriculi nutrimentum cuiusmodi
494.
uentriculi octo facultates. 493. 56.
& 494.
uentriculi orificia 365. 5. & 366. 19.
& 390. 6. 21. eorundem non parum
plurimum. ead. 41
uentriculi superius orificium 370. 16
ad Ventricle inferioris orificiū glan-
dulosā caro cuiusmodi 391. 2. inde
uentriculi protuberās in orificijs sub-
stantia. 391. 18. eius usus. ead. 25
uentriculi os inferius, cur superiori
arctius, & quanta eiusdem ampli-
tudo in quibusdam 390. 41. inde
uentriculi quantitas 391. 38
uentriculi sedis descriptio. 356. 17. &
figura. 360
uentriculi situs 389. 35. eiusdem exa-
men 551. 14
uentriculi substantia, forma, ac tuni-
cae 388. 14
uentriculi substantia, quibus forme-
tur tunica 391. 44. inde
uentriculi superficies 391. 28
uentriculi tunicarū series, numerus,
ac natura 367. 42
uentriculi uenarum munus. 493. 2.
inde. & arteriarum ead. 6
uentriculum nullis cellulis abundan-
te 391. 36

uentriculum petentes uenae ac arte-
riae 392. 22. inde
uentriculum quinque iecoris fibris ap-
prehendi, unde ab Anatomicis tra-
ditum 506. 47
uentriculum sedi, non esse contigu-
um 502. 13
uermis imaginem referentium cere-
bri processuum traditio. 639. 11. deli-
neatio ubi spectanda 638. 55
uermiformes cerebri processus, nul-
lum habent motum 216. 15
uermiformes processus, continentes
tendines pro mente Galeni, qui
639. 48
uermiformium cerebri processuum
administratio 653. 54
uermiformium processuum usus à Ga-
leno mirabiliter traditus. 639. 9. à
recentioribus perperam ead. 23
uerterbra 9. 26. 29
uerterbra superior, inferiori maior
63.
uerterbrarum thoracis quandam su-
pra, infraque ab alijs suscipi 72. 51
uerterbras thoracis tredecim sepius
occurrere, quam undecim 89. 47
uerterbras dorsi necessitatem ligamēta,
quare, Dorsi uert.
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum 15. 18
uerterbras in pueris pluribus consistere
ossibus 71. 3
uerterbrum 9. 26
uerteris os sinistrum 36. 43
uerteris ossa. 21. 32. & 23. 11. &
eorumque circumscriptio, 30. 4.
& 166.
uerteris ossium situs 23. 15
uerteris sedem urendi, aut tenebram
diu temeritas 54. 55
uerteris sinus 54. 53
uertericulum 9. 30
uertericuli 167. 32
uerteris quid 388. 9
uesicae urinae receptaculum, eiusque si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibræ. 518. 2. uenae, arteriae & nerui
ead. 23
uesicae cauitatis delineatio 380. 14
uesicae ceruicem ambiens musculus
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris, 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus 227. 41
uesicae situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372
uesicae fundus 356. & 357. 11
uesicae tunica, cur durior 518. 16
uestigium 148. 36
uesicae ceruicis musculi, ipsiusque uesi-
cae fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uesicae ceruicis pars uteri ceruicis in-
serta 381. 31
uesicae ceruicis per glandosum cor-
pus transitus 525. 26
uesicae ceruicis femini urinaeque com-
munis delineatio 374. & 375. 7
uesicae

13. transuersi processus 18. spina,
24. processus ascendentes & de-
scend. 34. inde
uerterbarum lumborum processus,
eorumque ductus. 75. 38. & articu-
lationis ratio 76. 23
uerterbrae thoracis quot numero ple-
runque 72. 45. & 75. 56
uerterbarum thoracis delineatio. 71.
25. descriptio. 72. 44. inde. fora-
mina 73. 52
uerterbarum thoracis differentia in
corporibus. 73. 3. ex sinibus, qui
costae articulantur. ead. 25. ex cor-
porum substantia. ead. 44. à tran-
uersis processibus. 74. 2. à spina.
ead. 40. inde. à processibus ascen-
dentibus & descendibus 75. 43
uerterbarum thoracis processus, eo-
rumque ductus 75. 24
uerterbarum thoracis processus quot
76.
uerterbarum thoracis quandam su-
pra, infraque ab alijs suscipi 72. 51
uerterbras thoracis tredecim sepius
occurrere, quam undecim 89. 47
uerterbras dorsi necessitatem ligamēta,
quare, Dorsi uert.
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum 15. 18
uerterbras in pueris pluribus consistere
ossibus 71. 3
uerterbrum 9. 26
uerteris os sinistrum 36. 43
uerteris ossa. 21. 32. & 23. 11. &
eorumque circumscriptio, 30. 4.
& 166.
uerteris ossium situs 23. 15
uerteris sedem urendi, aut tenebram
diu temeritas 54. 55
uerteris sinus 54. 53
uertericulum 9. 30
uertericuli 167. 32
uerteris quid 388. 9
uesicae urinae receptaculum, eiusque si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibræ. 518. 2. uenae, arteriae & nerui
ead. 23
uesicae cauitatis delineatio 380. 14
uesicae ceruicem ambiens musculus
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris, 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus 227. 41
uesicae situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372
uesicae fundus 356. & 357. 11
uesicae tunica, cur durior 518. 16
uestigium 148. 36
uesicae ceruicis musculi, ipsiusque uesi-
cae fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uesicae ceruicis pars uteri ceruicis in-
serta 381. 31
uesicae ceruicis per glandosum cor-
pus transitus 525. 26
uesicae ceruicis femini urinaeque com-
munis delineatio 374. & 375. 7
uesicae

I N D E X.

uesicae ceruicis seu colli non eadem in
uiris & mulieribus ratio 519. 24
uesicae collo adnati corporis glando-
si usus 526. 33
uesicae cum seminarijs organis exe-
ctae delineatio. 374
uesicae & uteri forma quatenus eadē
530. 35
uesicae & uteri situs delineatio. 377.
uestigium 168. 54
uetula os 167. 40
uespertilionis alis similes processus.
21. 38. & 23. 15. & 25. 51. & 167. 7
uini multum seruatis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
uirginalis dicta uena 293. 30
uirile semen primarium hominis prin-
cipium 520. 38
uirilis membrum structura. uide, Penis.
uirorum capita à mulierum capitibus
non perpetuo futuris uariare. 26.
47. inde
uitreus humor dictus 646. 51
uita quibusdā dicta foetus inuoluens
membrana 543. 4
V I T S T R I T O N I V S Athe-
sinus 538. 13
uituorum sectionis ratio, & quid ea
praestet 658. 27
ulna quid 110. 50. & 168. 3. 5. 10
ulnae ad brachiale ductus, inferio-
risque ipsius sedis historia. 112. 1. inde
ulnae ad humerum articulatione, ipsiusque
hic processuum & sinus descriptio.
110. 53.
ulnae ad humeri orbitā flexus 106. 10
ulnae appendix. 8. 3. eiusdem proces-
sus commentum 8. 30
ulnae cum radio connexus cuiusmo-
di in animalibus. aliquot. 113. 9. inde
ulnae delineatio. 108. & descriptio.
109. 5. inde
ulnae processus anterior & posterior
109.
ulnae processus, lappinae. 106. 17
ulnae processibus nulli appendices
8.
ulnae secundum ipsius longitudinem
forma, & impressiones quaedam.
112. 20. eiusdem cognoscendae uti-
litas. ead. 52
ulnae sinus humeri rotulam excipiens
109.
ulnae substantia solida, &c. 115. 11
umbilicus Veneris herba 539. 27
umbilicus an corporis mediū. 595. 13
umbilici figura & descriptio. 355. 17.
& 356
umbilici à peritoneo liberati figura
356. & 357. 2
umbilici uasorum administratio. 549.
57. eorundem praefectio. 550. 31.
eorundem progressus, ac nodi cui-
usmodi. 383. 42. ex eodem praefi-
gia. ead.
umbilici uasorum unā cum foetus in-
uolucris, examen 558. 21
umbilici uena, arteria. quare, Vena,
arteria. 539. 19. 39. inde

umbilici uena in iecur porrecta. 356.
& 357.
umbilici uena secur peritoneo con-
necti 507. 52
umbilicum non esse corporis mediū
389.
in Umbilicum pertinentium uenarū
& arteriarum series 543. 20
ungues calente aqua auferendi ra-
tio 158. 13
ungues ex quibus gignantur. 150. 11
ungues sensus omnes expertes. 150. 9
unguium eadem quae cartilaginum
substantia 4. 46
unguium figura & descriptio. 149. 34
43. usus, ac natura. 51. nexus. 150. 1
unguium nerui. 150. 7. & incremen-
ta ead. 13
unionum à quodam deglutitorum
historia 390. 49
uocis generatio cuiusmodi 578. 7
uocis materia 62. 56. optima quae
583.
uocis organum praecipuum aspera
arteria 577. 2. 50
uocis organum praecipuum, laryn-
gis lingua 154. 47
uocis organum praecipuum quod sit
iuxta Galenum 261. 33
uocis plectrum gargareon 580. 30
uocem non edere collo carentia. 62. 57
uolae mediae superstrata carnea sub-
stantia descripta 303. 44
uolulus cuiusmodi intestinum. 499. 7
uolulus meatus, eiusque ratio 542. 25
urina serosus humor 514. 31
de Urinae excolatione medicorum
commentum 515. 46
urinae foetus meatus. 357. 10. & 356. &
378. 17. & 518. 36
urinam foetus deducens meatus ra-
tio 542. 25
urinae seminis communis meatus.
528. 22. eiusdem separati exemplū.
529.
urinam ē rebus in uesica deducen-
tium meatuum historia. 518. 43. eo-
rundem artificiosa insertio 519. 9
urinam uesicae deferentium meatuum
delineatio. 379. 10. 36. & 378
de Urinarij meatus operculo figmen-
tum quorundam 516. 46
urinariorum meatuum ad uesicam
examen 556. 23
urinariorum meatuum in muliere
examen 557. 38
urinariorum meatuum principia decla-
rantes figurae 371. 50
de Vsu partium libri ex aliorum sen-
tentia à Galeno conscripti 350. 4
uterus muliebri & alinae, acetabu-
lorum expertus 540. 9
uterus qualis in non praegnantibus.
529. 53. in impraegnat. 530. 23. inde
uterus quibus partibus adnascatur,
& quas solum tangat 536. 32
uteri acetabula uere quae, & quae pri-
mo, secundo & tertio, ita nuncupa-
ta 539. 19. 39. inde

uteri acetabulorum examen. 558. 28
uteri acetabulorum ratio cuiusmodi
539. 28
uteri canini & uaccini delineatio
382.
uteri ceruix an multis & orbiculari-
bus musculis intertexta 535. 10
uteri ceruicis delineatio 378
uteri ceruicis ratio 537. 44
uteri ceruicis substantia 535. 1
uteri cornua 532. 35
uteri cornua in homine, Galeni fig-
mentum 286. 14
uteri muliebri cornua quid ab alio-
rum animalium cornibus diffe-
rant 533. 6
uteri cum illū peritoneo alligantibus
membranis delineatio 380. 14
uteri cum mamillis confortium. 544.
43. & 546. 46
uteri & uesicae situs delineatio. 377.
& 378
uteri ac uesicae situs qui obseruandus.
557. 22. & forma ead. 43
uteri foetu turgidi delineatio 382. 40
uteri forma delineata. 381. & 380.
35. cur Arabibus quadrata dicta,
ead. 47
uteri in fundum & ceruicem diuisio
529.
uteri fundus puellis minor. 533. 36.
ceruix mollior 535. 14
uteri fundi os omento cōprimi. 495. 9
uteri fundi oris ad ceruicis os prola-
tus 530. 7
uteri fundi os, quibus in pudendum
soleat propendere 533. 33
uteri fundi orificium 380. 14. cuius-
modi 532. 18
uteri fundi sinus. 530. 56. cuiusmodi
531. 30
uteri fundi substantia 533. 46
uteri interna superficies cuiusmodi
531.
uteri muliebri ab aliorum animalium
uteris differentia 530. 32
uteri muliebri magnitudo. 533. 16.
& 381
uteri musculi 536. 36
uteri muliebri musculorum descri-
ptio. 286. 7. functio, ead. 17. ad-
ministratio ead. 43
uteri officium, ipsiusque conformatio
nis ratio 537. 5
uteri orificium in coitu non semper
aperiri. 532. 20. neque penem eo exci-
pi ead. 30
uteri os, & uteri ceruicis os, non idem
532.
uteri sedem & ceruicem petentium ue-
narum examen 557. 35
uteri situs, partiumque uicinarum con-
tactus 529. 41. inde
uteri situs quatenus foetus sexus ra-
tione uariet 530. 29
uteri situs ratio. 537. 6. item forma.
ead. 11. magnitudinis, 15. sub-
stantiae, 19. superficiei & nexus.
32. orificij fundi 39
uteri

I N D E X.

uteri superficies cuiusmodi	530.50	uuea dicta tunica	647.44	v referentis ossis figura	55.5.78
uteri testis	520.12	uuea cur progargareone	580.15	καλὴν	244.32
uteri tunicae	533.57	V VOLPHANGI HERVVORT		καὶ τῶν tunica Gracis dicta, quae	570.
uteri tunicae interioris fibrae cuiusmodi	534.48	patricij Augustanilaus	35.55	ὁ ἰσχυρὸς os	55.34. & 167.26
uteri uenae & arteriae, seminaliumq; organorum constructio.	535.21.	X		ὁ ἰσχυρὸς sutura	166.28
& 536.	10		ἰσχυρὸς in pectore locatum os	Z	
uteri uenarum & arteriarum in foetus inuolucrum implexus	541.35		ἰσχυρὸς cartilago ab infima pectoris ossis sede educita	Ac & Zachd	536.42
uteri uenarum & arteriarum ratio	538.	Y		zeudech	30.34.
uterum humanum nunquam spectasse Galenum	532.43		Αλφειὸς dictus humor	& 166.	32
utero leuius gerendo, quomodo prospecterit mulieribus Natura	132.1		647.	ziphac zimpfac.	385.
			ὁ ἰσχυρὸς	52	
			ὁ ἰσχυρὸς	649.22	
			ὁ ἰσχυρὸς os. 1.39. & 11.56.	zirbus, zirbus adipinus	494.39
			& 55.34. & 167.26	ζυγωμα & ζυγωμα	1.37. & 33.13.
				ζυγωμα, ζυγωμα ossa, & ζυγωμα	167.
					8

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

Omnes terniones, praeter m & Mm quaterniones. Caterum in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semisolum ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uariae portiunculae, insutae illis figurae committi queant. Sic & p, propter insutam figuram, trienio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICIO
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparate M D XLIII.
Mense Iunio.

